

מסכת יבמות (מ)

● פרק ראשון - חמש עשרה נשים ● פרק שני - כיצד ● פרק שלישי - ארבעה אחין ● פרק רביעי - החולץ ● פרק חמישי - רבן גמליאל ● פרק שישי - הבא על יבמתו ● פרק שביעי - אלמנה לכהן גדול ● פרק שמיני - הערל ● פרק תשיעי - יש מותרות ● פרק עשירי - האשה רבה ● פרק אחד עשרה - נושאת על האנוסה ● פרק שנים עשרה - מצות חליצה ● פרק שלוש עשרה - בית שמאי ● פרק ארבע עשרה - חרש שנשא ● פרק חמש עשרה - האשה שלום ● פרק שש עשרה - האשה בתרא

פרק ראשון - חמש עשרה נשים

ב. ב. ג. ג. ד. ד. ה. ה. ו. ו. ז. ז. ח. ח. ט. ט. י. י.
י. יא. יא. יב. יב. יג. יג. יד. יד. טו. טו. טז. טז. יז. יז.

פרק שני - כיצד

יז. יח. יח. יט. יט. כ. כ. כא. כא. כב. כב. כג. כג. כד.
ד. כד. כה. כה. כו.

פרק שלישי - ארבעה אחין

כו. כז. כז. כח. כח. כט. כט. ל. ל. לא. לא. לב. לב. :
לג. לג. לד. לד. לה.

פרק רביעי - החולץ

לה. לו. לו. לז. לז. לח. לח. לט. לט. מ. מ. מא. מא. :
מב. מב. מג. מג. מד. מד. מה. מה. מו. מו. מז. מז. מח. מח. :
מח. מט. מט. נ.

פרק חמישי - רבן גמליאל

י. יא. יא. יב. יב. יג. יג.

פרק שישי - הבא על יבמתו

נד. נד. נה. נה. נו. נו. נז. נז. נח. נח. נט. נט. ס. ס. :
סא. סא. סב. סב. סג. סג. סד. סד. סה. סה. סו.

פרק שביעי - אלמנה לכהן גדול

סו : סז . סח : סח . סט : סט . ע :

פרק שמיני - הערל

ע : עא . עא : עב . עב : עג . עג : עד . עד : עה . עה : עו . עו : עז . עז : עח . עח : עט . עט : פ . פ : פא . פא : פב . פב : פג . פג : פד .

פרק תשיעי - יש מותרות

פד : פה . פה : פו . פו : פז . פז :

פרק עשירי - האשה רבה

פח . פח : פט . פט : צ . צ : צא . צא : צב . צב : צג . צג : צד . צד : צה . צה : צו . צו : צז .

פרק אחד עשרה - נושאין על האנוסה

צז : צח . צח : צט . צט : ק . ק : קא .

פרק שנים עשרה - מצות חליצה

קא : קב . קב : קג . קג : קד . קד : קה . קה : קו . קו :

פרק שלוש עשרה - בית שמאי

קז . קז : קח . קח : קט . קט : קי . קי : קיא . קיא : קיב . קיב :

פרק ארבע עשרה - חרש שנשא

קיג . קיג : קיד . קיד :

פרק חמש עשרה - האשה שלום

קטו . קטו : קטז . קטז : קיז . קיז : קיח . קיח :

פרק שש עשרה - האשה בתרא

קיט . קיט : קכ . קכ : קכא . קכא : קכב . קכב :

פרק ראשון - חמש עשרה נשים

דף ב - א

מתני' חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם ואלו הן בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בנה ובת בתה חמותו ואם חמותו ואם חמיו אחותו מאמו ואחות אמו ואחות אשתו ואשת אחיו מאמו

דף ב' מתני' חמש עשרה נשים פוטרות לרותיהן. כדתני [סיפא] שאם היתה אחת מהן נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן פטורות וטעמא יליף בגמרא: וצרות לרותיהן עד סוף העולם. במתני' מפרש: חמותו. שמת בעלה ונשא אחיו ומת בלא בנים: ואם חמותו ואם חמיו. שתיהן אסורות לו משום ערוה כדכתיב (ויקרא יח) ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בת ויש בכלל זה חמותו ואם חמותו ואם חמיו כדמפרש (ואזיל) באלו הן הנשרפין (סנהדרין ד' עה.) ובתו (ובת בתו ובת בנו) דהכא בבתו מאנוסתו קמיירי וכן בת בתו ובת בנו דאילו בתו מאשתו היינו בת אשתו דכיון דכתיב (שם) אשה ובתה לא שנא ממנו ל"ש מאיש אחר אבל בתו מאנוסתו לא ילפא ליה מהכא דאשה ע"י קדושין משמע שהוא אישות ומקרא אחרינא נפקא כדמפרש בגמרא: אחותו מאמו. שנסאת לאחיו מאביו ומת וכן אחות אמו שנסאה אחיו מאביו שאין חיוב יבום אלא באחיו מן האב דכתיב (דברים כה) כי יסבו אחים יחדו וילפינן אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן מן האב אע"פ שאין מן האם ה"נ ל"ש: ואשת אחיו מאמו.

שמת ונשאה אחיו מאביו שהיתה נכרית אלכו ומת בלא בנים ונפלה לפני יצם זה לייבום אסורה לו לפי שהיתה אשת אחיו מאמו תחלה ואסורה לו עולמית דכתיב (ויקרא יח) ערות אשת אחיך ודרשין לה צפ' הבא על יצמתו (לקמן ד' נה.) אחיך בין מן האב בין מן האם: (רש"י)

תוספות מתניי חמש עשרה נשים פוטרות. אר"י דלא מצי למינקט עריות כדקתני בסיפא אחת מכל העריות האלו שש עריות חמורות מאלו (לקמן ד' יג.) משום דאמרין בגמ' (לקמן ד' ג:) מנינא אתא למעוטי צרת סוטה וצרת אילונית וממאנת ומחזיר גרושתו ואי הוה תני עריות הוה משמע דלמעוטי עריות דלא קא חשיב קאתי: עד סוף העולם. הכא לא שייך למיפרך כיון דתנא עד סוף. העולם צרות צרותיהן ל"ל כדפריך בהכותב (כתובות ד' פג:) כיון דתנא עד סוף העולם פירות פירותיהן ל"ל דהתם ודאי בהכותב לא היה צריך לכתוב שניהם אבל הכא אורחיה דתנא למיתני לא זו אף זו וא"ת וכיון דתני צרות צרותיהן עד סוף העולם למה לי דהכי דייק בתמורה פרק אלו קדשים (ד' יז:) כיון דתנא ולד ולדן עד סוף העולם ל"ל ואר"י דהתם כיון דאשמועינן דולד ולדן קרב שלמים ממילא שמעינן דה"ה עד סוף העולם כיון דלא חייש לשמא יגדל מהם עדרים עדרים כדחייש התם ר"א אבל הכא ס"ד דצרות צרותיהן אסירי טפי (לא) משום דמלצרור דרשינן להו ולצרור משמע תרתי שני רישיין ואפי' לרב אשי דנפקא ליה צרת צרה מסברא לקמן בפירקין (ד' יג.) מ"מ איצטריך לתנא לאשמועינן דלא תיסק אדעתין למימר דמלצרור נפקן ועוד אמרי' דלרב אשי נמי צרת צרה נפקא מלצרור דהא בגמ' קתני בהדיא בשמעתין (לקמן ד' ג:) צרות צרותיהן מנין ת"ל לצרור ולא לצור ולקמן (ד' יג.) דקא בעי מנה"מ לא אצרות צרותיהן קאמר דבהדיא דריש להו בברייתא מלצרור אלא על אפי' הן מאה דמתניתין קאי ואמר רב יהודה דכולהו משתמע מלצרור ורב אשי סבר דמלצרור לא משמע אלא תרי ואפילו הן מאה מסברא נפקי דצרתה מ"ט אסורה כל כך שאוסרת גם צרתה דבמקום ערוה קיימא צרת צרתה נמי תאסור צרה אחרת דבמקום ערוה קיימא: **בתו.** פ"י בקונטרס בתו מאנוסתו דאי מנשואתו היינו בת אשתו דלא גרעה מפני שהיא בתו ולפי זה הא דקאמר בגמ' (לקמן ד' ט:) רב יהודה מתרגם מחמותו ואילך הא דתני ר' חייא בכולן אני קורא בהן האסורה לזה מותרת לזה אבל שיתא בבי דרישא לא משום דבתו כיון דבאונסין קא משכחת לה ובנשואין לא משכחת לה בנשואין קמיירי באונסין לא קמיירי לא כמו שפירש בקונטרס דאמתניתין קאי הא דקאמר בנשואין קמיירי ולא באונסין דא"כ היינו בת אשתו וכדאמר נמי לקמן (ד' י.) מאי אמו אילימא נשואת אביו היינו אשת אביו ועוד דבהדיא אמר בגמרא בתו הואיל ואתי מדרשא חביבא ליה והיינו בתו מאנוסתו ועוד לאביי דאמר דרבי חייא אכולה מתניתין קאי ע"כ איירי באונסין אלא יש

לפרש בנשואין קמיירי ר' חייא דהכי משמע מילתיה דרבי חייא בכולן אני מוצא בהם בהיתר וברגילות האסורה לזה מותרת לזה אבל מתניתין איירי שפיר באונסין ונראה לר"י דליכא למימר דמתניתין דקתני בתו איירי באונסין ולא בנשואין דא"כ מאי קאמר בגמרא כיון דבתו בנשואין לא משכחת לה אפי' משכחת לה בנשואין לא מצי קאי אכולהו בבי דמתני' דאיירי באונסין אלא אר"י דהך בתו איירי בין מאונסין בין מן הנשואין: **אשת** אחיו מאמו. משמע הכא דבאשת אחיו מאמו יש בה כרת דבחיבי לאוין סבר תנא דמתני' דחולצת כדתנן בפ"ב (לקמן ד' כ.). איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת ובהדיא תניא בגמרא מה אחות אשתו מיוחדת שהיא ערוה וחיבין על זדונה כרת כו' והקשה רבינו שמואל דבת"כ משמע שאין בה כרת דקתני התם ואיש אשר יקח את אשת אחיו באשת אחיו מאביו הכתוב מדבר אתה אומר באשת אחיו מאביו או אינו אלא באשת אחיו מאמו והדין נותן הואיל ואסר אחות אביו ואחות אמו ואסר אשת אחיו מה אחות אביו ואחות אמו בין מן האב בין מן האם וכו' ת"ל נדה היא מה נדה יש לה היתר ויש לה איסור אף אשת אח יש לה היתר ויש לה איסור וזו היא אשת אחיו מאביו שיש לה איסור ויש לה היתר אם יש לה בנים אסורה אין לה בנים מותרת משמע דאתא למעוטי אשת אחיו מאמו דאין בה כרת ודוחק לומר ולפרש דדרשא דת"כ לא אתא למעוטי אשת אחיו מאמו אלא אתא למימר דאיכא כרת אף באשת אחיו מאביו באין לה בנים בחיי בעלה אע"ג דיש לה היתר לאחר מיתה דמה נדה אע"ג שיש לה היתר לאחר מכאן בשעת איסורה בכרת אף אשת אח כן והכי דריש בריש הבא על יבמתו (לקמן נד.) דאין הלשון משמע כלל כן ועוד דבירושלמי דפרק כלל גדול קאמר דאחותו יצאת לחלק ודודתו יצאת לידון בערירי והדר פריך מאשת אח למה יצאת ומשני לידון בערירי והדר קאמר ר' יוסי דודתו לצורך יצאתה למעט אשת אחיו מאמו דמה דודתו באשת אחי אביו מאביו כדיליף התם ערות דודו מדודו או בן דודו דאיירי באחי אביו [מאביו] אף אשת אחיו באחיו מאביו ובתר הכי דריש לה מנדה היא כמו בת"כ משמע בהדיא דלמעט אשת אחיו מאמו אתא ותירץ ה"ר משה דלא אתא למעוטי אלא מערירי דכתיב בההוא קרא אבל כרת יש בה והא דבעי למילף מאחות אב ואחות אם דבין מן האב בין מן האם אע"ג דבאחות אב ואחות אם לא כתיב ערירי אהקישא דר' יונה דריש הבא על יבמתו (ג"ז שם:) סמך דמהקישא דאשת אחיו מן האב נקיש כל העריות לחומרא ולא נקיש לאשת אחיו מאמו לקולא דממעט מנדה היא ולא יתכן פירוש זה לרש"י שאומר. דכל כרת הוא וזרעו נכרת דהיינו דאיכא בין כרת למיתה בידי שמים אלא לריב"א שאומר דאין נכרת הוא וזרעו אלא בעריות דכתיב בהו ערירי וחילוק יש בין מיתה לכרת כדאמר בירושלמי (פ"ב דבכורים) דכרת בן נ' ומפיק ליה מדכתיב אל תכריתו את שבט הקהתי (במדבר ד) ועבודתם עד נ' ומיתה היא בס' כמתי מדבר דכתיב (שם יד) יתמו ושם ימותו וחולק על הש"ס שלנו דבמ"ק (ד' כח. ושם) אמרינן מנ'

ועד ס' זו היא מיתת כרת ונוכל לומר לפי הש"ס שלנו דמיתה בידי שמים אחר ס' וקודם זמן כרת וא"ת לפי ריב"א דברישי הבא על יבמתו (לקמן נה.) מאי פריך ערירי דכתיב בדודתו למה לי כיון דמכרת לא שמעי ערירי ואי משום דמאשת אח שמעי ערירי בכל העריות אם כן ה"ל לאקשווי אערירי דאשת אח למה לי דכתיב לבסוף ואר"י משום דבההיא שמעתא לעיל יליף כל העריות מנדה להעראה להכי פריך ערירי דכתיב בדודתו למה לי לילף הא נמי מנדה דכתיב גבי אשת אחיו נדה היא: **ואחות** אשתו. אין להקשות דנדה תאסר ליבם אע"פ שמטהרה אח"כ כמו אחות אשתו שאין מתייבמת אפי' מתה אשתו אחרי כן דלא דמי דאחות אשה ושאר עריות האיסור עומד על היבם טפי משאר בני אדם אבל נדה לכ"ע אסירא ואפילו בנדתה משמע בפסחים ס"פ אלו דברים (ד' עב:) דבת ייבום היא דקאמר ר' יוחנן אשתו נדה בעל חייב יבמתו נדה בעל פטור ופריך עלה מאי שנא יבמתו דקעביד מצוה כו' משמע דקני לה ועוד נראה לחלק דאחות אשה אע"פ שמתה אשתו אחרי כן שוב לא תזקק לייבום כיון שנפטרה שעה אחת משום שנאמר דרכיה דרכי נועם (משלי ג) כדאמר ביש מותרות (לקמן ד' פז): ואפי' היכא דלא מידחייא מהאי ביתא לגמרי כגון שיש אחים אחרים אסורה לזה שמתה אשתו כדאמר בפי' ד' אחין (לקמן דף כז:) כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה דאין זה דרכי נועם אם יש לה להזדקק לזה שנפטרה הימנו אבל נדה דרכי נועם היא דלבעלה נמי צריכה להמתין עד שתטהר וגבי קטן לקמן בפרק ב"ש (ד' קיא:): דקאמר רבה בלאו הכי נמי לא מצית אמרת מי איכא מידי דהשתא אסורה ליה ובתר הכי שריא ליה והא אמר רב כו' התם נמי אין זה דרכי נועם אם צריכה להמתין עד שיגדיל אבל מה שממתנת מחמת שהוא קטן ואינו ראוי לביאה הוי שפיר דרכי נועם דאינו מחמת איסורא והוי כאילו הלך יבם למדינת הים: (תוספות)

קכ"א **חמש עשרה נשים פוטרות לרותיהן כו'.** הקשו בתוספות (להלן י, א ד"ה לעולם וגיטין פב, ב ד"ה אפילו) וניתני שש עשרה, וכגון המגרש את אשתו על מנת שלא תנשא לראובן והלכה ונשאת לשמעון אחיו, ומת ונפלה לפני ראובן ליבום, למתוך שהיא אסורה לרתה אסורה. ויש לומר דזו ודאי אינה פוטרת לא מן החליצה ולא מן היבום, לפי שאין פוטרת כרה אלא ערוה גמורה כאחות אשה שהתורה אסרה עליו, אבל זו שאינה אסורה אלא מחמת תנאי בלבד, ומגורשת גמורה היא לכל הכל, אלא שאינה יכולה להתייבם היא עכמה מחמת תנאו של זה וכדי שלא יבטל הגט למפרע לגמרי, כפי הא ודאי אין פוטרת לרתה אלא חולצת או מתייבמת. וגדולה מזו אמרו בירושלמי בגיטין פרק המגרש (ה"א) שהקשו שם בזו כדגרסינן התם, התיב ר' חנניה בשם ר' פנחס וניתני שש עשרה

נשים כר' אליעזר (גיטין פב, א), כלומר לאמר המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לזה הרי זה גט, וסדרה בירושלמי דבחוץ פליגי ואפ"ה קא מכשר רבי אליעזר, ומשני כבר אתמר טעמא תמן התורה אוסרתה עליו זרם הכא הוא אוסרה עליו. כלומר, בשויר זה ואינו כאסור גמור אלא כעין תנאי, ואין צרת אסור תנאי פטורה, ואף על פי שזו נראית יותר כערוה שמשייר בגיטו, וכל שכן בעל מנת לכלולי עלמא אינה פוטרת צרתה, שהרי מגורשת גמורה היא אכל הכל אלא שהתנה עליה תנאי ממקום אחר. ומשמע ודאי הכי מדלל אקשו לה בירושלמי בעל מנת ולכולי עלמא. ומסתברא לי דאפילו היא עצמה חולצת, ואין אני קורא בזו כל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה, דבתנאין לא קא מיירי קרא, ולא אמרינן אלא באיסור ערוה, אבל בזו שאיסור דבר אחר גרם לה להאסר דהיינו תנאי, חולצת אף על פי שאינה מתיבמת. ואף על פי שאף זו אם עמדה ונשאה לזה שנאסרה עליו נמצא גט בטל ותאסר לו איסור ערוה, מכל מקום אין איסורה עכשיו אלא מחמת תנאו ולא מחמת ערוה שהרי גיטה גמור, ואין כאן שויר בגט מידי דהוה אתנאין דעלמא. והרי זו כנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה דתנן בפר' ב"ש (להלן קיא, ב) כופין אותו שיחלוץ לה, והרי זו אינה עולה ליבום דבר תורה דקיימא עליה בלאו ועשה ואף על פי כן עולה לחליצה משום שדבר אחר גרם לה ליאסר. ועי' רשב"א להלן ה, ב ד"ה אלא בשם בה"ג ובתשו' ח"ו סי' כ"א ועי' שעה"מ הל' יבום פ"ו הי"א, אב"מ סי' קע"ד ובאר ירחק יור"ד סי' כ"ו. ואי קשיא לך אם כן מאי קא מקשה ר' טרפון עליה דרבי אליעזר בר"פ המגרש (פו, א) הרי שהלכה זו ונשאת לאחיו של זה ומת בלא בניס לא נמצא מתנה על מה שכתוב בתורה, ומאי קושיא דהא מקיימא מצות יבמין בחליצה. לא היא, דחליצה במקום יבום לאו כלום היא, וכדאמרינן לקמן בפרק כיצד (כא, א) גמרא אלמנה לכהן גדול. וכיון דמחמת תנאו לא אפשר לה אלא בחליצה דייקא ולא ביבום, כמאן דמתנה על מה שכתוב בתורה הוא. ועוד דבדעת יבם תלה רחמנא אי בעי לייבומי ייבם ואי לא ליחליץ. והכא אף על גב דבעי יבם לייבומי לא מצי לייבומי מחמת תנאו של זה, והלכך מתנה על מ"ש בתורה הוא כנ"ל. אלא שראיתי להרמב"ן נר"ו (בד"ה מתני) שנסתפק בדבר זה, ומטין דבריו לפוטרה מן החליצה ומן היבום, דכל שאינה עולה ליבום אינו עולה לחליצה. ואין דעתנו מכרעת במקומו. הא דקתני פוטרות לרותיהן ולרות לרותיהן עד סוף העולם. ליסנא לתנא הוא למתני הכי, ואף על גב דבתמורה ריש פרק ואלו קדשים (יז, ב) הקשו בגמרא כיון לתנא ולדיהן וולד ולדיהן עד סוף העולם למה לי, התם משום

דתנא כמה זמני ולדות שלמים ולא תנא בהו עד סוף העולם, משום הכי בעי מאי שנא הכא דתני הכי ומאי שנא בשאר דוכתא דלא תני הכי. אלא דקשיא לי הא דתנן בפרק עשרה יוחסין (עז, א) בת חלל זכר פסול לכהונה לעולם. ואיבעיא לן בגמרא מאי לעולם, דאלמא בדוקא תני ליה, ואפשר משום דהדר תני ליה התם ישראל שנשא חללה בתו כשרה וחלל שנשא בת ישראל בתו פסולה לכהונה, ולא תנא לעולם איבעיא ליה אמאי תני ליה ברישא. אבל הא דתנן בפרק הכותב (כתובות פג, א) לעולם הוא אוכל פירי פירות עד שיכתוב לה ובפירי פירותיהן עד סוף כל העולם ואיבעיא לן (פס פג, א) למאי תנא תרתי. התם משום דתנא עד שיכתוב דמשמע דדוקא תני ליה. בתו. פרש"י ז"ל (בד"ה ואם חמותו) בתו מאנוסתו משום דבתו מנסואתו תיפוק ליה דבת אשתו היא דתני ליה במתניתין בתר הכין, אבל בתו מאנוסתו ליתא בכלל אשתו דאשה מאינסות משמע. ובדאי דהאי בתו דאייתי' מדרשא כדאייתא בריש גמרינן (להלן ג, א) בתו מאנוסתו היא, דקרא דערות בת בנך או בת בתך דמינה דרשינן לה בהנה הנה זמה זמה, דבת בתו מאנוסתו היא, וכדדריש רבא בפרק כיאל (להלן כב, ב) כתיב ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה, הא בת בנה דידה בת בתה דידה גלי, וכתיב ערות אשה ובתה את בת בנה ואת בת בתה, לא קשיא כאן דבתו מן האונסין כאן דבתו מן הנסואין. ומייהו איכא למידק מדאמרינן בגמרא (ט, ב) גבי כללא דר' חיילא דאמר בכולן אני קורא בהו האסור לזה מותר לזה ואחותה שהיא יבמתה רב יהודה מתרגם מחמותו ואילך אבל שיתא צבי דרישא לא, כיון דבתו באונסין משכחת לה בנסואין לא משכחת לה בנסואין קא מיירי באונסין לא קא מיירי. ויש לומר דלמאן דתני כללא דר' חיילא אפילו בשיתא צבי דרישא. בתו לא קא מיירי אל דוקא דבתו מן האונסין, ובת אשתו דוקא בת אשתו מאיש אחר, והלכך לרב יהודה לא ניחא ליה לאוקמי מתניתין דוקא דבתו מן האונסין ולא מן הנסואין. אבל למאן דלא מתרגם לה ארישא, מתניתין בכל בת קא מיירי בין באונסין בין בנסואין, אלא דלכריכותא דידה ליתא אלא מן האונסין, דאלו מן הנסואין מבת אשתו שמעינן לה. ומייהו לכשתמלא לומר דבתו מן הנסואין קאמר לא תקשי לך, דמבית אשתו דתני במתניתין בתר הכי נפקא, משום דאורחא דתנא הוא בהכי דתנא בתו שהיא בת אשתו ובת אשתו שלא בתו. ואשת אחיו שלא היה בעולמו. אסיקנא בפרק כיאל (יח, ב) בין נולד ואחר כך ייבם בין ייבם ואחר כך נולד. ופלוגתא דרבנן ור' שמעון היא התם ביבם ואחר כך נולד וקיימא לן כרבנן. (רש"א)

ואשת אחיו שלא היה בעולמו וכלתו הרי אלו פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו אילונית צרותיהן מותרות ואי אתה יכול לומר בחמותו ובאם חמותו ובאם חמיו שנמצאו אילונית או שמיאנו כיצד פוטרות צרותיהן היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואות לאחיו ולו אשה אחרת ומת כשם שבתו פטורה כך צרתה פטורה הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה אפילו הן מאה כיצד אם מתו צרותיהן מותרות היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואות לאחיו ולו אשה אחרת מתה בתו או נתגרשה ואח"כ מת אחיו צרתה מותרת וכל היכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת: **גמ'** מכדי כולהו מאחות אשה ילפינן ליתני אחות אשה ברישא וכ"ת תנא חומרי חומרי נקט ור"ש היא דאמר שריפה חמורה אי הכי ליתני חמותו ברישא דעיקר שריפה בחמותו כתיבא ועוד בתר חמותו ליתני כלתו דבתר שריפה סקילה חמורה אלא בתו כיון דאתיא מדרשא חביבא ליה

דף י ואשת אחיו שלא היה בעולמו. כגון ראובן שמת בלא בנים ונולד לו אח לאחר מיתה ושמו לוי ועמד שמעון וייבם אשתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים ונפלו שתייהן לפני לוי שתייהן פטורות לפי שאשת ראובן שנשאת לשמעון אסורה ללוי וענוש כרת עליה לפי שאשת אח בכרת כשאר עריות שצפרקה דכתיב וכלהו כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו ובמקום מות יבום כשמת בלא בנים שריה רחמנא ואשת אחיו שלא היה בעולמו שמת קודם לידתו לא שרא ליה דכתיב כי יצבו אחים יחדיו שהיתה להם ישיבה אחת בעולם והלכך משמת ראובן נאסרה על לוי איסור עולם כאשת אח שיש לה בנים ואפילו עכשיו שנפלה לפניו

מכח נשואי אחיו שמעון שהיה בעולמו אסורה לו בצביל ראובן וכסם שהיא אסורה לו כך כרתה אשת שמעון האחרת אסורה דילפינן לקמן על כל העריות העומדות עליו בכרת שנפלו לפניו לייבום עם כרותיהן ששתיהן פטורות ואם נשאן ענוש כרת שמאחר שפטור הכתוב עומדות עליו באיסור אשת אח שיס לו בנים: וכלתו. שמת בנו ונשא אחיו כלתו אסורה לו לעולם ואפילו לאחר מיתת בנו: וכולן שמתו. שמתה בתו קודם לאחיו או מיאנה והיכי משכחת לה מיאון בצתו והרי הוא קיים ואין מיאון אלא ביתומה משכחת לה כגון שאביה השיאה לה לאחד ונתגרסה כשהיא קטנה ושוב אין לאביה רשות בה והלכה ונשאת לאחיו בעודה קטנה וילאה במיאון וצפ' ב"ש (לקמן קט.) קרי לה יתומה בחיי האב ואם נתגרסה מאחיו או מיאנה באחיו או נמלאת אילוניית שמקחו מקח טעות ולא הויא אשת אחיו וכשמת אחיו הרי היא כמו שאינו אשתו ומתייצמת כרתה: ואי אתה יכול לומר כו'. שכבר ילדו מאחר קודם שנישאו לאחיו הלכך לאו אילוניית היא ומיאון נמי ליכא שהרי גדולות הן ואין ממאנת אלא יתומה קטנה כדמפרש לקמן צפ' ב"ש: כסם שצתו פטורה. שהרי אסורה לו ואין שם אח אלא הוא כך כרתה פטורה כדיליף בגמרא: הלכה כרת בתו ונשאת לאחיו השני. דהיכא דיס אח אחר ששתיהן מותרות לו אינן פטורות שהרי יש כאן מצות יבום ומתייצמת האחת והשניה פטורה דכתיב את בית אחיו (דברים כה) בית אחד הוא בונה ולא שתיים ואם ייבם האחד את כרת בתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים וחזרו ונפלו לפניו: כסם שצרת בתו פטורה עליו משעת נפילת אחיו הראשון שנפלה עם בתו לפניו ופטרתה בתו הימנו והרי היא עליו כאשת אח שיס לו בנים ואסורה לו עולמית: כך כרת כרתה. אשת אחיו השני האחרת פטורה שזו פוטרתה וטעמא יליף בגמרא מלכרור (ויקרא יח) שצרת ערוה פוטרת כרתה: ואפי' הם ק'. אחים והלכה כרת כרתה של בתו ונתייצמה לאחיו השלישי ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שתייהן נאסרות על זה וכן לעולם: כרתה מותרת. להתייבם לו שהרי בשעת זיקת ייבום אינה כרתה: וכל היכולה למאן. כגון שהערוה קטנה ויכולה למאן ולא מיאנה ומת אחיו הואיל וקידושיה אינה אלא מדרבנן וזיקת נפילתה מדרבנן אינה פוטרת כרתה מן החליצה ולהתייבם אסורה כדמפרש טעמא בגמרא שגראית כרת ערוה: גמ' מכדי כולהו.

ערויות מה שפטורות מן הייבום: מאחות אשה ולפינו. לקמן בשמעתין: ור"ף היא. לחמר צפ' ד' מיתות (סנהדרין מט): שריפה חמורה ולהכי תנא רישא בתו ונתו בתו כולהו עד אם חמיו בשריפה: בחמותו כתיב. ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו (ויקרא כ): כלתו בסקילה. צפ' ד' מיתות (שם דף נג). וכל שאר ערויות דמתני' אינן במיתת בית דין אלא בכרת: כיון דלתיא מדכשא. ליאסר עליו חזיבא ליה לתנא ואקדמה ברישא ולקמן מפרשי לה: (רפ"ו)

תוספות או שנמצאו אילונית. דאילונית קדושי טעות הן ולא היתה אשת אחיו ותימה [דאמרינן] (לקמן ד' סא): קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין כו' קטנה שמא תמצא אילונית ואמאי תתייבם ממה נפשך דאם אינה אילונית שפיר מייבם ואם היא אילונית נמי שרי דלא היתה אשת אחיו ואר"ת דההיא בקבלה עילויה וכה"ג משני בריש בן סורר (סנהדרין סט): וה"ר אברהם מבורגויילה תירץ בנמצאת אילונית בחיי האח והקפיד אבל לאחר מיתה דלמא אם היה קיים לא היה מקפיד ולא נהירא דבהדיא קתני בתוספתא (פ"א) נמצאו אילונית בין בחיי הבעל בין לאחר מיתה צרותיהן מותרות ובגמ' אפרש בע"ה למאן דשרי צרת בתו אילונית אפי' בהכיר בה מאי חידוש השמיענו בתוספתא בין מחיים בין אחר מיתה וא"ת דהכא משמע דאילונית לא בעי גט [אפי' מדרבנן] דאי בעיא היתה צרתה חולצת ולא מתייבמת כדתנן במתני' כל שיכולה למאן ולא מיאנה כו' ובכתובות בפרק אלמנה (דף ק): תנן הממאנת והשניה והאילונית אין להם כתובה משמע הא גיטא בעיא דהכי דייק בהמדיר (כתובות דף עג. ושם) וי"ל דהתם נקט האי לישנא משום דלא מצי למנקט אינן צריכין גט משום שניה דקתני בהדיהו תדע דע"כ ממאנת לא בעיא גיטא א"נ בהמדיר לא דייק הכי אלא משום דברישא קתני אינה מקודשת ובסיפא תצא שלא בכתובה והא דתנן בהשולח (גיטין דף מו: ושם) המוציא אשתו משום אילונית לא יחזיר ומפרש משום קלקולא דשמא תנשא לאחר ויהיה לה בנים ויאמר כו' ונמצא גט בטל ובניה ממזרים דמשמע בעיא גט אר"י דהתם במוציאה משום ספק אילונית שאין הסימנים ניכרים יפה תדע דקתני סיפא נשאת לאחר והיו לה בנים ואילו ודאי אילונית אין לה רפואה דבהערל (לקמן עט): פליגי ר"ע ור"א בסריס חמה אם חולץ וחולצין לאשתו שיש לו רפואה ובאילונית לא אשכחן דפליגי אף על גב דבקידישה על תנאי וכנסה סתם איכא למ"ד בהמדיר (כתובות עב): דבעיא גט היינו דוקא בשאר מומין דאיכא דמחיל אבל אילונית שום אדם אין מוחל ואפי' לאביי דמפרש טעמא משום דאין אדם בועל בעילת זנות היינו בשאר מומין דמסיק אדעתיה ובדעתו אפי' יהיו בה מומין בועל לשם קדושין אבל אילונית דלא שכיח לא מסיק אדעתיה ומשום חשש אילונית לא יהא בועל לשם קדושין:

ואי אתה יכול לומר בחמותו שמיאנה. וא"ת משכחת לה מיאון בקידושי טעות דתנא דבי ר' ישמעאל אפי' בנה מורכב על כתיפה ממאנת והולכת לה ותירץ ריב"ן דמתני' איירי בקטנות ועוד אמר ר"י דבקדושי טעות מצי למימר דאפי' מיאון אינה צריכה ולא הוה מצי למיתני בסיפא כל שיכולה למאן כו' וממאנת דר' ישמעאל לאו דוקא דאפי' לא מיאנה לאו אשתו היא ואם ערוה היא צרתה מותרת מיהו בפרק בא סימן (נדה נב. ושם) משמע דבקדושי קטנות [נמי] איירי ר' ישמעאל גבי בתו של ר' ישמעאל שבאת למאן בבית המדרש ובנה מורכב על כתיפה ורבתה בכיה בבית המדרש ואמרו דבר שאמר אותו צדיק יכשל בו זרעו ונמנו וגמרו עד מתי הבת ממאנת עד שתביא ב' שערות ומשום ר' ישמעאל קאמר דנמנו דליכא למימר משום דר' יהודה נמנו דאמר עד שירבה השחור על הלבן דהא מודה רבי יהודה בנבעלת דאינה יכולה למאן והא דפריך בפרק נושאין על האנוסה (לקמן ק: ושם) וממאנת מי קא ילדה ומשני בקדושי טעות כר' ישמעאל הא דשביק קידושי קטנות דאיירי בהו לאו משום דמודי ר' ישמעאל בקידושי קטנות אלא משום דההיא סוגיא אליבא דשמואל ושמואל לא סבר לה כרבי ישמעאל בקדושי קטנות כדמוכח בפרק מי שמת (ב"ב קנו: ושם) אבל בקדושי טעות סבר כוותיה כדאמר בהמדיר (כתובות עד. ושם) קידש על תנאי ובעלה אינה צריכה הימנו גט והיינו כרבי ישמעאל וצריך לומר מתני' לא כרבי ישמעאל והא דקאמר בגמרא (דף ט.). בפלוגתא לא קמיירי היינו דוקא אמנינא דט"ו נשים: **דלבתר** שריפה סקילה חמורה. בחנם נקט הכי דאפילו היתה סקילה קלה בכל ד' מיתות בית דין ה"ל למיתני כלתו בתר חמותו דבכל הנך ליכא מיתה אלא כרת לחודיה: **בתו** כיון דאתיא מדרשא חביבא ליה. היינו בתו מאנוסתו כדפי בקונטרס אבל בתו מנשואתו מערות אשה ובתה נפקא דלא גרע מבת אשתו וא"ת והיכי נפקא והא אין מזהירין מן הדין כדאמר לקמן בפ"ב (דף כב:): גבי אחותך בת אביך (היא) או בת אמך דצריך למכתב אחותך היא לחייב על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין מזהירין מן הדין ואר"י דלא דמי דהתם לא איירי קרא אלא באחותו שאינה מן האב ומן האם דבת אביך או בת אמך משמע מן האב שלא מן האם ומן האם שלא מן האב וכדמפרש קרא בהדיא מולדת בית או מולדת חוץ (ויקרא יח) דמתרגמינן (תוספות)

רש"א וכולן שמתו או שנתגרשו וכו' לרותיהן מותרות. ואפילו נשא ואחר כך גירש כדליתא לקמן (יג, ב). או שנמלאו איילנות לרותיהן מותרות. פלוגתא דרב אסי ורבא היא צפרקין (יב, א) בלרת איילונית דרב אסי אמר אסורה ומוקי לה למתניתין בשלא הכיר בה למקח טעות עבד. ורבא אמר מותרת ואפילו הכיר בה, ומתניתין צין שהכיר בה צין שלא הכיר בה. ומשמע ודאי מדרב אסי דמוקי לה בשלא הכיר בה ומשום מקח טעות, דאיילונית בשלא הכיר בה אפילו גט אינה צריכה ואפילו בעל, לפי שאין אדם

מוחל על דבר זה לעולם. ואינו מעלה אותו על דעתו. ותדע לך דאלו כריכה גט ואפילו מדרבנן, כרתה חולצת לכפרת ערוה דמיא ואסורה להתיבם ואי קשיא לך הא דתנן בכתובות פרק אלמנה נזונה (ק, ב) הממאנת והשניה ואילונית אין להם כתובה, דמשמע כתובתה הוא ללא בעיא הא גיטא בעיא, כדדייקינן גבי הא דתנן (שם עג, א) כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תלא שלא בכתובה. יש לומר דהא דקתני התם לישנא דאין להן כתובה משום ממאנת וסגיה. אי נמי משום סיפא נקיט ליה דקתני ואם מתחלה נשאה לשם איילונית יש לה כתובה. מיהו קשיא מדתנן בפרק השולח (גיטין מו, ב) המגרש את אשתו משום איילונית לא יחזיר ואוקמינא טעמא בגמרא משום קלקולא שמה תנשא לאחר ויהיו לה בנים, ויאמר הראשון אלו הייתי יודע שכן אפילו נותנין לי ק' מנה לא הייתי מגרשה. ואי בלא גיטא נפקא קלקולא ממילא איתא. ויש לומר דהיה לאו באילונית גמורה היא, אלא משום חשש איילונית הוא מוסיאה, כגון ששהתה עמו ולא ילדה ונולדו בה קצת סימני איילונית, והיה ודאי כריכא גט אלא שיוצא בלא כתובה כיון שנולדו בה קצת סימני איילונית, והיה ודאי כריכא גט אלא שיוצא בלא כתובה כיון שנולדו בה קצת סימני. ותדע לך דאי באילונית גמורה מאי חשש קלקול איכא, דהא איילונית אינה יולדת, וכדאמרינן (כתובות יא, א) מאי איילונית דוכרניתא ללא ילדה. ולעולם איילונית גמורה בכדי נפקא ואפילו גט מדבריהם אינה כריכה. ואיכא למימר דאפילו לרבא אינה כריכה גט בשלא הכיר בה, ללא פליג רבא עליה אלא בצרה בלבד ובשהכיר בה, אבל בהאי סברא לא אשכחן דפליג ובכדי לא נימא דפליגי. ואם איתא להא, הא דאמרינן (להלן עא, ב) קטן וקטנה לא חולצין ולא מיבמין קטנה שמה תמלא אילונית, דוקא בשקבל עליו הבעל אף על פי שתמלא אילונית, אבל בקדש סתם מתיבמת ממה נפשך. אבל ר"ת ז"ל כתב בספר הישר (סי' קע"ה) דלרבא נשואי אילונית לאו מקח טעות חשבינן להו וקיימא לן כרבא כדאסיקנא לקמן בגמרא (יב, ב) ולדבריו כל קטנה אינה מתיבמת בשקדשה אחיו סתם. גמ' מכדי כולהו מאחות אשה ילפינן. ואף על גב דאסיקנא לקמן (ה, א) דערוה לא כריכה קרא, וצרה נמי לא כריכה קרא, יש לומר דלמאי דסליק אדעתין מעיקרא קאמר דהוה סבירא ליה דעיקר אסורה במקום יבום מעליה נפקא (להלן ג, ב) אי נמי יש לומר דאפילו למסקנא עיקר איסורא לצרה מאחות אשה נפקא מדכתיב בה לצרור לומר דמקום מלוא אפילו צרה אסירא כנ"ל. בתי חמותו ליתני כלתו דבתי שריפה סקילה חמורה. וה"ה אם לא היתה סקילה חמורה מהרג וחנה, מכל מקום מכולהו אינך דמתניתין חמורה, לפי שהיא במיתת בית

דין ואינד אינן אללא זכרת זלזל. אללא אלומי קושילא הווא, כלומר חמורה מהרג וחנק
וכל שכן מכרת גרידא. ועוד דאיהו זמיתת בית דין וזכרת וסארא אינן אללא זכרת
גרידא. (רש"א)

א

-

ג

דף

כולהו נמי מדרשא אתו נהי דלענין ייבום אתיין מדרשא עיקר איסורייהו
בהדיא כתיב בהו בתו עיקר איסורא מדרשא דאמר רבא אמר לי רב יצחק
בר אבדימי אתיא [ויקרא יח-י](#) הנה [ויקרא יח-ז](#) הנה אתיא [ויקרא יח-ז](#)
זמה [ויקרא כ-ד](#) זמה השתא דאמרת כל מלתא דאתיא מדרשא חביבא
ליה ליתני לאחות אשה לבסוף איידי דאיירי באיסור אחוותא תנא אחות
אשתו וליתנייא להאי בבא לבסוף אלא תנא קורבי קורבי נקט תנא בתו
ובת בתו ובת בנו דקרובי עצמו ואיידי דתנא שלשה דורות למטה דידיה
תנא נמי שלשה דורות למטה דידיה ואיידי דתנא . שלשה דורות למטה
דידיה תנא שלשה דורות למעלה דידיה ותנא אחותו ואחות אמו דקרובי
עצמו ואיידי דאיירי באיסור אחוה תנא אחות אשתו ובדין הוא דליקדמה
לכלתו מקמי אשת אחיו שלא היה בעולמו דלא משום קורבא הוא
דאסירא אלא איידי דאיירי באיסור אחוה תנא אשת אחיו שלא היה
בעולמו והדר תנא כלתו ומאי איריא דתנא פוטרות ליתני אוסרות אי
תנא אוסרות הוה אמינא אסור לייבם אבל מיחלץ חלצה קמ"ל וליתני
אסורה לחלוץ מאי קעביד אלמה לא אם אתה אומר חולצת מתייבמת
כיון דבמקום מצוה הוא דאסירה צרה ושלא במקום מצוה שריא משום
הכי תני פוטרות ומאי איריא דתני מן החליצה ומן הייבום ליתני מן
הייבום לחודיה אי תנא מן הייבום הוה אמינא מיחלץ חלצה יבומי לא
מייבמה קמ"ל כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה לייבום
אינו עולה לחליצה וליתני מן הייבום ומן החליצה א"נ מן החליצה לחודה
אבא שאול היא דאמר מצות חליצה קודמת למצות ייבום מנינא דרישא
למעוטי מאי ומנינא דסיפא למעוטי מאי

רש"י כולו נמי. לענין פטור ייבום מדרשא איתין מאחות אשה. עיקר איסורייהו. שאסורים משום ערוה בכל מקום בהדיא כתיב זהו אצל בתו מאנוסתו לאיירי זה במתני' עיקר איסורה מדרשא איתא: איתא הנה הנה. לאיסורא איתא זמה זמה לשריפה דבתו מאשתו וכן בת בתו וכן ילפא מערות אשה ובה לא תגלה והרי בתו מאשתו בכלל בת אשתו אצל בתו מאנוסתו לא משתמעא דכתיב ערות אשה ולשון אישות לעל ידי קידושין משמע וגלי רחמנא בבת בתו וכן מאנוסתו בהאי קרא ערות בת בנך או בת בתך והכא לשון אישות לא כתיב ואכתי בתו לא כתיב הכא וילפינן בג"ש כתיב הכא בקרא לאנוסה כי ערוה הנה וכתוב בקרא אחרינא לאישות שארה הנה מה התם בתו כבת בתו אף כאן בתו כבת בתו: איתא זמה זמה. לשריפה כתיב הכא דבתו מאשתו זמה היא וכתוב בשריפה זמה היא באש ישרפו מה להלן שריפה אף כאן שריפה וכן מאנוסתו הא ילפינן מהנה הנה מבת אשתו: ליתני אחות אשה לבסוף. דכולהו מינה ילפי' לענין פטור ייבום לקמן: להאי צדא. כל איסור [אחותא] ליתני לבסוף ויקדים כלתו לאחותו כי היכי דתיהוי אחות אשה לבסוף: קורבי קורבי. הנך דקריב ליה טפי נקט ברישא: דקורבי עאמו. ואין בכלן קרובות כאלו: למטה דידה. דאשתו ואע"ג דהנך לאו משום קורבה דידה אסירן ליה: למעלה דידה. חמותו ולמעלה דידה לא מצי למיתני מידי דהא אמו לא איתא ליה לייבום שהרי אסורה לאחיו מאזיו משום אשת אביו: ותני אחותו ואחות אמו דקורבי עאמו. טפי מכלתו דכלתו לאו קרובתו היא אלא מכח קדושי בנו נאסרה עליו: וזדין הוא דליקדמה לכלתו. מקמי אשת אחיו שלא היה בעולמו: דלאו משום קורבא הוא דאסור. כלומר וכיון דקורבין נקט ואזיל וכלתו ואשת אחיו שלא היה בעולמו ואשת אחיו מאמו לאו משום קורבא דידה הוא דאסירן ליה דדין הוא דליתני כלתו מקמי אשת אחיו שלא היה בעולמו ומקמי אשת אחיו מאמו נמי משום דכלתו חמירא טפי מנייהו והוה ליה למנקט חומרי כיון דלא מצי למינקט קורבי: מאי איריא דקתני פוטרות. דמשמע פטורות הן ואי בעי מייבם: ליתני אסורות. דהא ודאי אסורות הן מאחר שאין זקוקות לייבום וקיימי באיסור אשת אח: ה"א אסורות. לייבום וחליצה לא משתמעא מהכא שאין איסור בחליצה והוה אמינא מיחלץ חלצי על כרחו שאין

אשת אח מאב בלח בניס נפטרת בלח חליצה: מאי קעביד. והלכך לא שייך לשון איסור בחליצה אלא לשון פטור: אלמה לא. שייך [לשון] איסור הא ודאי שייך שאם אהא אומר חולצת אחי למימר מתייצמת: כיון דבמקום מלות יבום הוא לאסירה. ארת הבת וכדמפרש במתני' דמשפטה הכתוב מזיקת יבום קיימא ליה באשת אח שיך לו בניס: שלא במקום מלוה שריא. כגון נכרי שנעשה חתנו וכו' אשה אחרת ומת מותרת אשתו לחמיו כדתנן לקמן (דף יג.). גבי שך עריות חמורות מאלו במתני': משום הכי תנא פטרות. דאי תנא אוסרות משמע שהבת אוסרתה עליו ליקח [וק"ו] שלא במקום מלוה אבל פטרות לא משתמע איסורא משום ארתה של בת אלא הבת פטרותה מייבום ואיסורא שכיב עלה ממילא דהויא באיסור אשת אח שיך לה בניס ומשום אשת אח הוא דמיתסר שלא במקום מלוה דליכא איסור אשת אח עלה שריא: וליתני מן הייבום לחודיה. דהא עיקר מלוה היא וחליצה ממילא משתמע: ה"א מיחלץ חלצה. שלא להפקיע מלות יבום אבל יבומי לא משום גזירת הכתוב דלכרור קמ"ל מתני' הואיל ופטרה הבת מזיקת יבום פטורה מן החליצה דכל העולה לזיקת יבום עולה לזיקת חליצה וכל שאין עולה לזיקת יבום פטורה מן החליצה וכל היכא דאמרינן חולצת ולא מתייצמת משום ספקא הוא: וניתני ייבום דרישא. דהוא עיקר דהא כתיב אם לא יחפוץ האיש לקחת וחלצה (דברים כה) הא אם חפץ לייבם מייבם אלמא מלות יבום דרישא: אבא שאול היא. צפ' החולץ (לקמן לט:). אבא שאול אומר הכונס יבמתו לשום נוי ולשום אישות כאילו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר: מנינא דרישא. דמשמע ט"ו ותו לא: מנינא דסיפא. הרי אלו פטרות דמשמע אלו ותו לא: (רש"י)

תוספות דילידא מן אבוד מן איתתא אחרת או מן אמד מן גבר אחרא ואע"ג דדרשינן (לקמן כג.) מולדת בית וגוי בין שאומרים לאביך קיים בין שאומרים לאביך הוצא מ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו ואם היא בת שניהם מק"ו הוא דילפת אבל בכלל אשה ובתה הוי שפיר בת שהיא בת אשתו כדאשכחן בפי' ד' מיתות (סנהדרין נג.) דאמו שהיא אשת אביו הויא בכלל אשת אביו ובת אשתו היכא דנכנסה לחופה ולא נבעלה נראה לר"י דחייב על בתה אע"ג דערות אשה ובתה לא תגלה כתיב דמשמע ביאה דסברא הוא דאין תלוי בביאה דהא לא מיחייב על בת אנוסתו אלמא בקידושין תליא מלתא ואין סברא לומר דבתרוייהו תליא מלתא והא דלא מיחייב על בת אנוסתו כמו שפי' בקונטרס

משום דאשה ובתה כתיב דמשמע לשון אישות מדלא כתב אם ובת ומיהו בהדיא בריש נושאין על האנוסה (לקמן ד' צו.) מפרש השי"ס טעמא אחרינא דעריות שאר כתיב בהו בנשואין איכא שאר באונסין ליכא שאר: **דאמר** רבא אמר לי רב יצחק בר אבדימי. יש מגיהין רב משום דרב יצחק בר אבדימי היה רבו של רב כדאמר בפרק כל הבשר (חולין דף קי. ושם) איכא תנא דאתנייה לרב כחל אחוי ליה לרב יצחק בר אבדימי ובפי' כירה (שבת מ: ושם) א"ר יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ כו' ולא היה רבא בימיו דביום שמת רב יהודה נולד רבא בפי' בתרא דקידושין (ד' עב:;) ואר"ת דע"כ גרסי הכא רבא שהיה בר פלוגתיה דאביי ואמר בפי' הנשרפין (סנהדרין עו.) בתו מאנוסתו מנלן אמר אביי ק"ו על בת בתו ענש על בתו לא כ"ש רבא אמר רב יצחק בר אבדימי כו' וצ"ל דתרי יצחק בר אבדימי היו: **מקמי** אשת אחיו שלא היה בעולמו. וה"ה מקמי אשת אחיו מאמו וחדא מנייהו נקט דתרוייהו לאו קרובי עצמו נינהו אלא ע"י קידושין וכלתו שהיא אשת בנו קרובה מנייהו טפי אבל אין לומר דוקא לגבי אשת אחיו שלא היה בעולמו כלתו קרובה טפי לפי שלא היה בעולמו אבל לגבי אשת אחיו מאמו לא דבאשת בנו איפלג דרא כדאשכחן לענין עדות בב"ב (ד' קכת.) דאפי' מאן דמכשר באבא דאבא פסיל בן אחיו דע"כ לענין עריות אשת בנו קרובה טפי מאשת אח שהבן כרעיה דאבוה הוא דקחשיב בתו ובת בתו קרובי עצמו טפי מאחותו: **מאי** איריא דתנא פוטרות. פי' דמשמע אבל אי בעי מייבם ליתני אסורות לייבם: **אבל** מיחלץ חלצה קמ"ל. אע"ג דמסיפא שמעינן דברישא לא בעיא חליצה דקתני בסיפא כל שיכולה למאן כו' מ"מ ניחא ליה נמי לאשמועינן ברישא גופיה: **כיון** דבמקום מצוה הוא דאסירה צרה. ואי הוה תני אסורות הוה משמע כל שכן שלא במקום מצוה כיון דאיסור צרה מחמת ערוה קאתי מש"ה קתני פוטרות דהשתא במקום מצוה הוא דאסור משום דממילא קאי באיסור אשת אח: **דמצות** חליצה קודמת. השתא דקתני תרוייהו ושונה חליצה ברישא משמע דחליצה קודמת אבל אי לא הוה תני אלא חליצה לחודה לא הוה משמע מידי: (תוספות)

כש"א בתו עיקר איסורא מדרשא אחיא. כלומר, בתו מאנוסתו לאיירי צה מתניתין ללא נפקא מכלל אשה ובתה וכמו שפרש"י ז"ל (ד"ה אחיא). והקשה הר"א אב"ד ז"ל (מוצא ברמב"ן ובמאירי ב"ס גדולי קדמונינו) תינח בתו מאנוסתו בתו [מנשואת] מנא לן וכי תימא ללא נפקא מכלל אשה ובתה (וכמו שפרש"י) אם כן למה הולכנו לרבות אחותו בת אביו ובת אמו מאחותך היא צפרק כילד, (כב, ב), נימא בת אביו ובת אמו ללא נפקא מכלל בת אביו או בת אמו. ותיכף להתם משום דכתיב אחותך בת אביו או בת אמו, כי היכי דבת אמו לאו בת אביו, בת אביו נמי לאו בת אמו (ועי' תוס' ב, ב

ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם צרתה אסורה מכאן אמרו חכמים חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם יכול שאני מרבה אף שש עריות חמורות מאלו שיהו צרותיהם אסורות אמרת מה אחות אשתו מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואפשר לינשא לאחים ואסורה ליבם וצרתה אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואפשר לינשא לאחים ואסורה ליבם צרתה אסורה יצאו שש עריות חמורות מאלו הואיל דאי אפשר לינשא לאחים צרותיהן מותרות שאין צרה אלא מאח אזהרה שמענו עונש מניין אמר קרא [\[ויקרא יח-כט\]](#) כי כל (איש) אשר יעשה מכל התועבות וגוי טעמא דכתב רחמנא עליה הא לאו הכי ה"א אחות אשה מייבמת מאי טעמא דאמרינן אתי עשה ודחי לא תעשה אימר דאמרינן אתי עשה ודחי לא תעשה לא תעשה גרידא לא תעשה שיש בו כרת מי דחי ותו לא תעשה גרידא מנלן דדחי

רש"י [רזב ודרב אסי](#). דאמר רב כרת סוטה אסורה שאם זינתה אשתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן פטורות ורב אסי אמר כרת אילונית אסורה שאם היה נשוי אילונית ואשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן פטורות ותרוייהו בפירקין (דף יא.): כרת ממאנת. הרי שהיה לאחיו יתומה קטנה ואשה אחרת ומת ומיאנה הקטנה ביבם זה היא וכרתה אסורה לו ומתני' אשמעי' דאף ע"ג דאסירא עליה לא מיפטרה מחליצה דהך איסורא מדרבנן היא כדאיתא בפירקין גזירה משום כרת בתו ממאנת: מחזיר גרושתו. אחיו שגירס אחת משתי נשיו ונשאת לאחר ועבר והחזירה לאחר מיתת בעלה ומת בלא בנים שתיהן אסורות להתייבם ואשמעינן מיעוטא דמתני' דחליצה בעיאל: ליתנינהו. לסוטה ואילונית בהדי הנך דמתני' הואיל ופוטרות צרותיהן: לפי שאינן בצרת כרה. דכל הנך דמתני' איכא למיתני הלכה כרתה ונשאת לאחיו השני כו' שהרי אינה ערוה אלא לזה אבל לאחיו השני ראויות הן ואם ייבם אפי' את הצרה ולו אשה אחרת ומת ונפלו לפני זה פטורה אף הנכרית מפני שהיא כרת כרתה של בתו אבל בסוטה ואילונית ליכא למיתני הלכה כרתה ונשאת לאחיו השני דהא על כל האחין היא אסורה ושהאיסור בא לה מכח קדושי בעלה הראשון וכולן שוין בהן: מנה"מ. דערוה וכרתה וכרת

כרתה לעולם פטורות: עליה מה תלמוד לומר. לכתוב לגלות ערותה בחייה ותשמע נמי שבחיי אשתו נאסרת עליו אחותה ולאחר מיתה מותרת: שומע אני. אפי' נפלה לפניו לייבום אחת מן העריות תתיבם: לזרור. לרות הרבה משמע מדלל כתיב לזר: זדונה כרת. בפרשת עריות (ויקרא יח) כתיב בטר כולהו ונכרתו הנפשות העושות וכל שזדונו כרת שגגתו חטאת כדיליף בפירקין (דף ט.): ט"ז נשים. תו ליכא עריות בכרת חוץ משש עריות של משנתנו שאין בהם כל ייבום לעולם: יכול שאני מרבה כו'. שנסואות לאחרים שיהו לרותיהן אסורות לינשא לזה: שאין צרה אלא מאת. הואיל ופטרה הכתוב מזיקתו הרי היא עליו באיסור אשת אח שיש לה בנים שהיא בכרת דכתיב ערות אשת אחיך אצל בעלמא לא רמי' איסור אשת אח עלה ושריא ליה: עונש מניין. אם ייבם ערוה או לרתה: ה"א אחות אשה מייבמת. מייבם: מאי טעמא. והלא בכרת קאי עלה: דאתי עשה. דייבום: דחי את לא תעשה. דמקרא ילפינן דאתי עשה דחי ל"ת כדמפרש ואזיל: (כ"ט)

תוספות למעוטי דרב ודרב אסי. וא"ת לימעט תרוייהו ממנינא דרישא דכיון דתנן ט"ו נשים ליכא למימר שייר וממעטי כולהו מדלא קתני להו כדאמר בפ"ק דקדושין (דף טז): וכ"ת תנא ושייר והא ארבעה קתני וי"ל דהכא לא מצי למיתנינהו כדמסיק לפי שאינן בצרת צרה וליכא למעוטי מדלא קתני להו אלא מייתורא דמתני' וטעמא דרב אסי ודפליג עליה אפרש לקמן בע"ה: לפי שאינן בצרת צרה. וא"ת דמשכחת לה צרת צרה לענין בועל שנשאת לאחיו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים דפוטרת צרתה מן הבועל דלענין בועל נמי טומאה בה כמו לענין בעל ואם הלכה הצרה ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שהיא פטורה כך צרתה פטורה וי"ל דכיון דלגבי בעל לא משכחת צרת צרה אין לנו להחמיר בטומאה דגבי בועל יותר מטומאה דגבי הבעל ועוד אר"י דדוקא בטומאה דכתיב גבי בעל הוי כעריות דכתיב בלשון לאו לא יוכל בעלה וגו' (דברים כד) אבל בבעל לא כתיב לאו אלא ונסתרה והיא נטמאה (במדב' ה) והא דפריך לקמן (ד' יא): נבעלה טומאה כתיבה בה ונסתרה והיא נטמאה דמשמע דמהאי לחודיה דריש טומאה כתיב בה כעריות מצית למימר דלמאי דמשני למיקם עלה בלאו לא סגי בההוא דונסתרה והיא נטמאה: מה אחות אשה מיוחדת כו'. וא"ת מה לאחות אשה שכן בידו לרבות כדפריך בפ' הבא על יבמתו (לקמן דף נד. ושם) וי"ל דאהיקש דר' יונה דסוף שמעתין (דף ח.). סמ"ך: יכול שאני מרבה אף שש עריות חמורות מאלו. המ"ל יכול שאני מרבה אף שלא במקום מצוה: טעמא

דכתב רחמנא עליה הא לאו הכי הוה אמינא אחות אשה מייבמת. ותימה לר"י דמנא ליה הא נימא דאי לאו עליה נמי אחות אשה לא מתייבמת דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת ואיצטריך עליה למיסר לאשמעינן דבעלמא דחי דכה"ג. אמר לקמן טעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמורו הא לאו הכי דחי וכ"ת דאשומע אני דברייתא קפריך דמשמע לישנא דאי לאו עליה ה"א דדחי א"כ מאי משני רבא בסוף מסקנא ערוה גופיה לא צריכא קרא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת אלא ע"כ שומע אני לאו דוקא והכי קאמר אם ת"ל דדחי הא כתיב עליה ומיהו עיקרא לאו להכי אתא ואר"י דאי בעלמא אין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת לא ה"ל לתנא למדרש עליה לאיסורא ולא יצטרך לגופיה אלא לאשמעינן דבעלמא דחי אלא ה"ל למידרש להיתירא נאמר כאן עליה ונאמר להלן עליה מה להלן באחות אשה אף כאן באחות אשה ואמר רחמנא יבמה יבא עליה דמסתבר טפי למדרש הכי ולאוקמי קרא לגופיה אלא ודאי סבר האי תנא עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת ולא צריך קרא להיתירא ולהכי דריש ליה לגופיה לאיסורא ורב אשי דפריך לקמן (דף ח:): ממאי דהאי עליה לאיסורא דילמא להיתירא ארבא דמסיק דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת פריך כמו שפ"י ר"י ברבי מאיר אבל כל כמה דס"ד דדחי לא מצי למיפרך הכי ורבא לא הוה צ"ל אלא להיתירא לא מצית אמרת דא"כ לגלות ערותה דחדא היכי משכחת לה כדמשני לקמן אקושיא דרב אשי דעיקר דקדוק הש"ס הוא מכח דלא דריש להיתירא אלא לפי דעתו של מקשה היה פשוט דעשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת השיב לו רבא האמת דאינו כן: לא תעשה שיש בו כרת מי דחי. וא"ת ואמאי לא ילפינן דלידחי מעשה דייבום דדחי לא תעשה דכרת דאשת אח וכ"ת דהיינו הא דקאמר לקמן (דף ז:): אלא איצטריך סד"א תיתי אחות אשה במה מצינו מאשת אח דא"כ היכי דחי עלה מי דמי התם חדא איסורא הכא תרי איסורי הא לא מפלגינן בשום מקום וילפינן מכלאים בציצית אפי" תרי איסורי היכי בעי למילף ועוד דלקמן כי בעי למילף מפסח תמיד ומילה לא פרכינן הכי ועוד דשביק הש"ס אשת אח דקאי בה ולא מסיק לה אלא לבסוף ועוד דחדא איסורא מיהא נילף מאשת אח אלא על כרחך לקמן לאו בכל דוכתי בעי למילף מאשת אח קאתי אלא דוקא אחות אשה (תוספות)

רש"א חדא למעוטי כרת ממאנת. פירוש, ממאנת ביבם. וחדא למעוטי כרת מחזיר גרושתו. י"ז מי שפירש (רש"י ד"ה כרת ממאנת וד"ה מחזיר גרושתו, תו"י ותוס' הרא"ש) לכרת מחזיר גרושתו וכרת ממאנת פטורות מן היבום אבל לא מן החליצה. ומקום דאינן פטורות מן החליצה ממעט לה במתניתין, ולעולם אוסרות אותן להתיבם. ולא דמיין לט"ו נשים דמתניתין דפטורות לגמרי. (ויש מפרשים דהכי קאמר למעוטי כרת ממאנת וכרת מחזיר גרושתו לכרותיהן מותרות לגמרי מן החליצה ומן היבום) ואינו מחזור

דמנינא דמתניתין משמע דממעט כרותיהן דכותייהו לגמרי, כלומר פטרות מן החליצה ומן היבום, ויש לך אחרות שאינן פטרות כלל אלא חוללות או מתיבמות, והיינו ממאנת ומחזיר גרושה, דאינן עושות כרותיהן כמותן, אלא הן אסורות אבל כרותיהן מותרות לגמרי וחוללות או מתיבמות. ולמאן דאית ליה (להלן יא, ב. יב, א) דהני כרותיהן אסורות כמותן, מנינא למעוטי דרב ודרב אסי, דכולהו לית להו דהדדי. וכן פירש הרמב"ן נר"ו. (ד"ה רב אסי, ועי' ריטב"א ד"ה ודאמרינן וגליון ה"ס ותוס' ע"א כאן). הא דתני' יכול שאני מרבה שש עריות חמורות מאלו. ה"ה דהוה מצי למימר יכול שאני מרבה את אלו שנסאו לאחרים, אלא משום דחשש עריות פסיק לה דא"א לינשא לאחרים נקט להו, וה"ה לט"ו עריות לפי שאין צרה אלא מאת. והא דתני' שאין צרה אלא מאת. לא היה צריך, לפי שכבר אמר יצאו שש עריות שא"א לינשא לאחרים, אלא נתינת טעם הוא, כלומר אם תאמר מאין זו שלא נלמד מאחות אשה שש עריות שחמורות ממנה, לפי שאין הערה נותנת איסור לצרחה אלא שמסלקת זיקת יבום מכל אותו בית, וממילא צרה באיסור אשת אח כדקיימא קיימא. ומינה נמי שמעינן דאפילו ט"ו נשים שנסאו לאחרים כרותיהן מותרות שאין צרה אלא מאת, דאלו מטעמא קמא לא שמעינן לה, דאדרבה הוה משמע דבין נסאו לאחרים ובין נסאו לאחרים כרותיהן אסורות. (רשב"א)

א

-

ד

דף

דכתיב [\[דברים כב-יא\]](#) לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך ואמר רבי אלעזר סמוכים מן התורה מנין שנאמר [\[תהילים קיא-ח\]](#) סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר ואמר רב ששת אמר ר' אלעזר משום רבי אלעזר בן עזריה מנין ליבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה שנאמר [\[דברים כה-ד\]](#) לא תחסום שור בדישו וסמיך ליה כי ישבו אחים יחדיו ואמר רב יוסף אפילו למאן דלא דריש סמוכים בעלמא במשנה תורה דריש דהא ר' יהודה בעלמא לא דריש ובמשנה תורה דריש ובעלמא מנלן דלא דריש דתניא בן עזאי אומר נאמר [\[שמות כב-יז\]](#) מכשפה לא תחיה

ונאמר כל שוכב עם בהמה מות יומת סמכו ענין לו מה שוכב עם בהמה בסקילה אף מכשפה בסקילה א"ל ר' יהודה וכי מפני שסמכו ענין לו נוציא זה לסקילה אלא אוב וידעוני בכלל מכשפים היו ולמה יצאו להקיש להם ולומר לך מה אוב וידעוני בסקילה אף מכשפה בסקילה ובמשנה תורה מנלן דדריש דתנן נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו ואמר רב גידל אמר רב מ"ט דרבי יהודה דכתיב [\[דברים כג-א\]](#) לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה וממאי דבאנוסה כתיב מעילויה דקרא דכתיב [\[דברים כב-כט\]](#) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף וסמ"ך ליה לא יקח איש וגוי ורבנן אי הוה סמ"ך ליה כדקאמרת השתא דלא סמ"ך ליה (דכתיב לא יקח איש את אשת אביו בנתים) בשומרת יבם הכתוב מדבר ולעבור עליו בשני לאוין ובמשנה תורה מאי טעמא דדריש איבעית אימא משום דמוכח ואיבעית אימא משום דמופני איבעית אימא משום דמוכח דאם כן לכתביה רחמנא גבי עריות ואיבעית אימא משום דמופני דאם כן לכתוב רחמנא לא יקח איש את אשת אביו לא יגלה כנף אביו למה לי

ר"י לא תלכז שטנו. וסמ"ך ליה גדילים תעשה לך ודרשין סמוכין ושרינן כלאים בליצית אלמא אחי עשה ודחי לא תעשה: שאין חוסמין. אין [סותמין] טענותיה לכופה להתייצב לו אלכ כופין אותו וחולץ חוסמין ליטנא דקרא קא נקט דיליף לה מלכ תחסום: וסמ"ך ליה כו'. אלמא דרשין סמוכין וגבי כלאים בליצית נמי דרשין: במשנה תורה דריש. והאי סמוכים דכלאים בליצית במשנה תורה הוא ודרשין: סמכו ענין לו. ענין הפרשה סמוכה פרשת מכשף אלכ שוכב עם בהמה דגבי הדדי כתיבי: מכשפה לא תחיה. בספר ואלה שמות: מה שוכב עם בהמה בסקילה. דכתיב באשה הנרבעת לבהמה דמיהם צם וכל דמיהם צם בסקילה היא דגמרינן (סנהדרין דף כג.) מאוב וידעוני דכתיב זהו ירגמו אותם דמיהם צם (ויקרא כ): נוזיא זה. מכשף: לסקילה. שהיא מיתה חמורה מכולן: בכלל מכשפה היו. שנאמר לא תחיה: להקיש אליהו. קזו מדה בתורה כל דבר שהיה בכלל ויאל מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יאל אלכ ללמד על הכלל כולו יאל: נושא אדם אנוסת אביו. קלא נאסרה עליו עולמית אלכ אשת אביו

כדכתיב (ויקרא יח) ערות אשת אביך ואשת משמע ע"י אישות דקדושין: אנוסת צנו. לאו כלתו היא לאין כלה אלא מקודשת וראויה לחופה: ה"ג ורצנן אי הוה סמיך ליה כדקאמרת השתא ללא סמיך ליה צומרת יבס כו'. לא סמיך ליה דכתיב לא יקח איש את אשת אביו צנתים: דמוכת. מוכח למדרשניהו אהדדי סמכינהו. לכתזיה רחמנא. לכהיא לא יגלה כנף אביו לגבי עריות אי לטפווי לאוי גבי אשת אב קאתי: (רש"י)

תוספות כדמסיק טעמא הואיל ואישתרי אישתרי ולהכי קאמר תיתי אחות אשה מאשת אח ולא קאמר תיתי מאשת אח כדאמר בכל הני דלקמן תיתי ממילה תיתי מכיבוד אב ואינו מזכיר אחות אשה משום דלמילף בכל דוכתין קאתי ואומר ר"י דמאשת אח לא מצי למילף בעלמא דלידחי עשה לא תעשה שיש בו כרת דשאני אשת אח דמצותו בכך ואי אפשר בענין אחר לקיים מצות יבום דאל"כ בטלה מצות יבום אבל מכלאים בציצית ילפי' שפיר בעלמא דאי לא מקיימת מצות תכלת בפשתי' מקיימת בצמר ואפי"ה דחי וכן וגלח את כל שערך דמצורע מיקיים בשער דהיתר דכל שערך קרינא ביה כמו כל מלאכה לא תעשו דשבת דלא קאי אלא אמלאכות דלא דחו שבת א"נ כל שערך ממש ובנמרטו פאת ראשו וזקנו וכן כל הני דמייתו מיקיימי בדוכתא אחריתי: **דכתיב** לא תלבש שעטנז וסמיך ליה גדילים וכו'. ואיפכא ליכא למימר דבמקום גדילים לא תלבש שעטנז כדאמר בסמוך במקום כי ישבו לא תחסום דא"כ לשתוק קרא מיניה וממילא ידעינן דלא דחי עשה דציצית לאו דכלאים וגבי יבמה נמי בסמוך ליכא למידרש כי הכא דבלאו קרא ה"א דחוסמין אותה ולא יחלוץ לה על כרחו הקשה ה"ר יעקב דאורלייניש דליחייבו נשים בציצית דאית לן למימר כל שישנו בלא תלבש שעטנז ישנו בגדילים אף ע"ג דלאו היקש הוא אלא סמוכים דתרי קראי נינהו מ"מ דרשינן הכי בפ"ק דערכין (דף ג:) ובהתכלת (מנחות מג.) דקאמר הכל חייבין בציצית כהנים לויים וישראלים ומסיק דכהנים איצטריך ליה סד"א הואיל ואישתרי גבייהו כלאים בציצית נמי לא לחייבו קמ"ל נהי דאישתרי בעידן עבודה שלא בעידן עבוד' לא אישתרי דמשמע דאי אישתרי לגמרי הוו מיפטרי בציצית דהוה דרשינן כל שאינו בלא תלבש שעטנז אינו בגדילים כ"ש שיש לנו לדרוש לחומרא ולחייב נשים בציצית וי"ל דהא דנשים פטורות בציצית היינו משום דיליף לה (קדושין לה.) רב אחא בר יעקב דמ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות דהוקשה כל התורה לתפילין והקישא עדיף מסמוכים ולמ"ד דתפילין לאו מ"ע שהזמן גרמא נינהו אפשר דלדידיה נשים חייבות בציצית מסמוכין דבלא"ה נמי לרבנן דר'. ישמעאל בפ' התכלת (מנחות מג. ושם) סבר נשים חייבות בציצית דמחייבי ציצית בלילה והוי שלא הזמן גרמא וקשה הא דדייק בפ'

התכלת דרב יהודה סבר דציצית מ"ע שלא הזמן גרמא מדרמי תכלת לפורזומא דאינשי ביתיה וממאי דלמא אע"ג דסבר דהוי הזמן גרמא מיחייב נשים מסמוכין וי"ל דעדיפא מינה משני ליה התם ומיהו קשה למאן דפטר נשים מציצית ה"ל למיפטרניהו מכלאים וע"כ נשים חייבות בכלאים דאמר ספ"ק דביצה (דף יד:) כלאים למאי חזו ושמא איכא שום ריבוי לענין כלאים: וכי מפני שסמכו ענין לו כו'. וא"ת דלמא הכא הוא דלא דריש סמוכים משום ג"ש דדריש ר' יוסי הגלילי בפי' ד' מיתות (סנהדרין סז. ושם) דמפקא [מסמוכים] דדריש מלא תחיה כל נשמה דבסיף תדע דאטו ר"ע דגמר התם דבסקילה מאם בהמה אם איש לא יחיה מי נימא דלא סבר כרבנן דדרשי סמוכים בכל מקום אלא איצטריך ע"כ משום ג"ש דמפקא מסמוכים וי"ל דהכא דייק מלישנא דר' יהודה דקאמר וכי מפני שסמכו משמע דלא דריש סמוכים בעלמא והא דדריש ר' יהודה סמוכים בפ"ב דקידושין (דף נג.) דקתני יכול לא יחלקו בקדשי קדשים אבל יחלקו בקדשים קלים ת"ל איש כאחיו וסמך ליה אם על תודה וקאמר התם סיפרא מני ר' יהודה איכא למימר דהתם וי"ו מוסיף על ענין ראשון דריש דכתיב וזאת תורת זבח השלמים א"נ משום דמוכח דמדלא כתיב בפרשת ויקרא א"נ משום מופנה דאיש כאחיו מיותר דה"ל למיכתב לכל בני אהרן תהיה ותו לא והא דקאמר במשנה תורה דריש ה"ה בעלמא אלא דבמשנה תורה קים ליה דכולהו מוכח או מופנה ולא חש להביא אלא אחד מהם: וסמך ליה לא יקח איש את אשת אביו. ורבנן לא דרשי משום דלא יקח מפסיק בין פרשת אונס ללא יגלה: דא"כ לכתביה גבי עריות. דאע"ג דאיצטריך למיכתביה הכא להיקישא ללא יבא ממזר דמהכא דרשינן ממאי הוה ממזר בין לר"ע בין לרבנן בפרק החולץ (לקמן דף מט.) התם נמי סמוכין נינהו ודרשינן מטעם דמוכח או מופנה וא"ת גבי מכשפה נמי לדרוש ר' יהודה דמוכחא מילתא מדלא כתיב כל שוכב עם בהמה גבי עריות וי"ל דלא שייך גבי עריות דאין זנות לבהמה א"נ לא חשיב מוכח כיון שהלמד נכתב במקומו ומיהו לענין מופנה לא איכפת לן בהי מינייהו: אם כן לכתוב רחמנא לא יקח איש וגוי לא יגלה כנף אביו למה לי. מדנקט לא יגלה בלא וי"ו משמע דאכוליה קרא בעי למה לי וקשה דלמא מיבעי ליה לשומרת יבם כדדרשי ליה רבנן לקמן ואית דגרסי ולא יגלה כנף אביו למה לי ומפרש דאביו קא בעי למה לי דפשיטא ליה דאאביו קאי אבל לא יגלה מצי למימר דדרשי ליה לשומרת יבם כמו רבנן. וריב"ן פי' דשפיר גרס לא יגלה בלא וי"ו ואכוליה קרא קבעי למה לי דמשמע ליה להש"ס דלא מוקי ליה בשומרת יבם של אביו כיון דבלאו הכי איכא איסור יבמה לשוק ואיסור דודתו ולא מוקמינן ליה בלאוי יתירא היכא דאיכא למיזרש ובפי' נושאין על האנוסה (לקמן צז.) אמרי נמי דלרבנן לא איצטריך לשומרת יבם אלא לעבור עליה בגי' לאוין: (תוספות)

רצ"א דכתיב לא תלכש שעטנוז וסמיד ליה גדילים תעשה לך. ולמשרי שעטנוז בגדילים אסמכינהו דאי למיסר גדילים בשטענוז, לשחוק קרא מיניה ואנא ידענא דהא לא תעשה חמור. לא תחסום שור צדישו וסמיד ליה כי ישבו אחים יחדיו. פירוש, דחסימה נמי נוהג ציבמה, ואי למילף איפכא לישחוק קרא מיניה. ופירוש אין חוסמין שאין מסתמין טענותיה ואין כופין אותה להתיבם ואח"כ יכפוהו להוציא בגט כדי לקיים מצות יבום, אלא כופין אותו מעכשיו לחלוץ. ועיקרה בפרק (החולץ) [המדיר עז, א]. אי בעית אימא משום דמוכח דא"כ ליכתוב רחמנא גבי עריות. אבל לא תחסום וכי ישבו לא מוכח, דמאי אמרת ליכתביה גבי ערות אשת אחר זו אינה תורה, דלא מצינו בכל התורה שיכתוב הדוחה אלא המורה, שהרי תמיד ופסח ומילה לא נכתבו גבי שבת, ובמכשפה לא תחיה נמי לא מוכח דכל התורה כולה כחדא פרשתא דמיא. ומופנה נמי לא הוי דהא מצריך צריך כדליתא בפ' ארבעה מיתות (סנהדרין נד, ב) אם אינו ענין לשוכב תנהו ענין לנשכב ואפקיה רחמנא לשוכב בלשון נשכב מה שוכב ענג והזהיר אף נשכב ענג והזהיר. ואיבעית אימא משום דמופנה מכדי כתיב לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף, אביו ל"ל. קא דייק דלא יגלה כנף הא דרשינן מיניה כנף הראוי לאביו לא יגלה דהיינו זקוקת אביו, ולאוקמה בתלתא לאוי משום דודתו ומשום יבמה לשוק ומשום זקוקת אביו, וכדליתא בפרק נושאין על האנוסה (להלן א, א), אלא אביו בלחוד קא דריש. ותדע לך דאי אמרת רבנן בלחוד הוא דמוקי ליה לזקוקת אביו, אבל ר' יהודה כוליה כנף אביו מוקי לאנוסת אביו ולא לשומרת יבם של אביו כלל, ומשום דכל היכא דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירי, אם כן למה ליה למדרש משום סמוכין, בלאו ה"נ הו"ל למדרש נמי הכין, אלא ודאי כדאמרן. וכן פירש ר"ת בספר הישר (סי' ל"ז) ויש מי שגורם (ריב"ן בתוס' ד"ה א"כ) אם כן נימא לא יקח איש את אשת אביו לא יגלה כנף אביו ל"ל. ואי קשיא לך מ"ט לא דרשי ביה רבנן נמי הכי לאסור אנוסת אביו, השתא היכא דלא מוכח ולא מופנה דרשי סמוכין, היכא דמוכח ומופנה לא דרשי הא אמרינן בר"פ נושאין על האנוסה (ס"ט) ורבנן אי הוה סמיד ליה כדקאמרת השתא דלא סמיד ליה מצעי ליה לכדרב ענן. פי' לא סמיד ליה, דלא יקח הפסיק הענין. ועוד דאיצטריך להו נמי לסמוכין אחרים דכתיב בתריה לא יבא ממזר ודרשינן מיניה בפרק החולץ (מט, א) מה אשת אח לא תפסי בה קדושי והולד ממזר אף כל דלא תפסי בה קדושי הולד ממזר. (רצ"א)

ש"מ לאפנויי וגבי ציצית נמי איבעית אימא משום דמוכח ואיבעית אימא משום דמופנה איבעית אימא משום דמוכח דא"כ לכתביה רחמנא גבי פרשת ציצית למאי הלכתא כתביה הכא ואיבעית אימא משום דמופנה מכדי כתב [\[ויקרא יט-יט\]](#) ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך לא תלבש שעטנו ל"ל ש"מ לאפנויי הני מצרך צריכי דאי כתב רחמנא לא יעלה עליך הוה אמינא כל דרך העלאה אסר רחמנא ואפילו מוכרי כסות כתב רחמנא לא תלבש שעטנו דומיא דלבישה דאית ביה הנאה ואי כתב רחמנא לא תלבש ה"א דוקא לבישה דנפיש הנייתה אבל העלאה לא כתב רחמנא לא יעלה עליך א"כ לכתוב רחמנא לא תלבש שעטנו צמר ופשתים למה לי מכדי כתב ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך ותנא דבי רבי ישמעאל הואיל ונאמרו בתורה סתם בגדים ופרט לך הכתוב באחד מהן צמר ופשתים אף כל צמר ופשתים צמר ופשתים דכתב רחמנא ל"ל ש"מ לאפנויי ואכתי איצטריך סד"א העלאה היא דלא נפיש הנאתה אבל לבישה דנפיש הנייתה כל תרי מיני אסר רחמנא כתב רחמנא צמר ופשתים א"כ לשתוק קרא מיניה ותיתי שעטנו מהעלאה ותנא דבי ר' ישמעאל טעמא דכתב רחמנא צמר ופשתים הא לאו הכי כלאים בציצית ה"א דאסר רחמנא והכתיב [\[במדבר טו-לח\]](#) ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם ותנא דבי רבי ישמעאל כל בגדים צמר ופשתים הם ואמר רחמנא עביד ליה תכלת ותכלת עמרא הוא וממאי דתכלת עמרא הוא מדשש כיתנא תכלת עמרא הוא איצטריך סד"א כדרבא דרבא רמי כתיב הכנף מין כנף וכתוב צמר ופשתים הא כיצד צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן שאר מינין פוטרין שלא במינן אין פוטרין והא תנא דבי רבי ישמעאל לית ליה דרבא איצטריך סד"א כי דיוקא דרבא הכנף מין כנף וה"ק רחמנא עביד ליה צמר לצמר ופשתים לפשתים וכי

עבידת צמר לצמר צבעיה אבל צמר לפשתים ופשתים לצמר לא כתב
רחמנא צמר ופשתים דאפילו צמר לפשתים ופשתים לצמר

רפ"י לאפנויי. לאנוסתו של רביו דיליף מסמוכים דלעיל: לא תלצק שעטנוז למה
לי. שמע מינה לאפנויי ולמדרש סמוכים: ואפי' מוכרי כסות. שאין מתכוונים
להנאת חימום: אמר ופשתים למה לי. אי לאשמועינן דכלאים אמר ופשתים הוא
דקאסר לא כריך דמכדי בכלאים כתיב בגד ותנא דבי ר' ישמעאל כו': באחד מהם.
גבי נגעים בצגד אמר או בצגד פשתים (ויקרא יג): ואכתי איכטריד. למכתב אמר
ופשתים הכא גבי לבישה ואע"ג דכתיב בגד בהעלא' דמשמע אמר ופשתים דס"ד
כו': ותנא דבי רבי ישמעאל. דילפינן אליציה כלאים בליצית מדאייתר אמר ופשתים
למיסמכיה לגדילים תעשה לך: טעמא דכתב רחמנא כו' כל בגדים אמר ופשתים
הם. והאי בגדיהם בליצית משמע בין של אמר בין של פשתים ואמר רחמנא עביד
ותכלת נמי לפשתים: ותכלת עמרא. מדקש כיתנא דכתי' (שמות לט) מכנסי בד
שק משזר ובד היינו פשתים כדמפרש בבא לו כ"ג במסכת יומא (דף עא:): בד דבר
העולה בד בצד תכלת עמרא וכן שאר מצעים האמורים בצגדי כהונה ארגמן
ותולעת שני שאין בגדי כהונה אלא מצמר ופשתים דכתיב בספר יחזקאל (מד)
ציוה"כ בגדי פשתים ילצקו ולא יעלה עליהם אמר ש"מ שעבודות החיובות יש
בהם אמר עם פשתן ולא מין אחר ומדמפרש קרא שק באחד מן המינין שמע מינה
שאר המינין אמר היו: סד"א כדבבא. אי לא כתב רחמנא אמר ופשתים הוה דרשי'
הכנף מין כנף כדבא למימר דלצגד פשתים עשה פשתן ולצמר עשה אמר ולצעי'
תכלת אבל כלאים לא קמ"ל דרשא דסמוכין דאפילו כלאים והכי הוי מסקנא
דמילתא אלא דקא מפרש ואזיל מילתא' דרבא: כתיב הכנף. עשה ליצית ממין הכנף
ואם טלית של משי עשה ליצית של משי וכתיב אמר ופשתים גדילים תעשה לך
דמשמע עשה ליצית מצמר ופשתים: והא תנא דבי ר' ישמעאל לית ליה דרבא.
דדריש הכנף מין כנף דהא לתנא דבי רבי ישמעאל טלית של שאר מינין אינה
חייבת בליצית דהא בגד כתיב ותנא דבי רבי ישמעאל קאמר כל בגד אמר ופשתים:
איכטריד. אמר ופשתים אע"ג דלא דריש תנא דבי ר' ישמעאל מין כנף לשאר

מינין: סד"א. לגבי טלית של אמר ופשתים דריש כי דיוקא דרצח דדריש צלית מין
כנף: והכי אמר רחמנא כו'. קמ"ל דרשא לסמוכין למישרי כלאים צלית: (כ"ט)

תוספות **מכדי** כתיב ובגד כלאים וגו'. ההוא קרא דגדילים לא מצית לאיתורי
ולמימר מכדי כתיב פרשת ציצית למאי הילכתא כתביה דכולה איצטריך
כדדרשינן לקמן (דף ה:): גדילים ארבעה ודרשינן נמי על ד' כנפות ולא על ג' וה'
כסותך ולא של אחרים אשר תכסה בה. פרט לכסות סומא ולמעט שאין מכסה
רובו: **אבל** לבישה כל תרי מיני אסר רחמנא. וא"ת אפילו חד מינא ה"א דאסור
ובלבד שיהא שוע טווי ונוז וי"ל דשעטנז משמע נמי תערובות: **אם** כן לשתוק
קרא מיניה ותיתי שעטנז מהעלא'. וא"ת בפי' במה מדליקין (שבת כז):
ושם) קאמר רב פפא אף כל צמר ופשתים דקאמר רבי ישמעאל לאיתויי כלאים
וקאמר התם דהא דרב פפא בדותא היא דכלאים צמר ופשתים בהדיא כתב בהו
ומאי קושיא והא איצטריך אף כל לאפנויי צמר ופשתים כדקאמר הכא וי"ל
דבמסקנא דנפקא לן הפנאה לרבנן משעטנז לר' ישמעאל נמי תיפוק מהתם ותו
לא איצטריך אף כל לאפנויי צמר ופשתים דכלאים: **ותנא** דבי ר' ישמעאל וכו'.
וא"ת בלא תנא דבי ר' ישמעאל נמי יוכל לדקדק דבגדים משמע כל בגדים
דלכולהו אמר רחמנא עביד להו תכלת אלמא בבגדי פשתן נמי שרי תכלת וכ"ת
דה"א דלאו אכולהו אמר רחמנא דליעבד תכלת השתא נמי נימא דאצמר דוקא
אמר רחמנא דליעבד תכלת ולא אפשתים וי"ל דודאי אי לאו תנא דבי רבי
ישמעאל ה"א דשאר מיני אמר רחמנא דליעבד תכלת ולא אפשתים אבל לתנא
דבי רבי ישמעאל דכל בגדים צמר ופשתים משמע דאתרוייהו קאי דאפי' נימא
בעלמא דבגד הוי או צמר או פשתים הכא בגדיהם כתב דמשמע תרי: **ואמר**
רחמנא עביד להו תכלת. וא"ת והיכי משמע מהכא דשרי כלאים בציצית נימא
דעביד להו תכלת בלא שוע טווי ונוז וי"ל דחוטי ציצית בעינן שיהא שוע טווי ונוז
דדריש בספרי פתיל תכלת טווי ושזור וה"ה שוע דבעינן ויליף התם לבן מתכלת
וסתם בגדים שלהן היו נמי שוע טווי וגם נוזין פירוש שזורים כמו שפי' ר"ת לקמן
(ד' ה: ד"ה עד) נוז שזורי היינו שזורים בסוף הטלית מקום הנחת ציצית
כדאמרינן בריש המוצא תפילין (עירובין צו:): ודלמא אדעתא דשיפתא דגלימא
עייפינהו אבל קשיא דאכתי נימא דאמר רחמנא לעביד להו תכלת בלא קשירה
דלא הוי כלאים דתוכף תכיפה אחת אין חיבור ובמנחות (דף לט.) דקדק דקשר
עליון דאורייתא מדשרי רחמנא כלאים בציצית ושמעתי בשם ר"י קלנו' דע"כ
אמר רחמנא ליעביד להו תכלת בענין דהוי כלאים דאי דוקא בלא כלאים א"כ
לישתוק קרא מיחדו ומדאמר רחמנא עביד להו תכלת ידעי דתוכף תכיפה אחת
אינו חיבור אלא ודאי בענין דהוי כלאים אמר רחמנא ליעביד תכלת ולא שמעינן
להו מהכא מידי אי תוכף תכיפה אחת חיבור אי לא להכי איצטריך יחדו: **ותכלת**
עמרא הוא. לא היה צריך לכך דבין הוא כיתנא ובין הוא עמרא יכול לדקדק

דכלאים בציצית שרי דאמר רחמנא לבגדיהם דהוו צמר ופשתים ליעביד תכלת שהוא או כיתנא או עמרא שאין בבגדי כהונה אלא צמר ופשתים מדכתב בהו בגדיהם אלא האמת אומר: **מדשש** כיתנא תכלת עמרא. וליכא למימר דתכלת נמי כיתנא אלא צבוע הוא תכלת וארגמן ותולעת שני עמרא דסברא הוא דכל הצבועים מין אחד הוא מדלא חילק בהן אלא בצבע: **סלקא** דעתך אמינא כדבא. לאו דוקא דרבא איירי בתר דכתיב צמר ופשתים והשתא איירי אי לא כתב צמר ופשתים אלא כלומר כדיוקא דרבא וה"ק קרא ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם דלבגדיהם שהם צמר ופשתים עביד ציצית אבל תכלת דבתר הכי לא קאי אבגדים אלא אהכנף מין כנף והמקשה דפריך והא תנא דבי ר' ישמעאל לית ליה דרבא וסבור דרבא ממש קאמר היה יכול להקשות והא רבא לבתר דכתיב צמר ופשתים קאמר: **והא** תנא דבי ר' ישמעאל לית ליה דרבא. דליכא למימר דמהכנף מרבה שאר בגדים כדאשכחן בפי במה מדליקין (שבת כז. ושם) דמרבה שאר בגדים גבי שרצים מאו בגד דהכנף לאו ריבויא הוא: **ואפילו** צמר לפשתים ופשתים לצמר. משמע הכא דתנא דבי ר' ישמעאל לית ליה דרבא וקשה דבפי במה מדליקין (נ"ז שם) קאמר הש"ס הדר ביה רבא מההיא וסבר דאף כל לאתויי שרצים וסבר שפיר כתנא דבי ר' ישמעאל וצ"ל דסוגיא דהכא כר"נ בר יצחק דהתם דקאי אף כל לאיתויי ציצית א"כ הוי דלא כרבא: **דאפילו** צמר לפשתן ופשתן לצמר כו'. נראה דאפילו שני חוטין לבן של צמר שרי בפשתים כדאמר במנחות אף על גב דאפשר במינו כדקאמר התם מגו דתכלת פטרה לבן נמי פוטר ולבן (תוספות)

רש"א הני מלכך כריכי דאי כתב רחמנא לא יעלה כו'. איכא למימר דמקום דר' יהודה הוא דאמרין הכא, דאיהו לא דריש סמוכין אללא דמופנה, וכולה שמעתין משום ידיה שקלינן וטרינן זה, אזל לרבנן אף על גב דלא מוכח ולא מופנה דרשינן. וכן נמי לבן עזאי. ואי נמי איכא למימר דאפילו לרבנן גבי יציית בעינן מופנה ומוכח משום ללמד על כל התורה דדרשינן סמוכין, וכי לא מוכח ולא מופנה לא דרשי סמוכין ללמד על כל התורה דלית עשה ולידחי ל"ת, וקרא דר' אליעזר (לעיל ע"א) סמוכים לעד לעולם אסמכתא בעלמא היא. אי כתב רחמנא לא יעלה הו"א כל העללה אסר רחמנא ואפי' מוכרי כסות. פירש"י אף על פי שאינו מתכוין להנאת חימום. ואינו מחוור דאי בנהנה אף על פי שאינו מתכוין, פלוגתא דאביי ורבא היא דפרק כל שעה (פסחים כה, ב) דלאפשר ולא קא מיכוין, ומייתי נמי (כו, ב) דרייתא דקתני מוכרי כסות מוכרין דרכן ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, ואוקי כר' שמעון, ואי דבר שאינו מתכוין מהכא נפקא לית לה התם. ועוד דהכא אכן לר' יהודה קאמרין,

ור' יהודה הא אמר דבר שאין מתוכין אסור. אלא הכא בשאינו נהנה כלל כגון בימות החמה ואינו עומד בחמה שאינו נהנה אלא מטערה, הא נהנה אף על פי שאינו מתכוין פלוגתא דר' שמעון ור' יהודה היא. הרמב"ן נר"ו (בד"ה ואפילו). כתב רחמנא אמר ופשתים דאפילו אמר לפשתים ופשתים לאמר. וקיימא לן כתנא דבי ר' ישמעאל דכל בגדים האמורים סתם אינן אלא אמר ופשתים, אבל שאר מינין אינן חייבין בליצית אלא מדרבנן, והכי איתא בזמנחות פ"ק התכלת (לט, ב). וחומי אמר פוטרין בשל פשתן ואפילו לבן ושל פשתן פוטרין בשל אמר, ודוקא לבן של אמר בשל פשתים, ושל פשתים בשל אמר בדלית ליה ממיניה ואי אפשר לקיים מצות ליצית בלא דחיית ל"ת, אבל היכא דאיכא ממיין הכנף אין מטיילין לו אלא מינו, וכדר"ל דאמר (להלן כ, ב) כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לא יבא עשה וידחה לא תעשה, הלכך בדאיכא מינו אתה יכול לקיים את שניהם, ואם לאו אי אתה יכול לקיים את שניהם. ואם נפשך לומר יוציא חוטין מן הבגד בעצמו ויטיל בכנף, ולעולם לא משכחת לה דליכא מינו, הא ליתא, דכל היכא דאין לו אלא בקריעת הכנף ובהפסד טליתו, הרי זה כמי שאין לו מינו. והא דתנא דבי ר' ישמעאל לא מפקא מדר"ל, ודר"ל לא מפקא מדתנא דבי ר"י, ותדע לך דהא קיימא לן כתנא דבי ר' ישמעאל. ומשמע נמי ודאי דאיתא לר"ל מדאמרינן בפר' כיצד (שם) גבי איסורי מצוה ואיסורי קדושה חוללות ולא מתיבמות וליתי עשה ולידחי ל"ת, ופריך רבא גזרה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה, דר אמר רבא לאו מלתא היא דאמרי דאר"ל כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה כו'. ובנחות נמי פ"ק התכלת (מ, א) אמרינן ולא יהא אלא לבן ופרקינן כיון דאפשר במינן וכדר"ל וכו'. וכן בהרבה מקומות בתלמוד. דאלמא הלכתא כוותיה. כך היה נ"ל. אלא שראיתי לגדולי המפרשים דפירשו (ברמב"ן בד"ה הא) דהא דתנא דר"י איתא דלא כר"ל, ונסמכו על מ"ש בזמנחות (שם) ולא יהא אלא לבן ופרקינן כיון דאפשר במינן כדר"ל, ואפשר לומר דהתם לא קאמר דלעולם לא יטול כיון דאפשר בדאית ליה כדר"ל, אלא בדאיכא מיניה קאמר, ומשום דהוי מצוי דאית ליה מיניה קאמר דאפשר במיניה, ולעולם איתא לתנא דר"י ואיתא לדר"ל. וכן נראה מדברי רי"ף שכתב בהל' ליצית (בהלכות קטנות יג, ב) (ר"ך) והוא כתוב בסוף המסכתא. ומכל מקום אסור להטיל בשל פשתים ד' חוטין של אמר לבן, שלא התיר הכתוב להטיל בו אלא שני חומי תכלת, אי נמי בחומי לבן בדליכא תכלת לעולין משום לבן ומשום מגו כדאיתא התם בזמנחות (לט, ב) דאמרינן התם מגו דתכלת פטורה לבן נמי פטר אבל אם מטייל בו ד' חומי אמר לבן,

השנים עולין משום מצות לבן, והשנים האחרים כיון שאינם תכלת אינן עולין משום תכלת, ומשום לבן נמי לא דהא איכא צ' חוטים אחרים, נמצאו הב' האחרים כלאים. וכתבו בתוס' (עי' תוס' הרא"ש ד"ה אלתריך ותוס' כתובות מ, א ד"ה כגון) דאף להטיל בטלית של פשתים צ' חוטי אמר לבן וב' חוטי פשתים אסור משום דחוטי פשתים עולין משום לבן והשאר הוא כלאים. והא דאמרינן במנחות (מ, א) גבי סדין בלילית גזרה משום קלא אינן ואקשינן ולא יהא אלא לבן דהא תנא דבי ר' ישמעאל וכו', ומשני התם כיון דאפשר במינו כר"ל, איכא למידק מה צורך לתרץ כדר"ל, ואיהו נמי מאי קאמר לא יהא אלא לבן, והלא אם הוא אמר מעורב עם חוטי פשתן, אי נמי ד' חוטי אמר, אם אתה עושה ארבעתן לבן הרי יש כאן כלאים כמו שאמרנו. ובתוס' דוחקין דהתם להטיל צו צ' חוטי תכלת בלבד קאמר והלכך שרי, שאם הוא תכלת הא תנן (שם לה, א) הלבן אינו מעכב את התכלת, ואם אינו אלא קלא אינן והוי כמו לבן, הא קיימא לן נמי דהתכלת אינו מעכב את הלבן. [ה, א. מקו"א] אלא לרבנן דפליגי עליה דתנא דברי רבי ישמעאל מנא להו. פירוש, לרבנן דפליגי עליה דתנא דבי ר' ישמעאל, אי לא דרשי סמוכין בכל התורה כולה כר' יהודה. אבל רבנן דר' יהודה דדרשי אפילו בכל התורה אף על גב דלא מוכח ולא מופנה, הכא נמי מסמיכות דלא תלבש שעטנז לגדילים תעשה לך נפיק להו. אי נמי איכא למימר דאפילו לרבנן דר' יהודה קאמר, משום דלכולי עלמא אין עושין צנין אב ללמד על כל התורה אלא אם כן מופנה וכדכתבינן לעיל. [מקו"א] לרבנן מנא להו. איכא למידק אימא לרבנן לעולם מגדילים ומשום דמוכח, דהא ודאי משמע לעיל (ד, ב) שבין דמוכח ולא מופנה בין מופנה ולא מוכח דריש ר' יהודה סמוכין כדאמרינן לעיל (שם) איבעית אימא משום דמוכח ואיבעית אימא משום דמופנה, אלמא בחד מנייהו סגי. ועד כאן לא אקשי לעיל (שם) והא מלכך כריכי וסקלינן וטרינן וטרחינן לאפנויי אלא משום דאמרינן מופנה הוא. אבל מכל מקום כשתמלא לומר דלא מופנה לימא דטעמיה דר' יהודה משום דמוכח הוא, ואכתי אמאי קא שביק גדילים ומהדר בתר ראשו, והא נמי דאקשינן לעיל (ד, ב) ולתנא דברי ר' ישמעאל טעמא דכתב רחמנא אמר ופשתים הא לאו הכי הוה אימינא כלאים בלילית אסור, לאו ממופנה בלבד פריך, אלא הכי קאמר, ולתנא דבי ר' ישמעאל טעמא דכתב רחמנא אמר ופשתים בין לכשתמלא לומר משום דמופנה בין לכשתמלא לומר משום דמוכח, הא לאו הכי לא דחי, הא ממקומו הוא מוכרע בפרשת לילית ממס. ויש לומר דהא דאמרינן איבעית אימא משום דמוכח איבעית אימא משום דמופנה, לאו למימרא דבכל חד

מנייהו קא דריש ר' יהודה סמוכין, אללא כמסתפק בטעמיה דר' יהודה קאמר, דילמא טעמיה דר' יהודה או משום דמוכח ואף על גב דללא מופנה, ואי בעית אימא טעמיה דר' יהודה משום דמופנה דוקא אבל מוכח לא מעלה ולא מוריד והלכך כשתמאל לומר משום דמופנה דוקא מנא ליה כנ"ל. [מקו"א] וקסבר האי תנא הקפת כל הראש שמה הקפה. כלומר, והיינו דאלטריד קרא למשריה הכא. ולית ליה להאי תנא דרשא דגדילים, דאלו סבירא ליה לא היה צריך קרא ראשו למשרי הקפת הראש במקום גלוח מורע. [מקו"א] שאני כהנים שריצה בהם הכתוב מצות יתירות וכו'. איכא למידק טובא אמאי לא שני ליה קושטא דמילתא, דזקנו דכהן אלטריד לאשמועינן דאתי עשה דגילוח ודחי עשה ולא תעשה דכהן, דהא בעלמא לא דחי וכלאיתא בנזיר פ' שני נזירים (נח, א) דבכהן עשה ולא תעשה איכא, עשה דקדושים יהיו (ויקרא כא, ו) ולא תעשה דפאת זקנם לא יגלחו. ועוד דהוא ליה לאלרוכי זקנו לגלוח בתער כדמאריך ליה בנזיר פרק שלשה מינין (מא, א) דגרסינן התם ולמה לי למכתב ראשו ולמה לי למכתב זקנו צריכי דאי כתב רחמנא זקנו ולא כתב ראשו הוה אמינא הקפת כל הראש לא שמה הקפה, להכי כתב ראשו, ואי כתב ראשו ולא כתב זקנו הוה אמינא משמע תרתי, משמע דאתי עשה ודחי לא תעשה, ומשמע דהקפת כל הראש שמה הקפה, ואכתי דבתער מנא לן, להכי כתב רחמנא זקנו. פירוש דמראשו לא חזינן דגלוח מורע בתער, דבמספרים נמי איכא דחייה בהקפה, אבל מזקנו שמעינן ליה, משום שאין השחתת זקן אללא בתער כדאיתא התם. ואיכא למימר דהכא לא הוה ידע טעמא דתנא ולא הוה רמי אנפשיה דמשום דאתי עשה דגלוח ודחי עשה ולא תעשה דכהן קא מוקי ליה בזקן דכהן, אללא דאכתי קשיא לי לסברתיה דמאן דאמר אם אינו ענין ללאו שאינו שוה בכל תנהו ענין ללאו השוה בכל, במאי תלי טעמא דתנא דשציק זקנו דישראל ונקיט זקן דכהן כיון דלדעתיה ליכא חדוש טפי בזקן דכהן מזקן דישראל, (או) הוה ליה לתנא למימר זקנו מה תלמוד לומר לפי שנאמר בישראל ולא תשחית את פאת זקנך וכו', ואם אינו ענין ללאו שאינו שוה בכל תנהו ענין ללאו השוה בכל. ויש לומר דמאן דבעי למילף הכא מיניה הוה סלקא דעתיה משום דריצה הכתוב מצות יתירות בכהן הוה לאוקמיה תנא בזקן דכהן ושציקה לזקן דישראל, ומכל מקום היה סבור דתנא משום חדוש כל דהו ניחא ליה למדרשיה בכהן ולא דישראל אבל מכל מקום אפילו לכשתמאל לומר דלזקן דכהן אתא, אינו סברא שהולך הכתוב לכתוב זקנו משום חדוש מועט כזה, דכולה מילתא מראשו דישראל שמעינן לה, אללא עיקר טעמא דאלטריד קרא למכתב זקנו

כלל אינו אלא ללמד בעלמא במדה זו שאם אינו ענין כנ"ל. לנזיר שכן ישנו בשאלה. איכא למידק תיתי מכהן ונזיר מלורע. ובפרק שני נזירים (נזיר נח, ב) דאמרין כהן מנזיר לא יליף שכן בשאלה, נזיר מכהן לא יליף שכן לאו שאינו שוה בכל בעלמא לא ילפינן כדאמרן, איכא לאקשווי נמי ניליף בעלמא מתרוייהו, ומיהו לגירסת קתה הספרים דגרסי התם, בנזיר בעלמא לא ילפינן כדאמר מר מקל אדם כל גופו בתער, לק"מ, דהכי קאמר בעלמא לא ילפינן ואפילו מתרוייהו מפני ששניהם הותרו מכללן, דאמר מר מקל אדם ואפילו כהן ואפילו נזיר מלורע מקל כל גופו בתער, כלומר במספרים כעין תער כדאיתא התם, אבל לגירסת הספרים דעבדי לה מימרא באפי נפשה דגרסי הכי אמר רב מקל אדם כל גופו בתער קשיא. ומיהו נראה לי דאפילו ליהיא גירסא לא קשיא, דמכל מקום משום דקושטא דמלתא הכין דמקל אדם כל גופו בתער כדרכו והותרו מכלל, משום הכי לא ילפינן מתרוייהו, ואינהו הוו ידעי לה להא דרב. והא דאמרין התם בעלמא לא ילפינן כדאמר, הכי קאמר, בעלמא לא ילפינן מחדא כדאמרן, אבל מתרוייהו משום דרב היא. ויש מתרצים (תוס' נזיר שם ד"ה הר"ף) דמתרוייהו לא ילפינן משום דאיכא למפרך מה לכהן ונזיר מלורע שכן גדול שלום הבית וכמאן דאמר (מו"ק ז, ב) דמלורע בימי ספירו אסור בתשמיש המטה, וכדאמרין (חולין קמא, א) בשלוח הקן כגון שנטלה על מנת לשלחה ללאו ליכא עשה היא דאיכא מהו דתימא הואיל ואמר מר גדול שלום הבית וכו'. ואכתי איכא למידק נגמר מכהן מלורע בעלמא דאתי עשה ודחי לא תעשה ועשה שאינו שוה בכל, ואנן בעלמא קיימא לן דלא דחי, דלקמן בפרק כיצד (כ, א) גבי אלמנה לכהן גדול דתניא דחולצת ולא מתיבמת פרכינן בגמרא בשלמא מן הנשואין עשה ולא תעשה הוא דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה, אלמא פשיטא להו דלא דחי אפילו עשה ולא תעשה שאינו שוה בכל כאלמנה שאינו שוה בכל אלא בכהן גדול בלבד. ועוד דלגבי הא דתניא יכול אמר לו אביו היטמא כו', פרכינן במליעא פרק אלו מליאות (לב, א) טעמא דכתיב קרא הא לאו הכי הוה אמינא דליית ליה ואמאי עשה ולא תעשה הוא, ואף על גב דלאו דטומאה אינו שוה בכל. ומיהו מהא ליכא ראייה כל כך, דאיכא למדחי דמאל תחזיר קא מקשה, דהוי לאו השוה בכל. ואף על פי שאינה בזקן ואינו לפי כבודו (שם ל, א), מכל מקום בכהנים לויים וישראלים נוהג. אבל מאידך דאלמנה קשיא. ויש לומר בהא נמי דמכהן מלורע לא ילפינן בעלמא כלל, דלמא שאני התם משום דגדול שלום הבית. (רש"א)

תינח לתנא דבי ר' ישמעאל לרבנן מנא להו נפקא להו מראשו דתניא [\[ויקרא יד-ט\]](#) ראשו מה תלמוד לומר לפי שנאמר [\[ויקרא יט-כז\]](#) לא תקיפו (את) פאת ראשכם שומע אני אף מצורע כן תלמוד לומר ראשו וקא סבר האי תנא הקפת כל הראש שמה הקפה איכא למיפרך מה ללאו דהקפה שכן לאו שאין שוה בכל אלא אתיא מזקנו דתניא [\[ויקרא יד-ט\]](#) זקנו מה תלמוד לומר לפי שנאמר [\[ויקרא כא-ה\]](#) ופאת זקנם לא יגלחו שומע אני אף כהן מצורע כן ת"ל זקנו ואם אינו ענין ללאו שאין שוה בכל תנהו ענין ללאו השוה בכל ואכתי איצטריך סד"א שאני כהנים הואיל וריבה בהן הכתוב מצות יתירות אפילו לאו שאין שוה בכל לא דחי קמ"ל דדחי אלא אתיא מראשו דהך תנא דתניא ראשו מה ת"ל לפי שנאמר [\[במדבר ו-ה\]](#) תער לא יעבור על ראשו שומע אני אף מצורע ונזיר כן ת"ל ראשו איכא למיפרך מה לנזיר מצורע שכן ישנו בשאלה דאי לא תימא הכי הא דקיימא לן דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה ליגמר מנזיר אלא מנזיר מ"ט לא גמרינן דאיכא למיפרך שכן ישנו בשאלה ה"נ איכא למיפרך שכן ישנו בשאלה אלא לעולם

כ"י תינח לתנא דבי רבי ישמעאל. דאיייתור ליה אמר ופסחים אלח לרבנן דלית להו כל בגדים אמר ופסחים והא אמר ופסחים לא מיייתר מנא להו דאתי עשה ודוחה לא תעשה: ראשו מה ת"ל. במצורע כתיב יגלח את כל שערו הרי ראשו בכלל למה לי דכתיב ראשו: וקסבר האי תנא. דאיצטריך ליה ראשו לדחות לאו ללא תקיפו דהקפת כל הראש שמה הקפה ולא אמרינן פאת כתב רחמנא הלכך אי לאו דרבי קרא ה"א לא ליקוף אלמא אשמעינן קרא דאתי עשה ודחי לא תעשה ומהכא נפקא הלכך איצטריך עליה למיסר ערוה לייבום ללא תימא אתי עשה לייבום ודחי לאו לדחות אשה: שאין שוה בכל. דנקים אינן כללאו דהקפה כפ"ק

דקידושין (דף לה): תאמר בלאו לחות אשה שכסם שהיא מוזהר עליה כך היא מוזהרת עליו דכתיב הנפשות העושות (ויקרא יח) שניהם במשמע: ופאת זקנם. בכהנים כתיב: תלמוד לומר זקנו. לרבות זקן כהן מורע לחתי עשה ודחי לא תעשה (ואע"ג דהאי נמי לאו שאין שיהי בכל ילפינן מיניה דכל לא תעשה נמי דחי דאם אינו ענין ללאו שאין שיהי בכל לחתי עשה ודחי ליה דהא נפקא לן מראשו תנהו ענין כו'): וחתי איצטריך. לגופיה לאשמעינן ללאו דפאת זקן כהנים מידחי ללא נפקא לן מראשו ואע"ג דאין שיהי בכל הוא דסד"א שאני לאוי דכהנים דחמירי שריבה בהן הכתוב מלות רבות אכתי לאו השיהי בכל מנלן דדחי: ראשו מה ת"ל. בראשו דמורע נמי קאי: ת"ל ראשו. אלמא אחתי עשה ודחי ל"ת ואע"ג דלאו שאינו שיהי בכל הוא אם אינו ענין ללאו שאין שיהי בכל דהא נפקא לן מזקנו דאידיך תנא תנהו ענין ללאו השיהי בכל: מנזיר. בנזיר עשה ולא תעשה איכא תער לא יעבור על ראשו קדוש יהיה גדל פרע: שכן ישנו בשאלה. לשאלו לחכם ויתיר לו הלכך אחתי עשה ודחי ליה: (רש"י)

תוספות של פשתים נמי פוטר הצמר על מגו דמגו דלבן של צמר פוטר בפשתים לבן של פשתים נמי פוטר בצמר ודוקא במקום תכלת אבל במקום שאין תכלת אסור כיון. דלא כשר במינו דהא במנחות (דף מ.) אסר סדין בציצית משום קלא אילן ופריך ולא יהא אלא לבן ומשני משום דאפשר במינן כדר"ל: **לרבנן** מנא להו. המ"ל דלא סברי כר' יהודה ולא בעי שיהא מוכח או מופנה אלא ניחא ליה לשנויי אפילו אי סברי כר' יהודה וא"ת ומאן ניהו דפליג עליה דתנא דבי רבי ישמעאל ר' שמעון בן אלעזר והא רשב"א ואידך תנא דבי רבי ישמעאל דבפי במה מדליקין (שבת כז.). מודו דבלא ריבוי הוו סתם בגדים צמר ופשתים ואר"י דהיינו ההיא ברייתא דפי התכלת (מנחות לט:) דאמר רב נחמן התם השיראין פטורה מן הציצית איתיביה רבא לרב נחמן השיראין והכלך והסריקין כולן חייבין בציצית ומשני מדרבנן אבל רבא דפריך התם לרב נחמן לטעמא דמחייב מדאורייתא וסבר לה כי ההיא ברייתא ולית ליה שינוייא דרב נחמן דמשני התם מדרבנן: **מה** ללאו דהקפה שכן אינו שוה בכל. בפי שני נזירין (נזיר נח. ושם) מפרש דהאי תנא דמוקי ראשו לנזיר סבר דהקפת כל הראש לא שמה הקפה ולהכי לא מצי לאוקמי כשאינו נזיר והך תנא דמוקי ראשו ללאו גרידא סבר דשמה הקפה ואיבעית אימא דלכולי עלמא שמיה הקפה ותנא מוקי לה לנזיר דהוי לא תעשה ועשה משום דללאו גרידא לא איצטריך לאשמעינן דדחי דמגדילים נפקא והאי תנא דמוקי לה לראשו גרידא סבר דמגדילים לא ילפינן

משום דאיצטריך לכדברא לאשמועינן דצמר ופשתים פוטרים בשאר מינים ולאו לדחות לאו דכלאים קאתי ומראשו מסייע להאי תנא דעשה דחי לא תעשה בעלמא וקשה היכי יליף מראשו דאיכא למיפרך כדפרכינן הכא שכן לאו שאין שוה בכל וע"כ פירכא גמורה היא דאם לא כן נילף מזקנו דלידחי לא תעשה ועשה וי"ל דסוגיא דנזיר סברה דאפילו לא כתיב ראשו הוה מוקמינן זקנו בכהן דזקנו משמע בין כהן בין ישראל אע"ג דראשו לא משמע בין נזיר ובין שאינו נזיר משום דקרא איירי בסתם בני אדם שאינן נזירים ולהכי כיון דכתיב זקנו דדחי לא תעשה ועשה תו לא איצטריך ראשו ללאו שאין שוה בכל ואם אינו ענין ללאו שאין שוה בכל תנהו לענין ששוה בכל אבל סוגיא דשמעתין סברה דזקנו לא הוה מוקמינן בכהנים אי לאו דכתיב ראשו ואיצטריך ראשו לגלויי אזקנו דאיירי בכהנים ודחי לא תעשה ועשה ולא מצי למילף מראשו מידי א"נ סוגיא דהכא סברה דאיצטריך ראשו לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה אבל ההיא דשני נזירים (נזיר נו): סוברת דמסברא ידעינן דשמה הקפה: זקנו מה תלמוד לומר. וא"ת והא איצטריך ראשו וזקנו לכלל ופרט וכלל כדאמר"י בסוטה ב' היה מביא (דף טז.) מה הפרט מפורש מקום כינוס שערכו' ויש לומר דההיא מילתא מצי למידרש מגבות עיניו: ואכת"י איצטריך סד"א שאני כהנים כו'. הוה מצי למימר דאיצטריך זקנו למידחי עשה ולא תעשה דמראשו לא שמעינן אלא לאו גרידא ומהכא לא מצי למילף בעלמא דליתי עשה ולידחי לא תעשה ועשה דשאני הכא דהוי לאו ועשה שאין שוה בכל כדאמרין בפרק שני נזירים (נזיר דף נח): וא"ת ונלמוד מהכא דלידחי לאו ועשה שאין שוה בכל וא"כ מאי פריך בפרק אלו מציאות (ב"מ ל. ושם) גבי והתעלמת פעמים שאתה מתעלם כהן והיא בבית הקברות פשיטא דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה והא לאו ועשה שאין שוה בכל ואר"י דהתם עיקר פירכא סמיך אמי דחינן איסורא מקמי ממונא ועוד קשיא דקאמר התם בסוף פירקין (דף לב.) יכול אמר לו אביו היטמא או אל תחזיר אבדה יכול ישמע לו ת"ל כו' ופריך תיפוק ליה דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה ומאי פריך והא לאו ועשה דטומאה אינו שוה אלא בכהנים ואר"י דלא פריך אלא אאל תחזיר אבדה דלמה לי קרא להכי דלאו ועשה שוה בכל הוא ועוד קשה דלקמן בפ"ב (דף כ.) גבי אלמנה לכ"ג דחולצת ולא מתייבמת פריך בשלמא מן הנשואין לא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה אלא מן האירוסין ליתי עשה ולידחי ל"ת מן הנשואין נמי אמאי ניחא ליה והא לאו ועשה שאין שוה בכל הוא וכן שם גבי פלוגתא דר' אחא ור' אלעזר (לקמן כא.) בביאת כ"ג באלמנה קאמר מן הנשואין כ"ע לא פליגי דלא פטרה דאין עשה דוחה ל"ת ועשה ואר"י דלא דמו דלאו ועשה דגילוח הוה טפי אין שוה בכל שאין שוה בכל נשים אבל גבי אלמנה לכ"ג האשה עושה איסורא כמו כהן הבא עליה דקרי ביה לא יקחו לא תקח ולא מדחי ליה עשה דיבום אע"ג דאינו שוה אלא בכהנים וי"מ דמזקנו לא ילפינן בעלמא אפילו אין שוה בכל משום דעשה דמצורע עדיף משאר עשה דגדול השלום

דעיי שיטהר מותר בתשמיש כדאמרינן בשילוח הקן (חולין די קמא.) דאי לאו שלח תשלח הי"א דמצורע דחי עשה דשילוח משום דעדיף דגדול השלום ובשמעתין הי"ל למימר דלא ילפינן מעשה דמצורע משום דגדול השלום אלא דבלאו הכי דחי שפיר ועוד דהכא דחי דאפילו עשה כי האי לא נגמר מהכא דלידחי ומיהו לא יתיישב טעם זה אלא למאן דאסר במ"ק (דף ז:): מצורע בימי חלוטו בתשמיש המטה אבל למאן דשרי לא: **ליגמר** מנזיר. דדחי וא"ת אדרבה נילף מכבוד אב ואם דלא דחי לאו ועשה דהיטמא ואל תחזיר אבידה וי"ל דמה לכבוד אב ואם שכן הכשר מצוה כדלקמן וא"ת אכתי אם באת ללמוד מכאן דדחי אי"כ איצטריך לן שפיר והתעלמת בפרק אלו מציאות (בי"מ ל. ושם) לכהן והיא בבית הקברות דמתעלם ומאחר דהתם לא דחי אדרבה נילף בעלמא דלא דחי וי"ל דהתם לא צריך קרא להכי דפשיטא דלא דחי כדקאמר התם ותו מי דחינן איסורא מקמי ממונא: **שכן** ישנו בשאלה. וא"ת וניגמר במה הצד מכהן ונזיר דלידחי בעלמא עשה את לאו ועשה ובפרק בי נזירים (נזיר דף נח: ושם) בתר דקאמר וכהן ונזיר לא גמרינן מהדדי קאמר ובעלמא לא ילפינן מינייהו משום דאיכא למיפרך כדאמרן פי' מה לנזיר שכן ישנו בשאלה וכהן אינו שוה בכל ותימה דאמאי לא נגמר מינייהו במה הצד וי"ל דעל מה הצד פרכינן כל דהו דאינו לא קולא ולא חומרא ואיכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שיש בהן איסור גילוח זה בראשו וזה בזקנו ואית דלא גרסי כדאמרן ומפרש דקאי איכא למפרך אהא דאמר בתר הכי אמר רב וכו' פי' ומפרש דאיכא למיפרך דאמר רב מיקל אדם כל גופו בתער ומסיק כעין תער וכיון דאיסור דידהו קל אתי עשה ודחי להו אבל קשיא נילף מכהן ונזיר ומילה דדחיא צרעת דהוי עשה ולא תעשה כדאמר בפרק ר' אליעזר אם לא הביא (שבת קלב:.) ונראה דהו כמו שני כתובים הבאים כאחד דממילה וחד מהני איכא למילף נמצא חד דלא איצטריך ועוד אי ילפינן מינייהו למה לי קרא דכלאים בציצית ללאו גרידא ותירוץ זה יש לדחות כמו שאפרש בסמוך ובפרק שני נזירים היה יכול לומר כן כדפרישית אלא דלא חש לדקדק ולהאריך [וע' היטיב תוס' נזיר נח: סד"ה הר"ף]: (תוספות)

ב**-****ה****דף**

מקרא קמא אם כן לימא קרא ציצית תעשה לך גדילים למה לי ש"מ

לאפנוויי האי לשיעורא הוא דאתא גדיל שנים גדילים ארבעה עשה גדיל ופותלהו מתוכו א"כ לימא קרא לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו ל"ל ש"מ לאפנוויי ואכתי מיבעי ליה לתוכף שתי תכיפות חיבור ותכיפה אחת אינו חיבור א"כ לכתוב רחמנא לא תלבש צמר ופשתים יחדו שעטנז ל"ל ש"מ לאפנוויי ואכתי מיבעי ליה עד שיהא שוע טווי ונוז אלא כולה משעטנז נפקא אשכחן דאתי עשה ודחי לא תעשה גרידא לא תעשה שיש בו כרת היכא אשכחן דדחי דאיצטריך עליה למיסרה וכי תימא נילף ממילה מה למילה שכן נכרתו עליה שלש עשרה בריתות מפסח מה לפסח שכן כרת מתמיד מה לתמיד שכן תדיר מחדא לא אתיא תיתי מתרתי מהי תיתי ממילה ופסח שכן כרת מפסח ותמיד שכן צורך גבוה ממילה ותמיד שכן ישנו לפני הדבור ואליבא דמ"ד עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת תמיד הוה ומכולה נמי שכן ישנן לפני הדבור אלא איצטריך סד"א תיתי מכבוד אב ואם דתניא יכול יהא כבוד אב ואם דוחה שבת ת"ל [\[ויקרא יט-ג\]](#) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו כולכם חייבין בכבודי מאי לאו דאמר ליה שחוט לי בשל לי וטעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמורו הא לאו הכי דחי לא

ה"י מקרא קמא. דכלאים צליצית ודקאמרת לרבנן ללא אייתר להו אמר ופשתים מנא להו דכלאים צליצית קרי דליתי עשה ודחי לא תעשה: א"כ. ללאו לאפנוויי לכתוב צליצית כו': לשיעורא אהא. למנין חוטין: גדיל שנים. אי אפשר לעשות גדיל בפחות משני חוטין: גדילין ארבע. חוטין דמיעוט גדילין שנים וכתוב (במדבר טו) ונתנו על צליצית הכנף פתיל אמרה תורה עשה מהנך ארבע חוטין גדיל אחד דהו להו ח' חוטין כשתוחזן בכנף הבגד: ופותלהו מתוכו. שיהיו תלויין פתילין שלא יעשה כולו גדיל ללא קצת גדיל וקצת ענף: תכיפה. פויינ"ט (פויינ"ט: טד, טז) שתוחז תחיבה אחת במחט וחיבר כלאים בגד אמר ובגד פשתים יחד אינו חיבור בפחות משתי תכיפות להכי כתיב יחדיו עד שיחברם יחד יפה: שוע טווי ונוז. מן התורה אינו חייב עד שיהי' האמר והפשתן מתוקן יחד היטב במסרק: שוע. לשון חלק שמתרגמינן שיעי (בראשית כז): נוז. ארוג: כולה משעטנז נפקא. דאי לאפנוויי לחוד נכתוב לא תלבש כלאים אמר ופשתים ומדאפיק רחמנא בלשון שעטנז דרוש ביה נמי הא: ממילה. שדוחה עשה שלא לא תעש' לשבת שיש בה כרת: שלש עשר'

בריתות. אמורים בפרשת מילה: מפסח. גדולה שחיתתו את השבת: שכן לורך גבוה. למזבח תאמר בעש' דייבוס לליכא כל הגני: מילה ותמיד שכן ישנן לפני הדבור. לפני מתן תורה: ואליצא דמ"ד. במס' חגיגה (ד' ו.): עולה שהקריבו ישראל במדבר. לכתוב (שמות כד) ויעלו עולות עולת תמיד הוה: סד"א. אי לא כתיב עליה לדרשא תיתי עשה ודחי לא תעש' שיש בו כרת מכיבוד אב ואם: כולכם. אתה ואביך ואמך חייבים בכבודי מאני ה' דריש ליה: שחוט לוי. דהוי אב מלאכה שחייבין עליה כרת: (רפ"י)

תוספות **גדילים** ארבעה. במנחות (ד' מב.) אמר דבעי תמניא חוטין ותימה מנלן שכופל כל אחד ואחד לשנים שמא יקשור כל אחד בראשו בטלית ואי הוה מפרשינן עשה גדיל ופותלהו מתוכו היינו שעושה אותו כעין פתילה וכופלין באמצע הוה ניחא אבל בקונט' פי' פותלהו מתוכו היינו שני שלישי ענף שלא יעשה הכל גדילים: **ואכתי** מיבעי לי' לתוכף תכיפה אחת דאין חיבור. בלאו הכי מיבעי לי' דאי לאו יחדו ה"א דאסור ללבוש צמר ופשתים אע"פ שאין מחוברים כלל זה עם זה: **עד** שיהא שוע טווי ונוז. אין לפרש כמו שפי' ריב"ן שוע וטווי יחד צמר ופשתים א"כ כלאים בציצית היכי משכחת לה שהרי צריך שיהיו ב' חוטין של תכלת צמר לבדו בלא פשתן אלא שוע כל אחד לבדו ונוז נמי אר"ת דאין לפרש דהיינו אריג כדפי' בקונט' דמאי שנא שוע וטווי דהוי כל אחד לבדו ונוז קאי אצמר ופשתים יחד ועוד דבנדה פרק האשה (ד' סא): גבי האי מאן דרמי חוטא דכיתנא בגלימא דעמרא כו' ופריך ואימא או שוע או טווי או נוז ולפי' הקונט' בלא נוז אי אפשר שיהא כלאים ואין לומר דהכי פריך ואימא או שוע ונוז או טווי ונוז או נוז לחודיה דא"כ דבנוז לחודיה סגי שוע וטווי דכתב רחמנא למה לי אלא נראה לר"ת דנוז היינו שזור ונוז נמי כל אחד לבדו ועל שעטנו של צמר לבד ושל פשתים לבד הזהיר הכתוב שלא יעשה מהם בגד ביחד ומיחדו נפקא והר' רבי יצחק הלבן הקשה לו מהא דתנן במס' כלאים (פ"ט מ"ח) אין חייבין משום כלאים אלא על טווי וארוג שנאמר שעטנו שוע טווי ונוז אלמא דנוז היינו ארוג ואר"ת דע"כ לאו למדרש כל שעטנו קאתי מדלא קאמר אלא על שוע טווי וארוג ולא מייתי שעטנו אלא משום טווי ונוז לחודיה אבל אריג מיחדו נפקא: **כולה** משעטנו נפקא. מדכתיב שעטנו ולא כתיב כלאים שמעינן שוע וטווי ונוז ומדלא כתיב שוע וטווי ונוז בהדיא שמעינן דלאפנויי קאתי למידרש סמוכין ואם תאמר ודלמא לכדרבא לחוד קאתי למדרש סמוכין דצמר ופשתים פוטרם אף שלא במינן ומנלן דאתא למישרי כלאים ויש לומר דהכי משמע דלא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך מהם והכי איתא בפי' שני נזירים (נזיר ד' נח. ושם) והיכי ילפינן בעלמא מהכא שאני כלאים דהותרו מכללו אצל בגדי

כהונה ואר"י דהתם נמי משום דאתי עשה דבגדי כהונה ודחי לאו דכלאים ואין זה הותר מכללו ומיהו אי לאו כלאים מבגדי כהונה לא הוה מצי למילף בעלמא משום דמצותו בכך ובענין אחר אי אפשר לקיים מצותו כמו שפירשתי לעיל דלא ילפינן מאשת אח ועוד דצורך עבודה שאני וא"ת אדילפינן מכלאים בציצית דדחי נילף משריפת קדשים דלא דחי כדרשינן פ' כיצד צולין (פסחים פג:) דאין שריפת קדשים דוחה יו"ט מוהנותר ממנו עד בקר (שמות יב) בא הכתוב ליתן בקר שני לשריפתו וי"ל דשאני התם דלא בטלה מצותו בכך ויכול לשורפו אחר יו"ט ומ"מ אי לאו דבקר שני לא הייתי מחלק והי"א דדחי ומיהו קשה לקמן (דף ו:) גבי שריפת בת כהן קאמר או אינו אלא בשבת דהוה גמרינן מכלאים בציצית דלדחי אי לאו לא תבערו אפי' לא תעשה שיש בו כרת דמה לי חומרא רבה ומה לי חומרא זוטא והתם כיון דיכול להמתין עד למחר נילף מיניה שריפת קדשים וי"ל דהתם נמי אי אפשר להמתין שיש לה לידון מיד ולשרוף שלא יענו הדין ושלא ישתכחו הדברים וא"ת ולמה לן קרא למילף מכלאים בציצית נילף משריפת קדשים מדאיצטריך התם לומר קרא דלא דחי משום דיכול להמתין מכלל דבעלמא דחי ואר"י דהתם איצטריך קרא שלא תאמר דדחי משום דאפילו אוכל נפש שרי ולמ"ד נדרים ונדבות אין קריבין בי"ט לא איצטריך הכא קרא אלא אליבא דמ"ד קריבין: **ומכולהו** נמי שכן ישנן לפני הדיבור. וא"ת ונילף משאר קרבנות דדחי שבת כדרשינן בפ' כיצד צולין (פסחים עז. ושם) מבמועדו ואפי' עומר ושתי הלחם כדרשינן התם ואר"י דחשיבי התם כולהו תדיר כיון דהוי בכל שנה ואיכא למיפרך על מילה ושאר קרבנות שכן תדיר ובש"ס לא חש לדקדק כל כך דה"נ לא מסיק מידי למ"ד. עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת ראייה הוה: **כולכם** חייבין בכבודי. מאני ה' דסיפא דקרא קדריש וא"ת ומנלן דקאי טפי אשבתות מכבוד אב ואם וכן בסמוך גבי מקדש וי"ל דכבוד הקב"ה הוי טפי בשמירת שבת מבשאר מצות דמעיד על המקום שברא העולם כדאמר בעירובין (דף סט:) ובחולין (דף ה.) דמחלל שבת ככופר במעשה בראשית ועוד אני ה' משמע דקאי אמורא דכתיב באב ואם ובמקדש כלומר מוראי למעלה ממוראכם כדאמר במדרש והתקדשתם והייתם קדושים יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם וא"ת ולמה לי קרא בכבוד אב ואם דלא דחי שבת דבלאו קרא נמי לא דחי שהוא ואביו מוזהרין על השבת כדאמר בפ"ק דקידושין (ד' לא.) גבי אביו אומר השקני ואמו אמרה השקני הנח כיבוד אמך ועשה כבוד אביך שאתה ואמך חייבין בכבוד אביך וכן אביך אומר השקני ומצוה לעשות הנח כבוד אביך ועשה מצוה שאתה ואביך חייבין לעשות מצוה וי"ל דמהכא ילפינן התם: **טעמא** דכתב רחמנא את שבתותי תשמורו הא לאו הכי דחי. פירוש דמהכא ילפינן דבעלמא דחי דלא איצטריך הכא למכתב דלא דחי דמהיכא תיתי דמפסח ומילה ותמיד לא אתי דמה לכבוד אב ואם שכן הכשר מצוה ועוד דאדרבה נילף ממקדש והבערת בת כהן דלא דחי והא דקתני יכול

יהא כיבוד אב ואם דוחה שבת דמשמע דאי לאו קרא ה"א דדחי לאו דוקא אלא כלומר אפילו את"ל דדחי הא כתיב אני ה' כדפ"י לעיל גבי שומע אני ואם תאמר היכי מוכח מהכא דבעלמא דחי ואיצטריך עליה למיסר דהשתא קרא דהכא לא איצטריך לגופיה אלא לאשמועינן דבעלמא דחי נימא עליה להיתירא והשתא איצטריך קרא דהכא לגופיה ולא נילף מעשה דייבום וי"ל דאפ"י נימא דעליה להיתירא לא איצטריך קרא דהכא דלא מצינו למילף מעשה דייבום דמה לכבוד אב ואם שכן הכשר מצוה ועוד אדרבה ממקדש והבערת בת כהן הוה ילפ"י דלא דחי ועוד מייבום ליכא למילף דבשבת איכא סקילה אע"ג דבעריות נמי איכא בחמותו וכלתו ושריפה וסקילה כי נימא עליה להיתירא לא נימא אלא באחות אשה ודכוותי' דליכא סקילה ושריפה דלא הוקשו להיתירא אלא לאיסורא וכן סבר רבא לפר"י (לעיל ד' ג) וא"ת אכתי הא איצטריך לגופיה דסד"א דהואיל והוקש כבודם לכבוד המקום (תוספות)

הש"א שוע טווי וגוז. פרש"י ז"ל (בד"ה שוע) שוע חלק כדמתרגמינן איש חלק שעינע, כלומר שיהיו חלוקין יחד במסרק. טווי, יחד. וגוז מלשון אריגה לומר שיהו ארוגין יחד. כן פירש במסכת נדה פרק האשה שהיא עושה לרכייה (סא, ב בד"ה שוע ואילך) וכן משמע לכאורה במסכת כלאים (פ"ט, מ"א) דתנן התם אין אסור משום כלאים אלא טווי ואריג שנאמר לא תלבש שעטנז דבר שהוא שוע טווי וגוז ורבי שמעון בן אלעזר אומר נלוז ומליז עליו אביו שבשמים דמשמע דמשוע טווי וגוז מפיק אריג. ור"ת ז"ל (בספר הישר סי' לח וסי' תשנ) הקשה עליו אם כן כלאים בליצית דשרא רחמנא היכי משכחת לה לא שוע לא טווי ולא נז איכא, כדאמרינן במנחות פרק התכלת (לט, א) שמע מינה קשר העליון לאורייתא דאי סלקא דעתך לאו לאורייתא כלאים דשרא רחמנא גבי ליצית למה לי והא קיימא לן התוכף תכיפה אחת אינו חבור אלא שמע מינה לאורייתא והוה להו שתי תכיפות אלמא מדלאורייתא הוי חבור וכדאמר הכא נמי דשתי תכיפות לאורייתא. ואפילו בצגדי כהונה שחוטן כפול ששה דנוז איכא שוע מיהת ליכא שלא היו חלוקין במסרק יחד, ואפילו הכי אסורין משום כלאים כדאיתא ביומא פרק בא לו (סט, א). ועוד קשיא לי מדאמרינן בפרק התכלת (לט, ב) אמר רב נחמן השיראין פטורין מן הליצית ואותבנייה מדתניא השיראין והכלך והסריקין חייבין בליצית ופריק מדרבנן, ואותבנייה תו אימא סיפא וכולן אמר ופשתים פטורין אותן, כלומר, קא סלקא דעתא חוטי אמר ופשתים יחד אי אמרת בשלמא לאורייתא היינו דמשתרי בהו כלאים כלומר שתוכף החוטין ב' תכיפות אלא אי אמרת דרבנן היכי משתרי בהו כלאים, ופריק אימא אמר או פשתים, דאלמא תוכף חוטי אמר עם חוטי פשתים הוי כלאים לאורייתא,

ופירש ר"ת ז"ל שוע שיהא כל אחד חלוק במסרק לעצמו וסיהא כל אחד טווי לעצמו וסיהא כל אחד שזור לעצמו שהן כך אם תכף בהן ב' תכיפות חבור הוא דכתיב יחדו והכי דייק לישנא דקרא לא תלבש שוע טווי ונוז אמר ופשתים יחדו כלומר מחוברין ונוז לשון שזירה הוא ולא לשון אריגה. ותדע לך מדאמר התם בפרק האשה (גדה סם) ואימא או שוע או טווי או נוז, דאלמא כי היכי דשוע וטווי קאי אכל חד באפי נפשיה, הכי נמי נוז אכל חד באפי נפשיה קאי. והא דאמרינן התם בהאשה האי חוטא דכתנא לאבד בגלימא ונפקיה ולא ידע אי אינתיק אי לא אינתיק שפיר דמי מאי טעמא מדאורייתא שעטנז אמר רחמנא, בחוט שאינו שזור קאמר, וגלימא נמי אינה שזורה שאין דרכן בשזורין אלא בשפתא דגלימא כדאיתא בפרק בתרא דערובין (א, ב) גבי המוצא תכלת בשוק. וזו ששנינו במס' כלאים (סם) אין אסור משום כלאים אל טווי ואריג שנא' שעטנז דבר שהוא שוע טווי ונוז, לאו למימר דממשמע טווי ונוז נפיק אריג, אלא טווי נפיק משעטנז ואריג משום חבור הוא ומלשון יחדו נפיק. והתם (מ"ט) קתני. הלכדין אסורין מפני שהן שוע, אף על פי שאינו טווי ונוז, ומדרבנן קאמר דשוע או טווי או נוז אסורין והיינו דרבנן, והיינו דקתני נלוז ומלוי עליו אביו שבשמים, אלמא לשון נוז היינו ענין פתלתולות ועקוש כדרך השזורין שפותלין אותן. והיינו דאלטרין דרחמנא למשרי כלאים בליצית משום דלגבי ליצית שזורין בעינן כדאמרי בספרי (שלח פי' קטז) פתיל תכלת טווי ושזור. אין לי אלא תכלת לבן מנין כו'. אלא כולה משעטנז נפקא. פרש"י ז"ל (בד"ה שלה) מדאפקוה רחמנא בלשון שעטנז ולא כתיב לא תלבש כלאים אמר ופשתים. ואינו מחוור דלמא כוליה לשוע טווי ונוז אתא. אלא ה"פ, אלא לעולם מיחדו נפקא, וכי תימא יחדו אלטרין לתוכף תכיפה אחת אינה חבור, כולה משעטנז נפקא מדקאמר שעטנז ולא כתיב שעטנזים אלמא בשעושה האמר והפשתים בגד אחד קאמר (ר"ד) והוא כתוב בסוף המסכתא. [מקו"א] מה להנך שכן לפני הדבור. ואם תאמר תיתי ממוספין ומהנך, יס לומר משום דאיכא למיפרך מה להנך שכן תדירין. והיינו נמי טעמא דלא יליף ממילה ותמיד למאן דאמר (חגיגה ו, א) עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת ראייה הוא, משום דהני תדירין. ואם תאמר נילף מקרבנות לבזר שדוחין את השבת כדדרשין בפרק כילד לולין (פסחים עז, א) מבמועדיכם יס לומר דהני נמי חסידי תדירין כיון שישנן בכל שנה. מאי לאו דאמר ליה שחוט לי בשל לי וטעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמורו הא לאו הכי דחי. איכא למידק כיון דמכלל אסור אתה שומע התר בעלמא, למה לי להדורי בתר דרשא דאת שבתותי ליגמר מעליה גופא, לטעמא דכתב

רחמנא עליה הא לאו הכי דחי, אלמא אתיעשה דחי ל"ת שיך בו כרת, דמאי אולמיה דרשא דאת שבתותי מדרשא דעליה. ועוד היאך אפשר לומר בדאמר ליה שחוט לי בשל לי ולאשמועינן בעלמא דדחי, דהא מדאכטריך רחמנא למכתב גדילים לומר דאתי עשה דחי ל"ת גרידא, שמע מינה דלא דחי לא תעשה שיך בו כרת, דאי סלקא דעתך שיך בו כרת דחי, שאין בו כרת מצעיא. ואיכא מאן דמתרץ (רמב"ן ז"ה לא תעשה) דמעליה לא מצי למיגמר, דאיכא למימר דאכטריך לדרשא אחרינא ולגזירה שוה דעליה עליה כדאיתא לקמן (ט, א) ולא עצדינן בנין אב ללמד על התורה כולה עד שירצה אותו הכתוב בפירוש וכדכתיב לעיל, והכא הכי קאמר היכי אשכחן בהדיא דדחי דאכטריך עליה למיסרה. ותמיהא לי דאם כן מואת שבתותי נמי לא נגמר, דלמא ללא דמחמר הוא דאתא, ומשום דאיכא לאו ועשה, ואכטריך לאשמועינן, דסלקא דעתך דמינא הואיל והוקש כבודו לכבוד המקום אימא ניציית קא משמע לן, וכדאיתא בפ' אלו מציאות (לב, א) ועוד דאי משום דעליה איכא למימר דלגזירה שוה אחריתי אתיא, מאי קשיא ליה אמאי איכטריך עליה למיסרה דלמא לג"ש הוא דאתא וכשתמא לומר דלמיסרה לערוה הוא דאתא, ליגמר מינה דבעלמא דחי. ובתוס' (ג, ז ד"ה טעמא) מתרצין דודאי מעליה מצי למיגמר הא בעלמא דחי, אלא משום דברייתא (לעיל ג, ז) קתני שומע אני אפילו באחת מכל העריות, משמע להו דמקמי דתייתי עליה ידעינן הכי, ועליה למיסר אכטריך. ואף על גב דאמר רבא לקמן (ח, א) ערוה לא כריך קרא וכרה נמי לא כריך קרא, דאלמא הא דקתני דברייתא שומע אני לאו דוקא, אלא משום שיטפא דכרה שלא במקום מנוה נקט ליה ההיא סברא דרבא היא, ואנן השתא הוה סלקא דעתין דברייתא דוקא קתני שאני שומע בין בעריות בין בצרות וזה נכון. ויש לומר עוד דאי בעלמא אשכחן בהדיא עשה דדחי לא תעשה שיך בו כרת, מעליה לא נגמר אעלמא דדחי, ולא דרשינן נמי עליה לאיסורא, משום דאדרבה הוה דרשינן ליה להיתרא, והוה דרשינן הכי, נאמר כאן עליה ונאמר להלן עליה מה להלן באחות אשה אף כאן באחות אשה, וקאמר רחמנא יבמה יבא עליה, ומשום דבעלמא לא דחי אכטריך קרא להיתרא. אלא דדחי כיון דלא דריש ליה תנא להיתרא אלא אדרבה דריש ליה איפכא לאיסורא, שמע מינה דשמעינן בעלמא דאתי עשה דדחי לא תעשה שיך בו כרת. והלכך עליה לא אכטריך להיתרא, דאם כן לישתוק קרא מינה ואנא ידענא דדחי כדדחי בעלמא, ומשום הכי מהדר אמין לן בעלמא דדחי ולא ילפינן עליה ובעלמא דחי. והיינו נמי דכי אמר רבא לקמן ערוה לא כריךא קרא מדאין עשה דוחה ל"ת שיך בו

כרת, פריך רב אשי (להלן ת, ז) וממאי דהאי עליה לאיסורא דלמא להיתרא, ומשום מלתיה דרבא פריך לה רב אשי, דכל היכא דהוה סלקא דעתא למילף משום דוכתא דבעלמא דחי, לא הוי מצי רב אשי למיפרך הכא מטעמא דאמרן. אצל מדפריק רבא דערוה לא צריכא קרא מיד פירכה רב אשי וכסברא דכולה סוגיין. והא דמהדרינן עליה דרב אשי אם כן לגלות ערותה דחדא היכי משכחת לה, לא הוי מסקי אדעתייהו דכולה שמעתינן עד התם דמסקנא, כי היכי דרב אשי לא הוה מסיק לא אדעתייהו. ורבא נמי דאמר ערוה לא צריכה קרא, מהאי טעמא דלגלות ערותה דחדא קאמר לה, ועליה קא סמיך למימר דעליה לא צריך למימר ערוה, דמלגלות ערותה שמעינן לה, ומינה דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת. והוא הדין דהוה מצי רבא למימר עליה להיתרא לא מצית אמרת דתקשי לך מנא לן דבעלמא דחי, דאם כן לגלות ערותה דחדא היכי משכחת לה וכדתרצינן אדרב אשי, אללא משום דעד השתא הוה פשיטא להו דאתי עשה דחי לא תעשה שיש בו כרת, משום הכי אהדר להו רבא דהוה ליטנא דלא דחי, וקושטא דמלת אמר להו, כן תירצו בתוס' (שם). טעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמורו הא לאו הכי דחי. כלומר ולהכי אצטריך עליה לאיסורא. ואיכא למידק אימא איפכא דעליה להיתרא ואת שבתותי תשמורו לאיסורא, ולגלוי אעלמא דלא דחי ולא נילף מיבוס לקולא, דקולא וחומרא לחומרא מקשינן לקולא לא מקשינן כדאמרין לקמן (ח, א) וכדאמרין נמי הכא נגמר מהכא דלא דחי כלומר ולחומרא. ויש מתרצים (תוס' לעיל ג, ז ד"ה לימא) דאי משום הא לא אצטריך את שבתותי, דלעולם מיבוס לא ילפינן הואיל ועיקר מצותו על ידי דחייה. וקשיא לי דהא כי מיייתין לה לקמן (מ, א) דהיקשא דר' יונה ואמרין סלקא דעתך אמינא מה אשת אח שריא אף כל עריות נמי שריין אמר רחמנא עליה, לא דחינן אי משום הא לא אצטריך דשאני אשת אחד דעיקר מצוה בכך. ואיכא למימר דשאני התם דמתורת היקשא איתין לה דהוקשו כל העריות, וכיון דאקשינהו חד דינא אית להו לכולהו מיילי זין לקולא זין לחומרא. והא דלא גמרין מציית דלא דחי את לאו שיש בו כרת, איכא למימר משום דלמא סבירא לן מה לי חומרא זוטא מה לי חומרא רבה כדאיתא לקמן (ז, א) ואלא מיהו דהאי אלו קמה לן דאתי עשה דחי לא תעשה שיש בו כרת, הוינן יכולין לאקשווי אם כן סמוכין דליית למה לי, דכיון דאפילו לא תעשה שיש בו כרת דחי כל שכן לא תעשה גרידא. אללא דסקלינן וטרינן בה ולא קמה לן דחי. ובתוס' (בד"ה טעמא ובתוס' הרא"ש) מתרצים דהא דלא גמרין מציית דלא דחי לא תעשה שיש בו כרת, משום דאיכא למימר דלמא

דקא סלקא דעתא למיגמר השתא משבת, אמר ופשתים לא מיתר לן כלל, דאכטריך
לדוקיה כרצא לומר דאמר ופשתין פוטרין בין במינן בין שלא במינן. וראשו נמי לא
מיתר. אי נמי יס לומר דלמא כלאים בליצית איכטריך משום דליצית עשה שאינו שוה
בכל, סלקא דעתך אמינא דעשה שאינו שוה לא דחי להו השוה בכל, משום הכי אכטריך
למשרי בהדיא כלאים בליצית. [מקו"א] וטעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמורו הא
לאו הכי דחי. ואם תאמר לעולם בעלמא לא דחי והכא אכטריך משום דהוקש כבודו
לכבוד המקום סלקא דעתך אמינא דחי להכי אכטריך למיכתב ללא דחי. וכענין זה
אמרו במציעא (לכ, א) גבי יכול אמר לו אביו היטמא, טעמא דכתב רחמנא את שבתותי
תשמורו הא לאו הכי דחי, והא הוה ליה כבוד אב עשה והאי עשה ולא תעשה ואין עשה
דוחה וכו'. ומשני סלקא דעתך אמינא הואיל והוקש כבודו לכבוד המקום הא נמי לידחי
קא משמע לן. ויס לומר דחי בעלמא לא דחי משום דהוקש כבודו לכבוד המקום לא
מקילינן כולי האי שידחה לאו שיש בו כרת, אבל התם דליכא אלא עשה ולא תעשה
הוא דהוה אמינא דמשום דהוקש דחי אפילו לאו שיש עמו עשה, וטעמא דמילתא משום
דהא קיימא לן דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה היינו משום דאמרינן מאי אולמיה
האי עשה מהאי עשה, השתא דליכא עשה דכבוד אב דאלים ועדיף מעשה דעלמא הוה
אמינא דדחי לכך אכטריך למיכתב ללא דחי, משא"כ בלאו שיש בו כרת, ואם תאמר
אם כן כיון דסלקא דעתא דמשום שהוקש דחי לאו ועשה אפילו הכי פשיטא לן דאין
בדין שידחה לאו שיש בו כרת היכי ניחא לן מאי דילפינן בצרייתא (בבא מציעא פס)
שאמר לו אביו אל תחזיר תטמא משבתותי תשמורו, דשאני שבת שיש בו כרת ואף על
פי שהוקש אינו בדין שידחה, אבל להיטמא ושלל להחזיר ישמע לו מפני שהוקש כבודו
לכבוד המקום. ויס לומר כיון דבעינן למימר השתא הא לאו הכי דחי ואפילו הכי
מיעטיה קרא דאפילו במקום כבוד לא דחי, אלמא לא אמרינן טעם דהוקש בשום מקום
ואפילו במקום עשה ולא תעשה. (רשב"א)

לאו דמחמר ואפ"י הכי לא דחי אלא דקיימא לן דאתי עשה ודחי לא תעשה ליגמר מהכא דלא לידחי וכ"ת שאני לאוי דשבת דחמירי והא תנא בעלמא קאי ולא קפריך דתניא יכול אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר יכול ישמע לו ת"ל [\[ויקרא יט-ג\]](#) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו כולכם חייבין בכבודי אלא משום דאיכא למיפרך מה להנך שכן הכשר מצוה אלא סד"א תיתי מבנין בית המקדש דתניא יכול יהא בנין בית המקדש דוחה שבת ת"ל [\[ויקרא יט-ל\]](#) את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו כולכם חייבין בכבודי מאי לאו בבונה וסותר וטעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמורו הא לאו הכי דחי לא לאו דמחמר ואפילו הכי לא דחי ואלא דקיימא לן דאתי עשה ודחי ל"ת ליגמר מהכא דלא דחי וכ"ת שאני לאוי דשבת דחמירי והא תנא בעלמא קאי ולא קא פריך דתניא יכול אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר יכול ישמע לו תלמוד לומר איש אמו ואביו תיראו וגוי' כולכם חייבים בכבודי אלא משום דאיכא למיפרך מה להנך שכן הכשר מצוה תיפוק לי מהתם אין הכי נמי ואת שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו למה לי מיבעי ליה לכדתניא יכול יתיירא אדם ממקדש תלמוד לומר את שבתותי תשמורו ואת מקדשי תיראו נאמרה שמירה בשבת ונאמרה מורא במקדש מה שמירה האמורה בשבת

רפ"י לאו דמחמר. אחר בהמה שהוא בלאו ללא תעשה כל מלאכה אתה ובהמתך (שמות כ) ובהאי לאו ליכא כרת ללא עביד מעשה בגופיה וכמ"ד צפ' מי שהחשיך (שבת דף קנד.) המחמר אחר בהמתו בשבת פטור: ואפ"ה לא דחי. בתמיה: וליגמר מהכא. דלא דחי אפילו לאו גרידא: וכי תימא שאני לאוי דשבת דחמירי. דקי"ל (עירובין דף סט:) מחלל שבת כעובד עבודת כוכבים ומשום הכי אפי' לאו גרידא לא דחי ומנייהו לא גמרינן: והא תנא בעלמא קאי ולא פריך. והא אשכחן תנא בעלמא דיליף שאר לאוי כגון לאו דלא יטמא דכהן ולא דלא תוכל להתעלם מלאו דשבת לחומרא ולא פרכינן שאני לאוי דשבת דחמירי: אמר לו אביו. לכהן: היטמא. בבית הקברות להשיב אבידה או שהיתה עומדת בחוץ ואמר לו אל תחזיר יכול ישמע לו ת"ל איש אמו ואביו תיראו וילפינן לאו דטומאה ולא דהשבת אבדה מלאוי

דשנת: אלא. לעולם דאמר ליה שחוט לי בשל לי ואפי"ה לא איצטריך עליה דאיכא למיפרך מה להגך שחוט לי בשל לי שכן הכשר מורה בחילול שנת בעקירת לא תעשה הוא מקיים עשה דכיבוד וזהו הכשר קיומו ואי אפשר לקיימו בלא עקירת לאו הלכך אי לא כתב את שנתותי תשמורו ה"א לידחי אבל ייבום לא זה בלבד הכשר קיום העשה שהרי יכול לחלוץ ולא יעקור לאו של ערוה ולא איצטריך עליה: מאי לאו בצונה וסותר. איצטריך למיסר אף על גב דאז מלאכה הוא ואיכא כרת אי לאו דאשמועינן ה"א אתי עשה דועשו לי מקדש ודחי לאו דשנת: והא תנא בעלמא גמר. לאוי דטומאה והעלם אבדה מלאוי דשנת ולא פריך: תיפוק לי מהתם. מאיך אמו ואביו תיראו דהכשר מורה הוא ולא דחי למה ליה למיהדר למכתב הכא את שנתותי תשמורו אלא לאו דתילף מיניה דאפילו בלא הכשר מורה אי לא כתב קרא בהדיא ללא דחי אמרינן דדחי אם כן איצטריך עליה: נאמר שמייה בשנת ומורא במקדש. והקישן הכתוב בפסוק אחד: (רש"י)

תוספות לידחי כדאמר בסוף אלו מציאות (ב"מ דף לב.) דה"א אי לאו קרא לידחי ל"ת ועשה מהאי טעמא וי"ל דעשה ול"ת דקיל ה"א דלידחי אבל ל"ת שיש בו כרת לא ה"א דדחי ולהכי ל"ת ועשה ליכא למידק הא בעלמא דחי כדדייק אלא תעשה שיש בו כרת דדוקא ל"ת שיש בו כרת דבלאו קרא ה"א דלא דחי איכא למידק הא בעלמא דחי וא"ת וכיון דהשתא בעי למימר דבעלמא דחי ל"ת שיש בו כרת כ"ש דלידחי בעלמא ל"ת ועשה וא"ל דאה"י דא"כ ה"ל למיפרך אלא הא דקי"ל דאין עשה דוחה ל"ת ועשה נגמר מהכא דדחי כדפרי" לעיל (דף ה.) וי"ל דהשתא דילפינן דבעלמא דוחה ל"ת שיש בו כרת ע"כ גרע מל"ת ועשה דאי אפשר שידחה עשה ל"ת ועשה דמאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה והא דהוה בעי למימר בסוף אלו מציאות (ב"מ דף לב.) דעשה דכיבוד לידחי ל"ת ועשה היינו משום דעדיף דהוקש כבודם לכבוד המקום וא"ת אי בעלמא דחי א"כ קרא דכלאים בציצית למה לי ויש לומר דאיצטריך לכדרבא ולתנא דבי רבי ישמעאל נמי איצטריך דלא נדרוש הכנף מין כנף דוקא צמר לצמר ופשתים לפשתים ועוד ס"ד דלא לידחי עשה דציצית לאו דכלאים שאין שוה בנשים למ"ד נשים פטורות מציצית ולעיל דהוה בעי למילף מעשה דמצורע דלידחי עשה את ל"ת (ועשה) משמע דבעי למילף מהתם אפילו כלאים בציצית ע"כ אכתי לא אסיק אדעתיה שיש חילוק בין שוה בכל עד דפריך ליה ובפ"י שני נזירים (נזיר ד' נח. ושם) דיליף לגמרי בעלמא מראשו איכא למימר סבר דנשים חייבות בציצית וא"ת ראשו למה לי כיון דדחי אפילו לאו שיש בו כרת וי"ל דאיצטריך לאשמעינן דהקפת כל

הראש שמה הקפה ומפסח ומילה ותמיד לא קשיא מידי אמאי איצטריך קרא כיון דבעלמא דחי דס"ד למילף לענין שבת מכיבוד אב ואם דלא דחי וה"א דבשבת לא דחי אע"ג דבעלמא דחי: **ניגמר** מהכא דלא דחי. משמע דאי איירי בשחיטה ובישול ניחא ותימה דמנא ליה לתנא לאוקמי קרא בשחיטה ובישול לאשמועינן דבעלמא דחי אדרבה נוקמה בלאו דמחמר ונגמר מהכא דבעלמא לא דחי אפילו לאו גרידא וי"ל דדייק תנא מדלא אשמועי' קרא בשאר דברים דליכא אלא לאו גרידא דלא הוה אתי למיטעי וא"ת והיכי נגמר מהכא דלא דחי דלמא שאני הכא דהוי עשה ולא תעשה דהא כתיב (למען ינוח שורך וחמורך וביום השביעי תשבות) (שמות כג) ומש"ה הוא דלא דחי אבל לאו גרידא לעולם נילף מכלאים בציצית דדחי ואר"י דעשה דכיבוד הואיל ועדיף כולי האי דהוקש כבודם לכבוד המקום חשיב עשה דשבת כמאן דליתיה לגמרי והוי כמאן דליכא אלא לאו גרידא וכמו כן עשה דמקדש ועשה דבת כהן עדיפי מעשה דשבת משום מורא ומשום כפרה דבת כהן וא"ת מנלן דלא דחי עשה דכיבוד אפי' לאו גרידא דהא שבת וטומאה והשבת אבדה כולהו עשה ולא תעשה נינהו וי"ל כיון דגלי לן קרא דלא אלימא לן טעמא דהוקש כבודם לכבוד המקום דלידחי א"כ אפילו לאו גרידא לא דחי דמכלאים לא מצי גמיר משום דכיבוד הוי הכשר מצוה: **והא** תנא בעלמא קאי ולא קפריך. קשה דמשמע דאי איירי בשחיטה ובישול ניחא ליה ואדרבה כ"ש דקשה טפי דהיכי יליף דהיטמא ולא תחזיר דליכא כרת משבת דאיכא כרת וסקילה דנהי דהתם לא דחי הכא דחי אע"ג דאיכא לאו ועשה משום דהוקש כבודם ויש לומר כיון דגלי קרא דגרע מעשה דעלמא דבעלמא דחי לאו שיש בו כרת והאי לא דחי תו לא מהני טעמא דהוקש כבודם לכבוד המקום: **שכן** הכשר מצוה. פירוש בקונטרס לעולם בשחוט לי בשל לי והא בעלמא דחי מ"מ לא נילף מהכא דלידחי עשה דייבום לאו דאחות אשה משום דאיכא למיפרך שכן הכשר מצוה דאי אפשר לקיים הכיבוד בלא דחיית הלאו אבל גבי ייבום יכול לקיים המצוה בלא דחיית הלאו דאפשר בחליצה וקשה לר"י דאין זה אפשר דאי אסור לייבם משום כרת חליצה נמי לא בעי דכל שאין עולה לייבום אין עולה לחליצה ולקמן בפ"ב (דף כ. ושם) ילפי' מקרא ועוד אמרי' בההיא שמעתא (דף כא.) דלא חשבינן גבי יבום אפשר לקיים שניהם ע"י חליצה משום דחליצה במקום ייבום לאו מצוה היא (ועוד דלקמן לפי האמת דאיכא קרא בכלאים ל"ל קרא כיון דהכשר מצוה דוחה אפי' ל"ת שיש בו כרת) ועוד דמסקינן דבשום מקום אין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת משמע אפילו בהכשר מצוה ולקמן דפריך הכשר מצוה תיפוק לי מהתם דפי' הקונט' תיפוק לי מהתם מכיבוד אב דלא דחי אלא ודאי ההוא דמקדש אתא למימר הא בעלמא דחי אפי' בלא הכשר מצוה ואין זה דיוק דדלמא לגופיה איצטריך משום דמכיבוד ילפינן דבעלמא דחי איצטריך למיכתב גבי מקדש דלא דחי ומיהו הא איכא למימר אף על גב דבעלמא דחי גבי מקדש ה"א דלא דחי כמו בכיבוד דבכל מילי דשבת ה"א דלא דחי ולהכי

איצטריך מילה ופסח ותמיד וכן אומר מהרר"י ונראה לר"י וכן פירש רבינו חננאל דבלאו דמחמר מוקי לה ומהכא לא נילף בעלמא דלא לידחי לאו גרידא דמה לכיבוד שכן הכשר מצוה כשמחמר ומטמא ומניח מלהחזיר אבדה כדי להביא גוזלות לאביו בשעת דחיית הלאו אין מאכילו ומלבישו אבל בעלמא דעביד גוף המצוה ילפינן מכלאים בציצית דדחי ואר"י דכיבוד אב אפי' עוסק בגוף מצוה לא דחי דבכל ענין קא פסיק שלא ישמע לו והיינו משום דברוב ענייני כיבוד רגילים להיות על ידי הכשר מצוה קאמר רחמנא דלא דחי בכל ענין והשתא לקמן פריך שפיר הכשר מצוה תיפוק לי מהתם דלא דחי ואם אינו ענין להכשר מצוה תניהו ענין לגוף מצוה : (תוספות)

רש"א לא בלאו דמחמר [וכו'] אלא דקיימא לן דאתי עשה ודחי לא תעשה ליגמר מהכא דלא דחי. ואיכא למידק מ"ש כי מוקמינן ליה בשחוט לי ובשל לי, דייקין מינה הא בעלמא דחי, וכי מוקמינן ליה בלאו דמחמר דייקין מיניה איפכא, וללמד על כל התורה להיות כמוהו, ואיכא למימר דכי מוקמינן ליה בשחוט לי ובשל לי, ליכא אלא כדאמר דאי סלקא דעתך דניגמר מיניה בעלמא לאיסורא ליסתוק קרא מיניה, דמהיכי תיתי דאתי עשה ודחי לאו חמור שיש בו כרת. ויש מקשים (רמב"ן ד"ה הא) דהא ליתא דלמא אצטריך דחי לאו דגלי לן רחמנא את שבתותי תשמורו הוה אמינא דדחי כדדחי לאו גרידא דכלאים, דמה לי איסורא זוטא מה לי איסורא אבה, וכדאמרין לקמן (ו), או מאי או אינו דקאמר סלקא דעתך אמינא אטו עשה דדחי לא תעשה לאו לא תעשה דחמור מיניה וקא אתי עשה ודחי ליה מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא תלמוד לומר לא תבערו. הכי נמי דלמא אצטריך למילף מיניה בכל התורה כולה דלא דחי אלא לא תעשה גרידא ככלאים, הא שיש בו כרת לא. ומתראים דכל היכא ודאי דליכא אלא חד קרא גמרינן מיניה מה התם לא דחי, בעלמא נמי לא דחי, אבל הכא כי דרשינן מכבוד אב ואם דלא דחי, וכתבי נמי עליה דלא דחי הוה להו כשני כתובים הבאין כאחד ואין מלמדין שלא ידחו, אלא שידחו על עצמן בלבד בלא שלא ידחו. ואם תאמר אם כן מעיקרא מאי קא מצעיא להו שיש בו כרת היכא אשכחן דדחי דאצטריך עליה למיסרא. דלמא כי אצטריך עליה לאגמורי על כל התורה דלא דחי. יש לומר דעליה כיון דאיכא למימר דאתי לגזירה שוה אחרינא כדלקמן (ט, א) לא עבדינן מיניה בנין אב וכדכתבינן לעיל (ה, ב ד"ה מאי) אלא אדרבה הוה גמרינן מליצית דמופנה דדחי, דמה לי איסורא רבה מה לי איסורא זוטא. והשתא נהי דהוה סד"א דאת שבתותי תשמורו ללאו דמצשל הוא דאתא ולומר דלא דחי, דרשינן נמי עליה לכיוצא בו דלא

דחי, הא בכל התורה דחי דהו להן ב' כתובין. ומיהו כי מוקמינן ליה בלאו דמחמה, ודחי איכא למשמע מיניה איפכא, דכיון דאיכא למגמר מצליית דדחי, ואת שבתותי תשמורו לגופיה הוא דאתא משום דאתה ואביך חייבין בכבודי. ואיכא למימר נמי דמואת שבתותי תשמורו לגופיה הוא דאתא משום דאתה ואביך חייבין בכבודי. ואיכא למימר נמי דמואת שבתותי תשמורו גמרינן לכל התורה ללא דחי, וכלאים מצליית לגופיה משום מצליית שקולה כנגד כל המצוות, וכיון דאיכא לאקושי להאי, ואיכא לאקושי להאי לחומרך מקשינן לקולא לא מקשינן ולא דחי. ואינו מחוור לי, דכיון דאמרינן דחי לאו את שבתותי תשמורו הוה אמרינן דעליה לא מוכח, ולא עצדינן מיניה בנין אב ואפילו לחומרך, כיון דאיכא למימר דלג"ש הוא דאתא, כי כתיב נמי את שבתותי תשמורו אמאי לא אמרינן דעליה דלמא לגזירה שוה, והוה ליה את שבתותי חד קרא, וליגמר מיניה דעלמא לא דחי, וכלאים מצליית ללאו גרידא הוא דאתא. וכבר הקשתי יותר מזה על סברא זו למעלה. אלא ודאי התירוץ הראשון נכון דאם כן לשתוק קרא מיניה, דההיא סברא דמה לי איסורא רבה מה לי איסורא זוטא, אכתי לא אזלינן בההיא סברא. ותדע לך דאדרבה עיקר שמעתין (לעיל ג, ב) דהא שקלינן וטרינן אימר דאמרינן אתי עשה ודחי לא תעשה לא תעשה גרידא, לא תעשה שיש בו כרת מי דחי. ואמרינן נמי (לעיל ה, ב) אשכחן דאתי עשה ודחי לא תעשה גרידא, לא תעשה שיש בו כרת היכא אשכחן דאלטרדיך עליה. ועל סברא זו טרחינן לאשכוחי מנא לן דדחי, אלמא אכתי לא קמה לן ההיא סברא דמה לי איסורא רבה מה לי איסורא זוטא, אלא מאן דאמר אתיא מהבערה הוא סלקא דעתך דתנא דברייתא אית ליה הכין, ומשום דאתי עשה ודחי לא תעשה קאמר, והאי או אינו דקאמר משום דמה לי איסורא זוטא מה לי איסורא רבה כדאיתא להדיא לקמו, דלמאי דסלקא דעתא מעיקרא קא מפרש לה הכין, אבל למאי דדחי רב שימי ברש אשי דתנא בקל וחומר מייתי לה, לא שמעינן מההיא ברייתא ואידחיא לה ההיא סברא לגמרי כנ"ל. אח"כ מלאתי בתוס' (הרא"ש ו, ב ד"ה וטעמא) דאפילו למאן דבעי לאיתוייה מהבערה, לא הוה סליק אדעתיה ההיא סברא דמה לי איסור זוטא כו', ותדע לך מדקאמר אתיא מהבערה משמע דמיתורא דהבערה בא ללמד, דחי לא לימא מה לי איסור זוטא כו'. וליסנא דסוגיין נמי הכי משמע דמיתורא דלא תבערו קא דייק לה מדקאמר טעמא דכתב רחמנא לא תבערו, הא לאו הכי דחי, וקסבר עכשיו דהאי או אינו דברייתא לאו דוקא. ותדע לך דעל כרחך למאי דדחינן לא ר' יוסי היא דאמר הבערה ללאו יראה, לא מיפרש היא או אינו משום מה לי איסורא זוטא מה לי איסורא

רבה. ונגמר מהבא ללא דחי. איכא למידק אדרבה נגמר מהבא דדחי מיהא עשה ולא תעשה, דהא שבת עשה נמי איכא דכתיב תשבות, וטעמא דכתיב את שבתותי תשמורו הא לאו הכי דחי, אלמא בעלמא דחי. ויש לומר דמהתם לא ילפינן לקולא דלמא משום דהוקש כבודו הוא דאלטריד לגלויי ללא דחי. ולקמן נמי גבי בנין בית המקדש משום חומר מקדש אלטריד נמי. וכיון דבמקום כבוד ובמקום מקדש לא דחי לא תעשה שיש עמו עשה, שמע מינה דבעלמא לא דחי אפילו לאו גרידא ורבינו מורי הרב ז"ל (רבינו יונה ומוצא בריטב"א ה, ב ד"ה כלכס) תירץ דבמחמר ליכא עשה דמסתמא תשבות אינו עשה אלא ארבות מלאכות. ולגמר מהבא ללא דחי. תימה דאפילו תמלא לומר, דבלאו דמחמר לא ילפינן מיניה ללאו גרידא דעלמא, דשאני שבת דעשה ולא תעשה הוא דכתיב וציום השביעי תשבות, והא דאלטריד רחמנא למיסריה משום שהוקש כבוד לכבוד המקום, מהו דתימא לציית ליה קא משמע לן כדאיתא התם במאיטעא (לב, א) ויש לומר דסבירא לן דאם איתא דבעלמא דחי לאו גרידא, הכא כיון דהוקש כבוד לכבוד המקום דחו אפילו לאו ועשה. והא תנא בעלמא קאי ולא קא פריד. קשיא לי והא ברייתא כל שכן דקשיא ליה, דהא תנא דברייתא ע"כ בלאו דמחמר מוקי ליה, דאי בלאו דמבשל כל שכן דאיכא למיפרד שאני התם ללא תעשה שיש בו כרת הוא. ויש לומר דלטעמיה קא פריד ליה, כלומר בשלמא לדידי אידך תנא פליג ומוקי לה בלאו דמחמר, משום דקס"ד דבעלמא לא אתי עשה ודחי לא תעשה גרידא, וכלאים בליצית דדחימשום לציית שקולה כנגד כל המצוות ולא גמרינן מיניה, אי נמי דלמר ופשתים לא מייתר וכדיוקא דרבא. אבל אנן דקיימא לן בעלמא דדחי, על כרחך ללאו דמבשל הוא דאתא, והאי תנא דיכול תהא כבוד אב ואם דוחה את השבת בלאו דמבשל קאמר. אבל לדידך דמוקמת ליה בלאו דמחמר ולומר דתנאי לא פליגי אס כן ליגמר מהבא דבעלמא לא דחי דהא לאידך תנא על כרחין לא דחי. את שבתותי תשמרו אני ה'. פירוש ליטנא דתשמרו קדריש, כלומר, לעולם שבת שמורה שלא תדחה. ולקמן נמי איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו, הכי נמי תשמרו קא דריש. ורש"י ז"ל (לעיל ה, ב ד"ה כולכס) פירש דאני ה' קא דריש. מה להנך שכן הכשר מצוה. פרש"י ז"ל ודאי בבשל לי שחוט לי דשאני התם דאי אפשר לקיום מצוות אביו בלא עקירת השבת, אבל הכא הא אפשר דחליץ ואכתי עליה למאי אלטריד למיסרה. ואין פירושו מחוור חדא דאין לשון הכשר אלא מתקן ומכין, כענין שאמרו מכשירי אוכל נפש, הוכשרו בשחיטה. ועוד דע"כ מצינו אשה עולה לחליצה ואינה עולה ליצום דבר תורה, ורבא דלמר הכי צפרק כיצד

גבי אסור מצוה ואסור קדושה חולאת ולא מתיבמת, הכא אפשר בחליצה ומקיים עשה ולא תעשה איתותב, דכל שאינה עולה ליצום אינה עולה לחליצה. ועוד דאם כן מילה ופסח ותמיד (לעיל ה, ב) ומיתת ב"ד בשבת דאתינן למידק מינה לקמן (ו, ב) לא תיתי, דמה להנך דאי אפשר קיומן אלל בעקירת השבת. ואף על פי שאפשר למוזל למחר ואי נמי לדונו למחר, השתא מיהא אי אפשר קיומו של דבר אלל בדחיית השבת והכשר מצוה איכא, ותדע לך דהא בנין בית המקדש אפשר למחר וקרי ליה הכשר מצוה. ועוד הא דאקשינן לקמן גבי בנין בית המקדש הכשר מצוה מהתם נפקא, מאי קושיא ממורא אב גמרינן לכל התורה דדחי היכא דהוי הכשר מצוה, ודמקדש לגופיה אכטריד דאף על גב דהכשר מצוה הוא הכא לא דחי. ומכל מקום בין מורא בין מקדש הכשר מצוה נינהו, הא ביצום דלאו הכשר מצוה הוא לא דחי ולא אכטריד עליה למיסרא. ונראין דברי ר"ח ז"ל שפירש דאלאו דמחמר קאי, כלומר, לעולם בלאו דמחמר, ודקא קשיא לך ליגמר מהכא דלא דחי, שאני הכא דאין בטולו אלל הכשר מצוה בלבד, ובשעה שמבטל הלאו לא מקיים העשה ממש, וכגון שאמר לו אביו לחמר אחר בהמה זו להביא גוזלות או דבר שצריך ליהנות ממנו, ולפיכך כשהוא מחמר אין זה ממשו של כבוד אלל הכשר כבודו, ואף על פי שאמר לו האב חמר אחר בהמה, לפי שאין עיקר כבוד אלל במה שיש לו בו הגאה, וכדאמרינן בקדושין (לא, ב) איזהו כבוד מאכילו ומשקהו ומלבישו ומנעילו. אבל אמר לו לעשות דבר אין לו בו הגאה של כלום, אין זה כבוד שנאטווה עליה, וכבוד כזה אין בו עשה של תורה שידחה אפילו לאו גרידא. ומה שאמרו יכול אמר לו אביו היטמא, לא לחנם אמר לו שיטמא, דהא לא צריכא קרא, אלל שאמר לו להביא פירות מצית הקצרות וכיוצא בזה. וכן אמר לו אל תחזיר כדי שלא יבטל מלהאכילו, וכיוצא בזה קאמר, הא לאו הכי אין צריך לומר שלא ישמע לו. והלכך לא גמרינן מלאו דמחמר ללאוין דעלמא שלא ידחו, דהתם ליכא אלל הכשר מצוה. וכן נמי במחמר דבנין בית המקדש, שאין בו בנין הבית ממש אלל שהוא מכשיר בנין והיינו דאקשינן לקמן הכשר מצוה תיפוק ליה מהתם דלא דחי. (רש"א)

לא משבת אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על השבת אף מורא האמורה במקדש לא ממקדש אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על המקדש ואי זו היא מורא מקדש לא יכנס אדם בהר הבית במקלו במנעלו בפונדתו ובאבק שעל גבי רגליו ולא יעשנו קפנדריא ורקיקה מקי"ו ואין לי אלא בזמן שבהמ"ק קיים בזמן שאין בהמ"ק קיים מנין ת"ל [\[ויקרא יט-ל\]](#) את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו מה שמירה האמורה בשבת לעולם אף מורא האמורה במקדש לעולם אלא סד"א תיתי מהבערה דתנא דבי רבי ישמעאל [\[שמות לה-ג\]](#) לא תבערו אש בכל מושבותיכם מה ת"ל מה ת"ל אי לרבי יוסי ללאו אי לר' נתן לחלק דתניא הבערה ללאו יצתה דברי ר' יוסי רבי נתן אומר לחלק ואמר רבא תנא מושבות קא קשיא ליה מושבות מה ת"ל מכדי שבת חובת הגוף היא וחובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בח"ל מושבות דכתב רחמנא בשבת למה לי משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפי שנאמר [\[דברים כא-כב\]](#) וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת שומע אני בין בחול בין בשבת ומה אני מקיים [\[שמות לא-יד\]](#) מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ ממיתת ב"ד או אינו אלא אפילו מיתת ב"ד ומה אני מקיים והומת בחול ולא בשבת או אינו אלא אפילו בשבת ת"ל לא תבערו אש בכל מושבותיכם ולהלן הוא אומר [\[במדבר לה-כט\]](#) והיו אלה לכם לחוקת משפט לדורותיכם בכל מושבותיכם מה מושבות האמורים להלן בב"ד אף מושבות האמורים כאן בב"ד ואמר רחמנא לא תבערו מאי לאו רבי נתן היא דאמר לחלק יצתה וטעמא דכתב רחמנא לא תבערו הא לאו הכי דחי לא רבי יוסי ותיהוי נמי ר' יוסי אימר דאמר רבי יוסי הבערה ללאו יצתה הבערה גרידתא הבערה דב"ד בישול פתילה הוא וא"ר ששת מה לי בישול פתילה מה לי בישול סמנין אמר רב שימי בר אשי האי תנא לא משום דאתי עשה ודחי ל"ת אלא משום דמייתי מקי"ו וה"ק מה אני מקיים מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ ממיתת ב"ד אבל מיתת ב"ד דחיא שבת מקי"ו

רפ"י לא משבת אתה מתיירא. ללא כתיב ציה מורא: פונדתו. ארנקי שאוזר צו מתניו: קפנדריא. לקצר הילוכו שלא להקיף ויכנס בפתח זה וילא צסכנגדו ולא לָסם עצודה אלא לעשות לרכיו: מק"ו. מפרץ בצרכות צפ' הרואה (דף סב:) מצי

אין לבא אל שער המלך בלבד שך שאינו מאוס ק"ץ לרוק שהוא מאוס לפני הקב"ה: מה ת"ל. והלא כבר נאמר לא תעשה כל מלאכה: ללאו יאחזה. לומר שאין חייבין עליה כרת וסקילה אלא לאו בעלמא: לחלק. שלא תאמר אינו חייב סקילה עד שיחלל שבת בכל מלאכות לכך יתה הצערה מן הכלל לחלק מה הצערה מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייב עליה כרת וסקילה בפני עצמה אף כל שהוא אב מלאכה כו': ה"ג ואמר רבא כו': מושבותיכם. בכל מקום שאתם יושבים אפילו בחוץ לארץ: חובת הגוף היא. ואינה תלויה בקרקע ככלאים וערלה ותרומות ומעשרות: או אינו כו'. לקמן מפרש: והיו אלה לכם. גבי מיתת ב"ד כתיב בפרשת רולחים: ה"ג מה מושבות האמורים להלן במיתת ב"ד הכתוב מדבר אף כאן כו': מאי לאו ר' נתן היא. דאמר הצערה אב מלאכה היא וזכרת ואפ"ה אי לאו דאשמועינן ה"א אתי עשה דוהומת ודחי ליה: פתילה. של אבר מתוך וזרקה לתוך פיו ויורדת לתוך מעיו והאי בישול גמור הוא ואב מלאכה הוא דממשכן ולפינן ובישול סמנין היה במלאכת המשכן לצבע תכלת ותולעת שני: אמר רב שימי האי תנא. דאליטריך דנסיב לה קרא למיסר מיתת בית דין בשבת לאו משום דאי לא דאשמועינן ה"א דחיא משום טעמא דעשה דחי אלא משום דהוה מייתי ליה צקל וחומר לדחי שבת: (רש"י)

תוספות יכול יתיירא אדם מבית המקדש. גבי אביו לא הוצרך לומר כן דפשיטא שלא ישתחוה לו לשם אלהות אבל גבי המקדש איצטריך משום דהוי דבר שבקדושה אינו גבי אביו שייך מורא שלא יכעיסנו אבל במקדש אין יכול למצוא אלא בדוחק כמו שמפרש והולך: **מושבות** דכתב רחמנא למה לי. והא דדרשינן בפ"ק דשבת (דף כ.). בכל מושבות אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר במדורת בית המוקד היינו משום דהוי ליה למכתב מושבות וכתוב מושבותיכם ומדלא כתיב לא תבערו לכם וכתב מושבות משמע דאתא לכדהכא ובסוף פ"ק דקידושין (דף לז: ושם) דקאמר מושבות דכתב רחמנא גבי שבת ל"ל סד"א הואיל ובענין דמועדות כתיב ליבעי בה קידוש ב"ד כמועדות לא מדלא תבערו אש בכל מושבותיכם קדריש אלא מקרא אחרינא דאמור אל הכהנים דכתיב שבת היא לה' בכל מושבותיכם דהוא קרא בענינא דמועד כתיב: או אינו אלא אפילו בשבת. משום מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא הקשה ה"ר יהודה כהן היכא בעי לאוקמי רבי ישמעאל כר' יוסי דאמר הבערה ללאו יצתה והא בפ"ק דשבת (דף יב: ושם) אמר דרבי ישמעאל קרא והטה ואמר לכשיבנה בהמ"ק

אביא חטאת שמנה אלמא דבהבערה יש כרת ועוד קשה דנהי נמי רבי יוסי היא מ"מ אי לאו לא תבערו הוי אמינא דמיתת ב"ד נמי דחיא שבת משום מה לי חומרא רבה כו' אע"ג דנטילת נשמה אב מלאכה הוא וא"כ כי כתב לא תבערו אצטריך נמי עליה באחות אשה דליכא סקילה דלא נימא מה לי חומרא כו' וי"ל דבלא"ה פריך שפיר טפי: **טעמא** דכתב רחמנא לא תבערו הא לאו הכי דחי. בסמוך מוכח דלא בעי למימר השתא מדאצטריך לא תבערו לאסור מכלל דבעלמא דחי דמפרש דאי לאו לא תבערו ה"א דלידחי כמו בכלאים בציצית דמה לי חומרא רבה ומה לי חומרא זוטא ואיצטריך לא תבערו לגופיה וא"ת וכיון דלגופיה איצטריך אדרבה נילף מהכא דלא דחי דלא אמרינן מה לי חומרא רבה מה לי כו' וי"ל דלא מצי למילף אלא לאו שיש בו מיתה כמו בשבת דאיכא סקילה אבל לאו שיש בו כרת גרידא התם אמרינן מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא וה"א דדחי לאו דכרת כמו אחות אשה ולא לאו דמיתה כמו כלתו וחמותו דלהכי לא הוה מקשינן להו אהדדי א"נ השתא נמי מדאצטריך כדלעיל ואין חושש על או אינו וכל סוגיא זו לא אתיא כר"ש דלר"ש איצטריך לא תבערו לאשמועינן דמקלקל בהבערה חייב דמדאסר רחמנא הבערת שריפת בת כהן נפקא ליה בפרק האורג (שבת דף קו. ושם) אלא הך סוגיא אתיא כרבי יהודה דחשיב תיקון תקוני גברא כמו מילה וקריעה על מת ורבי יוסי ורבי נתן נמי דלא כר"ש דלדידיה ליכא למידרש ללאו ולחלק כיון דאצטריך למקלקל בהבערה ור"ש נפקא ליה לחלק מהיכא דנפקא ליה לשמואל בפי' כלל גדול (שם דף ע.) ועוד אר"י דאי ללמוד על מקלקל בהבערה לחוד קאתי הוה ליה לאשמועינן במקום שאין מצוה בהבערה וא"ת והיכי דרשינן ללאו או לחלק כיון דאיצטריך לא תבערו למיתת ב"ד דלא דחי שבת וי"ל דדרשינן מדכתיב הבערה דאי למיתת ב"ד לחוד אתא ה"ל למכתב לא תעשו מלאכה בכל מושבותיכם. וא"ת נהי דהבערה דבישול פתילה לא דחיא שבת דהוי הכשר מצוה רציחה עצמה כשנתבשלה הפתילה מאתמול או חנק וסייף תדחה שבת מטעם מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא ומיהו למאי דיליף מק"ו ע"כ לא אתי לא תבערו אלא לרציחה עצמה דהק"ו עצמו הוא על הרציחה דעל הרציחה כתיב מעם מזבחי תקחנו ולא תבערו אתא לאפוקי הק"ו (וי"ל כיון דגלי לן דלא אמרינן מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא בהכשר מצוה ה"ה במצוה עצמה לא אמרינן א"נ (אפילו) הכשר מצוה נפקא לן מדלעיל ואם אינו ענין לפתילה תנהו ענין לרציחה עצמה ע"כ) וי"ל דבכל דוכתינן משוינן מכשירי מצוה שאי אפשר לעשותה מע"ש כמצוה עצמה כדתנן בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קל. ושם) אם לא הביא ובפסחים פ' אלו דברים (דף סט:) כלל אמר רבי עקיבא כו' והכא באי אפשר לעשות הפתילה מע"ש מדאצטריך קרא למעוטי: **לא** רבי יוסי. ואו אינו דקאמר משום דשבת עשה ול"ת (וה"ק או אינו אלא אפי' מיתת ב"ד) א"נ משום דשאני לאוי דשבת דחמירי: (תוספות)

רַב־צַדִּיק לֹא ר' יוֹסֵפִי הָיָא. וְהִשְׁתַּחֲוֵה הוּא מִצִּי לְאַקְשׁוּי וּלְיִגְמֵר מֵהִבְחָ לְלֹא דְחֵי כְּדִלְעֵיל, אֲלֹא דְעֵדִיפָא מִיֵּנָה קְאָמֵר לִיה, דְּחֵי הוּא מִקְשֵׁי לִיה הִבְחָ הוּא מִתְרַץ לִיה כְּדִלְעֵיל שְׂאֵנִי הִבְחָ דְהִכְשֵׁר מַלְוָה הוּא דְהִבְעֵרָה נְמִי אֵינָה גּוֹפֵא שְׁל רַצִּיחָה, וּמִיָּהוּ אֵיבְחָ לְמִידֵק הֵיכִי הוּא סְלִקָא דַּעְתָּא דְמַשּׁוּם דְּחֵי עָשָׂה וְדְחֵי לֹא תַעֲשֶׂה הוּא, וְהָא קִיַּימָא לֵן (צִיכָה ח, צ) דְּכִי אִמְרִינֵן אֲתֵי עָשָׂה וְדְחֵי לֹא תַעֲשֶׂה הֵנִי מִיִּלִּי כְּגוֹן מִיִּלְהָ צְרַעְתָּ וְכִלְלֵיִם צְלִיכִית דְּבִצְעָה דְעֵבֵר אֲלֹאֻ מִקִּיִּים עָשָׂה, אֲבָל הִבְחָ הָא קָא מְבַשְׁל וְעֵבֵר אֲלוֹ קוּדֵם לְמִיתַת צ"ד. וַיֵּשׁ לֹמֵר דְּהִבְחָ נְמִי הוּי לִיה לְמִיפְרֵךְ הִכִּי, אֲלֹא דְעֵדִיפָא מִיֵּנָה אִמֵּר לִיה. וַיֵּשׁ אֹמְרִים (רַמְבַּ"ן ד"ה לָא, וְעֵי רִיטְב"א צָס ר"ח) דְּהִבְחָ נְמִי אֵיבְחָ לְמִימֵר כְּגוֹן שְׁהִיתָה פְתִילָה שְׁל אֲבֵר צִידוֹ וּפּוֹתַח פִּיּוֹ וְנּוֹתֵן אֶת הָאֹרֶךְ תַּחַת הַפְתִּילָה וְהִיא נִתְכַת לְתוֹךְ פִּיּוֹ, וְכֵן צְהִבְעֵרָה, נִמְלָא שְׁהִבְעֵרָה וּבִשְׁוֹל וּקְיוּם מִיתַת צ"ד צֵאִין כְּאֶחָד. וְלֹא מִסְתַּבֵּר שְׂאֵי אִפְשֵׁר שְׁלֹא תֵהֵא הִבְעֵרָה וּבִשְׁוֹל הַפְתִּילָה קוּדֵם בְּזִמְנָא, שְׂאִין הַפְתִּילָה נִתְכַת אֲלֹא אַחַר הַהִבְעֵרָה זִמְנָא אַחַר. וְכֵן בִּישְׁוֹל הַפְתִּילָה עַל כָּל פְּנִים קוּדְמַת בְּזִמְנָא לִירִידַתָּה לְתוֹךְ פִּיּוֹ, וְאֵינּוּ דוּמָה לְכִלְלֵיִם צְלִיכִית שְׂאֵי אִפְשֵׁר לְאֶחָד מֵהֵן לְהִיּוֹת קוּדֵם בְּזִמְנָא לְחִצְרוֹ, וְכֵן מִיִּלְהָ צְרַעְתָּ. (רַב־צַדִּיק)

וּמָה עֲבוּדָה שְׁהִיא חֲמוּרָה וְדוּחָה שְׁבַת רַצִּיחָה דוּחָה אוֹתָה שְׁנֵאמֵר **[שְׁמוֹת]** **[כָּא-יֵד]** מַעַם מְזַבְחֵי תִקְחֵנוּ לְמוֹת שְׁבַת שְׁנִדְחַת מִפְּנֵי עֲבוּדָה אֵינּוּ דִין שְׁתֵּהָא רַצִּיחָה דוּחָה אוֹתָה וּמֵאֵי אוֹ אֵינּוּ דְקֵאמֵר ה"ק קְבוּרַת מַת מְצוּה תוֹכִיחַ שְׁדוּחָה אֶת הָעֲבוּדָה וְאֵין דוּחָה אֶת הַשְּׁבַת הִדֵּר אִמֵּר קְבוּרַת מַת מְצוּה תִדְחָה שְׁבַת מִקִּיּוֹ וּמָה עֲבוּדָה שְׁהִיא דוּחָה שְׁבַת קְבוּרַת מַת מְצוּה דוּחָה אוֹתָה מוּלְאֲחוֹתוֹ שְׁבַת שְׁנִדְחָה מִפְּנֵי עֲבוּדָה אֵינּוּ דִין שְׁתֵּהָא קְבוּרַת מַת מְצוּה דוּחָה אוֹתָה ת"ל **[שְׁמוֹת לֵה-ג]** לֹא תִבְעֵרוּ וּלְמֵאֵי דְסִלִּיק אֲדַעְתִּיהָ מִעֵיקְרָא דְאֲתֵי עָשָׂה וְדְחֵי ל"ת מֵאֵי אוֹ אֵינּוּ דְקֵאמֵר ה"ק מָה אֲנִי מִקִּיִּים **[שְׁמוֹת לֵא-יֵד]** מַחְלִלָה מוֹת יוֹמַת בְּשֵׂאֵר מְלֵאכּוֹת חוּץ מִמִּיתַת ב"ד אֲבָל

מיתת ב"ד דחי שבת דאתי עשה ודחי ל"ת הדר אמר אימר דאמרינן דאתי עשה ודחי לא תעשה לא תעשה גרידא ל"ת שיש בו כרת מי שמעת ליה דדחי הדר אמר אטו עשה דוחה את ל"ת לאו לא תעשה חמור מיניה וקאתי עשה ודחי ליה מה לי חומרא זוטא ומה לי חומרא רבה ת"ל לא תבערו אלא [איצטריך] סד"א תיהוי האי אשת אח דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא דתניא דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל וכו' כיצד [\[ויקרא ז-כ\]](#) והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים וטומאתו עליו והלא שלמים בכלל קדשים היו ולמה יצאו להקיש אליהן ולומר לך מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח יצאו קדשי בדק הבית הכא נמי הא אשת אח בכלל כל העריות היתה ולמה יצתה להקיש אליה ולומר לך מה אשת אח שריא אף כל עריות נמי שריין מי דמי התם כלל באיסור ופרט באיסור הכא כלל באיסור ופרט בהיתר הא לא דמי אלא לדבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש שאי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירנו לך הכתוב בפירוש דתניא דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש אי אתה רשאי להחזירו לכללו עד שיחזירנו לך הכתוב בפירוש כיצד [\[ויקרא יד-יג\]](#) ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה במקום הקדש כי כחטאת האשם הוא לכהן שאין ת"ל כחטאת האשם ומה ת"ל כחטאת האשם לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש בבהן יד ובהן רגל הימנית יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח

כ"ז רציחה דוחה אותה. שאם היה רוצח כהן ורוצה לעבוד עבודה ז"ל שולחים ומביאין אותו למות אלף ח"כ היה על גגו של מזבח ועבודה ז"ל: שנאמר מעם מזבחי תקחנו למות. ולא מעל מזבחי: ומאי או אינו דקאמר. הואיל ומקל וחומר אחיא דדחיא היכי מצינו למימר או אינו אלף ח"כ מיתת ז"ל לא דחיא: קבורת מת מלוא דחיא עבודה. מולאחותו זכ"ק דמגילה (דף ג:): ואינו דוחה את הקצת אף אני אחיא רציחה דאף על פי שדוחה עבודה לא תדחה קצת והאי דהדר אמר או אינו אלף ח"כ אפילו בשבת הכי דר ואמר קבורת מת מלוא גופה תדחה קצת כו': ולמאי דסליק אדעתיה למימר מעיקרא. דהאי דאיצטריך ליה קרא משום דאי לא כתביה ה"א אחי עשה ודחי לא תעשה: מאי או אינו. היכי מצי למימר או אינו דלא דחי במאי תיתי לן דלא תדחה: אימור דאמרינן כו'. היינו דהדר ואמר

או אינו אלא אפי' במיתת צ"ד לא תדחי לאו דקצת שהרי יס' צו כרת: הד' אמר
אטו עשה דדחי וכו'. היינו להדר ואמר או אינו אלא אפילו בקצת: לאו לא תעשה
חמור מיניה. שהרי לוקין עליו: אלא סלקא דעתך. לעיל קאי דאוקימנא דהא
דאיצטריך לא תבערו משום דאי לא כתב רחמנא הוה מייתינן בק"ו ולא משום
דחתי עשה דדחי ל"ת דכרת ועליה למה לי אלא סד"א כו': שהיה בכלל. כי כל
אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו כלל בכל העריות כרת: ויאל מן הכלל
ללמד. שאם אין לה בנים תתייבם: בכלל כל הקדשים היו. שכבר כלל כרת בכולן
כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו וגו': ולמה יאלו. בפסוק
זה שני: יאלו קדשי צדק הבית. שאם אכלן בטומאת הגוף פטור: למה יאלו. יבמה
יאלו עליה: מי דמי התם כלל באיסור וכו'. איכא למיתני למה יאלו: הכא פרט
בהיתר וכלל באיסור. ולאו להך דרשא דמי דהא בדבר החדש יאלו לידון: אלא.
להך דרשא דבר שהיה בכלל ויאלו לידון בדבר החדש: אי אתה יכול להחזירו.
ולהשוותו לכללו ולא להשוות כללו לו: עד שיחזירנו לך הכתוב. הילכך בלאו עליה
נמי לא אתי לן שאר עריות לייבום: ושחט את הכבש. באשם מורע כתי': כי
כחטאת האשם הוא. כדן החטאת כך דין אשם זה: שאין ת"ל כחטאת. דהא אשם
זה אם לשחיטה בצפון הלא כבר נאמר צו ושחט את הכבש במקום אשר ישחט
את החטאת ואם למתן דמים ואכילתו הרי הוא ככל אשמות בכלל זאת תורת
האשם צו את אהרן: לפי שיאלו אשם מורע. מכלל שאר אשמות: לידון בדבר
החדש. שאינו בשאר אשמות צבהן יד וצבהן רגל והואיל ויאלו מכללו יכול לא יאלו
טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח ת"ל כו': (רש"י)

תוספות ומה עבודה שהיא חמורה ודוחה שבת רציחה דוחה אותה. הקשה הר"ר
יעקב דאורליני"ש נימא דיו מה רציחה אינו דוחה עבודה אלא בשב ואל תעשה
שבת נמי לא תדחה אלא בשב ואל תעשה וי"ל דאתיא כרבי טרפון דאמר (ב"ק
כה.) היכא דמיפרך ק"ו לא אמרינן דיו והא דאמר ליה ריש לקיש לרי' יוחנן בפי'
אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה.) ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מקל
וחומר לא משום דסבר כר"ט אלא לא מסיק אדעתיה לחלק בין קום עשה לשב
ואל תעשה כי היכי דלא מסיק אדעתיה הש"ס בפי' מי שמתו (ברכות דף כ. ושם)
ורבי יוחנן דלא מהדר ליה דיו משום דמהדר ליה שפיר טפי רציחה תוכיח דאפילו
לרבי טרפון ליכא ק"ו ועוד נראה לומר דהכא דיינין הכי ומה עבודה דקילא דחיא

שבת רציחה וקבורת מת מצוה דחמירא לא כל שכן ובמה הם חמורים דעבודה נדחית מפניהם ובפי' כיצד הרגל (ב"ק דף כה. ושם) דאמרו רבנן לר"ט דיו ולא דיינין ומה שן ורגל דקילי חייבים ברשות הניזק נזק שלם קרן לא כ"ש משום דאי נעביד קל וחומר הכי איכא למפרך טובא דאיכא בשן ורגל וליכא בקרן כגון יש הנאה להזיקן : **שנאמר** מעם מזבחי. ואפי' אם אין שם כהן אחר ראוי לעבודה שהעבודה נדחית וא"ת ודלמא התם לאו משום דרציחה דחיא עבודה אלא משום דגברא הוא דלא חזי כדאמרי' (ברכות דף לב :) כהן שהרג נפש לא ישא את כפיו שנאמר ידיכם דמים מלאו וכ"ש עבודה וי"ל דע"כ חזי דאין מחלל עבודה דמעם מזבחי ולא מעל מזבחי ולא ישא את כפיו חומר אלא בעלמא הוא ועוד דוקא לא ישא את כפיו לפי שהרגו בידו ואין קטיגור נעשה סניגור וכדכתיב בההוא קרא ובפרישכם כפיכם : **תלמוד** לומר לא תבערו. וא"ת אמאי איצטריך בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו.) מזבחי המיוחד לי למילף דרציחה דוחה . אפילו קרבן צבור תיפוק ליה מדאיצטריך לא תבערו לאפוקי מק"ו ש"מ דרציחה דוחה אפי' קרבן צבור דדחי שבת דאי קרבן יחיד א"כ ליכא קל וחומר וי"ל דאי לאו דכתיב מזבחי לא הוה מוקמינן קרא מסברא בקרבן צבור דכדי לדרוש לא תבערו לאפוקי מק"ו אלא הוה מוקמינן קרא בקרבן יחיד ולא תבערו הוה דרשינן ע"כ לשום דרשא אחריתי. א"נ השתא דכתב לא תבערו הוה מוקמינן קרא בקרבן יחיד מק"ו דאביי דאמר בפי' אחד דיני ממונות (שם דף לה :) השתא דאמרת אין רציחה דוחה שבת אין רציחה דוחה עבודה מק"ו ומה שבת שנדחית מפני עבודה אין רציחה דוחה אותה כו' : **לפי** שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש. מה שחטאת מצורע טעונה נסכים ושאר חטאות אין טעונות לא חשיב דבר חדש ואין קרוי דבר חדש אלא כשסותר כללו כי הכא דשאר אשמות טעונות כל הדם לגבי מזבח ואשם מצורע נותן ממנו לבהונות וכגון אשת אח שנאסרו כל העריות וזו הותרה שסותר כללו אבל מה שחטאת מצורע טעונה נסכים אין סותר את כללו וא"ת ולמ"ד בריש איזהו מקומן (זבחים דף מט :) דכללו גמר מיניה יהיו כל אשמות טעונות מתן בהונות ולילפו נמי כולהו עריות מאשת אח וי"ל דלא גמר מיניה אלא דבר דלא חדש בו כגון שחיתת צפון לעכב אבל לענין חידוש לא גמר מיניה כדפרש"י התם דאם כן היה יוצא לידון בדבר החדש כיוצא בו ללמד על הכלל כולו [ואין זה חידוש] : (תוספות)

רשב"א ותהא קבורת מת מצוה דוחה כו' ת"ל לא תבערו. כלומר, כיון דגלי לן קרא דלרציחה אינו דוחה, תו לא אתיא קבורת מת מצוה מק"ו, דהא איפריך ליה מרציחה דאינה דוחה. וא"ת היכי ילפינן מלא תבערו רציחה עצמה, דשאני הבערה דאינה אלא מכשירי מצוה, אבל סקילה או סייף תדחה את השבת. ויש לומר דכיון דגלי רחמנא דלא אמרינן מה לי חומר א זוטא מה לי חומר רבה תו לא דחי אפילו רציחה עצמה את

השבת. ולמאן דיליף מקל וחומר על כרחין לא אתא לא תבעו אלא לאפוקי מקל וחומר, וכיון שכן על כרחין האי לא תבעו לרציחה עצמה אתא, דלגבי רציחה הוא דכתיב מעם מזבחי תקחנו למות ואתא לאפוקי מהאי קל וחומר. (רש"א)

דף ז - ב

תלמוד לומר [ויקרא יד-ג](#) כי כחטאת האשם הוא מה חטאת טעונה מתן דמים ואימורים לגבי מזבח אף אשם טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח ואי לא אהדריה קרא ה"א למאי דנפק נפק ולמאי דלא נפק לא נפק ה"נ ה"א אשת אח דאישתרא אישתראי שאר עריות לא אלא סד"א תיתי במה מצינו מאשת אח מה אשת אח מייבמה אף אחות אשה תתייבם מי דמי התם חד איסורא הכא תרי איסורי מהו דתימא הואיל ואישתרי אישתרי ומנא תימרא דאמרינן הואיל ואישתרי אישתרי דתניא מצורע שחל שמיני שלו בערב הפסח וראה קרי בו ביום וטבל אמרו חכמים אע"פ שאין טבול יום אחר נכנס זה נכנס מוטב שיבא עשה שיש בו כרת וידחה עשה שאין בו כרת ואמר ר' יוחנן דבר תורה אפי' עשה לית ביה שנאמר [דברי הימים ב-ה](#) ויעמוד יהושפט בקהל יהודה לפני החצר החדשה מאי חצר החדשה אמר (ר' יוחנן) שחדשו בה דברים ואמרו טבול יום לא יכנס למחנה לויא ואמר עולא מה טעם הואיל והותר לצרעתו הותר לקרויו מי דמי לדעולא

רש"י תרי איסורי. אשת אח ואחות אשה: הואיל ואישתרי. איסור אשת אח אשה עליה כשמת אחיו בלא בנים אישתרי נמי איסור אחות אשה: שמיני שלו. שהוא יום הבאת קרבנותיו וכריך לבא בהר הבית ולעמוד בשער נקנור ולהכניס ידיו לעזרה ליתן מן הדם לבהונות: וראה קרי. להכי נקט קרי ולא טומאת שרץ ונבלה דטמא שרץ ואפי' טמא מת נכנסין להר הבית כדמפרש באלו דברים (פסחים דף סז). שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו ושערי נקנור לא נתקדשו בקדושת

עזרה כדלמרינן בכילד לולין (שם דף פה:): והרי הן כהר הבית ויכול טמא מת ליכנס לשם אבל בעל קרי משתלח חוץ לשני מחנות כזב כדמפרש באלו דברים זב וכל זב לרבות בעל קרי: וטבל. לקרויו: אע"פ. דטבול יום אחר דקרי אינו נכנס להר הבית דכל טבול יום הרי הוא בטומאה עדיין לתרומה ולקדשים ולמקדש: זה. יבא להר הבית ויכניס ידיו לבהונות ויטהר לאכול פסחו לערב: שיבא עשה דפסח שיט בן כרת. דאם לא יכניס ידיו לבהונות לא יטהר לאכול פסחו לערב: וידחה עשה. דוישלחו מן המחנה שאין בו כרת שאין ענוש כרת אלא על ביאת עזרה וזה לא יכנס לעזרה אלא לשערי ניקנור שלא נתקדשו ויכניס ידיו לבהונות ויטהר מלרעתו וישלח פסחו לעזרה לשחוט ולערב יערב שמחו ויטהר מקרויו: ויעמוד יהושפט. אותו היום נטהרו ישראל מטומאה שבידיהם בדברי הימים: למחנה לוי. להר הבית: ואמר עולא. במסכת זבחים (דף לז:): דאמר עולא ביאה במקלט שמה ביאה ואותיבניה מהא דקתני זה נכנס ומכניס ידו לבהונות ואי אמרת ביאה במקלט שמה ביאה נהי נמי דנכנס להר הבית משום דעשה שאין בו כרת הוא לבהונות היכי מצי מעייל ידיה אידי ואידי עשה שיט בו כרת הוא דקיימא לן במנחות בהקומץ רבה (דף כז:): מחוסר כפורים שנכנס למקדש ענוש כרת ואין צריך לומר טבול יום ושאר כל הטמאים ושני עולא שאני מצורע הואיל והותרה לו ביאה במקלט ללרעתו שהרי עדיין מחוסר כפורים הוא וזכרת והותרה לו מן התורה ביאה זו במקלט הותר נמי לקרויו אלמא הואיל ואישראי חד איסורא אישראי נמי איך דהוה גביה: (כ"ט)

תוספות ת"ל כי כחטאת האשם הוא. והשתא לא צריך קרא דושחט את הכבש דכולה מילתא מיניה גמר מהיקשא וברישי איזהו מקומן (זבחים דף מט.) מוקי ליה לעכב: למאי דנפק נפק. דהיינו מתן בהונות ושחיטת צפון שכתוב בהדיא ולמאי דלא נפק כגון מתן דמים ואימורים לא נפק ולא יהיה בו מתן דמים ואימורים עד שיכתב בהדיא: וראה קרי בו ביום וטבל. פירש בקונטרס דלהכי נקט קרי ולא טמא שרץ ונבילה דטמא שרץ ואפי' טמא מת נכנסים במחנה לוי כדאמר בפר' אלו דברים (פסחים דף סז.) דאפי' מת עצמו נכנס שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו ואין נראה לר"י דהא דאמר וידחה עשה שאין בו כרת היינו עשה דרבנן [כדמפרש ר' יוחנן וטמא מת אין נכנס בחיל נמי מדרבנן] כדתנן במסכת כלים (פ"א מ"ח) החיל מקודש הימנו שאין עובדי

כוכבים וטמאי מתים נכנסים לשם עזרת נשים מקודשת הימנו שאין טבול יום נכנס לשם ובכל טבול יום איירי בין דבעל קרי בין דטמא מת שרץ ונבילה דקא איירי בהו התם לעיל ואר"י דנקט בעל קרי לרבותא דאע"ג דאשתלח חוץ לבי מחנות התירו לו חכמים ליכנס דבמקום כרת לא העמידו דבריהם וא"ת בפ' היה נוטל (סוטה דף כ: ושם) דקתני גבי סוטה והם אומרים הוציאוה הוציאוה שלא תטמא העזרה ופריך מהא דאפילו מת עצמו שרי ומאי קושיא והא מדרבנן אסור ותירץ ר"ת שלא גזרו אלא שלא יכנס אבל אם הוא כבר שם לא גזרו עליו שיצא כיון דמדאורייתא שרי ליכנס שם ודקדק מהא דאמרין בפרק הנשרפים (סנהדרין דף פא:) כהן ששימש בטומאה אחיו הכהנים מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפצעין מוחו בגיזרין משמע דאין מוציאין אלא מחוץ לעזרה שהוא מחנה שכינה וממיתין אותו בעזרת נשים כיון שכבר היה שם ור"י מפרש דבסוטה דייק מדקתני הוציאוה הוציאוה תרי זימני דאי לאו דהוי איסור דאורייתא לא היו ממהרין כל כך ואין להאריך כאן: זה נכנס. שהיה צריך לבא להר הבית לעמוד בשער נקנור ולהכניס ידיו לעזרה וליתן לו מן הדם בבהונות ושערי נקנור לא נתקדשו כדאמרין בכיצד צולין (פסחים דף פה: ושם) שכל השערים נתקדשו חוץ משערי נקנור ששם מצורע עומד ומכניס ידיו לבהונות וא"ת למה נמנעו בשביל כך מלקדשם יעמוד בעזרת נשים ויכניס ידיו לשער נקנור ופירש ריב"ן דאין זה לפני ה' דלא הוי באויר העזרה ואין נראה דאי הוה קדוש כקדושת העזרה הוי שפיר לפני ה' ואומר רבינו תם דעשוי בשביל תקנת מצורעים שיעמדו שם שיגין עליהם השער בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים: **מוטב** יבא עשה שיש בו כרת כו'. לאו מילתא דפסיקא היא דיש מקומות שהעמידו דבריהם במקום כרת כדאמרין בפסחים בפרק האשה (דף צב.) אלא כאן לא היה נראה לחכמים להחמיר: **רבי** יוחנן אמר דבר תורה אפילו עשה אין בו. רבי יוחנן לא אתא לפלוגי אברייתא דלאו תנא הוא כדמוכח בפרק קמא דכתובות (דף ח.) דמשני ארב תנא הוא ופליג ולא בעי לשנויי הכי לר' יוחנן אע"ג דיש לדחות דר' יוחנן כמתנני דכלים (פ"א מ"ח) דתנן עזרת נשים מקודשת הימנו שאין טבול יום נכנס לשם אבל בהר הבית וחיל שרי והיינו מדרבנן דאי מדאורייתא אסור ליכנס במחנה לוויה אם כן בהר הבית נמי ליתסר דמפתח הר הבית עד שער נקנור מחנה לוויה כדתניא בתוספתא ובספרי מכל מקום אין נראה דפליגי ברייתא דהכא אמתנני דכלים אלא רבי יוחנן לפרושי ברייתא אתא דעשה דקתני לאו דוקא ולא משום דסבר רבי יוחנן טבול יום דזב לאו כזב דמי דהא רבא אית ליה דרבי יוחנן בסוף האשה (פסחים צב.) ורבא אית ליה בפ"ב דכריתות (דף י.) דמחוסר כפורים דזב כזב דמי אלא דוקא לענין פסח הבא בטומאה דלא יאכלו ממנו זבין וזבות ונדות ויולדות קאמר דכזב דמי להכי מייתי לה בכריתות אבל לענין ביאת מקדש לאו כזב דמי וניחא השתא בריש פ"ב דזבחים (דף יז:) מסיק לכ"ע דמחוסר כפורים דזב כזב דמי ובפרק ג' מינים (נזיר דף מה.) מסיק דאפילו טבול

יום דזב לאו כזב דמי אלא ההיא דזבחים לענין פסח הבא בטומאה וההיא דנזיר לענין ביאת מקדש והא דמשמע בההיא סוגיא דג' מינים דאפילו נאמר טבול יום דזב לאו כזב דמי אסור ליכנס למחנה לוייה ומקרא דריש התם אר"י דהתם בזב בעל ג' ראיות דאיכא תרתיה שהוה טבול יום ומחוסר כפורים ואע"ג דבשמעתין נמי בראה קרי בו ביום דהוי טבול יום ומחוסר כפורים שרי מדאורייתא היינו משום דאינו על טומאה אחת אלא על טבול יום משום קריו ומחוסר כפורים משום צרעתו: [וע"ע תוספות זבחים לב: ד"ה ור"י]: שחדשו בה דברים ואמרו טבול יום אל יכנס למחנה לוייה. וא"ת מנא ליה שחדשו מטבול יום דלמא חדשו מטמא מת עצמו ויש לומר דמשמע ליה שלא חדשו אלא על החצר וחצר היינו עזרת נשים כדמוכח ביחזקאל (מד) ואילו טמא מת אסור אפי' בחיל: ואמר עולא מה טעם כו'. פירוש כיון דביאה במקצת שמה ביאה מה טעם התירו חכמים להכניס ידיו לבהונות ואם תאמר וכיון דשמה ביאה ואפילו הכי שרי מקצתו משום דאי אפשר בענין אחר א"כ כולו נמי לישתרי וי"ל דלא ניתא שידחה ביאת כולו דכתיב בהדיא ואל המקדש לא תבא אבל ביאה במקצת לא כתיב בהדיא אלא מהיקשא גמר לה עולא התם מה נגיעה במקצת שמה נגיעה אף ביאה במקצת כו' ועוד יש לומר כיון דאפשר על ידי ביאה במקצת אם יכנס כולו חייב מידי דהוה אהיה לו דרך קצרה ובא לו בארוכה: (תוספות)

רשב"א ה"א אשת אח לאישתרי אישתרי שאר כל העריות לא. ואם תאמר והא איכא מאן דאמר בזבחים (מט, ב) לאיהו לא גמר מכלליה אבל כלליה גמר מינה. פירש רש"י ז"ל בזבחים (קס ד"ה אבל) דאפילו למאן דאית ליה הכי לאו דבר חדש גמר כלליה מיניה, דאם כן אין כאן דבר חדש. ועוד דאם כן ליכא מידי בין דבר שיא לא מן הכלל ללמד על הכלל כולו ובין דבר שיא לידון בדבר חדש, אלא ודאי אין כלל למד ממנו אלא שחיטת לפון שאינו דבר חדש. אלא סלקא דעתך דאמינא תיתי צמה מאינו מאשת אח. הקשה הר"א אב"ד ז"ל והיכי אתיא צמה מאינו, והא אמרינן (לעיל ז, א) דדמי לדבר שהיה בכלל לידון בדבר חדש שאי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירנו הכתוב בפירוש. ותירץ דכד מעיינת בה לא דמיא לדבר שהיה בכלל ויאל לידון בדבר חדש, והא דלעיל דחייא בעלמא היא, כלומר, אי דמיא אדרבא להא דמיא, ומיהו אפילו להא לא דמיא. ופירש הרמב"ן נר"ו (בד"ה אלא) פירוש לפירושו דדבר שיא לידון בדבר חדש הוא ואי אתה יכול להחזירו לכללו וללמדו מכללו, אבל כללו ודאי למד ממנו צמה מאינו, והא דלא ילפי שאר אשמות מאשם מורע לדון בבהונות ובאזן ימיני, משום דאיכא למימר שזה מכסיר והללו מכפרים. אי נמי משום דמיעוטא כתיב בהו זאת תורת האשם ולא בהונות. ולא ירדתי לסוף דעת רבינו נר"ו, דאדרבא אם איתא דכללו גמר

מיניה, א"כ היאך כתב הרב דכד מעיינת בה לא דמיא ליאח לידון בדבר חדש, אדרבה לגמרי דמיא ליה. ועוד היאך אפשר שדחה התלמוד אי דמיא להא דמיא והוא אמינא אשת אחא דאיסתרי איסתרי שאר עריות לא, והוארך לחזור מכח קושיא ולדון מצד אחר במה מצינו וגם זה לא עמד, אדרבה הוה לן למימר לעולם היא הנותנת ודאי ליאח לידון בדבר חדש דמיא לגמרי, וכלהו עריות גמרי מאשת אח, ומשום הכי אצטריך עליה למיסרה. ומאלתי בנמוקי מורי הר' החסיד ז"ל (רבינו יונה) דלא דמיא לדבר שיאח לידון בדבר חדש, כיון דאי אפשר ליבם בלא אשת אח וגם [זה] כל"ע. ומנא לן דאמרינן הואיל ואשתרי אשתרי. ואף על גב דאמרינן לעיל מה ליא איסורא רבה מה לי איסורא זוטא, שאני הכא דאיסורין מחולקין הן. מאורע שראה קרי ציום שמיני שלו. פירש"י ז"ל דמשום הכי נקט שראה קרי ולא נקט שנגע בשרץ ונבלה, משום דטמא שרץ ואפילו טמא מת נכנסין להר הבית כדאמרינן בפרק אלו דברים (פסחים סז, א) ובגזיר פרק ג' מינים (מה, א) ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחילתו במחנה לוויה. והקשו בתוספות (ד"ה וראה) דהני מיילי מדאורייתא אבל מדרבנן אסור, ואפילו בחיל וכדתנן (כלים פ"א מ"א) החיל מקודש ממנו שאין עכו"ם וטמא מת נכנסין לשם, (ועי' ריטב"א). והא דתניא מוטב שיבא עשה שיבא כרת וידחה עשה שאין בו כרת. פרש"י ז"ל (ריטב"א ד"ה מאורע בשם יש נוסחאות מפרש"י) דקסבר האי תנא דטבול יום דבעל קרי כבעל קרי ואית ביה עשה דשלוה מחנות. ור' יוחנן דאמר אפילו עשה נמי לית ביה פליגא אברייתא. ואינו מחוור, חדא דר' יוחנן אמורא הוא ולא פליג אברייתא וכדמוכח בריש פ"ק דכתובות (ח, א) גבי ברכת חתנים, דמשני התם רב תנא הוא ופליג, ולא משני הכי דר' יוחנן. ועוד דאם איתא בכל הר הבית היה אסור ליכנס דהא ודאי מפתח הר הבית עד שער נקנור הוי מחנה לוויה כדתני בספרי (שם פי"א) ובתוספתא (כלים ב"ק פ"א ה"י) ובפרק בתרא דזבחים (קטז, ב), ואם איתא דטבול יום אסור מן התורה בכל מחנה לוויה כבעל קרי, בכל הר הבית יהא אסור והגן תנן במסכת כלים פרק ראשון (מ"ח) עשר קדושות הן כו' הר הבית מקודש הימנו שאין זבין וזבות נכנסין לשם, הא טבול יום נכנס, וקתני סיפא עזרת נשים מקודשת הימנו שאין טבול יום נכנס לשם, הא בחיל ובהר הבית נכנס, אלא נראה כמו שפירש"י ר"ת ז"ל (מוצא בתום' הרא"ש) דטבול יום דקרי לאו כבעל קרי, ומדאורייתא בכל מחנה לוויה משרא שרי, אלא שחדשו בה יהושפט וסיעתו ולא גזרו בכל מחנה לוויה, אלא יש מקומות שגזרו עליהם כגון עזרת נשים, ומקומות שלא גזרו כגון החיל ושאר כל ההר חוץ מעזרת נשים דהיינו החצר

החדשה. והא דכתיב (דברים כג, יא) ואיש כי לא יהיה טהור מקרה לילה ויאלץ אל מחוץ למחנה, ודרשין (פסחים סה, א) ויאלץ אל מחוץ למחנה, זו מחנה שכינה, לא יבא אל תוך המחנה זו מחנה לויה, וכתיב (שם יב) וכבדו השמש יבא אל המחנה, דמשמע דבעי הערב שמש. הני מילי למחנה שכינה, אבל לא למחנה לויה, ואחר יבא אל מחנה שכינה קאמר. ור' יוחנן לפרושי הוא דאתא דהאי עשה דקתני בצרייתא, עשה של דבריהם קאמר. ולדבריו ה"ה דהוי מלי למימר מוטב שיבא עשה של תורה וידחה עשה של דבריהם, אלא משום דחז"ל עשו חזוק לדבריהם יותר משל תורה והעמידו דבריהם אפילו במקום תורה, עשאום כאן כאלו שניהם של תורה, והחמירו בזה שיס בן כרת. והשתא ניחא הא דתנן במסכת תמיד (פ"א מ"א) אירע קרי בליל מהן יורד והולך במסבה ההולכת תחת הבירה טבל ועלה ונתחמם כנגד המדורה וצא וישן לו אלל אחיו הכהנים. אף על פי שזה טבול יום הוא, לפי שלא נאסר טבול יום אלא בחזק החדשה שגזרו בה, ומה שהולך תחת הבירה אף על פי שהוא בעל קרי ובעל קרי אסור בכל מחנה לויה, הא אמר ר' יוחנן התם בגמרא (תמיד כז, ב) דמחילות לא נתקדשו. (רשב"א)

א

-

ח

דף

תינח היבא דנשא מת ואחר כך נשא חי דמגו דאישתרי איסור אשת אח אישתרי נמי איסור אחות אשה אלא נשא חי ואח"כ נשא מת איסור אחות אשה קדים ואפי' נשא מת נמי תינח היבא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי דחזיא ליה דביני ביני אלא נשא מת ולא מת ואחר כך נשא חי לא איחזיא ליה כלל מי לא מודי עולא שאם ראה קרי בליל שמיני שאין מכניס ידיו לבהונות שלא יצא בשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן אלא כי איצטריך עליה היבא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי ואי בעית אימא אתיא בהיקישא מדרבי יונה דאמר רבי יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קרא [ויקרא יח-כט](#) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הוקשו כל העריות כולן לאשת אח מה אשת אח שריא אף כל

עריות נמי שריין כתב רחמנא עליה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא מכדי כל עריות איכא לאקושינהו לאשת אח ואיכא לאקושינהו לאחות אשה מאי חזית דאקשת לאחות אשה אקשינהו לאשת אח איבעית אימא לקולא וחומרא לחומרא מקשינן איבעית אימא הכא תרי איסורי והכא תרי איסורי ותרי מתרי ילפינן אבל הכא חדא איסורא ותרי מחדא לא ילפינן רבא אמר ערוה לא צריכא קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת כי איצטריך קרא למיסר צרה וערוה לא צריכא קרא והא תניא אין לי אלא היא משום צרתה והא קתני אין לי אלא הן משום צרותיהן ת"ש רבי אומר [\[דברים כה-ה\]](#) ולקח ולקחה [\[דברים כה-ה\]](#) ויבם ויבמה לאסור צרות ועריות אימא לאסור צרות של עריות והא תרי קראי קנסיב ליה מאי לאו חד לערוה וחד לצרה לא אידי ואידי לצרה חד למיסר צרה במקום מצוה וחד למישרי צרה שלא במקום מצוה מאי טעמא ויבם ויבמה במקום ייבום הוא דאסירא צרה שלא במקום ייבום שריא צרה אמר רב אשי מתניי נמי דיקא דקתני חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן ואילו פטורות ופוטרות לא קתני שמע מינה ומאי שנא ערוה דלא צריכא קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת צרה נמי לא תיבעי קרא משום דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת א"ל רב אחא בר ביבי מר לרבינא ה"ק משמיה דרבא צרה נמי לא איצטריך קרא כי איצטריך קרא

רש"י תינח היכא דנשא המת. את אשה זו תחילה ונעשית אשת האח על זה: ואח"כ נשא חי. את אחותה וניתוספת איסור אחות אשה על יבמתו וכשמת אחיו בלא בנים ואישתראי איסור אשת אח המוקדם אישתראי נמי אחות אשה המאוחר כדעולא דאמר הואיל והותר לכרעתו שהיא ראשונה הותר לקריו שהיא אחרונה: אלא נשא החי. אשתו תחילה ועמדה עליו באיסור אחות אשה ואח"כ נשאה אחיו המת וניתוסף איסור אשת אח איסור אחות אשה קדים ואף על גב דהותר איסור אחרון עומד ראשון במקומו: ואפי' נשא מת נמי. ברישא דקדים ליה איסור אשת אח לא דמיא לדעולא דהתם הרואה קרי בשמיני שלו כבר היה מותר מאיסור הראשון קודם ראיית הקרי משהאיר המזרח והכא נמי תינח היכא דנשא מת ומת תחילה והותר איסור אשת אח ואח"כ נשא חי את אחותה: אלא נשא מת ולא מת. עד שנשא חי את אחותה הא לא איתחזאי כלל ומי לא מודה עולא בכהאי גוונא שאם ראה קרי כליל יום שמיני שאין מכניס ידיו מחר לבהונות משום קרי דמעכב

עליה הואיל ולא יאל מצרעתו לשעה הראויה להבאת קרבנותיו דקודם שהותר מצרעתו צא עליו קרי: הכי גרסינן כי אינטריך עליה לנשא מת ומת ואח"כ נשא חי: ואיבעית אימא. אינטריך עליה דאי לא כתביה הוה אמינא תיתי ייבום אחות אשה להתיר בהיקשא דר' יונה דאמר רבי יונה כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה הוקשו כל העריות זו לזו ולענין הערחה הנסיב ליה ר' יונה בהבא על יצמתו הכי נמי ה"א הוקשו כולן לאשת אח ואע"ג דהכא חד איסורא והכא תרי איסורי אין מסיבין על ההיקש להכי אינטריך עליה: מכדי כל העריות. דמתני': איכא לאקושינהו לאשת אח. להתיר ייבום: ואיכא לאקושינהו לאחות אשה. דאסירי לייבום דפרט בה קרא עליה: מאי חזית דאקשת להו לאחות אשה. כדקתני בריש פרקין מה אחות אשה מיוחדת כו': משום ארתה. משום דבעי למיתני ארתה מנין: ולקחה לו לאשה ויצמה. המ"ל ולקח אשה וייבם וכתוב ולקחה משמע מיעוט זו ולא אחרת: וחד למישרי ארת ערוה שלא במקום מצוה. מרבויה דקרא יתירא דויצמה דרסינן הכי במקום ויצמה הוא דאמינא כך מיעוטא ולקחה דמיעט ארה אצל שלא במקום יבום כגון ארת בתו מנכרי אריא: מתני' נמי דיקא. כרבא דערוה פשיטא לן: ארה נמי לא תיבעי. עליה קרא לדקשא דאין עשה דוחה לא תעשה שיס בה ארת דכתוב לזכור דמשמע לא אחות אשה ולא ארתה וכתוב ארת בצוף העריות: למישרי ארה שלא במקום מצוה. דאי לא כתוב עליה הוה ילפינן מלזכור לארת אחות אשה אסורה בכל מקום: (רש"י)

תוספות מי לא מודה עולא בהא שאם ראה קרי בליל שמיני שאין מכניס ידיו לבהונות. ק"ק דמנא ליה דמודה עולא בהא וגם בפרק כל הפסולים (זבחים לב: ושם) דמהדר עולא למאן דפריך ליה מהך ברייתא ומטונך דמצורע הואיל והותר לצרעתו כו' דמשמע ומטונך ממשא שאתה בא להכביד עליו אביא ראייתי משם ומה ראייה יש לו מן הברייתא ונראה לרבינו יצחק דדייק עולא מדנקט וראה קרי בו ביום משמע בו ביום אבל בלילה לא שמע מינה דטעמא משום דהותר לצרעתו הותר נמי לקריו ולהכי פשיטא ליה הכא דמודי עולא בראה קרי בליל ח': **תרי** איסורי [מחד איסורא לא ילפינן]. (אבל שלא במקום ייבום כגון צרת בתו ילפי') וא"ת ולרב אסי אמאי פוטרת איילונית צרתה והא חד איסורא הוא וי"ל דממה נפשך אייה אסירא דילפי מאשר תלד פרט לאיילונית ולהכי צרתה נמי אסורה וכן אשת אחיו שלא היה בעולמו אבל קשיא מאי טעמא דמאן דפליג אדרב אסי

וי"ל דכיון דאיילונית לאו בת ייבום היא בשום מקום חשיבא צרתה כצרת ערוה שלא במקום מצוה דשריא ולא דמיא איילונית לחייבי עשה דילפינן בפרק שני (לקמן דף כ.) לחליצה דאיילונית מיעטה הכתוב בהדיא דלא הויא בכלל היתר אשת אח: **רבא** אמר ערוה גופה לא צריכא קרא. וא"ת והא לכל הפחות איצטריך לינשא מת ומת ואח"כ נשא חי דלא תימא הואיל ואישתרי אשתרי וי"ל דרבא לית ליה דעולא וסבר דביאה במקצת לא שמה ביאה ועוד אר"י דיש לחלק דגבי בעל קרי דשם טומאה אחת היא אמרי' הואיל ואשתרי אישתרי דחד לאו הוא בבעל קרי ומצורע אבל הכא דשני שמות הן לא אמרינן הואיל ואישתרי אישתרי וא"ת מאי טעמא לא צריכא קרא וכי לית ליה לרבא היקישא דרבי יונה וי"ל דקסבר דלענין איסורא הוא דאקשינהו רחמנא דבהכי איירי קרא ולא לענין היתירא: **בי** איצטריך קרא למיסר צרה. ותימה דהיכי טעי למימר דאיצטריך למיסר צרה טפי מן הערוה כיון דצרה מלצרור נפקא ויש כרת בצרה כמו בערוה ואומר רבינו יצחק דהשתא נמי בעי למימר לאיסור צרה ולמידק דשלא במקום מצוה שריא כדמסיק רב אחא לבסוף והא דקאמר נמי אין לי אלא היא משום צרתה לא משום דצריך קרא לאיסור אלא למידק היתירא שלא במקום מצוה והא דפריך מאי שנא ערוה דלא צריכא קרא כו' גמרא טעי במילתיה דרבא שלא פירש בהדיא למישרי שלא במקום מצוה אתא עליה: **ואילו** פטורות ופטורות לא קתני. אע"ג דמסקינן דלאסור צרתה נמי לא צריך קרא מ"מ תנא פטורות דהוצרך להשמיענו איסור בצרה שעדיין לא השמיענו בשום מקום אבל איסור ערוה דכבר נשנו כל העריות בפרק קמא דכריתות (דף ב.) שלא איצטריך כאן להשמיענו דאסורה במקום מצוה דפשיטא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת: (תוספות)

רשב"א מי לא מודה עולא וכו'. ואם תאמר ומנא להו דמודה עולא בהא. תירצו בתוס' (בד"ה מי) דפשיטא להו הכין מדפריך רב הושעיא מהא ברייתא לעולא דאמר ביאה במקלח שמה ביאה ומהדר ליה עולא מטונך מלורע שאני הואיל והותר ללרעתו כו' (זבחים לב, ב) ומשמע דהכי אהדר ליה אדרבה מאותה ברייתא שהבאת יס לי ראייה משום דקתני בה שראה קרי ביום שמיני, דאלמא משמע משום דאית לן למימר ביה הואיל הוא דשרי, הא לאו הכי לא, אלמא לעולא דוקא בשיאל בשעה שראויה להביא בה קרבנותיו. הא דאמרינן מי לא מודה עולא. האי מודה לאו דוקא דבר פלוגתא אפילו יאל בשעה שאינה ראויה להביא קרבנותיו (הכא תרי איסורה – זכת"י ליתא) שרי משום דביאה במקלח לא שמה ביאה, אלא מי לא אמר עולא קאמר. ודכותה לריך לומר בגיטין בריש פרק דהמגרש (פג, א) מודה ר' אלעזר במגרש את אשתו כו'. ואי נמי איכא למימר בהא דהאי מודה לאו משום בר פלוגתיה קאמר, אלא אסוגיין דהכא

קא מהדר, משום דאמרינן הואיל ודייקינן לה מדעולא, אמר השתא דבכי הא דהכא מי לא הוא מודה עולא דלא אמרינן הואיל כנ"ל. כי אכטריד קרא למיסר צרה. ואף על גב דאסיקנא (להלן בסמוך) דלרצא נמי למיסר צרה לא צריך קרא, אלא למשרי צרה שלא במקום מצוה, אפילו הכי האי ליסנא דוקא דעליה ודאי משמעו והנחתו לאסור הוא, כלומר במקום עליה לא תקח לצרור כלומר צרה אסירא. אלא דהאי איסורא לאו משום איסור צרה אכטריד, דאדרבה אלו הוה שתיק קרא מיליה הוה משמע דלצרור לא תקח בין במקום מצוה בין שלא במקום מצוה, אלא מדגלי רחמנא עליה משמע דה"ק, במקום עליה לא תקח, מכלל דשלא במקום מצוה שריא צרה. ובהכי נמי מתרצי הא דאמרינן לקמן (ע"ב) וממאי דהאי עליה לאיסורא דלמא להיתרא, וקשיא לי מאי קאמר והא אסיקנא דעליה למשרי צרה שלא במקום מצוה הוא דאתא. אלא ודאי כדאמרן דעליה. ודאי לאיסורא, אלא דמינה שמעינן היתר לצרה שלא במקום מצוה. רצא דאמר ערוה לא צריכא קרא. לית ליה היקשא דר' יונה ברא, דר' יונה גופיה לא אמר בריש פרק הבא על יצמתו (להלן נד, ב) אלא לגבי העראה, ולית ליה הואיל דעולא. רצא אמר ערוה לא צריכא קרא. דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת. תמיהא לי אמאי לא ניליף מאסת אח גופה דאתי עשה ודחי לאו שיש בו כרת. ומיהו אשמעתין לא קשיא לי מאי קשיא להו מנא לן דאתי עשה ודחי לא תעשה שיש בו כרת דאכטריד. עליה למיסר, ולא אמרינן סלקא דעתך אמינא ניליף מאסת אח גופו, דהא אתיא למילף מינה הכין לעיל, ודחינן מי דמי התם חדא איסור הכא תרי איסור. אצל לרצא דקא כויל ואמר דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת ואפילו בחדא איסורא קשיא ליה ויש לומר דשאני יצמה דאי אפשר בלאו הכי ועיקר מצותה בדחיה. ואם תאמר אם כן מאי קשיא לעיל דרב אחא מדפתי כלהו עריות אקשינאו לאסת אח דלמא לא אפשר דלא דמו לה, דשאני התם דעיקר מצותה בדחיה, ואי אפשר בלאו הכין, וכי אהדר ליה רבינא קולא וחומרא לחומרא מהקשין, אי נמי תרי איסורי מחדא אסורא לא גמרינן, אמאי לא אהדר ליה שאני התם דעיקר מצותה בדחיה. יש לומר דאין הכי נמי אלא דעדיפא מינה קא מתרץ ליה כנ"ל. צרה נמי לא תצעי קרא. כלומר לא תצעי עליה, אצל לצרור ודאי צריכה, דאי לא איסור צרה מנ"ל. הא דאמרינן לאסור צרה נמי לא אכטריד קרא. איכא למידק אם כן אמאי אכטריד מתניתין לאשמעינן פוטרות כרותיהן וכדוקיא דרב אשי. ותירצו בתוס' (ד"ה ואילו) דמכל מקום הולכך התנא לאשמעינן איסור צרה שלא השמיענו בשום מקום שיהא איסור בצרה כלל אצל ערוה שכבר שנה לנו העריות בפ"ק

דמסכת כריתות (ב, א) לא היה כריך להשמיענו לאיסורא אף במקום מצוה, דפשיטא
לאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת. ול"נ דמתניתין אורחא דקרא נקט, ללא הולך
הכתוב לכתוב עליה משום איסורא לכה במקום מצוה, אלא כדי להתיר שלא במקום
מצוה, מתניתין נמי לאו משום פטור כה במקום מצוה אלא, משום שש עריות חמורות
שאינן פטורות כרותיהן.

דף ח - ב

למישרי צרה שלא במקום מצוה מאי טעמא אמר קרא עליה במקום עליה
הוא דאסירא שלא במקום עליה שריא א"ל רמי בר חמא לרבא אימא
ערוה גופיה שלא במקום מצוה תישתרי ולא קל וחומר הוא במקום
מצוה אסירא שלא במקום מצוה שריא אמר ליה צרה תוכיח דבמקום
מצוה אסירא ושלא במקום מצוה שריא אמר ליה עליך אמר קרא בחייה
כל שבחייה האי בחייה מיבעי ליה למעוטי לאחר מיתה ההיא ויקרא יח-
ית מואשה אל אחותה נפקא אי מואשה אל אחותה ה"א נתגרשה שריא
ת"ל בחייה כל שבחייה דאע"ג דנתגרשה לא אלא אמר רב הונא בר
תחליפא משמיה דרבא תרי קראי כתיבי כתיב אשה אל אחותה לא תקח
לצרור וכת"י לגלות ערותה דחדא משמע הא כיצד במקום מצוה שתיהן
אסורות שלא במקום מצוה היא אסורה וצרתה מותרת איפוך אנא
במקום מצוה היא אסורה וצרתה מותרת ושלא במקום מצוה שתיהן
אסורות א"כ לא יאמר עליה א"ל רב אשי לרב כהנא ממאי דהאי עליה
לאיסורא דלמא להתירא וה"ק רחמנא אשה אל אחותה לא תקח לצרור
לא היא ולא צרתה שלא במקום עליה אבל במקום עליה שתיהן מותרות
א"כ לגלות ערוה דחדא היכי משכחת לה אי במקום מצוה שתיהן
מותרות אי שלא במקום מצוה שתיהן אסורות: גופא רבי אומר ולקח
ולקחה ויבם ויבמה לאסור צרות ועריות מידי צרות כתיבא הכא ועוד
צרות מלצרור נפקא לצרור מפיק ליה רבי לכדרבי שמעון צרה הכא כתיב

ה"ק א"כ לימא קרא ולקח מאי ולקחה כל היכא דאיכא תרי לקוחין דאי בעי נסיב האי ואי בעי נסיב האי שריא ואי לא תרוייהו אסירין ויבמה במקום ייבום הוא דאסירא צרה שלא במקום ייבום שריא צרה ורבנן האי ולקחה מאי עבדי ליה מיבעי להו לכדרבי יוסי בר חנינא דאמר רבי יוסי בר חנינא ולקחה מלמד שמגרשה בגט ומחזירה ויבמה על כרחא ורבי דרבי יוסי בר חנינא מלאשה נפקא על כרחא מיבמה יבא עליה נפקא ורבי האי עליה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא אין חייבין ב"ד אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת וכן המשיח

הש"י מאי טעמא. כלומר היכי מידרשא היתר מהכא: במקום עליה הוא. דכתיב לזכור למיסר צרה ולא במקום אחר: אימא ערוה גופה שלא במקום מצוה תשתרי. מדכתיב עליה דקאי נמי אחחות אשה: כל שבחייה. אשתך לא תשא את אחותה: תרי קראי כתיבי. מעיקרא כתיב לזכור דמשמע לא היא ולא כרתה והדר כתיב לגלות ערותה דמשמע חדא הוא דאסירא: במקום מצוה שתיהן אסורין. כדכתיב עליה דמשמע במקום עליה: ואיפוך אנא במקום מצוה היא אסורה ורתה מותרת. דהא עליה אלגלות ערותה סמיך דמשמע חדא למדרש הכי במקו' עליה הוא דלא אסיר לן אלא חדא וקרא לזכור אשלא במקום מצוה: א"כ לא יאמר עליה. דבלא עליה נמי כי קשו קראי אהדדי משנינן להו מסברא הכי היתירא למצוה ואיסורא שלא במקום מצוה הלכך עליה לחדושי אתא למדרשיה אלזכור ולמיסר צרה במקום מצוה כערוה. ממאי דהאי עליה לאיסורא. אצרה ולא לערוה דלמא למישרי תרוייהו במקום מצוה אתא והכי משמע ואשה אל אחותה לא תקח לזכור לא היא ולא צרה ואם עליה דמקום מצוה היא אפי' בחייה יתקיים (כמו) יבמה יבא עליה דייבום: לכדר' שמעון. בפרק ד' אחים (לקמן דף כח:) ג' אחין שנים מהם נשואין שתי אחיות או אשה ובתה ומתו ונפלו לפני השלישי הרי אלו חוללות ולא מתייבמו' לפי ששתיהן זקוקות לו מקדושי שני אחיו וזיקה הוי כקצת קדושין ואי מייבם חדא מנייהו קנסיב אחות זקוקתו בחייה וזקוקתו הויא כאשתו אבל חליצה בעיא דלא אלים למיהוי כאחות אשה ממש להפטר בלא כלום ותניא בצרייתא רבי שמעון פוטר בשתיהן מן החליצה ומן הייבום ויליף טעמא מלזכור בשעה שנעשו צרות זו לזו כגון הבא דנעשו האחיות צרות זו לזו בזיקה לא היא לך

ליקוחין אפילו באחת מהן: א"כ. דהאי ולקחה לגופיה הוא דאתא נימא קרא ולקח מאי ולקחה דמשמע דשתיס נפלו לו מאחיו ואמר רחמנא ולקחה לאחת ולא לשתייהן אי קרינא ולקחה בכל חדא מינייהו שריין כל חדא מינייהו ואי לא קרינא ולקחה בכל חדא מינייהו כגון שהאחת ערוה תרוייהו אסורין וצרות לרותיהן נמי מהכא נפקא דמשנפלה לו צרת ערוה מאחיו הראשון ונדחית הערוה ממנו נאסרה עליו עולמית משום אשת אח וכסנתייצמה לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת וחזרה ונפלה לפני זה לא קרינא זה בזו שנאסרה עליו ולקחה הלכך תרוייהו אסורים וכן לעולם: מלמד שמגרשה בגט ומחזירה. לאחר שנשאה נעשית כאשתו ואם לכה לגרשה מגרשה בגט ואינה צריכה חליצה: ומחזירה. אם לכה להחזיר ולא אמרינן מורה רמא רחמנא עליה ועבדה ומהשתא תיקום עליה באיסור אשת אח להכי כתיב ולקחה לו לאשה דכיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר: בעל כרחיה. שאם בא עליה יצם אפילו בעל כרחיה ויורשה ומטמא לה ולכל דבר היא אשתו בהך ביאה: אין חייבין בית דין. להביא פר על העלם דבר: (רש"י)

תוספות למישרי צרה שלא במקום מצוה. וא"ת להנהו שינויי דלעיל דמצרכי קרא לערוה גופה מנא להו למישרי צרה שלא במקום מצוה וי"ל דנפקא להו מהיכא דנפקא ליה לרבי: מאי ולקחה כו'. מצינו למימר דמייתורא דה"א דרשי תרין ליקוחין כדדרשינן בפ"ב דקדושין (דף מא.). ושלח ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח אבל בקונטי' פי' דולקחה משמע דנפלו לו שתיים ואמר רחמנא ולקחה לאחת ולא לשתייהן וליכא להקשות לפירושו דלמא להא גופא איצטריך לכשנפלו לו שתי יבמות מבית אחד שלא ייבם אלא אחת מנא ליה למידרש כל היכא דאיכא תרין לקוחין כו' דהא דרשינן לה בהחולץ (לקמן דף מד.). מאת בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שתי בתים וא"ת ודלמא אתא קרא למימר שייבם הצרה ולא הערוה ולמ"ד ערוה לא צריכא קרא ניחא: כל היכא דאיכא תרין לקוחין כו'. וא"ת חייבי עשה נמי ליתסרי לצרה דליכא למימר דאי בעי האי נסיב ואי בעי האי נסיב ועוד תימה דהשתא ליכא בצרת ערוה כרת וא"כ תיבעי חליצה כמו חייבי עשה דמרבין להו מיבמתו בפרק שני (לקמן כ.). וי"ל דחייבי עשה דאיתרבו לחליצה ואית בהו זיקה קצת הוו בכלל ולקחה וא"כ צרת ערוה ע"כ לא בעיא חליצה דאי בעיא הוי בכלל ולקחה ועוד ולקחה משמע לשון תפיסת קידושין הלכך חייבי עשה דתפסי בהו קדושין הוו בכלל ולקחה: מלמד שמגרשה בגט ומחזירה. בפרק החולץ (לקמן דף לט.). אמרינן דאיצטריך דס"ד מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה השתא תיקום עליה באיסור אשת אח ותימה דמשמע

דלביאה שניה לא צריך קרא להתיר ואמאי והא מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה מביאה ראשונה דהא ביאה שניה לא דחיא חייבי לאוין כדאמר בפרק שני (לקמן כ: ושם) וי"ל דביאה שניה לא צריכא קרא דסברא הוא דלא אמר רחמנא יבא עליה לגרשה אחר ביאה ראשונה ומ"מ ביאה שניה לא דחיא חייבי לאוין דרשות היא וליכא עשה אלא בביאה ראשונה: **ויבמה** בעל כרחה. הכא משמע דמה"א דריש לה ותימה דבפ"ק דקידושין (דף יד. ושם) משמע דדריש מה"א ביאה גומר בה ואין כו' דפריך התם והא מיבעי ליה ויבמה על כרחה א"כ לימא קרא ויבם וי"ל דהתם הכי. פריך א"כ דלביאה גומרת בה גרידא אתא נימא קרא ויבם וכענין זה יש לקמן בפרק אלמנה (דף סח: ושם) א"כ לימא קרא והיא בקדשים לא תאכל וקשה לקמן בפ"ב (דף יט:) דרשינן מיבמה עדיין יבומין הראשונים עליה וא"ר יצחק דדרשינן הני תלתא דרשות מיבם ויבם ויבמה וכענין זה בריש האיש מקדש (קדושין דף מא.). דריש שלשה דרשות מושלחה שלח ושלח ושלחה: **אין** חייבין אלא על דבר שזדונו כרת. למעוטי חייבי לאוין ועל שגגתו חטאת למעוטי פסח ומילה דלית בהו חטאת כדתנן בפ"ק דכריתות (דף ב.). ולא בעבודת כוכבים אלא על דבר שזדונו כרת למעוטי מגפף ומנשק ושגגתו חטאת למעוטי דבר שאין בו מעשה: (תוספות)

הש"א ועוד כרה מלכרור נפקא. תמיהא לי דהוה ליה למימר לכרור מאי עביד ליה, כדאמרינן (להלן) לרבי עליה למה לי. אי נמי לימא ערוה מעליה נפקא. ויך לומר דמשום צעל כרחין לכולי עלמא לכרור לכרה אחיא, משום הכי קאמר ליה דהאי ליטנא, ודאדער ליה אין הכי נמי לכרור לכרה אחי, אללא דמפקינן לכדר' שמעון דאמר בזמן שנעשו כרות זו לזו ללא יהיה לך לקוחין באחת מהן. אין חייבין ב"ד אללא על דבר שזדונו כרת. לאפוקי חייבי לאוין. ושגגתו חטאת. לאפוקי פסח ומילה דלית בהו חטאת, כדתנן בפרק קמא דכריתות (קס) ולא בע"ז אללא על דבר שזדונו כרת לאפוקי מגפף ומנשק ושגגתו חטאת לאפוקי דבר שאין בו מעשה. תוספות (ד"ה אין). (הש"א)

ותנן נמי כל מצוה שבתורה שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת יחיד מביא כשבה או שעירה נשיא מביא שעיר משיח ובי"ד מביאין פר ובעבודת כוכבים יחיד נשיא ומשיח מביאין שעירה צבור מביאים פר ושעיר פר לעולה ושעיר לחטאת מה"מ דת"ר [\[ויקרא ד-יד\]](#) ונודעה החטאת אשר חטאו עליה רבי אומר נאמר כאן עליה ונאמר להלן עליה מה להלן דבר שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אשכחן צבור משיח מנלן דכתיב במשיח [\[ויקרא ד-ג\]](#) לאשמת העם הרי משיח כצבור יחיד ונשיא אתיא מצות מצות ולא בעבודת כוכבים אלא על דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת צבור בעבודת כוכבים יליף מעיני מעיני יחיד נשיא ומשיח [\[במדבר טו-כז\]](#) מואם נפש אחת יחיד ואחד נשיא ואחד משיח במשמע וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מן העליון ורבנן האי סברא מנא להו נפקא להו מדמקרי ליה ר' יהושע לבריה [\[במדבר טו-כט\]](#) תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה [\[במדבר טו-ל\]](#) והנפש אשר תעשה ביד רמה הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כל דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אשכחן יחיד ונשיא ומשיח בין בעבודת כוכבים ובין בשאר מצות צבור בעבודת כוכבים מנין אמר קרא ואם נפש וילמד עליון מתחתון אלא צבור בשאר מצות מנלן יליף מעיני מעיני ורבי האי תורה אחת מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא לפי שמצינו שחלק הכתוב בין יחידים למרובים יחידים בסקילה לפיכך ממונן פלט מרובין בסייף לפיכך ממונן אבד יכול נחלוק בקרבנותיהן תלמוד לומר תורה אחת יהיה לכם מתקיף לה רב חלקיה מהגרוניא טעמא דכתב רחמנא תורה אחת יהיה לכם הא לאו הכי ה"א נחלק מאי לייתו לייתו פר צבור בשאר מצות הוא דמייתו כשבה יחיד בשאר מצות הוא דמייתי שעיר נשיא בשאר מצות הוא דמייתי פר לעולה ושעיר לחטאת צבור בעבודת כוכבים הוא דמייתו ואלא מאי שעירה יחיד נמי היינו קרבנו איצטריך ס"ד אמינא הואיל וצבור בהוראה מייתו פר לעולה ושעיר לחטאת אינהו נמי ניתו איפכא אי"נ צריך ואין לו תקנה קמ"ל אי"ל לוי לרבי מאי איריא דתני ט"ו ליתני ט"ז אי"ל כמדומה לי שאין לו מוח בקדקדו מאי דעתך אמו אנוסת אביו אמו אנוסת אביו פלוגתא דרבי יהודה ורבנן היא ובפלוגתא לא קא מיירי ולא והרי איסור מצוה ואיסור קדושה דפליגי רבי עקיבא ורבנן וקתני בפרקין קא אמרינן

והא בית שמאי מתירין את הצרות לאחין ובית הלל אוסרין בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה והרי אשת אחיו שלא היה בעולמו

ה"י ולא בעבודת כוכבים. אין חייבין לבזר להביא פר לעולה וסעיר לחטאת: אלא על דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת. כגון זיבוח וקיטור ונסוך והשתחוואה אבל מחצק ומנשק לא והך דרשא מעליה נפקא כדמפרש ואזיל: ונאמר להלן עליה. בחייה שהיא מופנה לדרשא: לאשמת העם. כלומר אשמתו כאשמת לבו: [ולא בעבודת כוכבים]. קרבן עבודה כוכבים בפרשת שלח לך וכי תסגו: מעיני מעיני. מפר העלם דבר: ואם נפש אחת. התם כתיב בפרשת שלח לך: מעליון. מאבזר והתם ילפינן להו מפר העלם: תורה אחת. לענין קרבן כתיב בפר עבודת כוכבים תורה כל התורה במשמע הוקשה כל התורה לענין קרבן לעבודת כוכבים: מה עבודת כוכבים על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת. כדכתיב התם והנפש אשר תעשה ביד רמה ונכרתה אלמא כולה פרשתא בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת מישתעי: אשכחן יחיד ונשיא ומשיח. בהך היקישא לא משמע אלא הני דכתיב והנפש ואלו לבדן במשמע שהן יחידין דהני קראי כתיבי בפרשת ואם נפש אחת בעבודת כוכבים: אמר קרא. גבי יחיד ונשיא ומשיח: ואם נפש. וי"ז מוסיף על ענין ראשון: וילמד עליון מתחתון. לבזר מיחידים: יליף מעיני מעיני. שאר מלות מעבודת כוכבים: מרובים. עיר הנדחת: יכול נחלק בקרבנותיהם. אם עבדו בני עיר אחת עבודת כוכבים בשוגג יהו חלוקים בקרבנם שלא יביא כל אחד קרבנו סעיר כיחיד: ת"ל כו'. אין חלוקים מתורת יחיד אלא רוב ישראל או כולן כדכתיב ואם מעיני העדה (במדבר טו) אבל בני עיר אחת יחידים הם: בהוראה. היינו העלם דבר שהורו ב"ד שהעבודת כוכבים מותרת ועשו לבזר על פיהם: א"נ. אפי' לא משכחת לה קרבן לחלק נימא כריכים הני מרובים חילוק בין יחיד וליכא הלכך אין להם כפרה קמ"ל: אמו אנוסת אביו. שנסאה אחיו מאביו אחרי כן ומת בלא בנים ונפלה לפני בנה לייבום: בפלוגתא דר' יהודה ורבנן. כדאמרי' לעיל (דף 7.) ורבי יהודה אוסר באנוסת אביו ולר' יהודה לא משכחת לה אם נופלת לפני בנה לייבום אלא לרבנן ובאנוסה ולהכי לא תנא לה דפלוגתא לא קא מיירי: והרי איסור מורה ואיסור קדושה. לקמן בפרק כ"ד (דף כ.) כל שאיסורו איסור

ערוה לא חולצת ולא מתייצמת. איסור מצוה כגון שניות מד"ס כדמפרש לקמן בפ"ב (כא). או איסור קדושה כגון שנפלה לפניו ממזרת או נתינה שהיא בלאו חולצת ולא מתייצמת חולצת ללא אלים איסור לאו בלא כרת לאפקועי ייבום לגמרי ולא מתייצמת דהא אסורה לי' ופליג ר"ע דאמר בפ' החולץ (לקמן דף מט.) הייבי לאוין כחייבי כריתות דקתני איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דיך ממזר מחייבי לאוין ולר"ע אלים לאו למיפטרה בולא כלום כערוה גמור: את הצרות. כרת ערוה מתייצמת: (רפ"י)

תוספות מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת. אגב שיטפיה נקט לישנא דמתני' דהוריות (דף ח.). דאייתי לעיל דשגגתו חטאת לא קים ליה באחות אשה אלא מהכא: **בעבודת** כוכבים אתיא מעיני מעיני. לא מצינו למימר אתיא מצות מצות דכל מצות דכתיב בעבודת כוכבים איצטריך לכדדריש בספרי כל מצות זו עבודת כוכבים ששקולה כנגד כל המצות: **וילמד** תחתון מעליון. וא"ת תיפוק לי דכתיב התם כרת בהדיא כדדריש רבנן בסמוך וי"ל דלר' ההוא כרת במברך את השם דהכי כתיב את ה' הוא מגדף ונכרתה ובפ' מי שהיה טמא (פסחים דף צג:) אית לי' לרבי מגדף היינו מברך את השם: **ורבנן** האי סברא מנא להו. וא"ת כולה מילתא תיפוק לי מעליה דג"ש ניתנה לידרש לכל מילי וי"ל דעליה דכתיב גבי אחות אשה וגבי חטאת לא מופנה וההוא דיבום מופנה ור"ת אומר דאפילו מופנה ההיא דאחות אשה כיון דההוא דחטאת לאו מופנה שבקינן ליה למופנה מצד אחד ודרשינן ממופנה משני צדדין כדאמרינן בהמפלת (נדה דף כב: ושם): **מה** עבודת כוכבים דבר שחייבים על זדונה כרת. וא"ת ואימא מה עבודת כוכבים שחייבים על זדונה סקילה וי"ל דלא גמרינן אלא מה דכתיב בההוא קרא דלא כתיב התם אלא כרת דקסבר מגדף היינו עובד עבודת כוכבים וה"נ לרבנן דלא גמרי מה עבודת כוכבים שיש בה לאו וכרת ולא בעו לאו כיון דלא כתיב בההוא פרשה תדע דבפרק בתרא דמכות (ד' יג: ושם) ממעט פסח ומילה משום דבעינן דומיא דעבודת כוכבים דאמר רחמנא לא תעביד והני קום עשה נינהו ולא ממעט להו משום דלית בהו לאו כמו בעבודת כוכבים ומיהו לרבי דנפקא ליה חטאת מעליה בעי לאו וכרת כמו באחות אשה ואתי שפיר דבשבועות (דף יג.) דריש רבי דבפורק עול ומפר ברית ומגלה פנים אית בהו כרת ולא חשיב להו בהדי ששה ושלישים כריתות משום דלא אשכחן בהו לאו. **ורבנן**. לית להו כרת בפורק עול ומפר. ברית ומגלה פנים אלא מוקמי ג' כריתות בעבוד' כוכבים בסוף פרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סד:) ע"כ גליון: **מאי** לייתו פר כו'. קסבר דכיון שחלקם מכל חייבי מיתות ב"ד דממונן פלט חלקינן להו מכל מתכפרים וקשיא דליתו כבש או איל ואפי' איכא שום מתכפר דמייתי מ"מ הוה

ליה לאקשוויי: והרי איסור מצוה ואיסור קדושה דפליגי ר"ע ורבנן. בכל דוכתי פשיטא ליה להשי"ס דחייבי לאוין לר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין לאו בני חליצה וייבום נינהו כמו חייבי כריתות הכא ובהערל (לקמן דף עט:): גבי פצוע דכא וכרות שפכה ובפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נג:): ותימה לר"י דאמאי לא אמרינן נמי לר"ע דליתי עשה ולידחי לא תעשה: (תוספות)

רשב"א רבי אומר נאמר כאן עליה כו', מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת וסגגתו חטאת וכו'. ולא גרסינן וסגגתו חטאת, דבעריות לא ידעינן דאית בהו חטאת אלא מהכא. יחיד נשיא ומשיח מואם נפש אחת וא"ו מוסיף על ענין ראשון וכו'. ואם תאמר תיפוק ליה מגוף הפרשה דכתיב גבי ואם נפש אחת והנפש אשר תעשה ציד רמה את ה' הוא מגדף ונכרתה (במדבר טו, ל), אלמא על דבר שחייבין על זדונו כרת דבר הכתוב. יש לומר דסבירא ליה השתא דמגדף היינו מצדך את השם, וכיון ללאו בע"ז איירי אכתי לא ידעינן בעבודה זרה ללא יהא חייב אלא על דבר שזדונו כרת אלא מדילפינן תחתון מעליון. ורבנן דרשי תורה אחת סבירא להו דמגדף היינו עובד עבודה זרה. ור"ע דאית ליה בסנהדרין (סד, ב. א, ב ועי' כריתות ז, ב) דמגדף היינו מצדך, ואפילו הכי אשכחן ליה בפרק כלל גדול (שבת סח, ב) דאית ליה הא דמקרי ליה ר' יהושע בן לוי לצריה. לאו דוקא כלישניה דר' יהושע דריש, אלא הכי דריש הוקשה כל התורה כולה למצדך. (עי' מס' שבת סט, א ד"ה מה) ורבי דלית ליה היא היקשא כלל, משום דמפיק ליה להאי תורה אחת לכדתניא לקמן הואיל וחלק הכתוב כו'. הא דאקשינן מאי ליתו ליתו פר וכו'. איכא למידק והלא כל זמן שאתה מחלקו משאר מחוייבי קרבן בע"ז, כן חלקת בקרבנותיהן. ויש לומר דבמיתתן וענשן אתה מחלקן משאר חייבי מיתות דעלמא, שאלו בסייף וממונן אבד, מה שאין כן בשום מקום חוץ מאלו אף כשתחלוק בקרבנותיהן אתה מחלקן מכל שאר חייבי קרבן הרמב"ן נר"ו. והרי איסור מצוה ואיסור קדושה דפלוגתא ר"ע ורבנן. כלומר, דלר' עקיבא כיון דאית ליה דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין והוה להו כחייבי כריתות ללאו בני חליצה ויבום נינהו. והקשו בתוס' (ד"ה והרי) מנא לן דלר"ע לא מייבמן נימא דאתי עשה ודחי לא תעשה דהא אפילו חייבי כריתות דלא תפסי בהו קדושי הוה אמרינן דליבמה אי לאו דאמרינן דלא אתי עשה ודחי לא תעשה שיש בו כרת. ויש לומר דלר' עקיבא גלי רחמנא בחייבי כריתות דלא תפסו בהו קדושין, הוא הדין חייבי לאוין. ואינהו דהוי בקיאי בד"ע, אינהו ידעינן דר"ע הכין הוה סבירא ליה ולפיכך מקשו הכי להדיא (ועיין רמב"ן). והארכתי בה יותר

דף ט - ב

דפליגי ר"ש ורבנן וקתני בנולד ולבסוף ייבם לא פליג ר"ש והאמר ר' אושעיא חלוק היה ר"ש אף בראשונה הא איתותב ר' אושעיא והאמר רב יהודה אמר רב וכן תני ר' חייא בכולן אני קורא בהן האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה ואחותה שהיא יבמתה חולצת או מתייבמת ורב יהודה מתרגם מחמותו ואילך אבל שיתא בבי דרישא לא מ"ט כיון דבתו באונסין משכחת בנשואין לא משכחת לה בנשואין קמיירי באונסין לא קא מיירי ואביי מתרגם אף בתו מאנוסתו כיון דאשכוחי משכחת לה אי בעיא מן האונסין תהוי [אי בעיא מן הנשואין תהוי] אבל אשת אחיו שלא היה בעולמו לא מאי טעמא כיון דלר"ש הוא דמשכחת לה לרבנן לא משכחת לה בפלוגתא לא קא מיירי ורב ספרא מתרגם אף אשת אחיו שלא היה בעולמו ומשכחת לה בשיתא אחים ואליבא דר' שמעון

ר"י רבי שמעון פליג באשת אחיו שלא היה בעולם זפ' שני (לקמן דף יח:): ומאריך ליה חליצה ואפ"ה קתני לה במתני' דפטורה: ומשני בנולד ולבסוף ייבם לא פליג ר"ש. היכא דמת ראובן בלא בניס ועד שלא יבמה שמעון נולד לוי אחיהם ועודה זקוקה ליבם והיתה לו אסורה בנפילה זו מקום אשת אחיו שלא היה בעולמו ויבמה שמעון ומת בלא בניס מודה ר"ש שאסורה ללוי הואיל ונאסרה עליו שעה אחת בנפילה ראשונה וכי פליג ר"ש זייבם שמעון את אשת ראובן ואח"כ נולד לוי ומת שמעון דהתם שרי ליה ר"ש לייבומי דלא נפלה לפניו מכח ראובן אחיו שמת כבר ולא נאסרה עליו כלום שכשנפלה לפניו מכח שמעון שהיה בעולמו נפלה: והאמר ר' אושעיא. זפ' שני (לקמן יח:): חלוק היה ר"ש אף

בראשונה. בנולד ולבסוף ייצם: והאמר רב יהודה אמר רב. בפרק ד' אחין דתנן ד' אחין שנים נשאו שתי אחיות ומתו הנשואין את האחיות הרי אלו חוללות ולא מתייבמות לפי ששתיהן זקוקות לזה ושתיהן זקוקות לזה ואי נסיב האי קא פגע באחות זקוקתו ודמיא לאחות אשה בחייה וקתני התם היתה אחת מהן אסורה על האחד איסור ערוה כגון שהיתה חמותו או כלתו אסור בה ומותר באחותה ללא אחות זקוקתו היא משום דהך ערוה היא ולא זקוקה ליה דרחמנא פטרה מיניה מדרכת עליה עליה והשני אסור בשתייהן היתה השניה אסורה על השני איסור ערוה כגון שהיתה חמותו האסורה לזה מותרת לזה כגון רחל ולאה שתי אחיות ונפלו לפני לוי ויהודה רחל חמותו של לוי ולאה חמותו של יהודה רחל אסורה ללוי ומותרת ליהודה ללא אחות זקוקתו היא ללא זקוקה ליה דהא חמותו היא ולאה אסורה ליהודה ומותרת ללוי ואינה אחות זקוקתו דרחל לא זקוקה ליה דהא חמותו היא וקתני התם זו היא שאמרו אחותה כשהיא יבמתה או חוללת או מתייבמת שתי אחיות שהן יבמות זו לזו שנשאו לשני אחין ונפלו לפני שני אחים או חוללות או מתייבמות ראויות לחליצה או לייבום וכגון שהיתה כל אחת אסורה על האחד איסור ערוה כדפרישית וקאמר רב יהודה בכולן ט"ו עריות אני קורא בהם משנה זו האסורה לזה מותרת לזה כו' כלומר אפשר להתקיים ומשכחת בכולן שיהו ב' אחיות נופלות לפני ב' אחים וזו אסורה לזה משום בתי וזו אסורה לזה משום בתי וכן בתי וכן כולן ותהא האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה ויתייבמו שתייהן אע"פ שהן שתי אחיות ולא אמרינן אחות זקוקתו היא בתי לא משכחת לה אלא בתי מאנוסתו שאי אפשר לבתי של ראובן ובתי של שמעון להיות אחיות מן האם שהרי אשת ראובן שילדה לו בת וגירסה לא נישאת שוב לשמעון שגרוסת אחיו היא אלא הכי משכחת לה ראובן אנס אשה וילדה לו בת וחזר שמעון ואנס את אנוסת אחיו שמותרת לו ללא אסרה תורה אלא אשת אח על ידי קידושין וחזרה וילדה לו בת לשמעון הרי בת ראובן ובת שמעון אחיות מן האם ונישאו ללוי ויהודה אחי אביהן ומתו ונפלו לפני ראובן ושמעון בת שמעון מתייבמת לראובן ללא אחות זקוקתו היא ובת ראובן לשמעון וכן בתו של ראובן ובתו של שמעון שהיו אחיות מן האב ונישאו ללוי ויהודה וכן בת בנו

של ראובן [וכן בת בנו של] שמעון שהיו אחיות מן האם וכן בת אשתו של ראובן
ובת אשתו של שמעון שהיו אחיות מן האב כגון נחשון שנשא ב' נשים וילדו לו ב'
בנות ומת נחשון ונישאו ב' נשיו לראובן ושמעון וב' בנותיו ללוי ויהודה ומתה לוי
ויהודה בת אשת שמעון תתייבם לראובן ואחותה לשמעון וכן בת בתה של אשת
ראובן ובת בתה של אשת שמעון שהיו אחיות מן האב וכן בת בנה של אשת זה
ושל אשת זה שהיו אחיות מן האם וכן חמותו של ראובן וחמותו של שמעון שהיו
אחיות וכן אם חמותו וכן אם חמיו וכן אחותו של ראובן מאמו ואחות שמעון
מאמו היו אחיות מן האב ונפלו לפנייהם מלוי ויהודה כגון ראובן ולוי בני יעקב
מרחל היו ולה בת מנחשון וכן שמעון ויהודה בני יעקב מצלחה וגם לה היה בת
מנחשון ונשא לוי בת צלחה מנחשון ויהודה נשא בת רחל מנחשון והן שתי אחיות
ומתו לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון בת צלחה אשת לוי אחות שמעון מאמו
ואסורה לו מתייבמת לראובן ובת רחל אשת יהודה אחות ראובן מאמו [אסורה
לו] ומותרת לשמעון וכן אחות אמו של ראובן ואחות אמו של שמעון היו אחיות
מן האב כגון כלב שנשא שתי נשים חלצה ונערה (דה"א 7) וילדו לו שתי בנות
ומת ונשא יחזאל לאחר מיתתו את שתי נשיו וילדו לו שתי בנות ונשא יעקב את
שתי בנות יחזאל זו לאחר מיתת אחותה וילדה לו בת חלצה מיחזאל את ראובן
ובת נערה מיחזאל את שמעון ולוי בן יעקב מאשה אחרת נשא את בת כלב מחלצה
שהיא אחות אמו של ראובן מן האם ויהודה נשא את בת כלב מנערה שהיא אחות
אמו של שמעון מן האם ומתו לוי ויהודה אשת לוי אחות אם ראובן מותרת לשמעון
שהיא בת כלב מחלצה ואם שמעון היתה בת יחזאל מנערה ואשת יהודה אחות
אם שמעון מותרת לראובן וכן אשת אחיו מאמו כגון יעקב שנשא צלחה ולה נפתלי
מאיך אחר והוליד ממנה ראובן ולוי ועוד נשא זלפה ולה יששכר מאיך אחר וילדה
ליעקב שמעון ויהודה ונשאו נפתלי ויששכר שתי אחיות ומתו ועמד לוי ונשא אשת
יששכר בן זלפה שלא היה קרוב לו ויהודה נשא אשת נפתלי בן צלחה שהרי נכרית
אלו ומתו בלא בנים ונפלו לפני ראובן ושמעון אשת לוי אסורה לשמעון מפני
יששכר בעלה שהיה אחיו מאמו ומותרת לראובן ואשת יהודה אסורה לראובן מפני
נפתלי בעלה הראשון שהיה אחיו מאמו ומותרת לשמעון וכן אחות אשתו [כגון]

נפתלי שהיו לו שתי נשים עדה וכלה וילדה לו עדה את דינה וכלה ילדה את נעמה ומת ונישאו נסיו לאחר וילדו שתי בנות ונשאו ראובן ושמעון את הבנות האחרונות ראובן נשא את בת עדה ושמעון בת כלה ולוי ויהודה נשאו את שתי בנות נפתלי לוי דינה בת עדה ויהודה נעמה בת כלה ומתו בלא בנים ונפלו אחיות הללו לפני ראובן ושמעון ונמלאה אשת לוי אחות אשתו של ראובן מותרת לשמעון ואשת יהודה אחות אשתו של שמעון מותרת לראובן: אשת אחיו שלא היה בעולם. לא משכחת לה אלא אליבא דר"ש דשרי בייבום ולבסוף נולד וסימניך מת נולד וייבום מת נולד וייבום כגון ראובן ושמעון ולוי ויהודה בני יעקב ונשאו ראובן ושמעון שתי אחיות ומת ראובן בלא בנים ונולד יששכר ליעקב ומלאה ליבמתו זקוקה לייבום אסורה לו משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ויבמה לוי ומת שמעון אחרי כן ונולד זבולון ומלאה עליו באיסור ויבמה יהודה ומתו לוי ויהודה ונפלו אחיות הללו לפני יששכר וזבולון אשת לוי אסורה ליששכר מפני שבא ומלא באיסור נפילת ראובן שלא היה בעולמו ומותרת לזבולון שבא ומלא בהיתר דכשנולד זבולון כבר נתייבמה זו ללוי ובייבום ולבסוף נולד שרי רבי שמעון ואשת יהודה אסורה לזבולון מפני שבא ומלאה באיסור נפילת נישואי שמעון אחיו שלא היה בעולם ומותרת ליששכר שראה שמעון ויהודה כלתו כגון בן ראובן ובן שמעון נשאו שתי אחיות ומתו ונשאו לוי ויהודה אחי ראובן ושמעון ומתו בלא בנים כלתו של זה מותרת לזה ושל זה מותרת לזה ונמלאו שתי אחיות מתייבמות: ורב יהודה מתרגם. להא דרב מחמותו ואילך אבל שש עריות דבבא דרישא לא תני בו אני קורא בהן ואף על גב דבכולהו משכחת לה: כיון דבתו. לא מיתוקמה אלא בבת אנוסה וכדפרשין באונסין לא קא מיירי מתניתין ואידי ללא תני בתו לא תני להו לכולהו עריות משום כל בתו: (רש"י)

תוספות בתו מאנוסתו. צ"ל דשניהם אנוסות דאי אנסה ראובן ושמעון נשאה א"כ לשמעון אסירי תרוייהו אחת משום בתו ואחת משום בת אשתו: **באונסין** לא קמיירי. דבכולן אני קורא בהן משמע ברגיל להיות: **משכחת** לה בשיתא אחים. בפ' ארבעה אחין (לקמן ד' כח.) פריך בחמשה נמי משכחת להו: (תוספות)

וסימניך מת נולד ויבם מת נולד ויבם אלא לרבי הני כללי לית ליה רב אדא קרחינא קמיה דרב כהנא אמר משמיה דרבא לעולם אית ליה לרבי הני כללי והכי קא"ל אמו אנוסת אביו בחדא משכחת לה בתרתי לא קמשכחת לה אי יעקב ב' אחיות אנס אחותה שהיא יבמתה משכחת לה האסורה לזה מותרת לזה לא משכחת ואי ב' נכריות אנס האסורה לזה מותרת לזה משכחת לה אחותה שהיא יבמתה לא משכחת לה רב אשי אמר לעולם לית ליה לרבי הני כללי ובפלוגתא קמיירי ומאי כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו דקאמר ליה ה"ק ליה מ"ט לא דייקת מתניי דמתניי ר' יהודה היא [דאסר באנוסת אביו] דקתני שש עריות חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות אמו ואשת אביו ואחות אביו מאי אמו אילימא נשואת אביו היינו אשת אביו אלא לאו אנוסת אביו וקתני מפני שהן נשואות לאחרים לאחרי אביו לא מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא ר' יהודה דאסר באנוסת אביו משום הכי לא תני ליה א"ל רבינא לרב אשי לר' יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב דאי לא קתני א"ל רב אשי לרב כהנא בלא דאי נמי משכחת לה יעקב אנס כלתו והוליד ממנה בן ומת [ראובן] בלא בנים ונפלה לה קמי ברה ומיגו דאיהי אסירה צרתה נמי אסירה א"ל באחותה דהתירא קמיירי באחותה דאיסורא לא קמיירי ואף על פי כן בדקה לוי במתניי דתני לוי אמו פעמים פוטרת צרתה ופעמים אינה פוטרת צרתה כיצד היתה אמו נשואת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת זו היא אמו שאין פוטרת צרתה

רש"י וסימניך מת נולד ויבם כו'. כדפי' אלמא מדתני רבי חיילא זכוכן אני קורא בהן ואפילו באשת אחיו קלא היה בעולם אלמא תנא דמתני' תני פלוגתא דהא רבי חיילא אמתני' קאי: לרבי לית ליה הני כללי. דר' חיילא הלכך לא מוקמי מתני' בפלוגתא אלא בנולד ולצסוף ייבם לדברי הכל: אמו אנוסת אביו בחדא משכחת לה. להכי לא נקט לה במתני' קאי אתה קורא בה האסורה לזה מותרת לזה ואחותה כשהיא יבמתה מתייבמת קיהו ב' אחיות נופלות להתייבם ותהא זו אסורה

לזה משום אמו וכן זו על זה ומותרת לשני אלא חדא משכחת לה או האסורה לזה מותרת לזה או אחותה כשהיא יצמתה: אי יעקב שתי אחיות אנס. וילדה לו האחת לוי והאחת יהודה ונשא ראובן אנוסת אביו אמו של לוי ושמעון נשא אנוסת אביו אמו של יהודה: אחותה כשהיא יצמתה. נופלת לייבום לוי ויהודה בניה משכחת לה: האסורה לזה מותרת לזה לא משכחת לה. לפי ששתיהן אסורות על שניהם אמו של לוי אסורה לו משום אמו ואחותה משום אחות האם וכן ליהודה ושתיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום: ואי שתי נכריות אנס. וילדו לו ב' בנים ונשאום ב' בנים מאשה אחרת ונפלו לפני בניהם האסורה לזה מותרת לזה משכחת לה אבל לאו אחיות נינהו ועיקר מילתיה דרבי חייא משום ייבום שתי אחיות נקט: ה"ג רב אחי אמר לעולם לית ליה לר' הני כללי ובפלוגתא קא מיירי. כלומר לא תימא דהא דלא תני אמו אנוסת אביו משום דלא משכחת הני כללי דלרבי ל"ל הני כללי ולא תימא להכי שצקיה דלא מיירי בפלוגתא דבפלוגתא ודאי קמיירי ומאי אין לו מוח דקאמר ליה ה"ק ליה כו': דאסר באנוסת אביו. ולא משכחת לה שתפול אם לפני בנה לייבום מאחיו ומאביו: דאי עבר ונסיב. את אנוסת אביו ונפלה לייבום לפני בנה וליתני: בלא דאי נמי משכחת. שלא עבר זה המת בנישואיה: אנס בלתי. ועבר על דת: ואע"פ. דמהדר ליה רבי ללוי כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו: בדקה לוי צמתני'. הגייה והוספה לאמו אנוסת אביו צמתתו: היתה אמו נשואת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת. לא תפסי קדושין בה שהרי אשת אב בכרת ואמרינן לקמן אין קדושין תופסין בחייבי כריתות דברי הכל הלכך כשמת רשע זה לא נפלה זו לייבום לפני בנה דלאו אשת אח הואי ואינה פוטרת לרתה: (כ"ז)

תוספות לעולם לית ליה לרבי הני כללי ובפלוגתא קמיירי. וא"ת ליתני אשת איש שפוטרת צרתה כגון דאמר לה ה"ז גיטך ע"מ שלא תנשאי לפלוני דפליגי בהמגרש (גיטין דף פב.). ר"א ורבנן דלר"א הוי גט ואסורה לפלוני ואם נשאת לאחיו ומת פוטרת צרתה ואע"ג דאסורה לכל אדם אפ"י לרבי אליעזר מדרבנן עד שימות המגרש או הפלוני דחיישינן שמא תנשא לו לאחר שתתאלמן או תתגרש מזה ונמצאו בניה ממזרים כדחיישינן בהמגרש (שם דף פד.). ע"מ שלא תבעלי לפלוני שמא תבעל לו אחר שתתאלמן או אחר שתתגרש ובעודה תחתיו ליכא למיחש

יותר מאבא ואביך מ"מ לוי דקתני נמי דאי כדאמרין לקמן קשה דליתני נמי להך ולמאן דנפקא ליה מאחות אשה ניחא דלא דמי הך לאחות אשה דע"מ שלא תנשאי שריא ליה בזנות וע"מ שלא תבעלי יכולה היא להתקדש לו ולא דמיא לאחות אשה ובע"מ שלא תנשאי ולא תבעלי נמי אי חשיב שיעור כמו בחוץ מפלוני א"כ שריא ליה כי נשאת לאחיו קודם ואפי' אי לא חשיב שיעור מ"מ לא דמי לאחות אשה דהתם בשעת נפילה הוי אחות אשתו אבל הכא בשעת נפילה אינה אשת איש עד שתבעל לו ואפי' תחשבנה אשת איש כיון שמטעם אשת איש אסורה ליבעל לו מ"מ לא דמי כיון שאם תבעל ליבם שנאסרה עליו הויא אשת איש ולא היתה אשת אחיו מעולם הלכך לא פטרה צרתה ומיהו למאן דנפקא ליה מולקחה כל היכא דאיכא תרי ליקוחין קשה וי"ל אע"ג דלוי תני דאי ובפלוגתא קמיירי לא קמיירי אלא בפלוגתא דס"ל לתנא דמתני' כוותיה תדע דלא תני לוי חייבי לאוין אע"ג דלר"ע לאו בני חליצה וייבום נינהו ומאן דמוסיף לעיל אשת אחיו שלא היה בעולמו ומשכחת לה כר"ש אע"ג דשמא תנא דמתני'. לא סבר לה כר"ש היינו משום דבכולן אני קורא בהן משמע ליה דקאי אכולהו אבל אי מודו רבנן לר"א בקידושין דמספקא ליה לאביי מדקאמר בריש המגרש (שם דף פב: ושם) דאם איתא לר' אבא קשיא ליתני אשת איש דמשכחת לה אפילו לרבנן כגון שבא ראובן וקדשה חוץ משמעון ובא שמעון וקדשה סתם ומת שמעון [ונפלה לפני לוי אחיו] וצרת צרה נמי משכחת לה כגון שקדשה ראובן חוץ משני אחיו וי"ל דלא קרינא לגביה אשת המת דכבר נאסרה [עליו לפני קדושי אחים] משום אשת [אח] ולא חשיב ערוה במקום מצוה ומיהו אי אשת שני מתים דאורייתא כדמשמע בהמגרש (שם דף פב: ושם) ליתני הכא אשת ב' מתים כגון שבא ראובן וקדשה חוץ משמעון ולוי אחיו ובא שמעון וקדשה סתם ומת כו' או בענין שאמר ר' יוחנן בפי' האומר (קדושין דף ס.). דאפילו הן ק' תופסין ומשכחת בהן נמי צרת צרה ומיהו בפ"ג (לקמן לא: ושם ד"ה מדרבנן) ובפ"ב (לקמן יח. ושם) משמע דאשת שני מתים גזירה דרבנן ושם אפרש ובירושלמי בריש המגרש פריך לה מתיב ר' חנינא בשם רבי פנחס ליתני ט"ז נשים כר"א ומשני תמן התורה אסרה עליו הכא הוא אסרה עליו ופי' רבינו יצחק תמן התורה אסרה עליו ומשנשאה המת אין לה היתר להתייבם כשימות מפני שאין איסור שבה תלוי בשום אדם אלא בתורה שאסרה עליו אבל אשת איש האיסור תלוי במגרש שאם ירצה יתירנה ליבם קודם שימות אחיו שנשאה ולהכי לא תני להו דלא דמו להו לפי שביד המגרש להתירה: **דקתני** שש עריות חמורות מאלו כו'. ותימה דמאי ס"ד דהנהו דלעיל דלא דייקי מסיפא וממ"נ כיון דתני לה גבי שש עריות לא אפשר למיתנייה ברישא וי"ל דקשיא ליה ללוי דה"ל למיתני ברישא ט"ז ובסיפא לא הוה ליה למיתני אלא ה' ואע"ג דאתי כרבי יהודה ה"ל למיתני ששה עשר דאי עבר ונסיב ושני ליה רבי בפלוגתא לא קא מיירי ודאי לא קא מיירי: **לרבי** יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב. תימה דבלא דאי עבר ונסיב נמי משכחת

לה שקידש ולא בעל דאפילו אביי דאמר בפרק בתרא דקידושין (דף עח.) גבי אלמנה לכ"ג קידש לוקה היינו משום דכתיב לא יקח אבל הכא לא יגלה כתיב וי"ל דשמא אסור לקדש מדרבנן שמא יבעול ואפילו יהא מותר לקדשה חשיב דאי מטעם שאסור לבוא עליה וא"ת אפילו ע"י דאי היכי משכחת לה הא ר' יהודה סבר כר"ע בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נג.) דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין וי"ל דלא סבר לה הש"ס כברייתא דהתם אלא כמתני' דפליג עלה ועוד דעל כרחך מתני' דהכא לא סברה בהא כרבי יהודה דהא קתני בפ"ב (לקמן דף כ.) איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת ואי אין קדושין תופסין בחייבי לאוין חליצה נמי לא תיבעי וא"ת בחייבי לאוין דשאר מנלן דלא סבר מתני' כרבי יהודה דאיסור מצוה ואיסור קדושה מפרש לקמן כגון אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ואר"י דע"כ (תוספות)

הש"א ופלוגתא קא מיירי כו'. ואם תאמר ואם כן ליתני קרובת חלוצתו לר"ע דאמר בפרק החולץ (מד, א) בית חלוץ הנעל הכתוב קראו ביתו. ויש לומר דלא קתני אלא פלוגתא דסבירא ליה כותיה ובלקוטין שלי הארכתי זה יותר בס"ד (בש"ת ח"ו סי' כ"א). מאן שמתעל ליה דאית ליה האי סברא. ואם תאמר לוי דבעא מינה מרבי ליתני שש עשרה (לעיל ט, א) היכי מפרשא ליה סיפא דמתניתין (להלן יג, א) דקתני שש בעריות. איכא למימר דסבירא ליה ללוי דהאי אמו דקתני בשש עריות, לאו היינו אנוסת אביו אלא אמו נשואת אביו, וארחי דתנא הוא דהכי דתנא אמו שהיא נשואת אביו ואשת אביו שאינה אמו, והיינו דקתני אמו ואשת אביו ולא תנא ברישא אשת אביו דתהוי אמו בכלל, לאוריין לן דדוקא קתני אמו אשת אביו ואשת אביו שאינה אמו משום הכי לא חשבינן ליה האי פירכא ללוי. אמר ליה רבינא לרב אשי לר' יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב כו'. ואם תאמר אפילו בלא דאי, משכחת לה כגון שקדשה, דבקיודשין ליכא איסורא, דהא לא כתיב לא יקח אלא לא יגלה. יש לומר מכל מקום כיון דקדושין על דעת נשואין הוא דמקדש אסור לעשות כן ודאי עבר קרינא ליה. אמר ליה דאי לא קתני. ואם תאמר ואפילו דאי היכי משכחת לה, והא איכא מאן דאמר בסנהדרין בפ"ד מיתות (נג, א) דר' יהודה אית ליה כר"ע דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין, איכא למימר דבמסקנת לא קאי, אלא ר' יהודה לית ליה דר"ע. ואפילו נמי סבירא ליה כר"ע, תנא מיהא לא סתים לן כותיה אלא באנוסת אביו שהיא אסורה, אבל בהא דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין לא סתים לן כותיה אלא כבר פלוגתיה, וכדתנן בפרק כיצד (להלן כ, א) אסור מראה ואסור קדושה חולצת ולא מתיבמות, ואלו לר"ע פטורות אפילו מן החליצה. וכי אמרינן הכא לר' יהודה משכחת לה דכי עבר, לאו ר' יהודה ממש קאמר,

אלא לסבירה דר' יהודה לאנוסת אביו קאמר. ואם תאמר והא על כרחין אי אית לן כר' יהודה באנוסת אביו ומשום דקרא ללא יגלה כנף אביו באנוסת אביו מיירי, אם כן סבירא ליה דיך ממזר מחייבי לאוין, משום דכתיב בתריה לא יבא ממזר, וכיון שכן אין קידושין תופסין בחייבי לאוין כיון דהוי הולד ממזר. ור"ע גופיה לאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין משום דאית ליה כר' יהודה הוא כדאיתא בפרק החולץ (להלן מט), (א) ויש לומר כי היכי דמאן דאית ליה אין ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד, ללא יקח איש את אשת אביו כתיב, אף על גב דלא יגלה איירי בחייבי כריתות דהיינו דודתו, דדרשין מדלא יקח עד לא יגלה ממזר כדאיתא בפ' החולץ (פס), הכי נמי דרשין לר' יהודה. פתקה לוי במתניתה דתני לוי אמר פעמים פוטרת ארתה. פירוש, אפילו לר' יהודה וכגון דעבר ונסיב. והיינו דאמרינן ואף על פי כן פתקה לוי במתניתה, דלרבנן פשיטא ומאי אף על פי כן. והיינו דאמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן (להלן ע"ב) ללוי דאמר דאי נמי קתני ליתני החולץ ליבמתו, דלוי נמי בתר דשמעה מרבי דבאמו אנוסת אביו לא מיירי מתניתין סברה. [י, ב. מקו"א] א"ל ר"ל ור"י ללוי דאמר דאי נמי קתני א"ל לפי שאינה צרת ארתה. כלומר, דלכולהו אחי אסירא וא"א לה לינשא לאחי. וא"ת א"כ ליתניה בשש עריות חמורות (להלן יג, א). איכא למימר היינו אשת אחיו מאביו, כלומר שלא במקום מצוה דקתני במתניתין בשש עריות וזו בכלל דמשום אשת המת חייב עליה ולא משום אשת חולץ. ואם תאמר היכי קאמר דליתא צרת ארה, והא משכחת לה כשנולד לו אח לאחר שחזר וקדשה ואליבא דר' שמעון וכדאיתא בשמעטין (להלן יא, א) בהדיא, כריכה חליצה מן האחין מאן אחין אחין הנולדים (כ"ה גי' רבינו ועוד ראשונים ולפנינו הילודים ועי' מאירי), כלומר לאחר שקדשה אליבא דר' שמעון, והכי נמי שחזר וקדשה ונולד לו אח ואחר כך מת הוא ועמד נולד ויצמה ולא אשה אחרת ומת ונפלו שתיהן לפני האחין הראשונים כשם שהיא אסורה כך ארתה פטורה. ויש לומר דלא קתני אלא פלוגתא דסבירא לן כוותי, ובהא לא קיימא לן כר' שמעון. והיינו נמי דלא קתני ממזרת ונתינה וסאר חייבי לאוין אליבא דר"ע, משום דלא סבירא לן כוותיה. (בש"א)

היתה אמו אנוסת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת זו היא אמו שפוטרת צרתה ואע"פ ששנו חכמים במשנתנו חמש עשרה יש לנו להוסיף שש עשרה כגון זו א"ל ר"ל לרבי יוחנן ללוי דאמר דאי נמי קתני לתני החולץ ליבמתו וחזר וקדשה ומת בלא בנים דמגו דאיהי אסורה צרתה נמי אסירא א"ל לפי שאינה בצרת צרה ולימא ליה חייבי לאוין היא וחייבי לאוין בני חליצה ויבום נינהו לדבריו קאמר ליה לדידי חייבי לאוין הם וחייבי לאוין בני חליצה ויבום נינהו אלא לדידך חייבי כריתות נינהו לפי שאינן בצרת צרה איתמר החולץ ליבמתו וחזר וקדשה אמר ר"ל הוא אין חייב על החלוצה כרת והאחין חייבין על החלוצה כרת על הצרה בין הוא ובין האחים חייבין על הצרה כרת ורבי יוחנן אמר בין הוא ובין האחין אינן חייבין לא על החלוצה כרת ולא על הצרה כרת מ"ט דר"ל אמר קרא **{דברים כה-ט}** אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה איהו הוא דקאי בלא יבנה אבל אחיו כדקיימי קיימי ועלה דידה הוא דקאי בלא יבנה הא צרה כדקיימי קיימי ורבי יוחנן מי איכא מידי דמעיקרא אי בעי האי חליץ ואי בעי האי חליץ ואי בעי להאי חליץ ואי בעי להאי חליץ והשתא קאי עלה בכרת אלא איהו שליחותא דאחים קעביד איהי שליחותא דצרה קעבדה איתביה ר' יוחנן לר"ל החולץ ליבמתו וחזר וקדשה ומת צריכה חליצה מן האחין בשלמא לדידי דאמינא חייבי לאוין נינהו היינו דצריכה חליצה מן האחין אלא לדידך אמאי צריכה חליצה ולטעמיך אימא סיפא עמד אחד מן האחין וקדשה אין לה עליו כלום ואי חייבי לאוין נינהו אמאי אין לה עליו כלום אמר רב ששת סיפא אתאן לר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין וליתני לדברי ר"ע אין לו עליו כלום

רש"י היתה אמו אנוסת אביו ונשאת לאחיו מאביו. קידושין תופסין בה ואפילו לר' יהודה הקידושין תופסין בחייבי לאוין וכשמת נמלא' צרתה כרת ערוה ופטורה: ללוי דאמר דאי נמי קתני. דהא מתני' רבי יהודה וצדיק לה לוי אמו אנוסת אביו: וחזר וקדשה. וקידושין תופסין לו בה דאינה עליו אלא בלאו דכתיב אשר לא יבנה את בית אחיו כיון שלא בנה שוב לא יבנה: ומת בלא בנים. ולו אשה אחרת: דמיגו דהיא אסורה לאחים. דקיימא עלייהו בכרת לר"ל דאמר לקמן בשמעתין האחין

שָׁל חוֹלֵץ חַיִּיבִין עַל הַחֲלוּצָה כִּרְתַּת כִּרְתָּה נְמִי אִסּוּרָה: לְפִי שְׂאִינָה בְּכִרְתַּת אֲרָה. לְיִכָּח לְמִיתָנִי בִּהַ הַלְכָה אֲרָתָה וּנְשָׂאתָ לְאֶחָד מִן הָאֲחִין דֵּהָא לְכוּלְהוּ אִסּוּרָא דְכָל עֵרְוֹת דְּמִתְנִי' עַל הָאֶחָד מֵהֶם עֵרוּה וְעַל שְׂאֵר אֲחִין מוֹתְרוֹת וּמֵאִי לְמִיתָנִי בִּהַ הַלְכָה אֲרָתָה וּנְשָׂאתָ לְאֶחָיו הַשְּׁנִי אֲבָל הַכָּא כּוּלְהוּ אֲחִין אִסּוּרֵי בְּתַרְוִייהוּ: וְלִימָא לִיהַ. רַבִּי יוֹחָנָן לְר"ל חַיִּיבִי לְאוּיָן נִינְהוּ הָאֲחִין עַל חֲלוּצָה זֹו שְׁחִזְרָה וּנְפִלְהָ לְפָנֵיהֶם וְלֹא קִיִּימָא עֲלִייהוּ בְּכִרְתַּת דֵּהָא אִיהוּ פְּלִיג עֲלֵיהַ דְּר"ש בְּן לֵהִישׁ לְקַמְן וְאֹמַר בִּין שְׂאֵר הָאֲחִים בִּין הַחוּלֵץ אִין חַיִּיבִין עַל הַחֲלוּצָה כִּרְתַּת וְלֹא עַל הָאֲרָה כִּרְתַּת: וְחַיִּיבִי לְאוּיָן בְּנֵי חֲלוּצָה וַיְבוֹם נִינְהוּ. כְּלוּמַר זְקוּקָה הִיא לְהַתִּיבֵם וְאִין אִיסּוּר לְאוּ פּוֹטְרַת מִן הַחֲלוּצָה דֵּהָא מֵאֲחֹת אִשָּׁה יִלְפִינָן שְׂהִיא עֵרוּה וְחַיִּיבִין עַל זְדוּנָה כִּרְתַּת וְהַלְכָךְ לֹא מֵאִי לְמִיתָנִי בְּמִתְנִי': עַל הָאֲרָה. אִם הִיתָה לָּהּ אֲרָה וּנְפִטְרָה בְּחֲלוּצָתָה שָׁל זֹו דְּכַתִּיב בֵּית חֲלוּץ הַנְּעַל בֵּית אֶחָד הוּא חוֹלֵץ וְאִין חוֹלֵץ שְׁנֵי בְּתִים וְאוֹתָהּ אֲרָה חֲמוּרָה לְעַמּוּד עַל כּוּלָן בְּאִיסּוּר אִשָּׁת אֶחַ בְּכִרְתַּת שְׁנִפְטְרָה מֵהָן כְּדַמְפְּרָשׁ טַעֲמָא: כְּדִקִּימֵי קִיִּימֵי. בְּאִיסּוּר אִשָּׁת אֶחַ: וְר' יוֹחָנָן. אֹמַר לָךְ מִי אִיכָא מִיָּדִי דְּמַעִיקְרָא אִי בְּעִי הָאִי אֶחַ חֲלוּץ וְאִי בְּעִי הָאִי אֶחַ חֲלוּץ שְׁהַרְשׁוֹת בִּיד כּוּלָן וְלַעֲנִין אֲרָתָה נְמִי מַעִיקְרָא אִי בְּעִי לְהָאִי חֲלוּץ וְאִי בְּעִי לְהָאִי חֲלוּץ וְהַשְׂתָּא מִשּׁוּם דְּחֲלוּץ חַד לְאֶחָד קָאִי עַל אֲרָה בְּכִרְתַּת וְכֵן אֲחִיו עַל כּוּלְהוּ בְּכִרְתַּת: הָאִי שְׂלִיחוֹתָא דִּידְהוּ עֲבָד. דְּמַעִיקְרָא הִיא הַרְשׁוֹת בִּיד כּוּלָן וְכֵן הִיא שְׂלִיחוֹתָא דְּלָרָה עֲבָדָה וְכִי הִיכִי דֵּהוּא עֲלָה בְּלֹא יִבְנָה כֵן עַל אֲרָתָה בְּלֹא יִבְנָה וְכֵן הָאֲחִים עַל שְׂתִיבָה: אֲמַאי אֲרִיכָה חֲלוּצָה. נְהִי נְמִי דְּקִידוּשִׁין תְּפָסִי בִּהַ דְּאִיְהוּ לֹא קָאִי עֲלָה בְּכִרְתַּת מִיְהוּ כְּשִׂמְתָּ תִּיפְטֵר וְתֵלֵא מִן הָאֲחִים מִשּׁוּם עֵרוּה הוּאִיל וּבְכִרְתַּת הִיא עֲלִייהוּ: עַמַּד אֶחָד מִן הָאֲחִין וְקִדְשָׁה. שְׂלֹא קִדְשָׁה הַחוּלֵץ אֲלֵלָא אֶחָד מִן הָאֲחִין: אִין לָהּ עֲלִיו כְּלוּם. דְּאִין קִידוּשִׁין תּוֹפְסִין לוֹ בִּהַ וְאִינָה אֲרִיכָה הִימְנוּ גַּט דְּאִין קִידוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיִּיבִי כְּרִיתוֹת: סִיפָא אֲתֵלָן לְרַבִּי עֲקִיבָא. וְרִישָׁא רַבָּנָן וּמִיְהוּ חַיִּיבִי לְאוּיָן הוּא דְּבָרֵי הַכֹּל: (רַש"י)

תוספות מתניי סבר דאפיי בחייבי לאוין דשאר קידושין תופסין מדקתני שש עריות ולא קתני חי עריות גרושתו וחלוצתו דאם היו יכולות לינשא לאחיו היו פוטרות צרותיהן כחייבי כריתות כיון דאין קידושין תופסין אלא ודאי קידושין תופסין בהו ולהכי לא שייך למיתניניהו דאפיי היו יכולות לינשא לאחיו לא היו פוטרות צרותיהן ועוד יש לדקדק מדנקט אנוסת אביו שהיא אמו ולא נקט

אנוסת אביו סתם וא"ת כיון דמתנני סבר כרבי יהודה דאסר באנוסת אביו א"כ ע"כ סבר נמי דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין דהא בהא תליא כדמוכח בסוף החולץ (לקמן דף מט. ושם) דמפרש טעמא דר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לאוין משום דסבר לה כרבי יהודה דמוקי לא יגלה באנוסת אביו וסמך ליה לא יבא ממזר וא"כ למתנני נמי הוי ממזר וכל היכא דהוי ממזר אין קידושין תופסין כדמוכח בכמה דוכתי וי"ל דאע"ג דמתנני מוקמה לקרא באנוסת אביו מ"מ לא הוי ממזר כמו לרבי יהושע דמוקי לא יגלה בשומרת יבם של אביו אפי"ה סבר דלא הוי ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד ודרשינן מלא יקח דהוי חייבי מיתות ב"ד עד לא יגלה דהוי חייבי כריתות הוי ממזר ולא חייבי כריתות וה"נ לתנא דמתנני מלא יקח עד לא יגלה שהוא חייבי לאוין הוי ממזר ולא חייבי לאוין בכלל: **לפי** שאינן בצרת צרה. הקשה הר"ר משה כהן לר"ש איתא בצרת צרה כגון שנולדו אחים להן אחר שחלץ ליבמתו וקדשה דלא קיימין עלה בלא יבנה כדאמרינן לקמן בסמוך ולוי מיירי בפלוגתא כיון דקתני אנוסת אביו גבי שש עריות בסיפא דהיינו כרבי יהודה וי"ל דבפלוגתא דלא סבר לה לא קמיירי כדפי' לעיל ולוי לא סבר כר"ש באשת אחיו שלא היה בעולמו: **החולץ** ליבמתו וחזר וקדשה. וליכא למימר דנקט וחזר וקדשה לאשמועינן דהוא אינו חייב על החלוצה כרת אבל לאו איכא לפי שקדשה דאמרינן בקידושין (דף עח.) מודים במחזיר. גרושתו שאם קידש ולא בעל שאין לוקה דרך בנין בית אסרה תורה אלא נקט קדשה משום דאם מת פליגי רבי יוחנן ור"ל אם זקוקה ליבם לאחיו אי לאו ולא נקט וחזר ובא עליה דבהא לא פליגי רבי יוחנן ור"ל דלכולי עלמא אינו חייב על החלוצה כרת וה"ה דהוה מצי למנקט וחזר ובא עליה אחד מן האחין: **איהו** הוא דקאי בלא יבנה. אי לא הוה כתיב לא יבנה הוה אמינא דאפילו הוא על החלוצה בכרת והשתא אייתר לא יבנה לנתקה מכרת ללאו אבל אחין וצרה כדקיימי קיימי ולא קאי לא יבנה עליהו ותימה דבהחולץ (לקמן דף מד. ושם) משמע דלא אייתר קרא דלא יבנה אלא איצטריך דלא לחלוץ לחדא ולייבם לחדא דהתם פריך אמתנני דמי שהיה נשוי ב' נשים כו' ולייבם לתרוייהו אמר קרא בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שתי בתים וליחלוץ לתרוייהו אמר קרא בית חלוץ בית אחד הוא חולץ כו' וליחלוץ לחדא ולייבם לחדא אמר קרא אשר לא יבנה וכו' ולייבם לחדא ולחלוץ לחדא אמר קרא אם לא יחפוץ הא אם חפץ מייבם וכל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה ומיהו אית ספרים דלא גרסינן להו ואף לספרים דגרסינן איכא למימר דכי משני בתר הכי הא חפץ מייבם וכל שאין עולה לייבום כו' תו לא איצטריך לא יבנה דלא ליחלוץ לחדא ולייבם לחדא דכיון דאין עולה לחליצה דאין חולץ שתי בתים אינו עולה נמי לייבום והשתא אייתר לא יבנה לנתק מכרת ללאו ובפי' ד' אחין (לקמן דף לב.) דקאמר אי דמייבם והדר חליץ ה"נ אלא דלמא חליץ ברישא והדר מייבם וקם ליה בלא יבנה התם היינו אליבא דרבי יוחנן דמוקי לא יבנה נמי אצרה אבל לר"ל

קם ליה בכרת: **וליתני** לר"ע אין לו עליו כלום. תימה דבפרק המדיר (כתובות דף עה:): איכא כי האי גוונא דתנן היו בה מומים ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראייה נכנסה לרשות הבעל הבעל צריך להביא ראייה ומסיק בגמרא דרישא ר' יהושע וסיפא ר"ג ולא פריך ולימא לדברי ר"ג נאמנת ועל הבעל להביא ראייה ולא הוה צריך למיתני תרי בבי: (תוספות)

א

-

יא

דף

קשיא רב אשי סבר לה כריש לקיש ומתרץ לה כר' שמעון רבינא סבר לה כר' יוחנן ומתרץ כרבנן רב אשי סבר לה כריש לקיש ומתרץ לה כר' שמעון החולץ ליבמתו וחזר וקדשה צריכה חליצה מן האחין מאן אחין אחין הילודים כמאן כר"ש עמד אחד מן הנולדים וקדשה אין לה עליו כלום כמאן כר"ל רבינא סבר לה כרבי יוחנן ומתרץ לה אליבא דרבנן החולץ ליבמתו וחזר וקדשה צריכה חליצה מן האחין מאן אחין אחין הילודים כמאן כר' יוחנן עמד אחד מן הילודים וקדשה אין לה עליו כלום כמאן כרבנן איתמר הבא על יבמה ובא אחד מן האחין על צרתה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בכרת וחד אמר בעשה מ"ד בכרת כריש לקיש ומ"ד בעשה כר' יוחנן אמר רב יהודה אמר רב צרת סוטה אסורה טומאה כתיב בה כעריות מתיב רב חסדא רבי שמעון אומר ביאתה או חליצתה מאחיו של ראשון פוטרת צרתה [אמר לך רב] אמינא לך אנא סוטה דאורייתא ואת אמרת לי סוטה דרבנן ודקארי לה מאי קארי לה קסבר כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון מתיב רב אשי נכנסה עמו לסתר ושהתה עמו כדי טומאה אסורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה ואם מת חולצת

רש"י קשיא. לרב ששת דשנייה הכי: רב אשי סבר לה כריש לקיש. לאמר בכרת וסיפא ניחא: ומתרץ לה. לרישא דצרייתא דקתני כריך חליצה צאחים שנוולו לאחר חליצה וקדושין של שני וכו' שמעון לאמר ייצם ולבסוף נולד לא מהניא נפילתה מן הראשון למהוי עלה חסת אחיו שלא היה בעולמו הלכך זיקת ההיא נפילה לא

אסרה לה עליה דהאי הואיל וכשנולד כבר קדשה זה: רבינא סבר לה כרבי יוחנן. דאמר חייבי לאוין נינהו ורישא ניחא ומתוך לסיפא דקתני אין לה עליו כלום באחין שנולדו לאחר מכאן וכרבנן דאמרי אשת אחיו שלא היה בעולמו היא ולא תקשי רישא לסיפא: היולדים. שנולדו אחר קדושין של זה ולא איתסרא עלייהו בחליאתו דהא זיקה קמייתא לא רמאי קמייהו לייבומי ומשום אשת אחיו שלא היה בעולמו לא מיתסרא כר"ס דאמר ייבם ולבסוף נולד פריא: עמד אחד מן הנולדים. שהיו בשעת חליצה ראשונה: אין לה עליו כלום. כר"ל דאמר האחין חייבין על החלוצה כרת: עמד אחד מן היולדים. אחר חליצה או אפילו אחר קדושין וכשמת זה החולץ קדשה אותו ילוד אין לה עליו כלום ולא משום חליצה אלא משום דהויא אשת אחיו שלא היה בעולמו מנפילה ראשונה: כמאן כרבנן. דאמרי אפילו ייבם ולבסוף נולד אסירא: בעשה. בית אחד הוא בונה ואין בונה ב' בתים ולא הבא מכלל עשה עשה: מ"ד בעשה כרבי יוחנן. דאמר איהו שליחותא דאחין קעביד וכי היכי דלדידיה הויא כרה בעשה לאחים נמי הויא בעשה: ומ"ד בכרת כר"ל. דאמר לאו שליחות דאחים קעביד הלכך הוא ניהו דקאי עלה בעשה אבל אחים כדקיימי קיימי באיסור אשת אח: כרת סוטה אסורה. היה נשוי ב' נשים וזינתה האחת תחתיו ויש עדים ומת בלא בנים היא וכרתה פטורות אף מן החליצה מאי טעמא טומאה כתיב בה ונסתרה והיא נטמאה (במדבר ה): כעריות. דכתיב אל תטמאו בכל אלה (ויקרא יח): ביאתה או חליצתה וכו'. האשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ונשאת ואח"כ בא בעלה תלא מזה ומזה מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מייבמין רבי שמעון אומר ביאתה או חליצתה מאחיו של ראשון פוטרת היא לכתחלה את כרתה שהרי היא כשאר נשים לגבי יבם ללא קנסוה רבנן מיבם דודאי פריא ליה שאנוסה היתה ששמעה שמת אלמא נבעלה תחת בעלה פריא כרתה לייבם ואפי' רבנן לא פליגי אר"ס אלא בדידה אבל בכרתה מודו: סוטה דאורייתא. שזינתה והתורה אסרה בה: ואת אמרת לי סוטה דרבנן. דהא מדאורייתא פריא שניסת ע"פ ב"ד בעד אחד ואנוסה היא ורחמנא פריא דכתיב (במדבר ה) ועד אין בה תרי אלא אחד והיא לא נתפסה אסורה הא נתפסה מותרת ורבנן הוא דגזרו בה כי היכי דתידוק שפיר שמת בעלה

עד שלא תנשא: ודקארי לה מאי קארי לה. הא לא אמר רב אלא בסוטה לאורייתא
לכתיב בה טומאה: קסבר. האי דפריך כל דתקון רבנן כעין לאורייתא תקון ואי
סוטה לאורייתא היא וכרתה אסורה הכי נמי הוה אסרי רבנן כרה מייבום ומארכי
לה חליצה: נכנסה עמו. המקנא לאשתו ואמר לה אל תסתרי עם איך פלוני:
לציתה. לבעלה שמא זינתה פרגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה ואם כהנת היא
אסורה בתרומה כדליף במסכת סוטה (דף כח.) נטמאה נטמאה ונטמאה ג'
פעמים אחד לבעל ואחד לבעל ואחד לתרומה: (רפ"י)

תוספות מאן אחין אחין הנולדים. אומר ר"י דנולדים קרי לאותן העתידין להולד
בלשון הש"ס כדאמרינן בפרק ד' נדרים (נדריס ל:) למימרא דנולדים העתידיים
משמע ובספ"ק דגיטין (דף יג: ושם) קאמר אלא מעתה הקנה לנולדים דלא הוה
בשעת מתן מעות ה"נ כו': צריכה חליצה מן האחין. מתייבמת אינה מאחר
דאסירה לבעלה דהשתא במותר לה אסורה באסור לה לא כ"ש: כמאן כרבנן.
הוה מצי לאוקומי כר"ש כגון שנולד קודם שקדשה אלא ניחא ליה לאוקומי כרבנן
ונולד אפילו אחר שקדשה: חד אמר בעשה. כן גירסת הקונטרס ופי' בקונטרס
משום דדרשינן בית אחד הוא בונה ואינו בונה שתי בתים ולא הבא מכלל עשה
עשה וקשה כיון דאיצטריך קרא לגופיה שלא ייבם את שתיהן מנלן דאתיא קרא
לנתקו מכלל כרת ללאו ואמר ר"ת דגרסינן חד אמר בלאו וכן פרי"ח דכשייבם
אחת קאי אצרה בלא יבנה דקרינא בצרה כיון שלא בנאה שוב לא יבנה אותה
וכן האחיים לא קיימא עלה אלא בלאו לרבי יוחנן וגרסינן שפיר וחזר ובא הוא
או אחד מן האחין על צרתה אבל לפ"ה דגרסינן בעשה לא פליגי אלא באחין אבל
איהו לכ"ע בעשה.: צרת סוטה אסורה. לאו דוקא אסורה דאף מחליצה פטורה
כדפירש בקונטרס ודוקא סוטה ודאי אבל סוטה ספק בעי חליצה כדמייתי
בסמוך וקרא דונסתרה והיא נטמאה בנבעלה ודאי איירי כדמסיק לקמן אבל
סוטה ספק לא כתב בה טומאה וא"ת והא תנן נכנסה עמו לבית הסתר אסורה
לביתה ואסורה לתרומה ודרשינן בפרק כשם (סוטה דף כח. ושם) שלשה פעמים
ונטמאה כתיב אחד לבעל ואחד לבעל ואחד לתרומה וי"ל דלא אסרה הכתוב
אלא משום ספק שמא נבעלה ונטמאה ולעולם לא כתיב טומאה אלא על הודאי
נבעלה וא"ת כיון שלא נכתב שם טומאה אלא על הודאי אמאי אסורה לביתה
ולתרומה וי"ל דעשה ספק כודאי כדאמר בפרק כשם (גי'ז שם) אם נטמאה למה
שותה ואם לא נטמאה למה נשקית מגיד לך הכתוב שהספק אסורה כודאי ולהכי
ספק סוטה בעיא חליצה דדוקא להחמיר עשה הכתוב ספק כודאי ולא להקל
לפטרה בלא חליצה ולמאי דפרישית לעיל (דף ג: ד"ה לפי) דלמסקנא דשמעתין
טומאה כעריות כתיב בה דאמר רב היינו במקום לאו ניחא דההוא טומאה לא

כתיבא אלא על ודאי נבעלה אבל מ"מ קשה כיון דסוטה ודאי חשיב לה רב כערוה א"כ סוטה ספק הוה לה ליחשב כספק ערוה וא"כ היכי פריך. ותתייבם ייבומי: רבי שמעון אומר ביאתה או חליצתה כו'. וא"ת ואמאי לא מקשה מת"ק דאמר אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולרב לא בעינן חליצה וי"ל דהא אתי ליה שפיר דחולצת דמדאורייתא בעיא חליצה דסוטה דרבנן היא ולא פריך מרי שמעון אלא משום דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון והיה לנו לאוסרה להתייבם וא"ת ודלמא ר' שמעון לא קאמר אלא דבדיעבד פוטרת צרתה אבל לכתחלה לא ואמר ר"י דבדיעבד מודה ת"ק דלא אשכחן דפליגי והא דלא נקט אחיו של ראשון רצה חולץ רצה מייבם דמשמע לכתחלה אמר ר"י דמילתא אגב אורחיה קמ"ל דאע"ג דאיכא צרה דשייך בה ייבום טפי אפ"ה ביאתה או חליצה שלה פוטרת לכתחילה צרתה דס"ד דלא פטרה דנראה כאשתו דשני וא"ת לרב חסדא שרוצה לדקדק דסוטה דאורייתא שריא תקשי ליה מתניי דפרק קמא דסוטה (דף ב. ודף ו. ושם) דמיייתי בסמוך דספק סוטה אינה מתייבמת וי"ל דהוה אמינא דהא דקתני שאין מתייבמת היינו מדרבנן אע"ג דהתם מוכח דאסירא מדאורייתא מכל מקום מכח משנה עצמה אין להוכיח עליו כלום ועוד אמר רבי יצחק דדוקא לרב פריך דמשוי ליה כערוה לסוטה דאורייתא ופטורה אף מן החליצה ולכך בסוטה דרבנן סברא היא דיש לאוסרה להתייבם אבל בההיא דסוטה דספק סוטה חולצת אין תימה אם נאמר דבסוטה דרבנן אפילו מתייבמת ועוד פירש רבינו יצחק דלרבי שמעון אסורה להתייבם לכתחלה מדקתני סיפא ואין הולד ממזר דאי שרי לייבם לכתחלה פשיטא דאין הולד ממזר ועוד בירושלמי קורא לההיא דרבי שמעון חליצה פסולה ואם היתה מותרת להתייבם חליצה כשרה היא ופריך מהא דקאמר ר"ש דפוטרת צרתה דכיון דאמר בסוטה דאורייתא דלאו בת חליצה וייבום היא בסוטה דרבנן אין לחליצה להועיל לפטור צרתה וכ"ת ממה נפשך תועיל דאם חשיבא כסוטה גמורה צרתה נמי לא בעי חליצה ואי לא חשיבא כסוטה א"כ שפיר פטרה צרתה דמסתבר ליה להש"ס דכיון דדמיה לסוטה דאורייתא חליצתה כמאן דליתא ואין לה לפטור צרתה: (תוספות)

קצ"א רבינא סבר לה כר' יוחנן ומתרץ לה חליצא לרבנן. כלומר, אפילו לרבנן והוא הדין חליצא דר' שמעון כריכה חליצה מן האחיו. מאן אחין אחין היולדים. כלומר שנוולדו קודם מתית הראשון. עמד אחד מן הנולדים. כלומר שנוולד (קודם) [זכת"י: לאחר] מיתת הראשון עד שלא הספיק השני לכנוס והקדשה אין לה עליו כלום ואפילו נולד לאחר שחלץ לה הראשון, לפי שחליצה אינה קנין אלא פטור, כדאיתא בירושלמי (יצמות פ"ג ה"א) וזין לרבנן זין לר' שמעון, דנוולד ולכסוף יבם לא פליג ר' שמעון. ואע"ג דנוולדים משמע זין עתידים להולד זין נולדו כבר כדאיתא בנדרים פרק ארבעה נדרים

ל, א). כיון שרואה לחלק בין שכבר נולדו לעתידין להולד לא ראה להוציאן בלשון אחר. וילדין לא משמע אלא שנולדו כבר כדאיתא התם. ה"ג רש"י ז"ל חד אמר בעשה וחד אמר בכרת. וכן הוא בפר"ח ז"ל ובהלכות הרב אלפסי ז"ל (להלן פ"ד סוסי' נב) ומפרשי לה משום דכתיב אָשֶׁר לֹא יִבְנֶה בַּיִת אַחִיו, בַּיִת אֶחָד הוּא בּוֹנֵה וְאִינוּ בּוֹנֵה ב' בַּתִּים, וְלֹא הֵבִיא מְכַלָּל עֹשֶׂה, עֹשֶׂה. וְאִינוּ מֵחֹוּר דֵּהָא לֹא כְּתִיב יִבְנֶה בַּיִת אַחִיו, דְּאִשֶׁר לֹא יִבְנֶה כְּתִיב. וְעוֹד דְּלִפְיֻרוֹן לֹא גִרְסִינן בֵּא הוּא אִו אֶחָד מִן הָאֲחִין, דְּלִגְבִין אֲחִין וְדֹאֵי קֵאֵי בְּלֹא יִבְנֶה לְר' יוֹחָנָן וְלֹאֵו אִיכָא כְּדֹאִיתָא בְּשִׁמְעֵתִין (לְעִיל י, ב) וּבְכָל הַסְּפָרִים גִּרְסִינן הוּא אִו אֶחָד מִן הָאֲחִין. וְהִרְמַז"ס ז"ל (ה'ל' יבּוּס פ"א ה"ב) פִּירֵשׁ מִשּׁוּם דְּכְתִיב (דְּבָרִים כה, ה) יִבְמָה יִבֵּא עֲלֶיךָ, עֲלֶיךָ וְלֹא עֲלֶיךָ וְעַל חֲבֵרְתָּהּ, כְּדִרְשִׁינן בְּעֵלְמָא אֹתָהּ וְלֹא אֹתָהּ וְאֵת חֲבֵרְתָּהּ בְּפִרְקָא בְּסוּטָה. וְגַם זֶה אִינוּ מֵחֹוּר, מִדְּגִרְסִינן אֶחָד מִן הָאֲחִין בְּכָל הַסְּפָרִים. וְעוֹד שְׁלֹא מֵאִינוּ כֵּן בְּשׁוּם מְקוּם, וּבְפִירוּשׁ דְּרִשִׁינן לִיה בְּפִרְקָא הַחֹולֵץ (מ"ד, א) מִבַּיִת אֶחָד הוּא בּוֹנֵה. אֲבָל ר"ת ז"ל (בְּסִפְרֵי הַיָּסֵד ס' ל"ה מוּבָא בְּתוּס' ד"ה ח'ד) גִּרְסִינן ח'ד אֶמֶר בְּלֹאֵו וְהֵבִיא רֵאִיָּה שְׁהֵרִי חֲלוּטָתוֹ בְּלֹאֵו מֵאִשֶׁר לֹא יִבְנֶה כִּיוֵן שְׁלֹא בְּנֵה שׁוּב לֹא יִבְנֶה, וְכֵן נִמֵּי אֵרַת חֲלוּטָתוֹ, וְהֵלֶכֶךְ הוּא הַדִּין לְאֵרַת כְּנוּסָתוֹ דֵּהָא חֲלִיכָה וְיִבּוּס כֵּהַדְדִּי נִינְהוּ, וְכָל שְׁנִפְטָרָה בִּין עַל יְדוֹ בִּין עַל יְדֵי הָאֲחִין, בִּין עַל יְדֵהּ בִּין עַל יְדֵי חֲבֵרְתָּהּ, בִּין בְּחֲלִיכָה בִּין בִּיבּוּס, קָרִי בֵּה כִּיוֵן שְׁלֹא בְּנֵה שׁוּב לֹא יִבְנֶה. וְתִלְמוּדָא דְּנִקִּיט בְּפִרְקָא הַחֹולֵץ (ס"ס) בַּיִת אֶחָד הוּא בּוֹנֵה וְאִינוּ בּוֹנֵה שְׁנֵי בַתִּים, לֹאֵו בַּיִת אַחִיו קָא דְרִישׁ, אֲחֵל מִשּׁוּם לֹא יִבְנֶה קְאָמֵר, כְּלוּמֵר אִינוּ בּוֹנֵה הַבַּיִת הַשְּׁנִי כִּיוֵן שְׁלֹא בְּנֵאוֹ וְרִיחֵטִיָּה נִקִּיט וְאִזִּיל, וְעוֹד הֵבִיא רֵאִיָּה מִדְּתַנְן בְּפִרְקָא ר"ג (לְהֵלֵן נ"ג, א) אִין אַחַר בִּיאָה כְּלוּם וְאִוְקִימְנָא בְּגִמְרָא (לְהֵלֵן כ, ב) כֵּר' עִקִּיבָא דְּאֶמֶר אִין קְדוּשִׁין תּוּפְסִין בְּחִיבִי לְאוּיָן, וְאִי סְלִקָא דְּעַתָּךְ חִיבִי עֹשֶׂה נִינְהוּ הָא מְנִי, לֹא אֶשְׁכַּחַן תְּנָא דְּסַתְסָא לָן כֵּר' יִשְׁבֵּב (לְהֵלֵן מ"ט, א) דְּאֶמֶר כָּל שְׁאִין לוֹ בִּיאָה בִּישְׂרָאֵל הוּלֵךְ מִמְזָר. וְעוֹד דֵּר' יִשְׁבֵּב גּוֹפִיָּה לֹא אִיבְרִיר אִי אִפִּילוֹ חִיבִי עֹשֶׂה קְאָמֵר אִו לֹא, כְּדֹאֲמֵרִינן בְּקְדוּשִׁין פִּרְקָא הָאוּמֵר (ס"ח, א) וּבְכַתּוּבָת פִּרְקָא אֵלוֹ נְעֻרוֹת (כ"ט, א) הַנִּיחָא לְר' יִשְׁבֵּב אִי לְאִפּוֹקִי מִטְעֵמָא דֵּר' סִימְאִי קָא אֲתִי אֵלָא טְעֵמָא דְּנִפְשִׁיָּה קְאָמֵר וְאִפִּילוֹ חִיבִי עֹשֶׂה נִמֵּי מֵאִי אִיכָא לְמִימֵר, וְאִם אִיתָא תְּפִשׁוּט מֵהָא דְּקִתְנִי בְּפִרְ"ג אִין לְאַחַר בִּיאָה כְּלוּם דֵּר' יִשְׁבֵּב טְעֵמָא דְּנִפְשִׁיָּה קְאָמֵר וְאִפִּילוֹ בְּחִיבִי עֹשֶׂה אִין קְדוּשִׁין תּוּפְסִין לְר' עִקִּיבָא. אֵלָא וְדֹאֵי שְׁמַע מִינָהּ דְּל"ת גִּרְסִינן. וּבְפִרְ"ג (לְהֵלֵן נ"ג, א) ד"ה הַנִּיחָא הָאֲרַכְתִּי יוֹתֵר בְּס"ד. אֶמֶר רַב יְהוּדָה אֶמֶר רַב אֵרַת סוּטָה אֲסוּרָה טוּמְאָה כְּתִיבָא בֵּה כְּעֵרִיּוֹת. וּבְדִין הוּא דֵּהוּי לִיה לְאַשְׁמוּעֵינן סוּטָה עֲלָמָה דְּמִיפְטָרָא עֲלָמָה כְּעֵרוּהָ, אֵלָא

חדל להיות זה תרתי קאמר. ואסורה דקאמר לאו דוקא, דאפילו מן החליצה נמי פטורה, דכולה סוגיין מוכחת דרב כערוה ממס עביד לה לפטור ארתה מן החליצה ומן היבום, והכי נמי משמע בריש מכלתין דאמרינן ולרב אסי ליתנינו כלומר דמתניתין, ודחינן לפי שאינן צרית ארה. דאלמא לרב הרי היא כחמש עשרה נשים דמתניתין לפטור ארתה. ואיכא למידק דהא אמרינן בפרק קמא דסוטה (ה, ב) גבי מתניתין דנכנסה עמו לסתר או לחורבה ושהתה עמו כדי ביאה כו' ואם מת חולצת ולא מתיבמת, ואמאי תתיבס נמי יבומי, ואמר רב יוסף אמר קרא והלכה והיתה לאיש אחר לאחר ולא ליבס, ואקשינן אי הכי חליצה נמי לא תבעי, אמר ליה רב יוסף אלו איתיה לבעל לא בעיא גיטא הכי נמי בעיא חליצה. אלמא כל דבעיא גיטא מבעל בעיה חליצה מיבס. וסוטה ודאי נמי הא בעיא גיטא מבעל. ועוד דהא מחזיר גרושתו אפילו לר' יוסי בן כיפר דאמר (להלן בע"ב) טומאה בדידה כתיבא, ארתה חולצת כדמוכה בכולה סוגיין (עי' חזו"א אה"ע סי' קל סק"א), דליכא דפטר לה בלא כלום, ומאי שנא ארת סוטה לרב מצרת מחזיר גרושתו לר' יוסי בן כיפר, הכא והכא טומאה כתיבא בהו. ויש לומר דרב לית ליה דר' יוסף דאמר דכל דבעיא גיטא מבעל בעיא חליצה מיבס, אלא סוטה גיטא (גרילדא) הוא דבעיא מבעל, משום דאין קדושי סוטה נפקעין, דהא גבי מלא בה ערות דבר כתיב וכתב לה ספר כריתות אם גרשה קדושין תופסין בה לכתחלה כשם שאין הראשונים נפקעין ממנה, ולא אדכר בה הכתוב טומאה אלא לענין חליצה. ונראה דמשמע ליה לרב הכי מדכתיב לאיש אחר ודריש ליה לאחר ולא ליבס (סוטה פס), ולגמרי משמע ליה לפטור אותה מן החליצה ומן היבום, ואלו לא כתוב בה לאיש אחר לא הוה פטר לה לגמרי אלא מן היבום, וכיון דכתיבה בה טומאה כעריות מה עריות ארותיהן כיוצא בהן אף סוטה ארתה כיוצא בה. אבל מחזיר גרושתו שלא פטרה הכתוב צפי' מיבום (דהתם), חייבי לאוין היא, וחייבי לאוין בני חליצה הן, וטומאה דכתיב בה לעשות ארתה כיוצא בה, הלכך חולצת כמותה ואינה מתיבמת (ודוקא) [ודיקא] נמי דלא גמר רב פטור סוטה עאמה מטומאה מדקאמר ארת סוטה אסור ולא קאמר סוטה פטורה ופטרת הרמב"ן נר"ו. וקשיא לי. מדאקשינן עליה דרב בסמוך ממתני' דסוטה דקתני נכנסת עמו לסתר או לחורבה כו' אסורה לביתה כו' ואם מת חולצת ולא מתיבמת, ופריק אמינא לך סוטה ודאי ואת אמרת סוטה ספק, ואקשינן תו עליה מאי שנא סוטה ודאי דלא מתיבמת דכתיבא בה טומאה, סוטה ספק נמי טומאה כתיבא בה. ואם איתא מאי קושיא, דסוטה ודאי לאו היא גופה משום דכתיבא בה טומאה נפקא ליה לרב, אלא

מלאיך אחר נפקא ליה. ויש לומר דרב לאו ודאי על איש אחר בלחוד סמיק, דאי לאו דכתיבא טומאה גבי סוטה, ודאי לא הוי פטריה לה מיבם כלל ואף על גב דכתיב לאיך אחר, משום דיבם נמי לגבי אחר כאחר דמי, וכדאמרינן בפרק האשה שנפלו לה נכסים (כתובות) גבי שומרת יבם. אלא השתא דכתיבא בה טומאה כעריות, דרשינן האי לאיך אחר ולא ליבם. ואלו נמי כתיב בה טומאה ולא כתיב לאיך אחר, לא הוי אסרינן לה אלא ליבום וכדאמרינן במחזיר גרושתו אפילו לר' יוסי בן כיפר, וטומאה דכתיב בה לעשות לרתה כיוצא בה. השתא דכתיב לאיך אחר גלי לן אטומאה דכתיב בה דתהוי כעריות ממס, ובא זה וגלה על זה. וכיון שכן אפילו סוטה ספק אי כתיבא בה טומאה לא חלצה, דהא גלי לן רחמנא דכל סוטה הטמאה תהיה לאיך אחר ולא ליבם כנ"ל. ר' שמעון אומר ביאתה אי חליצתה מאחיו של ראשון פוטרת לרתה. יש מפרשים דהכי קא פריך כיון דאמר ר' שמעון ביאתה או חליצתה פוטרינן, משמע דאשווי משוי להו, וכי היכי דחולץ לה לכתחלה הכי נמי מיבם לה לכתחלה, אלמא לא קנסו ביבם כלל, ואם איתא לדרב לא הוה ליה לר' שמעון למשרי ליבם לכתחלה, אלא הוה ליה למיסר משום דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון, וכדמסיק טעמיה דמקשה בגמרא. ואם תאמר אי לכתחלה קאמר הכי הוה ליה למימר, חולצת או מתיבמת לאחיו של ראשון. יש לומר דמלתא אגב אורחיה קא משמע לן דאף על גב דאיכא לרה דשייך בה יבום טפי, והוה סלקא דעתך דלא תפטור האי לרתה, משום דהיא נראית כאשת השני, דסבורים שגרס הראשון ונשא שני זה, קא משמע לן דאפילו הכי חולצת או מתיבמת לכתחלה ופוטרת לרתה. ואם תאמר אדמותיב ליה מדר' שמעון ליסייעיה מדתנא קמא. יש לומר תנא קמא קנסא הוא דקניס ואפילו ליבם, ולא משום גזרת סוטה ודאי דאורייתא קאמר וכתוס' (הרא"ש) הקשו דאי אפשר לומר דר' שמעון לכתחלה קאמר מדקתני והולד ממנו אינו ממזר, וממנו משמע דקאי איבם. וברוב הספרים גרסי ממנו. ואם איתא דר' שמעון לכתחלה קאמר שהיא מתיבמת, כריכה למימר דהולד אינו ממזר. ועוד דבירושלמי (להלן פ"י ה"ב ועיי' מה"פ) קרי לה לחליצתה חליצה פסולה ואפילו לר' שמעון (עי' תוס' ד"ה רבי שמעון) והם פירשו דמדקא שרי ר' שמעון לרתה בחליצתה או בביאתה ואפילו בדיעבד קא מקשה, דאם איתא דסוטה ודאי לאו בת חליצה ויבום היא אפילו סוטה דרבנן לא הוה ליה למיפטר לרתה דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון. ואם תאמר ממה נפשך תועיל דאי כסוטה גמורה חשבת לה, לרתה אינה כריכה חליצה, ואי לא כסוטה גמורה חשבת לה א"כ ביאתה או חליצתה פטרה. יש לומר דהוה

משמע ליה השתא לכיון לזרתה זריכה חליצה מלאורייתא או כסוטה מדרכנן ודמיא
לסוטה לאורייתא, חליצתה כמו שאינה דמיא ואין לה לפטור זרתה. (רש"א)

ב

-

יא

דף

ולא מתייבמת [אמר לך רב] אמינא לך אנא סוטה ודאי ואמרת לי את
סוטה ספק ומ"ש סוטה ודאי (מ"ט משום דכתיב בה טומאה סוטה ספק
נמי טומאה כתיבא בה דתניא ר' יוסי בן כיפר אומר משום רבי אלעזר
המחזיר גרושתו מן הנישואין אסורה מן האירוסין מותרת משום שנאמר
[דברים כד-ד] אחרי אשר הוטמאה וחכ"א אחת זו ואחת זו אסורה אלא
מה אני מקיים אחרי הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה ומאי נסתרה
נבעלה ואמאי קרי ליה נסתרה לישנא מעליא נקט נבעלה טומאה בהדיא
כתיב בה [במדבר ה-יג] ונסתרה והיא נטמאה למיקם עלה בלאו ור' יוסי
בן כיפר לאו בסוטה לית ליה ואפי' זנאי נמי מאי טעמא הויה ואישות
כתיב בה בעא מיניה רב יהודה מרב ששת המחזיר גרושתו משניסת ומת
צרתה מהו אליבא דרבי יוסי בן כיפר לא תיבעי לך כיון דאמר ר' יוסי בן
כיפר טומאה במחזיר גרושתו הוא דכתיבא צרתה כמותה ואי משום
דכתיב בה [דברים כד-ד] תועבה היא היא תועבה ואין בניה תועבין הא
צרתה תועבה כי תיבעי לך אליבא דרבנן אע"ג דאמור רבנן טומאה
בסוטה הוא דכתיב אין מקרא יוצא מידי פשוטו או דלמא כיון דאיעקר
איעקר איכא דאמרי אליבא דרבנן לא תיבעי לך כיון דאיתעקר איעקר
כי תיבעי לך אליבא דרבי יוסי בן כיפר מאי אע"ג דאמר ר' יוסי בן כיפר
טומאה במחזיר גרושתו הוא דכתיבא מיעט רחמנא היא תועבה ואין
צרתה תועבה או דלמא היא תועבה ואין בניה תועבין הא צרתה תועבה
א"ל תניתנה היתה אחת כשרה ואחת פסולה אם היה חולץ חולץ לפסולה
ואם היה מייבם מייבם לכשרה מאי כשרה ומאי פסולה אילימא כשרה
כשרה לעלמא פסולה לעלמא כיון דלדידיה חזיא מאי נפקא ליה
מינה אלא לאו כשרה כשרה ליה פסולה פסולה ליה ומאי ניהו מחזיר

גרושתו וקתני ואם היה מייבם מייבם לכשרה לא לעולם כשרה כשרה לעלמא פסולה פסולה לעלמא ודקאמרת כיון דלדידיה חזיא מאי נפקא ליה מינה משום דרב יוסף דאמר רב יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם ת"ש המחזיר גרושתו משנשאת היא וצרתה חולצת היא וצרתה ס"ד [אלא] אימא או היא או צרתה ולא תרוצי קמתרצת לה תריץ הכי היא חולצת צרתה או חולצת או מתייבמת אמר רבי חייא בר אבא רבי יוחנן בעי המחזיר גרושתו משניסת צרתה מהו אמר ליה רבי אמי ותיבעי לך היא גופה היא גופה לא קמיבעיא לי דאמרינן קל וחומר במותר לה אסורה באסור לה לא כל שכן כי קא מיבעיא לי צרתה מאי מי אלים ק"ו למידחי צרה או לא רב נחמן בר יצחק מתני הכי אמר ר' חייא בר אבא בעי ר' יוחנן המחזיר גרושתו משניסת מהו א"ל ר' אמי ותיבעי לך צרתה צרתה לא קמיבעיא לי דלא אלים קל וחומר למידחי צרה אלא כי קמיבעיא לי היא גופה מאי מי אלים קל וחומר במקום מצוה או לא

ד"י ולא מתייבמת. טעמא מפרש בפ"ק דסוטה [קתני מיהא] חולצת קשיא לרב: מן הנשואין. משניסת לאחר ומת או גירסה: אסורה לחזור. לראשון: מן האירוסין. שנתארסה לאחר ומת מותרת לחזור לראשון: הוטמאה. ונבעלה: אחת זו ואחת זו אסורה. דכתיב והיתה לאיש אחר והויה היינו קידושין וכתיב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה וגו': ורבי יוסי. דמוקי כולה קרא במחזיר גרושתו: לאו בסוטה. המזנה תחת בעלה לית ליה ואפילו פשיטא לן דזנאי: מ"ט הויה ואישות כתיב בה. באותה הגאסרה לבעלה יש בה הויה דכתיב והיתה לאיש אחר אישות דכתיב או כי ימות האיש האחרון לא יוכל בעלה הראשון משניסת לאחר על ידי קידושין ואישות וכגון דגירסה הראשון הוא דקאי קמא בלא יוכל אבל מזנה תחתיו לא: צרתה מהו. להתייבם צרתה כמותה וגמיר טומאה מעריות: ואי משום דכתיב בה תועבה היא. דמשמע מיעוטא היא ולא צרתה איכא למידרש מיעוטא אבניה דאין צתה הימנו פסולה לכהונה: היתה אחת כשרה. מי שפלו לפניו שתי יבמות מאח אחד ביאתה או חליאתה של אחת מהן פותרת צרתה היתה אחת כשרה ואחת פסולה וכו': כשרה לעלמא. מיוחסת וכשרה לכהונה: פסולה לעלמא. כגון שהיתה גרושה או חלוצה מצעל אחר ופסולה לכהונה: כיון דלדידיה חזיא. דהוא ישראל:

מאי נפקא ליה מינה. הי לזיבעי לחלוץ ואי זעי לייצם הי לזיבעי לייצם: פסולה פסולה ליה. וכשרה לעלמא לכל העולם ומאי ניהו כגון שהחזיר אחיו גרושתו ולו אשה אחרת ומת דהוי הגרושה פסולה לזה שאינה ראויה לאחיו ואשמועינן דאע"ג דכתיב זה עומאה ארתה כשרה דכתיב היא תועבה דאי שאר חייבי לאוין כגון אלמנה לכ"ג וגרושה לכהן הדיוט מאי אתא לאשמעינן: פסולה לעלמא. לכהונה: כאן שנה רבי. במשנה זו דקתני חולץ לפסולה למדנו רבי לא יספוך אדם מי בורו אע"פ שאין צריך להם ואחרים צריכים להם כגון הכא מכיון דיכול לחלוץ לפסולה ותפטר הכשרה לא יחלוץ לכשרה ויפסלנה לכהונה והא דרב יוסף צפ' החולץ (לקמן מד.) עלה דהא משנה: היא ורתה ס"ד. חליצה לתרוייהו למה לי: ארתה מהו. לייצום: צמותר לה. בעלה זה שמת נאסרה תחלה כשנשאת לשני וחזר הראשון והחזירה צאיסור ולמחר מת: צאסור לה. כגון יצמה לא כ"ץ: מי אלים ק"ו. האי ק"ו דלמחר צמותר לה נאסרה: (ק"ו)

תוספות **לרבות** סוטה שנסתרה. וא"ת והיכי מפקי רבנן קרא מפשטיה דפשטיה דקרא במחזיר גרושתו כתיב וי"ל דלא מסתבר להו למיקרי טומאה לנישואי גרושה כיון דבעילתה היתר היא: מאי נסתרה נבעלה. וא"ת וכיון דלא כתיב לאו בסוטה ספק אמאי אמר בסוטה (דף ז.) דאם בא עליה בעלה בדרך לוקה. וי"ל דלחומרא עשה הכתוב ספק כודאי כדפרישית לעיל: הויה ואישו' כתיב בה. פי בקונטרס דההוא ענינא במחזיר גרושתו כתיב ותימה דפשיטא דבמחזיר גרושתו איירי קרא ואפילו רבנן לא פליגי ונראה לרשב"א לפרש דהויה ואישות כתיב בה פירוש או הוטמאה דכתיב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הוטמאה אלמא במחזיר גרושתו איירי דאחרי אשר הוטמאה אלהיות לו לאשה קאי דבסוטה לא שייך הויה ואישות שהרי לא גירשה מעולם: צרתה מהו. היא גופה לא מיבעי ליה דלר' יוסי בן כיפר ודאי פטורה מן החליצה ומן הייבום דטומאה כתיב בה כעריות ולרבנן נמי היא גופה פשיטא דחולצת ולא מתייבמת דאפי' אם תמצא לומר כיון דאיתעקר איתעקר אינה מתייבמת מק"ו דהשתא צמותר לה נאסרה באסור לה לא כ"ש ואת"ל נמי דאין מקרא יוצא מידי פשוטו אין לפוטרה מן החליצה כיון דעיקר קרא דטומאה בסוטה כתיב ולא במחזיר גרושתו משום דלא מסתברא למיקרי טומאה נישואי גרושה כדפרישית לעיל וכן משמע לקמן דקאמר אלא או היא או צרתה חולצת ובעי למיפשט דלרבנן אין מקרא יוצא מידי פשוטו ואפילו הכי אין פוטרתה מחליצה כדפרישית אבל צרתה בעי לר' יוסי בן כיפר אם פטורה מן החליצה או

אפילו מתייבמת ולרבנן בעי אי מתייבמת דפשיטא ליה דלא אלים קל וחומר למידחי צרה או חולצת ולא מתייבמת משום דאין מקרא יוצא מידי פשוטו: אמר ליה תניתוה. למיפשט בעיא קמייתא הוא דאתא דלאיכא דאמרי דפשיטא ליה לרבנן כיון דאיתעקר איתעקר איכא למימר דאתיא כרבנן: או היא או צרתה. אע"ג דחליצה פסולה צריך לחזור [על כל האחין] היינו דוקא כגון חלץ לאחיות דלא נפטרו צרות וכן חלץ לבעלת הגט לא נפטרה צרה דהורע הזיקה וקלשה לה אבל בשאר דוכתי דאע"ג דאסורה להתייבם כיון שהזיקה שלימה פוטרת: לאו תרוצי קא מתרצת לה תריץ הכי. תימה במאי מתרץ לה דאע"ג דבעי למימר או היא או צרתה שייך למיתני שפיר היא וצרתה כמו. חלץ ועשה בה מאמר ובפי' נערה בנדרים (דף סו:): דקתני אביה ובעלה מפירין נדריה איצטריך למתני סיפא הפר האב ולא הפר הבעל ולא הפר האב אין מופר דלא תימא אביה ובעלה אביה או בעלה קאמר: מי אלים ק"ו למידחי לצרה. לאוסרה לייבום קא מיבעיא ליה דלפוטרה מן החליצה לא מהני קל וחומר אפילו (תוספות)

רשב"א לרבות סוטה הנסתרה. ולעולם טמאה לאו במחזיר גרושתו כתיבא, וכיון שכן מוחזרת גופה כרתה לאו אסירא משום דכתיב (דברים כד, א) כי תועבה היא, ולרתה חולצת או מתיבמת דהא לא כתיבא בה טומאה. אי נמי דכתיב היא תועבה ואין צניח ולא כרתה תועבין, דהיא ממעט כל שהן חוץ מהיא. למיקם עליה בלאו. ומיהו אפילו סוטה ספק קאי עלה בלאו, דהא אמרינן בסוטה דאם בא עליה בעלה בדרך לוקה וטעמא דמלתא משום דרשקין בסוטה צפרק כסם (כח, א) אם נטמאה למה שותה ואם לא נטמאה למה משקה מגיד לך הכתוב שהספק אסורה כודאי. ומיהו לחמורין עשה אותה כודאי ללקות עליה ולאוסרה להתיבם, אבל להקל לא עשה כודאי, ולפיכך חולצת. ומכל מקום צריך עיון דהא פריך צפרק קמא דסוטה (ה, ב) גבי מתניתין דנכנסה עמו לסתר אם מת חולצת ולא מתיבמת, דפריך עלה בגמרא ותתיבם יבומי, ומאי קושיא דהא אמרינן שהכתוב עשה את הספק כודאי לחמורין וזו חומרא היא שלא תתיבם. ואם תאמר השתא לאמרינן דטומאה לאו בסוטה ספק כתיבא והא תנן נכנסה עמו לסתר אסורה לצייתה ואסורה לאכול בתרומה, ודרשקין עלה בסוטה צפרק כסם (סם) משום דכתיב ונטמאה שלש פעמים אחד לבעל ואחד לזוועל ואחד לתרומה, אלמא טומאה בסוטה ספק כתיב. ויש לומר דלעולם לא קרא הכתוב טומאה לספק, אלא הזנות הוא שקרא טומאה, וכיון שהודאי שכתב בה טומאה ג' פעמים אסורה לבעל ולזוועל ולתרומה, הספק נמי כך משום שעשה הכתוב את הספק כודאי להחמיר כמו שכתבנו. הא לאמר ר' יוסי בן כיפר הויה ואינשות כתיב בה. פירשו בתוס' (ד"ה הויה)

לדאחרי אשר הוטמאה גבי להיות לאשה קאי, וההוא במחזיר גרושתו כתיב על כרחין דכתיב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה להיות לו לאשה, ואי בסוטה ודאי קאי מאי לשוב לקחתה, והלא לא גרשה מעולם אלא ודאי במחזיר גרושתו קא מיירי. ורש"י ז"ל (ד"ה מ"ט) לא פירש כן. א"ל תניתוה היתה אחת מהן כשרה ואחת מהן פסולה וכו' וקתני אם היה מיצם מיצם לכשרה. יך לפרש דלא פשיט מינה השתא אלא אליבא דבעיא ראשונה, אבל לאיכא דאמרי לא פשיט מידי, דאיכא למידחי דהא ברייתא כרבנן, והוי כאלו אמר פשוט מינה חדא. ולי נראה דאפילו לאיכא דאמרי פשיט, דקא סברינן השתא דתנא דברייתא לא אצטריך לאשמועינן הכי אליבא דרבנן, דפשיטא היא לרבנן לכיון שהיא פסולה ורתה כשרה גמורה, אם היה מיצם מיצם לכשרה ולא לפסולה. אבל לר' יוסי אצטריך לאשמועינן דאע"ג דכתיב בה טומאה כעריות לרתה אינה כמותה אלא או חולצת או מתיבמת. וכן הדין בלאתה ברייתא דבסמוך דוהיא ולרתה חולצת. ומיהו ודאי בעיא דר' חייה בר רבא דבסמוך לא בעי אלא אליבא דרבנן, אי אלם קל וחומר למידחיה בדידיה או ברתה או לא. דאלו לר' יוסי בן כיפר פשיטא בדידה מיהא דאינה מתיבמת משום דכתיב בה טומאה. ואפילו הכי פשיט מיהא ברייתא ומברייתא דוהיא ולרתה חולצת דאלם קל וחומר למדחי בדידה וברתה, ולא דחי להו דאתי כר' יוסי בן כיפר, דאין הכי נמי דהוי מצי לשנויי ליה הכין, אלא משום דניחא ליה טפי לשנויי אפילו לכשתמלא לומר דאתיא כרבנן כנ"ל. תריץ הכי היא חולצת לרתה או חולצת או מתיבמת. ואם תאמר לרתה איך חולצת והא אמר רב יוסף לא יספוד אדם מי בורו. יך לומר דלא סבירא ליה השתא הא דרב יוסף. ואם תאמר היא איך חולצת והלא חליצה פסולה כריכה לחזור על כל האחין כדשמואל דבריק פ"ד אחין (כז, א) יך לומר סבירא ליה להאי תנא אין זיקא. אי נמי לא אמר שמואל אלא בפסול דמחמת זיקה. אי נמי מחמת שנעשה בלאתו בית בצעלת הגט ובעלת מאמר, ואי נמי חליצת מעוברת. ובמקומה (להלן שם ד"ה שמואל וד"ה הא) נאריך יותר בס"ד. ובליקוטין (שו"ת ח"ד סי' ר"ו) יך לי פירוש אחר בהלכה זו. (רש"י א)

אמר ליה תניתוה היתה אחת כשרה ואחת פסולה אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מייבם מייבם לכשרה מאי כשרה ומאי פסולה אילימא כשרה כשרה לעלמא פסולה פסולה לעלמא כיון דלדידיה חזיא מאי נפקא ליה מינה אלא לאו כשרה כשרה ליה פסולה פסולה ליה ומאי ניהו מחזיר גרושתו וקתני אם היה מייבם מייבם לכשרה לא כשרה לעלמא פסולה לעלמא ודקאמרת כיון דלדידיה חזיא מאי נפקא ליה מינה משום דרב יוסף דאמר רב יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם ת"ש המחזיר גרושתו משניסת היא וצרתה חולצת היא וצרתה ס"ד אלא אימא או היא או צרתה ולאו תרוצי קא מתרצת לה תריץ הכי היא חולצת צרתה או חולצת או מתייבמת אמר רב לילי בר ממל אמר מר עוקבא אמר שמואל צרת ממאנת אסורה למאן אילימא לאחים השתא היא גופה שריא דאמר שמואל מיאנה בזה מותרת בזה צרתה מיבעיא אלא לדידיה ומאי שנא ממאנת דשריא לאחין דלא עבדא בהו מעשה צרה נמי לא עבדא בהו מעשה גזירה משום צרת בתו ממאנת וצרת בתו ממאנת מי אסירא והתנן וכולן אם מתו או מיאנו צרותיהן מותרות דמיאנה במאן אילימא דמיאנה בבעל היינו גרושה אלא לאו ביבם לא לעולם ותרין גוונין גירושין ומי"ש כי מיאנה בבעל דעקרניהו לנשואין כי מיאנה ביבם נמי נשואין קמאי קא עקרא משום דתני רמי בר יחזקאל דתני רמי בר יחזקאל מיאנה בבעל מותרת לאביו ביבם אסורה לאביו אלמא משעת נפילה נראית ככלתו הי"נ משעת נפילה נראית כצרת בתו אמר רב אסי צרת אילונית אסורה שנאמר [\[דברים כה-ו\]](#) והיה הבכור אשר תלד פרט לאילונית שאינה יולדת מתיב רב ששת שלשה אחין נשואין שלש נשים נכריות ומת אחד מהם ועשה בה שני מאמר ומת הרי אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר [\[דברים כה-ה\]](#) ומת אחד מהם יבמה יבא עליה מי שעליה זיקת יבם אחד ולא זיקת שני יבמין וקתני עלה אמר רב יוסף זו היא צרת אשת אח מאב שאיסור נפילה גרם לה שלא מצינו בכל התורה כולה כגון זאת זו היא למעוטי מאי לאו למעוטי צרת אילונית דשריא לא למעוטי צרת אילונית דאסירא ומאי זו היא זו היא דאיסור נפילה גרם לה צרתה בעיא חליצה אילונית אפילו חליצה לא בעיא מ"ט הא דאורייתא הא דרבנן תנן וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או

שנמצאו אילונית צרותיהן מותרות לא קשיא כאן שהכיר בה כאן שלא הכיר בה דיקא נמי דקתני שנמצאו ולא קתני שהיו שמע מינה אמר רבא

דף"י א"ל תניתיה. אתרווייהו ליסני מהדר דקתני אחת כסרה ואחת פסולה אלמא היא אסורה ורתה מותרת: ררת ממאנת. נפלו לפניו ב' יבמות מאח אחד גדולה וקטנה ומיאנה זו הקטנה ררתה אסורה: למאן אסורה. אילימא אף לשאר אחין השתא היא גופה מותרת לזה: אלכא לדידיה. ליבס שמיאנה זו אסורה דמיאון עקר ליה לזיקה וקאי עליה באשת אח וא"ת מיאון ניסואין קמאי עקר והרי היא נכרית אלכו ומותרת לו גזירה דרבנן היא הואיל ולא מיאנה ברשאון ומכח ניסואין נפלה להתייבס נראית כאשת אחיו והכי אמרי' לקמן משעת נפילה נראית ככלתו כו' והא דשמואל ב' ד' (לקמן דף קז:): משום ררת בתו ממאנת. דאתי למישרי ררת בתו קטנה שנפלה לו לייבוס ומיאנה זו דאמרינן ניסואין קמאי קא עקרא ואין זו ררת ערוה וה"ד מיאון בבתו הואיל והוא קיים דאין מיאון אלכא ביתומה שלכא קיבל אביה קידושיה משכחת לה ביתומה בחיי האב כדתנן בפרק ב"ש קטנה שהשיאה אביה ונתגרסה הרי היא יתומה בחיי האב דפקע לה זכותיה מינה משיצתה מרשותו ואם הלכה ונשאת לאחי אביה יכולה למאן ביבס בחיי אביה: מיאנה בצעל. קטנה יתומה נכרית שמיאנה בצעל מותרת לחמיה לפי שעקריתה לקדושין והרי היא כמפותה ולא כלתו היא: ביבס אסורה לאביו. דכיון דאהנו ניסואין קמאי לזקה ליבס נראית כאשתו גמורה ונראית ככלתו של זה: ה"נ. בבתו ממאנת: משעת נפילה. שנפלה בתו לפניו לייבוס והורכה למאן זו נראית כאשת אחיו ונראית ררתה ררת הבת: ררת אילונית. הרי שהיה נסוי ב' נסים והא' אילונית אילונית דוכרניתא דלכא ילדה לשון איל זכר מן האלון: ומת בלכא בניס. שהיה אסורות להתייבס ופטורות מן החליכה: שנאמר והיה הזכור אשר תלד בראויה לילד פרט לאילונית. וכיון דפטורה קיימא עליה באשת אח ורתה ררת ערוה ואע"ג דהאי והיה הזכור אשר תלד מיתוקם במכילתין לקמן (דף כד.) בגדול האחים ומכא נפקא לן מזה בגדול לייבס מ"מ דרשינן הך פרט לאילונית מאשר תלד דקרא יתירא הוא כיון דהזכור ביבס גופיה משתעי: מאמר. קדושי יבמה: הרי אלו. שתי נשים: חוללות. דאילו כנסה הוה פקעה זיקה קמייתא ולא הוה עלה

אלא זיקת נשואי האחרון אבל מאמר לא מפקע זיקה והוא עלה קצת זיקת ראשון וקצת זיקת האחרון: **לכתיב ומת אחד מהם**. ולא זו שמתו ב' בעליה וזיקת שניהם עליה ושתיהן אסורות מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא כדמפרש בפ' ד' אחין ובחליצה דחדא לא מיפטרלא אידך דלאו מצית אחד קאתו הואיל ולא כנסה ואי לא עבד בה מאמר לא הואי עלה אלא זיקת ראשון והוה להו שתי יצמות הבאות מב' בתים ושתיהן מתייצמות: **שאיסור נפילה גרס לה**. שנפלה ב' פעמים מזיקה אחת: **שלא מצינו בכל התורה**. שתאסר אלא מדרבנן הוא דמיתסרא שאין כאן איסור ערוה ואסורה כרתה: **הא דאורייתא**. תלך למעוטי כרת אילונית דאסירא ואפילו חליצה לא בעיא: **והא דרבנן**. כדמפרש טעמא בפ' ד' אחין וקאסרי לה על השלישי: **כאן שהכיר בה**. דרב אסי כשהכיר בה כשנשאה שהיא אילונית ואין כאן מקח טעות והרי היא אשתו וכרתה הוא אילונית ורחמנא פטרה מאשר תלך ומתני' בשלא הכיר בה כשנשאה שתהא אילונית ומקחו מקח טעות ולאו אשתו היא לפיכך כרתה מותרת ללאו כרת אילונית היא: **שנמצאו**. לאחר נישואין: (כ"ז)

תוספות להיא גופה כדאמרינן פ"ק דסוטה (דף ו. ושם) דספק סוטה חולצת ולא מתייבמת משום ק"ו: **מי אמרינן ק"ו במקום מצוה כו'**. וא"ת תפשוט מפ"ק דסוטה (דף ב.) דקתני חולצת ולא מתייבמת ומפרש בגמ'. משום ק"ו וי"ל דאיכא התם טעמא אחרינא כדמפרש התם: **צרתה נמי לא עבדה ביה מעשה**. תימה נהי דלא עבדה ביה מעשה מ"מ כיון דהממאנת אסורה ליה הוי צרתה כצרת ערוה והיכי מדמה לה לממאנת דשריא לאחין: **אלא** לאו ביבם וקתני צרותיהן מותרות. שהמיאון עוקר לנישואין קמאי תימה למאי דסי"ד השתא תקשה ליה סיפא דקתני כל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת ואם איתא דעקרה נישואין קמאי תמאן השתא ותתייבם צרתה דהכי פריך עלה לקמן וי"ל דלמאי דסלקא דעתך השתא מצי למימר דמתני' בדליתא קמן שתמאן או בגדולה ולקמן דפריך עלה משום דבעי לאוקמי מתני' אפילו היא קטנה ואיתה קמן: **מאי** לאו למעוטי צרת אילונית דשריא. וא"ת אמאי לא פריך מינה לעיל למאן דאסר צרת מחזיר גרושתו ולימא ליה מאי לאו למעוטי צרת מחזיר גרושתו דשרי וי"ל דלא משמע ליה למעוטי מזו היא אלא כיוצא בה דאילונית דמיא לאשת שני מתים דזו וזו מותרות לבעליהן אבל מחזיר גרושתו נאסרה לבעלה: **תני** שהיו. וא"ת לרבא דשרי צרת בתו אילונית אפי' הכיר בה מה חידוש הוא לשנות בתוספתא וכולן שנמצאו אילונית בין בחיי הבעל בין לאחר מיתה

בשלמא לרב אסי איצטריך לאשמועינן בחיי בעל דסד"א הואיל ובחיי נמצאת אילונית דלמא קיבלה וי"ל דס"ד למיסרה כשנמצאת אחר מיתה משום דבשעת נפילה נראית כצרת בתו כדאסר לעיל צרת בתו ממאנת וא"ת מ"ש אילונית מממאנת ויש לומר דהתם מיחסרא מיאון הכא לא מיחסרא מידי א"נ ממאנת אין לה קול ובשעת מיאון נראית כצרת בתו אבל אילונית יש לה קול וידוע שלא היתה צרת בתו וא"ת מאי פריך הכא לרבא מדקתני שנמצאו נימא דנקט נמצאו לרבנותא וי"ל דבהכיר בה איכא רבותא טפי להכי משני תני שהיו : (תוספות)

רפ"א גזירה משום כרת בתו ממאנת. ואף על גב דהיא גופא גזרה, לאו גזרה לגזרה היא, דקסבר שמואל דכולה חדא גזרא היא, דאי לא הא לא קיימא הא. ומיהו רבין דפסק בלרת ממאנת דשרי (להלן ע"ב) סבר דגזרה לגזרה היא. אמר רבא הלכתא כרת איילונית מותרת ואפילו הכיר בה ואפילו כרת בתו איילונית. ופרש"י ז"ל משם הרב בעל הלכות ז"ל משום דכיון דלא חזיא ליבום כלל, הרי היא ככרת ערוה שלא במקום מצוה. והכין איתא בירושלמי (פ"א ה"ב) דגרסינן התם אלו בתו מן הנשואין בלא איילונית כרתה אסורה מפני שניתוסף לה איילונית כרתה מותרת אמר לי איילונית כמי שאינה בעולם, אלו שתי יצמות אחת איילונית ואחת שאינה איילונית וצא היבם וחלץ לה וצא עליה שמה פטר בחברתה כלום הוי איילונית כמי שאינה, כלומר, כיון שאין ביאתה או חליצתה פוטר כרתה אף על פי שאינה ערוה, נמצאת שאין זיקה עליה כלל, והויה לה כרתה כרת ערוה שלא במקום מצוה דאיילונית ודכוותה אמרינן לקמן (יג, ב) כיון דלא אחי אסור אשת אח וחייל אחיסור אחות אשה הויא לה ככרה שלא במקום מצוה, כלומר שלא במקום מצוה לערוה (ועי' שו"ת ח"ד סי' כ"ז). (רפ"א)

ב

-

יב

דף

הלכתא צרת איילונית מותרת ואפי' הכיר בה ואפילו צרת בתו איילונית ואלא הא דקתני שנמצאו תני שהיו כי אתא רבין אמר ר' יוחנן אחת צרת ממאנת ואחת צרת איילונית ואחת צרת מחזיר גרושתו כולן מותרות תני

רב ביבי קמיה דרב נחמן שלש נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא תתעבר ושמא תמות מעוברת שמא תעשה עוברה סנדל מניקה שמא תגמול בנה וימות ואיזו היא קטנה מבת י"א שנה ויום אחד עד י"ב שנה ויום אחד פחות מכאן ויתר על כן משמשת כדרכה והולכת דברי ר"מ וחכ"א אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו משום שנאמר [\[תהילים קטז-ו\]](#) שומר פתאים ה' מדקאמר שמא תתעבר ושמא תמות מכלל דאיכא קטנה דמיעברא ולא מתה א"כ מצינו חמותו ממאנת ותנן אי אתה יכול לומר בחמותו ואם חמותו ואם חמיו שנמצאו אילונית או שמיאנו אימא שמא תתעבר ותמות דאמר רבה בר ליואי גבול יש לה קודם הזמן הזה אינה מתעברת כל עיקר תוך הזמן הזה היא מתה ועוברה מת לאחר זמן הזה היא חיה ועוברה חי איני והא תני רבה בר שמואל אי אתה יכול לומר בחמותו ואם חמותו ואם חמיו שנמצאו אילונית או שמיאנו שכבר ילדו אלא לעולם שמא תתעבר ושמא תמות ואלא קשיא הך אמר רב ספרא בניס הרי הם כסימנים ואית דאמרי בניס עדיפי מסימנים למאי נפקא מינה דאפילו לרבי יהודה דאמר עד שירבה השחור בבנים מודה

הש"י הלכתא לרת אילונית מותרת. ואע"ג דהכיר בה אחיו וקיימא והויא אשתו לא מיתסרא לרתה מקום לרת הבת דכי אסר רחמנא לרת ערוה במקום מלוא הוא לאסרה והא כיון דאילונית היא דכלאו ערוה נמי לא חזיא לייבום הוי לרתה לרת ערוה שלא במקום מלוא וכך מפורש בהלכות גדולות: לרת ממאנת. ביבום: מחזיר גרושתו. משנישאת: משמשות במוך. מותרות לתת מוך במקום תשמיש כשהן משמשות כדי שלא יתעברו: סנדל. ולד שאין לו לורת פנים וקיימא לן במסכת נדה (דף כה:) אין סנדל שאין עמו ולד משל לאדם שסטר את חבירו והחזיר לורתו לאחוריו לכשהיא מעוברת וחוזרת ומתעברת דוחק האחד את חבירו ופוחת לורתו: שמא תגמול את בנה. אם תתעבר תהא כריכה לגמול את בנה מלהניק כמו ויגמל (בראשית כא) לשון הבדלה: ואיזו היא. הראויה להתעבר ולמות: מבת י"א שנה כו'. פחות מי"א ודאי לא תתעבר ויותר מי"ב אם תתעבר לא תמות: משמשות. בלא מוך כדרכן והולכות: ומדקאמר שמא תמות. ולא קאמר ותמות דאז הוי משמע שאם תתעבר תמות ודאי: מצינו חמותו ממאנת. כגון שילדה בקטנו' בתוך

זמן האמור למעלה בשנת י"ב שנתעברה ולא מתה וקדש אדם את בתה ונמלאת זאת חמותו קטנה ורלויה למאן עד י"ב שנה: קודם הזמן הזה. האמור למעלה קודם י"א: אחר הזמן הזה. אחר י"ב: שכבר ילדו. ומדלתי טעמא בולד מכלל דקטנה היא לאו קטנה היא ליתני שכבר גדלו: הרי הן כסימנים. הלכך אין לך יולדת ממאנת אפי' היא קטנה: ואפי' לר"י דאמר. במסכת נדה אף משהביאה שתי פערות ממאנת עד שירצה השחור שיהיו פס פערות הרבה: (רפ"י)

תוספות שלש נשים משמשות במוך. פי' הקונטרס מותר לשמש במוך אבל שאר נשים אסור משום השחתת זרע אע"ג דלא מיפקדה אפריה ורביה וכן משמע בנדה (דף יג. ושם) דתנן בפי' כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת באנשים תקצץ ומפרש בגמרא משום דנשים לאו בנות הרגשה נינהו משמע דאי הוו בנות הרגשה הוי אסור ומיהו מצינו לפרש דלאו בנות איסור הרגשה נינהו ור"ת אומר דלפני תשמיש ודאי אסור ליתן שם מוך דאין דרך תשמיש בכך והרי הוא כמטיל זרע על העצים ועל האבנים כשמטיל על המוך אבל אם נותנת מוך אחר תשמיש אין נראה לאסור דהאי גברא כי אורחיה משמש מידי דהוה אקטנה ואילונית דלא איתסרו בתשמיש משום דלאו בנות בניס נינהו והאשה שנותנת אח"כ מוך לא הוזהרה אהשחתת זרע כיון דלא מיפקדה אפריה ורביה ומשמשות במוך דקתני הכא היינו צריכות לשמש במוך: **שמא** תעשה עוברה סנדל. פירש בקונטרס דכשהיא מתעברת וחוזרת ומתעברת דוחק האחד את חברו ופוחת צורתו והא דאמר בהמפלת (נדה דף כז.) דאין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת צ"ל דהיינו דוקא בן קיימא ור"ת מפרש דסנדל הוא כשהאשה מתעברת תאומים אם משמשת בלא מוך נכנס השכבת זרע בין שני הולדות ודוחק אותם ועושה את האחד סנדל וכן משמע בהמפלת (שם דף כה:) דבעיבור אחד הוי דקאמרינן ולמה הוזכר סנדל והלא אין סנדל שאין עמו ולד ומשני אי דאתיליד נקבה בהדיה ה"נ הביע דאתיליד זכר בהדיה מהו דתימא הואיל ואמר רבי יצחק אשה מזרעת תחלה יולדת זכר ומדהאי זכר האי נמי זכר הוא קמ"ל אימור שניהם הזריעו בבת אחת ואם סנדל בשני עיבורים למה ה"ל למימר מדהאי זכר האי נמי זכר ולמה לי נמי למימר שניהם הזריעו בבת אחת: **שמא** תתעבר ותמות. ולא בעי לשנויי דנקט שמא תמות משום דאינה ודאי מתה אלא כשילדה בקטנות אבל ילדה בגדלות אע"פ שנתעברה בקטנות פעמים חיה ולא משכחת חמותו ממאנת דאי ילדה בקטנות ודאי מתה ואי ילדה בגדלות שוב אינה יכולה למאן משום דברייתא דרב ביבי לא מיפלגא מידי בעיבור שנת י"ב בין ילדה בגדלות בין ילדה בקטנות ועוד לא מסתברא ליה שתגרום הלידה בקטנות מיתה אלא העיבור ועוד דמתרץ האמת כרבה בר ליואי דכל תוך הזמן היא מתה ועוברה מת: **אחר** הזמן

הזה היא חיה ועוברה חי. ואומר ר"י דאין לפרש אחר הזמן אחר שנת י"ב ויום א' אפילו בלא הבאת ב' שערות דא"כ מצינו חמותו ממאנת דעד רוב שנותיה יכולה למאן אם לא הביאה ב' שערות למ"ד אין חוששין שמא נשרו ואפילו למאי דפסקי' התם בפי' יוצא דופן (נדה דף מו.). דחוששין היכא דבעל אחר זמן דהויא ליה ספיקא דאורייתא משכחת חמותו ממאנת כגון שפירש כשבעל אחר זמן שאין בועל לשם קידושין דהשתא לא הויא ספיקא דאורייתא אלא כשהביאה ב' שערות איירי ולא חש לפרש משום דאורחא דמילתא הוא דאיכא שערות אחר זמן וכן נמצא בירושלמי דתלי טעמא דרבה בר ליואי בשערות ולא בשנים: **שכבר** ילדו. ומדקאמר שכבר ילדו משמע דבלא הביאה ב' שערות דאי איכא שערות כי לא ילדה נמי נפקא מתורת קטנות ואילונית ע"י שערות וא"כ איכא קטנה דמיעברא ולא מתה וא"ת מאי ס"ד דמקשה תקשה ברייתא דרבה בר שמואל גופיה דכיון דבלא הביאה ב' שערות איירי כי ילדה מאי הוי מ"מ תמאן ואר"י דסבר המקשה דאע"ג דבקטנה איירי לית בה מיאון מדרבנן לפי שנראית גדולה וסבורים העולם שהביאה ב' שערות ולא פריך אלא לרבה בר ליואי דוקא דאמר דליכא קטנה דמיעברא ולא מתה אבל לברייתא דרב ביבי לא קשיא מידי דאע"ג דקתני שמא תמות דמשמע דאיכא קטנה דמיעברא ולא מתה מ"מ לא מצינו חמותו ממאנת שהלידה מונעתה מלמאן אע"פ שהיא קטנה כדפרישית אבל אין לפרש דלמקשה ניחא ליה ברייתא גופא דמסיק אדעתיה שפיר דלידה הרי הוא כסימנים ולכך אינה יכולה למאן ולא פריך אלא לרבה בר ליואי ומשני דבנים הרי הן כסימנים משעת העיבור כמו שאפרש דא"כ הל"ל בהדיא עיבור בנים הרי הם כסימנים כיון דמעיקרא נמי אסיק אדעתיה דלידה הרי היא כסימנים: **הרי** הם כסימנים. פי' משעת העיבור ושפיר תני רב ביבי שמא תמות דבשנת י"ב פעמים חיה אפי' לרבה בר ליואי ואז היתה גדולה משעת ההריון ואע"פ דקי"ל בנדה דתוך הזמן כלפני הזמן ולא הויא גדולה בהביאה שערות בשנת י"ב מ"מ עיבור בנים בני קיימא תוך הזמן כסימנים אחר הזמן והא דקאמר רבה בר ליואי תוך הזמן היא מתה ועוברה מת לא קאי אשנת י"ב דאז פעמים חיה כשהיא גדולה בשעת ההריון כדפרישית אלא ה"פ דמלתא קודם הזמן פי' קודם שנה שלפני גדלות תוך הזמן היינו תוך שנה שלפני גדלות אחר זמן היינו אחר שגדלה כדפי' ר"י בתחלת הסוגיא: **דאפי' לר' יהודה** דאמר כו'. משום דבעי לאוקמי מתני' כר"י דלא מצינו חמותו ממאנת קאמר הכי וא"ת אמאי קאמר דעדיפי מסימנים אפי' לא הוו משעת עיבור אלא כסימנים לא מצינו חמותו ממאנת לר' יהודה דמשעת עיבור עד הלידה יש זמן מרובה יותר ממה שיש מהבאת שערות עד שירבה השחור ומיהו למ"ד התם דרבוי שחור היינו עד שיקיפו השערות משפה אל שפה אפשר שריבוי השחור מאחר יותר מזמן עיבור עד שעת לידה אבל למ"ד שערות שוכבות ונראה כמו שריבה השחור קשיא ונראה דאם הביאה שערות ונשרו יכולה למאן אפילו שהה כדי ריבוי שחור דאין הזמן גורם אלא

ריבוי שחור ממש בעינין שתהא נראית גדולה לכל ע"י כך וא"ת אכתי בלא בניס עדיפי מסימנים מיתוקמא מתניי שפיר כר"י דהא מודה רבי יהודה כשבעל אחר גדלות דאינה יכולה למאן כדאמר בפי' בא סימן (נדה דף נב.) וזאת החמותו שנבעלה בגדלות כשנתעברה דבנים הרי הם כסימנים משעת ההריון תריץ דאי לאו דבנים עדיפי מסימנים משכחת חמותו ממאנת כגון שעיברה באמבטי או שבעל בפירוש שלא לשם קידושין : (תוספות)

פ"ב"א ואפילו כרת בתו אילונית והא קתני שנמלאו תני שהיו. ואע"ג דאמרינן לעיל (ע"א) דיקא נמי דקתני שנמלאו ואסיקנא ש"מ, יס לנו כיוצא בה הרבה לאסיקנא בתו ש"מ ואפילו הכי לא קיימן, בפרק (הזהב) [המוכר את הספינה] (ב"ב פד, א) גבי שחמתית ונמלאת לבנה, ובפרק יס נוחלין (ב"ב קלא, א) גבי אם אמר על מי שראוי לירש ובצעיא דצבריא האיך, ובמס' חולין (טז, א) גבי תלוש ולבסוף חזרו והרבה כיוצא בהן. כי אתא רבין א"ר יוחנן אחת כרת ממאנת וכו'. ודוקא כרת ממאנת לעלמא, אבל כרת בתו ממאנת אסורה, כדדמי בר יחזקאל דאמר הואיל ובשעת נפילה נראית ככלתו, הכי נמי הואיל ובשעת נפילה נראית ככרת בתו ולקמן (יג, א) נמי אמרינן גבי כל שיכולה למאן ולא מאנה כרתה חוללת ולא מתיבמת ותמאן השתא ותתיבס, ואסיקנא כדדמי בר יחזקאל. אחת כרת ממאנת ואחת כרת איילונית. כלומר הכיר בה. ואחת כרת מחזיר גרושתו כולן מותרות. כרת סוטה כתב הראב"ד ז"ל (בהשגות על הרי"ף מובא בספר הזכות שז' א' מדפי הרי"ף ובמאירי יא, ב' בשם גדולי המפרשים) דחוללת ולא מתיבמת, וסמך על הא דאמר רב יוסף בפ"ק דסוטה (ה, א) אלו איתא לבעל צעיא גט השתא דליתא לבעל צעיא חליאה. אבל הרב אלפסי ז"ל שהביא הא דרב, נראה דס"ל דפטורה לגמרי, דהא ודאי כולה סוגין הכין משמע דרב לגמרי פטר לה. שלש נשים משתמשות במוך. פרש"י ז"ל ראיות. ואינו מחזור דא"כ כי האמרינן קודם הזמן הזה משמשת כדרכו והולכת, אסורה לשמש במוך קאמר, ואמאי והא אינה מתעצרת כל עיקר ואין כאן משום השחתת זרע אלא חייבות לשמש במוך קאמר, משום סכנה לידה או משום סכנת ולד. איזו היא קטנה מבת אחת עשרה שנה ויום אחד עד בת שתים עשרה שנה ויום א'. כלומר, אף על פי שהביא שתי שערות, דקיימא לן (נדה מה, ב) תוך הפרק כלפני הפרק ושומא נינהו. לאחר הזמן הזה משמשת כדרכה והולכת. פירוש, והוא שהביאה סימנין, הא לאו הכי קטנה היא, ואכתי איכא משום שמה תתעצר ושמה תמות, דאי לא תימא הכי אם כן מלינו חמותו ממאנת, דהא קיימא לן (נדה נב, א) עד מתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות. איני והא תני רבה בר' שמואל אי אתה יכול

לומר בחמותו כו' שכבר ילדו. פרש"י ז"ל מדקתני שכבר ילדו ולא קתני שכבר גדלו שמע מינה דבקטנה בשנים הא מיידי. ואם תאמר דלמא ליסנא דשויה באיילונית וממאנת נקט, שיס בכלל ילדו גדלו, משום איילונית ל"כ דהא פשיטא, אלא ממאנת הוא דלריכה, ומדנקט ילדו אשמועינן דאף על גב דלא הגיעה לכל שנותיה ובעלמא ממאנת הכא לא ממאנת לפי שכבר ילדה. אלא לעולם שמה תתעבר ושמה תמות ואלא קשיא. כלומר קשיא אמאי לא ממאנת מאי שנא מקטנה דעלמא דממאנת, אבל לא קשיא ליה מתניתין לומר שמאינו חמותה ממאנת, דהא אינה ממאנת קאמר. ופריק רב ספרא דבנים הרי הן כסימנין. פירש הרב אלפסי ז"ל (ב, ב מדפי הרי"ף) הרי הן כסימני גדלות, דכיון שילדה אגלי מלתא דגדולה היא ומהרה להביא גדלותה יותר מן השאר, והרי זה כאלו הגיעה לכלל שנותיה והביאה סימנין. והורכך לפרש כך אם אתה אומר הרי הן כסימנין דהשתא, הא קיימא לן (נדה מו, א) תוך הפרק כלפני הפרק, ועדין קטנה היא ותהדר קושין לדוכתא אמאי לא ממאנה. ורב זביד אמר אין בנים בלא סימנים. מדלח קאמר רב זביד לעולם שמה תתעבר ותמות, משמע דלדידה נמי איכא קטנה דמיעברא וילדה, וקאמר דכל שילדה ודאי הביאה סימנין, ועלייהו סמכינן ולא על הבנים. ופירש"י ז"ל דרב זביד סבירא ליה כמאן דאמר (נדה ס) תוך הפרק כלאחר הפרק. ויש לפרש דרב זביד נמי הכי קאמר אין בנים בלא סימנין דגדלות, וכל שילדה ודאי הביאה סימני גדלות קודם לשאר חברותיה. ואם תאמר אם כן שיס ממהרת להביא סימני גדלות קטנה שהביאה סימנין תוך הזמן היאך ממאנת, ונדריה נמי אמאי נדקין, ניהוש שמה אף זו מהרה ואלו נשאת נתעברה וילדה. ויש לומר מיעוטא דמיעוטא נינהו שממהרות להביא גדלותן תוך הזמן הזה ולא חיישינן הרמב"ן ז"ל (יג, א ד"ה ובדבר זביד). הא לאסיקנא הכא שמה תתעבר ושמה תמות. איכא דקשיא להו אהא דאמרין בפ' אלו נערות (לט, א) גבי הא דבעי רבא יש בגר בקבר ודבנה הוי או אין בגר בקבר ודאבנה הוי, ואקשינן ומי מיעברא והא תני רב זביד קמיה דרב נחמן קטנה שמה תתעבר ותמות, ואי שמה תמות קאמר מאי קושיא, הא איכא דמיעברא וילדה, ותראו בתום' (בתום' שלפנינו ליתא הקושיא והתירוץ. ועי' רמב"ן בשם רבותינו הרפתיים, ובתום' חד מקמאי והם לבעל ההשלמה) דבנים הרי הן כסימנין משעת עבור, דאלו קטנה היתה בשעת עבורה ודאי מתה וכדאמרין לעיל. והא דתני רבא בר שמואל שכבר ילדו ולא קתני שכבר עברו, לפי שאין עבורן רחיה עד שילדו ולד חי, והלכך כל שילדה והיא וולדה חי, משעת לידה ודאי הויא לה בוגרת, דהא אין בין נערות לבגרות אלח ששה

חדשים בלבד. ואם כן למאי דקא בעי רבא ודאי משמע דסבירא ליה דקטנה ממש מיעברא וילדה, דאי לא, הא בגרה קודם לקברה. ואם תאמר אם איתא דבנים הרי הן כסימנין משעת עבודה קאמר, מאי קאמרינן איכא דאמרי בנים עדיפי מסימנין, למאי נפקא מינה אפילו לר"י דאמר עד שירצה שחור על הלבן בבנים מודה, דהא אפילו למאן דאמר בנים הרי הן כסימנין על כרחין בבנים מודה ר"י, דעד כאן לא פליג ר"י אלא בסימני נערות אבל לאחר בגרות ודאי לא פליג, וכיון שילדה הא בגרה לה. יא לומר כגון שמאנה בין עבור ללידה, דלמאן דאמר הרי הן כסימנים מיאונה מיאון, ולמאן דאמר עדיפי מסימנין בשעת עבודה איגלי מלתא דבשעת מיאונה גדולה הוה, ואתיא הא כמאן דאמר התם בנה פרק בא סימן (נב, א) דפליג ר"י אפילו בנבעלה אחר שהביאה שתי שערות. אבל לר' אבהו ור' אלעזר דאמרי התם דמודה ר"י בשנבעלה לאחר שהביאה שתי שערות, אפילו תאמר בנים הרי הן כסימנין אינה יכולה למאן דהא משעת עבודה איגלי מלתא דגדולה הוה כאלו הביאה סימנין. ורב ספרא דאמר בנים עדיפי מסימנין לית ליה דר' אבהו אלא כחזריה דרב כהנא דהתם. כנ"ל לפי דברי רבותינו בעלי התוס'.

א

-

יג

דף

ורב זביד אמר אין בנים בלא סימנים ונבדוק חיישינן שמא נשרו הניחא למ"ד חוששין אלא למ"ד אין חוששין מאי איכא למימר אפי' למ"ד אין חוששין משום צער לידה חיישינן: כיצד פוטרות צרותיהן וכו': מנהגי מיילי אמר רב יהודה דאמר קרא [\[ויקרא יח-יח\]](#) לצרור התורה ריבתה צרות הרבה רב אשי אמר סברא היא צרה מ"ט אסירא דבמקום ערוה קיימא צרת צרה נמי במקום ערוה קיימא: כיצד אם מתו הן כו': ואפילו כנס ולבסוף גירש ורמינהו ג' אחים שנים מהן נשואים ב' אחיות ואחד נשוי נכרית גירש אחד מבעלי אחיות אשתו ומת הנשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זו היא שאמרו שאם מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות

טעמא דגירש ואח"כ כנס אבל כנס ואח"כ גירש לא א"ר ירמיה תברא מי ששנה זו לא שנה זו האי תנא סבר מיתה מפלת והאי תנא סבר נשואין הראשונים מפילים רבא אמר לעולם חד תנא הוא וזו ואין צריך לומר זו קתני: וכל שיכולה למאן: ותמאן השתא ותתייבם לימא מסייעא ליה לרבי אושעיא דא"ר אושעיא ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו לא צרת ערוה שאני דתני רמי בר יחזקאל מיאנה בבעל מותרת לאביו מיאנה ביבם אסורה לאביו אלמא משעת נפילה נראית ככלתו הכא נמי משעת נפילה נראית כצרת בתו: מתני' שש עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחרים צרותיהן מותרו' אמו ואשת אביו ואחות אביו אחותו מאביו ואשת אחי אביו ואשת אחיו מאביו בית שמאי מתירין הצרות לאחים ובית הלל אוסרים

רפ"י אין צנים בלא סימנים. והיולדת בקטנות חזקה הביאה סימנים ומשהביאה סימנים בתוך י"ב לא תמאן להני סימנים גמורים נינהו דס"ל לרב זביד תוך זמן כלאחר זמן לענין סימן ולא אמרינן קומא נינהו: הניחא למ"ד כו'. פלוגתא בפי' ואלא דופן (גדה דף מו.). מנא הני מילי. לכרת כרתה פטורה: נתגרשו לרותיהן מותרות. ואפי' כנס אחיו את הנכרית ולבסוף גירש את בת אחיו דהו להו לרות זו לזו קודם גירושין אפ"ה קשרינן ליה לייבומי כדקתני ומתה בתו או נתגרשה הואיל ובשעת נפילה לא הו לרות זו לזו: וכנסה המגרש ומת. ונפלה נכרית לפני שלישי שנשוי אחות אשתו של זו הראשונה דהויא להו לרות אשה משנתגרשה: לרותיהן מותרות. הואיל ולא היתה אחות אשתו של זה לרה לנכרית זו שקודם נשואים של זו נתגרשה: תברא. קשיין אהדדי: האי תנא. דמתני' סבר מיתה הבעל מפלת נשיו לייבום הלכך אפי' כנס ולבסוף גירש כיון דבשעת מיתה לאו לרות הבת היא שריא: ותנא. דברייתא סבר נישואין הראשונים שהאשה נשאת לבעלה מפילים אותה לייבום הלכך משנעשית לרות ערוה שעה אחת אסורה עולמית: זו. דמתני' דהכא דכנס ולבסוף גירש מותרת כדקתני ומתה בתו או נתגרשה ואין ל"ל זו דג' אחים דגירש ולבסוף כנס: ותמאן. הערוה השתא ותאמר אי איפסי בקדושין שקדשוני אחי ורחי לבעלי המת ותעקור קידושין הראשונים ותתייבם לרתה: ממאנת למאמרו. הא דתנא לקמן בפי' ב"ש וב"ה אומרים בבעל וביבם: למאמרו.

הוא דממאנת שאם עשה היצם מאמר ביצמה קטנה ומיאנה בו מפקיע מיאון את המאמר וחזרה לזיקה לבדה וחולאת ואע"ג דגדולה שעשה בה מאמר ולא ראה לכנוס קי"ל צפ' ר"ג (לקמן דף נ:) כריכה גט למאמרו וחליכה לזיקתו הכא מיאון עקר למאמרו ולא בעיא גיטא: ואין ממאנת לזיקתו. לעקור נשואים ראשונים ולהפקיע זיקת ייצום ולכאת בלא חליכה ה"נ גבי ערוה לא עקר ליה מיאון דהשתא לנשואין קמאי למישרי כרתה: כרת ערוה שאני. רבנן גזרו שלא תמאן ליצומי כרתה בלא לזלזולי בכרת ערוה דלמא אתי למישרי: מיאנה. כלתו בצעלה מותרת לחמיה דעקרתה לנישואיה והויא כמפותת בנו ומותרת לו אבל מת בנו צעלה הראשון ומיאנה בזיקת יצם אע"ג דנשואין קמאי עקרה אסורה לאציו אלמא משעת נפילה כלתו היא משעה שנפלה להתייצם ונזקקה ליצם מחמת נישואין הראשונים נראים אותם נישואין גמורים למיהוי אשת המת וכלתו של זה: ה"נ. בכרת ערוה משעת נפילה שנזקקה הבת ליצם למאן בו מחמת קידושי ראשון נראים נישואים גמורים למיהוי אשת המת וכרתה כרת הבת ואי שרית ליה אתי למישרי כרת הבת בעלמא: מתני' שש עריות. יס שחמורות מאלו ומהו חומר שלהן שנסואות לאחרים ואינן יכולין להנשא לאחיו מאציו ואם מתו בעליהן שהן נכריות אלל זה כרותיהן מותרות להנשא לזה: אמו. אינה יכולה להנשא לאחיו של זה מאציו שהרי היא לו אשת האב וכן אשת האב ואחות אציו ואשת אחיו מאציו שהיו לו בנים ואשת אחי אציו כולן אסורות לאחיו מאציו כשם שאסורות עליו ואין בהן כד ייצום על זה לעולם ואם נישאו לאחרים ולהם נשים אחרות ומתו מותרות לינשא לזה שאין כרת ערוה אסורה אלא כשנפלה לייצום עם הערוה פעם אחת שכיון שפטרה לכרת ערוה עמדה עולמית באיסור אשת אח שיס לה בנים: צ"ש מתירים. כרת ערוה להתייצם לאחיו דלית להו הך דרקה דלכרור: (ק"י)

תוספות רב זביד אמר אין בנים בלא סימנים. אומר ר"י דצריך לפרש דאין עיבור בנים של קיימא מצוי להיות בלא סימנים ומיהו זמנין אתו מדפריך וניבדוק וכן אלא למ"ד אין חוששין מאי איכא למימר ואם אין בנים כלל בלא סימנים ודאי נשרו וגם לשון חוששין נמי משמע דליכא אלא חששא בעלמא ולא שודאי נשרו ומשום דלא שכיח עיבור בלא סימנים לא מצינו חמותו ממאנת דחוששים לסימנים כדמסיק ואזיל ולהכי קאמר נמי רבה בר ליואי תוך הזמן הזה היא

מתה ועוברה מת אע"פ דפעמים חיה כיון דלא שכיח ובברייתא דרב ביבי דנקט שמא תמות בשביל המיעוט ואע"ג דרבה בר ליואי לא חש למינקט שמא בשביל מיעוטא וא"ת ומנין לו לגמרא דרב זביד לא בעי למימר דאין בנים כלל בלא סימנים כדמשמע במילתיה וי"ל דאם אין בנים כלל בלא סימנים בא למימר א"כ במאי אתא לפלוגי אדרב ספרא כיון דלדידיה נמי אין בנים כלל בלא סימנים כמו לרב ספרא אלא ודאי אתא למימר דאין הבנים סימן גדלות אלא השערות וכי ליכא שערות לא מחזקינן לה ודאי גדולה ולהכי פריך ולבדוק ומשני חוששין שמא נשרו וחוששין לה בספק גדולה לענין חליצה וקדושין דאורייתא ולענין עונשין ומילי טובא ובקונטרס פ"י דסבר רב זביד דתוך הזמן כלאחר הזמן דלא כהלכתא נראה לר"י דבעלמא מודה רב זביד דתוך הזמן כלפני הזמן ושאי הכא דע"י בנים חשבינן לסימנים כאילו הם לאחר זמן כדפרישית נמי לרב ספרא: **משום** צער לידה חיישינן. וא"ת כיון דאין בנים בלא סימנים משעת העיבור נבדוק קמי לידה ואי ליכא סימנין ליכא למיחש שמא נשרו דאכתי לא בא צער לידה וי"ל דלאו דוקא נקט צער לידה דה"ה נמי דמשום צער עיבור חיישינן שמא נשרו ולא נקט צער לידה אלא משום דאקשי ליה ונבדוק את החמות כדי למאן דהיינו אחר לידה להכי נקט צער לידה וה"ה דאי בדקנה קמי לידה ולא אשכחן דאיכא למיחש דנשרו משום צער עיבור ואי היה מפרש מילתיה דרב זביד דאין לידת בנים בלא סימנים קאמר הוי אתי שפיר הא דנקט צער לידה ולא היינו צריכים לומר משום צער עיבור חיישינן אבל אי אפשר לומר כן דא"כ לא הוי משני מידי לרבה בר ליואי: **מתה** בתו או נתגרשה. הא דלא נקט מיאנה או שנמצאת אילונית משום דמתני' אתא לאשמועינן אפילו כנס ולבסוף גירש ומיאנה או שנמצאת אילונית אין שום חדוש דבטלו להו קידושי קמאי וכך לי כנס ולבסוף מיאנה כמו מיאנה ולבסוף כנס א"נ משום דקאי אאחת מכל העריות האלו ומיאנה או שנמצאת אילונית לא שייך בכל העריות: **שלשה** אחים שנים וכו'. לקמן בפרק ד' אחים (דף ל. ד"ה גירש) אפרש לה אמאי נקט שלשה אחים: **נישואין** הראשונים מפילים. הכא לא הוה שייך למינקט הראשונים דליכא הכא תרי נישואין ומשום ההיא דבפרק ב"ש (לקמן קח:) נקט הכי. דתנן המגרש האשה והחזירה מותרת ליבם ור"א אוסר ומפרש התם טעמא דר"א משום דמספקא ליה אי מיתה מפלת אי נישואים הראשונים מפילים: **תמאן** השתא ותתייבם כו'. ואפי' לר"ג דלית ליה מלמדין את הקטנה שתמאן לקמן בפ' ב"ש (דף קט.) היינו להוציאה מבעלה א"נ פריך דהיכא דמיאנה תתייבם צרתה ומתני' משמע דאין לה תקנה אלא בחליצה: **לא** צרת ערוה שאני כו'. ה"נ בשעת נפילה נראית כצרת בתו וא"ת ומנא ליה דטעמא דרמי בר יחזקאל משום דבשעת נפילה נראית ככלתו דלמא טעמא דרמי בר יחזקאל גופיה משום דרבי אושעיא דאינה ממאנת לזיקתו וי"ל דע"כ טעמא דרמי בר יחזקאל משום דבשעת נפילה נראית ככלתו מדנקט אסורה לאביו מכלל דלעלמא שריא ואי טעמא משום דאינה

ממאנת לזיקתו אסורה נמי לעלמא וא"ת א"כ תקשה ברייתא דרמי בר יחזקאל לר' אושעיא ותירץ הר"ר משה כהן דאיכא למימר דמיירי כשחלצה ולהכי שריא לעלמא ולא משום דממאנת לזיקתו א"נ כשמיאנה ביבם אחר שנתייבמה דליכא זיקה ומ"מ אסורה לאביו משום דבשעת נפילה נראית ככלתו : (תוספות)

רשב"א אפילו למאן דאמר אין חוששין משום לער לידה חיישינן. ואם תאמר לרב זביד אם כן מצינו חמותו ממאנת, דהא משמע דלדידה אלו בדקנוה יפה יפה קודם לידה ממאנת היא. תירצו בתוס' (ד"ה משום) דאפילו בדק חוששין, ולער לידה לאו דוקא אלא לער עבור. ויש מפרש (רמב"ן ד"ה ודרכי זביד) לרב זביד א"א לעולם לולד בלא סימנין ולא נבדקה אשה קודם לידה שלא היו לה סימנין. והא דאקשינן ונבדוק הכי קאמר, אמאי סמכינן אלידה כיון דאפשר לה לבדוק. ולי נראה דעיקר קושיותינו אינה, דאלו ידיה זין עיניה משעת קשויה עד שעת גמר לידה שפיר, אבל אי אפשר לומר כן דהא קושי ולער לידה כארבעים וחמשים יום או שתי שבתות למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה כדאיתא בנדה פרק המפלת (לח, ב) ואי אפשר לומר שיהיו ידיה זין עיניה בכל שעה ואפילו שתי שבתות ושמא בלו ונשרו. ויש מי שאומר דכולה סוגיין כמאן דאמר תוך הפרק כלאחר הפרק, אבל למאן דאמר כלפני הפרק על כרחין שמא תתעבר ותמות קאמר. ודרכה בר שמואל דקתני שכבר ילדו ולא קתני שכבר גדלו, לאו דוקא, אלא לומר דכיון שילדו ודאי גדלו. ואינו מחזור דאם כן אמאי אוקמוה הכא לדרכה בר שמואל דלא כהלכתא ולא פרקינן הכי. ועוד כיון דסוגיין גבי הלכתא דהני מיולי לא מפקינן להו לבר מהלכתא. דהא אסיקנא בפרק יואל דופן (מו, א) דתוך הפרק כלפני הפרק. והרמב"ם ז"ל (הל' אישות פ"ב ה"ט) כתב הבת שילדה אחר שתיים עשרה שנה הרי זו גדולה בניס הרי הן כסימנין. פירוש לפירושו דרב ספרא לא אתא לתרץ שכבר ילדו, דהכי קאמר אי אתה יכול לומר בחמותו כו' שמאנו ואף על פי שלא הביאו סימנין לפי שכבר ילדו, ובניס לאחר שהגיעה לכלל שנותיה הרי הן כסימנין. אלא דקשה לפירושו דאם כן אמאי אמר אלא לעולם שמא תתעבר ושמא תמות, אדרכה על כרחין שמא תתעבר ותמות קאמר. ושמא הוא ז"ל גורם לעולם שמא תתעבר ותמות (וכ"כ המ"מ סם) ויש לי לפרש לפי דבריו דמשום הכי אמרי שמא תתעבר ושמא תמות, משום דקטנה משמשת במוד כללא הוא לכל הטנה, ואפילו להגיעה לכלל שנותיה ולא הביאה סימנים, וכיון שכן אי אפשר לומר דודאי מתה למאן דסבירא ליה דבניס הרי הן כסימנין, דלמא ילדה ולד של קיימא, והוברר הדבר שגדולה היא והיא חייה ועזרה חי. ואם

תאמר והא ודאי לפום מאי דאמרן בשנתעברה לאחר י"ב היא, דאי לא ודאי מתה כיון דבשעת עבודה קטנה הוה לדיכא קטנה דמיעברה, וכדמשמע ודאי למאן דאמר שמה תתעבר ותמות מיד, הכריכוה לשמש כל הזמן במוך אף על פי שפעמים שתלך לאחר י"ב לאחר שתביא סימנין קודם לידתה. ואפילו הכי קאמר דודאי מתה כיון שנתעברה בעודה קטנה. וגרסינן בירושלמי (פ"א ה"ב) אמר ר' רדיפא ר' יונה בשם רב הונא עברה וילדה עד שלא הביאה שתי שערות היא ובנה מתים וכו' עברה עד שלא הביא שתי שערות וילדה משהביאה שתי שערות היא חיה ובנה מת. אלמא אפילו לדברי גמרא דבני מערבא מיהת בנה מת. אם כן הכא על כרחנו בשנתעברה לאחר י"ב קאמר, וכיון שכן מאי שנא משום שילדו תיפוק ליה משום דרבא דאמר בפרק יואל דופן (מו, א) דקטנה שהגיעה לכלל שנותיה חזקה הביאה סימנין ואף על גב דבדקן ולא אשכחן חיישינן שמה נשרו, והוא דבעל לאחר זמן משום דאיכא ספיקא דאורייתא, כדאיתא התם בפרק יואל דופן. יא לומר דהכי לפרוקא אפילו למאן דאמר אין חוששין שמה נשרו ואפילו בעל לאחר זמן קאתי, וכדאקשינן ליה לרב זביד הניחא למאן דאמר חוששין שמה נשרו אלא למאן דאמר אין חוששין מאי איכא למימר, דאלמא בעי לפרוקא אליבא דכלהו אמוראי. ומאן דאמר שמה תתעבר ותמות היינו משום דסבירא ליה בניס הרי הן כסימנין, אלא כל שלא הביאה סימנין בשעת עבודה ודאי מתה. כן נ"ל ליישב דברי הרב ז"ל ולפי גירסת האחרים דגרסי בדרכה בר שמואל ושמה תמות וכן היא בהל' הרי"א פ"ז ל"ב, ב) ובספר מוגה בישיבת הגאונים ז"ל. (ועי' רמב"ן וריטב"א). הא דאמרינן ותמאן השתא, קשיא לי מאי קושיא ואמאי (אין) מלמדים אותם שתמאן, והא אוקימנא מתניתין כאבא שאול דאמר מלות חליצה קודמת למלות יבום כדאיתא בריש מכילתין (ג, א). ויש לומר דלישנא דמתניתין דקתני חולצת ולא מתיבמת קשיתיה, דמשמע שאינה יכולה להתיבם וכדאמרינן לקמן בפ"ד אחין (כו, א) ולימא ליה גזרה דלמא קדים וחליץ לה לראשונה ברישא. ומשני ולא מתיבמת קתני למימרא דליכא דין יבום כלל. והיינו דאקשינן אמאי אינה יכולה להתיבם תמאן השתא. ואמרינן לימא מסייעא ליה לר' הושעיא דאמר ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו. ומשמע מהכא דלר' הושעיא אינה ממאנת לזיקתו כלל, ואפילו מאנה בנשואין דקמא, דאי לא תמאן השתא בנשואין דקמא, והא ללא כירושלמי (פ"א ה"ב) דגרסינן התם אם באומרת אי אפסי לא בנשואין ולא בנשואין אחיד כל עמא מודו שהיא עוקרת. והא דאמרינן נמי לעיל (יב, א) כי מאנה ביבם נמי נשואין קמאי קא עקרא, לא איתא כר' הושעיא אללא

כשמואל אתמר, ושמואל לית ליה דר' הושעיא כדמוכח בפ' ב"ש (להלן קז, ב). הא דפרקינן לרת ערות שאני כדרמי בר יחזקאל. ה"ה דהוה מלי לתרוי כגון שמתה דשזב אינה יכולה למאן, והכי מוקי לה בירושלמי (קס) אלכא דבגמרינן בעי לאוקמה אפילו בעודה בחיה וכדרמי בר יחזקאל דקיימא לן כותיה. (רש"א)

דף יג - ב

חלצו ב"ש פוסלין מן הכהונה ובית הלל מכשירין נתייבמו בית שמאי מכשירין ובית הלל פוסלין אע"פ שאלו אוסרים ואלו מתירין אלו פוסלין ואלו מכשירין לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי כל הטהרות והטמאות שהיו אלו מטהרים ואלו מטמאין לא נמנעו עושין טהרות אלו על גבי אלו: **גמ'** אמר רבי שמעון בן פזי מאי טעמא דבית שמאי דכתיב **דברים כה-ה** לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר חוצה מכלל דאיכא פנימית ואמר רחמנא לא תהיה ובית הלל מיבעי להו לכדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מנין שאין קידושין תופסין ביבמה שנאמר לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר לא תהיה בה הויה לזר ובית שמאי מי כתיב לחוץ חוצה כתיב ובית הלל כיון דכתיב חוצה כמאן דכתיב לחוץ דמי דתניא ר' נחמיה אומר כל תיבה שצריכה למ"ד בתחלתה הטיל לה הכתוב ה"א בסופה ותנא דבי ר' ישמעאל כגון אלים **שמות טו-כז** אלימה מחנים **שמואל ב יז-כד/כז** מצרימה **במדבר לג-מו/מז**

דף יד - א

מי סברת עשו ב"ש כדבריהם לא עשו ב"ש כדבריהם ור' יוחנן אמר עשו ועשו ובפלוגתא

[דרב ושמואל] דרב אומר לא עשו ב"ש כדבריהם ושמואל אמר עשו ועשו אימת אילימא קודם בת קול מ"ט דמ"ד לא עשו ואלא לאחר בת קול מ"ט דמ"ד עשו אי בעית אימא קודם בת קול ואי בעית אימא לאחר בת קול אי בעית אימא קודם בת קול וכגון דב"ה רובא למ"ד לא עשו דהא ב"ה רובא ומ"ד עשו כי אזלינן בתר רובא היכא דכי הדדי נינהו הכא בית שמאי מחדדי טפי ואי בעית אימא לאחר בת קול מ"ד לא עשו דהא נפקא בת קול ומ"ד עשו רבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבית קול ומ"ד עשו קרינן כאן [דברים יד-א](#)] לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות אמר אביי כי אמרינן לא תתגודדו כגון שתי בתי דינים בעיר אחת הללו מורים כדברי ב"ש והללו מורים כדברי ב"ה אבל שתי בתי דינים בשתי עיירות לית לן בה אמר ליה רבא והא ב"ש וב"ה כשתי בתי דינים בעיר אחת דמי אלא אמר רבא כי אמרינן לא תתגודדו כגון ב"ד בעיר אחת פלג מורין כדברי ב"ש ופלג מורין כדברי ב"ה אבל שתי בתי דינים בעיר אחת לית לן בה תא שמע במקומו של רבי אליעזר היו כורתים עצים לעשות פחמים בשבת לעשות ברזל במקומו של ר' יוסי הגלילי היו אוכלים בשר עוף בחלב במקומו של רבי אליעזר אין במקומו של רבי עקיבא לא דתניא כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אין דוחה את השבת והאי מאי תיובתא מקומות מקומות שאני ודקארי לה מאי קארי לה ס"ד אמיא משום חומרא דשבת כמקום אחד דמי קמ"ל ת"ש דרבי אבהו כי איקלע לאתריה דרבי יהושע בן לוי הוה מטלטל שרגא וכי איקלע לאתריה דר' יוחנן לא הוה מטלטל שרגא והאי מאי קושיא ולא אמרינן מקומות שאני אנן הכי קאמרינן ר' אבהו היכי עביד הכא הכי והיכי עביד הכא הכי רבי אבהו כר' יהושע בן לוי סבירא ליה וכי מקלע לאתריה דרבי יוחנן לא הוה מטלטל משום כבודו דרבי יוחנן והאיכא שמעא דמודע ליה לשמעא ת"ש אע"פ שאלו אוסרים ואלו מתירים לא נמנעו ב"ש מלישא נשים מב"ה ולא ב"ה מב"ש אי אמרת בשלמא לא עשו משום הכי לא נמנעו אלא אי אמרת עשו אמאי לא נמנעו בשלמא ב"ש מב"ה לא נמנעו דבני חייבי לאוין נינהו אלא ב"ה מבית שמאי אמאי לא נמנעו בני חייבי כריתות ממזרים נינהו וכי תימא קסברי ב"ה דאין ממזר מחייבי כריתות והאמר רבי אלעזר אף על פי שנחלקו ב"ש וב"ה בצרות מודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת אלא לאו שמע מינה לא עשו לא לעולם עשו דמודעי להו ופרשי והכי נמי מסתברא דקתני סיפא כל הטהרות וכל הטמאות שהיו אלו מטהרין ואלו מטמאין לא נמנעו עושים טהרות אלו על גבי אלו

רפ"י בת קול. בעירובין כפ"ק (דף יג.) ינאה בת קול ואמרה הלכה כב"ה: דכי הדדי נינהו. בחכמה: ר' יהושע היא. כפ' הזהב: היו כורתים עצים בשבת לעשות פחמים. לבו ביום כדי לעשות ברזל איזמל של מילה דקסבר ר"א מכשירי מילה דוחין שבת כמילה עצמה: בשר עוף בחלב. שהיה דורש בחלב אמו מי שיש לו חלב אמו ילא בשר עוף שאין לו חלב אם והכי אמרי' כפ' כל הבשר: כלל אמר ר"ע. לגבי מילה באיסור שבת: מאי קארי לה. הא כבר שנו לעיל כי אמרינן לא תתגודדו כו': מטלטל שרגא. נר שהדליקו בו בשבת וכבה דסבר לה רבי יהושע כר"ס דלית ליה מוקפה ור' יוחנן סבר לה כר' יהודה דלית ליה מוקפה אפי' שלא מחמת איסור: והא איכא שמעא. דרבי אבהו דלא מסיק אדעתיה ומטלטל באתריה דר' יוחנן הואיל וחזי לר' אבהו בעלמא דמטלטל: בני חייבי לאוין נינהו. הנך דב"ה שהצרות נישאות לשוק כלל חליצה אפי' לב"ש דאמרי חליצה בעי כלאו בעלמא נינהו לא תהיה אשת המת ואין ממזר אלא מחייבי כריתות כדאמרי' לקמן בהחולץ (דף מט.): חייבי

כריתות נינהו. כיון לזכרת הבת פטורה המייבמה עומד באיסור אשת אח זכרת: אין ממזר מחייבי כריתות. אלא מחייבי מיתות ב"ד כגון אמו וחמותו וכלתו וכיוצא בהן וכל הנך לאיסור אחוה לית בהו מיתה: דמודעי להו. ב"ש לב"ה דעו שהמספחה זו מזכרת ערוה שנתייבמה בזה ופרשו: ע"ג אלו. משאילין כלים אלו לאלו וב"ה מחמירין בטהרות טפי: (רש"י)

תוספות מי סברת עשו וכו'. תימה שלא הקשה רבי יוחנן לר"ל מה היא דמיייתי בסמוך במקומו של ר' אליעזר היו כורתין כו' וי"ל דאין חוששין לדקדק כל כך על דבריו דממילא הוה מוקשה ממגילה כמו שהקשה בעצמו: לא עשו ב"ש כדבריהם תימה הא אשכחן. דעשו דהטה ר' טרפון כדברי ב"ש (ברכות דף י:) והלל שהביא עולתו לעזרה וחברו עליו תלמידי שמאי (ביצה דף כ.). ותניא בפרק אלו טרפות (חולין דף מד.) הרוצה לעשות כדברי ב"ש עושה ומוקי לה קודם בת קול ומיהו בלאו הכי מוכח בשמעתין דעשו: רבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבית קול. וא"ת ומ"ש דלא קי"ל כבת קול דר"א אלא אמרינן בכל דוכתי דשמותי הוא ואין הלכה כמותו וכבת קול דב"ה קי"ל דהלכה כב"ה וי"ל משום דבת קול דר"א לא יצאה אלא לכבודו שאמר מן השמים יוכיחו כדאמר התם א"נ בההיא בת קול שהיתה כנגד רבים דרבנן הוה רובא דודאי אין הלכה אבל כבת קול דב"ה קי"ל משום דהוה ב"ה רובא אלא דב"ש מחדדי טפי וא"ת ודנמא רבי יהושע נמי דוקא התם קאמר דאין משגיחין כדפרשנו אבל בעלמא לא וי"ל מדנקט ר' יהושע האי לישראל ואמר לא בשמים היא ש"מ דבכל דוכתא אית ליה דאין משגיחין: כי אמרי' לא תתגודדו כגון שתי בתי דינין בעיר אחת כו'. וא"ת מה תירץ ממגילה דבעיר אחת היו קורין לבני העיר בי"ד ולבני כפרים היו מקדימים ליום הכניסה ואומר הרב רבי חיים דבני כפרים היו קורין. בעירם כדמוכח בירושלמי והשתא הוה שתי בתי דינים בב' עיירות דבכי האי גוונא לא שייך לא תתגודדו אפילו לאביי והא דקרי ליה יום הכניסה לפי שבעירם היו מתאספים לבא לבית הכנסת בשני ובחמישי לקרות התורה וכן נראה דאמר בירושלמי דבן עיר אין מוציא בן כרך דכל שאין מחויב בדבר אין מוציא אחרים ידי חובתם וכיון שבני הכפרים היו בקיאים לקרות ודאי היו קורין בעירם: במקומו של רבי אליעזר כו'. במתכוין היו מביאים עצמם שיהיו צריכים לכך משום חיבוב מצוה: לא הוה מטלטל שרגא. וא"ת התם משום דהרואה אומר אין צריך לטלטל וי"ל דאפילו היה נופל על טליתו לא היה מטלטל: לא הוה מטלטל משום כבודו של רבי יוחנן. ואע"ג דבסוף שבת (דף קנו: ושם) פסיק רבי יוחנן כר"ש במוקצה מחמת איסור הכא בהדליקו בו אותה שבת איירי כדפיר' בקונטרס דחמיר טפי משום דדחייה בידיים אבל אין לפרש דהכא איירי במוקצה מחמת מיאוס דהא מוקצה מחמת איסור חמיר טפי לפירוש ר"ת שפירש בספ"ק דשבת (דף יט: ושם) גבי כרכי דזוזי ועוד דעל מוקצה מחמת מיאוס א"ר יוחנן בפ' כירה (ד' מה:.) אנו אין לנו בנר אלא כר"ש: בשלמא ב"ש לא נמנעו כו'. וא"ת ואמאי לא נמנעו משום צרה עצמה כדאמרי' לקמן בשמעתין וי"ל דצרה עצמה לא שכיחא כולי האי כמו בני הצרות שהאחת יולדת כמה בניים: (תוספות)

רשב"א ור' יוחנן אמר עשו ועשו. פי' עשו הם ועשו אחרים בהוראתן. אמר אביי כי אמרינן לא תתגודדו שני בתי דינין בעיר אחת ואקשינן והא בית שמאי ובית הלל שתי בתי דינין בעיר אחת הן. וזדין היה דליקטי ליה והא מגילה שני בתי דינין בעיר אחת הוה, דהא כשמקדימין ליום הכניסה בעיירות הן קורין. וכן פרש"י (לעיל יג, ב ד"ה לא תעשו וכו') אלא דאביי לא אתא השתא לתרומי אלא למאן דאמר עשו בלרות, ומשום הכי פרכיה רבא מטעמא דבית שמאי ובית הלל גופא. אי נמי יג' לומר דבני כפרים ובני כרכים אפילו בעיר אחת כשהי עיירות דמו לפי שמצויין בעיר והן בעיר כבני עיר אחרת דמי. והר"א אב"ד פי' דמהכא ילפינן שהכפרים כשמקדימין ליום הכניסה בכפרים עצמן הן קורין, ולא שיבואו לבעירות ויקראו שם. ואינו מחוור (ועיין רמב"ן). ולי נראה דמגילה שפיר איתרכלא בפירוקי דאביי משום דעיקר קושיא דר"ל מארבעה עשר וחמשה עשר הוה, דזדידהו הוה לאיכא איסורא למיקרי חד ציומא

דחבריה כדאמרין התם (מגילה ב, א) זמנו של זה לא זמנו של זה. אבל בני כפרים אלו ראו שלא להקדים ליום הכניסה שפיר דמי, קל הוא שהקלו להם חכמים להקדים ליום הכניסה, ותקנתא לידהו הוא כדאיתא התם (ד, א) במסקנא. ועוד דתניא התם (ב, א) אבל בזמן הזה שמסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה, אלמא יום כניסה לבני כפרים לאו זמנן הוא, אלא קולא בלבד שהקלו להם אלו ראו לקרות ביום כניסה מפני שמספיקין מים ומזון לאחייהם שבכרכין. הלכך אי בעי למקרי בארבע עשר שפיר דמי וליכא איסורא של כלום. ור"ל לא קשיא ליה אלא היכא דאיכא איסורא כדאמר ליה אמינא לך אנא איסורא ואת אמרת לי מנהגא. וכן נראה מדברי רש"י ז"ל (לעיל יג, ב ד"ה ואת אמרת וכו') ועיין רש"י מגילה ב, א ד"ה אלא שהכפרים וכו'). וטעמא דמלתא דהקדימה דיום כניסה לא מתחזי כשתי תורות ואין כאן אגודות, דכיון דקא חזו להשתא קרו באחד עשר ואשתקד קראו בי"ב ופנה אחרת בשלש עשר ואחרת בי"ד, הא ודאי קא חזו דלאו זמן קבוע הוא להם, אלא שהקלו להם להקדים ליום הכניסה, ואי משילי אינטי אמרינן להו משום דמספקי מים ומזון לאחים שבכרכין. והלכך לא קשיא ליה לר"ל אלא י"ד וט"ו. וכיון שכן בני י"ד ובני ט"ו שתי בתי דינין כשתי עיירות הן ושני. במקומו של ר' אליעזר היו כורתין עצים לעשות פחמין כו' במקומו של ר' אליעזר אין במקומו של ר"ע לא. פר"ח ז"ל וקשיא ליה לאבוי דקא סלקא דעתא דמשום חומרא דשבת כשתי בתי דינין בעיר אחת הוא וכדאמרין במסקנא. ואף על פי שכבר נדחו דברי אבוי בקושיא דרבא זו שיטה בתלמודא בהרבה מקומות לומר לימא תהוי תיובתא מהא נמי. ולפי פירוש גרסינן במסקנא סד"א משום חומרא דשבת כשתי בתי דינין בעיר אחת דמי. ויש ספרים דגרסי כב"ד אחת בעיר אחרת דמי וקושיא לרבא היא. האי ליטנא דאמר שבת אלטריכא ליה סד"א משום חומרא דשבת כמקום אחד דמי קמ"ל. קשיא ליה דלא הוה ליה למימר כי האי ליטנא אלא דקארי לה מאי קארי לה משום חומרא דשבת ותו לא. אי נמי קסבר משום חומרא דשבת כמקום אחד דמי, ואמר ליה לא, מאי אלטריכא ליה דקאמר ומאי קמ"ל דקאמר, ואפשר לומר דכולה מלתא קושיא ופירוקא תלמודא הוא דקאמר לה, ולברורי אתא דלא תקשו לך מהא לא לרבא ולא לאבוי דשני מקומות שאני אלא דנקיט לה בדרך קושיא ותירוץ לברורה שפיר. והוא מדרכי התלמוד וכמוהו רבים בתלמוד. ולפיכך קא מקשי' ודקארי לה לאשמועינן מאי קארי לה פשיטא, וליכא מאן דטעי בהא דהא שני מקומות שאני. ופריק אלטריך לה לאשמועינן דלא טענה בה לומר משום חומרא דשבת כמקום אחד דמי קא משמע לן דלא. והא דפריק מאי תיובתיה מקומות מקומות שאני. הוא הדין דהוה מצי למימר התם הוואה לומר ברזל הוא דלא אשכחו, אלא דעדיפא מיניה קאמר. ודכותה נמי בהא דרבי אבהו הוה מצי למימר שרגא דלא אלטריך הוא ליה, אלא דעדיפא מיניה קאמר. הא דאמרין והא איכא שמעא ופריק דמודע ליה לשמעא. פרש"י ז"ל (בד"ה וה"א) והא איכא שמעא דרבי אבהו דלא מסיק אדעתיה ומטלטל באתריה דר' יוחנן הואיל וחזי ר' אבהו בעלמא דמטלטלי. פי' לפרוש, שהיה לו לרבי אבהו שלא לטלטל בשום מקום, כדי שלא יבא שמעא לטלטל באתריה דרבי יוחנן, ויחשב הרואים שאין ר' אבהו מקפיד בכבודו של רבי יוחנן, ושמעא בהורמניה דר' אבהו הוא דעבד. ואינו מחוור שלא מזינו שיהא אסור להקל במקומו, כדי שלא יבא שמעו לזלזל בדבר במקום מי שמחמיר בו. ונ"ל דהכי קא מקשה, והאיכא שמעינן לחשיד ליה דכיון דחזי ליה דלא מטלטל במקומו של ר' יוחנן סבר דר' רבה כר' יוחנן רביה ס"ל, וכי מטלטל במקומות של ר' יהושע בן לוי אקולי הוא דמיקל בה. ופריק דמודע ליה דכרבי יהושע בן לוי סבירא ליה, והאי דלא מטלטל במקומו של ר' יוחנן משום כבודו

דף יד - ב

אי אמרת בשלמא דמודעי להו משום הכי לא נמנעו אלא אי אמרת דלא מודעי להו בשלמא ב"ש מב"ה לא נמנעו דטמאות דב"ה לב"ש טהרות נינהו אלא ב"ה מב"ש למה לא נמנעו טהרות דב"ש לב"ה טמאות נינהו אלא לאו דמודעי להו שמע מינה ומאי אולמיה דהך מהך מהו דתימא צרה קלא אית לה קמ"ל גופא אמר רבי אלעזר אע"פ שנחלקו ב"ש וב"ה בצרות מודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת מאן מודים אילימא ב"ש לב"ה פשיטא בני חייבי לאוין כשרים נינהו אלא ב"ה לב"ש היא גופא חייבי כריתות היא לעולם ב"ש לב"ה ולאפוקי מדר' עקיבא דאמר יש ממזר מחייבי לאוין קמ"ל דאין ממזר מחייבי לאוין ת"ש אע"פ שנחלקו ב"ש וב"ה בצרות ובאחיות בגט ישן ובספק אשת איש ובמגרש את אשתו ולנה עמו בפונדק בכסף ובשוה כסף בפרוטה ובשוה פרוטה לא נמנעו ב"ש מלישא נשים מבית הלל ולא ב"ה מבית שמאי ללמדך שחיבה וריעות נוהגים זה בזה לקיים מה שנאמר [\[זכריה ח-יט\]](#) האמת והשלוש אהבו ר"ש אומר נמנעו הן מן הודאי ולא נמנעו מן הספק אי אמרת בשלמא עשו משום הכי נמנעו אלא אי אמרת לא עשו אמאי נמנעו ותסברא נהי נמי דעשו בשלמא בית הלל נמנעו מבית שמאי דחייבי כריתות נינהו וממזרים הם לב"ה אלא ב"ש אמאי נמנעו מב"ה בני חייבי לאוין נינהו וכשרים נינהו כדאמר רב נחמן בר יצחק לא נצרכה אלא לצרה עצמה ה"נ לא נצרכה אלא לצרה עצמה ומ"ש מן הודאי דאיסורא הוא ספק נמי איסורא הוא לא תימא מן הספק אלא אימא מן הסתם דמודעי להו ופרשי ומאי קמ"ל דאהבה וריעות נוהגים זה בזה היינו רישא הא קמ"ל דכולה ר"ש היא תא שמע דאמר רבי יוחנן בן נורי היאך הלכה זו רווחת בישראל נעשה כדברי ב"ש הולד ממזר לדברי ב"ה נעשה כדברי ב"ה הולד פגום לדברי ב"ש בואו ונתקן להן לצרות

רפ"י ומאי אולמיה דהאי מהאי. דקאמר ה"נ מסתברא דמודעי להו מהאי היכי מסתברא טפי: קלא אית לה. ולא כריך לאודועי ומהתם לא תילף דמודעי: ה"ג פשיטא בני חייבי לאוין כשרים נינהו: מדר"ע. לקמן בפרק החולץ (דף מט.): בצרות. במתני': ובאחיות. בפרק ד' אחין (לקמן כו.): ובספק אשת איש. בפרק ב"ש (לקמן קז.) לתנן בש"א אין ממאנים אלף ארוסות וכו' והקטנה בת מיאון קרי ספק אשת איש דלמא ממאנת ונפקא ליסנא אחרינא נראה שכיב מרע שכתב לאשה זה גיטין מהיום אם מתי מחולי זה כל אותם הימים נקראת ספק אשת איש כדתנן (גיטין דף עז.). מה היא כל אותן הימים ר' יוסי אומר בעילתו ספק ר"מ אומר בעילתו תלויה ותנן לא תתייחד עמו אלף ע"פ עדים אע"פ שלא שנינו בה מחלוקת ב"ש וב"ה על כרחך נחלקו בה אותו מחלוקת

שנחלקו במגרש את אשתו ולנה עמו בפונדק (שם דף פא.). לב"ש דאמרי לא אמרי' הן הן עדי ייחוד הן הן עדי ביאה אינה כריכה הימנו גט שני ולב"ה דאמרי הן הן עידי ייחוד הן הן עדי ביאה כריכה הימנו גט שני ובפ' מי שאלחזו קורדייקוס (שם עג:) איפליגו בה ר' יוסי בר' יהודה ורבנן דקתני ראוה שנתייחדה עמו באפלה כו' ומוקמינן התם לאלכיצר דב"ה דמגרש אשתו ולנה עמו בפונדקי הוא דאיפליגו בה דאמר כמאן אזלח הא דא"ר יוחנן מחלוקת כשראוה כשנבעלה כו' והיא דר' יוחנן גבי פלוגתא דב"ש וב"ה איתמר: גט ישן. המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי במס' גיטין בהזורה (ד' פא.): בכסף ושוה כסף בפרוטה ושוה פרוטה. לענין קידושי אשה ב"ש אומרים דינר ושוה דינר ובה"א בפרוטה ושוה פרוטה ודינר הוא כסף לורי ופרוטה היא של נחושת וה"ק הכא בכסף ובשוה כסף לב"ש בפרוטה ובשוה פרוטה לב"ה ובפ"ק דקדושין (דף יא.) קרי לדינר דב"ש כסף דאמר רב אסי כל כסף האמור בחורה סתם כסף לורי ואותבינן והרי קידושי אשה כו' לימא רב אסי דאמר כב"ש: מן הספק. קא ס"ד השתא באיסור ספק כגון מגרש ולנה עמו בפונדקי דליכא אלח ספק דשמא בא עליה לשם קידושין: לרה עכמה. הא דקתני נמנעים מרה עכמה ולעולם ב"ש נמי נמנעים מב"ה מלישא כרת הבת בלא חליצה: מן הסתם. כל כמה דלאו מודעי להו לא היו פרשי מסתמא דודאי אי הוה מהנדך ללא סבירא להו הוה מודעי להו: הולד פגום לדברי ב"ש. דאם היה כהן פסול לכהונה ואע"ג דבני חייבי לאוין כשרים לכהן חללים הם לענין כהונה דאתא בק"י מאלמנה לכ"ג לקמן בשמעתין: (רש"י)

תוספות בשלמא ב"ש לא נמנעו מב"ה כו'. להאי גירסא לא מוכח מהכא אלא דלמ"ד עשו אודועי מודעי להו אבל ר"ח גריס איפכא בשלמא ב"ה לא נמנעו מב"ש דטומאות דב"ש לב"ה טהורות נינהו וזאת הגירסא נראית דבכל מקום ב"ש מחמיר לענין טומאה דכי חשיב בעדיות (פ"ה) קולי דב"ש וחומרי דב"ה לא חשיב אלא תרי מילי דטומאה וטהרה אבל כל שאר מילי דטומאה וטהרה כגון שדרה וגולגולת ושוקת יהוא הוה ב"ש לחומרא והשתא לפי האי גירסא מוכח שפיר דאודועי מודעי להו [אפי' לא עשו] דליכא למימר דלא נמנעו ב"ש מב"ה משום דלא עשו ב"ש כדבריהם והיו עושין בכל דבר כב"ה ואפי' לקולא כדמוכח לקמן דהא טעמא דלא עשו משום אגודות ובטומאה ובטהרה דב"ש לחומר' היה להם לב"ש למנוע מלעשו' טהרות אגב כלים דב"ה דליכא אגודות דהרואה אומר לא צריכי לכלים זידהו כדאמר גבי שוקת בית יהוא הרואה אומר לאפושמי מיא הוא דעבדי אלא ודאי ע"כ אודועי הוה מודעי להו אפילו למ"ד לא עשו והא דקאמר בשלמא בית הלל לא נמנעו מב"ש דטומאות דב"ש לב"ה טהורות נינהו ואע"ג דבתרי מילי ב"ש לקולא הני תרי מילי לא שכיחי א"נ נקט בשלמא משום אליבא דמ"ד לא עשו: פשיטא בני חייבי לאוין כשרים נינהו. תימא דלא מסיק אדעת' דאתא לאפוקי מדר"ע ואי הוה האי ר' אלעזר אמורא הוה א"ש דפשיטא ליה דאין הלכה כר"ע אבל הוא רבי אלעזר בן שמוע שהוא תנא כדמוכח בעשרה יוחסין (קדושין עה:): ונראה דס"ד דלשום תנא לא הוה ממזר מיבמה לשוק אלא דוקא מחייבי לאוין דשאר כדתנן בהחולץ (לקמן מט. ושם) איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא והא דתנן בהאשה רבה (לקמן ד' צב. ושם) האשה שהלך בעלה ובנה למד"ה ואמרו מת בעלה ואח"כ מת בנה ונשאת ואח"כ אמרו לה חילוף היו הדברים תצא (מזה ומזה) והולד ממזר (מזה ומזה) משמע דהוי ממזר מיבמה לשוק קס"ד דקנסא בעלמא הוא אע"ג דתניא בגמ' זו דברי ר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ההיא ברייתא לא שמיע ליה: ובספק אשת איש. לשון אחר שפי' בקונט' דהיינו שכיב מרע שכתב גט לאשתו ואע"ג דאין שם מחלוקת ב"ש וב"ה הא נחלקו במגרש אשתו ולנה עמו בפונדקי לא נהירא דבהדיא חשיב הכא ההיא פלוגתא דהמגרש אשתו ולנה עמו בפונדקי: בגט ישן. תימא למ"ד בפ' [הזורק] בגיטין (ד' עט: ושם) דאם פטרה בגט ישן תנשא לכתחלה למה היה להם למנוע

דמשמע דלא נמנעו משום דלא עשו כדבריהם או משום דהו מודעי להו ופרשי: אלא ב"ש אמאי נמנעים מב"ה. וא"ת ודלמא משום ממאנת ומשום ההיא דשוה כסף ככסף היו נמנעים דאם נתקדשה לראשון בפרוטה ולשני בדינר לב"ש מקודשת לשני ובניה מן הראשון ממזרים ואומר ר"י דעיקר הך ברייתא משום צרות קתני לה [ולכך קתני לה גבי מתני' דהכא] דלגבי הכי קתני לה מתני' ומשמע משום צרות גרידא היו נמנעים: ומאי שנא ודאי כו'. לא. אשנוייא קאי אלא בתר דאסיק קושייתו בא לפרש הברייתא: נעשה כדברי ב"ה הולד פגום לדברי ב"ש. פי' בקונט' דאע"ג דבני חייבי לאוין כשרים לקהל חללים הם לענין כהונה דאתי בק"ו מאלמנה כדלקמן ופליג אדר' יהושע ולית ליה פירכא דמה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת ועוד י"ל דשפיר אית ליה הך פירכא ומ"מ הולד פגום מדאיצטריך במחזיר גרושתו היא תועבה ואין בניה תועבין (קידושין דף עז.). ול"ל קרא דהא לא אתי מק"ו דאלמנה דאיכא למיפרך שכן היא עצמה מתחללת אלא דאתי למידק הא כיצא בזאת דהיינו יבמה לשוק בניה תועבין אבל קשה דבסוף נדה (ע. ושם) מסיק ר' יהושע דולד מחזיר גרושתו כשר משום היא תועבה ואין בניה תועבין ול"ל קרא דליכא למימר דאתי למידק אבני יבמה לשוק דהא לקמן קאמר רבי יהושע בני צרות מעיד אני לכם דכשרים לכהונה לב"ש משום פירכא (תוספות)

רשב"א הגרש"י ז"ל (ליתא ברש"י שלפנינו, ועי' ריטב"א שלפי פי' רש"י ללהלן יש לגרוס כן) וכן היא ברוב הספרים בשלמא בית שמאי מבית הלל לא נמנעו דטמאות דבית הלל לגבי בית שמאי טהרות נינהו. ופירש הוא ז"ל דבית הלל מחמרי בטהרות טפי מב"ש (עי' רש"י לעיל בע"א ד"ה ע"ג אלו). ולפי פירושן הא דאמרינן ה"נ מסתברא ה"ק, הכי נמי מסתברא דבית שמאי תמנא לומר דעשו מעשה, הא דאין נמנעין משום דמודעי להו ופרשי הוא, דאי עשו מעשה ולא מודעי להו קשיא טהרות אמאי לא נמנעו בית הלל מטהרות דבית שמאי, ואקשינן ומאי אולמא דהא מהך, כלומר, מאי אולמא האי רחיה דטהרות מהך לזרות, פשיטא דאי עשו מעשה טעמא משום דמודעי להו ופרשי הוא. ואלא מיהו בין ברישא בין בסיפא איכא למימר דלא עשו מעשה ומשום הכי לא נמנעו, הא עשו לא סמכי אהודעה. ואין זה מחזור, חדא דבכלהו טהרות בית שמאי לחומרא ובית הלל להקל. וכן ככל מסכת אהלות, ולקמן (טו, א) נמי גבי שוקת יהו ב"ש לחומרא ובית הלל להקל. ובמס' עדיות (פ"ד) שנינו אלו דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל וקא חשיב (שם מ"ו) חבית של זתים מגולגלין ואדם שהוא נתון תחת הסדה בית שמאי אומרים אינו מביא את הטומאה (שם מ"ב) ודם נבלות בית שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין (פ"ה מ"א) שמע מינה באלו בלבד בית שמאי לקולא ובית הלל לחומרא, הא בכלהו טהרות לבר מהני בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא ומיהו מסתברא דאי משום הא ל"ק לרש"י, דמכל מקום הא איכא הני הלכת דבית הלל לחומרא אלא דלכתי קשה אמאי נסיב לה הכין ולא איפכא, בשלמא בית הלל מבית שמאי לא נמנעו הואיל וברובן בית הלל לכולה. ועוד דלא אתמר ה"נ מסתברא אלא בדבר מוכרה, והאי כיון דליכא רחיה מינה דעשו ומודעי, לא אמרינן ככי הא הכי נמי מסתברא. והגירסא הנכונה כגר"ח ז"ל והיא במקלע הספרים, בשלמא בית הלל מבית שמאי לא נמנעו כו', וה"פ ה"נ מסתברא דמודעי להו ופרשי ממאי דקתני סיפא כל הטהרות כו', ודואי בית הלל עשו מעשה כדבריהם, ואפילו הכי בית שמאי לא נמנעו מבית הלל. ונהי דבית שמאי לא היו עושין מעשה כדברי עצמן ואפילו להחמיר, מכל מקום לא היו מקילין לעשות כדברי בית הלל, וטהרות דבית הלל לבית שמאי טמאות נינהו, ומחמירין היו על עצמן להחמיר כדברי עצמן וכדאמרינן לקמן (טו, א) גבי שוקת יהוא ששלחו והרחיבוהו, וגבי סוכה נמי דפחת שמאי את המעזיבה. אלא מושכין היו ידיהן מלהקל כדברי בית הלל, וכדאמרינן נמי בירושלמי (פ"א ה"ו) מודים בית שמאי לבית הלל לחמירין, א"ו ש"מ ומודיעין אלו לאלו

דפרשי. ואקשינן ומאי אולמיה דהא מהך, פירוש, אי אמרת בשלמא דרישא לא עשו היינו דקתני תרי
צבי, רישא לאשמועינן דלא עשו מעשה כדי שלא יעשו כאגודות אגודות, והיינו דלא נמנעו בית הלל
מבית שמאי. וסיפא אשמועינן דאף במקום שעשו בית הלל להקל שלא כדברי בית שמאי, אהבה וריעות
היו נוהגין זה בזה, ומודיעין הן זה לזה ופרשי. אלל אי אמרת עשו מעשה וטעמא דרישא נמי משום
דמודעי להו למה לי תרי צבי, הא אשמועינן בצבא דרישא ומאי אולמיה דסיפא ומאי קא משמע לן בה
טפי מדאשמועינן ברישא. ופריק מהוא דתימא רבה קלא אית לה ולעולם לא סמכינן אהודעה ושאיני
כרה משום דאם איתא דהות קלא אית לה קמ"ל. אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות ובאחיות
ובספק א"א כו'. אף על פי שאין באחיות ובספק אשת איש ובגט ישן משום כריתות, הני משום כרות
ומגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי וכסף ופנה כסף דאפשר דחתו לידי כרת הוא דמייתי להו. הא
דאקשינן אלל בית שמאי אמאי נמנעין מבית הלל בני חייבי לאוין נינהו. דין הוא דמאי למימר ליה
דבית שמאי נמנעין מבית הלל במקדש בפרוטה ובשואה פרוטה דחתי לידי כרת כשצא אחר וקדשה בכסף
ובשואה כסף, דהוה ליה הולד מראשון ממזר, ובית הלל נמנעין מבית שמאי במגרש את אשתו ובכסף
ובשואה כסף ובכרות נמי, אלל דניחא ליה לאשכוחי נמי נמנעין אף אכרות. מאי שנא ודאי דאיסורא ספק
נמי איסורא. פרש"י ז"ל, (ד"ה מן הספק) ספק כגון המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקית דמספקא
לן אם בא עליה אם לאו ואי נמי לשם קדושין או לאו. ופריק אימא מן הסתם. כלומר, לאו מן הספק
דלנה עמו קאמר אלל מן הסתם לכרות והשה קלת לפירוש היכי סתים סתומי כולו האי ומדכר לה
ללנה עמו בפונדקי בשם ספק ולספק כרות בשם סתם. ונראין דברי הרמב"ן נ"ר (בד"ה והא) שפירש
לה כולה בכרות וספק היינו שאינו יודע אם זו מאותן שנחלקו בהן, והכי אקשינן מאי שנא ודאי דאיסורא
הוא לדידהו ספק נמי ספק אסורה הוא, וכריכין לבדוק שהרי מפני ספק אחד שנתערב במשפחה נדמעה
כולה ונעשית עיסה, כ"ש משפחות ב"ש וב"ה, שהרי הרבה נטמעו בהן על פי הוראתן, ואסור להן לבית
הלל לישא מהן אלל בצדיקה. ומתרג' אימא מן הסתם דמודעי להו ופרשי. נעשה כדברי ב"ה הולד פגום
לדברי ב"ש. ור' יוחנן בן נורי אית ליה קל וחומר דאלמנה כדאיתא לקמן (טו, ב) ולית ליה פירכא דמה
אלמנה לכהן גדול שהיא עצמה מתחללת. ומעשה דר' יהושע דלקמן (שם) דהעיד על שתי משפחות
בירושלים שהן בני כרות ומהן כהנים גדולים, דלמא סבירא ליה לר' יוחנן בן נורי דשלא כראון בית שמאי
היו עושין, אלל שידן דבית הלל תקפה וקבעו הלכה כמותן. אי נמי ר' יהושע חזא ר' יוחנן בן נורי לא
חזא. (רשב"א)

מה נעשה אלא אי אמרת לא עשו מאי מה נעשה אמר רב נחמן בר יצחק לא נצרכה אלא לצרה עצמה ומה נעשה הכי קאמר הנך צרות דב"ה לב"ש היכי נעביד להו ליחלצו מימאסי אגבריהו וכי תימא לימאסן [\[משלי ג-יז\]](#) דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום ת"ש דא"ר טרפון תאבני מתי תבא צרת הבת לידי ואשאנה אימא ואשיאנה והא תאבני קאמר לאפוקי מדרבי יוחנן בן נורי ת"ש מעשה בביתו של רבן גמליאל שהיתה נשואה לאבא אחיו ומת בלא בנים וייבם רבן גמליאל את צרתה ותסברא רבן גמליאל מתלמידי ב"ש הוא אלא שאני בתו של רבן גמליאל דאילונית הואי הא מדקתני סיפא אחרים אומרים בתו של רבן גמליאל אילונית היתה מכלל דתנא קמא סבר לאו אילונית היתה הכיר בה ולא הכיר בה איכא בינייהו ואיבעית אימא כנס ולבסוף גירש איכא בינייהו איבעית אימא יש תנאי בביאה איכא בינייהו מתיב רב משרשיא מעשה בר' עקיבא שליטת אתרוג באחד בשבת ונהג בו ב' עשורין אחד כדברי ב"ש ואחד כדברי ב"ה ש"מ עשו ר' עקיבא גמריה אסתפק ליה ולא ידע אי ב"ה באחד בשבת אמור או בט"ו בשבת אמור מתיב מר זוטרא מעשה וילדה כלתו של שמאי הזקן ופיחת את המעזיבה וסיכך על גבי מטה בשביל קטן ש"מ עשו התם הרואה אומר לאפושי אויר קעביד מתיב מר זוטרא מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלים והיתה נקובה למקוה וכל טהרות שהיו בירושלים נעשים על גבה ושלחו בית שמאי והרחיבוה שביט שמאי אומרים עד שתיפחת ברובה ותנן עירוב מקואות כשפופרת הנוד בעובייה ובחללה כשתי אצבעות חוזרות למקומן שמע מינה עשו התם

רע"י סיהו חולכות. וינשאו לשוק בהכשר לדברי הכל: מה נעשה לזרות הראשונות. שנתייצמו וצניהם ממזרים אם נגמור הלכה שלא יתייצמו: לזרה עצמה. ולזרות דב"ה שנישאו לשוק קאי והאי ומאי נעשה לאו צננים קאי דהא אפי' לב"ש כשרים לקהל אלזא לזרה עצמה: רבי טרפון. מתלמידי ב"ש היה: מתי תבא לרת הבת. מאחי לידי: ואשאנה. אייבם אותה כדברי ב"ש: ואשיאנה. כדברי ב"ה: והא תאבני קאמר. ואם כב"ה מה חידוש כ"ע הכי נהגו: לאפוקי מדר' יוחנן בן נורי. דאמר תקנתא דחולכות: מתלמידי ב"ש הוא. בתמיה והלא מצני בניו של הלל הוא: אילונית היתה. ותנן או שנמלאו אילונית לרותיהן מותרות: ה"ג הכיר בה ולא הכיר בה איכא בינייהו. ול"ג אלזא לת"ק דוקא דלא הכיר בה הוא דהוי מקח טעות אבל הכיר בה לזרות אסור' ולזרות אפי' הכיר בה מותר' דקתני היתה ולא קתני נמלחה: כנס ולבסוף גירש איכא בינייהו. לת"ק על ידי שגירש אחיו את בתו קודם מיתה אע"פ שכבר כנס הנכרית והיו לרות זו על זו מותרת הואיל וגירש את הערוה לבסוף ולזרותים הואיל וכנס את הנכרית קודם גירושין דערוה אסורה אלזא בתו של ר"ג אילונית היתה: יש תנאי צביאה. הכונס אשה על תנאי שאין עליה מומין או נדרים ונמלא שיש עליה לת"ק מהני תנאי והוי מקח טעות ותנאי היה לו לאחיו של ר"ג צבתו ולא נתקיים הילכך לאו אשתו היא ולזרה מותרת ואחרים סברי דאין תנאי מועיל צביאה דכיון דבעיל אחולי אחיל כדאמרין בכחובות בהמדיר (ד' עג.) אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אלזא משום דאילונית היתה: בלחוד בשבט. ושנה שניה הנכנסת לשלישית היתה ונהג בה שני עשורין מעשר שני כב"ה דאמרי ט"ו בשבט ר"ה לאילנות ואכתי שניה היא ומעשר עני כב"ש דאמרי צא' בשבט ר"ה לאילנות ושלישית היא: מעזיבה. טיה טיט שעל התקרה: בשביל קטן. דסבירא לי' לשמאי קטן הכריד לאמו חייב בסוכה: שוקת.

אבן חלולה שתחת לנור המקלח מים מן ההר והיתה נקראת שוקת יהוא: נעשים על גבה. מטבילים בתוכה ואין בה מ' סאה אבל מקוה שלם הוא במים שכלה ומתערבין ממעיין השוקת לרך נקב כשפופרת הנוד: הרחיב לו את הנקב. הרחיבו ופיתחו רובה לערב המקוה יפה: עירוב מקוואות. מקוה חסר שכלל מקוה שלם ומתערבים המים לרך חריץ ונקב ושיעור הנקב ללכף המקוואות ולהכשיר החסר: כשפופרת הנוד. קנה שנותנים צפי הנוד שיהא שיעור חלל החריץ כעוביה וחללה של שפופרת דהיינו כשתי אלכעוה: החוזרות למקומן. מתהפכות בחלל הנקב בריוח והיינו כבית הלל אבל לבית שמאי עד שתפחת רובה: (רפ"י)

תוספות דשכן היא עצמה מתחללת וי"ל דלר' יהושע איצטריך היא תועבה ואין בניה תועבין דלא תימא בניה תועבין משום דכתיב בה טומאה כעריות ואפי' לרבנן דרבי יוסי בן כיפר דמוקמי לה (לעיל ד' יא:) אסוטה הא אמרן דאין מקרא יוצא מידי פשוטו ואפילו למ"ד כיון דאיתעקר איתעקר מ"מ איצטריך היא תועבה דלא תימא אמחזיר גרושתו נמי קאי ועוד דאיצטריך ליה היא למעוטי דלא תדרוש מלשון תועבה שבניה תועבין וקצת קשה דקאמרי' לקמן דבעו מר' יהושע בני צרות דב"ה לב"ש מהו למאי נפקא מינה למיפשט ולד מחזיר גרושתו והיכי איכא למיפשט מינה דלמא ולד מחזיר גרושתו יש לפסול מטעם טומאה דכתיב בה או משום תועבה ואי נמי בני יבמה לשוק פסולים יש להכשיר בני מחזיר גרושתו דהיא תועבה ואין בניה תועבין איכא למימר דאתא למידק דביבמה לשוק בניה תועבין וי"ל דאינהו לא מסקי אדעתיהו הנך דרשות ולא בעו אלא אי אמרינן ק"ו גבי יבמה לשוק או לא: ונהג בו שני עשורין. בירושלמי מפרש דהפריש מעשר שני ופדאו וחלק המעשר לעניים והמעות אכל בירושלים: גמריה איסתפק ליה. הוה מצוי למימר וליתעמיך היכי עביד כחומרי דמר וכחומרי דמר והכתיב (קהלת ב) הכסיל בחשך הולך דהכי פריך עלה בפ"ק דעירובין (דף ז.) ובפ"ק דר"ה (דף יד:): וסיכך על גבי מטה ש"מ עשו. מכאן משמע דמ"ד לא עשו אפי' היכא דב"ש לחומרא היו עושים כב"ה לקולא: עירוב מקוואות כשפופרת הנוד כו'. וא"ת והא תנן במס' טהרות (פ"ח מ"ט) ומייתי לה בריש פ"ב דגיטין (דף טז. ושם) הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינן חיבור לא לטומאה ולא לטהרה אבל טופח להטפיח חיבור ואמר ר"ת דנקב בעינן כשפופרת הנוד אבל במים הבאים תוך הנקב סגי בטופח להטפיח ואין נראה לר"י דתנן במס' מקוואות בפ' ששי (מ"ט) כותל שבין ב' מקוואות שנסדק לשתי מצטרף לערב אין מצטרף עד שיהא במקום אחד כשפופרת הנוד רבי יהודה אומר חילוף הדברים נפרצו זה לתוך זה על רום כקליפת השום על רוחבו כשפופרת הנוד משמע דלמעלה כשאין דבר מפסיק צריך שיהא צף על רומו כקליפת השום וברוחב שפופרת ולא סגי בטופח להטפיח ובנקובה זו לזו ומפסיק הכותל משמע דצריך מים כשפופרת ועוד דאם אין במים הבאים דרך הנקב אלא טופח להטפיח אין כאן נקב רוחב מים כשפופרת שאין הנקב מרובע אלא עגול כדקאמרינן כשתי אצבעות חוזרות למקומן אלא ודאי נקב מלא בעינן וכשצפין למעלה סגי בקליפת השום כרוחב שפופרת ונראה לר"י דההיא דנצוק וקטפרס לא לענין חיבור מקוואות איירי אלא לענין השקה דאם יש כאן מים טמאים ומשיקן בנהר ומחברן ע"י נצוק וקטפרס ומשקה טופח אין חיבור אבל בטופח להטפיח הוי חיבור והשתא הוי לטהרה דומיא דלטומאה ובהדיא מיתנייא לענין השקה במס' טהרות בסוף פרק שמיני ובריש פרק שני דגיטין (דף טז. ושם) מסיק עלה דלמא לענין מקוואות ורבי יהודה היא מכלל דעד השתא לא הוי מוקי לה לענין מקוואות והשתא נמי דמוקי לה לענין מקוואות מוקי לה דוקא כר' יהודה אבל לרבנן לא הוי חיבור בטופח להטפיח ולר' יהודה נמי טופח להטפיח לא הוי חיבור אלא משום גוד אחית כההיא דאם היו רגליו נוגעות במים דאיירי בה רבי יהודה אבל היכא דלא שייך גוד אחית כמו בקרקע שוה לא הוי טופח להטפיח חיבור אלא בעי מים צפים כקליפת השום וכן משמע דנפרצו זה לתוך זה על רום כקליפת השום אתי כרבי יהודה דהוזכר שם ברישא ומה שקשה על זה בכל שאר הדיבור פרשנו פרק שני דגיטין ואין להאריך כאן (תוספות)

רצ"א י"ג תנאי צביא איכא בינייהו. פרש"י כגון המקדש על תנאי ובעל סתם ובפלוגתא דרב ושמואל בפרק המדיר (כתובות עג, א) פליגי, דמר סבר י"ג תנאי צביאה דאתנאי סמיך כשמואל, ומר סבר אין תנאי צביאה לפי שאין אדם עושה בעילת זנות גמר ובעל לשם קדושין כרב. והר"א רצ"ד ז"ל פי' שהתנה עליה בקדושי ביאה ופליגי בטעמא דאמרי בפרק המדיר (שם עג, א) מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן לה מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם דאפשר לקיומי על ידי שליח הוא תנאיה תנאה, ללא אפשר לקיומי על ידי שליח לא הוא תנאה, ואקשינן התם והא ביאה נמי ללא אפשר לקיומה על ידי שליח והוי תנאה, ר"ל התם משום דאיתקוש הויות להדדי. וה"נ צהא פליגי, מר סבר מקשינן הויות להדדי, ומר סבר לא מקשינן. ואיכא לעיוני דהתם לכולי עלמא י"ג תנאי צביאה ואקשווי הוא דמקשה מניה למאן דאמר אין תנאי בחליצה משום דאי אפשר לקיומה על ידי שליח, וכלהו ס"ל דמקשינן הויות להדדי. צהכי סליק לן פירקא דחמש עשר הנשים בס"ד (רצ"א)

דף טו - ב

הרואה אומר לאפוישי מיא הוא דקא עביד ת"ש דא"ר אלעזר בר צדוק כשהייתי לומד תורה אצל ר' יוחנן החורני ראיתי שהיה אוכל פת חריבה במלח בשני בצורת באתי והודעתי את אבא אמר לי הולך לו זיתים והולכתי לו ראה אותן שהן לחין אמר לי אין אני אוכל זיתים באתי והודעתי את אבא אמר לי לך ואמור לו חבית נקובה היתה אלא שסתמוה שמרים ותנן חבית של זיתים מגולגלים בית שמאי אומרים אין צריכה לנקב ובית הלל אומרים צריכה לנקב ומוזדים שאם ניקבה וסתמוה שמרים שהיא טהורה ואע"פ שתלמיד שמאי היה כל מעשיו לא עשה אלא כדברי ב"ה אי אמרת בשלמא עשו היינו רבותיה אלא אי אמרת לא עשו מאי רבותיה ת"ש שאלו את ר' יהושע צרת הבת מהו אמר להם מחלוקת ב"ש וב"ה והלכה כדברי מי אמר להם מפני מה אתם מכניסין ראשי בין שני הרים גדולים בין שתי מחלוקות גדולות בין ב"ש ובין ב"ה מתיירא אני שמא ירוצו גלגלתי אבל אני מעיד לכם על שתי משפחות גדולות שהיו בירושלים משפחת בית צבועים מבן עכמאי ומשפחת בית קופאי מבן מקושש שהם בני צרות ומהם כהנים גדולים ושמשו על גבי המזבח אי אמרת בשלמא עשו היינו דקאמר מתיירא אני אלא אי אמרת לא עשו אמאי קאמר מתיירא אני ונהי נמי דעשו מאי מתיירא אני הא אמר ר' יהושע אין ממזר אלא מחייבי מיתות בית דין נהי נמי דממזר לא הוי פגום מיהו הוי מק"ו מאלמנה מה אלמנה שאין איסורה נוהג בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל כו' קבעו מיניה צרות וקפשיט ליה בני צרות תרתי קא בעי מיניה צרות מאי ואם תמצוי לומר צרות כבית הלל בני צרות דבית הלל לב"ש מהו למאי נפקא מינה למיפשט ולד מחזיר גרושתו לבית הלל מי קאמרינן קל וחומר ומה אלמנה לכהן גדול שאין איסורה

שוה בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום או דלמא איכא למיפרך מה לאלמנה שהיא עצמה מתחללת ואמר להו צרות מתיירא אני

רש"י הרואה אומר כו'. ולא דמי לשתי תורות אבל היכא דדמי לאגודות אגודות לא עשו בית שמאי כדבריהם: שהן לחין. והוכשרו לקבל טומאה וכלי חרס טמא על גבי עם הארץ ושמא נגע בגב החבית וטמאה מדרבנן וטימאתה: חבית היתה נקובה. משוליה היתה נקובה כדי שיכל משקה הזב מן הזיתים לחוץ וכיון דגלי דעתיה ללא ניחא ליה לא מכשר: אלא סתמוה שמרים. ולא ילאו מן המשקה לפיכך הן לחים: מגולגלים. כמו ביצה מגולגלת (עוקצין פ"ב מ"ו) דחוקין ועומדים בחבית: אין כריכה לנקב. דמוהל היוכל מן הזיתים מי פירות הן ואין מכשירין: כריכה לנקב. שמוהל מכשיר כשמן ונכריכה לנקב] שיכל המשקה לחוץ לגבוי דעתיה ללא ניחא ליה ביה: ירואו. כמו ותרץ גלגלתו דאבימלך (שופטים ט) ל' ריארץ: שהן בני כרות. שנסאו לשוק כב"ה: ומאן כהנים גדולים וכו'. לקמן פריך קא בעו מיניה כרות וקפשיט להו בני כרות דאפילו לב"ש פשיטא דכשרים דבני חייבי לאוין בעלמא נינהו: היינו דקאמר מתיירא אני. דמשוי להו ממזרים ולקטליה ליה: הא א"ר יהושע. לקמן בפ' החולץ (דף מט.) אין ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד ואפי' פשיטא ליה דהלכה כב"ה לא משוי להו ממזרים: מאלמנה מה אלמנה לכה"ג שאין איסורה שוה בכל בנה פגום. לכהונה דכתיב לא יחלל זרעו (ויקרא כא): זו שאיסורה שוה. בישראלים ככהנים אינו דין שבנה פגום: בני כרות דב"ה. דחייבי לאוין נינהו מי הו פגומין אליבא דב"ש: למאי נפקא מינה. מאחר שהלכה כב"ה: למיפשט ולד מחזיר גרושתו. משנשאת לאחר והחזירה וילדה לו בת אותה הבת מה היא לכהנים לב"ה ומבית שמאי בבני כרות נשמע לב"ה בבת מחזיר גרושתו דהוי נמי חייבי לאוין: היא עצמה מתחללת. שאם מת כהן גדול פסולה זו להדיוט או אם היתה בת כהן נפסלת מן התרומה דשויה חללה בביאתו דכתי' (שם) לא יחלל זרעו בעמיו ועמיו היינו אשתו ומשמע דשניהם מתחללים האשה והזרע תאמר במחזיר גרושתו שאין מתחללת בביאה זו דאי לינשא לכהן כבר מיפסלה משעת גרושין ואי בתרומה דבי נשא לא מיפסלה כדאמר' בפ' אלמנה לכה"ג (לקמן טו.) דאין נפסלת בביאת חייבי לאוין אלא בזר אכלה מעיקרא לאפוקי מחזיר גרושתו ויבמה לשוק דלאו זר מעיקרא הוא ולעיל גבי חייבי כריתות בני כרות דבית שמאי דלא פרכינן מה לאלמנה לכהן גדול שכן היא עצמה מתחללת התם נמי כיון דנבעלה לחייבי כריתות עשאה זונה ומתרומה דבי נשא מיפסלא כדאמרין בפ' אלמנה לכה"ג ולהנשא לכהן נמי מיפסלה כדתנן במתניתין (דף יג:) נתיבמו ב"ה פוסלים: כרות מתיירא אני. לומר הלכה כדברי מי דמשוי להו לכרות דבית שמאי בני חייבי כריתות: (רש"י)

תוספות אמר לי איני אוכל זיתים. מתוך פירוש הקונטרס משמע שהיה רבי יוחנן חושש שלא היה מקפיד ר' צדוק על מגע עם הארץ ואף על גב דרבי צדוק כהן הוה ובגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה מ"מ היה חושש לפי שר' צדוק מתלמידי ב"ש הוה ולכך היה חושש ר' יוחנן שמא לא הקפיד ר' צדוק לשומרה בטהרה משום דבית שמאי אומרים אין צריך לנקוב ולר"י נראה דודאי ידע ב' ר' יוחנן שר' צדוק קנה חבית מעם הארץ: צריכה לנקוב. פירש בקונטרס דמוהל של זיתים מכשיר והכי נמי תנן בהדיא במס' מכשירין (פ"ו מ"ה) מי חלב כחלב מוהל של זתים כשמן וקשה דבסוף פרק קמא דשבת (ד' יז. ד"ה גוזרני) פירש הרב ר' יוסף דלכך לא גזרו על המסיקה משום

דלא שייכא טעמא דבצירה גבי מסיקה דטעמא שמא יבצרו בקופות מזופפות לא שייך במסיקה דמוהל אין מכשיר וי"ל דיש ג' עניני מוהל דמוהל היוצא על ידי המסיקה לכ"ע אינו מכשיר והיוצא על ידי איצא פירוש ע"י שמתחממים בכומר ויוצא מהם מוהל פליגי בה (שבת דף קמד:) ר' יעקב ור"ש דר"ש מטהר ור' יעקב מטמא והאי דהכא שהחבית צריכה לינקב צ"ל דחשיב כההיא דנפיק ע"י עיקול בית הבד דמודה בה ר"ש כי היכי דלא תיקשי מב"ה לר"ש: למאי נפקא מינ' למיפשט מחזיר גרושתו. קצת קשה דאמאי נקט ולד מחזיר גרושתו דהוה ליה למיפשט ולד יבמה גמורה לשוק לב"ה דקאי בה וי"ל לפי שפעם אחרת שאלו עליה לר' יהושע בסוף נדה (דף סט:) אנשי אלכסנדריא בת משולחת מהו לכהונה מי אמרינן ק"ו כו': מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת. וא"ת היא גופה נילף דתתחלל גרושה מק"ו דאלמנה ובקונטרס פי' דלתרומה דבי נשא לא מיפסלה כדאמרי' לקמן בפ' אלמנה (דף סט.). דאינה נפסלת בביאת חייבי לאוין אלא בזר אצלה מעיקרא הוא ולאפוקי מחזיר גרושתו ויבמה לשוק דלאו זר אצלה מעיקרא הוא וקשיא דנהי דמכי תהיה לאיש זר (ויקרא כב) לא מצינו למילף אלא ההוא זר אצלה מעיקרא מ"מ נילף בק"ו שתתחלל ובהחולץ (לקמן מד: מה.). נמי יליף חייבי כריתות מאלמנה וקאמרי' וכי תימא מה לאלמנה וכו' ה"נ כיון דבא עליה עשאה זונה ולמה לי טעם דעשאה זונה היא גופה נילף בק"ו שתתחלל ועוד דדחקינן לקמן בפרק אלמנה (דף סח. ושם) למדרש מקרא דעמוני ומואבי ומצרי ואדומי כולן פוסלין בביאתן תיפוק ליה מהאי ק"ו ונראה לפרש דמהאי ק"ו לא מצינן למילף שתתחלל דאין חילול אלא מאיסורי כהונה כדאמרי' בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עז: ושם) מהאי טעמא דישראל הבא על אחותו זונה משוי לה חללה לא משוי לה ואע"ג דלקמן יליף דמתחללת בביאת גר עמוני ומואבי ומצרי ואדומי כותי חלל נתין ממזר אף על גב דלא הויא איסור כהונה התם מקרא דריש לה אבל מק"ו ליכא למילף דלהכי אייתר ליה חללה לומר דלא ילפינן בק"ו ולענין בנה ודאי הוה בעי למילף מק"ו אבל פסול האשה דהיינו פסול חללות שהיתה כשרה ונתחללה לא ילפינן וא"ת נילף במה הצד מאלמנה וכותי ועבד או מאלמנה ומצרי ואדומי דבפ' עשרה יוחסין (שם עח. ושם) מוכח דילפינן במה הצד מאיסור כהונה דרבי יהודה יליף התם דגר פוסל בביאתו מחלל ומצרי כו' ומיהו יש לומר דדוקא ר"י אית ליה להאי סברא דילפינן במה הצד מאיסור כהונה אבל רבנן פליגי עליה דלית להו בת גר זכר כבת חלל זכר אבל קשיא לרבי יהודה למה לן קרא דגר עמוני ומואבי כו' דפוסלים בביאתם נילף במה הצד או מאלמנה או מחלל כותי ועבד דכי פרכת מה לחלל שכן איסור כהונה כותי ועבד יוכיחו מה לכותי ועבד דלא תפסי בה קידושין חלל יוכיח וי"ל דר"י סבר לה כר"ע וסבר נמי דיש ממזר מכותי ועבד והשתא לא שייך למילף מכותי ועבד כיון דהתם נמי הוי ממזר:

בני צרות אני מעיד לכם ת"ש בימי רבי דוסא בן הרכינס הותרה צרת הבת לאחין שמע מינה עשו שמע מינה גופא בימי רבי דוסא בן הרכינס התירו צרת הבת לאחין והיה הדבר קשה לחכמים מפני שחכם גדול היה ועיניו קמו מלבא לבית המדרש (אמר ומי ילך) ויודיעו אמר להן רבי יהושע אני אלך ואחריו מי רבי אלעזר בן עזריה ואחריו מי ר"ע הלכו ועמדו על פתח ביתו נכנסה שפחתו אמרה לו רבי חכמי ישראל באין אצלך

אמר לה יכנסו ונכנסו תפסו לרבי יהושע והושיבהו על מטה של זהב א"ל רבי אמור לתלמידך אחר וישב אמר לו מי הוא רבי אלעזר בן עזריה אמר ויש לו בן לעזריה חבירו קרא עליו המקרא הזה **[תהילים לז-כה]** נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם תפסו והושיבו על מטה של זהב א"ל רבי אמור לתלמידך אחר וישב א"ל ומי הוא עקיבא בן יוסף א"ל אתה הוא עקיבא בן יוסף ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו שב בני שב כמותך ירבו בישראל התחילו מסבבים אותו בהלכות עד שהגיעו לצרת הבת אמרו ליה צרת הבת מהו אמר להן מחלוקת בית שמאי ובית הלל הלכה כדברי מי אמר להן הלכה כבית הלל אמרו ליה והלא משמך אמרו הלכה כבית שמאי אמר להם דוסא שמעתם או בן הרכינס שמעתם אמרו ליה חיי רבי סתם שמענו אמר להם אח קטן יש לי בכור שטן הוא ויונתן שמו והוא מתלמידי שמאי והזהרו שלא יקפח אתכם בהלכות לפי שיש עמו שלש מאות תשובות בצרת הבת שהיא מותרת אבל מעיד אני עלי שמים וארץ שעל מדוכה זו ישב חגי הנביא ואמר שלשה דברים צרת הבת אסורה עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית ומקבלים גרים מן הקרדויין ומן התרמודים תנא כשנכנסו נכנסו בפתח אחד כשיצאו יצאו בשלשה פתחים פגע בו בר"ע אקשי ליה ואוקמיה אמר לו אתה הוא עקיבא ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו אשריך שזכית לשם ועדיין לא הגעת לרועי בקר אמר לו רבי עקיבא ואפילו לרועי צאן עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית דאמר מר הרבה כרכים כבשו עולי מצרים ולא כבשו עולי בבל וקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא והניחום כדי שיסמכו עליהן עניים בשביעית ומקבלים גרים מן הקרדויים והתרמודים איני והא תני רמי בר יחזקאל אין מקבלים גרים מן הקרדויים אמר רב אשי קרתויים אתמר כדאמרי אינשי קרתויים פסולים ואיכא דאמרי תני רמי בר יחזקאל אין מקבלים גרים מן הקרתויים מאי לאו היינו קרתויים היינו קרדויים אמר רב אשי לא קרתויי לחוד וקרדויי לחוד כדאמרי אינשי קרתויי פסילי רבי יוחנן וסביא דאמרי תרוייהו אין מקבלים גרים מן התרמודים ומי אמר ר' יוחנן הכי והתנן כל הכתמים הבאים מן הרקם טהורים ורבי יהודה מטמא מפני שהם גרים וטועים מבין העובדי כוכבים טהורים והוינן בה

רפ"י בני לרות. דב"ה דקא בעיתו אי הם פגומים: מעיד אני לכם. שהם כהנים גדולים: בימי ר' דוסא הותרה. אחיו של ר' דוסא שהי' מתלמידי ב"ש התירה כדתני לקמן ועשו על פיו ונהגו כן: שחכם גדול היה. וסבורים חכמים שהוא התירה: קמו. עמדו מלראות: אמר לו. רבי יהושע לר' דוסא אמור לתלמידך אחר וישב: דוסא. התירו שמעתם אומרים: או בן הרכינס. בלא דוסא: סתם שמענו. בן הרכינס סתם וסמו לא הוזכר: בכור שטן הוא. חריף ועומד על שמועה ועושה מעשה ואינו עב משמועתו לעשות כרבים: עמון ומואב. ישראלים הדריס בארץ עמון ומואב שכיבש משה מסיחון ונתקדשו בקדושת א"י ועכשיו בבית שני בטלה קדושתה וזרעין בשביעית ותקנו להן מעשר ראשון ומעשר עני בשביעית כדמפרש לקמן מפני פרנסת עניים שבא"י שאין להם מה לאכול בשביעית לפי שבטל לקט שכחה ופיאה והולכים שם ונוטלים לקט שכחה ופיאה ומעשר עני: ומקבלים גרים מן הקרדויין כו'. ולא אמרינן ממזרים הן מבנות ישראל שבאו עליהן עובדי כוכבים לאיכא רבנן דפסלי: פגע בו. יונתן בר"ע: וקדושה ראשונה. בימי יהושע קדשה לשעתה ולא לעתיד הלכך זרעים בהן בשביעית שיסמכו עליהן עניים לשכור עמון לחרוש ולקצור ועוד ליתול לקט

שכחה ופילאה ומעקר ענני: אין מקבלין גרים. מפרץ לקמן שממזרים הן מישראל שנטמעו פס: הכתמים. שנמלאו בצגדים הבאים מרקם: טהורים. לפי שלא גזרו על כתמי עובדי כוכבים: פה גרים. ודמם מטמא: וטועים. שהמירו דהם וגזרו על כתמיהם שאף על פי שחטאו שהמירו ישראלים הם: מבין העובדי כוכבים. שאין ישראל לרים פס: (רפ"י)

תוספות בני צרות אני מעיד לכם. דכשרים אף לב"ש וא"ת לשמואל דמספקא ליה בהאשה רבה (לקמן צב: ושם) אי קידושין תופסין ביבמ' לשוק א"כ פשיטא דכשירה דמיד שקדשה פקעה לה זיקה כדאמרי' בשומרת יבם שקידש אחותה שקידושה מפקיעין הייבום וי"ל דלא דמי דהתם אין שום תקנה לעשות שתתייבם שאין להמית אחותה אבל היבמה שנתקדשה לשוק אפשר לתקן ע"י גירושין שתתייבם הלכך לא פקע זיקה ועוד אמר רבי יצחק דלא תהיה אשת המת לאיש זר משמע דאפילו ע"י הויה דהיינו קידושין לא תהיה לאיש זר דלהכי אפקיה בלשון הויה: יצאו בג' פתחים. שלא ימצאם כולם יחד ויקפחם בהלכות ויצטרכו לקבוע הלכה כמותו א"נ יצאו בג' פתחים כדי שימצאו וישמעו תשובתו: עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית. פי' בקונטרס ישראלים הדרים בארץ עמון ומואב שכיבש משה מסיחון ונתקדשו בקדושת הארץ ועכשיו בבית שני בטלה קדושתה וקשה לר"ת דאמר בפ' מקום שנהגו (פסחים נב: ושם) ג' ארצות לביעור יהודה ועבר הירדן וגליל ועבר הירדן היא ארץ סיחון ועוג אלמא שקדשוה עולי בבל ואומר ר"ת דהתם בארץ סיחון ועוג שלא היתה של עמון ומואב אבל ארץ סיחון שכיבש מעמון ומואב לא קדשו עולי בבל כדמשמע הכא ועוד אמר ר"ת דמצינו למימר דהכא בארץ עמון ומואב שלא כיבש סיחון מעולם שלא קדשוהו אפילו עולי מצרים וכן משמע במס' ידים (פ"ד משנה ג) דמדמה לה מצרים ובבל וה"פ הכא דאמר מר הרבה כרכים קדשו עולי מצרים ועולי בבל לא קדשו והניחום כדי שיסמכו עליהם עניים אלמא חששו לתקנת עניים אע"ג דמא"י היו נמנעו מלקדש כל שכן בעמון ומואב שלא נתקדש מעולם שראוי לתקן מעשר עני בשביעית ולא מעשר שני דבמס' ידים איכא מ"ד מעשר שני בשביעית וכן יש לפרש במס' חגיגה (ד' ג. ושם) דקאמר נמי ר"א התם עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית ומפרש מה טעם הרבה כרכים כו' ולא בעי למימר דעמון ומואב הוא מכרכים שכבשו עולי מצרים ותדע דהא לר"א מספקא ליה בפ"ק דמגילה (דף י.). ובפ"ב דשבועות (טז. ושם) אי סבר קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא או לא ור' יהושע ס"ל דקדשה לעתיד לבא במגילה ובשבועות ואפ"ה אית ליה במס' ידים בעמון ומואב כר"א אלא על כרחך הא דקאמר התם מה טעם לא מדברי ר"א הוא ודברי ר"א הם במס' ידים ולא קתני לה התם אלא הש"ס הוא שמפר' כן דלמ"ד לא קדשה הניחו לקדש אף מא"י בשביל עניים ולכך אין תימה אם גזרו על עמון ומואב מעשר עני ולא מעשר שני והא דשבק הכא ובחגיגה טעמא דקאמר ר"ט בהדיא במסכת ידים מצרים ח"ל עמון ומואב ח"ל מה מצרים שהיא קרובה עשאוה מעשר עני כדי שיסמכו עליה עניים אף עמון ומואב כו' משום דניחא ליה להש"ס דמשכחת טעמא דאף בא"י הניחו מלקדש בשביל עניים וכ"ש עמון ומואב שהן ח"ל: כל הכתמים הבאים מרקם טהורים. אע"ג דברקם נמי הווי ישראל כדתנן בריש גיטין (דף ב. ושם) אף המביא מן הרקם ומן החגר מ"מ כתמים הבאים מרקם טהורים דלאו דישראלים נינהו דישראל מצניעים כתמיהם ועובדי כוכבים הדרים שם עובדי כוכבים גמורים ולא ישראל מומרים: (תוספות)

קפסיק ותני מבין העובדי כוכבים ואפי' מן תרמוד ואמר רבי יוחנן זאת אומרת מקבלין גרים מתרמוד וכי תימא זאת ולא ס"ל והא אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן מתרמוד מאי טעמא לא פליגי בה רבי יוחנן וסביא חד אמר משום עבדי שלמה וחד אמר משום בנות ירושלים בשלמא למ"ד משום עבדי שלמה קסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר אלא למ"ד משום בנות ירושלים מאי היא פליגי בה רב יוסף ורבנן ותרוייהו משמיה דרבה בר בר חנה חד אמר תריסר אלפי גברי ושיתא אלפי קשתויי וחד אמר תריסר אלפי גברי ומנייהו שיתא אלפי קשתויי בשעה שנכנסו עובדי כוכבים להיכל הכל נפנו על כסף וזהב והם נפנו על בנות ירושלים שנאמר [\[איכה ה-יא\]](#) נשים בציון ענו בתולות בערי יהודה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן פסוק זה שר העולם אמרו [\[תהילים לז-כה\]](#) נער הייתי גם זקנתי מאן אמריה אילימא קודשא בריך הוא מי איכא זקנה קמיה ואלא דוד אמריה מי קשיש כולי האי אלא ש"מ שר העולם אמרו ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב [\[איכה א-ג\]](#) ידו פרש צר על כל מחמדיה זה עמון ומואב בשעה שנכנסו עובדי כוכבים להיכל הכל נפנו על כסף וזהב והם נפנו על ס"ת אמרו זה שכתוב בו [\[דברים כג-ד\]](#) לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' ישרף באש [\[איכה א-יז\]](#) צוה ה' ליעקב סביביו צרוי אמר רב כגון הומניא לפום נהרא אמר רב יהודה א"ר אסי עובד כוכבים שקידש בזמן הזה חוששין לקדושין שמא מעשרת השבטים הוא והא כל דפריש מרובא פריש בדוכתא דקביעי דאמר רבי אבא בר כהנא [\[מלכים ב יח-יא\]](#) וינחם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי חלח זה חלזון וחבור

רפ"י ואפי' מתרמוד. אלמא לאו בספק ישראל קיימי: מקבלין גרים. ולא אמרי' ישראלים ממזרים הם: מתרמוד מ"ט לא. מקבלין: עבדי שלמה. שנסאו בנות ישראל מחמת עושרן ודרין פס בחזקת עובדי כוכבים וקסבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר: משום בנות ירושלים. לקמיה מפרש לה בנות ירושלים בחורבנה כשצאו עובדי כוכבים ונסאו: ה"ג אלמא למ"ד משום בנות ירושלים מאי היא: קשתויי. מושכי קשת: נער הייתי. איידי דאזכריה הא דלעיל נקט ליה הכא: פ' העולם. מלחך: הומניא לפום נהרא. בהומניא יוניס הם ומלירין לבני פום נהרא שהם ישראל עניים: מעשרת שבטים הוא. שנסאו עובדות כוכבים וקסבר דעובדת כוכבים פילדה מישראל הולד ממזר וחוששין לקדושין ממזר: בדוכתא דקביעי. בני עשרת השבטים וכל קבוע כמחלה על מחלה דמי והיכל קביעי כדכתיב וינחם בחלח ובחבור: (רפ"י)

תוספות רבי יוחנן וסביא אמרי אין מקבלין גרים מן התרמודיים. תימה היכי פליג ר' יוחנן אחגי הנביא ושמא סבר ר' יוחנן שלא אמרה חגי מעולם: קא פסיק ותני אפי' מתרמוד. תימה דלמא לבד מתרמוד כדאמרי' בפ"ק דגיטין (דף ו.) לא לבר מבבל: אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן. דהווא דסבר אין מקבלין גרים מן התרמוד לית ליה אליבא דרבי יוחנן שתהא הלכה כסתם משנה א"נ סבר מן העובדי כוכבים טהורים לבד מתרמוד ומיהו ע"כ צ"ל דל"ל הלכה כסתם משנה דהא קסבר עובדי כוכבים ועבד הבא על ישראלית הולד ממזר וסתם מתני' דהאומר (קדושין דף סו:) סברה דהולד כשר דלר"ע דוקא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין הוא דהוי ממזר מעובד כוכבים

ועבד כדמוכח בפרק עשרה יוחסין (שם עה: ושם) ומתני' דהאומר סוברת דקידושין תופסין בחייבי לאוין דקתני כל מקום שיש קידושין ויש שם עבירה כגון ממזרת ונתינה לישראל וא"כ אין ממזר מעובד כוכבים ועבד והא דקתני התם כל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש עליה קידושין מעל אחרים הולד ממזר היינו כמו שמפרש התם ואיזו היא כגון הבא על אחת מכל עריות שבתורה ולא מעובד כוכבים ועבד אע"ג דעובד כוכבים ועבד נמי אין לה עליו קידושין ויש עליה קידושין מעל אחרים וכה"ג איכא בגמרא ואע"ג דאיכא סתמא אחרינא לקמן בפרק אלמנה (דף סט:): דסברה דיש ממזר מעובד כוכבים ועבד מ"מ מאי אולמיה דהך סתמא מהך סתמא דכה"ג פריך בריש שבועות (דף ד.) ובמרובה (ב"ק סט:): ובכמה דוכתי והכא דפריך ומי א"ר יוחנן הכי הוה מצי למיפרך מסתם דמתני' דפרק האומר אלא דניחא ליה למיפרך ממתני' דנדה דאמר רבי יוחנן בהדיא דמקבלים גרים מן התרמוד ולעיל אמר דאין מקבלים ועוד דמתני' דנדה אלימא טפי לאקשווי מינה משום דהתם מוכח דלא באו עליהן עובד כוכבים ועבד דאי באו עליהם אמאי כתמיהן טהורים וליכא למימר משום דסברה דהולד כשר דבתר עובד כוכבים ועבד שדינן ליה דהא משמע דאתיא נמי כרבי יהודה דאיירי ברישא ורבי יהודה על כרחך סבר דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר כדפי' לעיל גבי מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת: בשלמא למ"ד משום עבדי שלמה קסבר כו'. וא"ת ל"ל למיתלי טעמא משום ממזרות הוה ליה למימר משום עבדי שלמה דעבדים אסורין בישראלית וי"ל דמסתמא נתיאשו הבעלים מהם ואיכא למ"ד בפ' השולח (גיטין לט:): נתיאשתי מפלוני עבדי אינו צריך גט שחרור: סבר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר. וכן בפ' החולץ (לקמן מה. ושם) סוגיא דהש"ס אזלא דר' יוחנן אית ליה עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר מ"מ נראה אמת דלרבי יוחנן הולד כשר דבכל דוכתי קי"ל דרבי יוחנן אית ליה כסתם משנה וסתם משנה דהאומר (קדושין סו:): סברה דהולד כשר אע"ג דמתני' דפרק אלמנה (לקמן סט:): סברה דהולד ממזר מעובד כוכבים ועבד מ"מ נראה לסמוך טפי אסתמא דמתני' דהאומר [משום דמיתניא גבי הילכתא. פסיקתא דקדושין] וכיוצא בה קרי הילכתא פסיקתא בהגוזל קמא (ב"ק קב.) וכל הנהו דסברי הולד ממזר אתו כר"ע כדאמרינן בעשרה יוחסין (קדושין עה:): וסברי לה כר"ע דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר והתם נמי משמע דרבי יוחנן משום ר' ישמעאל סבר הולד כשר וא"ת והיכי פשיטא ליה התם דלר"ע הוי ממזר מעובד כוכבים ועבד דלמא גמר מאשת אב או מאנוסת אביו דלא תפסי בה לדידיה [אבל לאחריני תפסי] לאפוקי הני דלא תפסי לא לדידיה ולא לאחריני דהכי איכא מ"ד בפ' החולץ (לקמן מה:): וי"ל דתנן בהדיא בפ' אלמנה (לקמן סט:): דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר וע"כ ר"ע היא וא"ת בשלמא מעבד הוי ממזר דבעבד איכא לאו אלא מעובד כוכבים אמאי הוי ממזר ב"ד של שם גזרו ומדאורייתא ביאת היתר היא וי"ל אע"ג דביאת היתר היא מדאורייתא בצנעא מ"מ כיון דלא תפסי בה קידושין הוי ממזר כמו בעבד דאפילו ר"ש התימני היה מודה אי לאו משום דלא תפסי בה קידושין לא לדידיה ולא לאחריני והואיל דמעבד הוי ממזר לר"ע דאע"ג דלא תפסי ביה קדושין לא לדידיה ולא לאחריני ה"ה מעובד כוכבים א"נ מעובד כוכבים לא הוי ממזר אלא מדרבנן ובכל מקום מזכיר עובד כוכבים אגב עבד כמו שמזכיר חלוצה אגב גרושה בכל דוכתי ובאלו הן הלוקין (מכות יג.) והראשון עיקר: פסוק זה שר העולם אמרו. קשיא לר"ת דעשה הפייט. השר המשרת נער נקרא הוא מטטרוון הנכבד והנורא אלמא מטטרוון הוא שר העולם שנקרא נער ובפיוט אחר יסד תוקף מטטרוון שר הנהפך לאש מבשר משמע דחנוך הוא מטטרוון ואי אפשר שיהיה חנוך שר העולם דבפרק אלו טרפות. (חולין ס. ושם) אמר דבששת ימי בראשית פתח שר העולם ואמר ישמח ה' במעשיו וחנוך לא היה במעשה בראשית וי"ל דמטטרוון אין זה שר העולם והא דנקרא נער לא משום דכתיב נער הייתי וגם זקנתי אלא נער שכן היה שמו ובפסיקתא. בח' שמות של מטטרוון מונה נמי נער ועוד דאגדות חולקות זו על זו דבבראשית רבה י"א דחנוך מת כדמתרגמי' כי לקח אותו (בראשית ה) המית יתיה ובריש מסכת דרך ארץ. משמע דנכנס לג"ע בחייו: עובד כוכבים שקדש בזמן הזה חוששין לקידושין חיישינן כו'. פי' בקונטרס דקסבר עובדת כוכבים שילדה מישראל הולד ממזר וחוששין לקידושי ממזר ותימה דבכמה משניות מוכח דאין מתייחס אלא אחריה דתנן לקמן בפ"ב (ד' כב.) מי שיש לו בן מכל מקום [פוטרי אשת אביו מן הייבוס] חוץ ממי שיש לו מן

השפחה ומן העובדת כוכבים ותנן נמי בפרק האומר (קדושין סו: ושם) דולד שפחה ועובדת כוכבים כמותה ולא הוי ממזר ונראה דלא קשיא כל כך דהנהו משניות סברי דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וה"ה איפכא ורב אסי סבר כר"ע דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין והולד ממזר מעובד כוכבים ועבד והוא הדין הבא על שפחה ועובדת כוכבים ונראה דטעמא דרב יהודה אמר רב אסי משום בנות ולית ליה בנתיה דההוא דרא איצטרוויי איצטרו ועל כרחך רבי יוחנן דאמר וכולן לפסול לא משום שבאו על העובדות כוכבים דהא בפ' שני (לקמן כג. ושם) בהדיא סבר כשמואל דאין בנד הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנד אלא בנה אלא משום בנות הוא דקאמר לפסול ולית ליה דאיצטרוויי איצטרו ואע"ג דרב יהודה אית ליה בהחולץ (לקמן מה.) דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר הכא משמיה דרב אסי קאמר: בדוכתא דקביעי. בדוכתייהו הוו רובא מעשרת שבטים ולא כמו שפירש בקונטרס משום דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי דאי אזיל איהו לגבה כל דפריש מרובא פריש כדאמרין בסוף פרק קמא דכתובות (דף טו.): (תוספות)

א

-

יז

דף

זו חדייב נהר גוזן זו גינזק וערי מדי זו חמדן וחברותיה ואמרי לה זו ניהר וחברותיה חברותיה מאן אמר שמואל כרך מושכי חידקי ודומקיא א"ר יוחנן וכולן לפסול כי אמריתה קמיה דשמואל א"ל בנד הבא מן ישראלית קרוי בנד ואין בנד הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנד אלא בנה והאיכא בנות ואמר רבינא ש"מ בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנד גמירי דבנתא דההוא דרא איצטרוויי אצטרו איכא דאמרי כי אמריתה קמיה דשמואל א"ל לא זו משם עד שעשאום עובדי כוכבים גמורים שנאמר [\[הושע ה-ז\]](#) בה' בגדו כי בנים זרים ילדו יתיב רב יוסף אחוריה דרב כהנא ויתיב רב כהנא קמיה דרב יהודה ויתיב וקאמר עתידין ישראל דעבדי יומא טבא כי חרבי תרמוד והא חריב ההיא תמוד הואי רב אשי אמר היינו תרמוד היינו תמוד אכפולי הוא דמכפל חריב מהאי גיסא אותיב מהאי גיסא ואי חריב מהאי גיסא אותיב מהאי גיסא יתיב רב המנונא קמיה דעולא וקא הוי בשמעתא אמר מה גברא ומה גברא אי לאו דהרפניא מאתיה אכסיף א"ל כסף גלגלתא להיכא יהבת א"ל לפום נהרא א"ל א"כ מפום נהרא את מאי הרפניא אמר ר' זירא הר שהכל פונין בו במתניתא תנא כל שאין מכיר משפחתו ושבטו נפנה לשם אמר רבא והיא עמוקה משאול שנאמר [\[הושע יג-יד\]](#) מיד שאול אפדם ממות אגאלם ואילו פסול דידיהו לית להו תקנתא פסולי דהרפניא משום פסולי דמישון ופסולי דמישון משום פסולי דתרמוד פסולי דתרמוד משום עבדי שלמה והיינו דאמרי אינשי קבא רבא וקבא זוטא מיגנדר ואזיל לשאול ומשאול לתרמוד ומתרמוד למישון וממישון להרפניא:

כ"ז זו חדייב נהר גוזן וכו' מושכי חידקי ודומקיא: לפסול. רובן ממזרים שנטמעו עשרת השבטים בעובדות כוכבים ובניהן הרי הן כישראלים ונהג בהן איסור ממזרות והן לא נזהרו ונסאו זה אחותו או בתו והרי הן ממזרים: כי אמריתה קמיה דשמואל. עד השתא מילתיה דרב יהודה (משמיה דרב

אסי קאמר ואחר פטירתו של רב אסי בא לפני שמואל) וקאמר כי הדר אמריתה להא דרב אסי קמיה לשמואל לחושין לקדושין: אמר בנך הבא מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה. דנפקא לן מבי יסיר את בנך מאחרי (דברים ז) ולא כתיב כי תסיר את בנך אלמלא לאו אבתו לא תקח לבנך מהדר דא"כ היה לו לומר כי העובדת כוכבים תסיר ש"מ דאי נמי יולדת בן לעובדת כוכבים לא בנך מיקרי ולא קרינן ביה כי תסיר את בנך הילכך עובדי כוכבים גמורים הם: והאיכא בנות. שנסבו ונשאום עובדי כוכבים והולידו מהם: ואמר רבינא. לקמן בפ"ב (דף כג.) בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך דכתיב בתך לא תתן לבנו כי יסיר את בנך מאחרי מדלא כתיב כי תסיר ש"מ דאבתך לא תתן לבנו קאי וה"ק שמא תלד לו בן ויסירונו האב מאחרי וקא קרי ליה בנך וליחוש לקידושין: דהוא דרא דעשרת השבטים: איצטרווי איצטרו נפקע רחמן מלקוטו זרע ונעשו עקרות: איצטרו. לשון ביקוע כמו טיליא חריפי דמכרי זיקי (ע"ז ד' ג.) וכמו ליריא דחיטי (פסחים דף מ:): יומא טבא. משום דממזרים הם ומטמעים בישראל ופוסלים אותן: היינו תרמוד היינו תמוד. ודקאמר הא חרוב לא חריב כולה: דאיכפולי איכפול. כשחרבה מכאן נכפלה וניבנית מכאן: וקא הוי. מקשה: אמר. עולא עליה דרב המנונא מה גברא ומה גברא כמה הוא גדול: אי לאו דהרפניא מאתיה. שאינם מיוחסים: שהכל פונים שם. כל פסולין שאין מולאין אשה פונין והולכין שם: והיא עמוקה. ורעה לדבר זה יותר מגיהנם דאילו ליורדי גיהנם איכא תקנתא דכתיב מיד שאול אפדס ממות אגאלס ואילו פסולי דידהו לית להו תקנתא: משום פסולי דמישון. שקרובה לה ומתערבין בהן ואמר בפרק עשרה יוחסין (קידושין ע"א): מישון מתה והתם מפרש פסוליהו: קבא רבא וקבא זוטא. איפה גדולה ואיפה קטנה שניהם מעוותים כלומר כל הפסולין מתגלגלים ויורדים לשאול ומשאול לתרמוד כלומר שאול גבוה מתרמוד ומתגלגל משאול לתרמוד וטעמא כדלעיל דאילו ליורדי גיהנם איכא תקנתא ולפסול דידהו אין טהרה: מגנדר. מתגלגל: (רש"י)

תוספות ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה. פירש בקונטרס דמכתב כי יסיר ולא כתיב כי תסיר משמע דלא קאי אבתו לא תקח לבנך דאי יולדת בן לעובדת כוכבים לאו בנך מיקרי ולא קרינן ביה כי תסיר את בנך אלא אבתך לא תתן לבנו קאי וה"ק שמא תלד בן ויסירונו האב מאחרי שאותו קרוי בנך וקשה לר"ת לפירושו דפי' בנך. קרוי בנך היינו בנך הבא מן הישראלית שאביו עובד כוכבים דעליה קאי כי יסיר וא"כ אמאי מייתי ואמר רבינא בן בתך כו' הרי הן ממש דברי שמואל ורבינא נמי מאי קאמר ש"מ מדר' יוחנן מה שייד לומר ש"מ דהן ממש דברי רבי יוחנן ואומר ר"ת דכי יסיר אבתו לא תקח לבנך קאי והכי קאמר כי יסיר החותן את בנך מאחרי והיינו הסרה שאין הזרע מתייחס אחר בנך אלא אחר העובדת כוכבים דאין קרוי בנך אלא בנה ושמואל ורבי יוחנן לא פירשו כלום בעובד כוכבים הבא על בת ישראל אלא רבינא מדקדק דבן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך מדלא כתיב כי יסיר את בתך ש"מ דלית בה הסרה משום דמתייחס אחריה ואין נראה לר"י דכי יסיר משמע כמו הסרה מאת הקב"ה כדמתרגמי' ארי יטעי יתה ודרשי' נמי מבי יסיר לרבות כל המסירים ועוד פירש ר"ת בע"א דשמואל ורבי יוחנן דייקי מבי יסיר את בנך דמשמע דוקא על הסרתו הקפיד הכתוב שלא יטעהו ולא על הסרת בן בנו דכיון דבא מן העובדת כוכבים אין קרוי בנך אלא בנה מדלא כתיב כי יסירם או כי יסיר בנך וזרעו מאחרי ורבינא דייק ש"מ בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך דדוקא בבנך כי יסיר את בנך למעוטי זרעו אבל בבתך אפי' בזרעו יש לחוש להסרה: פסולי דמישון משום פסולי דתרמוד. והא דאמר

בפרק שני דקדושין (דף מט:): עשרה קבין עזות ירדו לעולם תשעה נטלה מישן ואחת כל העולם פי' לפי שהן ממזרים הא דלא נקט תרמוד שפסולין יותר שמא אשתרבו למישן עד שגדלו יותר מתרמוד ושמא בתרמוד היו רוב עובדי כוכבים ובמישן רוב ישראל: משאול לתרמוד. שאול קורא. בבל לפי שתחילה גלו כולם לבבל כשרים ופסולים ומבבל הלכו כל הפסולים לתרמוד כדאמר בעשרה יוחסין (קדושין סט:): דלא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסולת נקיה ומונה כסדר שהלכו הפסולים מזו לזו כמו שהקב הולך ומתגלגל מכאן לכאן: (תוספות)

רש"א שני אחין מת אחד מהן ונולד להן אח ואח"כ יבם. לאו לפרושי כולא דינא לאשת אחיו שלא היה בעולמו דבפרק קמא קא אחי (ב, ב), לזרת לרה לא משכחת לה בשני אחין, אלא לפרושי אשת אח שלא היה בעולמו דאמר רחמנא מאן ניהו קא אחי. גמ' אמר רב נחמן מאן דמתני ראשונה לא משתבש ומאן דתני שניה לא משתבש. איכא מאן דפריש (עיי' רמב"ן בד"ה אמר) לאיכא מאן דמתני במתניתין ראשונה יולאה משום לאשת אח שלא היה בעולמו, ואיכא דתני במתניתין שניה יולא משום לאשת אחיו שלא היה בעולמו, ומאן דתני הכי לא משתבש ומאן דתני הכי לא משתבש. ויש שהקשו דאם כן הוה ליה לרב נחמן למימר איכא דתני ראשונה ואיכא דתני שניה מאן דתני ראשונה לא משתבש ומאן דתני שניה לא משתבש, כדאמרינן (ברכות נג, ב) איכא דתני אוממות ואיכא דתני עוממות מאן דתני אוממות לא משתבש כו'. איכא דתני אידיהן ואיכא דתני עידיהן כו' (ע"ז ב, א). איכא דתני שאובה ואיכא דתני שאובה (סוכה ג, ב). ופירשו האם מאן דתני במתניתין ראשונה לא משתבש ומאן דתני בפרק ד' אחין שניה לא משתבש דתנן התם (ז, א) שלאשת אחין שנים מהן נשואין שני אחיות וא' נשוי נכרית ומת אחד מצעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומת השניה יולאה משום אחות אשה והראשונה משום לזתה. (רש"א)

פרק שני - כיצד

מתני' כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחים ומת אחד מהן ונולד להן אח ואח"כ ייבם השני את אשת אחיו ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת שניה חולצת ולא מתייבמת: **גמ'** אמר רב נחמן מאן דתני ראשונה לא משתבש מאן דתני שניה לא משתבש מאן דתני

רש"י מתני' כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו. פוטרת לזתה: ונולד להם אח. ומלאה זקוקה ליבם ועליו אכורה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו: ואח"כ ייבם השני את אשת אחיו. ולו אשה אחרת ומת: הראשונה. זו היא אשת ראובן שנפלה לפניו כבר פעם אחת: יולאה. ונפטרת מזה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו כו': עשה בה. זה שמת מאמר ולא הכפיק לכונסה עד שמת: שניה חולצת. ולא מיפטרא משום לזת ערוה לזו לזתה ממנן היא: ולא מתייבמת. דמאמר קונה מקלח והוא

כרת ערוה במקל מדרבנן: גמ' מאן דתני ראשונה. מאן דקרי לה ראשונה להך שפלה לפני לוי שני פעמים לא משתבש ומאן דקרי לה שניה לא משתבש: (רש"י)

תוספות מתני' כיצד. עשה בה מאמר. דסיפא (דף יח:): לא אצטריך דמרישא שמעי' לה אלא אידי דמתני ליה ברישא תנא להו נמי בסיפא: מאן דתני ראשונה לא משתבש. הכא לא בעי מאן דתני ראשונה אמאי לא תני שניה כדדייק בריש מס' ע"ז (דף ב. ושם) מאן דתני אידיהן מ"ט לא תני עידיהן דהתם בעי משום דה"ל למיתני לשון עדות כדכתיב יתנו עדיהן ויצדקו ובתר דמשני דתברא עדיף הדר פריך מאן דתני עידיהן מאי טעמא לא תני אידיהן: (תוספות)

ב

-

יז

דף

ראשונה לא משתבש מאי ראשונה ראשונה לנפילה ומאן דתני שניה לא משתבש מאי שניה שניה לנשואין מי לא עסקינן דיבם ואח"כ כנס אלא מאי שניה שניה בנשואין אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא כתיבא אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא **[דברים כה-ה]** כי ישבו אחים יחדו שהיתה להם ישיבה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו יחדו מיוחדים בנחלה פרט לאחיו מן האם רבה אמר אחין מן האב יליף אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם וליילף אחוה מעריות דנין אחים מאחים ואין דנין אחים מאחיד מאי נפקא מינה הא תנא דבי רבי ישמעאל **[ויקרא יד-לט]** ושב הכהן **[ויקרא יד-מד]** ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה ה"מ היכא דליכא מידי דדמי ליה אבל היכא דאיכא מידי דדמי ליה מדדמי ליה ילפינן וליילף אחוה מלוט דכתיב **[בראשית יג-ח]** כי אנשים אחים אנחנו מסתברא מבני יעקב הוה ליה למילף משום דמפני מדהוה ליה למכתב שנים עשר עבדיך בני אבינו וכתב אחים ש"מ לאפנויי ואיצטריך למכתב אחים ואיצטריך למכתב יחדו דאי כתב רחמנא אחים ה"א לילף אחוה מלוט וכי תימא לא מפני לאיי אפנויי מפני מדהוה ליה למכתב רעים וכתב אחים שמע מינה לאפנויי כתב רחמנא יחדו המיוחדים בנחלה ואי כתב רחמנא יחדו הוה אמינא דמייחדי באבא ובאמא צריכא והא מהיכא תיתי יבום בנחלה תלא רחמנא ונחלה מן האב ולא מן האם היא איצטריך סד"א הואיל וחידוש הוא דקמשתרי ערוה גביה אימא עד דמייחדי באבא ובאמא צריכא אמר רב הונא אמר רב שומרת יבם שמתה מותר באמה אלמא קסבר אין זיקה ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה אי הוה אמר הכי ה"א הנ"מ בתרי אבל בחד יש זיקה ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה אפי' בחד אי אמר הכי הוה אמינא אפילו מחיים קמשמע לן לאחר מיתה אין מחיים לא משום דאסור לבטל מצות יבמין תנן יבמתו שמתה מותר באחותה באחותה אין באמה לא הוא הדין דאפילו באמה ואידי דתנא רישא אשתו שמתה מותר באחותה באחותה אין אבל באמה לא דהויא לה איסורא דאורייתא תנא נמי סיפא מותר באחותה

ורב יהודה אמר שומרת יבם שמתה אסור באמה אלמא קסבר יש זיקה ולימא הלכה כדברי האומר יש זיקה אי הוה אמר הכי הוה אמינא הנ'מ בחד אבל בתרי אין זיקה והא כי פליגי בתרי פליגי אלא אי אמר הכי

רש"י ראשונה לנפילה. שנפלה ראשונה לייבום קודמת לזו בפעם ראשונה: שניה לנישואין. לנישואין של שני שהיא נשוי כבר האחרת כשנפלה זאת לפניו: ופרכינן מי לא עסקינן. כלומר מי לא מיתוקמא נמי מתני' בייבום אשת אחיו תחילה ואח"כ כנס את האחרת ללא הויא הך יבמה שניה לנישואין: אלא שניה לנישואין. שניסת שני פעמים אחת לבעל ואחת ליבם: היכא כתיבא. לאיסורא: המיוחדים בנחלה. הראויין לירש זה את זה: אחיה אחיה. כי ישבו אחים שנים עשר אחים בני אבינו (בראשית מז): מעריות. ערות אשת אחיך וקיי"ל לקמן בפרק הבא על יבמתו (דף נה). דאפילו אחיך מן האם ולא מן האב: זו היא שיבה כו'. דאע"ג ללא דמו קראי להדדי כיון דתרווייהו צביאת כהן משתעי דיינינן בהו ג"ש מה להלן חולץ וקורא וטח כו': מלוט כי אנשים אחים אנחנו. ותתייבם אשת אחי אביו שהרי בן אחיו היה: המיוחדים בנחלה. שחולקין נחלה אחת לאפוקי לויט שאין חולקין נחלה אחת: והא מהיכא תיתי. לזימא עד דמייחדי בראבא ובאמא והא ייבום בנחלה תליא דכתיב (דברים כה) יקום על שם אחיו המת ואוקמינן לקמן (דף כד). על שם אחיו לנחלה שירש המייבם כל נכסי המת ואין אחיו חולקין עמו: אין זיקה. זיקת יבמתו שמתה לא אלימא למיהוי כארוסה להאסר אמו עליו משום חמותו: ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה. דתנן בפ' החולץ (לקמן מא). שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה של יבמה ותלה היבום באחיו משום רבי יהודה בן בתירא אמרו אומרים לזה שקדש אחות יבמתו המתו מלכנוס לפי שאחות זקוקתו היא הוהיל ולתאר שזקקה אחותה לו קדש את זו כריך להמתין עד שתתייבם היבמה לאחיו דפקעה זיקה ואמר שמואל הלכה כרבי יהודה ומדקאמר הלכה מכלל דפליגי עליה ואמרי אין זיקה לאחין חשיבא לאסור עליהן קרובותיה: ה"מ. ללא חשיבא זיקה להיות אסורות קרובות בתרי אחין כשנפלה לפני שני יבמין כגון ההיא פלוגתא דר"י ורבנן דכיון דלא ידיע קמי מאן מינייהו רמיא לא חשיבא למיסר קרובות: אבל בחד. שאין שם אלא יבם אחד דולחי עליה רמיא רמיא רמיא ככנוסה ויאסר באמה: ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה אפילו בחד. ר"ע קא"ל בפ' ד' אחין (לקמן כט): שומרת יבם אין יבמה מיפר נדריה לא לאחד ולא לשנים כלומר בין שנפלה לפני שנים דלא קרינן ביה אישה: ה"א אפי' מחיים. יבמה מותר באמה קודם חליצה ותלא היבמה לשוק משום בת אשתו: דאסור לבטל כו'. ואי נסיב אמה מחיים מבטל למצוה לגמרי מיבום ומחליצה: יבמתו שמתה מותר באחותה. דאפי' אשתו מתה מותר באחותה אבל אמו דלגבי אשתו אסורה אף לאחר מיתת אשתו ביבמתו נמי אסורה: איסורא דאורייתא. חמות' אסר רחמנא ולא פליג בין מחיים בין לאחר מיתה כדפליג באחות אשה כדכתיב עליה בחייה: יש זיקה. זיקת ייבום הויא ככנוסה ואוסרת אמה על היבם משום חמותו: והא כי פליגי. ר"י ורבנן בתרי [הוא] דפליגי כדקתני (לקמן דף מא). המתו עד שיעשה אחיך מעשה: (רש"י)

תוספות: אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא כתיבא. וא"ת תיפוק ליה מדכתיב (משלי ג) דרכיה דרכי נועם ומהאי טעמא עבדינן מתים כחיים לענין יבום בפ' יש מותרות (לקמן פז:): אע"ג דאיצטריך למילי אחריני כדאמר בפרקין. גבי מצוה בגדול לייבם א"כ אשת אחיו שלא היה בעולם דכתב רחמנא ל"ל ובפרק ב"ש (לקמן קיא:): נמי דייקנן מיני' דקטן זוקק ליבום מ"מ משמע דעיקריה לגופיה איצטריך ואר"י דאיצטריך להיכא דחמותה של יבמה מעוברת דהוי שפיר דרכי נועם ותמתין שמא תלד זכר ותהא זקוקה לו: אחוה אחוה מבני יעקב. לענין אשת אחיו שלא היה בעולמו אין סברא למילף מבני יעקב דלא מיקרי אחים א"כ הם בעולם אחד כבני יעקב דפשיטא דמיקרי אחין ואי לאו דמיעט קרא בהדיא לא הוה שייך למילף מבני יעקב לענין הך מילתא: ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה. פי' בקונט' דרבנן דרבי יהודה בן בתירא דמייתי לקמן דמדפסיק שמואל כר' יהוד' בן בתירא דאמר יש זיקה מכלל דפליגי רבנן וקש' דדלמא בעלמא סברי רבנן דיש זיקה והתם שרו ולא מצרכי להמתין שיעשה אחיו מעשה משום דקידושין מפקעי זיקה דהא חשיב בסוף הערל (לקמן דף פג.) ובפ"ב דמגילה (דף יח:): ההיא דרבי יהודה בן בתירא יחידאה דדייקנן דשמואל חייש ליחידאה מדפסיק כר' יהודה ואמאי חשיב ליה יחידאה והא כמה תנאים סברי דיש זיקה ורב אשי דייק מסתם מתניתין דפ' ד' אחין (לקמן ל. ושם) זאת אומרת יש זיקה ואפי' בתרי אחין אלא ודאי בההוא דר"י מודו כולהו דר"י קדושין פקעה זיקה ובסוף שמעתין (דף יח:): דמצריך תרי מילי דשמואל היה יכול לומר אי אשמועינן יש זיקה ה"א בההיא דר"י דקידושין מפקעי זיקה אלא טעמא אחרינא אשכח ואין לפרש דכדברי האומר אין זיקה היינו ר"מ דא"כ מאי קאמר ה"א ה"מ בתרי הא ר"מ בחד נמי קאמר דאין זיקה וליכא למימר נמי דהיינו ר' יהושע דאמר יפר לאחד ולא לשנים דהא בפ' ד' אחין מוקי פלוגתייהו בעבד בה מאמר ופליגי אי מאמר קונה אי לאו וי"ל דאין נ"ל לחלק משום קידושין ורב יוסף דקרי ליה יחידאה קסבר דכולהו תנאי סברי אין זיקה ולית ליה דרב אשי דייק ממתני' דפ' ד' אחין דיש זיקה דה"נ פליגי עליה התם וכן משמע בהחולץ (לקמן נ.) דקרי רב יוסף משנה שאינה צריכה להא דתנן יבמתו שמתה מותר באחותה ואע"ג דבעי למידק מינה בשמעתין דיש זיקה אלא דרב יוסף לא בעי למימר דאתא לאשמועינן דיש זיקה משום דסבר דאין זיקה לכולי עלמא: אבל מחיים לא דאסור לבטל מצות יבמין. ואפילו ר"ג דאמר אם מיאנה מיאנה מודה הכא דשאני התם שכבר נשואה לו וא"ת ומנלן דסבר אין זיקה דלמא לעולם יש זיקה ולאחר מיתה שרי משום דפקעה זיקה כדאמר בסמוך וי"ל דאע"פ שהש"ס עושה בסמוך צריכות' האמת הוא דאי יש זיקה אחר מיתה נמי אסור דזיקה בכדי לא פקעה: (תוספות)

כ"ב"א אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא כתיבא. איכא מידק ותיפוק ליה משום דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, דכתיב האי גוונא אמרינן בשלהי פרק יש מותרת (להלן פז, ב) דאמרינן התם ולא נעשה מתים כחיים מקל וחומר, כלומר שאם היו לו בנים ומתו לאחר מיתתו תתיבם אשתו, ומדהרינן דרכיה דרכי נועם, כלומר כיון שהתרתה והלכה ונשארת לאחר אם אתה מוציאה לאחר מיתת הבן אין זה דרכי נועם ושלום ה"נ לא שנא. ויש לומר בשע"תה אשת אביו מעוברת שתהא צריכה להמתין עד שתלד לידע אם וכל של קיימא תלד ותתיבם לו. והכי איתא בירושלמי (ה"א) דגרסינן התם יחדיו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו דלא כן מה נן אמרינן מה בלא בנים תהא אשתו אסורה להנשא שמה יוליד אביו בן ותהא אשתו זקוקה ליבום ומעתה אפילו מתה אמו תהא אסורה אשתו להנשא שמה ילך אביו וישא אשה אחרת ותהא אשתו זקוקה ליבום ויאמר קרייה וכן [בכת"י: ואב] אין לו. פירוש, מדכתיב וכן אין לו לא תהיה אשת המת החולה לאיש זר יבמה יבא עליה, משמע הא אין לו אח שיבא עליה מותרת לאיש זר אף על פי שיש לו אב, דאם לא כן יאמר קרייה וכן ואב אין לו יבמה יבא עליה, הא יש לו אב אף על פי שאין יבם שיבא עליה לא תהיה החולה לאיש זר, שהרי כשם שיבם אומר אותה כך האב אומר אותה. ומשני אלא כן אנו קיימין שמת והניח אמו. מעוברת שלא תאמר אלו שמת והניח אשתו מעוברת

שמה אינה נרכה להמתין ולידע אם בן של קיימא הוא או אינו בן קיימא לפום כן נריך מימר יחדו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו, פי', כי אלטריוך יחדו למת והניח אמו אשת אביו מעוברת. ועוד יש לתרץ לטיקור קושינתו דאלטריוך קרא היבא דמת והניח אחים ואח"כ נולד לו את. רבא אמר אחין מן האם לא נריכי קרא. (כ"ה הגי' בגמ' בה"ג הל' יבום נה, ב) פירוש, קרא מיוחד למעטן אללא מדכתיב אחים ממילא דמעטו. והא דאמרין במסקנא ואלטריוך למיכתב אחים כו' לאו סיומא דמלתא דרבא היא, אללא תלמודא הוא דקאמר לה, כלומר לא היא, דאלרבה מיחדו בלחוד נפקא כרב יהודה ולא מאחין בלחוד כדרבא אללא תרוייהו איטררכי. ויש נוסחאות דלא כתיב בהוא לא נריכי קרא אללא גרסי הכי אחין מן האב ילפי אחוה מבני יעקב, ולהאי גירסא אפשר דהאי אלטריוך מסקנ' דמימריה דרבה הוא. (עי' ריטב"א). ה"א לילף אחוה אחוה מלוט. פי', ותהא אשת אחי האב מתיבמת. וכ"ת לא מופנה לאיי אפנויי מופנה מדהו"ל למיכתב ריעים וכתיב אחים ש"מ לאפנוי. איכא דקשיא ליה (רמב"ן) היכי לכתיב ריעים והוא אחים ממך קאמר. ועוד השתא דמופנה ולא ילפינו מיניה אפנויי למה לי. ואיכא למימר דהכא לאו מופנה ממך קאמר אללא משום דלגבי יבום כתיב אחים סתם, היה דדין דכל שנקראו אחין בכלל, והלכך אף אחי האב בכלל אי ילפינו מלוט, ומש"ה אמרין הו"א לילף אחוה אחוה מלוט, וכ"ת התם לאו אחים דקורבה קאמר אללא אחוה דריעות, וכדכתיב (דהי"א כה, ב) שמעוני אחי ועמי, שור אחיך, ולא ריבה הכתיב ביבום נשי החברים, לאיי אפנויי מופנה דאחים, דקורבה ממך קאמר מדהו"ל למיכתב ריעים וכתיב אחים ואף אחי האב בכלל וכלן מיבמין להכי כתב רחמנא יחדו המיוחדין בנחלה, ופירש"י כאן מיוחדין בנחלה שירשין שניהם נחלה אחת, דהיינו אחין מן האב שירשין נחלה אביהו כאלת וקשיא ליה והלא לוט יורש את תרח עם אברהם. ואין לומר לפי שאינו בא מכחו אללא מכח אביו במשמוש נחלה וכמי שאינו מיוחד בנחלה הוא, דהא אמרין אללא במקום אב קאימנא ואבוא דאבא קא יריתנא. ויש לומר דכיון שפעמים שאברהם יורש ואין לוט יורש עמו, כגון שאבי לוט קיים לא קרינא ביה יחדו, אבא אחים אי אפשר לזה לירש בלא זה ומיוחדין הן בנחלה לעולם. אבא למה שפירש"י ז"ל למעלה (גבי אחין מן האם) מיוחדין בנחלה שירשין זה את זה קשיא. ונראה שמה שפירש כאן עיקר ומיהו אכתי ק"ל להדין פירוש, דהאחין מן האם נמי מיוחדין הם בנחלה האם. אבא לפ"מ שפירש"י למעלה ניחא דאין יורשין זה את זה. ויש לומר דבנחלה האם לא תלה רחמנא משום דפעמים מתה ואין הבנים יורשים וכשמתה בחיי הבעל. ואכתי קשה לי דהא ניחא למאן דאמר יורשת הבעל דאורייתא אבא למאן דאמר דרבנן תהדר קושין לדוכתה. ויש לומר דנחלה האם לא שכיחא דלאו בת נכסים היא דאינה יורשת בין הבנים ומיעוט הן דיך להן נכסים, ומנחלה כזו לא תלה בה רחמנא כנ"ל. ור"ח פירש לפיכך כתב רחמנא יחדו המיוחד בנחלה למעט אחים מן האם, וכ"ש אחים של לוט. הא מהיבא תיתי יבום בנחלה תלה רחמנא. פירש"י ז"ל דכתיב יקום על שם אחיו המת ומוקמינן לה לקמן (כה, א) יקום על שם אחיו לנחלה. ואינו מחזור דאם כן לר"י ל"ל יחדו פרט לאחין מן האם, ת"ל מיקום על שם אחיו. אללא דמהתם ליבא למילף אללא שמי שקדם ויבם זכה בנחלה, ולא אמר רחמנא התם מי שירש ייבם, אללא מי שייבם יירש. ומעתה כשם שאחד מן האחין שעמד ויבם הוציא מידי האחין כל הנחלה אף על פי שכולן ראוין לירש, הכי נמי אם קדם אחיו מן האם ויבם זכה בנחלה והוציא מידי אחין מן האב הראוין לירש. אללא ה"פ יבום בנחלה תלה רחמנא מדכתיב יחדו, וכיון שכן מה לי אחים מן האב שלא מן האם, מה לי אחים מן האב ומן האם הא לא מעלה ולא מוריד בנחלה

אלא כל האב בלבד שגורם לנחלה הרמב"ן נר"ו. אלטריריך סד"א הואיל וחדוש הוא עד דמיחדי באבא ובאמא. איכא דקשיא ליה אדרבא כיון דחדוש הוא, הוה ליה למימר אין לך בו אלא חדוש, ואחין מן האב ולא מן האם דוקא חדל איסורא הוא, אבל אחין המיוחדין באבא ובאמא דתרי איסורי נינהו לא שרא רחמנא. ויש לומר דיבום בקורבא תלה רחמנא, והלכך כל שקרובין טפי מיבמין, וסלקא דעתך אמינא דעד דקרובין לגמרי מזד אב ואם קא משמע לן. ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה. פירש"י דהיינו תנא קמא דפליג עליה דר' יהודה בן בתירא דמיייתין לקמן בשמעתין (יה, א) דמדקאמר שמואל הלכה כר' יהודה בן בתירא מכלל דרבנן פליגי עליה. ואינו מחוור דאי משום בר פלוגתיה דר' יהודה בן בתירא, כיון דלא אשכחן דפליגי עליה בהדיא, לא הוה מקשה ליה הכי להדיא. אלא לקמן (יה, א) איכא תנאי דסבירא להו הכי בהדיא דהיינו ר"ג ור"מ, וכדברי רמי בר חמא ר' יהושע בנדרים פרק נערה (עד, א). ופרקינן אי אמר הכי הוה אמינא הני מיילי בתרי. כלומר, הוה אמינא דסבירא ליה לרב דפליגי רבנן עליה דר' יהודה בן בתירא, ואיהו רבנן סבירא ליה דאין זיקה בתרי אבל בחד יש זיקה. ואקשינן תו ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה ואפילו בחד. ופרש"י דהיינו ר"ע דאמר בפרק נערה בנדרים (עד, א) אינו מפר לא לאחד ולא לשנים, ומפרש התם רמי בר חמא טעמיה דר"ע משום דאין זיקה ואפילו בחד. ומיהו רבא ורב אשי (שם עה, א) לא מוקמי ליה בהכי אלא משום דאין יבמה גמורה לבעלה, דהא אין אדם חייב עליה משום נערה המאורסה. ולפיכך נראה לפרש דהאומר אין זיקה ואפילו בחד היינו ר"מ. אי נמי רבן גמליאל כדאיתא בסמוך (יה, א). קא משמע לן לאחר מיתה אין מחיים לא משום דאסור לבעול מלכות יבמין. כתבו בתוס' (ד"ה אבל) דאפילו רבן גמליאל דאמר לקמן (יה, א) אם מאנה מאנה הכא מודה. דשאני התם לכבר היתה נשואה לו. ואינו מחוור בעיני דאדרבה משמע דלר"ג אפילו בשאינה נשואה לו אמרה, מדאמרין עלה בגמרא במקומה בפרק בית שמאי (קט, ב) קסבר רבן גמליאל המקדש אחות יבמה נפטרה יבמה והלכה לה, אלמא אפילו בעלמא אמר הכין, ועוד דבהדיא אמרינן לקמן בשמעתין (יה, א) ואי סלקא דעתך אמר ר' מאיר אין זיקה הני מתרי בתי קא אחיין הא ליבם חדא והא ליבם חדא, ופרקינן משום דקסבר ר"מ אסור לבעול מלכות יבמין, ואקשינן תו ואין אין זיקה תבעול דהא רבן גמליאל דאמר אין זיקה ומותר לבעול מלכות יבמין, דהנן רבן גמליאל אומר אם מאנה מאנה כו'. ואם איתא מאי קושיא, לימא ליה בהא אפילו רבן גמליאל מודה דשאני התם דנשואה היתה לו כבר. אלא אם תאמר עוד דביבם אחד דוקא מודה רבן גמליאל דמחיים לא, אבל בשני יבמין אין זיקה, שמותר לבעול מלכות יבמין אפילו מחיים, ומסתברא דהכי קאמר קא משמע לן דסבירא ליה כמאן דאמר אסור לבעול מלכות יבמין, דהיינו ר' מאיר כדאמרין לקמן (שם). הא דאקשינן והא כי פליגי בתרי פליגי. פירוש, דהא דפליגי ר' יהודה ורבנן בתרי פליגי, וכיון שכן אי אמר הלכה כדברי האומר יש זיקה שפיר משתמע דאפילו בתרי קאמר. וקשיא לן והא איכא תנא נמי דאית ליה יש זיקה בחד ולא בתרי, ועדיין אני אומר דדכותיה קא פסיק. ואיכא למימר משום דלא אשכחן תנא דאית ליה הכי בהדיא, ואשכחן ר' יהודה דאמר לה בהדיא (להלן מא, א) לא שבקינן ר' יהודה בהדיא ותלינן במאי דלא שמעינן בהדיא, אי נמי איכא לפרושי דהכי קאמר והא כי פליגי בתרי פליגי, וכיון דאשכחן תנא דאמר יש זיקה אפילו בתרי דהיינו ר' יהודה, לימא בפירוש הלכה כר' יהודה. (רשב"א)

הוה אמינא מחיים אבל לאחר מיתה פקעה לה זיקה קמ"ל דזיקה בכדי לא פקעה לימא מסייע ליה יבמתו שמתה מותר באחותה באחותה אין באמה לא ה"ה דאפי' באמה ואידי דתנא רישא אשתו שמתה מותר באחותה דוקא באחותה אבל באמה לא דהויא לה איסורא דאורייתא תנא נמי סיפא מותר באחותה מתיב רב הונא בר חייא עשה בה מאמר ומת שניה חולצת ולא מתייבמת טעמא דעבד בה מאמר הא לא עבד בה מאמר שניה נמי יבומי מייבמה ואי אמרת יש זיקה הויא לה צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה אמר רבה הוא הדין דאע"ג דלא עבד בה מאמר שניה מחלץ חלצה יבומי לא מייבמה והא דקתני מאמר לאפוקי מב"ש דאמרי מאמר קונה קנין גמור קמ"ל איתיביה אביי שני אחין בעולם אחד ומת אחד מהן בלא ולד ועמד השני הזה לעשות מאמר ביבמתו ולא הספיק לעשות בה מאמר עד שנולד לו אח ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה או חולצת או מתייבמת ואי אמרת יש זיקה הויא לה צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה הא מני ר"מ היא דאמר אין זיקה ומי סבירא ליה לרבי מאיר אין זיקה והתנן ארבעה אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות ומתו הנשואין האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואי ס"ד סבר ר"מ אין זיקה הני מתרי בתי קאתיין האי לייבם חדא והאי לייבם חדא לעולם אין זיקה משום דקסבר אסור לבטל מצות יבמין דדלמא אדמייבם חד מיית אידך וקא בטלת מצות יבמין ואי אין זיקה תיבטל דהא ר"ג אמר אין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין דתנן ר"ג אומר אם מאנה מאנה ואם לא מאנה תמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה אמר ליה דרבן גמליאל אדרבי מאיר קרמית לא הכי קאמרינן ר"מ חייש אפי' לספיקא ר"ג אפילו לודאי לא חייש דלמא מאן דלא חייש אפי' לודאי לא חייש ומאן דחייש אפי' לספיקא חייש א"ל אביי לרב יוסף הא דרב יהודה דשמואל היא דתנן

ר"ז באחותה אין. דאפי' כנופה שמתה מותר באחותה: עשה בה מאמר. מתני' היא: מחלץ חלצה. נכרית: יבומי לא מייבמה. דהויא צרת ערוה בזיקה ששנפלה לפני אחיו קודם מותו ונזקקה לו נעשית צרה לאשתו בזיקה והויא השתא הך נכרית לגביה צרת ערוה בשביל זיקה שהיתה לאחין בה: מדב"ש. בפ' ד' אחין (לקמן ד' כט.). ב"ש אומרים אשתו עמו והלזו תלך משום אחות אשה כו': קנין גמור. ותיהוי צרת ערוה והיפטר אף מן החליצה קמ"ל: עד שנולד לו אח ומת אותו שני. ולו אשה אחרת ונפלו שתיהן לפני הנולד: בזיקה. שנזקקה לשני לפני מותו ונעשית צרה לאשתו: ר"מ היא. ר"מ קאמר לה להך ברייתא בפירקין דאמר תניא כוותיה דרב אדא ומייתי לה להך מתניתא וקתני סיפא דברי ר"מ: ומתו הנשואין שתי האחיות. ונפלו שתיהן יחד לפני האחין: ולא מתייבמות. משום דתרווייהו זקיקי ליה להאי ותרווייהו זקיקי ליה להאי ואי נסיב חד חדא פגע באחות זקוקתו: מתרי בתי. משני אחין נפלו: לעולם אין זיקה. והא דקאמר לא מתייבמות משום דאסור לבטל מצות

יבמין ואי אמרת לייבס האי חדא דלמא מיית אידך אח ולא מייבס לאידך ונפקא מהאי משום אחות אשה מחליצה ומייבוס הלכך אמרינן ליה לקמא חלוץ דאי נמי מיית אידך הדר האי חולץ וחליץ לה ומדינא לבתר חליצה דקמא מלי אידך לייבומי דהשתא מיקיימא מלות יבמין בתרווייהו אלף גזירה דלמא אחי לייבומי ברישא: ואי אין זיקה. דלית ליה איסור זיקה תיבטל מלות יבמין ולא איכפת לן דמאן דלית ליה איסור זיקה לא חייש נמי לבטול מלות יבמין: דהא לר"ג דשמעין ליה אין זיקה. ב' ר"ג (לקמן דף נא.) שמעין ליה נמי דאמר מותר לבטול מלות יבמין בפרק ב"ש (לקמן קט.). דתנן ר"ג אומר כו'. שני אחין נשואין שתי אחיות אחת גדולה ואחת קטנה ומת בעלה של גדולה ונפלה לפני בעל הקטנה מלמדים את הקטנה למאן בעלה ולעקור נשואיה כדי לייבס את זו שזיקתה של זו חמורה לאסור הקטנה עליו שלא היו נשואיה גמורים שמא תמאן ולכך לא תוליא את זו משום אחות אשה: ר"ג אומר אם מיאנה מיאנה. ותתייבס הגדולה ואם לאו תמתין גדולה עד שתגדיל קטנה ויבעול ויהיו קידושין גמורין ותאל גדולה משום אחות אשה אלמא אין זיקה מדשרי קטנה עליה ומותר לבטול מלות יבמין ולר"מ נמי אי סבר אין זיקה לימא נמי מותר לבטול מלות יבמין: רבן גמליאל אדר"מ קרמית. נהי נמי דזיקה סבירא להו כי הדדי בביטול יבמין פלוגי: אפילו לספיקא. כי היא דלעיל אדמייבס חד מיית אידך ורבן גמליאל אפי' היכא דודאי בטלה כגון הכא דתמתין עד שתגדיל לא חייש: הא דרב יהודה. דאמר לעיל אסור באמה דיז זיקה: דשמאל היא. משמיה דשמאל רביה שמיע ליה ולא מרב דהוה נמי רביה: (רפ"י)

תוספות והאי דקתני מאמר לאפוקי מב"ש. תימה דמה צריך למיתני בשני מקומות לאפוקי מב"ש דלקמן בפ' ד' אחין (דף ל.) גבי ג' אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות כו' קתני נמי עשה בה מאמר ומת חולצת ולא מתייבמת וקאמר רב אשי בגמ' דה"ה אע"ג דלא עשה בה מאמר דיש זיקה והא דקתני מאמר לאפוקי מב"ש וי"ל דאי לאו משנה יתירה הוה דייקנן מתני' כפשטה דמשמע דוקא עשה בה מאמר ורב דאמר אין זיקה סבר דמסברא ה"א דיש זיקה ואי לאו משנה יתירה הוה אמרי' דנקט עשה בה מאמר לאפוקי מב"ש: הא מני ר"מ. דקתני בסיפא דברי ר"מ לעיל דפריך ממתני' ה"מ לשנויי נמי הא מני רבי מאיר אלא דניחא ליה לתרוצי סתמא דמתני' כוותיה: הני מתרי בתי קאתיין. הלשון מגומגם דמשמע דאפשר להם להיות מבית אחד ולא ה"ל למימר טפי אלא ואי אין זיקה האי לייבס חדא כו': משום דקסבר אסור לבטול מצות יבמין. הא דלא כר"ע דלרבי עקיבא כי חליץ נמי בטיל מצות יבמין (מדאידך) דדריש בפרק החולץ (לקמן מד. ושם) בית חלוץ הכתוב קראו ביתו ומדאורייתא אחות חלוצה היא כאחות אשה: דלמא אדמייבס חד מיית אידך כו'. וא"ת הא רבנן למיתה לא חשו דלית להו שמתקנין לו אשה אחרת שמא תמות אשתו (יומא ב.) ור"מ גופיה לא חייש לשמא יבקע הנווד ולא לשמא ימות בפרק כל הגט (גיטין דף כח. ושם) וי"ל דלאלתר דוקא לא חייש אבל הכא פעמים שמאחר זמן גדול מלחלוץ ומלייבס אחר חברו ובזמן מרובה חיישינן שמא ימות לכ"ע ואע"ג דאביי מדמה שמא מת לשמא ימות ולשמא מת לא חייש ר"מ אפי' לזמן מרובה דתנן (שם) בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהיא קיים ושמעתין אתיא כאביי דמשמע דקבלה מיניה אביי לא מדמי להו לגמרי אלא שמא ימות לאלתר לשמא מת לזמן מרובה תדע דלא לגמרי. מדמי דהא לר' יהודה דחייש לשמא ימות לאלתר אי הוה חייש נמי לשמא מת לאלתר א"כ אשת כהן שיצא בעלה מפתח ביתו לא תאכל בתרומה אלא כשרואה בעלה בפניה חי וא"ת וליחלוץ חד והדר לייבס אידך דתו ליכא למיחש לביטול יבמין וי"ל דגזרינן דלמא אתי לייבס ברישא וריב"ן פי' משום דבשעת נפילה לא חזו תרווייהו כל זמן שלא חלץ לאחת וקשיא לפירושו דאותה שנפלה תחילה תשתרי כי חלץ לשניה דהוה לה יבמה שהותרה ונאסרה דתחזור להתירה הראשון: מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין

עד שתגדיל. ופי' בקונטרס תמתין גדולה עד שתגדיל הקטנה ואין הלשון משמע כן דלא הוה ליה למימר הלזו אלא ותצא משום אחות אשה הואיל דתמתין נמי אגדולה קאי אלא נראה דתמתין הקטנה מלבעול עד שתגדיל אבל בקטנות אסור לבעול אע"ג דסבר אין זיקה דמכוער הדבר כיון דבהאי ביאה לא מיפטר גדולה: (תוספות)

רשב"א הא למותבינן עליה דר' יהודה ממתניתין לעשה בה מאמר ומת, משום דסתם מתניתין היא מותבינן ליה מיניה, הא לאו הכי מאי תיובתיה, הא איכא ר' יהודה בן בתירא דסבר יס זיקה ואפילו בתרי, ורב דאמר כותיה. והא למותבינן מצרייתא דשני אחין בעולם אחד ומת אחד מהן בלא ולד. היינו משום דצרייתא פירושא דמתניתין היא וכלו ארבעה ממתניתין גופה. ופריק דצרייתא ר' מאיר קתני לה. ואי מתניתין ר' מאיר לא קיימא לן כותיה ליחידאה הוא. ומיהו אכתי קשיא דמאי קא מקשה עליה ממתניתין, והלא אפילו לפי סברתו הויא לה סתם במתניתין דפרקין ומחלוקת בפרק החולץ (מא, א) דתנן שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה משום ר' יהודה אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה וקיימא לן כמחלוקת. ותיכף הר' משה בר' שניאור ז"ל דעל מאי דאמר רב יהודה יס זיקה ואפילו לאחר מיתה קא מותבינן, וקסבר דהא דקתני עשה בה מאמר דברי הכל היא, ואפילו למאן דאמר יס זיקה, משום דזיקה בכדי פקעה לאחר מיתה יבם, והוא הדין דפקעה מעיקרא לאחר מיתה יבמה ומותר באמה. כ"כ מורי ר' יונה ז"ל. וא"ר מאיר אין זיקה והתנן ארבעה אחין כו'. לאו אפרוקין קא מקשינן ולומר דלאו ר' מאיר היא, דהא בהדיא קתני בצרייתא דברי ר' מאיר, ואפילו בלא סוגיין הוה לן לאקשווי הכין, אלא אורחא דהלמודא בהכי דכי מיייתי מתניתין או צרייתא לא סליק מינה עד דשקיל וטרי בה לברורה. ואי נמי איכא לפרושי דאסוגיין דהכא בלחוד הוא לאקשינן הכי, הא בלאו הכי ליכא לאקשווי מידי, משום דצרישא לא מדכר בה ר"מ אלא בסיפא, ואנן הוא דמוקמינן לה כולה כר' מאיר להכי מקשינן ומי אמר ר"מ הכי והתנן כו', וסתם מתניתין כר' מאיר, אלמא רישא דצרייתא לאו ר' מאיר היא ותנא אחרינא הוא דתני לה ומתניתין לאו יחידאה היא. ולמאי דכתב מורי הרב ז"ל בשם רבו הרב ר' משה (לעיל בד"ה הא למותבינן) דלמאי דאמר ר' יהודה דזיקה לאחר מיתה לא פקעה קא מקשינן, א"א לאקשווי נמי אלא אסוגיין דהכא, אבל בלא סוגיין לא, דלמא מתניתין משום דמחיים אבל צרייתא, משום דלאחר מיתה יבם פקעה לה זיקה. ולהאי פירוש נמי יס לי לפרש דמאי דאקשינן ומי אמר ר' מאיר אין זיקה והתנן כו', כולה רב הונא מקשי לה, כלומר בשלמא אי זיקה בתר מיתה פקעה מעיקרא שפיר, דמתניתין דפרקין וצרייתא משום דפקעה לה זיקה ואפילו למאן דאמר יס זיקה, ומתניתין דארבעה אחין משום דיש זיקה מחיים דיבם ויבמה, אלא לרב יהודה דאמר דזיקה לא פקעה אפילו לאחר מיתה, ומתניתין דפרקין וצרייתא ר"מ, אם כן תקשי לן סתם מתניתין דארבעה אחין, אבל לפירוש קמא על כרחך האי קושיא לאו רב הונא מקשה לה, דארבעה רב הונא על כרחך סבירא ליה דמתניתין דארבעה אחין אין זיקה סבירא ליה ומשום דאסור לבטל מלות יבמין וכפירוקין דפרקין לה, דאי לא אדמותיב ליה לרב יהודה ממתניתין דפרקין לסייעיה ממתניתין דפרק ד' אחין. אלא האי מקשה אחרינא הוא דאית ליה דמתניתין דפרקין יס זיקה ס"ל, והוא הדין אף על גב דלא עבד לה מאמר כדפרקין לעיל. ורישא דצרייתא לאו ר' מאיר תני לה ומתניתין דארבעה אחין משום דקסבר יס זיקה היא כנ"ל לפרש לפי פירושא קמא דפרקין. וקסבר ר' מאיר אסור לבטל מלות יבמין דלמא אדמיבם חד מיית אידך. קשיא לן והא ר' מאיר לא חייש למיתה כדאיתא בשלהי כל הגט (גיטין

כה, א) והא דתניא האומר לאשתו הרי זה גיטך שעה אחת קודם למיתתי אסורה לאכול בתרומה מיד, ללא כר' מאיר, לזר' מאיר מותרת לשמא ימות לא חיישין כדאיתא התם, ותנן נמי בפרק קמא דיומא (ב, א) ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו, ופליגי רבנן עליה ללא חיישי למיתה, ומאן תנא דפליג על ר' יהודה ר' מאיר הוא, וכדמשמע בסוכה (כג, א) גמ' העושה סוכה על בהמה. ויש מי שתיירץ כיון דיבוס וחליצה כהדדי, אף על גב דמיתה לא שכיחא שלא לאורך לא נביא בעלמינו לידי ספק בטול מלוא, כיון דאפשר דמיית אידך אדמיבס האי. אבל לגבי גט אורך הוא שלא לחוש, כדי שלא תהא מפסידה מן התרומה. וגבי נוד ללא חייש ר' מאיר לבקיעת הגוד בלוקח יין מבין הכותיים, התם נמי לאורך הוא, לפי שבערב שבת עם השכה הוא, ואי אפשר להפריש ואין לו מה ישתה, ולפיכך לא חשש. וגבי יום הכיפורים משום דאם כן אין לדבר סוף וכדמפרש התם (יג, א) ואפילו מאן דחייש בעלמא התם לא חייש, ובהוס' (ד"ה דילמא) תירצו לכי לא חייש ר' מאיר למיתה היינו למיתה דלזמן מועט, כגון בקיעת הגוד דחששא דחד יומא הוא, ואי נמי בתרומה משום שלא אמר לה אלא שעה אחת קודם למיתתו, ואם אתה אוסרה מיד נמלאת חושש למיתה דלאחר שעה, ואל תחוש ונמלאת מותרת כל ימיה. וגבי יום הכיפורים מהאי טעמא נמי דלמיתה דיום אחד לא חיישין, וכל שכן שאין לדבר סוף. אבל גבי יבוס דלמא לא מייבס אידך לאלתר עד לאחר זמן מרובה, והלכך איכא למיחש לשמא ימות בין זמן מרובה ומיבטלא מלוא יבמין. (רשב"א)

דף יח - ב

שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה משום ר' יהודה בן בתירה אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך מעשה ואמר שמואל הלכה כר' יהודה בן בתירה א"ל דאי דרב מאי (א"ל קשיא דרב אדרב דלמא אמוראי נינהו ואליבא דרב כיון דאיתמר משמיה דשמואל בהדיא ומשמיה דרב כאמוראי לא שבקינן משמיה דשמואל בהדיא ומוקמינן כאמוראי ואליבא דרב אמר רב כהנא אמריתה לשמעתיא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר אתון הכי מתניתו לה אנן בהדיא מתנינן אמר רב יהודה אמר שמואל שומרת יבם שמתה אסור באמה אלמא קסבר יש זיקה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל הלכה כרבי יהודה בן בתירה וצריכי דאי אשמעינן יש זיקה ה"א ה"מ בחד אבל בתרי לא קמ"ל ואי אשמעינן הלכה כר' יהודה בן בתירה ה"א ה"מ מחיים אבל לאחר מיתה פקעה לה זיקה קמ"ל דזיקה בכדי לא פקעה: **מתני'** שני אחים ומת אחד מהן ויבם השני את אשת אחיו ואח"כ נולד להן אח ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת השניה חולצת ולא מתייבמת ר"ש אומר מייבם לאיזו מהן שירצה או חולץ לאיזו מהן שירצה: **גמ'** אמר רב אושעיא חלוק היה ר"ש אף בראשונה ממאי מדקתני משנה יתירה בבא דרישא למאן קתני לה אילימא לרבנן השתא

יבם ולבסוף נולד דכי אשכחה בהתירא אשכחה אסרי רבנן נולד ואח"כ יבם מיבעיא אלא לאו לר"ש איצטריך ותנא רישא להודיעך כחו דר"ש ותנא סיפא להודיעך כחו דרבנן ובדין הוא דנפלוג ר"ש ברישא אלא נטר להו לרבנן עד דמסיימי למילתייהו והדר פליג עלייהו אלא אשת אחיו שלא היה בעולמו לר"ש היכי משכחת לה בחד אחא ומית ונולד לו אח אי נמי בתרי ולא יבם ולא מית בשלמא יבם ואח"כ נולד כי אשכחה בהתירא אשכחה אלא נולד ואח"כ יבם מאי טעמא קסבר יש זיקה וזיקה ככנוסה דמיא מתקיף לה רב יוסף השתא זיקה ומאמר מספקא ליה לר"ש אי ככנוסה דמיא אי לאו ככנוסה דמיא זיקה לחודה מיבעיא מאי היא דתנן שלשה אחין נשואין שלש נשים נכריות ומת אחד מהם ועשה בה שני מאמר ומת הרי אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר דבריס כה- ה ומת אחד מהם יבמה יבא עליה מי שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמין רבי שמעון אומר מייבם לאיזהו מהן שירצה חולץ לשניה יבומי תרוייהו לא דדלמא יש זיקה והווי שני יבמות הבאות

ר"י שומרת יבם. ממתנת לייבום יבמה: שקדש אחיו. קל יבם את אחותה אחר שנפלה זו לפניו: אומרים לו. למארכ המתן מלכנום לפי שאחות זקוקתך היא: עד שיעשה אחיך מעשה. עד שייבם אחיך את היבמה ותפקע זיקתה ממך אלמא זיקה אסרה לאחותה: א"ל. רב יוסף לאבי ואי משמיה דרב אמרה מאי קשיא לך: דרב אדרב. דא"ר הונא אמר רב לעיל מותר באמה: אמוראי נינהו. רב הונא ורב יהודה תלמידי דרב הווי ופליגי אליביה: כיון דאיתמר משמיה דשמואל בהדיא. דיך זיקה דשמואל עצמו אמרה ולא תלמידו משמו ומאינו למימר דרב יהודה תלמידו מכלל אותה שמועה אמר להאי דידיה: ומשמיה דרב איתמר כאמוראי. בפלוגתא דהא פליג רב הונא לא שבקינן כו': הכי קמתניתו לה. לרב יהודה דלעיל בסתמא שלא הזכיר שם רבו ורכיכותו למידק הא דרב יהודה דשמואל היא: ה"ג אנו בהדיא מתנינן לה: ואזדא שמואל לטעמיה. כולה רב כהנא אמרה: ה"מ מחיים. כל זמן שיבמתו קיימת: מתני' ומת. המייבם: מייבם לחיזו שירצה. ופטורה חברתה ולא אעשה בה מאמר קאי אלא ארישא דקתני הראשונה יולאה כו' דקאמר ר"ש דכיון דכשנולד כבר נתייבמה ולא היתה על זה בזיקת נישואי אחיו הראשון מעולם מותרת לו: גמ' אף בראשונה. וקא שרי נולד ואח"כ ייבם: מדקתני משנה יתירה. כולה היא בבא דרישא דלמאן קתני לה אי לאו דפלוגתא דר"ש עלה קיימא ולהכי תנייה לאשמועינן דאפי' בהאי שרי: למאן קתני לה. לאשמועינן מילתיה דמאן איצטריכא: אילימא לרבנן. לאשמועינן איסורא לרבנן דהא לא איסור ולא היתר לר"ש שמעת מינה ברישא דהא לא איירי בה: ונטר להו. המתין להם: והדר פליג עלייהו. בכולה מילתא: בחד אחא. דולאי מכח זיקת זה שלא היה בעולמו אסורה לזה להתייבם: אי נמי בתרי. אחים ומת האחד ונולד להם אח השלישי: ולא ייבם. זה השני את יבמתו: ולא מת. אסורה לזה שנולד לאחר מיתה ליבמה מזיקת אח שלא היה בעולמו אבל היבם דייבמה השני פקעה זיקת אח הראשון ונעשית אשתו של זה השני אי נמי לא יבמה האי שני הואיל והזיקה לו הרי היא ככנוסה כדלקמן וכשמת מותרת לשלישי: בהתירא אשכחה. שלא נאסרה עליו שעה אחת שלא נזקה לו מכח הראשון כלום: יש זיקה. כשנפלה לפני השני קודם לידתו של זה ונזקה לו לשני אילימא היא זיקה לשוויא ככנוסה והוי ליה כייבם ולבסוף נולד: זיקת יבם אחד. כגון שלא נפלה אחת או שכנסה שני ופקעה

זיקה ראשונה וכשמת אין כאן אלא זיקת ייבום של שני או לא עשה בה מאמר ומת אין כאן אלא זיקת ייבום ראשון ועכשיו יש כאן זיקת ייבום של שני יבמין שיט עליה קצת זיקה מן הראשון דכל זמן שלא נתייבמה לא פקע זיקתה מן השני ולרתה אשת השני אסורה משום דידה: מייבם לאיזו שיראה. ולית ליה הך דרשה דזיקת שני יבמים דאי מאמר קונה הרי היא אשת שני ואין כאן אלא זיקתו ולא אין קונה הרי הוא כמו שאינו ואין כאן אלא זיקת ראשון: וחולץ לשניה. משום ספיקא כדמפרש ואזיל: (ר"י)

תוספות שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה כו'. אר"י דדוקא קידש אומרים לו המתן מלישא משום דבשעת נישואין נראה כנושא אחות זקוקתו אבל אם נשא כבר שהיא אשתו גמורה פקע לה זיקה לגמרי ואין צריך להמתין מלבועול ודוקא קידש אחר נפילה כדמוכח בהחולץ (לקמן מא. ושם) דבקידש באיסור איירי דמסיק עלה מתה אשתו מותר ביבמתו משום דהואי יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה אבל אם קידש בהיתר קודם נפילה שלא היתה אחות זקוקתו בשעת קידושיה א"צ להמתין כלל: אומרים לו המתן. וא"ת למה צריך להמתין דכיון דקדשה פקעה לה זיקה לגמרי כדמוכח בפ' ד' אחים (לקמן כט. ושם) גבי הא דא"ר אלעזר מאמר לב"ש אינו קונה קנין גמור אלא לדחות בצרה בלבד א"ר אבין אף אנן נמי תנינא ב"ש אומר יקיימו דיעבד אין לכתחלה לא ואי ס"ד דמאמר קונה קנין גמור זה יעשה מאמר ויקנה וזה יעשה מאמר ויקנה ומאי קושיא אפי' קני קנין גמור הא אמרי' הכא דצריך להמתין בקידושיה דאורייתא ולפי מאי דפרישית לעיל דמש"ה חשיב לר"י בן בתירה יחידאה א"ש וי"ל דלר"י בן בתירה דסבר יש זיקה אין הקידושיה מפקיעים הזיקה אבל ר' אבין סבר אין זיקה ולא אסור לייבם אלא משום ביטול מצות יבמין ולהכי פריך אי מאמר קונה לב"ש קנין גמור זה יעשה קנין גמור ויקנה וזה יעשה מאמר ויקנה ויכולים לעשות ע"י שליח בבת אחת דליכא ביטול מצות יבמין והא דשרי הכא לקיימה אפי' לרבי יהודה בן בתירה ובפ' ד' אחין ששניהם נשואים ב' אחיות דאייתי לעיל קתני סיפא קדמו וכנסו יוציאו אר"י דשאני גבי ד' אחים שהאחיות לא היו באות לעולם לכלל היתר שכל אחת אחות זקוקתו אבל היכא דאחות יבמה אתיא לכלל היתר לאחר שיעשה אחיו מעשה לא החמירו להוציא: דאי דרב מאי. וא"ת דבסוף פ"ק דכתובות (דף יב:): נמי אמרינן הא דרב יהודה דשמואל היא ולא פריך דאי דרב מאי וי"ל דהכא משמע דרב יהודה משמיה דרב קאמר לה דקאי ארב הונא דקאמר משמיה דרב שומרת יבם שמתה מותר באמה: משכחת לה בחד אחא. וא"ת לעיל בפ"ק (דף ט: ושם) בשמעתיה דלוי קאמר בפלוגתא לא קמיירי ופריך והא א"ר אושעיא חלוק היה ר"ש אף בראשונה הא לרבי אושעיא נמי משכחת לה בחד אחא ולפטור צרתה וצרת צרתה נמי משכחת לה למאי דאמר לקמן דמודי ר"ש בזיקת שני יבמין דלאו ככנוסה דמיא וי"ל דמתני' דפרקין אתא לפרושי פרקין קמא דקתני כיצד אשת אחיו שלא הי' בעולמו ולר' אושעיא דחלוק ר"ש אף בראשונה ע"כ מתני' דפרק קמא איירי בפלוגתא (תוספות)

רשב"א אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה. איכא למידק למה לן למימר ליה לאמתונו, מכי קדש את אחותה תיפוק הלזו משום אחות אשה, דמאי שנא נשואין הא משעת אירוסין נמי אחות אשה היא, והלכך כיון שקדשה אשתו עמו ותלך הלזו משום אחות אשה, ואמרינן נמי לקמן בפרק ד' אחין (כט, ז) ואי סלקא דעתך מאמר לבית שמאי קונה קנין גמור זה יעשה מאמר ויקנה וזה יעשה מאמר ויקנה (עיין להלן מא, א ד"ה עוד). ואם תאמר דלמא ב"ש אין זיקה ס"ל, ומשום הכי אתו אפילו קדושין ודחו לה לזיקה דחיייה גמורה. הא ליתא, דודאי לכאורה ב"ש יש זיקה ס"ל, וכדתנן ברישא דמתניתין (להלן כו, א) הרי אלו חוללות ולא מתיבמות ואי אמרת אין זיקה זה יבנוס וזה יבנוס אלמא יש זיקה. אבל בתוס' (ד"ה אומרים) תירצו דלמאן דאמר דיט זיקה ודאי אין קדושין מפקיעין זיקה.

וב"ש אין זיקה ס"ל, ומתניתין דקתני חולכות ולא מתיבמות טעמא משום דאסור לבטל מצות יבמין. ואם תאמר אם כן היאך הקשו זה יעשה מאמר ויקנה, והא איכא למיחש דלמא אדמיבס האי מיית אידך. יש לומר דהכי האמר יעשו שתיהן שליח לקבל מאמר של שניהם בבת אחת ויחייבמו. ואם תאמר אפילו לדברי רבותינו בעלי התוס' ז"ל עדיין שאלתנו במקומה, מה יש בין נשואין לקדושין אפילו למאן דאמר יש זיקה או אלו ואלו ידחו ביבמה, או אלו ואלו לא ידחו, ויש לומר דלדברי האומרים יש זיקה הרי היא כמקודשת אלו וכשיקדש אחותה האיך תוליא מקודשת זו למקודשת הראשונה, דמאי אולמא דבתרייתא מקמייתא. אבל נשואה שהיא כנוסה אלו אינו דין שתוליא המקודשת לזו מביתה אחר שכנס אלו. כן תירץ הרמב"ן נר"ו. ומכל מקום אין דרכם מתחוויר באותה שמועה של זה יעשה מאמר ויקנה, דלמא בית שמאי סבירא ליה יש זיקה ולפיכך אין מאמר מפקיע. ועוד דאי טעמא דבית שמאי משום דאסור לבטל מצות יבמין, מה הועילו בעשיית שליח, והא איכא למגזר אטו מיבס והדר מיבס אידך, דהא מדינא למאן דאמר אסור לבטל מצות יבמין כי חליץ האי והדר מיבס אידך שפיר דמי, אלא דגזרינו אטו מיבס ברישא והדר חליץ ואתי לידי איסור בטול מצוה, והכי נמי לא שניא. ואי אמרת לחלופי לא חיישינן למה [אריך] הוא לעשות מאמר בבת אחת, זה יכנס וזה יכנס בשעה אחת ולא כריכינן לקנין גמור של מאמר, אלא ודאי משמע דטעמייהו דב"ש משום דס"ל יש זיקה ואפילו הכי אי מאמר קונה קנין גמור זה יעשה מאמר ויקנה וזה יעשה מאמר ויקנה וכונס אותה לכחלה דמשעת מאמרו הופקעה זיקתו מאחותה לגמרי. ותלא הלזו משום אחות אשה והדרא קושיין לדוכתה. והרמב"ן נר"ו תירץ שהיא גזרה שמה יכנס בלא קדושין אחרים ונמצא פוגע באחות זקוקתו ולפיכך לא התירו לו ביאה כלל עד שיעשה אחיו הגדול מעשה. והשיא לי אם כן היאך הקשו שם זה יעשה מאמר ויקנה, כלומר ויכנס, נחוש דלמא כונס בביאה בלא קדושין, והתם איכא למגזר טפי משום דעיקר קנין ביבמה ביאה ולכולי עלמא מיהת קדושין אין מפקיעין זיקה לגמרי, ולא נפטרה יבמה משום אחות אשה בקדושין בלבד שקדש את אחותה לאחר זיקה וכדתנן (להלן מא, א) מת היבם מוליא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה. וליבוס נמי שריא אם מתה אשתו, כרב דאמר הותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתרה הראשון כדליתא התם בפרק החולץ. ולדברי רבותינו בעלי התוס' ז"ל נראה שהנשואין פוטרין אותה לגמרי, ותלא הלזו משום אחות אשה. ויש לי עוד בשמועה זו, ובאותה דזה יעשה מאמר ויקנה דרך נכון, כתבתיו בסוף המסכת בס"ד. [כ"ה בכת"י וכבר הוכנס בדפוסים להלן מא, א ד"ה עו"ד]. ואיכא דאי אתמר בהא הוה אמינא בחד אבל בתרי אין זיקה קא משמע לן הלכה כר' יהודה בן בתירא. (וכן הוא גירסת הרי"ף והרא"ש הלכה וכו'), דקתני לה בהדיא בתרי. קשיא לי דהא אמרינן לעיל דשומרת יבם שמתה אסור באמה משמע אפילו במקום תרי והיינו דאמר ר' יהודה הכי ולא קאמר הלכה כמאן דאמר יש זיקה. ולא היא, דהוא תירוצא לא קאי כדלחיינן לעיל (יז, ב) דהא כי פליג בתרי פליגי, ולא אכטריך לאשמועינן אלא דזיקה בכדי לא פקעה כי הכא. ואי אמר הלכה כר' יהודה בן בתירא הוה אמינא הני מיילי מחיים אבל לאחר מיתה לא קא משמע לן דזיקה בכדי לא פקעה. וק"ל כשמואל דיש זיקה ואפילו בתרי, והכין פסקי כולהו רבוותא ז"ל (בה"ג הל' יבוס, ר"ח רבינו חפץ ושאר גאונים במרדכי כאן ורי"ף להלן ל, א רמב"ם יבוס פ"א הי"ג), ובפרק ד' אחין (כ, א) נמי משמע דרב אשי דהוא בתרא סבירא ליה הכין גבי שלשה אחין ב' מהן נשואין שני אחיות ואחד מהן נשוי נכרית וגרס אחד מצעלי אחיות את אשתו. והלכך שלשה אחין ומת אחד מהן ואחר כך נולד להן אח ומת אחד מהן או שניהן, נשותיהן

אסורות לזה שנוכל, לפי שהן ארות אשה אח שלא היה בעולמו בזיקה, כדאמרין לעיל וחולץ להם אכל לא מיבס, ומתניתין (יז, א) דקתני עשה בה מאמר ומת השניה חוללת ולא מתיבמת, הוא הדין אף על גב דלא עבד בה מאמר, והאי דקתני מאמר לאפוקי מדב"ק (ב, ב) דאמרי מאמר קונה קנין גמור. והא דקתני נמי בפרק ארבעה אחין (קס) שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית ומת אחד מצעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו כו', עשה בה מאמר ומת נכרית חוללת ולא מתיבמת, הוא הדין אף על גב דלא עבד בה מאמר. וכי קתני עבד בה מאמר לאפוקי מדב"ק כדמפרש רב אשי עלה התם, ואם תאמר אם כן שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית דקתני בפרק ארבעה אחין (קס) ומת נשוי נכרית וכנס אחד מצעלי אחיות את אשתו ומת הראשונה יולאה כו' עשה בה מאמר ומת נכרית חוללת ולא מתיבמת למה לי מאמר, תיפוק ליה משום דהויא לה נכרית ארת אחות אשה בזיקה לזה שמת. יך לומר דהוא הדין אף על גב דלא עבד בה מאמר, והאי דקתני עבד בה מאמר לאפוקי מדב"ק דאמרי מאמר קונה קנין גמור. וכן נראה מדברי רש"י ז"ל לקמן בפרק ארבעה אחין. ואי נמי איכא למימר דעבד בה מאמר דוקא, ולא קשיא דאנון לאו זיקה ככנוסה ממש קאמרין, אלא יך זיקה בלחוד הוא דאמרין, והלכך כי הויא הך דנפלה ראשונה ערוה לחד מנייהו, אידיך נמי אסירא, דכי נפלה שניה קמיה כבר נעשית כרה לערוה בזיקה, ואמרה ליה שניה כל שרתי שנפלה לפניך אי אתה כונס אי אתה כונסני, אבל כי הויא הך דנפלה לו ראשונה כשרה לו, והוא אינו כונס מחמת זיקת אחיו השני אלא מחמת הראשון, היאך זו נאסרת עליו מחמת אשת אחיו החי, ואין אשת החי נעשית לזו כרה שתאמר לו כל שאי אתה כונס ארתה כונס ארתה כונסני, ולקמן בפרק ארבעה אחין (ב, ב ד"ה הגרש"י) נאריך בס"ד. אלא אשת אחיו שלא היה בעולמו לר' שמעון היכי משכחת לה בחד אחא וכו'. דהתם מחמת אחיו שלא היה בעולמו הוא בא לכנס להכי אכטריך יחדו. אי נמי בתרי ולא ייבס ולא מת. פירוש, דאלו מת אף על גב דלא ייבס שריא ליה, מחמת זיקת אחיו השני שהיה בעולמו דזיקה ככנוסה דמיא והוה ליה כנוול ואחר כך ייבס דשרי ר' שמעון. ואם תאמר אם כן רישא דמתניתין דאוקימנא להודיעך כחו דר' שמעון אמאי קתני כנס, ליתני אפילו לא כנס ומת יך לומר דמשום סיפא דקתני כנס להודיעך כחו דרבנן. תנא רישא נמי כנס, ושפיר משתמע הא נמי מינה, דאי אמרת דלא שרי ר' שמעון בשלא כנס ומת, אם כן אף בשכנס תאסר, דהויא לה יבמה שנאסרה לזה בשעת נפילה, וכל יבמה שאין אני קורא בשעת נפילה יבמה יבא עליה הויא לה כאשת אח שיש לה בנים. ואם תאמר בתרי ולא ייבס ולא מת, למה לי כי ישבו למעוטי לא מת, כיון דסבירא ליה לר' שמעון זיקה ככנוסה דמיא, תיפוק ליה משום דאשת אחיו החי היא. יך לומר אי לאו כי ישבו הוה אמינא כי היכי דנפלה קמי תרי ועמד אחד מהן וכנסה מפקעה כינסה, הא זיקא דאידיך אח אף על גב דמעיקרא ככנוסה אף לאידיך הוה, הכי נמי כשנוול להן אח ליהוי האי אחא כאלו נולד מעיקרא ואיגלי מילתא דזקוקה הוה ליה נמי, וכי כניס ליה מפקעה כניסתו מידי זיקת שאר אחין, להכי אכטריך כי ישבו דמחמת אחיו הראשון שלא היה בעולמו לא מאי לביבס, ואי מחמת שני דבעולמו הרי חי לפניך. ומדמוקי ליה בתרי ולא מיבס ולא מת, ולא מוקי לה בתלתא ולא יבמו בין מתו בין לא מתו, משמע ליה ודאי דסבירא ליה דר"ק לא שני ליה בין זיקת יבם אחד לזיקת שני יבמין, דאי לא לוקמה בתלתא ולא יבמו ואפילו מחו דזיקה דתרי לאו ככנוסה. והיינו דאתקייף עליה רב יוסף מזיקת שני יבמין. ותמיהא לי מאי דוחקיה למתלי בר' שמעון כי האי סברא דחוקא ולמימר דאפילו בתרי זיקה ככנוסה דמיא ממש דמתילדין מינה

כמה דיחוקין. יש לומר משום דקסבר דכי קא שר ר' שמעון בנולד ולבסוף יבם, אפילו בנפלה קמי תרי קא שרי, ואף על גב דמתניתין שני אחין קתני, לאו דוקא דהא לפרושי אשת אחיו שלא היה בעולמו דקתני בפרקין קמא (ב, א) דפוטרת לרתה ולרת לרתה קא אחי, וההיא לא משכחת לה בזיקת יבם אחד. וכיון שכן על כרחין לר' שמעון זיקה ככנוסה אפילו בשנייבמין, דאי לא בנולד ולבסוף יבם במקום שנים היכא משתירא לנולה, כי אשכחה באיסורא אשכחה, וכיון דנאסרה עליו שעה אחת שוב אין לה היתר כנ"ל. (רש"א)

א

-

יט

דף

מבית אחד יבומי חדא ואיפטור אידך לא דדלמא אין זיקה ככנוסה והווי להו שתי יבמות הבאות משני בתים אלמא מספקא ליה וכי תימא מדאורייתא ה"נ דמייבמא חדא ומפטרא חדא ומדרבנן הוא דאסור גזירה משום שמא יאמרו ב' יבמות הבאות משני בתים חדא מייבמא ואידך מיפטרא בולא כלום והא טעמא דר"ש משום מאמר ולא מאמר הוא דתניא אמר להם רבי שמעון לחכמים אם מאמרו של שני מאמר אשת שני הוא בועל ואם מאמרו של שני אינו מאמר אשת ראשון הוא בועל אמר ליה אביי ולא שני לך בין זיקת יבם אחד לזיקת שני יבמים דלמא כי אר"ש זיקה ככנוסה דמיא ביבם אחד אבל בשני יבמין לא ומי שני ליה לר"ש והתניא כלל אר"ש כל שהלידה קודמת לנשואין לא חולצת ולא מתייבמת נשואין קודם ללידה או חולצת או מתייבמת מאי לאו ביבם אחד וקתני לא חולצת ולא מתייבמת לא בשני יבמים אבל ביבם אחד מאי הכי נמי או חולצת או מתייבמת אי הכי אדתני נשואין קודמין ללידה או חולצת או מתייבמת ליפלוג וליתני בדידה בד"א בשני יבמים אבל ביבם אחד או חולצת או מתייבמת כולה בשני יבמין קמיירי ואלא מאי כללא ועוד מתיב רב אושעיא ג' אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות או אשה ובתה או אשה ובת בתה או אשה ובת בנה הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ור"ש פוטר ואי ס"ד קסבר ר"ש זיקה ככנוסה דמיא לייבם לקמייתא ותיפטור אידך אמר רב עמרם מאי פוטר נמי פוטר בשניה והתניא ר"ש פוטר בשתייהן אמר רבא שניה שבזוג זה והשניה שבזוג זה קא טעי רבא בארבעה זוגי חדא דאו או קתני ועוד ר' שמעון פוטר בארבעתן מיבעי ליה ועוד תניא ר"ש פוטר בשתייהן מן החליצה ומן הייבום שנא' [ויקרא יח-יח](#) ואשה אל אחותה לא תקח לצרור בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהא לך ליקוחין אפי' באחת מהן אלא אמר רב אשי אי דנפול בזה אחר זה הכי נמי הכא במאי עסקינן דנפול בבת אחת ורבי שמעון סבר לה כרבי יוסי הגלילי דאמר אפשר לצמצם רב פפא אמר בייבם ואח"כ נולד פליג ר"ש בנולד ואח"כ ייבם לא פליג ותרואייהו לרבנן איצטריך ולא זו אף זו קתני תניא כוותיה דרב פפא ותיובתא דר' אושעיא שני אחים בעולם אחד ומת אחד מהם בלא ולד ועמד השני הזה לעשות מאמר ביבמתו ולא

הספיק לעשות בה מאמר עד שנולד לו אח ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה או חולצת או מתייבמת עשה בה מאמר ואח"כ נולד אח או שנולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה חולצת ולא מתייבמת

ד"ר מבית אחד. ורחמנא אמר את בית אחיו (דברים כה) בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים: ולמפטרה אידך. דזיקה ככנוסה דמיא וכ"פ זיקה ומאמר: גזירה שמא יאמרו שתי יבמות הבאות משני בתים. ונפלו צבת אחת בצמנאס דליכא למימר שהראשונה הוצקה לצבל השניה ואתי למימר נמי התייבס חדא ותיפטר אידך: משום מאמר ולא מאמר. ספק מאמר קונה ספק אינו קונה: ביבס אחד. כגון מתני' דהו שני אחין וכי מיית חד זקוקה להאי לחודיה ורמיא עליה הלכך אע"פ שלא כנסה עד שנולד השלישי הוה ליה כייבס ולבסוף נולד: אבל בשני יבמים. כגון הך דשלישי אחין דפשו להו תרי לא: ומי שני ליה. ושרי ליה בנולד ולבסוף ייבס: והתניא. כל שהלידה של שלישי קודמת לנישואין של שני לא חולצת אלמא מודה ר"פ בהא: מאי לאו ביבס אחד. שכשמת ראשון לא נשאר אלא אח אחד ואח"כ נולד זה: לא בשני יבמין. שהיו שלשה אחים ומת אחד מהן ונפלה לפני השנים ונולד להם אח ההיא ודאי אסירא עליו דהאי בתרא אפילו לאחר שייבמוה שנים הראשונים ומתו דהא ודאי נולד ולבסוף ייבס הוא דההיא זיקה דהוא לה גבי הני קודם לידתו של זה לא אלימא לשוויה ככנוסה למהוי כייבס ולבסוף נולד: כולה בשני יבמין קמיירי. בשני יבמין בעי לאשמועינן איסורא והיתרא: אלא מאי כללא. הואיל וביבס אחד אפילו לידה קודמת לנישואין שרי היכי מאי למיתני כל שהלידה קודמת לנישואין לא חולצת ולא מתייבמת וקתני כלל א"ר שמעון הא זמנין דלא הוי הכי: חולצות. אם מתו הנשואין את הקרובות ונפלו לפני השלישי הרי אלו חולצות: ולא מתייבמות. הואיל ותרווייהו זקיקן ליה קא פגע בקרובת זקוקתו: רבי שמעון פוטר. אף מן החליצה כדקתני לקמן בשמעתי מלכרור: לייבמה לקמייתא. ההיא דנפלה ברישא ואפי' לא הספיק לכנוסה עד שנפלה אחותה מאי איכפת לן דהוי זיקה קמייתא ככנוסה ותיפטר בתרייתא משום אחות אשה וקמייתא תתיבס דכייבס אחד דומה (דהא כי נפלה מעיקרא לא נפלה אלא קמי חד דלגבי אידך ערוה היא משום אחות אשה ולא רמיא קמיה כלל): בשניה. שנפלה אחרונה: שניה שבזוג זה. אם היו שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואשה ובתה ומתו שניהם ונפלו לפני השלישי אחת מן הראשונות מתייבמת ושתיים האחרונות פטורות דחדא מן הראשונות חשובה ככנוסה ומתייבמת והשניות פטורות אחת משום ערוה דהי מינייהו מן הראשונות דחשבת ככנוסה אית לה חדא קרובה בשתיים השניות נמצאת האחת יולצת משום ערוה ושניה משום לרחה: וקטעי רבא בהנך ארבעה זוגי. דמתני' דס"ד דרבא דמיירי כשנפלו כולן לפני יבס אחד מדמתרץ שניה שבזוג זה ושניה שבזוג זה וטעות הוא בידיה חדא דלאו או קתני או אשה ובתה כו' אלמא לאו כולהו בחד ביתא עסקינן: ועוד. א"כ דכולהו בחד ביתא עסקינן שהיו ג' אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ואשה ובתה ואשה ובת אשה ובת אשה כל אחד נשוי ארבע נשים ומתו ונפלו לפני השלישי וקא"ר שמעון דאחת מן הראשונות מתייבמת והשניות פטורות ארבעתן מיבעי ליה דהא ד' שניות איכא: בשעה שנעשו אחיות לרות זו לזו. כגון הכא שנפלו לפני יבס אחד: אפי' באחת מהן. אלמא

תרווייהו פטורי: אי דנפול בזו אחר זו ה"נ. דזיקה ככנוסה דמיא וקמייתא דנפלה מתייבמת אפילו לאחר נפילת שניה: כרבי יוסי הגלילי. בצכורות (יז.) רחל שלא בכרה וילדה שני זכרים וילאו שני ראשים כאחד ר' יוסי אומר שניהן לכהן וכו"א אחד לו ואחד לכהן דאי אפשר לכמאם ולכאת שניהם כאחד אללא אחד יולא ראשון ופוטרי את הרחם והשני חולין ומשום ללא ידיע הי מינייהו הוו תרווייהו ספק בצכורות ונותן אחד לכהן והשני ירעה עד שיסתאב ויאכל במומו לבעל הבית והכא נמי סבר ר"ף אפשר לכמאם מיתת שני אחים כאחד וליכא חדא דתיהוי ראשונה ושתיהן פטורות כדיליף טעם מלכרור דאי לאו כר' יוסי הגלילי הויא לה חדא ראשונה ולא ידיע הי מינייהו ותרווייהו ליבעו חליכה: רב פפא. לעיל מהדר ופליג אדרבי אושעיא ותרווייהו בני דמתני' לרבנן אינטריכו לאשמעו' דרבנן בתרווייהו פטרי ודקא קשיא לך בבא דרישא למה לי פשיטא דבנוול ולבסוף ייבס פטרי: לא זו אף זו קתני. כלומר אשמעינן ברישא נוכל ולבסוף ייבס והדר תנא ייבס ולבסוף נוכל לומר לך ללא זו בלבד לנוכל ולבסוף ייבס פטורה אללא אף דייבס ולבסוף נוכל נמי פטורה: כותיה דרב פפא. דמודי ר"ף בנוכל ולבסוף ייבס: ועמד השני כו'. לקמן פריך למה לי למיתני עמד ולא הספיק: ושניה. אשתו של שני: עשה בה מאמר כו'. חוללת ללא אלים מאמר לשווייה כרת ערוה למיפק בולא כלום: (ה"י)

תוספות שמא יאמרו שתי יבמות כו'. פירש בקונט' שנפלו בבת אחת כר' יוסי הגלילי דאמר אפשר לצמצם ועי"ל כגון שהראשונה היא ערוה לאחיו השני שמת שלא היתה זקוקה לו כלל: והא טעמא דר"ש משום מאמר ולאו מאמר הוא דתניא וכו'. הו"מ לשנויי דלדבריהם דרבנן קא"ל: דתניא אמר להם ר"ש כו'. והא דאמר בפ' ר"ג (לקמן נא:) דר"ש סבר דמאמר קונה קנין גמור היינו לענין שאין ביאה ומאמר אחריו אבל לא עביד לה ככנוסה: ועוד מתיב רב אושעיא. כאן מוכיח כפר"ת דרבי אושעיא לאו היינו רב אושעיא. דההיא דפ' הדר בעירובין (ד' סח. ושם) דקסבר התם ר' אושעיא דאין ברירה ובפרק בתרא דביצה (ד' לז: ושם) אית ליה לר' אושעיא ברירה: (תוספות)

הגב"א יבומי חדא ואיפטורי אידך נמי לא דלמא אין זיקה (לפנינו ככנוסה. ועי' דק"ס השלם) והויא להו שתי יבמות הבאות משני בתים אלמא מספקא ליה. קשיא לן דלמא לעולם אימא לך יך זיקה וזיקה ככנוסה ואפילו בזיקת שני יבמין, ומה אתה אומר אם איתא דיך זיקה ליבס חדא ותפטרי אידך, לא היא דשתי יבמות הבאות משני בתים אפילו לר"ף תרווייהו מיבמין, דאי לא בטלת מלות יבום מג' אחין, אללא היינו טעמא משום דעשה בה מאמר ומספקא ליה מאמר קונה או אינו קונה, והלכך ליבומי תרווייהו אי אפשר דלמא קונה ממנן והוו להו תרווייהו בנות בית אחד, ולאפטורי חדא א"א דלמא אינו קונה ואכתי הויין להו כבאות משני בתים. ומיהו שתי יבמות הבאות משני בתים אפילו לר' שמעון תרווייהו מיבמין דכנוסה היא מפקעה לה מזיקת שאר אחין, דאי לא בטלת מלות יבמין משלשה אחין דכנוסה לזה ולזה היא. והלכך הכא אי לאו ספק מאמר תרווייהו מיבמין, ומשום מאמר ולא מאמר הוא הוא דמיבס חדא וחליץ אידך. יך לומר דקסברי דדוקא כי קיימי תרווייהו ומיבס חד מפיק לה מידי זיקה דאידך, דהא קאי אחא ולא מיבס לה, אבל כי מיית ליה אם איתא דזיקת שני יבמין ככנוסה הוה לן למימר אלו הוה קאים איהו כנים לה ומעיקרא ככנוסה הוה ליה. ואם תאמר הא מנא להו דזו סברא רחוקה מאד, והוה שאומרים במשך כשהוא חי קולו אחד כשהוא מת קולו שבעה. יך לומר משום דסבירא ליה דאי לא תימא הכי נפלה לפני שנים ולא יבמו ומתו, תהא אסורה לזה שנוכל, שהרי לא יבמו וכבר

מתו ואינו ראויין לכנוס, ואפילו הכי שריא ליה מחמת זיקתו כדכתיבנא לעיל, אלא לא יבמו ומתו טעמא מאי משום דזיקה ככנוסה דמיא ואף על פי שאינו ראוי עכשיו לכנוס, מימר אמרינן אלו הוי קיימי כנסי, הכי נמי אמרינן אלו היה האוי דמית קיים איהו הוה כניס. כנ"ל. ותו ליכא לאקשווי הכא לרב יוסף אמאי לא מתרץ לה, דכי אמר ר' שמעון זיקה ככנוסה בשכנס לבסוף, אבל לא כנס, לא מהאוי טעמא דאמרן. והאי סברא נפקא ליה ממאי דכתיבנן לעיל דאי לא הויא לה יבמה שנאסרה בשעת נפילה ואף על פי שעמד אחד מן היולדים וכנסה כיון שאין לה קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הויא לה לזה שנוכל כחשת אח שיש לה בנים. וכי תימא מדאורייתא הכי נמי דמיבמה חדא ומיפטרא אידך ומדרבנן הוה, דאמור רבנן (כן הוה הגירסא גם ברמב"ן ולפנינו: ומדרבנן הוה דאסור גזירה וכו') גזרה שמה יאמרו שתי יבמות הבאות משני בתים חדא מיבמה וחדא מיפטרא. ואם תאמר מאי גזרה והא דינא הכי דשתי יבמות הבאות משני בתים לר' שמעון חדא מיבמה וחדא מיפטרא. כבר פרש"י ז"ל (בד"ה גזירה) דבאות משני בתים בבת אחת בלמנוס האמר. וקשה קתא דאכתי לא סלקא דעתא דר' שמעון כריה"ג עד להמן דמוקי ליה רב אשי הכי. ועוד דמלתא דלא שכיחא היא ולא גזרינן משום לתא. אלא ה"פ כגון שהיתה הראשונה אסורה אסור ערוה לאחיו השני, דנמלאו שתיהן זקוקות לזה בלבד ומשני בתים ממך הם, ושתיים חולכות או מתיבמות, אי נמי כגון קדם זה וכנס את הראשונה ואח"כ נפלה שניה מבית אחיו השני. והא טעמיה דר' שמעון משום מאמר ולא מאמר הוה דתניא אמר להן ר' שמעון לחכמים כו'. קשיא לי לימא ליה דלמא לטעמייהו דרבנן האמר להו ולא עיקר טעמא דר' שמעון הוה, יך לומר דעדיפא מינה קא מתרץ ליה, דאפילו תמלא לומר דמאמר ולא מאמר עיקר טעמיה דר' שמעון הוה לא קשיא, דשני ליה לר' שמעון בין יבם אחד לשני יבמין, ועוד דקושטא הכי הוה ובקושטא ניחא ליה. דילמא כי אמר ר' שמעון זיקה ככנוסה ביבם אחד אבל בשני וכו'. ולאביי כי איכטריך כי ישבו לר' שמעון אפילו לתלתא בין יבמו בין לא יבמו. ואיכא למידק כיון שכן הא דאקשינן בפרק קמא והרי אשת אחיו שלא היה בעולמו דפלוגתא דרבנן ור' שמעון היא וקתני, ומשני בנוכל ולבסוף יבם לא פליג ר' שמעון. ואקשינן תו והא אמר רב הושעיא חלוק היה ר' שמעון אף בראשונה, ומשני הא איתותב ר' הושעיא, וקשיא למאי אכטריך לתיובתיה דר' הושעיא, הא אפילו לר' הושעיא משכחת לה דלא פליג ביה ר' שמעון דמודה ר' שמעון בכל כי הגי דמתניתין, כלומר דאיתא ברכת כרה, דהיינו בתלתא אחי דלא פליג ר' שמעון בזיקת שני יבמין ונוכל ולבסוף יבם חד מינייהו דזו פטורה ופטורת כרתה וזו כרתה מן החליצה ומן היבום. ויש לומר דכיון דאיכא רב יוסף דאמר דלא שני ליה לר' שמעון בין זיקת יבם אחד לזיקת שני יבמין, לא ניחא ליה לתלמודא לתרומא אליבא דחד אמורא כיון דאיתותב ר' הושעיא ובקושטא ניחא ליה. ומי שני ליה לר' שמעון והתניא כלל א"ר שמעון וכו'. עיקר קושטא לר' הושעיא היא, לומר שמודה ר' שמעון בראשונה, אלא משום דאמר אביי דשני ליה פריך בהאי ליטנא, לומר דלא שני ליה וליתא לר' הושעיא לא בתרי ולא בחד. והא דלא מוהיב רב יוסף מעיקרא מהא, משום דמתניתין אלימא ליה לאקשווי. ועוד דאלימא ליה קושטא דאפילו בזיקה ומאמר מספקא ליה, וכיון דדחי ליה אביי דשני ליה בין זיקת חד לזיקת שנים, אוחזיה מהא. אי נמי יך לומר דמאן דקא מוהיב מהא ברייתא לאו ר' יוסף הוה דקא מוהיב מינה, דלמא לא ידע לה, אלא תלמודא הוה דקא מוהיב למאי דקאמר אביי. וזה נראה לי יותר, דאי לא הוה לן למימר אמר ליה ומי שני ליה, אלא דלאו רב יוסף אמר לה אלא תלמודא הוה דקא מוהיב כדאמרן. רבא אמר מאי שתיהן שניה שבזוג

זה ושניה שבזוג זה. פרש"י ז"ל (בד"ה שניה) דסבירא ליה לרבא דהני ארבעה זוגי נסיבן להו כלהו לראובן ושמעון, ראובן נשוי אשה ושמעון אחותה, ועוד נשא ראובן אשה ושמעון בתה, ומתו ראובן ושמעון ונפלו נשותיהן לפני לוי. האחת מן הראשונות מתיבמת לחשיבא ככנוסה, וחברתה פטורה דבית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים, והשניות שתיהן פטורות, האחת משום ערוה, להי מנייהו דראשונות חשבת ככנוסה, אית לה חדא קורבה בשתיים השניות, והאחרת משום ארת ערוה, וקשיא לי דאם כן שלשתן מיבעי ליה, ומה קאמר רבא שניה שבזוג זה ושניה שבזוג זה, דהא זוג שני כולו פטור. ומייהו אינו קשה לאותה שהיא ארת הראשונה לא שייכא בפטור זה, שהרי הוא כאלו היא נתייבמה, לאותה שנתייבמה שליחותא דכולא בית קא עבדא. אלא הבית השני דלא נעשה בו שום מעשה ויולא בלא כלום, הוא דשייך בפטור זה, חדא משום אחות אשה ואידך משום ארתה, ולא נעשה בכל אותה בית לא חליאה ולא יבוס, ומכל מקום אכתי לא ניחא, דלא הוה ליה לר' שמעון למימר אלא פוטר באחת מן הזוגות השני, והוא אותה שהיא ערוה עם הכנוסה ליבוס מן הבית הראשונה שנתה אינה פטורה מחמת זו אלא מחמת שהיא ארת הערוה. ואף ר"ח ז"ל כתב ראינו מי שפירש, כי ראובן נשא אשה ושמעון נשא אחותה, ועוד ראובן זה נשא אשה ושמעון נשא בתה וכן ארבע זוגין, כמדומין אנו טעות סופר הוא, שלא יתכן זה הפירוש כלל ע"כ. ופירש הוא ז"ל דרבא מוקי לה לבדייתא בתשעה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ושנים אחרים אשה ובתה ושנים אחרים אשה ובת בנה. והא דקתני שתיהן האחות השניה שבזוג האחיות והשניה מאשה ובתה שבזוג השני ע"כ. העמידה הוא ז"ל לדעת רבא בתשעה אחין ושלשה אחין דקתני בבדייתא מפני שכל הזוגות חוזרין אלא הפנוי, וכל זוג זוג נשוי מין אחד מן העריות שלא כמין הזוג השני, ולפיכך נקט שלשה אחין והן תשעה בין כולן. ויש לנו לומר לפי פירושן דכל אלו הזוגות לדעת רבא ערוה אלא כל האחין מלבד הפנוי, כגון שזוג האחיות ערוה אלא שאר האחין ומותר אלא לוי הפנוי, וכן זוג האשה ובתה ערוה אלא שאר האחין ומותר ללוי. שאם אין אתה אומר כן, מאי תיובתיה דר' הושעיא מהא, הא אמרינן דשני ליה לר' שמעון בין יבוס אחד לשני יבמין. ועוד מאי קא משני רבא פוטר בשניה שבזוג זה ובשניה שבזוג זה, ולומר דכונס הב' יבמות משני הזוגות ופוטר השניות שבשני הזוגות, הא לר' שמעון אליבא דר' הושעיא אי אפשר לו לייבוס אלא אחת מכולן בלבד, כיון שמתו האחין וכדאמרינן לעיל (יח, ב) דכיון דזיקה ככניסה דמיא כשמתו הוין כלהו כאלו באות מבית אחד ממש, וביאתה מחמת מהן פוטרת כל השאר. אלא ודאי על כרחך כדאמרן, והויין להו כשתי יבמות הבאות לזה משני בתים ממש, זו מבית אחת וזו מאחת, ושתייהן מתייבמות. (רשב"א)

פטורות מן החליצה ומן הייבום כנסה ונולד לו אח ואח"כ מת שתיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום דברי ר"מ ור' שמעון אומר הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור מייבם לאיזו מהן שירצה או חולץ לאיזו מהן שירצה הא בבא דסיפא למאן קתני לה אילימא לר' מאיר קתני לה מכדי לא שני ליה לרבי מאיר בין ייבם ואח"כ נולד בין נולד ואח"כ ייבם לערבינהו ולתנינהו אלא לאו רבי שמעון ובייבם ואח"כ נולד פליג בנולד ואחר כך ייבם לא פליג ש"מ אמר מר עמד השני לעשות מאמר ביבמתו ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שנולד לו אח ומת ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה או חולצת או מתייבמת מאי עמד ומאי לא הספיק אי עבד עבד ואי לא עבד לא עבד אלא עמד מדעתה ולא הספיק מדעתה אלא בעל כרחה ודלא כרבי דתניא העושה מאמר ביבמתו שלא מדעתה ר' אומר קנה וחכ"א לא קנה מ"ט דר' גמר מביאה דיבמה מה ביאה דיבמה בעל כרחה אף קדושין דיבמה בעל כרחה ורבנן גמרי מקדושין דעלמא מה קדושין דעלמא מדעתה אף קדושין דיבמה מדעתה במאי קמיפלגי מר סבר מילי דיבמה ממילי דיבמה הוה ליה למילף ומר סבר מילי דקדושין ממילי דקדושין הוה ליה למילף עשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח או שנולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר ומת ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה חולצת ולא מתייבמת ר"ש אומר ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה ר"ש אהייה קאי אילימא אנוולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר הא אמרת בנולד ולבסוף ייבם לא פליג ר"ש אלא אעשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה מ"ט משום דהואי צרה ודאי ובעלת מאמר ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי יתיב רב מנשה בר זביד קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר מאי טעמא דר"ש מ"ט דר"ש כדאמר טעמא הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור אלא מאי טעמא דרבנן אמר קרא ולקחה לו לאשה ויבמה עדיין יבומים הראשונים עליה אלא הא דתנן כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר ואמר רבי יוסי בר חנינא מלמד

ר"פ ר"פ אומר ביאתה כו'. מפרש לקמיה דאעשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח קאי ומשום דקסבר מאמר ספק קונה ספק אינו קונה כדאמר לעיל ומפרש ר"פ ואזיל: חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה כרה. כלומר הא דקאמינא ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה כגון שיהא חולץ או מייבם לשניה והראשונה פטורה ממ"נ אי מאמר קני הוי ליה ייבם ולבסוף נולד ואפי' ראשונה מותרת לר' שמעון ובחליצה דאידיך מיפטרה דהא מאמר ככנסה והוה ליה מציית אחד ואי מאמר לא קני הרי שפיר ייבם לשניה דאשת אחיו שהיה בעולמו היא ואיני צרת ערוה וראשונה תלך משום אשת אחיו שלא הי' בעולמו אבל חלץ לבעלת מאמר שהיא ראשונה לא נפטרה כרה דלמא מאמר לא קני וממילא פטורה משום אשת אחיו שלא היה בעולם וחליצתה אינה חליצה והכי מפרש לקמן: או שנולד לו אח. דה"ל נולד ולבסוף ייבם: שתיהן פטורות. כהא לא פליג ר"פ וכרב פפא: הך בבא דסיפא. ייבם ולבסוף נולד: למאן קתני לה. כלומר להודיע כחו של מי קתני לה בפני עצמה ולא עירבה עם נולד ולבסוף ייבם: אילימא לר"מ. לאשמעינן דבהא נמי אסר ולא למימר דר"פ אהך לחודה הוא דפליג: לערבינהו. לבדי וליתני ברישא הכי כנסה ומת ואח"כ נולד לו אח או שנולד לו אח ואח"כ כנסה ומת או שכנסה ונולד לו אח ואח"כ מת שתיהן פטורות אלא מדפלגינהו ש"מ משום דאיירי בה ר"פ היא לאשמעינן דבהא לחודה פליג משום דבא ומצאה בהיתר אבל ברישא

מודה: אלא בעל כרחיה. וקמ"ל דמאמר בע"כ ואפילו למקצת לא קני ושניה יבומי נמי מייבמה: ביאה דיבמה. אמרי' בפ"ק (דף ה:ז) ויבמה בעל כרחיה דאם בא עליה אפי' באונס קנאה: קדושין דעלמא. והלכה והיתה לאיש אחר (דברים כד) מדעתה משמע: אי נימא אנולד לו אח. קודם מאמר בהא לימא ר"ש ביאת השניה כשרה והא דייקת מסיפא דבנולד ולבסוף ייבם לא פליג והוה ליה אשת אחיו שלא היה בעולמו ודלמא מאמר קני וה"ל שניה כרת ערוה ועוד מאי פוטרת כרתה איכא הא מיפטרה וקיימא דאשת אחיו שלא היה בעולמו היא: אלא אעשה בה מאמר ואח"כ נולד אח. ואשמועינן ברישא דמאמר ספק קונה לגמרי ספק לא קונה אפי' מקצת לא מהני הלכך מייבם או חולץ לשניה ממ"נ אי מאמר המת קנין גמור הוא הוה ליה ייבם ולבסוף נולד ואפילו קמייתא חזיא לייבומי ואי לאו קנין גמור הוא בתרייתא שריא דלאו כרת ערוה היא דקנין מקצת במאמר לית ליה לר"ש ובסיפא אשמועינן דייבם ולבסוף נולד הוא דשריא אבל נולד ולבסוף ייבם אסורה ללא תימא ביאתה או חליצתה דקאמר ר"ש ברישא אנולד ואח"כ עשה בה מאמר נמי קאי: הוה כרה ודאי. זקוקה לייבם דאי מאמר קני תרווייהו חזו דהוי ליה ייבם ולבסוף נולד ואי מאמר לא קני שניה חזיא דלאו כרת ערוה היא ובעלת מאמר ספק זקוקה ספק אין זקוקה דלמא לא קני והוי אשת אחיו שלא היה בעולמו וחליצתה לאו חליצה לפטור את הודאיה: מ"ט דרבנן. דאסרי בייבם ולבסוף נולד הרי לא עמדה על זה בזיקת אחיו שלא היה בעולמו מימיו: ולקחה לו לאשה ויבמה. אע"ג שכנסה עדיין קרויה יבמה אית דגרס אי הכי תיבעי חליצה אלמה תנן כנסה הרי היא כאשתו כו' כלומר אי הכי לאשה שנתייבמה עדיין זיקה ראשונה עליה תיבעי חליצה כל אשה שנתייבמה וצא שני זה לגרסה לא תסגי לה בגט: (רפ"י)

תוספות רבי שמעון אומר ביאתה או חליצתה כו'. פי' בקונטרס דקסבר ר' שמעון מאמר ספק קונה ספק אינו קונה וכשייבם או חלץ לשניה נפטרת בעלת מאמר ממ"נ ונראה שפי' כן דאין ר"ל שיקנה לר"ש מדרבנן דא"כ לא היה יכול לייבם השניה דהוה לה צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו במאמר אלא ודאי קסבר דקני לגמרי או לא קני כלל וא"ת אכתי צרתה היא בזיקה וי"ל דר"ש סבר אין זיקה ולר"י נראה דאפילו ס"ל דיש זיקה ומאמר קונה קצת מדרבנן ניחא דאין זיקה אוסרת ולא המאמר אלא היכא דאם היתה נשואה היתה אוסרת וכאן אם היתה נשואה היא עצמה היתה מותרת לר"ש דשרי ייבם ואח"כ נולד ומ"מ אמת הוא דלר"ש אי לא קני מאמר לא קני אפילו מדרבנן מדקאמר לעיל אם מאמרו של שני אינו מאמר אשת ראשון בועל משמע דלא קני כלל: חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרתה. וא"ת ואמאי לא דייק מהכא תיובתא לר' אושעיא דלדידיה כיון דהוי זיקה ככנוסה אמאי לא נפטרה הצרה וי"ל מדרבנן כדאמר לעיל גזירה משום שתי יבמות הבאות משני בתים חדא מיחלצה וחדא מיפטרה בלא כלום: כנסה ומת ואח"כ נולד לו אח וכו'. הא מילתא דפשיטא היא ולא הוה צריך כלל למתנייה ואר"י דלא שנאה אלא לאשמועי' דהאי תנא עירובי מערב ותני מילי בהדי הדדי ולהכי דייק מינה דבנולד ולבסוף ייבם לא פליג ר"ש מדעריב ותני להו בהדי כנסה ומת ואח"כ נולד לו אח דמודה בה ר"ש דאי בנולד ולבסוף ייבם פליג נמי ר"ש א"כ בהדי סיפא הוה ליה למיערבה ולא בהדי רישא והשתא א"ש דלא מותיב לר' אושעיא ממתני' דלא עריב ותני להו דאברייתא שייך למידק כדפרישית: לערבינהו ולתנינהו. לא כמו שפירש בקונטרס דאכולהו קאי דאכנסה ומת ואח"כ נולד ודאי ל"פ ר"ש אלא אתרי בתראי קאי: גמרינן מביאה דיבמה. דאע"ג דמאמר אינו אלא מדרבנן מ"מ מר מסתבר ליה דעשאוהו חכמים כביאה ולמר מסתבר דעשאוהו כקדושין וכה"ג איכא בפ"ק דב"מ (ד' יא. ושם) דקאמר מר יליף מציאה מגט אע"ג דלקטן לית ליה זכיה אלא מדרבנן כדאמר' בסוף הניזקין (גיטין סא. ושם): (תוספות)

רשב"א ר' שמעון אומר ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת כרתה. לפום מאי דאסיקנא הכא דמודה ר' שמעון בראשונה ואתבנייה לר' הושעיא מהא [דלמרינן] ר' שמעון אעשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח קאי וכדמפרש לקמן. וטעמא דר' שמעון דאמר דבחליצתה הראשונה נפטרה בעלת המאמר, משום דחזיל לטעמיה דאמר לעיל דמאמר קונה או אינו קוה, והלכך אם הוא קונה מיבס ללחח ונפטרה השניה, ואם אינו קונה כלל, אם כן בעלת המאמר פטורה מכלום משום דהוי נולד ולא מיבס דבאיסור אשכחה, אבל אי אפשר לומר דסבירא ליה לר' שמעון דמאמר קונה ומשייר, דאם כן לא היה מתיר את הראשונה לביאה, משום מאמר קונה קלת, והוה ליה ככנוסה קלת, וראשונה הויא לה כרה. והמאמר גם כן אינו קנין גמור שתהא כיבס ולבסוף נולד אלא כנוול ולבסוף יבס והלכך הוי לה ראשונה ככרת אשת אחיו שלא היה בעולמו ואסירא. האי בבא דסיפא למאן קתני לה כו'. קשיא לן למאי איצטריך למידק מסיפא דברייתא, לותביה מדקתני בהדיא חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה כרתה, דאלמא זיקה לאו ככנוסה, ובנוול ולבסוף יבס לא פליג ר"ש, דאי אמרת זיקה ככנוסה דמיא אפילו חלץ לבעלת מאמר נפטרה כרתה. דאף כשתמצא לומר דמאמר אינו קונה כלל, ת"ל דמשעת נפילה הויא לה ככנוסה לאחיו זה שהיה בעולמו, וחולץ או מיבס לאיזו שיראה, והאחרת פטורה מן החליצה ומן היבוס, דהוה להו שתי יבמות הבאות מבית אחד ויש מתרצין דדיוקי דסיפא עדיפא ליה, דאי מרישא הוה מצי לדחויי דעד כאן לא קאמר ר' שמעון זיקה ככנוסה אלא בשכנס לבסוף, אבל לא יבס לא. ואף על גב דעד השתא לא אמרינן הכי כדכתבינן לעיל, מכל מקום כיון דאפשר ליה לדחויי בהכי, אלימא ליה סיפא דעל כרחיה הויא תיובתיה. ואינו מחוור לי דאם איתא, אף לאחר שכנסה תאסר לו, משום דכל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה, שוב אין לה התר וכדלמרינן לעיל. ובתוס' מתרצין דלמא הוה דחי ליה כדדחינן לעיל, גזרה שמה יאמרו שתי יבמות הבאות משני בתים חדא מיבמא וחדא מיפטרא כלל כלום. דהאי כיון דלא כנסה נראית להן כבת בית אחד, הלכך כשהוא חולץ לה ופותר את השניה יאמרו שלא חלץ לזו אלא מחמת זיקת הראשון, ואף על פי כן אשת השני פטורה בחליצתה של זו, וכן לכל שתי יבמות הבאות משני ממש. אבל כשהולץ לשני ואינו משגיח על הראשונה, יאמרו אשת אחיו שלא היה בעולמו היתה ובלא כלום יולאה. גם זה אינו מחוור, דאם כן נגזור נמי דלמא אמרי נולד ואחר כך עשה בה מאמר ולא הספיק לבנות עד שמת לא חולצת ולא מתיבמת, ולר' שמעון חולצת או מתיבמת ונמצאת יבמה יולאה לשוק כלום. ול"נ לפרש משום דהוה מצי לדחויי דהיינו דוקא בחליצה, דלא אלימא חליצת זקוקה לפטור את הכנוסה, משום דחליצה פטור הוא ולא קנין וכדלמרינן בירושלמי (פ"ג ה"א) מה אתה סבור חליצה קנין אינה אל פטור, כלומר שמסלק זיקתו ממנה, וכיון שכן אין כח חליצה הזקוקה יפה לפטור הכנוסה. אבל אם בא על בעלת המאמר נפטרה כרתה, והיינו דקתני אבל חלץ לבעלת מאמר ולא קתני אבל ביאתה וחליצתה של בעלת מאמר אינה פוטרת כרתה, דאלמא חליצתה אינה פוטרת אבל ביאתה פוטרת כנוכר לעיל. האי בבא דסיפא למאן קתני לה וכו'. פרש"י ז"ל (בד"ה הך ואילוף) בבא דסיפא ממש. דהיינו כנסה ונולד לו אח להודיעך כחו של מי קתני לה לבדה. אלימא לר' מאיר. לאשמועינן דבהא נמי אסר ולא לומימר דר' שמעון אהא לחודא פליג. לערבינהו. לבדי וליתני ברישא הכי כנסה ומת ואח"כ נולד לו אח או שנוול לו אח ואחר כך כנסה ומת או שכנסה ונולד לו אח ואחר כך מת שתיהן פטורות. ואיכא למידק מאי תיובתא, והא מתניתין אוקימנא לה להודיעך כחו דר' שמעון ואפילו הכי פליג להו בתרתי ואם כן לותביה ממתניתין אמאי לא ערבינהו.

ותירץ הר"א אב"ד ז"ל דהכי קאמר ליערביניהו וליתניניהו כי היכי דערביניהו לבזי דרישא, עשה בה מאמר ואחר כך נולד לו אח, או שנוולד ואחר כך עשה בה מאמר, ומאי שנא סיפא דפליג להו בתרתי ותנא תרי זמני שתיהן פטורות. אבל במתניתן ליכא לאהקווי הכי ליערביניהו וליתניניהו כרישא לענין מאמר. ואיכא מאן דפירש דהכי דייה, מכדי כנסה ומת ואחר כך נולד לו אח דברי הכל היא ופיטא דהיינו אשת אחיו שלא היה בעולמו, אלא למאי הלכתא קתני לה לומר כשם שזו פטורה כך נולד לו אח ואח"כ כנסה פטורה, ואי פטורה לר' מאיר קאמר ליערביניהו לכולהו וליתני כשם שזו פטורה כך נולד ואחר כך כנסה או כנסה ואחר כך נולד פטורה, אלא לאו משום דר' שמעון לא פליג אלא ראיא, משום הכי פלגיניהו ולדידיה אינטריך, והכי קאמר כשם שכנסה ומת ואחר כך נולד פטורה לכולי עלמא, אף נולד ואחר כך כנסה ומת פטורה לכולי עלמא, שר' מאיר ור' שמעון לא פליגי אלא בכנסה ואחר כך נולד לו אח, שר' מאיר אומר שתיהן פטורות מן החליצה ומן היבום, ור' שמעון אומר הואיל ובא ומלכה בהתר מיבם לאיזה שיראה או חולץ לאיזו שיראה. ולי נראה דהכי קאמר, האי בבא דסיפא דהיינו נולד לו אח ואחר כך כנסה ומת מאן קתני לה, איולימא ר' מאיר ור' שמעון פליגי עליה, אם כן ליערביניהו וליתניניהו לכולהו פטורי דר' מאיר דכולהו ברייתא וליתני לכולהו לאד אחד, ולכולהו בזי דר' שמעון לאד אחד, כיון דלר' מאיר לעולם פטורה מן החליצה ומן היבום, ולר' שמעון לעולם חולצת או מתיבמת. ורישא דקתני לא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמת ראשונה יולאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, ר' מאיר היא ולא ר' שמעון, דאי לר' שמעון חולצת או מתיבמת, ואם כן ליערביניהו וליתני הכי שני אחין בעולם אחד ומת אחד מהם ולא הספיק לעשות מאמר ביבמה עד שנוולד לו אח ומת, הראשונה יולאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, ושניה חולצת או מתיבמת, עשה בה מאמר ונולד לו אח או שנוולד לו אח ועשה בה מאמר ומת, הראשונה יולאה וכו' והשניה חולצת ולא מתיבמת, כנסה ומת ואחר כך נולד לו אח או שנוולד לו אח ואחר כך נולד לו אח, כנסה ומת, כנסה ואחר כך נולד לו אח ואחר כך נולד לו אח או שנוולד לו אח ואחר כך נולד לו אח, או שנוולד לו אח ואחר כך עשה בה מאמר ומת ביאתה או חליצתה כו' ומאי תברא לברייתא לכל הני בזי השתא לר' מאיר והשתא ר' שמעון. אלא לר' שמעון נמי אתיא בבא דסיפא, דנוולד ולבסוף יבם לא פליג ר' שמעון, היינו דתברא לברייתא כולי האי, משום דמעיקרא תנא מאי דשני ביה ר' מאיר ור' שמעון בשלא הספיק לכנס עד שמת, והדר תנא דפליגי ביה בההיא אנפא, והיינו דקתני בשלא הספיק לא לכנס ולא לעשות בה מאמר עד שנוולד לו אחר לכולי עלמא הראשונה יולאה משום אשת אח שלא היה בעולמו והשניה חולצת או מתיבמת, דזיקה לאו ככנסה. וכן אם נולד ואחר כך עשה בה מאמר ומת הראשונה יולאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה חולצת ולא מתיבמת. אבל אם עשה בה מאמר ואחר כך נולד אף על פי שלא כנסה בהא פליגי, לר' שמעון כיון דמאמר מספקא ליה אם קונה קנין גמור או לא חולץ או מיבם לשניה והראשונה פטורה בביאתה או בחליצתה של זו. והדר תנא כשכנסה מאי דשוו ביה ומאי דפליגי עליה בההוא אנפא, וקתני כנסה ומת ואחר כך נולד לו אחר, כלומר כשם שזו פטורה לכולי עלמא כך נולד לו אח ואחר כך כנסה ומת פטורה לכולי עלמא, דנוולד ולבסוף יבם לא פליג רבי שמעון. אבל כנסה ונולד לו אח ואחר כך מת בהא פליגי. לר' מאיר שתיהן פטורות ולר' שמעון מיבם לאיזו שיראה או חולץ לאיזו שיראה. וזה סדור ישר דתנא מעיקרא מאי דשוו בה בלא כניסה ומאי דפליגי ביה. והדר

הנא מאי דשוו בכניסה ומאי דפליגי ביה. והא דלא ארתביה נמי ממאי דקאמר ר' שמעון הואיל וזא ומלאה בהתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור, דאלמא לכאורה טעמיה דר' שמעון משום דלא עמדה עליו שעה אחת באיסור היא, הא בנוול ולבסוף יבס דעמדה עליו באיסור לא פליגי. משום דאיכא לדחויי לטעמייהו דרבנן קאמר, כלומר לדידי אפילו בנוול ולבסוף יבס פליגנא עליוכו משום דזיכה ככנוסה, אבל לדדכו אודו לי מיהא ביבס ואחר כך נולד הואיל וזא ומלאה בהתר. כן נראה לי פירוש שמועה זו. והשתא דאסיקנא דבנוול ולבסוף יבס לא פליגי ר' שמעון, מתניתין דקא מיבס לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה, לא אעשה בה מאמר קאי, אלא ארישא דזבא דסיפא בלחוד קאי, דהיינו יבס ואחר"כ נולד לו אחר, וכדקתני נמי בהדיא בהאי ברייתא חלץ לבעת מאמר לא נפטרה כרתה, אלמא על כרחין חולץ לאיזו שירצה דמתניתין, לאו אעשה בה מאמר קאי. מה קדושין דעלמא מדעתה אין בעל כרחה לא אף קדושין דיבמה כו'. ולא תקשי לך דאשכחן קדושין דעלמא בעל כרחה על ידי האב עד שתבגר (כתובות מו, ב. קדושין ג, ב) דשאני התם דיד אביה כידה ודעתו עדיפא מדעתה, כיון דאין לה יד להביל קדושה בלא דעת האב הלכך לא קרינא בה בעל כרחה. אף על גב דדעת האב לגבי גרושין לא חשבינן ליה כדעתה, דהא לדעת האב בלא דעתה קרינא בה בעל כרחה בגטין פרק המביא תניין (כא, א) שאני גט הואיל ואית לה יד נמי להביל את גיטה דשתי ידים זוכות כאחת. וכבר הארכתי יותר מזה בריש פרק קמא דקדושין בס"ד (ב, ב ד"ה תנא). וקיימא לן כרבנן דאמרי דגמרינן מקדושין דעלמא דמדעתה אין בעל כרחה לא. וקטנה שנתאלמנה מן האירוסין דעדיין ברשות אביה אין המאמר קונה בה אלא מדעת אביה. נראה שכך היתה גירסתו של ר"ח ז"ל אלא הא דתנן כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר ואמר ר' יוסי בר חנינא לומר שמגרשה בגט ומחזירה התם נמי לימא ויבמה עדין יבומין הראשונים עליה ותבעי נמי חליצה. ותרתי קא קשיא ליה אמאי מחזירה נימא מלוה דרמיא עליה עבדא, השתא תיתסר עליה משום אשת אח שלא במקום מלוה, ותו אמאי מגרשה בגט בלחוד תיבעי נמי חליצה, לומר שהטרוד גט וחליצה, גט לכניסתו וחליצה לזיקתו שעדין יבומין הראשונים עליה (ועיין רמב"ן ומהרש"ל) ואף רש"י ז"ל כתב כן (ד"ה ולקחה, ו-ב, א ד"ה לימא) דאיכא דגרסי הכי וכן פי'. ואיכא דקשיא ליה היכי ס"ד למימר הכי, דאם כן אף ביושבת תחתיו תאסר לו מביאה ראשונה ואילך דמלוה דרמיא עליה עבדא בביאה ראשונה כדאיתא לקמן (כ, ב). ומסתברא דהאי קושיא ליתא, דהא כי כתוב ולקחה לו לאשה ויבמה לא להתירה לו ביאה ראשונה בלבד ולאוסרה לו מראשונה ואילך קא אחי, אלא אחר שאסר התיר, והתיר לעולם כל זמן שהוא רוצה לעכבה אלכו כאשתו. והא דכתיב ויבמה לא משתמע מינה שיהא צריך להוציאה משום יבומיה. ואלדובה משמע טפי שייבס אותה, כלומר שיעכבנה אלכו כל זמן שירצה. אלא מדאמר רחמנא ויבמה, הוה איכא למשמע דאף על פי שקחה עדיין יבמה מקריא, ואם זא להוציאה שתהא צריכה חליצה, ואם נמי אם הוציאה שתהא אסורה לחזור לו, דלא התירה לו הכתוב אלא בלקוחין ראשונים, אבל בלקוחין שניים לא התירה לו אחר שעדיין יבומין

(רשב"א)

עליה.

הראשונים

שמגרשה בגט ומחזירה התם נמי לימא ויבמה עדיין יבומין הראשונים עליה ותיבעי חליצה שאני התם דאמר קרא [\[דברים כה-ה\]](#) ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר אי הכי הכא נמי הא כתב רחמנא [\[דברים כה-ה\]](#) ויבמה ומה ראית מסתברא שדי היתירא אהיתירא ושדי איסורא איסורא ולר' שמעון דאמר הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור אלא מעתה אחותו מאמו שנשאה אחיו מאביו ואחר כך נולד אח ומת תתייבם הואיל ובא ומצאה בהיתר איסור אחותו להיכן אזל הכא נמי איסור אחיו שלא היה בעולם להיכן אזל האי איסורא דלית ליה היתירא האי איסורא דאית ליה היתירא: [\[מתני' כלל אמרו ביבמה כל שהיא איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת אחותה שהיא יבמתה חולצת או מתייבמת איסור מצוה שניות מדברי סופרים איסור קדושה אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתניה לישראל ובת ישראל לנתין וממזר: גמ' כלל לאתויי מאי אמר רפרם בר פפא לאתויי צרת אילונית וכדרב אסי ואיכא דאמרי כל שאיסורה איסור ערוה הוא דאסירא צרתה הא לא איסורה איסור ערוה צרתה לא אסירא למעוטי מאי אמר רפרם למעוטי צרת אילונית ודלא כרב אסי: אחותה שהיא יבמתה: אחותה דמאן אילימא דאיסור מצוה כיון דמדאורייתא רמיא קמיה פגע באחות זקוקתו אלא אחותה דאיסור ערוה: איסור מצוה שניות: אמאי קרי ליה איסור מצוה אמר אביי מצוה לשמוע דברי חכמים: איסור קדושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט: ואמאי קרי להו איסור קדושה דכתיב \[\\[ויקרא כא-ו\\]\]\(#\) קדושים יהיו לאלהיהם תניא רבי יהודה מחליף איסור מצוה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ואמאי קרי ליה איסור מצוה דכתיב \[\\[ויקרא כז-לד\\]\]\(#\) אלה המצות איסור קדושה שניות מדברי סופרים ואמאי קרי ליה איסור קדוש' אמר אביי כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש א"ל רבא וכל שאינו מקיים דברי חכמים קדוש הוא דלא מיקרי רשע נמי לא מיקרי אלא אמר רבא קדש עצמך במותר לך: אלמנה לכהן גדול: קפסיק ותני לא שנא מן הנשואין ולא שנא מן האירוסין בשלמא מן הנשואין עשה ולא תעשה ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה אלא מן האירוסין לא תעשה גרידא הוא יבא עשה וידחה לא תעשה אמר רב גידל אמר רב אמר קרא \[\\[דברים כה-ז\\]\]\(#\) ועלתה יבמתו השערה שאין ת"ל יבמתו מה תלמוד לומר יבמתו יש לך יבמה אחת שעולה לחליצה ואינה עולה לייבום ואיזו זו חייבי לאוין ואימא חייבי כריתות אמר קרא \[\\[דברים כה-ז\\]\]\(#\) אם לא יחפוץ האיש לקחת הא חפץ מייבם כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאין עולה לייבום אינו עולה לחליצה א"ה חייבי לאוין נמי הא רבי רחמנא יבמתו ומה ראית](#)

רש"י שמגרשה בגט. ואינה כריכה חליצה ואם ראה להחזיר מחזירה ולא אמרינן מצוה רמיא רחמנא עליה ועבדה ומהשתא תיקו עליה באיסור אשת אה: לימא. עדיין יבומין הראשונים עליה ותיבעי חליצה: שדי היתירא. למדרש ולקחה ללא תיבעי חליצה: אהיתירא. היכא דכולה מילתא היתר כגון במייבם אשת אה: ושדי איסורא. למדרש ויבמה עדיין יבומין עליה: האיכא דאיכא כל איסור כמו באשת אחיו שלא היה בעולמו: אחותו מאמו שנשאה אחיו מאביו. קודם לידתו של זה

וכשנולד זה מצאה נשואה לאחיו תהייבם לו כשימות זה דהא מצאה בהיתר ייבום: איסור אחותו לית ליה היתר. אבל איסור אשת אח אית ליה היתר כשאין לו בנים הילכך כשמת ראשון בלא בנים פקע איסורו לגבי שני ונשאה והשלישי מכח שני בא: מתני' לא חוללת ולא מתייבמת. רתה וכ"פ היא: איסור מצוה. מפרש להו ואזיל: אחותה. של ערוה כשהיא יבמתה כגון שנפלו שתי אחיות משני אחין האחת אסורה משום ערוה כגון שהיא כלתו או חמותו: או חוללת או מתייבמת. אחות הערוה ללא פגע באחות זקוקתו משום דערוה לאו זקוקתו היא: שניות. שניות לעריות שגזרו סופרים עליהם ובגמ' מפרש לה: לשון מצוה וקדושה מפרש בגמרא: אלמנה לכ"ג. שמת אחיו ההדיוט ונפלה אלמנתו לפניו: גרושה וחלוכה לכהן הדיוט. שעבר אחיו המת ונשא חלוכה וגרושה וכשמת כריכה חלכה שהרי תופסים לו זה קידושין דקידושין תופסים בחייבי לאוין אבל יבומי לא שהרי אסורה לו לזה שהיא כהן ואפטורי בולא כלום לא ללא חלים לאו למיפטרה דילפי' מאחות אשה בפ"ק (דף ג:) גמ' לאיתויי רת אילונית כרב אסי. בפ"ק (דף יב.) ללא חוללת ולא מתייבמת דערוה קרינן בה באילונית דמיעטה קרא מאשר תלד וקיימא עליה באיסור אשת אח הילכך רתה רת ערוה: אלה המצות. בסוף ספר תורת כהנים ומשמע דאכול' ספרא קאי וכל אזהרת כהנים התם כתיבא: קדש עצמך. לעמוד ולהזהר: אף במותר לך. להוסיף עליהם שניות המותר לך על העריות כדי שלא תבא לידי עריות האסורות מן התורה: הפסיק ותני. אלמנה לכ"ג לא שנא נפלה לפניו מן הנשואין דהיינו תרתי לגריעותא חדא דאלמנה היא ואיכא לאו דאלמנה לא יקח ועוד דבעולה היא ואיכא איסור עשה לגביה דכתיב אשה בבחוליה יקח ולא בעולה ולאו הבא מכלל עשה עשה: ולא שנא. נפלה לפניו מן האירוסין ועודה בחולה לדיכא אלא לאו דאלמנה: יבא עשה. דיבמה יבא עליה: ועלתה השערה מלי למכתב. דהא כתיב ברישא דקרא לקחת את יבמתו מה ת"ל יבמתו: יש לך יבמה כו'. דאם כתב ולא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה השערה הוה משמע דהיא דקרינא ביה לקחת הוא דקא מלכה רחמנא ועלתה השערה לחלוץ אבל חייבי לאוין ללא קרינן בהו לקחת לא קרינן בה ועלתה להכי הדר כתב יבמתו למימר דיך לך יבמה אחרת שעולה השערה לחלוץ ואע"ג דלא כתיב בה לקחת שאין עולה לייבום: אימא חייבי כריתות. נמי ליכף מהכא דליבועי חלכה ואמאי פטרינן לגמרי: תפסי בה קידושין. הילכך קרינן ביה לקחת דיעבד אבל חייבי כריתות לא תפסי בהו קידושין ואפי' עבר האי יבם ונסבה לאו קיחה היא: (רש"י)

תוספות האי איסורא דאית ליה התירא. דפקע איסור אשת אח דיכול להחזירה לאחר שגרשה וכי היכי דפקע ליה לגבי דידיה איסור אשת אח פקע נמי לגבי אחיו הנולד וה"ל אשת אחיו שהיה בעולמו: לאתויי צרת אילונית. אע"ג דמתני' לא קתני צרה מ"מ הוי בכלל דכל שאיסורה איסור ערוה דמשמע שאיסורה בא מחמת ערוה דהיינו הצרה ולא הוצרך להזכיר הצרה בהדיא משום דאפירקין דלעיל קאי והא דלא קאמר לאיתויי צרת סוטה וצרת מחזיר גרושה משום דאילונית דמאי טפי לעריות שמוותרות למת ואסורות לייבם: בשלמא מן הנשואין כו'. תימה דמן הנשואין נמי תיקשי ליה דאמאי חולצת כיון דאין עולה לייבום דלא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה ותיהוי כי חייבי כריתות וי"ל דלא קאמר בשלמא אלא ממאי דאין מתייבמת: יבא עשה וידחה לא תעשה. הקשה ריב"א בפ"ב דסנהדרין (דף יט. ושם) דכיון דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה כדאמר בסוף פ' ד' אחין (לקמן ד' לד. ושם) היאך תתיבם דבביא' ראשונה ליכא הקמת שם וביאה שניה אסירא ליה כדאמר לקמן גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה ואר"י דלא קשה מידי דלא בעינן

שתהא ראויה להקמת שם אלא שהיבמה והיבם יהו ראוין להקמת שם ולא ממעטינן אלא אילונית וסריס שאינן ראוין לילד לעולם אבל ביאה שאין יכולה להתעבר בה לא ממעטי כיון שהאשה או היבם ראוין לבסוף להוליד דאל"כ תיקשה היאך קטנה מתייבמת לרבנן וגם לרבי מאיר היתה מתייבמת אי לאו חששא דשמא תמצא אילונית ובפרק ב"ש (לקמן דף קיא:) תנן קטן הבא על הגדולה תגדלנו ובפ' הבא על יבמתו (לקמן נה:) נמי מרבינן דנקנית בביאה שלא כדרכה והעראה אע"פ שאין מתעברת בה: אי הכי חייבי לאוין נמי. פי' כיון דאין עולים לייבום לא יעלו לחליצה ותימה לר"י היכי מצי למימר דלא יעלו לחליצה הא מיבמתו דשמעינן (תוספות)

קצ"ח האי איסורא דאית ליה היתרא כו'. פירשן בתוס' (ד"ה האי) דלאחר שנשאה יבם פקע מינה איסור אשת אח ויכול להחזירה לאחר שגרשה וכי היכי דפקע לגבי ידיה פקע נמי לגבי אח הנולד והויא לה אשת אחיו שהיה בעולמו. כלל לאתויי מאי אמר רפרס לאתויי כרת איילונית וכדכר רסו. והא דלא אמר לאתויי [כרת] מחזיר גרושהו משום דהויא לכולי עלמא חולצין ומתניתין לא חולצת ולא מתיבמת קתני. ואם תאמר לימא לאתויי כרת סוטה וכדכר וכדמשמע בפרקין קמא (ג, ב) דפטורה מן החליצה ומן היבום. יש לומר דלא מרבינן ולא ממעטינן מכלל דמתניתין דערוה אלא ערוה ליבם וכפשה לבעל, וסוטה אסורה היא בין לבעל ובין ליבם. והיינו דכי ממעטינן מכלל דמתניתין כרת איילונית ודלא כרב רסו לא ממעטינן כרת סוטה דלאו דומיא דמתניתין היא. ועוד יש מפרשים (רמב"ן) דסוטה לאו משום ערוה היא והיא בת יבום, אלא שמעשה הרעים גרמו לה, וכתוב בה טומאה כערוה, אבל איילונית כיון דלאו בת יבום היא, אשת אח שלא במקום מלוא היא, ואיסור ערוה קרינא בה. והא דאמרי באיכא דאמרי כל שאיסורה איסור ערוה כו' למעוטי כרת איילונית. הוא הדין דהוה מצי למימר למעוטי כרת סוטה, דכל שכן זו שאינה ערוה, אלא משום דקיימא לן כרב אמרינן הכי. ומתניתין כלל לא הוא לכל איסורי ערוה דהיא ניהי לאסירא וליכא חדא מינייהו דשריא, אבל כרותיהן איכא מינייהו דשריא ולמעוטי כרת איילונית דאף על פי שהיא ערוה כרתה שריא, וכל שכן כרת סוטה דאיכא למימר דאיהי גופה לאו איסור ערוה. ומיהו ר"ח ז"ל גרים כל שאיסורה איסור ערוה היא ניהי לאסורה כרתה הא לאו הכין לאין איסורה איסור ערוה לא אסירא כרתה למעוטי כרת איילונית, פירוש דאיילונית לאו איסור ערוה היא ולפיכך כרתה שריא. וכן הגירסא בספר מוגה בשיבת רבינו נסים ז"ל. וקשיא ליה דהא ללישנא קמא קרינן ליה איסור ערוה ואפילו תמלא לומר דהשתא דהר ביה, מכל מקום קשיא דמתניתין לאו בכרות איירינן אלא בערוה גופייהו ומאי קאמר הוא ניהו לאסורה כרתה. אחותה דמאן אילימא אחותה לאיסור מלוא [וכו'] והא קא פגע באחות זקוקתו. ולא דוקא איסור מלוא הוא דקשיא ליה, אלא הוא הדין לאיסור קדושה דאף היא חולצת ולא מתיבמת, וכדתנן לקמן בפרק ארבעה אחין (כה, ב) היתה אחת מהן אסורה עליו איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה איסור מלוא ואיסור קדושה חולצת ולא מתיבמת, ובדין הוא דלירמי עליה ממתניתין, אלא משום דמלתא דפשיטא היא לא חש לאותציה ממתניתין. ואם תאמר היכי קא מקשה הכי להדיא כיון דמדאורייתא רמיא קמיה קא פגע באחות זקוקתו, דלמא תנא דמתניתין סבירא ליה אין זיקה ומותר לבטל מלוא יבמין. ויש מדקדקין מכאן (עיין רמב"ן) דאפילו למאן דאמר אין זיקה ומותר לבטל מלוא יבמין אסור לבעול לכתחלה ולפגוע באחות זקוקתו, משום דנראה כפוגע באחות ארוסתו. וקשיא לי דהא אמרי בריש פרקין (יח, ב) א"ר הונא אמר רב שומרת יבם שמתה מותר באמה אלמא קסבר אין זיקה ולימא הלכה כמאן דאמר אין זיקה, ופרקינן אי אמר הכי הוה אמינא הני מיילי בתרי אבל בחד יש זיקה קא משמע לן, ואקשינן

תו ולימא הלכה כמאן דאמר אין זיקה ואפילו בחד, ופרקינן אי אמר הכי הוה אמינא אפילו מחיים קא משמע לן דוקא לאחר מיתה אבל מחיים לא לאסור לבטל מצות יבמין, אלמא למאן דאמר אין זיקה אפילו בחד אי לאו לאסור לבטל מצות יבמין פרינן ליה לישא לכתחלה, ולא חיישינן למראית העין. ועוד דאם אתה אומר כן, היכי פשטינן (שם) מדר' יהודה בן בתירא דאמר אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה דקסבר יש זיקה, דלמא אין זיקה סבירא ליה ולכתחלה לא ישא משום דנראה כפוגע בארופתו. ויש לומר בזו דשאני התם דנפלה ארופתו קמי תרי, ובתרי לא מיחזי כולי האי כאחות אשתו, ועוד דקאי גדול דמצוה עליה דידיה רמיא. ומדרבנן דפלוגי עליה דר' יהודה, נמי ליכא לאקשווי מהאי טעמא דשאני שני יבמין מיבס אחד, ומהאי טעמא נמי ליכא לאקשווי מהא דאמרין לעיל (יה, א) ואי סלקא דעתך דאמר ר' מאיר אין זיקה הני מתרי בתי קא אתיין היא ליבס חדא והאי ליבס חדא, דשאני התם דנפלין קמי תרי. והא דתנן (לעיל שם) רבן גמליאל אומר אם מאנה מאנה ואם לא תמתין עד שתגדיל כלומר ויבעול והוא מקודשת לאורייתא ותלא הלזו משום אחות אשה, דאלמא מותר לבעול לכתחלה ואפילו ביבס אחר, איכא לדחויי להתם כיון שיושבת תחתיו ומשמשתו קודם שמת אחיו אף על פי שהיא קטנה ליכא משום מראית העין. אבל ההיא דרב הויה תיובתיה כדכתיבנא. ועוד דאמרין בפרק בית שמיא (להלן קט, ב) גבי הא דרבן גמליאל קסבר רבן גמליאל המקדש אחותה יבמה נפטרה יבמה והלכה לה, אלמא אפילו כשאינה כנוסה אלכו אמרה רבן גמליאל. ולעיקר קושין איכא למימר דאורחא דתלמודא היא לאקשווי אליבא דהלכתא, ואיהו ודאי הוה מצי לדחויי ליה קסבר אין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין, אללא דניחא ליה לאוקמה למתניתין אליבא דהלכתא. אי נמי איכא למימר משום דלא אשכחן תנא דסתים כרבן גמליאל דאמר אין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין. ועוד דהא סתים לן תנא בפרק ארבעה אחין יש זיקה. ואי נמי אין זיקה ואסור לבטל מצות יבמין כדאיתא בריש פרקין (יה, א) ואי מוקמת האי סתמא דמתניתין כמאן דאמר אין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין קשיין סתמי דמתניתין אהדדי. ובכדי לא נרמי פלוגתא ביני סתמי כנ"ל. אבל הרמב"ן נר"ו פירש דעל כרחין מתניתין כמאן דאמר יש זיקה, מדנקט לה באחותה לאיסור, דאי אין זיקה כל אחותה שהיא יבמתה אף על פי ששתיהן מותרות מיבס לאיזה שירצה והשניה פטורה. הא דאמר רבא ומאן דלא מקיים דברי חכמים קדוש האו דלא מיקרי הא רשע לא מיקרי. קשיא לי ומאן דמיקרי רשע כי לא מקיים קדוש לא מיקרי כי מקיים. והא אמרין (ירושלמי פ"ב ה"ד) למה נסמכה פרשת קדושים תהיו לפרשת עריות לומר לך כל הפורש מן הערוה נקרא קדוש, (וכן) [שכן] השוגמית אומרת לאישה איש אלקים עובר עלינו קדוש הוא, שלא נסתכל בה מעולם. ויש לומר דהפורש מן האיסור ודאי הוא דנקרא קדוש, אבל המצוה עצמה לא מיקריא מצות קדושה, דמינה משמע דאין בקיומה אללא מחמת קדושה, הא מאן דלא מקיים לא מיקרי רשע, אללא קדוש הוא דלא מיקרי כנ"ל. אלמנה לכהן גדול קא פסיק ותני לא שנא מן הנשואין ולא שנא מן האירוסין. ובדין הוא דליקשי הכי מדקתני בהדיא במתניתין גרושה וחלוה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל לאיסורי לאו גרידא נינהו, אללא ניחא ליה לאקשווי מדוקיא דרישא דמתניתין ולא לאקשווי מסיפא בהדיא, ואורחא דתלמודא בהכי בהרבה מקומות. ואיכא למידק ומן הנשואין מי ניחא, והא לא אחי עשה ודחי לא תעשה ועשה, ואמאי חוללת הפטר אף מן החליצה דכחייבי כריתות היא. ויש לומר דלריכה חליצה מדרבנן גזרה אטו שאר חייבי לאוי גרידא. ואם תאמר נגזר שאם אתה אומר חוללת מתיבמת, איכא למימר הך גזרה שכיחא טפי. ואם תאמר אם כן אף חייבי כריתות כן,

ליתא דחייבי לאוין בחייבי כריתות לא אתו לאחלופי דילמא נלריך חליצה בחייבי כריתות משום לאוין גרידי, ובדידהו איכא למגזר שאם אתה אומר חוללת מתיבמה, אי נמי איכא למימר דאף חייבי לאוין ועשה חוללת דבר תורה, דזיקה בכדי לא פקעה, כיון דבעלמא תפסי בהו קדושי וזיקה כעין קדושין היא. אי נמי יא לומר דבדין הוא דליקשי ליה הכין, אלכא דמעיקרא אהשינו בלאוין גרידי אמאי אינה מתיבמה, ובפירוקא דפרקינן בהא סלקא פירוקא נמי במסקנא באלמנה מן הנשואין אמאי חוללת. זה נראה לי יותר. אלכא מן האירוסין אמאי יבא עשה וידחה לא תעשה. ואם תאמר מאי קושיא דלמא אינה מתיבמה מדרבנן גזרה אטו חייבי לאוין ועשה שלא יתיבמו, כדגזרינן בחייבי לאוין ועשה שיחללו גזרה אטו חייבי לאוין גרידי, יא לומר חייבי לאוין ועשה לא שכיחי דנגזר משום לתא דידהו, אבל חייבי לאוין שכיחי ונגזר הגך משום לתא דידהו. ואימא חייבי כריתות נמי. כלומר, דלמא האי קרא אתא להכריך כל היבמות חליצה, ולמד על חייבי לאוין שלא תתיבם, ואף על פי שאינה מתיבמת חוללת, והוא הדין לחייבי כריתות, שאף על פי שאינה מתיבמת חוללות. ופרקינן אמר קרא והיה אם לא יחפוץ האיש וכו', כל העולה ליבום עולה לחליצה כל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה. אי הכי חייבי לאוין נמי. פירש, לא יעלו לחליצה כיון שאינן עולין ליבום. קשיא לן מאי קא מקשה חייבי לאוין לא יעלו לחליצה כיון שאינן עולין ליבום, ושאין עולין ליבום מנא ליה מיבמהו, אם כן מהתם נמי תיפוק ליה דחוללות. ועוד מאי קא מקשה ומה ראית, כלומר ומה ראית למעט חייבי כריתות מן החליצה מוהיה אם לא יחפוץ ולרבות חייבי לאוין לחליצה מועלתה יבמהו, איפוך אנו ונוקי יבמתו לחייבי כריתות להכריכן חליצה ואם לא יחפוץ לחייבי לאוין לפוטרו אף מן החליצה, דהא אי מוקמינן יבמתו לחייבי כריתות, חייבי לאוין עולין הן בין ליבום בין לחליצה, דאם לא יחפוץ לא בא למעט אלכא אותן שכבר נתמעטו מן היבום שלא יעלו אף לחליצה. ואיכא מרביותא (רמב"ן) דפירשו דהכי קאמר אי הכי חייבי לאוין נמי אם עולין לחליצה אף ליבום יעלו, אם אינן עולין ליבום אף לחליצה לא יעלו, דהא אמרת דאם לא יחפוץ אתי ללמד שהעולה לחליצה עולה ליבום, אם כן אין לך יבום בלא חליצה וחליצה בלא יבום. ומהדרינן הא רבי רחמנא יבמהו. ומקרא אחד מרבה ואחד ממעט, מוקמינן מיעוטא לחייבי כריתות וריבויא לחייבי לאוין. ואהשינן תו ומה ראית לומר דאם לא יחפוץ למעט ויבמתו לרבות, אדרבה נוקים קרא דלא יחפוץ לרבות חייבי לאוין בין ליבום בין לחליצה, ויבמתו לחייבי כריתות לומר שאף על פי שאינה מתיבמת חוללת. ואם תאמר חייבי לאוין למה לי קרא לרבינהו ליבום, ליסתוק קרא מיניה ואנא ידענא דאתי עשה ודחי לא תעשה. איכא למימר אחר שמיעט הכחוב חייבי כריתות מן היבום וריבה לחליצה מיבמתו, הוה אמינא דיבום וחליצה כי הדדי נינהו, וכיון שאתה יכול לקיים עשה בחליצה אף חייבי לאוין לא יעלו ליבום אלכא לחליצה וכסברא דרבא לקמן, קא משמע לן אם לא יחפוץ האיש.

(רשב"א)

מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קדושין חייבי כריתות לא תפסי בהו קדושין מתיב רבא איסור מצוה ואיסור קדושה בא עליה או חלץ לה נפטרה צרתה ואי ס"ד חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיא לייבום לא רמיא כי בא עליה אמאי נפטרה צרתה הוא מותיב לה והוא מפרק לה לצדדין קתני בא עליה איסור מצוה חלץ לה איסור קדושה מתיב רבא פצוע דכא וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מייבמין כיצד מתו ולהם אחים ולהם נשים ועמדו אחין ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט וחלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו מתו אחים ועמדו הם ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או שחלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו ואסור לקיימן משום שנאמר [\[דברים כג-ב\]](#) לא יבא פצוע דכא ואי סלקא דעתך חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיא לייבום לא רמיא אם בעלו אמאי קנו אלא אמר רבא אלמנה מן האירוסין נמי עשה ולא תעשה הוא דכתיב [\[ויקרא כא-ו\]](#) קדושים יהיו לאלהיהם ממזרת ונתינה מאי איכא למימר כתיב [\[ויקרא יא-מד\]](#) והתקדשתם אי הכי כל התורה כולה נמי עשה ולא תעשה הוא דכתיב והתקדשתם אלא אמר רבא גזירה אלמנה מן האירוסין אטו אלמנה מן הנשואין ממזרת ונתינה מאי איכא למימר גזירה במקום מצוה אטו שלא במקום מצוה אלא מעתה אשת אחיו מאביו לא תתייבם גזירה משום אשת אחיו מאמו ייבום בנחלה תלא רחמנא מידע ידיע אשה שאין לה בנים לא תתייבם גזירה משום אשה שיש לה בנים בבנים תלא רחמנא מידע ידיע אשת אחיו שהיה בעולמו לא תתייבם גזירה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו בישיבה תלא רחמנא מידע ידיע כל הנשים לא תתייבמנה גזירה משום אילונית לא שכיחא ממזרת ונתינה נמי לא שכיחא אלא אמר רבא גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה תניא נמי הכי אם בעלו קנו בביאה ראשונה ואסור לקיימן בביאה שניה הדר אמר רבא ואיתימא רב אשי לאו מילתא היא דאמרי דאמר ריש לקיש כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה הכא נמי אפשר בחליצה דמקיים עשה ולא תעשה מיתיבי ואם בעלו קנו תיובתא: איתמר ביאת כהן גדול באלמנה רבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר אינה פוטרת צרתה וחד אמר פוטרת צרתה

רש"י ללדין קתני. בא עליה קאי אחיסור מצוה דהיינו סניות מדברי סופרים דמדאורייתא חזיא ליה וקמיה רמיא לפיכך נפטרה צרתה צריכה חלץ קאי אחיסור קדושה דרמיא לחליצה הלכך חליצתה פוטרת צרתה: פצוע דכא וכרות שפכה. לקמן מפרש להו צפרק הערל: סריס אדם. ססירסו אדם ולא מחמת חולי נסתרים מאליו והוי בללו דככלל פצוע דכא וכרות שפכה הוא ואסור לישא ישראלית דכתיב לא יבא פצוע דכא: או מייבמין. לאו לכתחלה קאמר אלל ייבומן יבום שאם בעלו קנו כדקתני ואזיל: והזקן. שפסק מלידה והאי לאו מחייבי לאוין הוא אלל קמ"ל דאע"ג דלאו בר אולודי הוא ביאתו ביאה לקנות יבמתו ויולאה ממנו בגט: ונתנו גט. כלומר או נתנו גט או חלצו וגט ביבמה מהני למיפסל עליו ועל כל האחין דאי בעי לייבומי תו לא מלי דקס ליה בשבז לא יבנה: ואם בעלו קנו. ויולאות בגט בלא חליצה: ואסור לקיימן. אסיפא קאי מתו אחין ובעלו הן את יבמתן ואפצוע דכא וכיולא בו ולאו אזקן: אלל אמר רבא. חייבי לאוין נמי לייבום רמיא הלכך אם

בעלו קנו ודקשיר לך באלמנה ארוסה שנפלה לכהן גדול תתייצב ויבא עשה וידחה את ל"ת אלמנה מן האירוסין נמי כו': גזירה ביאה ראשונה. למקיים בה עשה ומלי למידחי: אטו ביאה שניה. ללא מלי למידחי דהא איקיים בה עשה: לאו מילתא היא דאמרי. דבביאה ראשונה הוא שרי לכתחילה אי לאו משום גזירת ביאה שניה דולאי אפילו ביאה ראשונה אסורה ולא אמרי' תדחה עשה את לא תעשה דהא אפשר להתקיים בחליצה בלא עקירת לא תעשה: אם בעלו קנו. אלמא מדאורייתא רמיא קמיה למידחי לא תעשה: תיובתא. דרבא ותיובתא דריש לקיש דאמרי לעיל אם אתה יכול לקיים את שניהם לא עקרנא ליה ללאו: באלמנה. יבמתו: פוטרת. אותה ואת ארתה מן החליצה וסגי לה בנטו: (רש"י)

תוספות דאין עולין לייבום מהתם שמעינן דעולין לחליצה כדדרשינן יש לך יבמה אחרת שעולה לחליצה ועוד דפריך מה ראית פי' דאימא איפכא ונוקי יבמתו לחייבי כרת ואם לא יחפוץ לחייבי לאוין היכי מצי למעוטי מאם לא יחפוץ חייבי לאוין מחליצה הא קרינן בהו אם חפץ יבם דאתי עשה ודחי ל"ת כיון דמוקמינן יבמתו לחייבי כריתות וקצת היה נראה לפרש דה"פ א"ה חייבי לאוין נמי נשוה חליצה וייבום מהאי קרא ותו פריך מה ראית פירוש דמהאי קרא ולא יחפוץ נשוה חייבי לאוין לחליצה וייבום וליהו בני חליצה וייבום ואין להקשות דלמה לן קרא להכי דלישתוק קרא מיני' דטובא איצטריך כדפרישית לקמן בפ' החולץ (דף מד.) ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא אבל קשה דאם כן מאי קא משני מיסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קדושין דמשמע מתוך התירוץ דהוא פריך שלא יעלו חייבי לאוין לחליצה וי"ל בדוחק דמחייבי לאוין וחייבי עשה פריך והכי פריך א"ה חייבי לאוין וחייבי עשה נשוה לחליצה וייבום מהאי קרא וחייבי לאוין יעלו גם לייבום וחייבי עשה לא יעלו גם לחליצה ועיקר פירכא מחייבי עשה: מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קדושין. ותימה מנלן לאוקמי קרא בחייבי לאוין נוקי קרא בחייבי עשה גרידא דאע"ג דאין מייבמין מ"מ עולים לחליצה כיון דתפסי בהו קידושין אבל חייבי לאוין נימא דאתי עשה ודחי לא תעשה ויעלו גם לייבום וי"ל דמשמע ליה השתא לדרוש מקרא דיבמתו לאסור יבום ולהצריך חליצה אבל קשה א"כ היכי הוה בעי לאוקמי קרא בחייבי כריתות והא ל"ל דהכי פריך ואימא חייבי כריתות נמי ליבעי חליצה מהאי קרא דהא קאמר בתר הכי ומה ראית דמשמע ואימא איפכא: פצוע דכא וכרות שפכה וסריס אדם. פירוש סריס אדם לאפוקי בידי שמים שלא היה להם שעת הכושר: אם בעלו קנו. ה"ה דלכתחילה נמי שרי כדמוכח לקמן אלא איידי דנקט בסיפא לשון דיעבד נקט נמי ברישא לשון דיעבד: אמר קרא והתקדשתם. אע"ג דהאי עשה נמי הוה במצות יבום ואיכא תרי עשה מ"מ אין תרי עשה דוחה ל"ת ועשה: אי הכי כל הנשים לא יתייבמו. ... כל הני פירכי לא פריך שיעקרו חכמים לגמרי מצות ייבום והכי פי' אשת אחיו מאביו לא תתייבם כשאינו אחיו אלא מאביו לא תתייבם עד דמיחדי באבא ובאמא גזיר' משום אשת אחיו מאמו אשה שאין לה בנים לא תתייבם פירוש שאין לה עכשיו אבל היו לה בחיי הבעל ומתו גזירה משום אשה שיש לה בנים אשת אחיו שהיה בעולמו כגון שבא ממדינת הים והיה מוחזק לן דלית ליה אחים דדמי כמי שלא היה בעולמו כל הנשים לא יתייבמו פירוש אשה שלא היה לה בנים מעולם לא מזה ולא מאחר דדמיא לאילונית: גזירה ביאה ראשונה אטו כו'. אלמנה מן הנשואין וחייבי עשה נפקא לן מיבמתו דאע"ג דאין עולין ליבום עולין לחליצה: אטו ביאה שניה. לאו דוקא נקט ביאה שניה דהא אפילו גמר ביאה ראשונה אסור דיבמה נקנית בהעראה והו"מ למימר גזירה אטו גמר ביאה ואין להתיר ביאה שניה מטעם דנעשית אשתו לכל דבר דאינה נעשית כאשתו אלא היכא דשרי ליה בלא דחייה אבל חייבי לאוין אפילו ביאה ראשונה לא שריא אלא משום דאתי עשה ודחי לא תעשה וביאה שניה דלית בה עשה לא דחיא אע"ג דבפרק הבא על יבמתו (לקמן סא.) לא מצריך קרא אלא לאירס ואח"כ נתמנה להיות כהן גדול אבל נשאה קודם שנתמנה משמע דלא צריך קרא שיכול לקיימה משום דנשאה בהיתר התם נמי משום דבהיתר בלא שום דחיית איסור נשאה אבל הכא ביאה ראשונה לא שריא

אלא משום דאתי עשה ודחי לא תעשה ביאה דמצוה דחיא דלאו מצוה לא דחיא: מיתיבי ואם בעלו קנו. תימה דרבא גופי' מותיב מהך ברייתא והשתא איתותב מינה: (תוספות)

פ"ב ופרקינן מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קדושין חייבי כריתות לא תפסי בהו קדושין. ופרש"י ז"ל (לעיל בע"א ד"ה תפסי) הלכך בחייבי לאוין קרינן בהו לקחת את יבמתו בדיעבד, אבל בחייבי כריתות לא תפסי קדושין ואפילו עבר האי יבם ונסבה לאו קיחה היא. ואיכא מרבוותא (רמב"ן) דמתקשו עליה דהא למאי דקא סלקא דעתא השתא דחייבי לאוין ליבום לא דמיאון, אם לא בעלו לא קנו, והיכא קרינא בה לקחת אפילו עבר ונסיב. ופירשו להכי קאמר חייבי לאוין תפסי בהו קדושין וקרינא ביה יבמתו, חייבי כריתות לא תפסי בהו קדושין ולא קרינא ביה יבמתו. הכין הוא פירושא דפירשו קמאי ז"ל. וקשיא ליה בהא טובא, חדא דהאי אי הכי חייבי לאוין נמי דקאמר משמע דהדר אחייבי כריתות ממך, כלומר שלא יהא חייבי לאוין עולין לחליצה כחייבי כריתות, ואם כן הוא מקשה דהדר קושין לדוכתה מנא ליה דחייבי לאוין לא יעלה ליבום מיבמתו, הא מהתם נמי דרשין דיעלו לחליצה, ואי לאו אחייבי כריתות ממך קאי אלכא אדינא דכל העולה ליבום קאי, כלומר אם כן דכל העולה לזה עולה לזה וכל שאינה עולה לזה אינו עולה לזה, חייבי לאוין נמי או תעלה לזה ולזה או לא תעלה לא לזה ולא לזה. אם כן מאי קאמר רבי רחמנא יבמתו, דאטו מקשה לא ידע דרבינהו רחמנא ואנן טעמא קא קשיא לן מאי קאמר יבמתו מיעט, הוה ליה למימר דאי לאו יבמתו חייבי לאוין אף ליבום הו עולין אלכא דמעטינהו רחמנא מיבום מיבמתו. ועוד מאי קשיא ליה מה ראייתא לומר דנוקיה קרא דלא יחפון להתיר חייבי לאוין ביבום, והא לא משמע קרא דלא יחפון להתיר ליבום מי שריא ראויה לחליצה, אלכא או לפטור מן החליצה מי שאינה ראויה ליבום, או להתיר מן החליצה מי שראויה ליבום, דהכי משמע אם לא יחפון ליבום יחפון ליבום מי שחלוי בחפלו ליבום יחפון כשלא ייבם, אבל לא משמע מיניה מי שחפלו לחפון ייבם, דהא לא כתיב ואם לא יחפון האיש לחפון את יבמתו ייבם. ואם להתיר לחליצה הראויה ליבום כפשיה דקרא, הא לא כריכא קרא. ומיהו בזו איכא למימר דהכי דרשין ליה לקרא, והיה אם לא יחפון האיש וכו', וחלצה נעלו, לאשמועינן דיך כך אשה שהיא במשמע שתאסר ליבום שאינו כן אלכא חלוי בחפלו אם ליבם אם לחפון ואיזו זו חייבי לאוין, מכל מקום מה ראיית בכ"מ אינו לחדש ענין שלא דברנו בו כלל, אלכא לומר שנהפך את האמור, כלומר שפטר חייבי לאוין מן החליצה ומן היבום ונחייב חייבי כריתות בחליצה הפך מה שאמרנו בהם. ועוד דאם כן היתה [ה]שאלה, מאי קא מהדר מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קדושי, אדרבה היא הנותנת דכיון דבעלמא תפסו בהו קדושי הוה לן למימר שתחייבם, דאטו מפני שתופסין קדושין בעלמא נאמר שלא תעלה ליבום, אדרבה כל שתופסין בה קדושין שייך למימר בה טפי אם לא יחפון, כלומר כל מי שחלוי בחפלו ליבם ייבם או יחפון, ובחייבי כריתות דלא מצי ליבם אף על פי שהוא חפון ליבם דמרבין ליה מיבמתו. ואם לומר דכיון דלא תפסי קדושין בחייבי כריתות לא שייך למיקרינהו יבמתו, אם כן לא הוה ליה למימר אלכא מסתברא חייבי כריתות לא תפסו בהו קדושי ותו לא. ומסתברא דכולה שמעתין אלקחת את יבמתו קא סמיך וכדפרש"י ז"ל, דאי כתב אם לא יחפון האיש לקחת את יבמתו ועלתה השערה, היה במשמע דאינה עולה לא ליבום ולא לחליצה אלכא הכשרה גמורה, שאני קורא בה בעלמא לקחת, כלומר המותרת לינשא, אבל חייבי לאוין לא, דהא לא קרינא בה לקחת לכחלה, להכי הדר כתיב יבמתו למימר דיך יבמה אחרת שעולה השערה לחפון אף על גב דאינה עולה ליבום, דהא לא קרינא בה לקחת, ואיזו זו

חייבי לאוין, ואקשינן ואימא חייבי כריתות נמי, כלומר ניליף מהכא דליבעו חליצה ואמאי פטרינן להו לגמרי, ופרקינן אמר קרא אם לא יחפוץ האיש אף על פי שרצה הכתוב עולה לחליצה אף על פי שאינה עולה ליבום מיבמתו, הא מיעט מאם לא יחפוץ לומר ויש שאינה עולה לחליצה כיון שאינה עולה ליבום ומאי נינהו חייבי כריתות. ואקשינן ואימא חייבי לאוין נמי לא יעלו לחליצה כיון שאינה עולה ליבום, דהא לא קרינא בה נמי לקחת כחייבי כריתות ומאי שנא הא מהא. ופרקינן הא רבי רחמנא יבמתו, כלומר אם כן יבמתו דכתב רחמנא למה לי אם לא לרבות לחליצה מקצת ממין שאין אני קורא בה לקחת, וכיון שריבה ומיעט נוקים מיעוט לחייבי כריתות ורבויה לחייבי לאוין. ומה ראייתא כיון שזו וזו אין אני קורא בהן לקחת, וחליצה לאו קילותא היא דנימא מסברא דטפי איכא לאקולי בחייבי לאוין מחייבי כריתות, דחליצה מאי נפקא מינה אי חלוץ אף לחייבי כריתות. ופרקינן מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קדושין, וכיון שכן קרינן ביה טפי לקחת כיון דבעלמא בה לקוחין היא דיעבד, אבל חייבי כריתות לא קרינן בה לקחת כלל דאפילו בעלמא לא תפסי בהו קדושין ואפילו דיעבד, וכיון שכן דין הוא שלא יעלו לחליצה כיון דלא קרינן בה כלל לקחת לא ביבמה ולא בעלמא כנ"ל. ובהאי פירושא סלקא לי נמי פירוקא למאי דקשיא לי לגירסת הספרים דגרסינן ברישא ואימא חייבי כריתות נמי, דלפום האי גירסא משמע דניחא ליה מיהא דרב גידל אמר רב בחייבי לאוין גרידי אמאי לא מיבמן אלכא דחייבי כריתות הוא דקשיא ליה אמאי לא סלקן נמי לחליצה. ואיכא למידק דאדרבה הוה ליה לאקשווי ואימא חייבי כריתות כלומר נימא דלעולם חייבי לאוין גרידי אף ליבום סלקן וקרא דיבמתו לרבות חייבי כריתות לחליצה. ומקצת ספרים מנאיתי דלא גרסי נמי אלכא ואימא חייבי כריתות, אלכא שבספרים מדוייקים מנאיתי דגרסינן נמי, ושפיר דמי לפי הפירוש שפירשתי בחייבי לאוין ניחא ליה השתא דאלקחת סמיך. ואם תאמר נימא כי אתא קרא ליבמה שעולה לחליצה ולא ליבום דוקא לחייבי לאוין שיש בהן עשה כגון אלמנה לכהן גדול ומארת ראשונה שהיא גרושה לכהן דיוט, אי נמי לחייבי עשה גרידי לאינן עולין ליבום, דאין עשה דוחה עשה ולא עשה ולא תעשה, אבל חייבי לאוין גרידי עולין אפילו ליבום דחייבי עשה ודחי לא תעשה. איכא למימר דכל דקרינא ביה לקחת במשמע, כלומר שאין בה לקוחין לכתחלה ושייך בה לקוחין דיעבד. ולהדין פרושא דפרישנא קשה קצת דכיון דלקחת משמע הראויה לינשא לכתחלה, ואי לאו דרבי רחמנא יבמתו, חייבי לאוין אף לחליצה לא היו עולין, אם כן כי אקשינן אלכא מן האירוסין אמאי יבא עשה וידחה לא תעשה, הוה ליה לפרוקי שאני הכא דכתב רחמנא לקחת. ויש לומר דאי אהדר ליה הכי הוה ליה לאקשווי אי הכי חליצה נמי לא תבעי, ואכטריך להשיב הא רבי רחמנא יבמתו כדרב גידל אמר רב, ולא תיסוק ליה פירוקא למתניתין אלכא כדרב גידל, ניחא ליה טפי לפירוקא ליה ברישא מאי דסליק ביה פירוקא לכולה מתניתין ולא לאורוכי ליה בהוי' ופירוקי. וקשיא לי כיון דבעינן השתא למימר דחייבי לאוין גרידי לא סלקן ליבום, אם כן נגמר מהכא דלא דחי עשה ללא תעשה וכדפרכינן לעיל בריש פרקין (ו, א), וניחא לי דשאני הכא דיבום חדוש הוא שהרי אסרה תורה אשת אח בכלל העריות, וכיון שכר מה שחדש והתיר התיר, מה שלא התיר נשאר בכלל האיסור הראשון, ואין להקשות למה לא התיר יותר, דאין לך בו אלכא חדוש בלבד. הא דאמרין לחדשין קחני בא עליה איסור מורה חלץ לה איסור קדושה. משום דברייתא נקט איסור מורה ואיסור קדושה דחיק נפשיה רבא כולי האי, דאי לאו הכי הוה מצי לאוקמה כולה באיסור מורה. אלכא אמר רבא גזירה אלמנה מן האירוסין אטו אלמנה מן הנשואין אי הכי ממזרת ונתונה מאי איכא

למימר. הוא הדין שהוא מלי לאותביה מגרושה וחלוצה דכהן הדיוט והדל מינייהו נקט. אי נמי משום דלמלא הוא אמינא כל איסורי כהונה גזרו זה מפני זה. והא לאמרינן בממזרת ונתונה גזרה במקום מלוא חטו שלא במקום מלוא, הוא הדין דמלי לשנויי גזירה הני חטו אלמנה מן הנשואין לכהן גדול, אללא ההוא עדיפא דניגזור בה משום לתא דהיא עצמה. אללא מעתה אשת אחיו מאביו לא תתיבס גזרה משום אשת אחיו מאמו וכו'. פירשו בתוס' ז"ל (בתוס' שלפנינו ליתא) אללא מעתה אשת אחיו מאביו שלא מאמו לכל אחד באחיה הוא לא תתיבס עד שיהו מיוחדין מן האב ומן האם, גזרה חטו אשת אחיו מאמו שלא מאביו. ומשני בנחלה תלה רחמנא ומידע ידיעה דאח מאם לאו בר נחלה הוא. אשה שאין לה בנים. בשעת נפילה אללא היו לה בחיי בעלה ומתו לא תתיבס, ונעשה מתים כחיים גזרה חטו שיס לה בנים בשעת מיתת בעלה ומתו לבסוף שאנו עושין מתים כחיים. ומשני בבנים בשעת מיתת הבעל תלה רחמנא דכתיב ומת וכן אין לו. מידע ידיע דכל שיס לה בנים בשעת מיתת הבעל חונה מהייבמת. אשת אחיו שהיה בעולמו. כלומר יבס ואחר כך נולד לר' שמעון לא תתיבס. גזירה משום נולד ואחר כך ייבס דמודה ביה ר' שמעון. ומשני בשיבה תלה רחמנא ומידע ידיע דכל שלא יבס ולאשכחא באיסורא מידע ידיע דכיון שנאסרה עליו שעה אחת שוב אין לה היתר. כל הנשים לא יתיבמו. כשלא היו להן בנים מעולם. גזירה משום איילונית איילונית לא שכיחא. ואין פירוש זה מחזור וקשיא ליה ביה טובא. חדא ללא הוא ליה למימר התם בבנים תלה רחמנא, אללא בבנים דבשעת מיתת תלה רחמנא. ועוד ללא הוא ליה לאפוקי ייבס ולבסוף נולד בלשון אשת אחיו שהיה בעולמו, ללא אשכחן דוכתא דמפיק ליה בהאי ליגנא. ועוד דכיון דהאי בעיא לר' שמעון איתא לרבנן ליתא, וקיימא לן כרבנן, היכי סתים סתומי בעייה הוא ליה לפרושי לר' שמעון לא תתיבס. ועוד מאי קאמר כי יבסו אחים אמר רחמנא ומידע ידיע, מלתא דטעי בה ר' הושעיא וסקלו וטרו בה כמה אמוראי (לעיל יח, ב. יט, א) פשיטא לן השתא דלא טעו בה אינסי כלל ומידע ידיע לכל. ובתוס' אחרות (כ"ה בתוס' הרא"ש) ראייתו שפירשו אשת אחיו שהיה בעולמו, כגון שהיה לו אח במדינת היום והיו מוחזקין בו שאין לו אח ואחר מיתתו בא, דמי למי שנוכל לאחר מיתת אחיו. ומכל מקום אינו מחזור מן הקושיות האחרות. אללא הכי פירשו, אשת אחיו מאביו לא תתיבס ונעקור לגמרי מלוא יבס, כיון דאפשר בחליה משום גזירה. אי נמי הכא קאמר כסם שאי אפשר לחוש לזה כדי שלא תעקר מלוא יבס לא נחוש בזה. אללא אמר רבא גזירה ביאה ראשונה חטו ביאה שניה. כלומר, דליכא עשה אללא בביאה ראשונה, ובביאה ראשונה מלוא דרמיא עליה עבדא וקיימא עליה באיסור לאו. ואם תאמר ביאה ראשונה עצמה היכי שרי ליה לכהן גדול, דהא מבי הערה בה עשאה בעולה, דהעראה כביאה כדאיתא בפרק הבא על יבמתו (נד, א) אם כן בגמר ביאה הוא לה בעולה עצמה דאסירא כדאיתא לקמן (כא, א). הא לאו מלתא היא, דכיון דהערה בה קנאה, ומהעראה ואילך הוא לה כאשתו, ואשתו הוא בעל. ואם תאמר והא אמרינן בפרק קמא דקדושין (י, א) שכל הבעל דעתו על גמר ביאה ואסור לכהן לקדש בביאה. יס לומר שאני יבמה דלאו בדעתו תליא מלתא, שבפירוש רבתי תורה ביאה שוגג כמזיד והעראה כגמר ביאה. וכבר הארכתי בזה בפרק קמא דקדושין (סם ד"ה כל) בס"ד. ואם תאמר אם כן למה ליה משום ביאה שניה תיפוק ליה תחלת ביאה חטו גמר ביאה. הא ליתא, דאף על פי שקנאה משעת העראה מכל מקום מלוא עד גמר ביאה איתא, דיבמה יבא עליה גמר ביאה משמע. אי נמי משום דכתיב להקים לאחיו סם, ובגמר ביאה הוא דליכא הקמת זרע, אללא שריבה הכתוב אף העראה. והשתא דדחי רבא הא דרב גידל אמר רב ואמר דחייבי

לאוּיִן אֶף לִיבּוּס רַמְיִין דְּבַר תּוֹרָה, אֲלֵא דְרַבֵּנן גַּזְרוּ בָּהּ. הֵי דְרַשֵׁי דְרַב גִּידֵל דְּרַשֵׁי יִבְמַתּוּ יֵשׁ לָךְ יִבְמָה שְׁעוּלָה לְחַלְיָה וְאִינֵה עוֹלָה לִיבּוּס, מוֹקְמִינן לָהּ לְחַיִּיבֵי לְאוּיִן שֵׁיץ עֵמָהּ עֵשָׂה וְכַלְשָׁנָא דְכַתְּבִין לְעֵיל דְחַלְיָתָא אֲלֵמְנָה מִן הַנְּשׂוּאִין דְּבַר תּוֹרָה, דְּזִיקָה בְּכַדֵּי לֹא פִקְעָה. וְאִם לֹא יַחְפוּץ בְּחַיִּיבֵי כְרִיתוֹת. וְכֵן כְּתַב הַרַב בְּעַל הַלְכוֹת גְּדוּלוֹת ז"ל בְּהַלְכוֹת עֲרִיּוֹת כְּלָשׁוֹן הַזֶּה וְהָא דְרַב גִּידֵל אָמַר רַב מוֹקְמָא בְּאֲלֵמְנָה מִן הַנְּשׂוּאִין דְּאֶף עַל גַּב דְּמַדְאֹרֵייתָא לֹא בַת יִבּוּס הִיא רַבִּייה רַחֲמֵנָא לְחַלְיָה ע"כ. וּפְסַק סוּטָה שְׁחוּלְכָת וְלֹא מְתִיבְמַת כְּדַתְנֵן בְּפִרְקָא קַמָּא דְּמַסְכַּת סוּטָה (ב, א) נִכְנַסָּה עִמּוּ לְסַתֵּר אִוּוּ לְחוֹרְבָה וְכו'. אִם מַת חוּלְכָת וְלֹא מְתִיבְמַת וְהָא פְרִישׁ רַב יוֹסֵף הַתַּם (ה, ב) אִינֵה מְתִיבְמַת מִן הַתּוֹרָה דְּכַתִּיב וְהִיתָה לְאִישׁ אַחֵר לְאַחַר וְלֹא לִיבּוּס, וְחוּלְכָת דְּאִתִּיהָ לְבַעַל כְּרִיכָה גַּט הִשְׁתָּא דְּלִיתִיהָ לְבַעַל בְּעִיָּא חַלְיָה. אִיכָא לְמִימַר דְּחוּלְכָת דְּבַר תּוֹרָה קְאָמַר, דְּהָא יֵשׁ שְׁעוּלָה לְחַלְיָה אֶף עַל פִּי שְׂאִינֵה עוֹלָה לִיבּוּס דְּבַר תּוֹרָה, וְכֵן מַחְזִיר גְרוּשָׁתוּ דְּפִטוּרָה מִן הַיִּבּוּס מִקַּל וְחוּמַר וְחוּלְכָת דְּבַר תּוֹרָה (לְעֵיל יֵא, ב) אִיכָא לְמִימַר דְּכַלְהוּ מִיבְמַתּוּ נִפְקִי כֵּן דְּעוֹלוֹת לְחַלְיָה אֶף עַל פִּי שְׂאִינֵן עוֹלוֹת לִיבּוּס. הַדֵּר אָמַר רַבָּא וְאִיתִימָא רַב אֶשִׁי לֹא מַלְתָּא הִיא דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ וְכו'. אִיכָא לְמִידָק וְהָא רַבָּא גּוֹפִיָה הוּא דְּאִתִּיב לְעֵיל לְרַב גִּידֵל מְבַרִייתָא דְּאִם בְּעַלּוּ קֵנוּ, אֲלֵמָא מִידַע יָדִיעַ לָהּ, וְאִם כֵּן הִכִּי טַעֲמֵי בַּהּ הִשְׁתָּא וְאָמַר לִיבּוּס דְּמִיין, וְאִיכָא לְמִימַר דְּמֵאֵן דְּאָמַר הִיא לְעֵיל בְּדַרְבָּא אָמַר הָא מְשַׁמִּיָּה דְּרַב אֶשִׁי, וּמֵאֵן דְּאָמַר הָא בְּדַרְבָּא אָמַר הִיא לְעֵיל מְשַׁמִּיָּה לְאַחֲרִינָא וְהִינֵן דְּאָמְרִין הַכָּא אָמַר רַבָּא וְאִיתִימָא רַב אֶשִׁי. (רַבֵּז"א)

א

-

כא

דף

בְּאֲלֵמְנָה מִן הַנְּשׂוּאִין כּוֹלֵי עֵלְמָא לֹא פְלִיגֵי דְלֹא פִטְרָה דְּאִין עֵשָׂה דּוּחָה לֹא תַעֲשֶׂה וְעֵשָׂה כִּי פְלִיגֵי בְּאֲלֵמְנָה מִן הָאֲרוּסִין מ"ד פּוֹטְרַת אֲתִי עֵשָׂה וְדַחֵי אֲתִי לֹא תַעֲשֶׂה וּמֵאֵן דְּאָמַר אִינֵה פּוֹטְרַת לֹא אֲתִי עֵשָׂה וְדַחֵי אֲתִי לֹא תַעֲשֶׂה כִּיִּן דְּאִפְשָׁר בְּחַלְיָה מִיִּתִּיבֵי וְאִם בְּעַלּוּ קֵנוּ תִּיּוֹבְתָא לִימָא תִּיהוּי נְמִי תִּיּוֹבְתָא דְּר"ל אָמַר לָךְ ר"ל כִּי אֲמִינָא אֲנָא הִיכָא דְּמִקְיִימִי מְצוּה אֲבַל הַכָּא חַלְיָה בְּמִקּוּם יִיבּוּס לֹא מְצוּה הִיא אָמַר רַבָּא רִמְזָא לְשִׁנּוּת מִן הַתּוֹרָה מִנִּין שְׁנֵאמַר [\[וִיקְרָא יַח-כַּז\]](#) כִּי אֲתִי כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵל עֲשׂוּ אֲנָשִׁי הָאֵרֶץ הָאֵל קִשׁוֹת מְכַלְל דְּאִיכָא רְכוֹת וּמֵאִי נִינְהוּ שְׁנִיּוֹת וּמֵאִי מִשְׁמַע דְּהָאֵל לִישְׁנָא דְּקִשָּׁה הוּא דְּכַתִּיב [\[יַחְזַקְאֵל יַז-יג\]](#) וְאֲתִי אֵילֵי הָאֵרֶץ לְקַח לִימָא פְּלִיגָא דְּר' לוי דְּא"ר לוי קִשָּׁה עוֹנֵשִׁין שֶׁל מִדּוֹת יוֹתֵר מְעוֹנֵשִׁין שֶׁל עֲרִיּוֹת שֶׁזֶה נֹאמַר בְּהֵן אֵל וְזֶה נֹאמַר בְּהֵן אֵלֵה אֵל קִשָּׁה וְאֵלֵה קִשָּׁה מֵאֵל גְּבִי עֲרִיּוֹת נְמִי הָא כְּתִיב אֵלֵה הֵהוּא לְמַעוֹטֵי מִדּוֹת מְכַרְתֵּי אֵלֵה מֵאִי חוּמְרִיָּהוּ הֵינִי אִפְשָׁר בְּתִשׁוּבָה הֵינִי לֹא אִפְשָׁר בְּתִשׁוּבָה רַב יְהוּדָה אָמַר מֵהַכָּא [\[קֵהֶלֶת יב-ט\]](#) וְאִזְנֵן וְחִקְרֵן תַּקֵּן מְשַׁלִּים הַרְבֵּה וְאָמַר עוֹלָא א"ר אֲלַעְזָר קוֹדֵם שְׁבָא שְׁלֵמָה הִיתָה תּוֹרָה דּוּמָה לְכַפִּיפָה שְׂאִין לָהּ אִזְנִים עַד שְׁבָא שְׁלֵמָה וְעֵשָׂה לָהּ אִזְנִים ר' אוֹשַׁעִיא אָמַר מֵהַכָּא [\[מְשַׁלֵּי ד-טו\]](#) פְּרַעְהוּ אֵל תַּעֲבֵר בּוּ שְׁטָה מַעֲלִיו וְעַבּוּר אָמַר רַב אֶשִׁי מִשַׁל דְּר' אוֹשַׁעִיא לְמָה הַדְּבַר דּוּמָה

לאדם משמר פרדס משמרו מבחוץ כולו משתמר משמרו מבפנים שלפניו משתמר שלאחריו אינו משתמר והא דרב אשי בדותא היא התם שלפניו מיהא משתמר הכא אי לאו שניות פגע בערוה גופה רב כהנא אמר מהכא [\[ויקרא יח-ל\]](#) ושמרתם את משמרתי עשו משמרת למשמרתי א"ל אביי לרב יוסף הא דאורייתא היא דאורייתא ופירשו רבנן כל התורה נמי פירשו רבנן אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא: ת"ר מה הם שניות אם אמו ואם אביו ואשת אבי אביו ואשת אבי אמו ואשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן האב וכלת בנו וכלת בתו ומותר אדם באשת חמיו ובאשת חורגו ואסור בבת חורגו וחורגו מותר באשתו ובתו ואשת חורגו אומרת לו אני מותרת לך ובתי אסורה לך בת חורגו דאורייתא היא דכתיב [\[ויקרא יח-ז\]](#) את בת בנה ואת בת בתה משום דקבעי למיתני סיפא אשת חורגו אומרת לו אני מותרת לך ובתי אסורה לך ואע"ג דבתי אסורה לך מדאורייתא בדידי לא גזור ביה רבנן תנא רישא נמי בת חורגו אי הכי אשת חמיו נמי תימא אני מותרת לך ובתי אסורה לך דהויא אחות אשתו הא פסיקא ליה הא לא פסיקא ליה: אמר רב ארבע נשים יש להן הפסק נקיט רב בידיה תלת אשת אחי האם מן האב ואשת אחי האב מן האם וכלתו וזעירי מוסיף אף אשת אבי אמו אמר רב נחמן בר יצחק וסימניך דעילאי דרב ורב מאי טעמא לא חשיב ליה מיחלפא ליה באשת אבי אביו וזעירי להתם שכיח ואזיל להכא לא שכיח ואזיל כלתו

רפ"י כי את כל התועבות האל. גבי עריות כתיב ומשמע התועבות הקשות: מכלל דיך רכות. וקלות מהן ואסורות: אלה. במדות כתיב כי תועבת ה' כל עושה אלה כל עושה עול ומדקאמר יותר משל עריות מכלל דהא לאו קשה הוא: הכתיב אלה. מכל התועבות האלה ונכרתו: עריות אפשר בתקנה. כל זמן שלא הוליד ממזר יפרוץ הימנה ויתחרט אבל מדות גזל את הרבים הוא ואינו יודע למי יחזיר ואע"ג דקיימא לן יתקן בהם לרכי רבים לאו תשובה מעלייתא הוא: ואזן. לשון אזנים בית אחיזה כדאמר בעירובין לימד דעת את העם לדאגמרה בסימני טעמא ואסברה בדדמי גמר מילתא ממילתא והזהיר על דברי סופרים כדכתיב ויותר מהמה בני הזהר הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה וגזר על השניות: אזנים. של קופה לאחוז בהן הקופה ומשתמרת שלל תפול ה"נ ע"י שניות מתרחקין מן העריות: פרעהו. הגילהו לחיסור והוסיף עליו כדי שלא תעבור בו כמו גדל פרע: ושמרתם את משמרת. גבי עריות כתיב: אם אמו. אמו כתיבה וגזרו רבנן על אם אמו כדי שלא יפגע באמו וגזרו נמי באם אביו משום אם אמו ואע"ג דגזירה לגזירה הוא כדאמר לקמן משום דתרוייהו אימא רבתא קרו להו: ואשת אבי אביו. משום אשת אביו הכתובה: ואשת אבי אמו. ואע"ג דאשת אבי (אם) אמו גזירה משום אשת אבי אביו דתרוייהו אבא רבא קרו להו והילכך חדא הוא: ואשת אחי האב מן האם. דמן התורה ערות אחי אביך כתיב ואמרין לקמן בהבא על יבמתו דבאחי אביו מן האב קמשתעי אבל אם היה אחיו של אביו מן האם שריא וגזרו רבנן עלה משום אשת אחי אביו מן האב: ואשת אחי האם מן האב. כגון נפתלי אחי יוכבד מאביה ונשא אשה אסורה לאהרן משום שניה דאע"ג דאשת אחי אמו לא כתיבא גזרו בה רבנן היכא דהוא אחי אמו מן האב גזירה משום אחי אביו מן האם דהויא נמי שנייה ואיכא כל אב אבל אם היה נפתלי אחי יוכבד מן האם ולא מן האב מיבעי לקמן בגמרא אי גזור רבנן עלה אי לאו: וכלת בנו. גזור משום כלתו: וכלת בתו. מפרש טעמא לקמן גזירה משום כלת בנו: חורגו. בן אשתו: ואסור בבת חורגו. לקמן פריך

הא לאורייתא היא את בת בנה ואמאי תני לה בהדי שניות: הא פסיקא ליה. בת חורגו לעולם אסורה לו. הא לא פסיקא ליה. בת אשת חמיו האסורה לו משום אחות אשה הואיל ולאחר מיתת אשתו מותרת לו לא פסיקא ליה: ד' נשים שניות יש להן הפסק. שלמעלה מהן ולמטה מהן מותר אבל האחרות כגון אם אמו אין להם הפסק שלמעלה הימנה עד סוף כל הדורות הוא נמי שנייה וכן אשת אבי אביו ואם אבי אביו למעלה מהן עד לעולם אסור כגון אשת אבי אביו ואם אבי אבי אביו: ונקיט רב בדיה תלת. לפרושי תלת מהנך ארבעה אבל רביעית לא הוה ידע מה היא אבל גמרא הוה גמיר דארבע נינהו: אשת אחי האם מן האב. היא לבדה שנייה אבל אשת אחי אם אמו מותרת: ואשת אחי האב מן האם. לבדה שנייה אבל אשת אחי אבי אביו מן האם מותרת וטעמא משום דלא שייכא בהו ערוה לאורייתא אבל אם אמו דשייכא בדורותיה ערוה לאורייתא כגון אמו ואשת אבי אביו יש בדורותיה אשת אב לאורייתא ואם אביו נמי אע"ג דלא שייכא בדורה ערוה לאורייתא אין לה הפסק ואסורה אף אם אבי אביו דמיחלפא באם אם אמו: וכלתו. יש לה הפסק ולקמן פריך היכי חשיב כלתו בהדי שניות הא לאורייתא היא ומתוך אימא כלת בתו דחשבינן לה לעיל בשניות וקאמר רב דיך לה הפסק הואיל ולא שייכא בה איסור כלה לאורייתא הילכך כלת בת בתו שריא אבל כלת בנו אין לה הפסק וכלת בן בנו נמי אסירא הואיל ושייכא בדורות הללו איסור כלה לאורייתא: אשת אבי אמו. יש לה הפסק ושרינן אשת אבי אביו אמו הואיל ולא שייכא בדורות הללו אישות אב לאורייתא: וסימן. הא לאוסיף זעירי דעילאי דרב הוא דור אחד למעלה משניות דרב דחשיב אשת אחי האם וזו של זעירי דור אחד למעלה: אשת אבי אמו מחלפא באשת אבי אביו. דאי אמרת יש לה הפסק אחי למימר באשת אבי אביו יש לה הפסק והאם איכא באותם דורות אישות לאורייתא: התם שכיח לחזיל. למשפחת אביו אדם רגיל לילך ויודע שיש קורבה יותר מאמו הילכך לא מיחלפי: (רפ"י)

תוספות רב יהודה אמר ואזן וחקר. והא דאמר פרק שני דעירובין (דף כא:) בשעה שתיקן שלמה נטילת ידים ועירובין יצאת בת קול ואמרה כו' ולא חשיב שניות שמא אחר בת קול תקנה: ומותר באשת חמיו. ירושלמי אשת חמיו אסורה משום. מראית העין וא"ת תורה היא לאסור' הא דוד נשא רצפה בת איה וקאמר נמי שני חורגין שגדלו בבית אסורה מפני מראית העין רבי חנינא אומר יסבון באתרא דלא חכימי להו ומעשה בפרובינציא באחד שהיה טבחו טבוח ויינו מזוג לישא אשת חמיו ואפסדיה ר"ת לסעודתיה ואע"ג דשמעתין שרי להו אשת חמיו וחורגו שמא. אחר כך אסרום ומיהו בסוף משוח מלחמה מוכיח סוגיא דלא חיישינן למראית העין גבי חורגה הגדילה בין האחין: אי הכי אשת חמיו נמי. מאם אם חמיו לא מצי למיפרך דתימא ליה אני מותרת לך כו' דבעיא היא לקמן אם שניות דרבי חייא יש להן הפסק או לא: (תוספות)

רפ"ח ומותר אדם באשת חמיו. איכא למידק למה לי למתני אשת חמיו מותרת, לישהוק מינה דכל דלא אסר לה, בהיתרא קיימא. יש לומר משום דבתה אסורה לו אכטריד, סלקא דעתין אמינא כיון דבתו ערוה, בדידה לייגזר מדרבנן, והא דלא תנא לה תנא ושייר כדשייר שיתא דר' חייא (להלן כ"א, ב. כב, א) קא משמע לן שאף זו אומרת לו אני מותרת לך ובתי אסורה לך. ואף על גב דאמרין דלא פסיקא ליה מכל מקום משום לתא דבתה דזמנין דהיא אסורה לו תנא לה להיתרא. ומדתנינן לה לאשת חמיו להיתרא ולא סיימינן בה ואסורה משום מראית העין שמעינן מינה דמשרא שרי לגמרי. בירושלמי (פ"ב

ה"ד) גרסינו ר' זריקא בשם ר' חנינא אשת חמיו אסורה מפני מראית העין. עוד אמרו שם שני חורגין שגדלו בבית אחד אסורין להנשא מפני מראית העין. אתא עובדא קומי דר' חנינא ברביה דר' אבהו אמר יסבו באתר ללא חכמין לון. ואפשר דבדורות אחרונים גזרו עליהן ולא נגזרה גזירה בימי תנא דברייתא דשניות. ומיהו לא משמע הכין מדאמרינן במסכת סוטה פרה משוח מלחמה בסופו (מג, ב) חורגה הגדלה בין האחין אסורה מפני מראית העין, וזו כסברה רבי חנינא לירושלמי. ודחי לה ואמרינן ולא היא דקלא אית לה. אלמא לא גזרינן משום מראית העין. ומכאן ראייה נמי לאשת חמיו שהיא מותרת, דלמראית העין לא חיישינן דקלא אית לה. וכן נראה דעת הרב אלפסי ז"ל שלא כתבו לירושלמי. אבל רבינו תם ז"ל כתב בספר הישר (סי' לט), ובהלכות גדולות (הל' עריות) ותלמוד ארץ ישראל (שם) גרסי אשת חמיו ואשת חתנו מותרת לו אבל אמרו חכמים אסורה לו מפני מראית העין עד כאן. ובהוס' (ד"ה ומותר) כתבו דמעשה היה בימי רבינו תם ז"ל שקדש אשת חמיו ועשה סעודה והפסיד רבינו תם את סעודתו. והרמב"ן נר"ו מן המתירין, ובדלחי מדחזי רב הלל שיתסר לאיסורא ולא קשיא להו אללא אשת אחי אבי אביו ואחות אבי אביו כדאיתא לקמן (עמ' ב) שמע מינה שאין להוסיף על השניות שזמנו כאן חכמים.

ב

-

כא

דף

דאורייתא היא דכתיב [\[ויקרא יח-טו\]](#) ערות כלתך לא תגלה אימא כלת בנו וכלת בנו יש לה הפסק והא תניא כלתו ערוה כלת בנו שניה וכן אתה אומר בבנו ובן בנו עד סוף כל הדורות אלא אימא כלת בתו דאמר רב חסדא הא מילתא מגברא רבה שמיע לי ומנו רבי אמי לא אסרו כלה אלא מפני כלה ואמרו לי כלדאי מלפנא הוית אמינא אי גברא רבה הוינא אסברא מדעתי אי מקרי דרדקי הוינא אשיילה מרבנן דאתו לבי כנישתא השתא סברתה מדעתי לא אסרו כלת בתו אלא משום כלת בנו אמר ליה אביי לרבא אסברה לך כגון כלתה דבי בר ציתאי רב פפא אמר כגון כלתה דבי רב פפא בר אבא רב אשי אמר כגון כלתה דבי מרי בר איסק: איבעיא להו אשת אחי האם מן האם מהו אשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן האב דאיכא צד אב הוא דגזרו רבנן אבל היכא דליכא צד אב לא גזרו בהו רבנן או דלמא ל"ש אמר רב ספרא היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה אמר רבא אטו כולהו לאו גזירה לגזירה נינהו אמו ערוה אם אמו שניה וגזרו על אם אביו משום אם אמו וטעמא מאי כולהו דבי אימא רבתי קרו ליה אשת אביו ערוה אשת אבי אביו שניה וגזרו על אשת אבי אמו משום אשת אבי אביו וטעמא מאי כולהו דבי אבא רבה קרו ליה אשת אחי האב מן האב ערוה אשת אחי האב מן האם שניה וגזרו על אשת אחי האם מן האב משום אשת אחי האב מן האם וטעמא מאי משום דכולהו דבי דודי קרי להו מאי תא שמע דכי אתא רב יהודה בר שילא אמר אמרי במערבא כל

שבנקבה ערוה בזכר גזרו על אשתו משום שניה ואמר רבא וכללא הוא חמותו ערוה אשת חמיו מותרת בת חמותו ערוה אשת בן חמיו מותרת בת חמיו מותרת חורגתו ערוה אשת חורגו מותרת בת חורגתו ערוה אשת בן חורגו מותרת והא דרב יהודה בר שילא לאיתויי מאי לאו לאיתויי אשת אחי האם מן האם דכל שבנקבה ערוה בזכר גזרו אשתו משום שניה מאי שנה הני ומאי שנא הא הא בחד קידושין מקרב לה הני עד דאיכא תרי קידושין לא מקרב להו שלח ליה רב משרשיא מתוסנייא לרב פפי ילמדנו רבינו אשת אחי אבי האב ואחות אבי האב מהו מדלמטה ערוה למעלה נמי גזרו ביה או דלמא הא איתפליג דרתא ת"ש מה הן שניות ולא קחשיב להו בהדייהו תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר שניות דבי רבי חייא אממר אכשר באשת אחי אבי ובאחות אבי אביו א"ל רב הלל לרב אשי לדידי חזיא לי שניות מר בריה דרבנא וכתיבן שיתסרי לאיסורא מאי לאו תמני דמתניתא ושית דבי רבי חייא והנך תרתי הא שיתסרי ולטעמיד שיבסרי הויין דהא איכא אשת אחי האם מן האם דפשטינן לאיסורא הא לא קשיא

ר"י דאורייתא היא. והיכי חשיב לה רב בהדי שניות: אלח אימא כלת בהו. וטעמא פרישנא לעיל לפי שאין כלדה כל כלות דאורייתא: לא חסרו כלה. סתם משמע: אמרו לי כלדאי. החוזים בכוכבים: מלפנא הוית. חסם תהיה: ואמינא. אי האי מלפנא דאמרו לי גברא רבא בתלמוד משמע אסברא להא דר' אמי דלח אסרו כלה מדעתי ולא אשאלנה בבית המדרש: ואי האי מלפנא מקרי דרדקי הוא ולא תלמיד אשיילה מרבנן כלומר אהיה כריך לשאלו ללח אבינה מדעתי: לא חסרו כלת בהו. דהא ליתא בבה כל כלה דאורייתא אלח משום כלת בנו דיך בבן כל כלה דאורייתא כגון אשת בנו: כגון כלתה דבר ליתאי. שהיתה לו כלת הבן וכלת הבת ואחו לאיחלופי וכן כולה: דאיכא כל אב. ואיכא למיגזר משום אשת אחי האב מן האב דאורייתא: או דלמא לא שנה. אשת אחי האם מן האם מאשת אחי האם מן האב: היא גופה. אשת אחי האם מן האב: אטו כולה כו'. הא כולה לאו דוקא: אם אמו שניה. סמוכה לערוה: וגזרו רבנן על אם אביו. שאין בה כל ערוה משום אם אמו: וטעמא מאי וכו'. אשת אביו שנייה סמוכה לאשת אב: וגזרו רבנן על אשת אביו אמו. אע"ג דלא שייך כל אישות אב דאורייתא לא למעלה ולא למטה משום אשת אביו אביו: ה"ג כולה דבי דודי קרו לה ול"ג רבתי: כל שבנקבה ערוה. שאם היתה נקבה היתה ערוה לזה גזרו בזכר על אשתו וכולהו מפרש ואזיל להו: ה"ג ואמר רבא וכללא הוא. בתמיה: בת חמותו ערוה. שהיא אחות אשתו: לאו לאיתויי אשת אחי האם מן האם. דבנקבה ערוה לאחות האם מן האם ערוה דכתיב ערות אחות אמך ודרשין בהבא על יבמתו בין מן האב בין מן האם הילכך בזכר גזרו על אשתו: מאי שנא האי ומאי שנא הנך. דלעיל אשת חמיו ואשת בן חמיו ובן חמותו ואשת חורגו ובן חורגו ואע"ג דנקבה ערוה בזכר מותר באשתו: הא אשת אחי האם בחד קידושין מיקרבא. לגבי דהאי בקדושין שקדשה אחי אמו אב כל הנך דלעיל לא איקרבו לגביה עד דאיכא תרתי קידושין כגון אשת חמיו בקידושין שקדש את אשתו נתקרב חמיו אלכו ועדיין אשת חמיו רחוקה לזה כל זמן שלא קדשה חמיו וכן אשת בן חמיו בקדושין שלו באשתו נתקרב בן חמיו וקדושין בן חמיו באשתו וכן כולם: אשת אחי אביו האב מן האב. דאמרו לעיל אשת אחי האב מן האם יס לה הפסק דהיינו היתירא לאשת אחי אביו האב מן האם דלמטה דידיה לאו ערוה היא אלח שנייה וכי קמיבעיא ליה באשת אחי אביו האב מן

האב דלמטה לידה ערוה אשת אחי האב מן האב וכן אחות אבי האב בין מן האב בין מן האם
דלמטה לידה ערוה כגון אחות האב: איתפלג. נתרחה קורבה: מה הן שניות. ברייתא דלעיל: שניות
דרבי חיאל. לקמן בשמעתין: (רש"י)

תוספות לא אסרו כלת בתו אלא משום כלת בנו. ותימה דאמאי לא אסרינן לה משום כל שבנקבה
ערוה בזכר גזרו על אשתו משום שנייה כדלקמן דטעם גמור הוא ולא סימנא בעלמא מדפריך עלה
מ"ש הני ומ"ש הני הא בחד קדושי מקרב לה כו' ועוד מדפשיט מינה אשת אחי האם מן האם ולא
מוקי לה בכלת בתו ואור"י דתנא דברייתא לית ליה ההוא טעמא אבל בדורות האחרונים גזרו ולהכי
כי פריך מאי שייר דהאי שייר לא בעי למימר דשייר אשת אחי האם מן האם דפשטנא לאיסור'
ואם תאמר מאי פריך וכללא הוא חמותו ערוה כו' דלמא בהני נמי גזרו בתר הכי מהאי טעמא וי"ל
דקים ליה בהנהו דשרו והא דפריך לקמן וליטעמיך שבסרי הויין אע"ג דבתר הכי גזרו כדפי' יודע
הוא דשניות דמר בריה דרבנא בדורות אחרונים הוה: רב אשי אמר כגון כלה דבי רב מרי בר איסק.
כל חד נקיט אותו שהיה בימיו וצ"ל דתרי מרי בר איסק הוו אחד בימי רב אשי כדמשמע הכא
ובפרק אלו מציאות (ב"מ דף כב.). אממר ורב אשי ומר זוטרא איקלעו לבוסתני' דבי מרי בר איסק
ואחד היה בימי רב חסדא דאמר בהמפקיד (שם דף לט: ושם) מרי בר איסק. ואיכא דאמרי חנה
בר איסק אתא ליה אחוה מבי חוזאי אתא לקמיה דרב חסדא ורב חסדא נפטר בימי רבא כדאמר
בפ' בתרא דיומא (ד' עה: ושם) וביום שמת רבא נולד רב אשי כדאיתא בפרק עשרה יוחסין
(קידושין דף עב:): אשת אחי אבי האב ואחות אבי האב מהו. הוה מצי למיבעי אחות אבי האם והיא
בכלל אחות אבי האב דלמטה לידה ערוה ואית ספרים דגרסינן לה בהדיא: מאי שייר דהאי שייר.
אף על גב דתרתני נינהו חדא חשיב להו כדקאמר בסמוך הנהו תרתני דדמיין להדדי חדא חשיב להו
ופירש בקונטרס דהנך תרתני היינו אשת אחי אבי האב ואחות אבי האב ולא כמו שפירש רבינו יצחק
בן רבינו מאיר דקאי אשת אחי האם מן האם ואשת אחי האם מן האב דכולהו אחי אמו קרו להו:
אממר אכשר כו'. פסק רבינו חננאל דהלכה כאממר וכן בשאלות דרב אחאי וכן משמע דסבר רב
אשי דקאמר השתא נמי דכתיבי לאיסורא לאו מר בריה דרבנא חתים עלייהו ולר"י נראה דאין
הלכה כאממר דסוגיא דגמרא בהחולץ (לקמן דף מ: ושם) דלא כוותיה וקאמר נמי אממר מוקי
לה משום חולץ וקסבר גזרו שניות בחלוצה ואין התלמוד רוצה לפשוט בעיא שלו מדברי אממר:
(תוספות)

רש"י הא דאיבעיא לן אשת אחי האם מן האם מהו ופשטיה לאיסורא. קשיא ליה אמאי נקט דברייתא
אשת אחי האב מן האב ושק אשת אחי האם מן האם דעדיפא מינה ומשתמעא אידך מינה, והא
דאמרין נמי בסמוך מאי שייר לימא שייר אשת אחי האם מן האם. אלכא שצבה יש לי לומר דטפי ניחא
ליה למימר שייר דר' חיאל משום דמפרשן בהדיא (להלן כב, א) אחר כך מלאתי בתום ז"ל (ד"ה לא
אסרו) שהגזרה הזו לכל שבנקבה ערוה גזרת האחרונים היתה ולא נגזרה בימי הראשונים, ולפיך לא
נשנית אשת אחי האם מן האם דברייתא של עריות, ולפיכך מצי למימר דשייר אשת אחי האם מן האם.
והא דאקשו שבסרי הויין דהא איכא אשת אחי האם מן האם דפשיטנא לאיסורא, משום דקים להו דכבר
נגזרה בימי מר בריה דרבינא. ואם תאמר אם כן מאי פרכינן לעיל וכללא הוא והא חמותו ערוה כו'
דלמא אף באלו נגזרו. ויש לומר דכל הנך מותרות היו בכל זמן. הכי איתא בכל הנוסחאות בת חמותו
ערוה אשת בן אחיו מותרת. ולא ידעתי למה שנו כך ולא שנו בת חמותו ערוה אשת בן חמותו מותרת
או בת חמיו ערוה אשת בן חמיו מותרת. הא דאיבעיא להו אחות אבי האב ואשת אחי אבי האב. משום
דלמטה ערוה, הוא הדין לאחות אבי האם ואחות אבי האם דלמטה נמי ערוה. אלכא משום דקא בעי
למבעי בהדיא אשת אחי אבי האב, דאלו מאם לאו ערוה למטה לידה, קא בעי הכי והוא הדין להנך,

וחדא מנייהו נקט והא דאמרינן בסמוך (להלן כב, א) דהני תרתי דדמי להדדי חדא היא, הוא הדין נמי דהנך נמי והני כלהו דמו אהדדי וחדא חשיב להו, ואיכא למידק תפשוט ליה אשת אחי אבי האב לאיסורא מדרב וזעירי דאמרי לעיל אשת אחי האב מן האם יש לה הפסקה, כלומר אשת אחי אבי האב מן האם מותרת אלמא דמן האב אסורה. ויש לומר דהכי קאמר רב להאיא מתניתא קאי, כלומר דבאותן השנויות בצרייתא איכא ארבע מינייהו דיך להן הפסקה, ואפשר דכיוצא בהן אפילו מן האב נמי איך להן הפסקה, כיון דאתפלג דרא. וכי האי גוונא אמרינן לקמן דהלכתא דיך להן הפסקה דהא אמימר אכשר בהו. וכן פסק רבינו חננאל ז"ל, וכן נראה דעת הרב אלפסי ז"ל שלא כתבו לאסור. (רש"א)

א

-

כב

דף

הנך תרתי דדמיין להדדי כחדא חשיב להו והא שיתסרי והא מכל מקום לדידי חזיין לן דכתיבן לאיסורא אמר ליה וליטעמיך אי הוה כתיב להיתירא מי הוות סמכת עלייהו דמר בריה דרבנא מי חתים עלייהו השתא נמי דכתיב לאיסורא לאו מר בריה דרבנא חתים עלייהו תני דבי רבי חייא שלישי שבבנו ושבבתו ושבבן אשתו ושבבת אשתו שניה רביעי שבחמיו ושבחמותו שניה א"ל רבינא לרב אשי מאי שנא למעלה דקחשיב לה לאשתו ומאי שנא למטה דלא קחשיב לה לאשתו למעלה דאיסורא מכח אשתו קא אתי חשיב לה למטה דאיסורא לאו מכח אשתו קאתי לא קחשיב לה והא בן אשתו ובת אשתו דאיסורא מכח אשתו קאתי ולא חשיב לה אידי דתנא שלשה דורות למטה דידיה ולא חשבה תנא נמי ג' דורות למטה דידיה ולא חשבה א"ל רב אשי לרב כהנא שניות דבי רבי חייא יש להן הפסק או אין להם הפסק ת"ש דאמר רב ד' נשים יש להם הפסק ותו לא דלמא כי קאמר רב להאיא מתניתא ת"ש שלישי ורביעי שלישי ורביעי אין טפי לא דלמא משלישי ואילך מרביעי ואילך אמר ליה רבא לרב נחמן חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר בעו במערבא גזרו שניות בגרים או לא גזרו שניות בגרים אמר ליה השתא ומה ערוה גופה אי לאו שלא יאמרו באין מקדושה חמורה לקדושה קלה לא גזרו בהו רבנן שניות מיבעיא אמר רב נחמן גרים הואיל ואתו לידן נימא בהו מלתא אחין מן האם לא יעידו ואם העידו עדותן עדות אחין מן האב מעידין לכתחלה אמימר אמר אפילו אחין מן האם נמי מעידין לכתחלה ומ"ש מעריות ערוה לכל מסורה עדות לבית דין מסורה וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי: **מתני'** מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו ליבום ואחיו הוא לכל דבר חוץ ממי שיש לו אח מן השפחה ומן העובדת כוכבים מי שיש לו בן מכל מקום פוטר אשת אביו מן היבום וחייב על מכתו ועל קללתו ובנו לכל דבר חוץ ממי שיש לו בן מן השפחה ומן העובדת כוכבים: **גמ'** מכל מקום לאתויי מאי אמר רב יהודה לאתויי ממזר פשיטא אחיו הוא מהו דתימא לילף אחוה אחוה מבני יעקב מה

להלן כשרין ולא פסולין אף כאן כשרין ולא פסולין קמ"ל ואימא הכי נמי כיון דלענין יבום מיפטר נפטר

רש"י הנך תרתי דלמיין להדלי. אשת אחי אבי האב ואחות אבי האב שהן כל אחיה לאב ולמטה ידיהו ערוה: שלישי שבבנו. בת בן בנו להא בת בנו ערוה: ושבתו. בת בן בתו שהרי בת בתו ערוה הלכך בת בן בתו שניה וכן בת בן בנה של אשתו או בת בן בתה: רביעי שבחמיו. דור רביעי שבחמיו היינו אם אם חמיו והוא דור רביעי לאשתו ואשתו בכלל: ושבתו. אם אם חמותו: שניה. לאם חמיו ואם חמותו ערוה שהן בכלל אשה ובת בנה אשה ובת בתה הלכך אמו שניה: מאי שנא למעלה. דקרי לאם אם חמיו ואם אם חמותו רביעי וקא חשיב לאשתו בחושבנא דדרי: ומאי שנא למטה. דקרי לבת בן בנו דור שלישי ולא חשיב אשתו דתהוי רביעי: לאו מכח אשתו קאתי. אלא מכח ידיה דבבנו מאנוסה עסקינן: להאיא מתניתא. הא דקתני לעיל מה הן שניות בהאיא איירי רב ואמר ארבע יש להן הפסק ותו לא אבל בהנך דר' חייא איכא: ת"ש. דתני בשניות דר' חייא שלישי שבבנו ורביעי שבחמיו ותו לא אלמא יש להם הפסק: בגרים. גזרו שניות שאם היה גר נשוי אם אמו יוליא: מקדושה חמורה. שהעובדי כוכבים מוזהרין על העריות: לא גזרו בהו רבנן. דקטן שנוכל דמי ואין לו קורבה: לא יעידו. לכתחלה לקורבת אם בגרים קורבה היא להא ודאי אמו היא: ואם העידו עדותן עדות. דקטן שנוכל דמי: מעידין לכתחלה. דרחמנא אפקריה לזרע מלרי דכתיב זרמת סוסים זרמתם (יחזקאל כג) הלכך קורבת אב אינה קורבה: מאי שנא. עדות מעריות דאמר לקמן בפרק נושאין (דף כח). גר שהיה נשוי אחותו מן האם יוליא: לכל מסורה. הכל נושאין נשים הלכך אי שרית לקיומה אחי נמי למישרי ערוה בישראל דכולי עלמא לא ידעי דטעמא דגר משום דקטן שנוכל דמי: לבית דין מסורה. ואי נמי מכשרת עדות אחים גרים לא אתיא לאכשורי אחין ישראל לבית דין ידעי דגר שנתגייר קטן שנוכל דמי: מתני' אח מכל מקום. בגמרא מפרש: ואחיו לכל דבר. מפרש בגמ': שפחה ועובדת כוכבים ולדה כמותה. ובתרה אזיל כדיליף בגמ': על מכתו ועל קללחו. אם הכה או קלל את אביו חייב מיתה: גמ' מדלענין יבום מיפטר. את אשת אביו מיבום פוטר כגון אם היה לו בן ממזר ונשא אשה ומת ולא ילדה לו פטורה מן היבום בשביל הממזר בן בעלה כדיליף לקמן בן אין לו עיין עליו: (רש"י)

תוספות שניות דרבי חייא יש להן הפסק או לא. תימה דלעיל תנא דכלת בן בנו אסורה עד סוף כל הדורות ודומה דכ"ש בת בן בנו עד סוף כל הדורות שהן קורבי עצמו ולא מחמת קדושין וי"ל דכלת בן בנו יש לאוסרו שהן בני ירושה ושכיחא גביה אבל בת בני בנים לאו בת ירושה היא ולא שכיחא גביה: ערוה לכל מסורה. תימה דלעיל קאמר דטעמא דגרים שלא יאמרו באנו מקדושה כו' והכא משמע טעמא משום דאתיא לאיחלופי בישראל כדפי' בקונטרס וכן בפ' נושאין (לקמן דף צז: ושם) משמע דטעמא משום איחלופי גבי בני יודן אמתא אישתחרור שרא להו רב אחא בר יעקב למינסב נשי דהדדי וקאמר מן האם ולא מן האב כולי עלמא לא פליגי דאסור [מן האב ולא מן האם כולי עלמא לא פליגי דמותר כי פליגי מן האב ומן האם] ואי משום שמא יאמרו אמאי שרי התם מן האב ומן האם אבל אי משום איחלופי ניחא דכיון דאיכא נמי צד אב לא אתי לאיחלופי דבתר אב שדי להו ומצרים אין להם קורבת אב דכתיב זרמת סוסים זרמתם ולא שייך למיגזר אטו ישראל ויש לומר דהני תרי טעמי צריכין דבקורבת אב שהיו אסורין קודם לא שייך טעמא לאיחלופי שהכל יודעים דרחמנא אפקריה לזרעיה כגון אשת אביו לרבי עקיבא ואחות אביו לרבי אליעזר דאמר בפ'

ד' מיתות (סנהדרין דף נח.) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ר' אליעזר אומר אחות אביו ור"ט אומר אשת אביו הוי טעמא שלא יאמרו כו' אבל אשת אביו לרבי אליעזר ואחות אביו לרבי עקיבא שרי דלא משום שמא יאמרו איכא ולא משום איחלופי איכא אבל עריות שמצד אם שלא היו אסורות קודם יש לאסור משום איחלופי דמשום שמא יאמרו ליכא והא דאמר בפרק ד' מיתות (ג'ז) שם) נשא אחותו מן האם יוציא היינו משום איחלופי דשמא יאמרו ליכא שלא היו נאסרות בגיותם ומן האב יקיים דמשום איחלופי ליכא בצד אב כדפרישית והיינו טעמא נמי דאמר אחין מן האם לא יעידו לכתחלה דלמא אתי לאיחלופי אבל מן האב יעידו לכתחלה: מי שיש לו אח מ"מ זוקק אשת אחיו. בגמרא מפרש לאתויי ממזר וא"ת מרישא שמעינן לה בת ישראל לנתין וממזר דחולצת ולא מתייבמת ויש לומר דאי מהתם הוי אמינא כששניהם ממזרים אבל כשאחיו המת כשר אין אחיו ממזר זוקק אשתו: פשיטא אחיו הוא. תימה אמאי פשיטא ליה הא איצטריך שפיר לאשמועינן דמחייבי כריתות הוי אחיו ולא ממעטינן ליה למי שיש אישות לאביך בה כדפריך לקמן (דף כג.) לרבי יוסי בר יהודה ואימא למי שיש אישות לאביך בה למעוטי חייבי כריתות וי"ל דה"מ לשנויי הכי אלא דניחא ליה לשנויי דאיצטריך משום דהוה ילפינן אחוה אחוה מבני יעקב דמשום האי טעמא איצטריך בן אין לו עיין עליו דממזר פוטר מן היבום דלא נימא דנילף אחוה מבני יעקב דלא זקיק ומדלא זקיק מיפטר נמי לא פטר ועוד אור"י דהכי פריך פשיטא כיון דתני אחיו הוא לכל דבר פשיטא דזוקק נמי ליבום ומשני דס"ד אע"ג דאחיו הוא לכל דבר ה"א [ליבום] לא זוקק משום דילפינן אחוה מבני יעקב ובתרי הכי פריך ואחיו הוא לכל דבר דהיינו ליורשו וליטמא לו פשיטא כיון דזוקק ליבום אף על גב דהוה ס"ד למילף מבני יעקב כ"ש לשאר דברים: (תוספות)

קצ"א הא דלויבעיא ליה לרב אשי בשניות דבי ר' חייא יש להן הפסקה. נראה מדברי רש"י ז"ל (ד"ה תא שמע) דלפילו אשלישי שבבנו ושבתו קא מיבעיא ליה. ואינו מחזור דאם כן האריך לא פשט ליה לאיסורא מכלתו דאין לה הפסקה כדתניא (לעיל כא, ב) וכן אתה אומר בבנו ובן בנו עד סכוף כל הדורות. והשתא כלת רביעי שבבנו אסורא רביעי שבבנו ממך שריא. ונראה דברי הרמב"ן נר"ו (לעיל קס ד"ה כי קאמר), שפירש דשלישי שבבן אשתו ובה אשתו ורביעי שבחמיו וחמותו קא בעי הא דזרעו לאו, ובירושלמי גרסינן אברהם אסור בכל נשי ישראל שרה אסורה בכל אנשי ישראל. ואיכא מאן (ר"ח מובא ברמב"ן) דפסקה בהו לכולא דשניות דרבנן נינהו וכיון דלא איפשיטא הוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא. ובספר יראים (הש"ס סי"ט) פסקו לחומר. מתניתין מי שיש לו אחר מ"מ זוקק את אשת אחיו ליבום וכו'. לרבינו שרירא ז"ל יבמה שנפלה לפני מומר כיון דהורתו ולידתו בקדושה זקוקה ליבם ומתענגא עד דחליץ לה אותו מומר. וכתב רב יהודה אי דלנסבא בעל הוה יבם מומר, לא בעיא חליצה מיניה, ואם היה בעל מומר וישבה תחתיו באונס ומת בהמרותו בלא בנים, אינה זקוקה ליבום, דהא לאו אחיו הוא, ואינה נמי זקוקה לחליצה (כ"ה בש"מ בספר העיטור ח"ב פו). ואריך תלמוד דהא לא מפיקינן אלא ודל שפחה ונכרית, ועוד דמומר אף על פי שחטא ישראל הוא וקדושי קדושי, וכדאמרין לקמן בפרק החולץ (מו, ב) טבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבריו למאי הלכתא אמר ר' יוסי בר חנינא דאי הדר ביה ישראל מומר הוי ואי קדיש בת ישראל קדושי קדושי, ואמרין נמי בשלהי פרקין קמא (טז, ב) עכו"ם שקדש בזמן הזה חוששין לקדושי שמא מעשרת השבטים הוא. והא דאמר שמואל לא זוז משם עד שעשאו עכו"ם גמורים, לאו למימר דישראל שנעשה עכו"ם גמור ועובד עבודה זרה שאין חוששין לקדושי, אלא אותו בלבד הוא שעשאו עכו"ם גמורים מתחלתו והפקיעו קדושיהו. וכיון שיש להם קדושי, זיקה נמי יש להן כדמשמע בהרבה מקומות, דכל דקדושי קדושי זיקתו זיקה. וכל שכן שאשתו הנשואה לו בקדושה, שאם המיר לאחר זמן זיקת האח הכשר לא נסתלקה ממנו ממנה. כנ"ל

ול"ע. פשיטא אחיו הוא. פירוש לאו מנפשיה איפשיטא להו, אלא מבן הוא דאיפשוטו, דכיון דזבנו הוא דכתיב אין לו עיין עליו, אם כן פשיטא דאחיו הוא וכדאסיקנא מדפטור פטור מיזקק נמי זקוק והיינו דלגבי בנו (להלן בעמ' 3) איבעיא לן מאי טעמא והכא אמרינן פשיטא. והא דאמרינן ואימא הכי נמי. כלומר דנגמר אחוה אחוה מבני יעקב הכי קאמר, ואימא ותיתי גזירה שוה ותיפוק דלאו אחיו הוא לענין יבום, ופרקינן דכיון דזבנו הוא אפילו לענין יבום אחיו הוא נמי אפילו לענין יבום כן נ"ל. (רשב"א)

ב

-

כב

דף

מיזקק נמי זקיק: ואחיו הוא לכל דבר: למאי הלכתא ליורשו וליטמא לו פשיטא אחיו הוא סד"א הואיל וכתיב [ויקרא כא-ב](#) כי אם לשארו הקרוב אליו ואמר מר שארו זו אשתו וכתיב [ויקרא כא-ד](#) לא יטמא בעל בעמיו להחלו יש בעל שמטמא ויש בעל שאין מטמא הא כיצד מטמא הוא לאשתו כשרה ואין מטמא לאשתו פסולה ה"נ מטמא הוא לאח כשר ואין מטמא לאח פסול קמ"ל ואימא ה"נ התם לאפוקי קיימא הכא אחיו הוא: חוץ ממי שיש לו אח מן השפחה ומן העובדת כוכבים: מ"ט אמר קרא [שמות כא-ד](#) האשה וילדיה תהיה לאדוניה: מי שיש לו בן מ"מ פוטר וכו': מכל מקום לאתויי מאי אמר רב יהודה לאיתויי ממזר מאי טעמא דאמר קרא [דברים כה-ה](#) ובן אין לו עיין עליו: וחייב על מכתו: אמאי קרי כאן [שמות כב-כז](#) ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך כדאמר רב פנחס משמיה דרב פפא בעושה תשובה הכא נמי כשעשה תשובה והאי בר תשובה הוא והתנן שמעון בן מנסיא אומר איזהו [קהלת א-טו](#) מעוות לא יוכל לתקון זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר השתא מיהא עושה מעשה עמך הוא: תנו רבנן הבא על אחותו והיא בת אשת אביו חייב משום אחותו ומשום בת אשת אביו רבי יוסי בן יהודה אומר אינו חייב אלא משום אחותו בלבד ולא מפני בת אשת אביו מאי טעמייהו דרבנן אמרי מכדי כתיב [ויקרא יח-ט](#) ערות אחותך בת אביך או בת אמך ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא למה לי ש"מ לחייבו משום אחותו ומשום בת אשת אביו ורבי יוסי בר' יהודה אמר קרא אחותך היא משום אחותו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום בת אשת אביו ורבנן האי אחותך היא מאי עבדי ליה מיבעי להו לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין מזהירין מן הדין ורבי יוסי בר' יהודה אם כן לכתוב רחמנא אחותך היא למה לי משום אחותך אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום בת אשת אביו ורבנן אף על גב דכתיב אחותך איצטריך למכתב היא שלא תאמר בעלמא מזהירין מן הדין וכ"ת אחותך דכתב רחמנא למה לי מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא כתב רחמנא היא ורבי יוסי בר' יהודה אם כן ליכתביה רחמנא לאחותך היא באידך קרא ור' יוסי בר' יהודה האי בת אשת אביך מאי עבדי ליה מיבעי ליה מי שיש לו אישות לאביך בה פרט לאחותו משפחה ועובדת כוכבים שאין אישות לאביך בה ואימא פרט לאחותו

מאנוסה ההיא לא מצית אמרת מדרבא דרבא רמי כתיב [ויקרא יח-ג] ערות בת בנד או בת בתך לא תגלה הא בת בנה דידה ובת בתה דידה שרי וכתיב [ויקרא יח-ז] ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה הא כיצד כאן באונסין כאן בנשואין

רש"י מיזקה נמי זקיק. לאשת אחיו ליבוס שאפילו אין כאן אח אלא ממזר זה זקוקה לחליפה: וליטמא לו. אם כהן הוא ולו אח ממזר מיטמא לו: כי אם לשארו. זו אשתו: לאפוקי קיימא. הלכך לאו אשתו היא: האשה וילדיה. בשפחה כתיב: ועובדת כוכבים. לקמן מפרש בשמעתי מצי יסיר את בנד מאחרי: ובן אין לו. מצי למכתב ובן או לו כדלמרינן בקדושין (דף 77.) אן כסף וכמו מאן יבמי (דברים כה) מאן בלעם (במדבר כב) ולהכי כתב אין למידרש עיין עליו לאם יש לו בן בעולם פוטר: בעושה מעשה עמד. והאי אביו לאו עושה מעשה עמד הוא שהרי בא על הערוה והוליד ממנה ממזר: כדלמך רב פנחס. בפ' חומר בקדש: השתא מיהת. הואיל ושב עושה מעשה עמד הוא ונהי נמי דעונו גלוי ונזכר כל זמן שממזר קיים מיהו מתשובה ואילך בכלל עושה מעשה עמד הוא: והיא בת אשת אביו. דעל ידי נשואין נולדה לאביו ולא באונסין: מכדי כתיב ערות אחותך בת אבך. ובין מן האונסין ובין מן הנשואין משמע ערות בת אשת אבך מולדת אבך למה לי הא נמי אחותו בת אביו היא שמעת מינה לחייבו משום שני לאוין הללו ואם שוגג חייב שתי חטאות: אחותך היא. בהאי קרא דבת אשת אבך כתיב: לחייבו על אחותו. מן האונסין בת אביו ובה אמו כגון נולדו הוא והיא מן אנוסה דמהוהא קרא לאונסין לא שמעי' אלא בת אביו שלא בת אמו דכתיב בת אבך או בת אבך לא שמעינן להכי כתיב אחותו לרבות בת אביו ובה אמו: מן הדין. מק"ו אם על בת אביו שלא בת אמו הזהיר על בת אביו ואמו לכ"פ: שלא תאמר בעלמא מזהירין מן הדין. והוי לאו גמור ומהכא לא ילפינן למימר מדאיטריד אחותך אלמא אין מזהירין מן הדין דאיכא לשנויי מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא להכי כתב היא כלומר הכא הוא דאיתר קרא אבל אזהרת דין ק"ו לאו אזהרה היא: באידך קרא. גבי אחותך בת אבך דלא הוזכר שם אישות דנפקי אונסין מיניה דנשואין אשמעינן אף בבת אביו ובבת אמו מדכתיבא הכא ש"מ למימרא דאע"ג דהיא בת אשת אביו לא מחייב אלא משום אחותו: שאין אישות לאבך בה. בשפחה ועובדת כוכבים לא תפסי בה קדושין במסכת קדושין נפקא לן מקראי בפ' האומר לחברו בסופו (דף 87. סח.) שפחה עם הדומה לחמור ועובדת כוכבים כדכתיב ואחר כן תבא עליה ובעלתה (דברים כא) ומעיקרא לא: ואימא פרט לאחותו מאנוסה. שלא היה אישות לאבך בה: כאן באונסין. ערות בת בנד מאנוסה לא תגלה הא בת בנה מאיש אחר גלה ללאו אשתך היא ומיהו בנו מן האונסין בנו הוא וכן בתו הלכך גבי אחוה נמי אחוה הוא: (רש"י)

תוספות מאי טעמא. הכא לא פריך פשיטא דבנו הוא כדפריך לעיל פשיטא אחיו הוא אלא אדרבה בעי מאי טעמא והיינו משום דשני לעיל נילף אחוה אחוה מבני יעקב כו' ולהכי בעי מאי טעמא לא ילפינן מבני יעקב דלא זקוקה ואם כן מיפטר נמי לא ליפטר: בן אין לו עיין עליו. אע"ג דסתם אח ובן הוי אפילו ממזר כדפריך לעיל פשיטא אחיו הוא והכא נמי לא איצטריך ובן אין לו עיין עליו אלא משום דלא נילף מבני יעקב [והא דאיצטריך וזרע אין לה עיין עלה היינו משום] דסתם זרע לא הוי

אלא זרע כשר כדאמר בריש קדושין (דף ד.) אין לי אלא זרע כשר זרע פסול מנין ולענין בני בנים
הוי איפכא דזרע משמע אפי' בני בנים כדמשמע נמי התם דקאמר זרע זרעה לא צריך קרא דבני
בנים הרי הן כבנים ובן לא משמע אלא בן לבדו כדאמר ביש נוחלין (ב"ב דף קטו. ושם) אין לי אלא
בן ובן הבן ובת הבן בן בת הבן מנין ונראה לר"י דמעיינן עליו דהכא גבי יבום אין לדרוש בן הבת ובת
הבן שיפטור מן היבום כיון דאפקינן לאתויי ממזר ולהכי איצטריך לאתויי בן הבן ובת הבן לענין
נחלה ולא בעי למילף מדלענין יבום בן ובן הבן כי הדדי נינהו לענין נחלה נמי כי הדדי נינהו כדאמר
התם (שם דף קט. ושם) גבי בת וא"ת ונדרוש איפכא גבי נחלה לאתויי ממזר ומאין לו דגבי יבום
נדרוש בן הבן וי"ל דגבי נחלה א"צ לאתויי ממזר דלכל מילי בנו הוא אלא דלענין יבום הוה ס"ד
למילף מבני יעקב ולהכי ע"כ ההוא דנחלה אתא לרבות בן הבן והא דפשיט ליה ביש נוחלין דלענין
יבום בן ובת כי הדדי נינהו נראה לר"י דנפקא לן מלא ימחה פרט לזה שאין שמו מחוי א"נ דבת
וממזר שקולים ובת נמי נפקא מעיין עליו דהכא ומיהו קשה לר"י דהיכי נוכל לומר דשקולים הם
בת וממזר הא כיון דמצינו לאוקומי עיין עליו בבת מהיכי תיתי לאוקומי אף בממזר כיון דמאחיה
אחיה משמע למעוטי ממזר וי"ל כיון דאחיה אחיה איצטריך לדרשא אחריתי לית לן למעוטי מיניה
ממזר לענין יבום כיון דלכל מילי חשיב בן ואח ולגבי יבום נמי מצי לרבווי בהדיא בת מעיין עליו
הלכך אע"ג דאיצטריך לרבווי בת לא נניח בשביל כך מלרבווי ממזר תדע דהא ריש לקיש דריש לה
בריש החולץ (לקמן לה: ושם) למילתא אחריתי ואפ"ה מרבינן מיניה ממזר: כשעשה תשובה. והא
דאמר בפ' הנחנקין (סנהדרין דף פה: ושם) לכל אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו חוץ
ממסית כו' התם כשעשה תשובה וא"ת בשלמא מלקות משכחת דמחייב אע"פ שעשה תשובה
אלא לקללו מי שעשה תשובה אין רשאי לקללו אפילו אחר ויש לומר דאם הזכיר שם שמים לבטלה
או עשה דבר שנתחייב בו נדוי אף על פי שעשה תשובה חייב ולא מיפטר: (תוספות)

הפ"א הא כילד מיטמא הוא לאשתו כשרה ואינו מיטמא לאשתו פסולה. וקשיא לי והא אלמנה לכהן
גדול דפסולה לו ומיטמא לה וכדתניא בתוספתא דמכילתין פ"ב (ה"ג) אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוטה
לכהן הדיוט הרי הוא כאשתו לכל דבר יש לה כתובה ופירות ומזונות ובלאות וזכאי במליאתה ובמעשה
ידיה ובהפרת נדריה ויורשה ומטמא לה (לפנינו אינו מטמא לה ועיין להלן). ויש לומר דמדאורייתא
אינו מטמא לה אלא כיון שהבעל יורש, עשאוה כמת מלוה. ודכותה אמרינן לקמן בפרק האשה רבה
בתחלתו גבי מתניתין דאיתיה התם (פט, ב) דתנן מאימתי אדם יורש את אשתו קטנה כו' רבי אליעזר
אומר משתבעל ויורשה ומטמא לה. ואקשינן עלה והא הכא דמדאורייתא אביו מטמא לה וכו', ופרקינן
משום דהויא לה כמת מלוה, דכיון דלא ירית לה אב קריא ולא עני לה. ואינו מחוור כלל חדא דאם כן
היכי משכחת לה דאיהו מיטמא לה הא כיון דירית לה כמת מלוה היא ומיטמא לה דבר תורה כי התם.
ועוד דלא אמרו ההוא טעמא דקרי' ולא עני לה אלא בקטנה דאין נשואיה מן התורה אלא דרבנן, וכיון
דאינו יורשה אלא מדרבנן, אם אתה אומר אינו מיטמא לה אתו קרובים לאמנועי ולומר אם נשואה
היא יקבור, ואם לא יקבור אף לא יירש. ואי נמי בשניות מדברי סופרים, ומהאי טעמא נמי משום
דאמרי קרובים כיון דמדאורייתא אשתו גמורה הוא לירש אותה וליטמא לה, אלא שאסורה מדבריהם
או יאסרו אותה לגמרי ולא כאשתו לירשנה ולא יקבור או יקבור ויירש. אבל צמי שאסורה דבר תורה
אין קרובין מקפידין עליה, דהא ידעי דירשה דבר תורה ואינו מטמא לה דבר תורה מדכתיב לה יטמא
בעל בעמיו, והלכך קרוביו קוצרין או אחרים קרובין. תדע דהא אח שירש את אחותו בעולה, ואף על
פי כן אינו מיטמא לה, ולא אמרינן ככי הא דתהוי כמת מלוה. ובתוספתא (שם) לא גרסינן גבי אלמנה
לכהן גדול יורשה ומיטמא לה אלא יורשה ואינו מיטמא לה, וגבי שניות מדברי סופרים גרסינן (שם)
יורשה ומיטמא לה. וכן מלאתיה במקלת הנוסחאות וזה כדברינו (ועיין להלן פז, ב ד"ה לא). והיא היא

הברייתא שהביאו בגמרא לקמן בפרק יש מותרות בתחלתו (פה, א). ובנו הוא לכל דבר. הא ללא אמרינן הכא פשיטא כדקאמרינן גבי אחיו הוא לכל דבר (לעיל בעמ' א) משום דהתם אהא דדרשינן במסקנא עיין עליו קא סמיך כדכתיבנא לעיל (ד"ה פשיטא). גרסינן בירושלמי (פ"ב ה"ו) בנו הוא לכל דבר אפילו לפריה ורביה ולשניה. לומר שאף על פי שנוכל בעצירה גזרו ביה שניות, וקיים מלכות פריה ורביה. הא דפשיטנא בנו ממזר מבן אין לו עיין עליו. פירוש, עיין עליו על כל בן שיהיה לו ואפילו בן פסול, ובספרי (כי תלא פי' רפח) דייק מהכא לכת שפוטרת את אשת אביה מן היבום, והכי תניא התם ובן אין לו אין לי אלא בן, בן הבת ובת הבת מנין תלמוד לומר ובן אין לו מכל מקום. וכן כתב הרב בעל הלכות גדולות ז"ל (בהלכות יבום) וזה לשונו ואי לאו דכתב רחמנא אין לו הוה אמינא דוקא בן ולא בת כדאשכחן בבן סורר ומורה, השתא דכתיב אין לו עיין עליו, לאתויי כל דשמיא זרע. ומנא לן דאפילו זרע פסול לתנן וכו' כי היכי דקא מייתי הנא זרע זרעיה מאין לו זרע פסול נמי מייתי ע"כ. ויש מי שאומר דבת לאו מדרשא דבן אין לו אתיא, ללא מרבינן מאין לו אלא זרעו של הנזכר בפסוק דהיינו זרעו של בן, וכדמשמע בפרק יש נוהלין (ב"ב הטו, ב) גבי ירושה, אלא בת מקל וחומר דבת הבן קא אתיא. וזה כריך תלמוד דהאי קל וחומר פריכא הוא ובת הבן דירושא תוכיח שיורשת בין הבנים מה שאין בן בבתו ממנא. אלא דרשא דספרי דיקא טפי, ואינהו בקיאי מינן בה טפי. ורבנן אחותך היא מאי עבדי ליה מיבעי להו לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין מזהירין מדין. פירוש, לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו אנוסת אביו, דההוא קרא דערוות אחותך בת אביך דמשמע מיניה אחותו אפילו מן האנוסה, לא שמעינן מיניה אלא אחותו מאביו שלא מאמו, או מאמו שלא מאביו, כדכתיב בת אביך או בת אמן. והא דכתיב בת אשת אביך, דמשמע מיניה בין שהיא אמו בין שאינה אמו, ההוא בנשואין הוא דכתיב, דהא כתיב אשת אביך, אבל באונסין לא שמענו, להכי כתיב אחותך היא, לחייבו על אחותו מאביו ואמו מן האונסין, דאם אינו ענין לנשואה דכתיב גבה, תנהו ענין לאנוסה. ואיכא למידק אם כן האי קרא דבת אשת אביך לגופיה אלטרך, לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו נשואת אביו, דאי מקל וחומר הא אין מזהירין מן הדיו, ואי מאחותך היא, הא מוקמת ליה לאחותו בת אביו ובת אמו אנוסה. ואי אמרת אי לאו אשת אביך מוקמינן האי אחותך היא לאחותו בת אביו ואמו נשואה, אם כן אחותו בת אביו ואמו אנוסה מנין. וכיון שכן בת אשת אביך מיכרך כריך, והיכי מייתר להו לרבנן לחייבו שתים, ולר' יוסי בר יהודה למידרש מיניה פרט לאחותו משפחה ונכרית. ותירץ הרב בעל ההלכות ז"ל (בהלכות עריות) דאיכא למימר אם כן לימא קרא אחותך מולדת אביך, בת אשת אביך למה לי, שמע מינה לרבנן לחייבו משום בת אשת אביו, ולר' יוסי בר יהודה כדאית ליה. ויש לפרש דאדרבה אי לא כתב בת אשת אביך, האי אחותך היא דמייתר מוקמינן ליה בין באנוסה בין בנשואה, דהא לאו גבי נשואה ממנא ולא גבי אנוסה ממנא כתיב, דנימא אחותו מאביו ואמו נשואה דוקא או אנוסה דוקא דסתמא כתיב, אם כן בת אשת אביך מייתר למדרשיה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. ויש מי שפירש (הרמב"ז) דכיון דגלי קרא אחותו בת אביו או בת אמו בלבד, בין מן האונסין בין מן הנשואין, וריבה מאחותך היא אחותו משני דלדיו, לעשותה כאחותו לכל דבר ריבה אותה בין מן הנשואה בין מן האנוסה. ולפיכך מייתר להו בת אשת אביך. ולהאי פירושא אפילו לא כתב רחמנא אחותך היא, נפקא לן אחותו מן האנוסה, מדרבינן אחותו משני דלדיו בנשואה לעשותה כאחותו כדכתיב בת אשת אביך, ולא דייקא סוגיא הכי. ורבי יוסי בר יהודה אם כן ליכתביה רחמנא לאחותך הוא באידך קרא. פירוש, דאי מאחותך היא שמעינן לחייבו

על אחותו בת אביו ובת אמו מן האנוסין, דאם אינו ענין לנשואה תנהו ענין לאנוסה, אלא מדכתיב רחמנא בהאי קרא ולא כתיב באידך קרא דרשינן ליה לגופיה, לומר דאף על אחותו שהיא לו בת אשת אביו אינו חייב אלא משום אחותו בלבד. הא כיצד כאן באנוסין כאן בנשואין. פירש"י ז"ל (בד"ה כאן באנוסין) ומדבנו מן האנוסין בנו הוא וכן בתו, הלכך לגבי אחוה נמי אחוה הוא. ואינו מחוור דהא אין מזהירין מן הדיון. ואם תאמר הא גלויי מלתא בעלמא הוא, אם כן לעיל דלכולי עלמא אכטריד אחותך היא לרבות אחותו בת אביו ובת אמו אף על פי שהיא בת אביו למה ליה, תיפוק ליה מהא דכיון דודאי בת אביו הוא אף לגבי אחוה נמי אחוה הוא. ואם תאמר שאני התם דמיעטה קרא מדכתיב אחותך בת אביך או בת אמך, דמשמע בת אביך שאינה בת אמך ולכך אכטריד לרבויה בהדיא. אכתי לא ניחא, דהכא נמי אף על גב דבת אביו הוא ואחותו מיקריא, מכל מקום מיעטה קרא מעונשין משום דלאו בת אשת אביו היא, ואכתי מאי נפקא לן בהא מדכתיב. ואם תאמר דהשתא לא אסתפק לן אלא בת אביו מאנוסתו אי מקריא אחותו או לאו, דכיון דכתיב בת אשת אביך אחותך היא, דלמא גלי לן קרא דבת אשת אביו קרויה אחות, אבל מן האנוסין אינה קרויה בת אביו ואינה אחותו, וכאחותו מן השפחה ומן הנכרית היא, ושתיהן מיעט הכתוב מבת אשת אביך. אבל אלו היתה אחותו מן האנוסין אף הוא מוזהר עליה. והלכך כיון דשמעינן מדכתיב דבתו מן האנוסין בתו היא, אם כן אי אפשר למעטה מבת אשת אביך, דאף היא בת אביו היא ואחותו מקריא, ודינא הוא לחייבו עליה משום אחותו. אכתי קשיא דאם כן קרא דערות אחיך בת אביך או בת אמך למה לי. ומשום הכי מסתבר ליה דהכי פירוש, כיון דאשכחן דרבי רחמנא שארו מאנוסה ובתו מקריא, אם כן מקרא גופיה דערות אחותך בת אביך נפקא, דהוא בת אביך סתמא כתיב. ואי משום אשת אביך ההוא איכא לחוקמי למעוטי שפחה ונכרית. והשתא לאו עיקרי דמילתא מדכתיב שמעינן אלא אקרא דערות אחותך בת אביך סמיכין, והא דכתיב גלויי בלחוד הוא דמגלה אקרא דערות אחותך בת אביך דמיידי באחותו מן האנוסין. (רשב"א)

ואימא פרט לחייבי לאוין אמר רב פפא חייבי לאוין תפשי בהו קדושין דכתיב [\[דברים כא-טו\]](#) כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וכי יש אהובה לפני המקום ויש שנואה לפני המקום אלא אהובה אהובה בנישואיה שנואה שנואה בנישואיה ואמר רחמנא כי תהיין ואימא פרט לחייבי כריתות אמר רבא אמר קרא [\[ויקרא יח-ט\]](#) ערות אחותך בת אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ בין שאומרים לו לאביך קיים בין שאומרים לו לאביך הוצא ואמר רחמנא אחותך היא אימא בין שאומר לו אביך קיים בין שאומר לו אביך הוצא ואמר רחמנא אחותך היא לרבות אחותו משפחה ועובדת כוכבים אמר קרא בת אשת אביך מי שיש לו אישות לאביך בה פרט לאחותו

משפחה ועובדת כוכבים ומה ראית מסתברא חייבי כריתות הוה ליה לרבות שכן תפסי בהן קדושין לעלמא אדרבה שפחה ועובדת כוכבים הוה ליה לרבות דאי מגיירה לדידיה נמי תפסי בה קדושין לכי מגיירה גופא אחרינא היא ורבנן למעוטי שפחה ועובדת כוכבים מנא להו נפקא להו [שמות כא-ד] מהאשה וילדיה תהיה לאדוניה ורבי יוסי בר' יהודה חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים וצריכי דאי אשמעינן שפחה משום דאין לה חייס אבל עובדת כוכבים דאית לה חייס אימא לא ואי אשמעינן עובדת כוכבים משום דלא שייכא במצות אבל שפחה דשייכא במצות אימא לא צריכא ורבנן אשכחן שפחה עובדת כוכבים מנא להו וכו' ת נילף משפחה הנהו מצרך צריכי א' ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי אמר קרא [דברים ז-ד] כי יסיר את בנד מאחרי בנד מישראלית קרוי בנד ואין בנד הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנד אלא בנה אמר רבינא ש' מ' בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנד לימא קסבר רבינא עובד כוכבי' ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר נהי דממזר לא הוי כשר נמי לא הוי ישראל פסול מיקרי האי בשבעה אומות כתיב כי יסיר לרבות כל המסירים הניחא לרבי שמעון דדריש טעמא דקרא אלא לרבנן מנא להו מאן תנא דפליג עליה דרבי יוסי ברבי יהודה רבי שמעון היא:

רפ"י פרט לחייבי לאוין. אם נשא אביו ממזרת והוליד בת לאו אחרתו היא ואימא ללא תפסי בהו קדושי: יא אהובא לפני המקום. לורך היה לו להזכיר שאם זה היה אהוב את זו ושונא את זו אין הזכרה משתנה בכך פשיטא שאם זה שונאה אין המקום שונאה: שנואה בנישואיה. בעצירה: כי תהיינה. דאית בהו הויה: ואימא. דהאי בת אשת אביו פרט לאחרותו מחייבי כריתות דאין איקות בה לאבד דהא לא תפסי בהו קדושין דילפינן מאחות אשה שהיא בכרת וכתיב בה לא תקח אין לך בה לקוחין כפ' האומר לחברו בקדושין (דף סז:); שפחה אין לה חייס. אין לה יחס דכתיב עם החמור (בראשית כב) ועובדת כוכבים מהייחסת על שם אביה דכתיב בלאדן בן בלאדן (מ"ב כ) הדרימן בן טברימון (מ"א טו): שפחה שייכא במצות. כל מצוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה דגמר לה לה מאשה (חגיגה דף טז.). כי יסיר את בנד. מדללא כתיב כי תסיר ש' מ' הכי קאמר בתך לא תתן לבנו כי יסיר בעל בתך את בנד שתלד לו בתך מאחרי אבל אבתו לא תקח לבנד לא קמהדר ולא קרינן ביה כי תסיר בת העובד כוכבים את בנד שתלד מאחרי אלמא בנד מן העובד כוכבים שילדה לו בתך קרוי בנד ואין בנד מן העובדת כוכבים קרוי בנד: ש' מ'. מדכתיב כי יסיר את בנד ומוקמינן ליה בנד שתלד בתך לעובד כוכבים אלמא בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי נמי בנד: לימא קסבר רבינא וכו' הולד כשר. ולקמן פליגי בה בהחולץ (דף מה.) (ול"נ דהולד ממזר גרסי' ללא הוי כגד שנתגייר אלא כל ישראלית יא בו ושייך ביה ממזרות): בשבעה אומות כתיב. ושאר עובדות כוכבים מנלן דולדה כמוה: לרבי שמעון דדריש טעמא דקרא. בפרק המקבל בבבא מציעא (דף קטו.) אלמנה עניה אין ממשכנין אותה אבל עשירה ממשכנין שאין אתה חייב להחזיר לה ואין אתה משיאה שם רע בשכנותיה אלמא דריש טעמא ללא תחבול בגד אלמנה משום שם רע ומוליא עשירה מן הכלל והכא נמי לדידיה ניחא דאי נמי לא מפרש קרא טעמא הוה דריש טעמא דחיתון משום כי יסיר את בנד ולא איצטריך קרא לפרושי טעמא ואייתר קרא כי יסיר לרבות שאר מסירין: אלא לרבנן. איצטריך קרא לפרושי טעמא בז' אומות גופייהו ולמעוטי שאר אומות דאינן אדוקין בעבודת

כוכבים כמותן כדקיימא לן (חולין דף יג:) עובדי כוכבי' שצחו"ל לאו עובדי עבודה כוכבי' הן אלא מנהג אבותיהן בדיהן ולא אייתר ליה רבויא ושאר אומות מנלן דכוותיה אמרינן בסנהדרין (דף כא.) גבי לא ירבה לו נסים ולא יסור לזכו ולר"ש הו' לא יסור לרבויא דכלאו פירושא דקרא הו' דרשינן ביה טעמא ולרבנן ללא דרשי טעמא דקרא בעלמא הכא קרא פירש טעמא: (רש"י)

תוספות וכי יש אהובה לפני המקום. דפשיטא דבשביל אהבת ושנאת הבעל לא יפקיע המקום זכות בנה ואם תאמר ונימא שנואה היינו רשעה דהיא שנואה לפני המקום וי"ל דמשמע ליה אהובה ושנואה בנישואיה ואם ברשעה מדבר בלא נישואיה נמי יש לשנאותה: ורבי יוסי ברבי יהודה חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים. וא"ת ולמה לי קרא דהאשה וילדיה דמבת אשת אביך נפקי תרוייהו דאין אישות לאביך בה וי"ל דהוה מוקמינן קרא בדמסתברא טפי ואידך הוה מרבינן ממולדת חוץ בין שאומרים לאביך הוצא כי היכי דמרבינן מיניה חייבי כריתות: ואי אשמועינן עובדת כוכבים משום דלא שייכא במצות. לא הוה צריך להך צריכותא דעובדת כוכבים לא מפרש בהדיא בקרא ובטעמא קמא סגי דאי לאו אלא חד קרא הוה מוקמינן בשפחה משום דאין לה חיים וא"ת השתא דאיכא טעמא בעובדת כוכבי' ואיכא טעמא בשפחה למה לי קרא דהאשה וילדיה דמבת אשת אביך ממעטי תרוייהו דהי מינייהו מפקת וי"ל דה"א טעמא דלא שייך במצות עדיף והוה מוקמינן לה בעובדת כוכבים ואע"ג דטעמא דעובדת כוכבי' לא הוה אתא משפחה כיון דאיכא בשפחה טעם כל דהו דלא הוה בעובדת כוכבים: קסבר רבינא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר. כן גיר' הקונטרס וכן כתוב ברוב ספרים כאן אבל בקדושין בסוף פרק האומר (דף סח: ושם) ברוב ספרים כתוב הולד ממזר וכן גורס התם וכן נראה עיקר לר"י דכיון דבתר ישראלית שדינן ליה הוה טפי ממזר ממאי דהוה שדינן בתר עובד כוכבים דאין ממזרות לעובד כוכבים וכן משמע לעיל דקא"ר יוחנן בספ"ק (דף יז. ושם) וכולן לפסול והדר קאמר כי אמריתה קמיה דשמואל אמר אין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה ואין חוששין לקדושיו דעובד כוכבים הוא ולא ממזר והא דאמרינן בפרק יש בכור (בכורות דף מז. ושם) גבי לוייה שנתעברה מן העובד כוכבים בנה פטור מה' שלעים לא תימא למ"ד אין מזהמין את הולד אלא אפילו למ"ד מזהמין לוי פסול איקרי אומר ר"י דמ"ד אין מזהמין היינו מ"ד הולד ממזר דלאו בתר עובד כוכבים שדינן ליה ולשון מזהמין על שם עובדי כוכבים שהן מזהמין ובקונטרס לא פירש שם כן: ההוא בשבעה אומות כתיב. ואע"ג דלא תחנם דכתיב נמי התם מוקמינן בפרק קמא דמסכת ע"ז' (דף כ.) בכל אומות עובדי עבודת כוכבים הכא לא מוקמינן ליה בז' אומות אלא משום דכי יסיר משמע שבעה אומות דמסירין טפי ואי לאו כי יסיר הוה מוקמינן ליה נמי בכל אומות עובדי עבודת כוכבים לרבנן ולר"ש דדריש טעמא דקרא אי לאו כי יסיר הוה דרשי' דטעמא דקרא משום הסרה והוה מוקי ליה דוקא בז' אומות דמסירין טפי וא"ת דלא תתחתן בס דכתיב נמי התם מוקמינן דוקא בז' אומות אע"ג דאין שייך שם הסרה דבגירותן איירי כדאמר בהערל (לקמן דף עו. ושם) וי"ל דעל כרחק אי אפשר לאוקומי בכל אומות דמדאסר גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי מכלל דשאר גרים שרי בישראל ואם תאמר והיכי כרת ברית שלמה עם חירם מלך צור דכתיב ויכרתו ברית שניהם (מ"א ה) והכתיב לא תכרות להם ברית ולא תחנם (דברים ז) ובכל האומות עובדי עבודת כוכבים איירי כמו ולא תחנם וי"ל דשמא לא אסר אלא כריתת ברית לשם עבודת כוכבים כדכתיב באידך קרא לא תכרות להם ולא להיהם ברית (שמות כג) או שמא חירם מלך צור גר תושב היה ועוד נ"ל דלא מיתסר כריתת ברית אלא דוקא בשבעה אומות מדכתיב גבי גבעונים (יהושע ט) אולי בקרבי אתה יושב ואיך אכרות לך ברית משמע דבשאר אומות שרי ואע"ג דלא תחנם איירי בכל אומות עובדי עבודת כוכבים כריתת ברית שאני דמוכח עניינא דאיירי דוקא בשבעה אומות כמו לא תחיה כל נשמה דדוקא ז' האומות היו מצוים להחרים דכתיב שבעה גוים רבים ועצומים וכו' החרם תחרים (דברים ז) וצוה הכתוב שלא לכרות להם ברית שלום שלא להכותם כדי לכבוש ארץ ישראל: מאן תנא דפליג עליה דרבי יוסי בר' יהודה ר"ש היא. בסוף פ' האומר (קדושין סח: ושם) איתא הך סוגיא ומשני בענין אחר דאמר קרא כי תהיינה וילדו לו כל היכא דקרינן ביה כי תהיינה קרינן ביה וילדו לו וכל

היבא דלא קרינן ביה כי תהיינה לא קרינן ביה וילדו לו וקאמר נמי בתר הכי אם כן האשה וילדיה
למה לי ומוקי לה לדרשא אחריתי ולא קאמר חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים וצריכי: (תוספות)

רפ"א בנך מישראלית קרוי בנך וכו'. כחבתי בקדושין פלהי פרה האומר (סח, ב ד"ה בנך) כס"ד.
(רפ"א)

דף - כג - ב

מתני' מי שקידש אחת משתי אחיות ואין יודע אי זה מהן קידש נותן גט לזו וגט לזו מת
ולו אח אחד חולץ לשתייהן היו לו שנים אחד חולץ ואחד מייבם קדמו וכנסו אין מוציאין
מידם שנים שקדשו שתי אחיות זה אינו יודע אי זה קידש זה אינו יודע איזו קידש זה
נותן שני גיטין וזה נותן שני גיטין מתו לזה אח ולזה אח זה חולץ לשתייהן וזה חולץ
לשתייהן לזה אחד ולזה שנים היחיד חולץ לשתייהן והשנים אחד חולץ ואחד מייבם קדמו
וכנסו אין מוציאין מידם לזה שנים ולזה שנים אחיו של זה חולץ לאחת ואחיו של זה
חולץ לאחת אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה ואחיו של זה מייבם חלוצתו של זה קדמו
שנים וחלצו לא ייבמו השנים אלא אחד חולץ ואחד מייבם קדמו וכנסו אין מוציאין
מידם: **גמ'** שמע מינה קדושין שאין מסורין לביאה הוון קדושין הכא במאי עסקינן
כשהוכרו ולבסוף נתערבו דיקא נמי דקתני ואינו יודע ולא קתני ואינו יודע ש"מ מאי
קמ"ל סיפא איצטריכא ליה מת ולו אח אחד חולץ לשתייהן היו לו שנים אחד חולץ ואחד
מייבם דוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דקא פגע באחות זקוקתו: שנים
שקדשו שתי אחיות וכו': שמע מינה קדושין שאין מסורין לביאה הוון קדושין הכא נמי
כשהוכרו ולבסוף נתערבו דיקא נמי דקתני ואין יודע ולא קתני ואין יודע ש"מ ומאי
קמ"ל סיפא איצטריכא ליה מתו לזה אחד ולזה שנים היחיד חולץ לשתייהן והשנים
אחד חולץ ואחד מייבם פשיטא היינו רישא מהו דתימא ליגזור תרי אטו חד קמ"ל ודוקא
מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דקא פגע ביבמה לשוק: לזה שנים ולזה שנים
וכו': הא תו למה לי היינו הך מהו דתימא ליגזור דלמא מייבם בלא חליצה קמ"ל מ"ש
מהא דתנן ארבעה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ומתו הנשואין את האחיות הרי
אלו חולצות ולא מתייבמות הכי השתא

רפ"י מתני' ואין יודע אי זה מהן קידש. אסור בשתייהן דכל חדא וחדא איכא למימר זו אחות אשה:
חולץ בשתייהן. ללא ידע איזו היא יבמתו ומיחלץ חדא וייבומי חדא לא לאחות חלוצתו אסורה לו
מדרכנן בחייה ויבומי ברישא נמי לא דלמא לא זו היא יבמתו וקפגע באחות זקוקתו דהויא כאשתו:
היו לו שנים אחד חולץ. תחלה לאחת והשני אם ראה לייבם לשניה מייבם דאם זו יבמתו שפיר ואם

אחותה היא לא קפגע באחות זקוקתו לחליצה אפקעה לזיקה: קדמו וכנסו. קודם שנמלכו צבית דין: אין מוליחין מידם. לכל חד וחד אמר אנא שפיר נסיבי ואי נמי הוה איפכא שהראשון ליבוס כנס אחות זקוקתו ההיא שעתא ודאי הויה אסירא ומשבא אחיו וייבס השניה שהיא יבמתו פקע זיקה מאידך למפרע: שנים שקדשו ב' אחיות. והם נכרים: זה חולץ לשתייהן וכו'. לכל חד וחד מינייהו אסור ליבומי דלמא באחות זקוקתו פגע: היחיד חולץ לשתייהן. כדפרישית לעיל שאי אפשר לו לייבס לא קודם חליצה משום אחות זקוקתו ולא לאחר חליצה משום אחות חלוצה לפיכך הואיל ואסור לייבס יחלוץ תחלה לשניהם כדי להוליך אותה שהיא יבמתו מאיסור יבמה לשוק: והשנים אחד חולץ. לאפקועי זיקה מאחיו אם זו היא יבמתו ותשתרי אחותה לשני ממה נפשך אם יבמתו היא שפיר ואם אחותה היא האפקעה זיקת היבמה מיניה בחליצת אחיו: אחיו של זה מייבס חלוצתו של זה. ממה נפשך אם זו יבמתו שפיר נסיב שהרי אחיו לא חלץ לזו אלא לאחותה שלא היתה יבמתו ואינה כלום ואי לאו יבמתו שפיר נסיב נכרית דאי משום אחות זקוקתו ליכא שהרי חלץ אחיו לאחותה שהיא יבמתו ופקע זיקה ואי משום יבמה לשוק הרי חלצה זו מן היחיד שהוא אח בעלה: קדמו שנים. אחיו של אחד וחלצו לשתייהן משום דלא ידעי אי זו היא יבמתו: לא ייבמו השנים. אחים האחרים זה את זה וזה את זה דקמא דנסיב איכא למימר זו היא אחות זקוקתו אלא אחד חולץ תחלה לאחת ואחד מייבס לשניה ממ"נ אם יבמתו היא שפיר ואי לאו יבמתו היא באחות זקוקתו לא פגע שהרי חלץ אחיו ליבמתו וייבמה לשוק נמי ליכא שהרי היא חלוצה מאחי בעלה: ואם קדמו. אלו שנים האחרונים וכנסו אחר חליצת השנים הראשונים ולא באו לימלך לב"ד אין מוליחין מידם כדפרישית שאין כאן אלא ספק איסור אחות זקוקה בנשואין הראשונים דאיכא למימר קמא דנסיב יבמתו היא ושפיר נסיב ובתרא נמי שפיר נסיב נכרית ואי נמי הוה איפכא דקמא פגע באחות זקוקתו כיון שבא שני וייבמה פקע זיקתה מאחיו והותרה לו אשתו ואיסורא דעבד עבד: גמ' שמעת מינה קדושין שאין מסורים לביאה. שאין סופן לבא לידי ביאה דקס"ד דמתניתין בשלא הוכרו בשעת קדושין לא הוה ידע הי מינייהו כגון דאמר הרי אחת מכס מקודשת לי ועשו שתיהן שליח לקבל קדושין וקדושין אלו אין סופן לביאה דכל חדא קיימא עליה בספק אחות אשה ומדקתני נותן גט לזו וגט לזו מכלל חדא מיהא מקודשת ומשום ספיקא דלא ידע הי מינייהו בעי למיתב גט לתרווייהו אלמא קדושין הן ופלוגתא דאביי ורבא היא בקדושין: שהוכרו. בשעת קדושין ויודע היה את מי מקדש הלכך מסורים לביאה נינהו וחלו קדושין: ואינו יודע. משמע השתא אין יודע אין יודע משמע לא נודע הדבר מעולם: ומאי קמ"ל. מתניתין פשיטא לתרווייהו בעי גיטא דלא ידע הי מינייהו: סופא אינטריכא ליה. דקתני אחד חולץ ואחד מייבס וקא שמעינן דוקא מיחלץ חד והדר יבומי אידך ממה נפשך כדפרישית לעיל: אבל יבומי. חד ברישא והדר מיחלץ שני לאידך לא דקמא לייבס דלמא פגע באחות זקוקתו: היינו רישא. דהא אשמעינן ברישא היו לו שנים אחד חולץ ואחד מייבס: מהו דתימא. הכא לא לייבס כיון דחד מינייהו יס לו אח יחידי לגזור תרי אחי דלא לייבס חד מינייהו אטו ההוא אח שאין לו אח שני ואתי למפגע באחות זקוקה קמ"ל: דוקא מיחלץ. האח היחידי לשתייהן והדר יבומי חד מהשנים אחר חליצת אחיו לשניה: אבל יבומי ברישא. קודם חליצת היחיד לשתייהן ואפילו חלץ אחיו של מייבס לאחותה דליכא השתא איסור אחות זקוקה לא

[מייבס] משום שמא זו היא ארוסת הנכרי וקא פגע ביבמה לשוק בלא חליצה דהיחודי הוא הנכרי ולו היבמה זקוקה והא מילתא לא אשמעינן ברישא: אחיו של זה מייבס חלוצתו של זה הא חו למה לי. היינו הך דהא אשמעינן ברישא השנים אחד חולץ ואחד מייבס וה"נ הכי הוא דהני תרי חד חליץ וחד מייבס והני תרי חד חליץ וחד מייבס: מהו דתימא. ניגזור דלמא אתי ליבומי אחד משנים אלו ואחד משנים אלו בלא חליצה וקפגע כל חד בספק יבמה לשוק ובאחות זקוקה: קמ"ל. ללא גזרינן והא מרישא לא אשמעינן דהתם לזה אחד ולזה שנים דסוף סוף לא מייבס אלא חדא וכיון דעוסקין בחליצה דחדא מדכרי נמי ולא מייבמי עד שיחלוץ היחיד לשתייהן אצל הכא כיון דלכסוף תרוייהו מייבמין הך להאי ביתא והך להאי ביתא אתי למימר מה לנו ולחליצה: מאי שנא מהא וכו' ולא מתייבמות. וקתני סיפא אם קדמו וכנסו יוליאוו והכא קתני אין מוליאין מידן: חולצות ולא מתייבמות. ולא אמרינן ליחלוץ חד מנייהו ודחי לזיקה לידה מאחיו והאי מייבס חדא כי מתני' דקתני מתייבמות שתייהן כל אחת לאחר חליצה אחותה כדקאמר אחיו של זה מייבס חלוצתו של זה לימא כולן חולצות כי התם אמאי מהדרינן לייבס: הכי השתא. התם זקוקות שתייהן להן אי למ"ד בפרק ד' אחין טעמא דאין מתייבמת אפילו אחת מהן משום די שזיקה דמרישא מיתסרא משום דקפגע באחות זקוקה וכי חליץ (מייבס) חד לחדא ופקע זיקה לא משתריא אחותה לאידך דכל יבמה שנאסרה פעה אחת על יבמה אפילו לאחר נפילה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה לעולם: (ה"י)

תוספות קדמו וכנסו אין מוציאין מידם. אר"י דווקא משום דשמא לא פגע באחות זקוקתו אבל אי ודאי הוה זקוק להוציא אף על גב דגבי שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה (לקמן דף מא.). אין צריך לרבנן אפילו להמתין היינו משום שקדש תחלה ולא בא עליה באיסור דכבר נפטרה היבמה [זיקתה ממנו] בקדושי אחותה אבל הכא דקני לה בביאה דוקא במקום ספק הוא דאמרינן קדמו וכנסו אין מוציאין מידם אבל בודאי לא: קדושין שאין מסורים לביאה. פירוש דע"י קדושין קא מפסדה בביאה אבל חיבי לאוין ועשה חשיבי קדושין המסורים לביאה: דיקא נמי דקתני אינו יודע. וא"ת א"כ תקשה לאבבי דאמר בפ' האיש מקדש (קדושין דף נא. ושם) דהוי קדושין וי"ל דאין יודע משמע הכי ומשמע הכי: ומאי שנא מהא דתנן. פי' בקונט' דפריך אהא דקתני במתני' קדמו וכנסו אין מוציאין מידם וקשה דלפי זה ה"ל לאתויי סיפא דמתניתין דד' אחין ועוד דבסמוך מייתי סיפא דמתני' אברייתא דשילא ואר"י דפריך אהא דקתני במתניתין אחד חולץ וא' מייבס וגבי ד' אחין שתייהן חולצות: (תוספות)

הגב"א דיקא נמי דקתני ואינו יודע כו'. ואם תאמר אם כן תקשי לרבי דאמר בהאי מקדש (קדושין נא, א) ללא ידע דהוי קדושי הוי קדושי ויש לומר דאינו יודע משמע הכין ומשמע הכין. ודוקא מחליץ והדר יבומי אצל יבומי ברישא לא וכו'. ואפילו הכי לא גזרינן דלמא אתי לחלופי ומייבס ברישא כדגזרינן בפרק ארבעה אחין (לא, ב) גבי ג' אחין נשואין ג' נשים נכריות, וטעמא דמלתא משום דהתם אי מחליף פגע באסורה לו דבר תורה משום לא יבנה, אצל הכא אפילו מחליף לא פגע אלא באחות זקוקה שהיא מדבריהם, ועוד דלמא דידיה מתרמיא ליה. הכי גרסינן ברוב הספרים ומאי שנא מהא דתנן ד' אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות מתו הנשואין את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות הכי השתא למאן דאמר כו'. וכן נראית גירסתו של ר"ח וזה חולץ וזה מייבס קא קשיא ליה, אמאי לא גזרינן דלמא מייבס ברישא כדתנן התם שאין אחד מהם מייבס, ואין גירסא זו מחוורת בעיני, דהא אי

סבירא ליה לתנא דארבעה אחין יש זיקה לא קשיא ולא מידי, דהתם לאו משום גזרת יבומי ברישא הוא דאסרינן להו ליבומי אלא משום דקמא ודאי פגע באחות זקוקתו, ואם כן היכי קא מקשי בהדיא מאי שנא מהא דתנן, ומאן לימא לן דההוא תנא קסבר אין זיקה. ורש"י (ד"ה מאי שנא) גרים אי קדמו וכנסו לא יוליאו מאי שנא מהא דתנן ד' אחין כו' הרי אלו חוללות ולא מתיבמות ואם קדמו וכנסו יוליאו. וזו נראית לי הגירסא הנכונה, אלא שבספרים הקשורה בפסקת אחד חולץ ואחד מיבם, ואם איתא היה להם להקשותה (להלן כד, א) בפסקת קאם קדמו וכנסו לא יוליאו, ועוד דמאי מקשו הכי להדיא דהא בין לאבא שאול בין לר' שמעון (להלן כה, א) קל היה להם לז"ה ב"ו ואמרו יקיימו. אלא שבזו יש לומר דהכא מסתמא דמתניתין לסתמא דמתניתין קא מקשה, ובסתמא דמתניתין דפ"ד אחין קתני יוליאו כנ"ל. (רש"י א)

דף כד - א

התם אי למ"ד יש זיקה ואי למ"ד אסור לבטל מצות יבמין אסור לבטל מצות יבמין הכא כל חד וחד אימור דידיה קא מתרמיא ליה: קדמו וכנסו אין מוציאין כו': תני שילא ואפי' שניהם כהנים מ"ט חלוצה דרבנן היא וספק חלוצה לא גזרו בהו רבנן וחלוצה דרבנן היא והתניא [ויקרא כא-ז/יד](#)

דף כד - ב

למאי הלכתא לגריעותא מה בכור אינו נוטל בראוי כבמוחזק אף האי אינו נוטל בראוי כבמוחזק: [מתני'](#) הנטען על השפחה ונשתחררה או על העובדת כוכבים ונתגיירה הרי זה לא יכנוס ואם כנס אין מוציאין מידו הנטען על אשת איש והוציאנה מתחת ידו אע"פ שכנס יוציא: [גמ'](#) הא גיורת מיהא הויא ורמינהי אחד איש שנתגייר לשום אשה ואחד אשה שנתגיירה לשום איש וכן מי שנתגייר לשום שולחן מלכים לשום עבדי שלמה אינן גרים דברי ר' נחמיה שהיה רבי נחמיה אומר אחד גירי אריות ואחד גירי חלומות ואחד גירי מרדכי ואסתר אינן גרים עד שיתגיירו בזמן הזה בזמן הזה ס"ד אלא אימא כבזמן הזה הא איתמר עלה א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב הלכה כדברי האומר כולם גרים הם אי הכי לכתחלה נמי משום דרב אסי דאמר רב אסי [משלי ד-כד](#) הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים וגו' ת"ר אין מקבלין גרים לימות המשיח כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה א"ר אליעזר מאי קרא [ישעיה נד-טו](#) הן גור יגור אפס מאותי מי גר אתך עליך יפול אבל אידך לא: הנטען על אשת איש וכו': אמר רב ובעדים אמר רב

ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להאי שמעתתא דתניא הנטען על אשת איש והוציאוה על ידו ונתגרשה מתחת ידי אחר אם כנס לא יוציא ה"ד אי דאיכא עדים כי אתא אחר ואפסקיה לקלא מאי הוי אלא לאו דליכא עדים וטעמא דאתא אחר ואפסקיה לקלא הא לאו הכי מפקינן אמר לך רב הוא הדין דאע"ג דלא אתא אחר ואפסקיה לקלא אי איכא עדים מפקינן אי ליכא עדים לא מפקינן והכי קאמר דאע"ג דאתא אחר ואפסקיה לקלא לא יכנוס מיתבי בד"א כשאין לה בנים אבל יש לה בנים לא תצא ואם באו עדי טומאה אפילו יש לה כמה בנים תצא רב מוקי לה למתניתין ביש לה בנים ויש לה עדים ומאי דוחקיה דרב לאוקמי למתניתין ביש לה בנים ויש לה עדים וטעמא דאיכא עדים מפקינן ואי ליכא עדים לא מפקינן לוקמה בשאין לה בנים אע"ג דליכא עדים אמר רבא מתניתין קשיתיה מאי איריא דתני הוציאוה ליתני הוציאה אלא כל הוציאוה בבית דין ובית דין בעדים הוא דמפקי ואי בעית אימא הני מתנייתא רבי היא דתניא רוכל יוצא ואשה חוגרת בסינר אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא רוק למעלה מן הכילה אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא

ק"י אלל למאי הלכתא קרייה בכור. ליכתוב גדול: בכור אינו נוטל. חלק בכורה בנחלה הראויה לבא להם אחר מיתה רביהן אלל כמה שמוחזק ביד רביהן ביום מותו דכתיב בכל אשר ימלא לו (דברים כא) אף יבם הנוטל פי שנים בכסי רביו חלקו וחלק רחיו שמת אינו נוטל בראוי כבמוחזק: מהני' הנטען. חשוד כלומר שטוענים עליו דברי לעז: לא ישאנה. משום לעז שלל יאמרו אמת היה הקול הראשון: הנטען על אשת איש והוציאוה. בית דין מתחת בעלה בשביל זה שאסרה עליו והלך זה ונשאנה: יוליא. דמדלוריייתא אסורה נמי לבועל דרשינן ונטמאה ונטמאה (במדבר ה) שני פעמים אחד לבועל ואחד לבועל במסכת סוטה (דף כז:): גמ' הא גיורא מיהא הויא. ואע"ג דלא נתגיירה לשם יהדות אלל בשביל שישאנה זה: עבדי שלמה. בעלי שררה היו: גירי אריות. כגון כותים דכתיב בספר מלכים (ב' יז) וישלח ה' בהם את האריות ונתגיירו דכתיב התם בגלות שומרון: גירי חלומות. בעל חלומות אמר להם להתגייר: מרדכי ואסתר. ורבים מעמי הארץ מתיהדים (אסתר ח): בזמן הזה ס"ד. כל הני מקמי הכי לאו גרים נינהו כגון נבזראדן וכיולא בוי: כבזה"ז. שלל יעשה מחמת שררה: אי הכי. דגיורת מעלייתא היא: לכתחלה נמי. יכנוס ואמאי תני לא יכנוס: דאמר רב אסי. טעמא דמתניתין משום דכתיב הכר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך דלחו ללחזוקי לקלא קמא: הן גור. הבא להתגייר יגור אפס מאותי בעוד שאין אני עמכם יתגייר דהיינו בזמן הזה: מי גר אתך עליך יפול. מי גר אתך בעניותך כאשר אמרת: עליך יפול. לעוה"ב יפול ינוח כמו על פני כל רחיו נפל (בראשית כה) יפול מלדך אלף (תהלים לא): ובעדים. הא דתני יוליא זה החשוד שנסה כגון שצאו עדים על קול הראשון שראוה שזינתה עמו: להא שמעתתא. בעדים: כי ניים ושכיב רב אמרה דתניא. תיובתא: ונתגרשה מתחת ידי אחר. ראובן נטען על דינה אשת שמעון וגירסה שמעון ונשאנה נחשון וגירסה אס כנסה ראובן מעתה לא יוליא: אי דאיכא עדים. בזנות קמא הרי נאסרה עולמית עליו: ה"ה דאפילו ללא אפסיק אחר לקלא. וכנסה ראובן מגירושי שמעון לא תלא הואיל וליכא עדים והא דנקט מתחת ידי אחר היא גופה אינטריך לשמועין רבותא דלכתחלה לא יכנוס דקתני אס כנס אין לכתחלה לא: כמה דברים אמורים. דאס כנס הנטען יוליא כשאין לה בנים מן הראשון: אבל יש לה בנים. מן הראשון לא תלא דכי מפקי לה קא מחזקינן לקלא קמא ועבדינן להו ממזרים: ואם באו כו'. אלמא אין לה בנים בלא עדים נמי מפקינן: רב מוקי למתניתין ביש לה בנים. ומש"ה אמר רב ובעדים: וב"ד בעדים הוא דמפקי. מצעל ראשון דאין אשה נאסרת לבועלה משום קול ואתא רב למימר דוקא מהני' משום כך יוליא הנטען הואיל ואיכא עדים אבל בלא עדים הואיל ויש לה בנים לא: ואבע"א. בלא בנים לא נפקא בלא עדים והני מתניתא דאמרי נפקא ר' אמרינהו דמפיק אשה מבועלה בקול כל דהו: רוכל. מוכר בשמים לנשים להתקשט בהן: רוכל יוליא. מן הבית ומלא זה את אשתו שהיא חוגרת בסינר מכוער הדבר שלל התירתו מעליה אלל לזנות: סינר. הוא כעין

מכנסים שהיו הנשים חוגרות לכניעות: רוק למעלה מן הכילה. ארוכל יואל קאי ומאל בעל רוק למעלה בגג הכילה פעל מטחו מי זרק הרוק למעלה כ"א השוכב ופניו למעלה הלכך זינתה זו ורקקה בשעת השמיש:
(כ"ז)

תוספות למאי הלכתא לגרעותא. אר"י דהוי מצי למימר לחשיבותא שאין ירושתו חוזרת ביובל.: גיורת מיהא הויא. דמשמע לא יכנוס הוא אבל אחר שרי לכנוס לכתחלה: הלכה כדברי האומר כולם גרים הם. הך גירי אריות לא דמי להא דאיכא מ"ד כותים גירי אריות הן דהתם היו עובדים אלהים כדכתיב בספר מלכים ולמ"ד גירי אמת הן קסבר דשוב נתגיירו לגמרי.: אי הכי לכתחלה נמי. אי אמרת בשלמא דאינה גיורת גמורה ניחא דלכתחלה לא יכנוס משום דספק גיורת היא דשמא נתגיירה לשם איש ודיעבד אין להוציא דאין להחמיר משום חששא זו: משום דרב אסי הסר ממך עקשות פה כו'. אר"י דבנטען על הפנויה אין להחמיר מלכנוס משום לזות שפתים דאדרבה מצוה לכנוסה דבאנוסה כתיב ולו תהיה לאשה (דברים כב): לא בימי דוד ולא בימי שלמה. מאיתי הגיתי. ובת פרעה דבימי שלמה לא קשה דמידי הוא טעמא אלא משום שולחן מלכים והני לא צריכי אבל קשה דאמרין בהערל (לקמן דף עט. ושם) גבי מעשה דגבעונים דבימי דוד נתוספו גרים על ישראל ק"ן אלף וי"ל דמעצמן נתגיירו כדאשכחן גבי מרדכי ואסתר ורבים מעמי הארץ מתיהדים ויש ספרים שכתב בהן לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה אלא שנעשו גרים גרורים וההיא דפ"ב דשבת (דף לא.) ההוא דאתא לקמיה דהלל ואמר גיירני ע"מ לעשות כ"ג בטוח היה הלל דסופו לעשות לשם שמים וכן ההיא דהתכלת (מנחות מד.) דאתיא לקמיה. דרבי גיירני ע"מ שאנשא לאותו תלמיד: אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא. אר"ת דתצא מן הרוכל אם נשאת לו דכל הסוגיא איירי בנטען דאין לומר תצא מן הבעל דאין האשה נאסרת על בעלה אלא על ידי קנוי וסתירה או שיראו דרך מנאפין ועוד דלגבי בעל הוי קלא דבתר נשואין דאמר בהאשה רבה (לקמן דף צב. ושם) דלקלא דלתר נשואין לא חיישינן ורוק למעלה בגג הכילה לא עדיף מקלא דלא פסיק דהא בסמוך אמר דלרבי מפקינן אפי' בקלא דפסיק מכח הך ברייתא אלא ודאי תצא מן הרוכל אם נשאה דרוק למעלה בגג הכילה הוי קלא דקמי נישואי רוכל וכן פר"ח וכן נראה לר"י דמתוך ההלכה משמע דאין מוציאין ע"י קול מבעלה דקאמר ובית דין בעדים הוא דמפקי משמע דדבר פשוט הוא דמבעל לא מפקי' אלא בעדים אע"ג דמנטען קתני בברייתא דמפקי בקול [אף דקתני הוציאה הדר רב נחמן דבסמוך הוציאה תנן דמשמע על ידי בעלה אפ"ה מבעלה לא מפקינן על ידי קול] באין בנים מן הראשון והא דאיצטרי' בהנהו עובדי דסוף נדרים (דף צא:) להנהו (תוספות)

רשב"א הא דאמרין מה בכור אינו נוטל בראוי כבמוחזק אף יבם אינו נוטל בראוי כבמוחזק. פרש"י ז"ל מה בכור אינו נוטל בראוי ליעקב אביו מירושא יחקה, אלא מנכסי יעקב כלבד שהיו מוחזקין בידו בשעת מיתתו, אף היבם הנוטל פי שנים בנכסי אביו חלקו וחלקו אחיו המת, אינו נוטל בראוי כבמוחזק. נראה שהוא ז"ל סובר דיבם נוטל בנכסי אביו חלקו וחלקו אחיו המת, אף על פי שמת אביהם לאחר שמת אחיו דומיא דבכור אבל הרב בעל ההלכות (גדולות בהלכות נחלות) ור"ח ז"ל פירשו בראוי לאלה המת ובמוחזק לו. כגון, שמת יעקב וירשוהו בניו והחזיקו בירושה ועדיין לא חלקו, ויחקה אבי אביהם עדיין בחיים וראויין בני יעקב לירשו אחר מותו ומת ראובן ואחר כך מת יחקה, ויבם שמעון אשת ראובן, נוטל חלק ראובן מנכסי יעקב אביהם שהוא מוחזק, ואינו נוטל חלק ראובן מנכסי יחקה אבי אביהם שהיה ראוי לו לירש. וגם זה הענין מפורש בתוספתא בבא בתרא (פ"ז ה"ב) עכ"ל ר"ח ז"ל. וכן נראה ודאי לפי שזה, אחיו הוא יורש ולא אביו. ועוד קשיא ליה דאי איתא לר' יהודה דאמר דאין היבם קם בנחלה במקום שיש אב וכדחנן בפרק החולץ (מ, א) ר' יהודה אומר בין כך ובין כך אם יש אב הנכסים של אב, בכור דקרייה רחמנא למה לוי, והוא למה למיבעי הא תינה לרבנן לר' יהודה מאי איכא למימר. ועוד דאמרין לקמן בפרק החולץ (שם) מה בכור לאחר מיתת האב שקול פי שנים, אף יבם נמי לאחר מיתת אביו נוטל פי שנים מידי יקום על שם אביו כתיב על שם אחיו ולא שם אביו. הא גיורת מיהא הויא. מדקתני אם כנס לא יואל, דאי סלקא דעתך ספק גיורת הויא, אף על פי שכנס יואל דאוקמה אחזקתה עד שיודע לך למה נתגיירה אי נמי יש לומר דמדקתני לא יכנוס קא דייק, כלומר הוא לא יכנוס, אבל ישראל אחר יכול ליכנוס. ואסיקנא כולן גרים הן. ואם תאמר דהא אמרינן בכל דוכתא (ב"ק לח, ב) דמאן דסבירא ליה גירי אריות הן, שעושין אותן כעכו"ם גמורים. ונראה לוי דהיינו גירי אריות דכותיים שהיו עובדים אלהים, כדכתיב את ה' היו יראים ואת אלהים היו עובדים וישלח ה' בם את האריות. אבל שאר גירי אריות גרים גמורים הן, שמחמת סבת האריות מתגיירין לגמרי, ואפילו בכותיים מאן דאמר גירי אמת הן, הוי טעמא כללמאן דמחמת סבת האריות

נתגיירו לגמרי. ואקשינו חי הכי לכתחלה נמי ופרקינן כדרב אסי דאמר רב אסי ולזות שפתים הרחק ממך. פ"ד ז"ל
(ד"ה דאמר רב אסי) דאתי לאחזוקי לקלא קמא. מיהו בשכנס לא יוליא כדאמרין לקמן דכנסה לא מפקינן. והקשה
הרמב"ן נ"ר דא"כ משמע דבעדים מפקינן, ולא משמע הכי, דהא סיפא דמתניתין בעדים היא כדאוקמה רב, מדקתני
הוליאורה מתחת ידו ומדסיפא בעדים רישא נמי בעדים. ועוד דגרסינן בתוספתא (פ"ד ה"ה) הבא על השפחה ועל
הנכרית אף על פי שחזרה שפחה ונשתחררה נכרית ונתגיירה הרי זה לא יכנס ואם כנס לא יוליא. שמע מינה אם בא
עליה ודאי, אם כנס לא יוליא אלא משום לזות שפתים, שלא יאמרו שזו לא נתגיירה אלא לשם זנות, וזה לא כנס אלא
לשם זנות קאמר. כשיש לה בנים. פ"ד ז"ל מראשון וטעמא משום שאתה מוליא לעז על בניה. ובהלכות הרב אלפסי
כשיש להן בנים מן הנטען. וכן מלאהיה גירסת הברייתא עלמא בספר מוגה בישיבת רבינו נסים ז"ל. ואף על פי
שאפילו זנתה עמו ונשאה נטען אחר שגירש ראשון אין הולד פסול. מכל מקום מזהה הוי. הא דתניא רובל יוליא ושאה
חוגרת בסניג הוליא ומכוער הדבר תלא. פ"ד ז"ל תלא מצעל (עיין ד"ה ואבע"א וברמב"ן) כלומר וכל שכן מצעל
דכל שאתה אוסרה לצעל אתה אוסרה לצעל. וכן כתב רב אחא ז"ל בשאלתא דפנחס (קלד). ונמצא לפי פירוש זה דלר'
דדבר מכוער מפקינן בין מצעל בין מצעל, ואפילו בקלא דפסיה, והדע לך מדאמרין בסמוך (כה, א) קלא דפסיה
כרב, אלמא לרבי בקלא דפסיה מפקינן. ודוקא בשאין לה בנים אבל יש לה בנים עד דאיכא עדי טומאה, וכדתני
בברייתא ואם באו עדי טומאה איכו יש לה בנים תלא. ודבר רחוק הוא דקלא דלא פסיה ודבר מכוער קרי עדי טומאה.
הלכך הא דאמרין בסמוך קלא דלא פסיה ודבר מכוער תלא כרבי בשאין לה בנים קאמר, ולא כרבי ממש קאמר,
אלא תלא כמו שאמר רבי דתלא שלא בעדים. והא דלא פריש התם ואי איכא עדים אפילו יש לה בנים, היינו טעמא
משום דלא אכרטיך למפסק אלא במאי דפליגי אבל כשיש לה בנים דשוו בה כולהו עד דאיכא עדי טומאה לא אכרטיך
ליה לפרושי כנ"ל. עוד נראה לי שאפשר לפרש דלרבי אפילו בקלא דפסיה כל שיש דבר מכוער אפילו יש לה בנים תלא.
דלרבי אפילו בקלא דפסיה כל שיש דבר מכוער אפילו יש לה בנים תלא, דדבר מכוער היינו טומאה שהדבר מכוער
מעיד בפנינו. אי נמי עדי טומאה זו, כלומר ששנינו מעידים שראו זה הדבר המכוער, ואי ליכא בנים אפילו ליכא דבר
מכוער תלא, ובקלא דלא פסיה, אבל בקלא דפסיה וליכא דבר מכוער אפילו ליכא בנים לא תלא. ורבינו אלפסי ור"ח
ז"ל פירשוהו תלא מנטען אבל מצעל לא תלא אלא בעדים. וכדתניא בשלהי המגרה (גיטין פט, א) אכלה בשוק גרגרה
בשוק כו' ר' מאיר אומר תלא כו' אמר לו ר' יוחנן בן נורי אם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה
והתורה אמרה כי מלאכה בה ערות דבר מה להלן דבר אף כאן דבר ברור. ואמרין בקדושין בשלהי פרק האומר (סו, א) אשתו
זנתה בעד אחד אמר רבא הוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים. אלמא אין מוליאין מצעל אלא
בעדים. וכן כתב בעל ההלכות (גדולות) בהלכות מילואין האין דאמר רבנן הנטען מאשה איש ונפיש לעז דידה בקלא דלא
פסיה ואיכא עדים בדבר מכוער, ההוא לענין אפוקי מנטען כו', אבל לענין אפוקי מן גברא לא מפקי לה בי דינא
אלא עד דחזו עדים כמכחול בשפופרת ע"כ. ויש מתרצים (הרמב"ן) דהא דאמרין התם בדבר ברור, לאו עדי טומאה
קאמר, אלא עדי דבר מכוער קרי דבר ברור, דהא לא קאמר בעדות ברור. ואינו מחוור בעיני דהדיא אמרין בפרק
קמא דסוטה (ג, ב) בלא קנוי וסתירה דלא מהימן בעד אחד מנא לן נאמר כאן כי מלאכה בה ערות דבר ונאמר להלן
יקום דבר מה להלן עדים שנים אף כאן עדים שנים. ומיהו ההיא דאין דבר שבערוה פחות משנים (קדושין ס) לא
קשיא. דאנן נמי עדי דבר מכוער נמי בעינן, אבל בעד אחד של דבר מכוער לא תלא. והא דקיימא לן (ב"מ לא, א).
מכות ז, א) כשמואל דאמר במנאפס עד שיראה כמנאפס, ההיא לענין עונשין היא, הא לאוסרה על בעלה אפילו
בדבר מכוער תלא, והכין נמי מוכח בשמעתא ברייתא דנדרים (לא, ב) דאמרין התם ההוא נואף דעל לגבה דההיא
אתתא אחא גברא סליק נואף אחיב אבבא הוה מחתן תחלי תמן וטעמינן חוילא, בעא מריא דביתא למיכל מן הלין
תחלי בלא דעתא דאנתתיה. אמר ליה ההוא נואף לא תיכול מנהון דטעמינן חוילא, אמר רבא איתתא שריא אם איתא
דעבד איסורא ניהא ליה דניכול ולימות. אלמא אי לאו דאמר ליה הכין איתתא אסירא. מיהו לאו קושיא היא דהתם
בבא ללאת ידי שמים קאמר, ובהכי אזלא כולה סוגיא דהתם. וכעין העובדת על דת (כתובות עב, א) שאם ראה הבעל
להוליא נותן כתובה, ואם ראה לקיימה אין בית דין מוליאין אותה מידו. ולדידי קשיא לי מדאמרין הוליא, בבית דין
משמע, ובית דין בעדים הוא דמפקי' לה, אלמא לכולי עלמא לא מפקי לה בית דין מצעל אלא בעדים. ואי לרב
בלחוד קאמר הוה ליה למימר וקסבר דבית דין בעדים הוא דמפקי לה. ועוד דאי אפשר לומר כן דרובל יוליא ומקום

מנעלים הפוכים, עדיפי ממקנא לאשתו על פי עצמו או על פי עד אחד ואמר לה אל תסתרי עם פלוני ונכנסה לסתר או לחורבה ושהתה עמו כדי טומאה דאינה נאסרת על בעלה (סוטה ב, ב) ואפילו במקנא לה על פי שנים ונסתרה על פי שנים, איכא מאן דאמר שיכול למחול על הנזי, ואף על גב דקיימא לן כמאן דאמר אין הנזי מחול לאחר סתירה, הא ודאי ר' אחא ורבינא דפליגי בה (סוטה כה, א) לאו בדרכי פליגי דנימא דמאן דאמר מחיל ליה דרבי. ובודאי אין לך דבר מכוער יותר ממי שמקנא לאשתו ואמר לה אל תסתרי עם פלוני ואחר כך נסתרה עמו בחורבה ושהתה עמו כדי טומאה. וגברא דעל לביתא וכי אתי מארי ביתא עריק לא עדיף מהאי, ואמאי מקפינן לה מצעל בעל כרחיה בכך. אלכא שהוא ללא מידי שמים, דומה למה שאמר שמואל למהוא סמיא דהוה מסדר מתניתא קמיה, אי מהימן לך כבי תרי זיל אפקה ואי לא לא תפקה כדאיתא בשלהי האומר בקדושין (סו, א). ורבינו חס"ל גם כן הביא ראיה מדאמרין (כתובות ט, א) אין האשה נאסרת אלכא על ידי הנזי וסתירה, אלמא בדבר מכוער כלבד אינה נאסרה עליו. ומיהו בזה יש ליה לפרך דכלא עדי דבר מכוער האמר, אבל עדי דבר מכוער לרבי כעין עדי טומאה משוי להו. ועוד הביא רז"ל ראיה דהני דברים המכוערים לא עדיפי מקלא ללא פסיק, ובכל קלא קיימא לן דקלא דבתר נשואין לא מפקינן לה, כדאיתא בשלהי פרק המגרש (פח, ב), ובלעל קלא דבתר נשואין היא, אבל לנטען הוי קלא דקודם נשואין, ובקאל דקודם נשואין מפקינן כדאיתא ההם. והשתא נמי אתי שפיר הא דאמרין בסמוך (כג, א) ורב נחמן נמי מתניתין הויליא קתני. דשפיר משכחינן ללא מפקינן מצעל בעל כרחיה ואפילו הכי אם אפקה מדעתה ונכנסה נטען מפקינן לה מיניה, כגון דליכא עדים אלכא דאיכא קלא ללא פסיק ודבר מכוער, דאלו מצעל לא מפקינן ומנטען מפקינן. אבל לדברי רש"י ורב אחא ז"ל כל שאתה מויליא מנטען אתה מויליא מצעל, ושאינ אתה מויליא מצעל כו', דאי איכא קלא ללא פסיק ועדים בדבר מכוער בין מצעל בין מנטען נפקא, ואי ליכא עדים בדבר מכוער, אי נמי דאיכא עדים בדבר מכוער וליכא קלא ללא פסיק לא מפקינן לה לא מצעל ולא מנטען וכדאמרין הכא. וכן כהב רב אחא ז"ל מפורש. אם כן הא דרב נחמן היכי משכחת לה דאפקה בעל מדעתיה ומפקינן לה מנטען בעל כרחיה, ויש לומר דהוא דרב נחמן הוא דסבירא ליה הכין ומתניתין היא דמתני לה הויליא ואפילו הכי קתני אם כנס מויליא, ואנן לא קיימא לן כותיה אלכא הויליא

הויליא תנינן ובית דין הוא דמפקי לה. (רש"י א)

מנעלים הפוכים תחת המטה אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תצא מנעלים הפוכים ליחזי דמאן נינהו אלא מקום מנעלים הפוכים (תחת המטה א"ר הואיל ומכוער הדבר והלכתא כוותיה דרב והלכתא כוותיה דרבי קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא הא בקלא דפסיק הא בקלא דלא פסיק קלא דלא פסיק וליכא עדים כרבי קלא דפסיק ואיכא עדים כרב וקלא דלא פסיק עד כמה אמר אבבי אמרה לי אם דומי דמתא יומא ופלגא ולא אמרן אלא דלא פסק ביני וביני אבל פסק ביני וביני הא פסק ולא אמרן אלא דלא פסק מחמת יראה אבל פסק מחמת יראה הוא ולא אמרן אלא דליכא אויבים אבל איכא אויבים הוא דאפקו ליה לקלא תנן התם המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר משום נדר לא יחזיר שלח ליה רבה בר הונא לרבה בר ר"נ ילמדנו רבינו כנס מהו שיוציא א"ל תנינא הנטען על אשת איש והוציאה מתחת ידו אע"פ שכנס יוציא א"ל מי דמי התם הוציאוה והכא הוציאה ורבה בר ר"נ מתניתין נמי הוציאה תנן ואכתי מי דמי הכא בעל והתם בעל א"ל שפיר דמי אהדדי הכא אמור רבנן לא יכנסו ואם כנס יוציא ה"נ אמרי רבנן לא יחזיר ואם כנס יוציא ולא היא התם אלומי אלמיה לקלא הכא אמרינן קם ביה בקלא וליתיה: **מתני'** המביא גט

ממדינת הים ואמר בפני נכתב ובפני נחתם לא ישא את אשתו מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו רבי יהודה אומר הרגתיו לא תנשא אשתו הרגנוהו תנשא אשתו: **גמ'** טעמא דממדינת הים דעליה קסמכינן אבל מא"י דלאו עליה קסמכינן ישא את אשתו והא מת דלאו עליה קסמכינן דאמר מר אשה דייקא ומינסבא וקתני לא ישא את אשתו התם ליכא כתבא הכא איכא כתבא דתנן מה בין גט למיתה שהכתב מוכיח: מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו: הוא ניהו דלא ישא את אשתו הא לאחר תנשא והאמר רב יוסף פלוני רבעני לאונסי הוא ואחר מצטרפין להרגו לרצוני רשע הוא והתורה אמרה **[שמות כג-א]** אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס וכ"ת שאני עדות אשה דאקילו בה רבנן והא"ר מנשה

רש"י מנעלים הפוכים. פיהן למטה ודאי של נכרי הם והפכו כדי שלא יכיר הרואה: מקום מנעלים הפוכים. ניכר מקום הפיכתו בעפר שהחת המטה לשון מורי לשון אחר מקום מנעלים מלא הפוך שבה ומלא חת מנעליה במקום שהוא רגיל לתת שלו ודאי נכרי בל לכאן ושם מנעליו במקום שלה ופלה במקום בעל וראשון עיקר דא"כ הפוך מיבעי ליה: והלכתא כוותיה דרב. דאמר אין מחזיקין קלא חלא בעדים: דפסיק. שיכל קול אחר לומר שקר הוא הלעז: דומי מתא. חשודי העיד ל"א דומי לכל ידעי ודאי חלא חמרי בדלמי לשון מורי: משום נדר לא יחזיר. וטעמא מפרש התם בהשולח גט שאם אהה אומר יחזיר שמא תלך זו אלל חכם לאחר שניסת ויתיר לה נדרה ויאמר המגרש איכו הייתי יודע שיך היתר לנדר שנדרה אם היו נוהגים לי מאה מנה לא הייתי מגרשה שהיתה חביבה עלי ביותר ונמלא זה מבטל גיטו למפרע ועוקרו ובניה מן השני ממזרים לפיכך אומרים לו מתחלה הוי יודע שהמוציא את אשתו משום נדר שנדרה לא יחזיר עולמית ואם היא חביבה עליך לא ובקש היתר לנדרה ואי מגרש לה מהשתא ודאי שנואה היא עליו ותו לא מזי עקר (לה) גיטה בדברי שקר: ומשום שם רע. שיכל עליה לא יחזיר כדפרישית טעמא שמא הנשא לאחר ויכל קול על הלעז הראשון שקר היה ויתחרט המגרש ויאמר איכו הייתי יודע שכן הוא כו': כנס מהו שיוציא. אם החזירה מהו שנכופנו להוציאה: תנינא הנטען כו'. והתם נמי מפקיעה מבעלה דכיון דהוציאה משום שם רע גילה דעתו שהקול אמת ונאסרה לו כי היכי דאסרינן לה הכא משום שהחזיק זה הקול כשכנסה: התם הוציאה. ב"ד שבו עדי טומאה ואסורה לבעל מה"ת: הכא הוציאה. והאי לכל יחזיר דרבנן הוא: ורבה בר נחמן מתני' נמי הוציאה תנו. בלא עדים הלכך לא אסורה לבעל חלא משום לזות שפתים מדרבנן ואפ"ה קתני יוציאה: ואכתי מי דמי הכא בעל. החזירה ואין דבר זה מגונה הוא: התם בועל. כונס ודבר מגונה הוא: א"ל שפיר דמי להדדי. דהכא והכא מדרבנן הוא: ולא היא התם. הוא כשכנס בועל חלומי חלמיה לקול הראשון שאמת היה הלעז אבל הכא כשהחזירה בעל בטולי בטליה לקלא דאמרינן מדהחזירה קים ליה בקלא חזר ובדק בקול ראשון של שם רע ומלא שאינו: מתני' המביא גט ממדינת הים. כריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם וטעמא מפרש בגיטין (דף ב.). לפי שאין בקיאים לשמה: לא ישא את אשתו. הואיל ואדיבוריה סמכינן: מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא אשתו. הואיל ועל עדותו היא נשאת איכא לזות שפתים שמא עיניו נתן בה והעיד שקר אבל לאחר הנשא לאשה נשאת בעד אחד: ר' יהודה אומר הרגתיו לא תנשא אשתו. אפי' לאחר על פיו לפי שהוא משים עצמו רשע והתורה אמרה אל תשת רשע עד: הרגנוהו תנשא אשתו. לאחר ובגמרא בעי טעמא: גמ' אבל מארץ ישראל. המביא גט מארץ ישראל אין כריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם: והא מת דלא עילויה סמכינן. דכי אמר מת בעל הא דשרו רבנן לאינסובי לאחר לא עליה סמכינן: דאמר מר. בפרק האשה רבה (לקמן דף אג:) היינו טעמא דעד אחד נאמן להשיא אשה משום דהיא גופה דייקא עד שיודעת שמת ודאי ואחר כך נשאת: מה בין גט למיתה. בהמביא (וכן לקמן דף קיז.) תנו אף הנשים שאין נאמנות לומר מת בעלה כגון חמותה ויבמתה ורחתה ובת בעלה נאמנות להביא גיטה ואף על פי שצרכות

לומר בפני נכתב ובפני נחתם ומה בין גט למיתה אלא שהכתב מוכיח ולא עלה סמכינן כל כך: פלוני רבעני
לאונסי כו' להורגו. את הרובע: (ה"ז)

תוספות טעמי דאיתתא שריא דאם איתא דעבד איסורא אירכוסי הוי מירכס ואם איתא דעבד איסורא ניחא
ליה דליכול נראה לר"י דהתם באומרת טמאה אני כי מתני' דהתם דעלה קאי ואפ"ה שריא מהנהו טעמי
אבל באומרת טהורה אני שריא בלאו הנהו טעמי דהתם ואין לתמוה אמאי שריא כיון שאומרת טמאה הא
שויתה לנפשה חתיכה דאיסורא דלפי שראו חכמים שנתקלקלו הנשים ליתן עיניהם באחר ורוב האומרות
כן משקרות לכך נראה להם להתירן. הא בקלא דפסיק. ומיהו רב גופיה אית ליה ל"ש קלא דפסיק ול"ש
קלא דלא פסיק: ואכתי מי דמי. בספרים ישנים לא גרסי ליה אלא גרסי ורבה בר נחמן הוציאה תני הכא
בעל והכא. בועל הכא אמור רבנן וכו' ועד ולא היא חד שינויא הוא והכי פירושו ורבה ב"ר נחמן הוציאה תני
וכיון דתני הוציאה והכא בעל והכא בועל הוציאה ולא בית דין ואפ"ה קתני במתני' ואם כנס יוציא ה"ה
דהתם בגיטין (דף מה:): נמי אם כנס מוציא ויפה פשיט רבה ב"ר נחמן ומסיק ולא היא כו' קם ביה בקלא
דליתיה ומה שאסור להחזיר אינו משום שסבורים העולם שאסורה לו משום שם רע דהא סברי דקם ביה
בקלא דליתיה אלא משום קלקול או משום פריצות כדאמרינן בגיטין וקשיא לר"י דהיאך היה מדמה אותה
רבה ב"ר נחמן וכי לא היה יודע טעם זה דבהדיא מפרש להנהו טעמי בהשולח (גיטין דף מו.). בברייתא וי"ל
דלא שמיע ליה א"נ אומר ר"י דרבה ב"ר נחמן יודע טעמי דקלקול ופריצות אבל סובר דכנס יוציא מפני
שהעולם אין יודעים הטעם דקלקולא ופריצות אלא סוברים שמחמת שם רע אסורה לו כיון שגירשה ע"י
כן ולכך אם כנס יוציא משום רננה כמתניתין דהכא ומסיק ולא היא שיטעו העולם בזה כי יש חילוק גדול
בין מתני' דהכא למתני' דהתם דהכא אלמיה לקלא כו': הכא איכא כתבא דתנן מה בין גט כו'. ואע"ג דלאביי
בסוף פ"ב דגיטין (דף כג:): איירי הך משנה בח"ל מ"מ דייק שפיר מינה דיש לסמוך על הכתב: מת הרגתיו
הרגנוהו. כיון דאפילו במת לא ישא את אשתו לא הוה צריך למיתני הרגנוהו ואפילו בהרגתיו לאחר תנשא
ולא תני ליה אלא משום דר' יהודה מפליג בין הרגתיו להרגנוהו: הוא ואחר מצטרפים להורגו. הקשה הר"ר
חיים דבסוף פ"ק דמכות (דף ו. ושם) פריך הרוג ונרבע יציל משמע דהרוג ונרבע פסולים להעיד משום שונא
והכא משמע דכשר וי"ל דלא משום שונא פסול נרבע התם אלא בנרבע לרצונו איירי ומשום רשע פסול אפילו
לרבא דבסמוך דסובר דלרצונו נמי כשר מכל מקום כשיש עדים שנרבע לרצונו הוי כנמצא אחד מהן קרוב או
פסול וכי פריך בתר הכי הורג ורובע יציל פי' יצילו על עצמם הוה מצי למינקט נרבע דקאי ביה כיון דאיירי
בנרבע לרצונו אלא (תוספות)

הש"א הא דלויבעיא ליה לרבה בר רב הונא הכא הא דתנן בפרק השולח (מה, ב) המוציא את אשתו משום שם רע הרי
זה לא יחזיר אם כנס מהו שיוציא. פירשה רש"י ז"ל (בד"ה משום) אליבא דההוא ליטנא דמפרש לה למתניתין (שם מו,
א) משום הקלולה. וכן נראה מדברי ר' אלפסי ז"ל שכתב שם בפרק השולח (כד, א) ולא ידעתי דמיון בין ענין נטען
דהכא לבעל שהוציא מרצונו ושלא ברצון חכמים, אלא אם יחברם הדמיון מלד שאסרו חכמים כאן וכאן שלא יכנסו.
וכיון שעבר וכנס שלא ברצון חכמים יוציא. ולא דמי לנטען מן השפחה והנכרית שאם כנס לא יוציא (לעיל כד, ב)
דהתם ליכא אלא רננה בעלמא, כלומר קול לעז שא"ל לבא לידי אסורא ולא לידי הקול הולד. אבל מוציא את אשתו
משום שם רע, שאם אתה מתירה לו אפשר דאתי לידי הקול, כמו הנטען דאפשר דאתי לידי אסורא דאורייתא אם
אמת היה הדבר כמו שנחשד. ואמור רבנן כאן וכאן לא יכנסו אם עבר וכנס יוציא. אבל הר"א אב"ד ז"ל (מובא ברמב"ן
ובמיוחס לתוס' חד מקמאי) פירשה אליבא דההיא ליטנא דמפרש לה למתניתין התם (גיטין מו, א) משום שלא יהיו
בנות ישראל פרוצות בעריות, וכי קא מדמינן לה הכא לנטען קודם שנמלאו דברים בדאיון, ואסיקנא דאפילו הכי אם
כנס לא יוציא דקים לן בקליה דליתיה. וזה הענין יותר מחוור לפי סוגיותנו. הא דאמרינן ולא היא התם אלומי אלמיה
לקליה. מסתברא לי לפי דברי רש"י ורב אחא ז"ל (לעיל כד, ב בד"ה הא דתניא) דלאו עיקר טעמא הוא, דבלאו הכי
אסורא, דהא בקלא דלא פסיק ודבר מכוער אפילו לבעל אסורא, אף על גב דלגביה ליכא למימר הכי אלומי אלמא
לטענתיה. ואי נמי לדעת רב נחמן דתני במתניתין הוציאה לומר דאפילו בקול בעלמא מפיה לה מנטען ואפילו בלא
דבר מכוער הוא דאמרינן הכי משום דכי כנסה אלמיה לקליה. ודאמרינן נמי הכא אמרינן קם ביה בקליה. וליתיה
רבותא קאמר, דהא אנו לא אפיקנא לה מינה ומנפשיה הוא דאפקה, והשתא נמי לא אסרינן לה עליה אלא משום
קלקולא, או משום שלא יהו בנות ישראל פרוצות בעריות, אלא רבותא קאמר לו, דאף על גב דגרשה משום שם רע לא

חיישין ללמא אמרי דזינתא ואיהסרא עליה ובאיסורא קיימא גביה השתא, אלא אדרבא כיון שגרשה על פי שם רע והקפיד בדבר, השתא לאהדרא אי לאו דקים ליה בקליה לזינתא לא הוה מהדר לה. ודוקא בדאפקה בקלא בעלמא. אבל היכא לאיכא קלא ללא פסיק ודבר מכוער, לא סמכינן אהאי טעמא לומר דאי לאו דקים ביה בקלא לזינתא לא מעכב לה גביה, אלא אפוקי מפקינן לה לדעת רש"י ורב אחא ז"ל כמו שכתבנו. טעמא דממדינת הים דעליה דידיה קא סמכינן. כלומר, לאפילו אתא בעל וערער ערעורו בטל, אבל בארץ ישראל לאו עליה דידיה קא סמכינן אלא אקיום השטר ישא את אשתו. אף על גב דבלאו קיום נמי בארץ ישראל משיאין אותה, מכל מקום כיון דאי אתא בעל וערער כריכה לקיימו, אין חוששין לו. ללאו עליה דידיה קא סמכינן ולא משקר דמסתפי ללמא אחי בעל ויכחישנו. ומסתברא לי דבארץ ישראל נמי היכא דאמר בפני נכתב ובפני נחת לא ישא את אשתו, משום דהתם נמי עליה דידיה קסמכינן ואפילו אתא בעל וערער ערעורו בטל וכדלמרינן בפרק קמא דגיטין (ו, ב) אמר ליה לא כריכת ואי עבדת מהנית. הא דלמרינן והא מת דלאו עליה קא סמכינן דאמר מר אשה דייקא ומנסבא. קשיא לי דהא בעינן הא לקמן בריש פרק האשה שלום (ג, ב) אי טעמא דעד אחד משום דמלתא עבידא לאגלווי ולא משקר, או משום דאשה דקייא ומנסבא ולא איפשיטא התם. ואיכא למימר נמי דאפשיטא מדוכתא אחרינא דטעמא דעד אחד משום דלא משקר, וכמו שכתב שם רבינו אלפסי ז"ל (כט, ב) ועוד קשיא לי למה ליה הכא מהאיטעמא דאשה דייקא ומנסבא, הא אפילו ת"ל דטעמא דעד אחד משום דלא משקר הוא, מכל מקום הכא הוה ליה כמביא מארץ ישראל דטעמא מאי מהימנת ליה בארץ ישראל משום דאי בעל וערער כריך לקיימו ומירחת דלמא אחי בעל, וכל שכן הכא דמיתה אינו יכול להכחישו. דתנן מה בין גט למיתה כתב מוכיח. קשיא לי אם כן אפילו במביא ממדינת הים להימניה דההיא נמי במביאה ממדינת הים היא שנויה. ויש לומר דהכא לאו דוקא נקטה, אלא לומר כך דאשכחן בעלמא דכתב עדיף ממיתה. ואם תאמר מכל מקום מאי שנא מההיא. יש לומר דהכא יארו הקפו חיישין אפילו בדאיכא כתבא כל היכא דסמכינן עליה, אבל התם דמשום איבה בלחוד כולי האי לא עבדי ולא חיישין כנ"ל. ואפשר דחד מן תרי טעמי נקטו. פלוני רבעו לרנונו (כ"ה בסנהדרין ובשטמ"ק כתובות יח, ב ד"ה עדו בשם הר"י מייגאש) רשע הוא והתורה אמרה אל תשע רשע עד. הקשו בתוס' (הרא"ש) דהכא משמע דנרבע לרנונו פסול לעדות, ובפרק זה בורר (סנהדרין כו, ב) איכא מאן דאמר התם דהשוד על העריות כשר לעדות משום דילירו תקפו. ותיירו דהתם חשוד דוקא אבל בא על העריות ודאי פסול לעדות. והא דלמרינן התם עני מרי ארבעין בכתפיה וכשר, היינו ארבעין ללא טובה השמועה דמלקין על לא

טובה השמועה. (רש"י א)

ב **כה** **דף**

גזלן דדבריהם כשר לעדות אשה גזלן דדברי תורה פסול לעדות אשה נימא רב מנשה דאמר כר' יהודה אמר לך רב מנשה אנא דאמרי אפילו לרבנן וטעמא דרבנן הכא כדרבא דאמר רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע לימא רב יוסף דאמר כרבי יהודה אמר לך רב יוסף אנא דאמרי אפי' לרבנן ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן ורב מנשה דאמר כרבי יהודה: הרגתיו כו' הרגנוהו תנשא כו': מאי שנא הרגתיו ומאי שנא הרגנוהו אמר רב יהודה באומר אני הייתי עם הורגיו והתניא אמרו לו לרבי יהודה מעשה בלסטים אחד שיצא ליהרג במגיזת קפוטקיא ואמר להם לכו אמרו לה לאשת שמעון בן כהן אני הרגתי את בעלה בכניסתי ללוד ואמרי לה בכניסתו ללוד והשיאו את אשתו אמר להם משם ראייה באומר אני הייתי עם הורגיו והא לסטים קתני שנתפס ע"י לסטיות והא יצא ליהרג קתני בי דינא דעובדי כוכבים דלא דייקי וקטלי: מתני' החכם

שאסר את האשה בנדר על בעלה הרי זה לא ישאנה מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב"ד: גמ' הא התירה ישאנה במאי עסקינן אילימא בחד חד מי מצי מתיר והאמר (רב אמר) ר' חייא בר אבין אמר רב עמרם תנא התרת נדרים בשלשה ואלא בתלתא מי חשידי והתנן מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין לעולם בחד וכדאמר רב חסדא אמר ר' יוחנן ביחיד מומחה הכא נמי ביחיד מומחה: מיאנה או שחלצה וכו': טעמא דב"ד הא בתרי לא מ"ש מהא דתנן עדים החתומים על שדה מקח ועל גט אשה לא חשו חכמים לדבר זה היא גופה קמשמע לן לאפוקי ממ"ד מיאון בפני שנים קמשמע לן מיאון בג' איבעיא להו כנס מהו שיוציא רב כהנא אמר כנס מוציא רב אשי אמר כנס אינו מוציא תני להו רב זוטי דבי רב פפי כדברי האומר כנס אינו מוציא אמרו ליה רבנן לרב אשי גמרא או סברא אמר להו מתני' היא הנטען משפחה ונשתחררה מעובדת כוכבים ונתגיירה הרי זה לא יכנוס ואם כנס אין מוציא אלמא

רש"י גזלן דדבריהם. כמו מפריחי יונים ומשחה בקוביא דתנן (ר"ה דף כב.) כל העדות שאין האשה כשרה לה אף הן אינם כשרים ועלה אמר רב מנשה זאת אומרת גזלן דדבריהם כו': רבא פלוג עליה דרב יוסף ואמר אפי' אמר פלוני רבעני לרלוני הוא ואחר מלטרף להורגו לרובע דכיון שזה מתכוין לעדות נאמן הוא אל כל חברו ואין נאמן על עצמו ממה שאמר לרלוני לדאם קרוב אל כל עצמו וקרוב פסול לעדות בין לטובה בין לרעה הלכך אינו נעשה רשע בעדות עצמו: ואין אדם משיב. את עדותו עדות אל כל עצמו ליעשות רשע והא דקי"ל (ב"מ דף ג:) הודלאת פיו כמאה עדים דמי הנ"מ לממונא אבל לקנסא ולעונש מלקות וליפסול לא: ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן. הלכך אפילו רשע נאמן ואנא לית לי דרב מנשיא דאמר הא דדברי תורה פסול: אללא רב מנשיא דאמר כרבי יהודה. והכי מיתוקם סוגיא רב יוסף מוקים לרב מנשיא כרבי יהודה ורב מנשיא מוקי לרב יוסף כרבי יהודה: אני הייתי עם הורגיו. אבל לא נגעתי בו: ע"י לטטיות. לפי שהיה עמהן: מתני' בנדר. שנדרה הנאה מצעלה ולא הפר לה ובאתה לחכם להחיר לה ולא מלא פתח לחרטה: לא ישאנה. משום חשד: שהוא ב"ד. כלומר מיאון או חליצה לא עשה חכם זה ביחיד דקי"ל חליצה ומיאון בג' ותלתא לא חשידי: גמ' הא התירה. ואח"כ מת בעלה או גירשה ישאנה שאין כאן חשדא: לעולם בחד. ודקשיא לך מדקתני שאסר מכלל דבר מישרי הוא אין ביחיד מומחה וכדכר חסדא בנדר' בפרק נערה המאורסה: ב"ד. ג': לא חשו חכמים לדבר זה. לומר לא יקחו שוב שדה זו מן הלוהק וכן העד של גט לא ישא את האשה: היא גופה. כלומר ה"ה דתרי נמי לא חשידי והא דקתני שהוא ב"ד לאו משום לאפוקי מחשדא אללא לאשמעי' דאין מיאון בפחות מג' ולאפוקי ממאן דאמר בפ' [ב"ש] (לקמן קז:) מיאון בשנים: כנס מהו שיוציא. אהכס ואמביא גט קאי: גמרא או סברא. האי דאמרת כנס אין מוציא: (דע"י)

תוספות משום דעד השתא איירי בהצלת הורג ורובע מסיק לה והרוג נמי לא משום שנהא פסיל ליה התם אלא אמר רבינו יצחק דמיפסל משעה שנעשה טרפה דטרפה פסול להעיד כדאמרי' בסנהדרין (דף עח. ושם) וה"ר יוסף מאורליני"ש מפרש דפריך מהרוג ונרבע שיצילו כשהם קרובים להורג ורובע וקשה לר"י דאין ה"נ דנהי דבהרוג ליכא למימר דאין ה"נ שיציל דהרי חייב הכתוב מכה אביו מ"מ מנרבע מאי פריך וכ"ת בנרבע נמי דהא דרשינן בסנהדרין (דף נד.) ערות אביך ממש שרבעו ה"מ לענין כרת אבל מיתה לא אשכחן: רבא אמר אדם קרוב אצל עצמו. הקשה ר' יצחק בן אברהם דבפרק שני דכתובות (דף יח: ושם) מסיק רבא גופיה גבי הא דתנן התם אם אין כתב ידן יוצא ממקום אחר הרי אלו נאמנים לומר אנוסים היינו לא שנו אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת נפשות אבל אמרו מחמת ממון אין נאמנים ואמאי אין נאמנים דהוה לן לפלוגי דיבורא ולומר דאנוסים היו ולא מחמת ממון אלא מחמת נפשות ואומר ר"י דלא פלגינן דיבורא כדי לפסול השטר דמדאוריית' עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד א"נ התם בכל ענין שהם אנוסים אם לא מחמת נפשות הו' רשעים הלכך לית לן למיתלי באונס מחמת נפשות דהוי מיעוטא: ואין אדם משים עצמו רשע. היינו לפסול את עצמו אבל נאמן הוא לומר גבי אכילת חלב מזיד הייתי כדאמר בכריתות (דף יב. ושם) דאין לנו לכופו להביא חולין לעזרה לפי דבריו והא דקאמרינן בהאיש מקדש (קדושין

דף נ. ושם) גבי הבא לי מן החלון או מן הדלוסקמא דלא עביד איניש דמשוי נפשיה רשיעא לומר מזיד הייתי לאו משום שלא יהא נאמן לומר מזיד הייתי דפשיטא דנאמן אלא כלומר שאין ברצון אומר בענין דמשוי נפשיה רשיעא וא"ת דהשתא משמע דנרבע לרצונו פסול לעדות ובפרק זה בורר (סנהדרין דף כו:): איכא למ"ד דחשוד על העריות כשר לעדות וי"ל דהתם בחשוד שהוא פריץ ומתייחד עם העריות ולא ודאי בא על הערוה כדפי' התם בקונטרס ומאן דפריך התם עני מרי ארבעים בכתפיה וכשר היינו משום דמלקין על לא טובה השמועה וא"ת וכי ודאי בא על הערוה אמאי פסול הא רשע דחמס בעינן שיהא רע לשמים ולבריות וזה אין רע לבריות כגון אוכל נבלות להכעיס דכשר לרבא בפרק זה בורר (שם כ"ז). וי"ל דהוי כמו אוכל נבלות לתאבון דפסול לכולי עלמא אע"פ שאין רע לבריות דכיון דחשוד לעבור בשביל הנאת עצמו חשוד נמי להעיד שקר בשביל ממון והכי נמי בא על הערוה: לימא רב יוסף דאמר כרבי יהודה. תימה דהכא לרבי יהודה לית ליה פלגינן דיבורא ובפרק החולץ (לקמן דף מז. ושם) אמרינן ההוא דאתא לקמיה דרבי יהודה ואמר נתגיירתי ביני לבין עצמי א"ל נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה יכול לפסול את בניך אלמא פלגינן דיבורא ומיהו י"ל דהתם לא מטעם עדות נאמן (דהא אדם קרוב אצל עצמו ועוד דאם נאמן לפסול עצמו איך יתכן שיהו בניו כשרים) אלא הא דפסלינן היינו לאוסרו בבת ישראל דשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא או אם נגח שור של ישראל את שורו פטור מטעם הודאת בעל דין וההיא דר' יהודה גופא. קשיא ושם נפרש בעזרת השם: באומר אני הייתי עם הורגיו. אור"י דאע"ג דאמר הרגנוהו נעשה כאומר אני הייתי עם הורגיו וכענין זה מפרש ר"ת ורבינו חננאל בפ' מי שאחזו (גיטין עג: ד"ה אמר) באומר מעת שאני בעולם נעשה כאומר: במגיזת קפוטקיא. יש ספרים דגרסי במגיזת והוי כמו במגיזת עבראי כמו שמלה שלמה. ר"י: טעמא דב"ד הא בי תרי לא. ואע"ג דאמרינן בריש השולח (גיטין דף לב: ושם) דלתרי נמי בי דינא קרו להו מ"מ אור"י דדייק שפיר דמדתלי טעמא בבית דין ולא קאמר מפני שהיו ב' ש"מ דלא סגי הכא בתרי ועוד דומיא דחליצה דבג' אע"ג דאיכא מאן דמכשר בפרק מצות חליצה (לקמן דף קד.). ביחידי הך תנא לא סבר לה כוותיה דחד ודאי לא מיקרי ב"ד ואיכא נמי רננה בחד: לא חשו חכמים לדבר זה. ואע"ג דשרי מ"מ בעל נפש יתרחק כדתני' עלה באלו טרפות (חולין דף מד: ושם) דן את הדין זיכה וחייב טימא וטיהר וכן העדים שהעידו כולם רשאים ליקח אבל חכמים אמרו התרחק מן הכיעור ומן הדומה לו וא"ת הא אמרינן בסוף התקבל (גיטין דף סז. ושם) גבי חיישינן שמא תשכור עדים דיבורא אמרי מעשה לא עבדי וי"ל דכשמעידים שקר חשיב נמי מעשה כדפי' בקונטרס כיון דעל פיהם נגמר ולא קרי דיבורא התם אלא באומר אמרו שאומר מן הבעל לסופר ולעדים לכתוב ולחתום דלא נגמר הדבר על ידיהם: אמר להו מתני' היא הנטען כו'. ולנטען על אשת איש לא דמי דהתם בדין שיוציא אם הוא אמת אסירא ליה אבל הכא שאסר את האשה בנדר אפילו אסרה שלא כדון כיון שגירשה בעלה שריא לחכם מדאורייתא: (תוספות)

רשב"א גזון לדברי תורה פסול לעדות אשה. כתב הרב אלפסי ז"ל דוקא מעיד, אבל מסיח לפי תומו כשר לעדות אשה, ללא גרע מעכו"ם. והקשיא ליה דאם כן לימא ליה הכא הכין, כלומר כי אקשינן מינה למתניתין לימא מתניתין במסיח לפי תומו. ויש לומר דמתניתין דומיא דהמביא גט ממדינת הים קאמר שמתכוין להעיד. ללא דלכתי קשיא לי מדאקשינן בסמוך לר"י ממעשה דליסטים שאמר אמרו לה לאשת שמעון בן כהן אני הרגתי את בעלה והקישאו את אשתו, ומאי קשיא דלמא מסיח לפי תומו היה. ויש לומר דמזקאמר מכו לה לאשתו מתכוין להעיד או להתיר את אשתו היה, ואינו מסיח לפי תומו וכדאמרינן בשלהי מכלתין (קרבא, ב) דבעכו"ם לכולי עלמא מסיח לפי תומו עדותו עדות, אבל מתכוין להתיר או נתכוין להעיד אין עדותו עדות. ואפילו פלוני מת הקישאו את אשתו, זהו מתכוין להתיר, בא לבית דין ואמר מת פלוני זהו מתכוין להעיד. אמר רבא דאם קרוב אלך עכמו ואין אדם מסיח עכמו רשע. כלומר ופלגינן דיבורא. והא דמשמע דאית ליה לרבא דהכא פלגינן דיבורא ובפרק האשה שנתאלמנה (כתובות יח, ב) משמע איפכא גבי אנוסין היינו מחמת ממון כדביתו בארוכה בס"ד התם (בד"ה ואוקימנא), ומיהו איכא למידק דהא לרבא אינו נאמן אלא משום דפלגינן דיבורא הא לו הכין אינו נאמן והא אית ליה לרבא דפרק זה בורר (סנהדרין כז, א) דרשע דחמס בעינן. ויש לומר דהאי הוי לרבא כמו אוכל נבלות לתאבון, דאינו רע לבריות ואפילו הכי מודה בה רבא דפסול לעדות כדאיתא התם. וטעמא דמלתא משום דכיון שהוא חשוד לעבור על דעתו ועל דעת קונו משום גופו, חשוד נמי להעיד עדות שקר בשביל ממון, ואינו חושש אם הוא עושה דבר שהוא רע לשמים ורע לבריות. והכא נמי כשהוא חשוד על העריות פסול לעדות, דכיון שעובר על דעתו ועל דעת קונו מחמת הנאת גופו, גם כן חשוד להעיד עדות שקר בשביל ממון. באומר אני הייתי עם הורגיו. פירשו בתוס' דלאו דוקא באומר כן בפירוש, אלא כל האומר הרגנוהו סתם כאומר אני הייתי עם הורגיו, שאלו היה בדעתו לומר שהוא בעצמו הרגו לא היה אומר הרגנוהו אלא

היה אומר הרגתיו. וכענין זה פירש ר"ת ור"ח ז"ל בפרק מי שחזו (גיטין עג, ב) באומר בעת שאני בעולם נעשה כאומר מעת שאני בעולם. הא דאקשינן והא לסטים קתני והא יולא ליהרג קתני. מסתברא דלאו לר' יהודה בלחוד קא מקשה אלא בין לרבנן בין לר' יהודה קשיא ליה, ותלמודא הוא דקא מקשה הכי לכולי עלמא דהא אפילו לרבנן רשע דאורייתא פסול אפילו לעדות אשה חליבא דרב מנשה דקיימא לן כותיה, והאי רובה הוא. אלא דאי לכולי עלמא קא קשיא ליה, ואליבא דכלהו משני דנחפס על ידי לסטות וזבית דין של אומות העולם קאמר. הא דאיבעיא להו כנס מהו שיויא. פרש"י ז"ל (ד"ה כנס) דקאי אמציא גט ואמר הרגתיו הרגנוהו ואחכס שאסר את האשה בנדר. ואסיקנא אם כנס לא יוליא. אבל מדברי התוספתא (פ"ד ה"ג-ה"ו) היה נראה לכאורה שלא אמרו כן אלא בחכס שאסר את האשה בנדר, דתניא הפודה את השבויה מותר לישא אותה, המעיד על השבויה הרי זה לא יכנס ואם לא יוליא, מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו, ר' יהודה אומר כו' הנטען מאשת איש ונתגרשה על ידי אחר הרי זה לא יכנס ואם כנס לא יוליא, עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל כו' הרי זה לא יכנס ואם כנס לא יוליא, ישראל שבא על השפחה כו' לא יכנס ואם כנס לא יוליא, החכס שאסר את האשה בנדר על בעלה הרי זה לא ישאנה ואם נשא לא יוליא. אלמא מדקתני בכלהו אם כנס לא יוליא, ושייר למת הרגתיו הרגנוהו ולא תני בהו מידי, משמע דהתם אפילו כנס יוליא, והכא נמי משמע מדאמר רב אשי ברננה לא מפקינו, למשמע דהא דללא אפשר למיתא אלא לרננה בעלמא ולא לידי איסור דאורייתא, כגון הנטען מן השפחה וחכס שאסר את האשה בנדר, והיינו דאייתי סיעתא מן הנטען מן השפחה ולא מותבינן מן הנטען מאשת איש דקתני אם קנס יוליא, ואסיקנא בגמרא (לעיל כה, א) דאפילו בעדי דבר מכוער וקלא דלא פסיק מוליאין ואף על גב דליכא עדי טומאה, והיינו טעמא כדאמרן, דהתם כיון דאפשר ליגע באיסורא דאורייתא אפילו כנס מוליא. והא דתני בתוספתא (שם ה"ה) הנטען מאשת איש והוליאנה מתחת ידי אחר הרי זה לא יכנס ואם כנס לא יוליא. התם הוא דאתא אחר ואפסקיה לקלא, וכיון דאפסקיה לקלא לא גזרינן בה כולי האי כנ"ל. (הש"א)

ברננה לא מפקינו ה"נ ברננה לא מפקינו: **מתני'** וכולם שהיו להם נשים ומתו מותרות לינשא להם וכולן שנישאו לאחרים ונתגרשו או שנתאלמנו מותרות לינשא להם וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם: **גמ'** מתו אין נתגרשו לא אמר ליה רב הלל לרב אשי והתניא אפי' נתגרשו לא קשיא הא דהואי קטטה הא דלא הואי קטטה ואיבעית אימא הא והא דלא הואי קטטה ולא קשיא הא דארגיל הוא הא דארגילה היא: וכולן שנישאו וכו': קס"ד מיתה אמיתה וגירושין וגירושין נימא מתניתין דלא כרבי דאי כרבי האמר בתרי זימני הוא חזקה לא מיתה אגירושין וגירושין אמיתה: וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם: מאי שנא מהא דתנן הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה נשי לגבי נשי שכיחן דאזלן גברי לגבי גברי לא שכיחן אי נמי נשי דלא אסרן שכיבתן אהדדי לא קפדי אהדדי גברי דאסרן שכיבתן אהדדי קפדי אהדדי אי הכי אביו נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא אביו דביזי בניה מיניה אבל בנו דלא ביזי אביו מיניה אימא לא קמ"ל:

הש"י ברננה. מפני רינון ולעז בני אדם לא אמרינן ליה הולא ולא דמי לנטען על אשת איש דהתם הואיל והוליאנה בעלה מפני זה והלך זה ונשאה מכוער הדבר: מתני' וכולם. החכס והמציא גט והמעיד באשה להשיאה דתנן בהן לא יכנס: שהיו להם נשים. בשעת מעשה ומתו לאחר זמן מותרות אלו לינשא להם דהשתא

ליכא חשד שהרי בשעה שהעיד בה העד או שאסרה חכם היתה אשתו קיימת ולא לישא את זו נתכוין: וכוון. הנשים הללו: שנישאו. לאחרים כשאסרה חכם או כשהעיד עד במיתה בעלה ומתו הבעלים השניים: מותרות לינשא. לחכם ולעד ולמביא גט: וכוון. הנשים האלו מותרות לבניהם או לאחיהם של אלו המתירים אותן ואין אסורות אללא להן לבדן: גמ' נתגרשו לא. דע"י שנתן את עיניו בזו שהתיר גירש את אשתו: הא. דקתני אפי' נתגרשו כגון להו קטטה מקמי הכי דעדיין לא נתן דעתו על זאת: ה"ג ואיבעית אימא אידי ואידי דלא הו להו קטטה: הא. דקתני נתגרשו לא בדארגיל הו קטטה שהו התחיל להקניט את אשתו: והא. דקתני אפי' נתגרשו בדארגילה הו קטטה שהו הקניטתו תחלה: קס"ד מיתה אמיחה. הא דקתני וכוון שנישאו לאחרים ומתו קאי נמי ארישא דקתני מת הרגתיו הרגוהו לא ישא את אשתו וקתני דאם נישאת לאחר על פיו ומת השני הזה מותרת לינשא לעד זה ואע"פ שמתו ב' בעליה הנשא לשלישי ולא אמרינן הוחזקה זו קטלנית שהנושאה מת וגירושין דקתני נתגרשה קאי אגירושין דלעיל המביא גט כו' ואשמעין דאם נשאת לאחר באותו הגט וגירשה השני הזה מותרת לינשא למביא גיטה הראשון: בתרי זימני הויה חזקה. לקמן בהבא על יבמתו (דף סד:) ניסת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא תינשא דברי רבי ומתני' דלא כרבי דאי רבי נהי דחשד ליכא מיהו לכל העולם אסורה שהוחזקה להתאלמן או להתגרש: מיתה. דקתני הכא שנישאו לאחרים ומתו מותרות לאו אכולהו דלעיל קאי אללא אגירושין ואמביא גט או חכם שאסר את האשה: וגירושין. דהכא אמת הרגתיו הרגוהו ומש"ה כשנתגרשה משני זה מותרת לשלישי שעדיין לא הוחזקה בחדא ריעותא תרי זימני: אסור באמה ובתה ואחותה. כדמפרש טעמא לקמן שמה לאחר שישא את אמה או את בתה תזנה זו עמו ובנות קמא לא הוה מיתסר באמה ובקרובותיה דקי"ל (לקמן דף נז.) נושאין על האנוסה ועל המפוחה דלא נאסרו קרובות אשה על האיש אלא"כ קדשה לראשונה דאישות כתיב בה וקייחה כי יקח איש את אשה ואת אמה (ויקרא כ) אבל משנשא את אמה ואת בתה עומדת הנטענת הראשונה עליו בכרת דתנן (שם) האונס והמפתה על הנשואה חייב וה"נ אמאי מותרת לבניהם ליחוש שמה עלת זמה היה ביניהם לישא את בנו של זה ויהא זה רגיל אללה: נשי לא אסרו. שכיבת זנות הקרובה את אשתו גמורה עליו הילכך לא קפדא אשתו ושתקה וחיישינן אבל גברי דאסרי שכיבתן אהדדי דאשה המזנה אסורה לבעלה קפיד בעל ורחיק האי מיניה: א"ה. דבגברי לא חיישינן לזנות שיזנה קרובו עם אשתו לאביו של מתיר נמי תשתי ואמאי תני לבניה ולאחיה וללא תני נמי לאביו: לא מיבעיא לאביו. של מתיר דמותרות ולא חיישינן שמה יזנה מתיר זה עמה: דבזיז מיניה. בוש הוה מאביו ואימתו עליו: (כ"ז)

תוספות אגב מיתה נקט גירושין דאפי' נתגרשה כמה פעמים שריא לינשא: אי הכי אביו נמי. לא מצי לשנויי דנקט בנו לרבוא אע"ג דאסור באנוסת אביו לר' יהודה. דהתינח בניהן אבל אחיהן אמאי נקט אי לאו לדקדק אבל לאביו לא: (תוספות)

השב"א הא דתניא הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה. אוקימנא בריש פירק נושאין על האנוסה (להלן נז, א) דוקא מחיים דנטענת, אבל לאחר מיתה שריין. והא דקתני אמה ובתה ואחותה לאו דוקא, אללא הן ותולדותיהן קאמרי, אמה ואם אביה ובתה ובת בנה ובאחותה, שכלל אלו יש לחוש שמה תבא אללן ושמה יבא עליה ותנן (שם) המפתה והאונס על הנשואה חייב. וכן כתב הרב בעל הלכות (גדולות הלכות עריות) והרמב"ם ז"ל. ירושלמי (פ"ב ה"י) קדש אין אומרים לו שיכנס אללא שלא יכנס כנס אין מוסיאין מידו. מכאן נראה שכל כנס שאמרו בשמועתנו היינו כנס ממש. ולא דמי למה שאמרו בכחובות פירק האשה שנתאלמנה (כג, א) לא נשאת נשאת ממש אללא כיון שהתירו לינשא לא תלא מהתירה הראשון. דהתם כיון דברשות בית דין קדש אין מוסיאין אותה מהתירה, אבל כאן שלא ברצון חכמים קדש, וכיון שלא נשא ממש לא ישא. וגרסינן עוד בירושלמי (שם) גרש מהו שיחזיר. פירוש, כגון שעבר וכנס וגרש מהו שיחזיר, אם אומר את כן לא נמלא לזה על בניה. ונראה דוקא שהיו לה בנים מכניסה ראשונה

לפי הירושלמי הזה הרמב"ן נר"ו. ואנו מלאתי גירסא אחרת בספרים אחרים בהירושלמי ברישא וכך מלאתיה, קדש
כמי שכן אמרו לו שלא יכנסו וכנס מוליחין מידו ע"כ (וכן הוא לפנינו). ולפי גירסא זו הרי זו ממש כחותה שבכחובות,
ואם אמרו שלא לכנסו וכנס מוליחין מידו, דכיון שכן אחר התראה קונסין אותו ומוליחין מידו. סליק פירקא בס"ד
(הצ"ח)

פרק שלישי - ארבעה אחין

מתני' ארבעה אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות ומתו הנשואים את האחיות הרי אלו חולצות
ולא מתייבמות ואם קדמו וכנסו יוציאו רבי אליעזר אומר ב"ש אומרים יקיים וב"ה אומרי' יוציאו
היתה אחת מהן אסור' על האחד איסור ערוה אסור בה ומותר באחות' והשני אסור בשתיהן איסור
מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה והשניה
אסורה על זה איסור ערוה האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה וזו היא שאמרו
אחותה כשהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת: **גמ'** ש"מ יש זיקה דאי אין זיקה מכדי הני מתרי
בתי קאתיין האי לייבם חדא והאי לייבם חדא לעולם אימא לך אין זיקה ומשום דקסבר אסור
לבטל מצות יבמין דלמא אדמייבם חד מיית אידך וקמבטל מצות יבמין אי הכי תלתא נמי לא
מיבעיא קאמרינן לא מיבעיא תלתא דודאי בטלה מצות יבמין אבל ד' למיתה לא חישינן קמ"ל אי
הכי

ה"י מתני' מתני' ארבעה אחין. ולא מתייבמות. מפרש טעמא בגמ' משום זיקה דכיון דתרווייהו זקיקן להאי
ולהאי קמא דמייבם פגע באחות זקוקתו דהויא כחשתו: איסור ערוה. כגון חמותו ואם חמותו: ומותר
באחותה. דלאו אחות זקוקה היא דערוה לאו קמיה רמיא לייבומי: איסור מצוה. רמיא קמיה מדאורייתא
הלכך אסור באחותה דאחות זקוקה היא: אחותה כשהיא יבמתה. אחותה של ערוה כשהיא יבמתה אשת אחי
בעלה כשנפלה עמה לייבום: או חולצת או מתייבמת. דלאו אחות זקוקתו היא דערוה לא רמיא קמיה: גמ'
יש זיקה. כלומר חומרת זיקה לשוויי אחות זקוקתו כאחות אשתו ובמס' נדרים (דף ע"ד). פליגי בה איכא
למ"ד זקוקתו כחשתו להפרת נדריה ולאסור קרובות ואיכא למ"ד אין זיקה ובפרקין דלעיל (דף י"ז): איפליגו
בה רב הונא ורב יהודה: מתרי בתי. משני אחין נפלו: מיית אידך. ונפלה קמיה דהאי ונפקא משום אחות
אשתו בלא חליצה וייבום הלכך אמרי' להו חלוכו דאי נמי מיית אידך אח לבתר חליצה דחד הדרי האו חולץ
וחלץ לה: תלתא נמי. מאי שנא דנקט ד' אחין אי אמרת בשלמא יש זיקה אשמעי' רבותא דלע"ג דתרי אחי
נינהו ולא אלימא זיקתו דקמא דמייבם דמזינו למימר ההיא רמיא קמיה ואחותה קמי' אחיו ואפ"ה אסור
וכ"ש שלשה אחין ב' מהם נשואים שתי אחיות ומתו ונפלו שתיהן לפני זה שתיהן אסורות דתרווייהו עליה
רמיא זיקתו חמורה וכי נסיב הוי פגע באחות זקוקתו אללא אי משום ביטול מצות יבמין אפי' תלתא נמי
ומתו השנים הנשואים שתי אחיות חולצות דאי מייבם חדא נפקא אידך בולא כלום: (ה"י)

תוספות מתני' חולצות ולא מתייבמות. פירשתי לעיל (דף יח. ד"ה דלמא וכו') ועוד נפרש בגמ' גבי פלוגתא
דרב ר' יוחנן: אי הכי תלתא נמי. אי אמרת בשלמא יש זיקה ניחא דנקט ארבעה לאשמועינן דאפי' בתרי
יש זיקה אלא אי אין זיקה וטעמא משום ביטול מצות יבמין לישמעינן תלתא דהוי רבותא טפי דאסור לבטל
אע"ג דחדא מינייהו לא חזיא לייבומי וכל שכן בד' דשתיהן ראיות להתייבם זה אחת וזה אחת דאסור ועוד

אר"י דמצי לפרש דס"ד השתא דחיישינן למיתה דתרי כמו למיתה דחד ולהכי פריך א"ה תלתא נמי כיון
דלא אתא לאשמועינן חידוש של חשש מיתה מדלא נקט חמשה דהוי רבותא טפי אלא לאשמעינן דאסור
בבטל זה יכול להשמיענו אפילו בתלתא: (תוספות)

רש"א אי הכי תלתא נמי. פירוש, ולמה שנה סדר המשנה בזה שכולה בשלשה אחין, ואי נמי למה ריבה באחין ככדי,
ופירש רש"י ז"ל אי הכי תלתא נמי, אי אמרת בשלמא יש זיקה לאשמועינן רבותא דאפילו בתרי נמי שי זיקה. פירוש
לפירוש דמשום דאיכא מאן דאמר דבהד יש זיקא ובהרי לא, אלטריך לאשמועינן דאפילו בתרי יש זיקה. אבל למאן
דאמר אסור לבטל מנחה יבמין לא אלטריך, משום דקא סלקא דעתך למאן דחייש לבטול מנחה יבמין, אפילו לספקא
חייש וכדאמרינן בריש פרק כיכד (יה, ה) מאן דחייש איכא אפילו לספיקי חייש, ומאן דלא חייש אפילו לודאי לא חייש.
ופרקין דלמאן דאמר נמי אסור לבטל איכא רבותא טפי בהא ורבותינו בעלי התוס' פירשו דקא סלקא דעתך דלמאן
דאמר אסור לבטל מנחה יבמין איכא חדוש טפי בתלתא, דלא תימא דארבעה שתייהן ראויות להתייבם זו לחד וזו לחד,
בהנהו איכא למיחש לבטול מנחה יבמין, אבל בתלתא דעל כרחין חדא לא חזיא משעת נפילה ליבום בכי הא לא ניהוש,
ותתבטל אפילו לכתחלה קא משמע לן. ופרש"י נ"ל עיקר, דלפי פירוש זה לא הוה ליה למימר תלתא נמי דאדברה הוה
ליה למימר אי הכי ליתני תלתא ופרקין דבארבעה איכא רבותא טפי. (רש"א)

דף כו - ב

חמשה נמי למיתה דתרי לא חיישינן אמר רבא בר רב הונא אמר רב שלש אחיות יבמות שנפלו לפני
שני אחין יבמין זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת ואמצעית צריכה חליצה משניהם אמר ליה רבה
מדקאמרת אמצעית צריכה חליצה משניהם קסברת יש זיקה והויא לה חליצה פסולה וחליצה
פסולה צריך לחזור על כל האחין אי הכי קמייתא נמי אי דנפול בבת אחת הכי נמי לא צריכא דנפול
בזו אחר זו נפלה חדא חלץ לה ראובן נפלה אידך חלץ לה שמעון נפלה אידך חלץ לה האי מפקע
זיקתו חלץ לה האי מפקע זיקתו והאמר רב אין זיקה לדברי האומר יש זיקה קאמר ושמואל אמר
אחד חולץ לכולן מכדי שמעינן ליה לשמואל דאמר חליצה מעליא בעינן דאמר שמואל

רש"י חמשה נמי. שנים נשואים שתי אחיות ומתו השנים ונשארו השלשה דלמא אדמייבם חד מייתו לכו תרי
ובטלה מנחה יבמין: לפני שני אחין יבמין. כלומר לפני שני אחי בעליהן שהן יבמיהן: אמר רבה. כלומר שליטת
ולאו דוקא נקט: כריכה חליצה משניהן. כדמפרש ואזיל: לא גרסינן מדקאמרת זה חולץ כו' אלכ ה"ג
מדקאמרת כריכה חליצה משניהם קסברת יש זיקה והויא לה חליצה פסולה וחליצה פסולה כריכה לחזור כו'.
כלומר מדקאמרת כריכה חליצה משניהם קסברת אלימא מנחה זיקת יבמין למירמי אתרווייהו והך חליצה
על כרחיך חליצה פסולה היא כלומר גרועה שאם רצה לייבם אינו יכול דאחות חלוטתו היא הילכך לאו
מעלייתא היא וכריכה לחזור על כולן דלא מיפקעא זיקה דתרווייהו בתלצה דחדא משום דאלימא זיקה
ורמיא אתרווייהו: קמייתא. שתיים ראשונות נמי ליבעו חליצה משניהם דחליטתן נמי לאו מעלייתא היא דאי
בעי לייבומי לא מצי הואיל ויש זיקה: בבת אחת. כלומר אם באו לחלוץ כאחת שלא הספיקה הראשונה
לחלוץ עד שנפלה גם השניה והשלישית הכי נמי דכולן כריכות לחזור אחר כל האחין: הכא דנפלו זו אחר זו.

נפילתה של זו אחר חליצתה של זו: נפלה לה חדא חלץ לה ראובן. וחליצה כשרה היתה שאם ראה יכול לייבם: נפלה אידך חלץ לה שמעון. וגם זו כשרה שאם ראה מייבם ואין כאן אחות זקוקה שכבר חלצה אחותה קודם נפילת זו נפלה שליטת אי בעי לייבומי לא מאי דאחות חלוצת שניהם היא וכולא כלום נמי לא נפקא דאחות חלוצת אינה חלצה מדברי סופרים לקמן בהחולץ (דף מ:). הלכך חלץ האי חליצה כל דהו ולאו מעלייתא היא שאם חפץ לא ייבם ומיהו חליצתו וזיקתו שוות שתייהן לגרוע ופקעה זיקתו בחליצתו חלץ האי מפקע זיקה: והא אמר רב אין זיקה. בפרק כילד (לעיל דף יז:). א"ר הונא אמר רב שומרת יבם שמתה מותר באמה: (כ"ט)

תוספות למיתה דתרי לא חיישינן. תימה דבפ"ק דיומא (דף ב.) גבי הא דאמר ר' יהודה אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמותו ופרכי לה רבנן א"כ אין לדבר סוף ומאי קושיא הא רבנן חיישי הכא למיתה דחד ולא דתרי ואר"י דהכי פרכי ליה כיון דחיישת למיתה דזמן מועט אע"ג דלא שכיחא תחוש נמי למיתה דתרי אע"ג דלא שכיח וא"כ אין לדבר סוף ומשני התם (דף יג.) דלר' יהודה מיתה דחדא שכיחא פירוש אפי' לזמן מועט דתרי לא שכיחא והא דקאמרי התם רבנן מיתה לא שכיחא לאו משום שאין לדבר סוף דהא דקאמר אין לדבר סוף היינו משום דלא שכיח כדפרישי' כי מיתה דחד [דשכיח] יש לדבר סוף דתרי ודאי לא שכיחי: מדקאמרת אמצעית צריכה חליצה משניהם קא סברת יש זיקה וחליצה פסולה וכו'. ואית ספרים דגרסי מדקאמר זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת קא סברת יש זיקה ופי' בקונטרס דלא גרסי' ליה ונראה דלא גרסי ליה בקונטרס משום דלמ"ד אין זיקה נמי זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת דאי אפשר לייבם אחת משום ביטול מצות יבמין וליכא למימר נמי דאחד יחלוץ לשתייהן דלמ"ד אין זיקה נמי אין חליצה פסולה של ראובן שכבר חלץ לאחת מפקעת זיקת שמעון החשובה דהא לקמן קאמר בשלמא צרה דרחל לא תפטר משום דחליצת רחל חליצה פסולה היא אלמא אפי' למ"ד אין זיקה אין חליצת רחל פוטרת זיקת צרתה החשובה דהא אוקי דשמואל אליבא דמ"ד אין זיקה קאמר וה"ה דה"נ לא תפטר חליצת ראובן השניה מאח השני דהא אכתי לא מסיק אדעתיה לחלק בין מיפטר נפשה בין מיפטר צרה ולר"י נראה דשפיר גרסי' ליה דלפי האמת למ"ד אין זיקה חליצה גרועה פוטרת החשובה הימנה דאמרי' בהדיא בפרק ר"ג (לקמן דף נא. ושם) דלמ"ד אין זיקה חלץ לבעלת הגט נפטרה צרתה אע"ג דבעלת הגט חליצתה פסולה טפי משל צרה שהרי חשובה כחלוצה אצלו למיסר בקרובותיה וע"כ שמואל דאמר חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לבעלת הגט לא נפטרה צרה סבר דיש זיקה וסוגיא דבסמוך אינה לפי האמת אלא ה"פ בשלמא צרה דרחל לא תפטר כלומר אפי' אם תאמר דלמ"ד אין זיקה נמי חליצה פסולה צריכה לחזור והשתא ניחא דצרת רחל לא תפטר מ"מ צרה דלאה תפטר דחליצה כשרה היא תדע דאותה סוגיא אינה לפי האמת דהא פריך בתר הכי ואצרה דרחל מי מיפטרא והתנן כו' אלמא בעי למימר דלמ"ד אין זיקה לא מיפטרא רחל בחליצת צרה אע"ג דלא אסירא צרה אלא מכחה וכ"ש אם היו שוות וא"כ איך מדקדק אפילו לפי גירסת הקונט' דיש זיקה מדקאמר אמצעית צריכה חליצה משניהם אלא על אותה סוגיא אין לסמוך כדפרישי' דלא קאי הכי וכי מפרש דשמואל התחיל ולא התחיל קאמר לא יאמר עוד דשמואל אליבא דמ"ד אין זיקה קאמר כמו שאפרש דלדידיה חלץ לאחיות ולבעלת הגט נפטרו צרות וגרסינן שפיר מדקאמר זה חולץ לאחת כו' קסבר יש זיקה ומדקאמר אמצעית צריכה חליצה משניהם קא סבר דחליצה פסולה צריכה לחזור ואע"ג דתרווייהו יכול לדקדק מסיפא מ"מ מה שיכול לדקדק מרישא מדקדק: וחליצה פסולה צריך לחזור וכו'. לא כמו שפירש בקונטרס דכל היכא שאינו יכול לייבם חשיבה חליצה פסולה דהא אמר בפ"ק (לעיל דף יא:). גבי מחזיר גרושתו או היא או צרתה חולצת ולא חשיבה חליצת גרושה חליצה פסולה אע"ג דאין יכול לייבמה ולקמן נמי קאמר אלא צרה דלאה תפטר דחליצתה כשרה אלמא חשיבא לה חליצה כשרה אע"ג דאסירא ליבמה משום ביטול מצות יבמין דנהי דלא מבטל מצות יבמין מצרת רחל דאע"ג דכשייבם לאה יהיה אסור בצרת רחל כמו שאסור בצרת קרובת חלוצתו מ"מ חליצה מיהא בעיא דאורייתא דאינה צרת אחות אשה לאחר שיבם לאה [כיון שכבר] לא היתה צרת [אחות אשה] משמת בעלה וכשיחלוץ לצרת רחל לא מיתסרא לאה דמותר אדם בקרובת צרת חלוצתו מ"מ איכא ביטול מצות יבמין אם יבא לייבם לאה דחיישינן שמא תמות צרת רחל וקא מבטל מרחל מצות יבמין וליכא למימר דיש לרחל צרות הרבה דליכא למיחש למיתה דכולהו אי נמי כשחלץ ללאה קודם נפילת רחל א"כ בחנם דחק לתרץ מאי לא נפטרו צרות אצרות רחל ומאי צרות צרות דעלמא דה"ל לאוקומי טפי בנפול בבת אחת ואין כי אם צרה אחת ללאה וצרה אחת לרחל דאז אסורה לייבם לאה משום ביטול מצות יבמין אלא נראה לר"י דלא חשיבא חליצה פסולה אלא אחות זקוקתו למ"ד יש זיקה או אחות חלוצתו לכ"ע ובעלת הגט ובעלת מאמר דבכולהו קלשא זיקה דאחות זקוקתו דמיא לאחות אשתו דאין בה זיקה ואחות חלוצתו כאחות גרושתו ובעלת הגט דמיא לחלוצה ובעלת מאמר לכנוסה

דאין בה זיקה וכן סוטה דרבנן דקרי ליה בירושלמי חליצה פסולה גבי הא דא"ר שמעון ביאתה כו' דדמיה נמי לסוטה דאורייתא דאין בה זיקה דטומאה כתיב בה כעירות אבל מחזיר גרושתו ואסור לבטל מצות יבמין לא נגרעה בהם הזיקה ולהכי חשיבי חליצה כשרה: דנפול בזה אחר זה נפלה חדא חלץ לה ראובן כו'. הקשה ה"ר אברהם מבורגוי"ל אמאי נקט שלש אחיות דחידוש זה יכול להשמיענו אפי' בב' אחיות היכא דנפול בבת אחת דכל אחד ואחד חולץ לשתייהן משום דיש זיקה וחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין ותי' דהתם משכחת לה שמתייבמת אחת דכשחלץ לשניה היא ראשונה יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה דתחזור להיתירה הראשון ומתייבמת לאח השני אע"ג דגם השני צריך לחלוץ לשניה משום דחליצה פסולה היא מ"מ אינה אסורה לו הראשונה משום אחות חלוצתו דכיון דחליצה זו לא עשה אלא משום חיזור כדמוכח לקמן (דף כז:): דפריך רבי יוסי בר' חנינא לר' יוחנן דאמר מתה השניה מותר בראשונה ממתני' דקתני חולצות שתיהן ולא מתייבמות ואמאי ליקו חד מינייהו ולחלוץ לשניה כו' והשיב לו ר' יוחנן אחיות איני יודע מי שנאן ואמאי לא שני ליה דחולצות ולא מתייבמות משום דשניה צריכה חליצה משניהם ולכך אסורה לשניהם הראשונה אלא ודאי לשני שריא כיון דלא חלץ לה אלא משום חיזור ואין ראייה דאיכא למימר דר' יוחנן לא בעי לשנויי הכי משום דסבר כשמואל דחליצה פסולה אין צריך לחזור ולפי סברתו היה יכול לומר דבשתי אחיות שריא אפי' שניה לשני. אם שחלצו לראשונה דרב לא מפליג לקמן בין ראשונה לשניה דאמר לקמן אפי' מתה ראשונה מותר בשניה ואין נראה לר"י דלעיל פ"ב (ד' יח.) משמע דלכ"ע בין למ"ד יש זיקה בין למ"ד אין זיקה שתיהן חולצות אי משום ביטול מצות יבמין או משום שנאסרה עליו שעה אחת כדפי' לעיל ודוקא ר' יוחנן הוא דאמר אחיות איני יודע מי שנאן ומתייבמת הראשונה: נפלה אידך חליץ לה כו'. והא דקרי לה אמצעיית אע"פ שהיא אחרונה משום דהאחרות כל אחת לא חלצה אלא מן האחד וזו חולצת משניהם: לדברי האומר יש זיקה קאמר. ולא מסתברא ליה למימר דרב סבר יש זיקה והיה דשומרת יבם לדברי האומרים אין זיקה קאמר משום דהתם קמ"ל תרתי דאין זיקה ומחיים אסור משום ביטול מצות יבמין משום הכי סבירא ליה דהיהא אליבא דנפשיה: (תוספות)

רשב"א גירסת הספרים כך היא מדקאמרת זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת קסבר יש זיקה. פירוש, לאו מזה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת ולא אמרינן זה חולץ וזה מביס קא' דייק, דהתם איכא למימר דהוי טעמא משום דאסור לבטל מצות יבמין, אלא מזה חולץ לאחת וזה חולץ לשניה ואין אחד חולץ לשתייהן קא' דייק. אבל רש"י ז"ל (בד"ה לא) כתב דלא גרסינן לה, אלא הכי גרסינן וכן היא בספרים מוגהים בשיבת הגאונים ז"ל מדקאמרת אמלעית צריכה חליצה משניהם קסברת יש זיקה וחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין, כלומר, מדקאמרת אמלעית צריכה חליצה משניהם, אלמא חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין, הא ליתא אלא אליבא דמאן דאמר יש זיקה, משום דאלימא זיקא הויה לה כעין כניסה, ואין צדן שחליצה זו שהיא פסולה יוציאנה מבית אחיו, אלא כל אחד מפקיע זיקתו. אבל למאן דאמר אין זיקה בחליצה כל דהוא נפקא דהא לית זיקה לאידך אחא עלה דליעכב. ומסיפא דוקא דאיכא למידק הכי אבל מרישא לא, דאף על גב דקתני זה חולץ לאחת וזה חולץ לשניה ולא חליץ חד לתרווייהו, התם היינו טעמא משום דכיון דקיימא חליצה דשמעון דהיא חליצה כשרה לא חליץ לה ראובן חליצה פסולה, דחליצה דשמעון דאכתי לא חליץ לאחיות כלל אלימא ועדיפא מחליצה דראובן דחליץ כבר לאידך ואפילו למאן דאמר אין זיקה, ולעולם הוה אמניא דאמלעית אינה צריכה חליצה אלא מאמר מהם כיון דחליצת שניהם שוות בה בפסול. ותדע לך דהא מוכח לקמן בשמעתין (כו, א) דאפילו למאן דאמר אין זיקה חליצה פסולה של זה דקא חליץ לאחות חלוצתו מפקעת חליצה חשובה של אח השני, דהא אוקימנא שמואל דאמר חלץ לנרות נפטרו אחיות כמאן דאמר אין זיקה, ואפילו הכי אקשינן בסמוך בשלמא כרה דרחל לא תפטר כיון דחלץ לה לללא וחלץ לה לרחל הויה לה חליצה דרחל פסולה. אלמא לא פטרה כרה אפילו למאן דאמר אין זיקה. והוא הדין דלא מיפקעא זיקה האח השני שהיא חשובה בחליצת האח הראשון שהיא פסולה ואף על גב דבסמוך (סס) מפליג בין למיפטר נפשה למפטר חברתה, היינו דוקא לאיכא דאמרי, אבל השתא אכתי לא מסקינן דעתין הויה סברא. אבל מאמלעית שצריכה לחלץ משניהו, דייקנן שפיר דחליצת שניהם פסולה, ואפילו הכי לא מיפטר אח בחליצת חד מנייהו, וזה אי אפשר אלא למאן דאמר יש זיקה. והיינו נמי דהשתא דדייקנן מסיפא דחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין, קשיא לן רישא, ואמרינן אי הכי קמייאתא נמי, כלומר הראשונות יהיו צריכות לחזור על כל האחין, ואם איתא דמדקמייאתא דזה חולץ לאחת וזה חולץ לשניה הוה דדייקנן דיש זיקה ועלייהו קיימא, מאי קא מקשה קמייאתא נמי, הא לא הוה ליה למימר אלא אי הכי תרווייהו ליחלוץ להאי. אבל בתוספות (בד"ה מדקאמרת)

אומרים דשפיר גרסינן כגירסת הספרים ואין כריך למחוק, ודלמי הוה סבירא לן השתא דלמאן דאמר אין זיקה אין כריכין שניהם לחלוץ אלא חולץ לשתייהו, דחליצה פסולה אינה כריכה לחזר, וכדאיתא בהדיא בפר"ג (נא, א) דלמאן דאמר אין זיקה חליץ לבעלת הגט נפטרה כרה. ואין להביא ראיה מסוגיא דלקמן (כז, א) שסוברת בהפך, דלא קיימא לן כההיא סוגיא וליכא למידק מינה מידוי. ותדע לך דלפי סוגיא דלקמן אפילו מאמנעית ליכא למידק מינה מידוי, דהא מקשינן לקמן אכרה מי מיפטרה רחל, והא תנן אסור לאדם כרתה קרובת חליצהו, אלמא אף על גב דכרת רחל לא מיתסרא אלא משום לתא דרחל, אפילו הכי לא מיפטרה רחל בחליצתה ואפילו למאן דאמר אין זיקה, אלמא חליצה פסולה אינו פוטרת כרתה, אם כן חליצה ראובן לא מפקיע חליצת שמעון הפסולה כותיה, דהשתא אכתי לא מסקינן ההיא סברה דלמיפטרה נפשה דבסמוך כדכתבינן. אלא ודאי ליכא סיעתא ולא תיובתא מההיא סוגיא כלל, אלא שיטת עדיין להקשות מדאמרין אי הכי קמיימא נמי. ואולי נמאר דלישנא קיימא הוא והכי קאמר אי הכי הני קמיימא נמי נימא באמנעית שתהא כל אחת חולצת משניהם. אי דנפול בבת אחת הכי נמי הכי במאי עסקינן דנפול בזו אחר זו. ואם תאמר אמאי נקט תלתא, לימא שתי אחיות שנפלו לפני שני יבמין זה חולץ לשתייהם וזה חולץ לשתייהם, וכשנפלו שתייהם בבת אחת דשמעינן מינה יש זיקה וחליצה פסולה כריכה לחזור על כל האחים (עי' הוס' ד"ה דנפול). יש מתרצין דלדודיע כחו דשמואל אכטריך שאף על פי שחליצת שמעון חליצה כשרה לגמרי וחליצת ראובן חליצה פסולה לגמרי, למיפטרה נפשה פוטרה, וללישנא קמא דשמואל דקאמר אלאמנעית כריך היה לומר שלש, שאלו ב' זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת ואפילו לשמואל דחליצה מעולה בעינן (עיין רמב"ן). ואינו מחזור לי דללישנא בחרא שפיר שמעינן מינה דחליצה פסולה לגמרי פטרה נפשה אפילו במקום דליכא חליצה כשרה לגמרי, דכיון דחלץ ראובן לאחת הותרה השניה לשמעון אחיו לגמרי ואפילו ליבום, בין שחלץ ראובן למי שנפלה ראשונה בין שחלץ למי שנפלה שניה כדאיתא בשמעטא דלקמן (כז, ב) ואליצא דרב דהוא מנארא דשמעטא, ואי נמי בשחלץ הראשון לשניה ולכולי עלמא, דהויא לה ראשונה יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להתירה הראשון (להלן כז, ב) ואפילו ללישנא קמא דשמואל לא כריך, דאלו נקט שהים זה חולץ לשתייהו וזה חולץ לשתייהו ואמר שמואל זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת, משום דכיון דקיימא חליצת שמעון חליצה מעולה לא פטרה חליצת ראובן דגריעא, שפיר הוה שמעינן דהיכא דליכא שלש, אמנעית אינה כריכה חליצה משניהם, דאם איתא אפילו שהים הא ליחליץ תרוייהו והא ליחליץ תרוייהו וכו'. (הש"ס)

חלץ לאחיות לא נפטרו צרות היכא דקיימא חליצה דשמעון חליצה כשרה חליץ לה ראובן חליצה פסולה מאי אחד חולץ לכולן נמי דקאמר אלאמנעית והא כולן קאמר כיון דרובה גביה קרי ליה כולן ואיבעית אימא כי קאמר שמואל חליצה מעליא בעינן ה'מ למיפטרה צרתה אבל מפטרה נפשה פטרה גופא אמר שמואל חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לצרות נפטרו צרות חלץ לבעלת הגט לא נפטרה צרה לצרה נפטרה בעלת הגט חלץ לבעלת המאמר לא נפטרה צרה לצרה נפטרה בעלת המאמר מאי שנא לאחיות דלא נפטרו צרות דהויא לו אחות אשה בזיקה חלץ לצרות נמי לא ליפטרו אחיות דהויא להו צרות אחות אשה בזיקה קסבר שמואל אין זיקה והא אמר שמואל יש זיקה לדברי האומר אין זיקה קאמר אי הכי חלץ לאחיות אמאי לא נפטרו צרות בשלמא צרה דרחל לא תיפטרה דכיון דחלץ לה ללאה והדר חלץ לרחל הויא לה חליצה דרחל חליצה פסולה אלא צרה דלאה תיפטרה מאי לא נפטרו צרות נמי דקאמר אצרה דרחל והא צרות קאמר צרות דעלמא אי הכי חלץ לצרות נפטרו אחיות ואצרת רחל מי מיפטרה והא תנן אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו שמואל נמי

התחיל ולא התחיל קאמר התחיל באחיות לא יגמור בצרות דתנן אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו התחיל בצרות יגמור אף באחיות דתנן מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו רב אשי אמר לעולם כדקאמרת ומשום דלא אלימא זיקה לשויי לצרה כערוה תניא כוותיה דרב אשי חלץ לאחיות לא נפטרו צרות הא לצרות נפטרו אחיות מאי טעמא לאו משום דקסבר יש זיקה ולא אלימא זיקה לשוייה לצרה כערוה א"ר אבא בר ממל הא מני ב"ש היא דתנן בית שמאי מתירין הצרות לאחין אי הכי יבומי נמי תתייבם כרבי יוחנן בן נורי דאמר בואו ונתקן להם לצרות שיהו חולצות ולא מתייבמות והאמר מר לא הספיקו לגמור את הדבר עד שנטרפה השעה אמר רב נחמן בר יצחק אחריו חזרו ותקנו: איבעיא להו

ר"י חלץ לאחיות. שתי אחיות שנפלו לפניו משני אחים וכל אחת כרתה עמה וחלץ לאחיות לא נפטרו כרותיהן הואיל ואי בעי לייבומי לא מצי אלכא יחלוץ לכרות ויפטרו אחיות ואע"ג דלרות נמי אי הוה בעי לא הוה מייבם מיהו קל איסורם משל אחיות הלכך אף חליאתם משובחות משל אחיות והכי מפרש לקמן: היכא דקיימא חליצה דשמעון חליצה כשרה. לחלוץ לשניה שהיא לא חלץ לראשונה: חלץ לה ראובן חליצה פסולה. בתמיה ראובן שחלץ לראשונה והויא הך אחות חלוצתו ולא חליצה מעליא היא כדשמעון דזיקה גרידתא היא: אלאמנעית. כלומר השלישית לאחר שחלץ שמעון לשניה שהיא על שניהן אחות חלוצה ושניהן שוין בה וקסבר חליצה פסולה אין כריכה לחזור על כל האחין: כיון דרובה גביה. שהחולץ לשלישית חלץ לב': למיפטר כרה. כדקאמר' לא נפטרו כרות: אבל מיפטר א נפשה פטרה. בחליצה דכל דהו הלכך אחד חולץ לג' היכא דליכא כרות בהדייהו: לבטלת הגט. ב' יבמות מאח אחד ונתן יבם גט לאחת מהן שוב אין חליצתה הוגנת כל כך דקלישא זיקתה ואם חלץ לה לא נפטרה כרה: חלץ לבטלת מאמר. עשה מאמר באחת מנשי אחיו המת ואח"כ חלץ לה לא נפטרה כרה שחליצה זו אינה פוטרת לגמרי שעדיין כריכה גט למאמרו דתנן בפרק ר"ג (לקמן דף ג.) עשה מאמר וחלץ כריכה הימנו גט ואע"ג דיהיב לה גט אחר דחלץ לה הוא דמהניא אבל כרתה כריכה חליצה אבל חלץ לכרה נפטרה בעלת מאמר מחליצה ואינה כריכה אלכא גט למאמרו: דהויא אחות אשה בזיקה. ואי הוה בעי לייבומי לא מצי ולהכי גריעה חליצתה: לכרות נמי. הא כרת אחות זקוקה היא ואסירא לייבומי לכרה במקום ערוה קיימא: והאמר שמואל כו'. בפ"ב: אי הכי. דאין זיקה חלץ לאחיות שחליצה הוגנת היא: בשלמא כרה דרחל. דחלצה באחרונה לא הפטר דחליצה דרחל גרועה הואי דאי בעי לייבומי לא מצי דאחות חלוצתו היא: אלכא כרה דלחא תיפטר. דחליצת לחא כשרה היא דאי הוה בעי מצי לייבומי: כרות דעלמא. כלומר כל היכא דמיתרמי כה"ג לא נפטרו כרות של אחרונה: אי הכי. דלרות דקאמר שמואל בכרה דרחל שחלצה באחרונה קאמר: חלץ לכרות נפטרו אחיות. בתמיה דכי חלץ לכרת אחות החלוצה נפטרה אחות החלוצה: אכרה דרחל מי מיפטר. אחליצה לכרה מי מיפטר רחל: והא תנן. בהחולץ: אסור אדם בכרת קרובת חלוצתו. ואפילו לא היתה כרתה מאחיו אלכא מנכרי וטעמא התם מפרש והכא נמי אי הוה בעי לייבומי לא מצי: התחיל באחיות. שחלץ ללחא לא יגמור בכרות לא פטרה חליצת כרה דרחל את רחל: דתנן אסור אדם כו'. וכ"ש דלא יגמור באחיות דחליצת רחל לא מיפטר כרה דלאו חליצה מעלייתא היא דאחות חלוצתו היא אלכא שתיהן כריכות חליצה: התחיל בכרות. שחלץ לכרת לחא: יגמור אף באחיות. אם רכה לחלוץ לרחל נפטרה כרתה ואע"ג דרחל קרובת לחא שהיא כרת חלוצתו לא גריע בהכי דתנן מותר אדם בקרובת כרת חלוצתו וה"נ כיון דאין זיקה אי הוה בעי לייבומי לרחל מייבם וכל שכן גמר בכרת רחל ולא ברחל דשכיחא מילתא טפי: לעולם. כדאמר שמואל ברישא חלץ לאחיות לא נפטרו כרות משום דיש זיקה וחליצת האחיות גרועה ואפילו כרת לחא לא מיפטר חלץ לכרות נפטרו אחיות דחליצתן משובחות משל אחיות דקשיא לך הויא כרת אחות אשה בזיקה והויא כי אחות זקוקה גופה לא היא משום דלא אלימא זיקה

לשוויי לזרה כי ערוה ולא גזרו חכמים אלא באחות זקוקה: הכרות לאחיו. ואפילו כרת אחות אשה שרי לייבומי וכ"ס כרת אחות זקוקה: אי הכי. אמאי תני חלץ יבומי נמי תתייבם הכרה: (ר"ש)

תוספות מאי אחד חולץ לכולן דקאמר אמצעות. תימה דלקמן מסקינן דשמואל התחיל ולא התחיל קאמר והתחיל באחיות לא יגמור בצרות ולא מיפטר רחל בחליצת צרתה וכ"ש היכא דשניהן שוין דבעינן חליצה מתרוייהו דלהאי שינויא לא מפלגינן בין מיפטר נפשה למיפטר צרה ואר"י דהוא דמפרש לקמן דשמואל התחיל ולא התחיל קאמר סבר כשינויא דבסמוך דמפלגינן בין מיפטר נפשה למיפטר צרה ושינויא דהכא דאחד חולץ לכולן אמצעות סבר כרב אשי דאמר לקמן לא אלימא זיקה לשוויי צרה כערוה וחליצת צרות הוא חליצה כשרה ולהכי חלץ לאחיות לא נפטרו צרות אבל הכא דשתיהן שוין אחד חולץ לכולן: אלא צרה דלאה תיפטר. דהא חליצה כשרה היא פי' בקונט' דאי בעי מייבם לה וא"א לומר כן דאסירא ליה משום ביטול מצות יבמין ומ"מ לא חשיב בהכי חליצה פסולה כדפרישית לעיל: א"ה חלץ לצרות נפטרו אחיות ואצרת רחל מי מיפטר. פירוש כיון דאוקמה חלץ לאחיות לא נפטרו צרות דוקא מרחל ומשום שחלץ ללאה בעינן זה נמי שחלץ ללאה חלץ לצרות נמי לא נפטרו אחיות: שמואל התחיל ולא התחיל קאמר. השתא לפי המסקנא לית ליה להא דשמואל לדברי האומר אין זיקה [קאמר] דלפי האמת למ"ד אין זיקה חלץ לאחיות ולבעלת גט נפטרו צרות אחיות אלא שמואל אליבא דנפשיה דאית ליה זיקה קאמר והא דלא קאמר אלא לפי שלא הוזכר שם אמורא תחלה ומיירי כשחלץ ללאה קודם נפילת רחל וצרתה ולהכי התחיל בצרת לאה יגמור אף ברחל דכשנפלה רחל כבר נפטרה לאה בחליצת צרתה וחליצת רחל חליצה כשרה היא דלא הוא אלא קרובת צרת חלוצתה וקצת דוחק הוא דה"ל לפרש בהדיא דאיירי בנפול זה אחר זה כיון דעד השתא הוא איירי בנפול בבת אחת ועוד אמר ר"י דמצינו לפרש דאיירי אפי' נפול בבת אחת כדס"ד עד השתא ואפ"ה התחיל בצרת לאה יגמור ברחל ואע"ג דחליצת הצרה היא חליצה פסולה דהוא לה צרת אחות אשה בזיקה ולא מיפטר לאה בחליצתה מ"מ חשיב חליצת רחל חליצה כשרה ואפ"ה אי חלץ ללאה ברישא קודם רחל כיון דלא נשתייר בלאה אלא זיקה מועטת שכבר חלץ לצרתה חליצה חשובה טפי ולהכי לא חשיב רחל אחות חלוצתו כעין שפירש ה"ר אברהם לעיל ואע"ג דקודם שחלץ לצרת לאה כבר נאסרה רחל ושמואל סבר בהחולץ (לקמן ד' מ:): כיון שנאסרה עליו שעה אחת נאסרה עולמית מכל מקום הוי חליצת רחל חליצה כשרה כיון דעכשיו אינה אחות זקוקתו ואינה אסורה אלא משום שנאסרה עליו כבר: תניא כוותיה דרב אשי. אברייתא לא שייך למימר דהתחיל ולא התחיל קאמר דא"כ הוה ליה לפרושי הכי בהדיא אבל שמואל דאיירי נמי בבעלת הגט ובעלת מאמר נקט לשון השוה בכולן: א"ה יבומי נמי תתייבם. וא"ת אין ה"נ ומ"מ נקט חליצה לאשמועינן דחליצה פסולה אינה פוטרת כמו שמואל לישנא דהתחיל ולא התחיל ה"מ למינקט יבום וי"ל דשמואל לא נקט יבום משום דמתני' היא מותר אדם בקרובת כו' אבל ברייתא ה"ל למנקט יבום דעדיפא טפי אי נמי לשמעין תרוייהו: אחריו חזרו ותקנו. דחוק לומר כן משום דלא מסתבר ליה למימר דלא אלימא זיקה לשוויי לצרה כערוה: (תוספות)

רשב"א הא דאקשינן חלץ לזרות נמי לא ליפטר אחיות. ללישנא דתנא דשמואל דאמר למיפטר נפשה פטרה קאי, דאלו חליצתה קמא דאמר ארמאעית, אדרבה הוה ליה לאקשויי אפילו חלץ לאחיות ליפטר דהא כוליה חליצות פסולות נינהו, וליכא חדא מינייהו מעולה. אלא כרה ללא תפטר דהא חליצה כשרה היא. אי כשרה לגמרי קאמר קאי אמאי דאמרין לעיל (כו, ב) דנפול בזו אחר זו, דאי צבת אחת אפילו למאן דאמר אין זיקה מכל מקום הא לא מיבמה, משום דאסור לבטל מרות יבמין. ואיכא למימר דאפילו נפול צבת אחת קרי ליה כשרה, כיון דביאתה כשרה שאין לה פסול מחמת ענמה, אלא משום גזרה דלמה מיית ומיבטל מרות יבמין כנ"ל. לא אלימא זיקה לשווייה כרה כערוה. פרש"י ז"ל (בד"ה לעולם) דלא גזרו אלא בה, אבל צרתה לא. לכאורה משמע מדבריו ז"ל שאפילו ליבום שריא, ואינו מחזור בעיני מדאמרין לקמן אי כבית שמאי יבומי נמי תתייבם, אלמא לדידן לא תתייבם. אלא לא אלימא כערוה, ומעולה היא טפי מינה קאמר כנ"ל. והגהה: אמר מאיר כן הוא האמת גם לדעת ר"י, כי כן אמר בתחלת הסוגיא (בד"ה חלץ לאחיות) ואף על גב דלזרות נמי אי הוה בעי לא הוה מייבם מייהו קל אסורין משל אחיות, הלכך אף חליצתן משובחת משל אחיות והכי מפרש לקמן ע"כ. הרי שגילה לנו האמת. וז"ל רש"י ז"ל ולא גזרו חכמים אלא באחות זקוקה ע"כ. והכי פירשו, לא גזרו חכמים להיות כערוה לאסור קרובות משום דיש זיקה אלא באחות זקוקה. והכי סבירא ליה לשמואל דפרק כילד (יה, ב) דשומרת יבם שמתה אסור באמה דחמירא זיקא לשווייה כאשה למיסר תמותה, ולזה לבד עשאורה לאחות זקוקה באחות אשה לגמרי, אבל לא שתעשה כרתה כמותה שיה בשוה, מיהו איסורא איכא, זהו נראה

ליישב דברי רש"י ז"ל ואל יודע אם לכך כיוון. שמואל נמי התחיל ולא התחיל קאמר התחיל באחיות לא יגמור אף בצרות. לחליצה פסולה היא ולא פטרה חדא לחברתה, אלכא חולץ הוא לרחל ולצרתה. ואם תאמר אם כן צרה בעל הגט אמאי פטרה בעלת הגט, ואי נמי צרה בעלת מאמר אמאי פטרה בעלת המאמר, דהא תרווייהו חליצות פסולות נינהו, יך לומר דשאני התם גט ומאמר גזרות דרבנן נינהו, והלכך הוה דעבד בה מעשה מקריא חליצה פסולה, אידך ללא עבד בה מעשה אף על גב דאסירא, מכל מקום חליצת זיקתה. ותדע דבעלת הגט ובעלת המאמר נאסרות בקרביו והוא נאסר בקרובותיהן (להלן נא, א) ושאר היבמות והצרות, מפ"י רמב"ן מותרות בקרביו והוא מותר בקרובותיהן (משנה להלן מ, ב) והלכך צרות לחליצת זיקתו טפי פוטרות אותן, אבל הן דקלישא זיקתו אינן פוטרות צרותיהן. אבל אחיות וצרות תרווייהו כי הדדי נינהו ושוות הן בפסול, למאי דקא סלקא דעתך השתא, ולהך לא זו פוטרת זו ולא זו פוטרת זו. ואי קשיא לך דהא דאמרין לעיל כי קאמר שמואל אחד חולץ לכוון אמעית, כלומר משום דאי אפשר לה בחליצה מעולה פטר לה חליצה פסולה חד מינייהו, דאלמלא חליצה פסולה פוטרת כיוצא בה ממנא. איכא למימר דהשתא כלישנא בתרא דלעיל דאמרין למיפטר נפשה אפילו חליצה פסולה פטרה סבירא לן. ומיהו אכתי קשיא דהא תנן בפרק ר"ג (ג, ב) עשה מאמר בזו ומאמר בזו צריכות הימנו שני גיטין וחליצה, אלמלא מדקתני וחליצה ולא קתני ושאני חליצות דקתני שני גיטין, שמעינן מינה דאינו צריך לחלוץ אלכא לאחת מהן. וכן פירש רש"י התם. ותניא התם בצרייתא (נא, א) כיצד ר"ג אומר אין גט אחר גט נתן גט לזו ונתן גט לזו ר"ג אומר חולץ לראשונה ואסור בקרובותיה ומותר בקרובות שניה וחכמים אומרים אסור בקרובות שתיהן וחליצה לאחת מהן. אלמלא מדסבירא ליה לרבנן דיך גט אחר גט וזיקת שתיהן קלישא חליצת אחד מהן פוטרת חברתה, אלמלא חליצה פסולה פוטרת דכותה, ומאי שנא רחל וצרתה דשתיהן שוות, יך לומר דקא סלקא דעתך השתא להאי לישנא דלא אמר שמואל אלכא בעריות וצרותיהן, אבל בצנות גט ומאמר כל היכא דכי הדדי נינהו פוטרות זו את זו. אבל רב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחיין, מוקי לה כמאן דאמר אין זיקה, אבל כמאן דאמר יך זיקה צריכה שתי חליצות וכדאיתא התם. ואי נמי יך לומר דסוגיין דהכא פליגא אההיא, וסוגיין דהכא לא קמה וכסוגיא דהתם קיימא לן וכדכתובנא לעיל. והשתא נמי ניחא דאף על גב דהכא משמע דלשמואל אפילו כמאן דאמר אין זיקה סבירא ליה דבעינן חליצה מעולה, וצריש פרה ר"ג (נא, א) דאמרין איכא דהניא התם נתן גט לזו וגט לזו ר"ג אומר חולץ לראשונה. כלומר אף על פי שהראשונה חליצה פסולה והשניה חליצה כשרה לדעת ר"ג דאמר אין גט אחר גט. ואמרין עלה לימא תהוי תיובתיה דשמואל דאמר שמואל חלץ לבעלת הגט לא נפטרה צרה, ופרקינן אמר לך שמואל כי קא אמרנא חליצת דמאן דאמר יך זיקה ור"ג סבר אין זיקה. אלמלא כמאן דאמר אין זיקה אף על גב דקיימא חליצת דרחל חליצה כשרה חלץ לה לצרתה חליצה פסולה. וסוגיא דהתם איתא כרב אשי דהכא דמוקי לה דלשמואל כמאן דאמר יך זיקה. ואי נמי איכא למימר דלישנא קמא דהכא נמי דאמרין דשמואל כמאן דאמר אין זיקה אמרה, לא קשיא מדר"ג, דאמר לך שמואל פליגי רבנן עליה דר"ג אף בזו וסבירא להו דכל היכא דאיכא חליצה כשרה וחליצה פסולה חלץ לה לכשרה פוטרת חברתה, אבל חלץ לפסולה לא נפטרת צרתה, וכבעלת הגט ומאמר דלא פליגי רבנן בההיא צרייתא לומר חולץ לשניה, משום דלידדהו כי הדדי נינהו, דיך גט אחר גט ומאמר אחר מאמר סבירא להו, ולא חליצת זיקת דחדא מינייהו מזיקת חברתה ומשום הכי פוטרת צרתה. הא דאמרין שמואל נמי התחיל ולא התחיל קאמר. יך לפרש דהשתא מפרשינן לה דלשמואל כמאן דאמר יך זיקה, ודוקא בשנפלו בזו אחר זו, דאי שנפלו צבת אחת אפילו התחיל בצרות לא יגמור באחיות ולא בצרות, דכל אחת צריכה חליצה, דחליצת כולן חליצה פסולה היא, אלכא שנפלו בזו אחר זו היא, דכולה סוגיין בתר ההיא דרב דלעיל רהטא, וההיא אוקימנא בשנפלו בזו אחר זו. והא נמי דאקשה בסמוך אלכא צרה ללאה הפטר לחליצה כשרה היא, בשנפלו בזו אחר זו, והיינו דקרי לה חליצה כשרה. והא דלא שני ליה הכא במאי עסקינן בשנפלו צבת אחת. משום דכולה סוגיין בשנפלו בזו אחר זו היא, וניחא ליה לשנויייה אההיא סבירא דרהטא בה כולה סוגיין. ועוד דאי צבת אחת חלץ לצרות אמאי נפטרו אחיות. ומיהו קשה קצת דאי דרינן השתא לאוקמה להא דשמואל כמאן דאמר יך זיקה, הוה ליה למימר אלכא שמואל התחיל ולא התחיל קאמר. אבל לכאורה משמע דאכתי כמאן דאמר אין זיקה מפרשינן לה, דרב אשי הוא לאוקמה דקתני מעיקרא, כלומר כפשטה וכמאן דאמר יך זיקה, ועד אוקמתו דרב אשי לא משמע לן כדמעיקרא. ועוד דאדרבה הא דשמואל ככולה סוגיין בשנפלו צבת אחת מוקמינן לה, כדמוכח בכולה סוגיין בהדיא אלכא כמאן דאמר אין זיקה היא, ובנפלו בין בזו אחר זו בין שנפלו צבת אחת. וההיא דלעיל נמי דאקשינן אלכא צרה ללאה הפטר לחליצה

כשרה היא בין בנפלה בזו אחר זו בין בנפלו בבת אחת. וכן נראה מדברי רש"י ז"ל. והא דקרי לה לחליצה ללא חליצה כשרה, משום דכיון דאין זיקה אפילו למאן דאמר אסור לזבול מות יבמין, מכל מקום כיון דרואיה להתיבס, היא, ומשום גרת שמה ימות בלחוד היא לא קרינן לה חליצה פסולה. אבל למאן דאמר יש זיקה אפילו תמצא לומר דזיקה דרבנן היא, מכל מקום כיון שעשאוה כאחות אשה לאוריינתא, כל תקון רבנן כעין לאוריינתא תקון וחליצה פסולה היא. ורש"י ז"ל פירש דרת לאה תפטר לחליצה לאה כשרה היא, דאי הוה בעי מצי ליבומה ע"כ. ואפשר דאף רש"י ז"ל למה שאמרתי נתכוון. ואי נמי אפשר דהכי קאמר דאי בעי מתחלה אפשר ליה ליבומה ללאה דאי חליץ לארת רחל הוה שריא לאה אף ליבום, משום דהויא לה קרוב דרת חליצתו כנ"ל. רב אשי אמר לעולם כדקאמרתי ומשום דלא אלימא זיקה לשווייה לזרה כערוה. ואף על פי דמשום ליתא דערוה אסירא מכל מקום קילא מינה, והלכך אלימא זיקתה טפי מזיקת האחות, הלכך אין חליצה רחל דקלישא פוטרת דרתה לאלימא מינה, והא דאמר שמואל חלץ לאחיות לא נפטרו דרות, לאו משום דשוות בפסול, אלא משום דגריעא טפי מחליצת הנרות, אבל אי כהדדי הוי כל חדא מינייהו הוות פטרה דרתה, ונפקא מינה לבעלת גט ובעלת מאמר דאסיקנא בסמוך (כו, ב) דכי הדדי נינהו, שחולץ לאחת ונפטרה דרתה. וכן פירש רש"י ור"ח ז"ל בסמוך. וכן הדין בשתי יבמות בעלות מאמרין או גיטין שחולץ לאחת ונפטרה דרתה. והכין איתא בפרק ר"ג וכדכתובנא לעיל. וחליצה פסולה פוטרת כיוצא בה לעולם, בין בשתי יבמות ויבס אחד, בין ביבמה אחת ושני יבמין, בין בשתי יבמות ושני יבמין, ולעולם אחד מן האחין חולץ לאחת מהן ונפטרו כל הנרות מידי כל האחין, ושלש אחיות שנפלו לפני שני יבמין, אמנעית אינה כריכה חליצה אלא מאחד מהן, לחליצה פסולה אינה כריכה לחזור על כל האחין, לא שנא פסולה באיסור זיקה, ולא שנא פסולה בשני מאמרין או בשני גיטין, וכדתני סיפא דההיא ברייתא (להלן נא, ב) וכן אתה אומר בשני יבמין ויבמה אחת. וקיימא לן כותיה מדתניא בפרק ר"ג (שם) נתן גט לזו ולזו אסור בקרובה שתיהן וחליצה לאחת מהן, ואותביניה לרב מהא, ואוקימננהו לרבנן כמאן דאמר אין זיקה, ואזיל לטעמיה דאיהו סבר אין זיקה. ומשום הכי אוקימניהו לרבנן באין זיקה. אבל אנו דסבירא לן יש זיקה ניהא טפי דלא למידיחי דרבנן ולאוקמה דלא כהלכתא, אלא רבנן יש זיקה סבירא להו ואפילו הכי פטרה חדא לחברתה, וכל שכן דלמפטר נפשה פטרה. וכן נראה מדברי ר"ח ז"ל שכתב שם בפרק ר"ג ורבינו אלפסי ז"ל כתבה לאותה ברייתא בהלכות (ז, ב) ופסק כרבנן. ואלו לרב ליתא לא לדר"ג ולא לרבנן. וחליצה פסולה נמי למפטר נפשה איכא למימר דפטרה אף על גב דקיימא חליצה מעולה מינה, ולא בעינן חליצה מעולה היכא דאיתא אלא למיפטר זרה, אבל נפשה אפילו פסולה פטרה, כדשמואל ללישנא בתרא, (לעיל כו, א) דכיון דחליצה פסולה פטרה אפילו חברתה היכא דליכא דחשיבא מינה, כל שכן דפטרה נפשה ואף על גב דאיכא דחשיבא מינה. וכן נראה מהלכות הרב אלפסי (שם), וכן כתב (הר"א אב ב"ד) והראב"ד, מובא בספר הזכות והרמב"ם ז"ל (הלכות יבום פ"ה ה"ב) פסק גם כן שחליצה פסולה אינה כריכה לחזור על כל האחין, אף על פי שכתב קצת דברים שאינם מחוורים שכן כתב הוא ז"ל, וחלצה אחת מהן חליצה פחותה הותרה להנשא לזר אותה שנחלצה אבל דרתה אסורה עד שתחלוץ גם היא או עד שיחלוץ כל האחין לראשונה שנחלצה החליצה הפסולה שאין החליצה הפחותה מסלקת זיקת היבום מבית זה עד שתחזור על כל האחין או עד שתחלוץ כל אחת מהן ע"כ. ואין זה נכון דודאי מדפסק הוא ז"ל שאם נחלצה אחת מהן חליצה פחותה הותרה כשמואל סבירא ליה, דאלו לרב למיפטר נפשה כריכה היא לחזור על כל האחין, דהא אמנעית כריכה חליצה משניהן קאמר, ולשמואל דאי כיון דכי הדדי נינהו חדא מינייהו פטרה דרתה, דשמואל כרבנן סבירא ליה כדמשמע התם בפרק ר"ג (שם) מדפריך ליה מדר"ג ולא פריך מדרבנן, כדפריך מינייהו לרבא בר רב הונא אמר רב. ועוד דאם אין החליצה הפחותה מסלקת זיקת היבום מבית זה, מה הועיל בשחזורו האחין וחלוץ לזו שכבר נפטרה לינשא לשוק, וכי אחר שנשאת חוזרת ופטרת דרותיה ואין לאחר החליצה כלום. ודבריו כריכין תלמוד. והיכא דאיכא חליצה מעולה וחליצה פסולה, אם חלץ לכשרה הותרה דרתה, ואם חלץ לפסולה היא הותרה דרתה לא הותרה. וכדאמר שמואל חלץ לבעלת הגט לא נפטרה זרה, לזרה נפטרת בעלת הגט. אלא דקשיא לן הא דתנן לקמן בפרק החולץ (מד, א) היתה אחת מהן כשרה ואחת פסולה כשהוא מיבס מיבס לכשרה כשהוא חולץ לפסולה, ומהדרינן לאוקמה בפרקין קמא (יא, ב) בפסולה לדידיה כגון מחזור גרושהו, וקתני שחולץ לפסולה ונפטרה כשרה, אלמא לא בעינן חליצה מעולה ואפילו למיפטר זרה. ואפשר היה לומר דכיון דהיא אוקמתא לא קיימא כדדחינן לה התם ואוקמיה לה כדכר וסוף דאמר כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים כריכין לו, לא דייקין ביה במאי דבעינן התם בפסולה פסולה ליה, ומאי דקא מהדר לא לעולם פסולה

פסול לעלמא, מהאי טעמא הוא משום דאי בפסולה ליה ככי האי לא נפטרה כשרה, ומאי דלא אמר ליה הכי בהדיא, משום דבעי לתרוי ליה מאי דקא קשיא ליה אי בפסולא לעלמא קאמר, כיון דכשרה ליה מאי נפקא ליה מינה. וזהו דרבי ליה כרב יוסף. ולעולם עיקר טעמא דרב יוסף לדידן משום דחליצה פסולה אינה פוטרת דעדיפא מינה, כגון מחזיר גרושתו ואשה אחרת, ושניה ליבם ואשה אחרת וכל כיוצא בהן. וכן כתב הרמב"ם ז"ל (הלכות יבום פ"ז ה"י). אבל הרב בעל הלכות (גדולות הלכות יבמות מט, ב) ז"ל כתב מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה ליבם ואחת אשה אחרת ומת, כשהוא מיבם לאשה אחרת, כשהוא חולץ חולץ לשניה. ויש אומרים (תוס' כו, ב ד"ה וחליצה בשם ר"י) דכי אמרינן חליצה פסולה, הני מיכי כגון שנאסרה עליו בזיקה, אי נמי שפסל הוא זיקתו בגט, אי נמי במאמר או שחלץ חליצה פסולה כגון חליצה מעוברת, אי נמי חליצה סוטה דרבנן, כגון האשה שאמרו לה מת בעלה ועמדה ונשאת ואחר כך בא בעלה דתנן התם (להלן פז, ב) תלא מזה ומזה ואם מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מיבמין ואמר ר' שמעון חליצה או ביאתה מאחיו של ראשון פוטרת כרתה. ואמרינן עלה בירושלמי (פ"י ה"א) הדא אמרה קסבר ר' שמעון חליצה פסולה פוטרת כרתה. אבל באיסור אחר חליצה כשרה הוא, וכדתניא לעיל בפרק כיצד (כ, ב) אסור מלואה ואסור קדושה בא עליה או שחלץ לה נפטרה כרה, וסתמא קתני כל כרה שהיא, ואף על פי שאינה כיוצא בה. ותניא בתוספתא (פ"י ה"ה) היתה אחת מהן אסורה על האחין איסור ערוה וחלץ לה לא עשה כלום ולא פטר כרתה אלא או היא או כרתה מתיבמת לשאר אחין היתה איסור מלואה ואיסור קדושה חלץ לה או בא עליה נפטרה כרתה (עיינן לעיל יא, ב ד"ה הריץ ובש"ס ח"ד סי' נ"ו). ירושלמי (פ"ג ה"א) רב אמר זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת והשלישית חולצת לשניהם רב אמר חליצה קנין שמואל אמר חליצה פטור כו', שמעון בר בא קומי ר' יוחנן מה בין חולץ ומה בין מגרש, אמר ליה מה את סבר חליצה קנין אמר ליה אינו אלא פטור, אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ אבל חייבין עליה משום אשתו של מה, מתניתין פליגא על רב החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת ולא מתיבמת, הדא מסייעא למאן דאמר חליצה פטור, ברם כמאן דאמר חליצה קנין, ויש אדם מתכוין לקנות שתי אחיות כאחת, פתר לה לאחר מיתה אין לאחר מיתה ייבם, פתר לה כר' אליעזר דר' אליעזר [אמר] אף על פי שבטל הגורם האסור במקומו. מתניתא פליג על רב כהן גדול שמת אחיו חולץ ולא מיבם, הדא מסייעא למאן דאמר חליצה פטור ברם כמון דמר חליצה קנין, אומר לו יעבור על דברי תורה. התיב ר' חמא חברין דרבנן והא מתניתא פליגא על רב שלשה אחין שנים מהם נשאין לשתי אחיות או אשה ובתה או אשה ובת בתה או אשה ובת בנה הרי אלו חולצות ולא מתיבמות, שניה היא איסור אשה ובתה בין בחייה בין לאחר מיתה, אילין תרתין אחרייתא פליגין על רב ולית קיום. פירש תרתין אחרייתא הא דכהן גדול שמת אחיו והא דאשה ובתה. ומיהו בגמרא דילן [בכת"י: לא] משמע דבהכי פליגי רב ושמואל ועיין שירי קרבן מה שחמה על הרשב"א אבל לנוסח הכת"י "לא משמע דבהכי פליגי" אתי שפיר. ובקרבן אורה הגיה מסבירא כעין זה. תניא כותיה דרב אשי חלץ לאחיות לא נפטרו לרות כו'. פירוש, דבהא ברייתא ליכא למימר דהתחיל ולא התחיל קאמר כשמואל, דאם איתא הוה ליה למיתני הכין בהדיא, אבל שמואל משום דאיידי דבעלת גט ובבעלת מאמר דלא שייך בהו התחיל ולא התחיל, נקט לישנא דשואה בכלהו. הא דאקשינן אי הכי יבומי נמי תתיבס. איכא למידק ואימא הכי נמי אלא נקט חליצה לאשמועינן דחליצה פסולה אינה פוטרת כרתה, דהא שמואל נמי ללישנא דהתחיל ולא התחיל הכי נמי דהוה מלי למנקט יבום, וכגון שנפלו בזו אחר זו כדפרישנא לעיל, ואפילו הכי לא אמר אלא חלץ לאחיות וחלץ לרות. ויש לומר דשמואל לא לאטריריך למנקט יבום, דמתניתין היא (להלן מ, ב) דמותר אדם בקרובת כרת חלוצהו, אבל ברייתא עדיפא ליה לאשמועינן יבום, אי נמי לאשמועינן תרוייהו וליתני חלץ או בעל לרות לא, דלא גרסינן לא נפטרו אחיות. ובכת"י: חלץ או בעל לרות נפטרו אחיות. וכ"ה בתוס' הרא"ש. (רשב"א)

בעלת הגט ובעלת מאמר איזו מהן קודמת בעלת הגט עדיפא משום דאתחיל בה בחליצה או דלמא בעלת מאמר עדיפא משום דקרובה לביאה אמר רב אשי ת"ש ומודה ר"ג שיש גט אחר מאמר ומאמר אחר גט אי גט עדיף לא ליהני מאמר אבתריה ואי מאמר עדיף לא ליהני גט אבתריה אלא לאו ש"מ כי הדדי נינהו ש"מ אמר רב הונא אמר רב ב' אחיות יבמות שנפלו לפני יבם אחד חלץ לראשונה הותרה חלץ לשנייה הותרה מתה ראשונה מותר בשנייה ואין צריך לומר מתה שנייה שמותר בראשונה משום דהויא יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירה הראשון ורבי יוחנן אמר מתה שנייה מותר בראשונה אבל מתה ראשונה אסור בשנייה מ"ט שכל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי זו כאשת אח שיש לה בנים ואסורה ורב לית ליה האי סברא והאמר רב כל אשה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לו בנים ואסורה ה"מ היכא דקאי באפה איסור אחות אשה דאורייתא אבל הכא זיקה דרבנן היא איתביה ר' יוסי בר חנינא לרבי יוחנן ארבעה אחין ב' מהם נשואים ב' אחיות ומתו הנשואין את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואמאי ליקו חד מינייהו לחלוץ לה לשנייה ותיהוי ראשונה לגבי אידך כיבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירה הראשון א"ל אחיות איני יודע מי שנאן ולימא ליה מאי חולצות נמי דקתני חולצת חדא חולצות קתני ולימא ליה מאי חולצות דעלמא הרי אלו קתני ולימא דחליץ ליה לראשונה ברישא חולצות

ה"פ בעלת הגט ובעלת מאמר. אחיו שמת וכו' ב' נשים ועשה זה מאמר לזו וגט לזו ושוב אסור לייבם דקם ליה בלא יבנה כיון שהתחיל לגרש אי זו מהן הגונה לחלוץ ולפטור כרתה: ומודה ר"ג. דלמך לקמן בפ"ה אין גט אחר גט מודה הוא שיש גט אחר מאמר כגון ב' יבמות מאח א' ועשה מאמר בזו ואח"כ נתן גט לזו מהני גט לפסול הראשונה עליו משום לא יבנה ולהאסר בקרובות שנייה כדראשונה ולא אמרי' מאמר ככנסה ודחאי שנייה מיניה ולא מהני בה גט: ומאמר אחר גט. אם נתן גט לראשונה ואח"כ עשה מאמר בצרתה לא אמרי' גט קמא במקום חליצה קאי ותו לא קני מאמר יבמין בצרה אלא ודאי מהני וזריכה גט למאמרו ואסור גם בקרובותיה: כי הדדי נינהו. ותפשוט בעיין שהאחת פוטרת חברתה ויחלוץ לאיזו שירצה שחליצת שתיהן גרועה: לראשונה. שנפלה ראשון: הותרה. לשוק: חלץ לשנייה הותרה. לשוק וה"ה אם חלץ לשנייה ואח"כ לראשונה: מתה ראשונה. בלא חליצה מותר לייבם את השניה וע"פ שבשעת נפילתן אחות זקוקת ראשונה היתה ואין אני קורא בה יבמה יבא עליה כי מתה קמייתא פקעה זיקה ושריא הך ולית ליה הא דשנינו בפ' כיצד (לעיל דף כג:) הך מתני' דהכא אי למ"ד יש זיקה יש זיקה כו' דאוקימנא לעיל דהואיל ונאסרה עליו בשעת נפילה תו לא משתריא ואיכא לאותובי ממתני' דקתני חולצות ולא מתייבמות אמאי ליחלוץ חדא ולישתרי אידך ולקמן מותבינו ליה מינה אסיפא דמילתיה ולא מתרץ: ואין ל"ל מתה שנייה. ולא חלצה שמותר בראשונה שהיתה ראויה לייבם בשעת נפילתה אלא שנפלה זו אחרי כן ואסרה וכיון שמתה זו חזרה להיתירה הראשון: ורבי יוחנן אמר מתה שנייה מותר בראשונה. הואיל ובשעת נפילתה היתה ראויה לו: אחות אשה דאורייתא. כגון ג' אחים ב' מהם נשואין ב' אחיות ומת אחד מהם ואח"כ מתה אשתו של ב' דעלה איתמר הך דרב בפרקין (לקמן דף ל.) אסורה יבמתו עליו הואיל ובשעת נפילה אחות אשתו הוא: דרבנן היא. וכיון דמתה שריא: איני יודע מי שנאן. כלומר זו אינה משנה: ולימא ליה מאי חולצות חדא. שנייה: חולצות דעלמא. כל היכא דמיתרמי כה"ג חולצות השניות: הרי אלו. משמע הנך תרתי דאירי בהו: לראשונה ברישא. דתו לא משתריא שנייה שלא נראית בשעת נפילה: (ה"פ)

תוספות בעלת הגט עדיפא. פי' שנעשה בה מעשה עדיף טפי מחברתה אבל ריב"ן פי' בעלת הגט עדיפא דאתחיל בחליצה ולכך יגמור בה חליצתו ולפירושו לא יהא עדיפא דהכא פירושו כההוא דאי מאמר עדיף או גט עדיף דבסמוך ומיהו עדיפא משמע קצת דהיינו קודמת דקאי איזו מהן קודמת דקאמר מעיקרא: תא שמע ומודה ר"ג כו'. מדרבנן דשמעינן להו פרק ר"ג (לקמן דף נ. ושם) דיש גט אחר גט ומאמר אחר הגט אין יכול להביא ראיה דלדידהו דיש גט אחר גט אפי' עדיף קמא מהני גרוע בתריה לתפוס במה ששייר הראשון אבל ר"ג דאית ליה דאין גט אחר גט סברא הוא דאי עדיף גט ממאמר או מאמר מגט לא מהני הגרוע לתפוס אחר קמא דעדיף כמו שאין מועיל גט אחר גט ומאמר אחר מאמר: אי גט עדיף לא תיהני מאמר בתריה. אע"ג דאפילו אחר חליצה קידושין תופסין היינו משום דהוי קידושין דאורייתא אבל ביבמה דלא הוי מאמר אלא מדרבנן אין לו להועיל אחר הגט אי גט עדיף א"נ אומר ר"י דברייתא דמודה ר"ג קיימא אמתני' דפ' ר"ג (לקמן ד' נ.) דמוקמינן לה כר"ע התם בגמ' (דף נב:) ולא מהני קידושין אחר חליצה וה"ה דאין להם להועיל אחר הגט אי גט עדיף דגט במקום חליצה קאי: אלא כי הדדי נינהו. ותפשוט דאחת פוטרת חברתה והיינו כשמואל וכלישנא דקאמר דאחד חולץ לכולן אאמצעי' וכרב אשי אבל לישנא דהתחיל ולא התחיל קאמר היכי דכי הדדי נינהו צריכות שתיהן חליצה דהא התחיל באחיות לא יגמור אפי' בצרות ולא מיפטרה רחל בחליצת צרתה דעדיפא והכא הך בעיא על כרחין אליבא דמ"ד יש זיקה איירי דלמ"ד אין זיקה אפילו חלץ לבעלת הגט נפטרה צרה: חלץ לראשונה הותרה וא"ת מאי קמ"ל פשיטא דהותרה ואר"י דקמ"ל דהותרה אפי' צרתה דרב אית ליה אין זיקה וחלץ לאחיות נפטרו צרות כדפרישית לעיל: ורב לית ליה האי סברא והאמר רב כל יבמה כו'. ממתני' הוה מצי למיפרך דבהדיא תנן בפירקין (לקמן דף לב.) ב' אחין נשואין ב' אחיות ומת אחד מהן ואח"כ מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו אלא נחא להקשות דבהדיא אמר רב אותו לשון עצמו שאמר ר' יוחנן שכל יבמה שאין אני קורא כו' ועוד נראה דמתני' לא הוה מצי לאקשווי דהתם הוא משום דכבר נפטרה לשוק ומשום דמתה אשתו אח"כ לא תחשב עוד זקוקה עדיין לחליצה אבל היכא דעדיין זקוקה לחליצה לא אבל מדרב פריך שפיר דרב איירי אפילו היכא דאיכא אחין דלא מידחיא מהאי ביתא (לגמרי) כדאמר לקמן (ג"ז שם): אבל הכא זיקה דרבנן היא. פר"ח דרב לטעמיה דאמר אין זיקה דאע"ג דאסיר משום ביטול מצות יבמין לא חשיב הך איסור לאוסרה עולמית אף כשתבא לכלל היתר אבל למ"ד יש זיקה ראוי לאסור משום שנאסרה עליו שעה אחת: איתביה רבי יוסי בר חנינא לרבי יוחנן. לעיל פי' בקונטרס דלרב נמי פריך אבל ריב"ן פירש דלא פריך לרב משום דרב ס"ל חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחים דהאחת צריכה חליצה משניהן ושוב השנית א"א לייבם משום דלכל אחד הויה אחות חלוצתו אבל רבי יוחנן סבר כשמואל דאינה צריכה לחזור ולהכי פריך ליה ואע"ג דרב דאמר צריכה לחזור היינו אליבא דמ"ד יש זיקה וליה לא ס"ל מ"מ מצינו למימר דרב מוקי לה כמ"ד יש זיקה דפלוגתא דתנאי היא ואע"ג דלעיל בריש פ' כיצד (דף יח.) מוקי לה סתמא דהש"ס כר"מ דאמר אין זיקה רב לא מוקי לה כוותיה ולר"ח נמי דפי' לעיל דרב דלית ליה הואיל ונאסרה עליו שעה אחת לטעמיה דאמר אין זיקה אתי שפיר נמי דלא פריך לרב דמוקי למתני' כמ"ד יש זיקה אבל ר' יוחנן סבר דעל כרחך יש זיקה דאי אין זיקה א"כ ב' אחיות שנפלו לפני שני אחין יתייבמו שתיהן דהא ר' יוחנן לא חייש למיתה ומפירכא דפריך רבי יוסי בר חנינא ואמאי וליקו חד מנייהו כו' משמע דלא שרי רבי יוחנן לייבם אלא חדא על כרחך סבר יש זיקה ואפ"ה שרי לראשונה ולית ליה הואיל ונאסרה שעה א' שתאסר עולמית מש"ה פריך לה ומיהו נראה לר"י כדפרישית לעיל (דף כד. ד"ה אי) דלרב דחייש למיתה משום דלא מסקי אדעתיה דמיית אידך לא מצי פריך דגזרי' דלמא אתי לייבם ברישא אבל לעיל במתה אחת מהן ליכא למיגזר דלמא אתי לייבם בלא מתה אחת מהן כיון דליכא אלא אח אחד ולא אתי לבטל מצות יבמין להדיא אבל רבי יוחנן היה יודע רבי יוסי בר חנינא דלא הוי חייש למיתה להכי (לא) פריך ליה. (א"נ לפי שהיה אצל ר' יוחנן הקשה לו): ולימא ליה דלמא קדים וחליץ לראשונה. פי' ר"י לפי שיטת הקונטר' שכשבאין לפנינו לימלך לא אמרינן להו לחלוץ שניה ולייבם את הראשונה דגזרינן דלמא אתי למיעבד איפכא באלו [היבמות] עצמן אבל אם כבר חלץ האחד לשנייה שרי אידך לייבם הראשונה כמו במתה שנייה

כיון (תוספות)

הש"א הא דלמרינן בעלת גט עדיפא משום דאתחיל בחליצה. איכא למידק דלרבה כיון דאתחיל בחליצה גריעא טובא משום דנקלשה זיקתה ונגרעה. והא נמי דלמרינן או דלמא בעלת מאמר עדיפא משום דקרובה לביאה, דלרבה מההוא טעמא גריעא ולא עדיפא. ור' יוחנן בתוס' (ד"ה בעלת) שפירשו בעלת הגט עדיפא כלומר נעשה בה מעשה גדול והלכך אינו דדין שתפטור בעלת מאמר ללא עדיפא, כלומר שלא נעשה בה מעשה גדול כל כך. או דלמא בעלת מאמר עדיפא שנעשה בה מעשה גדול ולא פטרה לבעלת הגט. ופירושו נכון הוא להלכה, אלא דלשון עדיפא לא משמע שפיר הכין.

אמר רב הונא אמר רב שתי אחיות יבמות שנפלו לפני יבם אחד חלץ לראשונה הותרה שניה הותרה. והא לא אטריכיא ליה, אלא משום דבעי למיתני דינא דסיפא נקט לה. ולרב הותרה שניה ונרתה נמי שנפלה עמה, דהא רב אין זיקה סבירא ליה ולמאן דאמר אין זיקה הא קא מודה רב דחליצה פסולה פטרה נרתה, כדמשמע לעיל ודליתא בריש פירק ר"ג (נא, א). והא דאמרינן הכא זיקה דרבנן היא. לאו זיקה ממס קאמר, דהא רב אין זיקה סבירא ליה (לעיל יז, ב. כו, ב) אלא הכי קאמר מחיים הוא דאסירא ליה משום דקא מצטל ליה לזיקה, ואסור לבטל מצות יבמין מדרבנן אבל מתה מותרת. ור"ח ז"ל כתב ורב אזיל לטעמיה דאמר אין זיקה וקיימא לן כשמואל דאמר יש זיקה מדקאי ר' יוחנן כותיה. נראה מדבריו דמחלוקתו של רב ור' יוחנן דהכא באין זיקה ויש זיקה שייך, דלמאן דאמר יש זיקה מדאורייתא קאמר הואיל וקא באפיה זיקה דאורייתא בשעת נפילה הוא לא כהשת אח שיש לה בניס. ואינו מחוור דולאי זיקה דרבנן הוא, ותדע לך שהרי חולצת היא ואי מדאורייתא אפילו לחליצה אינה עולה, וכדר' שמעון (לעיל כו, א) דאמר בזמן שנעשו כרות זו לזו בזיקה לא יהא לך לקוחין באחת מהן. ואמרינן נמי לקמן (להלן כה, א) מהו דתימא במקום מצוה עבוד רבנן, כלומר כיון דזיקה דרבנן הוא במקום מצוה עבוד רבנן אסור מצוה כערוה, אלמא זיקה דרבנן היא. והא דאמר ר' יוחנן עלה כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כהשת אח שיש לה בניס ואסורה. לאו שהיא ממס כהשת אח שיש לה בניס ולומר דזיקה דאורייתא והרי היא ככנוסה אלכו משעת נפילה דאם כן היתה הראשונה מתיבמת והשניה יולאה משום אחות אשה כדאמרן. ואפילו עשה בה מאמר בראשונה שנינו בית שמאי אומרים אשתו עמו ובית הלל אומרים מוליא אשתו בגט וחליצה ואשת אחיו בחליצה, אלא ר' יוחנן כעין קאמר, כלומר כיון דאלו עמדה בפניה ערוה דאורייתא לא הייתי קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה והיתה אסורה עולמית דבר תורה, השתא נמי דקיימא באפיה זיקה דרבנן כיון דיש זיקה ואין אני קורה בה משעת נפילה יבמה יבא עליה מדרבנן הולכין בה להחמיר עליה כשל תורה וחולצת ואינה מתיבמת והאי דקאמר רב אבל הכא זיקה דרבנן היא לאו למימר דר' יוחנן זיקה דאורייתא, אלא הכי קאמר אבל הכא זיקה דרבנן היא לכולי עלמא ובזיקה דרבנן לא נחמיר בה כל כך. ואפשר לומר דר"ח ז"ל גם כן לאו שהיא זיקה דאורייתא קאמר, אלא דמאן דאמר אין זיקה כלל לאו אלימא מלתא כל כך שהיא הראשונה אסרת השניה אפילו לאחר מיתת הראשונה, אלא שכיון שמתה ואין לחוש לבטול מצות יבמין מותרת לגמרי אבל ר' יוחנן דאית ליה יש זיקה, אלמא זיקה לשווייה כערוה לעולם דבעין דאורייתא תקון. ורב לית ליה האי סברא והא אמר רב יהודה אמר רב כל יבמה וכו'. ומתניתין (להלן לב, א) דקתני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ועמדה עליו שעה אחת באיסור הוה מצי לאותוביה, אלא דניחא ליה לאקשווי מדידיה לדידיה. אי נמי דרב עדיפא ליה דאמר כל יבמה ומשמע ליה אפילו לא קאי באפיה אלא זיקה דרבנן, אבל מתניתין הא קיימא באפיה ערוה דאורייתא. הא דאורייתא ר' יוסי בר חנינא בר' יוחנן ממתניתין דארבעה אחיו. פרש"י ז"ל (לעיל ד"ה מתה ראשונה) דהוא הדין דקשיא ליה לרב. ולא נהירא דאם כן כי אותביניה לר' יוחנן (להלן כה, א) מסיפא דמתניתין דקתני היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה והשני אסור בשתייהן, ופריך ר' יוחנן בנפלה הך דאינה חמותה ברישא, אמאי לא אותבי מינה לרב דלרב לא משכחת לה דשני אסור בשתייהן, וכי תימא אמר לך רב דכולה מתניתין אינה יודע מי שנאה ליתא דכולי האי לא ליסתבש הנא ואזיל, אלא ודאי מתניתין לרב לא קשיא דאמר לך מהני משום דאסור לבטל מצות יבמין היא, ולמיתת חיישין וכדשמעינן ליה בהדיא דסבירא ליה אין זיקה ואסור לבטל מצות יבמין, ומשום הכי אין כאן דין יבום כלל. ולמאן דאמר אין זיקה ואסור לבטל מצות יבמין ליכא לאקשווי מידי כדמוכח בסמוך דאקשינן לר' יוחנן ונימא ליה שמא ימות ואסור לבטל מצות יבמין ופרקינן למיתת לא חייש, אלמא למאן דאית ליה הכין ניחא דסלקו רבנן דין יבום מאחיות משום דכיון דאין זיקה ולא פגעו בערוה לעולם קילא להו, ואי לא עקרינן מיניהו דין יבום אתו לאקולי בהן וזמנין דמיבס ברישא ואתי לבטולי מצות יבמין והיינו דשני אסור בשתייהן. ויש מי שתירץ (ריב"ז בתוס' ד"ה אחיביה) דמשום הכי לא חקשי מינה לרב משום דאמר לך רב מתניתין כמאן דאמר חליצה פסולה כריכה לחזר על כל האחיו, וכיון שאי אפשר לאחת מהן ליפטר בחליצת האח האחד אלא שניהן חולצין לה, אם כן הוי שניה אחות חלוצה לשניהן, ואף על גב דרב לית ליה כמאן דאמר כריכה לחזר על כל האחיו, משום דאיהו אין זיקה סבירא ליה, מכל מקום איהו מוקי לה למתניתין כמאן דאית ליה יש זיקה וכריכה לחזר. ואינו נרא ליה דאם כן ליקשי ליה מיהא מסיפא דמתניתין דאפילו נפלה חמותה לבסוף מכל מקום ליקום חתן ולייבס לראשונה ותהי חמותה לגבי אידך יבמה שנאסרה וחזרה והותרה דשירא לרב. הא דאמר ר' יוחנן אחיות איני

יודע מי שְנאָן. איכאָ למידק אמאי לא אמר ליה חליצה פסולה צריכה לחזר על כל האחין וכיון שחללו שניהם לשניה איך הויא לה אחות חלוצה. וכי תימא ר' יוחנן כשמואל סבירא ליה דאמר נפשה פטרה, מכל מקום הוה לן לאקשווי ולימא ליה חליצה פסולה צריכה לחזר על כל האחין כדאקשוין כל הני קושי' לימא ליה הכי ולימא ליה הכי. ויש לומר דמפשוט פשיטא לתלמודא דר' יוחנן כשמואל סבירא ליה מדלח תריץ ליה הכין ר' יוחנן גופיה בהדיא. ולימא ליה גזרה דלמא קדים וחליץ לה לראשונה ברישא. תמיהא לי ואם אמר ליה הכין אכתי לר' יוחנן מי ניחא דאם כן לדידיה נמי איכא כי האי גזירה דלמא מתה ראשונה ברישא ומיבס לה לשניה. ויש לומר דהכא דהרוייהו רמייאון קמן איכא למגזר משום איחלופי דהני ממש, אבל בדר' יוחנן דליכא למגזר בהני ממש דהא שניה מתה, משום איחלופי בעלמא לא גקזרינן כנ"ל. והגהה: ואם תאמר אם כן היאך הקשה לו ממתניתין דהתם שאני דאיכא לאיחלופי, יש לומר שהקשה היה סבור דאין לחלק בין קיימן תרווייהו ללא קיימן אלא חדא דמתה שניה ע"כ הר"ר שמואל הלוי י' חכס ז"ל.

(הש"א)

א

-

כח

דף

לכתחלה קתני ולימא ליה גזירה דלמא קדים וחליץ לראשונה ברישא ולא מתייבמות קתני דליכא דין יבום הכא כלל ולימא ליה גזירה שמא ימות ואסור לבטל מצות יבמין ר' יוחנן למיתה לא חייש ולימא ליה רבי אלעזר היא דאמר כיון שעמדה עליו שעה אחת באיסור נאסרה עליו עולמית מדסיפא ר' אלעזר רישא לאו רבי אלעזר ונימא להו דנפול בבת אחת ורבי יוסי הגלילי היא דאמר אפשר לצמצם לא סתם לן תנא כר' יוסי הגלילי ולימא ליה דלא ידעינן הי נפול ברישא אי הכי היינו דקתני קדמו וכנסו יוציאו בשלמא ראשונה אמרינן ליה מאן שריא לך אלא שניה אמר חבראי שניה יבם אנא ראשונה מייבם היינו דקאמר ליה אחיות איני יודע מי שנאן: תנן היתה אחת מהן אסורה על האחד איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה והשני אסור בשתייהן ס"ד דנפלה חמותו תחלה ואמאי ליקו חתן לייבם הך דאינה חמותו ברישא ותהוי חמותו לגבי אידך כיבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתרה הראשון א"ר פפא כגון דנפלה הך דאינה חמותו ברישא: ר"א אומר בש"א וכו': תניא ר"א אומר ב"ש אומרים יקיימו ובה"א יוציאו רש"א יקיימו אבא שאול אומר קל היה להם לב"ה בדבר זה שבית שמאי אומרים יוציאו ובה"א יקיימו ר"ש כמאן אי כב"ש היינו ר"א אי כב"ה היינו אבא שאול ה"ק לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה: היתה אחת מהם כו': הא תנינא חדא זימנא אחותה כשהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת צריכא דאי אשמועינן התם משום דליכא למיגזר משום שני אבל הכא דאיכא למיגזר משום שני אימא לא ואי אשמועינן הכא משום דאיכא שני דקא מוכח אבל התם דליכא שני אימא לא צריכא: איסור מצוה כו': הא נמי תנינא

הש"י חולצות לכתחלה. משמע כלומר אין כאן תקנה אחרת: ה"ג ולימא ליה גזירה דלמא קדים וחליץ לראשונה ברישא. אי אמרת להו חלולו לשניה ויבמו ראשונה גזירה דלמא קדים חד וחליץ לראשונה ותתי לייבומי איך שניה דסברי מה איכפת בין זו לזו אבל דיעבד שחלץ לשנייה תחלה שריא ליה לאיך לייבומי קמיינתא דמאן דחזי דחלץ לשניה ברישא וחזר וייבם קמיינתא חסיק אדעתיה ולא אתי למחלץ לקמיינתא ולייבומי שניה: ומשני ולא מתייבמות קתני. דאי נמי חלץ לשניה אין כאן יבום: ולימא ליה גזירה שמא ימות

ואסור לבטל מצות יבמין. וה"פ לימא ליה רבי יוחנן הנא דמתני' טעמיה לאו משום זיקה קא אסר לייבם ב' אחיות דס"ל אין זיקה דאי טעמא משום זיקה מכי חליץ לשניה ופקע זיקתה פרי לייבומי ראשונה כדאמרי אנא אללא טעמא משום שמה ימות כדאמר בריש פירקין דלמא אדמייבם חד מיית אידך כו' ומש"ה שקול רבנן דין יבום מאחיות לגמרי ואפילו חלץ לחדא מינייהו ללא בטלי תו מצות יבמין כי היכי ללא ירגילו יבום באחיות ואחי לייבומי לכתחלה קמי חליטה ואדמייבם חד מיית אידך אבל לגבי מייתה דלעיל דאיירי בה ר' יוחנן ליכא למיגזר הכי: ר' אלעזר היא. בפ' ב"ש (לקמן קטו.) ואנא דאמרי כרבנן: מדסיפא. דמתני' ר"א דקתני ר"א אומר ב"ש אומרים יקיימו (כו') ב"ה אומרים יולאו: ולימא ליה. ללא ידעינן הי נפול ברישא דלימא ליה חלוץ לשניה: א"ה. דמשום ללא ידעינן הוא הא חי הוה ידעינן מתייבמת ראשונה: היינו דקתני. כלומר הא דקתני יולאו אמאי: בשלמא לראשון אמרי' ליה. אפיק דודאי באיסורא אתא לידך דל"נ ראשונה היא מאן שריא ניהלך הלל אחות זקוקה היא ומי מאחיד חלץ לאחותה לאפקועי זיקה מינה אללא שני לימא אחר שייבם ראשון שניה אירע לחלקו והויא זו ראשונה יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה דהכי אמר בפ' כיצד (לעיל כד.) קדמו וכנסו אין מוליאין מידם משום דליכא אללא ספק פגע באחות זקוקה והא נמי לשני ספק הוא: היינו דקאמר ליה אחיות איני יודע מי שנאן. ללא מצי לתרוצי כשמעתיא כלל: איסור ערוה. כגון חמותו או ערוה אחרת: דנפלה חמותו ברישא. זו שאסרה את האחרת נפלה תחלה והאי דנקט חמותו חדא מעריות נקט וניחא למינקטיה מילתא דשכיחא ושאר עריות טריחא מילתא לאשכוחי: אמאי. שני אסור בשתייהן ליקו חתן של ראשונה ולייבם לשניה דאינה חמותו ואינה אחות זקוקה ותיהוי חמותו לגבי אידך אח יבמה שהותרה בשעת נפילה כו': כגון דנפלה הך דאינה חמותו ברישא. ואי במייבם לה האידך ברישא פיישא שנייה שנאסרה משעת נפילתה (הוי) הלכך תו לא מהני לה היתר: קל היה להן לב"ה. כלומר ב"ה לקולא אמרי: ר"ש כמאן. אליבא דמאן: אי. אתא למימר בית שמי אומרים יקיימו היינו ר"א: ואי אב"ה. קא מסהיד היינו אבא שאול והא ליכא למימר דטעמא דנפשיה קאמר דלאו בר פלוגתייהו דבית שמי ובית הלל הוא: תנינא חדא זימנא. בפרק כיצד אחותה של ערוה כשהיא יבמתה או חולצת כו' והיינו נמי אסור בה ומותר באחותה: התם. הוא דליכא אללא חד אחא לקמן וליכא למיגזר מידי אבל הכא דליכא למיגזר דלמא אתא שני לייבומי כאחיו וקא פגע באחות זקוקתו דקמי ידיה הו רמיין תרווייהו אימא אפילו האי ללא רמיא ערוה קמיה לא לייבם קא משמע לן: דקא מוכח. דמדלא מייבם האי כאחיו איכא היכירא דאחות זקוקתו אסורה והאי לייבם האי משום טעמא דערוה לא רמיא קמיה ולא אתי למישרי אחות זקוקתו בעלמא: אבל התם. דליכא אללא חד אח אימא לא לייבם דלמא אתי למישרי אחות זקוקתו בעלמא: (ה"פ)

תוספות דבאלו יבמות ליכא שום חששא והא לא חיישינן שאם נתיר כאן לייבם הראשונה כשכבר חלץ לשניה אתי בעלמא למיעבד איפכא שאינה חששא גדולה כ"כ שלא יטעו להתיר השניה שלא הותרה מתחלה בשביל שנתיר הראשונה שהותרה אבל באו לימלך בפנינו מתחלה יש לגזור כיון שהיו. הצרות עצמן יכול לבא לידי קלקול ומשני ולא מתייבמות קתני דליכא דין ייבום כלל אפי' קדם וחלץ כבר לשניה ופריד ולימא ליה שמה ימות וכו' ויעמיד המשנה כמ"ד אין זיקה דלדידיה ודאי אפילו קדם וחלץ לשניה דליכא למיחש טפי באלו יבמות מ"מ אסור לייבם ראשונה שאם נתיר כאן לייבם אחר חליצה יבוא בעלמא לייבם ברישא דלא מסקי אדעתייהו טעמא דלמא אדמייבם חד מיית אידך שאין זה טעם ידוע ועוד אר"י דיש לפרש בענין אחר ולימא ליה דלמא קדים וחליץ לראשונה ברישא ואפי' חלץ כבר מעצמו לשניה אסרינן ראשונה ליבם דלמא אתי למישרי בעלמא שניה נמי כשקדם וחלץ לראשונה אבל במיתת שניה לא שייך למיגזר כי האי גוונא ומשני ולא מתייבמות קתני דליכא דין ייבום כלל אפילו מתה שניה ופריד ולימא ליה גזירה שמה ימות ולהכי אסרה מתני' אפילו מתה שניה דאי שריא לייבם בשני יבמים אחר מיתת שניה יבא להתיר בלא מיתה אבל ר' יוחנן לא איירי אלא ביבם אחד דביבם אחד לא אתי להתיר בלא מיתה דאם כן היה מבטל מיד מצות יבמין אבל בשני יבמין דאין מבטל מיד אלא דגזירה שמה ימות אידך ויבוא לטעות ולייבם וחזר בו ר"י מפירוש זה דביבם א' נמי קתני במתני' ולא מתייבמות דמשמע דליכא דין ייבום כלל ואפי' מתה שניה

דקתני לקמן ג' אחין ב' מהן נשואין ב' אחיות ומתו הנשואין את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות: ולימא ליה ר"א היא. היינו ר' אלעזר דהחולץ (לקמן דף מא. ושם) דתני גבי שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה מתה יבמתו מותר באשתו מתה אשתו אותה יבמה חולצת ולא מתייבמת ובקונטרס פי' דהיינו ר"א בפרק ב"ש (לקמן דף קט. ושם) דתנן המגרש את אשתו והחזירה מותרת לייבם ור' אלעזר אוסר: לא סתם לן כר' יוסי הגלילי. לר' יוחנן הוא דמסקינן הכי אבל רב חסדא מוקי מתניתין דשבועת העדות (שבועות לב. ושם) דכפרו שניהם בבת אחת כר' יוסי הגלילי ור' יוחנן מסיק התם אפי' תימא רבנן והיינו לטעמיה דהכא ובפ"ק דעירובין (דף ה: ד"ה וספק) פירשתי דקיימא לן דבידי אדם אפשר לצמצם ובידי שמים נמי משמע לרבא דאית ליה פרק בתרא דבכורות (דף ס: ושם) דאפשר לצמצם גבי יצאו שנים בעשירי ובפרק בהמה המקשה (חולין ע. ושם) גבי בעיא אם הלכו באברים אחר הרוב דמוקי לה שיצא חציו ברוב אבר ואי אמרת דא"א לצמצם מאי קמיבעיא ליה דממה נפשך טעון קבורה דשמא יצא רובו ואין להאריך כי שם הארכתני: הך דאין חמותו ברישא. וא"ת מ"מ תקשה לרב דשרי אפילו שניה וי"ל דרב אית ליה אין זיקה ולא מיתסר אלא משום ביטול מצות יבמין וגזרינן דלמא מייבם אידך ברישא: רבי אלעזר אומר ב"ש אומרים יקיימו. וא"ת וכי טעמא דב"ש אתא לאשמעינן דהכי פריך בפרק רבי אלעזר דמילה (שבת דף קלה.) וי"ל דאיצטריך הכא לאפוקי מברייתא דאבא שאול דאמר קל היה להם לב"ה בדבר זה (תוספות)

רשב"א ולא מתייבמות קתני למימרא דאין כאן דין יבום כלל (ולימא ליה) אסור לבטל מצות יבמין. תמיהא לי מאי קא פריך תו ולימא ליה גזרה שמא ימות דהא מדקתני לא מתייבמות משמע דאין כאן דין יבום כלל מן הדין ולא משום גזרה, דאי משום גזרה לימא ליה כמאן דאמר יש זיקה וגזרה משום דלמא קדים וחליץ לה לראשונה, ויש לומר דלא מתייבמות משמע דאפילו קדם וחליץ מעצמו לשניה אין מניחין את השני ליבם את הראשונה, כשם שאם קדם זה וחליץ מעצמו לראשונה אין מניחין ליבם את הראשונה, כשם שאם קדם זה וחליץ מעצמו לראשונה אין מניחין ליבם את השניה דאין כאן דין יבום כלל. והילכך אי סבירא ליה לתנא דמתניתין אין זיקה ואסור לבטל מצות יבמין ניחא, משום דסקיל רבנן דין יבום מאחיות לגמרי ואפילו חליץ לראשונה ויבם השני כדאי ירגילו ליבם אחיות, דפעמים אהו ליבם ברישא ואיכא למיגזר הכי משום דקילא להו כדכתבינן לעיל (כז, ב ד"ה הא דלוחיב). ועוד דחשש מיתה ליה להו לחינשי שאינו טעם פשוט. אבל למאן דאמר יש זיקה תינה דלכתחלה נגזר משום איחלופי ואי אחי לקמן אסרינן להו למיחליץ חד וליבם אידך משום דכיון דתרווייהו קמן, ובהני דאהו קמן שייך למיגזר דלמא אהו למיטעי בהו ולחלופי גזרינן, אבל ודאי היכא דקדים חד מינייהו וחליץ לשניה ואתא אידך לשולאי אי שרי ליבומי לראשונה שרינן ליה, דכיון דבהני ליכא למיגזר מידי דהא חליץ לה לשניה משום גזירת איחלופי ביבמות דעלמא לא אסרינן לה, כיון דלא רמו קמן משום דלמא יטעו בלחירות, דהא אחות זקוקה טעם פשוט הוא לכל. והלכך כיון דאיכא תרתי לטיבותא חדא דבהני ליכא למיגזר מידי, ועוד דטעם זיקה פשוט לכל דדיעבד לא גזרינן בה אלא מישרא שרי לה ובכי הא איכא דין יבום, והילכך מתניתין דקתני ולא מתייבמות דמשמע ליכא דין יבום כלל אי אפשר לאוקמה כמאן דאמר יש זיקה משום גזרה דלמא קדים וחליץ לראשונה. כך תירץ ר"י ז"ל בעל התוספת (בד"ה ולימא). רבי יוחנן למיתה לא חייש. פירוש וסבר ליה דלא סתים התנא כמאן דחייש. ואי אפשר לפרש למיתה לא חייש ולא בעי לאוקמה דלא כהלכתא ומשום דאיהו פסיק לעולם כסתם מתניתין, דהא אקשינן ביה הכי ולימא ליה ר' אלעזר היא דאמר כיון שעמדה שעה אחת באיסור נאסרה עליו עולמית, ומאי קשיא ליה והא ר' יוחנן בהדיא שמעינן ליה לעיל דלית ליה כר' אלעזר דלדידיה אם מתה שניה מותר בראשונה, ואנו כבר פריקין דכמאן דלא סבירא ליה כותיה לא מצי לאוקמי, אלא ודאי כדפרישית משום דלא סתים התנא כמאן דחייש למיתה. וקשיא לי דהא תנן בפרק קמא דיומא (ב, א) אף אשה אחרת מתקינן לו. יש לומר דהתם לרוחא דמלחא כל היכא דאיכא למיחש ולתקוני מתקינן, אבל למיחש ולבטולי עיקר מצוה משום חשש מיתה לא חיישינן דחליפה במקום יבום לאו כלום היא. אי הכי היינו דקתני אם קדמו וכנסו יוצאו כו', אלא שני, לימא דבראי שניה ייבם. ומספיקא לא מפקינן לה מיניה, דכספק זיקה לא גזרו דדיעבד דתנן בפרק כיצד (לעיל כג, ב) אם קדמו וכנסו לא יוצאו. אבל דדיעבינן הי נפול ברישא משכחת לה דמוציאין אף משני, כשכנס הראשון את הראשונה והשני השניה. הא דאקשינן ליקום חתן וליבם להך דאינה חמותה ברישא. קשיא ליה לשני ליה גזרה דלמא מיבם אידך ברישא, דהא משמע דאיכא למגזר בהו לכתחלה דלמא אהו לאיחלופי כדאמרין לעיל (כז, ב) ולימא ליה גזרה דלמא חליץ לראשונה תחלה. ואיכא למימר דאנו הוא דאקשינן הכי לעיל דלמא תנא דמתניתין אית ליה הכין,

ומיהו כיון דלא אוקמינון לה בהכי אף לשהיא גזרה לא חיישינון משום דלמאן דאמר יש זיקה חמירא להו מלחא ומידק דייקי בה ולא אתו לחלופי. והלכך לדידן דקיימא לן כמאן דאמר יש זיקה מתניתין דלרבע אחין ליה אוקימתא ואין אנו יודעין מי שנאה. ומיהו הרב ר' אלפסי ז"ל פסקה בהלכותיו. ולפי דבריו איכא למימר דלחלופי דחליץ לשניה איכא למיחש משום דלא דייקי אינשי שפיר בין חלץ לראשונה תחלה ובין חלץ לשניה תחלה, דכיון דחליץ לה לאחת משמע להו לאינשי דכיון דנסתלקה זיקה מינה לגמרי, שניה הותרה לגמרי אבל לחלופי דמיבס לאחות זקוקתו להכי לא חיישי דחמירה להו לאינשי וכולי עלמא ידעי דאחות זקוקה אסורה, ולא התיירו כאן אלא משום דקדים חתן ויבס לאידך ולא אתי למיטעי בהו אינשי. ומיהו אכתי לא ניחא דמכל מקום הוה ליה לרבינו ז"ל לפרש מתניתין דהיתה אחת מהן אסורה עליו איסור ערוה, דוקא בנפלה הך דאינה חמותה ברישא, דהא ליה ליה אוקימתא לר' יוחנן אלא בהכין. ומשום כך נ"ל שהרב ז"ל סבור דחיישינון אף לבטול מלכות יבמיו, ואף על גב דר' יוחנן לא חייש למיתה אנו חיישינון ולפיכך כולה מתניתין אית לה אוקמתא ולא שנה נפלה חמותה ברישא ולא שנה נפלה שאינה חמותה ברישא. (הש"א)

ב

-

כח

דף

איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת התם איסור מצוה לחודה הכא איסור מצוה ואחותה ס"ד אמינא ליקום איסור מצוה במקום איסור ערוה ותתיבס קמ"ל ותתיבס כיון דמדאורייתא רמיה קמיה קא פגע באחות זקוקתו סד"א משום מצוה עבוד רבנן קמ"ל: היתה אחת מהן כו': הא תו ל"ל היינו הך מה לי לחד מה לי לתרי צריכא דאי אשמועינן התם משום דאיכא שני דמוכח אבל הכא דליכא שני דקא מוכח אימא לא ואי אשמועינן הכא אדרבה תרווייהו מוכחי אהדדי אבל אידך לא צריכא: זו היא שאמרו וכו': זו היא למעוטי מאי למעוטי איסור מצוה לזה ואיסור מצוה לזה הא תו ל"ל היינו הך מה לי לחד מה לי לתרי מהו דתימא כי לא אמרינן אוקי איסור מצוה במקום איסור ערוה היכא דאיכא למיגזר משום שני אבל היכא דליכא למיגזר משום שני אימא להאי אוקימנא איסור מצוה במקום איסור ערוה ולייבמו קמ"ל אמר רב יהודה אמר רב וכן תני ר' חייא בכולן אני קורא בהן האסורה לזה מותרת לזה ואחותה כשהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת ורב יהודה מתרגם מחמותו ואילך אבל שיתא בבי דרישא לא מ"ט כיון דבתו באונסין הוא דמשכחת לה בנשואין לא משכחת לה בנשואין קמיירי באונסין לא קא מיירי ואביי מתרגם אף בתו (באה) מאנוסתו כיון דאשכוחי משכחת לה אי בעיא באונסין תיהוי אי בעיא בנשואין תהוי אבל אשת אחיו שלא היה בעולמו לא כיון דאליבא דר"ש הוא דמשכחת לה אליבא דרבנן לא משכחת לה בפלוגתא לא קמיירי ורב ספרא מתרגם אף אשת אחיו שלא היה בעולמו ומשכחת לה בשיתא אחי ואליבא דר"ש וסימניך מת נולד וייבס מת נולד וייבס ראובן ושמעון נשואין שתי אחיות לוי ויהודה נשואין שתי נכריות מת ראובן נולד יששכר וייבס לוי מת שמעון נולד זבולן וייבס יהודה מתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו להו קמי יששכר וזבולן האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה ואחותה שהיא יבמתה ל"ל ייבס יהודה בלא ייבס יהודה נמי משכחת לה משום צרה הא תינח צרה צרה דצרה מאי איכא למימר כגון דהדר ויבמינהו נמי גד ואשר: מתני שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות או אשה ובתה או אשה ובת בנה הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ור"ש פוטר היתה אחת מהן אסורה עליו איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה איסור מצוה או איסור קדושה חולצות ולא מתייבמות: גמ' תניא ר"ש פוטר בשתייהן מן החליצה ומן הייבוס שנאמר [ויקרא יח-יח] ואשה

אל אחותה לא תקח לצרור בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהא לך ליקוחין אפי' באחת מהן: היתה אחת מהן כו': הא תו למה לי היינו הך לר"ש איצטריך סד"א הואיל ואמר ר"ש שתי אחיות לא חולצות ולא מתייבמות לגזור משום ב' אחיות דעלמא קמשמע לן: איסור מצוה כו':

רע"י איסור מצוה. אם היתה האחת אסורה על האחד איסור מצוה אינו מותר באחותה הואיל והיא מדאורייתא רמיא קמיה הואי אידך אחות זקוקתו הלכך בעו חליצה: התם. בפרק כילד: איסור מצוה לחודה. לא אשמועינן אלא יבמה שנפלה לפניו שהיא אסורה עליו איסור מצוה חולצת: והכא אשמועינן איסור מצוה ואחותה. שנפלו לו משני אחין לאחותה לא מייבמא ללא תימא אוקי איסור מצוה במקום ערוה ותתייבם אחותה ולא תיהוי כאחות זקוקתו: משום מצוה עבוד רבנן. שתתקיים מצוה יבום ולא העמידו איסור זיקה שהיא מדבריהם לאסור את אחותה היכא דהיא עליו איסור מצוה קמ"ל: הכא ליכא שני דמוכח. שהרי שתיהן מתייבמות ואתי למישרי אחות זקוקה בעלמא ואימא לא לייבמן קמ"ל: תרוייהו מוכחי אהדדי. שזה לא יכול לישא את האחרת אלא זו וכן זו מוכחא מילתא שזו אסורה על זו על זה לפיכך ליכא אחות זקוקתו: היינו הך. דהא בהדיא קתני לה לעיל איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת: כי לא אמרינן אוקי איסור מצוה במקום ערוה. להתייבם אחותה היכא דאין איסור מצוה אלא באחת על האחד ולשני שתיהן זקוקות דאי שרית לייבומי להאי שהאחת אסורה עליו אתי שני נמי לייבומי וקא פגע באחות זקוקתו: בכולן אני קורא בהן. בכל חמץ עשרה עריות דבפ"ק אפשר להן להיות שתי אחיות נופלות לשני אחין והאחת אסורה על זה משום אחת מכל העריות הללו ומותרת לזה והשניה אסורה על זה משום אותו שם ערוה עצמו ומותרת לזה ומתוך כך נמלאו שתי אחיות מתייבמות ולא פגעו באחות זקוקה וכולן פירשתי בפ"א (דף ט:); באונסין. בבתו מאנסתו כגון ראובן אנס אשה והוליד בת וצא שמעון ואנס אנוסת אחיו והוליד בת ונישא בת ראובן ובת שמעון ללוי ויהודה אחי אביהן והרי הן אחיות מן האם בת שמעון מותרת לראובן ובת ראובן מותרת לשמעון ונמלאו שתי אחיות מתייבמות וכן בתו וכן כולן רע"ג לכל חמשה בבי דרישא משתכחי בנשאין הואיל ובתו לא משתכחא שיהו שתי בנות של שני אחין אחיות מן האם שאי אפשר שנשא יבמתו שיש לה בת לא תני בהו האסורה לזה כו' הואיל וכולן איסור שם בת הן: דלביבא דרבי שמעון היא דמשכחת בה. האסורה לזה כדמפרש רב ספרא לקמיה: בפלוגתא לא איירי. רבי חייא: האסורה לזה. אשת לוי האסורה לישאכר שצא ומלאה אסורה עליו מזיקת ראובן שלא היה בעולמו ומותרת לזבולן שכשנולד כבר נתייבמה ללוי ובייבם ולבסוף נולד שרי ר"ש ואשת יהודה אסורה לזבולן משום שמעון שלא היה בעולמו וכשנולד מלאה באיסור ומותרת לישאכר: בלא ייבם יהודה נמי. שרי לישאכר ובחמשה אחי משכחת לה מת ראובן נולד ישאכר ייבם לוי מת שמעון נולד זבולן ומת לוי בלא בנים ונפלו אשת לוי ואשת שמעון לפני ישאכר וזבולן אשת לוי אסורה לישאכר מפני ראובן בעלה הראשון ומותרת לזבולן ואשת שמעון מותרת לישאכר שהרי בעולמו היה ואסורה לזבולן: ומשום כרה. האי דנקט ייבם יהודה משום כרה דבעי אשכחי נמי בכרה האסורה לזה מותרת לזה אם באו ישאכר וזבולן לייבם לנשי לוי ויהודה הראשונה אשת לוי אסורה לישאכר משום כרה אשת אחיו שלא היה בעולמו וכן אשת יהודה על זבולן וכגון שהיו הכרות אחיות זו לזו ונכריות קרי להו אלל נשי ראובן ושמעון דאיכא נמי השתא בכרות האסורה לזה מותרת לזה ואחותה כשהיא יבמתה כו' ואי לא ייבם יהודה לא מיתוקם מילתא דרבי חייא באיסור כרתה דאם נפלו שתי נשים משמעון שתיהן אשת אח שלא היה בעולמו הן: כרה לכרה מאי איכא למימר. היכי קרית האסורה לזה מותרת לזה באיסור וכרות כרה דהא כרות כרותיהן נמי תנן בפ"ק: כגון דהדר יבמינהו גז ואשר. לנשי לוי ויהודה הראשונות ולהם נשים וייבם גז את אשת יהודה ואשר ייבם אשת לוי ומתו גז ואשר ונפלו לפני ישאכר וזבולן ואם באים לייבם נשי גז ואשר הראשונות אשת גז כרת אשת יהודה שהיתה כרת אשת שמעון שלא היה בעולמו אסורה לזבולן

ומותרת ליששכר וכן אשת אשר על יששכר ומותרת לזבולון: בשעה שנעשו כרות זו לזו. כגון השתא שנפלו לפניו ונעשו שתי אחיות כרות זו לזו בזיקה: ליגזור משום שתי אחיות דעלמא. אע"ג דהא נמי מרישא שמעינן התם הוא לרבנן לא גזרינן דאי נמי אתי למישרי אחיות דעלמא ליכא אלא איסור אחות זקוקה דרבנן אבל לר"ף לאמר איסור אחות זקוקה ערוה גמורה היא דרחמנא פטרה וקיימא עליה באיסור אשת אח ליגזור היכא דאחותה אסורה משום ערוה ולא זקוקה ליה ונימא לא לייבם לאחותה דלא ליתי לייבומי אחות זקוקה דעלמא קמ"ל: (ה"י)

הוספות אבל הכא דליכא שני דמוכח. ואם תאמר הא נמי ידעינן מההיא דפ"ב כדאמרינן לעיל (דף כ. ויש לומר דהתם איכא ערוה דקמוכח שאינה לא חולצת ולא מתייבמת אבל הכא שתיהן מתייבמות וליכא הוכחה: שנעשו צרות זו לזו כו'. היינו דוקא כשנפלו לפני יבם אחד אבל כשנפלו לפני שני יבמין מודה רבי שמעון כדתניא לעיל רבי שמעון אומר יקיימו: (תוספות)

הש"א הא תו למה לי היינו הך מה לי לחד מה לי לחרי כריכא דאי אשמועינן התם משום דאיכא שני דקח מוכח אבל הכא דליכא שני דקח מוכח כו'. ואם תאמר הא תנא בפרקין דכילד (לעיל כ, ה) אף על גב דליכא שני דמוכח וכדלמאן לעיל, יך לומר דלא דמי דהתם ליכא שני כלל, אבל הכא דאיכא שני וכל חד וחד מיבס כיון דליכא שני דלא מיבס דלכח עלייהו, אמרי האי מיבס חדא, ואידך אחא מיבס לאידך, וליכא הוכחה כלל דמאי דלא מיבס ראובן ללחא ומיבס לרחל שיהא משום שאסור ליבס איסורי מלוה ואיסורי קדושה (עיין תוס' ד"ה אבל). (הש"א)

א - **כט** **דף**

והא א"ר שמעון שתי אחיות לא חולצות ולא מתייבמות גזירה משום איסור מצוה דעלמא הא תינח איהי אחותה מאי איכא למימר גזירה אחותה משום לתא דידיה והא גבי ערוה לא גזרינן שאני ערוה דמגמר גמירי לה אינשי וקלא אית לה: **מתני'** שלשה אחין שנים נשואים שתי אחיות ואחד מופנה מת אחד מבעלי אחיות ועשה בה מופנה מאמר ואח"כ מת אחיו השני בש"א אשתו עמו והלזו תצא משום אחות אשה וב"ה אומרים מוציא את אשתו בגט ובחליצה ואשת אחיו בחליצה זו היא שאמרו אוי לו על אשתו ואוי לו על אשת אחיו: **גמ'** זו היא למעוטי מאי למעוטי הך דר' יהושע דלא עבדינן כוותיה אלא אי כר"ג אי כר"א א"ר אלעזר לא תימא מאמר לב"ש קונה קנין גמור דאי בעי לאפוקי סגי לה בגיטא אלא מאמר לב"ש אינו קונה אלא לדחות בצרה בלבד אמר רבי אבין אף אנן נמי תנינא בש"א יקיימו יקיימו אין לכתחלה לא

ה"י והאמר ר' שמעון שתי אחיות לא חולצות ולא מתייבמות. והכא אמאי בעי חליצה הא כיון דמדלוריייתא חזיא לייבומי זקוקה היא והוה להו כשאר ב' אחיות שנעשו כרות זו לזו ור"ף פוטר אחות זקוקה מחליצה: גזירה משום איסור מלוה דעלמא. אי פטרת להו לגמרי מאן דחזי סבר טעמא לאו משום אחות זקוקה אלא משום דאיסור מלוה הויא כערוה ופטורה מחליצה ואתי למיפטר איסור מלוה דעלמא דלאו אחיות מחליצה: תינח איהי. איסור מלוה: אחותה. אמאי חלצה תיפטר משום אחות זקוקה דהכא מאי אמרת: משום לתא

דידה. משום מזל לידה לאיסור מלכה האי לתא יתור לשון הוא: והא גבי ערוה לא גזרינו. לאם היתה אחת מהן אסורה עליו איסור ערוה אסור בה ומותר באחותה הערוה יוכלה בלא חליצה ולא אמרינו תחלוץ ערוה גזירה משום אחותה שאין ערוה וראויה לייבום והא נמי לרבי שמעון ערוה היא משנעשו כרות ואמאי מלככה לה חליצה משום גזרת אחותה: דמגמר גמירי לה אינשי. והכל יודעין שאין כריכה חליצה ואחותה לאו אחות זקוקה היא ולא אחי למשרי אחותה בלא חליצה אבל ערוה דנעשו כרות דר"ף לא כ"ע גמירי הלכחא לאיסור שתייהן שוות ואי מפקת לה בלא חליצה אחי נמי למיפק אחותה שהיא איסור מלכה בלא חליצה ונפקא מינה חורבה לאיסור מלכה בעלמא: מגמר גמירי אינשי. וידעי דלא רמיא קמיה ואחותה לאו אחות זקוקה היא ולא אחי למשרי אחות זקוקה דעלמא: מתני' אשתו עמו. דמאמר ככנוסה דמיא וכי נפלה אחותה לא מיתסרא הך עליה משום אחות זקוקה: והלזו תלא. אף מן החליצה משום אחות אשה: גמ' הך לרבי יהושע. בפרק ב"ף דקאמר נמי אי לו על אשתו אי לו על אשת אחיו ופליגי עלה רבן גמליאל ורבי אלעזר: לא תימא מאמר לב"ף קונה קנין גמור. ותהוי כאשתו ואי בעי לאפוקי תיסגי לה בגיטא: אלא מאמר לב"ף אין קונה אלא לדחות בלחה. כלומר לדחות אחותה שלא תאסרנה לזו משום אחות זקוקה: יקיימו. אם קדמו וכנסו בריש פירקין: לכתחילה לא. מייבמו משום אחות זקוקה: (ה"פ)

תוספות אחותה משום לתא דידה. דאי נפקא בלא חליצה משום דנעשו צרות זו לזו אתי לאפוקי מהאי טעמא נמי הוה דאיסור מצוה ואתי למישרי נמי איסור מצוה דעלמא ופרכינן והא גבי ערוה לא גזרו שתחלוץ אלא יוצאה בלא חליצה ולא חיישינן שמא יסברו דמטעם אחותה יוצאה ואתי לאפוקי אידך בלא חליצה: ב"ש אומרים אשתו עמו כו'. בגמ' גבי השתא ארוסה דעלמא כו' עשה בה מאמר מיבעיא פירש בקונטרס דמאמר יבמין מדרבנן אפילו לבית שמאי דמדאורייתא יבמה יבא עליה כתיב ואין נראה לרבי"ם דא"כ אמאי תצא הלזו משום אחות אשה במאמר זה ומיהו י"ל דתצא משום אחות אשה היינו אחר שיבעול [בעלת המאמר] אבל קשה דלעיל פ"ב (דף יח. ושם) דקאמר הא דקתני מאמר לאפוקי מב"ש משמע דלב"ש יוצאה שניה משום צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו וכן נמי קאמרינן לקמן בפירקין (דף ל.). גבי אחות אשה אלמא מאמר קני דאורייתא לב"ש וכולה סוגיא דגמרא מוכח הכי והא דקאמר השתא ארוסה דעלמא כו' עבד בה מאמר מיבעיא אע"ג דמאמר נמי מדאורייתא מ"מ קאמר מאמר מיבעיא משום דהא דמאמר קני מדאורייתא היינו משום דגמרינן מקידושין דעלמא הלכך לא עדיף מקידושין ודיו לבא מן הדין להיות כנדון.: אוי לו על אשתו כו'. אר"י דבכל הני דפ' חרש (לקמן קיב: קיד:): דתנן מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה לא קתני אוי לו כי הכא משום ראוי לו משמע לשון צער כלומר ראוי לו להצטרע שהפסיד אשתו בלא פשיעתו והכא. והא דאייתי בגמ' פלוגתא דר"א ור' יהושע דקטנה וגדולה לא פשע להכי קתני אוי לו אבל התם פשע שהכניס עצמו בספק חרשות שלא היה לו לישא חרשת וכן ההיא דהחלוץ (לקמן דף מא. ושם) דשומרת יבם שקידש אחיו את אחותה כו' להכי נמי קאמר בגמרא למעוטי דר' יהושע דשייך התם לשון אוי לו כי הכא ולא קאמר למעוטי כל הני: אי כר"ג. דאמר תמתין עד שתגדיל ויבעול ותצא הלזו משום אחות אשה אע"ג דקדושי קטנה דרבנן מ"מ הקילו בה מבבעלת מאמר משום דכנוסה היא אצלו קודם זמן גדולה והא דפריך מינה לעיל בריש פ"ב (דף יח.) אהא דר"מ אוסר לבטל מצות יבמין ור"ג שרי לבטל מצות יבמין אע"ג דהכא כנוסה אצלו מעיקרא מ"מ פריך אהא דר"מ חייש לספיקא ור"ג אפילו לודאי לא חייש: אי כרבי אלעזר. דאמר מלמדין הקטנה שתמאן ומותר בגדולה לייבם וא"ת ואמאי שרי והא בשעת נפילה נראית כאחות אשה כדאמרינן לעיל בפ"ק (דף יב.) גבי צרת בתו הממאנת דבשעת נפילה נראית כצרת בתו ובשעת נפילה נראית ככלתו וי"ל דלא דמי דהתם כשהבעל מת אין דומה כ"כ עוקרת נישואין קמאי כי הכא שהבעל קיים: לא תימא מאמר לב"ש קונה קנין גמור כו'. אע"ג דאין קונה קנין גמור מ"מ אמרי' לעיל ולקמן (דף ל.) גבי אחות אשה דפוטרת [צרתה] לב"ש ע"י מאמר תימה מאי קאמר ר"ש לעיל בפ"ב (דף יט.) אם מאמר של שני מאמר אשת שני הוא בועל כי הוי נמי מאמר אשת שניהם בועל דהא אפילו לב"ש דמאמר קונה אינו קונה לגמרי אלא קונה ומשייר וכ"ת דלר"ש אי קני קני לגמרי טפי מלב"ש א"כ מנא ליה לר' אלעזר דלא קני לגמרי לב"ש כמו לר"ש: אלא לדחות בצרה בלבד. פי' בקונטרס צרה דכולהו שמעתין אחותה שנופלת עמה וקשה לרב אשי דאמר דוחה ומשייר היא וצרתה בעיא חליצה הא קתני במתני' תצא משום אחות אשה משמע דיוצאה בלא חליצה ועוד אי בעיא חליצה היאך מקיים את זו וי"ל דסבר רב אשי דמהני מאמר להסיר הזיקה ודחי לצרה לענין שלא תאסור את זו משום אחות זקוקתו ואחר

שיבעול בעלת המאמר קאמר דתצא אחותה משום אחות אשה וא"ת והיכי מייתי לה סייעתא ממתניתין יקיימו אין לכתחלה לא הא מהני מאמר לרב אשי לכל הפחות דדחי לצרה ושריא בעלת מאמר לכתחלה וי"ל דהכי מייתי דאי ס"ד דבמאמר דהיתירא דוחה דחייה גמורה לפטור צרתה בלא חליצה א"כ מאמר דאיסור דחי נמי לצרה לענין שלא תאסור את זו משום אחות זקוקה וזה יעשה מאמר וידחה כו' ופריך ואלא הא קתני בש"א אשתו עמו כו' משמע דדוחה דחייה גמורה אלא יבמה דחזיא לכולהו כו' פי' דמאמר דהיתירא דחי דחייה גמורה יבמה דלא חזיא לכולהו דהיינו מאמר דאיסור לא דחי למקצתה ולא דחי ההוא מאמר כלל כן צריך לפרש לפי' הקונטרס אבל קשה דצרה דבכל דוכתי היינו שנופלת עמה מבית אחד ועוד שמגיה הספרים אלא יבמה דחזיא לכולהו כו' שלא היה כתוב בספרים אלא ועוד דלמה שינה הלשון יבמה דחזיא כו' ולא נקט לישנא דנקט מעיקרא מאמר דהיתירא קני דאיסורא לא קני ונראה לר"י דצרה היינו שעמה בבית אחד וה"פ לא תימא מאמר לב"ש כו' אלא לדחות בצרה בלבד שאם נתן מאמר לא' מב' יבמות שנפלו מבית אחד אע"ג דבעלת מאמר לא סגי לה בגט צרתה מיהו פטורה לגמרי בלא חליצה דכיון שהתחיל הקנין לעשות בזו אע"פ שלא נגמר קרינן ביה בית אחד הוא בונה ואינו בונה ב' בתים וטעמא דב"ש דסברי דאהני קרא דדרשינן ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה לענין דאי בעי לאפוקי דלא סגי לה בגט ורב אשי סבר דלא מהני מאמר לפטור צרתה בלא חליצה אלא דוחה הצרה ממנו שאסור לייבמה ומשייר קצת זיקה לאוסרה לשוק עד שתחלוץ ואע"ג דלענין אחותה דחי מאמר לגמרי לפוטרה לשוק כדקתני מתני' והלזו תצא משום אחות אשה התם אחותה נפלה אחר המאמר כמו שפירשתי בסמוך וקאמר אף אנן נמי תנינא שכשקדמה זיקה למאמר שאין המאמר מפקיע לגמרי דאי מפקיע לגמרי זה יעשה מאמר וידחה כו' ופריך אלא הך דקתני בש"א אשתו עמו כו' אלמא ע"י המאמר מידחי אחותה לגמרי ה"נ תדחה צרתה לגמרי ומשני יבמה דחזיא לכולהו ול"ג אלא וה"פ יבמה דחזיא לכולהו מילי דיבום כגון ב' יבמות שנפלו מבית אחד שכל אחת ראויה לחלוץ ולייבם בשעת נפילה וכן הא דבש"א יקיימו דבשעת נפילה חזיא כל אחת לכל מילי דיבום מן התורה דהא חזיא [אף] ליבום מן התורה חזיא נמי למקצתו פי' למקצת מילי דיבמה דהיינו חליצה דכיון דבהך זיקה איחזיא ליבום לא מפקיע מאמר לההיא זיקה לגמרי ובעי חליצה אבל יבמה דלא איחזיא לכולהו מילי דיבום כגון ההיא דבש"א אשתו עמו שלא נראית ליבום בשעת נפילה שכבר עשה המאמר באחותה לא חזיא למקצתו פי' חליצה ואידיחיא ע"י מאמר חברתה לגמרי והשתא לא מצי לשנויי כדשני לעיל מאמר דהיתירא דחי כו' שאפי' במאמר דהיתירא קאמר דלא מפקיע הזיקה לגמרי להתיר צרה לשוק הקשה ה"ר יעקב דאורליני"ש מנא לן דטעמא דב"ש משום דמאמר קונה דלמא קסברי אין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין ונקט מאמר משום ב"ה וי"ל דלא מסתבר שיהא שום תנא מיקל לבטל בהדיא מצות יבמין ועוד דהא אמר לעיל בש"א יקיימו לכתחלה לא ועוד הקשה דלמא טעמא דב"ש משום דזיקה ככנוסה וי"ל דלא מסתבר ליה למימר דלא נקט מאמר אלא משום ב"ה כיון שיכול לומר דלב"ש נמי איצטריך: (תוספות)

רשב"א זו היא למעוטי מאי למעוטי הך דר' יהושע דלא עבדינן כותיה אלא או כר"ג או כר' אליעזר. ואזי קשיא לך היכי אמרינן דעבדינן בההיא כר"ג והא טעמא דידיה משום דקסבר אין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין, וב"ה הא אמרינן דמתניתין (לעיל כו, א) אם כנסו יוציאו. לא קשיא דאנן מדוקיף דהא מתניתין לא דחינן אלא דר' יהושע דאמר התם אוי לו על אשתו ועל אשת אחיו, אבל דר"ג לא מדחיף מדוקיף דהא מתניתין, אבל כשתמלא לומר דב"ה יש זיקה ס"ל אי נמי אסור לבטל מצות יבמין ממתניתין דאדרבה אחיו בההיא לא עבדינן כר"ג אלא כר' אליעזר. אלא מאמר לב"ש אינו קונה אלא לדחות כרה בלבד. והא דלא אוקימנא טעמא דבית שמאי בזיקה דחד ככנוסה וכדאוקימנא טעמיה דר' שמעון בריש פרק כילד (לעיל יט, א) משום דאם כן מאי איריא עשה בה מאמר אפילו לא עשה בה מאמר נמי, ואם תאמר הוא הדין אף על גב דלא עבד בה מאמר, והא דקתני עבד בה מאמר להודיעך כחן דבית הלל, הא ליתא דאדרבה כח התירא דידהו עדיף להו למיתני, ועוד דלא אשכחן הנא דאית ליה זיקה ככנוסה אלא ר' שמעון ואליצבא דר' הושעיא ואיתותב ודעתא קלישא לא תלינן דב"ש. (רשב"א)

ואי ס"ד מאמר לב"ש קונה קנין גמור זה יעשה מאמר ויקנה וזה יעשה מאמר ויקנה אלא מאי דוחה דחייה גמורה זה יעשה מאמר וידחה וזה יעשה מאמר וידחה אלא מאי אית לך למימר מאמר דהתירא דחי דאיסורא לא דחי ה"נ מאמר אפילו למ"ד מאמר קונה קנין גמור מאמר דהתירא קני דאיסורא לא קני רב אשי מתני הכי אמר ר"א לא תימא מאמר לב"ש דחי דחייה גמורה וצרתה חליצה נמי לא בעיא אלא דוחה ומשייר הוא א"ר אבין אף אנן נמי תנינא ב"ש אומרים יקיימו יקיימו אין לכתחלה לא ואי ס"ד מאמר לב"ש דוחה דחייה גמורה זה יעשה מאמר וידחה וזה יעשה מאמר וידחה ואלא הא קתני בש"א אשתו עמו והלזו תצא משום אחות אשה אלא יבמה דחזיא לכולהו חזיא למקצתה יבמה דלא חזיא לכולהו לא חזיא למקצתה בעי רבה מאמר לב"ש נישואין עושה או אירוסין עושה אמר ליה אביי למאי הלכתא אילימא ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה השתא ארוסה בעלמא תני ר' חייא אשתו ארוסה לא אונן ולא מטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מטמאת לו מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה עבד בה מאמר מיבעיא ואלא לענין מסירה לחופה מאי נישואין עושה ולא בעיא מסירה לחופה או דלמא אירוסין עושה ובעיא מסירה לחופה א"ל השתא לא עבד בה מאמר כתיב **[דברים כה-ה]** יבמה יבא עליה בעל כרחה עבד בה מאמר מיבעיא א"ל שאני אומר כל העושה מאמר ביבמתו פרחא ממנו זיקת יבמין וחלה עליה זיקת אירוסין מאי ת"ש שומרת יבם בין יבם אחד בין שני יבמין ר"א אומר יפר ר' יהושע אומר לאחד ולא לשנים ר' עקיבא אומר לא לאחד ולא לשנים והוינן בה בשלמא ר"ע סבר אין זיקה אפי' לחד לר' יהושע לחד יש זיקה לתרי אין זיקה אלא לר"א נהי נמי דקסבר יש זיקה בשלמא לחד מיפר אלא לתרי אמאי וא"ר אמי (בר אהבה) הכא במאי עסקינן כגון דעבד בה מאמר וב"ש היא דאמר מאמר קונה קנין גמור אי אמרת בשלמא נישואין עושה משום הכי מיפר אלא אי אמרת אירוסין עושה היכי מצי מיפר והתנן נערה המאורסה אביה ובעלה מפירים נדריה אמר רב נחמן בר יצחק מאי מיפר מיפר בשותפות ולר"א דאמר מאמר לב"ש אינו קונה אלא לדחות לצרה בלבד אמאי מיפר בשותפות אמר לך ר' אלעזר אימר דאמרי אנא אינו קונה אלא לדחות לצרה בלבד דלא סגי לה בגיטא אלא בעי נמי חליצה להפר נדריה מי אמרינן ואיבעית אימא אמר לך רבי אלעזר ולרב נחמן בר יצחק מי ניחא מי קתני יפרו יפר קתני אלא הכא במאי עסקינן שעמדה בדין ופסקו לה מזונות משלו וכדרב פנחס משמיה דרבא דאמר רב פנחס משמיה דרבא כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת:

כ"ד ואי מאמר לב"ש קונה קנין גמור. זה יעשה מאמר בזו ויקנה אותה קנין גמור להיות אשתו דהא אין איסור במאמר ותכלא אחרתה מעליו ולא הויא הך אחרת זקוקתו ויכנס את אשתו: אללא מאי כו'. נהי נמי דלא קני קנין גמור הא אמרת דוחה בצרכה ותקשה לך נמי יעשה מאמר בזו ותדחה אחרתה ויכנס את אשתו: דהיתירא דחי. מאמר שנעשה בהיתר דחי הוה בעי לייבומי בשעת מאמר הוה מלי לייבומי כגון במתני' דעדיין לא נפלה אחרתה: דאיסורא. כגון דנפלו שתי האחריות קודם מאמר: הכא נמי. לענין קניה: וצרתה. אחרתה שנעשית לה כרה בזיקה חליצה נמי לא היבדי דתכלא משום אחרת אשה: אללא דוחה. אותה מלכאכור אשת בעל המאמר עליו: ומשייר. דבעיא חליצה אם באת לינשא עד שלא כנס היבם את בעלת המאמר ולקמיה פריך ליה הא קתני הלזו תכלא משום אחרת אשה דמשמע אף מחליצה: זה יעשה מאמר וידחה. את אחרתה מעליו ואח"כ ישא את זו אללא לאו משום דלא דחי דחייה גמורה וכל כמה דרמיא עליה לחליצה זקוקתו היא ואוסרת את זו עליו: ה"ג אללא יבמה דחזיא כו'. כלומר אללא לעולם דוחה דחייה גמורה ודקשיא לך התם נמי לידחי לא דמיא למתניתין דהכא דכי נפלה ועבד מאמר הוה חזיא לכולהו מילי דיבמה להתייבם ולחלוץ הלכך חזיא למקצתייהו למאמר דמאמר דחיא אחרתה לכשתפול אבל התם דתרוייהו נפלו קודם מאמר ולא חזיא לכולהו מילי דיבמה לא חזיא למקצתה לפיכך אין מאמר דוחה אחרתה: השתא ארוסה. דקידושין

דידה דאורייתא' הני רבי חייל אינו יורקה ואינו מטמא לה מאמר יבמין מדרבנן הוא דהא מדאורייתא יבמה יבא עליה כתב רחמנא מיבעיא: לא אונן. ליחסר בקדשים: ולא מיטמא. אם כהן הוא דהא לאו שחרו הקרוב אליו היא: וכן היא לא אוננת. להיות אסורה בקדשים: ולא מיטמאת. אינה כריכה להתעסק בו ולא דוקא נקט ולא מיטמאת דהא בנות אהרן לא הוזהרו על הטומאה חלל אידי נקט לא אוננת דאיכטריך ליה נקט ולא מיטמאת דבעי למתני תרתי בדידה ובדידיה כך שמעתי ולי נראה ולא מיטמאת כגון ברגל שישראלים מוזהרים על הטומאה מונבלתם לא תגעו במס' ר"ה (דף טז:); גובה כתובתה. ובדכתב לה מן האירוסין מיתוקמא בכתובות בפרק הכותב (דף פט:); ולא בעיא מסירה לחופה. דאם בא עליה בעל כרחא בלא חופה קני ואי בעי תו לאפוקי בגיטא סגיא לה: בעל כרחא. דקני לה ונעשית כאשתו לכל דבר בביאה בע"כ שאין בה חופה: וחלה עליו זיקת אירוסין. ונשואין של שאר נשים ואם בא עליה לאחר מאמר בלא חופה לא קנה: יפר. אחד מהן את נדרה: לאחד ולא לשנים. שומרת יבם א' יפר אבל שומרת לשני יבמין לא יפר לא זה ולא זה: אין זיקה. דתיהוי ככנוסה: ואפילו בחד. היכא דליכא חלל חד דודאי עליה רמיא אפ"ה אין זיקה: לתרי אין זיקה. ללא ידענן להי מינייהו רמיא ואפילו שניהם כחד אין הפרתן הפרה דקלישא זיקתן: חלל לתרי אמאי. נהי נמי דיש זיקה אפי' לתרי מיהו יפרו שניהם מיבעי ליה: ואמר רמי בר אבא גרסינן: בשותפות. הוא ואביה כארוסה: לדחות בלרה. באחותה שנפלה לפניו אחר מאמר זו: ללא סגי לה בגט. העושה מאמר ביבמה ובא להוליאה בעיא חליצה וגט ולא אמרינן ככנוסה היא וסגי לה בגט: אמר לך רבי אלעזר ולרב נחמן מי ניחא. כלומר נהי נמי דקונה בשלמא אי נישואין עושה שפיר חלל לרב נחמן דאמר לא עביד חלל אירוסין מי ניחא הא בשותפות ליכא למימר דיפר קתני יפרו מיבעי ליה: חלל הכא במאי עסקינן שעמדה בדין. לדידי [אפילו] בלא מאמר ולרב [אמין] אחר מאמר ולא ראה לכנוס ולא לפטור: ופסקו לה מזונות משלו. כדתניא לקמן בהחולץ (דף מא:); עמד בדין וברח נזונית משל יבם דמהשתא בעלה הוא ועל דעתו נודרת על מנת שיראה: (כ"ט)

תוספות יעשה מאמר ויקנה כו'. ומשום ביטול מצות יבמין ליכא למיחש כדפרישית בפ' שני (לעיל דף יח:); לא מיטמאה לו. פירוש ברגל שהוזהרו על הטומאה כדאמרינן בר"ה (דף טז:); ועוד י"ל דאין מטמאה לו היינו דאינה חייבת ליטמא לו למאן דאמר בסוטה (דף ג.) לה יטמא חובה: עבד בה מאמר מיבעיא. וא"ת דמשמע דלא עדיפא בעלת מאמר מארוסה ובהחולץ (לקמן דף לט. ושם) קאמר רבא גופיה מאמר לב"ש עושה ודאי ארוסה לדחות בצרה וספק נשואה לחלוק בנכסים אלמא מהני ליורשה וי"ל דהכא גרס רבה רבו של אביי דמסיק עלה אמר ליה אביי ולקמן גרס רבא שהוא אחר אביי: אלא לענין מסירה לחופה. וא"ת מאי משני דהשתא נמי תקשי השתא ארוסה בעלמא בעיא מסירה לחופה עבד בה מאמר מיבעיא וי"ל דעבד בה מאמר ובא עליה והביאה עושה אותה ככנוסה: אביה ובעלה מפירים נדרה. ואם אין לה אב או שאינה ברשות אב לא מצי מיפר כדאמרינן בנדרים (דף עא.). כגון שעמדה בדין כו'. לפי מסקנא שאיירי דעבד בה מאמר כדמוכח בנדרים בפ' נערה המאורסה (שם עד.) דלר' אליעזר כיון דעביד בה מאמר ופסקו לה מזונות משלו נודרת על דעתו ולר' יהושע דוקא בחד יבם אבל בתרי כיון דאי בעי אחוה פסיל לה עליה בביאה או בגיטא אינה נודרת על דעתו ולר"ע אפילו ביבם אחד קאמר דלא יפר אפילו עבד בה מאמר משום דאין חייבים עליה סקילה כנערה המאורסה ולא יתכן לפי זה מה שפ"י בקונטרס בריש פ"ב (לעיל יז: ד"ה ולימא) דמאן דאמר אין זיקה אפי' בחד היינו ר"ע דמצי סבר דיש זיקה ואפי' הכי לא יפר משום דאין חייבין עליה סקילה: (תוספות)

רשב"א הא דאמרינן לא תימא מאמר לבית שמאי קונה קנין גמור. נראה לי קנין גמור בביאה דיבמה קאמר וכדמסיק דאי בעי לאפוקה סגי לה בגיטא, כלומר כאלו בא עליה שאין לאחר ביאה כלום. ואיכטריך לאשמועינן הכין משום דמאמר לבית שמאי קונה דבר תורה וכדקתני תלל הלזו משום אחרת אשה. ונפקא ליה מולקחה לו לאשה וכדמשמע בירושלמי (פ"ב ה"א) והלכך הוה אמינא כשם שהביאה גומרת בה כך המאמר גומר בה, משום הכי אכטריך לאשמועינן שאף על פי שהמאמר קונה דבר תורה מכל מקום אינו גומר בה בביאה מדכתוב ויבמה. וכענין שאמרנו בירושלמי בריש

פרק כיצד (פס) יבמה יבא עליה זו הביאה ולקחה לו לאשה זה מאמר, יכול כשם שהביאה גומרת בה כך יהא המאמר גומר בה, תלמוד לומר ויבמה עיירה את הפרשה כולה ליבום הביאה גומרת בה ואין המאמר גומר בה ואם כן מה הועיל בה המאמר לאוסרה לאחרים. הא לאמרין זה יעשה מאמר ויקנה זה יעשה מאמר. לאו דוקא נקט, אלא במאמר אחד מהן הותרה השניה לפני שהרי הופקעה זיקת האחד ממנה במאמרו. ולא תימא דטעמייהו דבית שמאי משום דאסור לבטל מצות יבמין וזה יעשה וזה דוקא ויעשו מאמר שניהם על ידי שליח אחד שיקדש שתייהן על ידי שליח אחד שלהן, גם כן קאמר דשניהם קונין בבת אחת, דהא ליתא דלמאן דאמר אסור לבטל מצות יבמין בשתי אחיות אין דין יבום כלל, דסלקי מהן חכמים תורת יבום לגמרי כדאמרין לעיל משום דאיכא למיחש לבטול מצוה, דקיל להו לאינשי, דאי שריה להו הכי אהו לשוויי כל חד מינייהו שליח באפי נפשיה, אי נמי אהו לקדושי כל חד מינייהו בלא שליח ואיכא בטול מצות יבמין וכדגזרינן במיחלץ והדר יבומי משום דלמא אהי ליבומי ברישא ומבטלה מצוה, אלא מחורתא משום זיקה הוא, וזה יעשה וזה יעשה לאו דוקא. אף אנו נמי תנינא בית שמאי אומרין יקיימו ויקיימו אין לכתחלה לא. קשיא לי דלמא משום שניה דעמדה עליו שעה אחת באיסור דאפילו מתה הראשונה אסורה עליו השניה עולמית, כדאמר ר' יוחנן לעיל (כו, ב) ויש לומר דאם כן ראשונה מיהא יעשה בה מאמר לכתחלה ויקנה. והא דקאמרין זה יעשה וזה יעשה לאו דוקא, דשניה לעולם אסורה אלא דדוחק הוא לומר דזה יעשה וזה יעשה לאו דוקא אלא שיהא השני אסור. ועוד דלמא לכתחלה לא גזרה דלמא יעשה מאמר בשניה ויכנסו וכדאמר לעיל (פס) גבי הדין דר' יוחנן דאמר אחיות איני יודע מי שנאן אלא שיש לומר כזו דסבירא ליה השתא כמאן דאמר יש זיקה ולמאן דאמר יש זיקה ליכא למגזר מידי משום דחמירא להו מלתא ולא אהו לאחלופי וכדכתבין לעיל. ואכתי קשיא לי דלמא בית שמאי אין זיקה סבירא ליה ומשום הכי לכתחלה לא משום דאסור לבטל מצות יבמין. ויש לומר דסבירא ליה השתא דאי טעמייהו דבית שמאי משום דאסור לבטל מצות יבמין. ויש לומר דסבירא ליה השתא דאי טעמייהו דבית שמאי משום דאסור לבטל מצות יבמין. וכמו שכתבנו למעלה וכדמשמע לעיל בפרק כיצד בתחלתו ובסופו נמי גבי מתניתין דלזה שנים ולזה שנים לגירסת רש"י ז"ל דגרים אם קדמו וכנסו לא יוציאו, מאי שנא מהא דתנן ארבעה אחין כו' אם קדמו וכנסו יוציאו, ופרקינן אי למאן דאמר יש זיקה יש זיקה אי למאן דאמר אסור לבטל מצות יבמין אסור לבטל מצות יבמין. הא דאמר"א לא תימא מאמר לבית שמאי דוחה דחייה גמורה ורתה חליצה נמי לא בעי. פירש"י ז"ל רתה אשת השני שנעשית רתה בזיקה. אלא דוחה ומשייר הוי. כלומר דוחה שאין רתה זו אוסרת עליו ואלו רתה לכנסו כונס ותאם הלזו משום אחות אשה, ומיהו משייר הוה דאלו בעיא שניה לינשא לשוק קודם כניסה של זו אינה ניתרת אלא בחליצה. ואיכא דקשיא להו (רמב"ן) דאם כן מאי קאמר ר' אבין אף אנו נמי תנינא דאדרבה מתניתין הויא תיובתיה דאיהו אמר דמאמר דוחה את הרעה מלאסור עליו בעלת המאמר וכונס לכתחלה, ומתניתין קתני דאינו דוחה ולכתחלה לא יכנסו. ועוד קשיא לי דאי דחייה גמורה להתירה לשוק קאמר, מאי קא מקשה ואי סלקא דעתך דוחה דחיה גמורה זה יעשה מאמרו וידחה כלומר ויתיר יבמתה לשוק, דאטו מתניתין מיירי באיסור לשוק. ועוד דהוה ליה לאקשווי אלא מאי דוחה ומשייר כלומר דוחה דאי בעי לכנסו יכנסו זה יעשה מאמר ויכנסו זה יעשה מאמר ויכנסו. אלא שיש לי לתרץ כזו דעדיפא ליה לאקשווי ממתניתין גופה דאשתו עמו, ועוד קשה דרש"י ז"ל (בר"ה ה"ג) גרים במסקנא אלא יבמה דחזיא לכולהו חזיא למקתתייהו, כלומר אלא דר' אלעזר ליתא ומאמר דוחה הוא דחיה גמורה, דקשיא לך במתניתין דארבעה אחין נמי לידחו לגמרי, לא דמיא למתניתין דכל יבמה דחזיא בשעת נפילה לכלהו מיילי דיבמה לחוץ ולהתיבס, כגון הא דעשה בה מאמר עד שלא מת השני חזיא למקתתייהו, לומר שדיניה חזקים ומאמרה אלים לדחות לגמרי רתה ואפילו חליצה לא בעינן, אבל במתניתין דארבעה אחין נדפלו שתייהן בבת אחת ולא חזיין לכולהו מיילי דיבום וחליצה דנעשו רות בזיקה ואסורו להתיבס לא חזיין למקתתייהו, שאין מאמרן חזק לדחות רתה לגמרי. וגם זה אינו מחוור, חדא דנוכחתי דוקני לא גרסי אלא. ועוד דאם כן יבמה דחזיא לכלהו ודלא חזיא לכלהו, היינו דאמרין לעיל מאמר דהיתרא דחי, דאסורה לא דחי, ואמאי קא משני הכא בלישניה. ויש מתרצים רתה דקאמר ר' אלעזר רתה ממש שנפלה עמה מבית אחד שהיא אינה דחוייה לגמרי משעת מאמרה של חברתה, אלא דוחה אותה זו של בעלת מאמר לכרה דשזב אינו יכול לכנסה וקם עלה בלא יבנה, ומשייר שהיא רכיכה חליצה. וסייעה ר' אבין ממתניתין לומר דכשם שאין מאמר דוחה דחיה גמורה מלאסור אחותה שהיא יבמתה על היבם, דאלמא עדיין זיקתה קיימת, כך אינה דוחה רתה מלהוציאה לשוק בלא חליצה, דהא

לא הופקעה זיקתה. ואקשינן והא קתני אשתו עמו ותלך הלכו משום אחות אשה, דמשמע משעת מאמר תלך אידך משום אחות אשה לגמרי, ואפילו בלא חליצה ואף על פי שלך כנס, דמסתמא אעשה בה מאמר קתני. ועוד דקתני אשתו עמו דאלמלא הופקעה זיקת השנייה לגמרי ויכול הוא לכנוס בעלת המאמר. ופרקינן יבמה דחזיא לכלהו מיילי דיבמה כגון מתניתין דארבעה אחין דמדאורייתא שתייהן ראויות בין לחלוץ בין ליבם זיקה דאורייתא, הלכך חזיא למקצתייהו לומר זיקתה אלימא לארובה חליצה. והוא הדין לשתי יבמות הבאות מבית אחד דכל אחת ראויה לכלהו מיילי, כי עבד בה מאמר בחדא אידך לא מפטר אלא חליצה אבל יבמה דלא חזי לכלהו מיילי בשעת נפילה, כגון הא דבית שמאי דכיון דעבד בה מאמר בראשונה עד שלא נפלה לפניו שניה, מדחיא שניה דבר תורה מן היבום, הלכך לא אמרינן זיקתה דתבעי חליצה אלך מאמר הראשונה דחה אותה לגמרי ואפילו חליצה נמי לא בעיה. השתא ארוסה בעלמא תני ר' חייא אשתו ארוסה לא אונן כו'. פירש רש"י ז"ל ארוסה דקדושה דאורייתא וקא תני ר' חייא אינו יורשה ואינו מטמא לה מאמר יבמין דמדרבנן, דהא דאורייתא יבמה יבא עליה כתיב מיבעיא ע"כ. ולא למימר שסבור הוא ז"ל דמאמר לבית שמאי אינו קונה דבר תורה, דאם כן היאך הוא דחה ברה דחיה גמורה ומתירה לשוק בלא חליצה, ואמרינן נמי לעיל בפרק כיצד (יח, א) הא דקתני מאמר לאפקוי מדבית שמאי דאמרי מאמר קונה קנין גמור והוא לה כרת אשת אחיו שלא היה בעולמו וחליצה נמי לא בעיא ולמקן נמי דכותה, אלמלא לבית שמאי מאמר קונה הוא דבר תורה, אלך שאינו גומר כקדושין דאורייתא וכדאמרינן במסכת נדרים בפרק נערה המאורסה (עה, א) דאפילו לר' אלעזר דאמר מאמר קני, מודה הוא שאינו גומר בה ואין חייבין עליה סקילה כנערה המאורסה. וכדאמרינן עלה נמי בפרק קמא דמסכת קדושין (יד, א) יכול יהיו כסף וטטר גומרינן בה כדרך שהביא גומרת בה וכו', וההיא אפילו לבית שמאי דתנן התם (ב, א) והיבמה נקנית בביאה אבל לא בכסף ולא בטטר כשאר הנשים ולא פליגי בה בית שמאי כדפליגי ברישא דההיא מתניתין. והיינו דקאמר הכא השתא ומה ארוסה בעלמא שסוף וטטר גומרינן בה כך יבמה שאינו גומרינן בה לא כל שכן. ורבה גרסינן הכא דאלו לרבא הא קאמר לקמן בפרק החולץ (לט, א) גבי שומרת יבם כו' דמאמר לבית שמאי עושה ודאי ארוסה וספק נשואה ודאי ארוסה לדחות ברה וספק נשואה לחלוק בנכסים דאלמלא לדידיה יבמה עדיפא מארוסה דעלמא ואליצא דבית שמאי אלך הכא ודאי רבה גרסינן והתם גרסינן רבא ואבאי נמי פליגי עליה התם דסבר ליה כרביה דהכא (כ"ב הרמב"ן). אלך לתרי אמאי מפר. פרש"י ז"ל יפרו מצעי ליה. ואי קשיא לך אמאי לא שני מאי מפר מפר בשותפות וכדאמר רב נחמן בסמוך מאי מפר מפר בשותפות דאב. יש לומר משום דבשני יבמין אינו נופל לשון מפר דהי מינייהו עיקר הלכך יפרו מצעי ליה למימר, אבל לקמן דאוקימנא דעבד בה מאמר שייך למימר ביה יפר הוא עם האב. ואפילו להאי נמי מקשה ר' אלעזר דרב נחמן יפרו מצעי ליה. הר"א אב ב"ד ז"ל (ועיין רמב"ן). הא דאמר ר' יהושע לאחד ולא לשנים. פירש רש"י ז"ל אפילו הפרו שניהם כאחת אין הפרתן הפרה דקלישא זיקתן. ואף על גב דאמרו עלה בדוכתה בנדרים (עד, א) ר' יהושע סבר יש זיקה מיהו אין ברירה, לאו למימר דוקא אחר קאמר דאינו מפר משום דאין ברירה אבל כשהפרו שניהן, דממה נפשך לאחד מהן זקוקה מופר, אלך משום דלא הוברר הדבר משעת הפרה קאמר דבעינן לידע בשעת הפרה על איזו מהן הוא מפר, ואף על פי שמתגלה בסוף בשעת כניסה אין בכך כלום משום דאין ברירה ורחמנא אמר אישה יפרנו שיהא ודאי בשעת הפרה שתדור על דעתו והוא ידע שלאשתו הוא מפר כענן מה שאמרו נדרה אשתו וסבר שבתו נדרה שאינו מופר, הרמב"ן נר"י. אי אמרת נשואין עושה משום הכימפר. קשיא ליה והא בין לרבא בין לאבבי מיפשט פשיטא להו דאינו מפר וכדאמרינן השתא ארוסה בעלמא תני ר' חייא וכו' עבד בה מאמר מיבעיא, ולא מיבעיא ליה לרבא אלך בשעתה בה מאמר ובא עליה חוץ לחופה או לא, ועלה אחי למיפשט והשתא בעינן למיפשט מהכא דאפילו מאמר גרידא קונה קנין גמור להפר נדרה. ויש לומר דהאי ת"ש לאו אבבי קאמר ליה, אלך תלמוד' הוא דקאמר ליה, ולומר דאפילו מאי דאפשיטא להו לאבבי ורבא לחומר' ליתא אלך קונה קנין גמור ואפילו להפרת נדרה, וכל שכן דלא בעינן בה מסירה לחופה, וחדא דאית בה תרתיה קא פשיט ליה. ויש לנו כיוצא בה בפרקין קמא (יא, ב) גבי מחזיר גרושתו משנשאת דבעי ר' יוחנן החזיר גרושתו משנשאת מהו אמר ליה ר' אמי ותבעי לך כרתה כרתה לא מיבעיא לי דאלים קל וחומר למדחי כרה אלך כי קא מיבעיא לי היא גופה, ואחינו למפשטה מדתניא המחזיר גרושתו משנשאת היא ונרתה חוללת, היא ונרתה סלקא דעתך אלך לאו או היא או כרתה חוללת, אלמלא אלכים קל וחומר למדחי אפילו כרתה, אף על גב דלרבי יוחנן מפשט הוה פשיטא ליה דלאו אלכים קל וחומר למדחי כרה, ולא מיבעיא ליה אלך היא גופה, ואף על גב

דחליבא דבני חייל בר אבא כרתה קא מיבעיא ליה, מכל מקום ליסגא דרב נחמן בר יצחק דאמר דחיהו קא מיבעיא ליה הוי בתרא בגמרא ועלה קא מיייתוין תא שמע כנ"ל. אללא אי אמרת אירוסין עושה היכי מפר כו'. ואם תאמר לוקמה בשקתה שלשים יום וכדתנן בנדרים פרק נערה המאורסה (עג, ב) הבוגרת שקתה שנים עשר חדש ואלמנה שלשים יום ר' אליעזר אומר הואיל ובעלה חייב במזונותיה יפר. לא קשיא דמיבס לעולם לא אכלה ואפילו שקתה שלשים יום אללא אם כן עמד בדין לכנוס או לפטור, מדאמרין לקמן (מא, ב) שפוסקין לה מזונות משלו, ואיתא נמי בנדרים פרק בתרא ובשלהי כתובות (קז, ב). (רש"י)

א

-

ל

דף

מתני' שלשה אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת אחד מבעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומת הראשונה יוצאה משום אחות אשה ושניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ולא מתייבמת: **גמ'** טעמא דעבד בה מאמר הא לא עבד בה מאמר נכרית יבומי נמי מייבמה אמר רב נחמן זאת אומרת אין זיקה ואפילו בחד אחא: מתני' שלשה אחים שנים מהם נשואים שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת הנשוי נכרית וכנס אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת הראשונה יוצאת משום אחות אשה ושניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ולא מתייבמת: **גמ'** הא תו למה לי היינו הך השתא ומה התם דאחות אשה הויה צרה לנכרית אמרת נכרית אסורה הכא דנכרית הויה צרה לאחות אשה לא כ"ש תנא הך תנא ברישא והך חזיא להתירא ושריא והדר חזיא לאיסורא ואידי דחביבה ליה אקדמה ומשנה לא זזה ממקומה: **מתני'** שלשה אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת אחד מבעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומתה של שני ואח"כ מת נשוי נכרית הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה **דברים כה-ה** יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה מאי קמ"ל תנינא הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת מהו דתימא הני מילי היכא דלא איחזיא לה בנפילה ראשונה אבל היכא דאיחזיא לה בנפילה ראשונה אימא תישתרי קמ"ל הא נמי תנינא שני אחין נשואים שתי אחיות מת אחד מהם ואח"כ מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת מהו דתימא התם הוא דאידיחי לה מהאי ביתא לגמרי אבל הכא דלא אידיחי לה מהאי ביתא לגמרי אימא מיגו דחזיא להאי נשוי נכרית חזיא נמי להאי קמ"ל: **מתני'** שלשה אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זו היא שאמרו וכולן שמתו או נתגרשו צרותיהן מותרות: **גמ'** טעמא דגירש ואחר כך מת אבל מת ואחר כך גירש אסורה אמר רב אשי זאת אומרת יש זיקה אפילו בתרי אחי ולרב אשי קשיא דרב נחמן אמר לך רב אשי ה"ה דאף על גב דלא עבד בה מאמר נכרית מיחלף חלצה יבומי לא מייבמה והא דקתני מאמר לאפוקי ב"ש דאמרי מאמר קונה

רש"י מתני' הראשונה. לנפילה: גמ' נכרית יבומי נמי מייבמה. ולא אמרינן משמת בעל האחות ונפלה לייבם הזקקה לנשוי נכרית לדדו דהא על בעל אחיות לא רמיא ונעשית זו כרתה בזיקה וכשמת תאסר הנכרית על

הנשאר משום כרת אחות אשה: ואפילו בחד אחא. כדפרישית דאע"ג דתרי אחין נינהו אין זו זקוקה אלל לנשוי נכרית לבדו: מתני' הראשונה. לנישואין: גמ' היינו הך. וכ"פ הוא דהשתא ומה התם דנכרית עיקר נשואה היא דלחות אשה נפלה עליה ונעשית כרתה במאמר אסרתה: הכא. דלחות אשה עיקר נשואה היא לל כ"פ דלוחרת נכרית שהיא טפלה: הל תנא ברישא. משנה אחרונה זו שנה תחלה וההיא דלעיל לל הוא דלעתיא למיתני משום דחזיה להתיירא הואיל ונכרית עיקר והדר חזיה ללחיסורא משום דמ"מ כרתה היא ותנייה: ואידי קלח חביבה ליה. דחידוש הוא: אקדמה. ותו לל הוא כריך למיתני סיפא אלל הואיל ונשנית לל זזה ממקומה: [מתני'] שעה אחת. בנפילה ראשונה כשנפלה מלחיו הראשון: גמ' הרי היא כלשת אח כו'. ואע"ג דהדר איחזיא: בנפילה ראשונה. כל זמן נפילה ראשונה היתה אשתו קיימת שהיא אחותה: אבל היכא דליתחזיא בנפילה ראשונה. כגון שמתה אשתו אחר מיתת לחיו ולל כנסה נשוי נכרית: דליתחזיא לל מהאי ביתא לגמרי. שנפלה ואין כאן אחר אלל זה בעל אחותה נדחית ונפטרת לשוק ואין עליה כל זיקה עוד: אבל היכא דלל אידחיא מהאי ביתא לגמרי. בשעת נפילה שהיה שם נשוי נכרית וזקוקה לייבם אימא מיגו דחזיא לנשוי נכרית עדיין זיקתה עליה וכי מתה אחותה ועודה בנפילה תתייבם לזה בנפילה: קמ"ל. רב יהודה לל: מתני' וכנסה המגרש ומת. מותרת זו להתייבם שהרי עד שכל כנסה גירש את הראשונה שהיא ערוה ולל היתה כרתה מעולם: וזהו שאמרו. בפרק ראשון נתגרשו העריות כרותיהן מותרות: גמ' טעמא דגירש. בעל החיות תחלה ואח"כ מת נשוי נכרית דלפילו בזיקה לל נעשית כרתה מעולם הל מת נשוי נכרית והזקקה נכרית לבעלי אחיות ואח"כ גירש ונשאה לזו הואיל וקודם שגירש נעשית כרתה בזיקה אסורה על לחיו כשימות המגרש משום כרת אחות אשה בשלמא אי לל כנסה הוא מותרת לזה מחמת זיקת לחיו הראשון אבל משכנסה ועכשיו זקוקה לזה מכח בעל הערוה אסורה ואע"ג לל היתה כרתה אלל בזיקה: בתרי לחיו כגון הכא דכי מת נשוי נכרית קודם גירושין של זה היתה זו זקוקה לשני בעלי החיות ומהניא בה זיקה זו ללוחרה על השני: קשיא דרב נחמן. דלייק לעיל מסתם מתני' זאת אומרת אין זיקה אפי' בחד אחא: אמר לך רב אשי. ההיא דיוקא דלעיל ללו דוקא דה"ה אע"ג לל עבד מאמר בעל הנכרית בלחות (אשה) אשת לחיו כשימות נכרית אשתו מיחלץ חללה ולל מתייבמת הואיל וערוה על בעלה לבדו הוית רמיא נעשה כרתה בזיקה: (כ"ז)

תוספות שלשה אחין. בהך רישא גרסינן הראשונה יוצאה משום אחות אשה וראשונה לנפילה קאמר דומיא דההיא דפרק ב' (לעיל יז). ובבבא בתרא ה"ה השניה יוצאה כו': אמר רב נחמן זאת אומרת אין זיקה. תימה שלא דקדק רב נחמן על מתני' דריש כיצד (לעיל יז): דחביבה ליה אקדמה. בשאר מקומות אין דוחק לומר כן אלא אמר זו ואין צריך לומר זו קתני וכאן דחק לומר כן לפי שבבא שלימה דלא צריכה היא: ונאסרה עליו שעה אחת. בהך בבא הו"מ למינקט ואחד מופנה אלא נקט הכי משום דנכרית נמי מתסרא לפי שהיתה צרת אחות אשה שעה אחת וקצת קשה שאינו מזכיר הצרה כלל וא"ת לרבי ירמיה דאמר (לעיל דף יג). דהאי תנא דפירקין סבר נישואין מפילין אמאי לא נקט דמתה אחת מן האחיות תחלה ואח"כ מת בעלה של שניה וכנס נשוי נכרית את אשתו ומת אסורה שנאסרה עליו שעה אחת כיון דנישואין מפילין וכן בבבא דלקמן ב' אחין ה"ל למתני שמתה אחת מהן תחלה ואח"כ מת בעלה של שניה וי"ל דלא מהני למימר נישואין מפילין אלא לענין שאם היתה צרת ערוה שעה אחת שוב אין לה היתר אע"פ שבשעת נפילה כבר אינה צרת ערוה אבל כאן משום נישואין מפילין לא נחשבנה כאילו נפלה בחיי אשתו ויצאה ממנו באותה שעה משום אחות אשה: גירש אחד מבעלי אתיות את אשתו. תימה אמאי נקט ג' אחין ה"ל למימר ב' אחין נישואין ב' אחיות וגירש האחד את אשתו ונשא אשה אחרת ומת ולרבי ירמיה ניחא כיון דאיצטריך לאשמועינן דיש זיקה כדדייק רב אשי בגמרא ולרבא נמי נקט הכי למעוטי מת ולא גירש אבל לרב נחמן דקסבר אין זיקה קשיא אמאי נקט ג' אחין וי"ל דלרב נחמן נקט הכי אגב אורחיה לאשמועינן דאין זיקה דכר' ירמיה ס"ל דנישואין מפילין ואם יש זיקה תיתסר אע"ג דגירש ואח"כ מת דמקודם שגירשה חשובה נכרית כזקוקה לו משעה שנשאת ללחיו דנישואין הראשונים מפילין ורב אשי דדייק מינה דיש זיקה סבר דלא אסרינן לה משום דא"ל לה ליאסר אא"כ תרי נישואין מפילין: זאת אומרת יש זיקה. וא"ת והיאך נסבה המגרש והא הוית

לה צרת אחות אשתו בזיקה וי"ל דלא חשיב צרת אחות אשתו בזיקה אלא כשמת אחיו ונפלו שתייהן לפניו אבל כשהוא חי לא ומה שכתב בעל ה"ג דאם מת ולא גירש אסירא לתרוייהו לא בעוד ששניהם חיים אלא לכל אחד אחד כשימות אחיו תהיה אסורה: (תוספות)

ב - ל דף

קנין גמור קמ"ל דלא כב"ש ולרב נחמן קשיא דרב אשי וכ"ת הוא הדין דאפי' מת ואחר כך גירש צרתה מותרת אלא זו היא למעוטי מאי למעוטי כנס ואח"כ גירש הניחא אי סבר לה כרבי ירמיה דאמר תברא מי ששנה זו לא שנה זו והאי תנא סבר מיתה מפלת והאי תנא סבר נישואין הראשונים מפילים זו היא למעוטי כנס ולבסוף גירש אלא אי סבר לה כרבא דאמר לעולם חד תנא הוא וזו ואין צ"ל זו קתני זו היא למעוטי מאי על כרחך כרבי ירמיה סבירא ליה ולרבא הניחא אי סבר לה כרב אשי זו היא למעוטי מת בלא גירש אלא אי סבר לה כרב נחמן זו היא למעוטי מאי ע"כ כרב אשי סבירא ליה: **מתני'** וכולן שהיו בהן קדושין או גרושין בספק הרי אלו הצרות חולצות ולא מתייבמות כיצד ספק קדושין זרק לה קדושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה זהו ספק קדושין ספק גרושין כתב בכתב ידו ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד זהו ספק גרושין: **גמ'** ואילו בגרושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה לא קתני מאי טעמא אמר רבה אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת ומספק אתה בא לאוסרה אל תאסרנה מספק אמר ליה אביי אי הכי בקדושין נמי נימא אשה זו בחזקת היתר ליבם עומדת ומספק אתה בא לאוסרה אל תאסרנה מספק התם לחומרא האי חומרא דאתי לידי קולא הוא זימנין דאזיל הוא ומקדש לה לאחותה קדושי ודאי ואי נמי זימנין דאתא אחר ומקדש לה לדידה קדושי ודאי וכיון דאסר לה מר לצרה לייבומי אמרי דקמא קדושין ודבתרא לאו קדושין

רש"י קנין גמור. ואפי' חליצה לא תיבדעי נכרית אלא תלך משום צרת אחות אשה קמ"ל חולצת: ה"ה דאפי' מת. נשוי נכרית ואח"כ גירש אחד מצעלי אחיות את אשתו וכנסה מותרת לשלישי כשימות זה ולא אמרי' צרת אחות אשתו של זה בזיקה הואי מעיקרא קודם גירושין: כנס. הנכרית ואח"כ גירש את אשתו ומת דאסורה נכרית משום צרת אחות אשה ואע"ג דהשתא בשעת נפילה לאו צרות נינהו: הניחא אי סבר לה. רב נחמן כר' ירמיה דאמר בפ"ק כי רמינן הא מתני' דזו היא דממעט כנס ולבסוף גירש אהיהא דקתני וכולן אם נתגרשו צרותיהן מותרות ואע"ג דכנס ולבסוף גירש ואמר רבי ירמיה תברא כו': אלא אי סבר לה כרבא. דזו ואין כריך לומר זו קתני אלמא כנס ולבסוף גירש שריא אפי' לתנא דהכא וזו היא לאו למעוטי אחא: זו היא למעוטי מאי. אי למעוטי מת אחיו ואח"כ גירש אשתו וכנס יבמתה השתא כנס ואח"כ גירש שריא גירש ואח"כ כנס מיבעיא ואי למעוטי מת נשוי נכרית ולא גירש בעל אחות אשה אשתו ומת דאסורה נכרית לייבומי משום דהואי צרה בזיקה לזו שנפלה עכשיו בעוד בעלה חי והרי לא נתגרשה ובשעת מיתה צרות הן ובהא מודי רבא הא לר"נ ליכא למימר הכי דהא אין זיקה סבירא ליה והלכך על כרחך כרבי ירמיה סבירא ליה ולמעוטי כנס ואח"כ גירש דאמר נישואין מפילין והאי שעתא צרת ערוה הויא: ולרבא. דאמר מיתה מפלת וכנס ואח"כ גירש שריא: הניחא אי סבר כרב אשי. דיש זיקה: זו היא למעוטי מת בלא גירש. ולא

דייק למתנתיתין כרב אשי לאמר הא מת ואח"כ גירש אסורה להא רבא מיתה מפלח סבירא ליה וכיון דגירש שריא אללא הכי דייק טעמא דגירש דבשעת מיתה לאו ארות הוו זו היא דנכרית מותרת אכל מת שני זה אחר ראשון ולא גירש את אשתו ואפי' לא כנס את הנכרית אסורה להואי ארת אשה בזיקה ואפילו בשעת מיתה כיון דיג זיקה הוי כאילו בזה אף מכח השני וא"ת הוהיל זיקה חשיבא להיות עליה כח השני הויא אשת ב' מתים דכלאו איסור לאחיות נמי אסירא לא היא דזיקת שני יבמין לאסירא ליתא מדאורייתא ולא גזור רבנן אללא היכא דעבד בה מאמר גזירה שמה יאמרו שני יבמות הבאות מבית אחד מתייבמות: אללא אי סבר לה כרב נחמן. דאין זיקה והא שריא זו היא למעוטי מאי הא כולהו שריין בר מכנס ולא גירש וההיא פשיטא להא בהדיא תנינא לה ולא אתא זו היא למעוטה: מתני' וכולן. ט"ו עריות: שהיו בהן. לאחיו המת: קידושי ספק או גירושי ספק. הויא ארתה ספק ארת ערוה דלמא איגרשה ערוה ולגבי קידושין דלמא לא מיקדשה: הרי אלו הארות חוללות. ולא מפטרין בולא כלום דלמא לאו ארת ערוה היא: ולא מתייבמות. דלמא ארת ערוה היא: ספק קרוב לו. שהיו ח' אמות מצומצמות ביניהן בר"ה וד' אמות קונות שם וזרקו ספק בד' אמות הקרוב לה ספק בד' אמות הקרוב לו: כתב בכתב ידו. דקי"ל (ב"ב דף קעה): הוהיל עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין אלמא כתב ידו בלא עדים מיכתא היא: יג עליו עדים ואין בו זמן. כתוב או יג בו זמן ואין בו אללא עד א' ואינו כתב ידו של בעל זהו ספק גירושין לאמרין במס' גיטין (דף פו.) ג' גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר ואלו הן כתב בכתב ידו כו' וה"ל חוללת ארתה כיון דגיטא הוא דאם ניסת הולד כשר ולא מתייבמת כיון דלאו גיטא מעליא הוא דקרי להו פסול לכחלה הלכך אי שריא ליה אמרי אינשי ארת ערוה מתייבמת ובגמרא בעי אמאי לא נקט נמי בגירושין ספק קרוב לו כו': גמ' ואילו בגירושין ספק קרוב לה ספק קרוב לו לא קהני. דהתם אפי' חליצה נמי לא בעיא ארתה מ"ט: אמר רבה אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת. קודם לכן אם ימות בעלה שהרי ארת ערוה היא: ומספק אתה בא לאסרה. שמה נתגרשה הערוה: אל תאסרנה מספק. אכל בהנך ג' גיטין לאו מספק אסרינן לה דהא גיטא הוא אללא שאין מן המובחר: בקידושין נמי. אמאי אסרינן לה לייבומי לימא אשה זו קודם שקידש בעלה את בת אחיו בחזקת היתר לייבום עומדת כשימות ומספק אתה בא כו': לחומר. שנויא הוא: ופרכין הא חומר לא דאתי לידי קולא הוא. דאזיל האי מקדש בספק ומקדש לאחותה של זו שקדש בספק קידושין ודאי: אי נמי אתי איניש אחרינא ומקדש לה. להך מקודשת בקידושי ספק: קידושי ודאי. בחיי בעלה: וכיון דקאסר מר לארתה לייבומי. לאביה של זו משום ארת הבת: אמרי. אינשי קידושי קמא ודאי הוו קידושין גמורין: ודכתרא לאו קידושין. שאשה איש קידש ואינה כריכה הימנו גט ולגבי קידושי אחותה נמי דאמרן דאזיל הוא ומקדש לאחותה אתו למימר לאחר מיתתו כי אסרינן לארה לייבומי אמרי דקמייתא קידושין דכתרייתא] לאו קידושין שאין קידושין תופסין באחות אשה וישאנה אחיו מאמו כנכרית בעלמא ופגע בערוה: (ה"ט)

תוספות כתב בכתב ידו. מפרש ר"י בר' מאיר אפי' אין כאן אלא חתימת ידו והא דתנן (ב"ב דף קעה:) הוציא עליו כתב ידו כו' היינו חתימת ידו וכן מוכח בפרק שני דכתובות (דף כא. ושם) דאמר אביי לא ליחוי איניש חתימת ידיה אלא אחספא או ארישא דמגילתא דלמא משכח איניש דלא מעלי ותנן הוציא כתב ידו כו' אר"י דכתב בכתב ידו ואין עליו עדים פסול משום זמן דיכול להקדים זמן כמו שירצה וא"ת [מאחר שדעתנו לגרשה למה חיישינן לקנוניא ועוד] אם הוא חשוד להקדים זמן ולעשות עם האשה קנוניא על הלקוחות בפירות שמכר מזמן הכותב עד עכשיו א"כ אנו לא נסמוך על הזמן הכתוב ואמאי פסול וי"ל דאע"פ שבא לגרשה חיישינן לקנוניא כדחיישינן בסוף פרק שנים אוהזין (ב"מ דף יט: ושם) גבי שובר ולא סמכינן אהזמן הכתוב בו ופעמים תפסיד האשה שלא כדין בשלא הקדים הזמן ואנו חושדין אותו שביום הנתניה כתב והקדים הזמן ומפסדת האשה שלא כדין פירות שמשעת הזמן עד הנתניה אבל כשנפסלנו לא תפסיד שלא כדין דבדין הוא שלא תטרופ דהא דאין לבעל פירות משעת כתיבה וחתימה היינו דווקא בגט כשר: יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד וכו'. הנך ג' גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר כדתנן בפ' בתרא דגיטין (דף פו. ושם) ולמאן

דמפרש התם דכתב ידו ועד אחד שנינו איצטריך רישא כתב ידו ואין עליו עדים. לאשמועינן דאפילו הכי הולד כשר וסיפא דאין בו אלא עד אחד אצטריך לאשמועינן דאפ"ה לא תנשא לכתחלה וא"ת ולמ"ד דכתב סופר ועד שנינו ניחוש שמא הסופר כתבו להתלמד וזרקו לאשפה והחתימה עליו האשה עד אחד וי"ל שהסופרים חוששים שיבא לידי מכשול ונזהרים בכך ומ"מ לא חשיב סופר ועד כשני עדים לגרש בו לכתחלה: אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת. וא"ת תינח כנס ואח"כ גירש שכבר היא צרת ערוה אבל גירש ואח"כ כנס הא לא היא בחזקת היתר לשוק ועוד לר"י דוקא בגירש ולבסוף כנס איירי וי"ל דמ"מ היא בחזקת היתר לשוק דמוקמינן הערוה בחזקה שלא נתגרשה וא"ת דהכא מוקמינן אשה בחזקת היתר לשוק אע"פ שבשעה שנולד הספק היתה עומדת בחזקת איסור שבעלה עדיין חי ובפ"ק דחולין (דף ט. ושם) אמרינן בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה ומשמע דוקא לענין ריעותא דאתיליד אחר שחיטה היא בחזקת היתר כגון בא זאב ונטל בני מעים והחזירם. כשהם נקובים דלא חיישינן שמא במקום נקב נקבו אבל אם נולד הספק מחיים כגון ספק דרוסה לא משום דבשעה שנולד הספק היתה עדיין בחזקת איסור ואר"י דהתם חיישי' לספק דרוסה משום דשכיחא ומוכחא מילתא לאיסורא טפי מדלהיתרא וכן ההיא דישוב לה קוץ בושט דחיישינן

שמא הבריא (תוספות)

רשב"א הגרסי' ז"ל הניחא אי סבר לה כרב אשי זו היא למעוטי מה ולא גרש ולא כנס. ופירש אי סבר לה כרב אשי דאמר יא זיקה, אלכא מיהו לא דאיק למתניתין כרב אשי, דהשתא כנס ואחר כך גרש שריא לרבא אף על גב דנעשית צרה בנשואין, מה ואחר כך גרש ללא נעשית צרה לערוה אלכא בזיקה לא כל שכן, אלכא לרבא זו היא למעוטי מה אחד מצעלי אחיות ולא גרש את אשתו נכרית אסורה ואף על פי שלא כנסה לפי שנעשית צרה ערוה בזיקה, ודייק לה למתניתין הכי, טעמא דגרש הא לא גרש אלכא שמת שני ולא הספיק לגרש את אשתו נכרית אסורה, לפי שנעשו כרות בשעתמיתה כדאמרן, ואיכא למידק דהא נכרית שנפלה לפני שני יבמין נשואין שני אחיות הרי זו מתיבמת לאחד מהן, וכדתנן (לעיל ע"א) שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית ומת הנשוי נכרית וכנס אחד מצעלי אחיות את אשתו, אם כן כשמת אחד מצעלי אחיות ולא כנס למה נאסרה נכרית לאחיו השני. יא לומר מחיים כיון שהערוה עומדת עם בעלה היא לא אידך צרה ערוה שלא במקום מצוה ושריא אבל מת אחד מצעלי אחיות כיון ששתיהן באות להתיבס, הויין להו כרות ואסורות לחשבינן לה לזרה כאלו נתיבמה אלכא זה שמת, ונפלה היא והערוה עכשיו לפני האחר השלישי. ואינו מחוור דאם כן אתה עושה אותן כרות לאחר מיתה ואין צרה לאחר מיתה וכענין שאמרנו בירושלמי בפרקין (ה"א) גב מלתא אחורי דגרסינן התם אמר ר' יודן אלו בקא לבעול את הצרה עד שלא כנס שמא אינו מותר בה, בתחלה הוא מותר ולבסוף הוא אסור, אם את אומר כן נמלאת עושה צרה לאחר מיתה ואין צרה לאחר מיתה. וממנו אתה למד לנדון שלפנינו השתא מחיים שהיה ראוי ליבס לא היתה זיקתו מעכבה על אחיו, לפי שראוין את המיבס כאלו מתחלה ועד סוף היתה זיקתו ואחיו השני מותר בקרובותיה, ועכשיו שמת ואינו ראוי ליבס תעכב עליו זיקתו יביבא בארעא וגיורא בשמי שמיא. ועוד דלפי גירסא זו הא דקתני במתניתין שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית ומת הנשוי נכרית וכנס אחד מצעלי אחיות את אשתו וכו' עשה בה מאמר ומת שניה חוללת ולא מתיבמת לאפוקי מדב"ש היא ולאפוקי מדבית שמאי תרתי למה לי. ועוד שמלאתי בתוספתא בפ"ה דמכילתין (ה"ג) מה נשוי נכרית ועמד אחד מצעלי אחיות ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמת נכרית זו או חוללת או מתיבמת, עשה בה מאמר ולא הספיק לכנסה עד שמת נכרית זו חוללת ולא מתיבמת אלכא שאפשר לומר דתנא דהא ברייתא סבירא ליה אין זיקה. ועוד קשיא לי דהא משמע דזו היא שאמרנו וכו' שנתגרשו למעוטי גרושין אחרים הוא דאחא, ולפי גירסתו של רש"י ז"ל לא מיעט גרושין אלכא אדרבה מיעט מי שלא גירש. ור"ח ורב אלפסי ז"ל גרסי זו היא למעוטי מה ואחר כך גירש. וכן הוא בספר ישן מוגה בישיבת הגאונים ז"ל. ולומר דרב' כרב אשי סבירא ליה לגמרי וכו' דייק לה למתניתין דאלו מה נשוי נכרית ואחר כך גרש אחד מצעלי אחיות את אשתו וכנס את הנכרית ומת הנכרית אסורה הואיל ונעשית צרה ערוה בזיקה. ואף על גב דאפילו כנסם ולבסוף גרש גרש שרינן לרבא דמיתה מפלת, כבר כתב רבינו אלפסי ז"ל טעם הדבר דהתם גבי ערוה דכיון שגרשה מקמי דנפלה לה קמי יבס מהני בה גרושין, דכי נפלה לה צרה קמי יבס בהיתרא נפלה קמיה, אבל הכא גבי נכרית כיון דבשעת נפילה באיסור זיקה נפלה קמיה לא מהני בה גרושין. ואם תאמר והלא כשנפלה נכרית זו לפנייהם כל אחד מהם שיראה מיבס וכדתנן

במתניתין וכנס אחד מצעלי אחיות את אשה, יש לומר דשאני הכא דכיון שנסה זה לבסוף איגלאי מלתא דמשעת נפילה היתה זקוקתו וכאלו אינה זקוקה לשני אלא לו, והלכך כשלא גירש עד שמת נמלאת זו כרת אחות אשה בזיקה, וכאלו אסורה לשני משום כרת אחות אשה ואסורה עליו לעולם דכיון שעמדה עליו שעה אחת באיסור כרת אחות אשה, שוב אין לה היתר ואף על פי שגירש אחיו את אשתו ובשעת מיתה אינה כרה לערוה. ואי קשיא דאפילו הכי מכל מקום בשעה ראשונה כרה לערוה שלא במקום מזהו הוא. יש לומר דכל המ' גזרות נינהו ועשאו כאלו משעה ראשונה נפלו שהיהו ליבוס. ועל כרחין איה לן למימר הכין למאן דאמר נשואין הראשונים מפילין, והכא נמי לדידן לא שגא. ואם תאמר אם כן מאי האי דקא מקשינן לרב נחמן אי סבירא ליה כרבא זו היא למעוטי מאי, לדידיה נמי למעוטי מת ואחר כך גרש, דהא אומרת דאיה עדיפא מכנס ולבסוף גרש, לא היא, דלרב נחמן כיון דלית ליה זיקה לאו כרות נינהו כלל. והלכך לדעת רבינו אלפסי ז"ל כנס נכרית דעלמא ולבסוף גרש מותרת דמיתה מפלת ולא נשואין הראשונים, אבל מת ואחר כך גרש ואחר כך כנס, וכל שכן מת וכנס ולבסוף גרש אסורה, הואיל ונעשית אחת כרת אחות אשה בין בנשואין בין בזיקה. ומיהו אם לא כנס כלל ומת נכרית מותרת, ללא חשבין לה כרת ערוה כיון לבסוף לא כנסה, ולא יפה כח זיקת השני אחר שמת מכח זיקתו בשעה שהוא קיים. ואיני יודע להלום גירסא זו של הגאונים ז"ל דאם איהא דרבא נמי מוקי לה כרב אשי ממש ולדידיה נמי מת ואחר כך גרש אסורה, אם כן מאי תאמר רבא בפרקין קמא (יג, א) לעולם חד הנא הוא וזו ואין כריך לומר זו קתני, הא רבא גופיה מודה בעיקר מה שהקשינו ממשנה זו על משנתנו דפרק קמא דלכאורה קשיין אהדדי. אלא דההיא דפרקין קמא בנכרית דעלמא, והא דפרקין דארבע אחין בנכרית שנפלה לו מאחיו והוא ליה למימר שאני התם דיש זיקה ובשכנס לבסוף. ועוד דאפילו לפי פירושן הוה להו לאוסופי בגירסא ואחר כך כנס דכנס הוא העיקר הגורם. ולפי גירסת רש"י ושאר המפרשים מת ואחר כך גרש בין כנס בין לא כנס נכרית שריא כרבא, דאף על גב דרב אשי דהוא בתרא דייקא לה למתניתין דטעמא משום דגרש ואחר כך מת אבל מת ואחר כך גרש אסורה, אנו כרבא סבירי לן בהא, משום דכולה מכלתין בהכי רהטא דמיתה מפלת ולא נשואין הראשונים. אבל מת שני ולא גרש אף על פי שלא גרש נכרית אסורה דהויה לה זיקה ככניסה כיון שמת שני. והראב"ד ז"ל (מובא ברמב"ן ובמאירי בשם גדולי המפרשים) נמי הכי כתב והוסיף בה דברים ואמר דרבא ורב אשי בחדו שיטתא קיימי לגמרי ומת ואחר כך גרש לרב אשי נמי נכרית שרית דמדאמרין דרבא כרב אשי סבירא ליה רב אשי נמי כרבא סבירא ליה. והא דדייקין טעמא דגרש ואחר כך מת לאו דקא רב אשי הוא אלא תלמודא הוא דדייק הכי, ורב אשי לא אמר אלא זאת אומרת יש זיקה כלומר מדקתני זו היא. וכן נראה מדברי הרב בעל ההלכות (גדולות) ז"ל (הלכות יבוס דף סע"ב ועיין רמב"ן). מתניתין: זרק לה קדושה ספק קרוב לו ספק קרוב לה. פ"ד ז"ל (בד"ה ספק) כגון דקיימו ברשות הרבים בתוך שמנה אמות מלוממות ולא ידעתי מי הזקיקו לרבינו ז"ל לפרש כך, דהתם בפרק הזרקה (גיטין עה, א) דלחיתו לאוקמי מתניתין דזרק לה גיטה כגון דקיימי בתוך שמנה אמות מלוממות, היינו מדקתני במתניתין מחלה על מחלה מגורשת ואינה מגורשת. ועוד דההיא אוקמתא גופא אידחייה ולא קיימי התם גבי גט. אלא ספק קרוב לו ספק קרוב לה דהכא, בשנסתפק הדבר לעדים אם היא יכולה לשמור והוא אינו יכול לשמרן, או אם הוא יכול לשמרן והיא אינה יכולה לשמרן כדאיתא התם בגיטין פרק הזרקה (עה, ב). גמרא: אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת. פירוש, ואפילו נשאת הנכרית ראשונה דמכל מקום כיון שכנס את הערוה נכנסה נכרית בחזקת היתר גמור לשוק. ואיכא מאן דמפרש דדוקא בשכנס את הנכרית ואחר כך גרש את הערוה גרושי ספק נכרית בחזקת היתר גמור לשוק הוה קיימא, ומספק גרושין אלו אל האסרנה, אבל גרש ואחר כך כנס את הנכרית נכרית חוללת דהא מעולם לא קיימא בחזקת היתר לשוק אלא מסופקת ועומדת מתחלתה (עיין רמב"ן) ורבותינו בעלי התוס' ז"ל (בד"ה אשה זו) אמרו דאפילו גרש ולבסוף כנס נמי דכיון דערוה נתקדשה ודאי ולא נתגרשה אלא גירושי ספק, ערוה בחזקת נשואה קיימא ומספק אל תוליאנה, אם כן נכרית בחזקת היתר לשוק עומדת. והא דלחיתו אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת, איכא דקשיא להו והא באסור אשה איש קיימא הלכך כיון דבחזקת איסור הוה קיימא השתא דמת נעמידנה בחזקת איסור ואף על גב דאיסורא קמא אסתלק להו דכותה אשחכו בעלמא דמחזיקין איסור לאיסור כדאמרין (חולין טו, א) בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, כלומר בחזקת איסור אבר מן החי עד שיודע לך במה נשחטה, ואף על גב דמשעה שנשחטה נסתלק איסור אבר מן החי אפילו הכי חוששין לה משום נבלה, אלמא מחזיקין מאיסור לאיסור. ומתלצין ללא דמי דהתם אפשר שתלא מאיסור לאיסור כגון שנתבלה, אבל הכא אי אפשר שתלא מתחת בעלה שלא תהא מותרת

לְשׁוֹק, הַלֵּכֶךְ בַּחֲזָקָה הֵיטֵר לְשׁוֹק עוֹמֵדָה (עֵינַי רַמְבַּ"ן ד"ה וְאֶקְשִׁינָן). וְאִין לְשׁוֹן זֶה מַחוּוֹר לִי, דוֹלָא אֶפְסֵר שְׁתַּלָּא מִתַּחַת בַּעֲלָה וְתַאֲסֵר לְשׁוֹק, אֲלוֹ הִיָּה גַט זֶה קְרוֹב לַעֲרוּה וּמַת הַבַּעַל, וְכִיּוֹן דְּאֶפְסֵר שְׁקֵרֹב לָהּ הִיָּה לָמָּה לָא נַעֲמִידָנָה בַּחֲזָקָה אִיבֹר לְשׁוֹק. וְגַבִּי קְדוּשִׁין נִמְי דְּאֶקְשִׁינָן אִי הִכִּי נִימָא אֶשֶׁה זֶו בַּחֲזָקָה הֵיטֵר לִיבֵס עוֹמֵדָה מִסַּפֵּק אַתָּה בָּא לְאֹסְרָה אֲלֵ תַאֲסֵרְנָה, הַתַּס נִמְי הִרִי אֶפְסֵר לְאֵת מִתַּחַת בַּעֲלָה וְתַאֲסֵר לִיבֵס אִס הִיּוּ קְדוּשִׁין אֲלוֹ קְרוֹבִין לַעֲרוּה. וְלְשׁוֹן אַחַר נ"ל לַפְרָשָׁה דְּהַתַּס גַּבִּי בַּהֲמָה כֹּל שְׁלָא מַתָּה אִו שְׁמַתָּה מִמִּילָא אִו שְׁלָא נַשְׁחַטָּה כַּהֲלַכְתָּה אִסוּרָה עַד שִׁתְּחַדֵּשׁ בַּה עֵנִין הַמַּכְשִׁירָה, וְהַלֵּכֶךְ כִּיּוֹן שְׁאֵתָה בָּא לְהַתִּירָה וְלוֹמֵר דִּנְעַשֶׂה בַּה מַעֲשֶׂה שְׁהַכְשִׁירָה עַלִּיךְ הַרְאִיָּה. וְדַכּוּתָה הַכָּא כִּיּוֹן שְׁזוּ מִתַּחֲלַתָּה לָרָה לַעֲרוּה הוּת וְאֲלוֹ מַת בַּעַל מִמִּילָא הוֹתֵרָה לְשׁוֹק וְהִרִי מַת וְקַבְרֹו מוֹכִיחַ עַלִּיּוּ, כַּשְׁאֵתָה בָּא לְאֹסְרָה וְלוֹמֵר דִּנְעַשֶׂה בַּה מַעֲשֶׂה הָאֹסְרָה, עַלִּיךְ הַרְאִיָּה. וְכִן הִדִּין בְּקְדוּשִׁין כִּי הִאִי גוֹוֹנָא זֶה נ"ל, (וְעֵינַי רִיטְב"א). דַּבְּתֵירָתָא לָאֵו קְדוּשִׁי. פִּירְשׁ"י ז"ל לֵאִין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּאַחֻת אֶשֶׁה וְיִשְׁאַנָּה אַחִיו מֵאַמְרו כַּנְּכַרִּית דַּעֲלָמָא. וְקָשִׁיחַ לָן אֲמַאי נְקִיט אַחִיו מֵאַמְרו אֲפִילוּ מֵאַבְיו נִמְי. וּבַתְּשׁוּבָה הֵאֲרַכְתִּי בַּה יוֹתֵר בַּס"ד (ח"ד ס' שָׁב). (רַמְבַּ"ם)

א

-

לא

דף

כִּיּוֹן דְּקָא מִצְרַכְתַּ חֲלִיצָה מִיַּדַּע יַדְעִי דְּחוֹמְרָא בַּעֲלָמָא הוּא א"ה גִּירוּשִׁין נִמְי לִיתַנִּי וְלִיצְרַכָּה חֲלִיצָה וּמִיַּדַּע יַדְעִי דְּחוֹמְרָא בַּעֲלָמָא הוּא אִס אַתָּה אֹמֵר חוֹלְצַת מִתִּיבְמַת הַכָּא נִמְי אִס אַתָּה אֹמֵר חוֹלְצַת מִתִּיבְמַת וְתִתִּיבִס וְאִין בַּכֵּךְ כְּלוּס אַחֲזָקָה קָא קִיַּמָּא אִיתִיבִיָּה אַבִּי נַפַּל הַבַּיִת עַלִּיו וְעַל בַּת אַחִיו וְאִין יַדוּעַ אִיזָה מֵהֵם מַת רֵאשׁוֹן צַרְתָּה חוֹלְצַת וְלֹא מִתִּיבְמַת אַמַּאי הַכָּא נִמְי נִימָא אֶשֶׁה זֶו בַּחֲזָקָה הֵיטֵר לְשׁוֹק עוֹמֵדָה וּמִסַּפֵּק אַתָּה בָּא לְאֹסְרָה אֵל תַּאֲסֵרְנָה מִסַּפֵּק וְכִי תִימָא ה"נ לְחוֹמְרָא חוֹמְרָא דְּאַתָּה לִידי קוֹלָא הוּא שְׁאִס אַתָּה אֹמֵר חוֹלְצַת מִתִּיבְמַת גִּירוּשִׁין דְּשִׁכְיַחִי גַזְרוּ בְּהוּ רַבְנָן מִפּוֹלַת דְּלֹא שִׁכְיַחִי לֹא גַזְרוּ בְּהוּ רַבְנָן אִי נִמְי גִּירוּשִׁין דְּקִיַּמָּא עַרוּה דְּקָא מוֹכַח וְצַרְתָּה קַמְצַרְכְּתָּה לָהּ חֲלִיצָה אַמְרִי קָמוּ בִּיה רַבְנָן בְּגִיטָא דְּגִיטָא מַעֲלִיא הוּא וְאַתּוּ לִיבּוּמִי לְצַרָּה מִפּוֹלַת מִי קָמוּ בְּהוּ רַבְנָן בְּמִפּוֹלַת וְגַבִּי גִירוּשִׁין מִי לֹא תַנָּן וְהַתַּנָּן הִיתָה עוֹמֵדָה בְּרַה"ר וְזַרְקוּ לָהּ קְרוֹב לָהּ מִגּוֹרֶשֶׁת קְרוֹב לוֹ אִינָה מִגּוֹרֶשֶׁת מַחְצָה עַל מַחְצָה מִגּוֹרֶשֶׁת וְאִינָה מִגּוֹרֶשֶׁת וְאַמְרִינָן לְמַאי הַלְכְּתָא דְּאִי כַּהֵן הוּא אִסוּרָה לִיָּה וְאִי עַרוּה הִיא צַרְתָּה בַּעִיא חֲלִיצָה וְלֹא אַמְרִינָן שְׁאִס אַתָּה אֹמֵר חוֹלְצַת מִתִּיבְמַת הֵא אִיתְמַר עַלָּה רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאַמְרִי תְרוּוִיָּהוּ הַכָּא בְּשִׁתִּי כִּיתִי עַדִּים עַסְקִינָן אַחַת אֹמֵרַת קְרוֹב לָהּ וְאַחַת אֹמֵרַת קְרוֹב לוֹ דְּהוּה לִיָּה סְפִיקָא דְּאוֹרִיַּתָּא וּמִתְנִיתִין דְּהַכָּא בַּכַּת אַחַת דְּה"ל סְפִיקָא דְּרַבְנָן וּמַמַּאי דְּמִתְנִיתִין דְּהַכָּא בַּכַּת אַחַת דּוּמִיא דְּקְדוּשִׁין מֵה קְדוּשִׁין בַּכַּת אַחַת אֶף גְרוּשִׁין בַּכַּת אַחַת וְקְדוּשִׁין גּוֹפִיָּהוּ מִמַּאי דְּבַכַּת אַחַת דְּלָמָּא בְּב' כִּיתִי עַדִּים אִי בְּב' כִּיתִי עַדִּים תִּתִּיבִס וְאִין בַּכֵּךְ כְּלוּס קִיַּמִּי עַדִּים וְקַאמְרִי קְרוֹב לָהּ וְאַתָּה אֹמֵרַת תִּתִּיבִס וְאִין בַּכֵּךְ כְּלוּס וְתוּ בְּשִׁתִּי כִּיתִי עַדִּים נִמְי סְפִיקָא דְּרַבְנָן הִיא דְּאַמְרִי אֹקִי תְרִי לְבַהֲדִי תְרִי וְאַשֶׁה אֹקְמָה אַחֲזָקָה מִיַּדִּי דְּהוּה אַנְכְּסִי דְּבַר שְׁטִיא דְּבַר שְׁטִיא זְבִין נַכְסִי אַתּוּ בִי תְרִי וְאַמְרִי כַּשֶּׁהוּא חֲלִיס זְבִין וְאַתּוּ בִי תְרִי וְאַמְרו כַּשֶּׁהוּא שׁוּטָה זְבִין וְאַמְרִי רַב אֲשִׁי אֹקִי תְרִי לְהִדִּי תְרִי

כַּס"י כִּיּוֹן דְּקַמְצַרְכְּתָּה חֲלִיצָה לְכַרָּה מִיַּדַּע יַדְעִי. דְּקִדּוּשִׁי דְּבַת אַחִיו לָאֵו קִדּוּשִׁין וְהִאִי לָלֹא מִתִּיבְמַת לְכַרָּה חוֹמְרָא בַּעֲלָמָא הוּא: לִיתַנִּי. סַפֵּק קְרוֹב לוֹ: מִיַּדַּע יַדְעִי דְּחוֹמְרָא בַּעֲלָמָא הוּא. כְּלוֹמֵר אִי חִישַׁת לָלֹא לִימְרו אִינְשִׁי מִדְּחַלְלָה וְדִאִי גִירוּשִׁין גְּמוּרִין נִינְהוּ דִּאִי קִדִּישׁ לָהּ לְמַגּוֹרֶשֶׁת אִינְשִׁי דַּעֲלָמָא וְהִדֵּר קִדִּישׁ לְאַחֻתָּה

דקמייתא קדיש דבתרייתא לאו קידושין לא תיחוש להכי דמללא מתייבמת כרתה מידע ידעי דחליצה חומר
בעלמא הוא: מתייבמת. וקמיבס כרת ערוה דאוקמה אחזקה ופגע בכרת: הכא נמי. גבי קידושין אמאי
חוללת הא אחי לייבומי ודלמא קידושי ערוה קידושי הו וקמיבס לכרת ערוה: אחזקה קיימא. בחזקת היתר
לייבס: ועל בת אחיו. והיא אשתו כרתה חוללת לא מיפטרא בולא כלום משום כרת ערוה שמה היא מתה
ראשונה ואח"כ מת הוא ותנו וכוון אם מתו העריות קודם לבעליהן כרוחיהן מותרות בפ"ק: ולא מתייבמת.
שמה הוא מת ראשון והוא לא היה כרת בתו: ה"ג חומר לאתי לדי קולא הוא שאם אתה אומר חוללת
מתייבמת: גזרו בהו רבנן. דספק גירושין בערוה לא תחלוץ הכרה שאם אתה אומר חוללת מתייבמת: דקיימא
ערוה. קמן וקמוכחה דהכל רואין שזו כרת ערוה היתה ואתה מנכרת חליצה אתו למימר קמו ביה רבנן
בגיטא וגיטא מעליא הוא ואין זו כרת ערוה ואתה לייבומי: אבל מפולת. א"נ מנכרת לא חליצה מי אחי
למימר קמו בהו רבנן במפולת אלו הדיינים המנכרים אותה חליצה נביאים הם וידעו שהיא מתה ראשונה
דליתי לייבס לכה ומידע ידעי דהאי דחליצה משום ספיקא היה: קרוב לו כו'. מפרש במסכת גיטין: למאי
הלכתא. קתני מגורשת: דהוי לה ספקא דאורייתא. כיון דתרי אמרי קרוב לה לא מצי לאוקמי כרה אחזקה
ולמיפטרא בעלמא בלא חליצה: ומתני' דהכא בכת אחת. עד אומר קרוב לו ועד אומר קרוב לה הלכך
בקידושין הוא לאיכא למיתנייה משום דבחזקת היתר לייבס קיימא ומשום עד אחד לאמר קרוב לה לא
מפקינן לה מחזקה וחליצה אבל בגירושין ליכא למתנייה דבחזקת היתר לשוק קיימא ועד א' לאמר קרוב לה
בעי לאפוקי מחזקה וכיון דליכא עדות שלם אזלינן לקולא וקא מוקמינן אחזקה ולא בעי חליצה שאם אתה
אומר חוללת מתייבמת: אף גירושין בכת אחת. כלומר אי הוה תני להו דע"כ הוה מיתוקמא דומיא דקידושין
משום הכי לא תני לה: הכי גרסינן וקידושין גופייהו ממאי דבכת אחת דלמא בשתי כיתי עדים אי בשתי
כיתי עדים תתייבס כרתה ואין בכך כלום קיימי עדים ואמרי קרוב לה ואת אמרת תתייבס ואין בכך כלום
ותו בשתי כיתי עדים נמי ספיקא דרבנן הוא לאמרין אוקי תרי כו'. והכי פירושן אי בשתי כיתי עדים לא
הוה תני ולא מתייבמת אלא תתייבס ואין בכך כלום דהא אוקמת אחזקה דמותרת לייבס הואי ופרכינן קיימי
עדים כו' והאמרת שתי כיתי עדים ספיקא דאורייתא היא ותו בשתי כיתי עדים נמי ספיקא דרבנן הוא
ובגירושין גופייהו אע"ג דכת אחת אומרת קרוב לה לא הוה לן לאפוקי מחזקת היתר לשוק כיון דאיכא כת
אחריתי לאמרה קרוב לו ואמאי קתני חוללת ואית דמפרשי הכי אי בשתי כיתי עדים מי הוה אמרינן לעיל
בספק קידושין תתייבס ואין בכך כלום קיימי עדים ואמרי קרוב לה ומקודשת ונעשית הראשונה כרת ערוה
ואת אמרת תתייבס אלא ודאי בכת א' ומשום דליכא אלא חד לאמר קרוב לה אמרינן אוקי כרה אחזקה
דשריא לייבס וכך שמעתי וקשה בעיני משום דמייתי סיעתא למילתיה מדנפשיה דהוה תתייבס ואין בכך
כלום דלעיל הוא גופיה פירש הכי: (פ"ה)

תוספות למאן דחייש לספק דרוסה כדאמר בריש אלו טרפות (חולין דף מג: ושם) וארי שנכנס לבין השוורים
ופסק התם אממר הלכתא דחוששין לספק דרוסה אע"ג דאמרין התם איכא למימר הכי ואיכא למימר
הכי מ"מ מסתברא טעמא לאיסורא טפי מלהתירא תדע דהא בספק כלבא ספק שונרא אמרינן התם (דף
נג:): אימור כלבא אפי' לשמואל דחייש לספק דרוסה: הכא נמי אם אתה אומר חוללת מתייבמת. תימה
דמעיקרא פריך ואל תאסרנה מספק ורוצה להתירה ליבס לכתחילה והשתא פריך דאפילו חליצה לא תיבעי
גזרה שמה תתייבס ויש לומר דהכא הכי קאמר מה מועיל שאתה אוסרה לייבס וכיון דחוללת יבוא מתוך
כך לייבס ומשני דחוללת ממה נפשך ואם יבא באקראי בעלמא לייבס אין בכך כלום: נפל הבית וכו'. כאן
יש תימה אמאי חשיב לה טפי בחזקת היתר לשוק מלייבס דהא קמן ששניהם מתו וכן יכול להיות שהיא
מתה תחלה כמו הבעל וי"ל דמשום הכי חשיב לה טפי בחזקת היתר לשוק מלייבס משום דבמיתת הבעל
משתריא לשוק אבל במיתת הערוה אינה ניתרת לייבס עד שימות הבעל עמה: ואין ידוע איזה מהם מת
ראשונה. קסבר האי תנא דמיתה מפלת: למאי הלכתא. תימא דמשנה זו בגיטין בהזורק (דף עח:): ולא מסיק

התם בגמרא למאי הלכתא: אי בשתי כיתי עדים תתייבם ואין בכך כלום. פ"ה דחוק הוא דאיך עלה על דעת המתרץ לומר כן ועוד דבספרים ישנים גרס ודלמא והוא מוחק וגרס ותו ונראה לר"י דה"פ דומיא דקידושין וקידושין משמע ליה דמיירי אף בכת אחת ואע"ג דבכת אחת דאורייתא מתייבמת כיון דבב' כיתי עדים היא ספיקא דאורייתא גזרו רבנן שלא תתייבם בכת אחת אטו ב' כיתי עדים ופריך וקידושין גופייהו ממאי דמיירי בכת אחת דלמא דוקא בב' כיתי עדים אבל בכת אחת מותרת להתייבם ולא גזרינן אטו ב' כיתי עדים משום דב' כיתי עדים גופייהו היא ספיקא דרבנן ומדאוריית' מתייבמת דמוקים לה אחזקה אלא מדרבנן חולצת ולא מתייבמת לחומרא דווקא בשתי כיתי עדים אבל בכת אחת לא החמירו ומוכיח דשתי כיתי עדים ספיקא דרבנן כמו שמפורש לבסוף והשתא קאמר אי בב' כיתי עדים דוקא אתה רוצה להעמידו אבל בכת אחת מתייבמת ולא גזרינן אטו שתי כיתי עדים דשתי כיתי עדים גופייהו אינה חולצת אלא לחומרא ואם תתייבם אין בכך כלום והיכי מצינן למימר דתתייבם ואין בכך כלום קיימי עדים ואמרי כו' ומסיק ודלמא בשתי כיתי עדים גופייהו היא ספיקא דרבנן כמו שהקשה בתחלה והשתא לפי מסקנא זו בקידושין בכת אחת שריא להתייבם ומיהו ודלמא בעלמא קאמר ועוד אר"י דמצינן לפרש דמשמע ליה דבקיודושין איירי בכת אחת משום דבשתי כיתי עדים לא איצטריך דפשיטא שהוא ספיקא דאורייתא ותנן לה בגיטין (ג"ז שם) גבי ספק גירושין דחולצת אבל אי הוה בקידושין מיירי בשתי כיתי עדים הוה מיירי נמי בגירושין בשתי כיתי עדים אע"ג דלא איצטריך וכבר תנן לה בגיטין ולהכי קאמר דומיא דקידושין דקידושין נמי בכת אחת ופריך וקידושין גופייהו דלמא בשתי כיתי עדים דשתי כיתי עדים נמי ספיקא דרבנן וכת א' ושתי כיתי עדים הכל הוה שוה שהכל ספיקא דרבנן כדמפרש ואזיל: שתי כיתי עדים נמי ספיקא דרבנן. וא"ת וכיון דמסקינן דבשתי כיתי עדים הוי ספיקא דרבנן למה דחקו רבה ורב יוסף לאוקמי (תוספות)

רשב"א ומתניתין בכת אחת כו'. כת אחת מספקא להו אי קרוב לו או קרוב לה וכן פר"ח ז"ל. ורש"י ז"ל שפירוש אחד אומר קרוב לה ואחד אומר קרוב לו אינו מחוור, למאן דאמר קרוב לה הוה ליה חד עד בהכחשה ועד אחד בהכחשה לאו כלום וכדליתא בכתובות (כג, א) תרווייהו בפנויה קא מסהדי ומאן דאמר נתקדשה הוה ליה חד ואין דבריו של אחד במקום שנים וכן בגרושין ואפילו ספיקא דרבנן ליכא. (ועיין ריטב"א בשם תוס' כפי' ר"ח וז"ע מש"כ בב"ש סי' ל' סק"ט שאין בזה חשך קדושין. ועיין פת"ש שם סק"ב ובבית הלוי ח"ג סי' טז ועוד). הכי גרסינן בכלהו נוסחאי וכן היא בספר יצן ספרדי מוגה בישיבת הגאונים ז"ל אי בשתי כתי עדים תתייבם ואין בכך כלום קיימי עדים וקאמרי קרוב לערוה הוי וקא מיבמה לרה, ודלמא בשתי כתי עדים נמי ספיקא דרבנן הוא כו'. ופירוש תתייבם ואין בכך כלום בתמייהא כלומר אי בשתי כתי עדים היינו אמרין תתייבם ואין בכך כלום והא תרי ותרי ספיקא דאורייתא הוא, ודחינן ודלמא ספיקא דרבנן היא מידי דהוה אנכסי דבר שטיא. ורש"י ז"ל דחה גרסא זו משום דהא דאמרין לעיל תתייבם ואין בכך כלום רבה גופיה הוא דאמר הכי והיכי מייתי סיעתא למלתיה מדנפשיה. ומשום הכי גריס הוא ז"ל אי בשתי כתי עדים תתייבם ואין בכך כלום קיימי עדים ואמרי קרוב לערוה הוי ואת אמרת תתייבם ואין בכך כלום. ותו תרי ותרי ספיקא דרבנן היא כו'. ופי' דהכי קאמר, אי בשתי כתי עדים ולאי תתייבם ואין בכך כלום דנעמידנה על חזקתה דתרי ותרי ספיקא דרבנן היא וכו' ולא הוה תנא במתניתין ולא מתיבמות. ואקשינן ופתי כתי עדים נמי היכי קאמרי תתייבם והא ליכא תרי דקאמרי דקרוב לערוה הוה ואת הוא דקאמרת תרי ותרי ספיקא דאורייתא היא. ותו בתרי כתי עדים נמי ספיקא דרבנן הוא ובגרושין גופייהו אף על גב דכת אחת אמרה קרוב לה לא הוה ליה לאפוקה מחזקת היתר לשוק לכיון דליכא כת אחרת דאמרה קרוב לו אמאי קתני חולצת ע"כ. ואין גירסתו מחוורת חדא דמעיקרא סבירא ליה לרבא תרי ותרי ספיקא דאורייתא והשתא אמרינן דסבירא ליה ספיקא דרבנן, ואי מהדר קא הדר ביה הוה ליה למירמ הכי בהדיא. ועוד דאי מהדר קא הדר ביה מאי קא מקשה ליה קיימי עדים ואמרי קרוב לערוה הוה ואת אמרת תתייבם, אין ולאי דספיקא דרבנן היא, ואי לאקשווי ליה מדלידה דאמר ספיקא דאורייתא היא הכי הוה ליה למימר והא את הוא דאמרת ספיקא דאורייתא. ועוד מאי קא מקשה ליה ותו תרי ותרי ספיקא דרבנן היא מידי דהוה אנכסי דבר שטיא, דאיהו נמי הכי קאמר דספיקא דרבנן היא. ואי לאקשווי ליה ממתניתין דהזרק קא מהדר ולומר דספיקא דרבנן היא ובספיקא דרבנן לא מחמירין אללא העמד על חזקתו לגמרי כדאמר ליה תתייבם ואין בכך כלום, לא הוה ליה לאקשווי בהאי ליטנא ולא לאתויי סיעתא מדבר שטיא, דהא רבא גופיה הדר ביה ומודה בה והכי הוה ליה לאקשווי, ותו כיון דתרי ותרי ספיקא דרבנן היא והעמד דבר על חזקתו, היכי קתני מחלף על מחלף מגורשת ואינה מגורשת. ועוד קשיא (ל, א) דאם איתא מאי קא מוכח רבא מדליינה מתיבמת דבכת אחת היא דאי בשתי כתי עדים

אף ליבוס סלקא דתרי ותרי ספיקא דרצנן היא ואוקי אהתא אחזקה, אדרבה כי ליכא אלכא כת אחת איכא טפי למימר אוקי אהתא אחזקה, לכלולי עלמא כת אחת ספיקא דרצנן היא ותהיבס יזומי. ואולי בזו נאמר דכל שיג שתי כתי עדים ואחת אומרת קרוב לו הו מסייעי לחזקה ואלימא חזקה טפי. וזה דחוק מאוד ורחוק מאוד. אלכא גרסתן של ראשונים מחוורת. ומאי דקאמר תהיבס ואין בכך כלום, לאו מדנפשיה קא מייתי סיעתא אלכא ממתניתין, דולאי חוללת דקא אמרינן בספק קדושין חומרע בעלמא הוא, ואס תהיבס אין בכך כלום (כלומר) דהא דומיא דספק גרושין קתני לה. ושלשה גטין ודאי כשרים הן דבר תורה, אלכא שהחמירו בהן חכמים משום דאי תהיבס אין בכך כלום, ואי מתניתין בשתי כתי עדים מדינא חוללת. ואקשינן דלמא תרי ותרי ספיקא דרצנן היא ולעולם חוללת משום חומרע בעלמא דמדינא מתיבמת ואין בכך כלום דבחזקה קיימא. ועוד היא כריכה ישוב. (רשב"א)

ב

-

לא

דף

וארעא אוקמא בחזקת בר שטיא אלא אמר אביי **[איוב לו-לג]** יגיד עליו ריעו תנא בקידושין וה"ה לגירושין תנא בגירושין וה"ה לקידושין א"ל רבא אי יגיד עליו ריעו מאי זהו דקתני אלא אמר רבא כל שיש בקידושין יש בגירושין ויש בגירושין מה שאין בקידושין וזהו דגירושין לאו דוקא אלא משום דתנא זהו בקידושין תנא נמי זהו בגירושין וזהו דקידושין למעוטי מאי למעוטי זמן דליכא בקידושין ומפני מה לא תקנו זמן בקידושין הניחא למ"ד משום פירי ארוסה לית לה פירי אלא למ"ד משום בת אחותו ליתקין זמן משום דאיכא דמקדש בכספא ואיכא דמקדש בשטרא לא תקון רבנן זמן א"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי והא עבדא דאיכא דקני בכספא ואיכא בשטרא ותקון רבנן זמן התם רובא בשטרא הכא רובא בכספא אב"א משום דלא אפשר היכי ליעביד לינחה גבי דידה מחקה ליה לינחה גבי דידה זמנין דבת אחותו היא ומחפה עלה לינחה גבי עדים אי דזכירי ליתו ליסהוד ואי לא זמנין דחזו מכתבא ואתו מסהדי ורחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם אי הכי בגירושין נמי נימא הכי התם להצלה דידה קאתי הכא לחובה דידה קאתי: **מתני'** ג' אחין נשואין ג' נכריות ומת אחד מהן ועשה בה השני מאמר ומת הרי אלו חולצות ולא מתייבמות שנאמר **[דברים כה-ה]** ומת אחד מהן יבמה יבא עליה שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת ב' יבמין רבי שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה וחולץ לשניה: **גמ'** ואי זיקת ב' יבמין דאורייתא חליצה נמי לא תיבעי אלא מדרבנן וגזירה שמא יאמרו ב' יבמות הבאות מבית אחד מתייבמות ונייבם לחדא וניחלוץ לחדא גזירה שמא יאמרו בית אחד מקצתו בנוי

רש"י תנא בקידושין. ספק קרוב לו כו' וה"ה בגירושין: ותנא בגירושין. כתב ככתב ידו וכו' וה"ה לקידושין: ה"ג כל שיג בקידושין יש בגירושין ויש בגירושין מה שאין בקידושין. וזהו דגירושין לאו דוקא ומשום דתנא זהו בקידושין תנא נמי זהו בגירושין: כל שיג בקידושין. כגון ספק קרוב לו וכו' הוי נמי ספק בגירושין: ויש בגירושין. שאין ספק לענין קדושין כגון זמן דמפרש להמן דבשטר קידושין כגון המקדש בשטר לא תקנו זמן: וזהו דגירושין לאו דוקא. דמשמעו זהו דהוי ספק בגירושין אבל ספק קרוב לא הוי ספק לגירושין ואידי דתנא זהו בקידושין דדוקא זהו דקמ"ל זהו ספק קרוב הוא דשייך בקידושין אבל ספק זמן לא שייך בהו: הניחא למ"ד. בגיטין בפ' כל הגט (דף כו:) מפני מה תקנו חכמים זמן בגיטין משום פירי לידע מאימתי

הגבה מבעלה פירות שאכל מנכסי מלוג שלה דקסבר משעה שנתן עיניו בה לגרסה שוב אין לו לבעל פירות: ארוסה לית לה פירי. לפיכך לא תקנוהו בשטר קידושין שאין הבעל אוכל פירות עד שתכנס לחופה דכי תקון רבנן פירי לבעל משום פרקונה ופרקונה לא קא מחייב בה אלא מכתובה ואילך דתנאי כתובה הוא דאם תשתבאי אפרקינך בכתובות פ' נערה (דף נא.). משום בת אחותו. שמה יהא נשוי בת אחותו ותזנה תחתיו ויראה עדים מממשין ובאין ויחוס עליה ויגרסנה ויאמר קודם זנות שאחס מעידים כבר נהגרסה: ליתקון זמן. נמי בשטר קדושין שמה תזנה ויאמר קודם קידושין הוה: והא עבדלא. מכירת עבד: ותקון רבנן זמן. בכל שטרי מכירה [של עבד כדין] לידע מאיזה זמן יאכל פירות שזה קנה נכסי עבדו: מחקה ליה. לזמן ותאמר קודם קידושין היה זנות זה: לינחיה גבי עדים. מאי מהני אי לכירי אימת הוה קידושין אפי' אינו כתוב בשטר מלו לאסודי אלא להכי אמרת דמהני דזימנן ללא לכירי וחזו מכתבא ואתו ומסהדי והאי לאו עדות הוא דרחמנא אמר ע"פ שנים עדים (דברים יט) ולא שיעידו על פי כהנס: גבי גירושין נמי. אמאי תקנו זמן משום בת אחותו גבי מאן נינחיה: להלכה לידע קאתי. וליכא למיחש דלמא מחקה ליה דכי אתו סהדי דזינתה אי לא מייתא שטרלא דליגרסה מקמי הכי מוקמינן לה בחזקת אשת איש ומיהו אי לא תקון רבנן זמן הוה מצי לאחפויי עלה ומספיקא לא קטלינן לה אבל השתא דתקון רבנן אי לא מייתא ליה מוקמינן לה אחזקה וקטלינן לה: הכא לחובה לידע קאתי. זמן דקידושין ואי תקון לה רבנן זמן וזינתה כבשה ליה לשטרלא או מחקה ליה וקיימא אחזקה פנויה דלמעיקרא: מהני זיקת שני יבמין. דכל זמן שלא כנסה זה עדיין זיקת ראשון עליה ונתוספת עליה זיקת מאמרו הרי כשמת זה נותרו עלה זיקת שניהם ואילו כנסה הוה פקעה זיקת דקמא וכי מיית לא הוה עלה אלא זיקת שני א"נ לא עבד בה מאמר לא הוה עלה אלא זיקת ראשון: מייבס לאיזו שיראה. דקתני טעמא דפרק שני דברייתא אס מאמרו של שני מאמר אשת שני הוא בועל ואס אינו מאמר אשת ראשון הוא בועל: וחולץ לשניה. דהא לא מיפטרלא דביאה דאיך דלמא מאמר לא קני והוה להו ב' יבמות הבאות מב' בתים וייבומי תרווייהו נמי לא דלמא מאמר קני והוה להו ב' יבמות הבאות מבית אחד: גמ' אי זיקת שני יבמין דאורייתא כו'. לרבנן פריך: אלא מדרבנן. דמדאורייתא מאמר לא קני והוה להו שתי יבמות מב' בתים ותרווייהו מצי לייבומי ורבנן הוא דגזרו שמה יאמרו ב' יבמות הבאות מבית

א' מהייבמות: (ה"י)

תוספות ההוא דגיטין בשתי כיתי עדים י"ל דלשון מחצה על מחצה דקתני התם במתני' שייך טפי בשתי כיתי עדים ובפ"ב דכתובות (דף כו: ד"ה אנו) ובפ' חזקת הבתים (ב"ב לב. ד"ה אנו) הארכתי: וארעא אוקמא בחזקת בר שטיא. לא דמי להיא דאמר בקידושין (דף עט:): ובבבא בתרא (דף קנג: ושם) אם בריא הוא עליו להביא ראיה ששכיב מרע היה ואם שכיב מרע הוא כו' דהכא כיון שדרכו להיות עתים חלים ועתים שוטה לא שייך להעמידו אחזקה כמו שהוא עתה: אי יגיד עליו ריעו מאי זו היא דקתני. הוה מצי למיפרך אי יגיד עליו ריעו ליתני כולהו בחד וליתני חד מינייהו באיך דכפריך בפרק לא יחפור (ב"ב דף יט.). למעוטי זמן דליתיה בקידושין. מספקא לר"י כתב בכתב ידו ואין עליו עדים אי מהני בקידושין אי לא דכיון שאין צריך זמן מה לנו אם אין עליו עדים: והא עבדא דאיכא דקני בכספא כו'. פירש בקונטרס שטר קניית עבד וקשה לר"י דא"כ מ"ש דנקט עבד דהו"מ למינקט שטר מכירת קרקע וכל שטרי מקח וממכר ועוד דהתם לא תיקון רבנן זמן ונראה דאשטר שיחרור קאי דתיקון זמן לידע מתי נאסר בשפחה והותר בבת ישראל וה"ק והא עבדא איכא דקני נפשיה בכספא ואיכא דקני בשטרא והשתא ניחא הא דמשני התם רובא וכו' וא"ת בפ"ק דגיטין (דף ט.) דתנן בג' דרכים שווי גיטי נשים לשחרורי עבדים ליתני עבדים ליתני נמי זמן ששווי גיטי נשים לשחרורי עבדים וליתיה בקידושין וי"ל דכל מילי דחשיב התם ודפריך התם הוה חד טעמא בגיטי נשים ושחרורי עבדים אבל [זמן דשחרורי עבדים בא] להתירו בבת ישראל וגיטי נשים משום פירי.: דחזו בכתבא ואתו ומסהדי כו'. קשה לר"י דבהגוזל קמא (ב"ק דף צח. ושם): גבי השורף שטרותיו של חברו פריך ואי דאיכא סהדי דידעי ליכתבו ליה שטרא אחרינא ואמאי הא אמר הכא דמפיהם ולא מפי כתבם ואר"י דה"נ אם היו מעידים שכך ראו בשטר שפיר הוה עבדי דהרי הם כאילו מעידים ראינו עדות שנתקבל בב"ד דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד אבל חיישינן שמה לא יעידו שכך ראו בשטר אלא

שמא יעידו על המעשה עצמו כאילו הם זוכרים והם אינם זוכרין אלא על פי הכתב וכן הא דאמרין בפ"ב דכתובות (דף כ.ו.) כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה אפילו אחר כמה שנים והוא שזוכרה מעצמו אבל אין זוכרה מעצמו לא התם נמי לא איירי במעיד שכך ראה כתוב אלא במעיד על מעשה עצמו ועוד דהתם לא הוה שטר אלא שכותב לזכרון דברים בעלמא ולא שייך למימר נעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד ואר"י דשמע מר"ת שנוהגין עכשיו ששולחין העדים עדותן בכתב ידם לב"ד ולא קרינן ביה מפיהם ולא מפי כתבם כיון שהם זוכרין עדותן והא דתניא במי שאחזו (גיטין דף עא.) ואם לא יגיד פרט לאלם שאין יכול לדבר ופריך ואמאי והרי יכול לדבר מתוך הכתב שאני עדות דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם שאני אלם שאין ראוי להגיד כדאמרין (מנחות דף קו:) כל שאין ראוי לבילה כו' אבל אחר מועיל כתב ידו כשזוכר העדות ומיהו בפירוש חומש (דברים יט) פרש"י ע"פ שנים עדים פרט שלא ישלחו כתבם לב"ד: להצלה דידה קאתי. פי' בקונט' דהשתא דתיקון זמן אי לא מייתא שטרא דאיגרשה מקמי הכי מוקמינן לה אחזקת אשת איש וקטלינן לה ואין נראה דבהדיא אמר בפ' שני דגיטין (דף יז:) גזייה לזמן ויהביה ניהלה מה הועילו חכמים בתקנתן ומשני לרמאי לא חיישינן אלמא כי ליכא זמן לא קטלינן לה ואר"י דה"פ להצלה דידה קאתי שהגט בא להצילה ולהגיד שהיא מגורשת ולכך יראה למחוק הזמן כי סבורה שיפסול בכך וגרע כחו טפי אבל ודאי אי הוה מחקת ליה לא הוה קטלינן לה הכא לחובה דידה קאתי דהקידושין באין להעיד שהיא מקודשת ומחקה ליה לעולם לזמן: שלשה אחין נשואין ג' נשים נכריות. הו"מ למנקט ואחד מופנה: מדרבנן וגזירה כו'. משמע דאשת ב' מתים בשום מקום לא הויה אלא מדרבנן דאי לאו גזירה דהכא היתה מתייבמת אפי' בעלת (תוספות)

רשב"א הא דאמרין זהו דקדושין למעוטי זמן. נראה לי פירושו למעוטי זמן דלא נפקא מכלל משנתנו דהמשך עשרה נשים פוטרות כרותיהן מן החליצה ומן היבוס אלא אף זו בכלל משנתנו היא דמקודשת גמורה היא ופוטרת כרתה לגמרי. אבל כתב בכתב ידו ואין עליו עדים ויש בו זמן ואין בו אלא עד אחד כי היכי דאיתיה בגרושין איתיה בקדושין. כלומר דכי היכי בגרושין מכלל משנתנו נפקו, הכי נמי נפקו מכלל משנתנו בקדושין. לאו על אנפא חדא איתנהו בקדושין וגרושין, דאלו בגרושין הויה ספק מגורשת ולא נפקא ממשנתנו אלא לחליצה ולא ליבוס, שאף זו אינה מתיבמת. ובקדושין לא הויה מקודשת כלל ונפקא מכלל משנתנו לגמרי אף אינה פוטרת כרתה כלל דלאו מקודשת כלל היא, ואיך לאו כרתה היא וחולצת או מתיבמת. דהמקדש בעד אחד ואפילו שניהם מודים אין חוששין לקדושין, דלעולם אין קדושין בפחות משנים, כדילפינן דבר דבר ממזון. ואפילו כתב בכתב ידו נמי כדמשמע בקדושין פרה האומר (סה, ב) משום דקא מחייב לאחריו. ובגטין דמהני כתב ידו הויה טעמא או משום דלא מחייב לאחריו, או משום דכתיב ביה וכתב לה כלומר בשכתב לה הוא עלמו די לה מדלא כתיב וכתב לה ויעד עדים כדכתיב וכתב בספר וחתום והעד עדים. וכלשון הזה נ"ל שפרש"י שכתב בגטין (פו, א ד"ה ואם נשאת) גבי כתב בכתב ידו ואין עליו עדים למאן דמוקי לה כר' מאיר איכא למימר דכתב ידו כמאה עדים דמי, דכיון דכתב ידו היא וכתב ונתן קרינן ביה ואף על גב דליכא עדי מסירה כשר מדאורייתא עד כאן וכענין שהכשיר נמי עד אחד בטומאה שלאחר קינוי וסתירה מועד אין זה ואין כך בהן אלא מקומן דאם כן גזירה שוה דדבר דבר למאי אנטריך וכדקיימא לן אין דבר שבערונה פחות משנים ויותר מזה כתבתי בקדושין פרה האומר (שם ד"ה אמר ליה רב אשי) בס"ד. והא עבדלא דאיכא דקני בכספא. פירש"י ז"ל מכירת עבד ותקון רבנן זמן בכל שטרי מכר לידע מאיזה זמן יאכל פירות שדה ויקנה נכסי העבד. ואין פירושו מחזור דאטו תקון רבנן זמן שיהיה שטר המכר נפסל בכך כדרך שתקנו בגיטין, הא אין הדבר הלוי אלא ברצון הבעלים, ועוד אם כן מאי שנא עבדים דנקט לימא והא קרקע דאיכא דקני בכספא אלא שטר שחרור קאמר, והכי פירושו הא עבדא דאיכא דקני נפשיה בכספא ואיכא דקני נפשיה בשטרא וכדתנן וקונה את עלמו בכסף על ידי אחרים ובשטר על ידי עלמו ותקנו רבנן זמן כדרך שתקנו בגיטין דהא דינא אית להו כדילפינן גזירה שוה מלה לה, והשוו אותה חכמים בתקנותיהן, והתם נמי איכא משום פרי ומשום זנות נמי דכותה גבי עבד כגון שהלך העבד ונשא בת ישראל וזמנין דרחים ליה אדון דעבד ליה נייח לנפשיה ומחפה על הבנים. אי דלא דכורי מפיהם אמר רחמנא ולא מפי כתבם. פרש"י על פי שנים עדים אמר רחמנא ולא שיעידו מפי כתבם. ואיכא דקשיא להו ליתו שטרא קמי בי דינא ותתקיים ובית דין דנין בו כדרך שדנין בשטרות דעלמא. ורבינו אלפסי ז"ל פירש ללא דמי לשטרות דעלמא דכל שטרא ללא נפיק מתותי ידא דסהדי כמה ללא מסהדי ביה דמיא דהא אי בעי כבשי לה הלכך לא גמרינן מיניה. והקשה הראב"ד ז"ל (מובא בספר הזכות דף ט, א) דאם כן העדים שחתמו על השטר ולא הספיקו למוסרו לבעלים עד ששכחו עיקר עדותן

יבטל דמפיהם אמר רחמנא ולא מפי כתבם ומקראען כמה שטרי בשוקי. ופירש הוא ז"ל דשאני הכא שאין השטר הזה ראוי למוסרו לבעלים דלמא מחקי ליה לזמן, הלכך הוי ליה ההוא שטרא כעדות על פה. ואפשר שאף כונת הרב אלפסי ז"ל לכך, ותדע כך דעל כרחק שטר קדושין זה גם כן נמסר כבר לאשה או לשלוחה בשעת קדושין ואינו מוכח עכשיו ביד העדים אלא כעין שלישיית ועוד שאם כוונת הרב ז"ל כמו שסובר הראב"ד ז"ל לינחיה גבי שליט דעלמא אלא שאף דעת הרב ז"ל כן שאין השטר הזה אלא כעין פנקס בעלמא וזו מתשובת הרמב"ן נר"ו שהגיל את רבינו ז"ל בספר הזכות. ואם תאמר מכל מקום לינחיה גבי עדים דזמנין דדכירי מתוך שטרא ואתו מסהדי ומהמני כדאמרין בכתובות פרק האשה שנתארמלה (יט, א) כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה לאחר כמה שנים, ואסיקנא אף על פי שאין זוכה מעלמו. יש לומר כיון דהא לאו משום שטרא הוא דאפילו כתבי הכי בפנקס בעלמא מעיד הוא עליה, כפי הא לא תקינו רבנן זמן בשטרא. התם להלכה ידיה קאתי. פירוש רש"י ז"ל דהשתא דתקון רבנן זמן בגטין אי מחקה ליה מוקמינן לה אחזקה וקטלינן לה ואינו מחוור דמספיקא לא קטלינן לה דספק נפשות להקל. ועוד דבהדיא אמרינן בפרק המציא בתרא בגטין (יז, ב) גזייה לזמן ויהביה ניהליה מה הועילו חכמים בתקנתו, ופריק לרמאי לא חיישינן אלמא אי גזייה הואיל והכל הליך וההיא בין למאן דאמר משום פירות בין למאן דאמר משום אחרתו מפרשא, וכן פירשה שם רש"י ז"ל (בד"ה גזייה) אלא הכי פירוש גיטא להלכה ידיה קא אתי וסברא אי מחקה ליה לזמן איפסול ליה גיטא ומוקמינן לה בחזקה אשת איש הלכך לא מחקה ליה. אבל שטר קדושין לחובה ידיה קא אתי ומחקה ליה לזמן דסברה מאי אמרינן דשטרא פסילא הוא כל שכן דמוקמינן לה בחזקה פנויה, הלכך אי מנח ליה גבי ידיה מחקה ליה.

א

-

לב

דף

ומקצתו חלוץ ויאמרו אי דמייבם והדר חליץ הכי נמי אלא גזירה דילמא חליץ ברישא והדר מייבם וקם ליה באשר לא יבנה ורחמנא אמר כיון שלא בנה שוב לא יבנה אמר רבא נתן גט למאמרו הותרה צרתה אבל היא אסורה דמחלפה בבעלת גט איכא דאמרי אמר רבא נתן גט למאמרו הותרה אפי' היא מאי טעמא מאי דעבד בה שקליה: **מתני'** שני אחין נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת: **גמ'** פשיטא השתא ומה התם דלא מידחיא מהאי ביתא לגמרי אמרת לא הכא דקא מידחיא מהאי ביתא לגמרי לא כ"ש תנא הא תנא ברישא והך חזיא להיתירא ושריא והדר חזיא לאיסורא ואידי דחביבה ליה אקדמה ומשנה לא זזה ממקומה ת"ר בא עליה חייב עליה משום אשת אח ומשום אחות אשה דברי רבי יוסי רבי שמעון אומר אינו חייב אלא משום אשת אח בלבד והא תניא ר"ש אומר אינו חייב אלא משום אחות אשה בלבד לא קשיא כאן שנשא חי ואח"כ נשא מת כאן שנשא מת ואח"כ נשא חי ור' שמעון היכא דנשא מת ואח"כ נשא חי כיון דאיסור אחות אשה לא חייל תתייבם יבומי אמר רב אשי איסור אחות אשה מיתלא תלי וקאי אי פקע איסור אשת אח אתי איסור אחות אשה וחייל והילכך לא פקע וסבר רבי יוסי איסור חל על איסור והא תניא עבר עבירה שיש בה שתי מיתות נידון בחמורה רבי יוסי אומר נידון בזיקה הראשונה הבאה עליו ותניא כיצד אמר רבי יוסי נידון בזיקה הראשונה הבאה עליו חמותו ונעשית אשת איש נידון בחמותו אשת איש ונעשית חמותו נידון באשת איש

רש"י ומקלתו חלוץ. ואתי למימר בז' יבמות הבאות מבית אחד חדא מהייבמת ואחרת חלכה: נתן גט למאמרו. אמתניתין קאי שאם נתן זה העושה מאמר גט למאמרו ולא לזיקתו ואח"כ מת הותרה אשתו הראשונה שהיא כרתה להתייבם לשלישי למאמר לעבד שקליה ולאו כרות נינהו והשתא לא אתי למימר בשתי יבמות מבית אחד חדא חלכה וחדא מייבמא להכא לאו מבית אחד מיחזי: אבל היא כסורה. ולא משום דקם ליה בלא יבנה דפוסלה על אחיו הנשאר שהרי לא נתן גט לזיקה אלא משום דאתי לאיחלופי בדעלת הגט היכא לעבד גט למאמרו ולזיקתו דההיא ודאי מידחיא אבל גט למאמרו לא דחי אלא מאמר ונשאר זיקה ראשונה במקומה: הותרה אפילו היא. לשלישי כשימות שני: מאי לעבד שקליה. והוא כמו שלא עשה בה מאמר ואתי ומתייבמת לשלישי מחמת זיקת אחיו הראשון ודוקא שפירש למאמרו ולא לזיקתו קאמר אבל סתמא קיימא בלא יבנה אכולהו אחין והכי מוכחא מילתא דרבא בפרק רבן גמליאל (לקמן ד' נב): דלמאמרו ולא לזיקתו קאמר: פשיטא השתא ומה התם ללא אידחיא מהאי ביתא. לעיל (דף ל). גבי שלשה אחים שנים מהם נשואים שתי אחיות ואחד נשא נכרית ומת אחד מצעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומתה אשתו של שני ואח"כ מת נשוי נכרית הרי זו אסורה עליו עולמית משום אשת אח הואיל ונאסרה עליו שעה אחת בפילה ראשונה משום אשות אשה ואע"ג דבההיא נפילה קמייתא לא אידחיא לה לגמרי דהא קאי נשוי נכרית שזוקקה לייבום וקורא חני בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה אפי' הכי חשבינן לה לגבי בעל אשותה כאשת אח שיש לה בנים לאיחסורי עליה אפילו לאחר מיתת אשותה: הכא. דבשעת נפילה אידחיא מהאי ביתא לגמרי דאין כאן אלא בעל אשותה ומשעה שנפלה לפניו אין זיקת יבום עליה מיבעיא: תנא הא. מתני' דהכא תנא ברישא: והך. דשלשה אחים ללא אידחיא מהאי ביתא לגמרי חזיא מעיקרא להיתרא ושריא ומשום הכי לא תניא: הדר חזיא לאיסורא. דמ"מ לדידה לא קרינא ביה משעת נפילה יבמה יבא עליה: דחביבה ליה. משום דחידוש הוא: ומשנה הראשונה. שיתירה היא משנשנית זו הואיל והיתה שנויה מתחלה: לא זזה ממקומה. לעוקרה לגמרי: בא עליה. בחיי אשתו: משום אשת אח. דהא רחמנא פטרה מייבום וקמה עליה כמי שיש לו בנים: אלא משום אשת אח. כדמוקי טעמא לקמן: בנשא מת ואח"כ נשא חי. לאיסור אשת אח קדים ותו לא אתי איסור אשות אשה וחייב עלה דקסבר אין איסור חל על איסור: נשא חי ואח"כ נשא מת. איסור אשות אשה קדים דקודם שנשאה אחיו המת היתה עומדת עליו באיסור אשות אשה: מיתלא תלי. דאי הוה פקע איסור אשת אח הוה חייב איסור אשות אשה דהאי ללא חייב מעיקרא משום טעמא דאיסור אשת אח דהוה קאי קמיה הלכך הואיל ואיסור אשות אשה מוכן ועומד לחול עליה פטורה מן היבם לא פקע איסור אשת אח וחייב משום אשת אח: שתי מיתות. כגון חמותו והיא אשת איש דאחמותו שריפה ואשת איש חנק: נידון בחמורה. בשריפה: חמותו ונעשית אשת איש. שהיתה אלמנה כשנשא בתה: נידון באשת איש. ואע"ג דקיל הוא אלמא לא אתי איסור חמותו וחייב אשת איש דאי חייב תרוייהו עליה הוה לן למדייניה בחמורה: (כ"ט)

תוספות מאמר ולא גזרינן לה אטו אשת שני מתים וא"כ מי שעליה זיקת יבם אחד כו' לא הויה דרשא גמורה אלא אסמכתא בעלמא וקשה דבפרק בתרא דגיטין (דף פב: ושם) אמרי' אלא אשת ב' מתים היכי משכחת לה משמע דהוי דאורייתא ואפי' בחד דוכתא וי"ל דפלוגתא דתנאי היא כדמוכח לקמן בסוף האשה רבה (דף צו:): גבי בן תשע שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת ומת השניה חולצת או מתייבמת הראשונה שהיא בעלת זיקת שני יבמין חולצת ולא מתייבמת ופריך בגמרא ויעשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול ותדחה צרה מיבום פירוש כי הכא ומסיק לרבי יוחנן דעשו ועשו ופליג תנא דשמעתין אההוא תנא דהאי תנא דשמעתין גזר משום צרה פירוש הא דקא אסר בעלת מאמר משום דאיכא צרה בהדה כדגזר בשמעתין דלמא חליץ והדר מייבם כדפירש בקונטרס אבל משום זיקת שני יבמין לא מיתסרא דלאו דאורייתא ומיהו כי ליכא צרה בהדה נמי אסורה אטו היכא דאיכא צרה כדקאמר התם רבא לעיל דאפי' היכא דליכא צרה בהדה מיחליץ חלצה יבומי לא מייבמא ותנא דהתם לא גזר משום צרה פי' הא דקא אסר לבעלת ביאת בן תשע

לייבומי לאו משום צרה אלא אטו אשת שני מתים דהוי בעלמא דאורייתא ודוקא בדידה גזרו אבל בצרתה לא דלא רצו להחמיר גם בצרתה אטו אשת שני מתים והיא דריש המגרש (גיטין פב:) כהוא תנא וריב"ן פירש שם דלכולי עלמא אשת שני מתים דאורייתא ותנא דהכא גזר אף באשת השני משום צרה דהיינו בעלת מאמר דקא סבר כיון דבעלמא אשת שני מתים דאורייתא מחמירי אפי' באידך ותנא דהתם לא מחמיר כולי האי ולא גזר באשתו של בן תשע אטו בעלת זיקת שני יבמים וקשה דהכא מסיק דטעמא דהך תנא משום הנך גזירות דמפרש הכא ועוד דהתם קרי רבא לאשתו צרה וקאמר נמי ויעשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול ותדחה צרה כו' והכא קרי לבעלת מאמר צרה וריב"ן הקשה לעצמו שתי קושיות הללו ופר"י עיקר: גט למאמר כו'. הקשה ריב"ן דתנן בפר"ג (לקמן דף נ.). דיש מאמר אחר מאמר ואם עשה מאמר בזו ובזו צריכה ב' גיטין וחליצה בין יבם אחד לב' יבמות בין ב' יבמין ליבמה אחת אבל יבומי חד מינייהו לא ולרבא יתן גט למאמר ולא לזיקתו וליבומי אידך ותירץ דלכתחלה אין לעשות כן דגזרינן גט למאמר אטו גט לזיקתו ודוקא בדיעבד קאמר הכא רבא דהותרה אפי' היא דכיון דתנו ליכא למיגזר בהאי מאמר אטו שאר מאמרות דעלמא לא גזרינן דלא שכיחי כולי האי אבל לכתחלה גזרינן משום האי מאמר גופיה: דאידיחיא מהאי ביתא לגמרי לא כ"ש. אע"ג דמהאי בבא שמעינן דאסירא אע"ג דאיחזיא בהך נפילה דלא שמעינן מבבא דלעיל כדאמר לעיל (דף ל.). מ"מ כיון דאידיחיא מהאי ביתא לגמרי פשיטא דאסירא אע"ג דחזיא בהא נפילה ולעיל דקאמר טעמא דאיחזיא בהך נפילה (אהאי מתניתין) משום דאכתי לא אסיק אדעתיה טעמא דאידיחיא מהאי ביתא: שנשא חי ואח"כ נשא מת. אע"ג דבכי האי גוונא שרו ב"ש צרה לייבומי לעיל בפ"ק (דף ח.). דכיון דלא חייל איסור אשת אח חשבי שלא במקום מצוה ר"ש לית ליה האי סברא דמכל מקום הרי היא אשת אחיו: לא פקע. ואע"ג דלא חייל איסור אחות אשה אסורה נמי הצרה לייבומי כיון דלא פקע איסור אשת אח כמו אילונית דאוסרת צרתה אע"ג דאין בה אלא איסור אשת אח לחודה וא"ת לר"ש משכחת לה אשת אח מן האב דפוטרת צרתה וליחשבה בהדי ט"ו נשים בפ"ק (דף ב. ודף י.). למ"ד בפלוגתא קא מייירי וכן האי דלעיל דקתני נאסרה עליו עולמית גם היא פוטרת צרתה וליחשבה וי"ל דהני כיון דמכח אחות אשה אסירא בכלל אחות אשה נינהו: ונעשית אשת איש נידון בחמותו. ואין זה מכח זיקה ראשונה דבלאו הכי מי שנתחייב ב' מיתות נידון בחמורה: (תוספ"ת)

רשב"א אמר רבא נתן גט למאמר הותרה לרתה. יש מפרשים (הוס' להלן נב, ב ד"ה או ועיין רמב"ן) אשת השני שנעשית לה כרה במאמר זה אבל כרתה ממש הבאה עמה מבית אחד אסורה לחיה נמי מיחלפא כלרת בעלת הגט דעלמא. ואינו מחוור דהא דקאמר רבא נתן גט למאמר ומשמע דפרשו למאמר דוקא אבל נתן לה גט סתם לא, והכי מוכח לקמן בפרק ר"ג (שם) ואי כרתה אשת השני קאמר כל שכן כסתם או שפירש למאמר ולזיקתו אלא כרתה הבאה עמה מבית בעלה קאמר דכדידה ממש דעבד בה מעשה גזרינן כלרתה דלא עבד בה מעשה לא גזרינן אלא דקשה לי דהא משמע דמתניתין קיימי ובמתניתין לאו בשני יבמות הבאות מבית אחד, ויש לומר דאמאי דלייתין עלה כדי שלא יאמרו שתי יבמות הבאות מבית אחד חדא מיבמה וחדא חולכת קאי כנ"ל. וללישנא בתרא דרבא אפילו בדידה נמי לא גזרינן דאמאי דעבד שקליה. וכתב רש"י ז"ל לקמן בפרק ר"ג (שם ד"ה דילמא) דדוקא לאחיו אבל לדידה אסירא דכדידה גזרינן וכן דעת הרמב"ם ז"ל והא דקאמר רבא סתם הותרה אפילו היא, ולא פירש הותרה לאחיו, דמתניתין קאי שעשה מאמר ומת איהו וקיימי אחיו. הא דתנו רבנן בא עליה חייב משום אשת אח ומשום אחות אשה. פירש רש"י בא עליה בחיי אשתו. ולפי פירושו לאו אסיפא קא מיפלגי, דהיינו ואחר כך מתה אשתו של שני, אלא ארישא דקתני ומת אחד מצעלי אחיות. אבל ר"ח ז"ל פירש אסיפא דמתניתין וז"ל נפלה לפניו אחות אשתו, פירוש ואחר שמת אחיו מתה אשתו החי ונפלה לפניו אחות אשתו ליבום, בא עליה חייב משום אשת אח ומשום אחות אשה עד כאן. ולא ידעתי מפני מה חייב משום אחות אשה אחר שמתה אשת החי. אלא שכך מלאתי בתוספתא מפורש כדבריו דגרסינן התם בפ"ה (ה"ב) שני אחיו נשואין שתי אחיות מת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת, אם בא עליה חייב משום אשת אח ומשום אחות אשה דברי ר' יוסי. ואפילו הכי נראה לי שדברי התוספתא ללדין אמורים, והכי קאמר אם מתה אחר כך אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית, בא עליה קודם שמתה אשתו חייב משום אשת אח ומשום אחות אשה דברי ר' יוסי, או משום כולל או משום מוסר

אמר ר' אבהו מודה ר' יוסי באיסור מוסיף תינח היכא דנשא חי ואח"כ נשא מת מגו דאתוסף איסור לגבי אחים אתוסף איסור לגבי דידיה אלא היכא דנשא מת ואח"כ נשא חי מאי איסור מוסיף איכא וכ"ת מגו דאיתסר בכולהו אחוותא האי איסור כולל הוא אלא אמר רבא מעלה אני עליו כאילו עשה שתיים ואינו חייב אלא אחת וכן כי אתא רבין א"ר יוחנן מעלה אני עליו כאילו עשה ב' ואינו חייב אלא אחת מאי נפקא מינה לקברו בין רשעים גמורים ובפלוגתא דאיתמר זר ששימש בשבת רבי חייא אומר חייב שתיים בר קפרא אומר אין חייב אלא אחת קפץ רבי חייא ונשבע העבודה כך שמעתי מרבי שתיים קפץ בר קפרא ונשבע העבודה כך שמעתי מרבי אחת התחיל רבי חייא לדון שבת לכל נאסרה כשהותרה במקדש אצל כהנים הותרה לכהנים הותרה ולא לזרים יש כאן משום זרות ויש כאן משום שבת התחיל בר קפרא לדון שבת לכל נאסרה כשהותרה במקדש הותרה אין כאן אלא זרות בעל מום ששימש בטומאה רבי חייא אומר חייב שתיים בר קפרא אומר אין חייב אלא אחת קפץ ר' חייא ונשבע העבודה כך שמעתי מרבי שתיים קפץ בר קפרא ונשבע העבודה כך שמעתי מרבי אחת התחיל ר' ח' לדון טומאה לכל נאסרה כשהותרה במקדש אצל כהנים תמימים הותרה לכהנים תמימים הותרה ולא לבעלי מומין יש כאן משום בעלי מומין ויש כאן משום טומאה התחיל בר קפרא לדון טומאה לכל נאסרה כשהותרה במקדש הותרה אין כאן אלא משום בעל מום זר שאכל מליקה ר' חייא אומר חייב שתיים בר קפרא אומר אין חייב אלא אחת קפץ רבי חייא ונשבע העבודה כך שמעתי מרבי שתיים קפץ בר קפרא ונשבע העבודה כך שמעתי מרבי אחת התחיל רבי חייא לדון נבלה לכל נאסרה כשהותרה במקדש אצל כהנים הותרה ולא לזרים יש כאן משום זרות ויש כאן משום מליקה התחיל בר קפרא לדון נבלה לכל נאסרה כשהותרה במקדש הותרה אין כאן אלא משום זרות

רש"י אמר רבי אבהו מודה ר' יוסי באיסור מוסיף. שהוא חל על איסור כגון איסור אשת אח דמוסיף הוא שבתחלה כשנשא זה את אחותה וזו פנויה נאסרה עליו משום אחות אשה ומותרת לכל אחיו נשאת לאחד מהן נאסרה על כולן משום אשת אח ועכשיו ניתוסף איסור עליה לגבי שאר אחיו ומגו דחייב אס אשת אח עלה לגבי שאר אחיו שהיתה מותרת להם חל נמי השם הזה לגבי דידיה ואע"ג דאסירא עליה וקיימא אצל אשת איש ונעשית חמותו מתחלה היתה אסורה לכל העולם משום אשת איש נשא זה את בתה אין איסור זה ראוי להוסף עליה עם האחרים דנימא מגו דחייב עלייהו ליחול נמי עליה דהאי דחמותו ונעשית אשת איש ודאי איסור מוסיף הוא שמתחלה אסורה לזה ומותרת לכל העולם נעשית אשת איש איתוסף האי שם עלה לגבי כ"ע ומגו דחייב עלייהו חייב נמי לגבי דהאי והאי דקאמר רבי יוסי נידון בחמותו משום דבמיתות עסקינן ואי אתה יכול להמיתו ב' מיתות הואיל ונשתיהו עליו ידון בחמורה אצל אם היה שוגג היה חייב ב' חטאות: תינה נשא חי. דאחות אשה קדים ואח"כ נשא מת אתי איסור אשת אח חייב כדפרישית מגו דאיתוסף איסורא דהאי שם לגבי אחיו כו': אלא היכא דנשא מת. דאיתוסף אשת אח קדים עליה דהאי ואח"כ נשא אחותה מאי חוספת איכא עלה דקמייתא לגבי אחריני דנימא מגו: וכי תימא מגו. דבהגך נישואין דבתרייתא מתסר האי גברא בכולהו אחוותא משום אחות אשה דעד השתא הוה פריין ליה איתסר נמי משום האי שמא גופיה עלה דקמייתא שהיא אשת אחיו האי לאו איסור מוסיף הוא דהא עלה דקמייתא לא איתוסף איסור לגבי אחרינא אלא איסור כולל הוא דכיייל לה לקמייתא בשם אחות אשה מגו דחייב על אחותה: איסור מוסיף. כשהאיסור

מוסיף על החתיכה לאוסרה על מי שמותרת עליו איסור כולל שהאיסור חל על החיכות אחרות ואותה גוררת לזו עמהם על ידי מגו: ואית דגרסי הכא ותו חמותו ונעשית אשת איש איסור מוסיף הוא. ושיבוס הוא בידם ואע"ג דודאי איסור מוסיף הוא לאו פירכא היא דודאי אית ליה לר' יוסי איסור מוסיף כגון אשת איש חל על איסור חמותו ותרוייהו איסורי עליה והא דקאמר ונידון בחמותו משום דזו היא החמורה דאי אמרת נידון באשת איש חס כן אין זה איסור חל על איסור אלא איסור מבטל איסור: אלא אמר רבא. לעולם לית ליה לר' יוסי איסור חל על איסור והא דקאמר לעיל חייב עלה משום אשת איש ומשום אחות אשה לאו בשוגג לחייבו שהי חטאות אלא במזיד וליעשות רשע גמור ולקברו בין רשעים גמורים שהרשע נקבר אכל רשעים דתנן בסנהדרין (דף מו.) שתי קברות היו מתוקנות לב"ד ר' א' לנהרגין ולנחנקין ור' א' לנסקלין ולנשרפין והכא נמי אע"ג דהאי לאו מחייבי ב"ד הוא הואיל ועבד תרתי קברינן ליה גבי נסקלין ונשרפין: חייב ב'. ב' איסורי קחשיב דהא משום זרות אין כאן חטאת דהא על זדונו מיתה בידי שמים הוא ואין חייב חטאת אלא על שגגת כרת: מרבי. רבינו הקדוש: כשהותרה במקדש הותרה. סתם הלכך אין כאן אלא משום זרות: ששימש בטומאה. בקרבן כבוד קאמר שדוחה הטומאה וכן זר ששימש בשבת ויש כאן משום טומאה ואזהרתיה מוינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו (ויקרא כב): אלא תמימים הותרה. דרשאים לעבוד לילפינן מזמועדו אפי' בטומאה (פסחים דף עז.). זר שאכל מליקתו. הכהנים: חייב שמים. משום זרות ומשום נבילה דקרבן הנאכל לכהנים זר האוכלו עובר משום זר לא יאכל כי קדש הם (שמות כט) ולאו היינו אזהרה דמעילה דכל איש בו שעת היתר לכהנים אין בו מעילה. לכהנים הותרה. בחטאת העוף: (ד"ה)

תוספות איסור כולל הוא. וא"ת ודלמא ר' יוסי אית ליה נמי איסור כולל ואומר ר"י דקסבר דאשת איש ונעשית חמותו נמי איסור כולל הוא דמגו דאיתסר בשאר קרובות וקתני דנידון באשת איש ומיהו אר"י דלהוא לישנא דלקמן דסבר רבי חייא דרבי יוסי מחייב תרתי באיסור כולל צ"ל דאשת איש ונעשית חמותו לא חשיב איסור כולל אע"ג דאיתסר בשאר קרובות כיון שאין שם אחד כי היכי דלא תקשה דרבי יוסי אדר' יוסי והא דחשיב איסור כולל בעל מום ששימש בטומאה דמעיקרא שרי באכילה ואסור בעבודה איטמי ליה מגו דאיתסר באכילה איתסר נמי בעבודה אכילה ועבודה חשיב נמי שם אחד דשניהם נאסרו בלשון קריבה דבעבודה כתיב כל איש אשר בו מום לא יגש להקריב לחם וגו' (ויקרא כא) ובאכילה בטומאה כתיב איש (איש) אשר יקרב מכל זרעכם וגו' (שם כב) דמייירי באכילה כדאמרין בפ"ב דמעילה (דף י:) ובזבחים (דף מה:) ומיהו איסור מוסיף אומר ר"י דחשיב אפילו כשאין השמות שוין כדמוכח בפ' אמרו לו (כריתות יד:) גבי הבא על בת בתו חייב משום כלתו כו' ואין להאריך כאן: ותו חמותו ונעשית אשת איש איסור מוסיף הוא. בקונטרס לא גרס ליה דאפילו חייל עליה איסור אשת איש נידון בחמורה וליכא למימר דמשמע ליה נידון בחמותו ולא חל כלל איסור אשת איש ואם לא התרו בו משום חמותו אלא משום אשת איש פטור דהא בפרק הנשרפים (סנהדרין דף פא. ושם) פריך רב אדא בר אבהו וליתרו נמי משום איסור אשת איש דהא א"ר אבהו מודה רבי יוסי באיסור מוסיף ומשני ליה התם אדא ברי אטו בתרי קטלי קטלת ליה משמע בהדיא דחל איסור אשת איש אלא משום דנידון בחמורה ור"ת אומר דשפיר גרס ליה וטעי הכא כדהוה טעי התם רב אדא בר אבהו והוה סבור דנידון בחמותו משום דלא חייל עליה איסור אשת איש ולא חש לתרץ כיון דע"כ צריך לשינויא אחרינא משום קושיא קמייתא: אלא אמר רבא מעלה כו'. לפי המסקנא דהכא לא איצטריך לר' אבהו למימר דמודה ר' יוסי באיסור מוסיף מ"מ בהנשרפים (ג"ז שם) מייתי מדרבי אבהו משום דהאמת הוא דמודה ר' יוסי באיסור מוסיף כדמשמע בפ' אמרו לו (כריתות דף יד: ושם) גבי א"ר יוסי אם עבר זקן ונשאה חייב עליה משום אשת אבל משום הכי איצטריך ליה לרבי אבהו לאסוקי הכי: בין רשעים גמורים. פירוש אצל רשעים כמותו לפי שאין קוברין רשע אצל צדיק ולא כמו שפירש בקונטרס לקוברו אצל נסקלים ונשרפין ור"ש סבר דאע"פ שיש בעבירה זו שני איסורין כיון דלא מיחייב אלא חדא אין קוברין אותו אצל רשעים גמורים: בעל מום ששימש בטומאה. הא דלא נקט זר כדנקט לעיל היינו משום דאטומאה לא הוזהרו זרים אלא כהנים דכתיב דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו וגו' (ויקרא כב) והא דקאמר טומאה לכל נאסרה היינו אפי' בעלי מומין: (תוספות)

השב"ח אלא היכא דנשא ומת ואחר כך נשא חי מאי איסור מוסיף איכא. ור' יוסי ודאי אף בהא פליג מדתניא ר' שמעון אומר אינו חייב אלא משום אשת אח בלבד. זר שמשך בשבת. פירוש, תמידין או מוספין שהותרו בשבת. חייב שמים. כלומר לקברו בין רשעים גמורים. לזכור למימר שתי הטאות, זרות לא מיחייב הטאת זדונו מיחה בידי שמים, ואין חייבין הטאת אלא על שגגת כרת, אלא לאו איסורי קא חשיב וכדאיתא במסקנא דשמעתין וכן פירש רש"י ז"ל (בד"ה חייב **השב"ח**)

(ב').

א

-

לג

דף

במאי קמיפלגי באיסור כולל ואליבא דר' יוסי רבי חייא סבר רבי יוסי באיסור כולל מיחייב תרתי בר קפרא סבר לא מיחייב אלא חדא ומאי איסור כולל איכא הכא בשלמא זר מעיקרא שרי במלאכה ואסור בעבודה אתיא לה שבת מגו דקא מיתסר במלאכה מיתסר נמי בעבודה בעל מום מעיקרא שרי באכילה ואסור בעבודה איטמי ליה מגו דקא מיתסר באכילה מיתסר נמי בעבודה אלא מליקה בבת אחת היא דמשכחת לה באיסור כולל לא משכחת לה אלא קמיפלגי באיסור בבת אחת ואליבא דר' יוסי רבי חייא סבר רבי יוסי באיסור בת אחת מיחייב תרתי ובר קפרא סבר לא מיחייב אלא חדא והכא מאי איסור בת אחת איכא הכא זר ששימש בשבת כגון דאייתי שתי שערות בשבת דהויה להו זרות ושבת בהדי הדדי בעל מום נמי כגון דאייתי שתי שערות ואיטמי ליה דהויה ליה בעל מום וטומאה בהדי הדדי א"נ שחתך אצבעו בסכין טמאה בשלמא לרבי חייא כי אתנייה לדידיה אליבא דר' יוסי כי אתנייה לבר קפרא אליבא דר"ש אלא לבר קפרא ר' חייא שקורי קא משקר אלא קמיפלגי באיסור בת אחת ואליבא דר"ש בשלמא לר' חייא קא מישתבע לאפוקי לר' שמעון מחזיקיה אלא לבר קפרא למה ליה לאשתבועי קשיא בשלמא לבר קפרא כי אתנייה רבי לדידיה אליבא דר' שמעון כי אתנייה לרבי חייא אליבא דרבי יוסי אלא לרבי חייא בר קפרא שקורי קא משקר אמר לך ר' חייא כי אתנייה רבי לדידיה תרתי לפטור אתנייה

הש"י באיסור כולל. לקמיה מפרש מאי איסור כולל איכא: ואליבא דר' יוסי. דאמר בשאר איסורי איסור חל על איסור ע"י מגו: באיסור כולל מיחייב תרתי. דקתני חייב משום אשת אח ומשום אשת אחי פילו נשא מת ואח"כ נשא חי לזכור איסור מוסיף בהאי בתרא אלא איסור כולל מגו דמיתסר בכלהו אחותא כולל גם את זר עמה; לא מיחייב אלא חדא. וכי חייביה רבי יוסי תרתי בנשא חי ואח"כ נשא מת לאיסור מוסיף הוא והא דקתני ר"ש אומר אינו חייב אלא משום אשת אח דאוקימנא בנשא מת ואח"כ נשא חי רבי חייא תני לה בר קפרא לא תני לה: מעיקרא. קודם שבת זר: מגו דמתסרא במלאכה. משום שבת כולל את העבודה בכלל האיסור משום שבת והכא לא שייך מוסיף שלא ניתוסף איסור על החתיכה דהיינו עבודה והכי דמי מוסיף כגון חי הוה מצינו למימר הכי עבודה מעיקרא אסורה לזרים ומותרת לכהנים הוה ליה שבת מגו דאיתוסף עלה איסור לגבי כהנים משום שבת איתוסף נמי לגבי דידיה משום שבת והכי ליכא למימר דהא משום שבת לא מיתסרי כהנים: שרי באכילה. בקדשים דכתיב ומן הקדשים יאכל (ויקרא כא); מגו דמיתסר באכילה. משום טומאה חייל נמי שם טומאה על העבודה: אלא מליקה. כולל לא משכחת לה דהא בשעת מליקה חיילי תרוייהו דכל זמן שלא נמלקה היה עליה איסור מעילה ולא זהו איסור זרות האמור בקרבן

שניתר לאכילת כהנים וכשנמלקה ונראית לכהנים פקע מינה איסור אזהרת מעילה וחייל עליה איסור זרות דזר לא יאכל ואיסור מליקה באיסור בת אחת: מיחייב תרתי. דהא דקאמר לעיל חייב שתיס כגון שבא עליו איסור דאשת אח ואחות אשה כאחד ומשכחת לה כגון דשווינהו שליח שני אחין לקדש שתי אחיות והן עשו שליח לקבל קידושיהן ופגע שליח בשליח: לא מיחייב אלכא חדא. וכי חייב באיסור מוסיף בנשא חי ואח"כ נשא מת כדמפרש לעיל: כגון דאיייתי שתי שערות. היום בשבת זו דהשתא ליכא למימר כדלעיל מעיקרא שרי במלכה ואיסור בעבודה דהא לא חל שום איסור עליו עד היום דאיסור זרות ואיסור שבת יחד באו אבל הביא שתי שערות בחול קדים זרות עליה: בעל מוס נמי כגון דאיייתי שתי שערות ואיטמי ליה. כלומר דאיטמי קודם ב' שערות ובתוך טומאתו ומומו הביא שתי שערות ובשעת הבאה חלו שניהן שרי שניהן היו הלויין עליו: שחתך אכבעו. והוא המוס ונטמאה בחתיכתו בסכין: בשלמא לר' חייא. מאי לאוקמי גמריה ודבר הפרא הכי: כי אתנייה. [רבין] לדידיה כרבי יוסי ולבר הפרא כר"ש ובר הפרא הוא דטעה וסבר דר' אליבא דר' יוסי אתנייה: אלכא לבר הפרא. דאמר רבי אליבא דר' יוסי אתנייה קולא א"כ אליבא דמאן אתנייה לר' חייא חומרא וכי לבר הפרא שקורי משקר רבי חייא ללא אתנייה רבי [לר"י] מחייב שתיס: ואליבא דר"ש. וה"ק רבי חייא אע"ג דפליג ר' שמעון ופטר הנ"מ ככולל אבל בבת אחת מודה הואיל ולא קדים חד לחבריה ובר הפרא אמר בבת אחת נמי פליג ר"ש: לאפוקי לר"ש מחזקיה. דהוה מחזקינן ליה לרבי שמעון לקולא ואיפשטבע לן ר' חייא דבבת אחת מודי: בשלמא לבר הפרא. מאי לתרווי לגמריה וגמריה דרבי חייא ולמימר כי אתניין רבי פטור אליבא דר"ש וכי אתנייה לר' חייא חובא אליבא דר' יוסי ורבי חייא הוא דטעה וסבר דרבי אליבא דר"ש אתנייה: אלכא לר' חייא. דאמר רבי אליבא דר"ש אתנייה רבי חובא אלכא פטורא דאתנייה לבר הפרא אליבא דמאן וכי שקורי משקר בר הפרא ללא אתנייה ר' פטורא כלל: אמר לך רבי חייא. ודאי בר הפרא לא משקר אלכא טעי דרבי ודאי פטורא אתנייה ולא ככולהו אלכא בתרתי בזר ששימש בשבת ובעל מוס ששימש בטומאה דמשכח בין ע"י כולל בין ע"י בת אחת כדאמר לעיל: (ד"ה)

תוספות במאי קמיפליגי באיסור כולל. הו"מ לאקשווי בשלמא לבר קפרא משתבע לאפוקי ר' יוסי מחזקיה אלכא לר' חייא למה ליה אשתבועי דכה"ג דייק בסמוך אלא כאן לא חש לדקדק משום דלא קאי הכי: לא מיחייב אלא חדא. פי' בקונטרס והא דקתני ר"ש אומר אינו חייב אלא משום אשת אח בלבד דאוקימנא בנשא מת ואח"כ נשא חי דהוי איסור כולל רבי חייא תני לה ולא בר קפרא ונראה דבר קפרא נמי תני לה ולקברו בין רשעים גמורים: אלא מליקה בבת אחת הוא דמשכחת לה. וא"ת היכי הויה בבת אחת והא מיד כי נמלקה הויה לה נבילה ואיסור זרות לא חייל עד אחר זריקה שיש היתר לכהנים כדאמר בפרק בתרא דמכות (דף יח: ושם) דכל היכא דקרינן ואכלו אותם אשר כופר בהם קרינן ביה וכל זר לא יאכל קודש וי"ל דאיסור נבילה נמי לא חייל עד אחר הזריקה דנפקא איסור מעילה דלא חייל איסור נבילה על איסור מעילה דחמיר מיניה כי היכי דחמיר איסור מעילה מאיסור גיד כדאמר בפרק גיד הנשה (חולין דף קא. ושם) ואע"ג דבר קפרא דשמעתין אית ליה בריש מעילה (ד' ה.) דהיתר זריקה שנינו ומשנראה לזריקה נפיק מידי מעילה מ"מ איסור איכא עד שיזרוק הלכך לא חייל איסור נבלה עד אחר זריקה ועו"ל [דבר קפרא סבר] דר"ש דשמעתין לטעמיה דאית ליה איסור זרות לפני זריקה דאמר התם במכות (דף יז:): דזר שאכל עולה לפני זריקת דמים לוקה חמש ולא משום זרות דכתיב גבי ואכלו אותם אשר כופר בהם דמשום ההוא לא לקי אפי' לר"ש כדאיתא בהדיא התם אלא מההוא קרא דלא תוכל לאכול בשעריך (דברים יב): באיסור בת אחת מיחייב תרתי. פי' בקונטרס דהא דקאמר לעיל חייב שתיס כגון שבא עליו איסור אשת אח ואחות אשה כאחד ומשכחת לה ע"י שליח כדלקמן (דף לד.) והשתא הא דפליג עליה ר"ש דאמר אין חייב אלא משום אשת אח בלבד אע"ג דבבת אחת אשת אח דחמור חייל דאין לה היתר אחר מיתה אלא במקום יבום אבל אחות אשה שרי לאחר מיתת אשתו וברייתא דקתני אינו חייב אלא משום אחות אשה לא איירי בבת אחת דא"כ היה חייב משום אשת אח אלא בנשא חי ואח"כ נשא מת איירי והא דקאמר ר' חייא דר' יוסי בבת אחת מחייב תרתי לאו דוקא באיסור בת אחת אלא אפילו באיסור מוסיף כדמוכח בפ' אמרו לו (כריתות דף יד:): בר קפרא סבר לא מיחייב אלא חדא. וההיא דקתני ר"ש אומר אינו חייב אלא משום אשת אחיו [בלבד דמשמע] דמחייב ר' יוסי תרתי היינו לקוברו בין רשעים גמורים ובאידיך ברייתא דמיירי בנשא חי ואח"כ

נשא מת מודה בה בר קפרא דלר' יוסי חייב שתים דמודה ר' יוסי באיסור מוסיף כמו שפירש בקונטרס כדמוכח ממתני' דפ' אמרו לו וקשה לר"י דמשמע דבאיסור מוסיף חל טפי איסור על איסור מבאיסור בת אחת וכי מסקינן דמיפלגו באיסור בת אחת ואלביא דר"ש וחייב לר' חייא שתים באיסור בת אחת לר"ש ואפ"ה לית ליה איסור מוסיף דקתני לעיל אין חייב אלא משום אחות אשה ואר"י דבודאי איסור בת אחת עדיף אלא דסבר בר קפרא דדוקא באיסור בת אחת דהכא כגון אחות אשה וטומאה ושבת ונבילה דלא חיילא היינו משום דהותרה בהדי היא דלא הותרה שכן משמע לישנא דקאמר בר קפרא שבת לכל הותרה טומאה לכל הותרה משמע משום דהותרו לא חיילי ורבי חייא לית ליה האי סברא כדקאמר לכהנים הותרה ולא לזרים הלכך קאמר בסמוך דבבת אחת מחייב ר"ש שתים אע"ג דבאיסור מוסיף לא מחייב אלא אחת וכן משמע קצת לקמן דאיסור בת אחת עדיף טפי דקאמר השתא משום כולל מיחייב משום בת אחת מיבעיא ומאן דמחייב באיסור כולל היינו משום דמידי דהוה איסור מוסיף כדאמר בפ"ג דשבועות (דף כד: ושם) וא"כ עדיף נמי מאיסור מוסיף: אצבעו בסכין טמאה. שהיתה אצבעו חתוכה עד משהו אחרון דכשנגע בו הסכין נטמא ונעשה בעל מום: (תוספות)

רש"ח במאי קא מיפלגי באיסור כולל ואלביא דר' יוסי. קשיא לי דהא בר קפרא משום שהותרה לכל הותרה קאמר. ויך לומר דעל כרחין עיקר פלוגתייהו לאו בהכי תליא, דאם כן חד מינייהו שקורי משקר וכדלחשינן לקמן, אלא דבטעמא אחרת תלה להו ואינהו נינהו דקא מהדרי בהר טעמי לדון מהם שכן הוא בהכרח, והיינו דקא אמרינן התחיל ר' חייא לדון התחיל בר קפרא לדון דאלמא אינהו נינהו דדנו הכי מנפשייהו. באיסור כולל ואלביא דר' יוסי. וברייתא דקתני אינו חייב אלא משום אשה אחת, דמשמע דר"י איסור כולל אית ליה ר' חייא קתני לה, ולבר קפרא לאו היא ברייתא היא, ואידך ברייתא דקתני אינו חייב אלא משום אחות אשה דאיסור מוסיף הוא בר קפרא תני לה כפרש"י ז"ל (עיין בד"ה לא מיחייב וכו'). ואיכא למידק לר' חייא הא דקתני (לעיל לב, א) אשת איש ונעשית חמותו נדון באשת איש, והא איכא איסור כולל ואמאי אינו חייב בחמורה. ואיכא למימר ר' חייא תנא הוא ופליג, חדא דהיא ברייתא פירושה דמתני' היא ואיכא מאן דפליג עליה. ועוד דאם כן היכי מותבינן תיובתא נמי מברייתא לקמן (בע"ב) לבר קפרא לימא בר קפרא תנא הוא ופליג. וכתב הר"א אב ב"ד ז"ל (מובא ברמב"ן ומש"כ סם ראב"ד טס"ה וז"ל כלפנינו עיי"ש להלן בד"ה אלא) דאיכא מאן דאמר דהא דאמר ר' חייא הכא חייב שהים לענין מעלה אני עליו כדאמרינן לעיל (שם) והקשה הוא אם כן תיקשי לך לבר קפרא דאמר אינו חייב אלא אחת לומר דאין אני מעלה עליו אלא אחת. אמאי לא חקשי ליה מברייתא דלעיל דקתני חייב שהים. ותיכף דמשום דהאי אוקמתא לא קיימא לא בעי לאחשויי בה הכין דהא אידחיא מלך אחר ולא מתוקמא פלוגתייהו אלא באסור בת אחת ואלביא דר' שמעון. ולהוא אוקמתא תו ליכא לאחשויי מהיא ברייתא לר' חייא דלמא כי לא מחייב ר' שמעון תרתי הני מיילי באיסור מוסיף הא באיסור בת אחת מחייב שהים. ואי קשיא לך מדרבי יוסי לר' יוסי דאינהו לא פליגי אלא אליבא דר' שמעון הא לר' יוסי לכולי עלמא חייב שהים, ולעיל קאמר ר' יוסי באשת איש ונעשה חמותו דאינו חייב אלא אחת. לא קשיא דהתם לענין עונשין והכא לענין מעלה אני עליו כדלעיל. אלא מליקה בבת אחת הוא דמשכחת לה. פירש הר"א אב ב"ד ז"ל (מובא ברמב"ן ובמאירי בשם גדולי קדמונינו) דכשהביא שתי שערות נתחייב בזרות ובנבלה דשתיהן חלו עליו משעה שנעשה גדול, ואף על פי שלא נמלך עוף זה עדיין, מכל מקום הא איכא נבלות טובא דמתסר בהו. אבל בעל מום שמשם בטומאה ליכא למימר דכי אייתי שתי שערות איחייב ליה משום בעל מום ומשום טומאה דאכתי מחוסר מעשה דטומאה ולא חל עליה איסור טומאה עד דאיטמי ליה. והקשה עליו הרמב"ן נר"ו (בד"ה אלא מליקה) מדתניא (לעיל לב, א) חמותו ונעשית אשת איש נדון בחמותו, אמאי נימא מכי אייתי ליה ב' שערות אתחייב ליה באשת איש, ואף על פי שזו לא היתה אשת איש. כשם שאחיה אומר מיד נתחייב בנבלה, אף על פי שזה העוף לא היו נבלה באותה שעה. ומסתברא דאי מהא לא תותביה, דהתם כיון דנעשית חמותו קם ליה עלה באיסור חמותו, ואלו בא עליה חייב שריפה, השתא משום דנעשית אשת איש לא פקע איסור חמותו מינה דאין איסור חל על איסור קא אמרינן, אבל איסור דוחה איסור לא אמרינן, וכדאמרינן בריש פרק גיד הנשה (חולין פט, ב) פשיטא משום דאקדשיה פקע איסור גיד מיניה. אלא לדידי קשיא לי מדאמרינן לקמן (לד, א) מאן האי תנא דאית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת, ואמרינן ר' מאיר היא דתנן יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד כיצד טמא שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשין ביום הכפורים, ר' מאיר אומר אם היתה שבת והוליא חייב, דאלמא מדר' מאיר דוקא הוא דשמעינן

איסור בת אחת, הא בשאררא ליכא משום בת אחת, ולדברי הרב ז"ל (הראב"ד) איסור חלב ואיסור מוקדשין בהדי הדדי קא אהו, דמכיון שהביא שתי שערות איחייב בחלב ובמוקדשין. ואפשר לדחות דאין הכי נמי, ודין הוא ליימא מאן האי תנא, תנא קמא דר' מאיר הוא, אללא משום דאשכחן ר' מאיר דאית ליה הכי בהדיא, ותנא קמא דר' מאיר לא איתפרש מאן ניהו נימא ליה למיתלבי דר' מאיר. ואי נמי ובכת"י: ואפשר דכולה מתניתין ר' מאיר היא ולא מהויליא קא מיייתין ראייה לאיסור בת אחת. וכן פר"ח ז"ל. ומיהו אכתי קשיא לי מדאמרינן בריש פרק גיד הנשה (שם) הכא בולדות קדשים עסקינן והסבר ולדות קדשים ממעי אמן קדושים ונוהג בשליל לאיסור גיד ואיסור מוקדשין בהדי הדדי קא אהו. ואם איתא למה ליה למימר דממעעי אמן קדושים ולמה ליה למימר דנוהג בשליל, בלאו הכי נמי משהביא זה שתי שערות חלי עליה איסור גיד ואיסור מוקדשין, דגיד ומוקדשין טובא איכא, ומאי קא מקשה נמי ההם ומי מליית אמרת בהדי הדדי קא אהו והא תנן על אלו טומאת הנזיר מגלח וכו' אללא איסור מוקדשין קדים, והא משעה שהביא שתי שערות חל עליו איסור גיד. ותנן נמי ההם (ה, ב) ר' יהודה אומר אף בטומאה [בטומאה], ואמרינן עלה בגמרא וסבר ר' יהודה איסור חל על איסור והתני כו', ופרקינן לעולם קסבר יש בגידין בנותן טעם ונוהג בשליל, דאיסור גיד ואיסור טומאה בהדי הדדי קא אהו, ומי מליית אמרת נהג בשליל כו', ומאי קושיא הא על כרחין אפילו תימא אינו נהג בשליל מכל מקום בהדי הדדי קא אהו, דמשעהביא שתי שערות חלו עליה איסור גיד ואיסור טומאה דגיד ובהם טומאה טובא איכא. ומיהו לענין זו שאמרנו באיסור בת אחת משכחת לה פרש"י ז"ל (בד"ה אללא מליקה) שכל זמן שלא נמלקה יש בה משום איסור מעילה אבל לא משום זרות, דאכתי לא נראית לכהנים ואין זרות אללא משעה שנראית לכהנים, דכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם וזר לא יאכל, וכשנמלקה ונראית לכהנים פקע ממה איסור מעילה וחל עליה איסור זרת ואיסור נבלה כדאחת. וכן פירש ר"ח שמליקה קבעה חטאת העוף לכל ונבלה לזרים. אללא קא מייפלגי באיסור בת אחת ואלויבא דר' יוסי. פרש"י ז"ל (בד"ה מיחייב תרתי ובד"ה לא מיחייב אללא חלה) דברייתא דקתני לעיל חייב בשתים משכחת לה בדשוו שליח אינהו ואינהו והא פגע שליח בשליח דכולהו איסורי בבת אחת חיילי, ובר קפרא סבר ללא חייב ר' יוסי אללא באיסור מוסף וכגון דנשא ואחר כך נשא מת, אבל באיסור בת אחת מודה דאינו חייב אללא אחת, ולית ליה הא דתניא אינו חייב אללא משום אשת אח. ואינו מחוור דאם כן אמאי איתותב בר קפרא מאידך ברייתא דלקמן, ליימא דבר קפרא לית ליה ההיא ברייתא כי היכי דלית ליה ההיא דתניא אינו חייב אללא משום אשת אח. ועוד הקשה הרמב"ן נר"ו (בד"ה אללא) דאם כן לא הוה ליה לר' שמעון למימר אינו חייב אללא משום אחות אשה, דכיון דאיסור בת אחת הוא מאי שנא אחות אשה דנקט, הכי הוה ליה למימר אינו חייב אללא אחת. ועוד דכל דאית ליה מוסף כל שכן דאית ליה בת אחת. ואיכא מאן דאית ליה איסור בת אחת ולית ליה איסור מוסף כדאיתא לקמן בשמעתין (בע"כ השתא וכו' באיסור כולל מיחייב שתיים וכו' ועיין תוס' ד"ה בר קפרא), אללא איכא למימר דקא סלקא דעתא השתא דכי פליגי ר' חיילי ובר קפרא למלקות, ובהא פליגי ר' חיילי סבר אף על גב דאמר ר' יוסי נדון בזיקה הראשונה שצאה עליו לומר שאין איסור חל על איסור כולל והוא הדין במוסף, בבת אחת מודה. ובר קפרא סבר אף בבת אחת פטור. ודכולי עלמא כי קתני מתניתין לעיל חייב שהים דברי ר' יוסי, לקברו בין רשעים גמורים ולא למלקות ולקרבו. (הש"א)

ומשום שבת ומשום בעל מום ומשום טומאה דברי רבי יוסי ר"ש אומר אין כאן אלא משום זרות ובעל מום בלבד ואילו מליקה שיירה למאן שיירה אילימא לרבי יוסי השתא ר' יוסי באיסור כולל מיחייב שתים באיסור בת אחת מיבעיא אלא לאו לר' שמעון ובאיסור כולל הוא דפטר אבל באיסור בבת אחת מיחייב תיובתא דבר קפרא תיובתא זר ששימש בשבת במאי אי בשחיטה שחיטה בזר כשרה ואי בקבלה והולכה טלטול בעלמא הוא אי בהקטרה והא"ר יוסי הבערה ללאו יצאתה אמר רב אחא בר יעקב בשחיטת פרו של כהן גדול וכדברי האומר שחיטת פרו של כהן גדול בזר פסולה אי הכי מאי איריא זר אפילו כהן הדיוט נמי שזר אצלו קאמר מתקיף לה רב אשי מידי חטאות קתני או לאוי קתני אלא איסורי בעלמא קא חשיב למאי נפקא מינה לקוברו בין רשעים גמורים: **מתני'** שנים שקידשו שתי נשים ובשעת כניסתן לחופה החליפו את של זה לזה ואת של זה לזה הרי אלו חייבין משום אשת איש ואם היו אחין משום אשת אח ואם היו אחיות משום אשה אל אחותה ואם היו נדות משום נדה ומפרישין אותן שלשה חדשים שמא מעוברות הן ואם היו קטנות שאינן ראויות לילד מחזירים אותן מיד ואם היו כהנות נפסלו מן התרומה: **גמ'** החליפו מידי ברשיעי עסקינן ותו הא דתני רבי חייא הרי כאן שש עשרה חטאות אי במזיד מי איכא קרבן אמר רב יהודה תני הוחלפו הכי נמי מסתברא דקתני סיפא אם היו קטנות שאינן ראויות לילד מחזירין אותן מיד ואי במזיד מי שריא הא לא קשיא פיתוי קטנה אונס נינהו ואונס בישראל מישראל שרי אלא דקתני מפרישין אותן שלשה חדשים שמא מעוברות הן הא לאו מעוברות שריין ואי במזיד מי שרי אלא לאו שמע מינה הוחלפו שמע מינה

רש"י ואיסור כולל אתניין. כלומר היכי דאיתרמי על ידי כולל אתניין רבי פטורא ואלביא דר"ש והיכא דאיתרמו צבת אחת אתניין חיובא אבל מליקה לא אתניי' לפטור כלל דלא משכחה לה בכולל אלף צבת אחת והתם ר' שמעון מודי: וחזיא בר קפרא לזר שאכל מליקה. דדמיא לכו דהווי נמי כקדשים חדא דמיחייב עליה תרתי וערבה בהדייהו לפטורא וכי ערבה לא אסיק אדעתיה דהא לא משתכחה בכולל: ועיין בה. לאחר זמן כשנתקיימה בידו והיה שונה שלשתן ביחד ואשכח דלא מיתוקמא אלף צבת אחת ושכח דהוא ערבה וסבר דר' אתנייה ואמר מדהא צבת אחת ופטורה הנך נמי דאתנייה רבי לפטורא אפי' היכא דמיתרמו צבת אחת אתניין: למאן שריא. כלומר למאן מינייהו מודה בה דלא בעי לאיפלוגי: אילימא ר' יוסי. מודה בה השתא באיסור כולל דחד מינייהו קדים א"ר יוסי אחרון חל צבת אחת מיבעיא: אלף לאו לר"ש. ומדמודה במליקה ש"מ דהא דפליג בהנך היכא דאיתרמו בכולל הוא דפליג אבל באיסור צבת אחת מיחייב תרתי ותיובתא דבר קפרא תיובתא: שחיטה בזר כשרה. ואין כאן זרות: טלטול בעלמא הוא. ואין כאן שבות: אי בהקטרה. רבי יוסי היכי מיחייב חטאת משום צבת דקס"ד חטאת מיחייב ליה: האמר ר' יוסי. צפ"ק הבערה ללאו יאלה: בשחיטת פרו של כ"ג. ביום הכפורים דשחיטה אב מלאכה היא ומשום זרות נמי איכא כדברי האומר ביומא צפרק טרק בקלפי (דף מב.) שחיטת פרו בזר פסולה: אפי' כהן הדיוט נמי. דהא מאן דפסיל יליף טעמא מאהרן וחוקה דכתיב והקריב אהרן (ויקרא טז) וכתיב בסוף הפרשה לחק עולם וכל היכא דכתיב חוקה עיכובא הוא אלמא אהרן דוקא: הכי גרסי' מידי חטאות קתני או לאוי קתני. איסורי הוא דקחשיב: מתני' ומפרישין אותן ג' חדשים. שלא לחזור לבעליהן שמא מעוברות הן ובניהם ממזרים ובעינן הבחנה בין זרע כשר לזרע פסול שלא יתלו העוברים בבעליהן: אם היו כהנות. בגמ' מפרש: גמ' שש עשרה חטאות. לכל אחד ארבע וכן לנשים דעל שניהם הוא אומר ונכרתו הנפשות העושות (ויקרא יח): ואונס בישראל מישראל שרי. לבעלה דלפינן (כתובות דף נא:) מוהיא לא נתפשה הא נתפשה מותרת: מפרישין אותן שמא מעוברות הן. ולאחר שלשה חדשים מותרת אע"ג שגדולות הן: (ה"י)

תוספות ואיסור כולל אתניין ואלביא דר"ש. אבל לר' יוסי מחייב תרתי באיסור כולל דלא מצי למימר דאליבא דרבי יוסי נמי אתנייה לפטורא דא"כ לא הוה טעי בר קפרא לערב מליקה בהדייהו דבבת אחת פשיטא ליה

לבר קפרא דלר' יוסי מיחייב תרתי ולהכי פשיטא ליה בסמוך דלר' יוסי מיחייב תרתי באיסור כולל שעל כרחו צ"ל דאליבא דר"ש אתנייה ולא אליבא דר' יוסי ופליג רבי יוחנן ארבי חייא ובר קפרא: אמר ר' יוסי הבערה ללאו יצאה. תימה דאטו מי לא מני לאוי גרידי והרי זר שאכל מליקה דליכא אלא לאו דנבלה וי"ל דאע"ג דבאיסור מוסיף לר' יוסי חייל איסור קל על איסור חמור כדפריך רב אדא בפרק הנשרפין (סנהדרין דף פא. ושם) ולידון נמי באיסור אשת איש דהא מודה רבי יוסי כו' אע"ג דאיסור אשת איש קל מאיסור חמותו ובפרק אמרו לו (כריתות יד: ושם) גבי הא דאמר ר' יוסי אם זקן נשאה כו' משמע דמודה ר' יוסי דאיסור כרת חייל על חייבי מיתות ב"ד משום איסור מוסיף מ"מ באיסור כולל סבירא ליה לגמרא דלא חייל קל על חמור כדאמר בסוף גיד הנשה (חולין קא. ושם) מאן האי תנא דאיסור כולל באיסור חמור אית ליה כו' ולהכי פריך והאמר רבי יוסי הבערה ללאו יצאה ואם כן היכי חיילא באיסור זרות הקשה ה"ר יעקב דאורליינ"ש דאמאי לא מוקי לה בהצתת האליתא דעבודה היא ובעיא כהונה ואין בה מיתה אלא לאו גרידא לפי שאין עבודה תמה כדאמר בפ"ב דיומא (דף כד:): דהשתא לא הוי קל על חמור דתרוייהו לאוי נינהו ואר"י דמ"מ איסור שבת קיל לפי שהותרה במקדש אבל אי הוה מיתה בהבערה הוה חשיב איסור חמור אע"ג דהותר במקדש ואיסור טומאה נמי אע"ג דהותר חל על איסור בעל מום משום טמא ששימש במיתה ובעל מום ששימש באזהרה לרבנן דרבי בסוף אלו הן הנשרפין (סנהדרין פג.). אע"ג דכולה שמעתין בר קפרא ורבי חייא אליבא דרבי פליגי מודה רבי דלר' יוסי בעל מום ששימש באזהרה כרבנן דידיה ואם תאמר דאמר בחולין (דף קג.) התורה אמרה יבא איסור נבלה ויחול על איסור חלב והיינו קל על חמור באיסור כולל ואר"י דחלב קל דהותר מכללו אצל חיה כדאמר בס"פ גיד הנשה (שם) ואע"ג דנבלה נמי הותר במליקה שאני קדשים דכהנים משולחן גבוה קזכו כדאמר בהעור והרוטב (שם דף קכ.). ועוד דיש חומרא בנבלה שכן מטמאה ואע"ג דיש חומרא בחלב דליכא בנבלה אין לחוש בכך כדאמרין בפרק גיד הנשה (שם דף קא.) מאי חזית דטומאת הגוף חמירא שכן כרת דלמא טומאת בשר חמירא דלית לה טהרה במקוה וא"ת דאמר לקמן מאן האי תנא דאית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת ומשמע דאיסור אחות אשה חייל באיסור כולל באיסור אשת איש דחמיר מיניה וי"ל דאיסור אשת איש קיל דיש לה היתר בחיי אוסרה דחשבינן ליה קולא בהבא על יבמתו (לקמן דף נד.). ואע"ג דבפ"ג גיד הנשה (חולין דף קג. ושם) איכא מאן דאמר דאיסור טריפה חל על איסור אבר מן החי אע"ג דחמיר מיניה דחשיב משהו בשר גידים ועצמות אע"ג דלית ביה כזית ונוהג בבני נח וחייל עלייהו איסור טריפה דקיל אפי' בלא כולל ואור"י דיש חומרא בטריפה דכשנטרפה שוב אין לה היתר אפי' נשחטה אבל איסור אבר מן החי אתיא שחיטה ומפקע ליה: מידי חטאות קתני או לאוי קתני איסורי בעלמא קחשיב. וכן גרס ר"ח דאין כאן לא חטאת ולא לאו כיון דלא חייל איסור קל על חמור: לקוברו בין רשעים כו'. ומ"מ פריך שפיר לעיל לבר קפרא דמשייר מליקה מכלל דמודה בה ר"ש דאין לומר דשיירא לרבי יוסי משום דבההיא חייב תרתי ולא חשיב אלא הנהו דמעלה עליו כאילו עשה שתיים ולקברו בין רשעים גמורים דהא חשיב בעל מום ששימש אע"ג דחייב לגמרי שתיים כיון דקסבר רבי חייא דרבי יוסי אית ליה איסור כולל: (תוספות)

רשב"א בהקטרה הא אמר ר' יוסי הבערה ללאו יצאה. והקטרה אמורין הבערה היא ולא צפוף. ואיכא למידק היכי סליק אלעתיה דמקשה דחייב שתיים דקתני דברייתא חטאות האמר, דהא זר ובעל מום לאו חייבי חטאות נינהו, דהא לית בהו כרת אלא מיתה בידי שמים, כדגרסינן בפ' אלו הנשרפין (סנהדרין פג, א) אלו הן שצמיתה שתויי יין ופרועי ראש זר ששמש ובעל מום ששמש. ואיכא למימר דהיינו דהדר ליה רב אשי מידי חייבי חטאות קתני, כלומר על כרחך לא קתני אלא או מלקיות או איסורין, וכן פירש הר"א אב צ"ד ז"ל. ואיכא למימר נמי דקא סלקא דעתא השתא דחייב שתיים דקתני האי כדיניה והאי כדיניה, כלומר מלקות משום זרות, וחטאת משום שבת, ואמר ליה רב אשי דתרוייהו איסורי קתני לקברו בין רשעים גמורים. וכן פירש הרמב"ן נר"ו (בד"ה אי). (רשב"א)

ומאן האי תנא דאית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף ואיסור בת אחת אמר רב יהודה אמר רב ר"מ היא דתניא יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד טמא שאכל חלב והוא נותר מן מוקדשין ביוה"כ ר' מאיר אומר אם היתה שבת והוציאו בפיו חייב אמרו לו אינו מן השם ור"מ אליבא דמאן אי אליבא דרבי יהושע האמר טעה בדבר מצוה פטור אלא אליבא דרבי אליעזר איבעית אימא לעולם אליבא דרבי יהושע כי קאמר רבי יהושע טעה בדבר מצוה פטור הנ"מ גבי תינוקות דזמנו בהול אבל האי כיון דאין זמנו בהול לא והרי תרומה דאין זמנו בהול וקפטר דתנן היה אוכל בתרומה ונדע שהוא בן גרושה או בן חלוצה רבי אליעזר מחייב קרן וחומש ורבי יהושע פוטר הא איתמר עלה אמר רב ביבי בר אביי הכא בתרומה בערב הפסח עסקינן דזמנה בהול ואי בעית אימא באיסור בת אחר ואליבא דר' שמעון בשלמא כולהו משכחת להו דשוניהו שליח ושוו אינהו שליח ופגע שליח בשליח אלא נדות היכי משכחת לה אמר רב עמרם אמר רב בשופעות מתוך י"ג לאחר שלשה עשר לאחיובי אינהו מתוך שנים עשר לאחר שנים עשר לחיובי אינהי: מפרישים אותן: והא אין אשה מתעברת בביאה ראשונה אמר ר"נ אמר רבה בר אבוא שבעלו ושנו ואלא הא דתנא ר' חייא הרי כאן ט"ז חטאות תלתין ותרתין הויין וליטעמיך לר' אליעזר דמחייב על כל כח וכח טובא הויין אלא דבכח ראשון קחשיב ה"נ דביאה ראשונה קחשיב א"ל רבא לרב נחמן

ה"י ומאן האי תנא. דמתני' דאית ליה איסור חל על איסור בין על ידי כולל בין באיסור מוסיף בין על ידי בת אחת כגון חלו שחייבין ארבע חטאות וכשקידש רחובן את רחל תחלה נאכרה על שמעון משום אשת רח ואשת איש והיינו בת אחת וקמחייב ליה תנא דידן אתרווייהו חזר שמעון וקידש ליה מיגו דאכרי ליה הנך קדושין ככולהו שאר אחוותא משום אחות אשה אכרי ליה נמי באשת אחיו משום אחות אשה ואלע"ג דאכורה עליה וקיימא והיינו איסור כולל ועדיין רחל זו מותרת לרחובן בעלה פירסה נדה מיגו דאיתוסף איסור עלה לגבי בעלה משום נדה איתוסף בה נמי איסור לגבי שמעון הרי איסור מוסיף: ארבע חטאות. משום טומאה דאכול קדשים בטומאת הגוף בכרת ומשום חלב ומשום נותר ומשום יוה"כ ואשם מעילות דאפילו כהן לגבי אימורים זר הוא: אם היתה שבת כו'. אבל משום יוה"כ לא הוי מחייב אהולאה דקסבר אין עירוב והולאה ליוה"כ והכי מפרש בכריתות אלמא אית ליה לרבי מאיר כולהו דהא הכא משנוכרה בהמה זו והיא חולין נאכרה חלבה באכילה ומותר בהנאה הוקדשה מיגו דאיתוסף איסור הנאה על החלב משום [קדשים] איתוסף ביה נמי איסור אכילה משום זרות ואלע"ג דאכור וקאי באכילה הוה ליה נותר מיגו דאיתוסף איסור למזבח משום נותר איתוסף נמי לכהן משום נותר הרי הנך הרי משום איסור מוסיף נטמא זה שעד עכשיו היה מותר בחתיכות בשר קדש ועכשיו נאכר בהן מיגו דמיתסר בשאר חתיכות משום טומאה נאכר נמי בזו משום טומאה והיינו איסור כולל ה"ל יוה"כ מיגו דמיתסר בחולין משום יוה"כ אכור נמי בקדשים משום יוה"כ והיינו נמי איסור כולל ומדמחייב ליה רבי מאיר משום הולאה שבת אלמא אית ליה איסור בת אחת חייב דכשקידש היום חלו עליו איסור אכילה יוה"כ ואיסור שבת: ור"מ אליבא דמאן. כלומר נהי דסבר רבי מאיר איהו כה"ג איסור חל על איסור מיהו היכא דקא מתכוין לדבר מצוה לישא אשה כמאן מרבתי סבירא ליה לרבי מאיר בטעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה אי אליבא דר' יהושע האמר פטור במס' שבת בפרק ר' אליעזר דמילה (דף קלז.) דתניא התם בגמ' מי שהיו לו שני תינוקות אחד למוול בשבת ואחד למוול בא' בשבת ושכח ומל את של אחד בשבת דהיינו נמי טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה שעדיין לא הגיע זמנו פטור ר' יהושע: דזמנו בהול. שהיה טרוד למוול את של שבת כדי שלא יעבור זמנו: אבל הכא. גבי נשואין אין זמנו בהול דאין זמן קבוע למצוה וה"ל למידק: תרומה בערב הפסח זמנו בהול. שלא תשרף: ואיבעית

אימא. כולה מתני' לאו ר' מאיר היא אלא אפילו לר"ף דמיקל הכא מודי וכגון דחלו כולהו בבת אחת: דשו אינהו. שני האחין שליח אחד להוליד את הקדושין לשתי אחיות והן עשו שליח אחד לקבל קדושין: ופגע שליח בשליח. וחלו יחד זה על זה וזה על זה איסור אשת איש ואיסור אשת אח ואחות אשה: אלא נדות היכי מצי משכחת לה. בב"א עם קדושין אי קדושין קדמו לנדות זה הכי אשת איש ואחות אשה ואשת אח קדמו ותו לא אחי נדות וחייב ואי נדות קדים תו לא אחי איסור אחרינא וחייב: אמר רב עמרם אמרי בי רב. משכחת לה ט"ז חטאות באיסור בת אחת בשופעות מתוך י"ג שנה ללידת הבעלים לאחר י"ג: לאיחויבי אינהו. כלומר טעם זה כדי לחייב הזכרים שחלו כולן עליהן בב"א דבהך יומא אחו לכלל עונשין: ומתוך י"ג לאחר י"ג לאיחויבי אינהו. שהאשה באה לכלל עונשין בת י"ג שנה ויום אחד והזכר לי"ג ויום אחד ומשכחת לה שנולדו הזכרים בלחוד בתשרי והנקבות בלחוד בתשרי לשנה הבאה ויום אחד מיסלם י"ג לנקבות שהן י"ג לזכרים ומסרו קדושין שיחולו ליום המחרת כשהן נעשין גדולים ליום אחד בשנת י"ג בעינן לנקבות ויום אחד בשנת י"ד לזכרים והתחילו שופעות בסוף י"ג ללידה עד למחר ואע"ג שהנדות קדם לא היו הן אסורות לחלו לפי שאינן בכלל מלות ולא חלו אסורים בהן לפי שאינן בני מלות נמלאו הקדושין ואיסור עונש נדות חל עליהם כשחשכה ר"ה של י"ג לנקבות שהיא שנת י"ד לזכרים שהקדושין והנדות קדמו לגדלותן ותלוין ועומדין לחול כשיגדלו ובשעה אחת חלו כולן ולהכי נקט שופעות דאי אפשר לזמאם פריסת נדה ותפיסת קדושין בשעה אחת אח"כ קדמו שעה אחת בקטנותן: תלתין ותרתין הויין. דהא מתניתין כר' אליעזר אוקמינן לעיל ושמעינן ליה דאמר חייב על כל ביאה וביאה לקמן (דף כב.) ובמסכת כריתות (דף טו.): על כל כח וכה. של ביאה לקמן בפרק האשה (דף כב.) והתם הכי תניא בא עליה חזר ובא עליה חייב על כל אחת דברי רבי אליעזר וכיון דשמעינן ליה לרבי אליעזר דמחייב אשתו ביאות בהעלם אחת על כרחך שמעת ליה נמי דביאה אחת כמה חיובין דכל כח וכה הגאה של ביאה בפני עצמה היא ולרבנן הוא ללא מחייב אלא אחת משום דכולן בהעלם אחת הן ובשתי ביאות נמי לא הוו מחייבי אלא חדא אבל אי הוה ידיעה בין כח לכח הוה מחייב אכל חד וחד כדתנן בשבועות (דף יד.) ובמסכת הוריות (דף ו) היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב שייליאתו הנאה לו כביאתו ולר' אליעזר דאמר ביאות מחלקות אית ליה נמי כוחות מחלקין ומתני' כרבי אליעזר אוקימנא לעיל והיכי תני רבי חייא קטן עשרה ותו לא: (הש"י)

תוספות אם היתה שבת והוציאו כו'. בפרק אמרו לו (כריתות דף יד.) רצה לדקדק מכאן דאין עירוב והוצאה ליום הכפורים מדאיצטריך למנקט אם היתה שבת כו' דהוה ליה למיתני ואם הוציאו חייב ומסיק דיש עירוב והוצאה ליוה"כ ולאפוש חיובי נקט שבת וחייב משום שבת ויוה"כ וא"ת והיכי חשיב רבי מאיר חיובי הוצאה בהדי חיובי דאכילה מה ענין זה אצל זה דכמו כן היה יכול לומר אם עשה מלאכה בשבת חייב ואר"י משום דבשעת בליעה אתי נמי חיוב הוצאה אע"ג דאכתי לא נח משום דבליעתן זו היא הנחתן כדאמר רבא בפרק המוציא יין (שבת דף פ.) הוציא ב' אותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב דכתיבתן זו היא הנחתן.: והוציאו בפיו חייב. והא דאמר בהמצניע (שם דף צב.) המוציא בפיו ובמרפקו פטור שלא הוציא כדרך המוציאים במידי דבר אכילה הוי שפיר דרך הוצאה בכך פי' הקונטרס דאיכא הכא איסור בת אחת דכשקידש היום חל עליו איסור אכילת יוה"כ ואיסור הוצאת שבת וקשיא לרבינו יצחק דמה ענין זה לאיסור חל על איסור דאפילו למ"ד אין איסור חל על איסור אפילו בבת אחת הכא חל לכלי עלמא אפילו בזה אחר זה ואפי' יעשה אכילה והוצאה בזה אחר זה ואפילו חלו שבת ויום הכפורים בזה אחר זה שבשביל איסור מלאכת שבת אם הוא תחלה לא ימנע איסור אכילת יום הכפורים לחול אחריו שעדיין לא נאסר זה מחמת השבת וכן איפכא ואמר רבי יצחק דאיסור בבת אחת היינו איסור הוצאה דשבת ואיסור הוצאה דיוה"כ כדפרישית דנקט שבת לאפוש חיובי: טעה בדבר מצוה פטור. וא"ת והא בפסחים בפרק אלו דברים (דף עב. ושם) מוקי רבי מאיר פלוגתייהו בשתי תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול באחד בשבת דפטר ר' יהושע כשקדם ומל של אחד בשבת בשבת אע"ג דלא עשה מצוה משום דנתנה שבת לדחות אצל תינוק אחד אבל בשתי תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול בע"ש וקדם ומל של שבת בע"ש ושל ע"ש מל בשבת חייב אע"ג דעשה מצוה משום דלא נתנה לדחות וה"נ גבי שתי נשים לחייב דלא ניתנה ערוה לדחות וי"ל דהתם

לא בדחיה תליא מילתא אלא משום דטריד בתינוק שיש לו למול בשבת וטועה בו וה"נ הרי טועה באשתו: בערב הפסח כו'. המ"ל משום דאכילת תרומה איקרי עבודה וטעמא דרבי יהושע משום דכתיב ופועל ידיו תרצה אפילו חללים כדאמר פרק אלו דברים (פסחים דף עב: ושם): באיסור בת אחת ואליבא דרבי שמעון. ואתי שפיר אפילו כרבי יהושע דרבי שמעון אית ליה בפרק אלו דברים (שם) דלרבי יהושע טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה חייב: מתוך שלשה עשר לאחר שלשה עשר לאיחיובי אינהו. כן גירסת הקונטרס וקשה דלא הוי בבת אחת דנדות (תוספות)

רשב"א רבי מאיר אומר אם היתה שבת והוליא חייב. פירש רש"י ז"ל (בד"ה אם היתה שבת) חייב אחת ומשום יום הכפורים לא מחייב לאין ערוב והולאה ביום הכפורים כדאיתא בכריתות (יד, א) ומדמחייב ר"מ משום הולאה שבת אלמא אית ליה איסור בת אחת כשקדש היום חלו עליו איסור אכילה ויום הכפורים ואיסור הולאה שבת. ואינו מחזור דמאי איסור בת אחת איכא הכא דזו איסור מלאכה וזו איסור אכילה, ולדברי הכל חלון דאי לא תימא הכי לבר קפרא דלית ליה איסור בת אחת האוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים שחל להיות בשבת על איזה אחת פוטרו על השבת או על יום הכפורים. ועוד דמה שפירש דאינו חייב בהולאה משום יוה"כ, איפכא משמע בכריתות דגרסינן בפרק אמרו לו (שם) וניתני אם הוליא חייב מאי טעמא קתני אם היתה שבת אמר רב רפרס זאת אומרת עירוב והולאה לשבת ואין עירוב והולאה ליום הכפורים, אמאי דלמא יא עירוב והולאה ליום הכפורים והכי קתני אם היתה שבת והוליא חייב אף משום שבת. ואסיקנא אללא הא דרב רפרס דזאת היא. ואפשר שהוא ז"ל פירש דזאת היא דזאת אומרת קאי לומר דמהא ליכא למשמע מיניה. אללא מיהו שמעינן מרפרס דבזירא ליה דאין עירוב והולאה ליום הכפורים, ולא דחינן ליה אללא כדלמא. ורבינו אלפסי ז"ל פירש אם היתה שבת חייב שתיים וכמסקנא דהתם דעירוב והולאה ליום הכפורים והיינו איסור בת אחת שאסור הולאה בשבת ואיסור הולאה יום הכפורים חלו עליה בבת אחת, ורבינו חננאל ז"ל (ע"י אור"ג עמ' קז) פירש דאסור בת אחת כגון דאיטמי קודם שיביא ב' שערות והשתא אייתי שתי שערות בהויא שעתא איחיובי באיסור חלב ואיסור טומאה בבת אחת. והא דמוקמינן לה כר' מאיר משום דסתם משנה ר' מאיר ולא חלקו עליו חכמים אללא באם היה שבת והוליא. והיא לי שאם כן היה להם לפרש כן וכדאמרינן לעיל. ועוד דבסתמא לא הוה משמע הכין ומאי דוחקיהו לאוקמה בכך. אללא שמאלתי שם בכריתות גירסא במקנת הספרים שכתוב בה כך מפורש, היכי משכחת לה משכחת לה כגון דאיטמי קודם שיביא שתי שערות דאיסור חלב ואיסור טומאה בהדדי קא אהו. ומה שלא פירשו כאן סמכו על מה שנחפרש עלה במקומה. אללא שעדיין לא ידעתי מי הרחיבו לומר דבשנתמא והביא שתי שערות היא דהא ארבע חטאות ואשם אחד בלא"ה משכחת להו. הגרש"י ז"ל בשופעות מתוך שלש עשרה לאחר שלש עשרה לחיובי אינהו, ומתוך שתיים עשרה לאחר שתיים עשרה לחיובי אינהו. ופירש הוא ז"ל משכחת לה כגון שנולדו הזכרים ב' בתשרי והנקבות ג"כ ב' בתשרי לשנה הבאה וביום השלום י"ב לנקבות שהם י"ג לזכרים מסרו הקדושין שיחולו ליום המחרת כשכולם נעשין גדולים. והתחילו להיות שופעות מיום השלום השלש עשרה לזכרים שהוא יום השלום השתיים עשרה לנקבות והיו שופעות והולכות עד יום המחרת. נמא שנהגות והקדושין חלון בבת אחת. ואיכא דקשיא ליה (תוס' ד"ה מתוך) דהא קטנים אי אפשר להן לקדש וא"כ אלו שמסרו הקדושין בקטנותן לא עשו ולא כלום ואין הקדושין חלון אף לאחר גדולתן. ואם תאמר דלתיא כר' מאיר דאמר (בקדושין סג, א) לאחר שאתגייר לאחר שאתחרר מקודשת, הא להאי ליטנא אפיקנא לה מדר' מאיר ואוקימנא לה כר' שמעון, ועוד הקשה עליו הרמב"ן נר"ו (בד"ה מנינו) דהא אין נענשין גדולים בשנים בלבד אללא אם כן הביאו שתי שערות לאחר הפרה, ואפילו הביאו קודם הפרה ועודם בו לאחר הפרה שומא בעלמא נינהו כדאיתא בנדה פרה יולא דופן (מה, ב) וכיון שכן היאך אפשר למאסר שיביאו כולן כאחת. ולי נראה דאי מהא לא תקשי לרבינו ז"ל, דאפשר לאוקמה כגון שהביאו כולן באותו יום ומסתמא אמרינן מדהשתא גדול מנפרא נמי גדול כדאמרינן בפרק עשרה יוחסין (קדושין עט, א) דהא אביה בדרך וקדשה היא את עלמה בעיר והרי היא בוגרת רב אמר הרי היא בוגרת לפנינו, כלומר ואין חוששין לקדושי האב כלל ושמואל אמר חוששין לקדושי שניהן, ואוקימנא פלוגתייהו בהווא יומא דמשלם ששה חדשים דבין נערות לבגרות, וטעמא דרב מדהשתא בוגרת מנפרא נמי בוגרת וסומכין על חזקה זו להקל ולהתירה לשני בלא גט. וקיימא לן כרב כדאיפסיקא הלכתא התם בהדיא, הכא נמי בשבדקנום בסוף היום ונמלאו גדולים דבכל חד וחד אמרינן מדהשתא גדול מנפרא נמי גדול ומביא קרבן ונאכל. ור"ח ז"ל גרים בשופעות מתוך שלש לאחר שלש לחיובי אינהו ומתוך שתיים

עשרה לאחר שהים עשרה לחיובי אינהו. ותו לא אנטרכינן לאוקמה בדשוו שליח, אלא בשקבל אביהם קדושין מאנשים גדולים כשהיה כל אחת פחותה מבת שלש שנים שאינה ראוי לביאה, ואין איסור ביאה חל עליה עד שהיא בת שלש שנים ויום אחד, והתחילה לראות מתוך שלש והלכה ושפעה עד יום המחרת, ונמלא כשהגיעה כל אחת ואחת מן הנקבות לשלש שנים ויום אחד חלו כל האסורין על הזכרים בבת אחת, ועדיין הן אינן חייבות עד שהים עשרה שנה ויום אחד ושפעו מתוך שהים עשרה לאחר שהים עשרה. ואף על פי שלא נולדו ביום אחד אלא אחת גדולה ואחת קטנה וכן הם אחד גדול ואחד קטן, מכל מקום כל השמות הללו בבת אחת הן חלין על כל אחד מהם ועל כל אחת ואחת מהן. ודוקא בשלא טבלו משעה ראשונה עד עכשיו, שאלו טבלו נמלא איסור נדות זה שלא חל עם שאר האיסורין בבת אחתו נדות כבר עבר ונטהר, והכי קאמר בשופעות מתוך שלש לאחר שלש ומתוך שהים עשרה עד לאחר שהים עשרה. ומה שחלק מתוך שלש לאחר שלש ומתוך שהים עשרה לאחר שהים עשרה ולא קאמר בשופעות מתוך שלש לאחר שהים עשרה, לפי שהיה במשמע שלא יהא חל אפילו חיוב בזכרים אלא בכענין זה, לפיכך אמר לחייב את הזכרים בשופעות עד לאחר שלש די, אלא לחייב הנקבות לריד שיהיו שופעות עד לאחר שהים עשרה. ושופעות לאו דוקא דהוא הדין אם פרסו נדות ולא טבלו שהרי בנדותן הן עד שתבאנה במים. (רמב"ם)

ב

-

לד

דף

והא תמר בביאה ראשונה איעברא א"ל תמר באצבע מעכה דאמר רבי יצחק כל מועכות של בית רבי תמר שמן ולמה נקרא שמן תמר ע"ש תמר שמעכה באצבעה והא הוה ער ואונן ער ואונן שמשו שלא כדרך מיתבי כל עשרים וארבעה חדש דש מבפנים וזורה מבחוץ דברי ר' אליעזר א"ל הללו אינו אלא כמעשה ער ואונן כמעשה ער ואונן ולא כמעשה ער ואונן כמעשה ער ואונן דכתיב [בראשית לח-](#) [ט](#) והיה אם בא אל אשת אחיו ושחת ארצה ולא כמעשה ער ואונן דאילו התם שלא כדרכה והכא כדרכה בשלמא אונן דכתיב ביה ושחת ארצה אלא ער מנלן אמר רב נחמן בר יצחק דכתיב [בראשית לח-](#) [ג](#) וימת גם אותו אף הוא באותו מיתה מת בשלמא אונן משום לא לו יהיה הזרע אלא ער מ"ט עבד הכי כדי שלא תתעבר ויכחיש יפיה ת"ר [ויקרא טו-כד](#) אותה פרט לכלה דברי רבי יהודה וחכ"א פרט לשלא כדרכה אמר ליה הון בריה דרב נחמן לרב נחמן לימא קא סבר רבי יהודה התורה חסה על תכשיטי כלה אמר ליה לפי שאין אשה מתעברת מביאה ראשונה במאי קמיפלגי רבנן סברי שכבת זרע פרט להעראה אותה פרט לשלא כדרכה ורבי יהודה סבר שלא כדרכה והעראה משכבת זרע נפקא אותה פרט לכלה כי אתא רבין א"ר יוחנן כל ששהתה אחר בעלה עשר שנים ונשאת שוב אינה יולדת אמר רב נחמן לא שנו אלא שאין דעתה להנשא אבל דעתה להנשא מתעברת אמר ליה רבא לבת רב חסדא קא מרנני רבנן אבתריך אמרה ליה אנא דעתאי עלך הואי היא דאתיא לקמיה דרב יוסף אמרה לו ר' אנא שהיתי אחר בעלי עשר שנים וילדתי א"ל בתי אל תוציאי לעז על דברי חכמים אמרה ליה לנכרי נבעלתי אמר שמואל וכולן צריכות להמתין שלשה חדשים חוץ מגיורת ומשוחררת קטנה אבל קטנה בת ישראל צריכה להמתין ג' חדשים ובמאי אי במיאון והאמר שמואל דלא בעיא ואי בגט האמרה שמואל חדא זימנא דאמר שמואל מיאנה בו אינה צריכה להמתין שלשה חדשים נתן לה גט צריכה להמתין שלשה חדשים אלא בזנות

רמ"ב והא תמר איעברא בביאה ראשונה. מיהודה כדאמר לקמן דער ואונן שלא כדרך שמשו: באצבע מיעכה. קודם ביאה ופתחה פתוח והוה ליה כב' ביאות: כל מועכות של בית רבי. המסירות בתוליהן באצבעותיהן

המר שמו: כל כ"ד חדש. שתינוק יונק: דש מצפנים וזורה מבחוז. כדי שלא תתעבר ותגמול את צנה וימות: אלך כמעשה ער ואונן. אלמא תמר פתח פתוח היה לה: אותה. ואשה (כי) [אשר] ישכב איש אותה שכבת זרע ורחלו במים אותה מיעוטא הוא: פרט לכלה. ללא בעיא טבילה משום טומאת ביאה ראשונה כדמפרש טעמא לקמן: הון. שם חכס: על תכשיטי כלה. כחל ושרק שנותנת על פניה ואם תטבול יעבירום המים: לפי שאין אשה מתעברת מביאה ראשונה. ולא שכבת זרע קרינן ביה לחין ראוי להזריע ומיהו מיעוטא משכבת זרע לא נפקא הואיל והאי מקום ראוי להזריע הוא בביאה שניה ומשום נוגע בשכבת זרע נמי לא מיטמיא דטומאת בית הסתרים לא מטמאה אלך שגזרת הכתוב היא בביאה וכן הוא במסכת נדה (דף מא:); להערה. שלא הזריע אי למ"ד נשיקה אי למ"ד הכנסת עטרה: שלא כדרכה והערה מש"ז נפקא. שלא כדרכה אינו מקום זרע הערה לאו שכבת זרע הוא לחין כאן זרע הלכך תרוייהו משכבת זרע מימעטי: לכת רב חסדא. אשה דרצא: אבתריך. ששהיה עשר שנים אחר בעליך הראשון ורמי בר חמא הוה: אמר שמואל וכוון. הנשים שנבעלו: צריכות להמתין. מלהנשא שלשה חדשים אחר ביאתן חוץ מגיורת ומשוחזרת קטנה ואע"ג דסתם עובד' כוכבים ושפחה זנות הן לא גזרו רבנן בקטנה להמתין אחר טבילת גיורת ומשוחזרת כלום ומדקאמר שמואל חוץ מגיורת קטנה מכלל לכוון דקאמר אקטנות נמי קאי דקטנה בת ישראל צריכה להמתין ואע"ג דלאו בת בנים היא ואין כאן הבחנה בין זרעו של ראשון לזרעו של שני גזור בה רבנן משום גדולה: ובמאי. נפקא מעעלה קמא: אי במיאון האמר שמואל ללא בעיא. אמרנוי דליכא למיגזר משום גדולה לחין גדולה יולאת במיאון: (ה"י)

תוספות חל עליו תחלה שאין יכול לקדש ולא לעשות שליח עד שיגדיל דאין מעשה קטן כלום ואר"ת דבכל ספרים קדמונים כן אבל בספר בשר על גבי גחלים גרס בשופעות מתוך ג' לאחר ג' לאיחיובי אינהו דלאחר ג' שנים ויום אחד חזיא לביאה ואתו כולהו איסורי וחיילי ומתוך י"ב לאחר י"ב לאיחיובי אינהו ואם בעלו כשכולן בגדלות איכא ט"ז חטאות ובין לגירסת הקונטרס ובין לגירסא זו שופעות לאו דוקא אלא שראתה ולא טבלה בינתים ולגירסת ר"ת שראתה בתוך ג' ולא טבלה עד לאחר י"ב: ולא כמעשה ער ואונן דאילו התם שלא כדרכה. משמע דאסור לשמש שלא כדרכה ותימה דבפ"ב דנדרים (דף כ:); אמר ההיא דאתיא לקמיה דרבי ואמרה ליה שולחן ערכתי לו והפכו אמר לה בתי התורה התירתיך לו ומסיק דהלכתא הכי והפכו היינו שלא כדרכה לפי שמצטערת בכך שנא' (בראשית לד) וישכב אותה ויענה שעינה אותה שלא כדרכה וכן אם תענה את בנותי (שם לא) שלא כדרךן דאי הפכו היא למעלה והוא למטה לא היתה קובלת על. כך וכן בפ' ארבע מיתות (סנהדרין דף נח:); אמר עובד כוכבים הבא על אשתו שלא כדרכה חייב מיתה ופריך מי איכא מידי דישראל לא מחייב ועובד כוכבי' מחייב והיינו האי לא מחייב היינו דבישראל שרי דאי איכא איסור בישראל ניחא דמחייב בעובד כוכבים מיתה דאזהרתן זו היא מיתתן כמו בגזל ושאר דברים ואר"י דהתם מיירי בלא הוצאת זרע דשרי דכיון דליכא השחתת זרע לא הוי כמעשה ער ואונן עוד אמר ר"י דלא חשוב כמעשה ער ואונן אלא כשמתכוין להשחית זרע ורגיל לעשות כן תמיד אבל באקראי בעלמא ומתאוה לבא על אשתו שלא כדרכה שרי כדאמרי' בנדרים (דף כ:); כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו יעשה משל לבשר הבא מן הטבח ודג מן הצייד רצה אוכלו צלי רצה אוכלו מבושל רצה שלוק: התורה חסה על תכשיטי כלה. שלא יפול שרק מעל פניה אע"ג דמיד שתעמוד תפלוט ותצטרך לטבול מ"מ נימא שהתורה חסה כל זמן שלא תעמוד או שתתן מוך קודם שתעמוד כדי שלא תפלוט: דעתאי עלך הואי. אמר רבינו תם משום ההיא עובדא דפ"ק דב"ב (דף יב:); דאמרה בת רב חסדא תרווייהו קבעינא והיתה מצפה שתתקיים נבואתה לפי שהיה לרבא אשה אחרת איחרה לינשא לו ואפ"ה היתה מצפה לו: אמר שמואל וכוון צריכות כו'. אבל נשים דנתן בהחולץ (לקמן דף מא.) ובברייתא התם בגמר' (דף מב:); קאי: אבל קטנה בת ישראל צריכה להמתין. דגזרינן זנות דקטנה בת ישראל אטו גדולה אבל בגיורת קטנה לא שייך למגזר אטו גיורת גדולה דגדולה גופה כיון דדעתה לאיגיורי מינטרא נפשה כדאמר לקמן ולא אסירא אלא אטו בת ישראל וא"ת ושמואל דאמר כמאן בשלמא בקטנה בת ישראל סבר לה כר"מ דגזר בהחולץ (שם דף מב:); בברייתא דרדופה קטנה בנישואין אטו גדולה וקסבר שמואל דה"ה בזנות אלא בגיורת כמאן סבר לה אי כר' יהודה אפילו גיורת קטנה לגזור כדתניא בסמוך הגיורת והשפחה כו' יתירות על בנות שלש שנים צריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר"י ואע"פ דהכא ברוב ספרים לא גרסי' יתירות על בנות שלש שנים בפרק אלו נערות (כתובות

דף לז). גרסינון לה בכל הספרים ואי כרבי יוסי אפילו גדולה נמי תשתרי דר' יוסי שרי אפילו בגיורת גדולה לינשא מיד דהא באידך לינשא דשמואל דשרי גדולה אמרי' הוא דאמר כרבי יוסי ועוד דסברת שמואל הפוכה מדר' יהודה דהא בברייתא דרדופה לא גזר ר'י בקטנה בת ישראל אפילו בנישואין ובגיורת גזר אפילו בקטנה כדקתני יתירות על בנות ג' ושמואל איפכא דבקטנה בת ישראל גזר ובגיורת לא גזר ומיהו לספרים דגרסי בברייתא דרדופה רבי יוסי ולא רבי יהודה אתי שפיר ולקמן. נמי נפרש בע"ה ואר"י דל"ג בשמעתין יתירות ובתוספתא ליתיה ובגדולה דוקא אסר ר"י אבל בקטנה שרי ושמואל כרבי יהודה סבירא ליה בגיורת: נתן לה גט צריכה להמתין. הקשה ה"ר משה כהן הא אמרה שמואל חדא זימנא בפרק אע"פ (כתובות דף ס: ושם) דפסיק שמואל הלכה כרבי מאיר בגזירותיו אברייתא דרדופה ואר"י דעיקר מילתיה דשמואל לא איצטריך הכא אלא משום ממאנת ועיקר מילתיה דשמואל דהכא בסוף אלמנה בכתובות (דף ק: ושם) והא דפריך עלה התם כולהו תנינא ומשני צריכה להמתין שלשה חדשים איצטריך ליה דלא תנן הכי פירושו דין דשלשה חדשים איצטריך ליה אבל היא גופה לא איצטריך אלא משום ממאנת דאין צריכה להמתין כדפרישית: (תוספות)

רשב"א הא דלומר שמואל חוץ מגיורת ומשוחררת קטנה. איכא למידק שמואל דלומר כמאן, אי כר' יהודה אפילו גיורת ומשוחררת קטנה נמי כדתניא בפרק ואלו נערו (כתובות לז, א) הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנתחררו יתרות על בנות שלש שנים ויום אחד כריכות להמתין דברי רבי יהודה, ואי כר' יוסי אפילו גדולה תשתרי כדליתא בסמוך. ויש לומר דשמואל סבר לה כר' מאיר דלומר בפרק החולץ (להלן מז, ב) או שהיתה קטנה ועקרה ואילונית כריכה להמתין וקסבר שמואל דהוא הדיון לגיורת ומשוחררת גדולה ואף על פי שמתהפכת יפה יפה, ובקטנה הא ללא גזינן משום דגיורת וקטנה לא שכיחא ושמואל לטעמייה דלומר (כתובות נו, א) הלכה כר' מאיר בגזירותיו. והנכון ללא גרסינן בהיא (כתובות לז, א) דהגיורת והשפחה שנתגיירו יתרות על בנות שלש שנים ויום אחד, אלא סתמא קתני שנתגיירו ושנפדו ושנתחררו, כלומר גדולות. וכן הוא כאן (להלן לה, א) בכל הספרים. ותדע לך דבברייתא דרדופה דבפרק החולץ (להלן מז, ב) קתני רבי יהודה מתיר ליאסר ולינשא מיד. ור' יהודה גרסינן התם בכל הספרים וכן הוא בתוספתא (יבמות פ"ו ה"ז) וכן גרסת ר"ח ז"ל (ועיין ר"ח עירובין מז, א ול"ב. וכן בתוספות הר"א ל"ה להלן מז, ב ד"ה א"ה ועיין תוס' סם ד"ה הלכה) וספרים דגרסי התם ר' יוסי מתיר ליתא כדמוכח התם בהדיא במתניתין דכל הנשים לא יתארכו דקא תני ר' יוסי אומר כל הנשים יתארכו ומשמע יתארכו אין אצל לא ינשא ומשמע נמי דכל הנשים בין ארוסות בין נשואות לאיירי לעיל במתניתין קאמר, אלמא גזר רבי יוסי ארוסה לינשא אטו נשואה ואם איתא קשיא דר' יוסי אדר' יוסי דבגמרא בברייתא דרדופה לא גזר אלא על כרחך לא גרסינן התם ר' יוסי אלא ר' יהודה גרסינן (ועיין רשב"א להלן סם ד"ה יש ספרים ובחידושים לכתובות לז, א). ומיהו שמואל ללינשא קמא כר' מאיר דגזר קטנה אטו גדולה בברייתא דרדופה דהא אסר שמואל הכא אפילו קטנה בת ישראל בזנות ור' יהודה לא גזר, וקסבר שמואל דהא גזר ר' מאיר בהאי ברייתא קטנה בנשואין אטו גדולה הוא הדיון לקטנה בזנות. וללינשא בנשואין (להלן לה, א) דלומר שמואל חוץ מגיורת ומשוחררת גדולה, ואוקימנא דשמואל דלומר כר' יוסי, אף על גב דר' יוסי שרי אפילו באנוסה ומפוחה בת ישראל גדולה, ושמואל לא משמע דשרי אלא בגיורת ומשוחררת גדולה, דקסבר דגיורת לא שכיחא ולא גזרינן בה, ובקטנה בת ישראל לא גזר דזנות דקטנה לא שכיחא. אצל באנוסה ומפוחה סבר לה כר' יהודה דגזרינן בה. וכן פירש רש"י (להלן לה, א ד"ה הוא דלימרא) ור"ח ז"ל. ואיכא למידק דמכל מקום גיורת ומשוחררת גדולה ניהוש דידהו ממש מחמת ענתן. ויש לומר דבדליהו לא חיישינן דלינהו ודאי כיון דעתן לאיגורי מהפכות יפה יפה כדי להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שלא נזרע בקדושה, אצל בת ישראל אנוסה ומפוחה כיון דסוף סוף זרע קשר הוא חיישינן דלמא לא נתהפכה יפה יפה כנ"ל. וזה רחוק מעט לדחובה בת ישראל חוששת טפי ומתהפכת יפה. אצל רב אלפסי ז"ל (כאן) פסק כר' יוסי אפילו באנוסה ומפוחה, דר' יוסי ור' יהודה הלכה כר' יוסי. ונראה מדבריו דלפילו ר"מ לא אסר באנוסה ומפוחה, דהיא דר' מאיר בנשואין היא, הא באנוסין מתהפכת יפה יפה, ושמואל כר' יוסי סבירא ליה נמי בהא, דהא לא אמרינן סבר לה כר' יוסי בחדא וכר' יהודה בחדא. וחוץ מגיורת ומשוחררת גדולה דקאמר שמואל דמשמע הא בת ישראל גדולה כריכה להמתין, היינו דוקא בנשואין ולומר דגיורת כיון דעתה לאיגורי אפילו מן הנשואין מהתפכת יפה יפה, וכן נמי במשוחררת כיון דשמעה מאדון דבעי לשחורה. והא ללא אומר שמואל חוץ מגיורת ומשוחררת גדולה ואנוסה ומפוחה

בת ישראל, משום ללא אנטריכא ליה אלא גיורת ומשחררת לומר דאפיו דידהו אמרינן שמהפכות יפה יפה ואפילו מן הנשואין כיון שדעתו להתגייר, ואין לריד לומר צבת ישראל פנויה, וכיון דהזכיר התם גירות אין לריד לומר צבת ישראל ולא גזרינן בה כלל. ותדע לך דאפילו לר' יהודה לא גזר בהו אלא בטעמא אחי להו דאימור לא נתהפכה יפה. סליק פירקא פרק ארבעה אחין בס"ד (קצ"א)

דף לה - א

וגזרו רבנן קטנה משום גדולה ומי גזרינן קטנה משום גדולה והתנן אם היו קטנות שאינן ראויות לילד מחזירין אותן מיד אמר רב גידל אמר רב הוראת שעה היתה מכלל דהואי אלא כהוראת שעה היתה וחילוף לא שכיח לישנא אחרינא אמרי לה אמר שמואל כולן צריכות להמתין שלשה חדשים חוץ מגיורת ומשחררת גדולה [אבל] קטנה בת ישראל אינה צריכה להמתין ג' חדשים במאי אי במיאון האמרה שמואל חדא זימנא אי בגט הא קאמר שמואל דבעיא דאמר שמואל מיאנה בו אינה צריכה להמתין שלשה חדשים נתן לה גט צריכה להמתין שלשה חדשים אלא בזנות וזנות בקטנה לא שכיח גיורת ומשחררת דשכיח בהו זנות ליגזור הוא דאמר כרבי יוסי דתניא הגיורת והשבוייה והשפחה שנפדו ושנתגירו ושנשחררו צריכות להמתין ג' חדשים דברי רבי יהודה רבי יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד אמר רבה מ"ט דרבי יוסי קסבר אשה מזנה משמשת במוך כדי שלא תתעבר א"ל אביי בשלמא גיורת כיון דדעתה לאיגורי מנטרה נפשה כדי להבחין בין זרע שנזרע בקדושה ובין זרע שנזרע שלא בקדושה שבוייה ושפחה נמי דשמעי ממרייהו ומנטרי נפשייהו אלא יוצאת בשן ועין היכי משכחת לה וכי תימא כל דממילא מודה ר' יוסי והתנן אנוסה ומפותה צריכה להמתין ג' חדשים דברי ר' יהודה רבי יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד אלא אמר אביי אשה מזנה מתהפכת שלא תתעבר ואידך חיישינן שמא לא נתהפכה יפה יפה: ואם היו כהנות כו': כהנות אין ישראלית לא אימא אם היו נשי כהנים נשי כהנים אין נשי ישראלים לא והאמר רב עמרם הא מילתא אמר לן רב ששת ואנהרינהו לעיינין ממתניתין אשת ישראל שנאנסה אף על פי שמותרת לבעלה פסולה לכהונה אמר רבא הכי קאמר אם היו כהנות נשואות לישראל נפסלו מן התרומה דבי נשייהו:

קצ"א וגזרו רבנן קטנה וכו'. וגבי גיורת קטנה לא גזר משום ללא שכיחא: מכלל דהואי. בתמיה וכי מעשה כזה אירע בימי חכמים והא שנים שקידשו חתני ולא חני מעשה: אלא כהוראת שעה היתה. ולא היתה ללא גזרינן בה מ"ט חילוף לא שכיח: חוץ מגיורת ומשחררת גדולה. מדקתני בהאי חוץ גדולה מכלל דלריכות להמתין דקאמר בגדולות קמייירי: גיורת ומשחררת גדולה דשכיחא בהו זנות לגזור. שימתינו כדי להבחין בין זרע שנזרע שלא בקדושה לזרע שנזרע בקדושה: הוא דאמר כרבי יוסי. ללא גזר דמפרש טעמא דאשה מזנה מתהפכת כדי שלא תתעבר ומיהו בישראלית גזר שמואל זנות אטו נשואין שמתעברת ולא סבר כר' יוסי ללא גזר בהו כדאמר לקמן באנוסה ומפותה אכל בגיורת לא גזר זנות שזנכרית משום נשואין דזנכרית דאפילו גיורת נשואה כיון דדעתה לאיגורי מתהפכת נמי כדי להבחין בין זרע קדושה לזרע שלא בקדושה כדלקמן: מנטרא נפשה. וממטיא מוך בהדה ומזומן לה: אלא יולאה בשן ועין. ללא הוה ידעת מעיקרא דעתידה להסתכר לא מיטרחא ומזדהרא לאתויי מוך בהדה: אנוסה ומפותה. ישראלית והרי אונס ממילא הוא ואין לה מוך: מתהפכת. ואף יולאה בשן ועין נמי ליכא השתא למפרך לכיון דהיפוך קל הוא לה ואין בו טורח

מתהפכת היא לכל אשה מזנה אינה רוצה להתעבר: כהנות. בנות כהנים: ישראלית לא. בתמיה הואיל ואשת כהן היא אפילו בת ישראל נמי אסורה לבעלה כהן: נשי כהנים. אם בעליהן כהנים נפסלו להן דאשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה: נשי ישראלים לא. בתמיה וכי אם בעליהם של אלו ישראלים מי לא מופסלו נמי לכהונה שאם ימותו אלו לא ינשאו לכהנים: והאמר רב עמרם כו' ואנהינהו לעיינין ממתניתין. כלומר הביא לנו רציה ממשנתנו ואותה משנה לקמן בהבא על יבמתו (דף נו.): אשת ישראל שנאנסה אף על פי שמתרת לבעלה. מוהיא לא נתפשה (במדבר ה) הא נתפשה מותרת אפ"ה פסולה לכהונה אם ימות בעלה: אם היו כהנות. בנות כהנים ואפילו נשואות לישראל ללא מהני האי זנות לאסרן לבעליהן: נפסלו מתרומה דבי נשיהו. שאם ימות בעלה וזרע אין לה אינה שבה אל בית אביה כנעוריה דפסיל לה האי זנות כדתינא לקמן באלמנה לכהן גדול (דף סח.) כהנת לוייה וישראלית שבה עליה גר עמוני כו' ויליף טעמא מובח כהן כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסולה ואע"ג דמותינן ואימא נבעלה לפסול חייבי כריתות ומשנינן כי תהיה כתיב הנך דלית בהו הוייה אלמא זנות דחייבי כריתות לא פסיל מאכילת תרומה הא דגר מייתינא התם קרא אחרינא כי תהיה אלמנה וגרושה למעוטי כתיב ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה ומהוא קרא נמי נפקא לן חייבי כריתות דהא אין לו אלמנות וגירושין בה ומעיקרא פרכינן הכי ואימא חייבי כריתות ולא חייבי

לארין: (כ"ה)

תוספות חוץ מגיורת ושפחה משוחררת גדולה. והא דתניא בהחולץ (לקמן דף מב.) לפיכך גר וגיורת צריכין להמתין שלשה חדשים כו' יהודה אתיא דחייש שמא לא נתהפכה יפה יפה א"נ אפילו כרבי יוסי וה"ק לפיכך גר וגיורת צריכין להמתין אם ידוע שנבעלה ולא נתהפכה ועוד אר"י דיש לחלק דלא מינטרא נפשה כלל כשמתגיירת עם בעלה כיון שכל הזרע מאותו איש ואין חוששת להבחין בין זרע שנזרע מבעלה זה בקדושה לשלא נזרע בקדושה: גיורת ומשוחררת דשכיחא לגזור. פירוש לגזור שיהיו צריכות להמתין ולא לגזור אטו בת ישראל קאמר דמהא לא הוה משני מידי: אשה מזנה מתהפכת. וכן גיורת ומשוחררת כיון דדעתה לאיגורי אבל יוצאה בשן ועין מודה בה רבי יוסי: כהנות אין ישראלית לא. ובכתובות (דף נא.) גבי הא דתנן ובכהנת אהדרינתיך למדינתך לא דייק הכי אלא דוקא הכא משום דכי משני אימא נשי כהנים אכתי אית ליה פירכא אחריתי נשי כהנים אין נשי ישראלים לא: אע"פ שמתרת לבעלה פסולה לכהונה. פי' בקונט' טעמא דשמעתין משום ובת כהן כי תהיה לאיש זר ולר"י נראה דמבת איש כהן לא שמעינן אשת איש וכל חייבי כריתות הנאסרות ע"י קדושין משום דלא הוי זר אצלה מעיקרא והכי משמע בהבא על יבמתו (לקמן דף נו:) דקאמר רבא אשת כהן שנאנסה ובא עליה לוקה משום זונה ומשום טומאה ואי מבת כהן כי תהיה לאיש זר שמעינן נמי אשת איש א"כ יהא לוקה נמי מהאי קרא דלכהונה נמי אסורות מק"ו דלקמן בפרק אלמנה (דף סח: ושם) דלא חשיב לה התם אזהרה מן הדין אלא גילוי מלתא בעלמא הוא וה"נ משמע כן קצת מדקאמר אף על פי שמתרת לבעלה פסולה לכהונה ואי פסולה מקרא דבת כהן פשיטא דאין לחלק בין אונס לרצון ואי היא גופה אתא לאשמועינן דשייך קרא דבת כהן בחייבי כריתות דע"י קדושין כיון דשייך בהו ממזרות אע"ג דלא הוי זר אצלה מעיקרא אם כן לישמעין הכי בהדיא וממילא ידענו דלא שייך בהאי קרא לפלוגי בין אונס לרצון באשת איש טפי מבשאר [פסולי כהונה] אלא לר"י נראה דפסולה מן הכהונה מטעם טומאה וזונה כדאמר בהבא על יבמתו (לקמן דף נו: ושם) וללישנא דאמר התם דכל באונס לא מיקריא זונה פסולה לכהונה משום טומאה גרידא ומיהו קשה לר"י כיון דלא כתיב טומאה אשת ישראל שנבעלה באונס דכתיב והיא לא נתפשה הא נתפשה מותרת אם כן אמאי פסולה לכהונה דבכלל איסור טומאה הוי בעל ובעל ותרומה וגם כהונה וכי שרי לבעלה תשתרי נמי לכהונה ואמר ר"י דהוא קרא דלא נתפשה לא מיירי אלא בטומאה דבעל גרידא דנטמאה קמא אית לן לאוקמי לבעל ולענין בעל שרי אונס בישראל אבל ונטמאה בתרא דנפקא לן מינה איסור תרומה וכהונה לא מפליג בה בין אונס לרצון בין אשת כהן לאשת ישראל ויש לאסור בכל ענין דכיון דאשכחן באשת כהן דאפילו באונס אסורה אין לנו לחלק בין אונס לרצון לענין תרומה וכהונה אפילו באשת ישראל ומיהו גבי בעל אע"ג דלא כתיב ביה לא נתפשה יש לחלק בין אונס לרצון באשת ישראל דסברא הוא דלא נאסרה על הבעל אלא כשנאסרה על הבעל ולפי פ"י אין פסולה זונה לתרומה מקרא דבת כהן אלא שמא מטעם דכלליה קרא בהדי חללה פסולה לתרומה כמו חללה ובפרק החולץ (לקמן דף מד: ד"ה הכא) כתב ר"י מזה (תוספות)

פרק רביעי - החולץ

דף לה - ב

מתני' החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהולד של קיימא הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה אין הולד של קיימא הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהולד של קיימא יוציא וחייבין בקרבן ואם אין ולד של קיימא יקיים ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבעה לאחרון יוציא והולד כשר וחייבין באשם תלוי: **גמ'** איתמר החולץ למעוברת והפילה רבי יוחנן אמר אינה צריכה חליצה מן האחין ר"ל אמר צריכה חליצה מן האחין ר' יוחנן אמר א"צ חליצה מן האחין חליצת מעוברת שמה חליצה וביאת מעוברת שמה ביאה ור"ל אמר צריכה חליצה מן האחין חליצת מעוברת לא שמה חליצה וביאת מעוברת לא שמה ביאה במאי קמפלגי איבעית אימא קרא ואיבעית אימא סברא איבעית אימא סברא רבי יוחנן סבר אם יבא אליהו ויאמר דהא דאיעברא מפולי מפלה מי לאו בת חליצה ויבוס היא השתא נמי תגלי מילתא למפרע ור"ל אמר תגלי מילתא למפרע לא אמרינן ואיבעית אימא קרא רבי יוחנן סבר **[דברים כה-ה]** ובן אין לו אמר רחמנא והא לית ליה ור"ל סבר ובן אין לו עיין עליו איתביה ר' יוחנן לר"ל אין הולד של קיימא הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה בשלמא לדידי דאמינא חליצת מעוברת שמה חליצה משום הכי פסלה אלא לדידך דאמרת חליצת מעוברת לא שמה חליצה אמאי פסלה מן הכהונה א"ל מדרבנן ולחומרא בעלמא א"ד איתביה ריש לקיש לר' יוחנן אין הולד של קיימא הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה בשלמא לדידי דאמינא חליצת מעוברת לא שמה חליצה היינו דקתני פסלה מן הכהונה לחומרא ולא קתני אינה צריכה חליצה מן האחין אלא לדידך אינה צריכה חליצה מן האחין מיבעי ליה א"ל אין הכי נמי ואידי דתנא רישא לא פסלה תנא סיפא פסלה איתביה רבי יוחנן לר"ל אין הולד של קיימא יקיים בשלמא לדידי דאמינא חליצת מעוברת שמה חליצה וביאת מעוברת שמה ביאה משום הכי קתני יקיים אלא לדידך דאמרת חליצת מעוברת לא שמה חליצה וביאת מעוברת לא שמה ביאה יחזור ויבעול ויקיים מיבעי ליה מאי יקיים יחזור ויבעול ויקיים דלא סגי איכא דאמרי איתביה ר"ל לרבי יוחנן אין הולד של קיימא יקיים בשלמא לדידי דאמינא חליצת מעוברת לא שמה חליצה וביאת מעוברת לא שמה ביאה היינו דקתני יקיים יחזור ויבעול ויקיים דלא סגי בלאו הכי אלא לדידך רצה יוציא רצה יקיים מיבעי ליה אה"נ אידי דתנא רישא יוציא תנא נמי סיפא יקיים מיתבי הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא יהא ולד בן קיימא אדרבה כי הוי הולד בן קיימא מיפטרה צרתה אלא אימא שמא לא יהא הולד בן קיימא ואי ס"ד ביאת מעוברת שמה ביאה אמאי לא תנשא צרתה תיפטר בביאה של חבירתה אמר אבוי בביאה כולי עלמא לא פליגי דלא פטרה כי פליגי בחליצה רבי יוחנן

סבר חליצת מעוברת שמה חליצה ביאת מעוברת לא שמה ביאה ר"ל סבר ביאת מעוברת לא שמה ביאה וחליצת מעוברת לא שמה חליצה אמר ליה רבא מה נפשך אי ביאת מעוברת שמה ביאה חליצת מעוברת שמה חליצה ואי ביאת מעוברת לא שמה ביאה חליצת מעוברת נמי לא שמה חליצה דהא קי"ל

פ"י מתני' החולץ הוא מותר בקרובותיה. ללא חליצה היא לא בעיאה: קרובותיה וקרוביו. מפרש לקמן במתני' הנך דנאסרות על האיץ מחמת אשתו וקרוביו שנאסרים על האשה מחמת בעלה: אם אין הולד של קיימא. שהיה נפל: והייבין בקרבן. שבעל אשת אח שלל במקום מצוה: הולד כשר. ממה נפשך: גם ' אינה צריכה חליצה מן האחין. דהך חליצה מעלייתא היא: שמה חליצה. היכא דהפילה דאוגלחי מילתא דבת חליצה הוא: מדרבנן ולחומר. דלמא אתי למישרי חלוצה לכהונה ללא ידעי דהוא מעוברת: היינו דקתני פסולה ולחומר. ולא קתני בהדיא אין צריכה חליצה מן האחין: אלא לדידך. דאמרת חליצה מעלייתא היא לישמעין הא דאינה צריכה חליצה ואנא ידענא דאסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה: ואידי דתנא רישא לא פסלה. ולא תנא חליצה דהתם לא מצי למימר וצריכה חליצה תנא נמי סיפא פסלה ולא איירי בחליצה: אין הולד של קיימא יקיים. הכונס יבמתו ונמאלת מעוברת: היינו דקתני יקיים. ללא מצריך ביאה לאחר שהפילה ואם בא לגרשה בגט מגרשה לאיפטר לה בביאה קמייתא וביאת מעוברת שמה ביאה דקס"ד יקיים דקתני מתני' לאו חובה היא אלא התירא משום דתנא רישא אם הולד של קיימא יוציא: ללא כגוי בלא"ה. ללא מיפטר בה בלא ביאה לאחר שהפילה דאם לא יחזור ויבעול לא מצי למפטר בה בגט דאין אדם יכול להוציא את יבמתו בגט אלא"כ כנסה תהלה וביאת מעוברת לאו שמה ביאה ובחליצה נמי לא אפשר למפטר בה ואיל"מ דא עליה: רצה יוציא. בגט רצה יקיים מיבעי ליה: אלא שמה לא יהא ולד של קיימא. ונמאלת זקוקה ליבם וביאת מעוברת לא שמה ביאה: (ה"פ)

תוספות מתני' החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת הא דלא נקט החולץ. למעוברת כדנקט בגמ' משום דרבותא היא דאע"ג דלא היה עוברה ניכר בשעת חליצה ונראית חליצה מעולה אפילו הכי לא פסלה בזמן שהולד של קיימא ובגמ' נקט נמי למעוברת לרבותא דאע"פ שהוכר עוברה כיון שהפילה חליצה מעלייתא הוא א"נ נקט נמצאת משום סיפא דהתם לא מצי למיתני הכונס ליבמתו מעוברת דא"כ מזיד הוא ולא מיחייב קרבן דלא שב מידיעתו הוא: ונמצאת מעוברת. בחולץ תוך ג' חדשים איירי דומיא דסיפא דהכונס יבמתו דאיירי תוך ג' דאי לאחר ג' אמאי חייב קרבן כיון דרוב נשים עוברין ניכר לשליש וזו הואיל ולא הוכר עוברה מאי הוה ליה למיעבד וכה"ג אמרינן בשבועות (דף יח. ושם) פרט לאנוס גבי שלא בשעת וסתה וא"ת אם כן אם אין הולד של קיימא אמאי אסור בקרובותיה דתוך שלשה חדשים לאו חליצה היא דהא תנן לקמן היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהיו לה ג' חדשים ומפרש בגמ' טעמא דכיון דאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה ואר"י דנהי דלאו חליצה היא מ"מ אסור בקרובותיה כיון דמדאורי"י הוא חליצה ועוד דיעבד אם חלצה אפילו מדרבנן אינה צריכה חליצה אחרת דאמר לקמן יבמה שחלצו לה אחין בתוך ג' צריכה להמתין ג' חדשים משמע דלא בעיאה חליצה: צריכה חליצה מן האחין. לאו דוקא מן האחין דה"ה דלא פקעה זיקת החולץ אי נמי מן האחין של מת קאמר: והא לית ליה. כיון דהפילה לבסוף אבל בר קיימא לא א"נ כשהוא בר קיימא נפקא לן מלהקים שם ומלא ימחה פרט לזה שאין שמו מחוי: וריש לקיש סבר בין אין לו עיין עליו. הואיל ובאותה שעה היה ראוי להתקיים וא"ת א"כ תפטר לשוק בלא חליצה כמו בזרע פסול דנפקא לן (לעיל דף כב:) נמי מאין לו ואמאי נמי אמרינן לקמן דולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם ויש לומר דאמרינן נמי עיין עליו שלא תחלוץ ולא תנשא כל זמן שעומדת בספק: תגלי מילתא למפרע לא אמרינן. אע"ג דלקמן (דף מא:) גבי ספקות שקידש אחת משתי אחיות חשבינן לה בת חליצה ויבום כיון דאם יבוא אליה ויאמר דהא קדיש לא דמי דהכא אין זה ספק ראוי להתברר עכשיו שא"א לידע העתידות אבל התם א"צ לידע אלא מה שבאותה שעה וא"ת לריש לקיש הכונס יבמתו מעוברת והפילה אמאי פטור מן הקרבן כיון דביאת מעוברת לא שמה ביאה א"כ אשת אח שלא במקום מצוה היא ואר"י דאפ"ה לא מחייב מידי דהוה אקטן שבא על יבמתו גדולה דאמר לקמן (דף לט) דתגדלנו: רצה יוציא רצה יקיים מיבעיאה ליה. והא דקתני לעיל גבי ד' אחין ב"ש אומרים יקיימו ולא קתני רצו משום דהתם ליכא למיטעי: הרי זו לא תנשא

צרתה. כ"ש היא שלא תנשא ושלא תבעל אלא צרתה איצטריך שלא תאמר תנשא ממה נפשך: כולי עלמא לא פליגי. הא דקאמר לעיל איתביה הכונס יבמתו להד"מ וכה"ג איכא בפרק המפלת (נדה דף כד.) גבי פניו ממוסמסין ובכמה דוכתין: כי פליגי בחליצה. ובביאה מודה שלא יבא לידי איסור: (תוספות)

רשב"א החולץ ליבמתו ונמאלת מעוברת. הא ללא קתני החולץ למעוברת איכא למימר לאורחא דמלתא נקט דלי ידע דמעוברת היא לא הוה חליץ לה. אי נמי יש לי לומר דמשום סיפא נקטיה דקתני הכונס את יבמתו ונמאלת מעוברת, ללא מהני ליה הכונס יבמתו מעוברת ללא ברשיעי עסקינן דמעויל נפשיה בספק כרת. ובדלתי נמי הוא דרוב נשים וכל מעליא ילדן. אי נמי איכא למימר דרבותא נקט דלי תנא החולץ למעוברת הוה אמינא ככי הא הוא דאם נמאלת וכל של קיימא לא פסל מן הכונה, משום דהנהו דהו בחליצה מידע ידעי דחליצתה מסופקת היתה מתחלתה, אבל אם נמאלת מעוברת אפילו היה וכל של קיימא פסלה מן הכהונה ולא סמכינן אהכרזה משום דאיכא דשמע בחליצה ולא שמע בהכרזה קא משמע לו. ובגמרא דאפליגי ר' יוחנן וריש לקיש בחולץ למעוברת, משום דר' יוחנן נקט ולהודיעך כחו, דאפילו חלץ למעוברת ידועה הויה, שמעיה ראשונה הויה חליצה של ספק, אפילו הכי הויה חליצה. והא דקתני בספא הכונס את יבמתו ונמאלת מעוברת דוקא נקט, דלי כנס את המעוברת מזיד הוה ולא מייתי קרבן. גמרא: אינה צריכה מן האחיו. ולא דוקא נקט מן האחיו, אלא בין ממנו בין מן האחיו אינה צריכה. ולריש לקיש צריכה חליצה או מן האחיו או ממנו אי סבר לה ריש לקיש כשמואל דאמר (לעיל כז, א) בחליצה פסולה למיפטר נפשה פטרה. וכן כתב הרמב"ם ז"ל (הלכות יבום פ"א ה"ב) שחולצת ממנו או מן האחיו. ויש לפרש דמשום דריש לקיש נקט מן האחיו דדוקא מן האחיו, אבל חליצה ידידה לא פטרה דסבר לה כרב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחיו (ועיין רמב"ם פ"ד ה"ב ו"ג). אלא לדידך אמאי פסלה מן הכהונה. הא ללא אקשי אם אינה חליצה אמאי אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו. משום דאיכא למימר דהאי תנא סבר יש זיקה, וכיון שאין חליצתה כשרה עדיין זיקתו קיימת. ופריך מדרבנן ולחומר. וקשיא לי ואם כן אפילו היה וכל של קיימא אמאי לא פסלה נמי ולחומר. ויש לומר בולד שאינו של קיימא דוקא הוא דחומר משום דאיכא דהוי בחליצה ולא הוי בלידה, וגזרינן דלמא אמרי חליצה אינה פוסלת מן הכונה, ואהכרזה נמי לא סמכינן דכיון דליכא וכל דלכוח, חיישינן דלמא איכא דשמע בחליצה ולא שמע בהכרזה ואחו למשרי חלוצה לכהן וכדאמרינן לקמן (לו, א). אבל בזמן שהולד של קיימא אהכרזה דהא איכא וכל של קיימא דמוכח. ולקמן דאמרינן שמא יהא וכל של קיימא ונמאלת אתה מצריכה כרוז לכהונה ודלמא איכא דהוה בחליצה ולא שמע בהכרזה, התם נמי לא מוכח עלה וכל כרתה דנתון במדינת הים ואפילו דיעבד לא סמכינן אהכרזה ופסלו לכונה כנ"ל. הא דפריך ריש לקיש מאי יקיים יחזיר ויקיים דלא סגי. תמיהא לי מאי קא מסיים בה דלא סגי לא הוה ליה למימר אלא מאי יקיים יחזור ויקיים. ויש לומר דאלומי לפירוקה קאמר לומר דעל כרחך לא סגי בלא הכי, דאלו הרשות בידו לקיים קאמר, רצה יוציא רצה יקיים מיבעי ליה, וכלישנא בתרא דמותיב מינה ריש לקיש לר' יוחנן בשלמא לדידי דאמינא מאי יקיים יחזור ויקיים שפיר. ואם תאמר הא משמע יקיים ופטורים מן הקרבן, ואם איתא דביאת מעוברת לא הויה ביאה, אשת אח שלא במקום מצוה היא, יש לומר דאף על גב דלא שמה ביאה לפטרה, היינו משום דכתיב וכן אין לו עיין עליו בעיונא בעלמא, מכל מקום כיון שהפילה ואיגלי מלתא דהזקקה לו משעה ראשונה, לא הוה עליה כאשת אח שלא במקום מצוה, שאם אין אתה אומר כן היכן מצינו לריש לקיש יבמה שהפילה האידך מתיבמה והלא בשעת נפילה אין אני קורה בת יבמה יבא עליה, וכל שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אחת שיש לה בנים. אלא דטעמא דאמרן שלא נאסרה עליו לגמרי, אלא שצריכה להמתין עד שנדע אם הזקקה לו אם לאו, וכשהפילה כבר נודע שהזקקה. אי חליצת מעוברת לא שמה חליצה ביאת מעוברת לא שמה ביאה. דאי משום ספק שמא יפגע באיסור אשת אח, היינו לכתחלה הא דיעבד אמאי לא נפטרה כרתה. ואף על גב דאיכא חייבי לאו ועשה באלמנה מן הנשואין לכהן גדול דעולה לחליצה אף על פי שאינה עולה ליבום, ואם בעל לא קנה וצריכה חליצה, התם נמי מצויה דקרא דועלתה יבמתו דרחמנא רבינהו לחליצה כדאיתא בפרק כיצד (לעיל ב, א) אבל הכא דמשום דמעוברת אינה ראויה ליבום היא אם כן אשת אח שלא במקום מצוה היא ולחליצה נמי לא חזיא.

(רשב"א)

דכל העולה ליבום עולה לחליצה וכל שאין עולה ליבום אינו עולה לחליצה אלא אמר רבא הכי קאמר הכונס יבמתו ונמצאת מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא יהא ולד בן קיימא וביאת מעוברת לא שמה ביאה וחליצת מעוברת לא שמה חליצה והולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם תניא כוותיה דרבא הכונס יבמתו ונמצאת מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא יהא ולד בן קיימא ואין ביאה וחליצה פוטר אלא ולד פוטר והולד אין פוטר עד שיצא לאויר העולם טעמא דשמא יהא ולד בן קיימא הוא הא לא הוי ולד בן קיימא מיפטר צרתה לימא תיהוי תיובתא דר"ל אמר לך ר"ל הכי קתני הכונס יבמתו ונמצאת מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא לא יהא הולד בן קיימא וחליצת מעוברת לא שמה חליצה וביאת מעוברת לא שמה ביאה וא"ת הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן ולד אין פוטר עד שיצא לאויר העולם א"ר אלעזר אפשר איתא להא דריש לקיש ולא תנן לה במתניתין נפק דק ואשכח דתנן האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעלך הרי זו לא תנשא ולא תתייבם עד שתדע שמא מעוברת היא צרתה בשלמא יבומי לא שמא יהא ולד בן קיימא ויפגע באיסור אשת אח דאורייתא אלא לא תחלוץ אמאי בשלמא תחלוץ בתוך ט' ותנשא בתוך ט' לא היינו ספק אלא תחלוץ בתוך תשעה ותנשא לאחר תשעה ולטעמך תחלוץ ותנשא לאחר ט' אלא בר מינה דההיא דאביי בר אבא ורב חיננא בר אבבי דאמרי תרווייהו שמא יהא ולד בן קיימא ונמצא אתה מצריכה כרוז לכהונה ולצרכה דלמא איכא איניש דהוי בחליצה ולא הוי בהכרזה ואתי למימר קשרי חלוצה לכהן א"ל אביי מידי לא תחלוץ ולא תתייבם קתני לא תנשא ולא תתייבם קתני בלא חליצה אבל אי חליץ לה הכי נמי דשריא תניא כוותיה דריש לקיש החולץ למעוברת והפילה צריכה חליצה מן האחין אמר רבא הלכתא כוותיה דר"ל בהני תלת חדא הא דאמרן אידך דתנן המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להם את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין בסוף בין באמצע משום מתנה דבריו קיימין

רש"י דכל העולה לייבום כו'. דביאתה פוטרתה: עולה לחליצה. דכתיב (דברים כה) אם לא יחפוץ האיש לקחת יבמתו וחלצה וכו': שמא יהא הולד של קיימא וביאת מעוברת. בולד של קיימא לדברי הכל לא שמה ביאה דטעמא דרבי יוחנן משום שמא יבא חליהו ויחמר נפל הואי והכא ליכא למימר הכי והולד אין פוטר עד שיצא לאויר העולם: הא לא יהא ולד של קיימא. דלמפרע בת יבום היא הוה מיפטר רתה ואין כריך לחזור ולבטול לאחר שהפילה: אמר לך ר"ל הכי קתני. כלומר לא קתני שמא יהא חלל שמא לא יהא והאי דקתני סיפא ולד אינו פוטר כו' דמשמע דבשל קיימא מיירי הכי קאמר וא"ת הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן ונהי דביאתה לא פטרה מיהו פטורה משום הולד הולד אין פוטר עד שיצא לאויר העולם: שהלך בעלה. ואין לו בנים: לא תנשא. קס"ד אפילו ע"י חליצה קאמר דלא תנשא לשוק לעולם: היא רתה. אותה רתה שהלכה עמו אבל אי שמעה עליה שאינה מעוברת תתייבם ולא חיישינן שמא נשא בעלה אחרת במדינת הים ולהכי תנן היא רתה והכי מפרש בפ' האשה: חלל לא תחלוץ. ותנשא לשוק: אמאי. אי חליצת מעוברת שמה חליצה תחלוץ ממה נפשך דבין רתה מעוברת ובין אינה מעוברת הרי חליצה פוטרתה:

בשלמא תחלוץ בתוך ג' ותנשא בתוך ג'. שמת לא: אפשר דהיינו ספק דבן ט' לראשון או בן ז' לאחרון דאפילו נשאת ב' ימים בתוך ג' חדשים וילדה בסוף ט' לבעל הראשון אכתי איכא למימר שמא בן ז' לאחרון הוא ואע"פ שאין אלא ו' חדשים וב' ימים דקי"ל (ר"ה דף יא.) יולדת לז' יולדת למקוטעין ואע"ג דהיא לאו ודאי מעוברת היא מדקתני שמא מעוברת ארתה מכלל לאחר זמן מרובה שהלך בעלה למדינת הים קמיידי לא פלוג רבנן בנשים אלא כולן כריכות להמתין: אלא תחלוץ בתוך ג' ותנשא לאחר כו'. וקשה לי היכי מצי לאותובי הכי נהי נמי לחליצת מעוברת שמה חליצה הני מילי בנפל אבל הכא הא איכא למיחש שמא ארתה מעוברת בולד בן קיימא ואין ביאה וחליצה פוטרת בה לדברי הכל אלא ולד והולד אין פוטר עד שיצא לאויר העולם ונראה בעיני דה"ג בשלמא תחלוץ בתוך ט' ותנשא בתוך ט' לא דהיינו ספק שמא יהא ולד ארתה בן קיימא ואין ביאה וחליצה פוטרת אלא ולד והולד אין פוטר עד שיצא לאויר העולם ול"ג אי בן ט' לראשון ופירושו היה בספרים משוברים אלא תחלוץ בתוך ט' ותנשא לאחר ט' ממה נפשך אי מיעברא ארתה והפילה או לאו מעוברת הואי הרי חלצה זו ואי ולד של קיימא הוה הרי יצא לאויר העולם אלא לאו משום שמא מעוברת ארתה היתה בשעת חליצה ואין הולד של קיימא וההיא חליצה לא פטרה כר"ל הואיל ואחת מהן מעוברת לא שייכא חליצה ההיא שעתא דאמרינן עיין עליו: ולמעמיד. אי טעמא דלא תחלוץ משום ספק מעוברת ארתה בשעת חליצה היא תחלוץ לאחר ט' דהשתא ודאי לאו מעוברת היא ותנשא ומ"ט קתני עד שתדע ואפי' לסוף כמה שנים: אלא בר מינה דההיא. כלומר מההיא לא תידוק סייעתא לר"ל דהא דקתני לא תחלוץ בתוך ט' ותנשא לאחר ט' התם טעמא לאו משום ספק יבמה לשוק הוא אלא כדאביי בר אבין כו': שמא יהא ולד. ארתה: בן קיימא. ונמצא חליצתה שלא לכורך וכשרה לכהונה ומי שראה בחליצה מחזיקה כפסולה לכהונה ואתה כריך להכריז דעו שזו לא פסלתה חליצתה: [א"ל] אביי מידי לא תחלוץ ולא תתייבם קתני. דתידוק מינה סייעתא לר"ל: לא תנשא קתני. דלא תנשא לשוק בלא חליצה לסמוך ולומר ארתה ילדה לבעלי אע"פ שרוב נשים יולדות אבל אי חלצה אפי' בתוך ט' ה"נ דמשתריא לאחר ט' דביאת מעוברת וחליצתה שמה ביאה וחליצה: על פיו. אחרי דברי פיו ולא בסתם ירושה בשתיקה: ריבה לאחד ומיעט לאחד או שהשקה לו את הבכור דבריו קיימים. לכוון נתן בחייו ואין כאן ירושה ליטול בכורה ולא הפשוטים ליטול בשוה אלא מה שריבה ריבה ומה שמיעט מיעט: ואם אמר משום ירושה. פלוני יירש שדה פלונית ופלוני שדה פלונית: לא אמר כלום. שהתנה על מה שכתוב בתורה ותנאו בטל הואיל ולא חילק לפשוטים בשוה ולכבוד פי שנים: בתחלה. תנתן שדה פלונית לפלוני וירשנה: באמצע. ירשה ותנתן לו וירשה: בסוף. ירשה ותנתן לו: (רש"י)

תוספות בשלמא בתוך ג' חדשים כו'. אין גירסא זו נכונה כדפירש בקונטרס ועוד דאי אפשר כלל לדקדק מדאינה חולצת תוך ג' לינשא אחר ג' דחליצת מעוברת לא שמה חליצה דהא ודאי תוך ג' מודה ר' יוחנן דאין חולצת כדתנן היבמה לא תחלוץ עד שיהיו לה ג' חדשים וטעמא משום דאינה עולה לייבום דאפי' יבא אליהו ויאמר דלא מיעברא לאו בת ייבום היא ולכך אינה עולה לחליצה אבל בתוך ט' בת ייבום היא אם יבא אליהו ויאמר דלא מיעברא או אפילו הפילה לכך דייק שפיר אלא ה"ג תחלוץ בתוך ט' ותנשא לאחר ט': ותנשא לאחר ט'. תימה דלא מסיק אדעתיה האי ולמעמיד דפריך: ונמצא אתה מצריכה כרוז לכהונה. ודוקא בשאר נשים דלאו גרושות איירי וכן מוקי לה בהדיא בפרק בתרא (לקמן קיט: ושם) והא דפריך לקמן (דף מא:): גבי והיבמה לא תחלוץ עד שיהא לה ג' חדשים ומפרש בגמרא מעיקרא טעמא שמא יהא ולד של קיימא ונמצא מצריכה כרוז לכהונה תינח אלמנה גרושה מאי איכא למימר אר"י משום דהתם בא להשמיענו דין כל הנשים שנופלות לייבום ואם היה דין אחר לגרושה ה"ל לפרושי אבל הכא דאיירי אם אירע בו מעשה באשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים איירי שפיר דוקא בשאר נשים דלאו גרושות ועדיפא מינה בפרק בתרא דמוקי ההיא דהאשה שלום דוקא בגרושה דפריך מינה אההיא דמייתי הכא: הלכתא כר"ל בהני תלת. הא דפליגי בפרק ב' דחולין (דף כט: ושם) גבי ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף לא חשיב הכא אע"ג דסבירא ליה כוותיה בפ' ב' דזבחים (דף ל. ושם) היינו משום דר"ל משמיה דלוי סבא אמרה ותימה דלא

חשיב הא דפ"ק דמסכת ע"ז (דף ו: ושם) דתניא כותיה דר"ל דנשא ונתן מותר כיון דחשיב הכא מידי דתניא כוותיה ואור"י דמ"מ התם הלכתא כר' יוחנן דהתם גבי הא דתנן וחכ"א לפנייהם אסור לאחריהם מותר פריך חכמים היינו ת"ק ומשני נשא ונתן איכא בינייהו ובפרק קמא דסנהדרין (דף טו: ושם) גבי זאב וארי דתניא כוותיה דר"ל התם פליגי אליבא דר"א ולא סבירא להו כוותיה. משום ירושה לא אמר כלום. טעמא מפרש התם במתניתין לפי שהתנה על מה שכתוב בתורה ורבי יוחנן בן ברוקא פליג בפרק יש נוחלין (ב"ב קל). ואמר דאם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימים וטעמא מפרש התם משום דכתיב והיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה והא דכתיב לא יוכל לבכר היינו דוקא חלק בכורה אבל חלק פשיטות יכול ורבנן ביום הנחילו את בניו מוקמי לדרשא אחריתי ולא יוכל לבכר איצטריך משום דהורע כחו שאין נוטל בראוי כבמוחזק וס"ד דהורע כחו נמי בהא א"נ איצטריך דס"ד כיון דשנואה שנואה בנישוואיה דיכול לבכר: (תוספות)

הש"א היינו טעמא שמא יהא ולד של קיימא ונמלאת אתה מלריכה כרוז לכהונה. ואי קשיא כך אמאי לא חקשינן הכא תינה אלמנה גרושה מאי איכא למימר כדחקשינן לקמן (מא, ב) גבי היבמה לא תחלוץ ולא תתיבס תוך שלשה חדשים יש לומר הכי קתני האשה וכי היכי דלא תקשי לן מוקמינן לה באלמנה וכדמוקמינן נמי בפרק האשה שהלך בעלה וזרחה (להלן) מהניתין דקתני האשה שאמרה נתן לי בן במדינת הים מת בעלי ואחר כך בני אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולאת ולא מתיבמת בגרושה ולא באלמנה, כי היכי דלא תקשי לן דחקשינן התם וליחוש דלמא אתו עדים ואמרי כדן אמרה ונמלאת אתה מלריכה כרוז לכהונה. ואוקמה רב פפא בגרושה משום דאשה משמע הכין ומשמע הכין. אבל לקמן (מא, ב) דקתני היבמה ושאר כל הנשים כולן במשמע משום הכי קא פרכינן. אמר רבא הלכתא כותיה דריש לקיש בהני תלת וכו'. ואף על גב דקיימא לן (לעיל ל, א) כל יבמה שאין אני קורה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הכי היא כאשה אח שיש לה בנים, האי בשעת נפילה זקוקה היא אלמא דרחמנא אמר עיין עליה לידע אם זקוקה היא אם לא, וכיון שהפילה איגלי מלכתא למפרע דזקוקה היתה. אלמא דקשיא לי דהא לא עדיפא מקטן וקטנה לר' מאיר דאמר (להלן סא, ב) דאינו מבימין משום שמא ימלא סרים, ואפילו הכי פרכינן עליה דר' מאיר בשלהי פרק בית שמאי (קיא, ב) כדאמרינן התם אמר רבא בלאו הכי נמי לא מלית אמרת מי איכא מידי דהשתא אסירא ליה ולבחר שעה שריא ליה והא אמר ר' יהודה אמר רב כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה וכו', ונראה שם מדברי ר"ח ז"ל דאר"מ פריך, אלמא דנראה לי דארבנן פריך ושם אחר כך בה בס"ד (בד"ה רבא). (הש"א)

דף - **לו** - **ב**

ואמר ר' ל לעולם לא קנה עד שיאמר פלוני ופלוני ירשו שדה פלונית ופלונית שנתתים להם במתנה וירשום ואידך דתנן הכותב כל נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שנתן לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב מכר האב מכורין עד שימות הוא מכר הבן אין ללוקח כלום עד שימות האב ואיתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב ר' יוחנן אמר לא קנה לוקח וריש לקיש אמר קנה לוקח ר' יוחנן אמר לא קנה לוקח קנין פירות קנין הגוף דמי ור"ל אמר קנה לוקח קנין פירות לאו קנין הגוף דמי: אין הולד של קיימא כו': תנא משום רבי אליעזר אמרו יוציא בגט אמר רבא ר' מאיר ור' אליעזר אמרו דבר אחד רבי אליעזר הא דאמרן ר"מ דתניא לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו ואם נשא יוציא ולא יחזיר עולמית דברי ר' מאיר וחכמים אומרים יוציא ולכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס א"ל אבבי ממאי דלמא לא היא עד כאן לא קאמר ר' אליעזר הכא אלא משום דקפגע באיסור אשת אח דאורייתא אבל התם דרבנן סבירא ליה אי נמי עד כאן

לא קאמר רבי מאיר התם אלא משום דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה אבל הכא מדאורייתא מפרש פרשי מינה אמר רבא ולדברי חכמים יוציאה בגט אמר מר זוטרא דיקא נמי דקתני יוציא ולא קתני יפריש ש"מ א"ל רב אשי לרב הושעיא בריה דרב אידי התם תנן רשב"ג אומר כל ששהא באדם ל' יום אינו נפל הא לא שהא ספיקא הוי ואיתמר מת בתוך ל' יום ועמדה ונתקדשה רבינא משמיה דרבא אמר אם אשת ישראל היא חולצת ואם אשת כהן היא אינה חולצת רב משרשיא משמיה דרבא אמר אחת זו ואחת זו חולצת אמר ליה רבינא לרב משרשיא

ר"ע לעולם לא קנה כו'. לא אמתניתין פליג אללא התם ביט נוחלין פליגי אמוראי בדיוקא דמתני' דכי אתא רבין אמר ירש פלוני קדה ותנתן קדה פלוני ונתתן קדה פלוני רבי יוחנן אמר קנה הפילו האי דירוקה דמדלדכר לשון מתנה בהאי שטר כו' אלא לחד מינייהו כולהו נמי מתנה נינהו ור"ל אמר לעולם לא קנה ההוא דירוקה דאמרינן להאי הוה מתנה ולהאי ירושה עד שיאמר כו' דתיקו לשון מתנה אחרוייהו: לאחר מותו. שכתב מהיום ולאחר מיתה ואין לאב בהן אללא אכילת פירות בחייו: מכר האב מכורין. לאכול הלוקח פירות כל ימי חיי האב שזכה בזכות שהיה לו לזה בהן: ומת הבן בחיי האב רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח. הפילו לכשימות האב דקנין פירות שהיה לו לאב בנכסים הללו כקנין הגוף דמי ואין מכירת הבן מכירה ומתניתין דקתני אין ללוקח בהן כלום עד שימות האב הא כשימות האב יש לו התם דמית האב בחיי הבן ונתקיימה המתנה ומה מכר ראשון לפני כל זכות שתבא לידו אבל מת הבן לא בא זכות לידו: תנא משום ר"א כו'. ר' אליעזר פליג אסיפא דמתני' וקאי אחין הולד של קיימא יקיים וקאמר איהו אע"פ שאין הולד של קיימא קנסינן ליה דיוציא בגט משום דנכנס לספק איסור אשת אח ואע"ג דהשתא איגלאי מילתא דייבוס מעליא הואי ומיהו בגט בלא חליצה סגי: דבר אחד. דר"מ נמי קנים את הנושא מעוברת חברו ומינתה חברו לגרשה אשה שמת בעלה והיא מעוברת או מניקה להנשא עד עשרים וארבעה חדש שכן תינוק יונק: ולכשיגיע זמנו לכנוס. לסוף כ"ד חדש יכנוס: באיסור אשת אח. כלומר שהיקל להכנס לספק אשת אח שיט לו בנים דלמלא הוי ולד של קיימא הלכך קנסינן ליה: אללא [משום] דרבנן. דמעוברת חברו מדרבנן היא וקא מזלזלי בה ומשום הכי קנסוהו ללא ליתי אחרינא למיעבד הכי: אבל הכא. יבמה מעוברת דאורייתא היא ובדילי מינה ולא בעי למיקנסיה להאי אטו אחריני: ולדברי חכמים. דאמרי לכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס מיהו עד שיגיע הזמן יוציא בגט ולא סגי ליה בהפרשה בעלמא: דקתני יוציא. וחכמים אומרים יוציא: התם תנן וכו'. משום דקבעי למבעי הכא מאי: כל ששהא שלשים יום. משנולד חי שלשים יום: באדם אין נפל. להכי נקט באדם דתני סיפא וצבהמה ח' ימים: אינו נפל. ופוטרי את אמו מן החליצה: ספיקא הוא. וחולצת ולא מתייבמת ודוקא אי מספקא לן אי כלו לו חדשיו אי לא אבל אי קים לן דכלו לו חדשיו תנן במסכת נדה (דף מג:): תינוק בן יומו פוטרי מן הייבוס: מת בתוך שלשים. בן היבמה ונתקדשה לשוק בחזקת שפטורה משום בנה: אם אשת ישראל היא. אם זה שקדשה ישראל הוא שאם תחלוץ מן היבם לאחר קדושין לא תיאסר על בעלה חולצת: ואם זה שקדשה כהן הוא. שאם תחלוץ תיאסר עליו אינה חולצת וסמכינן אולד: (כ"ט)

תוספות ואמר ריש לקיש לעולם לא קנה כו'. אע"ג דרבא גופיה קאמר ביש נוחלין (ב"ב דף קל.) דהלכה כרבי יוחנן בן ברוקה מ"מ נפקא מינה דהלכה כר"ל לענין [אחר] שאין ראוי ליורשו: ורבי יוחנן אמר לא קנה לוקח. וא"ת לרבי יוחנן אפי' לא מת הבן בחיי האב נמי לא ליקני דהוי כמו (ב"מ טז.) מה שאירש מאבא מכור לך כיון דאלימ קנין פירות כקנין הגוף וי"ל דלגבי הכי לא אלימ קנין פירות לבטל לגמרי קנין הגוף דבן וכיון דלבסוף אתיא שדה לידי דבן חשיב מכר: קנין פירות כקנין הגוף דמי. מה שהתקינו באושא דאשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה דהבעל מוציא מיד הלוקחות לרבי יוחנן לא איצטריך וכן משמע בהחובל (ב"ק דף פח: ושם) דמסיק תקנת אושא לר"ל א"נ קנין הגוף דאשה עדיף שאין לבעל פירות אלא מכחה ועוד דאין לבעל פירות אלא בתקנתא דרבנן וה"ר יעקב דאורלייני"ש תירץ דאיצטריך תקנתא דאושא להיכא דכתב לה דין ודברים אין לי בפירות נכסייך: חיזוק לדבריהם יותר משל תורה. וההיא דהזהב (ב"מ

נה: גבי חמשה חומשין דלא עשו אלא כשל תורה משום דלא איצטריך [לחיזוק] והכא גבי איסורא הוא דקניס ר"מ אבל גבי ממונא כגון כתובה לא עשו חיזוק אפי' כשל תורה דקאמר ר"מ בפ' אע"פ (כתובות נו: ושם) כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל הא בדרבנן תנאו קיים וקצת תימה אי רבנן דהכא היינו ר' יהודה הא סבירא ליה גבי כתובה דעשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה וי"ל דבמילתא דשכיחא עבדו חיזוק אבל הכא מילתא דלא שכיחא היא שישא אדם מעוברת חברו ומינקת חברו: ולא קתני יפריש. והא דתני בסוטה בפ' ארוסה (דף כד. ושם) גבי מעוברת חברו ומינקת חברו יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן לשון הפרשה משמע הכי ומשמע הכי אבל יוציא לא משמע אלא בגט א"נ התם שקינא לה ונסתרה לא חיישינן שיבא עליה כיון דאסירא ליה מדאורייתא ולא בעיא גט והר"ר יוסף מאורלייני"ש הורה מטעם זה באחד שקידש מינקת חברו שלא להצריך גט אלא הפרשה בעלמא (אפילו לרבי מאיר) כיון דבלאו הכי אסורה ליה דכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ודוקא בנשא הוא דאמר הכא דבעיא גיטא אע"ג דבקדש תוך ג' וברח אי לאו דערוקיה מסתייה היה צריך ליתן גט במעוברת ומינקת חברו לא החמירו ואין נראה דמאי חומרא דכלה בלא ברכה ממינקת חברו דתרווייהו מדרבנן וקצת היה מדקדק ר"י מהא דתניא התם (כתובות דף ס.) מינקת שמת בעלה הרי זו לא תארוס ולא תנשא ואם כשאינו צריך ליתן גט לא איצטריך תו למימר לא תנשא ומיהו י"ס דגרסי לא תנשא ולא תארוס ואיכא למימר דזו אף זו קתני ואפילו גרסינן לא תארוס ולא תנשא מצי למימר דנקט ולא תנשא משום רבי יהודה דאפילו לינשא שרי בתר י"ח חדש ובשאלתות דרבי אחאי בפרשה וירא (סימן יג) כתוב גבי מעוברת ומינקת חברו דהיכא דעבר וקדיש מפקיע לה בגט מינייה ואפילו אי הוה כהן מפסדינן לה מינייה: הא לא שהא ספיקא הויא. לא כמו שפי' הקונטרס דבפיהק ומת ולד איירי [דבהא] אפילו רבנן מודו בפיהק ומת דנפל הוא אלא כשנפל מן הגג או אכלו ארי איירי כדאמר בס"פ ר' אליעזר דמילה (שבת דף קלו. ושם) והתם פסקינן כרשב"ג וא"ת ואמאי לא אזלינן בתר רוב נשים דולד מעליא ילדן ואר"י דחיישינן למיעוט מצוי כזה כמו במים שאין להם סוף (לקמן קכא.) דאשתו אסורה וגוסס. שאין מעידים עליו להשיא אשתו אע"ג דשמא התם משום ערוה החמירו מ"מ כיון דמיעוט של נפלים מצוי מחמירים ביה ומחמירים נמי שלא לאכול בהמה תוך ח' ימים כדאמרין בס"פ ר' אליעזר דמילה (ג"ז שם) ומיהו לענין אבילות לא החמירו שיש להקל באבילות כדאמר בפ' יש בכור (בכורות מט.) הכל מודים לענין אבילות שאין מתאבלים דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל והא דתנן במסכת שמחות. הספקות אוננים ומתאבלים עליהם נראה דבספק בן ט' לראשון או ז' לאחרון איירי דגנאי הדבר שלא יתאבלו לא זה ולא זה מאחר שודאי קרוב לאחד: מת בתוך שלשים יום כו'. נראה דהכי גרסי' ולא כרש"י. דגרסי בפ' ר"א דמילה (שבת קלו. ושם) מת בסוף שלשים יום כיון דבפרק יש בכור (בכורות מט. ושם) אמרינן דיום ל' כשלפניו מה לי ביום שלשים מה לי תוך שלשים ולמה ליה למינקט ביום שלשים טפי ומיהו בה"ג כתב דביום שלשים אפי' פיהק ומת לרבנן לא הוי נפל דדוקא תוך שלשים הוא דאמר בשבת (ג"ז שם) פיהק ומת לד"ה מת הוא משמע דגרסינן הכא מת ביום שלשים דאי לאו הכי מנין היה להם חילוק זה ועוד יש מקיים גירסא זאת אפילו בנפל מן הגג או אכלו ארי וביום שלשים דוקא סמכי ארבנן ושמא לענין אבילות נמי חשיב בר קיימא: (תוספות)

רשב"ח אם אין הולך של קיימא יקיים. ופירשה ריש לקיש (לעיל לה, ב) יחזור ויקיים ודוקא בשהפילה, אי נמי בולד והוא שנוכל לשמנה ודאי ולא נגמרו סימניו שערו ופרכנו, דבדלחי נפל חשבינן ליה, הא לאו הכי מויליאה בחליאה דמטילין אותו לחומרם שמה ולד של קיימא הוא, דהא קיימא לן כרבנן דפליגי אדרשב"ג (בתוספתא שבת פט"ז ה"ד) והלכך אסור לקיימה ולעולם לא תשתרי אלא בחליאה דלמחא נפל הוא ובעיאה חליאה ולקמן בפרק הערל (פ, ב) נאריך בה יותר בס"ד. גמרא: רבי אליעזר אומר לא כן. הכי גרסינן תנא משום ר' אליעזר אמרו יוליא כלומר בחליאה דהא קיימא לן כריש לקיש דאמר ביאת מעוברת לא שמה ביאה ומקתה ספרים יש דגרסי יוליא בגט, וכן נראה מדברי רש"י ז"ל (בד"ה הנא). ואיכא למידק דאם כן הויא דלא כריש לקיש והוה לן לאוקמי לפלוגתייהו כתנאי ומדללא אוקמינהו כתנאי שמע מינה דליתיה. ובתוס' (ישנים ד"ה יוליא) מפרשין דגט וחליאה בעיאה משום דמניא לכנוסה וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל שכן כתב (הלכות יבום פ"א הכ"ב) הכונס יבמתו ונמלא מעוברת מפרישין אותה ומתנינים לה אם הפילה יחזור ויקיים ואם ילדה אפילו מת ביום שנוכל הרי זה מויליאה בגט וחולץ לה ע"כ. ואף על פי שאין הלכה כר' אלעזר למד הרב לרבנן מדר' אלעזר וכסם שאמר ר' אלעזר במפלת שמויליא בגט וחליאה, הוא הדין לרבנן ביולדת ולד חי שגמרו סימניו. (ועיין מגיד משנה והחם משנה שם ובאה"ג אה"ע סי' קס"ד סקי"א). אמר רבא ר' אלעזר ור' מאיר אמרו דבר אחד. כלומר דשניהם קונסין אותו בנושא מעוברת חזירו ואפילו במקום דליכא משום תקנת ולד, ר' מאיר

דאמר בהדיא לא יחזיר עולמית, ור' אלעזר הא דאמר דאפילו לאחר שילדה וכל שאינו של קיימא יוליא, אף על גב דליכא משום תקנת וכל. ואלו לרבנן לא קנסינן ליה אלכא שיויא משום תקנת וכל ואם לא הספיק להויליא עד שילדה יקיים וכתנא דמתניתין. עד כאן לא קאמר ר' מאיר התם אלכא דרבנן דחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה. ואף על גב דשמעינן ליה לר' מאיר דאמר כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל דרבנן תנאו קיים כדליתא בריש פירק אף על פי (כתובות נו, ב) איכא למימר התם בתנאי שבממון, אבל בחשק איסורין של תורה מזהר זהירי בהו אינשי, אבל בשל דבריהם לא חמירי להו כולי היא ורכיני חיזוק. הכי גרסינן מת בתוך שלשים יום ועמדה ונתקדשה. כלומר כל בתוך שלשים ואפילו תוך שמנה, דדדיעבד קיימא לן כרבנן ללא חיישינן לנפל. ובמקלח הלכות רבינו אלפסי גירסא אחרת בשם בעל הלכות גדולות (הלכות יבוס דף ס, א) מת ביום שלשים ואף ר"ח ז"ל כן גורס. ואינה מחוורת דמאי שנא ביום שלשים, הא קיימא לן יום שלשים כלפני שלשים. ועוד דדיעבד הא קיימא לן כרבנן ללא חיישי כלל. אמר רבא אם אשת ישראל היא חוללת ואם לאו אינה חוללת. והכי קיימא לן ודקא בזן שמנה ודאי שגמרו סימניו שערו ופירניו, ואי נמי בסתם תינוקות שאינו ידוע אם בזן שמנה אם בזן תשעה ולא נגמרו סימניו שערו ופירניו, אבל בספק בזן תשעה או בזן שמנה ונגמרו סימניו וכל מעליא הוא ואפילו לכתחלה תנשא. אבל בזן שמנה ודאי ולא נגמרו סימניו נפל גמור הוא ואפילו נשאת לכהן הלא. ואם בזן תשעה ודאי כגון שבעל ופירש והלך למדינת הים מותרת לשוק לכתחלה כדתנן בנדה פירק יולא דופן (מג, ב) תינוק בזן יום אחד זוקק ליבוס ופוטרי מן היבוס ובפירק הערל (להלן פ, ב)

נאריך ב יותר כ"ד. (רשב"א)

באורתא אמר רבא הכי ובצפרא הדר ביה א"ל שריתו יהא רעוא דתשתרו אף תרבא הכא גבי מעוברת חבירו ומינקת חבירו הנשואה לכהן מאי מי עבוד רבנן תקנתא לכהן או לא אמר ליה הכי השתא בשלמא התם כיון דאיכא רבנן דפליגי עליה דרשב"ג דאמרי אע"ג דלא שהא ולד מעליא הוי גבי אשת כהן כיון דלא אפשר עבדינן כרבנן אבל הכא כמאן נעביד אי כר' מאיר הא אמר יוציא ולא יחזיר עולמית ואי כרבנן האמרי בגט איתמר קדשה בתוך שלשה וברח פליגי בה רב אחא ורפרם חד אמר משמתנין ליה וחד אמר עירוקיה מסתייה הוה עובדא ואמר להו רפרם עירוקיה מסתייה: ספק בזן תשע וכו': אמר ליה רבא לרב נחמן לימא הלך אחר רוב נשים ורוב נשים לתשעה ילדן אמר ליה נשי דידן לשבעה ילדן א"ל נשי דידכו הוו רובא דעלמא א"ל הכי קאמינא רוב נשים ילדן לתשעה ומיעוט לשבעה וכל היולדת לתשעה עוברת ניכר לשליש ימיה וזו הואיל ולא הוכר עוברת לשליש ימיה איתרע ליה רובא אי כל היולדת לתשעה עוברת ניכר לשליש ימיה הא מדלא הוכר לשליש ימיה עוברת ודאי בר שבעה לבתראה הוא אלא אימא רוב היולדת לתשעה עוברת ניכר לשליש ימיה והאי מדלא הוכר לשליש ימיה איתרע ליה רובא ת"ר ראשון ראוי להיות כהן גדול ושני ממזר מספק רבי אליעזר בן יעקב אומר אין ממזר מספק מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר ראשון ראוי להיות כהן גדול ושני ספק ממזר ואסור בממזרת ר' אליעזר אומר אינו ספק ממזר אלא ודאי ממזר ומותר בממזרת רבא אמר הכי קאמר ראשון ראוי להיות כהן גדול ושני ממזר ודאי מספק ומותר בממזרת ורבי אליעזר בן יעקב אומר אין ודאי ממזר מספק אלא ספק ממזר ואסור בממזרת וקמיפלגי בדברי אלעזר דתנן רבי אלעזר אומר ודאן בודאן מותר ודאן בספקן וספקן בודאן וספקן בספקן אסור ואלו הן ספקן שתוקי ואסופי וכותי ואמר רב יהודה אמר רב הלכה כר' אלעזר כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי הלל שנה עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי וישראלי חללי גירי

חרורי ממזרי נתיני שתוקי ואסופי וכולן מותרין לבא זה בזה ואת אמרת הלכה כרבי אלעזר אביי סבר לה כשמואל דאמר הלכה כהלל ומוקי לה רבי אליעזר בן יעקב אליבא דהלכתא כי היכי דלא תקשי הלכתא אהלכתא רבא סבר לה כרב דאמר הלכה כר' אלעזר ומוקי לה לדרבי אליעזר בן יעקב אליבא דהלכתא כי היכי דלא תקשי

פ"י באורחא אמר רבא הכי. כהקאמרת: לנפרא הדך ביה. ושמעתי מפיו שאינה חולצת: הכא מאי. לר' יהושע בריה דרב אידי קבעי לה: מי עביד רבנן תקנתא לכהן. דאע"ג דלישראל בעינן יוליא בגט עד שיגיע זמנו התם הוא דלכשיגיע זמנו מלי לאהדורה אבל הכא דאי מוגרש לה לא מלי מהדר לה תסגי בהפרשה בעלמא: עבדינן כרבנן. וסמיכין אולד: קדשה בתוך שלשה. שום אלמנה או גרושה: עירוקיה מסתייה. לא בעי למיכפייה דלכתוב גט דגלי דעתיה דלא בעי לכנוס עד זמנו: ורוב נשים לט' ילדן. ולייתי חטאת דולאי בר קמא הוא ואשת אח בת בנים בעל: וזו הואיל ולא הוכר עוברת לשליש ימיה. דאי הוכר לא היה מספקא לן: לשליש ימיה. דכתיב ויהי כמשלש חדשים (בראשית לח): איתרע לה רובא. דלא תשדיה בתר רוב נשים אלכא ספק בתר מייעוט ספק בתר רוב: ראשון. דספק הוא ראויה להיות כהן גדול ממה נפשך: והשני. אם קיימה עד שילדה לו בן ודאי ממזר מספק שמא ראשון בן המת הוא וקאי עליה בכרת ואינשתכח האי שני ולד חייבי כריתות וממזר: מאי קאמר. ר"א בן יעקב היכי מלי לאפקוי מספק ממזר: אמר רבי כו' ספק ממזר הוא. ואסור בממזרת ובכשרה: ר"א אומר אין ממזר מספק. אלכא כולאי ממזר הוא ומותר בממזרת דקסבר ספיקן בולאן מותר: ושני ממזר ודאי הוא מספק. כלומר מתוך ספק זה נעשה כולאי ממזר ומותר בממזרת: וקמיפלגי. רבי ורבא דמר מוקי רבי אליעזר בן יעקב להיתירא ומר מוקי ליה לאיסורא פליגי בדרכי אליעזר: ודאן בספיקן אסור. שמא הספק כשר הוא ונמצא בא ממזר בקהל וכן ספק ממזר בספק ממזרת דשמא זה פסול וזה כשר: שתוקי. שקורא אביו ואמו משתקתו: אסופי. שנאסף מן השוק ובכולהו איכא למיחש שמא מפסול נתעברה: כותי. אין מקפיד על קידושי כסף ושטר דלית ליה גזירה שוה דקיחה קיחה וכי מקדש חד מנסבא לאידך לפיכך כולן ספק ממזרים הם שמא נתקדשה אמו לאחר: כי אמריתה רב יהודה מסיים למילתיה ואזיל כי אמריתה להא שמעתא דרב אמר הלכה כר"א קמיה דשמואל אמר לי כו': וכולן מותרין לבא זה בזה. אי אמרת ספיקן בולאן מותר וכ"פ ספיקן בספיקן היינו דמשכחת ליה כולן מותרין זה בזה כהנים לויים וישראלים מותרין זה בזה לויים וישראלים חללי גירי וחרורי עבדים משוחררים מותרים זה בזה גירי חרורי ממזרי ונתיני שתוקי ואסופי מותרים זה בזה דקהל גרים לא איקרי קהל לפיכך ממזרים מותרים בהן וכסדר הזה שנויים בקדושים (דף טז.). ואת אמרת הלכה כר"א. שאין ממזר מותר בשתוקי ולא שתוקי בשתוקי ולא שתוקי באסופי (א"כ לא משכחת לה כולהו מעורבים): נתיני. גבעונים שנתגיירו בימי יהושע בערמה ויש בהן כל עבדות דכתיב (יהושע ט) ויתנס יהושע חוטבי עלים ושואבי מים לעדה: (דף יז)

תוספות מי עביד רבנן תקנתא או לא. בעיא זו אליבא דרבנן ולא אליבא דר' מאיר ומכאן מדקדק בה"ג ובשאלות דהא דאמר בפ' אע"פ (כתובות דף ס: ושם) דהלכה כר"מ בגזרותיו היינו דוקא בגזרותיו ולא בקנסותיו.: אי כל היולדת כו'. כה"ג דייק ברפ"ב דכתובות (דף טז:): גבי כל הנישאת בתולה יש לה קול כו' ובפ' המפלת (גדה דף כט.). גבי כל היולדות מטנפות אבל בפרק ואלו טריפות (חולין דף נג.). גבי כל הדורס אין צפרנו נשמטת לא דייק (אע"ג) דכל לאו דוקא: רוב היולדת לט' כו'. וא"ת מה מועיל המתנת ג' חדשים משום הבחנה אכתי יכול לבא לידי ספק אם תנשא מיד ותלד לו' חדשים ויום אחד או אפילו ג' ימים דיש להסתפק אם הוא בנו של ראשון ולא נקלט הזרע עד יום ג' או הוא בנו של שני דיולדת לשבעה יולדת למקוטעים וזהו תימה לומר שתהא האשה צריכה להמתין ג' חדשים וג' ימים דלקמן משמע דג' חדשים דוקא דאמר חוץ מיום שמת בו ויום שנתארסה בו ואין לומר כיון דהמתנה ג' חדשים שריא לינשא ולא חיישינן שמא תלד משני לסוף ששה חדשים וב' ימים או ג' דסמיכין ארובא דלט' ילדן וא"כ דסמיכין ארובא

דלט' ילדן א'כ אפילו תוך ג' חדשים תנשא דסמכינן ארובא ואין צריך להמתין אלא חדש אחד ושוב אין ספק דאם תלד לסוף ט' ממינת ראשון אין להסתפק שמא הוא מז' לאחרון דאזלינן בתר רוב נשים דלט' ילדן אלא ע"כ כל מקום שיכול לבא לידי ספק החמירו חכמים וי"ל דכ"כ. לא היה משתאה הכרת העובר של ראשון עד שליש ימיה מן השני: וזו הואיל ולא הוכר. תימה דאמאי לא מוקמינן לה בחזקת היתר ליבם ולא יתחייב באשם תלוי ויהא נמי ולד שני כשר דסמוך מיעוט יולדת לשבעה אחזקה ואיתרע ליה רובא ונסמוך ארובא דעוברא ניכר לשליש ימיה דלעיל בפ' ד' אחין (דף ל:): חשבינן לה חזקה גבי ספק קידושין ולקמן בפ' בתרא (דף קיט. ושם) אפילו היתה צרתה מעוברת חשבינן לה בחזקת זקוקה וכ"ת דאיכא רובא אחרינא דרוב נשים מתעברות ויולדות לפיכך יש להחזיקה כמעוברת מן הראשון דאין סברא כלל לומר בנשים ששהו עם בעליהן כמה שנים ולא עיברו ומתו בעליהם דרוב מעוברות ולקמן (דף קיט.) הוא דאמר לה גבי האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים: ראשון ראוי להיות כה"ג. והא דאמר בפ"ק דכתובות (דף יג: ושם) גבי עשר כהנים שפירש אחד מהן ובעל הולד שתוקי שמשותקין אותו מדין כהונה דבעינן זרעו מיוחס אחריו לקמן בפ' נושאים (דף ק: ק:) פריך לה ומשני זרעו מיוחס אחריו דרבנן וכי גזור רבנן בזנות בנישואין לא גזור: סבר לה כרב דאמר הלכה כר' אלעזר. והא דפריך בעשרה יוחסין (קידושין דף עג. ושם) גבי הא דאמר רבא דבר תורה כו' שתוקי כשר אלא מעתה שתוקי שתוקית לא ישא לאו משום דלרבא שרי שתוקי בשתוקית אלא משום דגם אליבא דרבנן אמר רבא מילתיה דהתם להכי פריך דלרבנן נמי שתוקי שתוקית לא ישא: (תוספות)

הש"ח מעוברת חזרו ומינתה חזרו דאינסבא לכהן מי עבדו רבנן תקנתא לכהן או לא. ואסיק דאף הוא יוליא בגט, ואף על פי דמתסרא עליה ממילא, ומכל מקום מסתברא דביבמה לא כייפינן ליה להוליא כדי שלא תחסר עליו עולמיה, ולא דמי למעוברת שנשאת לכהן, משום דזקוקה היתה לו וטעה בדבר מלואה, ואף על פי שאין זמנו בהול, מכל מקום כיון דעיקרא דמלתא בעלמא לרבנן ליתא אלא משום תקנת וכל ולא קנסו לאסרה עליו עולמיה, הכא כיון דטעה בדבר מלואה ואי מפיק לה תאסר עליו עולמיה לא מפיקין לה מיניה. אי נמי בעלמא דליכא אלא איסור דרבנן אף על גב דמפרשי ליה מיניה, אי לא מפיק בגט חיישינן דלמא יבא עליה, אבל הכא דאיכא איסורא דאורייתא אי מודעת ליה ומפרשת ליה מפריש פריש מיניה כדאמרינן לעיל. ותדע כן דהא מעיקרא נהי דזקוקתו היא ולא חיישת לה. אי נמי משום דאיכא מלואה יבמין וחליצה במקום יבוס לאו מלואה היא כדאיתא לעיל דפרק כיצד (כא, א) לא מפיקין לה. קדש בתוך שלשה וברח עירוקיה מסתייה. פרא"י ז"ל עירוקיה מסתייה ולא בעי למכפיה למכתב גיטא דגלי דעתיה דלא בעי ליכנס עד זמנו, ומשמע מהא דזקוקא קדש הא כנס וברח משמתין ליה עד שיגרש. וכן כתב הראב"ד ז"ל (בהשגות הלכות גרושין פי"א הכ"ד). ועוד כתב הרב ז"ל שפרישין אוחז אחר תשעים כימים שעמד עמה בתוך תשעים, דאם לא מה הפסיד כשבעל באיסור. ומתניתין (לעיל לה, ב) דקתני בא על יבמתו בתוך שלשה חדשים אם אין הולד של קיימא יקיים ולא קתני יוליא, התם מפני שהיא יבמה ואם יתן לה גט נאסרה עליו, אבל הרמב"ן נר"ו (בד"ה קידשה) כתב שזו חומרא יתירה דאם איתא לא שתיק גמרא מיניה. ואני אומר כי מדברי הרב ר"א ז"ל דאמר אם לא כן מה הפסיד כשבעל באיסור, משמע דסבירא ליה דמקנס קנסין ליה. וסעד לדבריו יש דמכיון דמפקינן לה בגט ולא סגי בהפרשה ואפילו באשת כהן, שמע מינה קנסא הוא דבעו למקנסיה, ואם איתא כי שהה עמה תשעים יום אי אמרת יקיים נמלא שאין אתה קונסו, ונמלא רשע מאריך ברשעו נשכר. ואי אמרת יוליא בגט וחוזר וכונס מיד אתה עושה מיולי דרבנן כחוכא. וליתא דהא דמארכינן ליה רבנן להוליא בגט ואפילו באשת כהן לאו משום קנסא הוא אלא משום תקנת וכל ובמקום סכנת וכל לא חששו לכהן, ולעולם רבנן לית להו בהא קנסא, דאם לא כן קשיא ליה דהא במעוברת חזרו אם לא הספיק לגרש עד שילדה דהו ליכא משום תקנת וכל משמע לעיל דיקיים ואינו צריך לגרש, מדבעי רבא (לעיל לו, ב) לחוקמי ר' אלעזר דאמר דאם אין הולד של קיימא ור' מאיר בחדא שטתה, דאלו לרבנן דר' מאיר יקיים כיון שכבר ילדה וליכא משום תקנת וכל, ואם איתא דקנסין אפילו בשילדה, כלהו אמרו דבר אחד, דאפילו לרבנן דר' מאיר מודו בה דמוליא ואף על פי שתאסר עליו ממילא כמעוברת שנשאת לכהן דמאי שנא. ויש לומר כיון דעיקר טעמא דרבנן אינה לאוסרה עליו עולמיה וביבמה איכא משום מלואה יבוס כדכתבינן לעיל, אם איתא דר' אלעזר כרבנן סבירא ליה לא הוה מפיק לה מיניה. אבל ר' מאיר דעיקר טעמיה משום קנס הוא ובעלמא אסרינן לה עולמית אף ביבמה כן כנ"ל לדעת הרב ז"ל. וכדברי הרמב"ן ז"ל נ"ל עיקר. ויש מפרשים (רמב"ן) דהוא הדין לכנס דכיון שברח כדי שלא לגרש עירוקיה מסתייה. והוא הדין למינתה חזרו ומעוברת חזרו. והרמב"ם ז"ל (הלכות גרושין פס) כתב

דהמקדש תוך שלשה חדשים אין כופין אותו להוציא בגט. ולא דמי לכונס את המעוברת שיואלא בגט מפני שזה ספק
וזמנס קצר ויכולין להשתמר. ולדבריו משמתינו ליה הואיל ועבר אדרבנן ולאחר (תשעים) [שלשים, עפ"י הרמב"ן] יום
מתירין אותו. והוא הדין לכונס וכשברה עירוקיה מסתייה להליכו משמתייה (עיין מ"מ פ"ט). (רש"ה)

ב

-

לו

דף

הלכתא אהלכתא אמר אביי מנא אמינא לה דכל ספיקא לר' אליעזר בן יעקב כודאי משוי ליה דתניא
ר' אליעזר בן יעקב אומר הרי שבא על נשים הרבה ואין יודע על איזהו מהן בא וכן היא שבאו עליה
אנשים הרבה ואינה יודעת מאיזה מהן קבלה נמצא אב נושא את בתו ואח נושא את אחותו ונתמלא
כל העולם כולו ממזרין ועל זה נאמר [\[ויקרא יט-כט\]](#) ומלאה הארץ זמה ורבא אמר לך הכי קאמר זו
מה היא יתר על כן אמר ר' אליעזר בן יעקב לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה
אחרת שמא יזווגו זה לזה ונמצא אח נושא את אחותו איני והא רב כי איקלע לדרדשיר [מכריז]
ואמר מאן הוא ליומא ורב נחמן כי איקלע לשכנציב [מכריז] ואמר מאן הוא ליומא שאני רבנן
דפקיע שמיייהו והאמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב שבעה נקיים רבנן שלוחייהו הוו
משדרי ומודעי להו ואיבעית אימא לרבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו דאמר מר אינו דומה מי
שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו תנא רבי אליעזר בן יעקב אומר לא ישא אדם אשתו ודעתו
לגרשה משום שנאמר [\[משלי ג-כט\]](#) אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך: ספק ויבס שבאו
לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר אנא בר מיתנא הוא ונכסי דידי הוא ויבס אמר את בראי דידי את
ולית לך ולא מידי בנכסי הוי ממון המוטל בספק וממון המוטל בספק חולקין ספק ובני יבס שבאו
לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר ההוא גברא בר מיתנא הוא ונכסי דידי הוא בני יבס אמרי את אחינו
את ומנתא הוא דאית לך בהדן סבור רבנן קמיה דרב משרשיא למימר מתניתין היא דתנן הוא אינו
יורש אותם והם יורשין אותו והכא איפכא התם אמרי ליה אייתי ראיה ושקול הכא אמר להו אייתו
ראיה ושקולו אמר להו רב משרשיא מי דמי התם אינהו ודאי ואיהו ספק הכא אידי ואידי ספק
אלא אי דמיא למתני' [להא] דמיא לספק ובני יבס שבאו לחלוק בנכסי יבס גופיה דהתם אמרי ליה
אייתי ראיה דאחונא את ושקול ספק ובני יבס שבאו לחלוק בנכסי יבס לבתר דפלג יבס בנכסי
מיתנא בני יבס אמרי אייתי ראיה דאחונא את ושקול אמר להו ספק מה נפשיכו אי אחוכון אנא
הבו לי מנתא בהדיכו ואי בר מיתנא אנא הבו לי פלגא דפלג אבוכו בהדאי ר' אבא אמר רב קם
דינא ר' ירמיה אמר הדר דינא לימא בפלוגתא דאדמון ורבנן קמיפלגי דתנן מי שהלך למדינת הים
ואבדה לו דרך שדהו אדמון אמר ילך בקצרה וחכ"א יקח לו דרך במאה מנה או יפרח באויר והוינן
בה לרבנן שפיר קאמר אדמון ואמר רב יהודה אמר רב הכא במאי עסקינן כגון שהקיפוא ארבעה
בני אדם מארבע רוחות א"ה מ"ט דאדמון ואמר רבא בארבעה דאתו מכח ארבעה וארבעה דאתו
מכח חד כולי עלמא לא פליגי דמצו מדחי ליה כי פליגי בחד דאתי מכח ארבעה אדמון סבר מצי א"ל
מכל מקום דרכי גבך הוא ורבנן סברי דא"ל לאי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא שטרא למרייהו
ולא מצית לאשתעויי דינא בהדייהו לימא ר' אבא דאמר כרבנן ור' ירמיה דאמר כאדמון אמר לך ר'
אבא אנא דאמרי אפילו כאדמון עד כאן לא קאמר אדמון התם אלא משום דא"ל ממה נפשך

הלכתא אהלכתא. דקיימא לן משנת ר"א ב"י קב ונקי במסכת גיטין (דף סז.): קבלה. נתעברה: ונתמלא

כל העולם כולו ממזרים. מספק קרו להו ממזרים: זו מה היא. לשון ספק: יתר על כן. דלפי הכא דע"י

נישואין הוה והדבר מפורסם גזר ר"א בן יעקב: מאן הויה ליומי. מי הפכה לינשא לימים שאתעכב כאן: דפקיעני. כ"ע בשמייהו וקוראין לכתו על שמו ואם יבא בנו ממקום אחר ישמע שהיא בת אביו ויפרוש: שבעה נקיים. שמה מחמת חימוד פרסה נדה בשעה שנתפייסה: שזוחייהו הוה משדרי. שבעה יומי קודם ביאתו: ממון המוטל בספק. שאין זה מוחזק בזה יותר מזה לאם זה בן המת אין ליבם בהן כלום ואם בן היבם הוא אין לו בהן כלום הלכך אין כאן מוציא מחזרו להטיל עליו הראיה: ספק ובני יבם. הספק מוחזק בהן ביותר לממה נפסד אית ליה זכיה בגווייהו אבל בני יבם שמה אין להם חלק בהם שזה בן ראשון הוא וכולה שזו ומשום הכי סבור רבנן למימר היינו מתניתין בפ' נושאין על האנוסה דקתני ספק בן השעה לראשון ספק בן שבעה לאחרון הוא לא יורש אותו לא זה ולא זה דבני ראשון מדחו ליה אלכל בני אחרון ובני אחרון אלכל בני ראשון והם יורשים אותו בין שניהם: והכא אמרינן איפכא. שהוא מוחזק יותר דהתם להכי מדחו ליה דאמרי ליה אייתי ראיה דאחונא את ושקול והכא נמי אמר להו האי אייתי ראיה דאחוכון אנא ושקולו: מי דמי התם אינהו ודאי. שהן יודעין מכח מי הן באין לירש: אידי ואידי ספיקא נינהו. שאפילו הספק אין טוען טענת ודאי ואינו יודע מכח מי הוא בא לירש: בנכסי יבם גופייהו. התם מיתוקמא מתניתין דהוא לא יורש אותו דאמרי ליה אייתי ראיה ושקול אבל בההיא דלעיל שניהם ספק ונראה בעיני דההיא מנתא דקמודו ליה שקיל ואידך הוי ממון המוטל בספק וחולקין הוא נוטל החזי ובין כולן החזי: לכתר דפלג יבם. עס ספק בנכסי מיתנא כדאמרן לעיל דחולקין: אי אחוכון אנא הבו לי מנתא גבייכו. ואי משום דשקלי אנא פלגא בנכסי מיתנא מהדרנא לכו ההוא פלגא ונחלוך הכל בשוה בין נכסי הראשון בין נכסי האחרון וכגון שהיו נכסי היבם מרובין ואביו מועטין: קם דינא. אחר שנעשה דין בנכסי המת אין זה יכול לחזור ולערער עליהם ומה שהוא שאל בנכסי היבם אמרי ליה אייתי ראיה: דר דינא. ומהדרי ליה פלגא בנכסי מיתנא או פלג כולהו נכסי בשוה: ואבדה דרך שדהו. שהיתה שדהו מוקפת משדות אחרים והיה לו דרך על אחת מן הרחות ואבדה ששכחו על איזה מן הרחות היתה: ילך בקצרה. יתנו ביניהם דרך קצרה ולקמן מפרש לה: שפיר קאמר אדמונ. דקסלקא דעתא שהקיפו אדם אחד מכל רוחותיו דאמר אורחיה גביה הוא: ארבעה בני אדם. לכל חד וחד מדחי ליה: דאחו מכה ארבעה. שארבעה אנשים מכרום לאלו: אי שתקת שתקת. ולא אעלה עליוך בדמים יקרים: (כ"ט)

תוספות יחודי בעלמא הוה מיחד. ויש כאן פת בסלו כיון שאם היה רוצה היה בא עליה וכיון שפעמים לא היה בא עליה לא מיחמדא ולא חזיא דאי לא תימא הכי גם להתיחד הוה אסור כדאמר בפ"ק דכתובות (דף ד. ושם) גבי חתן אם פרסה אשתו נדה הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים ומשום נושא אשה במדינה אחרת נמי ליכא למיחש שאם היה אירע שבא עליה ונתעברה ממנו היה מוליכה עמו לעירו: וממון המוטל בספק חולקים. אפילו רבנן דסומכוס (ב"ק לה:) מודו הכא דלא שייך כאן המוציא מחבירו עליו הראיה שאין זה מוחזק יותר מזה והוי כמו הללו באין לירש והללו באין לירש דאמר במי שמת (ב"ב דף קנח:) דיחלוקו: אמר רבי אבא קם דינא. דוקא בתר דפלג אבל מקמי דפלג לא: דאמר ליה אי שתקת שתקת. פי' ולא תטול כלום ולא כמו שפירש בקונט' אי שתקת ומוזילנא לך דהא קתני יקח לו דרך במאה מנה ובפ"ק דב"ק (דף ח.) גבי מכרן לאחד כולן נכנסו תחת הבעלים והויא אשה בזיבורית אע"פ שלקח עידית באחרונה משום אי שתקת כו' ולא מצי אמרה ליה לכי תהדר כיון שאין בא להפקיע מדינא ובחד דאתי מכה חד לא מצי למימר ואי לא מזבנינא לארבעה דהא פשיטא כיון דלא אתי מכה ארבעה לא שבקינן ליה ואם תאמר וארבעה דאתו מכה חד ליהדר ההוא חד דמי קצרה וי"ל דמצי אמר ליה לא מכרתי אלא מה שיש לי בה: (תוספות)

רשב"א ואיבעית אימא יחודי בעלמא הוא דמייחדי בהדייהו. ואם האמר והא הניא בפרק קמא דכתובות (ד, א) וכן מי שפרסה אשתו נדה הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים. איכא למימר דשאני רבנן דזהירי, ואי נמי שאני הכא דחששא בעלמא היא ולרבנן דידעי דאסורי ומזהר זהירי בה שרו לה. וכן כתב הרמב"ם ז"ל (הלכות איסורי ביאה פ"א

ה"י) וז"ל כל אשה שראתה (כנוסח המגדל עו"ש) כשתצטוו לינשא לא תנשא עד שתספור ותטבול ואם נשאת לת"ח מותר להנשא מיד ותספור מאחר שנשאת ותטבול שהרי תלמיד חכם יודע שהיא אוסרה ויזהר מזה ולא יקרב אליה עד שתטבול. ואינו מחוור דסתמא אמרו (כתובות שם) הוא יאן בין האנשים לא שנת תלמיד חכם לא שנת כל אדם. ויש מפרשים (רמב"ן) להכי קאמר לעולם שלוחי הו' משדרי ומודעי להו מעיקרא ומיהו לא סמכי אפקיעות שמייהו אלא יהודי בעלמא הוא דמייחד להו (ועיין ריטב"א). הא דאמרין בספק ויבס שבאו לחלוק בנכסי מיתנא הוי ממון המוטל בספק וחולקין. קשיא לי לימא נכסים אלו בחזקה יבס קיימא מספק אהה בה להו'אס מחזקתו אל תוליאס, וכענין שאמרו לעיל גבי ספק קדושין וספק גרושין פרק ארבעה אחין (ב, ב) אשה בחזקה היתר ליבוס עומדת מספק אהה בא לאוסרה עליו אל תאסרנה מספק. ויש לומר כיון דרוב נשים לתשעה ילדן ולד זה לראשון היה אלא דמשום דרוב היולדות לתשעה עוברן ניכר לשליש ימיה וזו לא הוכר לשליש ימיה איתרע לה רובא כדאיתא לעיל (ע"א) והלכך הוה ליה ממון המוטל בספק וחולקין דרך שהיבמה יולא ממנו מספק זה (עיין רא"ש סי' א קרן אורה וערב"ט). ספק ובני יבס שבאו לחלוק בנכסי יבס וספק ויבס שבאו לחלוק בנכסי סבא. אסיקנא בכולהו דהוי מאן דחזו לירש ודאי ואידך ספק ולא שקיל מיד. והקשו בתוס' (לה, א ד"ה הוי) דהא תנן (ב"ב קנה, ב) נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודים שיחלוקו ואיכא מאן דאמר התם שהנכסים כולן בחזקה יורשי הבן שהם אחין מן האב של מיתנא ולא בחזקה יורשי האם שהן שאר בנייה שלה, ולפום מה שאמרו כאן אדרבה הו' להו שאר בנייה ודאין ויורשי הבן ספק ואין ספק יוליא מידי ודאי. והירץ רבינו שמואל ז"ל (עי' בפ"י לב"ב שם ד"ה אלו ואלו ובתוס' כאן ושם בע"א ד"ה נוטל) דהתם בדלית לה בניס קאמר אלא מאן יורשי האם אחין, הלכך אף הן לא היו ודאין בירושה כלל אלא אם כן מת הבן ראשון. ואינו מחוור לפי שסתם שנו שם יורשין, ואם איתא הוה ליה לתנא לפרושי בהדיא, והרמב"ן נר"ו תירץ לפי שהבן המת ודאי כשאר אחיו בנכסי אמו, ואי אפשר לו לירש אותן שלא יורישם לאחין מן האב שהן ודאין עמו הלכך רואין כאלו הוה חי ודן עמהם. ומסתברא דשמעתין דהכא אליבא דר' עקיבא איתמר דאמר התם (ב"ב שם) נכסים בחזקהו, ופירש ר' אלעא נכסים בחזקה יורשי האם, ור' זירא דפליג עליה ואמר נכסים בחזקה יורשי הבן, הא כי סליק לירעא דישאל דדר ביה וקם בשטתיה דר' אלעא, ואמר שמע מינה אוירא דארץ ישראל מחכים. וקיימא לן כר' עקיבא. וספק ובני יבס שבאו לחלוק בנכסי מיתנא. אסיקנא דאידי ואידי ספיקא נינהו, והלכך ספק שקיל מנאחיה דקא מודי ליה, והדר שקיל פלגא משום דאיהו ואיהו ספקי נינהו בכלהו נכסי וכדאמרין בסמוך (לה, א) גבי ספק ובני יבס שבאו לחלוק בנכסי סבא. הא דאיפליגי ר' אבא ור' ירמיה בספק ובני יבס שבאו לחלוק בנכסי יבס בחר דפלוג בנכסי מיתנא. מדאכטריד למימר בחר דפלוג ולא קאמר סתם, משמע דדוקא בחר דפלוג ממש בנכסי מיתנא, הא מת יבס עד שלא הספיק לחלוק ולעמוד בדין עם הספק בנכסי מיתנא, ככי האי כולי עלמא מודו דמאי ספק למימר להו לבני יבס מה נפשיכו אי אחוכון אנא הרי לי מנאחיה בהדיכו, ואי לאו אחוכון אנא לא שקליהו מידי בנכסי מיתנא. ואף על גב דאלו אתא יבס למיפלג בנכסי בהדי ספק דינא הוא דפליגי להו בהדדי, אפילו הכי הא לא אמרין קם דינא אלא אם כן פלגיניהו ממש. והיינו נמי דספק ובני יבס שבאו לחלוק בנכסי מיתנא שהספק נוטל תחלה מה שהם מודים לו, ואחר כך נוטל מחצית הנכסים וכמו שכתבנו וכן כתב רש"י ז"ל (בד"ה בנכסי יבס ועיין קרן אורה). ואף על פי שאלו בה היבס לחלוק עם הספק לא היה נוטל הספק אלא המחצית לבד. אלא דקשיא לי דהא מיייתין עלה פלוגתא דאדמון וחכמים ואמרין ניימא ר' אבא כרבנן, והתם אף על גב דלא נחית לדינא מעיקרא בהדי הארבעה אפילו הכי כיון דאלו אתו לדינא הו' מאי דחו ליה בדינא, השתא נמי ללא הספיק לדון עד שמכרו כולן לאחד אמרין ביה קם דינא. אלמא הכי נמי דכותה דכיון לדינא הכי דאלו אתו לדינא ספק ויבס הוה יבס פליג בהדיה בנכסי, ואף על גב דליתיה ולא פליג אכתי ומה, אפילו הכי אמרין ביה קם דינא דאמרו רבנן דפליג יבס בנכסי דמיתנא. והא דאמרין בחר דפליג יבס, דלמא בחר דאיפסיק דינא דפליג יבס קאמר, אלא שאין הלשון מורה כן. ושמא כיון דנכסי בדיה דיבס הו' קיימי, דמשעה שיבס ירד לנחלה והחזיק בנכסי מיתנא ודינא הוא השתא דלשקול מחאה. לעולם הן כמחלוקין, ומשום הכי קאמר בחר דפליג יבס בנכסי מיתנא וז"ל. אחר כה מנאחיה בתוס' (ד"ה אמר) שכתבו דדוקא לבתר דפלג אבל מקמי דפלג לא גס מדברי רש"י ז"ל נראה כן (עיין בד"ה קם דינא) ובפלוגתא דאדמון ורבנן הוה ליה כאלו כבר עמדו בדין וזכו הן, שהרי השדות מוחלטין ביד הבעלים. ואינו דומה לנכסי מיתנא אף על פי שירד בהם היבס כל הנכסים כמפקדין אלא עד שעת חלוקה, מה שאין כן בשדות שעיקר השדות מוחזקין ביד הבעלים ממש ובעלים ידועין יא להן (עיין קרן

א

-

לח

דף

דרכי חד גבך הוא אבל הכא מי איכא למימר הכי ורבי ירמיה אמר לך אנא דאמרי אפי' לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא משום דא"ל אי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא שטרא למרייהו ולא מצית לאשתעווי דינא בהדייהו אבל הכא מי איכא למימר הכי ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי סבא ספק אמר האי גברא בר מיתנא הוא ופלגא דידי הוא יבם אמר את בראי דידי את ולית לך ולא מידי הוי יבם ודאי וספק ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי סבא ספק אמר ההוא גברא בר מיתנא הוא ופלגא דידי הוא ובני יבם אמרי אחונא את ומנתא אית לך בהדן פלגא דקמודי להו שקלי תילתא דקא מודו ליה שקל פש להו דנקא הוי ממון המוטל בספק וחולקין סבא ויבם בנכסי ספק או סבא וספק בנכסי יבם הוי ממון המוטל בספק וחולקין: **מתני'** שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים מתה מה יעשה בכתובתה ובנכסים הנכנסים ויוצאין עמה ב"ש אומרים יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב וב"ה אומרים נכסים בחזקתן כתובה בחזקת יורשי הבעל נכסים הנכנסים ויוצאין עמה בחזקת יורשי האב כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר ובלבד שתהא כתובה על נכסי בעלה הראשון: **גמ'** מ"ש רישא דלא פליגי ומ"ש סיפא דפליגי אמר עולא רישא דנפלה כשהיא ארוסה וסיפא דנפלה כשהיא נשואה וקסבר עולא זיקת ארוסה עושה ספק ארוסה

כ"ב"א דרכי חד אית לי גבך. וטענת כרי הוא לידע מאי קתבע מניה: מי איכא למימר הכי. הא לא ידע מאי קא תבע מניה אי פלגא בנכסי מיתנא אי פלגא מנתא בנכסי יבם ומכח פה טענות הוא בא עליהם בכל אחת ואחת אומרים לו הבא ראיה: סבא. אבי המת והיבם: הוי יבם ודאי. יורש ויודע מכח מי הוא בא ומוחזק בנכסים ולא דמי להיהא דרב משרשיא דלעיל דהתם אע"ג דספק אית ליה זכיה בנכסים ממנה נפךד אפילו הכי לא חשיב ודאי ללא ידע מכח מי הוא בא לירש מכח מה הוא בא עליהן: פלגא דקא מודה להו שקלי. משעה זהובים נוטלין שלשה: תילתא דקא מודו ליה. שני זהובים תילתא דכולהו נכסי: שקיל. דהא אמרו ליה אחונא את ואינהו הוו תרי ואינהו שלשי: פש דנקא. דקמינאו עליה האי אמר כולה דידי והני אמרי כולה דידן הוא נוטל חצי ובין שניהם חצי: סבא ויבם בנכסי ספק. סבא אמר האי בר מיתנא הוא וכיון דאין לו יורש אני קודם דתנן (ב"ב דף קטו.) האב קודם לכל יולאי ירכו ויבם אמר בני הוא ואני יורשו דהאב קודם: או סבא וספק בנכסי יבם. שאין ליבם בן אחר סבא אמר את בר מיתנא ואני יורש את בני מקום שאין לו בן וספק אמר בנו אני ואני יורשו: חולקין. דלכמא כולהו דהאי ולכמא כולהו דהאי ואין לומר האב ודאי מוחזק דאם זה בנו אין כאן לאב כלום: מהני' שומרת יבם. ממתנת ומתפא ליבם כמו עניה זו לשוא שמרה באף על פי בכחובות (דף סב:): שנפלו לה נכסים. מאביה וסלקא דעתן שנפלו לה כשהיא שומרת יבם: ובנכסים הנכנסים ויוצאים עמה. היינו נכסי מלוג שהקרן שלה קיים וכשהיא נכנסת נכנסין עמה וכשהיא יולאת יולאין עמה: ה"ג ב"ש אומרים יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב. דספק נשואה היא זוכה

היבס בחאי ירושתו מספק שהבעל יורש את אשתו וזו ספק נשואה היא אללו זכי בפלגא אבל בכתובה מודים ב"ש דבחזקה הבעל היא ולא פלגי בה יורשי האב וטעמא דכולה מהניחין מפרש בגמ': גמ' מאי שנא רישא דל"פ ומ"ש סיפא דפליגי ב"ש. מאי שנא רישא כשהיא קיימת ללא פליגי ב"ש אללא בכח דילה מחזקין לנכסי דקאמרי מוכרת ונותנת לכתחלה ומאי שנא סיפא דפליגי כשמתה ללא מוקמי נכסי מלוג בחזקה יורשיה: ה"ג אמר עולא רישא דנפלה כשהיא ארוסה. שנפלה לייבום מאירוסין ונפלו הנכסים לה כשהיא שומרת יבם: סיפא דנפלה. לפניו לייבום: כשהיא נשואה. הלכך רישא דלגבי ארוסה ממך קי"ל לב"ש תמכור כדתנן לקמן כ"ש ז שחינה אללא זקוקה בעלמא וב"ה דאמרי בארוסה ודאי ללא תמכור לכתחלה אבל אם מכרה ונתנה קיים הכא משום דספק ארוסה היא דאגידא ביה ולאו אשתו ממך היא מודו ב"ה דמוכרת ונותנת לכתחלה: (ה"ע)

תוספות **הוי יבם ודאי וספק ספק.** פי' בקונטרס ודאי שיודע מאיזה כח הוא בא ומוחזק בנכסים ולא דמי להוא דרב מרשיא דלעיל דהתם אע"ג דספק אית ליה בנכסים זכיה ממה נפשך אפ"ה לא חשיב ודאי דלא ידע מכח מי הוא בא עליהם משמע מתוך פירושו דקרי ודאי מה שודאי נוטל חלק בנכסים ובפרק מי שמת (ב"ב דף קנח: ושם) גבי הא דתנן נפל הבית עליו ועל אמו אלו מודים שיחלוקו פירש רבינו שמואל שיחלוקו יורשי האם דהיינו אחי האם מאביה עם יורשי הבן היינו אחי הבן מן האב ראובן ולא רצה לפרש יורשי האם בני האם דהיינו אחי הבן מן האם דהיינו בנימין דא"כ ה"ל בנימין ודאי וראובן ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי ואין נראה כלל דאטו מפני שהוא ודאי במקצת הנכסים יהא ודאי בכלל ועוד דאמר התם ומייתי ליה לקמן גבי נפל הבית עליו ועל אביו [עליו] ועל מורישיו והיתה עליו כתובת אשה וב"ח כו' ומסיק דירשי האב אחי הבן אלמא אע"ג דיש לאב בנים אחרים לא חשבינן להו ודאי וכן בפ"ק דב"ק (דף ט. ושם) גבי אחים שחלקו ובא ב"ח ונטל חלקו של אחד מהן דאמר רב אסי נוטל רביע בקרקע או רביע במעות משום דמספקא ליה אי כיוורשים דמו אי כלקוחות ולא אמרי' שלא יטול כלום שהרי זה המוחזק הוא ודאי במקצת נכסים וכן זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי גבי שנים אוזחים בטלית (ב"מ דף ב.). אלא הא דקרי הכא יבם ודאי היינו משום שהיבם הוא ודאי יורשו של סבא אבל ספק הוא ספק אם הוא יורשו כלל אבל התם בנפל עליו ועל אמו לא הוי בנימין ודאי יורש בכל חצי האחר דאם מתה רחל קודם יוסף הוי ראובן נמי יורשו וכן בנפל הבית עליו ועל אביו אם מת האב קודם הוי בעל חוב יורש ולא בן האחר: ובית הלל אומרים הנכסים בחזקתן. בפרק מי שמת (ב"ב דף קנח. ושם) פליגי בכהאי גוונא ב"ש וב"ה גבי נפל הבית עליו ועל אשתו וקאמר בגמ' בחזקת מי פירוש בית הלל דקאמרי נכסים בחזקתן דהיינו נכסי צאן ברזל בחזקת מי ר' אלעזר אומר בחזקת יורשי האשה רבי יוחנן אמר בחזקת יורשי הבעל וריש לקיש אמר יחלוקו ופי' בקונטרס בפרק האשה שנפלו (כתובות דף פ: ושם) דכי היכי דפליגי התם הכי נמי פליגי אמתניתין דהכא ורבינו תם אומר דלא דמיא הך לדהתם דהכא לא פליגי ב"ש בכתובה אלא בנכסי מלוג כדאמר בגמ' דכתובה שיירה מדקתני יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי אב כו' אבל התם קתני סתמא יחלוקו משמע דבכתובה נמי פליגי והיינו טעמא דהתם אם הבעל מת תחלה הויא האשה כמו שגבתה כתובתה אבל הכא היא זקוקה ליבם אין לאשה כלום בנכסי הבעל עד אחר החליצה דלא ניתנה לכתובה לגבות מחיים ואפשר דכולהו אמוראי מודו הכא דנכסי צאן ברזל הוי בחזקת יורשי הבעל והא דלא ערבינהו עם כתובה כדי ליתן טעם לדבר כלומר בחזקת מי שהיו עד עתה דהיינו בחזקת הבעל אבל בכתובה דבר פשוט הוא יותר שהיא בחזקת הבעל מנכסי צאן ברזל שהיא הביאה מבית אביה ושמה אותם לבעל וכן צ"ל למאן דאמר התם בחזקת יורשי הבעל ואם תאמר ולמאן דאמר בחזקת יורשי האשה מ"ש מנפל הבית עליו ועל אמו דמודים בית הלל שיחלוקו ולא מוקמינן להו בחזקת יורשי האם ויש לומר דשמא קסבר ההוא תנא דירושת יורשי הבעל דרבנן א"נ אפילו קסבר דהוי דאורייתא כיון דלאו מכח קורבה קאתין מוקמינן להו בחזקת האשה טפי א"נ משום הכי לא מוקמינן להו התם בחזקת יורשי האם משום דרגילות הוא שהאם היא מתה קודם דקא חשיב בריש יש נוחלין (ב"ב דף קח.). פורענות כשהבן מת תחלה לפיכך לא החזיקום בחזקת האם ואם תאמר ויורשי האשה היכי גבו כתובה הא קי"ל כרב ושמואל דאמרי בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מז.). דאין אדם מוריש שבועה לבניו ומיהו לב"ש ניהא דאית להו שטר העומד לגבות כגבוי דמי והוה כמוחזקין בממון דכמה ברייתות דפריך מינייהו לרב ושמואל בשבועות משני התם דאתא כב"ש ולר"א דאמר בחזקת יורשי האשה ניהא דאיהו פליג בהדיא בשבועות (דף מח.). אדרב ושמואל אבל ר' יוחנן דאמר בחזקת יורשי הבעל ופי' דנכסים בחזקתם הוא טעם לדבר למה לי תיפוק ליה דאין אדם מוריש שבועה לבניו ויש לומר דהיא הנותנת דלפי שהנכסים

בחזקת הבעל אינה מורשת שאם היו בחזקת האשה היתה מורשת כמו לבית שמאי דאמרי כגבוי דמי אי נמי אר"י דאיכא לאוקמי במטלטלי ואיתנהו בעינייהו שנוטל בלא שבועה והא דלא משני הכי בשבועות אלא דוחק להעמידה כב"ש משום דהתם בכתובה איירי אבל הכא דאיירי בנכסי צאן ברזל שהביא' מבית אביה דרגילין להיות בעינייהו דאין דרך לבעלה למכרן ואיכא למ"ד לקמן (דף סו:): המכנסת שום לבעלה אם רצה הבעל למכור לא ימכור: (תוספות)

רשב"א מתניתין: שומרת יבם כו'. כך היא גירסת הספרים וכן היא גירסת הגאונים ז"ל ובית הלל אומרים נכסים בחזקתן כתובה בחזקת יורשי הבעל ונכסים הנכנסין והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב. ולא גרסינן וכתובה בוא"ז וכלל ופרט קתני, כלומר הנכסים בחזקתן כולל כתובה בחזקת יורשי הבעל ונכסים הנכנסין והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב. וכתובה היא כלל לכל הנכסים הכתובים בכתובה דהיינו עיקר ותוספת ונדוניא שהם נכסי אלא ברזל. וטעמא דמלתא לפי שהיו בחזקת הבעל והוא הדין לנכסים הנכנסין והיוצאין עמה דהיינו נכסי מלוג שנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל וכדמפרש רבא בגמרא (להלן לט, א) דידו עדיפא מידה. ומשנתנו כולה רישא וסיפא שנפלו לה כשהיא שומרת יבם וכפשטא דמתניתין. ואם תאמר מאי שנא מההיא דתנן בפרק מי שמת (בבא בתרא קנא, א) נפל הבית עליו ועל אשתו יורשי הבעל אומרים האשה מטה ראשונה ויורשי האב אומרים הבעל מטה ראשון נכסים בחזקתן. ואמרין עלה בגמרא בחזקת מי תני בר קפרא הואיל והללו באין לירש והללו באין לירש יחלקו. ויש לומר דהתם דמספקא לן מאן מינייהו מיית ברישא הוה ליה ממון המוטל בספק וחולקין, אבל הכא דאתחזוק נכסין בחזקת משפחה דאב, קסברי בית הלל דנכסים בחזקתן. ולהדין גירסא אחי שפיר הא ללא בעו בגמרא נכסים בחזקת מי דלויצביא להו התם פסק מי שמת, דהכא הא מפרשא מתניתין בהדיא בחזקת מי. אבל רש"י ז"ל נראה דגרים וכתובה (עיין רש"י כתובות פ, ב ד"ה ה"א וברשב"א שם וריטב"א כאן) וכולה מתניתין פרטי קתני, ואין בכלל כתובה דמתניתין אלא עיקר כתובה ותוספת דאתחזוק לעולם ביד הבעל. והכי קאמר נכסים כלומר נכסי אלא ברזל בחזקתן ולא פירש בחזקת מי מפני שאינו בחזקת אחד מהן אלא בחזקת שניהם כההיא דפרק מי שמת, ולומר דכיון שהו ראוין להיות בחזקתן ואין אנו יכולין לעמוד על בירור הדבר הואיל והללו באין לירש יחלקו והוא הדין לנכסי מלוג שנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל וכתובה דהיינו עיקר כתובה ותוספת בחזקת יורשי הבעל ונכסים הנכנסין והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב והוא שנפלו לה כשהיא שומרת יבם. והא ללא בעינן בגמרא בחזקת מי דכדבעינן התם, משום דכיון דמפרש להו התם לא בעי לה הכא. וגירסת הגאונים ז"ל נראית לי עיקר חדא דאי נכסים בחזקתן דקתני היינו נכסי אלא ברזל, מאי טעמא אפקינאו בלשון זה, לימא נכסי אלא ברזל בחזקתן כדמפרש בהו בהדיא שאר נכסים כתובה ונכסים הנכנסים והיוצאים עמה. ועוד דהא ודאי לכאורה משמע דכתובה דרישא היינו כל מאי דאכתיב בכתובה, דאי לא מאי שנא נכסי אלא ברזל דשיירינאו, ומאי שנא בית הלל דאיירו בהו, אלא ודאי הכא דקתני מה יעשה בכתובה היינו כלל לכל מאי דאכתיב בכתובתה, וכיון שכן אף כתובה דאיירו בית הלל היינו כתובה דאידכר ברישא. גמרא גירסת הספרים אמר עולא רישא שנפלו לה מן האירוסין סיפא שנפלו לה מן הנשואין. וכן נראה גירסת הגאונים, ואינה מחוורת בעיני. דאם כן אמאי לא פליג בהא רבא (להלן לט, א) כדפליג ארצבי ולימא שנפלו לה מן הנשואין כולי עלמא לא פליגי דידו עדיפא מידה. ורבא נמי דאוקמה כולה מנשואין (להלן ע"ב) משמע נמי דבענין נשואין דעולא קאמר, כלומר שנפלו לה נכסים מן הנשואין ליפלוג בה נמי רבא כדפליג ארצבי. ועוד מדאמר רב פפא (להלן לט, א) דיקא מתניתין כותיה דארצבי משמע דליכא מאן דאוקי סיפא דנפלו לה כשהיא נשואה, דאי לא אמאי תלי לה דארצבי לימא כעולא ואי נמי לימא דיקא מתניתין כעולא וארצבי, אלא ודאי משמע דליכא מאן דאוקמה שנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל אלא ארצבי בלחוד. וגירסת רש"י נראית עיקר דגרים (בד"ה ה"ג) רישא דנפלה ליה מן הארוסין וסיפא דנפלה ליה מן הנשואין ולעולם בין ברישא בין בסיפא דנפלו לה הנכסים כשהיא שומרת יבם וכפשטא דמתניתין. (רשב"א)

זיקת נשואה עושה ספק נשואה זיקת ארוסה עושה ספק ארוסה דאי ס"ד ודאי ארוסה מודים ב"ה שמוכרת ונותנת וקיים והתנן נפלו לה נכסים משנתארסה ב"ש אומרים תמכור וב"ה אומרים לא תמכור אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה קיים אלא ש"מ זיקת ארוסה עושה ספק ארוסה זיקת נשואה עושה ספק נשואה דאי ס"ד ודאי נשואה ב"ש אומרים יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב והתנן נפלו לה נכסים משנישאת אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה שהבעל מוציא מיד הלכות אלא שמע מינה זיקת נשואה עושה ספק נשואה אמר ליה רבה אדמפלגי בגופה ולאחר מיתה לפלגו בחייה ולפירות אלא אמר רבה אידי ואידי דנפלה כשהיא נשואה וזיקת נשואה עושה ספק נשואה רישא דאיהי קיימא הוה לה איהי ודאי ואינהו ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי סיפא דמתה הללו באין לירש והללו באין לירש ויחלוקו איתביה אביי ולב"ש אין ספק מוציא מידי ודאי והתנן נפל הבית עליו ועל אביו ועל מורישיו והיו עליו כתובת אשה וב"ח יורשי האב אומרים הבן מת ראשון ואחר כך מת האב וב"ח אומר האב מת ראשון ואח"כ מת הבן ב"ש אומרים יחלוקו וב"ה אומרים נכסים בחזקתן והא הכא יורשי האב ודאי וב"ח ספק וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי קסברי ב"ש שטר העומד לגבות כגבוי דמי ומנא תימרא דתנן מתו בעליהן עד שלא שתו ב"ש אומרים נוטלות כתובתן ואינן שותות וב"ה אומרים או שותות או לא נוטלות כתובתן או שותות במדבר ה-טו והביא האיש את אשתו אמר רחמנא וליכא אלא מתוך שלא שותות לא נוטלות כתובתן והא הכא דספק הוא ספק זנאי ספק לא זנאי וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי אלא ש"מ שטר העומד לגבות כגבוי דמי ואביי לותביה מהא דלמא כתובת אשה שאני משום חינא ולותביה כתובה דמתניתין לא פליגי ולא והא קתני מתה מה יעשה בכתובתה ובנכסים הנכנסים ויוצאים עמה ב"ש אומרים יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב וב"ה אומרים נכסים בחזקתן הכי קאמר מתה מה יעשה בכתובתה ושבקה נכסים הנכנסים והיוצאים עמה ב"ש אומרים יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב וב"ה אומרים נכסים בחזקתן אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דקתני יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב ולא קתני יורשי האב עם יורשי הבעל ש"מ אביי אמר רישא דנפלו לה כשהיא שומרת יבם סיפא דנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל

ה"י סיפא. דגבי נשואה בעלמא אמרי' לקמן דכרי הכל מכרה ונתנה לפי' דיעבד הבעל מוציא מיד הלקוחות הכא לגבי זיקת נשואה דספק היא ולא כנשואה ממנ' קיימי נכסי בספק הלכך לב"ש חלוקה עדיפא ובלב"ה חזקה עדיפא: זיקת ארוסה. זיקת ארוסה מן האירוסין ספק ארוסה ולא ודאי ארוסה ודאי' דלגבי נכסים אין לו שום כח בהן ונמלא שזיקת ארוסה אינה כלום קרי לה ספק ארוסה דלא מצי למימר קסבר עולא זיקת ארוסה אינה כלום דהא בעיא חליצה: מודים ב"ה כו'. בתמיה אלל ש"מ כספק ארוסה היא הלכך תמכור לכתחלה: עושה ספק נשואה. כדפרישית לעיל דכיון דודאי נשואה הבעל מוציא מיד הלקוחות הכא דספק נשואה היא הו' נכסים בספק ולב"ש חלוקה עדיפא דאין לה בהם חזקה יותר ממנו דידו כידה ולב"ה חזקה עדיפא דאין ידו כידה הואיל ולא נפלו לה כשהיא תחת הבעל: אמר ליה רבה. לעולא אי טעמא משום חלוקה עדיפא הוא אדמיפלגי בגופה של קרקע ולאחר מיתה ליפלגו בחייה ולפירות לב"ש פליגי יבם פירי כהה' דספק נשואה היא דאילו ודאי נשואה הואי הוה שקיל להו בעל כרחיה ולב"ה נכסים בחזקתה ולא שקיל מידי ומדנקט מתני' מיתה בסופא ש"מ טעמייהו דב"ש ברישא דאלמוה לחזקה דילה משום דהיא קיימא: אלל אמר רבה אידי ואידי דנפלה. ליבום כשהיא נשואה כו': איהי ודאי. שהקרן שלה ממה נפשך הלכך אלימא חזקה דילה: סיפא. הואיל ומתה הללו באים וטוענים מכח ירושה והיבם טוען

מכח ירושה הלכך שניהם ספק לב"ש דאי זיקה ככנוסה אין כאן ליורשי האב כלום שהבעל יורש שלה ואי לאו ככנוסה אין כאן ליבם כלום לפיכך ספק וספק הוא ויחלוקו ולב"ה הואיל ואלו קרובין ודאין הם והוחזקה נחלה זו כבר בחזקה משפחתו אמרינן אוקי אחזקתה אבל בחייה ולפירות אפי' ב"ש מודו דנכסים בחזקתייהו ולא שקיל בעל מידי: עליו ועל יורשיו ל"ג: נפל הבית כו'. לו אין נכסים ולמורישים יש נכסים: הבן מת ראשון. ולא זכה בנכסי האב ואין לב"ח מה לגבות: יורשי האב ודאי. מוחזקים שבאין מכח ירושה ודאית שאפי' האב מת ראשון נכסי הבן מהתמא נופלים לפני יורשין דאילו ב"ח מיחסר גוביינא עד שיחזיקוהו ב"ד בהם: ובעל חוב ספק. ללא הוחזק שטרעו עליהו וקאיתי ספק ומוציא את החלי מידי ודאי: כגבוי דמי. כלומר גדול כח השטר וכמו שמוחזק בנכסים והרי הן קמו במקום הבן ומוחזקים בנכסים דמי הלכך ספק וספק הוא ואין כאן חזקה לזה יותר מזה אם האב מת ראשון הוחזק ב"ח מיד ולא אמרינן הא מחוסר גוביינא ואם בן מת ראשון הוחזקו יורשים: מתו בעליהן. כל אשה שקנא לה בעלה ונסתרה ומת עד שלא שתתה נוטלת כתובתה ואע"פ ששמא זינתה ואין לה כתובה. לא שותות דבעינן והביא האיך את אשתו וליכא: מידי ודאי. מידי יורשי הבעל שהן מוחזקין ודאי מוציאה זו כתובה מספק: אלא. לאו קסברי ב"ש שטר העומד לגבות כגבוי דמי וכיון שמת עמדו הנכסים מיד בחזקת האשה ויורשים קאתו לאפקוי מינה משום ספק זנאי ולא אתי ספק ומוציא מידי ודאי לא כגבוי דמי וטעמא משום דאתי ספק ומוציא מידי ודאי הוא הוה להו למימר יחלוקו ונסווי ספק כודאי אבל לעלווי מינה ליכא למ"ד וגבי נפל הבית קאמר יחלוקו דכי נמי אמרי' כגבוי דמי לא מלינו לב"ח לשווי ודאי טפי מיורשין שהרי לא הוחזק בו זה בנכסים והשטר זה יוצא עליו ולא על האב הלכך ספק וספק הוא אם האב מת ראשון נמלא ב"ח ודאי דהאי שטר כגבוי דמי ויורשים אינם כלום ואם הבן מת ראשון נמלאו יורשין ודאין וב"ח אין כלום: ואביי. ללא אסיק אדעתיה מעיקרא משום טעמא דשטר העומד לגבות כי אותביה לרבה מנפל הבית דתנן במי שמת בצבא בתרא בסדר ישועות: לותביה מהא. דמתני' היא בסדר נשים דהכא נמי ספק מוציא מידי ודאי: ואביי. להכי לא אותביה מכתובה דקסבר שאני כתובה משום חינא שיהיו נושאין חן בעיני הנשים ויתרצו להנשא לפיכך החזיקוהו מספק: ולותביה מכתובה דמתני'. דאמרי ב"ש יחלוקו דקס"ד השתא דב"ש נמי אכתובה אמרי יחלוקו וקאיתו יורשין דידה מספק וגבו פלגא דכתובה מיבם דהוי ודאי והתם ליכא למימר משום חינא דהתם מתה וגבי יורשין לא חיישין לחינא כדאמר באלמנה ניזונת (כתובות א:ז) אלא"כ היו יורשיה נקבות: לא פליגי. דמודו ב"ש שהיא בחזקת יורשי הבעל ללא ניתנה כתובה לגבות מחיים וכל שהיא מתה בחייו של יבם לא גבו יורשים דילה כתובה דיבם במקום בעל קאי ואע"ג דשמעינן ליה לאביי בכתובות פרה האשה (דף פא.). ניתנה כתובה לגבות מחיים לב"ש הני מילי להתחייב יבם בקבורתה דאמר מינה קא ירית כתובה ולא מאחיו אבל דלישקלו יורשין דילה כתובתה לא שמעינן ליה: דיקא נמי כו'. וטעמא לא משום דשטר העומד לגבות הוא ללא ניתנה כתובה לגבות מחיים: יורשי הבעל עם יורשי האב. נכסי מלוג: אביי. מהדר ארישא דשמעתין לתרולי מאי שנא רישא ללא פליגי ומאי שנא סיפא דפליגי ותרליה לאו משום דברישא היא קיימת וסיפא משום דליתא דולאי סיפא נמי אי כשהיא שומרת יבם נפלו לה מודו ב"ש דיורשי האב ודאין ונכסים בחזקתן אלא רישא דנפלו לה כשהיא שומרת יבם לפיכך מוכרת לכתחלה וה"ה אם מתה יורשיה יורשין אותה ללא מהניא זיקה למיקני נכסי דהשתא: סיפא. דנפלו לה כשהיא תחת בעלה הראשון: (ד"ה)

תוספות זיקת נשואה עושה ספק נשואה. ואפ"ה לב"ה הוה בחזקת יורשי האב דחזקה עדיפא שיש לנו להחזיק נחלה בחזקת אותו השבט: דאי ס"ד ודאי נשואה והתנן נפלו לה כו'. מכמה משניות דתנן פרה יש נוחלין (ב"ב דף קח.). שהבעל יורש את אשתו הוה מצי למיפרך אלא מסיפא דהוא דאיתי לעיל. נ"ל לאיתויי: הויא לה איהי ודאי. שהגוף שלה: קסברי ב"ש שטר העומד לגבות כגבוי דמי. אביי גופיה אית

ליה הכי בפרק האשה שנפלו (כתובות דף פא. ושם) דלבתר דשמע מרבה סברה: בש"א נוטלות כתובה ולא שותות. והא דתנן בריש פ' ארוסה (סוטה דף כג:): ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובתן ולא פליגי ב"ש אור"י דהתם היא נתנה אצבע בין שיניה שנסתרה ואסרה עצמה על בעלה אבל הכא בשעה שנסתרה היתה יכולה ליבדק בשתיה ועוד. דבארוסה ושומרת יבם אין לחושבה כעוברת על דת כיון שאינה יכולה ליבדק כדקאמר התם בגמ': בה"א או שותות או לא נוטלות כו'. הא דגרס במסכת סוטה (דף כד.) לא שותות ולא נוטלות כתובה כתבו שם כמו שמגיה הש"ס כאן: ואביי לותביה מהא. וא"ת אדרבה תקשי ליה למה נוטלת כל הכתובה מספק וי"ל לפי שהיא באה בטענת ברי והיורשין בטענת ספק: (תוספות)

הש"א זיקת ארוסה עושה ספק ארוסה. פרש"י ז"ל והוא הדין דהוה מלי למימר אינו עושה כלום דהא לגבי נכסים לאו מידי קא עבדלא דהא מוכרת ונותנת לכתחלה, אללא דלא אפשר ליה למימר הכין דהוה משמע דאף חליפה לא תבעי. ואם תאמר הא ודאי אף לגבי נכסים נפקא מינה, דהא משמע דאי נפלו לה נכסים בחיי הארוס אינה מוכרת לכתחלה אליבא דבית הלל מיהא. וכן נראה דעת רש"י ז"ל שהוא פי' רישא דנפלה ליה מן הארוסין, ומיהו הנכסים לא נפלו לה עד שנעשית שומרת יבם, אלמלא משמע דאי נפלו לה קודם שנעשית שומרת יבם לא תמכור לכתחלה לבית הלל מיהא. ויש לי לומר דכיון דאף בארוסה ממש קסברי בית הלל דאם מכרה ונתנה מיהא קיים, השתא דנעשית שומרת יבם מוכרת ונותנת לכתחלה, הואיל וזיקת ארוסה אינה עושה אללא ספק ארוסה. ומה שפרש"י שנפלו לה הנכסים לאחר שנעשית שומרת יבם לאו משום דאף בארוסה ממש פירש כן, אללא משום דאף דסיפא דהיינו דנפלה ליה מן הנשואין. ומיהו לעיקר טעמא נ"ל דע"כ אית לן למימר עושה ספק ארוסה, דאי אמר אינה עושה כלום, אם כן אף אנו נאמר בזיקת נשואה שלא תעשה כלום, דהא חד טעמא הוא בין בארוסה בין בנשואה משום דמספקא לן בשעת נפילה או ייבם או יחלוץ. דאי סלקא דעתך ודאי נשואה עושה בית שמאי אומרים יחלקו וכו'. תמיהא לי אמאי שבקיה לבית הלל ונקט בית שמאי, אדרבה הוה ליה למימר בהא לימא בית הלל נכסים בחזקה יורשי האב והתנן אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה בעלה מויליא מיד הלוקחות וטפי קשה מבית הלל דמורו דכלהו נכסי ליורשי האב מבית שמאי דאמרי יחלקו. ויש לומר דלרבנותא נקט בית שמאי, כלומר בהא לימא שיהא ליורשי האב כלום ואפילו לחלוק בנכסים בבית שמאי. ובאוקמתא דרבה נמי דאמר הואיל והללו באין לירש והללו באין לירש יחלקו ולא אדכר להו לבית הלל, היינו נמי משום דרבה למאי דקאמר עולא קא מהדר, ומדנקט עולא בית שמאי ואמר בהא לימא בית שמאי יחלקו אמר איהו נמי דמשום הא קאמרי בית שמאי יחלקו. וטעמא דבית הלל משום דסבירא ליה דכל שהנכסים בספק חזקה משפחה עדיפא וכמו שפירש"י ז"ל (בד"ה סיפא). אדמיפלגי בגופה ולאחר מיתה ליפלגו בחייהו ולפירוח. מהא משמע דיבם אוכל פירות נכסי מלוג בשנפלו לה מיהא כשהיא תחתיו דבעל. וקשיא לי דהא פירות תחת פרוקנה תקינו, ויבם אינו חייב לפדות וכדתיא נשכית אין היבמין חייבין לפדותה (כתובות נב, א) ואפילו כנסה משמע שאינו חייב לפדותה שהרי אין לך כתובה עליו, וכל שאין לה כתובה אין לה תנאי כתובה. ואם כן האידך יאכל פירות ונריך לי עיון. ובכתובות פרק האשה שנפלה לה נכסים (פ, ב ד"ה ה"ג) הארכתי יותר בס"ד (עיון ריב"ש סי' שפ"ה). והא הכא דיורשי האב ודאי ובעל חוב ספק. קשיא לי אדרבה לימא נכסים בחזקה הבן קיימי מספק אתה בא להויליאן אל הויליאם מחזקתו, כמו שאמרנו בפרק ארבעה אחין (לעיל לא, א) גבי נפל הבית עליו ועל בת אחיו. ויש לומר דשאני הכא דיורשי האב יורשין ודאי ממנה נפשו, דאפילו מת האב ראשון הם יורשין את הבן, והלכך בין מת האב ראשון בין מת הבן ראשון הם יורשין ודאי, אללא שבעל חוב בא מכח שעבוד, לפיכך אם איתא לבית שמאי אין ספק מויליא מידי ודאי לא היה לו לבעל חוב לחלוק בנכסים כלל דמחוסרי גוביינא הן. וכן פרש"י ז"ל (בד"ה יורשי האב ודאי). והא הכא ספק זנאי ספק לא זנאי וקא אתי ספק מויליא מידי ודאי. כלומר ובכי הא ליכא מ"ד, דאפילו תמלא לומר דספק מויליא מידי ודאי הני מילי למיהו ספק כודאי ויחלקו, אצל עלווי לא מעלינן ספק על הודאי שיהא כח הספק עדיף מכח כודאי ויטול את הכל כי הכא ודפרש"י ז"ל (בד"ה אללא). (הש"א)

וקסבר אבבי ידו כידה א"ל רבא אי דנפלי לה כשהיא תחתיו דבעל דכ"ע לא פליגי דידו עדיפא מידה אלא אידי ואידי דנפלו לה כשהיא שומרת יבם רישא דלא עבד בה מאמר סיפא דעבד בה מאמר וקסבר רבא מאמר לב"ש עושה ודאי ארוסה וספק נשואה ודאי ארוסה לדחות בצרה וספק נשואה לחלוק בנכסים איתמר משמיה דר' אלעזר כוותיה דרבא ואיתמר משמיה דרבי יוסי ברבי חנינא כוותיה דאבבי ומי אמר רבי אלעזר הכי והא אמר רבי אלעזר מאמר לב"ש אינה קונה אלא לדחות בצרה בלבד איפוך ואי בעית אימא לעולם לא תיפוך אמר לך רבי אלעזר כי אמרי אנא דלא סגי לה בגט אלא דבעי נמי חליצה לחלוק בנכסים דלא קני מי אמרי אמר רב פפא דיוקא דמתניתין כוותיה דאבבי ואע"ג דקשיא מתה דקתני נכסים הנכנסים ויוצאים עמה מאי נכנסין ומאי יוצאין לאו נכנסין לרשות הבעל ויוצאים מרשות הבעל לרשות האב ואע"ג דקשיא מתה אדמפלגי בגופה ולאחר מיתה לפלגו בחייה ולפירות ותו לא מידי: כנסה הרי היא כו': למאי הלכתא א"ר יוסי בר חנינא לומר שמגרשה בגט ומחזירה מגרשה בגט פשיטא סד"א הואיל וכתוב [\[דברים כה-ה\]](#) ולקחה לו לאשה ויבמה אמר רחמנא ועדיין יבומי הראשון עליה בחליצה אין בגט לא קמ"ל מחזירה פשיטא סד"א מצוה דרמיא רחמנא עליה עבדה השתא תיקום עליה באיסור אשת אח קמ"ל ואימא הכי נמי אמר קרא ולקחה לו לאשה כיון שלקחה הרי היא כאשתו לכל דבר: ובלבד שתהא כתובתה כו': מ"ט אשה הקנו לו מן השמים ואי לית לה מן הראשון תקינו לה משני כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: [\[מתני'](#) מצוה בגדול לייבם לא רצה מהלכין על כל האחין לא רצו חוזרין אצל גדול ואומרים לו עליך מצוה או חלוץ או ייבם תלה בקטן עד שיגדיל או בגדול עד שיבא ממדינת הים או חרש או שוטה אין שומעין לו אלא אומרים לו עליך מצוה או חלוץ או ייבם: [\[גמ'](#) איתמר ביאת קטן וחליצת גדול פליגי בה ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר ביאת קטן עדיפא וחד אמר חליצת גדול עדיפא מאן דאמר ביאת קטן עדיפא דהא מצוה בייבום ומאן דאמר חליצת גדול עדיפא במקום גדול ביאת קטן לאו כלום היא תנן לא רצה מחזירין על כל האחין מאי לאו לא רצה לייבם אלא לחלוץ וקתני מהלכין אצל האחין שמע מינה ביאת קטן עדיפא לא לא רצה לחלוץ ולא לייבם דכוותה גבי האחין לא רצו לא לחלוץ ולא לייבם אמאי חוזרים אצל הגדול למיכפייה לכפייה לדידהו כיון דמצוה עליה דידיה רמיא לדידה כייפינן תנן תלה בקטן עד שיגדיל אין שומעין לו ואי ביאת קטן עדיפא אמאי אין שומעין לו ניטר דלמא גדיל ומייבם וליטעמיך ובגדול עד שיבא ממדינת הים אין שומעין לו אמאי ניטר דלמא אתי וחליץ אלא כל שהוי מצוה לא משהינן

רש"י וקסבר אבבי ידו כידה. מדלוקי פלוגתייהו בנפלו לה תחתיו ואפי' הכי לבית הלל נכסים בחזקתן קסבר אבבי נשואה ידו כידה ולא יותר הלכך כשמת ואין ליבם בה חלף זיקה ידו גריעא מידה ונכסים בחזקתה ובית שמאי פליגי ואמרי נשואה ידו עדיפא מידה וכשמת יד היבם כידה ויחלוקו ובכתובות בהכותב (דף פג.) נמי פליגי אבבי ורבא דקאמר אבבי ידו כידה ורבא אמר ידו עדיפא מידה ואמרין התם נפקא מינה לשומרת יבם: דידו עדיפא מידה. ואפילו בית הלל מודו דסקלי יורשי הבעל בנכסים: הכי גרסינן חלף אידי ואידי דנפלו לה כשהיא שומרת יבם רישא דלא עבד בה מאמר. קודם שנפלו לה הנכסים הלכך זיקה לא מהניא ולא מידי בנכסים: וסיפא דעבד בה מאמר. ובית שמאי לטעמייהו דאמרי מאמר קני בפרק ארבעה אחין (לעיל כט.) בית שמאי אומרים אשתו עמו כו' וב"ה לטעמייהו דאמרי לא קני: וקסבר רבא. קנין מאמר לב"ש קני כולאי ארוסה וכספק נשואה. כלומר אע"ג דב"ש ודאי ארוסה משוי לה לדחות בצרה אחותה משום אחות אשה כדקתני אשתו עמו מיהו לא כולאי נשואה משוי לה למיקני יבם כולה ירשה לילה חלף כספק

נשואה ויחלוקו: כוונתה דאביי. דסיפא בדנפלו לה כשהיא תחת הבעל: דקשיא מתה. לקמן מפרש: ויזכרו מרשות הבעל כשמתה. אלמא דנפלו לה תחת בעלה: אדמיפלגי בגופה. שז קרקע ולאחר מיתה: ליפלגו בחייה ולפירות. הואיל וטעמא משום דידו כידה: ותו לא מידי. אין להשיב על כך דודאי דיקא כוונתה וקשיא ליה מתה: שמגרשה בגט. ולא בעי חליצה: ומחזירה. אם רצה ולא מיתסרא עליה: ויבמה. אע"פ שלקחה קרי ליה ויבמה: ואימא הכי נמי. אכולה מילתא קאי: ולקחה לו. ויבמה מצי למכתב למה לי דכתיב לאשה ש"מ הרי היא כאשתו ויבמה אי לכדרכי בפ"ק (לעיל דף ת.). לאסור נרות ועריות אי לכדרכי ויבמה בעל כרחיה: אשה הקנו לו. לייבם: מן השמים. ולא שיעבד נכסיו לכתובתה ויכול למוכרן ככל עת שירצה: ואי לית לה מראשון. לית ליה נכסים: מתני' מלוא בגדול. מוהיה הבכור (דברים כה): לא רצה כו'. מפרש בגמ': תלה בקטן. קטן ממש: ובגדול. שהיה גדול האחים במדינת הים ויש לו אח כאן הגדול מן האחים שלפנינו ותלה גדול האחים שלפנינו בו לומר המתנינו לו שהוא גדול ממני שמא ייבם אותך והכי מוכח בגמ' דאמר 'ת"ש ובגדול עד שיבא ממדינת הים אין שומעין לו ואי ס"ד חליצת גדול עדיפא אמאי אין שומעין לו ניטר דלמא חתי וחליץ אלמא אותו שבמדינת הים גדול שבכל האחים הוא: עליך מלוא. ש"ע"פ שאחיד שבמדינת הים גדול ממך כיון דאתה גדול האחים שלפנינו עליך מלוא דשהוי מלוא לא משהינן והכי מפרש בגמרא: גמ' ביאת קטן וחליצת גדול. גדול רוצה לחלוץ וקטן וממנו רוצה לייבם והאי קטן לאו קטן ממש הוא דקטן לאו בר חליצה וייבום הוא שמא ימלא סריס ואפי' מאן דלא חייש למיעוט וקטן מותר לייבם הכא ודאי סוגיא דשמעתין מוכחא דלאו קטן ממש הוא מדקפריך לקמן תלה בקטן עד שיגדיל ופני ליה שהוי מלוא לא משהינן אלמא בקטן ממש כולהו מודו: במקום גדול ביאת קטן לאו כלום הוא. דהא מלוא אגדול רמיא: אללא לחלוץ וקתני מהלכין על כל האחים. אולי ייבמה: ואמאי חוזרין אללא גדול. אי אמרת בשלמא דכל לא רצה ורצו דמתניתין אייבום קאי להכי חוזרין אללא גדול דכיון דכולהו בעו למיחלץ ואיהו נמי בעי למיחלץ איהו קדים אללא אי אמרת אפילו מיחלץ לא בעי אמאי חוזרין אללא גדול פשיטא דלמכפייה למיחלץ ונכפינן לדידהו ולא נטרח ב"ד כולי האי: (כ"ט)

תוספות | וספק נשואה לחלוק בנכסים. לעיל פ' ד' אחין (דף כט: ושם) גרס רבה גבי מאמר לב"ש נישואין עושה או אירוסין עושה דמתוך תשובתו משמע דמודה דאין יורשה: אע"ג דקשיא מתה. לרבא ניחא דדוקא לאחר מיתה מהני מאמר לחלוק בנכסים אבל מחיים לא דהויא לה איהי ודאי ואינהו ספק ומ"מ לא בעי רישא לאוקמי בעבד בה מאמר דמשום דהויא איהי ודאי אין נראה לרבא דתמכור לכתחלה להכי מוקי לה בלא עבד בה מאמר אע"ג דלרבה דלעיל מוכרת לכתחלה משום האי טעמא משום דהויא איהי ודאי רבא לית ליה האי סברא. בהלכות פסוקות דרב יודאי גאון פסיק כאביי דרב פפא בתראה קאי כוונתה והא דלא חשיב ביע"ל קג"ם משום דאיירי בה אמוראי: אשה הקנו לו מן השמים. וא"ת ומה מרויח בכך היבם כיון דאי לית לה מראשון תקינו לה רבנן משני וכ"ת שאם מכר הראשון נכסיו טרפא מלקוחות אע"פ שיש בני חורין לשני א"כ תהא קלה בעיניו להוציאה ואר"י דנפקא מינה שיכול היבם למכור שדותיו ואפילו אשתדוף אחר כך שדות של מת לא טרפא ממשעבדי ואם היתה אשתו טורפת מהן ומיהו למאי דבעי למימר בס"פ מי שהיה נשוי (כתובות צה. ושם) דאי אשתדוף בני חרי לא טרפא ממשעבדי קשה וי"ל דנפקא מינה אם גירשה ואח"כ אשתדוף שדותיו של מת דלא גביא מבני חרי דשני: ובחרש ושוטה. מדלא קאמר עד שיתרפא משמע דאפי' תלה לייבם לאלתר אין שומעין לפי שאין חוסמין אותה וה"ה דה"מ למינקט מוכה שחין: גבי אחין לא רצו לא לייבם ולא לחלוץ אמאי חוזרין כו'. אפילו לא רצו לייבם אלא לחלוץ ה"מ למיפרך: (תוספות)

רשב"א | וקסבר אביי ידו כידה. נראה שרש"י ז"ל פירש ידו של בעל לבית הלל כידה, והלכך כי מתה היא בחיי הבעל ירית לה בעל אבל כי מיית איהו ברישא אף על גב דנפלה לה קמי יבם כיון דאין לו בה אללא זיקה, ידו גריעא מידה, וכיון דהוחזקו נכסים בחזקה משפחה דידה אף על גב דאויכא יבם כלהו נכסים בחזקה ויורשי האב יורשין אותה. ובית שמאי סברי ידו עדיפא מידה. וכשמת הבעל נחת ליה דרגא ויד היבם כידה ויחלוקו, ורבא אמר וכו' (עיי' להלן). אי

נמי מחתינן ליה דרגא וחולקין לדעת בית שמאי, ובית הלל סבירא להו לידה עדיפא מידו דכיון דהוחזקו נכסים בחזקה משפחה לידה אף על גב דאיכא יבם כלהו נכסים בחזקה ויורשי האב יורשין אותה. (בבב"א כחזב על הפירוש הראשון נ"א – נוסח אחר). ורבא אמר אי דנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל דכולי עלמא לא פליגי דידו עדיפא מידה. והלכך כשמת הוא ונפלה קמי יבם מחתינן ליה דרגא וחולקו. והוא הדין והוא הטעם לנכסי אן ברזל דיחולקו, והיינו לתנן במתניתין נכסים בחזקה, כלומר הואיל והללו באין לירש והללו באין לירש יחולקו. אבל רבינו אלפסי נראה שפירש לפי מה שכתב בפרק הכחוב (כתובות פג, א) ידו כידה דכמו שאלו מתה היא נחרוקן זכותה אלל הבעל וירשנה, כך כשמת הוא נחרוקן זכותו אלל האשה והטוב היא כל הנכסים. וכי איכא יבם מספקא לן אי במקום בעל קאי וסקייל להו לכלהו נכסי, אי לאו במקום בעל קאי ולא שקיל ולא מדי, הלכך יחולקו. ובית הלל סבירי דיבם לאו במקום בעל קאי וכלהו ליורשי אב נינהו. ורבא סבר דיד הבעל עדיפא מידה לענין זה דכשמת נחרוקן זכותה לו, אבל כשמת הוא לא נחרוקן זכותו לה, הלכך כי איכא יבם איהו ירית לה כבעל, וכלהו בחזקה יורשי הבעל נינהו ואפילו בית הלל מודו בה. והוא הדין לנכסי אן ברזל כולהו בחזקה יורשי הבעל נינהו וכדכתיבנא בפ' דמתניתין. ירושלמי (פ"ד ה"ג) נפלו לה עד שלא נעשית שומרת יבם ועשו פירות משנעשית שומרת יבם כמי שנפלו לה משנעשית שומרת יבם. ביאת קטן וחליצת גדול. פרש"י ז"ל דהאי קטן לאו קטן ממש בשנים כקטן דמתניתין הוא, אלל קטן דאיכא גדול טפי מינה קאמר, דאלו קטן ממש לא חולץ ולא מיבם שמא ימלא סרים (להלן סא, ב). ואפילו תמלי לומר דלא קיימא לן כר' מאיר סוגיין מוכחא הכין וכדאמרין בסמוך אלל שהויי מלוה לא משהינן, אלמא כולהו מודו דקטן כריך לאשהויי. ואין ראיתו מחוורת בעיני דלמא מתניתין בקטן פחות מבן תשע דאין ביאתו והלכך כריך שהויי, אבל קטן מבן תשע ולמעלה מנא לן דריך לאשהויי, ולי נראה להביא ראיה מדאמרין (להלן בסמוך) תנן לא רבה מהלכין על כל האחין מאי לאו לא רבה ליבם אלל לחלוץ וקתני מהלכין על כל האחין ושמע מינה ביאת קטן עדיפא, ואם איתא דביאת קטן ממש פליגי מאי ראיה, דלמא הני אחין דמתניתין בגדולים אלל דאיכא גדול טפי מנייהו. אלל שמע מינה דמאי קטן דאמרין גדול, אלל דאיכא גדול טפי מינה כנ"ל. נינטר ליה דלמא אחי וחליץ. לרבנן נקטה כלומר דלמא יבם ולפחות

דף **לט** **-** **ב**

אית דאמרי בביאה כולי עלמא לא פליגי דביאת קטן עדיפא כי פליגי בחליצת קטן והכי איתמר חליצת קטן וחליצת גדול פליגי בה ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר חליצת גדול עדיפא וחד אמר כי הדדי נינהו מאן דאמר חליצת גדול עדיפא דהא מצוה בגדול ואידך כי אמרינן מצוה בגדול לענין יבום אבל לענין חליצה כהדדי נינהו תנן לא רצו חוזרין אצל גדול מאי לאו לא רצו לייבם אלא לחלוץ וקתני חוזרין אצל גדול וש"מ חליצת גדול עדיפא לא רצו לא רצו לא לחלוץ ולא לייבם דכוותיה גבי גדול לא רצה לא לחלוץ ולא לייבם אלא אמאי חוזרין אצל גדול למכפייה לכפייהו לדידהו כיון דמצוה עליה דידיה רמיה לדידיה כייפינן ת"ש תלה בגדול עד שיבא ממדינת הים אין שומעין לו ואי ס"ד חליצת גדול עדיפא אמאי אין שומעין לו נינטר דלמא אתי וחליץ ולטעמיך בקטן עד שיגדיל אין שומעין לו אמאי נינטר דלמא גדיל ומייבם (אי נמי אתי איהו ומייבמה) אלא כל שהויי מצוה לא שהינן תנן התם מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה שהיו מתכוונין לשם מצוה עכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום אמר רב אין כופין כי אתו לקמיה דרב אמר להו אי בעית חלוץ אי בעית ייבם בדיך תלא רחמנא [\[דברים כה-ז\]](#) ואם לא יחפוץ האיש הא

אם חפץ אי בעי חליץ אי בעי ייבם ואף רב יהודה סבר אין כופין מדאתקין רב יהודה בגיטא דחליצה איך פלונית בת פלוני אקרבת ית פלוני יבמה קדמנא לבי דינא ואשתמודעינהו דאחיה דמיתנא מאבא ניהו ואמרי ליה אי צבית ליבם יבם ואי לא איטלע לה רגליך דימינא ואיטלע לה רגלא דימינא ושרת סיניה מעל רגלוהי וירקת באנפוהי רוקא דמתחזיא לבי דינא על ארעא ורבי חייא בר אויא מסיים בה משמיה דרב יהודה ואקרינהו מה דכתיב בספר אורייתא דמשה אשתמודעינהו פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעדים וחד אמר אפילו קרוב אפילו אשה והלכתא גלויי מילתא בעלמא הוא ואפילו קרוב ואפילו אשה: בראשונה שהיו מתכוונין לשם מצוה מצות יבום קודמת למצות חליצה ועכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום אמר רמי בר חמא א"ר יצחק חזרו לומר מצות יבום קודמת למצות חליצה א"ל רב נחמן בר יצחק אכשור דרי מעיקרא סברי לה כאבא שאול ולבסוף סברי לה כרבנן דתניא אבא שאול אומר הכונס את יבמתו לשם נוי ולשום אישות ולשום דבר אחר כאילו פוגע בערוה וקרוב אני בעיני להיות הולד ממזר וחכמים אומרים **[דברים כה-ה]** יבמה יבא עליה מכל מקום מאן תנא להא דתנו רבנן יבמה יבא עליה מצוה שבתחלה היתה עליו בכלל היתר נאסרה וחזרה והותרה יכול תחזור להתירה הראשון ת"ל יבמה יבא עליה מצוה מאן תנא אמר רבי יצחק בר אבדימי אבא שאול היא וה"ק יבמה יבא עליה מצוה שבתחלה היתה עליו בכלל היתר רצה לשם נוי כונסה רצה לשום אישות כונסה נאסרה חזרה והותרה יכול תחזור להתירה הראשון ת"ל יבמה יבא עליה למצוה רבא אמר אפי' תימא רבנן והכי קאמר יבמה יבא עליה מצוה שבתחלה היתה בכלל היתר רצה כונסה רצה אינו כונסה נאסרה חזרה והותרה יכול תחזור להתירה הראשון רצה כונסה רצה אינו כונסה הא אגידה ביה בכדי תיפוק אלא אימא רצה כונסה רצה חולץ לה ת"ל יבמה יבא עליה מצוה אימא רישא **[ויקרא ו-ט]** מצות תאכל במקום קדוש מצוה

הש"י התם תנן. במסכת בכורות: אמר רב אין כופין. ואי ניחא לתרווייהו לייבומי אין כופין אותו לחלוץ דנימא לאו למאנה מכווני ופגע באיסור אשת אח אלכא אי בעי מייבם ומיהו היכא דהוא כבי לייבומי ואיהי אמרה לא בעינא ליה ואמרה דברים ניכרים אי מלינו לאטעווייה ולומר לו חלוץ לה ע"מ שתתן לך מאתים זוז מטעינן ליה ואי לא כפינן ליה וחליץ דאמר רב ששת (לעיל ד.) מנין ליבמה שפלה לפני מוכה שחין שחין חוסמין אותה ולא תימא מוכה שחין דוקא אלכא כל אמתלא שתתן לדבריה דאמר בהמדיר (כתובות עז.). מעשה בצידן בבורסי שמת וכו' אח בורסי ואמרו חכמים יכולה שתאמר לאחיך הייתי יכולה לקבל וכך איני יכולה לקבל ועוד פסקינן הלכתא באע"פ (שם סד.) כותבין אגרת מרד על ארוסה ואין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם ומכל הלין טעמי כפינן ליה דחליץ וסקלה כחובה וכל הגי אין כופין דהכא היכא דתרווייהו ניחא להו: איקרבת. הקריבה: אטלע. גדל לה רגל ימין: דאיתחזי לנא. דבעינן רוק הנראה לעיני דיינין בפרק מנאת חליפה (לקמן דף קו:); ואקרינהו. לא חפנתי לקחתה: בעדים. שצריך להביא שני עדים שהוא אחי המת מאביו: אכשור דרי. בתמיה וכי נתכשרו הדורות: יבמה יבא עליה מצוה. גרסינן ולא גרס הכא למאנה אלכא לקמן בחירולא דרב יצחק בר אבדימי: שבתחלה. עד שלא קדשה אחיו: נאסרה. כשקדשה אחיו: וחזרה והותרה. כשמת בלא בנים: יכול תחזור להיתירה הראשון. מפרש לקמן: מאן תנא. ומאי קאמר: אבא שאול היא. וה"ק יבמה יבא עליה למאנה משמע לשם מצוה דכתב ויבמה: רבא אמר אפי' תימא רבנן. ולא תיחזי למאנה אלכא מצוה: יבמה יבא עליה מצוה. מצוה עליו ליבמה יותר מן החליצה: יכול תחזור להיתירה הראשון. ותו לא דאי בעי לא כניס לה ת"ל יבמה יבא עליה מצוה: בכדי תיפוק. בתמיה: מנאת תאכל. קרא יתירא הוא דכתיב ברישא דקרא והגותרת מן המנחה יאכלו: (הש"י)

תוספות אמר רב אין כופין. פירש בקונטרס כי ניחא לתרווייהו לייבם אין כופין לחלוץ משום מצוה דנימא דלאו למצוה מכווני אבל אם לא תרצה לייבם מחמת שתתן אמתלא לדבריה אם אין יכולין להטעותו כפינן ליה וחליץ וממוכה שחין ובורסי שהביא בקונט' נראה דאין ראייה שהן מאותם שכופין להוציא מן הבעל

אבל בשאר אמתלא אין נראה לומר דכופין דאל"כ למה היו טורחין לקמן בפרק מצות חליצה (דף קו). להטעותו יכפוהו לחלוץ ומאגרת מרד אין ראה דא"כ בלא אמתלא נמי והתם הוי טעמא משום דמצות חליצה קודמת כדמסיק ועוד דקאמר התם רבי יוחנן תבע לייבם אין נזקקין לו השתא לחלוץ כופין ואין נזקקין לייבם. מבעיא ועוד מדקאמר בדידך תלה רחמנא משמע אפי' בזמן הזה דמצות חליצה קודמת ור"ת גריס מצות יבום קודמת למצות חליצה אמר רב אין כופין וקאי אבראשונה שהיו מתכוונין לשם מצוה וקאמר דאין כופין לייבם וכי הוה אתו לקמיה דרב אותן שהיו מתכוונין לשם מצוה ורב יהודה נמי דאתקין אי צבית לייבומי באותן שבאין לפנינו לחלוץ איירי שאותן אם היו מייבמין היו מכוונין לשם מצוה שהרי לא היו מתכוונין לשם נוי ולשם אישות שלא היו חוששים לייבם אלא לחלוץ אבל אחריני אין מניחין לייבם אלא אדרבה כופין לחלוץ ואר"ת דהלכה כאבא שאול כסתם מתני' דבכורות (דף יג). ולא כרמי בר חמא דאמר חזרו לומר דמצות יבום קודמת כרבנן ועוד. דבריש מכילתין אוקי מתניתין דפ"ק (דף ג. ושם) כאבא שאול ובפרק בית שמאי (לקמן דף קט. ושם) תני בר קפרא לעולם ידבק אדם בחליצה כאבא שאול וסתמא דגמרא בפרק אע"פ (כתובות דף סד. ושם) כאבא שאול ולעיל בשמעתין דמשמע דביאה עדיפא במתכוין לשם מצוה איירי ור"ח פסק כאן דמצות יבום קודמת וחזר בו בפ' מצות חליצה ופסק דמצות חליצה קודמת: דמתחזיא לן בבי דינא על ארעא. נראה דל"ג על ארעא דלא צריך כדאמר בפרק מצות חליצה (לקמן דף קו: ושם) גבי הוא ארוך והיא גוצא וקלטתו הרוח: ולשום אישות. דתיפוק ליה עליה שם אישות אר"י כי אין פירושו כההיא דבסמוך רצה לשם נוי כונסה רצה לשם אישות כונסה דההוא לשם אישות היינו לשם מצות יבום וכה"ג איכא בפרק הבא על יבמתו (לקמן דף נג: ושם) אפילו שניהם שוגגין או מזידיים דההוא מזיד. לשם זנות ולא הוי כההוא דקאמר התם. דרבי רחמנא ביאת שוגג כמזיד דההוא מזיד במתכוין לשם מצוה וכן אפילו הוא שוגג והיא מזידה: (תוספות)

הש"א אמר רב ואין כופין. רש"י ז"ל פירש דאמטנה אחרונה קאי, כלומר אף על גב דחזרו לומר מנות חליצה עדיפא דלמא מתכוין לשם נוי ולשום דבר אחר וקא פגע בעררה, אפילו הכי לא כייפינן לחלוץ. ור"ח ז"ל פירש דאמטנה ראשונה קאי כלומר אף על גב דמנחה ביבום יותר מבחליצה אפילו הכי לא כייפינן (עיין נמוק"י). וכתב רש"י דכי אין כופין לחלוץ דוקא בשלא נתנה אמתלא לדבריה וכו' וכדאמרין בריש מכלתין (ד, א) מנין ליבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה שנאמר לא תחוסם שור בדישו, ולאו דוקא מוכה שחין אלא הוה הדין לכל שאר אמתלא שתתן ועוד לאמרין במסכת כתובות (סד, א) כותבין אגרת מרד על ארוסה ואין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם. ולא ירדה לסוף דעת רבינו ז"ל בראיה זו דמהני שמעינן דאין כופין אותה, אבל לכוף אותה לא שמענו והדברים לריבין תלמוד (עיין ריב"ש סי' ר"ט וערל"נ). וכולי שילאו מפי קדוש היה נראה לי בהפך מדתניא בפרק מנות חליצה (להלן קו, א) חליצה מוטעת כשרה גט מוטעה פסול חליצה מעושה גט מעושה כשר. ובדלאי חליצה מעושה מן הדין על ידי חכמי ישראל קאמר דומיא דגט מעושה, דאי לא גט נמי אי שאל קדין אינו גט וכדאיתא התם בגיטין (פה, ב) ואל"ע. (עיין ריטב"א ערל"נ).

דף **מ** **א**

שבתחלה היתה עליו בכלל היתר נאסרה וחזרה והותרה יכול תחזור להיתירה הראשון ת"ל מצות תאכל במקום קדוש מצוה בשלמא לרבא דאמר הא מני רבנן היא הכא הכי קאמר מצות תאכל במקום קדוש מצוה שבתחלה היתה עליו בכלל היתר רצה אוכלה רצה אינו אוכלה (נאסרה חזרה והותרה יכול תחזור להיתירה הראשון) רצה אוכלה רצה אינו אוכלה רצה אינו אוכלה והכתיב **שמות כט-לג** ואכלו אותם אשר כופר בהם מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין אלא רצה

הוא אוכלה רצה כהן אחר אוכלה ת"ל מצות תאכל במקום קדוש מצוה אלא לרב יצחק בר אבדימי דאמר אבא שאול היא הכא מאי תרי גוויי איכא וכי תימא רצה לתאבון אוכלה רצה אכילה גסה אוכלה אכילה גסה מי שמה אכילה והאמר ר"ל האוכל אכילה גסה ביוה"כ פטור מלא תעונה אלא רצה מצוה אוכלה רצה חמץ אוכלה והכתיב [\[ויקרא ו-י\]](#) לא תאפה חמץ חלקם ואמר ריש לקיש ואפילו חלקם לא תאפה חמץ אלא רצה מצוה אוכלה רצה חלוט אוכלה האי חלוט היכי דמי אי מצוה היא הא מצוה היא ואי לא מצוה היא מצות אמר רחמנא לא לעולם אימא לך מצוה היא ולהכי תנא ביה קרא לעכב אלא חלוט מצוה היא דקאמרינן למאי הלכתא לומר שאדם יוצא בה ידי חובתו בפסח אע"פ דחלטיה מעיקרא כיון דהדר אפייה בתנור לחם עוני קרינא ביה ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח: [מתני'](#) החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחין לנחלה ואם יש שם אב נכסים של אב הכונס את יבמתו זכה בנכסים של אחיו ר' יהודה אומר בין כך ובין כך אם יש שם אב נכסים של אב: [גמ'](#) פשיטא סד"א חליצה במקום יבום קיימא ונשקול כולהו נכסי קמ"ל אי הכי הרי הוא כאחד מן האחים אינו אלא כאחד מן האחים מיבעי ליה אלא סד"א הואיל ואפסדה מיבום לקנסיה קמ"ל: אם יש שם אב: דאמר מר אב קודם לכל יוצאי ירכו: הכונס את יבמתו וכו': מ"ט [\[דברים כה-ו\]](#) יקום על שם אחיו אמר רחמנא והרי קם: ר' יהודה אומר וכו': אמר עולא הלכה כר' יהודה וכן א"ר יצחק נפחא הלכה כר' יהודה ואמר עולא ואיתימא ר' יצחק נפחא מ"ט דר' יהודה דכתיב [\[דברים כה-ו\]](#) והיה הבכור אשר תלד כבכור מה בכור אין לו בחיי האב אף האי נמי אין לו בחיי האב אי מה בכור נוטל פי שנים לאחר מיתת האב אף האי נוטל פי שנים לאחר מיתת האב מידי יקום על שם אביו כתיב יקום על שם אחיו כתיב ולא על שם אביו אימא היכא דליכא אב דלשקול נחלה תתקיים מצות יבום היכא דאיכא אב [דלא] שקיל נחלה לא תתקיים מצות יבום מידי יבום בנחלה תלה רחמנא יבומי מיבמי ואי איכא נחלה שקולי ואי לא לא שקיל יתיב ר' חנינא קרא קמיה דר' ינאי ויתיב וקאמר הלכה כר' יהודה א"ל פוק קרי קרייך לברא אין הלכה כר' יהודה תני תנא קמיה דרב נחמן אין הלכה כר' יהודה א"ל אלא כמאן כרבנן פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים א"ל אסמייה א"ל לא את הלכה אתנייך ומוקשה הוא דאקשי לך ואפכת ולמאי דאפכת שפיר אפכת: [מתני'](#) החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו

[רש"י](#) שבתחלה. קודם שהוקדשה מנחה זו היתה עליו בכלל היתר: ונאסרה. כשהוקדשה וחזרה והותרה בהקטרת הקומץ: יכול תחזור וכו'. כדמפרש: בשלמא לרבא דאמר רבנן היא. ומנחה קתני ולא קתני למנחה: ה"ק כו' ואכלו אותם. את הקדשים אשר כופר בהם כי היכי דתהוי כפרה שלימה: רצה הוא. כהן שעבד עבודתה: אלא לרב יצחק. דתני למנחה ואבא שאול היא: הכא מאי תרי גוויי איכא. דקא ממעט הנא יכול תחזור להיתירה הראשון ת"ל ללא והא ליכא למימר תחזור להיתירה הראשון רצה לשם מנחה אוכלה רצה שלא לשם מנחה אוכלה ת"ל ללא דהא כל כמה דבעי ליכלה דהתם הוא כי בעיל שלא לשם מנחה פגע בערובה אבל הכא מאי קעביד וע"כ בתרי גוויי בעיאל לאוקמי דומיא דרישא: אכילה גסה מי מקריא אכילה והאמר ר"ל כו'. וכיון דלאו אכילה היא מואכלו אהרן ובניו דרישא נפקא: פטור. דלא עבר על אשר לא תעונה שאף זה עינוי הוא שמזיק את עצמו: אלא. תרי גוויי הכי תיבעי למימר רצה מנחה אוכלה רצה חמץ אוכלה ת"ל מנחה תאכל ולא חמץ: לא תאפה חמץ חלקם נהתי אותה. להכי סמיך חלקם ללא תאפה חמץ לומר אפי' שירי מנחה שהם חלקם של כהנים לא תאפה חמץ ומהתם נפקא: חלוט. ברותחים: רצה חלוט אוכלה. ת"ל מנחה ולא חלוט: אי מנחה היא מנחה היא. והיכי מימעטי ממשמעות דמנחה תאכל: ואי לאו מנחה היא מנחה אמר רחמנא. בשירי מנחת חובה דכתיב בלו את אהרן ואכלוה מנחה וה"ה לשאר מנחות ולמה לי מנחה תאכל: מתני' הרי הוא כאחד כו'. ולא הפסיד חלקו בנכסי אחיו: זכה בנכסי האח. ואפילו גירסה למחר: גמ' פשיטא. דלא חיבד זכותו: מהו דתימא. כלומר לאו לאשמועינן דלא חיבד זכותו וכו' ה"ג אלא סלקא דעתך

אמינא ליקנסיה הואיל ואפסדה מייבום. שפסלה על האחיו: אף האי נמי. לאחר מיתת האב אם מת האב לאחר יבומו של זה מודה ר"י דנוטל זה חלקו וחלק אחיו: על אם אחיו כתיב. ולא על אם אביו כתיב וכיון דבשעה שקם על אם אחיו לא שקל תו לא שקיל ולא שקיל השתא לא מנכסי אחיו שקיל אלא מנכסי אביו דהא ירתינהו: היכא דאיכא אב לא שקיל. יבם נחלה לא תתקיים מצות יבום: איסמייה. לכולה מתני' דמשנה שאינה כריכה היא: אמר ליה לא. תסמייה דאת הלכה כרבי יהודה אתנייך ומשנה כריכה הוא: ומיקשה הוא דקשיא לך. היכי שביק רבנן ועביד כרבי יהודה ואפכת לה ופיר עבדת לאפכת לה: מתני' אסור בקרובותיה. כאילו היא אשתו וכל קרובות הנאסרות מחמת אשה גמורה אסורות מדרבנן בחלוליה: (כ"ז)

תוספות רצה כהן אחר אוכלה. והא דדרשינן בפ"ב דקדושין (דף נג.) לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו היינו של אותו משמר או של אותו בית אב א"נ הכא מרבו [ילפינן] דכהן המקריב צריך שיאכל ממנה ולא כולה: מאי תרי גוויי איכא. דליכא למימר רצה לשם סעודה אוכלה רצה לשם מצוה דאין צריך שיתכוין לשם מצוה אלא שלא יהא אוכלה אכילה גסה: אכילה גסה ביה"כ פטור. וא"ת דאמר בפרק מי שאמר הריני נזיר (נזיר דף כג. ושם) כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם (הושע יד) משל לב' בני אדם שצלו פסחיהן אחד אכלו לשם פסחו ואחד אכלו אכילה גסה ומשמע התם דתרווייהו נפקי אלמא הוא אכילה וי"ל דתרי ענייני אכילה גסה הם: מצות אמר רחמנא. פי' בקונט' ואכלוה מצות אצל המזבח וגו' ובשמיני של מלואים כתיב ואפילו לשמואל דאמר בריש הקומץ רבה (מנחות דף יט:) דלא ילפינן דורות משעה שמא הכא איכא שום יתור: שנה בה קרא לעכב. הך דהכא לא הוי כמו שנה עליו הכתוב לעכב דעלמא דמהיכא תיתי לעכב דדלמא למצוה הוא דאמר רחמנא דלא ליעבד חלוט אלא לעכב כלומר דבעינן מצה מעלייתא ולא חלוט. כיון דהדר אפייה בתנור. או באילפס לחם איקרי ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח והא דאמר בפ' כל שעה (פסחים דף לו:) לחם עוני פרט לחלוט ואשישה אר"ת דהתם בלא הדר אפייה בתנור ועוד אר"ת דהתם בחלוט גדול דומיא דאשישה ולא חשיב לחם עוני לפי שהוא גדול ולא משום דחלוט א"נ התם בבלילתו קשה והכא בבלילתו רכה כגון סופגנין או חלת המשרת דמפרש התם דהיינו חלוט של בעלי בתים דלא מחייב בחלה ולא חשיב לחם אלא על ידי אפיה ולהכי חשיב שפיר לחם עוני אע"ג דחלטיה אבל בלילתו עבה מיפסל לעשות דחשיב לחם עשירות אפי' לא הדר אפייה ובפ' כל שעה (שם ד"ה פרט) הארכת: (תוספות)

רשב"א חי לאו מנה היא מצות אמר רחמנא וכו'. תמיהא לי אמאי שביקיה ללא תאפה חמץ דנקט ברישא והוה ליה למימר חי לאו מנה היא לא תאפה חמץ אמר רחמנא. וניחא לי דחמץ משמע חמץ ברור, וחלוט אפילו המלא לומר שאינה מנה חמץ ברור אינו, (עיי' פסחים ל, ב שאין החלוט מחמץ). להכי נקט מצות אמר רחמנא כלומר מנה ברורה. כיון דהדר אפייה בתנור או באלפס. פירוש דהא מדאכטריך רחמנא בכל כלל המנחות למעוטי חלוט (מנחות נג, א) שמע מינה דלחם הוא ואפילו הדר אפייה באלפס, דהא במנחות מנחת מאפה תנור איכא ומנחת מרחשת ומנחת מחבת איכא. יקום על אם אחיו אמר רחמנא והרי קם. כלומר ואף על פי שפירש מיד אחר כניסה וכמו שפרש"י (במשנה ד"ה זכה). ירושלמי (ה"ז) היו שהי יבמות עשה מאמר בזו ובעל לזו מה נפשך אם במאמר יזכה אם בביאה יזכה אמר ר' יוסי מאחר שאינו יכול לקיים את אחת מהן לא זכה בנכסי אחיו ע"כ בירושלמי. ולא אמרינן ככי הא הרי קם, ואינו דומה למשנתנו ששנינו הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו, כלומר אף על פי שגירש מיד, דשאני התם דהרי קם ואלו רכה לקיים יקיים, אבל הכא דאינו רשאי לקיים לא (ועיי' ריטב"א). ואלא כמאן כרבנן פשיטא. תמיהא לי מלתא דפסקו בה עולא ור' יוחנן נפקא כר' יהודה מאן דפסיק כרבנן מתמהינן עליה פשיטא. ובירושלמי (שם) נמי פסקו כר' יהודה רב ור' יהושע בן לוי ור' הושעיא. ונראה לי דרב נחמן משום דתנא תנא קמיה אין הלכה כר' יהודה ולא תנא תנא הלכה כרבנן ארגיש ביה דאיהו לא הוה דאיכא מאן דפסק כר' יהודה ואיהו איפכא תני לה משום דקשיא ליה כדמפרש ואזיל, ומשום הכי אמר ליה למאי דסבירא לך למאי איצטריכו למיפסק הלכה כרבנן פשיטא, אלא לדידך הלכה אתנייך ואת הוא דאפכת ולמאי דאפכת שפיר אפכת. (רשב"א)

הוא אסור באמה ובאם אביה ובבתה ובבת בתה ובבת בנה ובאחותה בזמן שהיא קיימת והאחין מותרין והיא אסורה באביו ובאבי אביו ובבנו ובבן בנו באחיו ובבן אחיו מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו ואסור בצרת קרובת חלוצתו: **גמ'** איבעיא להו גזרו שניות בחלוצה או לא בערוה דאורייתא גזרו בהו רבנן שניות בחלוצה לא גזרו רבנן שניות או דלמא לא שנת ת"ש הוא אסור באמה ובאם אמה ואילו אם אם אמה לא קתני דלמא היינו טעמא דלא תני משום דקבעי למיתני סיפא והאחין מותרין ואי תנא אם אם אמה ה"א האחין מותרין דוקא באם אם אמה אבל באם אמה ובאמה לא וליתני אם אם אמה וליתני האחין מותרין בכלן קשיא ת"ש היא אסורה באביו ובאבי אביו קתני מיהא אבי אביו מאי לאו משום חולץ דהויא לה כלת בנו לא משום מיתנא לה כלת בנו ת"ש ובבן בנו מאי לאו משום חולץ דהויא לה (משום) אשת אבי אביו לא משום מיתנא והויא לה אשת אחי אבי אביו הא אמימר מכשר באשת אחי אבי אביו אמימר מוקי לה בבר ברא דסבא אי הכי היינו אחיו ובן אחיו תנא אחיו מן האב וקתני אחיו מן האם ת"ש דתני ר' חייא ארבע מדברי תורה וארבע מדברי סופרים אב ובנו אחיו ובן אחיו מדברי תורה אבי אביו ואמו בן בנו ובן בתו מד"ס קתני מיהא אבי אביו מאי לאו משום חולץ דהויא לה כלת בנו לא משום מיתנא דהויא לה כלת בנו ת"ש אבי אמו מאי לאו משום חולץ דהויא לה כלת בתו לא משום מיתנא דהויא לה כלת בתו ת"ש ובן בנו מאי לאו משום חולץ דהויא לה אשת אבי אביו לא משום מיתנא דהויא לה אשת אחי אבי אביו והא אמימר מכשר באשת אחי אבי אביו אמימר מוקים לה משום חולץ וקסבר גזרו שניות בחלוצה ת"ש ובבן בתו מאי לאו משום חולץ דהויא לה אשת אבי אמו לא משום מיתנא דהויא לה אשת אחי אבי אמו והא גבי שניות דערוה לא גזרו אלא לאו משום חולץ ושמע מינה גזרו שניות בחלוצה שמע מינה: מותר אדם וכו': אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל הבא על צרת חלוצה הולד ממזר מאי טעמא באיסורה קיימא אמר רב יוסף אף אנן נמי תנינא מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו אי אמרת בשלמא צרה אבראי משום הכי מותר באחותה אלא אי אמרת צרה כחלוצה דמיא אמאי מותר לימא תיהוי תיובתא דרבי יוחנן דאמר בין הוא בין אחין אין חייבין לא על החלוצה כרת ולא על צרתה כרת אמר לך רבי יוחנן ותסברא אחות חלוצה דאורייתא והאמר ר"ל כאן שנה רבי אחות גרושה מדברי תורה אחות חלוצה מדברי סופרים מאי שנת הא ומהי שנת הא

רש"י הוא אסור כו'. כל הנך עריות לאורייתא נינהו באשתו וגזרינהו רבנן בחלוצתו: בזמן שהיא קיימת. ארחותה קאי ולא אשאר עריות: באביו. משום כלתו: ובאבי אביו. משום כלת בנו וע"ג דבאשתו גמורה אין אסורה לאבי אביו אלא מדברי סופרים דהא כלת בנו משניות דרבנן היא ואפילו הכי גזרו רבנן נמי בחלוצה: בבנו. משום אשת אב: בבן בנו. משום אשת אביו שהיא מן השניות: באחיו. משום אשת אח: בבן אחיו. משום אשת אחי אביו: מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו. ולא אמרינן צרה כחלוצה ואסור בקרובותיה: ואסור בצרת קרובת חלוצתו. ראובן חלץ ללחא ורחל נשואה לנכרי וכה כרה ומת הנכרי אסורה הכרה לראובן וטעמא מפרש בגמרא: גמ' גזרו שניות בחלוצה או לא. כגון אם אם אמה ואם אם אביה דגבי אשתו מיתסרו עליה משום שניות כדתני רבי חייא בפרק כילד (לעיל דף כב). רביעי שבתמו ושבחמותו שניה הכל מאי: בערוה דאורייתא. כלומר באשתו דאמה ואם אמה הוה ערוה דאורייתא גזרו רבנן שניות אבל בחלוצה דאפילו עריות ידעה דרבנן לא גזרו שניות בהן: או דלמא לא שנת. וממתני' לא דייק דקתני היא אסורה באבי אביו משום כלת בנו דהוי שניה הא קמייטין לה לקמן עלה דהא מילתא ומדחי ליה למימר לאו משום חולץ אלא בשביל

המת שהיתה זו אשתו גמורה לפיכך אבי אביו אסור בה משום כלת בנו: ה"א האחין מותרין. לא קאי אלא
אחם אם אמה דלא גזרו שניות בזיקה אבל אמה ואם אמה דהוה להו עריות דאורייתא לגבי אשה גמורה לא
משתרו אחין דגזרו עריות בזיקה ואפי' לאחר חליצה נימא דאיהו שליחותיהו עבד משום הכי לא תנייה:
ת"ש מבן בנו מאי לאו משום חולץ דהוי ליה אשת אבי אביו. והיא מן השניות: לא משום מיתנא. שהיתה זו
אשתו גמורה ואסורה על בן בנו של חולץ דהויא לה אשת אחי אבי אביו וקס"ד דהא נמי משניות היא: והא
אמימר מכשר כו'. בפרק כימד (לעיל דף כא:): אמימר מוקי לה. להאי בן בנו דמתני' אבא אביהו של מת
וחולץ דתנא ברישא דקתני היא אסורה באביו והדר תני ובבנו של אביו שהוא אחי המת והחולץ וקמה עליה
בלא יבמה משחלץ לה האחד ולבן בנו של אביהם דהויא ליה אשת אחי אביו: וקתני אחין מן האם. שהיה זה
אחיו מן האם או בן אחיו מן האם ולא משום חולץ דא"כ הויא לה שניות בחלוץ דהא ליתא אלא אשת
אחי האב מן האם והא שניות תנינן לה אלא משום מיתנא דהוי שניה משום ערוה דאורייתא דאשתו
מעלייתא הוה וכגון שהיו היבם והחולץ אחין מן האב ומן האם ולשניהם אח מן האם שלא מן האב: דתני
רבי חיילא. בחלוץ: ארבע מדברי תורה. כלומר לגבי אשתו הויין דאורייתא: אב. של חולץ אסור בה מן
התורה מפני המת דהויא ליה כלתו של אב: ובנו. של חולץ שהיה המת אחי אביו וערוה היא לגביה: ואחיו.
של חולץ דהוה נמי אחי המת וקם ליה בלא יבנה: ובן אחיו. של חולץ שהיה המת אחי אביו: אבי אביו. משום
כלת בנו: ואבי אמו. משום כלת בתו: ובן בנו. קס"ד משום חולץ דהויא ליה אשת אבי אביו: ובן בתו: דהויא
ליה אשת אבי אמו וכל הנך שניות נינהו: הכי גרסינן ת"ש ובאבי אמו מאי לאו משום חולץ דהויא ליה כלת
בתו לא משום מיתנא דהויא ליה כלת בתו וכגון שהיו אחין אף מן האם: אמימר מוקי לה. ודאי כדקאמרת
משום חולץ וקסבר גזרו שניות בחלוץ אבל מאן דאסר באשת אחי אבי האב מאי לאוקמי משום מיתנא
ותיבעי לך אי גזרו שניות בחלוץ או לא: באיסורה קיימא. חלוץ היא דקיימא בלא יבנה ותו לא אבל ארטה
קיימא עליה באיסור אשת אח בכרת והולד ממזר: אי אמרת בשלמא כרה אבראי קיימא. באיסורא קמא
ולא אמרינן חלוץ שליחותא דידה עבדא: משום הכי שרי באחותה. דלאו אחות חלוץ היא ולגבי דידה נמי
כיון דחלוץ לאו שליחות דידה עבדא לא משויא ליה בלא יבנה אלא באיסורא קמא קיימא: אלא אי אמרת
כרה כחלוץ דמיא. דחלוץ שליחותא דידה עבדא ומשוי לה בלא יבנה א"כ הויא לה כרה כחלוץ ואמאי
שרי באחותה: דר' יוחנן. בפרק קמא (לעיל י:): ולא על כרתה כרת. החולץ ליבמתו וחזר ובא הוא או אחד
מן האחין על כרתה: ותסברא. דהא ראייה דרב יוסף דאיתי ממתינתין ראייה היא וכי חלוץ גופא דאורייתא
(דרבנן היא) דכי אמרינן כרה כחלוץ יאסר באחות הכרה: והאמר ר"ל. לקמן אמתניתין דלקמן: כאן שנה
רבי. במשנה זו למדנו רבי אחות גרושה מדברי תורה וכו' ולקמן מפרש לה וכיון דאחות חלוץ גופא דרבנן
בחלוץ גזור באחותה בלתי לא גזור: מאי שנא. רישא קרובת כרת חלוץ דשריא ומאי שנא סיפא כרת קרובת
חלוץ ששתיהן נכריות היא וכרתה נשואות לנכרי וקתני אסור: (קס"ה)

תוספות אבל אמה ואם אמה לא. והא דתנן בפרק ב' (לעיל כג:): אחד חולץ ואחד מייבם אלמא שרי באחותה
שאני התם משום דאימור דידיה איתרמי ליה והא נמי דתנן לקמן בפרקין (דף מא.). החולץ ליבמתו ונשא
אחיו את אחותה היינו דיעבד: וליתני אחין מותרין בכולן קשיא. הא דלא קאמר אלא שמע מינה דלא גזרו
שניות בחלוץ היינו משום דלקמן מסיק דגזרו ולא שייך לשנויי תנא ושייר כיון דלא תנא שום שניה אלא
הני דאורייתא לחוד: אמימר מוקי לה כו'. כל סוגיא דשמעתין דלא כאמימר כדפרשתי לעיל (דף כא: ד"ה
אמימר): בבן בתו לאו משום חולץ. לא בעי לאוקמי בבן בתו דסבא דומיא דבן בנו דלא מיירי בבן בנו דסבא
דא"כ הויא ליה אשת אחי אביו דאורייתא: שמע מינה גזרו שניות בחלוץ. והא דלא תני במתינתין אבי
אמו ובן בתו משום דתנא ושייר ומיהו רבי חיילא דקתני מנינא קשה דלא תנא בן אחותו ובן אחיו מן האם
ויש לומר דלא תנא אלא ארבע כנגד ארבע של דברי תורה: (תוספות)

מתניתין: מותר אדם בקרובת ארת חלואתו ואסור בצרת חלואתו. פירש רש"י ז"ל כגון שהיה לאה נשואה לראובן ורחל אחותה נשואה לכרי לעלמא וכו' אשה אחרת כיון שחלץ שמעון ללאה יבמתו נאסרה ברחל וצרתה. והקשו עליו (עיי' רמב"ז) דאם כן מצינו ארה שלא במקום מוצא וקיימא לן דאין ארה אלא מאחר כדאמרין בריש מכלתין (ה, א). ועוד דאפילו הלכה חלואה ענמה ונשאת לאחר וכו' אשה אחרת ומת ארתה ודאי שריא ללא עדיפא חלואה מגרושה וצרת גרושה מישרא שריא, ומעתה ארת דן קל וחומר לקרובת חלואת ארה חלואה שלא במקום מוצא שריא ארת קרובה חלואה לא כל סבן. אלא הכי פירשו כגון שהיה לאה נשואה לראובן ורחל אחותה וזלפה נשואות לשמעון אחיו ומת ראובן וחלץ לה יהודה מעתה רחל אחותה אסורה לו וצרתה עמה והכי איתא בפרק ד' אחין (כז, א). אמרימר מוקי לה בצר ברא דחולץ וקסבר גזרו שניות בחליטה. והא ללא מוקי לה בצר ברא דסבא כדמוקי בנו וכן בנו דמתניתין, משום דאינהו דאורייתא נינהו ור' חייא בשניות תני להו. ועוד דהא תני אחיו וכן אחיו ואי אפשר כן לומר דהיינו אחין מן האם כדמתרין בהנהו דמתניתין משום דדברי תורה קרי להו דבר' חייא. כך היא גירסת הספרים וכן בספרי הגאונים ז"ל מאי שניא רישא ומאי שניא סיפא הך דאזלא בהדה לבי דינא גזרי בה רבנן הך דלא אזלא בהדה לבי דינא לא גזרו בה רבנן. וכן גרש"י ז"ל ופירש הוא ז"ל כשלא חולאת הולכת עמה רחל אחותה וסבורין העם לומר שרחל הוא שחלץ ואם בא לישא ארת רחל יאמרו ארת חלואה מותרת אבל כשלא חולאת אין זלפה ארתה הולכת עמה, ולפי אס בא לישא ארות זלפה לא אמרינן שאחות חלואה נסיב. ואף ר"ח ז"ל כן פירש. ואינו מחוור דאם כן אחות חלואה תאסר לעולם, דהא ארו למימר שזו היא חלואתו, וחלואה חוזרת לחולץ ואנן תנו אחותה בזמן שהיא קיימת. ויש מרצים דכל דתקון כעין דאורייתא תקון ואי אפשר להחמיר ולאסור בחלואה טפי מבגרושה, ואלו אחות גרושהו לאחר מיתת גרושה שריא. ורבותינו בעלי התוס' ז"ל (מא, א בד"ה הך) גורסין הך דאזלא בהדה לבי דינא והך דלא אזלא בהדה לבי דינא, כלומר לאה שהלכה עמו לבית דין ונעשה בה מעשה גזרו בה לאסור קרובותיה, אבל ארה דידה ללא אזלה לבית דין ולא נעשה בה מעשה לא גזרו לאסור קרובותיה, אבל ארה דידה ללא אזלה לבית דין ולא נעשה בה מעשה לא גזרו לאסור קרובותיה. ולפי פירוש זה נראה ללא גרסין מאי שניא רישא ומאי שניא סיפא דברייתא דהיינו מותר אדם בקרובת ארת חלואתו מאי רישא וסיפא איכא אלא ה"ג מאי שניא ואמאי דסליק מינה קאי דמדקא דחיינו ותסברא חליטה דאורייתא היא קא מהדר ומאי שניא ללא גזרינן בה כדגזרינן בחליטה ענמה. ואי נמי יש לעמוד גירסת הספרים וה"ק מאי שניא רישא דרישא החולץ ליבמתו אסור בקרובותיה, ומאי שניא סיפא דרישא דהיינו מותר אדם בקרובת ארת חלואתו. ולענין הבא על ארת חלואה פסק רבינו אלפסי ז"ל כר' יוחנן דר' יוחנן וריש לקיש קיימא לן כר' יוחנן בר מהני תלת דאמרין לעיל (לו, ב) ואף על גב דקאי שמואל הכא כריש לקיש, הא איפלוגו עלה רב אחא ורבינא בריש פרק קמא (י, ב) חד אמר בצרת כריש לקיש אחד בעשה כר' יוחנן, וקיימא לן בכל התורה כולה כרבינא לקולא, ואף על גב דרב אשי קאי תמס כריש לקיש, רבינא דבהדי אב אחא קיימא לן כותיה אפילו לגבי רב אשי דבתרא הוא. וכך כתבו רבותינו בעלי התוס' ז"ל וכן כתב הרב בעל ההלכות ז"ל, ור"ח ז"ל כן פסק בפרקין. קמא (והר"א אב ב"ד) ווהראב"ד, עפ"י רמב"ן בחי' ובספר הזכות ז"ל פסק כרב אשי. (רשב"א)

הך דאזלא בהדה לבי דינא גזרו בהו רבנן האי דלא אזלא בהדה לבי דינא לא גזרו בהו רבנן: **מתני'**
 החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת ולא מתיבמת וכן המגרש את אשתו ונשא אחיו
 את אחותה ומת הרי זו פטורה שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה משום רבי יהודה בן בתירא

אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך מעשה חלץ לה אחיו או כנסה יכנס את אשתו מתה היבמה יכנס את אשתו מת יבם יוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה: **גמ'** מאי וכן אימא אבל המגרש אמר ריש לקיש כאן שנה רבי אבות גרושה מדברי תורה אבות חלוצה מדברי סופרים: שומרת יבם שקידש וכו': אמר שמואל הלכה כדברי רבי יהודה בן בתירא איבעיא להו מתה אשתו מהו ביבמתו רב ורבי חנינא דאמרי תרוייהו מתה אשתו מותר ביבמתו שמואל ורב אסי דאמרי תרוייהו מתה אשתו אסור ביבמתו אמר רבא מאי טעמא דרב משום דהואי יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירה הראשון מתיב רב המנונא ג' אחין ב' נשואין ב' אחיות ואחד מופנה מת אחד מבעלי אחיות ועשה בה מופנה מאמר ואחר כך מת אחיו השני ואחר כך מתה אשתו אחריו אותה יבמה חולצת ולא מתיבמת ואמאי תיהוי כיבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירה הראשון אישתיק לבתר דנפק אמר אמאי לא אמרת ליה רבי אלעזר היא דאמר כיון שעמדה עליו שעה אחת באיסור נאסרה עליו עולמית הדר אמר אימור דא"ר אלעזר היכא דלא חזיא בשעת נפילה אבל היכא דחזיא בשעת נפילה מי אמר הדר אמר אין והתניא רבי אלעזר אומר מתה יבמתו מותר באשתו מתה אשתו יבמה חולצת ולא מתיבמת לימא שמואל ורב אסי דאמרי כר' אלעזר אפי' תימא כרבנן עד כאן לא קמיפלגי רבנן עליה דרבי אלעזר אלא משום דמנפילה ואילך לא מיתסר עלייהו אבל הכא דאיתסר אפילו רבנן מודו: **מתני'** היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיש לה שלשה חדשים וכן כל שאר הנשים לא יתארסו ולא ינשאו עד שיהו להן שלשה חדשים אחד בתולות ואחד בעולות אחד גרושות ואחד אלמנות אחד נשואות ואחד ארוסות רבי יהודה אומר הנשואות יתארסו והארוסות ינשאו חוץ מן הארוסות שביהודה מפני שלבו גס בה ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה

רש"י הך דאזלח בהדה לבי דינא. כשלא חולצת מוליכה אחותה עמה לב"ד וכ"ע לא ידעי הי מנייהו יבמתו ואיכא דסבר דלרחל חלץ וכי נסיב צרת רחל דהיינו צרת קרובת חלוצתו אמרי צרת חלוצתו נסיב דאינהו סברי שרחל וצרתה נסי אחיו הוה שהרי חלץ לרחל: האי דלא אזלח בהדה לבי דינא. כשהיבמה חולצת אין צרתה הולכת עמה הלכך כי נסיב אחות צרה לא אמרינן אחות חלוצתו נסיב: מתני' ולא מתייבמת. דהויא לה אחות חלוצתו ומיהו מחליצה לא מפטרך דמדאוריית' רמיא קמיה ואע"ג דאחותה קיימת דאחות חלוצה אינה אלא מדברי סופרים: וכן המגרש. בגמרא דעבי מאי וכן: פטורה. אף מן החליצה דיוצאה משום אחות אשה הואיל ואשתו קיימת ואחות גרושה מדברי תורה דכתיב (ויקרא יח) עליה בחייה כל שבחייה: שומרת יבם שקדש. אחד מן האחין את אחותה לאחר שנפלה זו לפנייה והזקקה לכולן: המתן. מלכנס דקא פגעת באחות זקוקה: עד שיעשה מעשה. שיכנסו האחין את היבמה או יחלוץ ותעקר זיקתה ממך: מתה היבמה יכנס את אשתו. דאפילו כנסה ומתה מותר באחותה: מת היבם. ולא נותר לו אח אלא זה: זאת אשת אחיו בחליצה. אבל יבומי לא דאחות גרושה היא: גמ' הלכה כרבי יהודה. דיך זיקה ואלימא למיסרך עליו: מהו ביבמתו. מי אמרינן כיון דמתה פקע איסור אשתו אפי' או ללמא אע"ג דפקע איסור אחות אשה קם עליה באיסור אשת אח הואיל ונאסרה עליו שעה אחת בשעה שהיתה זקוקה ליבם ואין חני קורא בה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה עולמית עליו: מ"ט דרב. דשרי הרי נאסרה עליו שעה אחת: שהותרה. בשעת נפילתה: נאסרה. כשקידש זה אחותה: ואח"כ מת אחיו. הב' ונפלה אחותה ואסרתה לראשונה עליו משום אחות זקוקה ואע"ג דעבד בה מאמר דתנן בפ' ארבעה אחין ב"ה אומרים אוי לו על אשתו ואוי לו על אשת אחיו: ואח"כ מתה אשתו של שני אחיו. ונשארה בעלת מאמר זו: ר' אלעזר היא. בפרק ב"ש המגרש את האשה והחזירה מותרת ליבם רבי אלעזר אוסר הואיל ועמדה עליו שעה אחת באיסור גרושה אח: דבשעת נפילה לא איתחזאי. דמקמי נפילה איתסר עליה: מתה יבמתו. אמקדש אחות יבמתו קאי: חולצתה. כשמואל ורב אסי: עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אלעזר. בפרק בית שמאי אלא גבי מגרש

אשה והחזירה משום דמנפילה ואילך לא איתסרא עליה ואיסור שבחיי אחיו לא מהני השתא דליכא למימר אין אני קורא בה בשעת נפילה ללאו בשעת נפילה הואי אבל בצרייתא דמקדש אחות יבמהו דמנפילה ואילך איתסרא עליה והרי אין אני קורא בה בשעת זיקת יבום יבמה יבא עליה לא פליגי: מתני' לא תחלוץ. מפרש טעמא בגמרא: בתולות ובעולות ארוכות ונשואות. בגמרא בעי מאי הפרש איכא בין בתולות לארוכות בין נשואות לבעולות: הנשואות יתארו. דטעמא משום להבחין בין זרע ראשון לזרע שני הוא שלא תלך ספק בן ט' לראשון ספק בן ז' לאחרון ובאירוסין ליכא למימר הכי: והארוכות ינשאו. מיד דהא לא איעברא מן הראשון: חוץ מארוסה שביהודה. דתנן פרק קמא דכתובות (דף יב.) ביהודה היו מייחדים החתן והכלה קודם כניסתן לחופה כדי שיהא לבו גם כן כלומר רגיל ומלחח עמה שלא יהיו בושין זה מזה דבעילת מלכה הלכך חיישין דלמא בעיל: כל הנשים יתארו. רבי יוסי אנושאות קאי והכי (קא"ל ר' יהודה) כל הנשים נשואות יתארו כדקאמרת ולא גזרינן אירוסין אטו נשואין ומיהו דהא פליגנא עכך שלא חלקת בין אלמנה לגרושה והתרת אלמנה ליארס בתוך ימי אכלה ואנא סבירא לי אלמנה מן הנשואין לא תארס כל שלשים ימי אכלה: (כ"ז)

תוספות הך דאזלא בהדה לבי דינא. פי' בקונטרס כשלאה חולצת מוליכה רחל אחותה עמה לב"ד ואיכא דסברי שרחל חלצה ולהכי אסורה גם צרתה אפילו שתיהן נשואות לנכרי דאינהו סברי שרחל וצרתה נשי אחיו היו שהרי חלץ לרחל ותימה גדולה פירש דהא תנן במתניתין ובאחותה בזמן שהיא קיימת הא מתה שריא ותנן נמי לקמן (דף מט.) חלץ לה ומתה מותר באחותה ואמאי והא סברי שלאחותה חלץ ועוד דתנן האחין מותרין אע"ג דאזלי בהדיה לבי דינא ועוד דלא מיתסר צרה אלא דוקא במצוה כדאמרינן בפ' קמא (לעיל ח.) ולעיל בריש ארבעה אחין (דף כז. ושם) גבי התחיל באחיות מייתי לה למתני' דהכא דהיינו ששניהן נשואות לאחיו ופ"ה יש לישב קצת בנשואה לאחיו ולא לנכרי ונרא' לר"י דגרסי' הא דאזלא בהדיה לבי דינא פי' שהולכת לחלוץ וכיון דחלצה דמיא לגרושה טפי ואסרו גם צרת קרובתה כנשואה לאחין דדמיא לצרת ערוה אבל כשחולצת צרת לאה ולא לאה לא דמיא לאה לגרושה ואפילו רחל שהיא קרובת צרת חלוצה שריא ויש ספרים דלא גרסי לא בהדיה ולא בהדה אלא הא דאזלא לבי דינא והא דלא אזלא: יוציא את אשתו בגט. בפ' ארבעה אחין (לעיל כט.) לא בעי למימר דזו היא למעוטי הך דהכא דפשע כדפרישית לעיל: מתה אשתו מותר ביבמתו. ומתני' דקתני מתה יבמתו ולא נקט מתה אשתו דהוי רבותא טפי אידי דבעי למיתני מת היבם תנא נמי מתה היבמה: מאי טעמא דרב משום דהוי יבמה שהותרה. ואע"פ דבפ' ארבעה אחין (שם דף כז:) שרי רב אפילו לא הותרה לכתחלה דקאמר מתה הראשונה מותר בשניה היינו דוקא בזיקה דרבנן אבל הכא אחות אשה דאורייתא דוקא משום דהותרה: עשה בה מופנה מאמר. לא אצטריך אלא לאפוקי מב"ש דאמר (לעיל דף כט.) מאמר קונה קנין גמור אי נמי נקט עשה בה מאמר לאשמועינן דאע"ג דאין זיקת השניה גמורה אפילו הכי אוסרת את זו: ואמאי תיהוי יבמה שהותרה כו'. תימה דלא פריך מהך ברייתא לרב בריש פרק ארבעה אחין (לעיל דף כח.) ולישני דרבי אלעזר היא כדמשני הכא: הדר אמר אימור דאמר רבי אלעזר כו'. אכתי הוה מצי למימר דטעמא דר' אלעזר כדמפרש לקמן בפרק ב"ש (דף קט. ושם) אבל בהך ברייתא דלמא לא פליגי: (תוספות)

רשב"א מתניתין: שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה משום ר' יהודה בן בתירא אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה. אחיך הגדול (כ"ה במשניות מ"ט) לאו דוקא דהוא הדין לגדול שקדש שאומרים לו המתן עד שיעשה אחד משאר האחין מעשה. וגדול נקט מסתברא לרבנותא נקטיה לומר דאף על גב דקאי גדול למנה עליה רמיא, אפילו הכי יש זיקה לשאר האחין, וקטן נמי אינו יכול לכנוס עד שיעשה אחיו הגדול מעשה ויסלק זיקתו של זה. וכבר כתבתי בריש פרק כילד ית, ב ד"ה אומרים לו) למה מזקינן אותו להמתין ומה הפרש בין קדושין לנשואין כשם שנשואין מפקיעין זיקתו קדושין יפקיעו. וכת"י: ובסוף המסכתא הארכתי בזה, ונמצא לפנינו להלן. עוד אני חוזר לאותה ששנינו בפרק החולץ שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה משום רבי יהודה בן בתירא אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה, ואיכא למידק מאי שנא ארוסין ומאי שנא נשואין מכיון דקדשה אשתו לאורייתא היא ותלא הלזו משום אחות אשה. ועוד דבפרק ד' אחין (כט, ב) משמע דקדושין דעלמא דכתר זיקה לחו דחיה גמורה היבמה, דאמרינן התם ואי סלקא דעתין דמאמר לבית שמאי קונה קנין גמור זה יעשה מאמר ויקנה זה יעשה מאמר

ויקנה, אלמא קדושין דעלמא דבתר זיקה דקונה קנין גמור דוחין ביבמה דחיה גמורה. וכי תימא דלמא התם משום דסבירא להו לבית שמאי אין זיקה, דלמאן דאמר אין זיקה ודאי קדושין נמי דוחין ביבמה דחתנן בפרק בית שמאי (קטו, ב) רבן גמליאל אומר אם מאנה מאנה ואם לאו תמחין עד שתגדיל ותלא הלזו משום אחות אשה, ואתמר עלה בגמרא קסבר רבן גמליאל המקדש אחות יבמה נפטרה יבמה והלכה לה. ואמרין לה בריש פרק כיצד (עגה, א) דטעמא דרבנן גמליאל משום דקסבר אין זיקה. הא ודאי ליתא, דלבית שמאי יש זיקה סבירא להו דחתנן (לעיל כו, א) ברישא הרי אלו חוללות ולא מתיבמות, ואם איתה זה יכנוס וזה יכנוס וכדאמרין בריש פרק כיצד (יה, א) ואי אמרת קסבר ר' מאיר אין זיקה הני מתרי בתי קא אתיין הא ליבס חדא והא ליבס חדא. ותירא בתוס' (לעיל יח, ב ד"ה אומרים) דלעולם טעמייהו דבית שמאי משום דקא סברי אין זיקה כדאמרן, והא דקא תני רישא הרי אלו חוללות ולא מתיבמות, משום דקא סברי אסור לבטל מלת יבמין. ודחקו עגמן לומר דהא דאמרין זה יעשה מאמר ויקנה זה יעשה מאמר ויקנה ולא חיישין לבטול מלת יבמין הכי האמר, לישו אינהו ואינהו שליה וליפגע שליה בשליח דתו ליכא משום ביטול מלת יבמין, דבבת אחת מיקדשן. ואינו נראה דאי טעמא משום דאסור לבטל מלת יבמין כי שו שליה מאי הו הא איכא למיגזר אטו מיבס האי לחודיה ודמיבס איהו מיית אידך ומיבטל מלת יבמין דאמרין פרק כיצד (יה, א) קסבר ר' מאיר אסור לבטל מלת יבמין דלמא אדמיבס האי מיית אידך וקא בטלה מלת יבמין, וכי תימא שאני הכא דלחופי לא חיישין, התם נמי אי לא חיישת לאיחלופי ליחלוץ היא לחדא וליבס אידך, והו ליכא משום ביטול מלת יבמין. אלא דודאי חיישין דלמא מיבס ברישא כו' וכמו שפירש רש"י ז"ל (שם ד"ה לעולם). ומסתברא לי דודאי דינא הכי דאין אירוסין דבתר זיקה דוחין ביבמה דחיה גמורה למאן דאמר יש זיקה, והיינו דתנן אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה, ותנן נמי מת היבס מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה. ומיהו משמע דוקא מדרבנן בעלמא וכדבעינן למכתב קמן (בסוד"ה ומיהו וד"ה ואיכא למימר) בס"ד. והא דאמרין (לעיל כט, ב) ואי סלקא דעתין מאמר לבית שמאי קונה קנין גמור, לאו קנין גמור כקדושין דעלמא האמר, אלא קנין גמור כביאה ליבוס ולפטור בגט האמר, וכדאמרין התם בהדיא לא תימא מאמר לבית שמאי קונה קנין גמור ומפטור לה בגיטא, אלמא קנין גמור כביאה באמר, וכדבעי נמי רבה התם מאמר לבית שמאי אירוסין עושה או נשואין עושה וכדאיתין למפשט נמי התם דמאמר לבית שמאי נשואין עושה להפטר נדרים אף על פי שאינו כן בקדושין דעלמא ובהדיא אמרין בפרק החולץ (לט, א) גבי שומרת יבס שנפלו לה נכסים קסבר רבא מאמר לב"ש עושה ודאי ארוסה וספק נשואה, ודאי ארוסה לדחות בצרה, וספק נשואה לחלוק בנכסים, אלמא מאמר לבית שמאי אליבא דרבא עדיף מקדושין דעלמא, אם מתה אינו יורשה כלל, ואפילו הכי אוקימנא התם רבא כר' אלעזר דאמר (לעיל כט, א) מאמר לבית שמאי אינו קונה אלא לדחות בצרה בלבד כדאיתא התם. דעלמא אפילו ודאי ארוסין אינן קונין לדחות בצרה, וכדאמר רב אשי בפרק ארבעה אחין (כט, ב) שדוחה ומשייר ואשתו עמו ותלא הלזו משום אחות אשה דקא אמרי ב"ש בפרק ד' אחין (כט, א) הריא משום דקדם מאמר לזיקה וכדאיתא התם (כט, ב) בהדיא דאמרין יבמה דחזיא לכולה מיילי חזיא למקצתייהו יבמה דלא חזיא לכולה מיילי לא חזיא למקצתייהו, ומשום הכי אלטרדיך לאשמועינן התם ב' ד' אחין דמאמר לב"ש אינו קונה כקנין ביאה, משום לב"ש מאמר קונה הוא דבר תורה מדקתני תלא הלזו משום אחות אשה, ויליף לה מולקחה לו לאשה כדמשמע בירושלמי בריש פרק כיצד (ה"א). והלכך סלקא דעתך דאמינא שיהא המאמר גומר בה כביאה, קא משמע לן ר' אלעזר דאין המאמר קונה קנין גמור דהיינו לגמור בה כביאה ומשום הכי האמר ר' אבין (לעיל כט, א) אף אנו נמי תנינא וכו', ואי סלקא דעתך מאמר לבית שמאי קונה קנין גמור כלומר כביאה זה יעשה מאמר ויקנה זה יעשה מאמר ויקנה. אבל ארוסין דבתר זיקה ודאי לא דחו, והיינו דתנן אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה. ומיהו ודאי נשואין דבתר זיקה דחו דחיה גמורה וכדמוכח בהיא דפ"ד אחין (כט, ב) בהדיא דאמרין ואי סלקא דעתך מאמר לב"ש קונה קנין גמור זה יעשה מאמר ויקנה זה יעשה מאמר ויקנה. ועוד דבריש פרק ד' אחין (כו, ב) דאמר ר' יוחנן מתה שניה מותר בראשונה פרכינן עליה ממתניתין דד' אחין דקתני הרי אלו חוללות ולא מתיבמות, ומהדר להו ר' יוחנן אחיות איני יודע מי שנאן, ואקשינן ולימא ליה משום דאסור לבטל מלת יבמין. אלמא אלו כנס את האחת מיבטל מנייה מלת יבמין לגמרי מן השניה ואפילו חליצה לא תיבעי, ואפילו לר' יוחנן דסבירא ליה יש זיקה מדאמרין מתה ראשונה אסור בשניה, ומיהו אפשר לדחות בזו דהתם דוקא למאן דאמר אין זיקה. ובריש פ"ק דמכילתין (ה, א) אמרין אלא כי אלטרדיך עליה להיכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חו,

כלומר דהתם מיפטרט לגמרי, אלא דמהתם ליכא ראייה כל כך דהתם מדאורייתא קאמר דמאורייתא בין נשואין ובין ארוסין משמע דדחי לגמרי. והנן נמי בפרק הערל (עט, ב) א"ר עקיבא אני אפרש סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו וכו'. ואקשינן עליה בגמרא מכדי שמעינן ליה לר' עקיבא דאמר חייבי לאוין כחייבי כריתות וחייבי כריתות לאו בני חליצה ויבוס נינהו, ואתא רבא לאוקמה בשנפלה לו ולבסוף נפצע, ואמר ליה אביי וניתויאסור פלוגע ונדחי עשה דיבוס מי לא תנן ר"ג אומר אם מאנה מאנה ואם לאו תמתין עד שהגדיל ותלך הלזו משום אחות אשה כו', ואוקמה רב יוסף בטעמא אחרינא. ואיכא למידק מאי קא מקשה ליה אביי לרבא מר"ג, התם שאני דבבב ר"ג אין זיקה והלכך אתי איסור אחות אשה דבבב זיקה ודחי ליה משום דקלישא ליה, אבל אנון יש זיקה סבירא לן כר' יהודה בן בבירא ולא אידיחא. ואל תשיבני דאינו טעמא אלא לר"ע ור"ע אין זיקה ס"ל כדאיחא בנדריים פרה נערה המאורסה (עד, א) דתנן התם שומרת יבם בין ליבם אחד בין לשני יבמין ר' אליעזר אומר יפר ור' יהושע אומר לאחד ולא לב' ור' עקיבא אומר לא לאחד ולא לשנים, ואמרין עלה בגמרא בשלמא לר' עקיבא סבר אין זיקה אלמא לר' עקיבא אין זיקה סבירא ליה. דהא ליתא, דמידי הוא טעמא הכא אלא לרבא לביבא דר' עקיבא, הא רבא ורבא אשי לאוקימו טעמיה דר' עקיבא התם (שם עה, א) משום דאין חייבין עליה סקילה כנערה המאורסה, ולדידהו ר' עקיבא לא נפיק לבב מהלכתא, ולעולם יש זיקה ס"ל והדרתא קושין לדוכתה. אלא ודאי מדפריק הכין אביי לרבא בהדיא, שמעינן דלכו"ע אחות אשה מן הנשואין דחיא לה לגמרי, דעד כאן לא פליגי עליה ר"ג אלא במאי דקאמר דלכתחלה הגדיל עמו, הא אם הגדילה אכלו ובעל תלך הלזו משום אחות אשה ואפשר נמי דאף אשתו אסרינן ליה בבית הלל דאמרי (לעיל כו, א) קדמו וכנסו יוליא ומשום קנס הואיל ועבד איסורא, אלא שהיבמה נפטרה ממנו לגמרי ואפילו חליצה לא בעיא ואפי' מדרבנן. ואיכא למימר דהכא שאני דכיון דקדושין קונין גמור משעה שקדשה, נדחית היבמה ממנו דחיה גמורה דבר תורה, וכשהוא בא על אשתו לאו אחות זקוקה הוא בא שבבב נדחית, הלכך אין מחמירין עליו להוליא דהא לא עבד איסורא, אלא דלכתחלה הוא דלא יכנס כדי שלא יראה ככונס אחות מקודשת לו וכמ"ש, וכן נראה לי עיקר. אחר כך בדקתי אחר התוס' (לעיל יח, ב ד"ה שומרת יבם) ומלאתי להם כסברא זו ממש ומן הטעם שכתבתי אני. ומכל מקום עדיין קשה מה הפרש יש בין קדושין לנשואין שאלו דוחין דחיה גמורה ואלו אין דוחין דחיה גמורה, ויש מהרצין (רמב"ן לעיל יח, ב ד"ה אומרים) דלדברי האומר יש זיקה שתייהן במקודשת לו, ובשיקדש אחותה היאך תוליא מקודשת זו מקודשת ראשונה, דמאי אולמא דבתרייתא מקמייתא, אבל נשואה שהיא כנוסה אכלו אינו בזין שתוליא המקודשת לזו מביתה אחר שנכנסה אכלו, ואינו מחזור בעיני כל הצורך, דאי אמרינן סבירא ליה לר' יהודה בן בבירא דזיקה דאורייתא ובמקודשת פטורה גמורה היא אכלו משעת נפילה, אם כן לא יהיו קדושין תופסין בלחיתה כלל. ואי אמרינן דזיקה לאו דאורייתא אם כן אכתי תהדר קושין לדוכתא למה אין קדושין גומרינן דלחיתה דוחין אותה כמו שהנשואין דוחין אותה דחיה גמורה, שהרי הקדושין קונין הם קנין גמור ואשתו גמורה היא, ואם מת היבם למה תוליא את אשת אחיו בחליצה והלא משעה שקדש נדחית היבמה דבר תורה מינה ידידה דחיה גמורה ואפי' תאמר דכיון שנפלה לפני שני יבמין לא נפטרה מהאי ביתא לגמרי עדיין זיקתה קיימת, לא היא, דלדבריה כיון שנפלה לפני שני יבמין קלישא זיקתה טפי, ויש בזין שידחו קדושיו של זה יותר ממנו דחיה גמורה ואלו אינה זקוקה לו מעתה אלא לאחיו הגדול וכשמת היבם תלך הלזו משום אחות אשה. ואולי נאמר דלמ"ד יש זיקה הוא לה כעין מקודשת, וכיון שלא הספיק לכנוס את אחותה, אומרים לו המתין כדי שלא יראה ככונס אחות המקודשת לו ראשונה אבל אם קדש וכנס אין מחמירין עליו כל כך להוליא את אשתו, ואפי' להפרישה דמה שעשה עשוי ואף היא נמי כל שהוא מעוכב מחמתה אינה ניתרת לשוק בכדי, אלא חולצת מדבריהם. אבל בשקדש הוא וכנס ואינו מעוכב מחמתה, אף היא לא תכריכה חליצה אלא יוליא לשוק בלא כלום והא דתניא ר' אלעזר אומר מתה יבמתו מותר באשתו מתה אשתו אותה יבמה חולצת ולא מתיבמת, היא משום דר' אלעזר יש זיקה סבירא ליה ובאשתו מן הארוסין קאמר, אבל אשתו מן הנשואין אין היבמה כריכה כלום. ואם תאמר אפילו מן האירוסין הלא מכיון שקדש את אחותה נאסרה יבמה עליו דבר תורה וקיימא עליה בלחיתה אשה, ואם כן היאך היא חולצת דהא איכא למגזר שאם אתה אומר חולצת מתיבמת וכדאיחא בפרק ארבעה אחין (לא, א). ואם תאמר דפלוגתא היא התם ומכא שמעינן דלא גזרינן הכי, אם כן הוה לאשתו מהא מתניתא התם כדאקשי מהנך מתניתין, והוה שפיר טפי לאקשויה מהא מתניתין דמכלתין מלאקשויה ממתניתין דגיטין (עח, א), ויש לומר כיון דלמתניתין דבבב שהיו בהן קדושין או גרושין בספק אחינן, ניחא ליה טפי לאקשויה מהנך מתנייתא

דחולכות מספק ולא להקשווי מהא מתניתא דאינה חולכת מספק אלא מן התקנה, וכיון דלא קמה היא אוקמתא ואידחיא לה מההיא מתניתין דהמגרש, תו לא אכטריכי להקשווי מהא מתניתין, ולעולם לא חיישין חששא דשאם אתה אומר חולכת מתיבמת. והני מיכלי כולהו למאן דאמר יא זיקה, אבל למאן דאמר אין זיקה ואסור לבטל מצות יבמין, ואין כריך לומר למאן דאמר אין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין, כיון שקדש את אחותה אין אומרים לו המתין, אלא מכיון שקדש אדחית ליה יבמה לגמרי, וכונס את אשתו וטעמא דמלתא כיון שקדש נחבטלה מיד לגמרי מיניה מצות יבמין ולמה ליה לאמתוניה. ואם תאמר והלא אפילו למאן דאמר יא זיקה אינו כריך להמתין מן הדין אלא מחמת התקנה, אם כן אפילו למאן דאמר אין זיקה דלמאן כריך הוא להמתין. לא היא, דהני מיכלי דוקא למאן דאמר יא זיקה משום דהויא לה כמקודשת ראשונה, ותדע כך מדאמרין בירש פרה כיצד יתה, (ב) אמר רב יהודה אמר שמואל שומרת יבם שמתה אסור באמה אלמא קסבר יא זיקה ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל הלכה כר' יהודה בין בתירא, ואם איתא מנ"ל דר' יהודה בן בתירה משום דקסבר יא זיקה הוא, דלמא משום דאסור לבטל מצות יבמין הוא ולעולם אין זיקה. אלא ודאי אפילו למאן דאמר אסור לבטל מצות יבמין, אין אומרים לו המתין אלא המקדש אחות יבמה נפטרה יבמה והלכה לה ואינה כריכה חליצה כלל. וכיון שכן כיון דשמעינן ליה לרב דאמר (לעיל יז, ב) אין זיקה אף על גב דסבירא ליה אסור לבטל מצות יבמין, אפילוהכי אין אומרים לו המתין אלא כונס מיד ויבמה פטורה ממנו מן החליצה ומן היבום. וכדאמר רב פפא בפרק בית שמאי (קט, ב) קסבר ר' גמליאל המקדש אחות יבמה נפטרה יבמה והלכה לה, ואף על גב דרבן גמליאל מותר לבטל מצות יבמין סבירא ליה (לעיל יח, א), בהא ליכא מידי בין מאן דאמר אסור לבטל ובין מאן דאמר מותר. אי קשיא כך הא דתנו (כו, א) ארבעה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ומתו הנשואין את האחיות וכו' קדמו וכנסו יוליאו ר' אלעזר אומר בית שמאי אומרים יקיימו ובית הלל אומרים יוליאו. ולא אמרינן לבית הלל שיהא כניסת האחת דוחה את השניה לגמרי. ורב נמי לא בשיק בית הלל ועביד כבית שמאי. וכי תימא מתניתין משום קנסא הואיל ובטל מצות יבמין, לא היא דהא במקדש אחות יבמה אע"ג דבטל מצות יבמין אפ"ה לא קנסוניה ליה להוליא את אשתו אלא אדרבה שרינן ליה לכונס. וליכא למימר נמי דטעמא דמתניתין דתני יוליאו משום שעבר ובטל, אבל במקדש משעת קדושין אדחיא לה אחותה מיניה וכשבעל בהיתר בעל ולכתחלה שרינן ליה לכונס, דהא ליתא דלמאן דאמר אין זיקה הא מישרא שריא לה אפילו לכתחלה לבעול, אלא משום אסור ביטול מצות יבמין, וכיון שעבר ובטל למה יוליא. (עיין מאירי לעיל יז, ב ד"ה והוא שאמרנו קרוב לסופו). וכן נראה לי דאי אפשר לומר דשאני הכא דכיון דלאחר שיעשה אחיו מעשה ראויה לו אחותה מתחילה לא החמירו עליו לאסרה לו בשקדמ וקדשה, אבל בההיא דד' אחין דב' אחיות אסרום חכמים לעולם להתיר החמירו בהן להוליא אף לאחר שקדם וכנס. דהא נמי ליתא, ובההיא נמי אם מתה האחת שניה מותרת ואפילו מתה הראשונה כדאיתא בריש פרה ארבעה אחין (כו, ב). ולכולי עלמא נמי אם מתה השניה מותר בראשונה, ואם כן משכנס את הראשונה למה יוליא. ואיכא למימר דסבירא ליה (לרב כהנא) [לרב פפא כהנא] כאבא שאול דאמר (כה, א) קל היה להם לבית הלל בדבר זה בית שמאי אומרים יוליא ובית הלל אומרים יקיימו. אי נמי סבירא ליה דמתניתין כמאן דאמר יא זיקה והלכך אם כנס יוליא, לפי שכנס אחות זקוקתו, אפילו למאן דאמר אין זיקה זה יכנס וזה יכנס, אלא למאן דאמר אסור לבטל מצות יבמין לכתחלה לא יכנס הא אם עבר וכנס לא יוליא, דמאי דעבד עבד ואין לו תקנה עוד שלא תבטל מצות יבמין. ואע"ג דבירש פרה כיצד יתה, (א) כי אוקמה לה למתניתין דפרק ד' אחין כמאן דאמר אין זיקה ומשום דאסור לבטל מצות יבמין, לא פרכין מדקתני קדמו וכנסו יוליא, היינו משום דהא לא אתמר הכי בהדיא במתניתין ולא בצרייתא דליפריך מינה. ובשלהי פרה כיצד (כג, ב) גבי מתניתין דשנים שקדשו שתי אחיות כו' קדמו וכנסו לא יוליא, אקשינן מאי שנא ממאי דתנו ד' אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות כו' קדמו וכנסו יוליא. ופרקינן הכי השתא התם אי למאן דאמר אין זיקה אין זיקה, אי למאן דאמר יא זיקה יא זיקה, דלמאן דאמר אין זיקה אם קדם וכנס יוליא ליה לרב הכין. אי נמי התם שפיה הוא ולא סמכינן עליו. ואיכא למידק טובא דכיון שנפטרה יבמה לגמרי בקדושי אחותה, אם כן היכי אמר רב בגמרא (יז, ב) מתה אשתו מותר ביבמתו ואנן נמי דקיימא לן כרב בהא אם מתה אשתו מותר ביבמתו, וקיימא לן נמי דנשואין מיהא דוחין ביבמה דחיה גמורה, והלכך אם עבר ונשא את אשתו נפטרה יבמה והלכה ונשאה לשוב, ואם כן היאך אפשר לאחר שתמות אשתו תחזור היבמה אלכו שכבר נפטרה. ואם תאמר דלא אמרו אלא במקדש את אחותה שלא נפטרה עדיין לגמרי. לא היא, דהא לרב אין הפרש בין ארוסין לנשואין כדאמרן ואפילו לדין נמי מכל מקום מדאורייתא

מיהא נפטרה לגמרי, ומדרבנן היא לכריכה חליצה ואחר שנפטרה דבר תורה היאך תחזור ותאסור זיקתה לו והכתיב דרכיה דרכי נועם. ושם יש לומר דהא דאמר רב משה אשתו מותר ביבמתו דוקא כשנפלה לפני שני יבמין ללא הותרה לשוק עדיין דמגו איתחזיא לשני איתחזיא נמי להאי היכא דמתה אשתו קודם שמת היבם ואע"ג דבאמת לא איתחזיא ליה משום דהויא לה יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה, וכדמשמע נמי בפ"ד אחין (כו, ב) דאמרין התם אמר רב כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים, ואקשינן מאי קא משמע לן תנינא הרי זה אסורה עליו עולמית כו', ופרקינן מהו דתימא התם הוא דאידחיא מהאי ביתא לגמרי אבל הכא ללא אידחי מהאי ביתא לגמרי אימא מגו דחזיא לנשוי נכרית חזיא להאי נמי קא משמע לן. כלומר, קא משמע לן דכיון שנאסרה עליו בשעת נפילה נאסרה עליו עולמית אלמא הא כל יבמה שאני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה אע"ג דבאמת אידחיא לה מיניה כיון דלא אידחיא מהאי ביתא לגמרי אמרינן מיגו. ומיהו לא נהירא דהתם האי סברא דכד מהו דתימא קאמר ליה, כלומר דהא דרב אלטריכא ללא נטעה בהאי סברא, ולא שיהא דין כך ואפי' בנאסרה עליו באמת. ותדע לך דאם כן הוה ליה לרב למימר הכי בהדיא מת היבם ואחר כך מתה אשתו מותר ביבמתו. ועוד דאם כן אף כשמת ואחר כך מתה אשתו תאסר ביבמתו, דכשמת היבם ועדיין אשתו עמו מיד הותרה היבמה לשוק ונאסרה על זה, ומעתה עמדה עליו באסור ולא יהא לה עוד היתר, ומתניתין במת היבם מיירי ועלה קתני מואיא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה, וקתני מתה יבמתו מותר באשתו, והכל נמשך אחר מת היבם ועלה קאמר רב, שאלו היה בהפך כגון שמתה אשתו מותר ביבמתו. ומחוד כך יש לי לומר ללא למימרא שמתה היבמה זקוקה לו לא לחלוץ ולא ליבם אלמא מותר בלבד קאמר, כלומר שאלו רצה לישא אוחה אינה אסורה לו, וטעמא דמילתא משום דכיון דבשעת נפילה הותרה לו שוב אי אפשר ליאסר בה משום אשת אח, וכדקיימא לן החולץ ליבמתו בין הוא ובין אחים אין חייבין לא על חלוצה כרת ולא על כרה כרת. ומהאי טעמא אמר ר' יוחנן בפ"ק (י, א) דמי איכא מידי דמעיקרא הותרה לו והשתא קאי עלה באיסור אשת אח בכרת, והכא נמי כיון דבשעת נפילה הותרה שוב אי אפשר למיקם עלה באיסור אשת אח, אלמא למשום דקדש את אחותה היא דנפטרה לה, והלכך כל שאשתו קיימת קאי עלה דיבמה באיסור אחות אשה והשתא דמתה אשתו חזרה יבמתו להתירה הראשון. ואם תאמר מכל מקום קאי עלה בלא יבנה. לא היא, ללא אמרינן הכי אלמא כשנעשה באותו בית מעשה שדוחה אותה, בחליצה או שיבם לאחת מהם דקאי אלכרה בלא יבנה, הא בשנדחית יבמה ממילא בקדושי אחותה לא אלמא כשנפטרה ממנו ונאסרה ג"כ עליו מחמת הגורם וכשנסתלק הגורם בטל האיסור וכדאמר ר' יוחנן בירושלמי (ה"י) על הא מתניתין דגרסינן התם לא אמרו אלמא מתה יבמתו אבל מתה אשתו אסור ביבמתו אמר ר' יוחנן זו דברי ר' אליעזר אבל דברי חכמים מתה אשתו מותר ביבמתו אמר ר' יוחנן זו דברי חכמים כל שהוא מחמת הגורם בטל הגורם בטל האסור. ובגמרינן נמי משמע ודאי דר' יוחנן גופיה הכי אית ליה כרב בהאי, מדאיפלגי רב ור' יוחנן בפ"ד אחין (כו, ב) בשתי יבמות שנפלו לפני יבם אחד דרב אמר מתה הראשונה מותר בשניה ואין כריך לומר מתה השניה שמתה בראשונה. ור' יוחנן אמר מתה השניה מותר בראשונה מפני שהיא יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להתירה הראשונה. אבל מתה הראשונה אסור בשניה שכל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה עולמית. ולא שתהא זו כאשת אח שיש לה בנים לגמרי ולומר דזיקה דאורייתא ושתהא הראשונה כמקודשת גמורה, שאם כן תוליא השניה משום אחות אשה ותחייב הראשונה. אלמא ר' יוחנן כעין קאמר, כיון דבערוה דאורייתא איני קורא בה יבמה יבא עליה, אף כאן שעומד בפניה זיקה דרבנן הולכין בה כשל תורה להחמיר עליה וחוללת ואינה מהיבמתה. ואפילו כן כשמת השני מותר בראשונה, ואמאי תהיה השניה כמקודשת לו ותאסור עליו את הראשונה ליבום, מפני שבחיייה נדחית הראשונה מחמת, וכיון שנדחית שעה אחת שוב אין לה התר, אלמא שמע מינה שאף ר' יוחנן סבר שהמקדש אחות יבמה אף על פי שנדחית היבמה דבר תורה לגמרי, אפילו כן שמתה אשתו מותר ביבמתו כרב דכדך שהוא מתיר כאן את הראשונה לאחר מיתת השניה, שאלו היתה מקודשת אסרת את היבמה לעולם דבר תורה, היה ר' יוחנן אסרה מחמת זיקת השניה להחמיר עליה, כדכך שהוא מחמיר בשניה כשמתה הראשונה. ומינה ללאו בכל הנדחות אנו אומרים כיון שלא בנה שוב לא יבנה, אלמא בנדחית מחמת מעשה שנעשה בגופו של בית כדאמרן. ומעתה הא דאמר רב מתה אשתו מותר ביבמתו לאו דוקא אשתו מן הארוסין כההיא דמתניתין קאמר אלמא אפילו אשתו מן הנשואין. גמרא: אמר שמואל הלכה כר' יהודה בן בתירא. וטעמא דר' יהודה משום דקסבר יש זיקה כדאיתא בריש פרק כיצד (לעיל יח, ב) והא דפירשו טעמיה דר' י

משום זיקה ולא פירשו משום דאסור לבטל מלות יבמין, משום דלמאן דאמר אסור לבטל מלות יבמין כיון שקדש את אחותה נחבטלה מלוא ונדחית יבמה לגמרי ומוחר הוא לכנוס את אשתו דאינו פוגע באחות זקוקה דהא אין זיקה. אבל למאן דאמר יש זיקה הוא שאסור לכנוס, לפי שאלימא זיקהה שאין קדושין שלאחר זיקה מפקיעין אותה, והלכך אסור לכנוס ונמלא פוגע באחות זקוקה. הא דאוחזיה רב המנונא לרב מצרייתא דשקשה אחין ולא אוחזיה ממתניתין דארבעה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ומחו הרי אלו חוללות ולא מתיבמות כדאוחזי מינה ר' יוסי בר חנינא לר' יוחנן בריש פרק ארבעה אחין (כו, ב) משום דאיכא למימר משום דכבר דחאה ר' יוחנן (סס) ואמר אחיות איני יודע מי שנאן, ורב המנונא בתרא הוא ודלמא ידע לה להאיא דר' יוחנן. אי נמי משום דאי מהאיא הוא אמינא דהתם דבחי אחותה לא, משום דאסור לבטל מלות יבמין, אבל הכא דלאחר מיתה וליכא משום בטול מלות יבמין שרי. אי נמי התם משום דאיכא למגזר דלמא חזך לראשונה ומדים לשניה, אבל הכא דליכא למגזר שרי, והתם בריש פרק ארבעה אחין דאוחזי ממתניתין ולא אוחזי מהא ברייתא משום דמתניתין לא מתוקמא ליה כר' אלעזר כדאיתא התם, אבל ברייתא דאיכא לאוקמה כר' אלעזר לא בעי לאוחזי מינה. הדר אמר אימור דאמר ר' אלעזר דבשעת נפילה לא חזיא ליה. דאף על גב דר' אלעזר סבר דנשואין הראשונים מפילין, מכל מקום כיון דגרסה נאסרה על האחין באותה שעה לגמרי דבר תורה, ואף על פי שהחזירה מכל מקום כשנפלה עכשיו לפני יבם לא נפלה בהיתר גמור. אבל זו שבשעת נפילה נפלה לפניו בהיתר גמור, אף על פי שנאסרה בנתיים כיון שחזרה והותרה לעולם אימא לך דשריא. שאלו לרבנן חזרה להחירה הראשון אפילו לר' אלעזר כן, דלא שמעינן ליה דפליג בהא, וכיון שכן ברייתא כמאן תרמייה. אלא ודאי איכא למימר דבין לרבנן בין לר' אלעזר כיון שנאסרה בשעת זיקה נאסרה עולמית. ואמרינן דודאי אשכחן לר' אלעזר דאסור אף בהא, וכיון שכן נוקי ברייתא כותיה ולעולם רבנן דפרק בית שמאי (קט, א) פליגי עליה בהא כדפליג בהאיא דפרק בית שמאי. ושמואל מחרץ לטעמיה דלא פליג רבנן אלא בהאיא, אבל בהא מודי ליה. וקיימא לן כרב דהא אשכחן לר' יוחנן דקאי כותיה בפרק ד' אחין (כו, ב) ואין רי"ף ובאה"ג אה"ע סי' קנט ס"ק כו). (נש"ב א)

מפני האיבול: **גמ'** בשלמא לא תתייבם שמא יהיה הולד בן קיימא וקא פגע באיסור אשת אח דאורייתא אלא לא תחלוף אמאי לימא תיהוי תיובתא דר"י דאמר חליצת מעוברת שמה חליצה ולא מי אותביניה לר' יוחנן חדא זימנא לימא מהא נמי תיהוי תיובתא לא הכא היינו טעמא שמא יהא ולד בן קיימא ונמצאת אתה מצריכה כרוז לכהונה ונצרכה דלמא איכא דהואי בחליצה ולא הוי בהכרזה ומפסלוה מן הכהונה תינח אלמנה גרושה מאי איכא למימר משום דמפסיד לה מזונות תינח נשואה ארוסה גרושה מאי איכא למימר אלא משום דרבי יוסי דתניא מעשה באדם אחד שבא לפני רבי יוסי א"ל מהו לחלוף בתוך ג' א"ל לא תחלוף ותחלוף ומה בכך קרא עליו מקרא זה [\[דברים כה-ז\]](#) אם לא יחפוץ הא אם חפץ יבם כל העולה לייבום עולה לחליצה כו' מתיב רב חנינא הספקות חולצות ולא מתיבמות מאי ספקות אילימא ספק קדושין אמאי לא מתיבמות תתייבם ואין בכך כלום אלא לאו ספק שקידש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזו מהן קידש וקתני חולצת הכי השתא התם אם יבא אליה ויאמר דהא קידש בת חליצה וייבום היא הכא אם יבא אליה ויאמר דהא לא איעברה מי משגח ביה ויבמינן לה הא קטנה דלאו בת איעבורי היא ואפ"ה צריכה להמתין ג' חדשים ת"ר יבמה שלשה חדשים הראשונים נזונת משל בעל מכאן ואילך אינה נזונת לא משל בעל ולא משל יבם עמד בדין וברח נזונת משל יבם נפלה לפני יבם קטן (מאי) מיבם לית לה מבעל מאי

**פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר אית לה וחד אמר לית לה והלכתא לית לה משמיא קנסוה ת"ר
יבמה שחלצו לה אחים בתוך שלשה צריכה להמתין שלשה חדשים**

ה"י מפני האיבול. אבילות והאי כל הנשים יתארכו לאו למעוטי ארוסה לינשא דהתם כר' יהודה סבירא ליה דגבי הבחנה רבי יוסי מקיל טפי מרבי יהודה כדאמר בשלהי גמ' דארבעה אחים (לעיל דף לה.) אלא באבילות אחי לפלוגי עליה: גמ' אלא לא תחלוץ אמאי. ולאחר ג' אם אינה מעוברת הנשא או אם הפילה הנשא דהא חלכה: לימא תיהוי תיובתיה דר' יוחנן. ומשום הכי לא תחלוץ שמה תפיל ותנשא בחליכה זו וחליכת מעוברת לא שמה חליכה: ולא מי אהבינה. בריש פירקין (דף לה:): לימא מהא נמי תיהוי תיובתא. ונפקא מינה דאי מיתרכלא קמייתא תיקום הך: גרושה מאי איכא למימר. אמאי לא תחלוץ אם היתה גרושה מאחר קודם שנסאה אחיו של זה דהא פסולה היא לכהונה וקיימא מאי איכא למימר אמאי לא תחלוץ: משום מזוני. דאית לה כל שלשה מנכסי בעלה כדתניא בצרייתא בשמעתין ואי חלכה לית לה מזוני ואי לא מאי מינסבא עד לאחר שלשה ומפסיד לה: ארוסה וגרושה. גרושה שנתארסה ומת בעלה ונפלה ליבוס מן האירוסין תחלוץ בתוך שלשה דהכא לאו משום מזוני איכא דארוסה לית לה מזוני מצעל ולא משום כרוז לכהונה דהא פסולה היא משום גרושין קמאי: אלא משום דרבי יוסי. כל העולה ליבוס כו' וזו הואיל ואינה עולה ליבוס בתוך ג' כדאמרן לעיל שמה יפגע באשת אח אינה עולה השערה לפני הזקנים לחליכה ולרבי יוחנן לא תיקשי דאי חלכה ודאי חליכה דהאי אינה עולה לחליכה לאו חליכה פסולה משמע שהרי כמה נשים שנינו חוללות ולא מתייבמות היכא דלא אפשר אלמא חליכה היא ומיהו היכא דאפשר לאמתוני עד שתראה ליבוס משהינן: אי לימא ספק קידושין. כגון זרק לה אחיו קידושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה: אמאי לא מתייבמת. תתייבס ממ"נ אי היא יבמתו שפיר מייבס ואי לאו קידושין הווי נכרית בעלמא נסיב: שקידש אחת משתי אחיות ואין יודע איזה מהן קידש. ומת שתיהן חוללות ולא מתייבמות דלא מאי לייבומי למא פגע באחות זקוקה והא הכא דאינה עולה לייבוס ועולה לחליכה ולא אמרי' תמתין עד שיבואו עדים ויבררו את יבמתו: הכי השתא. התם עולה לייבוס היא אי הוה ידעינן לה אצל הכא אם יבא אליהו ויאמר לא מיעברא מי משגיחינן ביה ותתייבס: הרי קטנה דלאו בת איבעורי היא כו'. הלכך לא חלכה וכל הנך דאמרו רבנן חוללות ולא מתייבמות כגון אחות חלולתו ואחות זקוקתו וספק ארת ערוה התם משום דלא אפשר הוא דאם כן לעולם תאסר הלכך כיון דמדאורייתא בת ייבוס היא חלכה אצל הכא דאפשר לשהויי משהינן ואלא הדבר בהיתר: שלשה חדשים הראשונים. שאינה יכולה להנשא מחמת בעלה: נזנת משל בעלה. שכן כתב לה את תהא יתבא בבית ומתזנא מנכסי כל יומי מיגר ארמלותיה: מכאן ואילך אינה נזנת לא משל בעל ולא משל יבס. ואינה דומה לשאר אלמנה דהתם כל זמן שלא נשאת לאחר ואומרת מחמת פלוני בעלי שכבודו גדול עלי יש לה מזונות אצל הך אגידא ביבס לפיכך אין לה על נכסי בעל מזונות ולא משל יבס עד שהכנס לחופה: עמד בדיון. שהצעתו בדיון או כנוס או פטור וברח: נזנת משל יבס. דקנסין ליה: צריכה להמתין. עד שיהיו לה ג' חדשים מיום מיתה: (ה"י)

תוספות אמאי לימא תיהוי תיובתא דרבי יוחנן. וא"ת דלמא לא תחלוץ משום שמה תסמוך על אותה חליצה לינשא לשוק וחיישינן שמה תמצא מעוברת ולד של קיימא וולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם וי"ל דלהא ליכא למיחש דתוך שלשה ודאי לא תנשא ולאחר ג' נמי אם תמצא מעוברת לא יבא לטעות ועוד שלא ישא אדם מעוברת חברו: משום דמפסיד לה מזוני. לפי טעם זה לא תחלוץ דמתני' עצה טובה קמ"ל: אלא ארוסה גרושה מאי איכא למימר. וא"ת לריש לקיש ארוסה כיון דלא מיעברא אמאי לא תחלוץ וי"ל דלר"ל גזרו ארוסה אטו נשואה אבל לר' יוחנן דנשואה גופה משום כרוז בעלמא ליכא למגזר ותיימא דאמאי נקט גרושה דמארוסה גרידא הוה מצי למיפרך: קרא עליו המקרא הזה. וא"ת לר"ל תקשי ליה מרבי יוסי וי"ל דלר"ל נמי אינה חולצת תוך ג' משום דאינה עולה ליבוס: הספקות חולצות ולא מתייבמות. מההיא דבב' דלר"ל נמי אינה חולצת תוך ג' משום דאינה עולה ליבוס: (ה"י)

שני (לעיל כג:) שקידש אחת מב' אחיות ואינו יודע איזו קידש ה"מ למיפרך אלא שהיה צריך להאריך אבל מההיא דריש ארבעה אחין (לעיל דף כו.) דחולצות ולא מתיבמות לא ה"מ למיפרך דלעולם אין לה לישב ולהתענג אבל הכא יכולה להמתין עד שיתברר הספק כההיא דלעיל שיכולה להמתין עד אחר הג' ומיהו מההיא דספק קידושין דבפ"ד אחין (לעיל דף ל:) הוה מצי למפרך: אילימא ספק קדושין תתייבם ואין בכך כלום. ולא בעי למימר שנולד ספק קידושין בערוה דהוי ספק אם היא צרת ערוה או לא דא"כ הוה ליה למימר הספיקות צרותיהן חולצות ולא מתיבמות ובספק גירושין ה"מ לאוקמי דלא מתיבמות שמא היא גרושת אחיו: הא קטנה דלאו בת איעבורי. ואפילו למאן דלא גזר לקמן (דף מב:) קטנה אטו גדולה ה"מ לענין הבחנה בשאר נשים אבל לענין יבמה מודה: עמד בדין וברח. לאו בברח בשבילה איירי שרוצה לעגנה ואין רוצה לא לייבם ולא לחלוץ דהא בפרק בתרא דכתובות (דף קז:) פריך מינה לשמואל דחייש לצררי ואם בשבילה ברח אמאי אית לן למיחש לצררי אלא בברח מחמת מרדין או מחמת ממון איירי ולא דוקא ברח דהוא הדין חלה דכיון דלא בשבילה ברח אלא מחמת אונס שאירע לו מה לי ברח מה לי חלה ובהדיא אמר בירושלמי בפרק אע"פ דה"ה חלה ולא כמו שפירש בקונטרס התם דוקא ברח אבל חלה לא והא דבעיא בריש כתובות (דף ב.) חלה מאי היינו שחלה מיד בהגעת זמן אבל הכא שחלה אחר שעמד בדין דהוה לו לכונסה לאלתר קודם שאירע לו אונס ונראה לר"י דוקא בנדרצה ליבום וברח אבל אם לא נדרצה אלא לחלוץ אין נראה שיתקנו לה חכמים מזונות מיבם כיון דאין סופו לייבם אלא לחלוץ ודוקא ברח תקנו לה מזונות משלו אבל לא ברח לא משום דלא שכיח שיאחר מליבם כיון דאיתיה קמן ונדרצה דמשום זמן מועט שרגיל לאחר לא תקנו לה מזונות ומיהו בפרק ד' אחין (לעיל דף כט: ושם) משמע קצת דכי לא ברח נמי חייב במזונות דקאמר כשעמד בדין ופסקו לה מזונות משלו ואינו מזכיר כלל ברח אף על גב דהתם איירי בעבד בה מאמר כדפרישית לעיל לענין זה אין שום סברא לחלק בין עשה בה מאמר ללא עשה אלא כשיש שני יבמין דאי לא עשה מאמר לא זה ולא זה לא מחייב במזונות לא זה ולא זה אפילו נדרצה אחד מהם ליבם וברח ואצטריך התם לאוקמי בעבד בה מאמר משום דבענין אחר לא הוה מצי מיפר וקצת נראה דמחמת קנס שקנסוהו חכמים שלא כנסה תקנו לה מזונות דהא אין מעשה ידיה שלו כדאמר בפרק בתרא דכתובות (דף קז: ושם) אי משום מעשה ידיה לא משעבדא ליה ולמאי דפרישית דבשלא ברח אין לה מזונות אינו ראה דמעשה ידיה אינו שלו דאין לחוש שמא אמר לה צאי מעשה ידיך למזונותיך דאכתי לא משעבדא ליה עד שיברח ויפסקו לה מזונות ומיהו אר"י דלפירוש זה טפי הוי ליה למימר דלא מיחייב במזונותיה: (תוספתא)

הש"ח שמה יהא וכל של קיימא ונמלא חתה מזכירה כרוז לכהונה. פירש לכתחילה אין מורידין אותה לידי כך, דלמא איכא מאן דהוי בחליצה ולא שמע בהכרזה, ואמרו קא שרו חלוצה לכהונה. מיהו דיעבד ולחי לא חיישין בהא ושריני לה, וכדתנן במתניתין (לעיל לה, ב) בזמן שהולד של קיימא לא פסלה מן הכהונה. וספרים דגרסי הכא נמלא חתה מזכירה כרוז לכהונה וקא מפסיד לה לתרומה ליתא. הא תינה גרושה נשואה דחזיא למזוני ארוסה גרושה מאי איכא למימר. קשיא לי דהא לאקשווי עליה דר' יוחנן קא איתנן הכא, והא קושיא אפילו לרשב"ל נמי איתא. ויש לומר דמעיקרא אקשי לר' יוחנן בלחוד, ובתר דאיתריץ הא לר' יוחנן הדך אקשינן לכלהו. אי נמי איכא למימר דהא נמי לא קשיא אלף לר' יוחנן בלחוד, דאלו לריש לקיש גזרה היא דגזרינן ארוסה גרושה אטו נשואה, דכיון דאפשר דלחי לידי איסורא דאורייתא בנשואה גזרינן. אבל לר' יוחנן דלא נגע באורייתא כלל, לא שייך למגזר בה חי לאו דדידיה איכא טעמא. ופריק אלף משום דר' יוסי, כלומר אלף כולה מתניתין משום כל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה היא, והלכך נשואה דאינה עולה ליבום דלמא נגע באיסור אשת אח, לחליצה נמי אינה עולה, וארוסה נמי גזרה אטו נשואה, דלכולי עלמא כיון דאפשר למיפגע באיסורא דאורייתא גזרינן. ואיפשר דהאי פירוקא נמי לר' יוחנן בלחוד הוא דאצטריך, הא לריש לקיש לא כירך כלל, דבן אין לו עיין עליו (לעיל לה, ב) בין ליבום בין לחליצה משמע, ולנמלא חתה שאינה מעוברת נמי לא כריך ליה לר"ל, אלף טעמא משום גזרה היא. אבל לר' יוחנן אצטריך להאי טעמא. והאי דאמר ליה ר' יוסי לההוא גברא אם לא יחפוך האיך ולא קאמר ליה משום דכתיב וכן אין לו ושמא תמלא מעוברת כדריש לקיש, משום דההוא גברא לאו חבר הוא, וכן אין לו עיין עליו לא משמע להו לאינשי אלף לבסוף כר' יוחנן, הלכך אוקמיה במלתא בעלמא וקרא עליו אם לא יחפוך דפשיטה דקרא הוא. ומיהו אכתי קשיא לי דאי לר' יוחנן מאי קאמר משום דכל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה דאם כן אפילו עבר וחלץ לא תהא חליצה, ואלו לר' יוחנן אפילו בחולץ למעוברת קאמר דשמה חליצה. ואיכא למימר דהתם דיעבד דבר תורה, והכא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. ותדע לך מדאמרין בסמוך אלו יבא חליצה ויאמר היא לא מיעברא מזגיחין ביה, ואלו בריש פירקין (פס)

אמרין אלו יבא אליהו ויאמר הא למעברא אפולי מפילה בת חליצה ויבוס היא, אלא דהתם לדבר תורה ודיעבד והכא מדרבנן ולכתחלה. ואכתי קשיא לי אם איתא דלכתחלה מודה ר' יוחנן, מאי קא דייק לעיל בריש פרקין בריש לקיש מהא דהנן מי שהלך בעלה ונרחה למדינת הים ואמר לה מה בעלה הרי זו לא תחלוץ ולא תתיבס עד שתדע שמה מעוברת היא נרחה ואמאי תחלוץ בתוך תשעה ותתיבס לאחר תשעה, ומאי קושיא שאני התם לכתחלה ויש לומר דהיינו הא דקא דחי לה התם בר מינה דההיא דהתם היינו טעמא שמה יהא ולד של קיימא ונמלא אהה מצריכה כרוז לכהונה וכת"י: דאין הכי נמי דהוה מלי לפרוקי ליה הכי, אלא דאשכח פירוקי אחרני דעדיפי מיניה. והרמב"ן נר"ו (בד"ה ותחלוץ) פירש דלר"ל אנטריך לנמלאה שאינה מעוברת ומדרבנן בעלמא. הא דמותיב רב חנניה הספקות חוללות ולא מתיבמות. איכא למידק אדמותיב מזרייתא לותביה ממתינתין דפרק כיצד (כג, ב) דקתני לה בהדיא. ויש לומר דאגב אורחיה בעי לפרושה לברייתא. הר"א אב ב"ד ז"ל (מובא ברמב"ן). הכא אם יבא אליהו ויאמר הא לא מעברא מי משגחין ביה ומנסבין לה. וכתב רש"י ז"ל (בד"ה הרי קטנה) וכל הגך דאמרי רבנן חוללות ולא מתיבמות כגון אחות זקוקה ואחות חלוצה ספק נרת ערוה, התם משום דלא אפשר הוא דא"כ לעולם תאסר, הלכך כיון דמדלאורייתא בת יבוס היא תחלוץ אבל הכא דאפשר לשהויה משהינן ויאכא הדבר בהיתר ע"כ. והא דלא משני הכי בקדש אחת משתי אחיות, משום דאי בשהוכרו ולכסוף נתערבו דלמא אי משהינן לה רמו סהדי אנפשייהו ומדכרי. ואפילו תמלא לומר דבאומר אחת מהן מקודשת לי קא מיירי וכאבי דאמר קדושין שאין מסורין לביאה הווי קדושין (קדושין נא, א) דליכא לצדורה, מכל מקום ניחא ליה טפי לשנויי ליה בקושטא דהאי בת יבוס היא אלא דאנן הוא דלא ידעינן מאן ניהו, ונפקא מינה דאפילו הוכרו ואיכא עדים במדינת הים דידיעי מאן ניהו לא משהינן לה כלל עד דאחו עדים דבת חליצה ויבוס היא אי ידעינן לה, מה שאין כן בקטנה דאף על פי דידיעינן לה דלא מיעברא לא בת יבוס היא מדרבנן משום גזרה דנשואה גדולה דעלמא. עמד בדין וברח ניוזנית משל יבוס. פירש רש"י ז"ל משום דקנסין ליה. והרמב"ן נר"ו פירש משום דהויא ליה כארוסה שהגיעה זמנה להנשא ולא נשאת שאוכלת משל ארום (כתובות נו, א). וכן נראה מדברי הר"א אב ב"ד ז"ל שפירש בפרק דייני גזירות (כתובות קז, ב) אינה אוכלת משל בעלה אלא משל יבוס דהויא לה כארוסה דיבוס, אבל כאן פירש כדברי רש"י ז"ל. וגרסין בירושלמי בכתובות בפרק אע"פ (ה"ד) חלה כמי שברח דמי הלך למדינת הים כמי שברח דמי, וזה שלא כדברי רש"י ז"ל דחלה אמאי קנסין ליה. ודוקא בשעמד בדין וחלה אבל אם חלה תחלה לא, דלא עדיפא מארוסה שהגיע זמנה לינשא וחלה הבעל מעיקרא דאינו מעלה לה מזונות כדאיתא בריש פ"ק דמסכת כתובות (ב, ב) דאסיקנא דכל אונסא לא אכלה והלך למדינת הים נמי לאחר שעמד בדין קאמר.

(הש"א)

לאחר ג' אין צריכה להמתין ג' חדשים הוי הג' חדשים שאמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת חליצת היבוס מ"ש מגט דרב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה אמר רבא ק"ו איסור כרת התרת איסור לאו לא כ"ש: וכן שאר כל הנשים: בשלמא יבמה כדאמרן אלא שאר כל הנשים אמאי אמר רב נחמן אמר שמואל משום דאמר קרא [\[בראשית יז-ז\]](#) להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של שני מתיב רבא לפיכך גר וגירות צריכין להמתין ג' חדשים הכא מאי להבחין איכא ה"נ איכא להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שלא נזרע בקדושה רבא אמר גזירה שמא ישא את אחותו מאביו ויבוס אשת אחיו מאמו ויוציא את אמו לשוק ויפטור את יבמתו לשוק מתיב רב חנניה בכולן אני קורא בהן משום תקנת ערוה וכאן משום תקנת ולד ואם

איתא כולהו משום תקנת ערוה האי משום תקנת ולד דלא לפגע בהו ערוה בשלמא תמתין ב' חדשים ותנשא לא דהיינו ספיקא אי בר תשעה לקמא אי בר שבעה לבתרא אלא תמתין חדש אחד ותנשא ואי לשבעה ילדה האי בר שבעה לבתרא הוא ואי לתמניא ילדה האי בר תשעה לקמא הוא אי נמי לתמניא ילדה איכא למימר דבתרא הוא דלמא אישתהויי אישתהא חדש אחד ואיעבר ותמתין שני חדשים ומחצה ותנשא דאי לשבעה ילדה האי בר שבעה לבתרא הוא ואי לשיתא ופלגא ילדה האי בר תשעה לקמא הוא דאי בר בתרא הוא בר שיתא ופלגא לא חיי א"נ לשיתא ופלגא ילדה איכא למימר דבתרא הוא דאמר מר זוטרא אפילו למאן דאמר יולדת לט' אינה יולדת למקוטעין ילדה לז' יולדת למקוטעין שנאמר [\[שמואל א א-ב\]](#) ויהי לתקופות הימים מיעוט תקופות ב' מיעוט ימים ב' ותמתין משהו ותנשא וכי מלו שלשה חדשים לבדקה אמר רב ספרא אין בודקין את הנשואות שלא יתגנו על בעליהן ונבדקה בהלכה אמר רמי בר חמא אשה מחפה עצמה כדי שיירש בנה בנכסי בעלה היכא דקים לן דמעוברת היא תנשא אלמה תניא לא ישא אדם מעוברת חברו ומינקת חברו ואם נשא יוציא ולא יחזיר עולמית גזרה שמא תעשה עוברת סנדל אי הכי דידיה נמי אי למ"ד במוך במוך ואי למ"ד מן השמים ירחמו מן השמים ירחמו הכא נמי אי למאן דאמר במוך במוך אי למאן דאמר מן השמים ירחמו מן השמים ירחמו אלא משום דחסה אי הכי דידיה נמי דידיה חייס עילויה הכא נמי חייס עילויה אלא סתם מעוברת למניקה קיימא

רפ"ז הוי. כלומר הוי לומד מכאן שלשה חדשים שאמרו כו' ומ"פ מגט דרב אמר משעת נתינה. ואף על גב דמשעת כתיבה לא נתייחד עמה דאם כן הוה ליה גט יאן ואפילו הכי משעת נתינה מניין ה"נ נמני משעת חליצה: לאיסור כרת. ליבס התרת לאחר ג' חדשים מיד: לאיסור לאו. לשוק לא כ"פ דמותרת לאחר חליצה מיד הואיל ועברו שלשה חדשים מיום מיתה: ולזרעך אחריך. שאין השכינה שורה אלל על הוודאים שזרעו מיוחסם אחריו והכי נמי קיימא לן בנדרים (דף כ:): וברותי מכס המורדים והפושעים בי אלו בני ערבוביא: גר וגיוורת. גר שנתגייר ואשתו עמו כריכים להמתין ג' חדשים לפרוש זה מזה והכא מאי להבחין איכא הרי אין כאן ראשון ושני: רבא אמר שמא ישא אחותו מאביו. אם נשאת תוך שלשה וילדה והוא בן ט' לראשון ונוול בביתו של שני וסבור שהוא בנו וישא את בת בעלה הראשון שיש לו מאשה אחרת והיא אחותו מן האב: ומייבס אשת אחיו מאמו. שאם תלד לאחרון בן אחר וישא אשה וימות בלא בנים וייבמנה זה כסבור שהוא אחיו מאביו ונמלא מייבס אשת אחיו מאמו שלא מאביו וחייב כרת: ויוליא את אמו לשוק. אם לא תלד אמו לשני וימות וכסבורים שזה בנו ותנשא אמו לשוק בלא חליצה: ויפטור את יבמתו לשוק. אם יש לו אח מאביו הראשון ולא היו לו בנים ומת ואין שם אח אלל הוא והוא סבור שהוא בן האחרון ונמלא אשת בנו של ראשון הזקוקה לו נשאת לשוק בלא חליצה וגבי גר וגיוורת לחדא מהני הוא דאיכא למיחש כגון לשמא ייבס אשה אחיו מאמו שמא מעוברת היתה וכשתלד סבורה היא שבן ז' הוא ובקדושה נזרע ותחזור ותלד בן אחריו וישא אשה וימות בלא בנים וייבס זה את אשתו דסבור שגם הוא נזרע בקדושה וכיון שזה נזרע שלא בקדושה וסתם עובדת כוכבים זונה היא איכא למימר שמא חינו בנו של זה ונמלא נשאת אשת אחיו מאמו: בכולן אני קורא בהן. כל נשים שאסרו חכמים להנשא או להתייבס קורא אני בהן תקנת ערוה כדי שלא יבאו לידי ערוה: וכאן. בהמתנה של ג' חדשים שאסרו חכמים לשאר נשים אין כאן תקנת ערוה אלל תקנת הולד להבחין בן מי הוא: ואם איתא. דהשו חכמים לשמא ישא אחותו מן אביו הא נמי תקנת ערוה היא: דלא לפגע ולד. בערוה אבל כל שאר הנאסרות איכא תקנתא היא ובעל עכמו דלא לפגעו בערוה: הא בר ז' לבתרא הוא. דאי מקמא איעברא כשמת אישתכח דבר המניא הוא ובר המניא לא חיי: א"נ לתמניא ילדה כו'. תירוצא הוא: אישתהי. לאחר שנסאה וה"ה נמי דמאי תרזוי אי נמי לשבעה ילדה איכא למימר בר תשעה לקמא הוא מעיקרא חדש אחד איעברא קודם מיתתו אלל הואיל ותירץ למילתיה בחדא ואוקי דאכתי איכא ספק כגי ליה בהכי: אפילו למ"ד. במסכת נדה בפרק בנות כותים: ויהי לתקופות הימים. הרי ששה חדשים וב'

ימים: ותמהין משהו. שבו ע או שבו עים: וכי מלו ג' חדשים. ליום מיתת בעלה שדרך עובר להיות ניכר ליצדקה בדדיה כדרך נשים ואי מיעברא ודאי בר קמא הוא דאי בר בתרא הוא אכתי לא הוה מינכר ללא מלו שלשה חדשים לנישואיה דחסר ליה ההוא משהו שהמתנה ואי לא מינכר ולבתר הכי מינכר ודאי בר בתרא הוא: בהילוכה. מוליכין אותה בעפר תיחוח אי מעוברת היא פסיעותיה ניכרות ומעמיקות יותר משאר נשים שהולד מכבידה כך מלאחי בתשובת הגאונים: מחפה עממה. שלא תראה מעוברת כדי שלא יבינו שכן הרשון הוא ויירש בנכסי בעלה שני: היכא דקיס לן כו'. הואיל וטעם המתנה משום ולד הוא שלא יהא ספק כשאנו יודעים ודאי שהיא מעוברת מראשון תנשא ומשני גזרה שמה העשה כו': לידה נמי. לא ישמש עם אשתו מעוברת שמה תחזור ותעבר וידחוק אחיו וימעך כורת פניו כסנדל הזה שאין לו כורה: אי למ"ד במוך במוך. פלוגתא היא בפ"ק (לעיל דף יב:); דחסה. שממעכו בשעת תשיש דחסה לשון לחץ שלוחא כדאמר לקמן (דף קג.) גבי חליצה כריך למידחסיה לכרעיה: ה"נ חיים עילויה. שאין אדם מתכוין להרוג הנפש: למניקה קיימא. כשתלד מניקתו: (ה"ט)

תוספות לאחר שלשה חדשים אין צריכה להמתין. אמר ר"ת דוקא חלץ שהחליצה מוכחת שלא בא עליה כדאמר בממאנת דמיאונה מוכיח עליה שהיא קטנה אבל אם מת היבם לאחר ג' צריכה להמתין שלשה חדשים דיותר יבמה קרובה לביאה מארוסה דגזרינן אטו נשואה אע"ג דאמר לקמן בפ' ב"ש (דף קיב.) ובפסחים פרק אלו דברים (דף עב:) יבמתו בזוי מינה אשתו לא בזוי מינה היינו לענין לאוקמי אנפשיה עד שלשים אבל לענין גזרה שמה ישא אחותו כו' איכא למימר יבמתו קרובה לביאה טפי: מאי שנא מגט דרב אמר משעת נתינה. אע"ג דודאי לא בא עליה מקמי כתיבה דאם כן לא היה פוטרה בגט זה דהוה ליה גט ישן וטעמא מפרש בפרק שני דגיטין (דף יח. ושם) שלא יאמרו ב' נשים בחצר אחת זו אסורה וזו מותרת שהעולם סוברים שכתבת שניהם היתה סמוך לנתינה ויבא להתיר תוך שלשה והכא גבי חליצה נמי יסברו ששתיהן סמוך למיתה חלצו ויבא להתיר תוך שלשה ומשני לאיסור כרת התרת דאם היה רוצה לייבם אחר שלשה היה מייבם לאיסור לאו לא כ"ש דהיאך אפשר לאסרה להנשא לשוק אחר חליצה שזה דומה לחוכא ואיטלולא ולא ישמעו לנו העולם על כך: לזרעך אחריך. לקמן בפ' נושאין (דף ק: ק) דריש מהאי קרא דאזהר ליה רחמנא לאברהם לא תינסיב עובדת כוכבים ושפחה דלא יתייחס זרעך בתרה: גר וגורת. מכאן משמע דגר מותר בגיורת ודלא כאוסרים כשנשאה מקודם דלא יחזרו לסורם: בכלן אני קורא כו'. איבמה לחוד קאי ונקט לשון כולן משום דאיירי בכל יבמות בין ארוסות בין נשואות בין להתייבם או להנשא לשוק אם חלצה תוך ג' כולן צריכות להמתין שלשה חדשים: ותמתין משהו ותנשא. לאו דוקא משהו שצריכה להמתין שלשה ימים של קליטת הזרע: סתם מעוברת למניקה קיימא. רבינו שמשון זקנו של רשב"א היה אומר דגרשה מינקת מותרת לינשא משום דלא משעבדא להניק כדאמר' בפ' אע"פ (כתובות נט: ושם) נתגרשה אינו כופה ואין נראה לר"ת דהא למאי דהוה בעי למימר דטעמא משום סנדל או משום דיחסא לא היה חילוק בין אלמנה לגרושה וה"ה להאי טעמא דאינו חוזר בו אלא מהטעם בלבד ועוד אלמנה גופה אי אמרה איני ניוזנית ואיני עושה או תבעה כתובתה לא משעבדא וכן פוסק בשאלתות דרב אחאי דלא שנא גרושה ולא שנא אלמנה: (תוספות)

רשב"א אלא תמתין חדש אחד ותנשא וכו'. ופריק אי נמי לתמניא ילדה איכא למימר בר בתרא הוא. וכתב רש"י ז"ל (בד"ה אישתי) דהוא הדין למאי לתרוצי אי נמי לשבעה ילדה איכא למימר בר תשעה לקמא הוא ומעיקרא חדש אחד איעבר קודם מיתהו, אלא הואיל ותירץ מלתא כדלעיל אוקמה בהכי משום דאכתי איכא פסיקא וסגי, ע"פ רש"י ליה בהאי. ויש מתרצים (רמב"ן וחסר שם אי נמי או ועוד יש לומר) משום דמתניתין מלתא פסיקתא קתני ואפילו לא עמדה אלא הרשון אלא חד יומא דליכא למיחש להכי אפילו הכי לא תחייבם עד שיעברו עליה שלשה חדשים, דאי נמי לתמניא ילדה איכא למימר בר בתרא הוא ואשתהווי אשתהי ואיעבר. והוא הדין דהוי מלי למימר האי בר בתרא הוא והאי לשבעה נגמר ואשתהווי אשתהי חדש, ונפקא מינה היכי דבא עליה בתרא ופירש מיד וילדה לשמונה, אלא משום דפלוגתא הוא לקמן (פ, ב) ולא ניחא ליה לאוקמה בפלוגתא כנ"ל. ותמהין ב' חדשים ומחלה ותנשא דאי לשבעה ילדה בר בתרא הוא. פירוש דקא סלקא דעתך דאין הולד משתהי אחר תשעה כלל. אלא סתם מעוברת למניקה קיימא. והא דלא פירש לעיל טעמא דשלשה חדשים מהאי טעמא דליכא נמאלת מעוברת וסתם מעוברת למניקה קיימא איכא

דף מב - ב

דלמא איעברה ומעכר חלבה וקטלה ליה אי הכי דידיה נמי דידיה ממסמסא ליה בביצים וחלב דידיה נמי ממסמסא ליה בבצים וחלב לא יהב לה בעל וליתבעיניה ליורשים אמר אביי אשה בושה לבא לבית זין והורגת את בנה: אחת בתולות ואחת בעולות: הי ניהו בתולות והי ניהו ארוסות הי ניהו בעולות והי ניהו נשואות א"ר יהודה הכי קאמר אחת בתולות ואחת בעולות שנתארמלו או שנתגרשו בין מן האירוסין בין מן הנשואין ר' אלעזר לא על לבי מדרשא אשכחיה לר' אסי אמר ליה מאי אמור רבנן בבי מדרשא אמר ליה הכי א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי מכלל דיחידאה פליג עליה אין והתניא הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או שהיה לה כעס בבית בעלה או שהיה בעלה חבוש בבית האסורין או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה היא חולה או שהפילה אחר מיתת בעלה או שהיתה עקרה או זקנה או קטנה או אילונית או שאינה ראויה לילד צריכה להמתין ג' חדשים דברי ר' מאיר ר' יהודה מתיר ליארס ולינשא מיד אמר רבי חייא בר אבא חזר בו רבי יוחנן אמר רב יוסף אי הדר ביה ממתני' דכרמא הדר ביה דתניא אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כולן צריכות להמתין שלשה חדשים אמר ליה ר' ירמיה לר' זריקא כי עיילת לקמיה דר' אבהו רמי ליה מי אמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו להם שלשה חדשים אחת בתולות ואחת בעולות אמר ליה דרמא לך הא לא חש לקמחיה סתם ואח"כ מחלוקת היא ואין הלכה כסתם דאמר רב פפא ואיתימא ר' יוחנן מחלוקת ואחר כך סתם הלכה כסתם סתם ואחר כך מחלוקת אין הלכה כסתם מסתמיך ואזיל ר' אבהו אכתפיה דרבי נחום שמעיה מנקיט ואזיל הלכתא מיניה בעא מיניה מחלוקת ואחר כך סתם סתם סתם ואחר כך מחלוקת מאי אמר ליה אין הלכה כסתם סתמא דמתני' ומחלוקת בברייתא מאי א"ל הלכה כסתם מחלוקת במתני' וסתמא בברייתא מאי א"ל

רפ"א ואי מינסבא דלמא מיעברא. לאחר לידתה ומיעכר עליה חלבה וקטלה לברה ברעב: ממסמסא ליה. מאכילתו: לא יהב לה בעל. משום דלאו בריה הוא: וליתבעיניה ליורשים. של בעל ראשון: אשה בוסה לבה לב"ד. ולתבוע יורשים בשביל בנה: והורגת את בנה. על כרחיה מת בנה ברעב: הי ניהו בתולות הי ניהו ארוסות. הא חדא היא דהיכי משכחת לה בתולה יבמה אם לא ארוסה: הכי קאמר. כלומר לא תתני אחת ואחת דמשמע תרי מיילי אלא כולה חדא קתני ופרושי קמפרש אחת בתולות ואחת בעולות וכגון שנתארמלו או נתגרשו בין מן האירוסין דהיינו בתולות בין מן הנשואין דהיינו בעולות: הלכה כר' יוסי. דשרי ארוסות לינשא הואיל וליכא למיחש לזרע ראשון ונשואה ליארס והאי דנקט ר' יוסי ולא רבי יהודה דהא רבי יהודה נמי שרי ארוסה לינשא בהדיא אלא משום דר' יוסי נימוקו עמו: מכלל דיחידאה פליג עליה. תנא קמא דאמר לא ינשאו ולא יתארסו אחת ארוסות ואחת בתולות דאמר אפי' ארוסות ליארס כ"ש לינשא יחידאה היא ולא סתמא דרבים היא: ה"ג אין והתניא. בניחותא: רדופה. רגילה וגם סמוך למיתתו עמדה בבית אביה זמן מרובה דליכא למימר מעוברת היא: או שהיה לה כעס. ולא שימשה: עקרה. שנעקר רחמה ונטלה

האם שלה: אילונית. ממעני אמה לקויה היא ואין לה סימני שער ודדים: או שאינה ראויה לילד. לאיתווי
[מחמת] סמא או חולי: כולן כריכות להמתין. גזרו שאינה ראויה אטו ראויה: ממתני' דכרמא. שנסנית בכרס
ביבנה מחמת אותה משנה חזר בו: בכרס ביבנה. שהיו יושבים שורות שורות כעין הכרס: לא חש לקימחיה.
למה שהוא טוחן ומוציא מפיו כלומר לדיבורו: סתם ואח"כ מחלוקת היא. דהא איפלגו עלה ר' יוסי ור'
יהודה: מחלוקת ואחר כך סתם. בין סתם אחריה מיד באחד מהם בין סתם אחריה במסכת אחרת באותו
הסדר כגון נהן אמר ללבע דמחלוקת כ"ק בהגוזל (דף ה:; וסתם כ"מ (דף עו.) כל המשנה ידו על
התחונה וסתם לן כר"י לאמר אם השבח יתר על הציאה כו' הלכה כסתם: סתם ואחר כך מחלוקת. כי
מתני': מנקיט. מלקט ממנו הלכות פסוקות הלכה כפלוני ופלוני: (כ"ז)

תוספות רבי יוסי אומר כל הנשים יתארסו. בעירובין (דף מז.) פי' בקונט' דאפילו ארוסות דוקא יתארסו אבל
ינשא לא דגזר רבי יוסי ארוסה אטו נשואה ואין נראה דאי גרס בברייתא דרדופה רבי יוסי מתיר ליארס
ולינשא מיד א"כ קשיא דרבי יוסי אדרבי יוסי דהכא גזר אפילו ארוסה אטו נשואה כ"ש דהוה ליה למיגזר
נשואה רדופה אטו שאינה רדופה ואפילו גרס בברייתא דרדופה רבי יהודה מ"מ קשיא דהיכי מוכח בפרק
מי שהוציאוהו (ג' שם) ובגמ' דיחידאה פליג עליה מברייתא דרדופה ותנא קמא דמתניתין הוא ר"מ דלמא
ר"מ דרדופה הוא כר' יוסי דמתניתין דלא שרי אלא ליארס אבל לינשא לא וצריכות להמתין שלשה חדשים
דקאמר ר"מ היינו מלינשא אבל ליארס מיד שרי ואף על גב דקתני סתמא צריכות להמתין הכי נמי קתני
בפרק ד' אחין (לעיל דף לה. ושם) גבי גירות ושבויה ואנוסה ומפותה צריכות להמתין סתמא דברי רבי יהודה
וע"כ היינו דוקא לינשא דליארס אפי' נשואה שרי הכא ר"י ועוד היכי מוכח בגמ' דהדר ביה ר' יוחנן ממתני'
דכרמא דקתני כולן צריכות להמתין דלמא לינשא קאמר אבל ליארס שרי ונראה כמו [שפי' רש"י] כאן דרבי
יוסי שרי נמי ארוסה לינשא ולא פליג ארבי יהודה אלא באיבול לחודיה ומיהו מה שהביא ראיה דשמעין
לרבי יוסי דמיקל בהבחנה טפי מרבי יהודה בסוף פרק ד' אחין (ג' שם) אינה ראיה דלמא בגירות ואנוסה
מיקל משום דמתהפכת שלא תתעבר כדאמרין לעיל (דף לה.) אבל לעולם גזר ארוסה אטו נשואה ומברייתא
דרדופה היה יכול לדקדק אי גרס בה ר' יוסי דלא גזר אפי' נשואה רדופה אטו שאין רדופה כ"ש דלא גזר
ארוסה אטו נשואה והא דפסיק רבי יוחנן כר' יוסי ולא נקט ר' יהודה כיון דשניהם שוין משום שבא לפסוק
כרבי יוסי גם באיבול או נקט ר' יוסי כדפי' בקונטרס משום דנימוקו עמו וא"ת כשמגיה בגמרא (לקמן מג.).
אימא רבי יוסי אומר כל הנשים ינשא ופריך ולית ליה לרבי יוסי להבחין ומאי קשיא ליה נימא דכל הנשים
לאו דוקא ואארוסות דוקא קאי ולא אנשואות דמעיקרא נמי לא הוי כל דוקא דלא הוי קאי אלא אנשואות
דארוסות שרי אפילו לינשא וי"ל דלא דמי דהשתא הוי כל דוקא וקאי שפיר בין ארוסות בין אנשואות אלא
שהדיוק דמשמע יתארסו אין ינשאו לא לא קאי אכל נשים אלא אנשואות לחוד אבל פשטא דמתניתין אכל
נשים קאי אבל קשה לר"ת דקתני לקמן בברייתא וכולן לא ינשאו עד שיהו להם שלשה חדשים משמע
אפילו ארוסות כמו כל הנשים ודוחק לחלק בין וכולן לכל הנשים ואר"ת דגרס בברייתא דרדופה רבי יוסי
מתיר ליארס ול"ג לינשא וגזר ר' יוסי ארוסה אטו נשואה ודוחק הוא למחוק הספרים דבכולהו גרס לינשא
ועוד דליארס אפילו נשואה שרי: הלכה כרבי יוסי. ול"ג כרבי יהודה דהא בפ' מי שהוציאוהו (עירובין דף
מו:) קאמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יוחנן רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כר"י ר"י ורבי יוסי הלכה כרבי
יוסי ואין צ"ל רבי מאיר ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי ודייק דליתנהו להני כללי מדאיצטריך רבי יוחנן לפסוק
כרבי יוסי אף על גב דיחידאה פליג עליה ואי גרס הלכה כרבי יהודה שפיר איצטריך לפסוק הלכה כר'
יהודה לאפוקי מר' יוסי דפליג עליה: סתם ואח"כ מחלוקת היא. וא"ת והא אמרין בריש מסכת ביצה (דף
ב.) גבי שבת סתם לן תנא כר"ש דתנן מחתכין הדלועין כו' אע"ג דפליג ר' יהודה בסיפא וקאמר אם לא
היתה נבילה מערב שבת כו' ויש לומר דנהי דלא חשיב סתם גמור מ"מ חשיב כרבים לגבי יחיד וא"ת בפ'
המוציא יין (שבת פא: ושם) דפריך ומי סבר רבי יוחנן דבר שאין מתכוין אסור והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם
משנה ותנן נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק ומאי קושיא דסתמא בנזיר (דף מב.) ופלוגתא בפ"ב דביצה
(דף כג.) גבי קירוד וקרוצוף ובתרי מסכתא אמר בפ"ק דמס' ע"ז (דף ז. ושם) אין סדר למשנה וליכא למימר
דר' יוחנן אית ליה הלכה כסתם אפי' בסתם ואח"כ מחלוקת דהא קאמר הכא בהדיא אליבא דר' יוחנן סתם
ואח"כ מחלוקת היא וי"ל דודאי בסתם ואח"כ מחלוקת מודה ר' יוחנן דאין הלכה כסתם אבל בתרי מסכתא
אית ליה לר' יוחנן דהלכתא כסתם וטעמא דר' יוחנן משום דמסתמא אית לן למימר דמחלוקת ואח"כ סתם
הוא ולא סתם ואח"כ מחלוקת דאין לנו לומר שחזר בו רבי מפסקו עד שנראה בפירוש ומיהו שאר אמוראי
אית להו דבתרי מסכתא אין סדר למשנה ואין הלכתא כסתם וא"ת דבפ' כל גגות (עירובין דף צב. ושם) פסק

ר' יוחנן כר"ש בין עירבו בין לא עירבו ופריך והא אמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ומייתי מסתם משנה דבפרק חלון (שם דף עו:) והיינו סתם ואח"כ מחלוקת ותיריך ה"ר אהרן כהן דעיקר קושיא לרבי יוחנן אינה אלא דלא גזר בעירבו ובזה הדבר הוי מחלוקת ואח"כ סתם מחלוקת בשלש חצירות במי שהוציא אוהו (שם דף מה:) וסתם בפרק חלון אבל בפרק כל גגות לא פליגי בגזירה ומיהו קשה דבסוף פרק קמא דמסכת ע"ז (דף כא.) גבי שכירות בתים פסק שמואל כרבי יוסי אע"ג דסתם לן תנא בתר הכי כרבי מאיר: (הוספת)

רשב"א ותתבעינהו מיורשים אמר רביי אשה בוסה לבא לבית דין והורגת את בנה. מקלת מרבותינו הרפתים ז"ל (עין חוס' ד"ה סתם) כתבו דוקא באלמנה אבל בגרושה דקאי בעל יכולה היא שתנשא לאלתר דבעל ממסמים ליה בצאים וחלב. ורבינו חס"ז"ל (בספר הישר) אסר אפילו בגרושה משום דאינה יכול לתבעו על ידה אלא על ידי השליח כדאיכא בכתובות בשלהי האשה שנתארמלה (כה, א) ואף היא בוסה מלתבעו בכך על ידי אחר וכן דעת רב אחא בשאלות בפרשת וירא (סי' יג.). יש ספרים דגרסי ר' יהודה מתיר ליתארם. ויש מוחקין הגירסא וגורסין ר' יוסי, משום דקשיא להו דהא ר' יהודה אפילו בגיורת קטנה גזר כדתניא בכתובות פרה אלו נערוה (לו, ב) גבי ואלו שאין להם קנס הגיורת והשפחה והשבויה שנפדו ושנתגיירו ושנתחררו יתרות על בנות שלש שנים ויום אחד לריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר' יהודה רבי יוסי מתיר ליתארם ולינשא מיד ומיהו יש ספרים דלא גרסי התם יתרות על בנות שלש שנים אלא סתם הגיורת והשפחה והשבויה שנפדו ושנתגיירו ושנתחררו לריכות להמתין. ויש מי שאינו גורס כאן ר' יהודה אלא ר' יוסי מתיר ליתארם ולינשא מיד. והראשון עיקר דאם איתא דר' יהודה נמי מודה בהא ברייתא מנ"ל מהא ברייתא דמתניתין כיחידאה. ועוד דהיא ברייתא דפ' אלו נערוה (לו, א) מייתי נמי לעיל בשלהי פרק ארבעה אחין (לה, א) ולא גרסינן בה בכל הספרים יתרות על בנות שלש וכן מלאתיה בספר ישן מוגה בישיבת הגאונים ז"ל, ועוד דאי אפשר דגרסינן הכא רבי יוסי דהא משמע דרבי יוסי נמי גזר קטנה אטו גדולה כנשואין מדקא תני במתניתין ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה ומשמע כל הנשים אחרותן כל הנשים דרישא קאי כלומר בין קטנה בין גדולה כולן יתארסו דלא גזרינן ארוסין אטו נשואין אבל לא ינשאו ואפי' קטנה ואילונית משום דנשואין דהכי מוחלפי בנישואין דגדולה וראויה לילד והכא קתני מתיר ליתארם ולינשא מיד אלא ודאי ר' יהודה גרסינן (עין לעיל לו, ב ד"ה הא.). סתם ואחר כך מחלוקת הוא ואין הלכה כסתם. פירש"י ז"ל שהרי מחלוקת ר' יהודה ור' יוסי בצדו, ואיכא למידק דהכא קרינן סתם ואחר כך מחלוקת משום מחלוקתו של ר' יהודה דמן הזד ואין הלכה כסתם, והתם בריש מס' ביצה (ב, א) אמרינן גבי שבת דסתם לן תנא כר' שמעון דתנן מחתכין את הדלועים לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים כו' אלמא סתם ואחר כך מחלוקת באתה משנה לא חשבינן ליה כמחלוקת והלכה כסתם, דהא התם ר' יהודה פליג בצדה דקתני ר' יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן. ויש מתרלים (רמב"ז) דסתמא ממש לא הוה למירמי מיניה לר' יוחנן דאמר הלכה כסתם משנה, אלא דהוה ליה כרבים אכל יחיד כיון ששנית סתם בלשון רבים וכדאמרינן בפרק כסוי דס (חולין פה, א) ראה רבי דבריו של (ר"מ) ור"ן בכושי הדם ושנאו בלשון חכמים, ובמסכת נדה פרק המפלת נמי קרינן סתמא מאי דתנן בלשון חכמים מתניתין דהמפלת דתנן התם (ל, ב) המפלת ליום מ"א תשב לזכר ולנקבה ר' ישמעאל אומר יום מ"א תשב לזכר ולנדה כו' וחכמים אומרים זה זה לארבעים ואחד והוינן בה בגמרא (ל, ב) הא תו למה לי וכי תימא למסתמא כדרבנן פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים. ונראה לי דמהתם שמעינן תרתי דסתמא דרישא כיון דתני מחלוקת ר' ישמעאל בצדו לא קרי לה סתמא אלא כמחלוקת יחיד ורבים, וכי הדר אמר וחכמים אומרים קרי ליה סתמא משום דהוה ליה מחלוקת ואחר כך סתם (עין רשב"א נדה שם). והתם נמי ביצה ע"ג דפליג ר' יהודה סתמא קרי לה משום דשנית סתם דלא גרע מאלו נשנית בלשון חכמים ודכותה נמי בשבת בס"פ כל הכלים (קכו, ב) דמקשה נגר הנגרר נמי סתמא היא ואף על גב דפליג בה ר' יהודה. וכיון שכן כי פסק הכא ר' יוחנן כר' יהודה ליכא למירמי עליה מדידיה דפסק כסתם משנה, דלאו סתם גמור הוא והו"ל כאלו פסק הלכה כיחיד במקום רבים. והא דאקשינן הכא (לעיל) מכלל דיחידאה פליג עליה לאו למימרא דאי פליג עליה דרבים דלא פסקינן כיחיד, אלא משום דלאו אורחיהו למישבך לרבים ולמפסק כיחיד אי לאו דאיכא טעמא דמוכח. וכדגרסינן בירושלמי בפרק קמא דמגילה (ה"ד) גמרא אין בין ספרים בהא מלתא למה הוא מורה לה כיחידאה ר' שמואל בר איניא בשם רב דהא דתימא בשאין מחלוקת אלא סתם אבל אם יש מחלוקת אלא סתם לא בלא הלכה כסתם ר' יוסי בר בון בשם רב אחא דהא דתימא ביחיד אלא יחיד אבל ביחיד אלא חכמים לא בלא הלכה כסתם. פירוש אם שנה סתם

ואחר כך מחלוקת יחיד אלל יחיד הלכה כסתם, אבל אם שנה ליחיד סתם ומחלוקת כלשון חכמים בין באותה משנה בין במשנה אחרת אין הלכה כאותו סתם אלא כלדברי הרבים הרמב"ן נר"ו. (רש"א)

א

-

מג

דף

וכי רבי לא שנה ר' חייא מנין לו אמר ליה והא תנן מסרק של פשתן שניטלו שיניו ונשתיירו בו שתים טמאות ואחת טהורה וכולן שניטלו אחת אחת בפני עצמן טמאות של צמר שניטלו שיניו אחת מבינתים טהור נשתיירו בו ג' במקום אחד טמא היתה החיצונה אחת מהן טהור ניטלו ב' ועשאן למלקט טמאות אחת והתקינה לנר או למיתוח טמאה וקי"ל דאין הלכה כאותה משנה אמר ליה בר מינה דההיא דר' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו זו אינה משנה מ"ט אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אידי בריה דרב איקא משום דקשיא רישא לסיפא דקתני של צמר שניטלו שיניו אחת מבינתים טהור הא נשתיירו בו שתים במקום אחד טמא והדר תני נשתיירו בו ג' טמא ג' אין שתים לא ומאי קושיא דלמא הא בגווייתא הא בברייתא אלא מהכא דקתני וכולן שניטלו אחת אחת בפני עצמן טמאות ואע"ג דלא התקינה אימא סיפא אחת והתקינה לנר או למיתוח טמאה התקינה אין לא התקינה לא אמר אביי ומאי קושיא דלמא הא בקתייהו הא בלא קתייהו א"ר פפא ומאי קושיא ודלמא הא בקטינתא הא באלימתא אלא משום דמסיימי בה דווקני זו דברי ר' ש שלח ר' חייא בר אבין מארסין תוך ג' וכן עושים מעשה וכן היה ר' אלעזר מלמדנו משום רבי חנינא הגדול רובו של ראשון ורובו של שלישי ואמצעי שלם אמימר שרא ליארס ביום תשעים אמר ליה רב אשי לאמימר והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו צריכה להמתין ג' חדשים חוץ מיום שמת בו וחוף מיום שנתארסה בו ההוא לענין מינקת איתמר דרב ושמואל דאמרי תרוייהו צריכה להמתין כ"ד חודש חוץ מיום שנולד בו וחוף מיום שנתארסה בו והא ההוא דעבד סעודת אירוסין ביום תשעים ואפסדיה רבא לסעודתיה ההיא סעודת נשואין הואי והלכתא צריכה להמתין כ"ד חודש חוץ מיום שנולד בו וחוף מיום שנתארסה בו וצריכה להמתין ג' חדשים חוץ מיום שמת בו וחוף מיום שנתארסה בו: חוץ מן האלמנה וכו': אמר רב חסדא ק"ו ומה במקום שאסור לכבס מותר ליארס מקום שמוותר לכבס אינו דין שמוותר ליארס מאי היא דתנן שבת שחל תשעה באב בתוכה אסור לספר ולכבס ובחמישי מותר מפני כבוד השבת ותניא קודם הזמן הזה העם ממעטין בעסקיהם מלישא ומליתן מלבנות ולנטוע ומארסין אבל לא כונסין ואין עושין סעודת אירוסין כי תניא ההיא קודם דקודם (תניא) אמר רבא וקודם דקודם נמי ק"ו ומה במקום שאסור לישא וליתן מותר ליארס מקום שמוותר לישא וליתן אינו דין שמוותר ליארס לא תימא דרבי יוסי אומר כל הנשים יתארסו אלא אימא כל הנשים ינשאו

רבי לא שנה. רבי פסידר את המשנה לא שנהא סתהא משנה שלא ראה לסותמה: רבי חייא. תלמידו מנין לו שהלכה כמותה סתמה צבדייתא: סתים טמאות. דחזו למילתיה: אחת טהורה. ללא חזי למידי: אחת בפני עצמה. שאינה תחובה במסרק: טמאה. שראויה לנר או למיתוח לפרוש בגדים או חוט זו מזו: אחת מבינתיים. שמכל ג' הסמוכות ניטלה האמצעית תו לא חזי: היתה החיצונה. אחת מהשלימות הללו שנשתיירו ג' עם החיצונות וכן חיצונה רחבה היא כעין חיצונות שבמסרק של עץ שלנו הלכך לא מהניא צדייהו וטהור: למלקט. מלקחים שקורין טנל"ש טינל"ש: אבה (בכתבי היר מופיע מול"ש, שמשמעו במילונים: 'ריחיים' וכדומה, אך נראה שעכ"פ כוונת

רש"י לזכת. אני בחרתי את התעתיק הזה, הקרוב יותר לדף הגמרא שלנו. (ג.ד.) : לנר. לנקר את הנר: ולמיתוח. לפרוש בגד כעין החייטים שמתחין עורות במסמרים: טמאה. לקמן פריך דהא תנא רישא כולן אחת אחת בפני עצמן טמאות ואע"ג ללא התקינה: הא. דקתני שתי טמא בגווייתא אמלעיות לחזיין טפי שהן כנגד בית יד המסרק וכשהוא אוחז בו מכוונות הן לסרוק: והא. דקתני שלש אין שתיים לא בצרייתא ולא בחילונות [ממשן] דהא אמרינן היתה חילונה אחת מהן טהור אלא אותן המשוכות כלפי הראש דאינן מכוונות כנגד בית יד המסרק ולא חזו כולי האי הלכך ג' הוא לחזו במקל אצל שתיים לא חזו ולא מידי: ל"א והוא עיקר בגווייתא וצרייתא שתי שורות שנים יש למסרק של אמר חילונות ופנימיות החילונות עיקר המלחכה תלויה בהן ופנימיות לקלוט האמר שלא יפול והלכך בחילונות כריך ג' במקום אחד והפנימיות דין צב': דקתייהו. שנטל עמה חתיכת עץ והיא נעשית לה בית יד ואינה כריכה תיקון אחר: אלימתא. עבות ואינם כריכות בית יד: זו דברי ר"ף. ולאו סתמא הוא: וכן עושין מעשה. כלומר כך ראייתי מנהג חכמים עושים: רובו. של חדש ראשון ורובו של אחרון ואמלעני שלש: והלכתא. מניקה כריכה להמתין כ"ד חדש חוץ מיום שגולד בו ואשה שאינה מניקה כריכה להמתין ג' חדשים חוץ מיום שמת בעלה וחוץ מיום שנתארסה בו (כל הנשים יתארסו אנשואות קאי חוץ מן האלמנה אתא לחשמועינן ולא אחרוסות ולמעוטינהו מלינשא דגבי הבחנה רבי יוסי מיקל טפי מכולהו כדאמר בארבעה אחין): ק"ו. רב חסדא מתמיה על דברי רבי יוסי שאוסר ליארס מחמת אבילות כל ל' דקתני לקמן כמה איבול שלה שלשים יום: במקום שאסור לכבס. שבת שחל ט' באב להיות בתוכה: מותר ליארס. לאירוסין לאו שמחה נינהו: מקום שמתר לכבס. תוך ל' יום של אבול לאבול אין אסור בתכבוסת אלא שבעה ימים לכל שלשים יום לגיהוץ תנו צפ' ואלו מגלחין (מו"ק דף כג.). אבול כיבוס לא דהא תספורת גופה אי לאו דאתיא פרע פרע מנזיר לא מיתסרא: קודם הזמן הזה. קא ס"ד קודם ט' באב דהיינו כל השבת שחל להיות בתוכה ממעטין כו': ומאירסין. ללא שמחה היא ומלוא קעביד: כי תניא הריא. דמאירסין: קודם דקודם. קודם שבת שחל ט"ב בתוכה דהתם מותר לכבס אבול תוך השבת כשם שאסור לכבס אסור נמי ליארס וליכא ק"ו: (הש"י)

תוספות במקום שמתר לכבס. גרסי' ול"ג לספר דהא אמרינן [בירושלמי] במועד קטן לגיהוץ ולתספורת שלשים יום והר"ר יעקב מאורלייני"ש הביא מהך גרסא דאשה מותרת בנטילת שער [וכן איתא בה"ג] ועוד מצינו למימר דהתם אליבא דר' יוסי קיימי דשרי תספורת באבל דהכי כתב בעל ה"ג כשם שאסור לגלח במועד כך אסור. לגלח בימי אבול דברי רבי יהודה רבי יוסי מתיר כל ל' יום אסור לתספורת אחד זקנו אחד שער ראשו ואחד כל שער שבו וכשם שאסור. ליטול צפרנים במועד כך אסור בימי אבול דברי רבי יהודה ר' יוסי מתיר והאשה מותרת בנטילת שער לאחר ז' ומיהו אין נראה דשמא אשה דשריא באבלה שריא נמי בתשעה באב וכן ר' יוסי דשרי לספר באבילות שרי נמי בתשעה באב ועוד נראה דלרבי יוסי נמי אסור לספר דמסתמא יליף פרע פרע מנזיר וכל ראשו הוא דשריא לגלח דניוול הוא אבל לספר אסור וכן משמע מתוך הלכות גדולות שהבאתי וא"כ לא גרסינן הכא לספר דגילוח כל הראש לא מיקרי סיפור. : שמתר לכבס. אחר שבעה ותוך ל' והא דמשמע בפ' ואלו מגלחין (מו"ק דף כג.). דאבל אסור לכבס כסותו במים היינו תוך ז' דדוקא גיהוץ אסור תוך שלשים יום ומיהו גיהוץ דידן שרי כדאמרינן בפ"ק דכתובות (דף י:) דגיהוץ שלנו ככיבוס שלהם ואין להאריך. : מאי היא דתנן. למאי דפרישית דבאיבול פליגי רבי יהודה ורבי יוסי קשה דנוקי הא דשרי לארס בתשעה באב כרבי יהודה דשרי נמי באבל וכי תימא מ"מ תקשה ליה שסברת רבי יוסי הפוכה מדרבי יהודה דר' יהודה מחמיר טפי בכיבוס מבאירוסין ולרבי יוסי איפכא ע"כ אין הש"ס חושש בכך דהא לקמן בעי למימר דתנאי היא וי"ל דאין נראה להש"ס ששום תנא יחלוק אמתני' דשרי לארס בט' באב אם לא ימצא ברייתא בפירוש דהא לקמן כשמצא ברייתא נמי בהדיא דקתני ממעטין מליארס דוחק ומוקי לה בסעודת אירוסין כי היכי דלא תפלוג אמתני' [דהתם]: מלישא וליתן מלבנות ולנטוע. בפרק בתרא דתענית [בירושלמי] מוקי בבנין ונטיעה של שמחה כגון אבורנקי של מלכים וי"מ דמשא ומתן נמי איירי בשל שמחה כגון צרכי חופה ואין נראה דלא אסר אלא סעודה עצמה ונראה דריבוי משא ומתן קא אסר שימעטו יותר מבשאר ימים : ומה במקום שאסור לישא וליתן. וא"ת מה לקודם דקודם

שמותר לספר ועוד תימה דתספורת יהא אסור בקודם דקודם מק"ו דשלשים יום דאבילות שמותר לישא וליתן או משא ומתן ליתסר בשלשים יום דאבילות מק"ו דתספורת בקודם דקודם או תספורת לישרי בשלשים יום של אבילות ולפי המסקנא ניחא: (תוספות)

רשב"א הכי גריס רש"י ז"ל ומה במקום שאסור לכבס מותר ליארס מקום שמותר לכבס אינו דין שמותר ליארס. ופירוש לכבס כיבוס בעלמא שאינו גיהוץ שאין שלשים של אכל אסורים אלא בכלים לבנים חדשים מגוהלים ולא אסרו עליו כבוס אלא בתוך שבעה כלבד. אכל גירסת הגאונים ז"ל מקום שאסור לספר ולכבס מותר ליארס מקום שמותר לספר ולכבס אינו דין שמותר ליארס וכן היא במועד קטן בהלכות ר' אלפסי ז"ל (יד, ב מדפי הרי"ף) ופירוש שלשים של אכל שמותר לאשה לספר ולכבס אינו דין שמותר לה ליארס, וכן כתב כאן ר"ח ז"ל. ועוד כתב רבינו ז"ל בהכלות (שם) ושמע מינה שאשה מותרת בנטילה שער לאחר ז', והקשה הרמב"ן נר"ו (בד"ה ה"ג) אם כן מאי קל וחומר לעולם אימא לך שלשים של אכל חמורין משבת של ט"ב, ואף על פי שבת מותר ליארס בזה אסור וספור וכבוס דאשה לאו משום קולא וחומרא הוא, אלא התם היינו טעמא דשרי ליה לאשה לספר ולכבס לאחר ז' משום דמנוולא, ובתוך שבעה לזיכא נוול אסירא וגבי ט"ב ללא מתסרי בכבוס אלא אותה שבת אשה נמי אסירא לזיכא נוול. (רשב"א)

ב

-

מג

דף

ולית ליה לרבי יוסי להבחין לית ליה ואיבעית אימא לעולם אית ליה ואימא רבי יוסי אומר כל ארוסות גרושות ינשאו אי הכי היינו ר' יהודה איכא בינייהו נשואה ליארס רבי יהודה סבר נשואה מותרת ליארס ורבי יוסי סבר נשואה אסורה ליארס וסבר ר' יוסי נשואה אסורה ליארס והתניא רבי יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה מפני האיבול וכמה איבול שלה שלשים יום וכולן לא ינשאו עד שיהו להן ג' חדשים האי מאי קושיא אילימא דקתני רבי יוסי אומר כל הנשים יתארסו מי אלימא ממתני' דאוקימנא בארוסות גרושות ינשאו ה"נ כל ארוסות גרושות ינשאו אלא מסיפא דקתני וכולן לא ינשאו עד שיהו להן ג' חדשים אינסובי הוא דלא הא איתרוסי שפיר דמי אמר רבא תריץ ואימא הכי ר' יוסי אומר כל ארוסות גרושות ינשאו חוץ מן האלמנה מפני האיבול וכמה איבול שלה שלשים יום ונשואות לא יתארסו עד שיהא להן שלשה חדשים ואלמנה מן האירוסין מי אית לה איבול והתני רבי חייא בר אמי אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מיטמאה לו מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה אלא תנאי היא דתניא מראש חדש ועד התענית העם ממעטין מעסקיהן מלישא ומליתן מלבנות ולנטוע ומליארס ומלישא שבת שחל תשעה באב בתוכה אסור לספר ולכבס (ואסור ליארס) וי"א כל החדש אסור מתקיף לה רב אשי ממאי דליארס ליארס ממש דלמא למיעבד סעודת אירוסין הוא דאסור הא ליארס שפיר דמי אי הכי מלישא לינשא נמי למיעבד סעודת נשואין הוא דאסור הא לישא שפיר דמי הכי השתא בשלמא נשואין בלא סעודה איכא שמחה אלא אירוסין בלא סעודה מי איכא שמחה אלא אמר רב אשי שאני אבילות חדשה מאבילות ישנה ושאני אבילות דרבים מאבילות דיחיד: **מתני'** ארבעה אחין נשואין ארבע נשים ומתו אם רצה הגדול שבהם לייבם את כולן הרשות בידו מי שהיה נשוי לשתי נשים ומת ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה

אלא אימא רבי יוסי אומר כל הנשים ינשאו. חוץ מאלמנה ורבי יוסי לא איבול אתא לאשמעינן דבנישואין אפילו רבי יהודה מודה דאסור בימי איבול דהא שמחה היא אלא ינשאו אתא לאשמעינן ופליג דרבי יהודה דאמר כל הנשואות יתארו ואתא ר' יוסי למימר אפילו נשואות ינשאו וג' מחלוקת דבר דת"ק אסר אפילו ארוכות ליארס לגזרו ארוכות ראשון אטו נשואה וגזרינן ארוסין לאחרון אטו נשואין לאחרון ור' יהודה סבר הנשואות יתארו ולא גזר ארוסין אטו נשואין והארוכות ינשאו ולא גזר ארוסה אטו נשואה אבל הבחנה מיהא אית ליה ונשואה לא תנשא ורבי יוסי אפילו הבחנה לית ליה: ואי בעית אימא אית ליה. ואפ"ה ינשאו קתני [ולא אנשואות קאין] אלא ארוכות קאי וה"ק כל הארוכות שנתגרשו ינשאו חוץ מן הארוכות אלמנות מחמת האיבול ולקמן פריך מי חייל איבול ארוסה: אי הכי היינו ר' יהודה. דרבי יהודה נמי שרי ארוסה לינשא וליכא למימר הכא כללעיל דרבי יוסי איבול אתא לאשמעינן דנשואין אסור כל ל' יום דהא בנשואין כ"ע מודו דשמחה היא וינשאו דקאמר רבי יהודה אגרושה דליכא איבול קאמר: איכא בינייהו נשואה ליארס. דקאמר רבי יהודה הנשואות יתארו ולא גזר ארוסין אטו נשואין ואתא רבי יוסי למימר כל ארוכות [גרשות] ינשאו הואיל וליכא איבול שרי ומשום הבחנה לא מיתסרא דהא לאו מעוברת היא וארוסה אטו נשואה לא גזרינן אבל נשואות לא יתארו דליכא למיהש שמא מעוברת היא ואי שרית לה להתארס אחי לאינסובי: כל הנשים יתארו. ואפילו נשואות: וכוון. הנשואות בין גרושה בין אלמנה לא ינשאו משום הבחנה עד שלשה חדשים: הכא נמי. תני הכי כל ארוכות גרושות ינשאו חוץ מן האלמנה אפי' ארוסה מפני האיבול: וכוון. הנשואות לא ינשאו אפי' גרושה דליכא איבול דחיישינן להבחנה: אלא מסיפא דקתני וכוון לא ינשאו. דעל כרחק אנשואות לא ינשאו קאי דהא אוקמא רישא ארוכות ינשאו ולא גזרינן משום הבחנה דנשואות הלכך סיפא אנשואות קאי דקתני לא ינשאו דבעינן הבחנה אבל איתרוסי שפיר דמי ולא גזרינן ארוסין אטו נשואין: תריץ ואימא הכי כו'. דודאי סיפא אנשואין קאי דקאמרת ומיהו לא תיתני לא ינשאו אלא לא יתארו: ולא מיטמאה. כלומר אינה מזוהה להתעסק בו: גובה כתובתה. וכגון דכתב לה מן הארוסין: ה"ג אלא תנאי היא. אלא לעולם דקתני מתני' כל הנשים יתארו וכדפרשנין בריש שמעתין דאנשואות קאי ואיבול איכא בינייהו ואשמעינן דארוסין בימי אבל אסור ודקשיא לך קודם הזמן דקתני ומארוסין תנאי היא דליכא למאן דאסר וההיא דקתני מארוסין לאו דברי הכל היא ולא סבירא ליה לרבי יוסי: אלא אמר רב אשי. לא תוקמא כתנאי ורבי יוסי מודה בההיא דמארוסין ודקשיא לך ק"ו הוא שאני בין אבילות חדשה דתשעה באב דהוי אבילות יסנה ואבילות דרביס הלכך קילא: מתני' (רע"י)

תוספות ולית ליה לרבי יוסי להבחין לית ליה. ורדופה וחברותיה דנקט לעיל משום ר"מ: אי הכי היינו רבי יהודה. השתא לא בעי למימר דאיכא בינייהו איבול דלא מסתברא ליה למימר שלא יחוש רבי יהודה באיבול לענין נישואין כדפי' בקונטר' אע"ג דלפי המסקנא ליכא איבול בארוסה מ"מ למאי דס"ד השתא דאיכא איבול בארוסה אין סברא לומר שלא יחוש ר' יהודה לענין נישואין: שאני בין אבילות חדשה. פי' בקונטר' דאבילות דתשעה באב דהוי ישנה ודרביס קילא וקשיא דאכתי תקשי ק"ו כדמעיקרא ומפרש ר"ת שאני בין אבילות חדשה שאסרו ליארס לפי שבחדשה יש להחמיר מבישנה משא"כ באבילות ישנה ובאבילות דרביס יש להחמיר טפי לענין משא ומתן מאבילות דיחיד דמשא ומתן שהוא דבר של פרהסיא אם יעסקו בפרקמטיא כל היום יבאו ויאמרו שאין חוששין להתאבל על ירושלים ולא דמי לארוסין שאין אלא שעה אחת וכדאוקמי' בקודם דקודם אבל בשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אסור ליארס דאי שרי אכתי איכא ק"ו דכיבוס ומיהו במגילת סתרים מתיר ליארס אפילו בט' באב שלא יקדמנו אחר ברחמים והביא ראה מירושלמי וצ"ל דבאבילות דרביס יש להחמיר נמי בכיבוס דכיבוס נמי דבר של פרהסיא שלא יהו כולם עוסקים לכבס ולספר וליפות עצמם ונראים שאין חוששין להתאבל כלל וא"ת דהכא אסרי' ליארס תוך שלשים ובפרק בתרא דמו"ק (דף כג. ושם) תני כל שלשים יום לנישואין משמע דליארס שרי וי"ל דההיא כרבי יהודה דשרי אי נמי נשואין נקט לאשמעינן דאפילו נשואין שרי מיד לאחר שלשים יום אע"פ שבאשתו קתני דצריך להמתין ג' רגלים ונראה לר"ת דאע"ג דאסרינן באביו ובאמו בית השמחה עד י"ב

חדש מ'מ מותר לישא אחר שלשים משום מצות פריה ורביה דכל ל' יום לנשואין סתמא קתני אפילו באביו ובאמו דלא מפליג אלא באשתו ואע"ג דקיים פריה ורביה שרי דהלכה כר' יהושע דאמר בסבא על יבמתו . ישא אשה בזקנותו שנאמר בבקר זרע את זרעך (קהלת יא) ואם יש לו בנים קטנים מותר לכנוס אפילו תוך ז' או שאין לו בנים כלל או לכל הפחות אחר שבעה כדמשמע בעובדא דר' יוסף הכהן (מו"ק דף כג.) דבעוד שהיה בבית הקברות אמר לאחותה לכי וגדלי בני אחותך ומשמע דכנסה לאלתר מדקתני אעפ"כ לא בא עליה אלא לזמן מרובה ומפרש התם דהיינו ל' ומשמע דלא בא עליה אבל נשואין הוו ור"ח הביא הירושלמי דקתני אע"פ שכנסה לא הכיר בה עד לאחר שלשים ומעשה באחת משודכת שמת אחיה לאחר הזמנת קרואים סמוך לחופה והתיר לכונסה תוך שלשים משום פריה ורביה דבעל מאחר שאם לא ישא את זו לא ישא אחרת ושמא אפי' אם לא היתה משודכת היה מתיר מאחר שחפץ בה יותר מאחרת כדאשכחן. ברבי יוסף הכהן דמשום פרנסת בניו אשתראי אע"פ שהיתה אבילה מאחותה ומיהו התם לא אפשר באחרת לפי שמרחמת על בני אחותה יותר משאר נשים והא דאסר במתני' ליארס תוך שלשים ולא מפליג אפילו רוצה לינשא למי שיש לו בנים קטנים או למי שאין לו בנים כלל לפי שצריכה להמתין עדיין לינשא עד שלשה חדשים משום הבחנה ועוד אומר ר"ת דמי שאין לו בנים מותר לישא ולבעול תוך ל' דלא מקיימא מצות פריה ורביה אלא בבעילה אבל תוך ז' ימי אבילות אסור לכנוס כדמוכח בריש כתובות (דף ד. ושם) דלא שרי אלא בטבחו טבוח ויינו מזוג ובמת אביו של חתן או אמה של כלה דוקא ובשאיין לו בנים מיירי התם מדקאמרין התם דאביו של חתן קטרח. ורבי יוסף הכהן אף על פי שדבר עמה בבית הקברות לא כנס עד אחר שבעה או שמא משום פרנסת בנים שרי לכנוס אפילו תוך שבעה וק"ק לפירוש רבינו תם מדתני במסכת שמחות פרק ז' גבי אשתו דצריך להמתין שלש רגלים כשיש לו בנים אבל אין לו בנים או שיש לו בנים קטנים מותר לישא אחרת לאחר שלשים יום ומותר לישא צריך לומר דלישא ולבעול קאמר דלכנוס גרידא (תוספות)

רשב"א הא דאמר רב אשי שאני בין אבילות חדשה לאבילות ישנה ושאני בין אבילות דרבים לאבילות דיחיד. פירש רש"י ז"ל ט' באב אבילות ישנה ואבילות דרבים הלכך קילא. וקשיא לן דמכל מקום קושיא דרב חסדא לא אפריקא דאנן קל וחומר מכבוס לארום קא אמרינן ואכתי איתיה קל וחומר ומה במקום אבילות ישנה שאסור לכבס התירו לארום אבילות חדשה שמותר לכבס אינו דין שמותר לארום. ועוד קשיא לי לישנא דגמרא דלא הוה ליה למימר תרי זמני שאני שאני, אלא שאני בין אבילות ישנה ואבילות דרבים לאבילות חדשה ודיחיד. אלא ודאי תרתי אמר והכי פירושן, שאני אבילות ישנה קילא ליה ולפיכך הותרו להחמיר עליו ולאסור את הכיבוס, אבל באבילות חדשה דחמירא ליה לא הותרו להחמיר עליו כן. ושאני בין אבילות דיחיד לאבילות דרבים לומר שהארוסין אף על פי שאין בה שמחה בלא סעודה, מכל מקום החמירו ואסרום באבילות דיחיד גזרה שמה יעשה בהן סעודה, או שמה יכנס. אבל אבילות דרבים אין לחוש לכך שאם הוא יקל לא יקלו האחרים באבילותם משום שמחתה של זה וכיוצא בדבר אמרו בריש פירקא דכתובות (ה, ז) כאלו באבילות ידיה כאלו באבילות ידיה, כלומר באבילות ידיה גזרינן שמה יתגבר יצרו עליו, אף היא אינה מונעתו אבל באבילות ידיה לא גזרינן שאע"פ שיצרו מתגבר עליו ויקל, היא מונעתו לאבילות חמירא לה. ומהא דרב אשי משמע דארוסין גרידא בלא סעודה אינן אסורין כלל ואפילו בשבת שחל ט' באב להיות בחובה וצירושלמי בריש פ"ק דמסכת כתובות (ה"א) גרסינן ר' בא בר כהן אמר קמי ר' אסא בר אחא בשם ר' יעקב בר אידי אסור לארס אשה בערב שבת הדא דתימר שלא לעשות סעודה ארוסין הא לארס יארס, שמואל אמר אפי' בט' באב יארס שלא יקדמנו אחר, מיחלפא שיטתיה דשמואל תמן הוא אמר אלקים מושיב יחידים ביתה במאזנים לעלות המה מהבבל יחד וכה הוא אמר הכין שלא יקדמנו אחר בתפלה אפילו כן לא קיימא ע"כ צירושלמי. אבל באבילות חדשה כל הנשים לא יתארום עד תשעים יום חוץ מיום שמה בו בעלה וחוץ מיום שנתארסה בו כדאפיסקא הלכתא לעיל אבל באבילות דעלמא כגון לשאר קרובים בין באיש בין באשה כל שלשים אסורין בארוסין גזרה שמה יעשה סעודה או יכנס. והא דתניא בפרק אלו מגלחין (מועד קטן כג, א) שלשים יום לנשואין דמשמע הא לארוסין לא איכא למימר דהתם לרבותא נקט נשואין דלסקא דעתך אמנינא כיון דמקיים מורה לישתרי קא משמע לן דלא. והוא הדין לארוסין וכענין שאמרנו (שם יח, ז) גבי ואלו כותבין במועד אין נשואין נשים במועד לא בתולות ולא אלמנות ולא מיבמין מפני שמחה היא לו, הא לארס שרי, לא מצעי קאמר לא מצעי לארס דלא קא עביד מורה אלא אפילו לישא דקא עביד מורה אסור. אי נמי איכא למימר דמשום סיפא נקט נשואין, דקתני סיפא מתה אשתו אסור לישא אחרת עד שיעברו עליו שלשה רגלים דוקא לישא אבל לארס שרי, נקט נמי רישא נשואין. אי נמי היא ר' יהודה הוא דלית ליה שלשים לארוסין דאיהו איירי עלה התם,

היתה אחת כשרה ואחת פסולה אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מייבם מייבם לכשרה: **גמ'** ארבעה אחין ס"ד אלא אימא ארבעה מאחין: הרשות בידו: ושבקי ליה והתניא **[דברים כה-ח]** וקרא לו זקני עירו הן ולא שלוחן ודברו אליו מלמד שמשאין לו עצה הוגנת לו שאם היה הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילדה אומרין לו מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה כלך אצל שכמותך ואל תשים קטטה בביתך לא צריכא דאפשר ליה א"ה אפילו טובא נמי עצה טובה קמ"ל ד' אין טפי לא כי היכי דנמטייה עונה בחדש: מי שהיה נשוי וכו': ונייבם לתרוייהו א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן אמר קרא **[דברים כה-ט]** אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואין בונה שני בתים ונחלוץ לתרוייהו אמר מר זוטרא בר טוביה אמר קרא **[דברים כה-י]** בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חולץ ואין חולץ שני בתים ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא אמר קרא **[דברים כה-ז]** אם לא יחפוץ הא חפץ ייבם כל העולה ליבום עולה לחליצה כל שאין עולה לייבום אין עולה לחליצה ועוד שלא יאמרו בית מקצתו בנוי ומקצתו חלוץ ויאמרו אי דמייבם והדר חליץ הכי נמי אלא **[דלמא]** חליץ והדר מייבם וקם ליה בלא יבנה ואימא כי איכא חדא תתקיים מצות יבום כי איכא תרתי לא תתקיים מצות יבום א"כ צרת ערוה דאסר רחמנא למה לי השתא ב' בעלמא אמרת לאו בני חליצה ויבום נינהו צרת ערוה מיבעיא אלמה לא אצטריך סד"א ערוה אבראי קיימא ותתייבם צרתה קמ"ל דאסירא אלא יבמתו יבמתו ריבה: היתה אחת כשרה: אמר רב יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם: **מתני'** המחזיר גרושתו והנושא חלוצתו והנושא קרובת חלוצתו יוציא והולד ממזר דברי ר"ע וחכ"א אין הולד ממזר ומודים בנושא קרובת גרושתו שהולד ממזר: **גמ'** וסבר ר' עקיבא הנושא קרובת חלוצתו הולד ממזר והאמר ריש לקיש כאן שנה רבי אחות גרושה מדברי תורה אחות חלוצה מדברי סופרים תני קרובת גרושתו הכי נמי מסתברא דקתני סיפא ומודים בנושא קרובת גרושתו שהולד ממזר אי אמרת בשלמא איירי בה היינו דקתני ומודים אלא אי אמרת לא איירי בה מאי ומודים ודלמא הא קא משמע לן דיש ממזר מחייבי כריתות הא קתני לה לקמן איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר"ע ר"ש התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ודלמא קסתים לן תנא כר"ש התימני א"כ ליתני שאר חייבי כריתות קרובת גרושתו למה לי אלא ש"מ איירי בה **[ודלמא]** לעולם לא איירי בה ואידי דתנא מחזיר גרושתו ונושא חלוצתו וקרובת חלוצתו תני נמי קרובת גרושתו אלא קרובת חלוצתו לרבי עקיבא הוי ממזר אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן היינו טעמא דר"ע דאמר קרא בית חלוץ הנעל הכתוב קראו ביתו אמר רב יוסף אמר ר"ש ב"ר הכל מודים במחזיר גרושתו

רפ"ז היתה אחת כשרה. לכהונה ואחת פסולה כגון שנתגרסה מאיש אחר: אם בא יבם לחלוץ חולץ לפסולה. ולא יפסול את הכשרה לכהונה ללא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם אע"ג דהוא אין צריך להם: גמ' ארבעה אחין ס"ד. כיון ללא הוה אלא ד' וכולן מהו כדקתני מהו מאן מייבם: ושקיינן ליה. בתמיה ובמה יפרנס כולן: דאפשר ליה. שעשיר הוא ויכול לזנון: עונה בחדש. עונה של ת"ח מערב שבת לערב שבת וזהו

אשר פרו יתן בעתו בכתובות (דף סב:); למטי לכל חדא עונה בחדש; ונייבם לחדא. ברישא והדר נחלוץ לחדא: כל שאינו עולה. לבית דין לייבום שאינה זקוקה להתייבם דרחמנא פטרה דכתיב את בית אחיו בית אחד הוא בונה ולא שני בתים אינו עולה לחליצה: אלמא לא. בתמיה כלומר ואי שתי בתים בעלמא פטורה מי לא איצטריך למיסר כרת ערוה והא איצטריך סד"א ערוה אבראי קיימא ולא רמיא קמיה והויא לה כרת בית אחד ותתייבם קמ"ל: כאן שנה רבי. במשנה זו למדנו רבי לא יפוך כו': מתני' המחזיר גרושה. משנישאת: והנשא את חלוצתו. דקיימא עליו בלאו דשוב לא יבנה: והנשא את הרובת חלוצתו. לקמן בעי לן בגמרא הא קרובת חלוצתו לאו דאורייתא היא: יוציא והולד ממזר. דסבר ר"ע יש ממזר מחייבי לאוין: קרובת גרושה. דגרושהו כאלתה ואחותה או אמה חייבי כריתות נינהו לגביה: גמ' אימא קרובת גרושה. ורבנן אמחזיר גרושהו ונשא חלוצתו פליגי: ודלמא הא קמ"ל דיש ממזר מחייבי כריתות. וה"ק אע"ג דפליגי רבנן בחייבי לאוין מודים הם בחייבי כריתות שהולד ממזר: ודלמא לעולם לא איירי בה. ודקאמרת לאשמעינן שאר חייבי כריתות: אידי דתנא רישא מחזיר גרושהו ונשא חלוצתו וקרובת חלוצתו. ופליגי רבנן עליה תנא נמי ומודים בקרובת גרושהו אבל קרובת חלוצתו ה"נ לכר"ע הוי ממזר: הכתוב קראו ביתו. ולית ליה סתמא דמתני' בריש פרקין (מא). דקתני החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת לכר"ע פטורה לגמרי: (כ"ז)

תוספות אפילו תוך שלשים שרי כדמוכח בעובדא. דר' יוסף דמשמע אע"פ שאין לו בנים כלל אין מותר לבעול עד לאחר שלשים ושמא מילתא דפסיקא לתרוייהו נקט ולעולם באין לו בנים שרי אפילו תוך שלשים ולר"י נראה באין לו בנים כלל אסור אפילו לכנוס תוך שלשים כיון דאינו יכול לבעול עד לאחר שלשים ואתי שפיר דנקט במס' שמחות לישא משום דאין לו בנים נקטיה דאפילו לישא אסור והר"ר יוסף אומר דהא דאסרינן בית השמחה היינו דוקא שמחה של רשות דאמרינן במסכת שמחות (פ"ט) על כל המתים אסור לילך לבית השמחה עד שלשים יום ועל אביו ועל אמו שנים עשר חדש א"כ היתה סעודה של מצוה דאפשר דלא שרי בסעודה של מצוה אלא אחר שלשים וקאי אאביו ואמו אך קצת משמע דשרי אפילו תוך שלשים: ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא אמר קרא אם לא יחפוץ כו'. אית ספרים דגרסי מקמי הכי ונחלוץ לחדא ונייבם לחדא אמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה ונראה דל"ג דלא צריך קרא להכי דכיון דחליץ לחדא א"א לייבם שניה כיון דאין עולה לחליצה כדאמר לעיל דאינו חולץ שני בתים [ועוד דאינו חולץ לשני בתים] משמע דהשניה מותרת לשוק בלא כלום וקרא דלא יבנה אייתר לכדדרשינן פ"ק (לעיל דף י ושם) לנתק החלוצה מכרת ללאו: כל שאינו עולה כו'. וא"ת והרי חרש וחרשת דאינן עולים לחליצה ועולים לייבום כדאמר בפרק חרש (לקמן דף קיב:); ויש לומר דהתם בני חליצה נינהו אלא דפומייהו הוא דכאיב להו: ועוד. לא גרסינן ועוד גזרה שמא יאמרו בית מקצתו כו' דאי מדאורייתא מייבם לחדא וחליץ לחדא משום גזרה לא יניח: כי איכא תרתי לא תתקיים מצות ייבום. תימה דא"כ למה לי קרא דאין חולץ לשני בתים: אלמא לא איצטריך סד"א ערוה אבראי קיימא. הקשה הר"ר יו"ט בר' יצחק אכתי צרת צרה היכי משכחת לה שהרי צרת ערוה אינה יכולה לינשא לאחיו השני דאסורה לו מדאורייתא דגבי דידיה ערוה לאו אבראי קיימא וי"ל דמשכחת לה כגון שהערוה היא מחייבי עשה או ל"ת ועשה לכל האחין דלאו בת יבום היא וצרתה שריא: ודילמא קסתים לן תנא כשמעון התימני. תימה דסתם ואח"כ מחלוקת היא דכהאי גוונא פריך בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכב:); וכי תאמר סתם לן תנא כרבי יוחנן בן ברוקא סתם ואח"כ מחלוקת היא וי"ל דנהי דאין חשיב סתם מ"מ חשיב כרבים לגבי יחיד כדפרישית לעיל. ובפ' יש נוחלין סמיך אקושיא אחריתי דקאמר ועוד מאי אלא: אם כן לשמעון שאר חייבי כריתות. אכתי ה"מ למיפרך תנינא דסתם לן תנא כוותיה בקדושין בפרק האומר (דף סו:); כל מקום שאין קדושין כו' ואיזה זה הבא על אחת מכל העריות: הכל מודים במחזיר גרושתו. לרבנותא נקט מחזיר גרושתו טפי משאר חייבי לאוין דאף על גב דכתיב היא תועבה ואין בניה תועבין פגום מיהא הוי: (תוספות)

הש"א ונחלוץ לחדא ונייבם לחדא. כך הגרסא במקל"ת הספרים ופריק אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה. ורבותינו בעל התוס' ז"ל (בד"ה ונייבם) מחקו לגירסא זו דמשום דמבית אחד הוא חולץ ואינו חולץ שני בתים נפקא לן דכחליצה לחדא מיפטר כולה ביתא לשוק. ועוד דאם כן כרה לא קיימא אלכא בלאו דומיא לחלוצה עממה ותיקשי

כך לריש לקיש (לעיל י, ב) דמחייב על כרה כרה. והרמב"ן נר"ו תירץ ליישב גרסת הספרים דקס"ד דכי אמר רחמנא בית אחד הוא חולץ ואינו חולץ שני בתים לאו למיפטר כולה ביתא בחליצה דחדא קאמר משום דקשיא ליה היאך חליצה של זו פוטרת את חברתה, מה שאין כן בגט שאין אשה יולאה לשוק בגט כרה, אלא לומר דקשיאנו אלא בית אחד תלוי ברצונו אם לייבם או לחלוץ שמה לא תמצא חן בעיניו, אבל כשיש שם שני בתים על כרחו ייבם אחד מהן איזו שירצה הלכך יחלוץ חדא וייבם חדא, ומיעטיה מכיון שלא בנה שוב לא יבנה ולא למימר דלר"ל ליכא בצרת חלוצה אלא משום לא יבנה אלא דודאי אפי' לריש לקיש מיעוטא הוא שלא יבנה אחר שלא בנה וכיון שכן מוקמינן לה אדינא כאלו לא הותרה לייבום והיא לא אשת אח שלא במקום מלוא. אבל חלוצה מקום מלוא היא ודאי ופריה מינה איסור אשת אח לגמרי מסבירא כיון שעלתה עמו לחלוץ או לייבם. ואי נמי יש לומר דהשתא מפרש ואזיל הוא אבל כיון דמסיק כל העולה לייבום כו' תו לא כריכין להך דרשא דכיון שאין שתיהן מהייבמות אחת פוטרת את חברתה אפי' מחליצה בין לייבום בין בחליצה לידה, והדר מייחר קרא דכיון שלא בנה שוב לא יבנה ללאו דחלוצה ונראה לר"ל כדקיימא קיימא. וכן נראה ממה שכתב בהלכות רבינו הרי"א"ף ז"ל דגרסי ונחלוץ לחדא ונייבם לחדא אמר קרא אם לא יחפוז וגו' כל העולה לייבום וכו'. ומיהו נראה שר"ח ז"ל גורס כגרסתו של רבותינו בעל התוס' ז"ל ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא אמר קרא אם לא יחפוז וכו'. ומקאלת ספרים יש דגרסי ועוד שלא יאמרו בית מקאתו בנוי ומקאתו חלוץ וכן הוא בהלכות רבינו הרי"א"ף ז"ל ובפר"ח ז"ל. ואי קשיא לך דאנו לדאורייתא קאמרין והא דרבנן היא. יש לומר דהכי קאמר וכי תימא נמי דמדאורייתא אינה עולה לחליצה מדרבנן מיהא תעלה לייבום כדי שלא יאמרו דיבמה יולאה בלא כולם. ופריק אדרבה אם ייבם ויחלוץ יאמרו בית מקאתו בנוי ומקאתו חלוץ. ולישנא קמא הוא דהוה ליה לאשקויי כדאשקויי לעיל ויאמרו ויתרץ גזירה דילמא חליץ והדר מייבם וקאי עלה בלא יבנה כדאמרין לעיל. ומשום דאשקויי ליה לעיל ופרקינן לה סמכינן עלה הכא ודאי לייבומי (בת חליצה). וברמב"ן: אחר חליצה]. יבמתו יבמתו ריבה. קשיא לי דהא אפיקתיה לעיל בפרק כיצד (ב, א) לאלמנה מן הנשואין לכהן גדול שעולה לחליצה אף על פי שאינה עולה לייבום, ונראה ליה דיבמתו תרוייהו אייתרו להו, דהוי מלי למיכתב יבמה יבא עליה והיה אם לא יחפוז האיש לקחתה ועלתה השערה כנ"ל. אמר רב יוסף כאן שנה רבי לא יספוד אדם מי בורו ואחרים כריכין לו. פירוש רב יוסף מוקי לה למתניתין בכשרה כשרה לעלמא ופסולה ופסולה לעלמא אבל שתיהן כשרות לו כדאמרין בפרק קמא דמכילתין (יא, ב) והיינו דליף מינה רב יוסף לא יספוד אדם מי בורו. אבל למאן דבעי לאוקמה התם בכשרה כשרה לו ופסולה פוסלה לו לא מצינן למיבן מינה מידי דלמא הכי קאמר כשהוא מייבם על כרחו מייבם הכשרה ולא הפסולה, אבל כשהוא חולץ יכול הוא לחלוץ אפילו הפסולה. ומאן דמוקי בפסולה ליה (דחינו ליה התם (יב, א) ואוקימנן דרבי יוסף כו'. – כ"ה בשולי גליון בכת"י בכתב אחר). ועוד דתיקשי לן היכי מיפטר כשרה בחליצה הפסולה והא קיימא לן דחליצה מעולה בעינן למיפטר כרה. ויש מפרשים (רמב"ן) אפילו בפסולה לה ואפילו הכי דייק מינה לא יספוד אדם מי בורו. משום דמשמע ליה דמתניתין דוקא כלומר אם הוא חולץ על כרחו חולץ את הפסולה ולא את הכשרה כדי שלא יספוד אדם מי בורו ואחרים כריכין לו. ואי קשיא לך הא דקיימא לן דאין חליצה פסולה פוטרת את המעולה הני מיילי בפסול זיקה אי נמי בשפסול זיקה או במאמר, אבל בשאר פסולין לא וכן דעת הרב בעל ההלכות ז"ל וכבר הארכתי בה יותר בר"פ ד' אחין (כז, ב) בס"ד. אי אמרת בשלמא איירי בה היינו דקתני מודים בנושא קרובת גרושתו. כלומר אי איירי בה ר' עקיבא היינו דקתני מודים חכמים כדי שלא תאמר דרבנן אכולהו פליגי ולית להו הולד ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד כר' יהושע, אלא אי אמרת לא איירי בה פשיטא אם חלקו בחייבי לאוין יחלקו בחייבי כריתות. ואי קשיא לך ור' עקיבא אמאי איירי בחייבי כריתות כלל השתא מחייבין לאוין ממזר חייבי כריתות אכטריכא למימר. איכא למימר דר"ע הכי קאמר המחזיר גרושתו והנושא חלוצתו בנושא קרובת גרושתו לומר חייבי לאוין בחייבי כריתות, ודחינן דילמא לא איירי בה ואפילו הכי אכטריכא למתני מודים חכמים ללא תימא דכר' יהושע ס"ל דאמר אין ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד, קא משמע לן דאפילו מחייבי כריתות. (רשב"א)

שהולד פגום לכהונה מאן הכל מודים שמעון התימני דאע"ג דאמר שמעון התימני אין ממזר מחייבי לאוין נהי דממזר לא הוי פגום מיהא הוי מק"ו מאלמנה ומה אלמנה לכ"ג שאין איסורה שוה בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום איכא למיפרך מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת ועוד היא תועבה כתיב ואין בניה תועבין ועוד תניא המחזיר גרושתו והנושא חלוצתו והנושא קרובת חלוצתו ר"ע אומר אין לו בה קדושין ואינה צריכה הימנו גט והיא פסולה וולדה פסול וכופין אותו להוציא וחכ"א יש לו בה קדושין וצריכה הימנו גט והיא כשרה וולדה כשר למאן לאו לכהונה לא לקהל אי הכי היא כשרה למאן אילימא לקהל פשיטא משום דזניא אפסלה לקהל אלא לאו לכהונה ומדהיא לכהונה ולדה נמי לכהונה מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא הכי נמי מסתברא דקתני רישא היא פסולה וולדה פסולה למאן אילימא לקהל משום דזניא אפסלה ליה לקהל אלא לאו לכהונה וולדה פסולה למאן אילימא לכהונה הא לקהל כשר האמר רבי עקיבא הולד ממזר אלא פשיטא לקהל ומדרישא הא כדאיתא והא כדאיתא סיפא נמי הא כדאיתא והא כדאיתא והיא תועבה נמי היא תועבה ואין צרתה תועבה אבל בניה תועבין אלא אלמנה קשיא מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב יוסף אמר ר' שמעון ברבי הכל מודים בבא על חייבי כריתות שהולד פגום מאן הכל מודים רבי יהושע דאע"ג דאמר ר' יהושע אין ממזר מחייבי כריתות נהי דממזר לא הוי פגום מיהא הוי מק"ו מאלמנה ומה אלמנה לכ"ג שאין איסורה שוה בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום וכ"ת מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת הכא נמי כיון שבעלה עשאה זונה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הכל מודים בעבד ועובד כוכבים הבא על בת ישראל שהולד ממזר מאן הכל מודים שמעון התימני דאע"ג דאמר שמעון התימני אין ממזר מחייבי לאוין ה"מ

רש"י שהולד פגום. ואם ילדה בת פסולה לכהונה כחללה: שכן היא עצמה מתחללת. שאם מת כהן גדול אסורה אפילו לכהן הדיוט שפסלה זה בדיאתו ועשאה חללה דכתיב לא יחלל זרעו (ויקרא כא) ולא כתיב ולא יחל ומשמע ב' חילולים אחד לה ואחד לזרעו והכי מפרש בקדושין (דף עז.). או אם בת כהן היא פסלה מן התרומה כדאמר במכילתין לקמן (דף סח.) תאמר במחזיר גרושתו שאין היא עצמה מתחללת דאי למפסלה לכהן לא מפסלה בהאי חזרה דהא פסולה וקיימא משעת גירושין ואי לתרומה לא מתסרר בהכי כדאמר בפרק אלמנה לכהן גדול (לקמן דף סט.): המחזיר גרושתו. משנשאת: אין לו בה קדושין. דקסבר ר"ע אין קדושין תופסין בחייבי לאוין: והיא פסולה. לכהן זונה היא: וולדה פסול. ממזר הוא: למאן. קתני ולדה כשר לאו לכהונה: הא כדאיתא והא כדאיתא. היא כשרה לכהונה ולדה כשר לבא בקהל אבל לכהונה פגום: ה"נ מסתברא. דהא כדאיתא והא כדאיתא: והיא תועבה. דקא פרכת היא תועבה ואין בניה תועבין לא תיזק הכי אלא היא תועבה ואין כרתה תועבה ליאסר לייבום אלא מתיבמה: ר' יהושע. דאמר במתניתין (לקמן דף מט.) אין ממזר אלא מחייבי מיתות: עשאה זונה. ופסלה לכהונה אבל לעיל גבי מחזיר גרושתו ליכא לשנויי הכי דאמר בפרק אלמנה לכ"ג לקמן (דף סט.) ואימא נבעלה לפסול לה מחזיר גרושתו ומשני זר אכלה מעיקרא בעינן: (ה"י)

תוספות שכן היא עצמה מתחללת. ליכא למימר דהיא נמי מתחללת מק"ו דהא אמר בקדושין (דף עז.): דאין חללה אלא מאיסורי כהונה ולעיל בפ"ק (דף טו: ד"ה מה) פירשתי: היא כשרה. לכהונה איירי כדמסיק היינו לתרומה דלכהן אסירא דגרושה היא וא"ת לרבי עקיבא אמאי מיפסלה לתרומה הא לאו זר אצלה

מעיקרא הוא דלקמן בפרק אלמנה (דף סט. ושם) פריך ואימא נבעלה לפסול לה מחזיר גרושתו ומשני זר אצלה מעיקרא בעינן וי"ל דסוגיא דהתם אליבא דרבנן אבל ר"ע לא בעי זר אצלה מעיקרא כדאמר בפ' עשרה יוחסין (קדושין עה:): השתא ממזר הוי מפיסיל בביאתו מיבעיא וקצת תימה לר"י דמאי דריש ר"ע מהיא תועבה דלא דריש ואין בניה תועבין דהא ממזר הוי ולא מצי למדרש נמי ואין צרתה תועבה דלא שייך בה צרתה דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין אליבא דר"ע: הכא נמי כיון דבא עליה עשאה זונה. משמע הכא דזונה פסולה לתרומה דמתחללת כמו אלמנה וכן בפ"ק דסוטה (דף ו.ו.) אמתני' דואלו אסורות לאכול בתרומה דקאמר אילימא מקמי דתשתי זונה היא ופשיטא דאסורה בתרומה ותימה לר"י מנא לן דאסורה בתרומה דאשה זונה לא יקחו כתיב אבל לתרומה לא אשכחן ועוד לקמן בפ' אלמנה (דף סח:): דפריך ואימא נבעלה לפסול לה חייבי כריתות ולמה לי קרא דכי תהיה לאיש זר לחייבי כריתות כיון דבחיבי כריתות הויא זונה וזונה אסורה בתרומה והיה נראה לר"י דמכי תהיה לאיש זר הוא דנפקא לן דזונה אסורה בתרומה וכל חייבי כריתות אפילו אותה דע"י קדושין דלא הוי זר אצלה מעיקרא וכן חייבי לאוין לר"ע ואפי' מחזיר גרושתו דלא הוי זר אצלה מעיקרא כדמשמע לעיל דמיפסלה לר"ע מתרומה הוי בכלל לאיש זר כדאמרין בעשרה יוחסין (קדושין עה. ושם) השתא ממזר הוי מפיסיל בביאתו מיבעיא ואפילו לרבי יהושע דלא הוי ממזר כיון דחמירי דזרים אצלה חשיבי והא דבעינן בפרק אלמנה (לקמן דף סט. ושם) זר אצלה מעיקרא היינו דוקא בחייבי לאוין ולרבנן ולא ממעטו מכי תהיה דמשמע הנך דאית בהו הויא חייבי כריתות דחמירי אלא דוקא עובד כוכבים ועבד ולהכי איצטריך קרא דאלמנה וגרושה מי שיש לו אלמנות וגרושין לאתויי עובד כוכבים ועבד ולרבי עקיבא דמעובד כוכבים ועבד הוי ממזר ונפיק מלאיש זר דריש אלמנה וגרושה לקמן (דף סט.). לדרשה אחריתי ומכל הנהו דלא תפסו בהו קדושין הויא זונה כדאמר בפרק כל האסורין (תמורה דף כט: ושם) מה עריות דלא תפסי בהו קדושין והויא זונה כו' דלשון זונה משמע שא"א להיות בה אלא ביאת זנות לא לאו דמלקות ואין להקשות למה לי דכתב רחמנא זונה לא יקחו כיון דזונה אסורה בתרומה ק"ו דאסורה לכהונה מגרושה דשריא בתרומה ואסורה לכהן דמהאי ק"ו נפקא לן (לקמן דף סח:): דגר עמוני ומואבי פסלי לכהונה אע"ג דאין מזהירין מן הדין קאמר התם דגילוי מילתא בעלמא הוא דאיצטריך לאו דזונה דלקי תרתי ועוד איצטריך לזונה מעובד כוכבים ועבד לרבנן דר"ע דליכא בה. לאו בתרומה מלאיש זר אלא מאלמנה וגרושה דמאלמנה וגרושה נפקא אי נמי משום גירות ומשוחררת איצטריך לאו דזונה ואפילו לאביי דאמר בפ' כל האסורין (תמורה כט:): דכהן הבא על הזונה עובדת כוכבים אינו לוקה משום זונה אם נתגיירה מודה דלקי דהוי זרעו מיוחס אחריו ועוד דמטעם שנעשה זונה ואסרה רחמנא משום זונה הוא דהוי חייבי כריתות בכלל לאיש זר כדמשמע הכא ובכל דוכתי דשם זונה גורם לה ליפסל ומיהו מעובד כוכבים ועבד אע"ג דהויא זונה דהא לא תפסי בה קדושין מינייהו לא הוי בכלל לאיש זר אלא דוקא חייבי כריתות דחמירי וקצת קשה דבפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עה: ושם) דפריך השתא ממזר הוי מפיסיל בביאתו מיבעיא משמע היכא דהוי ממזר פשיטא דהוי בכלל לאיש זר אפילו לא הויא זונה ומיהו לרבי יהושע דלא הוי ממזר מחייבי כריתות ושם זונה גרם לה דהויא בכלל לאיש זר וזהו דוחק דבכל דוכתי דמשמע דשם זונה גורם לה ליפסל מתרומה אתי כו' יהושע ולעיל בסוף פ' ד' אחין (דף לה. ד"ה אע"פ) הביא ר"י דכל הנך דע"י קדושין כיון דלא הוי זר אצלה מעיקרא לא הוי בכלל לאיש זר וזונה דפסולה לתרומה משום דכללה קרא בהדי חללה להכי פסולה כחללה ולפי זה צריך לישוב הא דפריך בפ' אלמנה (לקמן דף סח:): ואימא נבעלה לפסול לה חייבי כריתות: עשאה זונה. משמע דלר' יהושע אין קדושין תופסין בחייבי כריתות דבתפיסת קדושין תלוי שם זנות כדמשמע בפרק כל האסורין (שם) וכן בס"פ ר"ג (לקמן נג. ושם) איצטריך לאשמועינן דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות משמע דליכא מאן דפליג והא דמשמע בסמוך דממזרות תלוי בתפיסת קדושין וכן לקמן (דף מה:): דקאמר מה אשת [אב] דלא תפסי קדושין והולד ממזר משמע דכל היכא דלא תפסי קדושין הוי ולד ממזר היינו לשמעון התימני ולר"ע משום דגלי לן קרא שיש ממזר מחייבי כריתות כדילפינן בסוף פירקין (דף מט.). וגלי לן נמי דלא תפסי בהו קדושין כדאמרין בס"פ האומר (קדושין סח. ושם) משום הכי אית לן למימר דהא תליא אבל לר' יהושע אע"ג דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות לא הוי ממזר כדילפינן ר' יהושע בסוף פירקין דאין ממזר אלא מחייבי מיתות ב"ד ולהכי בסמוך דקאמר הכל מודים שמעון התימני לא קאמר הכל מודים ר' יהושע אע"ג דאמר ר' יהושע אין ממזר מחייבי כריתות ה"מ כו' דלרבי יהושע אין קדושין תופסין בחייבי כריתות אף על גב דאין הולד ממזר אבל קצת קשה דבפ"ק דתמורה (דף ה: ושם) פריך לרבא דאמר כל היכא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני והרי אלמנה לכהן גדול דרחמנא אמר לא יקח ותנן כל מקום שיש קדושין ויש עבירה כגון אלמנה לכהן גדול כו' (תוספות)

הש"ס מאן מודים שמעון התימני. ודוקא שמעון התימני אבל לר' יהושע אפילו פגום לא הוי כלאמר כהדיא לעיל כשהיה פרק קמא (טו, ז) שאלו את ר' יהושע כרת הבת מה היא ואסקינא דתרחי בעו מיניה, לרות מאי אם תמלא

לומר כבית הלל בני כרות דבית הלל לבית שמאי מהו, למאי נפקא מינה למיפשט ולד מחזיר גרושתו לבית הלל, מי אמרינן קל וחומר מאלמנה לכהן גדול, ופשיט להו בני כרות מעידיני לכה, ועוד דבהדיא אמר ליה לבני אלכסנדריא בת משולחת כשרה לכהונה היא תועבה ואין בניה תועבין. ואיחא בנדה בשלהי תינוקה (ע, א) ולר' יהושע קל וחומר ודאי אית ליה כדאיחא בסמוך דאמרינן הכל מודים בבא על הנדה בבא על חייבי כריתות שהולד פגום מאן מודים ר' יהושע קל וחומר מאלמנה לכהן גדול, אלח דהכא מיעטיה רחמנא מדכתיב היא, ומשמע ליה לר' יהושע דהיא מיעוטא היא בין לכרות בין לבנים, והיינו דאמר להו התם לבני אלכסנדריא היא תועבה ואין בניה תועבין ולח אמר להו קל וחומר לית לי אף על גב דאינהו בהדיא אמרי ליה מי אמרינן קל וחומר מאלמנה, וטעמא כדאמרן דאי אמר להו קל וחומר לית ליה הא ודאי אית ליה אלח דהכא לית ליה משום מיעוטא היא והילכך קא פשיט להו ממוקם שבה עיקרו של הכשר, כנ"ל אע"פ שראיתי למהקת מרבתי שכתבו בענין אחר. מאן הכל מודים שמעון התימני. ודוקא שמעון התימני אבל לר' יהושע לח, ללח עדיפי ליה עכו"ם ועבד מחייבי כריתות ובהדיא פליג ר' יהושע במחניתין בחייבי כריתות ואמר אין ממזר אלח מחייבי מיתות בית דין, וכי תימא דללח הוא לכל שאין קדושין תופסין בה הוי ממזר וחייבי כריתות דאינו ממזרין לר' יהושע דלמא תפסי בהו קדושין לר' יהושע, לח היא, דבהדיא אמרינן בשלהי פרק רבן גמליאל (להלן נג, א) הניחא לר' יוחנן דאמר כולה ביתא בלחו קאי אכטריך לאשמועינן דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות, אלמא מלתא פשיטא הוא, וליכא מאן דאית ליה קדושין תופסין בחייבי כריתות. ואמרינן נמי בפרק ד' מיתות (סנהדרין נג, א) מי איכא למאן דאמר קדושין תופסין בחייבי כריתות, ומיהו אי משום הא אכתי הוה אפשר למימר דאפילו ר' יהושע מודה בה דשאיני חייבי כריתות דתפסו בהו קדושין בעלמא, אבל עכו"ם ועבד ללח תפסו בהו קדושין כלל הכל מודים שהולד ממזר. אלח ליתא דלעולם לח עדיפי לר' יהושע מחייבי כריתות, ולפום כן אמר הכא מאן הכל מודים.

(רש"י א)

מחייבי לאוין דתפסי בהו קדושין אבל הכא עובד כוכבים ועבד כיון דלא תפסי בהו קדושין בחייבי כריתות דמי מיתבי עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר רבי שמעון בן יהודה אומר אין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת אלא אמר רב יוסף מאן הכל מודים רבי אף על גב דרבי אומר אין הדברים הללו אמורים אלא לדברי ר' ע שהיה עושה חלוצה כערוה וליה לא סבירא ליה בעובד כוכבים ועבד מודה דכי אתא רב דימי אמר רב יצחק בר אבודימי משום רבינו עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר רבי אחא שר הבירה ור' תנחום בריה דרבי חייה איש כפר עכו פרוק הנהו שבויתא דאתו מארמון לטבריא הוה חדא דאעברא מעובד כוכבים ואתו לקמיה דר' אמי אמר להו ר' יוחנן ור' אלעזר ור' חנינא דאמרי עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר אמר רב יוסף רבותא למחשב גברי הא רב ושמואל בבבל ורבי יהושע בן לוי ובר קפרא בארץ ישראל ואמרי לה חלופי בר קפרא ועיילי זקני דרום דאמרי עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר אלא אמר רב יוסף רבי היא דכי אתא רב דימי אמר רבי יצחק בר אבודימי משום רבינו אמרו עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר רבי יהושע בן לוי אומר הולד מקולקל למאן אילימא לקהל הא אמר רבי יהושע הולד כשר אלא לכהונה דכולהו אמוראי דמכשרי מודו שהולד פגום לכהונה מק"ו מאלמנה מה אלמנה לכהן גדול שאין איסורה שוה בכל בנה פגום זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום מה לאלמנה לכהן גדול שכן היא עצמה מתחלת הכא נמי

כיון שנבעלה פסלה דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון מנין לעובד כוכבים ועבד הבא על הכהנת ועל הלוייה ועל הישראלית שפסלוה שנאמר [\[ויקרא כב-ג\]](#) ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה מי שיש לו אלמנות וגירושין בה יצאו עובד כוכבים ועבד שאין להם אלמנות וגירושין בה אמר ליה אביי מאי חזית דסמכת אדרב דימי סמוך אדרבין דכי אתא רבין אמר רבי נתן ורבי יהודה הנשיא מורים בה להיתירא ומאן רבי יהודה הנשיא רבי ואף רב מורה בה היתירא דההוא דאתא לקמיה דרב אמר ליה עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל מהו אמר לו הולד כשר אמר ליה הב לי ברתך לא יהיבנא לך אמר שימי בר חייא לרב אמרי אינשי גמלא במדי אקבא רקדא הא קבא והא גמלא והא מדי ולא רקדא א"ל אי ניהוי כיהושע בן נון לא יהיבנא ליה ברתא א"ל אי הוה כיהושע בן נון אי מר לא יהיב ליה אחריני יהבי ליה האי אי מר לא יהיב ליה אחריני לא יהיב ליה לא הוה קאזיל מקמיה יהיב ביה עיניה ושכיב ואף רב מתנה מורה בה להיתירא ואף רב יהודה מורה בה להיתירא דכי אתא לקמיה דרב יהודה א"ל זיל איטמר או נסיב בת מינד וכי אתא לקמיה דרבא א"ל או גלי או נסיב בת מינד שלחו ליה בני בי מיכסי לרבה מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על בת ישראל מהו א"ל השתא עבד כולו אמרי' כשר חציו מיבעיא אמר רב יוסף מרא דשמעתא

ה"י חייבי לאוין דתפסי בהו קדושין. דנפקא לן בפרק כ"ד (לעיל דף כג.) מכי תהיין לאיש שתי נשים וגו' ועבד ועובד כוכבים לאו בני קדושין ניהו דכתיב (בראשית כב) שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור ועובד כוכבים נמי ליתיה בכלל קדושין דכתיב (דברים ז) בז' אומות לא תחתן בם לא יהא לך בהן חיתון ובשאר אומות כתיב (שם כ"א) ואח"כ תבא מכלל דמעיקרא לית בה הויה ומהני קראי נפקא לן בקדושין (דף סח:) דלא תפסי קדושין בעובדה כוכבים ועובד כוכבים נמי מלי למילף מינייהו הלכך אין ביאתו ביאה לשם קדושין דמציא לחייבי כריתות ובשאלתות דרב אחאי מפיק מהא והיא בעולת בעל (בראשית כ) ודרשין בנסהדרין (דף נז:) בעולת בעל יש להם נכנסה לחופה ולא נבעלה אין להם וכל שכן דארוסה לית להו וביאה לשם קדושין נמי לית להו דליתקוש הויות להדדי: אין ממזר וכו'. והא האי תנא כשמעון התימני סבירא ליה וקחני בעובד כוכבים ועבד לאין ממזר: אף על גב דקאמר רבי. בפרק ר"ג אין ביאה אחר חליצה דאם חלץ לזו ובעל את זו אינה כריכה הימנו גט וקאמר אין הדברים הללו אמורים דביאה אחר חליצה לא תפסה אלא לדברי ר"ע כו' אבל לדידיה לא סבירא ליה אפילו הכי בעובד כוכבים ועבד מודים: דכי אתא רב דימי כו' משום רבינו. רבי: שבויתא מן ארמון. לאנטוכי: אלא אמר רב יוסף רבי היא. לא תחשוב גברי דהאי משום רבותא דרבים לא תפסיל ליה דהא נמי רבים אכשרי אלא משום ההיא דר' איכא למיפסליה דהלכה כמותו: והאמר רבי יהושע בן לוי. לעיל הולד כשר: זו שאיסורה שיה בכל. עובד כוכבים אסור בין בכהנת בין בלויה בין בישראלית: שבעה פגום. בנה פגום לאו דוקא דהא פשיטא בן העובדת כוכבים לאו כהן הוא ואי משום דלא ישא כהנת כיון דמותר בישראלית מותר נמי בכהנת שאין קדושה בנשים דאפילו כשרות מותרות לפסולים דקיימא לן (קדושין דף עג.) לא הוזהרו כשרות מלינשא לפסולים אלא משום בתי נקט דאם תלד בת פסולה לכהונה: פסלה. אפי' מתרומה דבי נשא וכ"ש מלהנשא לכהן: שפסלוה. כהנת מתרומת אביה ולויה וישראלית כגון שנישאו לכהן וילדו לו בנים וכשמתו בעליהן היו אוכלות בתרומה בשביל בניהם ואם בא עליה עובד כוכבים ועבד פסלה מתרומה וכ"ש מכהונה: מי שיש לו אלמנות וגירושין בה. כגון ישראלית הוא דכי מת וזרע אין לה ושבה אל בית אביה וגו' (ויקרא כב:) ילאו עובד כוכבים ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה. שאין קדושין תופסין: א"ל אביי. לרב יוסף: מאי חזית דסמכת אדרב דימי. דאמר משמיה דרבי הולד ממזר סמוך אדרבין דמכשרי ליה משמיה דרבי: דההוא דאתא. בן עובד כוכבים מישראלית: אמרי אנשי גמלא במדי אקבא רקדא. גמל גדול מרקד בתוך קב קטן בד' רגליו במלכות מדי וגזמא: הא קבא והא גמלא והא מדי. יבא וירקד לפנינו כלומר אתה שהתרת דבר חידוש האמת דבריד ותן לו בתך: לא הוה חזיל מקמיה. אותו בן העובד כוכבים דקא א"ל הב לי ברתך: זיל איטמר. לך במקום שלא יכירוך ושא בת ישראל שאילו

יכירוך לא יתנוה לך אלמא לא ממזר הוא מדאכשר ליה בת ישראל שהרי ממזר מוזהר על הכשרה: בת מינך. בת ישראל מן העובד כוכבים הכשרה כמותך אבל ממזרת ופחה לא תשא אלמא כשר הוא: גלי. לא לגלות במקום שלא יכירוך ויתנו לך בת ישראל כשרה: בני בי מיכסי. מקום: מרא דשמעתא. דאמר עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל בנו כשר: (קט"ז)

תוספות ומשני שאני התם דאמר רחמנא לא יחלל חילולים הוא עושה ואין עושה ממזרים פי' וכיון דלא הוי ממזר תפסי בה קדושין א"כ לרבי יהושע לא תפסי קדושין באלמנה אליבא דרבי דלרבי יהושע ליכא לאוכוחי מידי דתפסי בה קדושין מדלא הוי ממזרת ואם תאמר בקדושין בהאומר (דף סח: ושם) אמאי דוחק למצוא שאר עריות דלא תפסי בהו קדושין מנלן כיון דכבר אשכחן דלא תפסי באשת אב קדושין דמהשתא תיפוק לן כל עריות דהוי מינייהו ממזר וי"ל דממזרים גופייהו לא שמעינן בכל חייבי כריתות כל כמה דלא מייתי היקישא דרבי יונה דמלא יקח ולא יגלה דמייתי בסוף פירקין (לקמן דף מט.) דכתיבי באשת אב ובשומרת יבם של אביו לא שמעינן ממזרות בשאר עריות כגון אשת איש שיש לה היתר בחיי אוסרה ואחות אשה וכל דכוותיהו אבל בסוף דמייתי היקישא איכא למילף בעלמא כדפרשי: יצאו עובד כוכבים ועבד שאין לו אלמנות וגירושין בה. וא"ת והא רבי יוחנן אית ליה לעיל דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר אם כן למה לי קרא דהשתא ממזר הוי מפסיל בביאתו מיבעיא וי"ל הא דידיה והא דרביה ועוד דאמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן כדאמרין ספ"ק (לעיל טז:) ושם פירשתי אמאי הוי ממזר מעובד כוכבים כיון דביאת היתר היא מדאורייתא: זיל איטמר. וישאוך מיוחסת וא"ת והא בעי ראייה כדאמר בפ"ב בכתובות (דף כד: ושם) דמעלין מתרומה ליוחסין ויש לומר דהתם להשיא בתו לכהן העובד על גבי המזבח כמו שמוכיח שם רבינו תם א"נ התם כר"מ אבל חכמים אומרי' כל משפחות בחזקת כשרות הם עומדות בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עב:): (תוספות)

רשב"א הא דאמרין אבל הני ללא תפסי בהו קדושי כחייבי כריתות דמו. עבד משום דכתיב עם החמור כדאיתא בקדושין (סח, א) ועכו"ם נמי ליתיה בקדושין ופירש רש"י ז"ל בפרק אלמנה לכהן גדול (להלן סח, ב ד"ה עבד כנעני) מדכתיב אשת רעהו פרט לאשת אחרים. ואם תאמר דלמא נכסי ליהוה דלא תפסי בהו קדושי. הויא לא לריכא היא קרא דהא נפקא לן מדוכתא אחריתא כדאיתא בקדושין (סח, ב) מואחר כן תבא אליה. ועוד דאם איתא דבישראלית תפסי ליה בה קדושין בעכו"ם אמאי אין תופסין לו בה ובשאלות דרב אחא ז"ל (פרשת וישלח סי' כה) מפיק לה מדאמרין במסכת סנהדרין (נז, ב) בעולה בעל יש לה נכסה לחופה ולא נבעלה אין לה, וכיון דלדידה לית להו אלא קדושי ביאה, גבי בת ישראל אפילו ביאה נמי לא דמקשינן הויות להדדי, ומאן דלא קני בכסף לא קני ביאה. וכלהו אמוראי דמכשרי מודו והולד פגום לכהונה. כתב הרמב"ן נ"ר דכיון דגמר קל וחומר מאלמנה כאלמנה מה אלמנה בנה חלל ואם בא על כהנת לוויה וישראלית בתו פסולה לכהונה אף זה כן. ורש"י ז"ל שאמר מנקבה לאו דוקא נקט לה. ואינו נראה מדברי רש"י ז"ל אלא בהדיא קא פריש דאי אפשר אלא בנקבה ובנה דקאמר משום ביה נקט לה (עיון רש"י בד"ה שבה פגום, וברמב"ן שפנינו לא הוצאו דברי רש"י). ובירושלמי מפורש כן אם ילדה בת פסולה לכהונה דגרסינן התם (פ"ד ה"א) אף על פי דר' יהושע אמר הבא על בת ישראל הולד כשר, מודה שאם היתה נקבה שהיא פסולה מן הכהונה, אף על גב דרב אמר עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר, מודה שאם היתה נקבה פסולה מן הכהונה ע"כ. וכן נראה לי ראייה מדאמרין לקמן (בעמוד ב) עבדיה דרב חייה בר אמאי אטבלה לה להיא עכו"ם לשם אינתתא, א"ר יכילנא לאכשורי בה ובצרתה, בה כדרב אסי דאמר רב אסי מי לא טבלה לנדוהא, בצרתה דאמר ר' יהושע בן לוי עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר. ואם איתא דמאן דפסיל אפי' בבנו פוסל, למה ליה למימר בצרתה לימא יכילנא לאכשורי בה ובולדה דהו בכלל ברה ובצרתה ובשלמא לדברי רש"י ז"ל כיון דבכולה שמעתין איירי בצרתה, דבדידה הוא דאיכא לאפלוגי בין פסול ממזרות לפסול כהונה, משום הכי נקט הכא ברתה, אלא אי וולדה ממש אמרו דפסול כלומר בין הבת ובין הבן, ובין בזה ובין בזה אמרו דפסול ובכלהו איירי בכולה שמעתין, אמאי נקט הכא ברתה נימא ולדה. כיון דבא עליה פסלה דאמר ר' יוחנן מנין לעכו"ם ועבד שפוסל בו'. השיא לי לימא גר עמוני ומארי שני שנשאו בת ישראל יוכיחו שביאתו בעבירה ובתם כשרה לכהונה, וכדאמר ר' יוחנן לקמן בפרק הערל (עז, א) גמר עמוני ומואבי עמיו מעמיו להביא בחולה הבאה משני עממין ומאי שני עממין עמוני שנשא בת ישראל

ולכ"ע (עיין תוס' סס ד"ה רבי יוחנן). אמר ליה אוי הוי כיהושע בן נון לא יהיבנא ליה ברתוי. מדאחדר ליה הכין ולא אמר ליה פגום מיהא הוי ולא בעינא לערובי בזרעי פסול כהונה, אלמא משמע לגמרי מורה ביה להיתרא ואפילו לכהונה. ורב יהודה ורבא נמי דאמרי ליה זיל גלי זיל איטמר ולאי משמע דמורו ביה להיתר גמור, דאי לא הוה אפשר דנפיק מינה חורבא אי מיטמר דהנשא בתו לכהונה. ולפי מה שאמרו בירושלמי שכתבתי (לעיל ד"ה וכלהו אמוראי) וכדברי רש"י ז"ל שפירש בנה פגום לאו דוקא בנה אלף בתה, אין מכאן ראיה להכשירה אם בת היא, אלף בנה מותר לגמרי כל שמתר לישראל דלאו ממזר הוא ונתו כשרה לכהונה. והא דאמרו ליה זיל איטמר משום שלא יפסלהו מחמת ממזרות קאמרו ליה וכל פגום דקאמרינון בשמעתין היינו לפגום הולד אם בת היא. וכתב הרמב"ן נר"ו (בספר הזכות) נ"ל דהלכה דשמעתא הכין, דרב יוסף סבר דמסהדותיה דרב דימי דאמר משמיה דר' יהושע בן לוי דאף על גב דמכשר משוי ליה פגום לכהונה, מינה שמעינו לכלהו אמוראי דמכשרי, פגום מיהא הוי ואמר ליה דביי סמוך אדרבין דאמר דר' גופיה מורי ביה להיתרא והיתרא לגמרי משמע ואפילו לכהונה ורב נמי ורב יהודה ורבא כולהו מורו בה להיתרא לגמרי וכדאמרו. ולפי זה כיון דמספקינן הלכתא הולד כשר, ולא אמרינון בהדיא הולד כשר לכהונה, ופגום נמי לא אמרינון בהדיא איכא לספוקי אי כר' יהושע בן לוי ורב אסי ורב דימי, אי כרבין ורב יהודה ורבא, הלכך מספיקא לא מנסבין בתו לכהונה ואם נשא אין מוליאין מידו והולד ספק חלל. וזה לפי דרכו שכתב הוא ז"ל דמה אלמנה בנה חלל

אף זה קן. (רש"א)

דף מה - ב

מנו רב יהודה והא אמר רב יהודה מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על בת ישראל אותו ולד אין לו תקנה כי איתמר דרב יהודה כגון דקדיש בת ישראל דנמצא צד עבדות שבו משתמש באשת איש והאמרי נהרדעי משמיה דרבי יעקב לדברי הפוסל פוסל אפילו בפנויה לדברי המכשיר מכשיר אפי' באשת איש ושניהם לא למדוה אלא מאשת אב מאן דפסיל סבר מה אשת אב דלא תפסי בה קדושין [הולד ממזר] אף כל דלא תפסי בה קדושין הולד ממזר ומאן דמכשר סבר מה אשת אב דלדידיה לא תפסי בה קדושין לאחרני תפסי בה קדושין לאפוקי עובד כוכבים ועבד דלא תפסי בהו קדושין כלל אלא כי איתמר דרב יהודה כגון שבא על אשת איש ונמצא צד חירות שבו משתמש באשת איש אמר רבינא אמר לי רב גזא איקלע ר' יוסי בר אבין לאתרין והוה עובדא בפנויה ואכשר באשת איש ופסיל א"ר ששת לדידי אמר לי רב גזא לא ר' יוסי בר אבין הוה אלא רבי יוסי ברבי זבידא הוה ואכשר בין בפנויה בין באשת איש א"ל רב אחא בריה דרבה לרבינא איקלע אממר לאתרין ואכשר בין בפנויה בין באשת איש והלכתא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש רבא אכשריה לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסי דבבל ואע"ג דאמר מר [\[דברים יז-טו\]](#) שום תשים עליך מלך כל משימות שאתה משים אל יהו אלא מקרב אחיך האי כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה עבדיה דרבי חייא בר אמי אטבלה לה היא עובדת כוכבים לשם אנתתא אמר רב יוסף יכילנא לאכשורי בה ובברתה בה כדרב אסי דאמר רב אסי מי לא טבלה לנדותה בברתה עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר ההוא דהוון קרו ליה בר ארמייתא אמר רב אסי מי לא טבלה לנדותה ההוא דהוון קרו ליה בר ארמאה אמר ריב"ל מי לא טבל לקריו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלוקח עבד מן העובד כוכבים וקדם וטבל לשם בן חורין קנה עצמו בן חורין מאי טעמא

מנו רב יהודה. כדאמר ואף רב יהודה מורה בה להיתירא: והאמר רב יהודה. גבי חליו עבד הבא על בת ישראל: הולד אין לו תקנה. בבה ישראל כלומר ממזר הוא: כי איתמר. ההיא דאין לו תקנה: כגון דקדיש. מי שחליו עבד וחליו בן חורין את בת ישראל ואח"כ בא עליה לכיון דקדשה היא מקודשת ללד חירות אבל לא ללד עבדות ונמלא לך עבד שבו משתמש בא"א ולפיכך הולד ממזר לכל הני דמכשרי בפנויה מכשרי אבל באשת איש אפי' ישראל הולד ממזר וכ"ש עובד כוכבים ועבד אבל היכא דבא עליה בלא קדושין כשר: ה"ג דנמלא לך עבדות שבו משתמש באשת איש: לדברי המכשיר. בעבד הבא על בת ישראל מכשיר אפי' בא"א וטעמא מפרש ואזיל: אלא מאשת אב. דממזרות לגבה כתיב דכתיב לך יקח איש את אשת אביו וסמיך ליה לך יבא ממזר (דברים כג): כגון שבא על אשת איש. ומשום הכי הולד אין לו תקנה בבה ישראל דנמלא לך חירות של עבד כשבא עליה משתמש באשת איש ואע"ג דאי כולו עבד הולד כשר כדאמרן לדברי המכשיר מכשיר אפי' בא"א הכא ממזר משום דחירות דהוי כשאר ישראל הבא על אשת איש דהולד ממזר: רב גזא גרסי: הוה עובדא. בעבד גמור: בין באשת איש. כדאמרן שאין עושה ממזר אלא מי איש לו קדושין על אחרים: רב מרי בר רחל. מעובד כוכבים הבא על ישראלית הוה: פורסי דבבל. גבאים ממונים על ישראל ואע"ג דגר בעלמא חסור למנותו פרנס על ישראל דאמר מר כו' האי כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה: אטבלה לשם אנתתא. לשם טבילת נדה ולא לשם טבילת גירות: יכילנא לאכשורי בה. להיות גירות גמורה ואע"פ שלא טבלה לשם גירות ואמר לקמן (דף מו): לעולם אינו גר עד שימול ויטבול דטבילת נדה סלקא לה לשם גירות דעובדת כוכבים לא טבלה לנדוה: ובבבב. ואע"ג דבת עבד הבא על בת ישראל היא דהא נתגיירה זו ובבת ישראל היא אפי' כשרה בתה: בה כדכר אסי. דאמר בשמעתין ההוא דהוה קרו ליה בר ארמייתא שלא טבלה אמו לשם גירות ואמר רב אסי מי לא טבלה לנדוה אלא טבילת נדה סלקא לה לשם גירות ל"א לשם אנתתא לשם אישות וטבילת גירות הוה אלא שאינה טבילה דאמר בכ"ז (לעיל דף כד): אחד איש שנתגייר לשום אשה ואחד אשה שנתגיירה לשום איש אינו גרים. יכילנא לאכשורי בה ע"י טבילות אחרות שטבלה אח"כ לנדוהה כך שמעתי וקשיא לי חדא דקבעינן הלכתא התם הלכה כולן גרים ואפי' למשנה ראשונה נמי אי קמייתא לא סלקא לה בתרא נמי לא סלקא לה ללא לשם שמים נתגיירה ולשון ראשון עיקר ונראה בעיני: בר ארמייתא. שלא טבלה אמו כשנתגיירה: מי לא טבלה לנדוה. ואותה טבילה עולה לה לטבילת גירות דת יהודית היא וכן מי לא טבל לקריו: (הש"י)

תוספות משום דאתי צד עבדות ומשתמש באשת איש. והא דמשמע בפ"ק דקדושין (דף ז. ושם) דהתקדשי לחציי לא אמר כלום אי לאו משום דאי בעינן למינסב אחריתי נסיבנא קאמר היינו משום דשייר בקניינו כדאמר בהשולח (גיטין דף מג. ושם) והכא לא שייר: מה אשת אב כו'. וא"ת מה לאשת אב שכן כרת ומיתה ויש לומר דממזרות תלוי בתפיסת קדושין כדפרישית לעיל: רבא אכשריה לרב מרי בר רחל. רבא גרסי' ולא רב דרב מרי בריה דאיסור גיורא הוה שהיה בימי רבא כדמוכח בפ' מי שמת (ב"ב קמט. ושם): פורסי דבבל. ממונה כדאמר בפ"ק דיומא (דף ט.). מאי פרהדרין פורסי: כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה. מכאן קשה לפי' הקונטרס דפירש באלו נאמרין (סוטה דף מא. ושם) גבי אגריפס המלך שאמרו לו אחינו אתה וקאמר בגמרא דבאותה שעה נתחייבו שונאיהם של ישראל כלייה שהחניפו לאגריפס ופי' בקונטרס שקראוהו אחינו לפי שהיתה אמו מישראל ולפירושו אמאי נענשו הא אמרינן הכא כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה ואע"ג דתניא בתוספתא (דסנהדרין פ"ד) דאין מעמידין מלך אלא מן המשיאים לכהונה מ"מ תימה הוא לומר דמשום איסורא דרבנן נתחייבו כלייה ואומר רבינו שמואל דהורדוס לא נשא בת ישראל שעשה תשובה כדאמרין בפ"ק דב"ב (דף ד.). ולכך נענשו ואע"פ שהיה עבד קראוהו אחינו לפי שהיה אחיהם במצות ואתי שפיר הא דאמר שמואל בפ' עשרה יוחסין (קדושין ע:): כל דאמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא ושמואל גופיה אית ליה (לעיל עמוד א) דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר אלא ודאי לא נשא ישראלית וא"ת מ"מ אמאי עבדא הוא והלא מסתמא כשמלך הורדוס נתייאשו בעליו ושמואל אית ליה (לקמן דף מח.). המפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור וי"ל דשמא היו

מצפים שתהא גאותו מושפלת וא"ת דהכא משמע דגר שאין אמו מישראל אין כשר לדון ובפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו: ושם) תנן הכל כשרים לדון ופריך תנינא [ומשני] חדא לאתויי גר וחדא לאתויי ממזר משמע דגר אע"פ שאין אמו מישראל אלא שנתגייר בעצמו דכשר לדון דקרינן ליה בא מטיפה פסולה דקאמר התם אבל גר מטיפה פסולה לא וי"ל דהתם מיירי לדון גר חברו כדאמר בפ' מצות חליצה (לקמן דף קב. ושם) גר דן את חברו דבר תורה ואם היתה אמו מישראל דן אפילו ישראל וא"ת בפ' עשרה יוחסין (קדושין עו:) אמרינן מי שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים למימרא דלא מוקמינן פסולים ורמינהו הכל כשרים לדון כו' ואמר רב יהודה לאתויי ממזר ומאי קושיא דהתם היינו לדון את חברו וי"ל דממזר כיון דאביו ואמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה תדע דהא דרשינן עליך הוא דבעינן מקרב אחיך וחברו ממזר מיקרי שפיר עליך שבא מזרע ישראל ואי מיפסל ממזר לדון את ישראל מיפסל נמי לחברו ובפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לו:) דקעביד צריכותא בין גר לממזר אע"פ שגר וממזר חלוקין דגר אינו דן אלא חברו מ"מ נקט צריכותא לפי שהמשנה שנויה סתם ואין חילוק זה מפורש בה: אטבלה להיא עובדת כוכבים לשום אנתתא. שהיה רוצה לייחדה לו והיה מטבילה כדרך כל בנות ישראל שטובלות משנתבעות לינשא וטועה היה דבעבד לא גזרו נשג"ז? כדאמרינן בנדה (דף כ): מי לא טבלה לנדוטה. תימה דאמר לקמן (דף מו:): דגר צריך שלשה דמשפט כתיב ביה ואפילו למאן דאמר בריש סנהדרין (דף ג.) דבר תורה חד נמי כשר מכל מקום אין דרך נשים להביא איש עמהן בשעת טבילה ואשה אינה ראויה לדון כדתנן (נדה דף מט:): כל הכשר לדון כשר להעיד ובהדיא איתא בירושלמי דיומא מעתה שאין אשה מעידה אינה דנה ודבורה לא היתה דנה אלא מלמדת להן שידונו אי נמי על פי הדיבור שאני וי"ל האי דבעינן שלשה היינו לקבלת המצות אבל לא לטבילה אף על גב דאמרינן לקמן (דף מז:): דשני ת"ח עומדים מבחוץ היינו לכתחלה דעדיף טפי. ויש מפרשים דכיון דידוע לכל שטבלה כאילו עומדים שם דמי ומיהו קשיא דטבילת נדה בלילה ולקמן (דף מו:): אמר אין מטבילין גר בלילה אבל אי לאו כתיב משפט אלא אקבלת מצוה אתי שפיר והא דאין מטבילין היינו לכתחלה מדרבנן: (תוספות)

רשב"א הכין איתא בנוסחאי ופניהם לא למדוה אללא מאשת אב מה אשת אב לא תפסי בה קדושי וכו' ומאן דמכשר סבר כאשת אב מה אשת אב ללדיה לא תפסי בהו קדושי לאחריני תפסי בהו קדושי לאפוקי הני ללא תפסי בהו קדושי כלל. וכתבו מקאת מרבותינו (רמב"ז) ללא דייקא שמעתין להאי נוסחא דכל שכן הוא, ומפני שמלאחי הגירסא בספרים מוגהים בישיבת הגאונים ז"ל אני אומר כי יש ליישבה יפה, דמאן דמכשר ה"ק ע"כ ליכא למיתלי בתפיסת קדושין אללא במי שיט לו קדושין בעלמא, דכיון דאית ליה קדושין באחריני והכא לית ליה, אלמא משום חומרא דערוה זו הוא, והוא לא לגבי כאשת אב. אבל עכו"ם ועבד הא ללא תפסי להו קדושי בבת ישראל דלמא לאו משום חומרא דערוה אללא דאינהו לאו בני קדושי נינהו ואפילו בבת מינן כנ"ב. אבל לרב האי גאון ז"ל נמצא בתשובה (מוצא ברמב"ז) אנוחא הכין גריסנא מאן דמכשר סבר כאשת אב מה אשת אב שזרעו מיוחס אחריו הולד ממזר לאפוקי האי שאין זרעו מיוחס אחריו והולד כשר, והאי ליסנא הוא בריר טעמיה ע"כ (ועיין שאילתות פס). ויש לי להקשות להאי גירסא דבשלמא עבד אין זרעו מיוחס אחריו דהוקף לחמור, אבל עכו"ם זרעו מיוחס אחריו הוא כדאמרינן לקמן בפרק הבא על יבמתו ולכולי עלמא מיהא בגיותן אית להו חיים בלאדן בן בלאדן. וניחא לי דבבא על בת ישראל אינו מיוחס אחריו דבן בתך הבא מן העכו"ם קרוי בנך. כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה. לקמן בפרק מלות חליצה כתבתי בס"ד (קב, א ועיין נדה מט, ב). הא דאמרינן מי לא טבלה לנדוטה מי לא טבל לקריו. איכא למידק דהא אמר ר' יוחנן לקמן (מו, ב) גר צריך שלשה משפט כתיב ביה, ואפילו לטבילה נמי כדאמרינן לקמן אמר ליה שחי כאן ונטביליך למחר, ואמרינן עלה שמע מינה גר צריך שלשה, ורבינו אלפסי ז"ל כתב דהיא דר' יוחנן לכתחלה, ללא נהגינן ביה מנהג ישראל ולא מנסבין ליה בת ישראל עד שתטבול בפני שלשה. ועוד רכיכה תלמוד דהא אמר ליה ר' יהודה (להלן מז, א) לכהווא דאתא לקמן ואמר ליה נתגיירתי ביני לבין עממי אי אתה נאמן לפסול בניך, והא פריש ר"נ דה"ק ליה לדבריה עכו"ם אתה ואין עדות לעכו"ם, ואמאי אדרבה לפי דבריו ישראל הוא. ועוד דאפילו לדבריו בניו כשרים הם, אללא שבזו יש לומר דאף הבנים לכתחלה פוסלין אותן. ועוד דאמרינן בקדושין בפרק האומר (סב, א) גבי האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שתגיירי, גר נמי לאו בידו מי יימר דמזדקקי ליה בי דינא, ואם איתא גר נמי בידו דאי בעי מהגייר בינו לבין עממו וגר הוא דיעבד. וכתב הרמב"ז ז"ל להעמיד דברי הרב רב אלפסי ז"ל לכתחילה צריך שלשה בין במילה בין בטבילה, ואלו נתגייר בינו לבין עממו לגמרי אפילו דיעבד אינו גר ועכו"ם גמור הוא דמשפט

כתיב ביה, אצל אי קביל עליה בפני שלשה לימול וליטבול והודיעוהו מקלח מלוח כדניו, והלך ומל או טבל בינו לבין עמנו גר הוא לכהחילה ולא פסלינו לזרעיה, אצל לדידיה לא מנסבינו בת ישראל לכהחלה והשתח נחא כלהו. וקדם וטבל לשם בן חורין. כלומר קודם שיטבילנו רבו לשם עבדות. ואינו כריך גט שחרור דהא לא קני ליה גופו אלא למעשה ידיו. ומינה נמי דאי אמר ליה קודם טבילה זיל, לא כריך גט שחרור, דכל שאין לו בו קנין הגוף לא כריך גט שחרור, וכדאמרינן בקדושין (טז, א) עבד עבד גופו קנוי דאי לא לימא ליה באפי תרי זיל וכן דעת רבותינו הארפתים ז"ל, וכ"כ הרמב"ן ז"ל (בד"ה וקדם) וכתב הרב ז"ל דמסתברא דאף על גב דקנה עמנו חייב הוא לכתוב לרבו שטר על דמיו וכאותה ששנינו בפרק השולח (גיטין מ, ב) העושה עבדו אפותיקי ושחררו שורת הדין וכו' רשב"ג אומר אין העבד כותב אלא המשחרר כותב משום דמזיק שעבדו של חברו. וקיימא לן כותיה משום דינא דגרמיה, כ"ש לגבי עבד דמשחרקי ליה דהאי דמחייב לשלומי ליה דמי, אף על גב שאינו כותב לו גט כלל. (רשב"א)

א

-

מו

דף

עובד כוכבים גופא לא קני ליה מאי דקני ליה הוא דמקני ליה לישראל וכיון דקדם וטבל לשם בן חורין אפקעיה לשעבודיה כדרבא דאמר רבא הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד מתיב רב חסדא מעשה בבלוריא הגיורת שקדמו עבדיה וטבלו לפניו ובא מעשה לפני חכמים ואמרו קנו עצמן בני חורין לפניו אין לאחריה לא אמר רבא לפניו בין בסתם בין במפורש לאחריה במפורש אין בסתם לא אמר רב אביא לא שנו אלא בלוקח מן העובד כוכבים אבל עובד כוכבים גופיה קני דכתיב [ויקרא כה-מה](#) וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו אתם קונים מהם ולא הם קונים מכם ולא הם קונים זה מזה ולא הם קונים מכם למאי אילימא למעשה ידיו אטו עובד כוכבים לא קני ליה לישראל למעשה ידיו והכתיב [ויקרא כה-מז](#) או לעקר משפחת גר ואמר מר משפחת גר זה העובד כוכבים אלא לאו לגופיה וקאמר רחמנא אתם קונין מהם אפילו גופיה פריך רב אחא אימא בכספא ובטבילה קשיא אמר שמואל וצריך לתקפו במים כי האי דמנימין עבדיה דרב אשי בעא לאטבולי מסריה ניהלייהו לרבינא ולרב אחא ברי' דרבא אמר להו חזו דמיניכו קבעית ליה רמו ליה ארויסא בצואריה ארפו ליה וצמצמו ליה ארפו ליה כי היכי דלא להוי חציצה צמצמו ליה כי היכי דלא לקדים ולימא להו לשם בן חורין אני טובל בהדי דדלי רישיה ממיא אנחו ליה זולטא דטינא ארישיה ואמרו ליה זיל אמטי לבי מרדך א"ל רב פפא לרבא חזי מר הני דבי פפא בר אבא דיהבי זוזי לאינשי לכרגייהו ומשעבדי בהו כי נפקי צריכי גיטא דחירותא או לא א"ל איכו שכיבי לא אמרי לכו הא מילתא הכי א"ר ששת מוהרקייהו דהני בטפסא דמלכא מנח ומלכא אמר מאן דלא יהיב כרגא משתעבד למאן דיהיב כרגא ר' חייא בר אבא איקלע לגבלא חזא בנות ישראל דמעברן מגרים שמלו ולא טבלו וחזא חמרא דישראל דמזגי עובדי כוכבים ושתו ישראל וחזא תורמוסין דשלקי עובדי כוכבים ואכלי ישראל ולא אמר להו ולא מידי אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל צא והכרז על בניהם שהם ממזרים ועל יינם משום יין נסך ועל תורמוסין משום בישולי עובדי כוכבים לפי שאינן בני תורה על בניהן שהם ממזרים ר' יוחנן לטעמיה דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן לעולם אין גר עד שימול ויטבול וכיון דלא טביל עובד כוכבים הוא ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר ועל יינם משום יין נסך משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב ועל תורמוסין משום בישולי עובדי כוכבים לפי שאינן בני תורה הא בני תורה שרי והאמר רב שמואל בר רב יצחק משמי' דרב כל הנאכל כמות שהוא חי אין

בו משום בשולי עובדי כוכבים והא תורמוס אינו נאכל כמות שהוא חי ויש בו משום בשולי עובדי כוכבים ר' יוחנן כאידך לישנא סבירא ליה דאמר רב שמואל בר רב יצחק משמי' דרב כל שאין עולה על שולחן מלכים לאכול בו את הפת אין בו משום בשולי עובדי כוכבים וטעמא דאינן בני תורה הא בני תורה שרי ת"ר גר שמל ולא טבל ר"א אומר הרי זה גר שכן מצינו באבותינו שמלו ולא טבלו טבל ולא מל ר' יהושע אומר הרי זה גר שכן מצינו באמהות שטבלו ולא מלו וחכמים אומרים טבל ולא מל מל ולא טבל אין גר עד שימול ויטבול ורבי יהושע נמי נילף מאבות ור"א נמי נילף מאמהות וכי תימא אין דנין אפשר משאי אפשר והתניא ר"א אומר מנין לפסח דורות שאין בא אלא מן החולין נאמר פסח במצרים ונאמר פסח בדורות מה פסח האמור במצרים אין בא אלא מן החולין אף פסח האמור לדורות אין בא אלא מן החולין א"ל ר' עקיבא וכי דנין אפשר משאי אפשר א"ל אע"פ שאי אפשר ראיה גדולה היא ונלמד הימנה אלא

רש"י עובד כוכבים גופא לא קני. עובד כוכבים לא קנאו לגופו של זה מתחלה כדאמר לקמן ולא הם קונים זה את זה: הקדש חמץ ושחרור. עשה שורו אפותיקי והקדישו למזבח דהויא קדושת הגוף פקע שיעבודא דקמא אבל קדושת דקה הבית לא מפקעא כדתנן בערכין (דף כג:) מוסיף עוד דינר ופודה הנכסים כולן או אם עשה חמלו אפותיקי לעובד כוכבים והרי הוא מונח בידו של ישראל וצאו שש שעות של ערב הפסח פקע שיעבוד העובד כוכבים הואיל ולא הוא ממנן ידיה וחייב זה לבערו: ושחרור. עשה עבדו אפותיקי לחבירו ושחררו משחרר ופקע ממונו של מלוה: בצלוריא כו' לפניו אין. לפי שהן גרים והיא עובדת כוכבים והעובד כוכבים ישראל לא קני לגופיה: לאחריה לא. אלמא גבי ישראל לא אמרינן קנה עבד עצמו בן חורין: בין בסתם. שלא פירש הרי אנו טובלין לשם בני חורין: במפורש. כדכתיב חמא בר גוריא דתני וקדם וטבל לשם בן חורין: אבל עובד כוכבים גופיה. עובד כוכבים שמכר עצמו לישראל לגופיה ואם קדם וטבל לשם בן חורין לא קנה עצמו בן חורין: אלא עובד כוכבים מי לא קני ליה לישראל. למעשה ידיו והכתיב או לעקר משפחת גר ואמר מר משפחת גר זה העובד כוכבים: אימא בכספא ובטבילה. לשום עבדות הוא דקאמר רחמנא ליקני אבל אם קדם וטבל לשם בן חורין ה"נ דבן חורין הוא: לתקפו במים. כשמטבילו לשם יהדות לעבדות כריך שיתקפנו לתת עליו עול מלכא במים כדי שתהא נראית כטבילת עבדות שאפילו יאמר הוא לשם בן חורין לא קנה עצמו בן חורין ולא יהא ממשות דבבריו: בעי לאטבולי. לשם יהדות לעבד: מינייכו קא בעינא ליה. אם יקדים ויאמר לשם בן חורין: ארויסא. קביטרי וקביטרי"א: אפסר (חלק מהרתמה, שבו מושכים את הבהמה או את הסוס בצווארם): ולמלמו. לחקוהו לקשור בצווארו משום לתוקפו במים: ארפו ליה ולמלמו ליה. שהיה לו ענינה וכשרוים מושכין ראש החבל והוא דוחק מאליו וכשחין מושכין רפוי והמים נכנסים על צדו: זולטא דטינא. כלי מלא טיט: דיהבי זוזי לאינשי לכרגייהו. כשאין נותנין כסף גולגולת למלך תופסים אותם גבאי המלך והני דבי פפא עשירים היו ופורעים המס לגבאי המלך וקונין אותם לעבדים מהם ועובדי כוכבים היו אותן הנקנין וקא מיבעיא ליה אי הוי קנין דלכי נפקי מיניה ליבעי גיטא דחירותא או לא: מוהרקהייהו דהני. חותמן של אלו: בטפסא דמלכא. שהן לו לעבדים: טפסא. ארגז אשקרי"ן ואשקרי"ן: קופסה (בעיקר להכשיתים): בלע"ז: ומלכא אמר כו'. הילכך מכר הוא ובעו גיטא דחירותא או בעו לאיגורי ולאשתרוי בבית ישראל: לפי שאינם בני תורה. אתורמוסין קאי דאין בו משום ביסולי עובדי כוכבים כדמפרש לקמן אלא לפי שאינם בני תורה לא ואסור עליהן שלא יזלזו בצשולי עובדי כוכבים: ועל יינם משום יין נסך. דאע"ג דלא נגעי אלא כחו בעלמא הוא אסור משום כך כך אמרינן לנזירא כו': תורמוס אינו עולה על שלחן מלכים: באבותינו שאלו. בימי משה כשיאלו ממארים ואלו מכלל בני נח לקבל התורה ולקבל פני השכינה: באמהות. נשותיהם שטבלו כדמפרש לקמן דאם לא טבלו במה נכנסו תחת כנפי שכינה: משאי אפשר. אמהות אי אפשר למוזל: אלא מן החולין. ולא מדמי מעשר שני דאכתי מעשר שני לא הוה: אין בא אלא מן החולין.

למעטוי מדמי מעשר שני: ה"ג במנחות בהתודה (דף פב.) א"ל רבי עקיבא וכי דנין אפסר כו'. ומאן דגרים רבי יהושע קשיא האמר רבי יהושע דנין מאמהות: משאי אפסר. מפסח מזכרים דהאי ללא בא מן המעשר לאי אפסר הוא דאכתי מעשר לא הוה: (רע"י)

תוספות הקדש חמץ ושחרור. מפורש בהשולח (גיטין דף מ:): כי נפקי צריכי גיטא דחירותא או לאו. מספקא ליה אי דינא דמלכותא דינא או לא ואע"ג דלא קני גופיה הכא קני או דלמא הכא נמי לא קני אלא למעשה ידיו ובנכריותן מיירי אם היו באין להתגייר: רבי יוחנן כאידך לישנא ס"ל. אומר ר"ת דכולהו מודו דכשנאכל כמות שהוא חי דאין בו משום בישולי עובדי כוכבים דאמר באין מעמידין (ע"ז דף לח.) דאיכא בינייהו דגים קטנים ארזי ודייסא היינו דברים שאין עולים על שלחן מלכים ואין נאכלים כמות שהן חיים ולא נקט כמה דברים הנאכלים כשהן חיים ועולים על שלחן מלכים כמו פירות וגבינה וכיוצא בהן והא דאסר רבי יוחנן התם ביצה אע"ג דראוי לגומעה חיה אין זו אכילה חשובה דהכי נמי בשר מליח מותר לטלטלו בשבת (שבת קכח.) דחיי לאכילה ואפ"ה יש בו משום בישולי עובדי כוכבים: אמר ליה ר' עקיבא וכי דנין אפסר (תוספות)

השב"ח הא דאמרין וכו' לתקפו במים. פ"ח ז"ל וכן בהלכות הרב אלפסי ז"ל כדי שתעלה לו טבילה. ואינו מחזור דפשיטא שאלו אין כל גופו במים לא עלתה לו טבילה, ותניא לקמן (מוז, ב) כל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בגר ובעבד משוחרר וזנדה ובעל קרי. ונראה דברי רש"י ז"ל שפירש (בד"ה לתקפו) כריך כשמתבטלו לשם יהדות לעבדות כריך שיתקפנו במים לתה עליו עול מלאכה במים כדי שתהא נראית בטבילה עבדות, שאפילו יאמר לשם בן חורין לא יהא ממש בדבריו ע"כ. ויגד עליו ריעו הא דמנימין עבדיה דרב אשי דאמר להו רמו ליה אריסא בלאריה. הא דאמר רבא הקדש חמץ ושחרור. כבר כתבתי בארוכה במקומות אחרים (גיטין מ, ב. כתובות נט, ב ועיין ב"ק א, א). כתב הרב אלברלכוני ז"ל שהרב מצדד על הטבילה שהוא כריך לה ולא העבד. אבל הרמב"ן ז"ל (בד"ה מספיק) דאילו מצדד אל הא העבד שהוא עושה מצוה ונכנס תחת כנפי השכינה למקלח מצות (ועיין מאירי). רש"י ז"ל נראה שגורם טבול עבדיה לפניה. וכן בכל שמוענתו לפניה ולאחריה גרסינן ופירש לפניה קודם שנתגיירה היא ולאחריה לאחר שנתגיירה היא. ואריסא קנא דלפניה לא כריך למימר לאחריה כריך למימר, הא בסתמא לא. ומינה דעבד של ישראל לעולם לא קנה עצמו עד שיפרש בין שטבול בפני ישראל בין שטבול שלא בפניו. אבל הרב אלפסי ז"ל גרים בפניה ואלא בפניה, והא לאחר שנתגיירה היא ואלפיו בעבד ישראל ממש כל שבפניו אפילו בסתמא ואלא בפניו עד שיפרש. ונראה לי קצת רחיה על זה מדמסריה רב אשי למנימין עבדיה רבינא ולרב אחא, ולא הטבילו הוא בעצמו כדי שלא יטבול סתם בפניו, ולפיכך כל המטביל עבדו ימסרנו לאחרים להטבילו שלא בפניו. הא דאנחו למנימין עבדיה דרב אשי זוליתא דמינא ואמרנו ליה זיל אמטי לבי מרד. נ"ל להחזיקו עבד בפני הכל בשעת מעשה ממש, כדי שלא יוכל לטעון שלשם בן חורין טבול. דיהבי זוזי אכרגא דאינשי ומשתעבדי בהו עבדותא יתירתא. פירש רש"י ז"ל עכו"ם היו וכשאינו נותנין כסף גולגולתם למלך תופסין אותן גבאי המלך. והני דבי רב פפא עשירים היו ופורעין המס לגבאי המלך וקונין אותם לעבדים מהם. וקא מיבעיא ליה אי הוה קנין, דלכי נפקי מיניה ליבעי גיטא דחירותא ופשט ליה דלריכוין. ויש מפרשין (רמב"ן ד"ה והא) דגייס והטבילם בעל כרחו לשם עבדות, וקא מיבעיא ליה אי עבדים נינהו ויכול לגייסם בעל כרחם, אי שעבוד בלחוד הוא ועכו"ם נינהו ואינם גרים בעל כרחו כלאמרין לקמן (מח, א) וכל עבד איש ומלחה אוחו, עבד איש אתה מל בעל כרחו ואי אתה מל בן איש בעל כרחו. ואי קשיא לך אם כן היה לו לשאול תוך זמן אם הם גרים אם לאו. יש לומר דחדא דלית בה תרתא קא בעיא, דאי פשיטא ליה לריכי גיטא דחירותא ודאי עבדים נינהו ומלין אותן בעל כרחו ומטבילין לשם עבדות. ויש מפרשין שהן בעצמן לוקחין מהן ממון ופורעין לגבאי המלך, וקא בעיא אי הוי כעכו"ם גופיה שמכר עצמו לישראל וכו' שחרור, או דלמא אינו אלא שעבוד בעלמא. ולדידי קשיא לי אי עכו"ם נינהו היכי סתים לישניה ואמר דיהבי זוזי ארינשי, דהוה ליה למימר דיהבי זוזי ארינשי. ועוד מאי קאמר ומשתעבדי בהו עבדותא יתירתא. ור"ח ז"ל פירש דגרים חושבים הו, ולפי פירוש זה אינו קשה. ואי לאו דמספיקא אמרנא דארינשי לישנא ליה נינהו והיינו דקאמר ומשתעבדי בהו עבדותא יתירתא וכתוב לך תעבוד בו עבדות עבד, ומינה אינשי ללא מעלו הו ובעל מיניה אי בעי גיטא דחירותא, כיון דגבאי המלך מוכרין לו. ופשט ליה דמוהרקינהו דהני בספטא דמלכא מנה, דעל דעת כן הם באים לדור בארצו וכאלו לקחם במלחמה שיש לו בהן קנין גוף, דכתוב וישב ממנו שבי (גיטין לח, א)

וזה שמכרן לו גופן קנוי לו לעבדים עבדיים שנמכרו לו ע"י גבאי המלך, וכי נפקי גיטא לחירותא הוא דלכריכין (עיין ריטב"א ומחירוי). שכן מצינו לאבדונו שמלו ולא טבלו. כתב רש"י ז"ל כשמלו בימי משה כשיאלו ממלכיים ויאלו מכלל בני נח לקבל תורה וליכנס תחת כנפי השכינה ואיכא למידק מנא ליה דהואי מילה בשעת קבלת התורה, ואי משום דלמרינן בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (כריתות ט, א) בשלמא מילה דכתיב כי מוליס היו כל העם היוצאים, אי נמי מהכא ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיון, אכתי משעת קבלת התורה מנא לן דהוא. ואפשר דמשמע ליה דקרא דכתיב כי מוליס היו כל העם היוצאים שנימולו ביציאתן קאמר, כלומר שמלו אותן שלא היו נמולין, ונמולין הטיפו להם דם ברית, וכלאמרינן מבכילתא (פ' רבא פי"ה) היה ר' מתיא בן חרש אומר הרי הוא אומר ואעבור עליך ואראך והנה עתך עת דודים, הגיעה שבעה ששבע הקב"ה לאברהם אבינו עליו השלום שהוא גואל את בניו ולא היו להם מלות שיתעסקו בהן כדי שיחגלו, שנאמר שדים נכונו ושערך כמה ואת ערום ועריה, עריה מכל המלות, נתן להם הקב"ה שתי מלות מלות פסח ומלות מילה שיעסקו בהן כדי שיגאלנו שנאמר ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיון. והרמב"ם ז"ל (אסו"ב פי"ג ה"ב) כתב מילה היתה במלכים שנאמר כל ערל לא יאכל בו מל אותן משה רבינו עליו השלום שכולם בטלו מלות מילה בהיותם במלכים חוץ משבטו של לוי שנאמר ובריתך ינאורו ע"כ. ולפי דבריו שבט לוי הטיפו מהן דם ברית שאלולי כן במה נכנסו תחת כנפי השכינה. והרמב"ם ז"ל כתב דכל שהיו נמולין לא היו לריכין להטיפו דם ברית, דהא סלקא ליה מילה דהא מיפקדי עליה. ולא דמי לגבועני מהול וערבי מהול, דהתם כיון דלא מיפקדי כמאן דלא מהילו דמו וכדליתא בע"ז פרק אין מעמידין (כז, א) ובני הטורה נמי לא נתחייבו אלל הם אלל זרעם לא. וכן פירש רש"י ז"ל בפרק ארבע מיתות (סנהדרין נט, ב ד"ה לרבות), והלכך בני לוי וכל אותן שהיו נמולין כבר, נדונו כנשים להכנס תחת כנפי השכינה בטבילה ועם המילה שלהם. (הש"ס א)

ב

-

מו

דף

בטבל ולא מל כולי עלמא לא פליגי דמהני כי פליגי במל ולא טבל רבי אליעזר יליף מאבות ורבי יהושע באבות נמי טבילה הוה מנא ליה אילימא מדכתיב [\[שמות יט-ג\]](#) לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם ומה במקום שאין טעון כבוס טעון טבילה מקום שטעון כבוס אינו דין שטעון טבילה ודלמא נקיות בעלמא אלא מהכא [\[שמות כד-ח\]](#) ויקח משה את הדם ויזרוק על העם וגמירי דאין הזאה בלא טבילה ורבי יהושע טבילה באמהות מנלן סברא הוא דאם כן במה נכנסו תחת כנפי השכינה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לעולם אינו גר עד שימול ויטבול פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים מאן חכמים רבי יוסי דתניא הרי שבא ואמר מלתי ולא טבלתי מטבילין אותו ומה בכך דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר אין מטבילין לפיכך מטבילין גר בשבת דברי ר' יהודה ור' יוסי אומר אין מטבילין אמר מר לפיכך מטבילין גר בשבת פשיטא כיון דא"ר יהודה בחדא סגיא היכא דמל לפנינו מטבילין מאי לפיכך מהו דתימא לרבי יהודה טבילה עיקר וטבילה בשבת לא דקא מתקן גברא קמ"ל דר' יהודה או הא או בעי ר' יוסי אומר אין מטבילין פשיטא דכיון דאמר רבי יוסי תרתי בעינן תקוני גברא בשבת לא מתקנינן מהו דתימא לר' יוסי מילה עיקר והתם הוא דלא הואי מילה בפנינו אבל היכא דהויא מילה בפנינו אימא ליטבל זה בשבתא קמ"ל דרבי יוסי תרתי בעי אמר רבה עובדא הוה בי רבי חייא בר רבי ורב יוסף מתני רבי אושעיא בר רבי ורב ספרא מתני ר' אושעיא בר' חייא דאתא לקמיה גר שמל ולא טבל א"ל שהי כאן עד למחר ונטבלינך ש"מ תלת ש"מ גר צריך שלשה וש"מ אינו גר עד שימול ויטבול וש"מ אין מטבילין גר בלילה ונימא ש"מ נמי בעינן

מומחין דלמא דאיקלעו אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן גר צריך ג' משפט כתיב ביה ת' ר מי שבא ואמר גר אני יכול נקבלנו ת' ל אתך במוחזק לך בא ועדיו עמו מנין ת' ל {ויקרא יט-לג} וכי יגור אתך גר בארצכם

רש"י במקום שאין טעון כיבוש. כגון בעל קרי בעלמא דכתיב ורחץ במים וטמא עד הערב (ויקרא טו) ולא כתיב יכבס בגדיו: מקום שטעון כיבוש. כגון בקבול תורה דכתיב וכבסו שמלותם: דלמא נקיות בעלמא. ההוא כיבוש לאו משום טומאה הוה דלטעון טבילה מק"ו אלף שיהיו בגדיהם לבנים והגונים לקבל פני שכינה: ויזרוק על העם. הזאה הוא: מטבילים אותו. והוי כישראל מעליא ואין כריך לדוק בעדים אם מילתו לשם מצות מילה: ומה בכך. אם אין מילתו לשם מילה הואיל וטבל בטבילה סגי: אין מטבילים. שמא ערבי מהול וגבועני מהול הוא ונריך להטיף ממנו דם ברית דר' יוסי תרתי בעי: לפיכך. הואיל ולר' יהודה בחדא סגיא מטבילין בשבת גר שמל אחמול לפנינו דמילה סגי ליה וכי מטבלי ליה בשבתא לא מתקני גברא: הכי גרסינן אמר מר לפיכך מטבילין גר בשבת דברי רבי יהודה פשיטא כיון דלרבי יהודה בחדא סגי היכא דמל לפנינו מטבילים: טבילה עיקר. דהא אמילה שמעינן ליה דקאמר ומה בכך: ר' יוסי אומר אין מטבילין. תרתי בעי ורע"ג דמל בפנינו טבילתו תקנתו: עובדא הוה בי ר' חייא בר רבי ורב יוסף מהני בר' אושעיא ב"ר. כלומר ר' אושעיא נמי הוה בהדי ר' חייא: ורב ספרא מהני. דאף רבי אושעיא בר' חייא הוה בהדיה: שחי האידינא. לילה היה: ש"מ. מדרב ספרא דאמר תלתא הוו גר כריך שלשה: דבעינן מומחין. כי הנך תלתא גברי רבנן רב רבני: דלמא דאיקלעו. הכי הוה מעשה דאיתרמו רבנן כי הני אבלי ג' ודחי שמעינן מדקפליג רב ספרא ומוסיף עד דהוו תלתא: משפט כתיב ביה. משפט אחד יהיה לכס ולגר (במדבר טו) ואין משפט פחות מג': יכול מקבילין אותו. לא נכריכונו הטפת דם ברית וטבילה: בא ועדיו עמו מנין. שנאמן: תלמוד לומר וכי יגור. מכל מקום ולקמן פריך כיון דעדיו עמו פשיטא ומי בעי קרא: (רש"י)

תוספות משאי אפשר. תימה לר' עקיבא מנלן דאין משלשין במכות דבפרק קמא דמכות (דף ה.). ילפינן לה ממיתה והיינו אי אפשר ואין לומר דהתם דגזירה שוה היא מודה ר"ע דדנין משאי אפשר משום דאין ג' ש' למחצה אבל הכא בנין אב הוא דהא הכא נמי היקישא הוא כדמסיק בסוף התודה (מנחות דף פב: ושם) דדריש רבי אליעזר מועבדת (שמות יג) שיהו כל העבודות שוות זה כזה ולא קיבל ר"ע אף על גב דאין היקש נמי למחצה: בשטבל ולא מל כולי עלמא לא פליגי. ואם תאמר ור' יהושע אדמודי ליה אודווי לפלוג עליה לפלוגי דנקט טבל דמודי ר' אליעזר ולא נקט מילתא דפליג בה וכי האי גוונא פריך בסוף שבעת הפקדון (שבעות דף לח.) וי"ל דהתם לא דייק אלא משום דהתנא הראשון הזכיר הכל אבל הכא נקט שפיר ר' יהושע טבל ולא מל כיון דלא דבר בו ר' אליעזר: כי פליגי במל ולא טבל. תימה דלקמן בריש הערל (דף עא.) ממעט ר"ע גר שמל ולא טבל מפסח מדכתיב תושב ושכיר והשתא כמאן סבר ר"ע אי כר' יהושע למה לי קרא פשיטא דלא אכיל בפסח דעובד כוכבים גמור הוא ואי כר' אליעזר כיון דגר מעליא הוא אין סברא למעטו מפסח כדמשמע התם וי"ל דלעולם כרבי יהושע סבירא לי' ולא מטעמיה דאיהו סבר דבאבות נמי טבילה הוה ורבי עקיבא סבר מדמעטיה קרא בפסח שמע מינה דאין גר עד שימול ויטבול: דאין הזאה בלא טבילה. מפרש ר"ת בלא טבילה לפני הזאה כדי לקבל הזאה כדאמר בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (כריתות דף ט.) מה אבותינו לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והזאת דמים ואותה טבילה כשרה אף בלילה כדתנן במסכת פרה (פי"ב מי"א) אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום ולענין טומאה יש עוד טבילה אחרת אחר הזאה שהיא כדי לטהר מטומאה כדכתיב בקרא והזה ברישא והדר ורחץ במים ואותה טבילה אינה כשרה אלא ביום כדתנן בפרק ב' דמגילה (דף כ.) ושם) אין טובלין ואין מזין אלא ביום ויש מפרשים דהתם בטבילת אזוב איירי אין טובלים אזוב אלא ביום כדאמרין בסוף מסכת פרה שאם טבל את האזוב בלילה אפי' הזה ביום הזאתו פסולה והשתא אתי שפיר הא דתנן טבילה קודם להזאה והא דקאמר התם בגמ' לא מזין אלא ביום דכתיב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וגו' ואיתקש טבילה להזאה היינו בקרא דלקמיה דכתיב ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה על האהל וגו' וכן משמע בירושלמי דמגילה דאמר וטבל והזה מה הזאה ביום אף טבילה ביום ואין לתמוה כיון דבעי הזאה היאך מקבלים גרים בזמן הזה דבפ' [ארבעה] מחוסרי כפרה נפקא לן מקרא דלא בעינן: ורבי יהושע טבילה באמהות מנא ליה. אע"ג דאית ליה

דאין הזאה בלא טבילה שמא הנשים לא היו בכלל אותה הזאה אי נמי משום רבי אליעזר איצטריך האי טעמא דמסיק משום דאיהו נמי מודה דטבילה לחוד סגי כדאמר לעיל בטבל ולא מל כולי עלמא לא פליגי דלית ליה דאין הזאה בלא טבילה: כיון דאמר רבי יהודה דבחדא סגי כו'. תימה דפריך פשיטא דמנא ליה דסגי במילה לחודה דלמא כר' יהושע סבר ליה דטבילה בלא מילה מהניא אבל מילה בלא טבילה לא מהני: תקוני גברא בשבתא לא מתקנינן. ואע"ג דלענין טומאה שרי לטבול בשבת משום דנראה כמיקד שאני הכא דבעי שני ת"ח לעמוד שם בשעת טבילה להודיעו המצות כדאמרינן לקמן (דף מז:): דרבי יוסי תרתי בעי. כתב בה"ג דגר שנתגייר כשהוא מהול צריך להטיף ממנו דם ברית וקטן שנולד כשהוא מהול אין צריך להטיף וטעמא דקטן שלא היתה לו ערלה מעולם אין צריך אבל גר שהיתה לו ערלה ומילתו אינה מילה צריך להטיף דם ברית ומיהו אם נכרת לו כל הגיד ובא להתגייר אין דומה שמילתו מעכבתו מלהתגייר ומודי רבי יוסי בההיא דסגי בטבילה לחודה ור"ח פסק במסכת שבת איפכא מה"ג וכן משמע בפרק ר"א דמילה (שבת דף קלה. ושם) דקאמר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על נולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית על מה נחלקו על גר שנתגייר כשהוא מהול ונראה שעל זה שמכו ה"ג דסברי להו כאמוראי דהתם דאית להו דקטן אין צריך ובגר סברי כר' יוסי דשמעתין דמשמע דהלכתא כוותיה ובפרק הערל (לקמן דף עב.) פליגי רבי אלעזר בר"ש ורבנן בגר שנתגייר כשהוא מהול אם נמול ביום או אפי' בלילה אבל כולהו מודו דצריך הטפת דם ברית: שמע מינה דגר צריך שלשה. וא"ת ודלמא דאיכלעו וי"ל דמרב ספרא דייק שהרי ר' חייא הזכירו לפי שהיה בעל מעשה וראש ורב יוסף הזכיר רבי אושעיא חברו אבל רב ספרא למה הזכיר ר' אושעיא בר' חייא: אינו גר עד שימול ויטבול. מהכא לא מצי לדקדק דלא תיסגי בטבילה לחודה ולא בא לדקדק אלא דמילה בלא טבילה לא מהניא: אין מטבילין גר בלילה. דמשפט כתיב ביה ואע"פ שכבר מל חשיב ליה כתחילת דין: משפט כתיב ביה. ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו (דברים א) אי נמי משפט אחד יהיה לכם ולגר (במדבר טו) ואפי' למ"ד בסנהדרין (דף ג. ושם) (תוספת)

רשב"ח ור' יהושע טבילה באמהות מנח לן סברא הוא דאם כן במה נכנסו תחת כנפי השכינה. קשיא לי דלמא בהזיה. וניחא לי דלכשתמלא לומר דהזיה היא באמהות על כרחן טבילה נמי היתה, דהא גמירי דאין הזיה בלא טבילה, אלא דהכי קאמר אפי' המלא לומר דלא היתה הזיה באמהות, מכל מקום על כרחן טבילה היתה דאם לא כן במה נכנסו תחת כנפי השכינה. הא דאמרינן אינו גר עד שימול ויטבול. אבל הרמב"ם דמיס לך מעכבא. אף על גב דהויא באבותינו מדכתיב וכי יגור אחכם גר או לדורותיכם וכלאיתא בכריתות פ"ד מחוסרי כפרה (שם) שמע מינה שאינו גר עד שימול ויטבול. ואם תאמר דלמא לכתחלה דהא לכולי עלמא לכתחלה מילה וטבילה צריך. יש לומר דאי גר הוא דיעבד אם כן למה לא הטבילו בלילה דהוה ליה כגמר דין ואפי' בלילה, ואם תאמר עוד מנח ליה מיהא דאינו גר עד שימול ויטבול דלמא טבילה עיקר וכדר' יהושע. יש לומר דסתמא דמלתא הא דר' יהושע ליתיה שיהא טבילה עיקר ומילה טפלה, אלא או כר' אלעזר או כרבנן או כר' יהודה דאמר או הא או הא. דלמא דאיכלעו. איכא למידק כיון דגר צריך שלשה מדכתיב ביה משפט אם כן אדרבה על כרחין נבעי מומחין, שהרי אפי' עשרה והן הדיוטות אין דיניהן דין דבר תורה, ואי אפשר לומר דקרא אסמכתא בעלמא הוא, דהא מיכין א"ר יהודה (להלן מז, א) גר שנתגייר בינו לבין עלמו אינו גר. וליכא למימר נמי דאנן שליחותייהו קא עבדינן כדעבידנא בגיטין וקדושין וכלאיתא בפרק המגרש (פה, ב) דשאני ההם דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, אבל הכא היאך אפשר למישרי עכו"ם צבא ישראל וכן כל שאר דיני דת משה ויהודית. ויש לומר דכי גמירי שלשה גמירי, מומחין לך גמירי. ואפשר דנפקא להו דשלשה בלחוד כתיב ביה רחמנא משפט ולא למומחין מדכתיב וכי יגור אחכם גר או אשר בתוכם לדורותיכם לומר דבכל הדורות מקבלין גרים ואפי' לזמן דליכא מומחין. ומהאי קרא הוא דנפקא להו בפרק ארבע מחוסרי כפרה (כריתות ט, א) דמקבלין גרים בזמן הזה אף על גב דליכא הרמב"ם דמיס. (ועיין רשב"ח גיטין פ"ד ד"ה במילתא). ושמע מינה אין מטבילין גר בלילה. כתב הרמב"ם ז"ל איני יודע אם הטבילוהו דיעבד מהו שהרי משפט כתיב ביה ותחלת דין ביום הוא והרמב"ם ז"ל (הלכות אסורי ביאה פ"ג הלכה ו) כתב ואם הטבילוהו הרי זה גר. וכבר נתבאר לנו במסכת בבא בתרא (ק"ה, א) שאם לנו בלילה אין דיניהם דין הלכך מטבילין אותו פעם אחרת ביום ע"כ. ונראה דלכתחלה קאמר דטבילה כגמר דין דמי כיון שכבר קיבל ומל, דאי לא כיון דקאמר שמע מינה גר צריך שלשה פשיטא דלריך טבילה ביום ואם טבל בלילה לא עלתה לו טבילה, דהא שלשה מדכתיב ביה משפט נפקא לן אלא דמשום דטבילה כגמר דין איצטריך לאשמועינן דלכתחלה צריך ביום כנ"ל (מובא במגיד משנה פ"ד). מי שצא ואמר גר אני יכול תקבלנו תלמוד לומר אתך

במוחזק לך. הסכימו כל המפרשים דוקא במוחזק לן בעכו"ם ובלא ואמר נתגיירתי, אבל במי שלא נודע ובלא ואמר עכו"ם הייתי ונתגיירתי נאמן משום מגו דאלו בעי אמר ישראל אני, דומה למה ששנינו (כחוצות כב, א) אשת איש הייתי וגרושה אני שהפה שאסר הוא הפה שהחיר ואם יש עדים שהיתה אשת איש אינה נאמנה, אבל הרמב"ם ז"ל (שם ה"י) כתב בחוצה לארץ כריך להביא ראיה ואחר כך נוסף אשה ישראלית ואני אומר קזו מעלה ביוחסין. (הש"א)

א

-

מז

דף

אין לי אלא בארץ בח"ל מנין תלמוד לומר אתך בכל מקום שאתך אם כן מה ת"ל בארץ בארץ צריך להביא ראיה בח"ל אין צריך להביא ראיה דברי ר' יהודה וחכמים אומרים בין בארץ בין בחוצה לארץ צריך להביא ראיה בא הוא ועדיו עמו קרא למה לי אמר רב ששת דאמרי שמענו שנתגייר בב"ד של פלוני סד"א לא ליהמנייהו קמ"ל בארץ אין לי אלא בארץ בח"ל מנין ת"ל אתך בכל מקום שאתך והא אפיקתיה חדא מאתך וחדא מעמדך וחכ"א בין בארץ בין בח"ל צריך להביא ראיה ואלא הא כתיב בארץ ההוא מיבעי ליה דאפילו בארץ מקבלים גרים דסד"א משום טיבותא דארץ ישראל קמגיירי והשתא נמי דליכא טיבותא איכא לקט שכחה ופאה ומעשר עני קמ"ל א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן הלכה בין בארץ בין בח"ל צריך להביא ראיה פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים מהו דתימא מסתבר טעמא דרבי יהודה דקמסייעי ליה קראי קמ"ל ת"ר [\[דברים א-טז\]](#) ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו מכאן א"ר יהודה גר שנתגייר בב"ד הרי זה גר בינו לבין עצמו אינו גר מעשה באחד שבא לפני רבי יהודה ואמר לו נתגיירתי ביני לבין עצמי א"ל רבי יהודה יש לך עדים אמר ליה לאו יש לך בניס א"ל הן א"ל נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה נאמן לפסול את בניך [ומי] א"ר יהודה אבנים לא מהימן והתניא [\[דברים כא-ז\]](#) יכיר יכירנו לאחרים מכאן א"ר יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם שנאמן לומר זה בני בכור כך נאמן לומר בני זה בן גרושה הוא או בן חלוצה הוא וחכ"א אינו נאמן א"ר נחמן בר יצחק ה"ק ליה לדבריד עובד כוכבים אתה ואין עדות לעובד כוכבים רבינא אמר הכי קאמר ליה יש לך בניס הן יש לך בני בניס הן א"ל נאמן אתה לפסול בניך ואי אתה נאמן לפסול בני בניך תניא נמי הכי ר' יהודה אומר נאמן אדם לומר על בנו קטן ואין נאמן על בנו גדול ואמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש אלא קטן ויש לו בניס זהו גדול גדול ואין לו בניס זהו קטן והלכתא כוותיה דרב נחמן בר יצחק והתניא כוותיה דרבינא ההוא לענין יכיר איתמר תנו רבנן גר שבא להתגייר בזמן הזה אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דווייס דחופים סחופים ומטורפין ויסורין באין עליהם אם אומר יודע אני ואיני כדאי מקבלין אותו מיד ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות ומודיעין אותו עון לקט שכחה ופאה ומעשר עני ומודיעין אותו עונשן של מצות אומרים לו הוי יודע שעד שלא באת למדה זו אכלת חלב אי אתה ענוש כרת חללת שבת אי אתה ענוש סקילה ועכשיו אכלת חלב ענוש כרת חללת שבת ענוש סקילה וכשם שמודיעין אותו עונשן של מצות כך מודיעין אותו מתן שכרן אומרים לו הוי יודע שהעולם הבא אינו עשוי אלא לצדיקים וישראל בזמן הזה אינם יכולים לקבל

הש"א בכל מקום שאתך. ולקמן פריך הא אפיקתיה: כריך להביא ראיה. שצב"ד נתגייר שמא גבעוני מהול הוא ומשום שבהא דא"י הוא דקאמר הכי ומסקר: ה"ג מהו דתימא לא ניהמניהו: מעמד. גר ותושב וחי

עמד (ויקרא כה): לזכור טובה. לפסק חלב ודבש: דקמסייעי קראי. דהא עמד כל מקום שאתך משמע ואפילו בארץ ובארצכם למה לי חלב לאו ארציה קאי דבארץ צריך להביא רציה ולא בחוץ לארץ: מדכתוב גר אלל ופפפתם מכאן אמר ר' יהודה גר בעי בית דין: יכיר. את הבכור בן השנואה יכיר: יכירו לאחרים. שאם אין ב"ד מכירים אותו נאמן עליו אביו לומר זה בני בכור ליטול פי שנים: בן גרושה הוא. וכהן חלב הוא: ואין עדות לעובד כוכבים. הואיל ובניך מוחזקין בכשרות אין אתה נאמן להעיד עליהן ולפוסלן: לפסול את בניך. דנפקא לן מיכיר ואי אתה נאמן לפסול את בני בניך: והלכתא כרב נחמן. דאמר לדבריו עובד כוכבים הוא ואין עדות לעובד כוכבים ואפילו אבנים לא מהימן: והתניא כרבינא. דנאמן הוא על בנו קטן שאין לו בנים וקס"ד דהא מתני' בגר שבה ואמר גר אני קמייירי: ההיא. דקתני נאמן הוא על בנו קטן: לענין יכיר. תניא אההיא מתני' דיכיר קאי דקתני וכסם שנאמן אדם לומר זה בני בכור כך נאמן לומר זה בני בן גרושה ועלה קתני דנאמן הוא על הקטן דהא ישראל הוא ויש לו עדות והתורה האמינהו על בנו ולא על בן בנו אבל גבי גר אפילו אבנו לא מהימן דאין עדות לעובד כוכבים: וסחופין. שפלים וכפויין כמו סחופי כסא (שבת דף סו:) כפיית הכלי: ואיני כדאי. ואיני ראוי להסתפק בכרתן ומי יתן ואזכה לכך: ומודיעים אותו. לקמן מפרש טעמא דכולה מתני': (ה"י)

תוספות דבר תורה חד נמי כשר הכא מדמין לגזילות וחבלות דבעינן שלשה לכ"ע ור' יוחנן דהכא אית ליה בהדיא בירושלמי דשנים שדנו אין דיניהם דין וא"ת ואנן היכי מקבלין גרים הא בעינן מומחין וי"ל דשליחותיהו עבדינן כדמשמע נמי בשילהי המגרש (גיטין דף פח: ושם) וכמו שחשו לנעילת דלת בפני לוין חשו נמי לנעילת דלת בפני גרים. : במוחזק לך. אומר רבינו תם דדוקא בדידעינן דהוה עובד כוכבים מעיקרא דאי לא הוה ידעינן מהימן מגו דאי בעי אמר ישראל אני דמהימן כדמשמע בריש מסכת פסחים (דף ג: ושם) גבי ההוא עובד כוכבים דהוה סליק ואכיל פסחים בירושלים ואין לומר שאני התם דהוה סמכי ארובא דהוה ישראל דהא בכל מקום נמי איכא רובא דרוב הבאין לפנינו בתורת יהדות ישראל הם ועוד ראייה משמעתין דאמר ליה ר"י אי אתה נאמן לפסול את בניך ואיהו גופיה כשר אלא דשוי נפשיה חתיכה דאיסורא אבל אם בא על בת כהן לא פסלה כדפי' לעיל ומההיא דלעיל (דף מה.) דא"ל זיל גלי אין ראייה דשמא לא היו בודקים אלא אם הוא ישראל אם לא אבל במשפחתו לא היו בודקין: אין לי אלא בארץ. פי' דמקבלין גרים ואע"ג דחובת הגוף היא בעיא ריבויא כיון דכתוב בארץ כדאשכחן בסוף פ"ק דקידושין (דף לח:) גבי שילוח עבדים והשמטת כספים אי נמי בארץ לא חיישינן דלמא הדרי בהו משום דאיכא שבחא דארץ ישראל: מהו דתימא לא להימניהו. ויש ספרים דגרסי מהו דתימא ליהמניהו וה"פ ליהמניהו כעד מפי עד: יש לך עדים. פירוש שנתגיירת בינך לבין עצמך ותימא מיהא אי הא דבעינן ג' היינו דוקא לכתחלה אבל דיעבד חד נמי כשר א"כ אם יש לו עדים לאו בינו לבין עצמו הוא: נאמן אתה לפסול עצמך כו'. היינו דוקא במילי דמשוי נפשיה חתיכה דאיסורא אבל אם בא על בת כהן לא פסלה כדפרישית לעיל בסוף פ' שני (דף כה: ושם) וא"ת היכי דמי אם אשתו עובדת כוכבים ממה נפשך בניו פסולים דאין קרוי בנך אלא בנה ואם היתה אשתו ישראלית ממה נפשך בניו כשרים דקי"ל (לעיל דף מה.) עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וכי תימא נהי דממזר לא הוי פגום מיהא הוי הא השתא נמי דאין נאמן פגומין הם דר"י אית ליה בפרק עשרה יוחסין (קדושין עז.) דבת גר זכר כבת חלל זכר וי"ל דקסבר ר"י עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר דבפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נג. ושם) אמר דר' יהודה סבר לה כרבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין: כך נאמן אדם לומר זה בן גרושה. ר' אליהו מפרי"ש מפרש דנפקא לן מדכתוב בן השנואה יכיר (דברים כא) וכן משמע בירושלמי בפרק בתרא דקידושין ולשון הש"ס לא משמע הכי דקתני כשם שנאמן אדם לומר זה בני בכור משמע דמינה גמר וי"מ דטעמא דר' יהודה דמשמע ליה קרא דנאמן אדם לומר זה בני בכור אפי' על תינוק בין הבנים וכשאומר על הקטן שהוא בכור א"כ הראשון ממזר אלמא דנאמן לפוסלו וה"ל דנאמן לומר שהוא בן גרושה: ואין עדות לעובד כוכבים. ועל עצמו נאמן משום דשוי נפשיה חתיכה דאיסורא: ואין אתה נאמן לפסול בני בניך. אומר ר"י דה"פ נאמן אתה לפסול בניך פי' כשאין לו אלא בנים ואין לו בני בנים ואי אתה נאמן לפסול בני בניך כשיש לו בני בנים אין נאמן לפסול אפי' בניו דאין סברא לומר שיהיו בניו פסולים ובני בניו כשרים וכן משמע בסמוך דקאמר ואין אדם נאמן על בנו גדול ומפרש כשיש לו בנים משמע דאבנו נמי לא מהימן: והלכתא כוותיה דרב נחמן בר יצחק. משמע דהלכה כר"י דנאמן אף לפסול בניו דדוקא משום דאין עדות לעובד כוכבים דאין יכול לפוסלן ולא כמו שמפרש רבינו

תם דאין הלכה כרבי יהודה אלא כשפוסל אחרים על ידי הכרת בכור אבל בלא הכרת בכור לא ובשאלות
בפרשת וירא נמי דקדק מהך דשמעתין דבבל ענין הלכה כרבי יהודה: (תוספות)

רש"א ומעשה בראשון וכו'. הקשה הר"א אב ב"ד ז"ל (מובא ברמב"ן ובמאירי) כיון דקיימא לן דעכו"ם ועבד הבא על
בת ישראל הולד כשר למאי נפקא מיניה אי הלכתא כרב נחמן דאמר לדבריה עכו"ם אהה. וכי הימא נהי דהולד כשר
לקהל פגום לכהונה מיהא הוי, אגן לר' יהודה קאמרין ולדידיה אפילו נחגייר בפנינו בהו פסולה לכהונה דהא אומר
בקדושין (עז, ב) בת גר זכר כבת חלל זכר. והוא ז"ל פירקא דהכא בגר וגירות שברא שניהם לפני ר' יהודה ובמוחזקין
לו שהיו ישראל מעלי. והרמב"ן ז"ל תירץ דר' יהודה כר' עקיבא סבירא ליה דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד
ממזר, דאיהו כר' עקיבא (להלן מט, א) דריש לא יגלה באנוסת אביו והא דאיפסיקא הלכתא כרב נחמן לא לענין
דבריו של ר' יהודה אלא לדין דקיימא לן דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר ופגום מיהא הוי, ולפיכך אינו
נאמן ואי משום דבת גר הוא, בהא נמי לא קיימא לן כר' יהודה אלא בת גר זכר בהו כשרה לכהונה. ואי אהה נאמן
לפסול בני בניך. פירוש, אי אהה נאמן לפסול אפילו בניך במקום שיש בני בנים, והראיה מדלמרינן ואינו נאמן על בנו
גדול ואוקמינא לאו גדול גדול ממש אלא קטן ויש לו בנים זה גדול, אלמא במקום בני בנים אפילו על בנו אינו נאמן.
ומיהו לגבי עכמו נאמן בין הכי ובין הכי דשויה נפשיה חתיכה איסורא, וכן כתב הרמב"ם, וכן כתב הרמב"ן ז"ל אינו
נאמן לפסול הבנים וחוזר וטובל בב"ד. (רש"א)

דף מז - ב

לא רוב טובה ולא רוב פורענות ואין מרבין עליו ואין מדקדקין עליו קיבל מלין אותו מיד נשתיירו בו
ציצין המעכבין את המילה חוזרים ומלין אותו שניה נתרפא מטבילין אותו מיד ושני ת"ח עומדים
על גביו ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות טבל ועלה הרי הוא כישראל לכל
דבריו אשה נשים מושיבות אותה במים עד צוארה ושני ת"ח עומדים לה מבחוץ ומודיעין אותה
מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות אחד גר ואחד עבד משוחרר ובמקום שנדה טובלת שם גר
ועבד משוחרר טובלין וכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בגר ובעבד משוחרר ובנדה אמר מר גר שבא
להתגייר אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר ומודיעים אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות
חמורות מ"ט דאי פריש נפרוש דא"ר חלבו קשים גרים לישראל כספחת דכתיב ישעיה יד-א ונלוה
הגר עליהם ונספחו על בית יעקב: ומודיעים אותו עון לקט שכחה ופאה ומעשר עני: מ"ט א"ר
חייא בר אבא א"ר יוחנן בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה ולא ניתן להשבון ומודיעים אותו עון
שכחה ופאה): ואין מרבים עליו ואין מדקדקים עליו: אמר רבי אלעזר מאי קראה דכתיב רות א-
יח ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה אמרה לה אסיר לן תחום שבת רות א-
טז באשר תלכי אלך אסיר לן יחוד רות א-טז באשר תליני אלין מפקדינן שש מאות וי"ג מצות
רות א-טז עמך עמי אסיר לן עבודת כוכבים רות א-טז ואלהיך אלהי ארבע מיתות נמסרו לב"ד
רות א-יז באשר תמותי אמות ב' קברים נמסרו לב"ד רות א-יז ושם אקבר מיד ותרא כי מתאמצת
היא וגו': קיבל מלין אותו מיד: מ"ט שהוי מצוה לא משהינן: נשתיירו בו ציצין המעכבין המילה
וכו': כדתנן אלו הן ציצין המעכבין המילה בשר החופה את רוב העטרה ואינו אוכל בתרומה וא"ר
ירמיה בר אבא אמר רב בשר החופה רוב גובהה של עטרה: נתרפא מטבילין אותו מיד: נתרפא אין
לא נתרפא לא מאי טעמא משום דמיא מרזו מכה: ושני ת"ח עומדים על גביו: והא א"ר חייא א"ר

יוחנן גר צריך שלשה הא א"ר יוחנן לתנא תני שלשה: טבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבריו: למאי הלכתא דאי הדר ביה ומקדש בת ישראל ישראל מומר קרינא ביה וקידושיו קידושין: אחד גר ואחד עבד משוחרר: קסלקא דעתך לקבל עליו עול מצות ורמינהו במה דברים אמורים בגר אבל בעבד משוחרר אין צריך לקבל אמר רב ששת לא קשיא הא ר"ש בן אלעזר הא רבנן דתניא [\[דברים כא-ג\]](#) ובכתה את אביה ואת אמה וגו' בד"א שלא קבלה עליה אבל קבלה עליה מטבילה ומותר בה מיד ר"ש בן אלעזר אומר אע"פ שלא קבלה עליה כופה ומטבילה לשם שפחות וחוזר ומטבילה לשם שחרור ומשחררה

כ"ז ללא רוב הטובה. לפי שיצר הרע מחזר אחריהו כדלמרי' במס' סוכה (דף נב:) ושמא תזוח דעתן עלייהו ויחטאו: ואין מרבין עליו. דברים לאיים עליו שיפרוש: ליתין. חתיכות בשר שלא נפרעת המילה כהלכתה: ומודיעין אותו מקצת מצוה. דהשתא ע"י טבילה הוא נכנס לכלל גירות הלכך בשעת טבילה מצוה כריך לקבל עליו עול מצוה: אחד גר ואחד עבד משוחרר. לקמן מפרש למאי הלכתא אקשיננה: וצמקום שגדה טובלת. בארבעים סאה: גם גר ועבד משוחרר טובלין. ואע"פ שאין טבילתו משום טומאה וטהרה כשאר טבילות: חוץ בגר ועבד משוחרר ובגדה. לבעלה ואע"פ שאין טבילתו לענין מגע טהרות כשאר טבילות: דאי פריש. שלא יתגייר: נפרוש. ולא איכפת לן: דאמר מר קשים גרים לישראל כספחה דכתיב ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב. לשון ספחה שאוחזין מעשיהם הראשונים ולומדים ישראל מהם או סומכין עליהם באיסור והיתר: ומודיעין אותו עון לקט שכחה ופאה. שלא יאמרו עניים הללו הלוקטין פאת שדה גזלנים הם ועומד עליהם והורגם דיניהם שבני נח הוזהרו על הגזל בסנהדרין (דף נז.) ואזהרתן זו היא מיתתן ללא בעו התראה לפיכך בן נח נהרג על פחות משנה פרוטה לעובד כוכבים קפיד על דבר מועט ולגבי ישראל הוא מחילה: ולא ניתן להשבו. אינו בחזרה אלא נהרג לגבי ישראל כתיב והשיב את הגזלה אשר גזל (ויקרא ה) אבל בני נח אמרינן בסנהדרין (דף נח:) אזהרתן זו היא מיתתן וכיון שעבר על אחת מז' מצוות נהרג: לישנא אחרינא מודיעים אותו עון לקט שכחה ופאה. הואיל והן מקפידים על הממוץ כ"כ כדלמרי' דנהרג על פחות משנה פרוטה מודיעין אותו עון לקט כו' שמא יחזור בו מלהתגייר ולשון זה עיקר דאי משום טעמא קמא מאי לשון עון לקט שכחה ופאה יודיעוהו שילקטו עניים בשדהו: אסיר לן יחוד. להתייחד עם אשת איש: ב' קברים. אחד לנסקלים ולנשרפים שהרשיעו בעבירות חמורות ואחד לנהרגים ולנחנקים שאין מיתתן חמורה ואינם רשעים כל כך: עטרה. שורה גבוהה שסביב הגיד וממנה הולך ומשפע למעלה ולמטה: רוב גובהה. של אותה שורה ולא תימא רוב היקפה: ואין אוכל בתרומה. אם כהן הוא דכהן ערל אסור בתרומה כדלמרי' לקמן בפרק הערל: מרזו מכה. מכבידין את חולי המכה כמו מטרא ריזא לאילני במסכת חענית (דף ג:): דאי הדר ביה. לקדמותו ואח"כ קדש בת ישראל מקודשת ורכיכה גט דישראל מומר קידושין קידושין דישראל הוא: קס"ד. דהאי דלקיש שיחרור של עבד לגירות העובד כוכבים לקבל קאמר שבשעת טבילה שחרור העבד כריך להודיעו מקצת מצוה: אבל עבד אין כריך לקבל. בשעת שחרור דמשעה שטובל לשם עבדות שייך במצוה דכתיב (דברים ה) למען ינוח עבדך ואמתך ועוד דלמרי' (חגיגה דף ז.) לה לה מאשה: שלא קבלה עליה. להתגייר: כופה ומטבילה לשם שפחות. דכל טבילות עבדים על כרחן היא: ומשחררה. ומטבילה לשם שחרור

בע"כ: (כ"ז)

תוספות מטבילין אותו מיד. משמע שהמילה קודם טבילה וכדאמר אין גר עד שימול ויטבול ותימא דאמר בהערל (לקמן דף עח.) מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה ואר"י דשאני התם דאכתי לא חזי למילה: במקום שהנדה טובלת. טבילת נדה לא כתב קרא בהדיא ופי' רב יהודה גאון דנפקא לן בק"ו ממגעה דטעון טבילה וכ"ש היא עצמה ור"ת מפרש דנפקא לן מהא דדרשינן בע"ז (דף עה:) אך במי נדה יתחטא מים שהנדה טובלת בהם וכמה הם מ' סאה ורבינו יצחק פירש דנפקא מהא דדרשינן בפ' במה אשה (שבת דף

סד:) תהיה בנדתה תהא בנדתה עד שתבא במים: שם גר ועבד טובלים. בכולי שמעתין משמע דעבד בעי טבילה כשמשחרר ולא סגי ליה בטבילה קמייתא וקשה דבהשולח (גיטין דף מ.) אמרין הכותב שטר אירוסין לשפחתו ואמר לה צאי בו והתקדשי בו משמע דמקודשת אע"ג דלא טבלה וי"ל דאירי כגון שטבלה מקודם לשם שחרור שהטבילה של שחרור קודמת לגט כדמשמע לקמן דקתני ומטבילה לשם שחרור ומשחררה ומותר בה מיד: וכל דבר שחוצץ בטבילה כו' ובנדה. תימה דלענין הכשר מקוה פשיטא ליה שאין לחלק בין נדה לבעלה ובין טהרות דקאמר במקום שהנדה טובלת ולענין חציצה תלי נדה בטבילת טומאה וטהרה וי"ל דבחציצה דאיכא מיילי טובא דלא הוי אלא מדרבנן כגון רובו ואינו מקפיד או מעוטו ומקפיד איצטריך לאשמועינן דבחציצה דרבנן נמי אין לחלק בין לבעלה לטהרות ואיכא מיילי דחציצה דאמר בפ' בתרא דנדה (דף סז. ושם) ה"מ לטהרות אבל לבעלה לא והיינו ספק חציצה אבל ודאי חציצה אפילו דרבנן לא הקילו לבעלה יותר מלטהרות ובקונטרס לא גרס ליה במסכת נדה משום הא דהכא: קשים גרים לישראל כספחת. לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצות וישראל למדין ממעשיהם ובמס' נדה (דף יג: ושם) פירש בקונטרס עוד לשון אחר משום דכל ישראל ערבים זה בזה וקשה דבפרק אלו נאמרים (סוטה דף לז:) משמע שלא היו ערבים על הגרים דלא חשיב התם ערבות של ערב רב ועוד י"ל דקשים גרים לישראל לפי שמתערבין בהם ואין שכינה שורה אלא על משפחות המיוחדות שבישראל וי"מ לפי שיותר הוזהרו ישראל על הגרים ואין יכולין להזהר מאונאתן: (תוספות)

רשב"א נתרפא מטבילין אותו מיד. ואם האמר למה אין מטבילין אותו קודם שימוול משום דשהוי מראה לא שיהיו. ותירץ הרמב"ן ז"ל (בד"ה נתרפא בחיורן הב') דכיון שהמילה קשה עליו מליו אותו תחלה דאי פריש לפרוש, ומיהו אם טבל תחלה הרי זה גר, ותדע לך דהא אמרין לקמן בפרק הערל (עה, א) גיורת מעוברת שטבלה בנה אין כריך טבילה, והרי קדמה טבילה למילה, ולא תימא דוקא נקבה דאם כן הוה ליה למימר בנה אין כריכה טבילה. פירוש לפירוש אלביא דמאן דדחי התם ואמר עובר לאו ירך אמו הוא ומשום טבילת עובר גופיה ואמיה לא הויא חליכה, אבל למאן דאמר עובר ירך אמו הוא ליכא ראייה מהתם כלל. ולהוא לישנא נמי אפשר דלאו ראייה הוא, ובנה דקאמר היינו בנה. ולכשתמלא לומר דמילה קודמת עיכובא לא הוה כד לפרש דמדקאמר אינו כריך טבילה על כרחין מאי בנה ולדה, ויש כיוצא בה לעיל (מה, א) גבי עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד פגום קל וחומר מאלמנה כו' זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שגנה פגום ומאי בנה בנה לפירושן של רש"י ז"ל וכדאיתא בהדיא בירושלמי שכתבתי שם. ולי נראה דמילה קודמת לטבילה עכובא, דאלו לא כן לעכוב לעולם היתה טבילה קודמת משום שיהוי מראה, אלא כיון שהטבילה כולל עיקר גירות ולכאח ממומאח גוים וליכנס בקדושת ישראל, דאפילו בלוקח כלים חדשים מן העכו"ם כריך טבילה, ומן הטענה הזאת וכמו שאמרנו בעבודה זרה בגמרא דבני מערבא (פ"ה הט"ו) ולגבי לוקח כלים ישנים נמי אמרו שם (ע"ז עה, ב) מגעילין ומטבילין, לומר דטבילה כריכה לבסוף. אלא דאפשר דהתם אי איתבול תחלה עלתה להן טבילה דלא כתיבא עכובא. וכן כתב שם הראב"ד ז"ל (ד"ה מדיחן ועיין תוה"ב ב"ד ש"ד ובחי' הראב"ד ע"ז שם) וכל שכן הכא דפורש מן הערלה שהוא כפורש מן הקבר כדאמרין בספחים (כב, א) שהיא כריכה לבסוף, ושהי טבילות לא אצטריך הכתוב אחת קודם מילה ואחת לאחר שפירש מן הערלה. ואפשר נמי דלכתחלה דוקא ואי עביד עלתה לו טבילה. גירסת הספרים כן וכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בגר ועבד משחרר ובנדה ובעל קרי. ופירושן כל דבר שחוצץ בטהרות חוצץ באלו. ואיכא למידק דהא אמרין בנדה פרק הינוקות (סז, א) אמר ר' יוחנן פתחה עיניה ביותר או שעלמה עיניה ביותר לא עלתה לה טבילה, והני מיילי לטהרות אבל לבעלה כ"ל כו'. אלמא איכא בטהרות מה שאין כן בנדה. ומיהו אין הספרים מודים שם בלוחה גירסא אלא כד היא הגירסא שם, ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא דכ"ל ולומר דבשום מקום ליתנהו ואפילו בטהרות ויש שאין גורסין כאן ובנדה והכי קאמר כל דבר שחוצץ בנדה חוצץ בגר ועבד משחרר ובעל קרי, וכריך לומר שאין אנו כריכין לכל זה אלא ה"פ כל הדברים שהזכרו בנדה חוצצין בין באלו בין בנדה וכלו אמר חוצצין באלו כמו שחוצצין בנדה. כופה ומטבילה לשם עבדות וכופה ומטבילה לשם שחרור ומשחררה ומותר בה מיד. יש מי שפירש (רמב"ן) דלכולי עלמא עבדים נמולים בעל כרחם ומטבילים אותם בעל כרחם והכין איתא בפרקי ר' אליעזר (פכ"ט) ר' יוחנן אמר כל הגרים הבאים בישראל נמולין בטובתם וברכונם וביראת שמים הם נמולים ואין מאמינים בגר עד שבעה דורות שלא יאצו המים למוטאיהם. אבל עבדים נמולין בטובתם ושלא בטובתם ברבונם, ועד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' שמעון בן אלעזר אלא בטבילה

ומותר בה מיד אמר רבא מאי טעמא דרבי שמעון בן אלעזר דכתיב [\[שמות יב-מד\]](#) כל עבד איש מקנת כסף עבד איש ולא עבד אשה אלא עבד איש אתה מל בעל כרחו ואי אתה מל בן איש בעל כרחו ורבנן אמר עולא כשם שאי אתה מל בן איש בעל כרחו כך אי אתה מל עבד איש בעל כרחו ואלא הכתיב כל עבד איש ההוא מיבעי ליה לכדשמואל דאמר שמואל המפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור שנאמר כל עבד איש מקנת כסף עבד איש ולא עבד אשה אלא עבד שיש לו רשות לרבו עליו קרוי עבד ושאין רשות לרבו עליו אין קרוי עבד מתקיף לה רב פפא אימור דשמעת להו לרבנן ביפת תואר דלא שייכא במצות אבל עבד דשייך במצות הכי נמי דאפי' רבנן מודו דתניא אחד גר ואחד לוקח עבד מן העובד כוכבים צריך לקבל הא לוקח מישראל אין צריך לקבל מני אי רבי שמעון בן אלעזר האמר לוקח מן העובד כוכבים נמי אין צריך לקבל אלא לאו רבנן וש"מ דלוקח מן העובד כוכבים צריך לקבל אבל לוקח מישראל אין צריך לקבל ואלא קשיא אחד גר ואחד עבד משוחרר כי תניא ההיא לענין טבילה תניא תנו רבנן [\[דברים כא-יב\]](#) וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה רבי אליעזר אומר תקוץ רבי עקיבא אומר תגדיל אמר רבי אליעזר נאמרה עשיה בראש ונאמרה עשיה בצפרנים מה להלן העברה אף כאן העברה רבי עקיבא אומר נאמר עשיה בראש ונאמר עשיה בצפרנים מה להלן ניוול אף כאן ניוול וראיה לדברי רבי אליעזר [\[שמואל ב יט-כה\]](#) ומפיבושת בן שאול ירד לקראת המלך לא עשה רגליו ולא עשה שפמו מאי עשיה העברה ת"ר [\[דברים כא-יג\]](#) ובכתה את אביה ואת אמה

רפ"ח ומותר בה מיד. אלמא לר' שמעון עבד אין צריך לקבל בשעת טבילת שחרור ולרבנן ללא הוי תקנתא דהכי סבירי צריך לקבל: עבד איש ולא עבד אשה. בתמיה ואשה שקנתה עבדים ולא מלו מי לא הוה כשאר עבדים אלא ע"כ האי איש העובד כוכבים שמכרו קאי ולמעוטי בן איש וה"ק עבד שלקחה מן העובד כוכבים אתה מל בעל כרחו של עבד ואי אתה מל בן עובד כוכבים בעלמא דלאו עבד בעל כרחו ומדכתב רחמנא איש קרא יתירא למעוטי בן איש ש"מ ומלתה אוחו בעל כרחו משמע דאי מדעתו היכי ממעט לבן איש ואי לא כתיב איש ה"א האי עבד לאו למעוטי בן אתה אלא היא גופא אינטריך לאשמועינן דמילת עבדים מעכבא בפסח לשון אחר ועיקר עבד איש ה"ק עבד שהוא איש אע"פ שהוא גדול וכן דעת ומלתה אוחו בעל כרחו ואי אתה מל בן [שהוא] איש גר הבא להתייר אין לו כח למול בנו גדול בעל כרחו דגבי בניס כתיב המול לו כל זכר ולא כתיב בהו איש וגבי עבד כתיב איש למעוטי בן: ורבנן. כשם שאין אתה מל בן איש [בע"כ] דהא לא כתיב בהו איש: כך אי אתה מל בן. ומילתא בעלמא היא ולא הקישא אלא ה"ק ליה כי היכי דמודית לן בבן ה"ה לעבד נמי דאין מגיירין בן דעת אלא מרלונו: אימור דהא שמעת לרבנן. דפליגי אדרכי שמעון ללא הויא תקנתא: ביפת תואר. ללא שייכא במצות: אבל עבד. ששהא אכלו כמה ימים וניהג עליו מצות הנוהגות בעבד מי שמעת להו לרריך לקבל: לענין טבילה תניא. ששניהם שוים בטבילה שצריכים לטובל כשבאין לכלל ישראל גמור אבל לענין קבלה לא הוואו דעבד אין צריך לקבל בשעת טבילת

שחרור: תקוץ. אלפרנים קאי ואלע"ג ללאו ניוול גזרת הכתוב היא: עשיה בראש. כלומר נאמר שם תיקון
מלוא בראש דכתיב וגלחה: לא עשה רגליו. לא קאץ פכני רגליו: ולא עשה שפמו. לא גלח שער שפמו אלמלא
עשיה קרי להעברה: (כ"ז)

תוספות אלא עבד איש אתה מל בעל כרחו. פי' בקונט' בלשון שני דעבד איש אע"ג שהוא גדול וכן דעת ומלתה
אותו וגו' בעל כרחו ואי אתה מל בן איש גר הבא להתגייר אין לו כח למול בנו גדול בעל כרחו דגבי בנים כתיב
המול לו כל זכר ולא כתיב בהו כל איש כמו גבי עבד ודבר תימה פירש דקרא דהמול לו כל זכר מוקמינן
למילת זכריו שמעכבתו מלאכול בפסח וזה לא שייך אלא בבנים שנולדו בקדושה אבל מילת בניו שלא נולדו
בקדושה אינה מעכבתו מלאכול בפסח ונראה דלא צריך קרא למידרש מיניה ואי אתה מל בן איש בעל כרחו
דממילא ידעינן שלא יגירוהו בעל כרחו ועוד דמיפת תואר שמעינן דאין מלין גר בעל כרחו דהא יפת תואר
אין מטבילין אותה בעל כרחו מדאיצטריך רחמנא להמתין לה שלשים יום ובקבלה עליה אין צריך להמתין
ולא נקטיה אלא לפרושי מילתיה דרשב"א דקאמר דמתחלה כופין לשם שפחות ולא לשם גירות אי נמי
משום דנקט לה במילתיה דרבנן כשם שאי אתה מל בן איש נקט נמי בדברי שמעון בן אלעזר לאשמועינן
דאע"פ שאי אתה מל בן איש בעל כרחו עבד אתה מל בעל כרחו תימה דרשב"א קאמר לקמן דאין משהין
אותו בא"י מפני הפסד טהרות עבד שאינו רוצה למול ומשמע דזקוק למוכרו ואמאי ימהלנו בעל כרחו וכן
קשה דרבי יהושע בן לוי אית ליה בהשולח (גיטין דף לט: ושם) נתיאשתי מפלוני עבדי אותו העבד אין לו
תקנה אלא בשטר אלמלא לית לי' ההיא דשמואל דבסמוך וא"כ דריש עבד איש אתה מל בעל כרחו ולקמן
קאמר הלוקח עבד מן העובד כוכבים ולא רצה למול מגלגל עמו עד י"ב חודש וימול אותו בעל כרחו ואומר
ר"י דתקנת חכמים היא שלא יכשיל את רבו באיסור והיתר כיון דאין מקבל עליו עול מצות ועוד דאין טוב
לחייבו במצות מאחר דאין חפץ לקיימם: המפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור. תימה לשמואל
תקשי ליה למה ליה שטרא בעבד כנעני יפקירנו ולימא ליה באפי בי תרי זיל דהכי דייק בפ"ק דקידושין
(דף טז. ושם) גבי עבד עברי למה לי שטרא לימא ליה באפי בי תרי זיל ומשני עבד עברי גופו קנוי ואר"י
דהכי פריך למה לי שטרא דאותו לשון עצמו הכתוב בשטר הרי את בן חורין הרי את לעצמך יאמר לו בעל
פה דס"ד דאין צריך אלא מחילה מחוב שעליו ומסיק דגופו קנוי ואין הלשון הכתוב בשטר מועיל בעל פה
אבל הפקר שמסלק רשותו מועיל אפי' בעל פה לשמואל וא"ת אמאי לא חשיב הפקר גבי קנינים של עבד
בפ"ק דקדושין (. גז"ש) וי"ל דלא חשיב אלא קנינים שמקנה הרב לעבד עצמו והפקר אינו אלא סילוק
בעלמא שהרב מסלק עצמו מן העבד ועוד יש לומר דמילתא דאיתא בכל מילי לא קתני כדקאמר התם לענין
חליפין ותנא דידן מילתא דאיתא במטלטלין לא קתני: לא עשה רגליו. פי' בקונטרס צפרני רגליו ולר"י
נראה דהיינו שער בית הערוה דהכי משמע פרק מצות חליצה (לקמן קג.) גבי מן הארכובה ולמעלה חליצתה
פסולה למימרא דלא מיקרי רגל מן הארכובה ולמעלה תא שמע ולא עשה את רגליו ומשני לישנא מעליא
מכאן אין ראייה דשרי לגלח שער של בית הערוה דשמא מדרבנן אסור אבל בריש פרק ב' נזירים (נזיר נח:)
קאמר רב בהדיא מיקל אדם כל גופו בתער אפילו שער בית השחי ובית הערוה כדמשמע התם דפריך עלה
והתניא המעביר שער בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה ומשני כי קאמר רב במספרים והא בתער קאמר
כעין תער וא"ת דבתר הכי קאמר בעי מיניה רב מרבי חייא מהו לגלח א"ל אסור והא קא גדיל א"ל גבול יש
לו משמע דבמספרים בעא מיניה אי שרי דאי בתער מאי פריך והא קא גדיל והלא יכול לגלח במספרים
ושמא רב לא קבלה מרבי חייא ור"ת מפרש דבתער בעא מיניה והא דפריך והא קא גדיל ה"פ והלא אין זה
תיקון ואין דומה כלל לתיקוני אשה שאין זה משום ייפוי אלא משום צער שגדל יותר מדאי ואפילו בתער
אית לן למישרי ולפי זה צריך לומר שלא היה יודע ברייתא דלעיל שאוסרת ובה"ג גריס הכי אמר רב מיקל
אדם כל גופו בתער והתניא המעביר כו' כי קאמר רב בשאר אברים ובשאר אברים מי שרי והתניא העברת
שער אינו מדברי תורה אלא מדברי סופרים ומשמע ליה דאיירי ההיא ברייתא אף (בשאר אברים אע"ג
דבבית השחי ובבית הערוה נמי איירי כדמוכח בתר הכי דכי קאמר רב במספרים כי תניא ההיא בתער ולפי
זה בשאר אברים לא שרי אלא במספרים ובית השחי ובית הערוה אפי' במספרים אסור ומדרבנן דלא תקשי
הך דהכא מיהו בה"ג של אספמיא כתוב אלא הא בתער והא במספרים והדר ביה משינויא קמא דשני) כי
קאמר רב בשאר אברים ולגירסא זו שאר אברים ודאי אסור לגלח בתער אבל במספרים שרי אף בית השחי
ובית הערוה ובערוך בערך גינוסטרס גורס כגירסת ספרים שלנו ובתשובת הגאונים שרי לגלח בית השחי
ובית הערוה כי מגלח כל גופו מראשו ועד רגליו ולא משמע דאיירי במצורע דפשיטא הוא אלא במגלח
לרפואה כיון דמגלח כל גופו אין זה ייפוי אלא ניוול ותדע דלא משתמיט בשום דוכתא גבי מצורע שיהא עשה
דמצורע דוחה לאו דלא ילבש גבר אלא לאו דהקפת הראש וזקן גרידא: (תוספות)

רשב"א והא דלמרינן מאי טעמיה דרשב"א הכי קאמר, מאי טעמיה בטבילה השחרור שמטבילו שלא לדעתו דכתיב עבד איש כלומר דאלו לאשמעינן דעבד נמול בעל כרחו, ליכחוב וכל עבד מקנת כסף ומלחה אוחו, ואם לומר דבן איש דהיינו עכו"ם אינו נמול בעל כרחו, הא לא אכטריך דמהיכי יהוי, אללא לא בא למעט אללא עבד דכוחיה, מה בן איש בשחרור אף עבד איש בבשול שחרור. ואין לשון הסוגיא מתישב היטב לענין זה. אבל הרב אלפסי ז"ל וכן ר"ח כתבו ז"ל במסנקה עבד הלכות מישראל אין כריך לקבל שכבר קבל, נראה מדבריהם שהם ז"ל מפרשים דאף עבד כריך לקבל ולזה סוגיין השמועה כולה מתחורת יותר, וכן דעת הרמב"ם ז"ל (הלכות איסורי ביאה פי"ג הי"ב). ולענין טבילה עבד משוחרר, יש מי שאומר (מובא ברמב"ן ועיין תוס' חד מקמאי והם לבעל ההשלמה) דכיון דאינו כריך לקבל אינו כריך שלשה. והביאו ראיה מהא דלמרינן בקדושין פרה האומר (סב, א) גר נמי לאו בידו מי יימר דמזדקקי ליה בי דינא, ואקשינן אללא מעתה הנותן פרוטה לשפחתו ואמר לה הרי את מקודשת לי לאחר שאשתחרך הכי נמי דהו קדוש, ואי סלקא דעתך כריך שלשה הכי נמי מי יימר דמזדקקי לה. ואין משם ראיה כל כך דלמא אין כריך שלשה דיעבד אללא לקבלה, אבל לאחר שקבל בפני שלשה ומל וטבל בינו לבין עצמו הרי זה גר, וכמו שכתבנו למעלה (מה, ב ד"ה הא דלמרינן) משם הרמב"ן ז"ל. אבל לכתחלה בין זו ובין זו כריך שלשה. והרב ר' יהודה אלברלונזי ז"ל כתב שכריך שלשה. והרמב"ם כתב (בהלכות איסורי ביאה ספ) כשישחרר העבד כריך טבילה אחרת בפני שלשה ביום. ומשם רבותינו הרפחיים ז"ל ראיתי (בחי' הרמב"ן) שאם שחררו רבו אף על פי שלא טבל אין טבילה מעכבת ואם

קדש בת ישראל קדושין קדושין. (רשב"א)

דף **מח** **ב**

ר' אליעזר אומר אביה אביה ממש אמה אמה ממש ר"ע אומר אביה ואמה זו עבודת כוכבים וכן הוא אומר **[ירמיה ב-כז]** אומרים לעץ אבי אתה וגו' ירח ימים ירח שלשים יום ר"ש בן אלעזר אומר תשעים יום ירח שלשים ימים שלשים ואחר כן שלשים מתקיף לה רבינא אימא ירח שלשים ימים שלשים ואחר כן כי הני קשיא ת"ר מקיימין עבדים שאינם מלין דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אין מקיימין אמר ליה ר' ישמעאל הרי הוא אומר **[שמות כג-יב]** וינפש בן אמתך א"ל בלוקח עבד בין השמשות ולא הספיק למולו הכתוב מדבר דכ"ע מיהת וינפש בן אמתך בעבד ערל כתיב מאי משמע דתניא וינפש בן אמתך בעבד ערל הכתוב מדבר אתה אומר בעבד ערל או אינו אלא בעבד מהול כשהוא אומר **[דברים ה-יד]** למען ינוח עבדך ואמתך כמוך הרי עבד מהול אמור הא מה אני מקיים וינפש בן אמתך בעבד ערל והגר זה גר תושב אתה אומר זה גר תושב או אינו אלא גר צדק כשהוא אומר וגרך אשר בשעריך הרי גר צדק אמור הא מה אני מקיים והגר זה גר תושב אמר רבי יהושע בן לוי הלוקח עבד מן העובד כוכבים ולא רצה למול מגלגל עמו עד י"ב חדש לא מל חוזר ומוכרו לעובדי כוכבים אמרו רבנן קמיה דרב פפא כמאן דלא כר' עקיבא דאי ר"ע האמר אין מקיימין אמר להו רב פפא אפילו תימא ר' עקיבא הני מילי היכא דלא פסקא למילתיה אבל היכא דפסקא למילתיה פסקא אמר רב כהנא אמריתא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר לי אי הכי כי אמר ליה ר"ע בלוקח עבד בין השמשות לישני ליה הא חדא מתרי טעמי קאמר שלח רבין משמיה דרבי אילעאי וכל רבותי אמרו לי משמו איזהו עבד ערל שמותר לקיימו זה שלקחו רבו על מנת שלא למולו אמרו רבנן קמיה דרב פפא כמאן דלא כרבי עקיבא דאי ר"ע האמר אין מקיימין אמר להו רב פפא אפילו תימא רבי עקיבא ה"מ היכא דלא אתני בהדיה אבל היכא דאתני אתני אמר רב כהנא אמריתא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא וא"ל אי הכי כי קאמר ליה רבי עקיבא

בלוקח עבד בין השמשות ולא הספיק למולו לישיני ליה הא וליטעמיך לישיני ליה הך אלא חד מתרי ותלת טעמי קאמר יתיב רבי חנינא בר פפי ורבי אמי ור' יצחק נפחא אקילעא דרבי יצחק נפחא ויתבי וקאמרי עיר אחת היתה בארץ ישראל ולא רצו עבדיה למול וגלגלו עמהם עד שנים עשר חדש וחזרו ומכרו לעובדי כוכבים כמאן כי האי תנא דתניא הלוקח עבד מן העובד כוכבים ולא רצה למול מגלגל עמו עד שנים עשר חדש לא מל חוזר ומוכרו לעובדי כוכבים ר' שמעון בן אלעזר אומר אין משהין אותו בארץ ישראל מפני הפסד טהרות ובעיר הסמוכה לספר אין משהין אותו כל עיקר שמא ישמע דבר וילך ויאמר לחברו עובד כוכבים תניא רבי חנינא בנו של רבן גמליאל אומר מפני מה גרים בזמן הזה מעוניין ויסורין באין עליהן מפני שלא קיימו שבע מצות בני נח רבי יוסי אומר גר שנתגייר כקטן שנולד דמי אלא מפני מה מעוניין לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצות כישראל אבא חנן אומר משום ר' אלעזר לפי שאין עושין מאהבה אלא מיראה אחרים אומרים מפני ששהו עצמם להכנס תחת כנפי השכינה אמר ר' אבהו ואיתימא ר' חנינא מאי קראה [\[רות ב-יב\]](#) ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה מעם ה' אלהי ישראל אשר באת לחסות וגומר:

ר"י כי הגי' ששים ואחר כן תבא אליה אחר שיעור אחר כזה תבא אליה: הרי הוא אומר וינפש בן אמתך. והאי בעבד ערל כתיב כדמפרש לקמן: בין השמשות של ע"ש ולא הספיק למולו. ומזהירו הכתוב לרבו על עבדו לנוח ביום המחרת ולא על שבת הבאה שהרי כריך למולו בשבת זו וכיון דמל מקרא אחר נפקא מלמען ינוח עבדך דלקמן מוקי לה בעבד שמו: גר תושב. שקבל עליו שלא לעבד עבדות כוכבים ואוכל נבלות והזהירו הכתוב על השבת דמחלל את השבת כעובד עבדות כוכבים: האמר חין מקיימין. אפילו יום אחד: ה"מ. דחין מקיים: היכא דלא פסקא למילתיה. דלא קיבל מעולם להתגייר ולא פסק מגיותו: אבל היכא דפסקא למילתיה. בשעת לקיחתו ונתפיים להתגייר ואחר כך חזר בו מגלגלין שמא יחזור ויתרצה לשון מורי לישנא אחרת ה"מ דחין מקיימין היכא דלא פסק למילתיה שמקיימין סתם אבל היכא דפסק דאמר לו הריני מגלגל עמך י"ב חדש ואם לא תמול אמכור אותך מותר דהוי גביה כשכיר בעלמא: לשמענא. האי תרואא דרב פפא דהיכא דפסק למילתיה משהינן: לישיני ליה הא. כגון דפסק למילתיה דיכול לקיימו כל י"ב חדש: חד מתרי טעמי. שני ליה: וכל רבותי אמרו לי משמיה. דרבי אלעאי: הפסד טהרות. שמטמא את התרומות לעובד כוכבים גזרו עליו שיהא טמא כזב לכל דבריו: לספר. מרק"א (גבול, ספר) בלע"ז כדך המבדיל בין ארץ ישראל לארץ העמים: שלא קיימו ז' מצות. בעודן עובדי כוכבים ועד השתא לא אופרעו מינייהו דפורענות גנוזה להם לעתיד לבא אבל כשמחגיירין נפרעין מהם כדי למרק חובתן: קטן שנולד. ואינו נענש על עבדו: מיראה. מיראת גיהנם והפורענות האמורה עליהם: אשר באת. שמהרת ולא איחרת: (כ"ט)

תוספות רבי אליעזר אומר אביה כו'. למיסבר קראי פליגי אי נמי נפקא מינה אם מתו אביה ואמה או נתגיירו וריב"ן פירש דלר"ע צריכה שתכפור בעבודת כוכבים קודם שתבעל לו ולפירושו לא אתי כר"ע הא דקתני לעיל בד"א שלא קיבלה עליה: ירח שלשים יום. וכן בפ"ק דנזיר (דף ה. ושם) ואימא שלשים יום כדכתיב עד חדש ימים משמע דסתם חדש שלשים והא דאמרי' בר"ה (דף יט:) ובסנהדרין (דף יא. ושם) כמה עיבור שנה שלשים יום רשב"ג אומר חודש היכא דמוכח שאני: אין מקיימין. פירש ריב"ן שלא ינסך יינו וקשיא לר"י דא"כ כי אתני בהדיה נמי ועוד דמתשובתו של ר' ישמעאל משמע דמדאורייתא פליגי ונראה לר"י דטעמא דר' עקיבא לפי שצוה הקב"ה לאברהם למול עבדיו לכך אסור לקיים שאינם מולין: זה גר תושב. פירש בקונטרס שקבל עליו שלא לעבד עבודת כוכבים ומחלל שבת כעובד עבודת כוכבים וקשה דאם כן נפיש להו משבע מצות ובמסכת ע"ז (דף סד:) משמע דבשבע מצות שקבלו בני נח איקרי גר תושב ועוד דבפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נח:) אמרי' דעובד כוכבים ששבת חייב מיתה אפילו בחול כל שכן בשבת ובפרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף ט. ושם) קאמר ר"ע דגר תושב אין מוזהר על השבת ונראה דהכא בעושה מלאכה לצורך ישראל דומיא דוינפש בן אמתך: היכא דלא פסקא וכו'. פר"ת דהני מילי אדר' יהושע קאי ולא פסקא למילתיה היינו שכל שעה דוחה אותו מיום ליום שימול אבל היכא דפסקא למילתיה שלא ימול כלל התם אין מקיימין ולא משמע כן דה"מ אדר"ע קאי ונראה לר"י כפירושו אבל אדר"ע קאי דהיכא

דנתרצה למול ודוחהו התם אין מקיימין הואיל ומצוה למול דשהוי מצוה לא משהינן אבל היכא דפסק שלא ימול אינו מחויב למולו בעל כרחו ומגלגל י"ב חדש עמו אולי יתרצה וכן פי' בשערי דרב האי בשער רביעי: שאין עושין מאהבה אלא מיראה. בפרק נוטל (בסוטה דף כב: ושם) משמע ששניהם רעים ובפרק כשם (שם דף לא. ושם) משמע דשניהם לשבח ואומר ר"י דמאהבת המקום ומיראת המקום הוו תרוייהו לשבח מאהבת אדם ומיראת אדם תרוייהו לגריעותא או כמו שפירש שם בקונט' מאהבת שכר וכגון שאם לא יהיה לו שכר תוהא על הראשונות ואין עושה אלא על מנת לקבל פרס ומיראה היינו מיראת עונש אבל הכא קשה דנקט מאהבה לשבח ומיראה לגריעותא והוי מצי למימר איפכא או תרוייהו לגריעותא או תרוייהו לשבח: אשר באת לחסות. פירוש שמיהרת ותימה דבפ' מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני (נזיר דף כג: ושם) אומר רות בת בנו של עגלון בנו של בלק מלך מואב היתה וכשתחשוב שנותיו של אהוד שהרג עגלון עד סוף ימים של אבצן דהיינו בועז תמצא יותר ממאתים שנה ולעת זקנתו נשאה דכתיב לבלתי לכת אחרי הבחורים וי"ל דבת בנו של עגלון לאו דוקא אלא כלומר דמזרעו היתה כמו בן בנו של נמרוד הרשע (חגיגה דף יג.). ובקרא קרי לה נערה: (תוספות)

רשב"א הגר זה גר תושב. פירש רש"י שקבל עליו שלא לעבוד עבודה זרה ואוכל נבלות, ומזהירו הכתוב על השבת דמחלל שבת כעובד עבודה זרה, ואינו מחזור דגר תושב היינו בן נח והוא אינו מזהיר על השבת, אדרבא אמרו ז"ל (סנהדרין נה, ב) עכו"ם ששבת חייב מיתה. ועוד דבכריתות פ"ד מחוסרי כפרה (ט, ב) אמר ר"ף אחד גר תושב ואחד עבד ואמה התושבין, עושין מלכא כשבת לעלמן כישראל בחול, וא"ר אידי בר גרשון אמר רב אדא בר אבהו הלכה כר' שמעון, ולא אמר החורה ששבת הגר והעבד אלא ממלכתנו, ולא להם אסרה חורה אלא לנו שלא לעשות מלכתנו על ידי עבדינו ולא על ידי גר תושב. ואף על פי שאין באמירה לעכו"ם דעלמא אלא שבות של דבריהם, הכא גזרת הכתוב היא. ומכאן אנו למדין דעבד העוסק במלכת בעליו ששבת חייב להפרישו, לפי שהעבד לעולם עושה על דעת רבו, וכחותה שאמרו ששבת (קכא, א) קטן שבא לכבוד אין שומעין לו, ואוקימנא בקטן העושה על דעת רבו. אבל בגר תושב אפשר שהוא מותר לפי שאינו עושה אלא מדעת עצמו, וכמו שאמרו גם אי הכי נכרי נמי בעושה על דעת ישראל אמאי אין אומרים לו אל תכבה, ופריק נכרי אדעתא דנפשיה קא עביד. אלא שבאמירתנו אסור במלכתנו דבר חורה, מה שאין כן בעכו"ם דעלמא. ולרכי חולה שאין בו סכנה הנעשין ע"י עכו"ם ששבת, נראה גם כן שאסור על ידי עבד ערל, ללא התירו אלא דוקא שבות של דבריהם אבל של חורה שלא במקום סכנה אי אפשר, ונראה לי דלכולי עלמא נמי ואפילו לישראל אחר שאינו רבו אסור, דעבד ערל כגר תושב מה גר תושב אסור אף על פי שאין רשותך עליו אף עבד ערל כמוהו אסור אפילו במלכת מי שאין רשותו עליו כנ"ל (ועיין עבודה הקדש להרשב"א בית מועד שער ה' פ"ה).

א - מט דף

מתני' איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר"ע שמעון התימני אומר כל שחייבים עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ורבי יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין אמר רבי שמעון בן עזאי מצאתי מגלת יוחסין בירושלים וכתוב בה איש פלוני ממזר מאשת איש לקיים דברי רבי יהושע אשתו שמתה מותר באחותה גרשה ומתה מותר באחותה נשאת לאחר ומתה מותר באחותה יבמתו שמתה מותר באחותה חלץ לה ומתה מותר באחותה נשאת לאחר ומתה מותר באחותה: **גמ'** מ"ט דרבי עקיבא דכתיב **[דברים כג-א]** לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו כנף

שראה אביו לא יגלה וסבר לה כר' יהודה דאמר באנוסת אביו הכתוב מדבר דהויא לה חייבי לאוין וסמיך ליה [\[דברים כג-ג\]](#) לא יבא ממזר בקהל ה' אלמא מהני הוי ממזר ולרבי סימאי דמרבה שאר חייבי לאוין דלאו דשאר ולרבי ישבב דמרבה אפילו חייבי עשה נפקא להו מולא ושמעון התימני סבר לה כרבנן דאמרי בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר דהויא לה חייבי כריתות וסמיך ליה לא יבא ממזר אלמא מחייבי כריתות הוי ממזר ורבי יהושע לכתוב רחמנא לא יגלה לא יקח (ולא יגלה) למה לי אלא לאו הכי קאמר מלא יקח עד לא יגלה הוי ממזר טפי לא הוי ממזר אמר אביי הכל מודים בבא על הנדה

רפ"י מהני' כל שאר בשר שהוא בלא יבא. כל קורבה שהיא בלאו ואפי' אין בה כרת כגון חנוסה אביו וכרבי יהודה דהויא בלאו ללא יגלה כנף אביו ומחמת קורבה כגון נוסף חלוצתו דהוי בלאו יבנה והוי לאו דקורבה בלא כרת: כל שחייבין עליו כרת. אכל נוסף חלוצתו לא הוי ממזר: לקיים דברי רבי יהושע. לא היה כתוב במגלה אלא ארישא קאי אמר ר"ש בן עזאי לקיים דברי ר' יהושע כו': מאשת איש. חייבי מיתות כו': גמ' וכתוב לא יבא ממזר. וסמיך ליה לא יגלה: דר' יהודה ורבנן. בפרק נושאין על האנוסה (לקמן דף א.). ולרבי סימאי. בכתובות (דף כט:): וקידושין (דף סח.). מן הכל היה עושה ר"ע ממזרים חוץ מאלמנה לכ"ג שעושה חללין ולא ממזרי' מדקאמר חוץ מאלמנה אלמא אפי' חייבי לאוין שלא מחמת קורבה מרבה כגון מחזיר גרושתו משנישאת וכגון נתינה לישראל דקיימא בלא התחתן עם (דברים ז) ומשבעה אומות הוא וכגון עמוני שנסא בת ישראל בניו ממזרים: חייבי עשה והא דר' ישבב נמי בכתובות (שם) בואו ונארו על עקיבא בן יבא להם ולא שני ולא הבא מכלל עשה עשה והא דר' ישבב נמי בכתובות (שם) בואו ונארו על עקיבא בן יוסף שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולך ממזר: סבר לה כרבנן. לפליגי ארבי יהודה בנושאין על האנוסה (לקמן דף א.). ואמרי האי לא יגלה כנף אביו בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר דהויא ליה אשת אחי אביו ובכרת והאי דהדר כתבה במשנה תורה משום למסמך ליה לא יבא ממזר ולאשמעינן דיך ממזר מחייבי כריתות: ה"ג ורבי יהושע לכתוב רחמנא לא יגלה. כלומר אי בשומרת יבם של אביו משתעי או באנוסה אביו משתעי לכתוב לא יגלה כנף אביו לחודיה ולאשמעינן דיך ממזר מחייבי כריתות לרבנן או מחייבי לאוין לרבי יהודה וכל שכן מאשת אב דהויא בכרת ומיתה: לא יקח. איש את אשת אביו למה לי למכתב אלא ק"מ מדכתביה הא קמ"ל ללא יבא ממזר עלה קאי דמינה הוא דהוי ממזר משום דחייבי מיתות הוא ואלא יגלה כנף אביו ואי קשיא כנף אביו למאי כתביה אי בשומרת יבם לעבור עליו בשני לאוין ערות אחי אביך לא תגלה ולא יגלה כנף אביו ואי באנוסת אביו אשמעינן דאסורה: מלא יקח עד לא יגלה. דהיינו אשת אב הכתובה בין לא יקח ללא יגלה: הכל מודים. ואפילו שמעון התימני: בלא על הנדה. אע"ג דקאי בכרת אין הולך ממזר: (רפ"י)

תוספות שמעון התימני אומר כו' והלכה כדבריו. אע"ג דאין למדין הלכה מפי גמרא. הכא הלכתא כוותיה דסתמא דפרק האומר (קדושין דף סו: ושם) נראה עיקר דכהאי גוונא קרי הלכתא פסיקתא בבבא קמא (ד' קב.) ובמסכת ע"ז (דף ז: ושם) בההיא דכל המשנה ידו על התחתונה ולעיל בפ' קמא (דף יד. ושם) אמר פשיטא בני חייבי לאוין כשרים נינהו ובפרק שני (לעיל כג.). קאמר רב פפא מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קידושין ולעיל (דף מה.). פסקינן דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וכמה אמוראי דאירי בצרת מחזיר גרושתו ולר"ע לא משכחת לה צרה דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין וכרבי יהושע נמי יש להוכיח דלא קי"ל כוותיה דאמר לעיל (שם): ושניהם לא למדוה אלא מאשת אב וחייבי כריתות דמו לאשת אב לכולי עלמא ולעיל בריש פירקין (דף לז.). קאמר רבא"י דהלכתא כוותיה דאין ממזר מספק משמע דהויא ממזר מאשת אח ולעיל (ד' מ:): אמר רב טובי בר קיסנא הבא על צרת חלוצתו הולד ממזר ואפילו רבי יוחנן לא פליג אלא משום דצרה כחלוצה בלאו: רבי יהושע אומר כל שחייבין עליו כו'. יש מגיחים ר' יהודה במקום רבי יהושע דבפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עד:): גבי כל האסורין לבא בקהל מותרים לבא זה בזה ור' יהודה אוסר ומפרש עלה דר' יהודה סבר דממזר מאחותו לא הוי ממזר אלא מאשת איש ופריך עלה

תנינא מהך דהכא ואין נראה דהיאך היה בן עזאי אומר לקיים מילתיה דר' יהודה והא קשיש מיניה טובא דהא בן עזאי תלמיד חבר הוה לרבי עקיבא כדאמר במי שמת (ב"ב ד' קנח:) ור' יהודה מתלמידי בתראי דר' עקיבא הוה ועוד דר' יהודה סבר כרבי עקיבא דיש ממזר מחייבי לאוין כדפרישית לעיל (ד' מז). גבי ההוא דאתא לקמיה דרבי יהודה וכדאמר בפ' ארבע מיתות (סנהדרין ד' נג: ושם) אלא ודאי ר' יהושע גרסינן והתם פריך תנינא משום דהוה ליה למיתני וכן היה רבי יהודה אומר כדבריו אי הוה סבר כר' יהושע ומיהו התם דפריך תנינא הוה מצי למיפרך טפי שפיר דלא אפשר לומר דלר' יהודה ממזר מאחותו לא הוי ממזר כיון דמוקי קרא באנוסת אביו וסבר כר"ע דיש ממזר מחייבי לאוין: איש פלוני ממזר מאשת איש כו'. תימה דלא נקט חייבי מיתות ב"ד סתם ואי משום דמעשה שהיה כך היה א"כ מנ"ל דהוי כר' יהושע וי"ל דנקט אשת איש לרבותא דאע"פ שהוא קל משאר חייבי מיתות דהוי בחנק ויש לה היתר בחיי אוסרה: וכתוב לא יבא ממזר. וא"ת והא מפסיק קרא דלא יבא פצוע דכא בינתים וי"ל דכיון דלאו בני בנים נינהו ולא שייך מינייהו ממזר לא חשיב הפסק: לכתוב רחמנא או לא יקח או לא יגלה. בקונטרס גרס לכתוב רחמנא לא יגלה ופי' דמלא יגלה לחודיה שמעינן דיש ממזר מחייבי כריתות לרבנן או מחייבי לאוין לר' יהודה לא יקח איש את אשת אביו למה לי למכתב אלא ש"מ מדכתביה דלא יבא ממזר עליה קאי דמיניה הוה דהוי ממזר משום דחייבי מיתות ב"ד הוא אבל אלא יגלה לא קאי ובין לא יקח עד לא יגלה היינו אשת אב הכתובה בין לא יקח ללא יגלה וקשה חדא שמוחק הספרים ועוד דבין לא יקח עד לא יגלה לא משמע כפירושו דקאי על אשת אב הכתובה בינתים ועוד אמאי כתב לא יגלה גבי ממזרות ועוד בחייבי מיתות דקילי כמו אשת איש מנ"ל דהוי ממזר ועוד דליליף ר' יהושע שאר חייבי כריתות מהיקישא דר' יונה ונראה לר"י כגירסת הספרים דגרסי לכתוב רחמנא או לא יקח או לא יגלה דמלא יקח נמי שמעינן כריתות דהא דומיא דאשת אב דלא תפסי בה קידושין דהא בהא תליא כדפיר' לעיל (ד' מד: ד"ה עשאה) או מהיקישא דרבי יונה אתו דאיתקיש כל העריות כדאמר' בריש הבא על יבמתו (לקמן ד' נד:): ומדכתב תרוייהו ש"מ דמלא יקח היינו חייבי סקילה עד לא יגלה דהיינו חייבי כריתות הוי ממזר ואתא לרבווי כל חייבי [כריתות] ומיתות קלות וסבר כרבנן דבשומרת יבם הכתוב מדבר ולא הוי לא יגלה בכלל דאי הוי בכלל לא לכתוב אלא לא יגלה ושמעון התימני נמי ה"מ למימר דסבר כר' יהודה דאמר באנוסת אביו הכתוב מדבר ומלא יקח עד לא יגלה הוי הולד ממזר ואין לא יגלה בכלל אלא דניחא ליה למימר דסבר כרבנן ולפירוש ר"י צ"ל לתנא דפירקין קמא דסבר כרבי יהודה דאמר באנוסת אביו הכתוב מדבר וסבר נמי דאין ממזר מחייבי לאוין דמלא יקח עד לא יגלה הוי ממזר ואין לא יגלה בכלל: הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה. פירש בקונטרס אפי' לר' עקיבא דפליג ארבנן דמתניתין במחזיר גרושתו וקאמר דהולד ממזר אע"ג דלאו חייבי לאוין דשאר הוא הכא בסוטה מודה וקשה לר"ת דא"כ ה"ל לאתויי לעיל (ד' מד). גבי משנה דמחזיר גרושתו ועוד אי קאי הכל מודים למ"ד אליבא דר' עקיבא דהוי ממזר אפילו מחייבי לאוין שאין דשאר הא ע"כ הוי ממזר לרבי עקיבא מיבמה לשוק לשום תנא כדאמר בפ"ק (לעיל ד' יד). דאמר ר' אלעזר אע"פ שנחלקו ב"ש וב"ה בצרות מודים שאין ממזר כו' וקאמר לאפוקי מדרבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין משמע בהדיא דלר' עקיבא הוי ממזר משומרת יבם ועוד אמר בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עה:): גבי כותים שהיו מייבמים את הארוסות ופוטרים הנשואות ורבי עקיבא לטעמיה דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין ובפרק האשה רבה (לקמן ד' צב. ושם) גבי אשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים קאמר זו דברי רבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכמים אומרים דאין ממזר מיבמה ולימא אין ממזר מחייבי לאוין האי תנא הך תנא דר"ע הוא דמחייבי לאוין דשאר הוא דהוי ממזר מחייבי לאוין גרידא לא הוי ממזר משמע בהדיא דלמאן דלא בעי אליבא דרבי עקיבא שיהא לאו דשאר הוי ממזר מיבמה לשוק ושם נפרש בעזרת השם מנא ליה דאתיא כרבי עקיבא דלמא אתיא אפילו כרבנן והוי ממזר מדרבנן ונראה לר"ת דמחזיר גרושתו וסוטה הוה חייבי לאוין דשאר שאינם אסורים אלא משום אישות ואליבא דתנא (תוספות)

רשב"א ור' יהושע ליכתוב רחמנא או לא יקח או לא יגלה לא יקח ולא יגלה למה לי. כך היא גירסת הספרים והיא גירסתן של גאונים ז"ל, וכן הוא בפר"ח ז"ל ובהלכות הרב רבינו אלפסי ז"ל. והכי פירושא אי כר"ש התימני ליכתוב רחמנא לא יקח ונאחא אמינא אשת אב בכלל היחה ויאלת מן הכלל ללמד על הכלל כולו שהוא חייבי כריתות. שכתב כללן הכתוב דכתיב ונכרתו הנפשות העושות ולא במיתה כללן, הלכך מחייבי כריתות הוי ממזר. לא יגלה למה לי. אי נמי לכתוב לא יגלה בין לר' עקיבא בין לר' שמעון ומר מוקי לה לחייבי לאוין ומר מוקי לה לחייבי כריתות תרוייהו למה לי לומר כך מחמור הוי ממזר מן הקל לא הוי ממזר. ור"ח ז"ל כתב מלא יקח ולא יגלה הוי ממזר. כלומר, ולא אשכחן דכתיב לא יקח ולא יגלה אלא בחייבי מיתות ב"ד, שנאמר ערות אשה וכתה וכתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לגלות ערותה מה שלא כתב כן לא בחייבי לאוין ולא בחייבי כריתות. ונראה שהוא ז"ל אינו גורס

מלא יקח עד לא יגלה אלא מלא יקח ולא יגלה הוא ממזר ופירוש נכון הוא. ורש"י ז"ל (בד"ה ה"ג ובד"ה לא יקח) גורם ליכתוב רחמנא לא יגלה לא יקח למה לי. פירוש, ליכתוב לא יגלה דמינה שמעינן או חייבי לאוין לר' עקיבא, או חייבי כריתות לר' שמעון התימני, לא יקח למה לי, שמע מינה דמלא יקח ועד לא יגלה הוא ממזר דלכתי כתיבה רחמנא. ואם תאמר אם כן לא יגלה למה לי. יש לומר לחייבו על שומרת יבם של אביו בלאו יתירה. ואינו מחוור דאם כן אדרבה לימא מולא יגלה הוא ממזר ולא יקח לרבות בלאוין, והכי ניחא טפי דלא יגלה סמוך ללא יבא ממזר. ועוד שאין הספרים מודים לגרסתו כך הקשה עליו הרמב"ן ז"ל. וגם כן מן הירושלמי נראה כדברי הגאונים ז"ל דגרסינן התם (פ"ד הי"ד) מה ראוי לומר הלכה כשמעון התימני אמר ר' יוסי בר' חנינא מקום שנכללו כל העריות להכרת יבאה אשת אב ללמד על הממזר. הכל מודים בדא על הנדה ועלה סוטה שאין הולד ממזר. פירש רש"י ז"ל הכל מודים דנדה ר' שמעון התימני, והכל מודים דסוטה ר' עקיבא. דמתניתין (לעיל מד, א) דהמחזיר גרושתו ללא בעי חייבי לאוין דשאר והכל מודים דשומרת יבם דהתני בבבביתא היינו ההוא תנא דר' עקיבא דהיינו ר' סימאי, דאלו לאידך תנאי דר' עקיבא דבעי חייבי לאוין דשאר לא כריכו למימרה, דמאי שנא הני, הוא הדין לכל שאר חייבי לאוין דכתייהו דהני. ואינו מחוור דאם כן מתניתין דהמחזיר גרושתו היינו ר' סימאי, ואנן לא אשכחן בקדושין (סח, א) ובכתובות (ל, ב) דאית ליה כי האי סברא אלא ר' סימאי. ועוד דאם איתא דרישא דמתניתין תנא ללא בעי חייבי לאוין דשאר, וסיפא תנא דבעי חייבי לאוין דשאר, כל כי האי לא הוה שתיק גמרא מלפרושי הכין, ועוד דמאי דקא מפרש דלר' סימאי משומרת יבם לא הוה ממזר לא מחוור, דהא תנן בפרק האשה רבה (להלן כב, א) אמרו לה מת בעלה ואחר כך מת בנה ועמדה ונשאת ואחר כך אמרו לה חלוף הדברים הולך הרשון והאחרון ממזר, ותנא עלה זו דברי ר' עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכמים אומרים אין ממזר מיבמה. ואקשינן ולימא אין ממזר מחייבי לאוין, ופרקינן האי תנא הך תנא דר' עקיבא הוא דאמר מחייבי לאוין דשאר הוה ממזר, מחייבי לאוין גרידא לא הוה ממזר, אלמא לר' סימאי ללא בעי חייבי לאוין דשאר אף מיבמה הוה ממזר. ועוד תניא בגיטין בפרק הזורה (פ, א) ביבמה תנא מזה ומזה וכל הדברים האלו בה. ובפרק קמא דמכילתין (יד, א) אמרינן אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות מודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת, ואמרינן לאפוקי מדר' עקיבא, אלמא לר' עקיבא אפילו מיבמה הוה ממזר. ולדידי קשיא ליה עוד, דאי לרבי סימאי קאמר מאי שנא לדידיה משאר חייבי לאוין דעלמא, ואי משום דכתיב בה הויה כמו שפרש"י ז"ל, האי לא תהיה אשת המת לא לרבות לא הויה אלל זר קאתי, אדרבה אי אהה בא לומר דבענין הויה דבר הכתוב לסלק ממנה הויה קאתי, וכדרב דאמר אין קדושין תופסין ביבמה לכולי עלמא, מדכתיב לא תהיה. ועוד דהא גרסינן בסוטה בפרק היה מביא (יה, ב) אלא קתני שומרת יבם וכנוסה הא מני ר' עקיבא היא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין. לפיכך פירש רבינו תם (בתוס' ד"ה הכל) דסוטה חייבי לאוין דשאר הוא, דזונה לא מפסל לקהל אלא משום דהוי אשתו היא דנאסרה עליו, ואשתו שארו היא, וכל הני שצאותה משנה דהמחזיר גרושתו חייבי לאוין דשאר נינהו. ומאן הכל מודים דסוטה, אפילו תנא דר"ע דבעי חייבי לאוין דשאר, משום דר' עקיבא תרתי בעי חייבי לאוין דשאר וללא תפסי בהו קדושי, כר' שמעון התימני דבעי חייבי כריתות והויל ללא תפסי בהו קדושי, והכל מודים דיבמה נמי היינו דוקא ההוא תנא דשאר. ואף על גב דיבמה לשוק לאו חייבי לאוין דשאר היא אטריד דלמא סבירא ליה לא תהיה לא תהא בה הויה לזר קאמר כרב, ואשמעינן דאפילו הכי כיון דלאו מלאוין דשאר היא לא הוה ממזר, דר' עקיבא תרתי בעי וכדאמרו. ואי נמי אהא לאשמעינן כשמואל דקדושין תופסין בה ולעולם ר' סימאי לא מודה בשומרת יבם וכדאמרו (ועיין רמב"ן). (רש"י א)

ועל הסוטה שאין הולד ממזר נדה דהא תפסי בה קידושין שנאמר [\[ויקרא טו-כד\]](#) ותהי נדתה עליו אפי' בשעת נדתה תפסי בה קידושין סוטה נמי דהא תפסי בה קידושין תניא נמי הכי הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר ואביו שומרת יבם מספקא ליה אי כרב אי כשמואל: א"ר שמעון בן עזאי כו': תני שמעון בן עזאי אומר מצאתי מגלת יוחסין בירושלים וכתוב בה איש פלוני ממזר מאשת איש וכתוב בה משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי וכתוב בה מנשה הרג את ישעיה אמר רבא מידן דייניה וקטליה אמר ליה משה רבך אמר [\[שמות לג-ב\]](#) כי לא יראני האדם וחי ואת אמרת [\[ישעיה ו-א\]](#) ואראה את ה' יושב על כסא רם ונשא משה רבך אמר [\[דברים ד-ז\]](#) מי כה' אלהינו בכל קראנו אליו ואת אמרת [\[ישעיה נה-ו\]](#) דרשו ה' בהמצאו משה רבך אמר [\[שמות כג-כו\]](#) את מספר ימיך אמלא ואת אמרת [\[מלכים ב כו-ו\]](#) והוספתי על ימיך חמש עשרה שנה אמר ישעיה ידענא ביה דלא מקבל מה דאימא ליה ואי אימא ליה אישויה מזיד אמר שם איבלע בארזא אתיוה לארזא ונסרוה כי מטא להדי פומא נח נפשיה משום דאמר [\[ישעיה ו-ה\]](#) ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב מכל מקום קשו קראי אהדי ואראה את ה' כדתניא כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה דרשו ה' בהמצאו הא ביחיד הא בצבור ויחיד אימת אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים את מספר ימיך אמלא תנאי היא דתניא את מספר ימיך אמלא

רס"ו והבא על הסוטה. אשת איש שזינתה וקיימא לן דאסורה לבעלה בפ"ק (לעיל דף יא): מה אני מקיים אשר הוטמאה (דברים כד) לרבות סוטה שנכתרה ואלע"ג דחייבי לאוין היא מודה בה רבי עקיבא דפליג אדרבנן במתני' (לעיל מד.) במחזיר גרושתו וקאמר דהולד ממזר אלע"ג דלאו חייבי לאוין דשאר הוא הכא מודי לאוין וכל ממזר וכל שכן לאידך רבי עקיבא בר פלוגתא דשמעון התימני לאו הוא ממזר משום דסו' לאו מחייבי לאוין דשאר היא: דהא תפסי בה קידושין. לחשה דרף לחחר שזינתה לאו פקעו מינה קידושיה הרשאונים: נדה דכתיב ותהי נדתה עליו. תהי לשון הויה דקידושין עליו: שומרת יבם. לחחד מן השוק בלא חליה שאין הולד ממזר ואפילו לרבי עקיבא דפליג אדרבנן במתני' וטעמא משום דקידושין תופסין בה מדאפקיה רחמנא ללאו דידה בלשון הויה דכתיב (דברים כה) לא תהיה בת הויה היא והכי קאמר לא תהיה אשת המת לא תתקדש אשת המת בקדושין לאיש זר אלמא קדושין תפסי בה: ואביו מספקא ליה. האי לא תהיה לאיש זר: אי כרב. דאמר בפרק האשה רבה (לקמן דף כב): מנין שאין קידושין תופסין ביבמה דכתיב לא תהיה אשת המת לאיש זר לא תהיה בת הויה לזר והולד ממזר: אי כשמואל. דאמר (קס) בעניותינו בעניות דעתינו כריכה גט דמספקא לן אי להכי הוא דאתא דקאמר רב או דלמא לאוקמה בלאו אתא וקידושין תפסי בה מדאפיק לאו ידיה בלשון הויה: משנת רבי אליעזר ב"י קב ונקי. קב מדה קטנה כלומר במקומות מועטים הוא נזכר במשנה או בדרייתא: ונקי. בכל מקום שנזכר הלכה כמותו: בהמלאו. משמע פעמים שאינו מצוי: אמלא. לאו לשון הוספת אלמא ולאו יתרי: ידענא ביה. במנשה דלא מקבל הירורא דטעמא דקראי אלמא קטיל לי ואי אימא ליה ולא מקבל אישויי' ליה מזיד בהריגתי דעכשיו הוא סבור להורגני בדין מוטב שאברח מפניו: כי מטא. נרגא: להדי פומא. דיסעיה: נסרוה לפומיה ונה נפשיה. ומשום הכי איענש לנסורי פומיה משום דקריניהו לישראל עם טמא שפתים מדעתו שלא אוה לו הקב"ה ולא מחמת הוכחה דכתיב ואומר אוי לי כי נדמיתי: נסתכלו באספקלריא שאין מאירה. וכפבורים לראות ולא ראו ומשה נסתכל באספקלריא המאירה וידע שלא ראו בפניו: (רס"ו)

תוספות דמתני' קאי דלא אסר אלא חייבי לאוין דשאר וא"ת א"כ אמאי איצטריך למנקט הכל מודים בשומרת יבם אמאי תיסק אדעתא למימר דהוי ממזר טפי מבשאר חייבי לאוין דלאו דשאר וי"ל דאליבא דרב דאמר אין קידושין תופסין ביבמה איצטריך לאשמועינן שפיר דלא הוי ממזר וטעמא אר"ת דהוי כעובד כוכבים ועבד שאין בה קידושין לשום אדם וליבם נמי לאו בת קידושין היא אלא ביאה הוא דאית בה ואפי' למ"ד דהוי ממזר מעובד כוכבים ועבד מ"מ אין ממזר מיבמה דכיון דיבמה עומדת לחלוץ כמו ליבם חשיבא בת תפיסת קידושין וא"ת לשמואל תפשוט מהך ברייתא דאין קידושין תופסין ביבמה דאי תופסין לא הוה צריך לאשמועינן דאין הולד ממזר וי"ל דשמואל מספקא ליה דלמא ברייתא היא גופה אתא לאשמעינן דקידושין תופסין ביבמה וא"ת היכי קמ"ל דתפסי הא אפי' לא תפסי לא הוי ממזר דשמואל אית ליה לעיל (דף מה.) דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וי"ל דשפיר משמע דתפסי בה קידושין מדכיל ליה בהדי סוטה ונדה משמע דכולהו לא הוי הולד ממזר משום דתפסי בהו קידושין והא דקאמר ואביי מספקא ליה אי כרב אי כשמואל לא כפירוש הקונטרס דאפי' לרב אין הולד ממזר כדפי' אלא להכי לא נקט שומרת יבם משום דשמא תפסי בה קידושין כדשמואל ופשיטא דלא הוי ממזר ואין שום חידוש להשמיענו וא"ת ואמאי הוי ממזר משומרת יבם לשום תנא כיון דהוי כעובד כוכבים ועבד דלא תפסי קדושין לא לדידיה ולא לאחרני וברייתא דהאשה רבה (לקמן דף צב. ושם) נמי דקתני זו דברי ר' עקיבא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכמים אומרים כו' משמע דלרבנן לא הוי ממזר משום דקידושין תופסין ולפי' ר"ת אפי' אין קידושין תופסין לא הוי ממזר ואר"י דלמ"ד דהוי ממזר לר' עקיבא מחייבי לאוין דלאו דשאר נמי הוי ממזר מיבמה לשוק ומעובד כוכבים ועבד אע"ג דלא דמו לאשת אב דהא מוי"ו דולא יגלה נפקי כולהו וסמך ליה לא יבא ממזר ולא ילפינן מידי מאשת אב אלא בהדיא כתיב בכולהו ממזרות אבל לתנא דמתניתין דאין ממזר לר' עקיבא אלא מחייבי לאוין דשאר ולא דריש וי"ו דולא יגלה לא נפקי שום חייבי לאוין אלא מאשת אב בעינן דליהוי דומיא דאשת אב דלא תפסי בה קידושין לדידיה ותפסי בה לאחרני וה"פ דברייתא דהאשה רבה (ג'ז שם) זו דברי ר' עקיבא דאמר אין קדושין נמי תפסי בכל חייבי לאוין דלאו דשאר פי' מוי"ו דולא יגלה שמעינן בכולהו דהוה ממזר ולהכי אין קידושין תופסין נמי בכולן ולהכי אין לחלק בין לאו יבמה לשוק לשאר לאוין כדפירשתי אבל חכמים אומרים אין ממזר מיבמה דכיון דקידושין תופסין בחייבי לאוין דלאו דשאר ולא הוי ממזר מינייהו לא הוי ממזר נמי מיבמה לשוק אע"ג דאין קידושין תופסין בה כיון דלא דמיא לאשת אב: סוטה נמי דהא תפסי בה קדושין. פי' בקונט' דאף לאחר שזינתה לא פקעי מינה קידושיה הראשונים וק' לר"י דנדה נמי לא פקעי קידושיה ואפילו הכי איצטריך קרא לאתויי דתפסי בה קידושין ואר"י דגרס וכן ברוב ספרים סוטה נמי הא כתיב בה הויה ותפסי בה קידושין פי' שגרשה ומחזירה והויה דכתיב בה היינו קרא להיות לו לאשה דמוקמינן בפ"ק (לעיל יא: ושם) לרבות סוטה וכן משמע בפרק יש מותרות (לקמן ד' פה:) דבסוטה ודאי תפסי קידושין ולא פליגי אלא אי אית לה כתובה אי לאו דקאמר סוטה ודאי איכא בינייהו דמ"ד דאורייתא הא נמי דאורייתא ואית לה כתובה כו' והיינו על כרחך במחזיר סוטה אחר שגרשה דאי לא גירשה כיון דזנתה הפסידה כתובתה ובפרק עשרה יוחסין (קדושין ד' עח.) נמי משמע דלהיות לו משמע לשון הויה דקאמר ושניהם מודים במחזיר גרושתו שאם בעל ולא קידש שאין לוקה דרך הויה אסרה תורה וא"ת בסוף האומר בקידושין (ד' סח. ושם) ור' עקיבא כי תהיין במאי מוקי לה לוקמה במחזיר סוטה וכ"ת דכי תהיין מיותר וסוטה נפקא לן מקרא דלהיות לו לאשה א"כ היכי מוקי לה באלמנה לכ"ג וכדר' סימאי הא כתיב לא יחלל חילולין הוא עושה ואין עושה ממזרים וי"ל דלא בעי לאוקמא בסוטה משום דשנואה משמע שהיא שנואה בתחלת נישואין וא"ת ולוקמה בסוטה ולבועל. וי"ל דמי כתיב כי תהיין לבועל כדקאמר התם מי כתיב כי תהיין לכהן א"נ לבועל לא כתיב הויה ולא תפסי בה קידושין פר"ח דמסוטה נהי דלא הוי ממזר מדאורייתא מדרבנן מיהא הוי ממזר מידי דהוי (לקמן פז:) אאשה שהלך בעלה למדינת הים ואמרו לה מת בעליך ונישאת ואח"כ בא בעלה דהולד ממזר ותצא מזה ומזה ואין ראייה דהתם קנסוה כי היכי דתידוק אבל הכא אין צריך לקנסה כדי שלא תזנה תחת בעלה ועוד דבריש יש מותרות (לקמן ד' פה: ושם) קאמר גבי סוטה למ"ד דמרגלא ליה הא איהי מרגילתו ואי הוי ממזר אפילו מדרבנן לא מרגלא ליה כדאמר התם גבי חלוצה: אי כרב אי כשמואל. מתוך פי' הקונט' משמע דלרב ליכא לאו ביבמה דפי' אי כרב דאמר בהאשה רבה (לקמן ד' צב:) מנין שאין קידושין תופסין ביבמה שנאמר לא תהיה וגו' לא תהא בה הויה לזר והולד ממזר ואי כשמואל דמספקא ליה אי להכי הוא דאתא כדקאמר רב או לאוקומי ללאו הוא דאתא וקידושין תפסי בה מדאפיק לאו זידה בלשון הויה ואין נראה דאמרין בהאומר בקידושין (ד' סח. ושם) מאי יבמה שהיא בלאו. לא תפסי בה קידושין אלמא איכא לאו אפילו למ"ד דלא תפסי בה קידושין ובכל מקום חשיב יבמה לשוק חייבי לאוין ואותם ששאלו לר' יהושע בני צרות דבית הלל לב"ש (לעיל ד' טו:) דקבעי למילף יבמה לשוק בקל וחומר מאלמנה משמע דאיכא לאו ואומר רבינו תם דלכולי עלמא אית בה לאו וה"ק לקמן ושמואל מספקא ליה אי ללאו הוא דאתא

ותהיה אורחיה. דקרא או לאשמועינן דלקי אקידושין או לקידושין דלא תפסי נמי הוא דאתא: אשויהי מזיד. פר"ח שרצה להשיבו דבמשה כתיב ויראו את אלהי ישראל (שמות כד): (תוספות)

א

-

נ

דף

אלו שני דורות זכה משלימין לו לא זכה פוחתין לו דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים זכה מוסיפים לו לא זכה פוחתין לו אמרו לו לרבי עקיבא הרי הוא אומר והוספתי על ימיך חמש עשרה שנה אמר להם משלו הוסיפו לו תדע שהרי נביא עומד ומתנבא **[מלכים א יג-ב]** הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו ועדיין לא נולד מנשה ורבנן מי כתיב מחזקיה לבית דוד כתיב אי מחזקיה נולד אי מאינש אחרינא: אשתו שמתה וכו' יבמתו שמתה וכו': אמר רב יוסף כאן שנה רבי משנה שאינה צריכה:

רש"י שני דורות. שנים שפוסקין לאדם בשנת לידתו: זכה מוסיפין לו. והאי אמלא לשון תוספת הוא: משלו הוסיפו לו. אלא שמתחלה היו רואים לפחות משניו: תדע. שמתחלה כשנולד נפקו לו כל אותו תוספת: שהרי נביא נתנבא. בימי ירבעם שנים הרבה קודם הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו ובשעת חלוו של חזקיה ועדיין לא נולד מנשה שממנו ילא יאשיהו הוי אומר בשעת חלוו גזרו לפחות משניו וכשזכה השלימו לו: משנה שאינה צריכה. דזיל קרי בי רב הוא עליה בחייה שלא נאסרה אחותה אלא בחייה: (ד"ה)

תוספות מוסיפין לו. והא דאמר במועד קטן (דף כח. ושם) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא פשיטא דזכות גדול מועיל כדאמר בשבת (דף קנו: ושם) אין מזל לישראל ומיהו לא שכיח שישתנה המזל כדמוכח בתענית (דף כה). גבי עובדא דר"א בן פדת: משלו הוסיפו לו. וקרי ליה תוספת לפי מה שנגזר לפחות ע"י עון והא דאמר בפ"ק דחגיגה (דף ד: ושם) גבי איתתא מגדלא נשיא כי חזינן צורבא מרבנן דמעבר אמיליה מוסיפין ליה אר"י דניחא אפילו לר"ע דאין זה תוספת כיון שנגזרו לשום אדם: תדע שהרי נביא עומד. וא"ת והלא אם לא התפלל חזקיהו על עצמו היה מת והיתה נבואה בטלה אלא ע"כ אין הנביא מתנבא אלא מה שראוי להיות אם לא היה חוטא א"כ היכי מוכח מכאן דמשלו הוסיפו לו אפי' לא הוסיפו לו משלו וחיה כבר כל שנותיו שנגזרו לו מה שלא נתקיימה הנבואה לפי שחטא ואילו לא חטא ונשא אשה בשנים הראשונים היה מוליד ואר"י דשמא הדורות נגזרו להוולד באותו הזמן ובאותו הפרק שהם נולדים ובשני התוספת נגזר לו להוליד מנשה: שנה רבי משנה שאינה צריכה. פ"ה דזיל קרי בי רב הוא וקשה דבכמה מקומות שונה התנא מה שבפסוק בפירוש ועוד דגרשה ומתה מותר באחותה איצטריך למידק הא לא מתה אסירא דלא כתיב בהדיא ודרשינן לה בפ"ק (דף ח:) מעליה בחייה כל שבחייה אפילו נתגרשה אלא נראה לר"י דיבמתו היא משנה שאין צריכה דכיון דתנא אשתו כ"ש יבמתו: מתני' (תוספות)

רש"י רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט ולא מאמר אחר מאמר. פירוש בין ביבם אחד ושתי יבמות בין בשני יבמות ויבמה אחת כדקתני לקמן. ויש מפרשים (ריב"ן בתוד"ה רבן גמליאל) דהא דאמר ר"ג דאין מאמר אחר מאמר אליבא דר' עקיבא קאמר דאלו לרבנן דאמרי דקדושין תופסין בחייבי לאוין לא מיבעיא אחר מאמר דרבנן דתפסי קדושין אלא אפילו אחר ביאה דקיימא אידך עליה בלאו לאורייתא תפסי בהו קדושי. ואי קשיא לך אס כן אמאי לא אמרינן עלה בגמרא זו דברי ר' עקיבא דקאמרינן (להלן נב, ב) על מהנתינן דאין לאחר חליצה כלום. יש לומר משום דרבנן דרישא לא אמרי כותיה. ויש מפרשים דרבן גמליאל אפילו כדברי חכמים קאמר דאין מאמר אחר מאמר, דכיון דמאמר דרבנן היא חד מאמר תקינו רבנן שני מאמרינן לא תקינו, ללא אלים מאמר לקנות אחר מאמר אחר. אב חלץ או בעל שפקעה

פרק חמישי - רבן גמליאל

מתני' רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט ולא מאמר אחר מאמר ולא בעילה אחר בעילה ולא חליצה אחר חליצה וחכמים אומרים יש גט אחר גט ויש מאמר אחר מאמר אבל לא אחר בעילה ולא אחר חליצה כלום כיצד עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט צריכה הימנו חליצה עשה מאמר וחליצה צריכה הימנו גט עשה מאמר ובעל הרי זו כמצותה נתן גט ועשה מאמר צריכה גט וחליצה נתן גט ובעל צריכה גט וחליצה נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל או בעל ועשה מאמר נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום

בב"א מתני' רבן גמליאל אומר. סדר משנה זו שלא תטעה לשבש הגירסא שבספרים סדר יבם אחד ויבמה אחת תחלה מפרש דין גט וחליצה וביאה שאחר מאמר ואח"כ מפרש דין מאמר וביאה וחליצה שאחר הגט ואח"כ דין מאמר וגט וביאה שאחר החליצה ואח"כ דין מאמר וגט וחליצה שאחר הביאה וכן סדר יבם א' ושהי יבמות: אין גט אחר גט. שהי יבמות לאדם אחד מאח אחד ונתן גט לזו וגט לזו אינו אסור בקרובות שניה דאי קמא אהני הא פקעה זיקה דתרוייהו והוי כמגרש נכרית ואי קמא לא אהני למידחי בתרא נמי לא אהני והלכך לאו גרושתו היא וכן שני יבמין ליבמה אחת ונתן זה גט וזה גט האחרון אינו כלום ומותר בקרובותיה וטעמא כדפרישית: ולא מאמר אחר מאמר. בין ביבם אחד לשתי יבמות בין שני יבמים ליבמה אחת האחרון אין כלום לפסול את הראשונה עליו ואינה צריכה הימנו גט ולא ליאסר בקרובות השניה: ולא בעילה אחר בעילה. בא על זו וחזר ובא הוא או אחיו על כרתה ביאת זנות בעלמא הוא ואין אסור בקרובותיה: יש גט אחר גט. דקמא לא דחה לגמרי הלכך אכתי איכא פלגא זיקה דהא בעיא חליצה הלכך אהני בתרא והויא גרושתו ואסור בקרובותיה: כיצד. לאו אפלוגתא קאי אלא מלחא באנפי נפשה היא ואיבם אחד ואיבמה אחת קאי והכי קאמר כיצד דין יבם ויבמה והכי מפרש בגמ': צריכה הימנו חליצה. ואם ראה לכנוס לא יכנוס דכיון דהתחיל בגירושין קיימא עליה בלא יבנה: צריכה הימנו גט. דחליצה אפקעתה לזיקתה ובעי גט לאפקועי קדושין ליליה דחליצה לא מפקעת קדושין: הרי זו כמלוהה. מפרש בגמרא אף זו כמלוהה: נתן גט ועשה מאמר. באותה יבמה עכמה אפי' ר"ג מודה דיש מאמר אחר הגט דמספקא ליה אי גט דחי אי לא ולדמא גט לא דחי ואהני מאמר יבמין בה וכו"ף לרבנן דאמרי גט דוחה קלת ומשייר קלת אהני מאמר למיקני שורא דגט וכריך גט למאמרו וחליצה לזיקתו ויבומי לא דמגט קמא קיימא עליה בלא יבנה: נתן גט ובעל. אסור לקיימה דקמה עליה בלא יבנה וכריכה גט לביאתו וחליצה לזיקתו גט לביאתו ואפילו לר' עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין דהא הך מתני' כולה ר' עקיבא היא כדמפרש בגמ' הכא מודי דתפסי קדושי ביאה דגט לאו כחליצה דמי לאפקועי כולה זיקה הלכך לא עמדה עליו בלאו גמור: וחליצה. לזיקתו ובגט לחודיה לא מפטרא [כמו] שאחר כונס את יבמתו שיכול לפוטרה בגט משום דהוי ביאה פסולה משום גט קמא ולא קניא לגמרי: אין לאחר חליצה כלום. ואע"ג דחליצה פסולה היא דחי הוה בעי לייבומי לא מצי ואפ"ה דחיא לגמרי ואין אחריה כלום דחי הדך ומקדש לה במאמר או בביאה לא בעינן גט וכדרכי עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין והכי מפרש בגמ' דמתני' ר"ע היא: חלץ

ועשה בה מאמר. או נתן גט אחר חליצה או בעל אחר חליצה אינו כלום כדתני בסיפא אין אחר חליצה כלום שאין מאמר וביאה הופסין בה אחר חליצה כר' עקיבא וגט דאחר חליצה לא הוה צריך למיתני לאשמועינן דאין כלום דלמאי ליהני ליתסורי בקרובותיה הא מיתסר וקאי מחמת חליצה אלא אידי דבעי למיתני גט דאחר בעילה כדקתני או בעל ועשה מאמר ונתן גט לאשמועינן דאין לאחר ביאה כלום זיקת יבומים ובהאי גט סגי ליה בלא חליצה תנא נמי גט דאחר חליצה והכי מפרש בגמ': או בעל ועשה מאמר. או נתן גט אחר ביאה או חלץ אחר ביאה אין לאחר ביאה כלום זיקת יבומים דגט שנתן אחר ביאה מגרש לה כאשתו גמורה ולא בעיא חליצה ואם רצה להחזיר מחזירה וחליצה שעשה אחר ביאה אינה מועלת כלום דאין עליה זיקת יבמין ומאמר דאחר ביאה לא הוה צריך למיתני דפשיטא לן דלא מהני דלמאי ליהני הא אפילו מאמר אחר מאמר ביבם אחד ויבמה אחת בתרא כמאן דליתיה דמי דמאי קעביד הא מיתסר וקאי בקרובותיה אלא אידי דהנא רישא חלץ ועשה מאמר דאיכטריך לאשמועינן כר' עקיבא דאין קידושין תופסין בחלוצתו תנא נמי בעל ועשה מאמר והכי מפרש בגמ': אין אחר חליצה כלום. ארישא קאי וכדפרישית לעיל ואלישנא דסיפא דקתני או בעל ועשה מאמר או נתן גט וחלץ הוה שייך למיתני אין אחר ביאה כלום ובגמרא קא בעי ליה: (קט"ו)

תוספות מתני' רבן גמליאל. אין מאמר אחר מאמר. אתי אפי' כרבנן דרבי עקיבא אע"ג דקידושין לדידהו תופסין בחייבי לאוין ותפסי קידושין אחר ביאה התם הוא משום דהו קדושין דאורייתא דע"י ביאה פקעה זיקה אבל הכא שהיא זקוקה לו אין לו לתפוס אלא מדרבנן ולא תקון רבנן שיהא מאמר אחר מאמר ולהכי לא קאמר בגמרא עלה זו דברי ר' עקיבא ולא כמו שפי' ריב"ן דר"ג כר"ע: ולא בעילה אחר בעילה. היינו אחר בעילה כשרה אבל אחר בעילה פסולה כגון ביאה שאחר הגט יש אחריה ביאה כי היכי דיש אחריה מאמר כמו שאפרש בגמ': ולא חליצה אחר חליצה. היינו אפילו אחר חליצה פסולה: עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט צריכה חליצה. היינו בנתן גט סתם אף לזיקתו אבל אם נתן גט למאמרו שריא אף ליבם דאמר בפ' ד' אחין (לעיל דף לב.) דהותרה אפי' היא דמאי דעבד שקליה: עשה מאמר וחלץ צריכה הימנו גט. הכא לא תני אין אחר חליצה כלום משום דאכתי צריכה גט למאמר שכבר ולא תני ליה אלא היכא דאחר חליצה אין צריך לעשות כלום: חלץ ועשה מאמר כו'. אומר ריב"ן לא הוה צריך למיתני כלל דכיון דתנא נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום אע"פ שהיא חליצה פסולה כ"ש דאחר חליצה כשירה אין אחריה כלום אלא כל העניינים

(תוספות)

שונה:

ב

-

נ

דף

אחת יבמה אחת ליבם אחד ואחת שתי יבמות ליבם אחד כיצד עשה מאמר בזו ומאמר בזו צריכות שני גיטין וחליצה מאמר בזו וגט לזו צריכה גט וחליצה מאמר בזו ובעל את זו צריכות ב' גיטין וחליצה מאמר בזו וחלץ לזו הראשונה צריכה גט לזו וגט לזו צריכות הימנו חליצה גט לזו ובעל את זו צריכה גט וחליצה גט לזו ומאמר בזו צריכה גט וחליצה גט לזו וחלץ לזו אין אחר חליצה כלום חלץ וחלץ או חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל או בעל ועשה מאמר נתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום בין יבם אחד לשתי יבמות בין שני יבמין ליבמה אחת חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל או בעל ועשה מאמר ונתן גט וחלץ אין אחר חליצה כלום בין בתחלה בין באמצע בין בסוף והבעילה

בזמן שהיא בתחלה אין אחריה כלום באמצע ובסוף יש אחריה כלום רבי נחמיה אומר אחת בעילה ואחת חליצה בין בתחלה בין באמצע בין בסוף אין אחריה כלום: **גמ'** עד כאן לא פליגי אלא בגט אחר גט ומאמר אחר מאמר אבל גט אחד ביבמה [ומאמר אחד ביבמה] מהני מ"ט אמור רבנן גט ביבמה מהני משום דמהני בעלמא דאי אמרת לא מהני אמרי גט להוציאה וחליצה להוציאה ומדגט לא מהני חליצה נמי לא מהני ואתי למיבעל אחר חליצה ומאי טעמא אמור רבנן מאמר ביבמה מהני משום דמהני בעלמא דאי אמרת לא מהני אמרי מאמר לקנות וביאה לקנות ומדמאמר לא מהני ביאה נמי לא מהניא ואתי למיבעל אחר ביאה ומ"ט אמור רבנן ביאה פסולה יש אחריה כלום אמרי אי ביאה אחר הגט היא גזירה ביאה אחר הגט משום ביאה אחר חליצה ואי ביאה אחר מאמר היא גזירה ביאה אחר מאמר משום ביאה אחר ביאה ומ"ט אמור רבנן האי חליצה פסולה אין אחריה כלום אמרי מאי לגזור נגזור חליצה אחר הגט משום חליצה אחר חליצה כל כי הני תחלוץ ותיזיל ליגזור חליצה אחר מאמר משום חליצה אחר ביאה אטו חליצה אחר מאמר מי לא בעיא גט למאמרו חליצה אחר ביאה נמי בעיא גט לביאתו אמר רבא

רש"י אחת יבמה אחת ליבם אחד ואחת שתי יבמות ליבם אחד. שוין כמו שאמרנו שיש אחר גט ראשון או אחר מאמר ראשון כלום ואין אחר ביאה שבתחלה או אחר חליצה כלום: כילד. בשתי יבמות ליבם אחד: כריכות שני גיטין. כרבנן דיש מאמר אחר מאמר וייבומי לא דהיכי ליעביד אי לייבומי לתרוייהו הוה ליה שני בתים ואי לחדא הואיל והצרתה ביה אגידא הוה ליה בונה שני בתים: וחליצה. לאחת מהן ופטרת כרתה: מאמר לזו וגט לזו. פסל גט של אחרונה את הראשונה דקם ליה בלא יבנה וכריכה גט למאמרו וחליצה לזיקתו דחליצה לא מפקעא קידושין וגט לא מפקע זיקה: מאמר לזו ובעל את זו. אסור לקיימה דהואיל וקמייתא אגידא ביה הוה ליה שני בתים וכריכות שני גיטין זו גט למאמרו זו גט לביאתו וחליצה לאחת מהן ופטרת כרתה אבל בגט לחודיה לא נפקא בעלת ביאה הואיל דביאה פסולה היא: מאמר בזו וחלץ לזו. בעלת מאמר הראשונה כריכה גט למאמר דחליצה דאיך לא מפקעה למאמרו: כריכות הימנו חליצה. אחת ואסור בקרובות שניה דרבנן הוא דאמרי יש גט אחר גט: גט לזו ובעל את זו כריכה גט וחליצה. ואסור לקיימה דקמה עליה בלא יבנה משום גט דראשונה ובגט לחודיה לא נפקא משום דביאה פסולה היא: אין לאחר חליצה כלום. דאי הדך מקדש לה לכרתה לא תפסי בה קידושין כרבי עקיבא: חלץ וחלץ או חלץ ועשה מאמר ונתן גט ובעל וקתני סיפא אין לאחר חליצה כלום. והכי פירוש חלץ לזו וחלץ לזו מותר בקרובות שניה שאין אחר חליצה ראשונה שום זיקת יבמין וחליצה בתרייתא לאו כלום היא וכן חלץ לזו ומאמר לזו וכן נתן גט לזו אחר חליצה זו וכן בעל לזו אחר חליצה של זו אין מעשה האחרון כלום: או בעל. תחלה וחזר ובעל לשניה: או בעל ועשה מאמר. בשניה או נתן גט לשניה או חלץ לשניה אין אחר ביאה ראשונה כלום ומעשה אחרון לא חשיב ומותר בקרובות שניה: אין אחר חליצה כלום. ארישא קאי ואסיפא שייך למימר אין אחר ביאה כלום ובגמרא קמיבעיא לה: בין שני יבמין ליבמה אחת. בכל הדין האמור למעלה ביבם א' ובב' יבמות: חלץ ועשה מאמר ונתן גט ובעל כו'. איבם א' ואיבמה אחת קמהדר ואע"ג דתניא לעיל הדך תניא הכא משום סיפא דבעי לפלוגי בין ביאה לחליצה כדקתני חליצה בין בתחלה בין באמצע בין בסוף אין אחריה כלום והבעילה בזמן שהיא בתחלה כו' ולאשמועינן פלוגתא דרבי נחמיה ורבנן: בין בתחלה בין באמצע. בין מאמר לבט כגון גט לזו וחלץ לזו וחזר ועשה בה מאמר או בבעלת הגט לא מהני מאמר ולא בעיא גט למאמרו: בסוף. אחר מאמר וגט חלץ אין אחריה כלום וחליצה גמורה היא ואי הדך עביד מאמר לא בעיא גט דחליצה גירושין גמורים היא וקמה בלאו גמור עליה ואע"ג דחליצה פסולה הואי: הביאה באמצע. כגון גט לזו ובעל לזו וחזר ועשה מאמר בשלישית אסור בקרובותיה: ובסוף. גט לזו ומאמר לזו וחזר ובעל על האחת יש אחר ביאה זו זיקת יבמין וכי מפיק לה בעיא חליצה ולא סגי לה בגט: אין אחריה כלום. ונפקא

בגט ובכלל חליצה ואי הדך קדיש לאידך אחר ביאה לא מהני: גמ' אבל גט אחד ביצמה. או מאמר אחד ביצמה מהני גט ביצמה למיקם עליה בלא יבנה ושוב לא יבס ומאמר ביצמה מהני לה להאריכה גט למאמר אי בעי לאפוקה: מ"ט אמור רבנן גט ביצמה מהני. הא מדאורייתא חליצה הוא דמהני בה ומשום גט לא קרינא בה שלא בנה: משום דבעלמא מהני. בכל הנשים להתגרש ואי אמרת הכא לא מהני ואם רצה לכונסה אחר הגט יכנס: אמרי. אינשי גט להוליא וחליצה נמי להוליא מדגט לא מהני ליה כו': ומ"ט אמור רבנן מאמר ביצמה מהני. לאסור חזרתה עליו הא מן התורה קנין לא הוא ביצמה אלא בביאה: משום דמהני בעלמא. קידושי אשה קונים אותה ואתי למבעל אחר ביאה והוא ליה בונה שתי בתים לאיסורא דאורייתא: ומ"ט אמור רבנן. ביאה פסולה יש אחריה זיקת יבמין כדתנן לעיל מאמר בזו ובעל לזו כריכות שני גיטין וחליצה ולא אמרינן תיסגי לבעלת ביאה בגט בלא חליצה ותיפטר אף חזרתה בביאה מן החליצה: אי ביאה אחר הגט היא. כגון גט לזו ובעל לזו דאמרינן כריכה גט וחליצה ולא סגי בגט לחודיה כשאר יצמה שכונסה: גזירה ביאה אחר הגט משום ביאה אחר חליצה. דאי אמרת תיסגי לה בגט אחי למימר מדקניא ביאה אחר הגט בביאה גרידתא אלמא מעליותא היא ואתי למיבעל לכתחלה אחר חליצה: ואי ביאה אחר מאמר היא. כגון מאמר לזו ובעל לזו להכי תנן כריכות שנים גט וחליצה דאי אמרת בגט סגי לה אמרי ביאה של ז' אחר קנין של ז' מעליותא היא ואתי למעבד ביאה אחר ביאה וקא פגע באיסור אשת אח: חליצה פסולה. שאחר גט או אחר מאמר: אין אחריה כלום. דאי הדך עבד מאמר או גט לשלישית לא מהני: משום חליצה אחר חליצה. דלא ליתי למיחלץ לשתי יבמות ז' אחר ז' או שני יבמין ליצמה אחת זה אחר זה: כל כי הני תחלוץ ותיזיל. כלומר מאי איכפת לן כל ימיה תחלוץ: משום חליצה אחר ביאה. דלא ליתי למימר יצמה כונסה יולדת בחליצה בלא גט לא אחי למימר הכי דאטו חליצה אחר מאמר מי לא בעיא גט למאמר והא דאמרינן אין אחריה כלום בדבר העשוי אחריה קאמר דאי הדך עבד גט או מאמר או חליצה בחזרתה לא מיתסר בקרובותיה: (ה"ט)

תוספות עשה מאמר בזו ומאמר בזו צריכות ב' גיטין וחליצה. הכא שייך להקשות דיתן גט לאחת מהן למאמר ותשתרי אידך ולעיל פי' (דף לב. ד"ה גט): צריכות ב' גיטין וחליצה. למ"ד חליצה פסולה צריכה לחזור הכא בעו ב' חליצות וקאי נמי צריכות אחליצה ובסמוך דקתני עשה מאמר ונתן גט צריכה גט וחליצה הא דלא קתני וצריכות חליצה לשון רבים אידי דקתני צריכה גט לשון יחיד נקט נמי גבי חליצה לשון יחיד: מדגט לא מהני חליצה נמי לא מהניא. באשה דעלמא ליכא למיחש שמא יאמרו מדחליצה לא מהני גט נמי לא מהני דבאשה לא שייך חליצה וקריאה ואין לומר דתיבעי יבמה גט וחליצה משום דלא יאמרו מדחליצה לחודה מהניא גט נמי מהני דבהא לא יטעו שיפטר בה בלא חליצה דבהדיא הצריך הכתוב חליצה אבל הכא חיישינן שיאמרו מה שהצריך הכתוב חליצה היינו מלבד הגט שהוא בכל הנשים ויאמרו מדגט לחודיה לא מהני חליצה נמי לא מהניא ואתי למיבעל אחר חליצה: ואתי למיבעל אחר ביאה. אבל השתא דמהני לא חיישינן שמא יאמרו כי היכי דמהני ביאה אחר גט ומאמר מהני נמי אחר ביאה וחליצה ואתי למיבעל אחר ביאה כמו אחר מאמר דאחר מאמר נמי אסור למיבעל: (תוספות)

הש"א עשה מאמר בזו ומאמר בזו צריכות שני גיטין וחליצה. כלומר חליצה אחת דחליצה פסולה אינה צריכה לחזור על כל האחיין וכדתיא בהדיא בצרייתא (להלן נא, א) וחכמים אומרים נותן גט לשניהם וחליצה לאחת מהן. והא דלא מותיב מינה לרב (להלן נא, ב) כדמוחיב לה מצרייתא. משום דבצרייתא קתני בהדיא חליצה לאחת מהן, אבל מתניתין הא אפשר ליה לדחוייה דחליצה לכל אחת מהן קאמר ואשני גיטין סמיד, כלומר צריכות הימנו שני גיטין וחליצה, וכיון דתירץ רב בצרייתא דרבנן סברי אין זיקה תו ליכא לאותובי ממתינתא, דאמר כך דרבנן דמתניתין נמי סבירא ליה אין זיקה, דרבנן דמתניתין היינו רבנן דבצרייתא וצרייתא פירושא דמתניתין הוא. והא דקתני צריכות הימנו שני גיטין אי אפשר לפרש שאינו ראוי ליבם אחת מהן אלא שתיהן אסורות עליו ומוציאין בגט, דהא קיימא לן כלישנא בתרא דרבא (לעיל לב, א) דאמר נתן גט למאמרו הותרה אף היא. ואפילו לדברי רש"י והרמב"ם ז"ל (הלכות יבום פ"ה ה"ד ועיי"ש

פ"ו הכ"ט) שפירשו דוקא לאחיזי אבל לו אסורה, מכל מקום נראה שיהא מותרת אפילו לעלמו, אם כן יתן גט
לאחת מהן ותהיבם השניה. ואפילו תמלא לומר דלעלמו בין היא בין נראה אסורה, מכל מקום תיקשי לן סיפא דמתניתין
דקתני וכן אתה אומר בשני יבמין ויבמה אחת לומר שצריכה גט משניהן ואמאי יתן גט האחד למאמרו ויכנסו שני.
אלא ודאי הכי פירושו אם בא להוליאון כריכוך שני גיטין וחליצה, וכן נותן גט לשתייהן דקתני בכרייתא אם ראה קאמר,
ואם ראה לכנסו כונס אחת מהם. ואי קשיא לך הא דאקשינן בגמרא (להלן נא, ב) גבי כרייתא מכדי קסבר רבן גמליאל
אין מאמר אחר מאמר ראשונה יבומי נמי תהיבם, ולא אמרינן רבן גמליאל אם בא להוליאון קאמר. תירץ הרמב"ן נר"י
(בד"ה עשה מאמר) דלרבן גמליאל דוקא הוא דאקשינן הכי משום דאיהו מהדר בחר בטולי מאמר שני, ואם כן הוה
ליה לאשמועינן רבותא דראשונה יבומי נמי תהיבם בלא גט למאמרו כלל. אבל מדברי רש"י ז"ל שכתב בפ' המשנה
נראה דליבומי אי אפשר לו (עיין רמב"ן לעיל ובסוד"ה נתן גט לדעת רש"י ובתוס' הרא"ש כאן). בין יבם אחד ושהי
יבמות בין שני יבמין ויבמה אחת. פירש רש"י ז"ל דהכי קתני הדין האמור למעלה בין יבם אחד ושהי יבמות בין שני
יבמין ויבמה אחת. הלך ועשה מאמר כו'. איבם אחד ויבמה אחת קא מהדר, ואף על גב דתניא לעיל הדר תניא הכא
משום סיפא דבעי לאיפלוגי בין ביאה לחליצה. והקשה עליו הרמב"ן נר"י דהא סיפא דקתני בין בתחילה בין באמצע
וכו' ופלוגתא דר' נחמיה, כולה בין ביבם אחד ויבמה אחת בין בשני יבמין או שהי יבמות היא. ופירש הוא נר"י דהלך
ועשה מאמר כו' הדר לכלהו בין ביבם אחד ויבמה אחת בין לשתי יבמות ושני יבמין. וקשיא לי דהא ודאי בגמרא
משמע דהך סיפא דמתניתין איבם אחד ויבמה אחת קאי כדברי רש"י, מדאקשינן (להלן נג, ב) בשלמא הלך ועשה
מאמר אטריד אלל חלץ ונתן גט למה ליה, ואי ביבמה אחת ושני יבמות אטריד לאשמועינן שאין שני נאסר בקרובותיה.
ואי נמי ביבם אחד ושהי יבמין אטריד לאשמועינן דאינו נאסר בקרובות שניה. ואף על גב דמתניתין כללל הוא אף
ליבם אחד ויבמה אחת, מכל מקום אף על גב דלא אטריד ליבם אחד ויבמה אחת, אטריד משום שארה. אלל דקשיא
לי ומאי דוחקא דגמרא דאוקמה ביבם אחד ויבמה אחת וקא קשיא ליה חלץ ונתן גט למה לי, לוקמה אכלהו כפשיטה
דמתניתין ולא תקשי ליה. ושמא נאמר דכולה סדרא ליבם אחד וליבמה אחת, וליבם אחד ושהי יבמות ויבמה אחת ושני
יבמין הא תנא ליה לעיל ותו לא אטריד למיתני להו זמנא אחרינא, וכל עיקרא דהך סיפא משום פלוגתא דר' נחמיה
בלחוד היא, ולא הוה ליה לתנא להדורי אכלהו אלל אסדרא קמא דמתניתין דהיינו יבם אחד ויבמה אחת ולאשמועינן
עלה פלוגתא דר' נחמיה ורבנן, משום הכי משמע ליה לגמרא דארישא בלחוד קא מהדר כנ"ל. גמרא: גזירה ביאה
אחר הגט אטו ביאה אחר חליצה. ואף על פי שכבר אסרו ביאה אחר הגט אטריכו עוד לפסול ביאה שלאחר הגט
משום דאי לא הא לא קיימא הא. כל הכי תחלוץ ותיזיל. פירש רש"י (בד"ה כל) בניחותא כלומר מאי איכפת לן כל
ימיה תחלוץ. ואינו מחזור בעיני הדא שאין הלשון הולמו, דהכי הוה ליה למימר תחלוץ ומה בכך. אי נמי תחלוץ ותיזיל
דלשון כל הכי לשון תימיה משמע. ועוד אמאי לא איכפת לן אם אתה אומר חוללת מהיבמת. ולי נראה דתמיהא קאמר
כלומר וכי כל כך תחלוץ ותיזיל, ומה תועלת יש לו בדבר זה, דבשלמה לביאה אחר חליצה איכא למגזר דלמא לבתר
דחלץ לה לזו שלא מנאה חן בעיניו חוזר ומיבם לזו, ואפילו ביבמה אחת איכא למיחש שמא ימלך בו ליבם אחר שחלץ.
ואי נמי לביאה אחר ביאה דלמא תמלא חן בעיניו השניה אחר שיבם את הראשונה ויגרש זו ויקח השניה, וכל שכן בשני
יבמין ושהי יבמות, אבל חליצה אחר חליצה מאי הנאה אית ליה ולמה לי דחלוץ והדר חלוץ כנ"ל. (משב"א)

קמא דחי בתרא מאי קעביד אי קמא לא דחי בתרא נמי לא דחי מאמר אי קני אי לא קני אי קמא קני בתרא מאי קעביד ואי קמא לא קני בתרא נמי לא קני איתיביה אביי ומודה ר"ג שיש גט אחר מאמר ומאמר אחר הגט וגט אחר ביאה ומאמר אחר ביאה וגט ואי מספקא ליה לר"ג תהוי כביאה דלכתחלה ותקני דהא תנן הבעילה בזמן שהיא בתחלה אין אחריה כלום אלא אמר אביי לעולם פשיטא ליה לר"ג בגט דדחי ומאמר דקני מיהו אמור רבנן הא יבמה בחד צד מהני בה גט ובחד צד מהני בה מאמר גט אחר גט לא דחי דהא דחה ליה קמא ומאמר אחר מאמר לא קני דהא קני ליה קמא גט אחר מאמר ומאמר אחר הגט האי מילתא קא דחי והאי מילתא קא קני ורבנן כל חד וחד תקינו ליה רבנן גט ומאמר ביבמה והאי ביאה פסולה עדיפא ממאמר וגריעא ממאמר עדיפא ממאמר דאילו מאמר אחר מאמר לא מהני ואילו ביאה אחר מאמר מהני וגריעא ממאמר דאילו מאמר אחר הגט קני לכוליה שיורא דגט ואילו ביאה אחר הגט לא קניא ליה לכוליה שיורא דגט ת"ר כיצד אר"ג אין גט אחר גט שתי יבמות שנפלו לפני יבם אחד ונתן גט לזו וגט לזו ר"ג אומר חולץ לראשונה ואסור בקרובותיה ומותר בקרובות שניה וחכמים אומרים נתן גט לזו וגט לזו אסור בקרובות שתיהן וחליצה לאחת מהן וכן אתה אומר בשני יבמים ויבמה אחת כיצד אמר ר"ג אין מאמר אחר מאמר שתי יבמות שנפלו לפני יבם אחד ועשה מאמר בזו ומאמר בזו רבן גמליאל אומר נותן גט לראשונה וחולץ לה ואסור בקרובותיה ומותר בקרובות שניה וחכמים אומרים נותן גט לשתייהן ואסור בקרובות שתיהן וחליצה לאחת מהן וכן אתה אומר בשני יבמים ויבמה אחת אמר מר נותן גט לזו וגט לזו ר"ג אומר חולץ לראשונה ואסור בקרובותיה ומותר בקרובות שניה לימא תיהוי תיובתא דאמר דאמר שמואל חלץ לבעלת הגט לא נפטרה צרה אמר לך שמואל כי אמרי אנא אליבא דמאן דאמר יש זיקה ור"ג סבר אין זיקה ומדר"ג סבר אין זיקה

רס"ז מאי טעמא דר"ג. דאמר אין גט אחר גט בשהי יבמות או בשני יבמין דלכא מיתסר בתרא בקרובותיה: שיך גט אחר מאמר. מאמר לזו וגט לזו פסל את הראשונה ואסור בקרובות שתיהן: ומאמר אחר גט. גט לזו ומאמר לזו בעלת מאמר כריכה גט: וגט אחר ביאה ומאמר. אחר ביאה שאחר מאמר כגון מאמר לזו ובעל לזו וגט לשלישית מהני גט ואסור בקרובותיה: (דביאה פסולה היא בשניה דמאחר שעשה מאמר בראשונה פסולות בשניה): ומאמר אחר ביאה וגט. גט לזו ובעל לזו ומאמר לשלישית קונה מאמר וכריכה גט ואסור בקרובותיה: ואי אמרת מספקא ליה. בדחיית הגט וקניית מאמר: תיהוי. הך ביאה אמרנית כביאה בתחלה ותיקני ולא תהני מעשה שלישית בין בגט אחר ביאה ומאמר בין במאמר אחר ביאה וגט ממה נפשך גט אחר ביאה ומאמר לא ליהני דאי מאמר קמא קני לגמרי תו לא מהני ביאה וגט אבתייה ואי מאמר לא קני מידי נמצאת ביאה של אחריו ביאה בתחלה וכשרה ותו לא מהני גט בשלישית דהא תנן הבעילה בזמן שהיא בתחלה אין אחריה כלום וכן במאמר אחר ביאה וגט דאי גט קמא דחי תו לא מהני ביאה ומאמר אבתייה ואי גט לא דחי מידי נמצא ביאה שלאחריהן בתחלה וכשרה היא וקונה ומאמר דבתייה לאו כלום היא: אלא. פשיטא ליה דגט דחי קצת ומאמר קני קצת הלכך ביאה של אחריהן אינה תחלה ומיהו מ"ט יש מאמר אחר גט וגט אחר מאמר ואין מאמר אחר מאמר ולא גט אחר גט דאמור רבנן בחד כל מהני בה גט לדחות חליה וחד כל מהני בה מאמר לקנות חליה: גט אחר גט לא דחי דהא דחה ליה קמא. כל כח גט הלכך לאו כלום הוא ומותר בקרובותיה וכן מאמר אחר מאמר דהא קנה קמא כל כח מאמר: האי מילתא כו'. גט אחר מאמר מאי דשייר מאמר מן קמא דחי גט בבתייה וכן בשני יבמין מאי דשייר מאמר דקמא דחי גט דבתייה: מאמר אחר הגט. מאי דשייר גט דקמא מן הזיקה דלא דחייה קני מאמר דבתייה: ורבנן. דפליגי עליה דר"ג דאמרי יש גט אחר גט אמרי לך: כל חד וחד. מן היבמין תיקנו ליה רבנן גט ומאמר בכל היבמות הלכך ליכא למימר קמא דחה כל כח הגט דקמא כל כח הגט ידידה דאית ליה בהך יבמה הוא דחה אבל כח גט דאחיה בהך יבמה וכה גיטא ידידה בצרתה לא דחה וכן לענין מאמר. והאי ביאה פסולה כו'. כלומר להכי אמר ר"ג יש גט אחר ביאה שאחר מאמר ויש מאמר אחר ביאה וגט דהא

ביאה אמלעית שהיא פסולה עדיפא ממאמר וגריעא ממאמר: עדיפא ממאמר כו'. דאילו ביאה אחר מאמר מהניא כדקתני גט אחר ביאה ומאמר אלמא יא ביאה אחר מאמר: וגריעא ממאמר דאילו מאמר אחר הגט קני ליה לכוליה שיעורא דגט. כל מה ששייר גט למאמר ואין מאמר אחר מועיל כלום אחריו אם חזר ועשה מאמר בשלישית כדקאמר רבן גמליאל אין מאמר אחר מאמר ולא שנא אי הוה מאמר ראשון אחר גט אי לא אין מאמר אחריו ולא פלוג בין שהיה מאמר ראשון בתחלה בין שהיה אחר הגט מדלח קתני מודה רבן גמליאל שיש מאמר אחר מאמר וגט: ואילו ביאה אחר הגט לא קניא ליה לכוליה שיעורא דגט. כל מה ששייר גט לביאה דיך מאמר אחר ביאה וגט כדתנן הבעילה בזמן שהיא בתחלה אין אחריה כלום אבל באמלע יא אחריה כלום וכדאמר טעמא לעיל מ"ט אמור רבנן ביאה פסולה יא אחריה כלום כו': ה"ג ונתן גט לזו וגט לזו ר"ג כו': חולץ לראשונה. וכ"ש דאי חלץ לשניה הוי חליצה מעלייתא לאיפטורי קמייחא דכיון דגט דשניה אין גט חליצה דידה מעלייתא היא אלא ענה טובה אשמועינן שלא יאסור עצמו בקרובות שניה שאם יחלוץ לה נמצא זו גרושה וזו חלוטתו ואסור בקרובות שתיהן: וכן אתה אומר בשני יבמין ויבמה אחת. נתן זה גט וזה גט ר"ג אומר חולץ לה הראשון והשני מותר בקרובותיה ולדברי חכמים שניהם אסורין בקרובות: מאמר בזו ומאמר בזו ר"ג אומר נתן גט לראשונה כו'. לקמן פריך כיון דאין מאמר אחר מאמר ייבומי נמי תתייבם קמייחא דהא לא איפסלה עליה: לימא תיהוי תיובתא דשמואל דאמר שמואל חלץ לבעלת הגט. נפלו לפניו שתי יבמות ונתן גט לאחת מהן ואח"כ חלץ לה לא נפטרה כרתה משום דקלישא זיקתה ולא אלימא חליצה לאפקועי זיקה אלימתא לכרתה והא הכא כיון דאמר ר"ג אין גט אחר גט נמצאת זיקה שניה שלימה וקתני חולץ לראשונה וקשה לשמואל ומדרבנן ליכא לאותובי לשמואל אע"ג דאמר רבנן וחליצה לאחת מהן אלמא חליצה בעלת גט פוטרת כרתה לא קשה לשמואל דהכא היינו טעמא דתרוייהו זיקתא קלישא דהא אמרי רבנן יש גט אחר גט: יש זיקה. אלימא זיקתה ולא פקעה זיקה שלימה אלא בחליצה מעלייתא: ר"ג סבר אין זיקה. כדאמר בפרק ב"ש (לקמן דף קט.) אם מיאנה מיאנה כו' הלכך כיון דלאו אלימא זיקה פקעה בחליצה כל דהו: (הש"י)

תוספות דמספקא ליה גט אי דחי אי לא דחי. לא מצי למימר דפשיטא ליה דגט ודאי דחי ומאמר ודאי קונה דא"כ אמאי מהני מאמר אחר הגט וגט אחר מאמר ואע"ג דאכתי לא ידע ברייתא דבסמוך דמודה ר"ג דיש גט אחר מאמר כו' מתניתין משתמע ליה דיש גט אחר מאמר לר"ג דדוקא נקט גט אחר גט ומאמר אחר מאמר דלא מהני אבל מאמר אחר הגט או איפכא מהני: עדיפא ממאמר דאילו מאמר כו'. דמאמר האחרון אין יכול לתפוס במקום שתפס הראשון וביאה פסולה תופסת אחר מאמר אותו צד עצמו שתפס המאמר דסברא הוא שאין תופס אלא אותו צד שתופס המאמר דתרוייהו לקנות והיינו משום דעדיף ממאמר לפי שהיא דאורייתא וגריעא ממאמר דאילו מאמר אחר הגט קני לכוליה שיעורא דגט שהרי אין מאמר מועיל אחריו אבל ביאה לא קני לכוליה שיעורא דגט שהרי מאמר מועיל אחריה ואם היתה קונה כל השיעור לא היה מאמר מועיל אחריה לתפוש מה שתפשה הביאה דביאה עדיפא ואלימא לפי שהיא דאורייתא כדפרישית ואתי לפרושי טעמא דלא תקשה הא דביאה עדיפא ממאמר אע"ג דגריעא נמי ממאמר ובקונטרס פירש דאילו ביאה אחר גט לא קניא לכוליה שיעורא דגט דיש ביאה אחר ביאה פסולה ותימה דלא אשכחן בהדיא להאי מילתא שתהא לר"ג ביאה אחר ביאה פסולה מיהו יש לדקדק דיש ביאה אחר ביאה פסולה לר"ג דאי אין ביאה אחר ביאה פסולה משום שכל קנין הראוי לביאה עשתה ביאה הראשונה ואין האחרונה יכולה לתפוש אחריה אע"ג דראשונה לא קניא כוליה שיעורא דגט א"כ מנא ליה שמאמר קונה כוליה שיעורא דגט שמה גט ומאמר משייר אלא שאין במאמר אחר כח לחול אחריו במה ששייר כמו שאין ביאה אחר ביאה פסולה אף על פי ששייר לקונה מאמר אחריה: (תוספות)

הש"א אומר רבא מאי טעמיה דר"ג. מסתברא דהא ללא בעי טעמא לרבנן, משום דפשיטא הוא להדין נתן דכיון דלא הופקעה זיקת הבית לגמרי במאמר או בגט ועדיין זיקתו קיימת, דינא הוא דכי היכי דמאמר קל זה קני הכי נמי קני מאמר קל שני, וכי היכי דגט קל זה דחי גטו קל שני נמי לידחי, ויאסרנו בקרובות דהא זיקתו קיימת, והלכך טעמייהו

דרכנו פשיטא ליה. ובכלהו שמעתין לא שקלינן לפרושי אלא טעמיה דרבן גמליאל אי קמא קני בהרא נמי ליקני כדאמרן, ואבוי דאמר ורבנן כל חד וחד תקינו ליה גט ומאמר, לא הוי כריד, אלא אידי דפריש טעמיה דרבן גמליאל דאכטריד ליה, פריש נמי טעמייהו דרבנן אף על גב דלא אכטריד ליה. ומיהו בספרים מדוקדקים ליחא כלל. ואי סלקא דעתך מספקא ליה תהוי ביאה כבתחלה ותקני דתנן הבעילה בזמן שהיא בתחלה אין אחריה כלום. פירש רש"י ז"ל (בד"ה ניהוי) בין בגט אחר ביאה ומאמר בין במאמר אחר ביאה וגט תהוי הבעילה כבתחלה ממ"נ, גט אחר ביאה ומאמר לא להני, דאי מאמר קמא קני לגמרי תו לא מהני ביאה וגט אבתרה, ואם מאמר לא קני מידי נמצאת ביאה שלאחרי ביאה בתחלה וכשרה. וכן במאמר אחר ביאה וגט אי גט קמא דחי תו לא להני ביאה ומאמר אבתרה, ואי גט לא דחי מידי נמצאת ביאה שלאחרי תחלה וכשרה. וקשיא ליה דלא הוי ליה למימר תהוי ביאה בתחלה, דלמא מאמר קמא קני ואי גט קמא דחי ולא הוה ליה למימר אלא ואי אמרת מספקא ליה לא להני אחר ביאה כלום ממה נפשך. ותו היכי מלינן למימר דאי מאמר קני לא תהני ביאה שלאחרי, דהא כי אמרינן נמי דמאמר קני לאו קני ממש שלא תהא ביאה אחרי קאמרינן, דמאמר דרבנן וביאה דאורייתא, ולא אתי מאמר דרבנן ומפקיע ביאה דאורייתא וכדאמרינן נמי לאבוי הא ביאה פסולה עדיפא ממאמר, דאלו מאמר אחר מאמר לא מהני ביאה אחר מאמר מהני, כלומר משום דמאמר דרבנן וביאה דאורייתא. ואפילו תמצא לומר דמאמר דאורייתא מכל מקום המאמר אינו גומר כביאה לכלי עלמא, אם כן על כרחין יש ביאה אחר מאמר. ונראין דברי רבינו חננאל ז"ל שפירש ואי אמרת מספקא ליה מאמר אי קני או לא קני תבא הביאה ודאי ותדחה למאמר כרתה דהא ספק ותהוי ביאה זו תחלה ותקנה קניה גמורה ולא יועיל גט אחר זאת הביאה. אחר כך מלאתה בירושלמי (בפרקין ה"א) מפורש כדברי רש"י ז"ל דגרסינן התם רבן גמליאל כר' שמעון המאמר או קונה או לא קונה כו' נשמיענה מן הדא רבן גמליאל מודה לחכמים שהיא גט אחר מאמר ומאמר אחר גט כו' אין הימר המאמר או קונה או לא קונה מאי נפשך קני מאמר אין אחרי כלום לא קנה המאמר ותקנה הביאה ולא יהא אחריה כלום דהא אמרה שהאומר קונה ומשייר. מאמר אחר גט היאך עבידא היו שלש יבמות נתן גט לזו ובעל לזו ועשה מאמר בשלישית הדא אמרת שהגט פוטר ומשייר ואין הימר הגט פוטר או לא פוטר מה נפשך פטר הגט אין אחרי כלום לא פטר הגט הפטור הביאה ולא יהיה אחריה כלום דהא אמרה שהגט פוטר ומשייר ע"כ בירושלמי. וזה מפורש כדברי רש"י ז"ל (ועיין ריטב"א ומאירי). לימא תהוי תיובתא דשמואל דאמר חלץ לבעלת הגט לא נפטרה כרתה. והוא הדין דהוה מלי לאקשווי נמי לסיפא דמימריה דשמואל דאמר חלץ לבעלת המאמר לא נפטרה כרתה, דהא ר"ג עשה מאמר בזו ומאמר בזו חולץ לראשונה קאמר, אלא אמר חדא והוא הדין לאידך. וכתב רש"י ז"ל (בד"ה לימא) דמדרבנן ליבא לאותובי לשמואל דאף על גב דאמרי רבנן וחליצה לאחת מהן אלמא חליצה בעלת הגט פוטרת כרתה לא קשיא לשמואל, דהכא היינו טעמא דתרווייהו זיקתן קלישא דהא אמרי רבנן יש גט אחר גט, ע"כ לומר דכי קאמר שמואל דחליצה מעולה בעינן, היינו דדאיכא מעולה וגרועה לא פטרה גרועה את המעולה, אבל כל היבא דכי הדדי ניהו בפסול, חדא מנייהו פטרה חברתה. וכן הלכתא דקיימא לן כרבנן דאמרי חליצה לאחת מהן, ותנן נמי במתניתין מאמר בזו ומאמר בזו כריכות הימנו שני גטין וחליצה ולא קתני שתי חליצות כדקתני שני גטין. והא דקתני גט לזו וגט לזו כריכות הימנו חליצה, הא אוקימנא בגמרא (להלן נג, א) דבחדא חליצה סגיא וכריכות דעלמא קהני. וכבר הארכתי בריש פרק ארבעה אחין בס"ד. ופרקינן כי אמר שמואל אליבא דמאן דאמר יש זיקה. וכתירוכל דרב אשי שם בריש פרק ארבעה אחין (כו, א) וכבר כתבתי שם דמאן דמוקי לה התם לשמואל כמאן דאמר אין זיקה, קא מתרץ לה להא דפליגי רבנן עליה דרבן גמליאל אף בזו, כלומר בשיש גרועה וחשובה שאין הגרועה פוטרת החשובה ושמואל דאמר כרבנן. והא דקתני חולץ לאחת מהן משום דתרווייהו חליצות פסולות ניהו לרבנן ושם הארכתי

רבנן סברי יש זיקה וקתני סיפא וכן אתה אומר בשני יבמין ויבמה אחת לימא תיהוי תיובתא דרבה בר רב הונא אמר רב דאמר רבה בר רב הונא אמר רב חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין אמר לך רבה בר רב הונא בין לר"ג בין לרבנן סברי אין זיקה והכא בגט אחר גט ומאמר אחר מאמר קמיפלגי אמר מר עשה מאמר בזו ומאמר בזו רבן גמליאל אומר נותן גט לראשונה וחולץ לה ואסור בקרובותיה ומותר בקרובות שניה מכדי קסבר רבן גמליאל אין מאמר אחר מאמר ראשונה נמי תתייבם גזירה דלמא אתי לייבומי לשניה אמר רבי יוחנן רבן גמליאל וב"ש ור"ש ובן עזאי ורבי נחמיה כולהו סבירא להו מאמר קונה קנין גמור רבן גמליאל הא דאמרן ב"ש דתנן שלשה אחין שנים מהם נשואין לשתי אחיות ואחד מופנה מת אחד מבעלי אחיות ועשה בה מופנה מאמר ואח"כ מת אחיו השני ב"ש אומרים אשתו עמו והלזו תצא משום אשות אשה ר"ש דתניא אמר להו ר"ש לחכמים אם ביאת ראשון ביאה ביאת שני אינה ביאה אם ביאת ראשון אינה ביאה ביאת שני נמי אינה ביאה והא ביאת בן תשע דכמאמר שויוה רבנן וקאמר ר' שמעון אינה ביאה בן עזאי דתניא בן עזאי אומר יש מאמר אחר מאמר בשני יבמין ויבמה אחת ואין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד ר' נחמיה דתנן ר' נחמיה אומר אחת בעילה ואחת חליצה בין בתחלה בין באמצע בין בסוף אין אחריה כלום והא ביאה פסולה דכמאמר שויוה רבנן וקתני אין אחריה כלום: כיצד עשה מאמר כו':

ר"ש רבנן סברי יש זיקה. לזקשויי אתי כלומר קס"ד דכי היכי דפליגי רבנן לרבן גמליאל בגט אחר גט הכי פליגי בזיקה ולע"ג דממילתייהו לא שמעינן ליה: וקתני סיפא וכן אתה אומר בשני יבמין. דאם נתנו שניהם גט חולץ לה אחד מהם ואפילו לרבנן דאמרי יש זיקה סגי לה בהך חליצה רעועה דחד מינייהו: לימא תיהוי תיובתא כו'. דהא נמי חליצה פסולה היא שאחר הגט באה: הכי גרסינן בין לרבן גמליאל בין לרבנן אין זיקה והכא כו'. ואנא דאמרי חליצה דמאן דאמר יש זיקה: קנין גמור. לא גמור ממאן חלץ קנין חשוב: הא דאמרן. אין מאמר אחר מאמר חליצה דמאן דאמר יש זיקה: קנין גמור. לא גמור ממאן חלץ קנין חשוב: נפלה אחותה לא רמיא קמיה דאחות אשה היא ולא מיתסרא קמייתא עליה משום אחות זקוקה: והלזו תלא. אף מן החליצה: הלזו. כמו הארץ הלזו הנשמה (יחזקאל לו): אמר להם ר"ש כו'. לקמן בפרק האשה רבה בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו וחזר ובא אחיו בן תשע שנים ויום אחד עליה פסולה על ידו דביאת בן תשע שנים כמאמר שויוה רבנן והוה ליה מאמר אחר מאמר ומקודשת אף לשני ופסלה אף על ראשון כרבנן דאמרי יש מאמר אחר מאמר ר"ש אומר לא פסלה: אמר להם ר' שמעון אם ביאת ראשון ביאה. קניה לגמרי: ביאת שני אינה ביאה. דהביאה בזמן שהיא בתחלה אין אחריה כלום ואינה מקודשת לשני ולא פסלה על הראשון ואי משום דזינתה דקי"ל ביאתו ביאה דתנן (נדה דף מה.) בא על אחת מכל העריות שבתורה מחות על ידו אפילו הכי לא מיתסרא על בעלה דקיימא לן (כתובות דף ט.) אין האשה נאסרת על בעלה חלץ על עיסקי קינוי וסתירה: כמאמר שויוה רבנן. דהכי תניא בפרק האשה עשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול וקאמר רבי שמעון ביאת שני אינה ביאה חלץ מאמר ראשון חשוב לקנות כל כה מאמר: ה"ג יש מאמר אחר מאמר בשני יבמין ויבמה אחת. לכל חד וחד תקינו ליה רבנן מאמר בה: ואין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד. לכל כה שתקנו חכמים במאמר קנה במאמר ראשון לשון מורי ל"א ה"ג אין מאמר אחר מאמר בשני יבמין ויבמה אחת דדומיא דקידושין בעלמא תקינו רבנן למאמר ואין קידושין אחר קידושין באשה אחת ויש מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד דהא תרוייהו קמיה רמיין וכל חדא אית לה כה יבמין ללא כה ביאה יהבי רבנן למאמר למיקני לגמרי ולא פקע זיקה דחברתה דביאה הוא דפטרה ולשון

ראשון עיקר לזקמן מוכחא מילתא בפירקין: והא ביהא פסולה כמאמר שויה רבנן. ללא נפקא מיניה בגמ' דקא בעינא נמי חליצה לזיקתו: (ה"ט)

תוספות כולו סבירא להו. אין התנאים כולן שוין דלבית שמאי קונה מדאורייתא כדמשמע בפ' ד' אחין (לעיל דף כט. ושם) ולכולהו תנאי לא קני אלא מדרבנן ולר"ג לא קני אלא בהא דלא מהני מאמר בתריה וכן עזאי מפליג בין שני יבמין ויבמה אחת ובין יבם אחד ושתי יבמות ולר"ש מספקא ליה אי קני אי לא קני וכה"ג איכא בפ"ק דסוטה (דף ז: ושם) אי ביאת ראשון ביאה כו'. משנה היא לקמן בהאשה רבה (דף צו:): וקאמר תנא קמא דשני פוסל על ידו לראשון ואם תאמר לרבי שמעון נמי תיאסר לראשון משום דזינתה תחתיו ובקונטרס פירש דאין נאסרת על בעלה אלא על ידי קינוי וסתירה ואר"י שהוא טעות סופר ולא פירשו רש"י מעולם דבעד אחד ודאי אינה נאסרת אלא בקינוי וסתירה אבל בעדי טומאה נאסרת בלא קינוי ואין לומר משום דהני נשואין דרבנן נינהו לא חשו לאוסרה דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון ועוד דתיסתר משום דרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ואר"י דמיירי בבא עליה בשוגג שאינה נאסרת אי נמי בקטנה דפיתוי קטנה אונס הוא אי נמי בבא עליה בעל כרחא ונאמר אע"ג דביאת בן תשע כמאמר ומאמר בעל כרחא לא מהני כדאמר בפ"ב (לעיל יט:): עשו חכמים ביאת בן תשע בעל כרחא כמאמר מדעת דלא שני לן בבאה דיבמה בין מדעת לבע"כ: בן עזאי אומר כו'. בקונט' נראה לו עיקר דגרסינן אין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד משום דלקמן (דף נג.) אמתני' בעשה מאמר בזו ומאמר בזו כו' קאמר מתני' דלא כבן עזאי ור"י אומר דשפיר גריס איפכא ולקמן סמיך אסיפא דקתני בין שני יבמין ויבמה אחת ולהכי נקטיה אמתניתין דעשה מאמר בזו ומאמר בזו לפרושי דעלה קאי מתניתין דלא כבן עזאי וכה"ג איכא לקמן דקתני גט לזו וגט לזו צריכות הימנו חליצה ומסיק לימא מסייע ליה לרבה בר רב הונא דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין ומה היא ליכא סייעתא שיש לחלק בין מיפטר נפשה למיפטר צרה כדאמר בריש פ' ד' אחין (לעיל דף כז.). אלא אסיפא סמיך דקתני בין שני יבמין ויבמה אחת ויש ספרים שכתוב בהם כיצד עשה מאמר ביבמתו כו' עד בין שני יבמין ליבמה אחת ועלה מסיק מתניתין דלא כבן עזאי: ביאה פסולה כמאמר שויה רבנן וקתני דאין אחריה כלום. פי' וה"ה אחר מאמר תימה דבסוף פירקין מפרש טעמא דרבי נחמיה דליכא למיגזר ביאה שאחר הגט ומאמר אטו ביאה שאחר חליצה וביאה כיון דחליצה וביאה מדאורייתא מידע ידיע ואם כן מנלן דלא יהא כלום אחר מאמר ואומר ה"ר יצחק ב"ר ברוך דע"כ לרבי נחמיה גט ומאמר דאורייתא דילפינן מק"ו משאר נשים ולית ליה הני מיעוטי דבפ"ק דקידושין (דף יד.). דאי אפשר לומר שיהא מדרבנן לרבי נחמיה דכיון דאית ליה דביאה וחליצה דאורייתא מידע ידיע דאם כן לא שייך למיגזר הני גזירות דאמר לעיל גט להוציא וחליצה להוציא וביאה לקנות ומאמר לקנות ותימה גדולה הוא לומר כן ולא מישתמיט שום תנא ולימא דגט פוטר ביבמה ועוד דא"כ הוה ליה למימר נמי דאין אחר הגט כלום ועוד דלישנא דהש"ס לא משמע שבא לדקדק מכח זה ונראה לר"י דה"פ והא ביאה כמאמר שויה רבנן שיהא אחריה כלום משום גזירות דלעיל וחל אחריה מאמר (ומשום הכי תקינו נמי) רבנן שיהא מאמר אחר מאמר אע"ג דמסברא הוה לן למימר כו"ג דאין מאמר אחר מאמר לפי שקנה המאמר הראשון כל מה שיש למאמר לקנות אלא טעמא דרבנן דאי אמרינן דאין מאמר אחר מאמר אתי למימר נמי דאין מאמר אחר ביאה פסולה דלא גרעא ביאה ממאמר לכך תיקנו שיהא מאמר אחר מאמר וגט אחר גט דגט ומאמר ענין אחד דשניהן דרבנן ואי אמרת דאין גט אחר גט אתי למימר נמי דאין מאמר אחר מאמר ולא מאמר אחר ביאה פסולה אם כן לרבי נחמיה אין מאמר אחר מאמר דלדידיה ליכא למגזר מידי דהא לית ליה נמי מאמר אחר ביאה פסולה דקתני (ביאה פסולה) אין אחריה כלום ואם תאמר אמאי תקינו רבנן לר' נחמיה גט ומאמר כלל ביבמה כיון דביאה וחליצה מידע ידיע ליכא למיגזר דגט להוציא וחליצה להוציא כו' ויש לומר דהעולם סוברים דגט ומאמר מהנו מן התורה מקל וחומר דבפרק קמא דקידושין (ג"ז שם) ואע"ג דאימעות מכל מקום אהנו קצת כמו מאמר לבית שמאי ולהכי אי שרית למיבעל אחר גט ומאמר אתי למיבעל אחר חליצה וביאה אבל בהא לא טעו שיאמרו אחר הגט ומאמר בשביל שתקנה ביאה קנין גמור תקנה כמו כן קנין גמור אחר ביאה וחליצה ויבא לבעול אחריה דהא ודאי ידעי דחליצה וביאה עדיפא מגט ומאמר שכתובין בהדיא וגט ומאמר נתמעטו. ר"י: (תוספות)

ה"ב הא דאמרינן ומדרבנן גמליאל סבר אין זיקה רבנן סברי יש זיקה. לכו למימרא דממלתייהו שמעין לה, ללא סברא בעלמא הוא דקאמרי, דקא סלקא דעתך דפליגי עליה רבנן דרבנן גמליאל אף בזו, ופרקינן ללאו בהא פליגי כלל ללא במאמר אחר מאמר ובגט אחר גט הוא דפליגי וכן פירש רש"י ז"ל (בד"ה רבנן). ול"נ דמדקאמר רבנן גמליאל סבר יש זיקה קא סלקא דעתך דבהא הוא דפליגי ועיקר פלוגתייהו בהכין תליא, דמשום דרבנן גמליאל סבירא ליה אין

זיקה הוא דקאמר אין גט אחר גט ולא מאמר אחר מאמר, דכיון דקלישא לה זיקה מידחייה מכולא ביתא בחד גט ומיקניא בחד מאמר, אבל רבנן סבירא להו יש זיקה, ומשום הכי כל חד וחד תקינו ליה גט ומאמר דזיקתו של זה לא מידחייה בגיטא לאחיה, ולא מיקניא לאחיה במאמרין ומאמר ליה לא. והא לאותביניה לרב הונא מסיפא. הוא הדין דהוה מני לאותביה מרישא דקתני נתן גט לזו וגט לזו חוץ לאחת מהן, דאלמא חליצה פסולה פוטרת זרה, כל שכן דפטרה נפשה מאחין. אלא דניחא ליה לאותובי מדדמי ליה ממש ולא לאותביה בהוא הדין. ר' שמעון דתניא אמר להן ר' שמעון לחכמים אם ביאת ראשון ביאה וכו' והא ביאת בן תשע כמאמר שויה רבנן וקאמר ר' שמעון ביאת שני אינה ביאה. והא דקאמר אם ביאת ראשון ביאה דמשמע ליטנא דספיקא, לדבריהם דרבנן קאמר להו. ובמקומה פרק האשה רבה פירש רש"י ז"ל דלר' שמעון ספק קניא ספק לא קניא. וכן נראה מדבריו מדאמרין לעיל בריש פרק כינא (להלן א), ב ד"ה ור"ש אומר) והא טעמיה דר' שמעון משום מאמר ולא מאמר הוא, דאלמא מאמר לר' שמעון לאו מיפשט פשיטא ליה דקני אלא ספוקי מספקא ליה. והכי מפורש בירושלמי דגרסינן התם בפירקין דהכא (ה"א) ר' שמעון אומר המאמר קונה או לא קונה מאי טעמא דר' שמעון יבמה יבא עליה זו הביאה ולקחו לו לאשה זו המאמר כשם שהביאה גומרת בה כך המאמר גומר בה או יבמה יבא עליה והרי היא לקוחה לו והמאמר לא הועיל בה כלום. והא דקאמר הכא דלר' שמעון מאמר קונה קנין גמור הכי קאמר, דמדברי ר' שמעון נשמע דלכשתמלא לומר דמאמר קונה לאו קונה ומשייר הוא אלא קונה קנין גמור, ומיהו לר' שמעון גופיה לאו קונה קנין גמור כדאמרין כנ"ל. וכן נראה מדברי רש"י ז"ל בפרק האשה רבה (שם). הא דמיייתין לר' שמעון מביאת בן תשע ואלטרבינן דלוקחא דביאת בן תשע כמאמר שויה רבנן. תמיהא לן אמאי לא מיייתין ליה ממאמר ממש דתניא (בפ"ד אחין) ונריך לומר פרק כינא יט, אן אמר להן ר' שמעון אם מאמרן של שני מאמר אשת שני הוא בועל, ואם מאמרן של שני אינו מאמר אשת ראשון הוא בועל. ויש לדחוק ולומר דאי מהייתא הוה אמינא דלמא לרבנן קאמר להו דלאו סברא הוא למיגזר באשת שני יבמין. והא דאמר ר' שמעון ביאה שני אינה ביאה. פירש כאן רש"י ז"ל ואי משום שנתה דקיימא לן ביאת בן תשע ביאתו ביאה וכדתנן בפרק יואל דופן (נדה מה, א) בא על אחת מכל העריות שבתורה מומתות על ידו, אפילו הכי לא מתסרא על בעלה אלא על ידי קנוי וסתירה. וזה הימא גדול פה קדוש היאך יאמר דבר זה דהתם על ידי עדים עסקינן דאי לאו אינון מומתות. ואלו על ידי קנוי וסתירה מיתסרא על ידי עדים לא וכדפרכינן בפרק קמא דכתובות (ט, א) בשמעטא דהאומר פתח פתוח מלאחי, ומתיר דהכי קאמר אין האשה נאסרת על בעלה בעד אחד אלא בשני עדים וקנוי וסתירה אפילו בעד אחד. ואף רש"י ז"ל בעלמו חזר בו בפרק האשה רבה (שם בד"ה ור' שמעון הראשון) ופירש טעמא דלא מיתסרא כגון שבא עליה והיא שוגגת. ואי נמי יש לפרשה בקטנה דפתוי דקטנה אונס הוא כדאיתא לעיל בשלהי ד' אחין (לג, ב). אי נמי באונסה והיא נערה בחיי האב ובא עליה לדעת האב, דאף על גב דמאמר דיבמה כקדושין דעלמא ולא קני אלא לדעת כדאיתא בריש פרק כינא (ט, ב) הכא הא איכא דעת האב. והרב אב"ד ז"ל תירץ משום דכיון דקטן הוא ואין לו אישות גמור לא מיתסרא עליה בזנות כדגרסינן בפרק קמא דקדושין (יט, א) אשך ינאר את אשת רעהו איש פרט לאשת קטן ואוקמה אביי ביבס בן תשעה. (ועיין רמב"ן ובתוס' ד"ה אי אר"י שהוא ט"ס). רבי נחמיה מאי היא דתניא ר' נחמיה אומר אחת בעילה ואחת חליצה כו' והא ביאה פסולה כמאמר שויה רבנן. פירש רש"י ז"ל (בד"ה והא) דלא נפקא בגט אלא בעיא גט וחליצה כמאמר. ורמו אשמעתין היכי אמרינן דביאה פסולה כמאמר היא, והא לכולי עלמא משמע דיש גט אחר מאמר ואלו ביאה פסולה לר' נחמיה אין אחרייה כלום כדקתני במתניתין. ותו דבהדיא משמע לקמן בפרק בית שמאי (קיא, א) דלר' נחמיה ביאה פסולה פטרה לגמרי ולא בעינן חליצה כדאמרין התם גבי קטנה וחרשת הא מני ר' נחמיה היא דאמר ביאה פסולה פוטרת ולא בעי חליצה. והדין נותן דהא מאי טעמא אמור רבנן ביאה פסולה אין אחרייה כלום משום גזירה דביאה אחר חליצה או משום ביאה אחר ביאה כדאיתא לעיל (ג, ב) ואלו ר' נחמיה לית ליה גזירה כדאמרין בשלהי פרקין (נג, ב) ר' נחמיה סבר כיון דחליצה וביאה דאורייתא מידע ידעינן. אם כן דלידיה ביאה פסולה אמאי בעיא חליצה. והרב אב"ד ז"ל פירש דלר' נחמיה ודאי ביאה פסולה פוטרת ואין אחרייה כלום ויוצאה בגט ולא בעינן חליצה, והא דאמרין הכא דמאמר שויה רבנן לומר דאינו מאכילה בתרומה מחמת אותה ביאה כדרך שמאמר אינו מאכיל, דמכל מקום ביאה פסולה היא ומפקינן לה מיניה. והקשה עליו הרמב"ן נר"ו דאם כן היכי פשיט מיניה ר' יוחנן דמאמר קונה קנין גמור לר' נחמיה דביאה פסולה קונה קנין גמור דלידיה אלא שאינה מאכלת בתרומה ולא מדינא אלא משום דפסולה ליה מדרבנן, מה שאין כן

במאמר המדוּנָה לֹא קָנִי, וְכִיּוֹן שָׁכַן לְמַחַסְרָא לִיבָה לִר' נַחֲמִיָּה לְחַלְקֵי קָנִי הַנִּזְכָּר. וְרַבּוֹתֵינוּ צִעַל הַתּוֹסֵפוֹת ז"ל (וְעִיִּין תּוֹסֵפוֹת הַרַ"ף וְצַחֲסוֹ' ד"ה בִּיאָה בְּשֵׁם ר"י) פִּירְשׁוּ דַּהֲכִי קָאֵמֵר וְהָאֵל בִּיאָה פְּסוּלָה כַּמְאֵמֵר שׁוּוִיָּה רַבָּנָן וּמְשׁוֹם לְחַלְקֵי דִידָה הוּאֵל דְּתַקִּינוּ רַבָּנָן מֵאֵמֵר אַחֵר מֵאֵמֵר, דְּבִדְיָן הִיָּה שְׁלָא יִקְנֵה מֵאֵמֵר שְׁנֵי שְׁכַל מַה שְּׁקֵנָה מֵאֵמֵר שְׁנֵי כְּבֵר קֵנָה רַאשׁוֹן, אֲלֹא כִּיּוֹן דִּיָּק מֵאֵמֵר אַחֵר בִּיאָה פְּסוּלָה מְשׁוֹם הֵנִי גְזֵרוֹת לְעֵיבָל, תַּקִּינוּ רַבָּנָן מֵאֵמֵר אַחֵר מֵאֵמֵר, הַלֵּכֶךְ לְרַבִּי נַחֲמִיָּה דְאֵמֵר אִין בִּיאָה פְּסוּלָה כְּלוּם לְמָה יִהְיֵה מֵאֵמֵר אַחֵר מֵאֵמֵר. וְאִם תֵּאֵמֵר גַּט אַחֵר גַּט לְמָה תַּקִּינוּ. יָךְ לֹמֵר מְשׁוֹם סִיבַחַת דְּמֵאֵמֵר. וְאִין הַלְשׁוֹן מַחוּוֹר לְפִי פִירוּשָׁם לְחַלְקֵי הוּאֵל לִיבָה לִר' נַחֲמִיָּה דְאֵמֵר אַחֵר מֵאֵמֵר אִית לְהוּ מְשׁוֹם דְּכָל וְחַד כִּיּוֹן דְּזִיקְתּוֹ קִיִּימַת דִּינָא הוּאֵל דְּנַתְקִין לִיבָה מֵאֵמֵר כִּיּוֹן דְּתַקִּינוּ מֵאֵמֵר כְּלָל. וְהִיָּינוּ לְחַלְקֵי אִיבְעִיָּא לָן לְעֵיבָל (נָא, א) טַעֲמָא לְרַבָּנָן, דְּפִשְׁטָא הוּאֵל וְבִעִינָן מֵאִי טַעֲמִיָּה דְּרַבָּן גַּמְלִיָּאֵל, לְדִלִּידָה אֲלֵטְרִיכָא לְטַעֲמָא אֲמַחֵי לָא תַּקִּינוּ מֵאֵמֵר לִיבָם שְׁנֵי כְּדֵתְקִינוּ לְרַאשׁוֹן, אִי נִמְי לִיבָמָה שְׁנֵי כְּדֵתְקִינוּ לְרַאשׁוֹנָה אֲלֵמָא לְחַלְקֵי מְשׁוֹם לְחַלְקֵי דְּבִיאָה פְּסוּלָה הִיאֵל, דְּאִם כֵּן מִיבְעִיָּא הוּי בְּעִי לָה מֵאִי טַעֲמָא תַּקִּינוּ כִּי הִיכִי דְּבִעִי (לְעֵיבָל נָא, ב) מֵאִי טַעֲמָא אֲמֵרוּ בִּיאָה פְּסוּלָה (אִין) וְצַחֲסוֹ יד: יָךְ אַחֲרִיָּה כְּלוּם. וְלִפְרִים נִמְי דְּגֵרְסוֹ (לְעֵיבָל נָא, ג) וְעִי"ף בְּד"ה אֲמֵר) וְרַבָּנָן כָּל חַד וְחַד תַּקִּינוּ לִיבָה רַבָּנָן מֵאֵמֵר הוּאֵל לְהוּ לְפִירוּשֵׁי מֵאִי טַעֲמָא, דְּהָא אֲכַתִּי לָא יִדְעִינָן מֵאִי טַעֲמָא תַּקִּינוּ לְכָל חַד וְחַד. וְהַרְמַב"ן ז"ל פִּירְשׁ דְּרַבִּי יוֹחָנָן סְבִירָא לִיבָה דְּבִיאָה פְּסוּלָה לִר' נַחֲמִיָּה כַּמְאֵמֵר הִיאֵל בְּקִינָה, לֹמֵר שְׁאִינָה פּוֹטְרַת וְעִדִּין כְּרִיכָה חֲלִיבָה לְזִיקְתּוֹ וְאִינָה פּוֹטְרַת כְּרַתָּה כַּמְאֵמֵר, אֲלֹא דְּעִדִּיפָא מֵאֵמֵר שְׁאִין אַחֲרִיָּה גַט וּמֵאֵמֵר, וְטַעֲמִיָּה דְּרַבִּי נַחֲמִיָּה מְשׁוֹם דְּלִיבָה גְזֵר קָלָת בִּיאָה אַחֵר הַגַּט לְחַלְקֵי אַחֵר חֲלִיבָה וְאִי בִּיאָה אַחֵר מֵאֵמֵר הוּאֵל מְשׁוֹם בִּיאָה אַחֵר בִּיאָה, וְלִפִּיכֶךְ פְּסוּלָה אֵת הַבִּיאָה בְּמַקְלָת שְׁלָא תַּהֵא פּוֹטְרַת כְּרַתָּה וְשַׁתְּהָא הִיאֵל כְּרִיכָה חֲלִיבָה, וְהַכֵּל יוֹדְעִין שְׁאֲלוּ הִיתָה חֲלִיבָה אִוּ בִּיאָה בְּתַחֲלָה לָא הִיתָה בִּיאָה שְׁלָא אַחֲרִיָּהֵן כְּשֵׁרָה, וְאִף עַל פִּי שְׁאִין אַחֲרִיָּה הַבִּיאָה פְּסוּלָה גַט וּמֵאֵמֵר, לָא אַחֵר לְמַטְעִי בַּה כִּיּוֹן דְּמִדְּאֹרִיִּיתָא הוּאֵל מִידְעָה יִדְעִי. וְבַהֲכִיר שְׁעִשִּׁינוּ לָה שְׁהֲרַכְנוּ חֲלִיבָה אֲמֵרוּ כִּיּוֹן שְׁהֲבִיאָה דְּאַחֵר הַגַּט פְּסוּלָה בְּמַקְלָת בִּיאָה אַחֵר חֲלִיבָה פְּסוּלָה הִיאֵל לְגַמְרֵי דְּחֲלִיבָה דְּאֹרִיִּיתָא, זוּ הִיתָה סְבַרְתּוֹ שְׁל רַבִּי יוֹחָנָן. וְהִיאֵל דְּפִרְקָ ב"ף (לְהֵלֵן קִיא, א) דְּלֵחִינָן לְמִימֵר לְר' נַחֲמִיָּה בִּיאָה פְּסוּלָה פּוֹטְרַת וְאִינָה כְּרִיכָה חֲלִיבָה לִיבָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְבַמְסַקְנָא אִידְחִיָּא לָה הִיאֵל אֹרְקִימַתָּא מְשׁוֹם טַעֲמָא אַחֲרִינָא. וְאַפְשָׁר שְׁזָה דְּעַת רַש"י ז"ל שְׁפִירְשׁ בְּמַשְׁנֵתֵינוּ (לְעֵיבָל ג, ב ד"ה אִין אַחֲרִיָּה כְּלוּם) לְרַבִּי נַחֲמִיָּה אִין אַחֲרִיָּה כְּלוּם וְיֹאמַר לְגַמְרֵי בְּגוֹן, וְכַאֵן פִּירְשׁ שְׁהִיא כְּרִיכָה חֲלִיבָה דְּהִיָּינוּ סְבַרְיָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן. וְגַם זֶה אִינּוּן מַחוּוֹר בְּעִינֵי, דְּלִיבָה אִינָה פּוֹטְרַת הִיכִי מִשְׁכַּחַת לָה בִּיאָה לְבַסּוֹף, דְּלִיבָה לֹמֵר שְׁאִין אַחֲרִיָּה לָא גַט וְלָא מֵאֵמֵר הִיָּינוּ בִּיאָה בְּאַמְצַע לִיבָה, דְּהָא תַנּוּן נִמְי כְּהֵאִי גּוֹוֵנָא בְּחֲלִיבָה דְּתַנּוּן חֲלִיבָה בִּין בְּתַחֲלָה בִּין בְּאַמְצַע בִּין בְּסוֹף בִּין אַחֲרִיָּה כְּלוּם, וְעַל כְּרַחֲוִין תַּסֵּם כִּי קָאֵמֵר בִּין בְּתַחֲלָה כְּגוֹן שְׁחֲלֶץ וְעֵשָׂה מֵאֵמֵר וְנַתָּן גַּט, וְבְאַמְצַע כְּגוֹן שְׁעֵשָׂה מֵאֵמֵר וְחֲלֶץ וְנַתָּן גַּט, וְבְסוֹף כְּגוֹן שְׁנַתָּן גַּט וְעֵשָׂה מֵאֵמֵר וְחֲלֶץ וְהַלֵּכֶךְ אִף בְּבִעִילָה בִּין בְּתַחֲלָה כְּגוֹן שְׁבַעֲלָת אֵת זוּ וְעֵשָׂה מֵאֵמֵר בְּזוּ וְנַתָּן גַּט לְזוּ, וְבְאַמְצַע כְּגוֹן שְׁעֵשָׂה מֵאֵמֵר וְבַעֲלָת וְנַתָּן גַּט וְבְסוֹף כְּגוֹן שְׁעֵשָׂה מֵאֵמֵר וְנַתָּן גַּט וְבַעֲלָת וְכֵן פִּירְשׁ רַש"י ז"ל. וְר"ח ז"ל כְּתַב כַּמְאֵמֵר שׁוּוִיָּה רַבָּנָן כְּדֵתְנִיָּא בְּתוֹסֵפְתָא (פ"ז ה"א) אִימַתִּי אֲמֵרוּ אִין אַחֵר בְּעִילָה כְּלוּם בְּזַמְנָן שְׁהִיא בְּתַחֲלָה וְאִם אִינָה בְּתַחֲלָה הִיאֵל כַּמְאֵמֵר. וְאִף עַל פִּי שְׁאַפְשָׁר לֹמֵר שְׁזוּ כְּרַבָּנָן הִיאֵל וְלָא כְּר' נַחֲמִיָּה, אֲפִשָׁר שְׁסַבַּרְתָּ הַרְבַּ ז"ל לֹמֵר שְׁהִיא לִר' נַחֲמִיָּה מִפְנֵי שְׁבַרְאַשָׁה שְׁל תּוֹסֵפְתָא זוּ הַזְכִּיר ר' נַחֲמִיָּה, וְהוּאֵל נִיהוּ שְׁהַזְכִּיר שֵׁם אִין לְאַחֵר בְּעִילָה כְּלוּם, דְּהִכִּי תַנִּיָּא בְּתוֹסֵפְתָא תַּסֵּם כִּיִּלֵּךְ שְׁלָךְ יְבַמּוֹת וְיַבֵּם אַחַד וְעֵשָׂה מֵאֵמֵר בְּזוּ וְבַעֲלָת אֵת זוּ וְחֹזֵר וְעֵשָׂה מֵאֵמֵר בְּזוּ ר' נַחֲמִיָּה אֹמֵר רַאשׁוֹנָה כְּרִיכָה גַט וְאִין אַחֵר בְּעִילָה כְּלוּם מַקְלָת וְחֹמֵר כו', וְחַכְמִים אֹמְרִים כְּרִיכּוֹת שְׁלָשָׁה גִיטִין וְחֲלִיבָה אַחַת מֵהֵן אִימַתִּי אֲמֵרוּ אִין אַחֵר בְּעִילָה כְּלוּם, אֲדַר' נַחֲמִיָּה קָא מֵהַדְרָה דְּהוּאֵל קָאֵמֵר לָה תַּסֵּם בְּהִדִּיא זֶה נִרְאָה לִי לְדְעַת הַרְבַּ ז"ל. וְלִיבָה דְּהָא בְּהִדִּיא אֲמֵר ר' נַחֲמִיָּה בְּשֵׁלָךְ יְבַמּוֹת וְיַבֵּם אַחַד שְׁאִם עֵשָׂה מֵאֵמֵר בְּזוּ וְבַעֲלָת אֵת זוּ וְחֹזֵר וְעֵשָׂה מֵאֵמֵר בְּזוּ דְּרַאשׁוֹנָה כְּרִיכָה גַט אֲבָל הַשְּׁלִישִׁית בְּעַלְתָּ הַמְאֵמֵר אִינָה כְּרִיכָה כְּלוּם שְׁאִין לְאַחֵר בִּיאָה הַאֲמַצְעִית כְּלוּם, וְעַלָּה קָא מִיפְלָגִי עַלִּיהָ חַכְמִים וְאֲמֵרוּ שְׁאִף שְׁלִישִׁית זוּ כְּרִיכָה גַט דְּמָה שְׁאֵמֵר ר' נַחֲמִיָּה אִין אַחֵר בְּעִילָה כְּלוּם לָא אֲמֵרוּ אֲלֹא בְּזַמְנָן שְׁהִיא בְּתַחֲלָה וְלִפִּיכֶךְ דְּרַבִּי הַרְבַּ ז"ל ז"ל. (ב"ב"א)

האי גט אחר גט הוא אמר רב יהודה הכי קאמר גט אחר הגט ומאמר אחר מאמר כדאמרן יבם אחד ויבמה אחת כיצד התרתן עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט צריכה הימנו חליצה: עשה מאמר ובעל הרי זו כמצותה: לימא מסייע ליה לרב הונא דאמר רב הונא מצות יבמה מקדש ואח"כ בועל אימא אף זה כמצותה פשיטא סד"א כיון דאמר מר העושה מאמר ביבמתו פרוחה הימנו זיקת יבמין וחלה עליו זיקת ארוסין ונשואין אימא לאו מצוה קעביד קמ"ל גופא אמר רב הונא מצות יבמין מקדש ואחר כך בועל ואם בעל ועשה מאמר קנה אם בעל ועשה מאמר פשיטא דהא קניה בביאה אלא אימא אם בעל בלא מאמר קנה והתניא לוקה מכת מרדות מדרבנן דרב מנגיד מאן דמקדש בביאה ומאן דמקדש בשוקא ומאן דמקדש בלא שדוכי ומאן דמבטל גיטא ומאן דמסר מודעא אגיטא ומאן דפקיר שליחא דרבנן ומאן דשהי שמתא דרבנן עליה תלתין יומין ולא אתי לבי דינא ותבע לשמתיה ועל חתנא דדאיר בבי חמוהי דדאיר אין דחליף לא והא הוא דחליף אבבא דבי חמוהי ונגדיה רב ששת ההוא מידם הוה דיים מחמתיה נהרדעי אמרי בכולהו לא מנגיד רב אלא למקדש בביאה ובלא שדוכי ואיכא דאמרי אפילו בשדוכי נמי משום פריצותא ת"ר כיצד מאמר נתן לה כסף או שוה כסף ובשטר כיצד בשטר כיצד כדאמרן כתב לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה הרי את מקודשת לי אמר אביי ה"ק שטר כתובת יבמין כיצד כתב לה אנא פלוני בר פלוני קבילית ית פלונית יבמתי עלי לזון ולפרנסה כראוי ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון ואי לית לה מראשון תקינו לה רבנן משני כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה בעא מיניה אביי מרבה נתן לה גט ואמר הרי את מגורשת הימני ואי את מותרת לכל אדם מהו גט יבמה דרבנן הוא גט דמהני באשת איש מהני ביבמה גט דלא מהני באשת איש לא מהני ביבמה או דלמא אתי לאחלופי בגיטא [א"ל חיישינן דלמא אתי לאחלופי מתקיף לה רבה בר חנן אלא מעתה יהיב לה ניירא בעלמא ה"נ דפסלה א"ל התם לא פסיל בכהונה הכא קפסיל בכהונה דתניא [ויקרא כא-ז](#)] ואשה גרושה מאישה לא יקחו אפילו לא נתגרשה אלא מאישה לא יקחו והיינו ריח הגט שפוסל בכהונה אמר רמי בר חמא הרי אמרו אמר אחד לבלר כתוב גט לארוסתי לכשאכנסנה אגרשנה הרי זה גט מפני שבידו לגרשה

ה"י האי גט אחר גט הוא. בתמיה וכי זהו גט אחר גט דקתני רישא וחכמים אומרים יש גט אחר כו' ומפרש כיצד עשה מאמר כו' דהיינו גט אחר מאמר: כדאמרן. בצרייתא דלעיל כיצד אר"ג כו' ובמתני' לא פירש: הואיל דאמר מר. בפרק ד' אחין (לעיל דף כט:); והתניא לוקה. ואין מלקות ארבעים אלא על דברי תורה אלא דאורייתא היא והיכי אמרת קנה וקמשני האי לוקה לאו מלקות ארבעים הוא אלא מכת מרדות מכת רידוי מדרבנן שנהג קלות ראש בעלמנו ולעולם קנה: דרב מנגיד. מכת מרדות: אמאן דמקדש בביאה. משום פריצותא: ואמאן דמקדש בשוקא. אפילו בכספא דמנהג זילות ופריצות היא: דמתפקר. לשון חולפא שמעניז פניו להתרים עם שליח ב"ד: מידם הוה דיימא חמתיה מיניה. חשודה היתה חמותו ממנו: נתן לה כסף או שוה כסף. ואמר לה התקדשי לי במאמר יבמין ואע"ג דיהב לה מידי לאו קידושין גמורים הן כקידושי תורה שהרי אין קידושין תופסין באשת אח והתורה לא התירה לו ליעשות כאשה נכרית אלא כסדר המלוה וביאה הוא דכתבה בה רחמנא: ובשטר כיצד. ואם קידש בשטר כיצד כתב בו והוינן כיצד בתמיה והא כיון דקידושי כסף אמרת נתן לה כסף כשאר נשים ממילא שמעינן שטר נמי כשאר כל שטר אירוסין בעלמא כדאמר בקידושין כתב על הנייר או על החרס אע"פ שאין בו שוה פרוטה הרי את מקודשת כו': אמר אביי. האי תנא לאו אשטר מאמר קאי אלא אשטר כתובה קאי: על נכסי בעלה הראשון. ולא על של יבם מאי

טעמא כדאמר בהחולץ (לעיל דף לט.) אשה הקנו לו מן השמים: נתן לה גט. יבם ליבמתו: מהו. לפוסלה על אחיו ועליו בהאי גיטא דתיקום עליה בלא יבנה האי גט לא מהני באשה איש להתירה לינשא והכא נמי לאו גירושין למיקם בלא יבנה: לאיחלופי בגיטא. ולכנוס יבמה אחר הגט: הכא פסיל בכהונה. כהן שנתן גט כזה לאשתו אסרה עליו והלכך תיבעי לן אי מהני מדרבנן: אללא מאישה. ולא התירה לכל אדם: הרי זה גט. ואם נתנו משכנסה הרי זו מגורשת הואיל ובידו לגרשה משנכתב ואי משום גט ישן דקי"ל (גיטין דף עט:); בית הלל פוסלין ותנן איזהו גט ישן כל שנתיהד עמה אחר כתיבה הא איתמר בפרק הזורק (שם) אם נתגרשה תנשא לכתחלה: (רש"י)

תוספות אם בעל ועשה מאמר פשיטא דהא קניה בביאה. הא לא פריך פשיטא דקניה בביאה לחודה דמהא לא הוה משני מידי אלא הכי פריך פשיטא שמאמר אחר ביאה אינו מגרע ואם בביאה לחוד קנה בשביל מאמר שאחריו לא גרע ומשני אימא אם בעל בלא מאמר קנה דס"ד לא קני אלא אם כן עושה כמצותה מקדש ואחר כך בועלה וממתניתין דתנן בריש קידושין (דף ב.) היבמה נקנית בביאה לא שמעינן ליה דדלמא היינו מדאורייתא וכן הא דתנן הכא במתני' (לעיל נ:.) הבעילה בזמן שהיא בתחילה אין אחריה כלום דלמא נמי היינו משום דמדאורייתא קני ופריך והתניא לוקה וידע שפיר דמדרבנן לוקה אלא דס"ד דלוקה מדרבנן משום דעשאוהו חכמים כפוגע באשת אח שלא במקום מצוה וא"כ מדרבנן לא קני לה בלא מאמר ומשני מכת מרדות מדרבנן ומשום פריצותא בעלמא כדרב: דמבטל גיטא. אע"ג דרב משמע דסבירא ליה בריש השולח (גיטין דף לג:.) דביטלו אינו מבטל. כר"ג גבי הא דאמר רב יוסף ניחזי אנן מ"מ קאמר הכא דלקי משום דמוציא לעז על הגט: דמסר מודעא אגיטא. אפילו היה מבטל כל מודעי מ"מ היה מלקה אותו משום דמוציא לעז על הגט דאיכא דשמע במודעא ולא שמע בביטול: דמתפקר בשליח דבי דינא. כך גירס' הקונטרס ויש ספרים שכתוב בהן מאן דמצער שליחא דרבנן וכן כתוב בכל הספרים בפ"ק דקידושין (דף יב:.) ומיהו גם שם פי' בקונטרס שליחא דרבנן שליח ב"ד ונראה דבכל שליחא דרבנן יש ללקות אע"ג דלא הוי שליח ב"ד כדאשכחן בפ' עשרה יוחסין (קדושין ע.). דשמתיה רב יהודה להווא טבחא דציער שלוחו ואע"ג דשמתא חמור מנגדא כדמוכח במקום שנהגו (פסחים דף נב.) שמא החמיר עליו משום שביזה את רב יהודה עצמו: דמקדש בביאה. אר"ת דאפי' ביבמה דצריך ביאה דפריצותא הוא שעושה תחלת קנינו בביאה: הדר בבית חמיו. אנו סמכינן אנהרדעי דאמרי בכולהו לא מנגיד רב אלא אמאן דמקדש בביאה דבשל סופרים הלך אחר המיקל: על הנייר או על החרס. אר"ת כר' אליעזר אתיא דלרבי מאיר דאמר עדי חתימה כרתי לא מהני דדבר שיכול להזדייף הוא דבשטר קידושין נמי בעי ר' מאיר עדי חתימה כדמוכח בפ"ב דקידושין (דף מח.) ובפ"ק דקידושין (דף ט. ד"ה כתב) פירשתי: שאין בו שוה פרוטה. פירוש ואינה מתקדשת משום כסף מקודשת מטעם שטר גבי שדי מכורה לך בפרק קמא דקידושין (דף כו. ושם) שהמוכר נותן שטר תימה אמאי נקט אע"פ שאין בו שוה פרוטה דאין בו שום רבותא דכך לי שוה פרוטה כמו אין שוה פרוטה ויש לומר דמשום דכתב ביה נתינה אחרי תיבת את ספר המקנה ס"ד דליבעי שוה פרוטה: לכשאכנסנה אגרשנה הרי זה גט. תימה דבפרק כל הגט (גיטין דף כו:.) אמרינן דאינו גט שלא יאמרו גטה קודם לבנה ובקונטרס פי' דהכא נמי לא קאמר דהוי גט אלא בדיעבד שכבר נתגרשה בו ואין נראה דהתם דקאמר אין גט משמע דלא הוי גט כלל ואר"ת דהכא . כשכתב בו זמן שאחר נשואין שהוא זמן נתינה דאפילו גט ישן לא הוי שלא נתייחד עמה אחר זמן הכתוב בגטה (תוספות)

השב"א הא דאקשינן והא תניא לוקה. פירש רש"י דקא סלקא דעתך דמלאורייתא קאמר לוקה מלקות ארבעים משמע ואין מלקות ארבעים אלא על דברי תורה. ואיכא למידק דהא ודאי מאמר דרבנן הוא והיכי הוה סלקא דעתא דלקי דבר תורה. ואפשר לומר דקא סלקא דעתיה שאין המאמר גומר זה להוליאה בגט אלא הביאה, מיהו מאמר אריכה כדי שתהא קנויה לו קודם שיפגע בה שעל ידי כך התירה לו הכתוב, ושם היה סבור דמאמר דאורייתא הוא, וכענין שאמרו בירושלמי (ה"א) ולקחה לו לאשה זה המאמר ומדרש גמור הוא כדאיתא התם בפרקין דהבא. ויש מפרשים (רמב"ן) דמקשה סבר נמי דמלקות דרבנן קאמר, אלא דהכי קא השיא לי, מדקאמרת קנה ואין כריך לעשות בה מאמר אחר בעילה אלמא לא תקינו רבנן אלא בלכתחלה והא דתניא לוקה על בעילתו מדבריהם וכיון שכן כריך הוא לחזור ולעשות מאמר קודם שיחזור וישנה לבעול. ופריך דהתם לאו משום תקנתא דמאמר הוא אלא משום פריצותא דעבד. וכן הדין בכל קדושין דעלמא ולעולם מאי דעבד עבד ואינו כריך לחזור ולקדש. והא דקאמר מכת מרדות מדרבנן לא

הוא כריך, דמעיקרא נמי הכא סלקא דעתיה, אלא משום דבעי לפרושי דככל קדושין נמי מלקינן ליה מדרבנן משום פריעותא אמר הכי, כלומר מכת מרדות זה משום חולפא כי האי תנא דאמר משמיה דרב מנגיד מאן דמקדש צביאה. הרי את מקודשת לי הרי את מאורסת לי בין על ידי אביהוכו'. כלומר יכול הוא לקדשה בלשון זה אפילו במקדשה על ידי האב והוא שבגרה כלומר אבל אם לא בגרה כריך הוא לומר הרי בתך מקודשת לי ולא בלשון הרי את וכבר הארכתי בה בפרק קמא דקדושין (ט, א ד"ה כתב השני) בס"ד. הרי אמרו אמר ללבלב כתוב גט לארוסתי לכשאכנסנה אגרשנה הרי זה גט. איכא למידק דבפרק כל הגט (כו, ב) תניא איפכא דתניא כתבו גט לארוסתי לכשאכנסנה אגרשנה אינו גט. וכתב רש"י ז"ל דהכא הרי זה גט דבר תורה קאמר והתם אינו גט משום גט ישן מדבריהם. ויש עוד לפרש אינו גט דהתם לומר שאינו מגרשה בו לכתחלה והרי זה גט דהכא לומר שאם נתגרשה בו הנשא לכתחלה. וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל שכתב (הלכות גרושין פ"ג ה"ו) אמר לסופר כתוב גט לפלונית ויהיה עמי לכשאכנסנה אגרשנה בו וכתב ונשאה וגרשה בו אינו גט מפני שלא היתה בת גרושין ממנו כשנכתב אבל אם אמר כתוב גט לארוסתי כשאשאה אגרשנה בו וכנסה וגרשה בו כשר ע"כ. אבל רבינו הם ז"ל (בתוס' ד"ה לכשאכנסנה) כתב דמדקאמר התם אינו גט משמע דאינו גט כלל ואפילו נשאת בו תלך, ולא דמי לגט ישן דליכא אלא יחוד בעלמא אם נשאת לא תלך, אבל הכא דכנסה ואיכא דלוי ביאה פסול לגמרי. והיריך דהכא מיידי בשכתוב בו זמן של נתינה דהכי קאמר להו כתבו גט לכשאכנסנה, וקא משמע לן דאפילו הכי באשה דעלמא אינו גט מפני שלא נכתב בלואת הבעל, דמעיקרא לאו בת גרושין היא ואין בידו לעשות שליח, ואחר שכנסה לא לואה. והתם מיידי בכותב בו זמן של עכשיו והלכך פסול לגמרי. אי נמי איכא לפרושי דהכא בכותב מעכשיו ובשכתב בו חדש שנה שבוע, והתם בכותב עלומו של יום שנכתב בו. (הש"ב)

ב - נב דף

ולאשה בעלמא אין גט מפני שאין בידו לגרשה בעי רמי בר חמא ליבמתו מהו כיון דאגידא ביה כארוסתו דמיא או דלמא כיון דלא עבד בה מאמר לא תיקו בעי רב חנניה כתב גט לזיקתו ולא למאמרו למאמרו ולא לזיקתו מהו מאמר עילוי זיקה קא רמי והוה ליה כמגרש חצי אשה והמגרש חצי אשה לא עשה ולא כלום או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ותפשוט ליה מדרבא דאמר רבא נתן גט למאמרו הותרה צרתה לרבא פשיטא ליה לרב חנניה מיבעיא ליה מאי תיקו: חלף ועשה מאמר: אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכ"א יש אחר חליצה כלום ומי מצית מוקמת לה כרבי עקיבא והא קתני רישא נתן גט ועשה מאמר צריכה גט וחליצה ואי רבי עקיבא כיון דיהב לה גט מי מהני בה מאמר והתניא רבי עקיבא אומר מנין לנותן גט ליבמתו שנאסרה עליו עולמית שנאמר דברים כד-ד לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה אחר שילוח אמר רב אשי גט יבמין מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא תניא נמי הכי אמר רבי אין הדברים הללו אמורים אלא לדברי ר' עקיבא שהיה עושה חלוצה כערוה אבל חכמים אומרים יש אחר חליצה כלום ואני אומר אימתי בזמן שקדשה לשום אישות אבל קדשה לשום יבמות אין אחר חליצה כלום תניא אידך החולץ ליבמתו וחזר וקדשה רבי אומר אם קדשה לשום אישות צריכה הימנו גט לשום יבמות אין צריכה הימנו גט וחכמים אומרים בין שקדשה לשום אישות בין שקדשה לשום יבמות צריכה הימנו גט אמר רב יוסף מ"ט דרבי עשאוה כעודר בנכסי הגר וכסבור שלו הן דלא קני א"ל אביי מי דמי התם לא קא מכוין למיקני הכא קא מכוין למיקני הא לא דמיא אלא לעודר בנכסי גר זה וכסבור של גר אחר הוא דקני אלא אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון דאמר לה התקדשי לי במאמר יבמין רבי סבר מאמר עילוי זיקה קא רמי ואתאי

חליצה אפקעתה לזיקה ורבנן סברי האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי מעיקרא אילו אמר לה התקדשי לי במאמר יבמין מי לא מהני השתא נמי מהני רבא אמר אי דאמר לה במאמר יבמין כולי עלמא לא פליגי דמהניא והכא במאי עסקינן כגון דאמר לה התקדשי לי בזיקת יבמין רבי סבר

ר"י ולחשה בעלמא. וכנסה וגירסה בו אינו גט הו"ל כשנכתב לא היה ראוי לגירושין: ליבמתו מהו. כתבו קודם שנסה וכנסה נתנו לה מהו שהגרש בו: כתב גט לזיקתו ולא למאמרו או למאמרו ולא לזיקתו. והוא עשה בה מאמר תחלה מהו שתיפסל עליו בכך: מאמר עילוי זיקה רמי. כשעשה מאמר נדבק עם הזיקה וניתוסף עליה ואין גט מועיל לזה בלא זה וכיון שנכתב בתוך הגט שלא עשאו אלא לאחד מהן הוה ליה מגרש חזי חשה ולא כלום היא ומותרת לו: או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי. ומהני והיכא דכתב לזיקתו ולא למאמרו אסורה עליו ועל אחיו דפקע זיקה וקמה בלא יבנה ואי כתב למאמרו ולא לזיקתו אסורה לו ומותרת לאחיו דמאמר דעבד שקליה ופשה ליה זיקה כמעיקרא: נתן גט למאמרו. ולא לזיקתו בארבעה אחין (לעיל לב). גבי זיקת יבמין ג' אחין נשואין ג' נכריות ומת אחד מהן ועשה בה השני מאמר ומת הרי אלו חוללות כו' וקאמר רבא עלה נתן גט למאמרו ואח"כ מת הותרה אשתו הראשונה שהיא ארתה לאחיו השני דאי לאו גט הוה אסורה עליו משום זיקת שני יבמין אלמא האי לחודיה קאי מדאחיה גט לאישתרווי ארתה לאחיו השני והוא הדין דהיא גופה נמי שריא לאחיו אלא דמחלפא דבעלת גט גמור לזיקה דמקמי מאמר או לזיקה ומאמר והכי אמרינן בארבעה אחין: זו דברי רבי עקיבא. אחלץ ועשה בה מאמר קאי דקתני לא הפיס מאמר: אחר שילוח. כלומר מדכתיב אשר שלחה קרא יתירא דלא כריד הכי קאמר יא כך משלח שאסור להחזיר אחר שילוח אפילו לא נישאת ואיזו זו יבמה וכיון דבלאו קאי היכי מהני בה תו מאמר: אימתו. יא אחר חליצה תפיסת קידושין: בזמן שקדשה לשום אישות. בקידושין גמורים ולא במאמר יבמין דולאי קידושין תופסין בחייבי לאוין: אבל קדשה לשום יבמות. אינן קידושין שהרי אין כאן כל ייבום והוה להו קידושי טעות: כעודר. חופר וכסבור שלו הן שהיה קרקע הגר סמוך לקרקעו ומת הגר ואין לו יורשין והמתחזיק בנכסיו קנה וזה חופר בקרקע הגר וכסבור שזה קרקע שלו ולא נתכוון להחזיק דלא קני והאי נמי סבור שקידושי יבמה תופסין בה ולא נתכוון לקנות אלא מכח ייבומי אחיו והא פקעו להו: התם לא קמיכווין למינקי. דהא סבור שלו הן: הכא מכווין למינקי. מ"מ: הא לא דמיא כו'. אביי הוא דאקשי ואזיל: וכסבור של גר אחר הוא. ומתכוון לקנות מכל מקום והאי נמי קסבר לקנות מכח אחיו ואינו קונה אלא מכחו ומ"מ קנין הוא: מאמר עילוי זיקה רמי. מאמר דתקינן רבנן לכל היבמין לא תקון אלא היכא דקיימא זיקה ואתא מאמר ואיתוסף עלה והכא ליכא למימר הכי דלתיא חליצה מפקעה לזיקה: האי לחודיה קאי כו'. ולא מהני זיקה למאמר הילכך השתא כמעיקרא מעיקרא אילו אמר לה התקדשי לי במאמר יבמין מי לא קני ואף על גב דלא מהניא ליה זיקה דהאי לחודה קיימא השתא נמי מהני: (ר"י)

תוספות והרי זה גט [דקאמר היינו] לגרש בו לכתחלה והיה דכל הגט שכתב זמן דקודם נישואין וגרע טפי מגט ישן דבגט ישן ליכא אלא ייחוד בעלמא לכך אם נתגרשה בו תנשא לכתחלה אבל התם דכנסה ואיכא ודאי ביאה אינו גט כלל: ולאשה בעלמא אין גט. ואפילו כתוב בו זמן דאחר נשואים כיון דאין בידו לגרשה בשעה שעשאו שליח ונראה לר"י דהיינו דוקא למ"ד אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אבל למאן דאמר אדם מקנה הוה גט דבידו לגרשה כמו בשחרור דמהני לוקח עבד על מנת לשחררו וכתב לו לכשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו כדאמר בהאשה רבה (לקמן דף צג:) ובקידושין בפרק האומר (דף סג.) וגט שחרור וגט אשה שוים לכל דבר דהא ילפינן לה לה מאשה: ליבמתו מהו. אין לפרש דמיבעיא ליה אם גירשה בגט זה לאחר שיבמה יבומין גמורין אי הוה גט אי לא דפשיטא דאין ניתרת בגט זה לשוק דהא בההיא שעתא לא היה בידו לגרשה ולהתירה לשוק על ידי גט זה ומאי קאמר נמי או דלמא כיון דלא עבד בה מאמר לא אי בלא מאמר לא מהני עבד בה מאמר נמי לא מהני להתגרש אחר שתתיבם דמאמר לא הוה אלא מדרבנן ואמר ר"י דלפוסלה מכהונה מיבעיא ליה אי חשיב ריח הגט דפסיל לכהונה אי לא וריב"ם הגיה בפירושו דמיבעיא

ליה אי כתבו קודם מאמר ועשה מאמר וגירש בו מהו שיפקיע את מאמר: או דלמא האי לחודיה קאי כו'. פירש בקונטרס ואי כתב גט למאמרו ולא לזיקתו אסורה לו ומותרת לאחיו דמאמר דעבד ליה שקליה ופשה ליה זיקה כמעיקרא ולר"י נראה דללישנא דאמר רבא הותרה אפילו היא ואם כן הכא נמי שריא לדידיה וללישנא דהיא אסורה דמיחלפא בבעלת הגט הכא נמי אסורה אפי' לאחיו דהא בעלת הגט אסורה על כל האחין והא דשרי רבא צרתה בנתן גט למאמרו משום דבאות משני בתים הן ואפילו היה נותן גט גם לזיקתו היתה צרתה מותרת: כעודר בנכסי הגר. אר"י דמיירי לרב יוסף כגון דאמר לה התקדשי לי סתם ולשם יבמות היינו דגלי אדעתיה שבתורת יבמין מקדשה דאי באמר לה בהדיא במאמר יבמין לא הוי פריך ליה אביי מי דמי דהא אביי קאמר בסמוך דהיכא דאמר לה במאמר יבמין דלא קני לרבי אלא בסתם איירי א"נ באמר לה התקדשי לי לשם יבמות ולא משמע בתורת מאמר יבמין דבמאמר יבמין משמע בתורת מאמר ולא בתורת קידושין אבל לשם יבמות לא משמע בתורת יבמות אלא שסבור שעדיין היא זקוקתו: אי אמר לה התקדשי לי בזיקת מאמר יבמין מי לא מהני. דאפילו למ"ד אין זיקה היינו לענין אחות זקוקתו וכיוצא בה אבל פשיטא דמהני לשון זיקה שהרי היא זקוקתו ועומדת בפניו: (תוספות)

רשב"א הא דבעי רמי בר חמא ליבמתו מהו כיון דלאגידא ביה כו'. קשיא לן מאי קא מציעיא ליה. אי מדאורייתא קא מיבעיא ליה אם כן היכי קאמר כיון דלך עבד בה מאמר לך ואי מדאורייתא מאמר בדאורייתא לך משמש כלום, דמאמר דרבנן הוה ומדאורייתא לך מעלה ולא מוריד. ואי מדרבנן מיבעיא ליה פשיטא דגט הוא לפסלה, דהא כשהיא יבמתו אלו נתן לה גט בלך מאמר פסלה עליו ועל האחין ופסולה מן הכהונה. ויש לומר דמדרבנן קאמר והכי קא מיבעיא ליה, כיון דשעשה קאמר לסופר לכתוב לה גט הוה לאגידא ביה ובה איגרושי היא מדרבנן ואי בעי פסול לה בגט, מעתה יש לו יד לכתוב לו גט ואף על פי שלא גרשה עד שכנסה ונעשית אשתו גמורה דבר תורה מכל מקום מגורשת היא מדכריהם ופסולה מן הכהונה, או דלמא כי תקינו רבנן גט ולפסולה הני מילי כשהיא יבמה, אבל משנשאת ונעשית אשתו גמורה ומעיקרא לך היתה לו בה הויה כלל, כהשה דעלמא היא ואפילו ריח הגט אין בו, אלך אם כן עשה בה מאמר. אבל אם עשה בה מאמר פסלה מן הכהונה דגזרינן בה משום ארוסה בעלמא, דמשעשה בה מאמר לארוסה דמיא ומדרבנן. אלך דקשיא לי דהא ודאי מדבעי להא הא דאמר ללבלר כתוב גט לארוסתי, משמע דמבעיא בעי לה אי דמיא לארוסה לגמרי או לא, כלומר אם גיטו מחזור דבר תורה להחירה לשוק בגט זה, כדרך שהאומר כתוב גט לארוסתי מוגרש ומתיר לשוק, דאי לא תימא הכי לא הוה ליה לרמי בר חמא למיסתמא למלחיה והוה לפרושי ליבמתו מהו לפסלה לכהונה. ואל תשיבני בעיא דאביי דלעיל (ע"א) דבעי מרבה נתן לה גט ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם מהו, ולא פירש מהו לפסלה לכהונה, דהתם גט יבמין הוא ועל כרחין לפסולא ולא להתיירא קאמר. ועוד קשה לי קצת דהוה ליה לרמי בר חמא למימר ליבמתו עד שלא עשה בה מאמר מהו, כיון דעיקר בעיא בשלך עשה בה מאמר תליא. ומן הדוחק יש לי לומר דרמי בר חמא תרתי בעי וחדל מגו חדל קא בעי והכי קאמר, כיון דלאגידא ביה דבר תורה ומן שמיא אקנו לה ניהליה כארוסתו היא, והואיל ובידו להחירה לשוק בחליה בידו לעשות שליח אפילו על הגט, ושליחות בעל קרי ליה אף על פי שאין בידו להחירה בגט ממש. או דלמא כיון שאין בידו לגרשה בגט ממש כהשה דעלמא היא לגבי גט, ואינו גט להחירה לעלמא אבל לפסלה מיהא הוי גט או דלמא אם לא עשה בה מאמר אפילו לפסלה לכהונה אינו גט אחר שנשאה ועלתה בתיקו. ולפי מה שפירשתי הוי ספק בשל תורה ולחומרך ואם מת חולאת ולא מתייבמת ואם אשת כהן היא אסורה לו. אבל לפי הפירוש הראשון הוי ספק בשל דכריהם ולקולא. ומדברי הרמב"ם ז"ל (הלכות גרושין ס) נראה דדברי שהוא ז"ל כתב אמר לסופר כתוב גט לארוסתי כו' כתבו ליבמתו ואחר שיבמה גרשה בו הרי זה ספק גרושין הואיל ואינה אשה גמורה כשכתבו ע"כ. ור"ת. הא דאמרין זו דברי רבי עקיבא שהיה עושה חלוה כערוה. לומר שהיה עושה חייבי לאוין כחייבי כריתות לענין קדושין. (והרמב"ז) [והרמב"ם] ז"ל שפירש בפירושי המשנה שלו (משנה ב) שאם נחלצה שבה ערוה כשתחלה לפני מות אחיו תמיהא לי טובא פה קדש יהאך יאמר דבר זה, שבפירוש אמרו בפרק קמא דמכילתין (י, ב) דחלוה לר' עקיבא חייבי לאוין היא בפגלותא דריש לקיש ור' יוחנן. והכי נמי משמע בפרק החולץ (מה, א) גבי הכל מודים בעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל, ובהדיא אמרין הכא זו דברי ר' עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין. (רשב"א)

יש זיקה ואתאי חליצה אפקעתיה לזיקה ורבנן סברי אין זיקה מעיקרא אילו אמר לה התקדשי לי בזיקת יבמין מי לא מהני השתא נמי מהני רב שרביא אמר בחליצה כשירה אי דאמר לה התקדשי לי בזיקת יבמין כ"ע לא פליגי דלא מהני והכא בחליצה פסולה קמיפלגי מר סבר חליצה פסולה פוטרת ומר סבר חליצה פסולה אינה פוטרת רב אשי אמר דכ"ע חליצה פסולה אינה פוטרת והכא ביש תנאי בחליצה קמיפלגי מר סבר יש תנאי בחליצה ומר סבר אין תנאי בחליצה רבינא אמר דכ"ע יש תנאי בחליצה והכא בתנאי כפול קמיפלגי מר סבר בעינן תנאי כפול ומר סבר לא בעינן תנאי כפול: חלץ ועשה מאמר ונתן גט ובעל וכו': וניתני נמי אין אחר ביאה כלום אביי ורבא דאמרי תרוייהו תני אין אחר ביאה כלום ותנא דידן התרת יבמה לשוק עדיפא ליה: אחד יבמה אחת אחד שתי יבמות: מתני' דלא כבן עזאי דתניא בן עזאי אומר יש מאמר אחר מאמר בשני יבמין ויבמה אחת ואין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד: כיצד מאמר לזו וכו': לימא מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרתה ותיובתא דרב יוסף מי קתני חולץ חלץ קתני דיעבד: גט לזו וגט לזו כו': לימא מסייע ליה לרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא חליצה פסולה צריכה לחזר על כל האחין מאי צריכות צריכות דעלמא: גט לזו וחלץ לזו: לימא מסייע ליה לשמואל ותהוי תיובתא דרב יוסף מי קתני חולץ חלץ קתני דיעבד: חלץ וחלץ או חלץ וכו': וליתני נמי אין אחר ביאה כלום אביי ורבא דאמרי תרוייהו תני אין אחר ביאה כלום ותנא דידן התרת יבמה לשוק עדיפא ליה: בין יבם אחד לשתי יבמות כו': בשלמא לרבי יוחנן דאמר כולה ביתא בלאו קאי איצטריך לאשמועינן דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין אלא לר"ל דאמר כולה ביתא בכרת קאי איצטריך לאשמועינן דאין קדושין תופסין בחייבי כריתות אמר לך ר"ל וליטעמך סיפא דקתני בעל ועשה מאמר איצטריך לאשמועינן דאין קדושין תופסין באשת איש אלא איידי דתנא התרת יבם אחד ויבמה אחת תנא נמי שתי יבמות ויבם אחד ואיידי דתנא שתי יבמות ויבם אחד תנא נמי שתי יבמין ויבמה אחת:

רס"ז יש זיקה. האי דתפיס מאמר בעלמא ככי האי לישנא משום דיך זיקה והשתא אתאי חליצתה פקעתה וליכא למימר הכי: אין זיקה. אין כח לזיקה ורפי' הכי מעיקרא הוא מאמר: רב שרביא אמר. אי דאמר לה בזיקת יבמין כ"ע לא פליגי דלא מהני דיך זיקה ואתיא חליצה ואפקעתה: והכא בחליצה פסולה. כגון שחלץ אחר הגט קמיפלגי רבנן סברי לא אפקעתה שפיר ויך אחריה כלום הלכך קני מאמר: יש תנאי בחליצה. שחלץ לה על מנת שתתן לו מאהים זוז רבי סבר אין תנאי מועיל בחליצה ואפילו לא נתנה לו אין תנאי מועיל והוי חליצה הלכך לא תפיס מאמר שעשה בלשון זיקת יבמין אבדתה דהא אפקעתה לזיקתה ולרבנן יש תנאי וכל כמה דלא קיימא לא פקע זיקה וכי אמר לה התקדשי לי ע"י כסף זה בזיקת יבמין קני: ה"ג רבינא אמר דכ"ע יש תנאי בחליצה. אע"ג דק"ל (לקמן דף קו.) חליצה מוטעת כשירה הני תנאי לא סבירא להו: והכא בתנאי כפול קמיפלגי. וכגון דלא כפליה לתנאי לרבי בעינן תנאי כפול כתנאי בני גר ובני ראוון והאי דלא כפליה אם תתני תהא חליצה ואם לא תתני לא תהא חליצה לא הוי תנאי לזטולי לחליצה: וניתני נמי אין לאחר ביאה כלום. דהא ביאה שייכא למימר כסיפא דקתני או בעל ועשה מאמר ונתן גט וחלץ דהא או קתני ובעל ועשה מאמר או בעל ונתן גט מאי חליצה איכא: תני אין לאחר ביאה כלום. ולא כריך למיתני נמי אין לאחר חליצה כלום דכיון דתנא אין אחר ביאה כלום ה"ה נמי דאין אחר חליצה כלום ולישנא קלילא הוא למיתני חדא או ביאה או חליצה: ותנא דידן. דלא נקט ביאה ורע"ג דאיידי דהא כסיפא משום

דהיתר יבמה לשוק חביבא ליה לאורווי ומינה שמעינן דאין אחר ביאה כלום וטריחא לתנא למיתני תרתין אין אחר ביאה ואין אחר חליצה כלום: מתניתין. דקתני אחת שתי יבמות עשה מאמר בזו ומאמר בזו כריכות שני גיטין: ללא כבן עזאי. דאמר אין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד ומתני' בשתי יבמות ויבם אחד קא מיירי וללישנא בתרא דגרסינן למילתיה דבן עזאי איפכא קיימא דאם אהתפתח אסיפא דמתני' דקתני בין יבם אחד לשתי יבמות בין שני יבמין ויבמה אחת ומיסתברא כלישנא קמא דא"כ לא הוה לן לאיתויי דאם אהתפתח הכא אלא בגמרא דסיפא דלקמן: לימא מסייע ליה לשמואל. אמאמר לזו וחלץ לזו קאי מדלל נקט חליצה אבעלת מאמר מסייע לשמואל דאמר חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה כרתה דכיון דבעי גט למאמרו לא הוה חליצה מעלייתא לאפוקי זיקה דחברתה: ותיובתא דרב יוסף. דאמר בהחולץ (לעיל דף מד.) לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים כריכים להם דהא הכא דחלץ לחברתה וקמייתא בעי גט ונמצא פוסל את שתייהן מן הכהונה ולא אמרינן ליחלוץ לקמייתא ותיבא חברתה כשירה: כריכות. משמע חליצה לכל אחת דכיון דחליצת שתייהן רעועה אין אחת מהן פוטרת חברתה וקתני סיפא וכן שני יבמין ליבמה אחת דאם נתן זה גט וזה גט כריכה חליצה משניהן: לימא מסייע ליה לרבה כו': ה"ג גט לזו וחלץ לזו לימא מסייע ליה לשמואל. מדלל נקט חליצה לבעלת הגט אלא לחברתה מסייע ליה לשמואל דאמר בפ' ד' אחין חלץ לבעלת הגט לא נפטרה כרה: ולימא נמי אין אחר ביאה כלום. בסיפא דקתני או בעל ובעל או בעל ועשה מאמר כו' דהא משום הכי נקט לה דהתם לא שייך למיתני אין אחר חליצה כלום דהא ליכא חליצה: כולה ביהא. כל האחין על החלוצה ועל כרתה בלאו בעלמא כחולץ עצמו דשליחות דידהו עבד: איצטריך לאשמעינן. מתני' חלץ לזו ועשה מאמר בזו אינו כלום דא"כ ללאו בעלמא היא גביה לא תפסי קידושין וסתים לן בכולן כו' עקיבא וכן בשני יבמין ויבמה אחת: אלא לר"ש בן לקיש דאמר. בפ"ק (דף י:) כוליה ביהא בכרת קאי לבד מחולץ בחלוצה אבל חולץ לגבי כרה וכל האחין בין בחלוצה בין בכרה בכרת מאי איצטריך למיתני גבי ב' יבמות ויבם אחד וב' יבמין ויבמה אחת דאין מאמר השני תופס אחר חליצה: וליטעמך סיפא. בב' יבמין ויבמה אחת דקתני בעל הראשון ועשה השני מאמר אין אחר ביאה כלום מי איצטריך לאשמעינן דאין קידושין תופסין בא"ח הרי כנסה וכאשתו היא לכל דבר: אלא אידי דתני התרת יבם ויבמה אחת. לאיצטריך לאשמעינן אפילו לר"ל דאין מאמר אחר חליצה דהא ליתא גביה אלא בלאו ללא יבנה ואיצטריך למיסתמיה כרבי עקיבא תנא נמי כו': (ה"י)

תוספות רבינא אמר דכ"ע יש תנאי בחליצה. תימא לר"י דהני אמוראי אתו דלא כהלכתא דקי"ל בפרק מצות חליצה (לקמן דף קו.) ובהמדיר (כתובות דף עד. ושם) דחליצה מוטעת כשירה דאין תנאי בחליצה משום דגרמינן מתנאי בני גד ובני ראובן דבעינן דאיפשר לקיימו ע"י שליח דאי סבירא להו דאין תנאי לא הוה להו לאוקמי פלוגתא דרבי ורבנן בהכי ועוד אדמיפלגי ביש תנאי בחליצה לענין מאמר שאחריה ליפלו לענין התרה לשוק ואר"י דלענין התרה לשוק לכ"ע הוה חליצה כדקי"ל דאין תנאי בחליצה אלא לענין דהוה חליצה פסולה דלא מפקע לה זיקה לגמרי שלא יועיל אחריה מאמר בלשון זיקת יבמין קאמר דיש תנאי ושוב מצא ר"י בשם ר"ת: לימא מסייע ליה לשמואל ותיובתא לרב יוסף. אמאמר לזו וחלץ לזו קאי ואם תאמר אמאי הוה תיובתא לרב יוסף דהא דאין חולץ לבעלת מאמר משום דשמואל דחלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה וי"ל דה"ק לימא מסייע ליה לשמואל או תיהו תיובתא דרב יוסף דאי לא תסייע לשמואל ומיפטרה צרה בחליצת בעלת מאמר א"כ האי דנקט מאמר לזו וחלץ לזו לאשמעינן דחולץ לאיזו שירצה לאפוקי מדרב יוסף דקאמר לא ישפוך מי בורו ואחרים צריכים לו: איצטריך לאשמעינן דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין. אע"ג דכבר אשמעינן לעיל קתני לה נמי הכא אגב שאר גווי כיון דלאו מילתא דפשיטא היא: איצטריך לאשמעינן דאין קידושין תופסין באשת איש. פירוש דקתני סיפא וכן בשני יבמין ויבמה אחת ותימא דלמא הא דנקט בעל ועשה מאמר משום שתי יבמות ויבם אחד נקטיה: סלקא דעתך אמינא ליגזור מאמר דבתר חליצה כו'. תימא מה צריך לטעם זה דלעיל הוה ניחא לר' יוחנן דאיצטריך לאשמעי' דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין אע"ג דכבר אשמעינן ליה מרישא והכי נמי תינח ליה הכא

דף

נג

-

ב

חלץ ועשה מאמר ונתן וכו': בשלמא חלץ ועשה מאמר איצטריך סד"א נגזור מאמר דבתר חליצה אטו מאמר דקמי חליצה קמ"ל דלא גזרינן אלא חלץ ונתן גט למה לי ולטעמיך אימא סיפא בעל ועשה מאמר בעל ונתן גט בשלמא בעל ונתן גט איצטריך סד"א נגזור גט דבתר בעילה אטו גט דקמי בעילה קמ"ל דלא גזרינן אבל בעל ועשה מאמר למה לי אלא איידי דתנא חלץ ועשה מאמר תנא נמי בעל ועשה מאמר ואיידי דבעי למיתני בעל ונתן גט תנא נמי חלץ ונתן גט: בזמן שהיא וכו': מתניתין דלא כי האי תנא דתניא אבא יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר משום רבי מאיר אחת בעילה ואחת חליצה בתחלה אין אחריה כלום באמצע ובסוף יש אחריה כלום ושלש מחלוקת בדבר תנא קמא סבר ביאה דאיכא למיגזר גזרינן חליצה דליכא למיגזר לא גזרינן ור' נחמיה סבר ביאה נמי ליכא למיגזר ודקאמרת ליגזור ביאה אחר הגט משום ביאה אחר חליצה כיון דחליצה דאורייתא מידע ידיעי ודקאמרת ליגזור ביאה אחר מאמר משום ביאה אחר ביאה כיון דביאה דאורייתא הא מידע ידיעי ואבא יוסי בן חנן סבר לה כרבנן דגזרי בגזרי וכו' חליצה משום ביאה:

רש"י חלץ ועשה מאמר. איכא אחד ויבמה אחת קאי לחוקמיה לזריך למתנייה: בשלמא חלץ ועשה מאמר איצטריך. למיתני דאינו כלום: סד"א. אפי' לר' עקיבא: ליגזור מאמר דבתר חליצה. לזיבעי גט אטו מאמר דמקמי חליצה קמ"ל דלא גזרינן: אלא חלץ ונתן גט. ביבם אחד ויבמה אחת למה לי כו' למאי ליהני האי גט אי למיסרה הא איתסרר היא וקרובותיה עליו: ולטעמיך בעל ועשה מאמר. ביבם ויבמה אחת למה לי בשלמא בעל ונתן גט איצטריך למתני אין אחר ביאה כלום דנפקא בהאי גיטא ולא בעיא חליצה דביאה קמיתא אפקעתה לזיקה: סד"א לגזור גט דבתר ביאה. ללא תיסגי ליה בגט בלא חליצה אטו גט דמקמי ביאה ללא לימרו גט סגי ביבמה במקום חליצה: אלא בעל ועשה מאמר. למאי קבעי איתנויי הלך אשתו היא: אלא. איידי דתנא חלץ ועשה מאמר דאיצטריך ליה כדאמרן תנא נמי כו': ושלש מחלוקת בדבר תנא קמא. דמתניתין דאמר חליצה פסולה אין אחריה כלום אבל ביאה פסולה יש אחריה כלום: ורבי נחמיה. דאמר אחת זו ואחת זו אין אחריה כלום: ואבא יוסי בר חנן. דאמר אחת זו ואחת זו יש אחריה כלום דאמלע ובסוף. כדפרישנא ליה במתניתין ביאה דאיכא למיגזר כדאמרן בריש פירקין (לעיל נ:): אי ביאה אחר הגט היא גזירה אחר הגט משום ביאה אחר חליצה ללא ליתא למיבעל אחר חליצה ואי ביאה אחר מאמר כו' חליצה ליכא למיגזר כדאמר בריש פירקין (שם): (רש"י)

תוספות הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד. איכא למימר דמזיד ורצון תרי גוויי נינהו דרצון היינו דמכוין למצוה אע"ג דפשיטא הוא קתני ליה דהכי אורחיה בכל דוכתא אבל בפ"ב דב"ק (דף כו: ושם) גבי אדם מועד לעולם קשה מה בין מזיד לרצון וי"מ דה"ק בין שיהא אותו שוגג ומזיד באונס שאנסו לעשות כן בין שיהא ברצון. : הוא אנוס והיא לא אנוסה. תימה דהוה ליה למינקט שניהם אנוסים דהוי רבותא טפי וי"ל דאגב דנקט ברישא הוא שוגג והיא מזידה נקט נמי הכא הוא אנוס והיא לא אנוסה א"נ לא קאמר והיא לא אנוסה אלא ברצון אלא היא לא אנוסה אבל מזידה או שוגגת דהשתא תרוייהו לא מיכווני לשם מצוה: ולא

חילק בין ביאה לביאה. פי' בקונטרס בין העראה לגמר ביאה ובבבא שניה פירש ולא חילק בין ביאה לביאה בין כדרכה לשלא כדרכה ואין נראה לר"י דכיון דתנא סבר אחד המערה ואחד הגומר למה ליה תו למיתני ולא חילק בין העראה לגמר ביאה ועוד דבגמ' (לקמן דף נו:): מפרש מאי וכן אשלא כדרכה בחייבי לאוין מכלל דלא חילק דרישא איירי בשלא כדרכה ונראה לר"י שהסופרים טעו וכתבו איכפא ומיהו ההיא דבבא שניה אפשר לפרשו כמו הראשון בין כדרכה לשלא כדרכה ולפרושי וכן קאתי: (תוספתא)

רשב"א מר סבר חליצת פסולה פוטרת ומר סבר חליצת פסולה אינה פוטרת. קשיא להו לרבותא ז"ל היאך אפשר לומר דחליצת פסולה אינה פוטרת דאי בחליצת לא מיפטרך במאי קא מיפטרך. ותירצה רבינו אלפסי ז"ל בהלכות (סו' ע"ד) בשנפלה לפני שני יבמין וקא מיפלגי בפלוגתא דרב ושמואל (לעיל כו, ב) רבי סבר לה כשמואל דאמר אינה צריכה לחזור על כל האחין ובחליצת דהד מיפטרך ונפקעה זיקתה לגמרי, ורבנן סברי כרב דאמר צריכה לחזור על כל האחין ועדיין זיקתה קיימת כמו שכתב בהלכות ואף על גב דאמר רב אשי דכולי עלמא לא פליגי דחליצת פסולה אינה פוטרת, לא שמעינן מינה דהלכתא כרב, דרב אשי להני תנאי קאמר. (עיינן הוס' חד מקמאי). ורבינא נמי דאמר דכולי עלמא יך תנאי בחליצת להני תנאי קאמר, דהא קיימא לן לענין הלכתא דאין תנאי בחליצת כדאסיקנא בכחובות פרה המדיר (עד, א) ולקמן במכילתין בפרק מלכות חליצה (קו, א) וכן פירש רש"י ז"ל (בד"ה ה"ג). וכיוצא בה בפרק גט פשוט (בבא בתרא קעג, א) דכולי עלמא אוחיות נקנית במסירה כלומר להנהו תנאי אבל לענין הלכתא קיימא לן דאין אוחיות נקנית במסירה. וכן בפרק בתרא דיומא (עח, ב) דכ"ע מנעל הוא והיינו להנהו תנאי. ויש מפרשים אותה בשתי יבמות ובהא פליגי מר סבר חליצת פסולה פוטרת כרתה, וכיון דאיעקרא זיקה מהאי ביתא לגמרי לא תפסי בה קדושי בזיקת יבמות, לא באותה שחלץ ולא כרתה. ומר סבר חליצת פסולה אינה פוטרת כרתה ויש אחריה כלום כדעת אבא יוסי בר חנן לוקמן (ע"ב), וכיון דאישתיירא זיקה בהאי ביתא, אפילו בדידיה נמי תפסי בה קדושי בזיקת יבמות (עיינן תוס' חד מקמאי). הכי גרסינן לימא מסייע ליה לשמואל ותהוי תיובתיה דרב יוסף דאמר לא יסוף אדם מי בורו ואחרים צריכין לו. וכן גירסת רש"י ז"ל ופי' מסייעא ליה לשמואל או תהוי תיובתיה דרב יוסף, אבל אי אפשר לפרש דתהוי סיעתא דמשאל ותיובתא דרב יוסף דאי חליצת פסולה לא פטרה על כרחו הוא צריך לשפוט מי בורו (וכן כתב הרמב"ן). הניחא לר' יוחנן דאמר כולא ביתא בלאו קאי שפיר. לגירסת (ר"ת) ור"ח. וכן הוא לעיל יא, א' ז"ל דגריס בפרקין קמא בפלוגתא דרב אחא ורבינא בבא על יבמתו וחזר הוא או האחין על כרתה חד אמר בכרת וחד אמר בלאו שמעתין דהכא אחיא שפיר. אבל לגרסת הספרים דגרסי תהם וחד אמר בעשה, במתניתין דהכא איכא חייבי לאוין וחייבי עשה, דרישא דקתני אין אחר ביאה כלום קתני חייבי עשה, וסיפא דקתני אין אחר חליצת כלום קתני חייבי לאוין, והוא ליה למימר בשלמא לרבי יוחנן דאמר כולא ביתא בלאו או בעשה קאי, אצטריך לאשמעינן שאין קדושי תופסין בחייבי לאוין ולא בחייבי עשה. ויש לומר דהכי קאמר בשלמא לר' יוחנן דאמר אין בכל הבית איסור חמור וחייבי לאוין דהיינו חלץ אצטריך לאשמעינן דאין קדושי תופסין בה, וכל שכן אצטריך לאשמעינן שאין קדושי תופסין בחייבי עשה כר' ישבב דאמר (כתובות כט, ב) בואו ונלווח על ר' עקיבא בן יוסף שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר ואפילו חייבי עשה. אלא לריש לקיש אצטריך לאשמעינן דאין קדושי תופסין בחייבי כריתות. דהא כולה מתניתין לאשמעינן כחו דר' עקיבא אצטריך וחייבי כריתות כולי עלמא מודו בה דאין קדושי תופסין בהן ולא אצטריך. ואי קשיא לך אם כן לר' יוחנן גופיה למה ליה דתני חייבי לאוין השתא חייבי עשה לא תפסי בהו קדושי כדקתני אין לאחר ביאה כלום חייבי לאוין לא כל שכן. יש לומר דמשום סדרא דמתניתין נקט להו ולר' עקיבא אצטריך כי היכי דקתני חייבי לאוין והרי תנא להו כמה זמני, אבל חייבי כריתות הוה סלקא דעתך דכיון דלא אצטריך לר' עקיבא, משום סדרא דמתניתין בלחוד לא תני ליה. ואהדר ליה דאף הן משום סדרא דמתניתין הני להו כדתני חייבי מיתות בית דין. ואי קשיא לך הא דאמרין בכתובות בפרק אלו נערו (ל, א) ובקדושי פרה האומר (סד, א) הניחא לר' ישבב אי לאפקי מטעמא דר' סימאי קתני וחייבי לאוין קאמר ולא חייבי עשה שפיר, אלא אי טעמא דנפשיה קאמר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר ואפילו חייבי עשה כו'. דאלמא מספקא לן אי אית ליה לר' עקיבא דאין קדושי תופסין בחייבי עשה, ואם איתא ודאי ר' ישבב טעמא דנפשיה קאמר ואפילו חייבי עשה, ואם איתא ודאי ר' ישבב טעמא דנפשיה קאמר ואפילו חייבי עשה ותנא דמתניתין נמי סתם כותיה. יש לומר משום דריש לקיש קאמר ליה בלשון ספיקא אבל

פרק שישי - הבא על יבמתו

מתני' הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון אפי' הוא שוגג והיא מזידה הוא מזיד והיא שוגגת הוא אנוס והיא לא אנוסה היא אנוסה והוא לא אנוס אחד המערה ואחד הגומר קנה ולא חילק בין ביאה לביאה וכן הבא על אחת מכל העריות שבתורה או פסולות כגון אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתניה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין פסלה ולא חילק בין ביאה לביאה: **גמ'** מאי אפי' לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא הוא שוגג והיא קמכוונה למצוה אי נמי הוא מזיד והיא קמכוונה למצוה אלא אפי' הוא שוגג והיא מזידה דתרוייהו לא קמכווני לשם מצוה אפילו הכי קנה תני ר' חייא אפי' שניהם שוגגים שניהם מזידים שניהם אנוסים אנוס דמתניתין היכי דמי אילימא כשאנסוהו עובדי כוכבים ובא עליה והאמר רבא אין אנוס לערוה לפי שאין קישוי אלא לדעת אלא בישן והאמר רב יהודה

כ"י מתני' הבא על יבמתו שוגג. כסבור שהיא אשה או אשה אחרת: מזיד. לשם זנות ולא לשם מלוה: אפי'. מפרש בגמרא: המערה. שלא גמר ביאתו: קנה. וזכה בנחלה ויולידה בגט אם בא להולידה: בין ביאה לביאה. [בין ביאה כדרכה לשלח כדרכה ובין הערעה לגמר ביאה]: וכן הבא על אחת מכל העריות. באחת מכל הביאות הללו: או פסולות. לכהונה כגון אלמנה כו': פסלה לכהונה. משום זונה ווגרושה מופסלה מתרומה דבי נשא אם היא בת כהן דשויה חללה ודוקא עריות או פסולות אבל ביאת זנות דפנויה לא משויה לה זונה ולא פסלה מן הכהונה ללא אשכחנא תנא דפסל אלף רבי אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה לקמן בפירקין: ממזרת ונתניה. לאו אפסולה לכהונה קאי דהא פסולה וקיימא ולענין תרומה דבי נשא נמי ליכא למימר ועוד ביאה כשר מאי מגרעא לה אלף לענין הערעה נקטה ולמילקי עליה האי ישראל בהערעה כגמר ביאה: גמ' אלף אפילו הוא שוגג. כסבור אשה אחרת היא: והיא מזידה. לביאת זנות מכוונת: דתרוייהו לא מיכווני למלוה. אפילו הכי קני: אלף בישן. שנתקשה כשהוא ישן: (כ"י)

תוספות שאנסוהו עובדי כוכבים ובא עליה. אין לפרש שאנסוהו היינו שאיימו עליו להרגו אם לא יבא עליה דא"כ מאי פריך מרבא דאמר אין קישוי אלא לדעת פירוש דאין זה אנוס שקישוי עושה מדעת ואין דוחקין אותו לבעול בקישוי ולוקמא כגון שמאיימין עליו לבעול בקישוי ועוד דמילתא דרבא אי אפשר לפרש במאיימין עליו להורגו אם לא שיבעול הערוה מעצמו כמו שאפרש אלא כל דבר שעושה מעצמו אפילו ע"י אנוס פחד מיתה לדעת חשיב והאי שאנסוהו עובדי כוכבים ובא עליה דקאמר היינו שהביאוהו עליה והדביקוהו ביבמתו ולא שבא עליה מעצמו כמו תקפתו יבמתו ובא עליה דבסמוך והשתא פריך שפיר דאין אנוס דקישוי לא הוי אלא לדעת ואר"י דיש לקדק מכאן דאין יבמה נקנית אלא בבא עליה בקישוי מדלא מוקמי שהדביקוהו בלא קישוי ואיכא למימר דאתי הך סוגיא כמ"ד. משמש מת בעריות פטור וילפינן קיחה מעריות דאינה נקנית אלא בקישוי ועוד אר"י דאתיא שפיר אפילו למאן דאמר משמש מת בעריות חייב ולענין יבוס בעינן ביאה דרך הקמת שם: אין אנוס לערוה שאין קישוי אלא לדעת. אין לפרש במאיימין עליו להורגו אם לא יבא בעצמו על הערוה דאם כן אפילו יש קישוי שלא לדעת תיפוק ליה דאגילוי עריות יהרג ואל יעבור כדאמר בפרק בן סורר (סנהדרין דף ע"ד. ושם) אלא איירי כשעובדי כוכבים מדביקים אותו על הערוה וא"ל לו להשמת אם לא ע"י שיהרג וקאמר רבא דיש לו למסור עצמו ליהרג אם יודע שאי אפשר לו

אם לא יתקשה דאין קישוי אלא לדעת וחשיב בעושה מעשה אבל אם יש קישוי שלא לדעת או שהיה כבר מקושה או שידוע שלא יתקשה אין חייב למסור עצמו כיון שהוא אינו עושה שום מעשה והוי כקרקע עולם כדאמר בבבן סורר (ג"ז שם) גבי אסתר דקרקע עולם היתה וטעמא משום דנערה המאורסה ילפינן התם (תוספות)

הש"ח בשלמא בעל ונתן גט אלטריד. פירש רש"י ז"ל (בד"ה וליטעמיד) אלטריד לאשמועינן דאין זיקת יבמין אחר ביאה ומיפטר בגט ולא בעי' חליצה ללא גזרינן גט לאחר ביאה אטו גט דקמי ביאה. ותמיהא לי דהא בכולה מתניתין כי אמרינן אין אחר חליצה כלום ואין אחר ביאה כלום הכי קאמרינן, אין מועיל אחר חליצה כלום שאין גט ולא מאמר מועילין בה ליחסר בקרובות. אי נמי שאין הגט שלאחר ביאה דוחה את הראשונה ולא המאמר של אחר ביאה תופס להלכיה גט למאמרו, והכי נמי כי קתני בעל ועשה מאמר בעל ונתן גט בעל וחלץ בעל ונתן גט דומיא דבעל וחלץ קאמר, כלומר שאין חליצה מהני אחר בעילה ואין גט מהני אחר בעילה. ובגמרא נמי הכי גרסינן בספרים מדויקים בישיבת הגאונים ז"ל אילטריד סלקא דעתך אמינא מדגט קמי בעילה מהני דבחר בעילה נמי מהני. ונראה לי לפרש בעל ונתן גט אלטריד לאשמועינן שאין הגט של אחר ביאה פוסל אותה עליו, אללא אם ראה מגרשה בגט ומחזירה וכדאמרינן ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשית כאלוהי לומר שמגרשה בגט ומחזירה, וקא משמע לן דלוקמה אדינא דאורייתא ולא גזרינן בה אטו גט דקמי בעילה, דסלקא דעתך אמינא מדגט דקמי בעילה מהני לפוסלה עליו לעולם, גט דבחר בעילה נמי מהני לפוסלה עליו לעולם קא משמע לן בעל ונתן גט דאין לאחר ביאה מהני כלומר לאוסרה עליו כך נראה לי. סליק פרק רבן גמליאל בס"ד (הש"ח)

א - נד דף

ישן לא קנה ביבמתו אלא בנתקע והא אמר רבה נפל מן הגג ונתקע חייב בארבעה דברים וביבמתו לא קנה אלא כגון שנתכוון לאשתו ותקפתו יבמתו ובא עליה שניהם אנוסים דבי רבי חייא היכי דמי כגון שנתכוון לאשתו ותקפוהו עובדי כוכבים ודבקים זה בזה ובא עליה מנא הני מילי דתנו רבנן [דברים כה-ה] יבמה יבא עליה מצוה דבר אחר יבמה יבא עליה בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון והא אפיקתיה למצוה למצוה [דברים כה-ז] מואם לא יחפוץ האיש נפקא הא חפץ יבם וכי אתא קרא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון תניא אידך יבמה יבא עליה כדרכה ולקחה שלא כדרכה ויבם ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה ויבמה בעל כרחה ד"א יבמה יבא עליה בין בשוגג כו' והא אפיקתיה לכדרכה ההוא [דברים כה-ז] מלהקים לאחיו שם נפקא במקום שמקים שם וכי אתא קרא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון גופא אמר רב יהודה ישן לא קנה ביבמתו דאמר קרא יבמה יבא עליה עד דמכוין לה לשם ביאה והתניא בין ער [בין ישן אימא בין הוא בין ישן הוא בין ערה היא בין ישנה היא הכא במאי עסקינן במתנמנס ה"ד מתנמנס אמר רב אשי ניס ולא ניס תיר ולא תיר כגון דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מדכר גופא אמר רבה נפל מן הגג ונתקע חייב בארבעה דברים וביבמתו לא קנה בנזק בצער בשבת ברפוי אבל בושת לא מיחייב דאמר מר אין חייב על הבושת עד שיתכוון אמר רבא נתכוון להטיח בכותל והטיח ביבמתו לא קנה להטיח בבהמה והטיח ביבמה קנה דהא קמכוין לשם ביאה בעולם: אחד המערה: אמר עולא מנין להעראה מן התורה שנאמר [ויקרא כ-יח] ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקורה הערה מכאן להעראה מן התורה אשכחן נדה שאר עריות מנין וכ"ת נילף מנדה מה לנדה שכן מטמאה את בועלה אלא אתיא מאשת אח דכתיב [ויקרא כ-כא] ואיש אשר

יקח את אשת אחיו נדה היא וכי אשת אחיו [לעולם] נדה היא אלא כנדה מה נדה בהעראה אף אשת אח בהעראה מה לאשת אח שכן בידו לרבות דאי בעי מקדש ואזיל כי אלפא אלא אתיא מאחות אב ואחות אם דכתיב ויקרא כ-יט וערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה כי את שארו הערה איכא למיפרך מה לאחות אב ואחות אם שכן איסור הבא מאליו מחדא לא אתיא תיתי [חדא] מתרתי מהי תיתי תיתי מאשת אח ואחות אב ואחות אם מה להנך שכן אסורין משום שאר אלא תיתי מנדה ואחות אב ואחות אם מה להנך שכן איסור הבא מאליו אלא תיתי מנדה ואשת אח דמאי פרכת מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא מה לנדה ואשת אח שכן אין להם היתר בחיי אוסורן תאמר באשת איש שכן יש לה היתר בחיי אוסורה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא אטו נדה ואשת אח בחיי אוסורן הוא דאין להם היתר אבל לאחר מכאן יש להם היתר נדה

רס"ו ישן לא קנה. דינן לאו בר דעת ולא הוה קנינו קנין: בנתקע. שנתקעה לאשתו ונפל מן הגג ונתקע ביבמתו: חייב בד' דברים. בנזק ולעזר ורפוי ופצת כדלמך בהחובל (ב"ק דף פה:): פלע תחת פלע לרבות השוגג כמזיד ואונס כרצון אבל בצושה לא כדמפרש לקמן: וביבמתו לא קנה. ללא רכויו לביאה: שנתכוון לאשתו. ונתקעה לה: מלוא. כלומר ביאה יותר מבחליכה: הא חפץ. מלוא ליבומי: ולקחה שלא כדרכה. לרבות שאם בא עליה שלא כדרכה קנה: במקום שמקום שם גרסינן: עד דמכוין לה. לשם ביאה בעולם: נזק. שמיין אותה כאלו היא שפחה נמכרת כמה היתה יפה וכמה היא יפה: להטיח בכותל. לאו לשום ביאה מיכוין: שכן מטמאה את בועלה. להיות כמותה טמא ז' דכתיב ותהי נדה עליו וטמא שבעת ימים (ויקרא טו): וכי אשת אחיו לעולם נדה היא. ואינה פוסקת: שכן בידו. של אדם לרבות נשים הרבה על אחיו באיסור אשת אח: דאי בעי מקדש ואזיל כי אלפא. ותפשוט מינה כל עריות הנאסרות עליו מחמת אישות כגון אשת אב וכלתו וחמותו ואחות אשתו אבל אמו ואחותו ובתו וכיוצא בהן לאין בידו לרבות מנלן: שכן איסור הבא מאליו. ופשוט מינה אמו ואחותו ובתו וכיוצא בהן ולא תפשוט מינה עריות הנאסרות לו מחמת קידושין: מאשת אח ואחות אב ואם. דכי פרכת מה לאחות אב ואם שכן איסור הבא מאליו אשת אח תוכיח מה לאשת אח שכן בידו לרבות אחות אב ואם תוכיח וחזר הדין הלך השוה שבהן שהן אסורות עליו משום ערוה ועשה בהן הערחה כגמר ביאה אף אני אביא כל העריות בדיון הזה: שכן איסורן משום שאר. ותפשוט כל האסורות משום שאר אבל אשת איש ללאו משום שאר מנא היתר: בחיי אוסורן. כל זמן שאדם חי והיא שופעת וכן אשת אח אין היתר בחיי אחיו שאפילו הוא מגרשה אסורה לזה אשת איש יש לה היתר בחיי על ידי גט: (רס"ו)

תוספות מרוצח ורוצח גופיה קאמר התם דסברא הוא דמאי חזית דדמא דידיך סומקא טפי כו' וזה לא שייך אלא במאנסין אותו להרוג בידיים אבל אם רוצים לזורקו על התינוק ויתמעך בזה אדרבה איכא למימר איפכא . מאי חזית דדמא דחבריה סומקא טפי כו' כיון שאין הורג בידיים ולא הוי אלא קרקע עולם בעלמא ואין מצווה להציל חברו בגופו דאדרבה חיי קודמין וההיקש דקרא בהורג בידיים כתיב כי כאשר יקום איש על רעהו וגו' והשתא גרסינן בכל דוכתא מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה יהרג ואל יעבור פירוש יהרג הבעל ולא גרסינן תיהרג דקרקע עולם היא אי נמי אר"י דאפי' גרסינן תיהרג יש לפרש דהכי קאמר תיהרג קודם שתעשה מעשה ותביא עליה את הערוה וא"ת במסכת ע"ז בפרק רבי ישמעאל (דף נד. ושם) דנעבד באונס אסור ומפרש כגון דאנסוהו עובדי כוכבים והשתחוה לבהמה דידיה ופריך עלה רבי זירא אונס רחמנא פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר ' (דברים כב) ומאי קושיא הא האי קרא דוקא בקרקע עולם איירי אבל עשה מעשה חייב למסור עצמו כדפרישי' ומשתחוה לעבודת כוכבים עושה מעשה הוא דליכא לאוקמה כשכפוהו עובדי כוכבים לעבודת כוכבים דאין זה משתחוה ואר"י דהכי פריך אונס רחמנא פטריה ממיתה אפי' בעושה מעשה דנהי דחייב למסור עצמו מ"מ אם לא מסר עצמו לא מיחייב מיתה דולנערה לא תעשה דבר אפילו בעשתה מעשה קאמר קרא דפטורה ממיתה דבעשיית מעשה איירי היקישא דקרא ועוד דכיון דאפילו ברצון מיחייב מיתה אע"ג דלא עביד מעשה דהא אשה חייבת ברצון אע"ג דהויא קרקע עולם ה"נ כשפטר הכתוב אונס במיתה בית דין כדכתיב ולנערה לא תעשה דבר פטר בכל ענין לא שניא עביד לא שניא לא עביד ולהכי פריך כיון דפטור ממיתה לא חשיב נעבד ליאסר בהך עבודה ומהדר ליה התם דחשיב

שפיר נעבד באונס אע"ג דפטו' ממית' בדיעבד כיון דחייב למסור עצמו [וע"ע תוס' יומא פב. האריכו טובא]: ישן לא קנה. פי' בקונטרס משום דלא הוי בר דעת וקשיא דהא קטן אע"ג דלא הוי בר דעת הוה קונה אי לאו דמיעטיה קרא אלא טעמא משום דלא איכוין לביאה כלל והוי כמתכוין להטיח בכותל דבסמוך: וכי איצטריך קרא בין בשוגג כו'. וא"ת והא איצטריך לאשמועינן ביאה ביבמה דלא כתיב אלא הכא וי"ל דמלהקים לאחיו שם נפקא וא"ת והא אכתי איצטריך לג"ש דלקמן יבמה מנין אתיא ביאה וי"ל דביאה דחייבי לאוין מופנה וה"ל מופנה מצד אחד: דמכוין לה. לאו דוקא נקט דמכוין לה דהא בסמוך אמר דנתכוון להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנה: שכן בידו לרבות. וא"ת דבקדושין פרק האומר (דף סז:): בעי למילף כל העריות דלא תפסי בהו קידושין מאחות אשתו וקאמר התם בשלמא כולהו אתיין והיכי אתיין הא איכא למיפרך מה לאחות אשה שכן בידו לרבות וי"ל דבלאו הכי פריך שפיר א"נ דדוקא באשת אח חשיב יש בידו לרבות לחומרא שכן יש בידו לרבות איסור על אחרים אבל מה שבידו לרבות על עצמו לא חשיב פירכא: מה לאחות אב ואחות אם שכן איסור הבא מאליו. הקשה ריב"ן דמאחות אב ואם נילף איסור הבא מאליו ומאשת אח נילף היכא דעל ידי קידושין וי"ל דאשת איש לא אתי כדפריך בסמוך מה להנך שכן שאר:

(תוספות)

ב

-

נד

דף

ביומי תליא מילתא אשת אח בבנים תליא רחמנא אלא פריך הכי מה לנדה ואשת אח שכן אין אוסרן מתירן תאמר באשת איש שאוסרה מתירה אלא אמר ר' יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קרא [ויקרא יח-כט](#) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות הוקשו כל העריות כולן לנדה מה נדה בהעראה אף כל בהעראה ואלא נדה דכתיבא גבי אשת אח למה לי לכדרב הונא דאמר רב הונא רמז ליבמה מן התורה מנין מנין הא כתיב יבמה יבא עליה אלא רמז ליבמה שאסורה בחיי בעלה מנין האי סברא היא מדאמר רחמנא לאחר מיתת בעלה שריא מכלל דבחיי בעלה אסורה ודלמא לאחר מיתת בעלה מצוה בחיי בעלה רשות אי נמי לאחר מיתת בעלה אין בחיי בעלה לא ולא הבא מכלל עשה עשה אמר קרא [ויקרא כ-כא](#) ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה היא וכי אשת אחיו נדה היא אלא כנדה מה נדה אף על פי שיש לה היתר לאחר מכאן בשעת איסורא בכרת אף אשת אח [נמי] אף על פי שיש לה היתר לאחר מכאן בחיי בעלה בכרת אלא העראה דכתיבא גבי אחות אב ואחות אם למה לי לכדבעא מיניה רבינא מרבא המערה בזכור מהו בזכור משכבי אשה כתיבא אלא המערה בבהמה מהו אמר ליה אם אינו ענין להעראה דכתיבא גבי אחות אב ואחות אם דאתיא בהקישא מדרבי יונה תנהו ענין להעראה דבהמה מכדי בהמה חייבי מיתות בית דין היא מאי טעמא כתיב להעראה דידה גבי חייבי כריתות לכתוב גבי מיתת בית דין ונילף מיתת ב' ד' ממיתת ב' ד' איידי דכוליה קרא לדרשא אתי כתיב ביה נמי הא מילתא לדרשא מאי דרשא דתניא [ויקרא יח-יב](#) ערות אחות אביך לא תגלה בין מן האב בין מן האם אתה אומר בין מן האב בין מן האם או אינו אלא מן האב ולא מן האם ודין הוא חייב כאן וחייב באחותו מה אחותו בין מן האב בין מן האם אף כאן בין מן האב בין מן האם או כלך לדרך זו חייב כאן וחייב בדודתו מה דודתו מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם נראה למי דומה דנין איסור הבא מאליו מאיסור הבא מאליו ואל תוכיח דודתו שאין איסור הבא מאליו או כלך לדרך זה דנין קרובי האב מקרובי האב ואל תוכיח אחותו שקרובי עצמו תלמוד לומר ערות אחות אביך לא תגלה בין מן האב בין מן האם ערות אחות אמך לא תגלה בין מן האב בין מן האם למה לי למכתבא באחות אב למה לי למכתבא באחות אם אמר רבי אבהו צריכי דאי כתב רחמנא באחות אב שכן יש לה חייס אבל אחות אם אימא לא ואי כתב רחמנא באחות אם שכן ודאית אבל אחות אב אימא לא צריכא ודודתו

דפשיטא ליה לתנא דמן האב ולא מן האם מנא ליה אמר רבא אתיא דודו דודו כתיב הכא [ויקרא כ-](#) [ב](#) ערות דודו גלה וכתוב התם [ויקרא כה-מט](#) או דודו או בן דודו יגאלנו מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם והתם מנלן אמר קרא ממשפחתו יגאלנו משפחת אב קרויה משפחה משפחת אם אינה קרויה משפחה והדתנן אמרו לו מתה אשתך ונשא אחותה מאביה מתה ונשא אחותה מאמה מתה ונשא אחותה מאביה מתה ונשא אחותה מאמה מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית ופוטרות צרותיהן ואסור בשנייה וברביעית ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה ואם בא על השנייה לאחר מיתת הראשונה מותר בשנייה וברביעית ופוטרות צרותיהן ואסור בשלישית ובחמישית

רע"ז ביומי תליא מילתא. אפי' אם מת האוסרה שפסקה דס בראייה ראשונה אסורה כל שבעה: צננים תליא. אם יש לה בנים אפילו מת אחיו: אין אוסרן מתירן. אין כח באוסר להתיר אלא דבר אחר מתירה ימים מתירין את הגדה ואשת אח כשהוא ערירי: הוקשו כל העריות לגדה. שהרי כאן הוקשו כולן זו לזו ונדה כתובה בפרשת עריות הלכך בהעראה ילפינן כולהו מנדה: נדה דכתיב גבי אשת אח. דילפינן מיניה לעיל העראה לאשת אח מנדה: בחיי בעלה. אם גירסה אחיו: ולא הבא מכלל עשה עשה. אבל כרת ליכא: משכבי אשה. וכיון דבאשה הוי העראה משכב ממילא איתסרא בזכור דהא בזכור כתיב משכבי אשה: המערה דבהמה. שלא גמר ביאתו: ואחות אב ואחות אם. לאו מחייבי מיתות הן ללא כתיבא בהו מיתה: ליכתבה במיתת בית דין. כגון באמו ואחותו ולימא נמי אם אינו ענין להו דלתיא בהיקשא דר' יונה תנהו ענין לבהמה: אידי דכוליה קרא. דכתיב באחות אב ואחות אם בפרשת קדושים תהיו לדרשא אתא כדתייא לקמן כתיב ביה נמי העראה בלא אריך לדרשא דבהמה: ערות אחות אביך. קרא דאחרי מות קמא נקט: בין שהיא אחות אביך. מן האב בין מן האם: מה אחותו בין מן האב בין מן האם. דכתיב בת אביך או בת אמך: מה דודתו מן האב ולא מן האם. שאם היה דודו אחי אביו מן האם ולא מן האב אין אשתו עליו ערוה ולקמן בעי מנלן: דודתו אין איסורה בא עליו מאליו. אלא על ידי קדושי דודו: ולא תוכיח אחותו. וכיון דלא נפקא לן מדניא תלמוד לומר מקרא שני בפרשת קדושים תהיו ערות אחות אביך ואחות אמך לא תגלה ואין אריך להזהיר שכבר הזהיר ולא הוה ליה לאשמועינן אלא עונש כדעבד באשת אח ובאחותו איש כי יקח אחות אביו ואחות אמו עונש יסור וקרא יתירא הוא לרבות אחות אביו מן האם ואחות אמו מן האם: למה לי למכתב. האי קרא יתירא בתרוייהו לכתוב בחדא ותיתי אידך מינה: יש לה חיים. דמשפחת אב קרויה משפחה דכתיב ויתילדו על משפחותם לבית אבותם (במדבר א'): אחות אם ודאי. קרובתו אבל אחות אב שמא ח"ו אין זה אביו: מה להלן מן האב. אם אחי אביו מן האב הוא הוי קרוב לענין גאולה יותר ומאות גאולה מוטל עליו יותר מקרובי האם אף כאן מן האב ולא מן האם: ה"ג ממשפחתו יגאלנו משפחת אב קרויה משפחה כו': והא דתנן אמרו לו מתה אשתך כו'. כגון דינה בת לאה מיעקב ויוכבד בת לאה מחלרון ושרה בת חלרון מקטורה ורבקה בת קטורה מבתואל ומלכה בת בתואל מחנה ורחובן נשא את מלכה והלך למדינת הים אמרו לו מתה אשתך ונשא את רבקה שהיא אחותה מאביה חזרו ואמרו לו מתה רבקה ונשא את שרה אחותה מאמה אמרו לו מתה שרה ונשא את יוכבד אחותה מאביה אמרו לו מתה יוכבד ונשא את דינה אחותה מאמה חזרו ואמרו לו כולן קיימות: מותר בראשונה. במלכה אשהו: ובשלישית. שרה לפי שרבקה לא היו קדושיה קידושין וביאתה באונס הוא ומותר בשרה אחותה דתנן (לקמן דף לז.) נושאין על האנוסה: ובחמישית. דינה ואע"פ שהיא אחות יוכבד הרביעית לפי שביאת יוכבד פיתוי היא ואינה קידושין מפני שהשלישית היו קדושיה קידושין: ופוטרות צרותיהן. אם מת וחללו האחין לאחת מהן פוטרות צרותיהן: ואסור בשנייה. מפני הראשונה וברביעית מפני השלישית: (רע"ז)

תוספות אלא רמז ליבמה שאסורה בחיי בעלה מנין. דכיון דשריא רחמנא אחר מיתה אין סברא לומר דאסירא בחיי בעלה דלא מיסתבר שהיה בא הכתוב לומר דאתי עשה ודחי לא תעשה שיש בו כרת אי לאו דמוכח קרא בהדיא: בזכור מהו. הא דלא יליף זכור ובהמה מהקישא דרבי יונה משום דאת מקורה הערה כתיב והנהו לא שייך בהו מקור ועוד דאפסקינהו בקרא דמולך אי נמי משום דזכור ובהמה לא חשיב ביאה דאין דרך ביאה בכך ולהכי בפרק ארבע מיתות (סנהדרין נד:) צריך אזהרה ועונש לשוכב ונשכב בזכור אע"ג דבעלמא לא בעי קרא לחייב האשה הנשכבת: אמרו לו מתה אשתך כו'. בתלתא הוה סגי אלא קמ"ל דאף על פי שיש ערבוב שכל חמשתן שלשלת אחוה וצריך להוציא האסורות לא גזרינן הנך דשרינן אטו הנך דאסירן: צרותיהן. איצטריך אע"ג דס"ד דמוטב שיחלוץ הצרות גזירה שלא יחלוץ לשניה או רביעית: (תוספות)

א

-

נה

דף

אלמא אחות אשתו בין מן האב בין מן האם אסורות מנלן יליף מאחותו מה אחותו בין מן האב בין מן האם אף כאן בין מן האב בין מן האם וליילף מדודתו מה דודתו מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם מסתברא מאחותו הוה ליה למילף שכן קרובי עצמו מקרובי עצמו אדרבה מדודתו הוה ליה למילף שכן דבר על ידי קדושין מדבר שעל ידי קדושין אלא מאשת אח ילפינן דשכן דבר על ידי קדושין וקרובי עצמו ואשת אח גופה מנ"ל דתניא [ויקרא יח-טז](#) ערות אשת אחיך לא תגלה בין מן האב בין מן האם אתה אומר בין מן האב בין מן האם או אינו אלא מן האב ולא מן האם ודין הוא חייב כאן וחייב באחותו מה אחותו בין מן האב בין מן האם אף כאן בין מן האב בין מן האם או כלך לדרך זו חייב כאן וחייב בדודתו מה דודתו מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם נראה למי דומה דנין קרובי עצמו מקרובי עצמו ואל תוכיח דודתו שקרובי האב או כלך לדרך זו דנין דבר שעל ידי קדושין מדבר שעל ידי קדושין ואל תוכיח אחותו שאיסור הבא מאליו ת"ל ערות אחיך היא בין מן האב בין מן האם ואימא אידי ואידי באשת אח מן האב חדא דיש לה בנים בחיי בעלה וחדא דאין לה בנים בחיי בעלה אין לה בנים בחיי בעלה מדרב הונא נפקא ואימא אידי ואידי באשת אח מן האב חדא דיש לה בנים בחיי בעלה וחדא דיש לה בנים לאחר מיתת בעלה יש לה בנים לאחר מיתת בעלה לא צריכא קרא מדאמר רחמנא שאין לה בנים מותרת הא יש לה בנים אסורה ודלמא אין לה בנים אסורה לעלמא ושריא ליבם יש לה בנים שריא לעלמא ושריא ליבם אי נמי אין לה בנים מצוה יש לה בנים רשות אי נמי אין לה בנים אין יש לה בנים לא ולא הבא מכלל עשה עשה כתב קרא אחרינא [ויקרא כ-כא](#) ערות אחיו גלה ואימא אשת אח מן האם כאשת אח מן האב מה אשת אח מן האב לאחר מיתת בעלה שריא אף אשת אח מן האם לאחר מיתת בעלה שריא אמר קרא היא בהוייתה תהא אחותו דכתב בה כרת למה לי לכדרבי יוחנן דאמר ר' יוחנן שאם עשאן כולם בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת ולרבי יצחק דאמר כל חייבי כריתות בכלל היו ולמה יצתה כרת באחותו לדונו בכרת ולא במלקות לחלק מנלן נפקא ליה [ויקרא יח-טז](#) מואל אשה בנדת טומאתה לחייב על כל אשה ואשה דודתו דכתב בה רחמנא ערירים יהיו ל"ל לכדרבה דרבה רמי כתיב [ויקרא כ-כא](#) ערירים יהיו וכתוב [ויקרא כ-כ](#) ערירים ימותו הא כיצד יש לו בנים קוברן אין לו בנים הולך ערירי ואיצטריך למכתב ערירים יהיו ואיצטריך למכתב ערירים ימותו דאי כתב רחמנא ערירים יהיו ה"א עד חטאיה אבל מחטאיה ואילך לא כתב רחמנא ערירים ימותו ואי כתב רחמנא ערירים ימותו ה"א מחטאיה ואילך אבל מעיקרא לא צריכא: העראה דחייבי לאוין מנלן מדגלי רחמנא [ויקרא יט-כ](#) שכבת זרע גבי שפחה חרופה מכלל דחייבי לאוין בהעראה אדרבה

**מדגלי רחמנא העראה בחייבי כריתות מכלל דחייבי לאוין בגמר ביאה אמר רב אשי אם כן לשתוק
קרא משפחה חרופה העראה דחייבי לאוין דכהונה מנלן אתיא {ויקרא ב-יד} קיחה {ויקרא כא-ז}
קיחה דחייבי עשה מנלן**

רש"י אלמא אחות אשה בין מן האב בין מן האם. דהא שלישיית אחותה של שניה מאמה היא וטעמא דשניה לאו אשתו היא משום הכי מותר בשלישיית הא אם הוּו קידושי שניה קידושין הוה אסור בשלישיית: אחות אשה קרובי עצמו חשיב לה שמחמת עצמו נאסרה עליו ולא מחמת אביו ולאפוקי דודתו דקרובת אביו היא: ה"ג הכא ת"ל ערות אחיך היא: בחיי בעלה. אם גירשה: מדרב הונא. דכתיב אשת אחי נדה היא כללעיל (דף נד:); ולאזו הבא מכלל עשה עשה. יבמה יבא עליה חבל כרת ליכא: הכי גרסינן כתיב קרא אחרינא ערות אחיך גלה: אף אשת אח מן האם לאחר מיתת בעלה. בלא בניס שריא וא"ת הא ילפינן (לעיל דף יז:); אחוה אחוה מבני יעקב איכא למימר אחים מן האב מלוה מן האם רשות: ערות אחיך היא. ומהאי קרא מרבינן אשת אח מן האם: אחותו דכתב בה כרת למה ליה. כיון דדרשת העראה וקראי יתיבי דכולהו כרת דאחותו מאי תדרוש ביה הא כבר נכתב בכל העריות ונכרתו הנפשות העושות: חייב על כל אחת ואחת. ואי לא כתב אללא חד כרת אכולהו הווי אמינא היכא דעבדינהו לכולהו בהעלם אחד לא מחייב אללא חדא השתא הווי דבר שהיה בכלל ויכא מן הכלל ללמד על הכלל כולו דמה אחותו מיוחדת שהיא ערוה וחייבין עליה בפני עצמה אף כל שהיא ערוה חייבין עליה בפני עצמה: לכרת נתנה ולא למלקות. דאי התרו בו למלקות אינו לוקה דלאו שניתן לאזהרת כרת הוא לפיכך אין לוקין עליו דלא הוה ליה לעונשו כרת אח"כ הזהיר עליה הלכך אזהרה לאו למלקות נתנה: מואל אשה. לחלק על כל אשה ואשה שבפרשה זו דהוה ליה למכתב ולגדה לא תקרב: ערירים. היינו נמי כרת שזרעו נכרת: ערירים יהיו. לשעת מיתתו משמע סופן לבא לידי ערירי דאם יפ' לו בניס קוברין: ערירים ימותו. משמע דאם הן עכשיו ערירים כן ימותו ואפי' יולדו להם לאחר מעשה: דאי כתב רחמנא ערירים יהיו הווי אמינא דהווי ליה עד הטאיה. והכי משמע סופס להווי ערירים שימותו בניסם שיש להם עתה והווי ערירים אבל בשעת מיתתם לא ימותו ערירים דבניס דהווי ליה מהטאיה ואילך לא מיייתי: ואי כתב רחמנא ערירים ימותו הווי אמינא מהטאיה ואילך. דהכי משמע מהטאם ישאו ואילך ערירים ימותו אבל בניס דמעיקרא לא מיייתי כתב רחמנא ערירים יהיו סופן לבא לידי ערירים דמדכתיב ערירים יהיו מכלל דהשתא לאו ערירים נינהו: שפחה חייבי לאוין היא. דכתיב בה לא יהיה קדש (דברים כג) וגלי בה רחמנא דלא מיייתי אשם עד שיגמור בה ביאתו דכתיב שכבת זרע מכלל דחייבי מלקות לאו דאשם כגון ממזר ושפחה שאין חרופה בהעראה מיחייב: שפחה חרופה. שפחה כנענית המאורסת לעבד עבדי שמותר בה כדכתיב (שמות כא) אם אדוניו יתן לו אשה: לשתוק קרא. דלא לגלי שכבת זרע בשפחה חרופה ואנא אמינא כשאר חייבי לאוין בגמר ביאה: דכהונה מנלן. דמשפחה לא גמרינן אללא לאו השוה בכל דומיא דשפחה חרופה: קיחה קיחה. כתיב גבי חייבי כריתות (ויקרא כ) איש אשר יקה את אחותו וכתב בחייבי לאוין דכהונה לא יקחו (שם כא): דחייבי עשה. כגון מזרי ואדומי עד דור שלישי מנלן דאסירא העראה דידהו בישראל וקאי בעשה כדכתיב דור שלישי יבא (דברים כג) ולא שני ולא הבא מכלל עשה עשה: (ד"ה)

תוספות מאשת אח ילפינן. ואפילו למאי דפרישית לעיל דאחות אשה לא חשיב חומרא מה שבידו לרבות מ"מ ליכא למיפרך מה לאשת אח שכן בידו לרבות דהכא לא יליף אלא דשייך אחוה מן האם באחות אשה כמו באשת אח: דיש לה בניס לאחר מיתת בעלה. תימה הכא מצרכינן קרא לאסור לאחר מיתה וכן בפ' ד' מיתות (סנהדרין נג. נד.). גבי אשת אב וכלתו ופ"ק דקדושין (דף יג: ושם) קבעי אשת איש מנלן דשריא אחר מיתת בעלה וי"ל דבכל הני צריך קרא לאסור דלא נילף מאשת איש דשריא לאחר מיתה כדיליף התם וקשה דבהאשה רבה (לקמן דף צד: ושם) קאמר גבי חמותו לאחר מיתה דממעט לה רבי עקיבא מדכתיב ישרפו אותו ואתהן ואת שתיהן כלומר ששתיהן קיימות נהי דמעטיה קרא משרפה מאיסורא מי מעטיה משמע

דאי לאו קרא היתה בשרפה וי"ל דבכולהו צריך קרא לאסור ולהתיר דלא נילפו מהדדי: בהוייתה תהא. ומכל מקום איצטריך לעיל (דף יז:): למילף אחוה מבני יעקב דלא נימא דבעינן דמיחדי באבא ובאימא משום דכתיב יחדו: דכתב רחמנא גבי דודתו למה לי. אפילו למאי דמפרש (בה) דאין ערירי בכל חייבי כריתות אלא היכא דמפרש קרא בהדיא אתי שפיר כדפרישית בריש מכילתין (דף ב. ד"ה אשת): לישתוק קרא משפחה חרופה. וא"ת השתא דחייבי לאוין בהעראה אם כן לישתוק קרא בחייבי כריתות ותירץ ה"ר משה כהן דאי לאו קרא בחייבי כריתות הוה אמינא מדגלי רחמנא בשפחה מכלל דחייבי כריתות בהעראה אבל חייבי לאוין בגמר בגמר ביאה דילפינן משפחה חרופה אבל השתא דכתיב העראה בחייבי כריתות אי כל חייבי לאוין בגמר ביאה א"כ לישתוק קרא משפחה חרופה: (תוספות)

דף - נה - ב

אתיא ביאה ביאה יבמה לשוק מנלן אי למאן דאמר לאו לאו אי למאן דאמר עשה עשה אלא יבמה ליבם מנלן אתיא ביאה אשה לבעלה מנלן אתיא קיחה קיחה אמר רבא למה לי דכתב רחמנא שכבת זרע בשפחה חרופה שכבת זרע באשת איש שכבת זרע בסוטה דשפחה חרופה כדאמרן דאשת איש פרט למשמש מת הניחא למאן דאמר משמש מת בעריות פטור אלא למ"ד חייב מאי איכא למימר אלא פרט למשמש מתה דסד"א [הואיל] לאחר מיתה נמי איקרי שארו אימא ליחייב עלה באשת איש קמ"ל דסוטה למה לי לכדתניא שכבת זרע פרט לדבר אחר מאי דבר אחר אמר רב ששת פרט לשקינא לה שלא כדרכה א"ל רבא משכבי אשה כתיב אלא אמר רבא פרט לשקינא לה דרך אברים א"ל אביי פריצותא אסר רחמנא אלא אמר אביי פרט לשקינא לה בנשיקה הניחא למ"ד העראה זו הכנסת עטרה אלא למ"ד זו נשיקה מאי איכא למימר אלא לעולם לשקינא לה דרך אברים ואיצטריך סד"א בקפידא דבעל תלה רחמנא והא קא קפיד קמ"ל אמר שמואל העראה זו נשיקה משל לאדם שמניח אצבעו על פיו אי אפשר שלא ידחוק הבשר כי אתא רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן גמר ביאה בשפחה חרופה זו הכנסת עטרה מתב רב ששת שכבת זרע אינו חייב אלא על ביאת המירוק מאי לאו מירוק גיד לא מירוק עטרה כי אתא רב דימי א"ר יוחנן העראה זו הכנסת עטרה אמרו ליה והא רבה בר בר חנה לא אמר הכי אמר להו או איהו שקראי או אנא שקרי כי אתא רבין א"ר יוחנן העראה זו הכנסת עטרה אדרבה בר בר חנה ודאי פליג אדשמואל מי לימא פליג לא מנשיקה ועד הכנסת עטרה העראה קרי לה כי אתא רב שמואל בר יהודה א"ר יוחנן העראה זו הכנסת עטרה גמר ביאה גמר ביאה ממש

רש"י ביאה ביאה. מחייבי לאוין דכתיב זהו לא יבא ממזר: יבמה לשוק. כלל חליכה מנין דהעראה ידעה כגמר ביאה: אי למאן דאמר לאו. דכתיב לא תהיה אשת המת (דברים כה) ילפינן העראה לחייבי לאוין: אי למאן דאמר עשה. דכתיב (שם) יבמה יבא עליה ולא אחר ולא הבא מכלל עשה עשה והאי לא תהיה מפיק לה לאין קידושין תופסין זה וה"ק לא יהא זה הויה לזר ופלוגתא דרב ושמואל היא בהאשה קמא (לקמן כב:): אלא יבמה ליבם מנלן. דקני לה בהעראה: אשה לבעלה. לענין מקדש דביאה מנלן דבהעראה מקדשה: קיחה קיחה. כי יקח איש אשה ובעלה (דברים כד) ומתכא ילפינן קידושין ביאה כתיב הכא קיחה וכתיב התם בחייבי כריתות קיחה (ויקרא כ): למה לי למיכתב שכבת זרע באשת איש. ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע (ויקרא יח) והא איתרבי בה העראה מהקישא דר' יונה: שכבת זרע בסוטה. הנסתרה דנאסרת מספק

כתיב וסכב איש אותה שכבת זרע (במדבר ה): כדאמרן. דבעינן גמר ביאה ללא תימא כי היכי דמחייב מלקות בהעראה ליחייב נמי אשם בהעראה: למשמך מת. באבר מת בלא קישוי דאין ראו להזריע: הניחא למ"ד. בשבועות בפרק ידיעות הטומאה: למשמך מתה. אשת איש לאחר מיתתה: סד"א הואיל ולאחר מיתתה שארו. דבעלה מיקרי דכתיב גבי טומאה כי אם לשארו (ויקרא כא) ואמרי שארו זו אשתו ליחייב עליה: לשקינא לה שלא כדרכה. שהיה חושדה עמו בכך וכשאמר אל הסתרי עמו ידוע לכל לדעת כן הזהירה ללא היה חושדה עמו בביאה אחרת ליטנא אחרינא לשקינא לה שלא כדרכה אל הסתרי עמו ליבעל לו שלא כדרכה: משכבי אשה כתיב. הוקשו שניהן: דרך אברים. מיעוד דדיס ודך מחוץ בשאר אברים: פריאותא קאסר רחמנא. בתמיה כלומר פשיטא ללאו קינוי הוא דמשום פריאותא ללא מיתסרא עליה: בנשיקה. אבר נוקה במקום השמיש: הניחא למ"ד. לקמן בשמעתין העראה זו הכנסת עטרה אבל נשיקה לאו העראה היא ולא מיתסרא לבעלה בהכי שפיר קאמרת (דלא מיתסרא לבעלה) ללאו קינוי הוא: אלא למ"ד נשיקה העראה היא. היכי ממעט לה: גמר ביאה זו הכנסת עטרה. מכלל דנשיקה העראה היא כשמואל: שכבת זרע. בשפחה חרופה קאי: עטרה. ראש הגיד היא ואינה מן הגיד אלא בשר: מירוק. שמזריע: ודאי פליגא. דהא אמר הכנסת עטרה זו היא גמר ביאה והכא קרי לה העראה: אדשמואל. לאמר נשיקה הוי העראה: מי לימא פליג. דלשמואל הוי הכנסת עטרה גמר ביאה ולרבין נשיקה לאו כלום היא או ללא תרוייהו בין לרבין בין לשמואל העראה נינהו ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: (ה"י)

תוספות אתיא ביאה ביאה. והוי כאילו כתיב דור שלישי יערה משמע הא דור שני לא יערה ולא שייך לאקשווי מהא דאמר בסוף הנשרפין (סנהדרין פד). דבר הבא מן הכלל אין דנין אותו בגזירה שוה דהכא ביאה דאתיא לגזירה שוה כתיבא בהדיא ולא מן הכלל אתי כי ההיא דהתם דלא ילפינן חילול חילול מתרומה כהן העובד באנינות דלא כתיב חילול אלא דנפיק מכלל דכתב בכהן גדול ומן המקדש לא יצא ולא יחלל (ויקרא כא) הא אחר שעבד חלל: אי למאן דאמר עשה עשה. ל"ג לי' וברוב ספרים ליתא דבין לרב ובין לשמואל איכא לאו כדפרישי' בסוף החולץ (לעיל מט: ד"ה אי כרב): אשה לבעלה מנין אתיא קיחה קיחה. פירוש דנקנית בהעראה הקשה ה"ר נסים דבפ"ק דקדושין (דף י. ושם) בעי תחלת ביאה קונה או סוף ביאה קונה למאי נפקא מינה שהערה בה וקבלה קידושין מאחר כו' ומסיק רבא דכל הבעל דעתו על גמר ביאה ולא קני בהעראה ותירץ הר' שמעון הזקן דהא דאמר הכא דקני בהעראה היינו בשלא עשה כי אם העראה ופירש מיד ולא גמר ביאתו אבל התם איירי כשעושה כל הביאה דלא קני בהעראה כיון שדעתו על גמר ביאה וכן מוכח הלשון דקאמר התם כל הבעל דעתו על גמר ביאה ולא קאמר כל המערה וה"ר יצחק בן ה"ר מאיר פירש דכשמפרש שרוצה לקנות בהעראה קני בהעראה אפי' אם גומר ביאתו אבל בסתם דעתו על גמר ביאה ור"ת פירש שם בע"א ושם פירשתי: קיחה קיחה. תימה דנפקא לן בפרק קמא דקדושין (דף ט:) דאשה נקנית בביאה מדכתיב ובעלה ותיפוק ליה מקיחה קיחה וי"ל אי לאו דכתיב ובעלה מקיחה דעירות לא הוה גמרינן עיקר ביאה כיון דקיחה דעירות לא משתעי בקנין כלל אבל לענין שתיחשב העראה כגמר ביאה ילפינן שפיר מהתם ואם תאמר ונילף מקיחה דיבמה דאיירי בקנין דכתיב ולקחה לו לאשה וי"ל דאינו מופנה לג"ש וא"ת ונילף מקיחה דחייבי לאוין דכהונה דקיחה דידהו איירי בקנין כדאמר בפרק בתרא דקדושין (דף עח.) קדש לוקה משום לא יקח ודרשינן ליה נמי לג"ש וי"ל דלא איירי בקיחה דביאה אלא בסתם קידושין כדאמר התם בעל לוקה משום לא יחלל ועוד י"ל דאי לאו ובעלה לא הוה גמרינן קידושי כסף מקיחה קיחה דשדה עפרון אלא הוה מוקמינן קיחה דקרא בקידושי ביאה משום דמסתבר למגמר טפי קיחה דאשה מקיחה דאשה אבל השתא דכתיב ובעלה ע"כ גמרינן קיחה משדה עפרון קידושי כסף דליכא למימר דאיצטריך קיחה להעראה דא"כ לשתוק מבעלה ונילף כולה מילתא מעירות: לאחר מיתה נמי שארו איקרי כו'. והא דפשיטא לן בפרק יש נוחלין (ב"ב דף קיד:). דאין הבעל יורש את אשתו כשהוא בקבר וקאמר נמי התם כשם שאין האיש יורש את אשתו בקבר להנחיל לקרוביו כך הבן לא יירש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מן האב הא דפשיטא ליה בבעל טפי מבבן היינו מהך דרשא דהכא דאשמועינן דלאחר מיתה לא מיקרי שארו וא"ת דבפרק ד' מיתות (סנהדרין סו:) ממעט משמש מתה מקרא אחרינא דדריש התם ומתו גם שניהם פרט למעשה הורדוס והיינו משמש מתה כדאמר בבבא בתרא (דף ג:) דהטמין בדובשא ינוקתא דבי חשמונאי והיה בא עליה לייטובי יצריה ואר"י דאיצטריך דרשא דשמעתין למאן דדריש התם ומתו גם

שניהם עד שיהו שניהם שוים והא דקאמר התם ואידך מעשה הורדוס לאו כלום הוא המ"ל דנפקא ליה מקרא דהכא אלא דניחא ליה לאוקמי ההוא תנא דדריש עד שיהו שניהם שוים אפילו כמ"ד משמש מת בעריות פטור ויש ספרים דגרסי התם פרט למעשה חידודין וכן גורס בערוך. ופי' רש"י שם דמעשה חידודין היינו דרך אברים וקשה דהכא פשיטא ליה לאביי דדרך אברים לאו כלום הוא וי"ל דהיינו כמ"ד התם דמעשה חידודין לאו כלום הוא ואפילו למאן דממעט התם מקרא איכא למימר דמקרא דהתם פשיטא ליה לאביי הכא: לשקינא לה דרך אברים. ואם תאמר הא אפילו אמר לה אל תסתרי סתם הוי קינוי ואם כן מה בכך אם הזכיר נמי דרך אברים כיון דאמר לה נמי אל תסתרי ויש לומר דהכי פירושו שקינא לה דרך אברים שאמר לה איני חושדך אלא דרך אברים וכן שלא כדרכה: אינו חייב אלא על ביאת מירוק. נראה דמחייב בשפחה חרופה אפילו בלא הוצאת זרע [אלא שתהא] ביאה הראויה להזרע כמו באשת איש דלא בעינן הוצאת זרע אף על גב דכתיב בה ש"ז ולא אתא למעוטי בשפחה חרופה אלא העראה ושלא כדרכה בספ"ב דכריתות (דף יא:): ונראה דלמ"ד העראה זו הכנסת עטרה אין ראויה להתעבר בהעראה אלא במירוק גיד שאם היתה ראויה להתעבר לא הוה מוקמי קרא למעוטי העראה אלא שלא כדרכה: (תוספות)

א

-

נו

דף

מכאן ואילך אינו אלא נשיקה ופטור עליה ופליג אדשמואל: אחד המערה ואחד הגומר קנה: מאי קנה רב אמר קנה לכל ושמואל אמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה לירש בנכסי אחיו ולפוטרה מן הייבוס מן הנשואין לד"ה אכלה דהא הות קאכלה מעיקרא כי פליגי מן האירוסין רב אמר אוכלת דהא רבי רחמנא ביאת שוגג כמזיד ושמואל אמר כי רבי רחמנא לאוקמיה במקום בעל לאלומי מבעל לא ואזדא שמואל לטעמיה דאמר רב נחמן אמר שמואל כל שהבעל מאכיל יבם מאכיל וכל שאין הבעל מאכיל יבם אינו מאכיל מיתבי בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח ולא הספיק לכונסה עד שנתחרש אינה אוכלת מת ונפלה לפני יבם חרש אוכלת ובזו יפה כח היבם מכח הבעל בשלמא לרב ניחא אלא לשמואל קשיא אמר לך שמואל אימא הכי ולא הספיק לכונסה עד שנתחרש אינה אוכלת בתרומה כנס ואח"כ נתחרש אוכלת מת ונפלה לפני יבם חרש אוכלת ומאי בזו דאילו בעל חרש מעיקרא לא אוכלת ואילו יבם חרש מעיקרא אכלה ואיכא דאמרי מן האירוסין ד"ה לא אכלה דהא לא אכלה בחיי בעל כי פליגי מן הנשואין רב אמר אוכלת דהא הות אכלה מעיקרא ושמואל אמר אינה אוכלת כי רבי רחמנא ביאת שוגג כמזיד לדברים האמורים בפרשה אבל לכל מילי לא והאמר רב נחמן אמר שמואל כל שהבעל מאכיל יבם מאכיל אימא כל ביאה שהבעל מאכיל בה יבם מאכיל בה וכל ביאה שאין הבעל מאכיל בה אין היבם מאכיל בה מיתבי בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח ולא הספיק לכונסה עד שנתחרש אינה אוכלת מת ונפלה לפני יבם חרש אוכלת ובזו יפה כח יבם מכח בעל בשלמא לרב מתרץ כדתרץ מעיקרא אלא לשמואל קשיא קשיא: ת"ר בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח ולא הספיק לכונסה עד שנתחרש אינה אוכלת נולד לה בן אוכלת מת הבן רבי נתן אומר אוכלת וחכמים אומרים אינה אוכלת מאי טעמא דרבי נתן אמר רבה הואיל שכבר אכלה א"ל אביי אלא מעתה בת ישראל שניסת לכהן ומית ליה תיכול שכבר אכלה אלא כיון דמית ליה פקע ליה קדושתיה מינה הכא נמי כיון דמית ליה פקע קדושתיה מינה אלא אמר רב יוסף קסבר ר' נתן נשואי חרש מאכילין בתרומה ולא גזרינן נשואי חרש אטו קדושי חרש א"ל אביי אי הכי נולד לה בן למה לי משום רבנן וליפלוג רבי נתן עלייהו ברישא שביק להו לרבנן עד דמסיימי מילתייהו והדר פליג עלייהו אי הכי ליתני מת הבן אינה

**אוכלת רבי נתן אומר אוכלת קשיא: וכן הבא על אחת מכל העריות: אמר רב עמרם הא מלתא אמר
לן רב ששת**

ר"י מכאן ואילך. מהכנסת עטרה ולמטה אינו אלא נשיקה ופטור ומדפטר בנשיקה ודאי פליג אדשמואל
דנשיקה קרי לה העראה והעראה רבינן לה לחיובי: קנה לכל. באחד מן הביאות גרועות הללו קנה לה לכל
דבר ואוכלת בתרומה מיד אם כהן הוא אפי' הלך למדינת הים ולא בא עליה ביאה גמורה: האמורים בפרשה.
בפרשת יבמים שכתב בה מקרא זה יבמה יבא עליה דדרשינן ליה בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון:
לירש. דכתיב יקום על שם אחיו (דברים כה): ולפטרה מייבום. דאם מה ולו בנים מאשה אחרת מותרת
לשוק או אם הולאה בגט לא בעיא חליאה או אם היתה לה זרה נפטרה בביאתו של ז': מן הנשואין. היבא
דנפלה לפניו מן הנשואין שכבר היתה אוכלת בימי אחיו וכשמת ובטל קנינו פסקה מלאכול דכ"ע לא פליגי
דקניא לה הך ביאה גרועה להאכילה: לאוקמיה במקום בעל. שאם היתה אוכלת בחייו תאכל בשביל זה אבל
לאחרי מבעל דבחייו בעל לא היתה אוכלת דאין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה האי נמי לא
אליס מיניה ודוקא בביאה בלא דעת קנין אבל בביאה גמורה אשתו גמורה היא ואוכלת אפי' לשמואל: אין
היבם מאכיל. בביאה גרועה: אינה אוכלת. (דהך חופה לאו חופה היא) דגזרינן נשואי חרש אטו קידושין חרש
כדאמרינן לקמון: מת. חרש זה לאחר שכנסה ונפלה לפני יבם חרש: אוכלת. ללא גרעה ביאת חרש מביאת
שוגג וזנות ואונס שאין מתכוין לקנות ורבייה רחמנא לגבי יבם: לשמואל קשיא. דהא לא הוה אכלה מעיקרא
וקאכלה השתא: אימא כנסה ואח"כ נתחרש אוכלת. מת אחר שכנסה ונתחרש ונפלה כו' אוכלת דהא אכלה
מעיקרא: ומאי בזו. יפה כחו ומאי ייפוי כח איכא הא בעל נמי חרש הוא ומאכילה: חרש מעיקרא. קודם
שכנסה: דהא אכלה מעיקרא. והשתא הדרא בהך ביאה דהא רחמנא רבייה: כל ביאה שהבעל מאכיל. כגון
ביאת חופה: בשלמא לרב. אע"ג דהא מתני' פריכא ליה דקתני אכלה ואע"ג דלא אכלה מעיקרא והיא
כנופלת מן האירוסין דאמרן לא אכלה אפי' לרב: מתחיל לה כדמתרלינן מעיקרא. אליבא דשמואל חסורי
מחסרא והכי קתני כנסה ואח"כ נתחרש אוכלת מת ונפלה לפני יבם חרש אוכלת דהא אכלה מעיקרא: אלא
לשמואל. דאפי' האוכלת בחיי בעלה אינה אוכלת בשביל היבם בביאה גרועה: קשיא. דהא ביאת חרש כביאת
שוגג ואונס היא בלא כוונת קנין ואכלה: נולד לה בן אוכלת. בשביל בנה כדכתיב ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו
(ויקרא כב) קרי ביה יאכילו: מת הבן. והאב קיים: ר' נתן אומר אוכלת. בשביל בעלה: ומית ליה. בלא בן:
קסבר ר' נתן נשואי חרש. דקדשה כשהוא פקח מאכילין בתרומה דמדאורייתא משעת אירוסין אוכלת דכתיב
(שם) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו מיד ורבנן הוא דגזרי עד שתכנס לחופה משום גזירה שמא
ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחותה כדאמרינן בכתובות באע"פ (דף נז:): הלכך כיון דהאי
בשעת קנין הוא בן דעת והשתא הכניסה לחופה וליכא למיגזר שמא תשקה אכלה לא גזרינן נשואי חרש
אטו קידושין חרש ללאו בר קנין הוא ורבנן דאסרי גזרי נשואי חרש דהוי בן דעת בשעת קידושין אטו היבא
דקדשה כשהוא חרש דקנינו לאו קנין: נולד לה בן למה לי. בלא בן נמי אכלה לרבי נתן: משום רבנן.
לאשמועינן היבא דנולד לה בן מודו: והדר פליג עליהו. ואוכלת דקאמר רבי נתן אכלה מילתא קאי בין
אסיפא דמת הבן בין ארישא קודם שנולד לה בן דקאמרי רבנן אינה אוכלת: אי הכי. דרבי נתן ארישא נמי
פליג ומנטר הוא דנטר לרבנן עד סיומא: ליתני מת הבן אינה אוכלת רבי נתן אומר אוכלת. דתיהוי כולה
מילתא דרבנן כחדא והדר ליפלוג רבי נתן אכלה אבל השתא ליכא למימר דנטר להו אסיומא ובמת הבן
לחולא פליג: (ר"י)

תוספות לדברים האמורים. אע"ג דכל שאר דברים כתובים נמי בפרשה כדדרשינן כיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר כיון דביאת שוגג לא קני בעלמא סברא הוא דלא רבייה אלא לדברים המפורשים בפרשה בהדיא כגון לירש בנכסי אחיו דכתיב יקום על שם אחיו לנחלה ולפטור אשת אחיו מן היבום דכתיב לו לאשה ולא לאחיו לאשה דפקע מינה זיקת אחיו ולפטור צרתה דכתיב בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים דהנהו דברים הוו לאוקמיה במקום בעל אבל בתרומה לא אכלה ע"י ביאה גרועה ולא יורשה ולא מיטמא לה ולא מיפר נדריה דהיינו לאלומי מבעל אבל מן הנשואין זכאי בכלהו דלא הוי אלא לאוקמיה במקום בעל דילפינן מהני דכתיבי ולא פליגי אלא בביאת שוגג וכיוצא בה אבל בהעראה דקניא נמי בעלמא וביאה היא לכל דבר לא פליגי בה ומה שקבע מחלוקתן כאן אמתני' דאחד הגומר ואחד המערה לאו משום דעלה פליגי אלא משום דמסיים בה קנה דקאי נמי אביאת שוגג כן נראה לר"י ובירושלמי איכא פלוגתייהו ואיכא דמוקי פלוגתייהו בהעראה: מן הנשואין כ"ע לא פליגי דאכלה. ע"י ביאה וה"ה דהוה מצוי למינקט לענין ליורשה ולהטמא לה ולהפר נדריה אלא נקט אכילת תרומה לרבותא וכ"ש לשאר דברים דזימנין שהיא כאשתו לכל דבר ולא אכלה בתרומה כדאמר בכתובות בפ' נערה (דף מח: ושם) מסורה לכל חוץ לתרומה גבי מסר האב לשלוחי הבעל. [וע' היטב תוס' סוטה כד: ד"ה דהאמר רב]: מת ונפלה לפני יבם חרש אוכלת. וא"ת ואמאי אוכלת וניחוש לסימפון שהרי לא בדקה שלא הספיק לכונסה עד שנתחרש וא"כ אינה זקוקה לו ולקמן נמי דקאמר דגזרינן נישואין דחרש אטו קידושין תיפוק ליה משום סימפון ולר' נתן נמי אמאי אוכלת ואור"י דלא חיישינן לסימפון אלא כשיכול הדבר להתגלות שיש סימפון ויהיו קידושי טעות אבל הכא דנתחרש לא חיישינן שמא יתפקח וימצא סימפון: כל ביאה שהבעל מאכיל בה. אי ביאה אירוסין עושה אר"י דכל ביאה שהבעל מאכיל בה ע"י חופה שאחריה קאמר: ממזרת ונתנה לישראל פסלה. לשון פסלה נקט משום אחריני דממזרת ונתנה הם פסולות ועומדות: (תוספות)

דף נו ב

ואנהרינהו לעיינין ממתניתין אשת ישראל שנאנסה אע"פ שמותרת לבעלה פסולה לכהונה ותנא תונא וכן הבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה או פסולות מאי וכן מאי לאו לא שנה בשוגג ולא שנה במזיד ולא שנה באונס ולא שנה ברצון וקתני פסלה לא מאי וכן אהעראה העראה דמאן אילימא דעריות למימרא דעריות ילפי' מיבמה אדרבה יבמה ילפינן מעריות דעיקר העראה בעריות כתיב אלא מאי וכן אשלא כדרכה דעריות אדרבה עיקר משכבי אשה בעריות כתיב אלא מאי וכן אשלא כדרכה דחייבי לאוין אמר רבא אשת כהן שנאנסה בעלה לוקה עליה משום זונה משום זונה אין משום טומאה לא אימא אף משום זונה מתיב רבי זירא **[במדבר ה-יג]** והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאע"פ שנתפשה אסורה ואי זו זו אשת כהן ולא הבא מכלל עשה עשה אמר רבה הכל היו בכלל זונה כשפרט לך הכתוב גבי אשת ישראל והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת מכלל דאשת כהן כדקיימא קיימא ואיכא דאמרי אמר רבה אשת כהן שנאנסה בעלה לוקה עליה משום טומאה משום טומאה אין משום זונה לא אלמא באונס לא קרינא ביה זונה מתיב רבי זירא והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאף על פי שנתפשה אסורה ואיזו זו אשת כהן ולא הבא מכלל עשה עשה אמר רבא הכל היו בכלל **[דברים כד-ד]** אחרי אשר הוטמאה כשפרט לך הכתוב גבי אשת ישראל והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת מכלל דאשת כהן כדקיימא קיימא: מתני אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט מן האירוסין לא יאכלו בתרומה רבי אלעזר ורבי שמעון מכשירין נתארמלו או נתגרשו מן הנשואין פסולות מן האירוסין כשרות: **גמ'** תניא אמר ר"מ ק"ו ומה קדושי רשות אין מאכילין קדושי

עבירה לא כ"ש אמרו לו לא אם אמרת בקידושי רשות שכן אין לו להאכיל במקום אחר תאמר בקדושי עבירה שכן יש לו להאכיל במקום אחר א"ר אלעזר א"ר אושעיא פצוע דכא כהן שקדש בת ישראל באנו למחלוקת ר"מ ורבי אלעזר ור"ש לר"מ דאמר משתמרת לביאה פסולה דאורייתא לא אכלה הא נמי לא אכלה לר' אלעזר ור' שמעון דאמרי משתמרת לביאה פסולה דאורייתא אכלה

פ"י ואנהרינהו לעיינין ממתניתין. ממשנתנו הביא רביה לדבריו והאיר עינינו בה: אע"פ שמתרת לבעלה. דכתיב (במדבר ה) והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת: פסולה לכהונה. אם מת בעלה לא תנשא לכהן; ותנא תונא. תנא דידן כמו אבונא אחונא: מאי וכן. לאו אהונס ואשוגג דלעיל קאי וקתני הבא על אחת מכל העריות פסולה לכהונה ואשת איש בכלל עריות היא: לא אהעראה. ובראון דהויא זונה: ופרכינן עיקר העררה בעריות כתיבא. והיכי מדמה לה מתני' ליבמה כחילו מיבמה גמר לה: אשלא כדרכה. דקתני גבי יבמה ולא חילק בין ביאה לביאה דהיינו בין כדרכה לשלא כדרכה ועלה תני וכן הבא על אחת מכל העריות פסולה לכהונה משום זונה ולעולם בראון וגמר ביאה ביאה מיבמה דרבינן בה ולקחה שלא כדרכה: ה"ג אלא מאי וכן אשלא כדרכה דחייבי לאוין. אלמנה לכ"ג גרושה וחלוה לכהן הדיוט לכהן כתיב בהו משכבי אשה אצל משום העררה לא אינטריד למיתנייה דהא רבינן לעיל העררה דחייבי לאוין מקיחה קיחה דעריות: בעלה לוקה עליה משום זונה. דכתיב זונה לא יקחו (ויקרא כא) וסתם זונה היינו מנאפת תחת בעלה שטעתה מאחר בעלה לזרים וזו אע"ג דנאנסה גבי כהן לא פליג רחמנא בין אונס בין רצון כדגמרי' מוהיא לא נתפשה דהיא מיעוטא משמע היא אשת ישראל הוא דיס חילוק בין נתפשה ללא נתפשה אצל אשת כהן אין חילוק: משום טומאה לא. בתמיה הא אמרי' בפ"ק (דף יא:): הא מה אני מקיים אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנבעלה דכתיב לא יוכל בעלה (דברים כד): הכל היו בכלל זונה. כל הנבעלות תחת בעליהן בין באונס בין בראון בכלל זונה לא יקחו הן שהרי כולן נבעלו בעילת זנות והוליא לך הכתוב אשת ישראל אנוסה מן הכלל אצל אשת כהן כדקיימא קיימא: משום טומאה. אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנבעלה: מתני' מן האירוסין לא יאכלו בתרומה. משעה שנתקדשו לאלו קדושי עבירה נפסלה מלאכול בתרומה דבי נשא אם בת כהן היא: ר' אלעזר ור"ש מכשירין. עד שתבעל לו ותעשה חללה דכתיב לא יחלל שני חלוטין אחד לה ואחד לזרעה: נתארמלו או נתגרשו. מן הכהנים הללו: מן הנשואין פסולות. דשויה חללה דביאתה: מן האירוסין כשרות. דאפילו ר"מ לא פסיל מן האירוסין אלא בחייהו דמשתמרת לביאה פסולה אצל מתו לא: גמ' מה קידושי רשות. כגון ישראל שקידש בת כהן שאין קידושי עבירה: אין מאכילין. כלומר אין מניחין אותן ללכול דתנו לקמן האירוסין פוסלין בפ' אלמנה לכה"ג (דף סז:): תאמר בקידושי עבירה שיש לו. לכהן זה להאכיל במקום אחר בראויה לו כך שמעתי ולבי מגמגם חדא דאין זה לשון הש"ס והכי איבעיא ליה למימר ומה קידושי רשות פוסלין כו' ועוד מדקאמר ר' אושעיא פצוע דכא כהן שקדש בת ישראל באנו למחלוקת ר"מ ור"א ולא קתני פצוע דכא כהן שקידש בת כהן ש"מ דפלוגתא דמתני' לאו בבת כהן לחודה היא דא"כ היכי מצי רבי אושעיא למימר לרבי אליעזר ור' שמעון אכלה אימר דאמרי ר' אלעזר ור"ש בבת כהן בבת ישראל מי אמרי: לשון אחר והוא עיקר אלמנה לכ"ג גרושה וחלוה לכהן הדיוט מן האירוסין לא יאכלו בתרומה בין בבת כהן בין בבת ישראל קמיירי בבת כהן כדפרישית בבת ישראל ולאביא דמשנה ראשונה דאמר בכתובות (דף נז.). הגיע זמן ולא ניסאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה וקאמר ר' מאיר אלמנה לכ"ג אע"פ דקדושי קדושי וקנין כספו היא לא תאכל בתרומה כשאר הארוסות לכהן שאוכלות מן התורה מ"ט דמשתמרת לביאת עבירה ור' אלעזר ור"ש מכשירין דהא קנין כספו היא ואי משום חללה הרי כל זמן שלא בא עליה לא נתחללה: נתארמלו או נתגרשו. מן הכהנים הללו מן הארוסין כשרות לינשא לכהנים אם נתאלמנו וגבי גרושה אם בת כהן היא כשרה לתרומה: מן הנשואין פסולה. דשויה חללה: ומה קדושי רשות. ישראל

שקדש בת ישראל אינו מאכילה בתרומה: קדושי עבירה. כגון אלו לכ"פ: במקום אחר. אפילו נשאת תאמר בקדושי עבירה שיש לו להאכיל בתרומה לו: פלוג דכא. משתמרת לביאה פסולה לאורייתא היא: (רע"י)

תוספות מאי וכן מאי לאו לא שנה בשוגג כו' וקתני פסלה. וליכא למימר משום אחרים נקט פסלה ולא משום אשת איש דעיקר חידוש דאונס ורצון לא הוי אלא באשת איש אבל בשאר עריות אין חידוש טפי באונס מברצון לענין פסולי כהונה: עיקר העראה בעריות כתיב. ואית ספרים דגרסי אדרבה יבמה הוא דילפינן מעריות ויש לפרש בדוחק דאע"ג דיבמה מחייבי לאוין הוא דילפינן ולא מעריות חשיב ליה כאילו ילפינן מעריות דע"י עריות ושפחה חרופה שמעינן ליה בחייבי לאוין: וכן אשלא כדרכה דחייבי לאוין. פי' בקונטרס אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט אבל משום העראה לא איצטריך למיתנייה דהא מרבינן ליה לעיל מקיחה קיחה דעריות וקשה לר"י דאי משום חייבי לאוין דכהונה נקט לה לשלא כדרכה נמי לא איצטריך דאיכא למילף נמי קיחה קיחה מעריות דכתיב בהו משכבי אשה אלא נראה לר"י דקאי אשאר חייבי לאוין דלאו דכהונה דלא כתיב בהו קיחה דלא שמעינן בהו שלא כדרכה אלא מג"ש דביאה ביאה מיבמה כי היכי דילפינן לעיל מינייהו יבמה לענין העראה: ואי זו זו אשת כהן. מוהיא קדריש וא"ת והא קדרשינן לה בכתובות בפרק נערה (דף נא: ושם) לדרשא אחריתי לתחלתה. באונס וסופה ברצון דשריא ואר"י דהתם אסמכתא היא דמסברא היא דשריא דחשיב אונס אע"ג דסופה ברצון דיצרא אלבשה כי היכי דהוי אסמכתא הא דקאמר (לקמן דף ק:): ואי זו זו שקדושיה טעות: מן האירוסין לא יאכלו. פי' בקונט' בלשון שני ונראה לו עיקר דאיירי בין בבת כהן בין בבת ישראל דר"מ פסיל אפי' בבת כהן ור"א ור"י שמעון מכשירין אפי' בבת ישראל ונתארמלו או שנתגרשו מן האירוסין כשרות לא שייך כשרות בבת ישראל אלא לינשא לכהונה דבתרומה לא אכלה ובנתגרשה לא שייך אפי' לינשא ויש לפרש בנתגרשה אם בת כהן היא כשרה לתרומה ובגמ' דקאמר מה קדושי רשות אין מאכילים בישראל שקדש בת ישראל קאמר וקשה לר"י דמה ק"ו הוא זה דכיון דליכא צד כהונה כלל מאין להם להאכיל לאותם הקידושים ועוד הקשה ה"ר משה כהן דהיאך יאכיל בת ישראל בהגעת זמן דבפסולות לא שייך אוכלות משלו ואוכלות בתרומה כדאמרי' ביש מותרות (לקמן פה.) בעמוד והוצא קאי מזוני אית לה ונראה דבבת כהן איירי כדפי' בקונטרס בלשון ראשון ובגמ' גריס מה קדושי רשות פוסלין וכן גירסת ר"ח וגבי פצוע דכא גרסי' שקדש בת כהן וכן ר"ח ולא כמו שכתוב בספרים שקידש בת ישראל ולפי שהגירסא היתה כתובה בספר רש"י פי' כן אבל הגירסא כתובה בספר ר"ח כמו שפירשתי: (תוספות)

דף - **נז** - **א**

הא נמי אכלה ממאי דלמא עד כאן לא קאמרי רבי אלעזר ורבי שמעון התם אלא דיש לו להאכיל במקום אחר אבל הכא דאין לו להאכיל במקום אחר לא וכי תימא הכא נמי יש לו להאכיל בבת גרים והא מיבעיא בעי לה רבי יוחנן מרבי אושעיא ולא פשיט ליה איתמר אביי אמר הואיל ומאכילה בלא ידעה רבא אמר הואיל ומאכילה בעבדיו ושפחותיו הכנענים אביי לא אמר כרבא קנין דאישות מקנין דאישות ילפינן ולא ילפינן קנין דאישות מקנין דעבדים ורבא לא אמר כאביי שאני התם שכבר אכלה ואביי שכבר אכלה לא אמרינן דאי לא תימא הכי בת ישראל שניסת לכהן ומית תיכול שכבר אכלה ורבא התם פקע קניניה הכא לא פקע קניניה גופא בעא מיניה רבי יוחנן מרבי אושעיא פצוע דכא כהן שנשא בת גרים מהו שיאכילנה בתרומה אישתיק ולא אמר ליה ולא מידי לסוף אתא גברא רבה אחרינא ובעא מיניה מילתא [אחריתא] ופשט ליה ומנו ריש לקיש א"ל רבי יהודה נשיאה לר' אושעיא אטו ר' יוחנן לאו גברא רבה הוא אמר ליה דקבעי מינאי מילתא דלית לה פתרי למאן אי לרבי יהודה בין בקדושתיה קאי בין לאו בקדושתיה קאי לא אכלה אי בקדושתיה קאי לא

אכלה דהא אמר מר בת גר זכר כבת חלל זכר אי לאו בקדושתיה קאי לא אכלה דהא אמרינן קהל גרים איקרי קהל ואי לר' יוסי בין בקדושתיה קאי בין לאו בקדושתיה קאי אכלה בקדושתיה קאי אכלה דהא אמר אף גר שנשא גיורת בתו כשרה לכהונה אי לאו בקדושתיה קאי אכלה דהא אמר קהל גרים לא איקרי קהל אלא אליבא דהאי תנא דתנן רבי אליעזר בן יעקב אומר אשה בת גרים לא תנשא לכהונה עד שתהא אמה מישראל והכי קמיבעיא ליה כשרות מיתוספא בה ואכלה או דלמא קדושה מיתוספא בה ולא אכלה תא שמע כי אתא רבי אחא בר חיננא מדרומא אתא ואייתי מתניתא בידיה מנין לפצוע דכא כהן שנשא בת גרים שמאכילה בתרומה שנאמר [\[ויקרא כב-יא\]](#) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו וגו' יאכל בו למאן אילימא לרבי יהודה האמר בין בקדושתיה קאי בין לאו בקדושתיה קאי לא אכלה ואי לרבי יוסי ל'ל קרא האמר בין בקדושתיה קאי בין לאו בקדושתיה קאי אכלה אלא לאו לרבי אליעזר בן יעקב וש"מ כשרות איתוספא בה ואכלה ש"מ איתמר רב אמר

רש"י הא נמי אכלה. דקנין כספו היא ואוכלת דבר תורה ועד דבעיל לה דשוייה חללה אכלה: הכא חזן לו להאכיל במקום אחר. שאין לך אשה שמתרת לו: צבת גרים. דקסבר קהל גרים לא אקרי קהל ואינו בכלל לא יבא פלוע דכא ונושארה בהיתר ומאכילה תרומה: והא בעי מיניה ר' יוחנן מרבי אושעיא. לקמן בשמעתין ולא פשיט ליה אי מאכילה בתרומה או לא: איתמר. לשנויי קושין אהא: הואיל ומאכילה בלא ידעה. היה נסוי כהן אשה ואוכלת בתרומה ונעשה פלוע דכא ובלא עליה לא תאכל בתרומה דשוייה חללה דנבעלה לפסול לה ואם לא ידעה משנעשה פלוע דכא הרי זו אוכלת משנה היא בפ' הערל (לקמן ע.) אלמא מזינו פלוע דכא כהן מאכיל במקום אחר הלכך בקידושי עבירה נמי מאכיל כל זמן שלא עשאה חללה: שכבר אכלה. כשהוא בריא: דלית ליה פתרי. שאין יודע לפרשה: למאן אי לר' יהודה כו'. הש"ס הוא דקא בעי לה ומפרש ואזיל עד סיפא ופשטה אבל ר' אושעיא לא פשט בה מידי כדלמרחן לעיל הא בעא מיניה כו' ואית דמפרשי דלית ליה פתרי אינה צריכה לפרש דלמאן קבעי לה אי לר' יהודה כו' ושבוש הוא מפני שני דברים חדא דלמרחן לעיל ולא פשט ליה ואם כן דרבי אושעיא קאמר לה לכולה מילתא הא פשטה במסקנא ועוד דקנסב ואזיל לפרושי דלא צריכה ליה למיבעיא לן וקא נסיב בסיפא תא שמע אלמא צריכה רבה: בין בקדושתיה קאי כו'. לקמן בפרק הערל (דף עו.) מיבעיא לן כהן פלוע דכא מהו בגיורת בקדושתיה קאי ואסור כו' והכא בין בקדושתיה קאי כהן הנעשה פלוע דכא בין בקדושתיה קאי ואסור בכל האסורות לכהונה בין לאו בקדושתיה קאי ואינו מוזהר מלישא אשה פגומה לא אכלה: אי בקדושתיה קאי לא אכלה דהא אמר מר בת גר זכר כבת חלל זכר. ובת חלל פסולה לכהונה בפרק עשרה יוחסין וכיון דבקדושתיה קאי לא אכלה דלמרחן הרי זו פסולה לו ועשאה חללה בדיחא: ואי לאו בקדושתיה קאי. ואינה אסורה לו משום קדושתיה קאי אפי' הכי לא אכלה שאסורה לו משום פלוע דכא דהאמרת קהל גרים איקרי קהל פלוגתא דר' יהודה ור' יוסי בפרק עשרה יוחסין: אליבא דהאי תנא קמיבעיא ליה. לר' יוחנן וכגון דלמא מישראל: כשרות איתוספא בה. וראויה לכהונה ולאו קדושה לאקרויי קהל ומותרת לפלוע דכא ואוכלת ממנה נפשך דאי נמי בקדושתיה קאי הרי זו מותרת לו ומשום פלוע דכא לא מיתסר בה דהא לא איקרי קהל: או דלמא קדושה נמי איתוספא בה. וקהל איקרי ואסורה לפלוע דכא ולא אכלה לישנא אחרינא מפי המורה בת גר וגיורת קמיבעיא ליה אליבא דרשב"י מאי כשרות איתוספא בהך דלמא מישראל לאקרויי קהל אבל בת גר וגיורת לאו קהל היא ואכלה שמתרת לפלוע דכא והאי לאו בקדושה קאי דיתסר עליה משום כהונה: או דלמא קדושה איתוספא בה. לינשא לכהונה והך דחזן אמה מישראל נהי דקדושה לית בה כשרות מיהא אית בה ובכלל קהל היא ואסורה לפלוע דכא ולא אכלה ולשון ראשון נראה עיקר: לרבי יוסי. לא אינטריך נפש יתירא כדלמרחן לעיל דממה נפשך אכלה: (רש"י)

תוספות והא בעא רבי יוחנן מר' אושעיא ולא פשיט ליה. מדרבי אושעיא אדרבי אושעיא פריך ותימה דלקמן מסקינן דרבי יוחנן בעי אליבא דר' אליעזר בן יעקב אבל אליבא דר' אלעזר ור' שמעון אפשר דמאכיל בבת גרים דר"ש מכשיר גירות פחותה מבת ג' לכהן ודלמא סבר נמי דקהל גרים לא מיקרי קהל ומיהו בקונטרס פי' דכולה סוגיא דהש"ס מסיק לה אבל ר' אושעיא לא פשיט מידי: אביי אמר הואיל ומאכילה בלא ידעה. תימה דבלא ידעה גופה אמאי מאכיל לאביי דמשתמרת לביאה פסולה היא וטעמא שכבר אכלה לית ליה לאביי כדקאמר בסמוך ורבא נמי היכי קאמר שאני התם שכבר אכלה הא אליבא דרבי . אליעזר קיימא הכא ורבי אליעזר אית ליה בהערל (לקמן עה.) שכבר אכלה לא אמרינן אההיא מתנית' גופה דלא ידעה דקאמר מאן תנא משתמרת לביאה פסולה דאורייתא אכלה אמר ר' אלעזר במחלוקת שנויה ור' אלעזר ור' שמעון היא ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבי מאיר שאני התם שכבר אכלה ויש לומר דטעמא שכבר אכלה מהני לכ"ע לענין זה שאוכלת לרבי אלעזר ור' שמעון אע"פ שאין מאכיל במקום אחר ולא פליג ר"א ורבי יוחנן אלא במאי דקאמר ר' יוחנן דאוכלת אפי' לרבי מאיר מטעם שכבר אכלה דלא חשיבא משתמרת לביאה פסולה כיון דתחילת אכילתה הו' נישואי כשרות והו' כאילו הן קיימין ועומדין עדיין שתאכל מכחן ומייתי אביי אפצוע דכא שקידש דחשיב יש לו להאכיל במקום אחר כיון שמאכיל בלא ידעה ורבא סבר דלא חשיב יש לו להאכיל במקום אחר כיון דאין מאכיל התם על ידי מעשה של עכשיו אלא ע"י שכבר אכלה: אתא גברא רבה אחרינא ובעא מיניה מילתא אחריתי. כאן משמע שהיה ר"ל גדול כשבא לפני רבי יוחנן כמו שפירש ר"ת בב"מ (דף פד. ד"ה אי) שהיה לומד תורה לפני ר' אושעיא רבו של רבי יוחנן. [וע"ע תוס' עירובין סה: ד"ה ר"ל]: ואי לאו בקדושתיה קאי לא אכלה דהא אמר קהל גרים איקרי קהל. תימה דהוה ליה למימר בין בקדושתיה קאי בין לא קאי לא אכלה מהני תרי טעמי דבת גר זכר כבת חלל זכר ועוד דקהל גרים איקרי קהל דהא אפילו לא בקדושתיה קאי לא אכלה נמי מטעם דבת גר זכר כבת חלל זכר דהרי היא כחללה וחללה אינה אוכלת בתרומה כדמוכח בפרק בתרא דקדושין (דף עז.). ואי הוה טעמא דר' יהודה בבת גר זכר משום דכתוב מזרע ישראל כדמוכח התם הוה מצי למימר דלא הויה ממש כחללה אלא דוקא לינשא לכהונה אבל התם משמע דעיקר טעמא דרבי יהודה מק"ו ומה חלל שבא מטיפה כשרה כו' ולפי זה אית לן לשוייה כחללה לגמרי: דהא אמר אף גר שנשא גירות בתו כשרה לכהונה. אכתי צריך לטעמא דאית ליה קהל גרים לא אקרי קהל ולא חש להזכיר אלא נטר עד דקאמר אי לאו בקדושתיה קאי אכלה כו' דאי לא קאי סגי לה בטעם דקהל גרים לא איקרי קהל לחודיה: הכי גרסינן דתנן רבי אליעזר בן יעקב אומר אשה בת גרים כו' .. דמשנה היא במסכת ביכורים (פ"א משנה ה) ולא קשיא דלא מייתי מתניתין דפרק בתרא דקדושין (דף עז) דהך נמי משנה היא: (תוספות)

דף - נז - ב

יש חופה לפסולות ושמואל אמר אין חופה לפסולות אמר שמואל ומודה לי אבא בתינוקת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד הואיל ואין לה ביאה אין לה חופה אמר רבא אף אנן נמי תנינא בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה ואם בא עליה יבם קנאה וחיובין עליה משום אשת איש ומטמאה את בועלה לטמא משכב תחתון כעליון נשאת לכהן אוכלת בתרומה בא עליה אחד מכל הפסולין פסלה בת שלש שנים ויום אחד הוא דמפסלה בביאה מפסלה בחופה הא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד דלא מפסלה בביאה לא מפסלה נמי בחופה שמע מינה אמר רמי בר חמא יש חופה לפסולות באנו למחלוקת רבי מאיר ורבי אלעזר ורבי שמעון

הש"י יש חופה לפסולות. כה"ג שהכניס אלמנה בת כהן לחופה ולא בא עליה ומעיקרא נמי לא קידשה אפילו הכי פסלה מתרומה דכי נשא חופה ככניסת בעילה דמיא: ומודה לי רבא. משום דקשיא מיניה קרי ליה

אבא כמו לשון נשיאי ורבי: הואיל ואין לה ביאה. אין ביאתה פוסלתה מתרומת אביה אין חופתה פוסלתה: אף אנו נמי הנינא. דאין ביאתה פוסלתה וכיון דאין ביאתה פוסלתה כ"ף דאין חופתה פוסלתה דהא חשיבות חופה אינה אלא משום שהיא קרובה לביאה והיכא דביאה לא חשיבא כל שכן חופה: ומטמאה את בועלה. אם נדה היא לטמא בועלה משכב תחתון כעליון במסכת נדה מפרש לה שיהא תחתון של בועל נדה כעליונו של זב שמתמא אוכלין ומשקין ואין מטמא אדם וכלים כתחתון של נדה עלמה שהוא קרוי מדרס ואב הטומאה: מן הפסולין. כגון חלל נתיב וממזר או אלמנה לכהן גדול: פסלה. מתרומת בית אביה: (כ"ף)

תוספות רב אמר יש חופה לפסולות. נראה לר"י לפרש לפי שיטת הקונטרס דפליגי בחופה בלא כסף דרב ושמואל סברי כרב הונא דאית ליה בריש קידושין (דף ה.). דחופה קונה וקאמר רב דכי היכי דקנו קידושי חופה בכשרות הכא נמי קני בפסולות ועדיפא מקידושי כסף דאפי' ר"א ור"ש דאמרי דקידושי כסף לא פסלי בחופה דקרובה לביאה מודו כדקאמרינן בדיחויא דמילתא דרמי בר חמא ולא שייך כאן דיו דהא דמשתמרת לביאה פסולה דאורייתא לא אכלה מדרבנן והחמירו חכמים בחופה יותר לפי שקרובה לביאה וטעמא דרב משום דסבר דבפסולות נמי שייך שארו וכי היכי דקרינן בה שארו על ידי חופה שאחר קידושין לשוייה נשואה לענין השקאת סוטה דבעינן תחת אישך דהיינו נשואה ולענין נערה המאורסה לאפוקי מסקילה לחנק קניה נמי בלא כסף לשוייה ארוסה ושמואל אמר אין חופה לפסולות דחופה לא מהני אלא בכשרות דחופה קירוב ביאה הוא ולא מהניא אלא בראויות לביאה אבל בפסולות שאין ראויות לביאה לא וחופה דלאחר קידושין נמי לא מהניא בפסולות לשמואל דלא שייך בהו שארות וקירוב ביאה מדמייתי מההוא שלא שטייתי ארוסה כו' סייעתא לרב דמיירי בחופה שאחר הקידושין ורמי בר חמא דקאמר דיש חופה לפסולות באנו למחלוקת כו' פליג אדרב ושמואל ואתא למימר דליתיה לדרב דפסל לכלי עלמא וליתא דשמואל דאמר דלכלי עלמא לא פסלה אלא כי היכי דפליגי בקידושין ה"נ פליגי בחופה כן צריך לפרש לפי שיטת הקונטרס ולא רצה לפרש דאיירי בחופה שאחר הקידושין דא"כ לא מצי שמואל למימר דלכלי עלמא לא פסלה דהא פסולה וקיימא משעת קידושין לר' מאיר ואין לפרש בחופה שאחר קידושין וכגון שלא היה הפסול בשעת קידושין כגון שנעשה פצוע דכא אחר. הקידושין או כהן גדול שקידש קטנה ובגרה תחתיו דבכהאי גוונא נמי מיפסלא כדמוכח בבעיא דלקמן (דף נט.). בכהן שקידש קטנה ובגרה תחתיו לפירוש ר"י (שם ד"ה מהו) וממאי דאמר בהערל (לקמן עה.). דאפי' לרבי יוחנן דמוקי מתניתין דאם לא ידעה אפילו כר"מ משמע דוקא בנשואה שכבר אכלה אבל ארוסה לא אין ראייה דהתם בבית ישראל מיירי שאינה אוכלת אלא מכחו ולכך לא תתחיל לאכול על ידי נישואין פסולין אבל בת כהן לכהן איכא למימר כיון דאכלה מקודם אוכלת נמי לאחר שנפצע ולא מסתבר נמי לאוקמי בארוסה שכבר אכלה בהגעת זמן כמשנה ראשונה וכו' יוחנן דאמר היכא דכבר אכלה דלא מפסלא משום שימור ביאה פסולה לר"מ דדוחק להעמיד פלוגתא כמשנה ראשונה ועוד דמשמע דאיירי רב ושמואל בפסולות דמתני' אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט וקשיא לר"י על פירוש הקונטרס דלישנא דקאמר רמי בר חמא לר"מ דאמר קידושין פסלי חופה נמי פסלה משמע דאיירי בחופה שאחר קידושין דאי בחופה בלא כסף הא חופה נמי קידושין היא ולא הוה ליה למימר סתם. קידושין אלא כסף ושטר ועוד הקשה ר"ת דלפירוש הקונטרס אתו רב ושמואל דלא כהלכה דלא קיימא לן כרב הונא מדאמר בריש קידושין (דף ג. ושם) מניינא דרישא למעוטי חופה ולרב הונא דאמר חופה קונה למעוטי מאי וקאמר נמי בגמרא התם (דף ה:) ורב הונא כסף באישות לא אשכחן כו' משמע דאין הלכה כמותו ועוד הקשה ה"ר י"ט מיוני דלשמואל דאמר אין חופה לפסולות אבל לכשרות יש חופה ואמאי הא רב הונא יליף דחופה קונה מהצד השוה דכסף ושטר וביאה והשתא איכא למפרך מה להצד השוה שכן קונין בפסולות תאמר בחופה שאף אחר שתלמוד שקונה אין קונה בפסולות דבכי האי גוונא שייכא פירכא כדאשכחן בפרק קמא דמנחות (דף ו.) גבי טריפה לגבוה ובבבא קמא (דף מ:) גבי שור האיציטדין ואין לומר דלא חשיבא פירכא משום דחופה דפסולות אינה קרויה חופה דמכל מקום פירכא היא כדפריך התם מה לכסף שכן פודין בו הקדשות ומעשר שני תאמר בביאה כו' ונראה לר"י כפירוש ר"ת דבחופה שאחר קידושין איירי רב ושמואל ואתאלמנה או נתגרשה דמתניתין קיימי רב אמר יש חופה לפסולות ואם נתאלמנו או נתגרשו אחר חופה פסולות לכלי עלמא כיון דיש חופה וחופה חשיבא כביאה לפסול לעולם ושמואל אמר אין חופה לפסולות והוי נתאלמנו או נתגרשו מן האירוסין דכשרות אפילו לר"מ והא דלא קבעי ליה אמתניתין דנתאלמנו או נתגרשו משום דאפלוגתא דר"מ ור"א ור"ש קיימי והא דאמר רמי בר חמא לרבי מאיר דאמר קידושין פסלי ה"פ כיון שמחמיר כל כך דאפי' בקידושין לא אכלה כמו כן יחמיר בחופה בנתאלמנה או נתגרשה שלא תאכל לעולם וכו' ולפירושו נמי רמי בר חמא פליג אדרב ושמואל:

אמר שמואל ומודה לי אבא. לא כמו שפירש בקונטרס לשון חשיבות אלא כך היה שמו של רב כדפירש בערוך בערך אבא כדאמרין בברכות (דף מז.) אילו מייתו ארדליא וגוזליא לאבא ורב כהנא דאמר (שם דף סב.) דמי פומיה דאבא כדלא טעים תבשילא ובראשית הגז (חולין קלז:) נמי אמר מאן ריש סידרא בבבל אמר ליה אבא אריכא וקצת קשיא על רב כהנא שהיה תלמידו של רב היאך היה קורא לרב בשמו ובחלק (סנהדרין ק.) אמר מפני מה נענש גחזי מפני שקרא רבו בשמו ושמו משום דרב כהנא תלמיד חבר דרב הוה כדאמרין בפרק אחד דיני ממונות (שם לו:) כגון רב כהנא ורב אסי דלגמריה דרב הוה צריכי ולסבריה דרב לא הוה צריכי ובסוף בבא קמא (דף קיז:) נמי אמר דשייליה רבי יוחנן כל ספיקי דהוה ליה: וחיבין עליה משום אשת איש. פירוש אם קבל בה אביה קידושין ותימה דאמאי איצטריך למתני דמסיפא שמעינן לה דקתני ואם בא עליה אחד מכל העריות מומתין על ידה ואשת איש בכלל כדמוכח בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף ט. ושם) ואפילו בהמה בכלל כדמוכח בפרק ארבע מיתות (שם נה: ושם) בשמעתא דתקלה וקלון ונראה לר"י דקאי אדם בא עליה יבם קנאה וקמ"ל דקנאה קנין גמור מדאורייתא ולא הוי כביאת בן תשע דקתני בההיא משנה (נדה מה.) דהתם לא קנה אלא מדרבנן כדאמרין (שם) עשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול דממעטינן לה מדאורייתא בפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נב:) ובפרק קמא דקידושין (דף יט.) מאשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן וקשה דבפ' בן סורר (סנהדרין ט.) דייק מינה שהולכין בדיני נפשות אחר הרוב דאי לא אזלינן ניחוש דלמא אילונית היא ואדעתא דהכי לא קדיש ולהאי פירושא דקאי אדם בא עליה יבם אמאי פריך ניחוש דלמא אדעתא דהכי לא קדיש היינו אחיו הראשון ויצטרך לומר והאי נמי אדעתא דהכי לא יבם ה"ל למיפרך טפי ניחוש דלמא אדעתא דהכי קדיש אחיו הראשון דשוב אינה אשת יבם או ה"ל להקשות בסתם ניחוש דלמא אילונית היא ובכל ענין בין אדעתא דהכי קדיש אחיו הראשון או לא קדיש אינה אשת יבם וי"ל דנקט אדעתא דהכי לא קדיש משום דמסיפא נמי בעי למיפרך ואם בא עליה אחד מכל העריות כו' דמרישא היה יודע דמצי לשנויי מאי חיבין דקתני קרבן כדמשני ליה ופריך הא מומתין קתני ומכח זה הקשה בתחלה ומשני בדקבלה עילויה פירוש בסיפא אבל ברישא לעולם צ"ל מאי חיבין דקתני קרבן דהתם לא מהני מידי מה שקבלה עילויה כדפירשנו וריב"א פירש דאצטריך וחיבב עליה משום אשת איש דאי לאו דקתני לה הוה מוקמינן ואם בא עליה אחד מכל העריות דוקא בעריות ולא בבהמה אבל השתא דקתני וחיבב עליה משום אשת איש והוא הדין כל העריות תו לא איצטריך סיפא אלא משום בהמה ומכח זה דייק בפרק ד' מיתות (שם דף נה:) דכל העריות אפילו בהמה תדע דבסיפא גבי בן תשע קתני כל העריות שבתורה מומתין על ידו ואפילו הכי קתני ונסקלת בהמה על ידו אלמא לא הוי בהמה בכלל כל העריות: נשאת לכהן אוכלת בתרומה. אבל פחותה מבת ג' כיון דלאו בת ביאה היא לא בדיק לה ואיכא למיחש לסמפון. וגם חוזר ומשלחה לבית אביה ולהכי לא אכלה: (תוספות)

א

-

נח

דף

לרבי מאיר דאמר קדושין פסלי חופה נמי פסלה לר' אלעזר ור' שמעון דאמרי קדושין לא פסלי חופה נמי לא פסלה וממאי דלמא עד כאן לא קאמר ר"מ התם אלא בקדושין דקני לה אבל חופה דלא קנה לה לא א"נ עד כאן לא קאמרי רבי אלעזר ורבי שמעון התם אלא בקדושין דלא קריבי לביאה אבל חופה דקריבא לביאה הכי נמי דפסלה אלא אי איכא למימר בפלוגתא דהני תנאי דתניא נישאו זו וזו כשרות ופסולות או שנכנסו לחופה ולא נבעלו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה נכנסו מכלל דנישאו נישאו ממש אלא לאו כגון שנכנסו לחופה ולא נבעלו וקתני אוכלות משלו ואוכלות בתרומה רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר כל שביאתה מאכילתה חופתה מאכילתה וכל שאין ביאתה מאכילתה אין חופתה מאכילתה ממאי דלמא רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה כו' מאיר סבירא ליה דאמר קדושין לא אכלה האי כל שאין ביאתה מאכילתה אין חופתה מאכילתה כל שאין ביאתה מאכילתה אין כספה מאכילתה מיבעי ליה דלמא אידי דאמר ת"ק

חופה אמר איהו נמי חופה אמר רב עמרם הא מילתא אמר לן רב ששת ואנהרינהו לעיינין ממתניתין יש חופה לפסולות ותנא תונא אמן שלא שטייתי ארוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה האי ארוסה היכי דמי אילימא דקני לה כשהיא ארוסה וקא משקה לה כשהיא ארוסה בת משתיא היא והא תנן ארוסה ושומרת יבם לא שוותות ולא נוטלות כתובה אלא דקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתרה וקמשקה לה כשהיא נשואה מי בדקי לה מיא והתניא [\[במדבר ה-לא\]](#) ונקה האיש מעון בזמן שהאיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו אלא דקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתרה ונכנסה לחופה ולא נבעלה ושמע מינה יש חופה לפסולות אמר רבא ותסברא דהא מתרצתא היא והא כי אתא רבי אחא בר חנינא מדרומא אתא ואיייתי מתניתא בידיה [\[במדבר ה-כ\]](#) מבלעדי אישך מי שקדמה שכיבת בעל לבעול ולא שקדמה שכיבת בעל לבעל אמר רמי בר חמא משכחת לה כגון שבא עליה ארוסה בבית אביה דכוותה גבי שומרת יבם שבא עליה יבם בבית חמיה

הש"י לרבי מאיר דאמר קידושין פסלי. חופה בלא קידושין נמי פסלה: חופה. אינה קונה בלא כסף או שטר או קידושין ביאה כדליתא בפ"ק דקדושין (דף ה:): נישאו. לכהן זו וזו ומאי זו וזו כשרות ופסולות: מכלל דנישאו ממש. בצעילה בתמיה וכי ביאה בפסולה מי איכא למ"ד ללא פסלה מתרומה דבי נשא אלף פירושי קא מפרש נישאו כיצד כגון שנכנסו לחופה ולא נבעלו: אוכלות משלו כו'. לחופה לא פסלה: אין חופה מאכילתה. אם בת ישראל היא ואליצא דמשנה אחרונה דתנן (כתובות דף נז.) ב"ד של אחריהם אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שהכנס לחופה ואמר ר' ישמעאל חופה פסולה אינה מאכלת וה"ה ביאה מדמקיש חופה לביאה משמע דאם בת כהן היא חופה פוסלתה כביאה: ממתני'. דמסכת סוטה: אמן. אמן תרי זימני לרבות כל הני: שומרת יבם וכנוסה. כלומר ואם היתה יבמתו וכנוסה היבם משקה אותה ומשביעה אף על סתירה שנסתרה בעודה שומרת יבם ומים בודקין אותה על שתיהן דהא אי זנאי בעודה שומרת יבם אסורה עליו וכו' עקיבא מוקמינן לה במסכת סוטה (דף יח:): דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לחוין דמשוי לה יבמה לשוק כהשת איש וכי היכי לאשת איש מיתסרא אגברא בזנות שומרת יבם נמי מיתסרא איבמה וכיון דמיתסרא עליה בת קינוי היא: דקני לה. קינא לה והתרה בה אל תסתרי עם איש פלוני. לא שוות. דבעינן תחת אישך: ולא נוטלות כתובה. אם קינא לה ונסתרה שהיא גרמה לאסור את עצמה עליו: אלף דקני לה כשהיא ארוסה וקא איסתתרה. באירוסיה ונשאה ומשקה לה: ומי בדקי לה. והתניא כו': מנוקה מעון. שלא בא עליה לאחר שנסתרה שהתורה אסרה עליו דכתיב (במדבר ה) והיא נטמאה: וא"מ. מדמשקה לה יש חופה לפסולות וקרינן ביה תחת אישך דקני לה חופה ואף על גב דלא חיזיא לביאה דהא אסורה לו משנסתרה: אמר רבא. ותסברא דהא מתני' מתרצתא היא והא כי אתא כו': שבא עליה ארוסה בבית אביה. קודם סתירה ולעולם מתרצתא היא: ופרכינן לכוותה גבי שומרת יבם שבא עליה. לשם זנות בבית חמיה באלמנותה והדר קינא לה ואיסתתרה והכניסה לחופה ולא נבעלה ומשקה לה ומשביעה שלא שטית בסתירה הראשונה: (הש"י)

הוספות דהני תנאי. דתנא קמא סבר אוכלות משלו ואוכלות בתרומה דאין חופה פוסלתה מלאכול בתרומה דאין חופה לפסולות ורבי ישמעאל סבר דיש חופה דקאמר כל שאין ביאתה מאכילתה חופה נמי פוסלתה מן התרומה אפילו היא בת כהן דאי בבת ישראל קאמר דאין חופה מאכילתה בהא לא הוה פליג תנא קמא לפי מה שפירשתי דמתני' איירי בבת כהן ולפי מה שפי' בקונטרס דבבת ישראל נמי פליגי דאכלה לרבי אלעזר ורבי שמעון בהגעת הזמן אפילו היא פסולה יש לפרש כאן שמדקדק מדמקשינן חופה לביאה כדפי' בקונטרס דמשמע. שאותה חופה כביאה וא"ת לת"ק כיון דאין חופה לפסולות אמאי אוכלות משלו וי"ל דלא גרע מהגעת זמן ואוכלות בתרומה כיון דנכנסה לחופה דליכא למיחש למזיגת כוס ולסימפון ואם תאמר דאכתי פסולות אמאי אוכלות משלו בעמוד והוצא קאי מזוני אית לה כדאמרין בריש יש מותרות (לקמן פה.) וי"ל דלצדדין קתני אוכלות משלו לאחר מיתה ואוכלות בתרומה מחיים: שומרת יבם וכנוסה. וא"ת היאך מתנה על זנות דיבמה הא תנן (סוטה דף יח:): כל שאילו תיבעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה

עמה וי"ל דהכא נמי נאסרה כדרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ובפ' שני דסוטה (דף יח: ושם) מיייתי מינה סייעתא לרב המנונא ודחי הא מני ר' עקיבא היא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין וא"ת והיכי מפיק כולהו מחד אמן יתירא אמן על האלה אמן על השבועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר וארוסה ונשואה ושומרת יבם וכנוסה וי"ל דחד אמן קאי אכל מה דכתיב בפרשה ואלה ושבועה כתיב בהדיא וכן מאיש אחר דכתיב מבלעדי אישך ואמן יתירא לשומרת יבם וארוסה קאתי: אלא דקני לה כשהיא ארוסה ומשקה לה כשהיא נשואה. דהשתא לא ממעטינן מתחת אישך כיון דהשתא בשעת השקאה היא תחת בעלה וא"ת ומנלן דקרא משמע שהסתירה היא כשהיא נשואה דטומאה תחת אישך כתיב וי"ל דכי היכי דמרבה מאיש איש קינוי דאירוסין בריש ארוסה (סוטה כד. ושם) ה"נ נרבה סתירה: ונקה האיש מעון. וא"ת ונוקמה כגון שבה עליה בשוגג וכשבה עליה לא ידע עדיין שנסתרה דכי האי גוונא חשיב מנוקה מעון דהא כי מוקי לה ע"י גלגול לא חשיב אין מנוקה מעון אם זינתה באירוסין וי"ל דהכא כיון דבשעת השקאה יודע שבה עליה באיסור אפילו בא עליה שוגג לא חשיב מנוקה מעון אבל על ידי גלגול שאינו יודע בשעת השקאה מנוקה מעון קרינן ביה: דכוותה גבי שומרת יבם כו'. פי' בקונטרס בלישנא אחרינא דמוקי לה הכי כי היכי דלא תיקשי שומרת יבם בת משתיא היא אבל משום קדמה שכיבת בעל לבועל לא פריך דמה שקדמה שכיבת המת כשכיבת בעל היא ולשון דכוותה לא משמע הכי דמשמע דמאותו הטעם שאנו מעמידים דארוסה בבא עליה ארוסה בבית אביה דהיינו מטעם דבעינן שתקדים שכיבת בעל יש לנו להעמיד בשומרת יבם בבית חמיה ועוד דבריש פרק ארוסה (סוטה כד: ושם) קאמר בהדיא דכוותה שומרת יבם כו' אקושיא דקדמה שכיבת בעל לבועל דקאמר טעמא דכתיבי הני קראי הא לאו הכי הוה אמינא ארוסה שותה והא כי אתא כו' ולא שקדמה שכיבת בעל לבעל אמר רמי בר חמא משכחת לה כגון שבה עליה ארוס בבית אביה ודכוותה גבי שומרת יבם כו' ונראה לר"י כפירוש ראשון שבקונטרס דמטעם שתקדום שכיבת בעל קאמר דכוותה בשומרת יבם שבה עליה יבם בבית חמיה דכרבי יאשיה אתיא מתניתא דשלא שטיית שומרת יבם וכנוסה דלדידיה שומרת יבם בת משתיא היא כדיליף התם ולא צריך לאוקמא כשבה עליה יבם בבית חמיה אלא משום דליקדום שכיבת בעל דלרבי יונתן דפליג עליה התם אפילו בא עליה יבם בבית חמיה לא שתיא כדאמרינן התם ומוקי כוותיה ההיא דארוסה ושומרת יבם לא שותות כו' וא"ת וכיון דהני מתני' פליגי אהדדי א"כ מאי פריך לעיל אלא דקינא לה ומשקה לה כשהיא ארוסה והתנן ארוסה ושומרת יבם כו' ויש לומר דלא פליגי רבי יאשיה ורבי יונתן אלא בשומרת יבם אבל בארוסה ליכא מאן דפליג: (תוספות)

ב

-

נח

דף

שומרת יבם קרית לה אשתו מעליא היא דהא אמר רב קנה לכל כשמואל דאמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה מידי הוא טעמא אלא לרב הא אמר רב קנה לכל הכא במאי עסקינן כגון דעבד בה מאמר וב"ש היא דאמרי מאמר קונה קנין גמור אי הכי היינו ארוסה ולטעמיך נשואה וכנוסה לאו חדא מילתא היא אלא נשואה דידיה וכנוסה דחבריה הכא נמי ארוסה דידיה ושומרת יבם דחבריה רב פפא אמר האי תנא הוא דתניא אין מקנין לה לארוסה להשקותה כשהיא ארוסה אבל מקנין אותה להשקותה כשהיא נשואה רב נחמן בר יצחק אמר על ידי גלגול שלח רב חנינא משמיה דרבי יוחנן העושה מאמר ביבמתו [ויש לו אח] אפילו הוא כהן והיא כהנת פסלה מן התרומה למאן אילימא לרבי מאיר אימר דאמר רבי מאיר משתמרת לביאה פסולה לא אכלה מדאורייתא דרבנן מי אמר ואלא לרבי אלעזר ורבי שמעון השתא משתמרת לביאה פסולה דאורייתא אכלה דרבנן מיבעיא אלא כי אתא רבין אמר עשה בה מאמר ביבמתו דברי הכל אכלה יש לו אח חלל דברי הכל אינה אוכלת לא נחלקו אלא שנתן לה גט רבי יוחנן אמר אוכלת ריש לקיש אמר אינה אוכלת רבי יוחנן אמר אוכלת אפילו לרבי מאיר דאמר אינה אוכלת הני מילי משתמרת

לביאה פסולה דאורייתא אבל דרבנן אכלה וריש לקיש אמר אינה אוכלת אפילו לר"א ורבי שמעון דאמרי אוכלת הני מילי דיש לו להאכיל במקום אחר אבל הכא כיון דאין לו להאכיל במקום אחר לא וכי תימא הכא נמי יש לו להאכילה בחוזרת חוזרת פסקה מיניה וקרובה לבי נשא אבל הא אגידא ביה: נתארמלו או נתגרשו וכו': בעא מיניה רבי חייא בר יוסף משמואל כהן גדול שקדש את הקטנה ובגרה תחתיו

רפ"י שומרת יבם. קרית לה: קנה לכל. בביאה שוגג ומזיד: מידי הוא טעמא אלכא לרב. הא דמייחין יס חופה לפסולות לסיועה לרב מייחין לה דאמר לעיל יס חופה לפסולות ורב האמר לעיל קנה לכל ולדידה לא מיתרכתא היא: כגון דעבד מאמר. ואח"כ בא עליה בזנות בבית חמיה: וב"ש היא דאמרי. בפרק ד' אחין (לעיל דף כט:): מאמר קונה קנין גמור ליעשות ארוסה גמורה והפריח את זיקת היבום ותו לא מקניא ליה בביאת מזיד אלכא במסירת חופה כאשה בעלמא כדאמרינן בד' אחין (שם) ומשום הכי קרי לה שומרת יבם אפילו לאחר ביאה דאי לב"ה לא אליס מאמר להפריח זיקת יבמין וליחול זיקת אירוסין ונישואין והוי קני לה בביאת זנות לגמרי: אי הכי היינו ארוסה. גמורה וארוסה הא תנא לה: נשואה לדידה. אשתו שלל היתה יבמתו: דחבריה. אחיו דביבמתו שייך לשון כניסה לישנא אחרינא ועיקר דכוותה גבי שומרת יבם דקשיא לך נמי בה הא לאו בת אשקויי היא מוקמת לה נמי כגון שבא עליה דהא כשנכנסה לחופה ליכא לאוקומה דהא חופה ביבמה לא שייכא: שומרת יבם קרית כו'. אלכא לא תוקמה לשומרת יבם כשבא עליה אלכא כגון דעבד בה מאמר ולשקדמה שכיבת בעל לא קפדינן דהא קדמה שכיבת בעל הראשון שהיא באה מכחו ומאמר קונה קנין גמור וקרינן בה תחת אישך: רב פפא אמר. לעולם לא תדוק מינה דיש חופה והכא כגון דקינא לה כשהיא ארוסה ונשאה ובא עליה והדר איסתתרה ומשקה לה על ידי אותו קינוי והאי תנא הוא כו': לישנא אחרינא אמר רב פפא לעולם דקינא לה כשהיא ארוסה ואיסתתרה ומשקה לה כשהיא נשואה והג"ה עד שלל נבעלה ודקשיא לך משקדמה שכיבת בעל לבעל הא תנא וכו' עכ"ה ודקשיא לך אין מנוקה מעון הא תנא הוא דלית ליה הך דרשא וזה הוא לשון מורי והוא נראה עיקר דללישנא קמא איכא למיפרך אם כן מאי לא שטייתי ארוסה ואדרבה הא לא כשהיא ארוסה איסתתרה: רב נחמן אמר. מתניתין בדלא קינא ולא איסתתרה כשהיא ארוסה אלכא קינא לה משנשאה ואיסתתרה ומשקה לה ע"י קינוי של עכשיו ומגלגל עליה שבועה כל ימים שהיתה תחתיו משנתארסה ונדקה ומכאן לגלגול שבועה מן התורה: פסלה מן התרומה. עד שיכנסו: משתמרת לביאה פסולה. שיש ביד אחיו לבא עליה וביאתו ביאה וכי הכי דהיא משתמרת לביאתו כך היא משתמרת לביאת אחיו שהיא פסולה מדרבנן דיש ביאה אחר מאמר כדתנן (לעיל דף נ:): מאמר לזו ובעל לזו כו' וכן בד' יבמין ויבמה אחת: דאורייתא. ביאה שהיא פסולה דאורייתא כגון אלמנה לכהן גדול: דברי הכל. בין לרבי יוחנן בין לריש לקיש אכלה בתרומה דבי נשא דהא אפילו לרבי מאיר לא פסיל אלכא במשתמרת לביאה פסולה דאורייתא: יס. לזיה היבם אח חלל: לדברי הכל לא אכלה. אפי' היא בת כהן ואע"ג דעבד בה מאמר כהן כשר אכתי משתמרת לביאה פסולה היא לביאת החלל דהויא פסולה דאורייתא ולא אכלה ואפי' לרבי אלעזר ורבי שמעון כי מכשרי באלמנה לב"ג קמכשרי שיש לו להאכיל במקום אחר אבל משתמרת ליבם חלל דאין לו להאכיל דהא כהן חלל זר הוא פסל לה ולא אכלה: אלכא שנתן לה גט. כהן ליבמתו כהנת ואכתי לביאתו היא משתמרת וביאתה פסולה מדרבנן היא לגט מהני בה מדרבנן: אפילו לרבי אלעזר דאמר אוכלת. הני מילי על ידי קידושין דיש לו להאכיל כי האי גוונא במקום אחר: אבל על ידי גירושין. דאין לו להאכיל על ידי גירושין במקום אחר לא: ואם תאמר. הכא נמי יש לו להאכיל על ידי גירושין גמורים בחוזרת לאם היה מגרשה לגמרי היתה חוזרת לבית אביה ואוכלת בתרומה: ובגרה תחתיו. בימי אירוסין וכו' ג אסור בדוגרת כדאמרינן במתניתין ומלותו בקטנה או בנערה: (רפ"י)

תוספות שומרת יבם קרית לה אשתו מעלייתא היא דהא אמר רב קנה לכל. ואע"ג דקרי לה שומרת יבם במילתיה דרבי יאשיה ורבי יונתן דאיירו בבא עליה יבם בבית חמי' ובלא עבד בה מאמר התם משום דלאו אשתו מעליא היא לענין השקאה קרי לה שפיר שומרת יבם אפילו לרב דאמר קנה לכל דהא ממעט לה רבי יונתן בברייתא מתחת אישך ורבי יאשיה קרי לה נמי שומרת יבם דקתני יכול שאני מוציא שומרת יבם כו' משום דאי לאו רבויא דאיש איש הוה ממעט לה וכן מסיק התם אבל הכא לא הזכיר שום טעם שהיה ראוי לקרותה על ידו שומרת יבם ועוד כיון דקונה לכל לא הוה ליה למימר שומרת יבם וכנוסה דהך נמי כנוסה היא: דהא אמר רב קנה לכל. ובנפל מן הגג ונתקע או בנתכוון להטיח בכותל ליכא לאוקמה דויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך דמשמע מבלעדי אישך שנתן בך את שכבתו משמע דבעינן בבעל כוונת שכיבה: רב פפא אמר האי תנא. פי' בקונטרס בלשון שני לעולם דקינא לה ואיסתתרה כשהיא ארוסה והאי תנא הוא דלית ליה הך דרשא דונקה האיש מעון ולית ליה הך דרשא שקדמה שכיבת בעל וקש' לר"י דברישי שבועות (דף ה. ושם) ובסוטה (דף כח.). ובכמה דוכתי פריך ומי בדקי לה מיא והתניא ונקה האיש וכו' ולא משני האי תנא הוא משמע דליכא מאן דפליג ועוד מנא ליה דהאי תנא לא בעי שתקדום שכיבת בעל דלמא כשבא עליה ארוסה בבית אביה איירי ונראה כלשון ראשון שבקונטרס ושלא שטית ארוסה דקאמר לא שנסתרה באירוסין קאמר אלא ה"ק שלא שטית להיות נבדקת עליה בקינוי דאירוסין מיהו גם ללשון זה קצת קשה כיון שצריך להביא ראיה על זה שמועיל קינוי דאירוסין להשקותה בסתירה דנישואין מנא ליה דהאי תנא אית ליה האי סברא הא איכא לפרושי מקנין לארוסה להשקותה כשהיא נשואה היינו דקינא לה כשהיא ארוסה ואיסתתרה ונכנסה לחופה ולא נבעלה כדפי' מתניתין דלעיל: על ידי גלגול. לא בעי לאפוקי גלגול מגלגול דאיש אחר דלא דמי דגלגול דאיש אחר ראוי להשקות על ידו אם היה מקנא על ידו אבל קרקעות לאו בנות שבועה נינהו כלל אבל מגלגול דארוסה יליף שפיר דלאו בת השקאה היא כלל ואפי' הכי מגלגול זנות דאירוסין וא"ת ולמאי דדייקינן מיניה לעיל דיש חופה לפסולות ולא מוקמינן על ידי גלגול מנלן גלגול שבועה וי"ל דנפקא ליה מאיש אחר ולא הוה מפליג בין קרקעות לאיש אחר אי נמי דמשמע ליה מאיש אחר אפילו קטן דדמי לקרקעות שאין מקנין על ידו כדתנן בסוף פרק ארוסה (סוטה דף כו: וכן בריש פ' שם כד.): אימור דאמר רבי מאיר כו'. גם מכאן ראיה דחשיב משתמרת לביאה פסולה אף על פי שלא היו הקידושין בעבירה:

(תוספות)

א

-

נט

דף

מהו בתר נישואין אזלינן או בתר אירוסין אזלינן א"ל תניתוה נתארמלו או נתגרשו מן הנישואין פסולות מן האירוסין כשרות אמר ליה לשווייה חללה לא קמיבעיא לי דביאה היא דמשווייה חללה כי קמיבעיא לי [ויקרא כא-יג] והוא אשה בבתוליה יקח מאי קיחה דקדושין בעינן או קיחה דנישואין בעינן אמר ליה הא נמי תניתוה אירס את האלמנה ונתמנה להיות כהן גדול יכנוס שאני התם דכתיב [ויקרא כא-יד] יקח אשה הכא נמי כתיב אשה אחת ולא שתיים ומה ראית הא אישתני גופה והא לא אישתני גופה: מתני' כהן גדול לא ישא אלמנה בין אלמנה מן האירוסין בין אלמנה מן הנישואין ולא ישא את הבוגרת ר' אלעזר ור' שמעון מכשירין בבוגרת [ולא ישא את מוכת עץ]: גמ' תנו רבנן [ויקרא כא-יד] אלמנה לא יקח בין אלמנה מן האירוסין בין אלמנה מן הנישואין פשיטא מהו דתימא לילף אלמנה אלמנה מתמר מה להלן מן הנישואין אף כאן מן הנישואין קמ"ל ואימא הכי נמי דומיא דגרופה מה גרופה בין מן הנישואין בין מן האירוסין אף אלמנה בין מן האירוסין בין מן הנישואין: ולא ישא את הבוגרת: תנו רבנן והוא אשה בבתוליה יקח פרט לבוגרת שכלו לה בתוליה דברי ר' מאיר ר' אלעזר ור' שמעון מכשירין בבוגרת במאי קא מיפלגי רבי מאיר סבר בתולה אפילו מקצת בתולים משמע בתוליה עד דאיכא כל הבתולים בבתוליה בכדרכה אין שלא כדרכה לא ורבי אלעזר

ורבי שמעון סברי בתולה בתולה שלימה משמע בתוליה ואפי' מקצת בתולים בבתוליה עד שיהיו כל בתוליה קיימין בין בכדרכה בין שלא כדרכה אמר רב יהודה אמר רב נבעלה שלא כדרכה פסולה לכהונה מתיב רבא | [דברים כב-יט/כט](#)

ב

-

נט

דף

הא מני ר' מאיר היא ורב דאמר כר' אלעזר אי כרבי אלעזר מאי איריא משום בעולה תיפוק ליה דהויה לה זונה דהא א"ר אלעזר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה אמר רב יוסף כגון שנבעלה לבהמה דהתם משום בעולה איכא משום זונה ליכא אמר ליה אבבי ממה נפשך אי בעולה הויה זונה נמי הויה ואי זונה לא הויה בעולה נמי לא הויה וכי תימא מידי דהויה אמוכת עץ שלא כדרכה אם כן אין לך אשה שכשרה לכהונה שלא נעשית מוכת עץ על ידי צרור אלא אמר רבי זירא בממאנת אמר רב שימי בר חייה נבעלה לבהמה כשרה לכהונה תניא נמי הכי נבעלה למי שאינו איש אע"פ שבסקילה כשרה לכהונה כי אתא רב דימי אמר מעשה בריבה אחת בהיתלו שהיתה מכבדת את הבית ורבעה כלב כופרי מאחריה והכשירה רבי לכהונה אמר שמואל ולכהן גדול בימי רבי כהן גדול מי הוה אלא ראויה לכהן גדול א"ל רבא מפרקין לרב אשי מנא הא מילתא דאמור רבנן אין זנות לבהמה דכתיב | [דברים כג-יט](#) | לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב ותנן אתנן כלב ומחיר זונה מותרין (משום) שנאמר | [דברים כג-יט](#) | גם שניהם שנים ולא ארבעה ת"ר אנוסת עצמו ומפותת עצמו לא ישא ואם נשוי אנוסת חבירו ומפותת חבירו לא ישא ואם נשא ר' אליעזר בן יעקב אומר הולד חלל וחכמים אומרים הולד כשר: אם נשא נשוי: אמר רב הונא אמר רב ומוציא בגט ואלא הא דקתני אם נשא נשוי אמר רב אחא בר יעקב לומר

רש"י הא מני ר"מ. דאמר בתולה עד שיהו כל בתוליה קיימין פרט לכוגרת ואייתר ליה בבתוליה למעוטי בעולה שלא כדרכה דשריח: ורב. דאמר פסולה כרבי אלעזר דאמר לעיל בתוליה מקצת בתולים לרבווי כוגרת ואחא בבתוליה למעוטי בעולה שלא כדרכה כדלעיל: דהויה לה זונה. ואפי' לכהן הדיוט חסורה: דהא אמר רבי אלעזר כו'. לקמן בפירקין (דף סא:): איסור זונה ליכא. דילפינן לקמן בשמעתין אין זנות לבהמה: אי זונה לא הויה. א"כ לאו ביאה היא ואפי' לכהן גדול תשרי: וכ"מ מידי דהויה אמוכת עץ. דהא רבי אלעזר קאמר במתני' לא ישא את מוכת עץ והיבעי למימר דאפי' במוכת עץ שלא כדרכה פסולה: א"כ אין לך אשה שכשרה לכהונה גדולה שלא נעשית מוכת עץ על ידי צרור. של קינוח בית הכסא: אלא א"ר זירא. משכחת לה להא דרב חליבא דרבי אלעזר דהויה בעולה ולא זונה ולא חלמנה ולא גרוש' דקטנה יתומה הנישאת לבעל ובעלה שלא כדרכה ומיאנה בו דאין כאן פסול זנות וחלמנות וגירושין ואשמעינן רב דיש כאן פסול בעולה לכהן גדול: כשר' לכהונה. אפי' לכהן גדול מוכת עץ בעלמא היא ומאן דשרי במוכת עץ שרי בה: למי שאינו איש. בהמה: שבסקילה. אם יש עדים והתראה היכא דליכא עדים והתראה כשרה לכהונה: בהיתלו. שם מקום: כופרי. כלבים גדולים שקדין בהן חיות: מאחריה. שלא כדרכה דאי כדרכה לא גרעה ממוכת עץ: רבי לאחר חורבן הבית היה כמה זרות שהוא סוף התנאים וכימי רבן יוחנן בן זכאי חרב הבית דתנן (ר"ה דף כט:): משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי וכו': אתנן כלב. שאם אמר אדם לזונה היולד כשר וזה והבעלי לכלבי ומחיר זונה שהחלוף זונה בטלה מותרים למזבח ומדשרי אתנן כלב חלמא לאו זנות הוא: לא ישא. כהן גדול דכתיב בתולה יקח (ויקרא כא) בשעת ליקוחין תהיה בתולה: (רש"י)

תוספות הבא על אחותו ומשני משעת העראה הוא דפגמה איפטר ליה מקטלא ממונא לא משלם עד גמר ביאה ופירש בקונטרס דאין משלם קנס עד גמר ביאה שיש שם השרת בתולים ומפרש ר"ת וריב"א דודאי משלם קנס אהעראה ואשלא כדרכה אע"ג דאין משיר בתולים והתם דוקא קאמר דלא משלם עד גמר ביאה משום דמעיקרא קם לי' בדרבה מיניה דניתן להצילה בנפשו והא דנקט התם כגון שבא עליה שלא כדרכה וחזר ובא עליה בכדרכה הוה מצי למינקט וחזר ובא עליה שלא כדרכה כיון דחייב קנס אשלא כדרכה ועוד מצינו למימר דאע"ג דיש קנס בשלא כדרכה בהעראה אין קנס לפי שלא נתרבתה העראה להיות כגמר ביאה לענין קנס דהא לעריות וחייבי לאוין וחייבי עשה ואשה לבעלה ויבמה מצרכינן קראי לעיל (דף נה.). לרבות העראה וכן משמע מתוך הך דשמעתין דאי יש קנס בהעראה הוה ליה לשנויי כגון שלא עשה אלא נשיקה ובנשיקה אינו משיר בתולים כדמשמע בפרק בן סורר (סנהדרין דף עג: ושם) וא"ת ואי אין קנס בהעראה היאך איש מתחייב קנס למאן דאמר העראה זו הכנסת עטרה דבהכנסת עטרה הוא משיר בתוליה כדמוכח בבן סורר (ג"ז שם) ואז היא כבר בעולה ורחמנא אמר בתולה ולא בעולה וי"ל דבהכי חייב רחמנא הואיל ובעילה זו נעשית בעולה אע"ג דלא מתחיל חיוב קנס עד אח"כ דאי לא תימא הכי למה ליה למכתב העראה כלל לילף העראה מנערה המאורסה בכל העריות דאיתקוש כולם להדדי כדאמר' בריש פירקין (דף נה.) ובנערה המאורסה ע"כ מיחייב בהעראה דאי בגמר ביאה כבר השיר בתוליה בהכנסת עטרה ורחמנא אמר בתולה ולא בעולה כדדרשינן בפ' ד' מיתות (סנהדרין סו:): אלא

ע"כ אפי' לא מחייב אלא עד גמר ביאה כיון דבביאה זו נעשית בעולה חייב רחמנא אבל קשה אי לא מחייב קנס בהעראה א"כ מאי פריך בן סורר הניחא למ"ד העראה זו נשיקה אלא למאן דאמר העראה זו הכנסת עטרה מאי איכא למימר הא לדידה נמי אתי שפיר דהא לא מחייב קנס בהכנסת עטרה אלא בגמר ביאה ממש: הא מני ר' מאיר. אע"ג דלר' מאיר חייבי לאוין וכריתות בני קנס דרב גופיה מוקי מתניתין דריש אלו נערות (כתובות דף כט.). כרבי מאיר הכא לאו מקנס ממעט להו אלא לענין שאין ראויה לקיימה כדקתני נמי סיפא באלו נערות (שם לט.). אם לא היתה ראויה לבא בישראל אינו רשאי לקיימה שנאמר ולו תהיה לאשה באשה הראויה לו תימא דהתם (דף מ.). פריך עלה וליתי עשה ולידחי לא תעשה ומאי פריך שאני הכא דגלי קרא וי"ל דפריך הכי וניתי עשה וכי תימא שאני הכא דגלי קרא אם כן נגמר מהכא בכל מקום דלא דחי א"נ פריך דלא הוה ליה לאוקמי קרא בחייבי לאוין אלא בחייבי כריתות דוקא דהוה אמינא שמוטר לקיימה הואיל ואיתרבו לקנס מהבתולות ומנערות בריש אלו נערות (שם דף כט.): דקראי משתמע דהיכא דאיכא קנס איכא נישואין אבל בחייבי לאוין נימא דאתי עשה ודחי לא תעשה אבל קשה דמשני היכא אמרינן דדחי כגון מילה בצרעת אבל הכא אי אמרה לא בעינא ליה מי איתיה לעשה כלל א"כ למה לי קרא למעוטי שלא ישאנה ונראה לר"י דהכא לאו מיתורא קדריש אלא הכי פירושו ולו תהיה לאשה באשה הראויה לו פרט לאלמנה משום דדרשינן באלו נערות (שם דף לח.). תהיה מדעתה וכיון דבעינן מדעתה א"כ בעינן אשה הראויה לו דלא חשיב עשה דהא אי אמרה לא בעינא ליה מי איתיה לעשה כלל ומעיקרא דפריך וניתי עשה ונדחי לא תעשה סלקא דעתך דכי אמרה מיהא בעינא ליה ידחה עשה את לא תעשה דלא מסיק אדעתיה דלא אתי עשה ודחי לא תעשה אלא כגון מילה בצרעת כו' א"נ מעיקרא ס"ד כדפי' דמיתורא קא דריש: ורב דאמר כרבי אלעזר. לא שסבר רב כרבי אלעזר דהא רב ושמואל דאמרי תרווייהו בוגרת ומוכת עץ לא ישא אלעזר מכשיר בוגרת אלא הכי קאמר רב דאמר לרבי אלעזר נבעלה שלא כדרכה פסולה לכהונה כיון דמכשיר בוגרת וליה לא סבירא ליה והשתא ניחא דפריך אי כר' אלעזר מאי איריא משום בעולה תיפוק ליה דהויא זונה דהא אמר רבי אלעזר פנוי כו' ואי אליבא דנפשיה קאמר מאי פריך דאטו משום דסבר לה כר' אלעזר בחדא סבר לה כותיה בכל מילי דאין שני הדברים הללו תלוין זה בזה דמה ענין זה אצל זה ועוד דעל כרחך לא סבר כוותיה בהא דאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה מדפריך ארב בסמוך ובהא אמר רב עמרם דאין הלכה כר' אלעזר ובסוף פ"ק דכתובות (דף טו. ושם) גבי תינוקת שנאנסה פסיק לשם כר' יוסי דמכשיר והיכי הוה מכשיר אפילו בתרי רובי אי סבר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה ודוחק לומר דלא אצטריך לפסוק אלא לבא עליה לשום אישות אלא אליבא דר' אלעזר קאמר וליה לא סבירא ליה: שנים ולא ארבעה. וא"ת ומהיכא תיסק אדעתיה למיסר דאיצטריך קרא למעוטי וי"ל דסלקא דעתך לאסור משום דאיתקוש וכי תימא אם איתא דהני נמי אסור לכתוב רחמנא אתנן ומחיר כלב וזונה א"כ הוה אמינא דכל חד לחוד שרי ומיהו למאן דאמר (ב"מ צד: ובשאר דוכתי) משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדו ה"ל למכתב הכי ובפ' כל האסורין (תמורה דף ל: ושם) מהאי דרשא דשנים ולא ד' נפקא לן דאין זנות לבהמה: (תוספות)

א

-

ס

דף

שאינן משלם קנס במפוחה אזל רב גביה מבי כתיל אמרה לשמענתא קמיה דרב אשי אמר ליה והא רב ור' יוחנן דאמרי תרווייהו בוגרת ומוכת עץ לא ישא ואם נשא נשוי אלמא סופה להיות בוגרת תחתיו סופה להיות מוכת עץ ותחתיו הכא נמי סופה להיות בעולה תחתיו קשיא: אנוסת חבירו ומפוחת חבירו לא ישא ואם נשא ר' אלעזר בן יעקב אומר הולד חלל וחכמים אומרים הולד כשר: אמר רב הונא אמר רב הלכה כר' אליעזר בן יעקב וכן אמר רב גידל אמר רב הלכה כרבי אליעזר בן יעקב איכא דאמרי אמר רב הונא אמר רב מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב סבר לה כרבי אלעזר ומי סבר לה כותיה והא קיימא לן משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי ואילו בהא אמר רב עמרם אמר רב אין הלכה כרבי אלעזר קשיא רב אשי אמר ביש חלל מחייבי עשה קמיפלגי רבי אליעזר בן יעקב סבר יש חלל מחייבי עשה ורבנן סברי אין חלל מחייבי עשה מ"ט דראב"י דכתיב [ויקרא כא-יד] אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח כי אם בתולה וגו' וכתוב ולא יחלל זרעו בעמיו אכולהו ורבנן אלה הפסיק הענין ורבי אליעזר בן יעקב אמר אלה למעוטי נדה כמאן אזלא הא דתניא מאלה אתה עושה חלל ואי אתה עושה חלל מנדה כמאן כרבי אליעזר בן יעקב ורבי אליעזר בן יעקב נכתביה לאלה לבסוף קשיא תנו רבנן אחותו ארוסה רבי מאיר ור' יהודה אומרים מטמא לה רבי יוסי שמעון אומרים אין מטמא לה אנוסה ומפוחה ד"ה אין מטמא לה ומוכת עץ אין מטמא לה דברי ר' שמעון שהיה ר' שמעון אומר ראויה לכ"ג מטמא לה שאין ראויה לכ"ג אין מטמא לה ובוגרת מטמא לה דברי כל אדם מאי טעמא דר' מ' ור' יהודה דדרשי הכי [ויקרא כא-ג] ולאחותו הבתולה פרט לאנוסה ומפוחה יכול שאני מוציא אף מוכת עץ ת"ל [ויקרא כא-ג] אשר לא היתה לאיש מי שהייתה על ידי איש יצאה זו שאין הוייתה על ידי איש הקרובה לרבות הארוסה אליו לרבות הבוגרת הא למה לי קרא והאמר רבי מאיר בתולה אפילו מקצת בתולה משמע איצטריך סלקא דעתך אמינא ניילך בתולה בתולה מהתם מה להלן נערה אף כאן נמי נערה קא משמע לן ורבי יוסי ורבי שמעון מאי טעמייהו דרשי הכי ולאחותו הבתולה פרט לאנוסה ומפוחה ומוכת עץ אשר לא היתה פרט לארוסה הקרובה לרבות ארוסה שנתגרשה את הבוגרת הקרובה לרבות ארוסה שנתגרשה

רש"י שאין משלם קנס במפותה. שאם מפותה היא אהנו ליה נשואין למפטריה מקנסא שהמפתה אין משלם קנס אלא כשאין כונסה דכתיב אם מאן ימאן (שמות כב) אבל אם מהור ימהרנה לו לאשה לא יתן כלום אבל אונס נותן מיד אפילו הוא כונסה דכתיב (דברים כב) ונתן האיך השוכב עמה וכו' תהיה לאשה: אמרה לשמעאל. להא דרב הונא דאמר ומוציאה בגט: סופה להיות מוכת עץ תחתיו. כלומר סופה ליבעל לו ולאבד בתוליה: סופה להיות בעולה תחתיו. ואם נשא נשוי דקתני לגמרי קאמר דמותר לקיימה האויל ולעלמו נבעלה וסופה להיות בעולה לו: סבר לה כר' אלעזר. דאמר (לקמן דף סא:): פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשה זונה וקיימה עליה בלאו ומחייבי לאוין דכהונה הוי הולד חלל: דרב עמרם. לקמן בפירקין (ס): ביש חלל מחייבי עשה. ר' אליעזר ב"ר לר' אלעזר סבירא ליה ולאו זונה היא ולא קיימא עליה בלאו אלא בעשה דכתיב בתולה יקח ולא בעולה ולא הבא מכלל עשה עשה: וכתיב לא יחלל אכולהו. ואפי' אבתולה יקח ולא בעולה דעשה הוא: אלה הפסיק הענין. דכתיב אלה בחר חייבי לאוין לאשמועינן אלה שהן חייבי לאוין חלוקין מדין חייבי עשה: למעוטי נדה. שאם בא כהן על אשתו נדה אין הולד חלל: ולכתביה לבסוף. האויל ולא לפלוגיניהו אחי: קשיא. לרב אשי דמוקי פלוגתייהו בטעמא דהני קראי: אחותו ארוסה. של כהן הדיוט אבל נשואה פשיטא לן לאין מטמא דכתיב ולאחותו הבתולה: אנוסה ומפותה. אחותו שנאנסה או שנפתתה: דברי הכל אין מטמא לה. וטעמא דכולהו מפרש לקמן: ומוכת עץ אין מטמא לה דברי ר"ש. ר"ש לטעמיה דאמר במתניתין מוכת עץ אסורה לכ"ג אלמא לאו בכלל בתולה היא: שאינה ראויה לכ"ג אין מטמא לה. דהכא והכא בתולה כתיב: דברי כל אדם. ואפי' לרבי מאיר דפסיק בוגרת לכהן גדול הכא לענין טומאה איתרבי כדלקמן: פרט לאנוסה ומפותה. שאינה בתולה: יכול שאני מוציא אף מוכת עץ. שאינה בתולה: לרבות את הארוסה. ואיצטרך לרבויה ללא הימא אשר לא היתה פרט לארוסה שהיתה לאיש דהויה לשון קידושין היא: ה"ג למה לי קרא והא אמר ר"מ בתולה מקלח בתולים משמע. לעיל אמר הכי מדאצטרך למכתב בתוליה לגבי כ"ג להוציא את הבוגרת לר"מ מכלל דבתולה בוגרת נמי משמע: מהתם. כי ימלא איש נערה בתולה (דברים כב): (רש"י)

תוספות שאינו משלם קנס במפותה. ואם תאמר וכיון דבעיא גט ואית לה כתובה כמו אלמנה לכ"ג דיש לה כתובה כדאמרין ביש מותרות (לקמן דף פה. ושם) אע"ג דאסורה מן התורה וא"כ מאי נפקא מינה דאין משלם קנס הרי יש לה כתובה ומה לי קנס ומה לי כתובה ואמר ר"י דנפקא מינה אם מחלה לכתובה ועוד נפקא מינה דלא משלם מן העידית כדן קנס אלא מן הזיבורית כדן כתובת אשה ועוד דכתובת בעולה דרבנן ועוד נראה דהא דאמר רב מוציא בגט היינו מדרבנן ולהכי נקט פלוגתא. דרבי באנוסת חבירו דבאנוסת עצמו מודה דלא הוי חלל ומיהו מציינן למימר דנקט אנוסת חבירו להודיעך כוחן דרבנן דמכשרי: סופה להיות בעולה תחתיו. ואין לומר דמוציאה בגט דקאמר רב היינו לרבי אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה עשה זונה דהא רב אברייא קאי וברייא דלא כרבי אלעזר דהא אמרי רבנן הולד כשר: חלל מחייבי עשה. תימה כיון דלא יחלל קאי נמי אבעולה לרבי אלעזר בן יעקב אם כן אין זה חייבי עשה גרידא דלא יחלל לאו הוא כדקאמר בפרק [בתרא] דקידושין (דף עח). בעל לוקה משום לא יחלל: אלה הפסיק הענין. ולא מוקמינן לא יחלל אבעולה אע"ג דמינה סליק משום דמיסתבר טפי לאוקמי אחייבי לאוין: ואי אתה עושה חלל מנדה. בתורת כהנים מפרש דאיצטרך דלא נילף דליהוי חלל מקל וחומר מהני שהם חייבי לאוין תימה דמה לאלמנה וכיוצא בה שכן הן עצמן מתחללות וכי תימא ה"נ כיון דבא עליה עשה זונה הא לא הוי זונה כיון דתפסי בה קידושין: אליו לרבות הבוגרת. וא"ת למה לי אליו נרבי בוגרת מולא היתה לאיש כדמרבינן מינה מוכת עץ וי"ל דאי לאו אליו הוה מוקמינן לא היתה לבוגרת גרידא דבוגרת מסתבר לרבות טפי ממוכת עץ משום דמוכת עץ איתעביד בה מעשה ולהכי מוקי אליו דכתיב ברישא לרבות בוגרת ולא היתה לאיש דכתיב בסוף מוקי למוכת עץ וכן משמע דבוגרת עדיפא ממוכת עץ דהא בבוגרת לא פליגי כדקתני ובוגרת מטמא לה דברי כל אדם ועוד נראה דמשמעות בתולה מימעטא מוכת עץ אפילו לרבי מאיר מדפריך גבי בוגרת והא למה לי קרא וגבי מוכת עץ לא פריך הכי ולהכי מוקי קרא קמא בבוגרת וניחא נמי השתא הא דדרשינן דרשא דאשר לא היתה לאיש ברישא אע"ג דכתיב בסוף משום דמשמעות בתולה הוה לן למעוטי מוכת עץ הוצרך לפרש דמתרבי מאשר לא היתה לאיש: נילף בתולה בתולה מהתם. אומר ר"ת מהתם היינו מכ"ג ולא כמו שפירש בקונטרס דמבתולה דאונס ומפתה קאמר וכן נראה לר"י דהא בכולה שמעתא לא איירי באונס ומפתה ולא ה"ל למימר מהתם אלא ה"ל למימר בהדיא באונס ומפתה אלא מהתם היינו כ"ג כדפירש ר"ת דאיירי ביה ומשום דרבי שמעון גמרה מהתם קא סלקא דעתך נילף מהתם כדקאמר ראויה לכהן גדול מטמא לה כו' ועל כרחך לא לסימנא בעלמא נקטיה מדפריך בסמוך והא אמר רבי שמעון ראויה לכ"ג כו' ואי פריך משום דאין הכלל אמת מהא לא הוה משני מידי אלא ודאי פריך דמכ"ג ה"ל למילף ומוכת עץ מהתם גמר לה רבי שמעון כדקתני בהדיא בברייא הראויה לכ"ג כו' דאי לאו דמיעטיה רחמנא מוכת עץ מבבתוליה עד שיהו כל בתוליה קיימין וגמר מהתם ה"ל למידרש הכא מי שהוייתה על ידי איש יצתה מוכת עץ והוה ילפינן התם מהכא: (תוספות)

והאמר רבי שמעון ראוייה לכהן גדול מטמא לה שאין ראוייה לכהן גדול אין מטמא לה שאני התם דרבי רחמנא קרובה א"ה מוכת עץ נמי [רבי] קרובה אחת ולא שתיים ומה ראית הא אתעביד בה מעשה הא לא אתעביד בה מעשה ורבי יוסי מדשבקיה לבר זוגיה מכלל דבמוכת עץ כרבי מאיר סבירא ליה מנא ליה מלא היתה לאיש והא אפיקתיה חד מלא היתה וחד מלאיש אליו לרבות הבוגרת והאמר ר' שמעון בתולה בתולה שלימה משמע טעמא דידיה נמי התם מהכא דדריש הכי מדאליו לרבות הבוגרת מכלל דבתולה בתולה שלימה משמע תניא ר' שמעון בן יוחי אומר גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשירה לכהונה שנאמר [במדבר לא-יח] וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם והרי פנחס עמהם ורבנן לעבדים ולשפחות אי הכי בת שלש שנים ויום אחד נמי כדרב הונא דרב הונא רמי כתיב [במדבר לא-יז] כל אשה יודעת איש למשכב זכר הרוגו הא אינה יודעת קיימו מכלל דהטף בין ידעו בין לא ידעו קיימו וכתיב [במדבר לא-יח] וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם הא ידעי הרוגו הוי אומר בראוייה ליבעל הכתוב מדבר תניא נמי הכי וכל אשה יודעת איש בראוייה ליבעל הכתוב מדבר אתה אומר בראוייה ליבעל או אינו אלא נבעלה ממש כשהוא אומר וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר הוי אומר בראוייה ליבעל הכתוב מדבר מנא ידעי אמר רב הונא בר ביזנא אמר ר' שמעון חסידא העבירות לפני הציץ כל שפניה מוריקות בידוע שהיא ראוייה ליבעל כל שאין פניה מוריקות בידוע שאינה ראוייה ליבעל אמר רב נחמן סימן לעבירה הדרוקן כיוצא בדבר אתה אומר [שופטים כא-יב] וימצאו מיושבי יבש גלעד ארבע מאות נערה בתולה אשר לא ידעו איש למשכב זכר מנא ידעי אמר רב כהנא הושיבו על פי חבית של יין בעולה ריחה נודף בתולה אין ריחה נודף ונעבריהו לפני ציץ אמר רב כהנא בריה דרב נתן [שמות כח-לח] לרצון להם כתיב לרצון ולא לפורענות אי הכי במדין נמי אמר רב אשי להם כתיב להם לרצון ולא לפורענות ולעובדי כוכבים אפילו לפורענות אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יהושע בן לוי הלכה כרבי שמעון בן יוחאי אמר ליה רבי זירא לרבי יעקב בר אידי בפירוש שמיע לך או מכללא שמיע לך מאי כללא דאמר ר' יהושע בן לוי עיר אחת היתה בארץ ישראל שקרא עליה ערער ושגר רבי את רבי רומנוס ובדקה ומצא בה בת גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד והכשירה רבי לכהונה אמר ליה בפירוש שמיע לי ואי מכללא מאי דלמא שאני התם הואיל ואנסיב אנסיב דהא רב ורבי יוחנן דאמרי תרוייהו בוגרת ומוכת עץ לא ישא ואם נשא נשוי הכי השתא בשלמא התם סופה להיות בוגרת תחתיו סופה להיות בעולה תחתיו הכא סופה להיות זונה תחתיו רב ספרא מתני לה מכללא וקשיא ליה ומשני ליה הכי ההוא כהנא דאנסיב גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד אמר ליה ר' בר יצחק מאי האי אמר ליה דאמר רבי יעקב בר אידי אמר ר' יהושע בן לוי הלכה כר"ש בן יוחאי אמר ליה זיל אפיק ואי לא מפיקנא לך ר' יעקב בר אידי מאונך תניא וכן היה ר"ש בן יוחאי אומר

רש"י מדשבקיה לבר זוגיה. דגבי מוכת עץ לא פליג אלף ר' שמעון לחודיה ושקיה ר' יוסי דהוה בר זוגיה בארוסה מכלל דבמוכת עץ כר' מאיר סבירא ליה לר' יוסי דמטמא לה: מלא היתה. דדריש ליה לר' מאיר מי שהייתה על ידי איש: והא אפיקה. ר' יוסי להוציא את הארוסה: חד מלא היתה. להוציא את הארוסה: מלאיש. למישרי מוכת עץ שאין מקולקלת על ידי איש: והא אמר ר' שמעון. לעיל בתולה שלימה משמע מדאילטריך בתוליה למישרי בוגרת כ"ג: כשרה לכהונה. לא מחזיקין לה כזונה: אי הכי אפילו בת ג' שנים. נמי ליחשך לרבי שמעון ובלבד שלא תהא נבעלת דהא קרא אנבעלה הוא דקא קפיד ליה וקאמר כל שאין נבעלת החיו לכם: כדבב הונא. לא מליה אמרה דבת ג' שנים לימא קרא החיו: דרב הונא רמי. אשה משמע גדולה וקאמר קרא יודעת הרוגו ושאינה יודעת החיו מכלל דטף לא שנה הכי ולא שנה הכי החיו וכתיב וכל הטף וגו': הוי אומר. מדקשו קראי אהדדי על כרחך יודעת דקרא ואשר לא ידעו לאו ידיעה ממש קאמר דאם כן לא מיתרלא דוקיא דקרא אלף בראוייה ליבעל הכתוב מדבר דכל אשה בראוייה לידע הרוגו והשתא משמע אשה אפילו טף בת ג' בראוייה לידע ולא תידוק הא טף בין ידעי בין לא ידעי החיו דהא בראוייה קא מישתעי קרא אלף החיו לכם דקאמר רחמנא בפחותה מבת שלש קאמר: בראוייה ליבעל. אע"פ שלא נבעלה: כשהוא אומר וכל הטף אשר לא ידעו החיו. הא אשה אע"פ שלא ידעה הרוגו הוי בראוייה ליבעל קמשתעי קרא: פניה מוריקות. נס היה: הדרוקן. פניהן של עובדי עבירה מוריקין: מאנשי יבש גלעד. בימי פלגש בגבעה שנהרגו כל אנשי יבש גלעד לפי שלא באו להלחם בצבט בנימין כשאר אחים והחיו כל שלא נבעלה ונתנום לנותרים משבט בנימין לנשים: בפירוש שמיע לך. מיניה דרבי יהושע בן לוי: או מכללא. דשמעת מיניה מילתא דדייקת מיניה דסבירא ליה כר' שמעון: מאי כללא. מאיזה כלל היה לו לומר: ערער. לפסול משפחה העיר: רומנוס גרסינן: והכשירה. הניחה תחת בעלה כהן: ואי מכללא מאי. ואי מהאי כללא שמיע ליה לר' יעקב מאי אית ליה לרבי זירא לאותביה דקא בעי מיניה בפירוש שמיע לך או מכללא: הכא סופה להיות זונה תחתיו. בתמיה אי סבירא ליה דפסול משום זנות סבירא ליה ואם כן לא שנה לכתחלה ולא שנה דיעבד אסירא: וקשיא ליה. כדאקשי דלמא התם הואיל ואינסיב אינסיב: ומשני הכי. כדשינן בשלמא התם סופה להיות בעולה תחתיו כו': מפיקנא לך ר' יעקב מאונך. כלומר משמתין לך והפיק על כרחך: (רש"י)

תוספות והאמר רבי שמעון בתולה שלימה משמע. תימה דלעיל פריך למה לי לרבות הבוגרת והאמר רבי מאיר בתולה אפילו מקצת בתולים [משמע] משמע דאי הוה סבר בתולה שלימה לא הוה קשה לן מידי והשתא פריך איפכא ואומר ר' דהכא פריך הכי והאמר רבי שמעון בתולה שלימה משמע ולהכי מכשיר התם בכהן גדול בוגרת ואם כן למה לי הכא אליו לרבות בוגרת נילף בתולה בתולה מהתם ומשני טעמא דידיה נמי מהכא ואם תאמר מאחר דמרבין הכא בוגרת למה לי יו"ד דבתוליה לעיל להכשיר בוגרת נילף מהכא ואמר ר' דצריך למכתב התם בתוליה ביו"ד משום דבענין אחר לא אפשר למכתב יתור של ביי"ת דבתוליה למדרש

מיניה עד שיהו כל בתוליה קיימין למעוטי שלא כדרכה ומוכת עץ כדפרישית לעיל: הא אינה יודעת יקיימוה. לא היה צריך למידק הכי אלא הא טף אפי' יודעת יקיימו כו' אלא שרוצה להקשות משניהם דכל אשה יודעת משמע דאינה יודעת קיימו וטף נמי אפילו יודעת קיימו ובאיך קרא דטף אשר לא ידעו משמע הא ידעו או גדולה ואפי' לא ידעה הרוגו: בראויה ליבעל הכתוב מדבר. ויודעת איש היינו ראויה לדעת איש והא דכתיב אשה דמשמע דוקא גדולה היינו משום דליקשו קראי ומתוך כך מוקמינן דבראויה ליבעל הכתוב מדבר דאי לא כתיב אשה אלא סתם וכל יודעת איש הוה אמינא דהאי קרא נמי בטף איירי ובטף יודעת הרוגו ושאינה יודעת יקיימו אבל גדולה אפילו אין יודעת הרוגו: סימן לעבירה הדרוקן. ע"י העבירה בא הדרוקן כדאמרינן בבמה מדליקין (שבת דף לג.) והדרוקן לאו היינו ירקון כדאמר בהרואה (ברכות דף סב:) אבל קצת יש להדרוקן ירוקת פנים כדאמר דכל שפניה מוריקות: (תוספות)

דף סא - א

קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל שנא' [\[יחזקאל לד-לא\]](#) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרויין אדם ואין העובדי כוכבים קרויין אדם מיתבי [\[במדבר לא-מ/מולח\]](#)

דף סא - ב

יש לו בנים לא ישא אילונית שהיא זונה האמורה בתורה דאזונה כהנים הוא דמפקדי וישראל לא מפקדי משום הכי קתני כהן אמר רב הונא מאי טעמא דר' יהודה דכתיב [\[הושע ד-ז\]](#) אכלו ולא ישבעו הזנו ולא יפרוצו כל ביאה שאין בה פירצה אינה אלא בעילת זנות תניא רבי אליעזר אומר כהן לא ישא את הקטנה אמר ליה רב חסדא לרבה פוק עיין בה דלאורתא בעי לה רב הונא מינד נפק עיין בה רבי אליעזר סבר לה כרבי מאיר וסבר לה כרבי יהודה סבר לה כרבי מאיר דחייש למיעוטא וסבר לה כרבי יהודה דאמר אילונית זונה היא וכרבי מאיר מי סבר לה והתניא קטן וקטנה לא חולצין ולא מיבמין דברי רבי מאיר אמרו לו לרבי מאיר יפה אמרת שאין חולצין [\[דברים כה-ז\]](#) איש כתיב בפרשה ומקשינן אשה לאיש אלא מאי טעמא אין מיבמין [\[א"ל קטן שמא ימצא סריס קטנה שמא תמצא אילונית ונמצאו פוגעין בערוה ותניא קטנה מתיבמת ואינה חולצת דברי רבי אליעזר וכרבי יהודה מי סבר לה והתניא זונה זונה כשמה דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר זונה זו מופקרת רבי מתיא בן חרש אומר רבי מאיר בן חרש אומר אפי' הלך בעלה להשקותה ובא עליה בדרך עשאה זונה רבי יהודה אומר זונה זו אילונית וחכמים אומרים אין זונה אלא גירות ומשוחזרת ושבעלה בעילת זנות ר' אליעזר אומר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה אלא אמר רב אדא בר אהבה הכא בכ"ג עסקינן לאימת קני לה לכה גדלה בעולה היא אמר רבא מכילי לב אי דקדשה אבוא מה היא שעתא הוא דקני לה ואי דקדשה נפשה הא רבי אליעזר היא ולא רבנן אלא אמר רבא לעולם ככהן הדיוט וחיישינן שמא תתפתה עליו א"ה ישראל נמי פתויי קטנה אונס הוא ואונס בישראל מישרא שרי רב פפא אמר בכ"ג והאי תנא הוא דתניא \[\\[ויקרא כא-יד\\]\]\(#\) בתולה יכול קטנה ת"ל \[\\[ויקרא כא-יד\\]\]\(#\) אשה אי אשה יכול בוגרת ת"ל בתולה הא כיצד יצתה מכלל קטנות ולכלל בגרות לא באתה רב נחמן בר יצחק אמר האי תנא הוא דתניא בתולה אין בתולה אלא נערה וכן הוא אומר \[\\[בראשית כד-טז\\]\]\(#\) והנערה טובת מראה מאד בתולה ר' אלעזר אומר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה אמר רב עמרם אין הלכה כרבי אלעזר: \[\\[מתני' לא יבטל אדם מפריה ורביה\\]\]\(#\)](#)

אלא א"כ יש לו בנים ב"ש אומרים שני זכרים וב"ה אומרים זכר ונקבה שנאמר [\[בראשית ה-ב\]](#) זכר ונקבה בראם: **גמ'** הא יש לו בנים מפריה ורביה בטיל מאשה לא בטיל מסייעא ליה לרב נחמן אמר שמואל דאמר אע"פ שיש לו לאדם כמה בנים אסור לעמוד בלא אשה שנאמר [\[בראשית ב-יח\]](#) לא טוב היות האדם לבדו ואיכא דאמרי הא יש לו בנים בטיל מפריה ורביה ובטיל נמי מאשה נימא תיהו תיובתא דרב נחמן אמר שמואל לא אין לו בנים נושא אשה בת בנים יש לו בנים נושא אשה דלאו בת בנים נפקא מינה למכור ספר תורה בשביל בנים: בית שמאי אומרים שני זכרים: מאי טעמייהו דבית שמאי ילפינן ממשא דכתיב [\[דברי הימים א כג-טו\]](#) בני משה גרשום ואליעזר ובית הלל ילפינן מבריייתו של עולם ובית שמאי ילפיה מבריייתו של עולם אין דנין אפטר

רש"י גמ' פוק עיין בה. אמאי לא ישא את הקטנה: רבי מאיר חייש למיעוטא. כדתניא לקמן קטן קטנה ימלא כו' ה"נ חייש רבי אליעזר דשמא תמצא קטנה זו אילונית: קטן וקטנה. או קטן או קטנה: איש כתיב. בפרשת חלויה ואם לא יחפוז האיש לקחת את יבמתו: פוגעים בערוה. כיון דלאו בני הקמתא שם נינהו פגע בלשון אה שלל במקום מלוא דהתמנה פטריה דכתיב אשר תלך [\[דברים כה\]](#) פרט לאילונית: ואינה חולצת. דאינה נפטרת לשות בחלוצתה דאין מעשה קטנה כלום אבל מתיבמת ותגדל אלכו ותקיים מלוח יבוס: כשמה. לשון טועה שטועה מתחת בעלה לאחרים דלרבי אליעזר אין זונה אלא אשה איש: מופקרת. ואפי' פנויה מאחר שהפקירה עצמה לכל קרויה זונה אבל משום בעילה אחת לא הויא זונה הפנויה: הלך בעלה. לכו"ז הגדול והולוכה להשקותה מי המרים שקינא לה ונסתרה ואסורה לו עד שתתקנה עשאה זונה האויל ונבעלה לפסול לה ואם מת אסורה לכהן: אלא גיורת. דנבעלה בנכריותה לעובדי כוכבים וכן משוחזרת דעובד כוכבים ועבד האויל ולאו בני קדושין נינהו פסלי: ושנבעלה. לפסול לה כגון א' מכל העריות ובגון ית גשראל לנחין וממזר: לכו גלה. דקידושי קטנה לאו כלום הן והויא ליה כחלופה עצמו ומשוחזרת עצמו. מכלי לב. כמו מבלי לב: ואי דקדשה אבוא כו'. האב זכאי לקדש בתו קטנה בפ"ק דקידושין [\[דף קג:\]](#) גמ' דתני נהתי לאיש הזה: הא רבי אליעזר היא ולא רבנן. בתמייה דקתני לעיל רבי אליעזר אומר כהן לא ישא את הקטנה ומשמע דפליגי רבנן עליה וכו' א' מי פליגי רבנן: תתפתה. ותזנה עליו לפי שאין בה דעת כלום: רב פפא אמר ככהן גדול והאי תנא הוא. דלכא קטנה מנזירת הכתוב: בתולה. מעמיהו יקח אשה: ומאשה לא בטיל. מדקתני לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא א"כ יש לו בנים ולא קתני לא יבטל אדם מאשה אלא אם כן יש לו בנים שמע מינה הא יש לו בנים מאשה לא בטיל דלכא קתני לא ישא אשה אבל אין כריד לחזר אחר ראויה לבנים: למכור כו'. כדי לישא בת

בנים ואם יש לו בנים לא ימכור אלא יקח עקרה או זקנה: ב"ש אומרים שני זכרים. אבל לא זכר ונקבה: ילפיון ממשה. שקיון שהיו לו שני בנים פירש מן האשה: מברייתו של עולם. אדם וחוה: (כ"ט)

תוספות כל ביאה שאין בה פירצה. קטנה אתיא לכלל פירצה לכשתגדל ולא ממעט אלא היכא דלא אתיא לעולם לכלל פירצה: אין בתולה אלא נערה. קשה דלהיא תנא אמאי איצטריך בשום מקום לכתוב נערה בתולה: וכן הוא אומר והנערה טובת מראה מאד. תימה דהכא משמע דרבה נערה היתה ובסדר עולם (פ"א) תניא בהדיא שהיתה בת שלש כשנשאה יצחק ואי אפשר להגיה דהא תניא התם יצחק אבינו כשנעקד על גבי המזבח היה בן שבעה ושלושים שנה ובו בפרק נולדה רבקה וכתוב ויהי יצחק בן ארבעים שנה וגו' נמצאת שהיתה בת ג' וה"ר שמואל חסיד משפיר"א הוכיח שהיתה בת י"ד מדתניא בספרי ו' זוגות שנתינה שוות וקחשיב קהת ורבה וקהת חיה קל"ג כדכתיב בקרא ואם היתה בת י"ד כשנשאה אז החשבון מכוון דכשנולד יעקב היתה בת ל"ד ויעקב היה בן צ"ט כשמתה רבקה הרי קל"ג שהרי כשנתברך היה בן ס"ג שאז מת ישמעאל וכל שנתינו של ישמעאל קל"ז כדכתיב וישמעאל (גדול מיצחק י"ד שנה ויצחק בן ס' שנה בלדת אותם א"כ ישמעאל) בן ע"ד ונשאר מלידת יעקב עד סוף שני ישמעאל ס"ג וי"ד נטמן בבית עבר כדאמרינן במגילה (דף יז.) ועשרים שנה בבית לבן ושתי בנים בדרך ואז מתה רבקה כדדרשינן (מדרש רבה קהלת פ"ב) אלון בכות שתי בכיות של רבקה ומניקתה הרי צ"ט וצריך לומר דמדרשות חלוקים זה על זה: פניו הבא על הפניה כ"י. לאו דוקא נקט פניו דכ"ש נשוי שמזנה על אשתו דחשובה זונה: לא יבטל אדם מפריה ורביה. אע"ג דמרישא שמעינן לה דקתני כהן הדיוט לא ישא אילונית ולאו דוקא כהן כדאמרינן לעיל מ"מ איצטריך הכא להנך דיוקי דגמרא או משום פלוגתא דבית שמאי ובית הלל הדר תני לה: מאשה לא בטיל. פירש בקונטרס מדלא קתני לא יבטל מאשה: א"ד מאשה בטיל. להאי לישנא דייק מדלא קתני לא ישא אדם אשה שאינה בת בנים אלא אם כן יש לו בנים: נפקא מינה למכור ספר תורה בשביל בנים. כלומר להאי מילתא נמי נפקא מינה ול"ג למאי נפקא מינה דהא טובא נפקא מינה כדקאמר בהדיא אין לו בנים נושא אשה בת בנים יש לו בנים נושא אשה דלאו בת בנים ועוד אר"י דמצי למימר דאפילו יש לו בנים לעולם מצוה לישא בת בנים אלא מודו היכא דצריך למכור ספר תורה בשביל בת בנים כיון דיש לו בנים לא ימכור מאחר שמוצא שאינה בת בנים ולא יצטרך למכור:

דף שב א

משאי אפשר ובית הלל נמי לילפו ממשא אמרי לך משה מדעתיה הוא דעבד דתניא שלשה דברים עשה משה מדעתו והסכימה דעתו לדעת המקום פירש מן האשה ושיבר הלוחות והוסיף יום אחד פירש מן האשה מאי דרש אמר ומה ישראל שלא דברה עמהם שכינה אלא לפי שעה וקבע להם זמן אמרה תורה [שמות יט-טו] אל תגשו אל אשה אני שמיוחד לדבור בכל שעה ושעה ולא קבע לי זמן על אחת כמה וכמה והסכימה דעתו לדעת המקום שנאמר [דברים ה-ז] לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי שיבר את הלוחות מאי דרש אמר ומה פסח שהוא אחד משש מאות ושלוש עשרה מצות אמרה תורה [שמות יב-מג] כל בן נכר לא יאכל בו התורה כולה וישראל מומרים על אחת כמה וכמה והסכימה דעתו לדעת המקום דכתיב [שמות לד-א] אשר שברת ואמר ריש לקיש אמר ליה הקב"ה למשה יישר כחך ששברת הוסיף יום אחד מדעתו מאי דרש דכתיב [שמות יט-י] וקדשתם היום ומחר היום כמחר מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו ולילה דהאידינא נפק ליה ש"מ תרי יומי לבר מהאידינא והסכימה דעתו לדעת המקום דלא שריא שכינה עד שבתא תניא רבי נתן אומר ב"ש אומרים שני זכרים ושתי נקבות ובה"א זכר ונקבה א"ר הונא מ"ט דרבי נתן אליבא דב"ש דכתיב [בראשית ד-ב] ותוסף ללדת את אחיו את הגל הבל ואחיותיו קין ואחיותו וכתוב [בראשית ד-כה] כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין ורבנן אודויי הוא דקא מודית תניא אידך ר' נתן אומר ב"ש אומרים זכר ונקבה ובה"א או זכר או נקבה אמר רבא מ"ט דר' נתן אליבא דב"ה שניא [ישעיה מה-יח] לא תהו בראה לשבת יצרה והא עבד ליה שבת איתמר ליה לוי בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר ר' יוחנן אמר קיים פריה ורביה וריש לקיש אמר לא קיים פריה ורביה רבי יוחנן אמר קיים פריה ורביה דהא הוול ליה וריש לקיש אמר לא קיים פריה ורביה גר שנתגייר קטן שנולד דמי ואזדו לטעמייהו דאיתמר ליה לוי בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר רבי יוחנן אמר אין לו בכור לנחלה דהא הוול ליה ראשית אנו וריש לקיש אמר יש לו בכור לנחלה גר שנתגייר קטן שנולד דמי וצריכא דאי אשמעינן בההיא קמייתא בההיא קאמר רבי יוחנן משום דמעיקרא נמי בני פריה ורביה נינהו אבל לענין נחלה דלאו בני נחלה נינהו אימא מודי ליה לריש לקיש ואי איתמר בהא בהא קאמר ריש לקיש אבל בההיא אימא מודה ליה לר' יוחנן צריכא איתגיביה ר' יוחנן לר"ל [מלכים ב-כ"ב] בעת ההיא שלח בראדך בלאדן בן בלאדן מלך בבל וגו' א"ל בהיותו עובדי כוכבים אית להו חייס נתגיירו לית להו חייס אמר רב הכל מודין בעבד שאין לו חייס דכתיב [בראשית כב-ה] שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור מיתבי [שמואל ב-ט"ז] ולציבא חמשה עשר בנים ועשרים עבדים אמר רב אחא בר יעקב כפר בן בקר א"ה ה"נ שאני התם דיחסינהו בשמייהו ובשמא דאבוהון והכא לא מפרש ואיבעית אימא יחסינהו בדוכתא אחריתי באבוהון ובאבא דאבוהון דכתיב [מלכים א-טו-יח] וישלח המלך אסא אל בן הדד בן סבירימון בן חויון מלך ארם היושב בדמשק לאמר איתמר היו לו בנים ומתו רב הונא אמר קיים פריה ורביה רבי יוחנן אמר לא קיים רב הונא אמר קיים משום דרב אסא דאמר רב אסי אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף שנאמר [ישעיה נז-ט] כי רוח מלפני יעטוף וגו' ורבי יוחנן אמר לא קיים פריה ורביה לשבת יצרה בעינן והא ליכא מיתבי

רש"י משאי אפשר. דלוי לא איבכחי חוה לא הוה נקבה אחריתי אבל הכא מי אש לו שני זכרים נקבות הרבה בעולם: מדעתיה. משום שכינה והאסור לשאר כל אדם לנשותו: הוסיף יום אחד. הקב"ה אמר לו וקדשתם היום ומחר והוא אמר היו נטונים לבלשת ימים: ולא קבע לי זמן. אימתו ידבר עמי שאפרכוס יום אחד קודם: לאהליכם. לנשויכם: אשר. לשון יישר: עד שבתא. במש' שבת דפרק ר"ע (דף ק"ו.) גמרינן לה דעבוד פרישה בלרבע בשבתא ופירשו חמושי וקשי שלמים ובשבתא קריא שכינה והוא קלשי שלמים השלמים ויום ראשון לא חשיב קלא היה לילו עמו: את קין את הבל. אחיו רבויין לומר נקבות היו עמהו: כי שת לי זרע אחר תחת הבל. אלמא תשלומוני בעי וכל סגיא בלא שני זכרים ושתי נקבות: תרי תנאי. אליבא דר' נתן: מ"ט דר' נתן אליבא דב"ה. או זכר או נקבה ולא מבריית עולם ליוף ולא ממשה: לא תהו בראה. לא ברא עולמו לתוהו אלא לשת להיות עסוקים ביישובו של עולם: אין לו בכור לנחלה. בן בכור שיוכל לו משתיגייר אינו נוטל פי שנים: בני נח. בני פריה ורביה נינהו דכתיב ויאמר להם פרו ורבו (בראשית ט): בנכריותן. לאו בני דין נחלה נינהו דבת כבן ובכור כפשוטו אבל ירושה נהגה בהו כדאמרינן בקדושין (דף ק"ז.) עובד כוכבים יורש אביו דבר תורה: בלאדן בן בלאדן. אלמא בנים מיקרו: חייס. מהיחסינו אחרי אביהם: נתגיירו אין להם חייס. מראשונים דקתנו שולד דמי: שבו לכם פה. אליעזר עבד אברהם הוה: ליבא. עבד כנעני של מפיבוסת הוה: שאני הכא דיחסינהו בשמייהו. שהזכיר שמו [ושמו] של אביו בלאדן בן בלאדן אלמא בנים איקרו אבל הכא לא הוזכרו בשמות: משום דרב אסי. כלומר טעמא דפריה ורביה משום דרב אסי והאי כיון דנטלו על ידו מנשמות שבגוף שזכרו אורח ששמו גוף הרי קיים מלות פריה ורביה: (כ"ט)

תוספות מדעתיה הוא דעבד. אע"ג דק"ו קאמר אין זה ק"ו גמור דאטו מפני שצוה פעם אחד לבטל לבטל לעולם פרו ורבו אי נמי דוקא אז אמר לבטל משום עשרת הדברות: וקבע להם זמן. ואת אדרבה משום דקבע להם זמן וידבר עמהם בודאי יש לפרוש יותר מעל הספק ויש לומר. דהכא פי' וקבע להם זמן (משה) שלשה ימים ולא היו צריכים לפרוש אלא יום אחד משום קרי אלא דמשום ספק פליטה הווקעו לפרוש שלשה ימים ק"ו אני שלא קבע לי זמן ויש ספק שיתיחד הדבור בשעת תשמיש

או ביום תשמיש: דכתיב אמור להם. וא"ת ומנלן שפירש מדעתו והלא משעה שנאסר במתן תורה עם ישראל שוב לא הותר לו כדכתיב ואתה פה עמוד עמדי ויש לומר דאי לאו דפירש מדעתו למה כעסו עליו אהרן ומרים אלא ודאי כששמע מפי הגבורה אל תגשו אל אשה נשא ק"ו בעצמו וגלה לה דעתו ועשה לה אהל בפני עצמו או נתן לה גט ולפיקדו כעסו עליו וא"ת ולמה המתינו כל כך שלא כעסו עליו אלא בחצרות שהוא זמן גדול אחר מתן תורה וי"ל שלא נתגלה להם אלא באותה שעה כדתיבא בסיפרי שבשעה שאמר הקב"ה למשה ליקח ע' זקנים מישראל אמרה מרים אשרי נשותיהן של אלו שנתבקשו לגדולה אמרה צפורה אוי להן לנשותיהן של אלו שמיום שדברה השכינה עם אחיך פירש ממני וא"ת ולמה כעסו עליו מאחר שהסכים לו המקום וי"ל משום דאמרינן (במכות דף י'): בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו וסייעוהו בלא לטורח: התורה כולה וישראל מומרים בו. אין זה ק"ו. גמור דשאני פסח משום דקדשים אבל כל התורה כולה אדרבה יש לו ללמדם ולהחזירם בתשובה: אף היום ילכו עמו. אין זו דרשה גמורה הדיים משמע היום משש: רבי יוחנן אמר קיים פריה ורביה. אע"ג דלענין כמה דברים אמרינן (לעיל כב). גר שנתגייר כקטן שנולד דמי לילכו מקום מסתברא ליה לר' יוחנן הכא כיון דבנכריותו קיים דזרעו מיוחס אחריו באותה שעה מפטר נמי כשנתגייר: בני פריה ורביה נינהו. וא"ת דבפ' ד' מיתות (סנהד' נט: ושם) משמע דבני נח לא מיפקדו אפריה ורביה וי"ל דהכא לאו בני חיוב אפריה ורביה קאמר אלא כלומר שבניהם נקראים על שמם כדאמרינן בסמוך: דלאו בני נחלה נינהו. כלומר נחלת בכורה אבל עובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף יז:): הכל מודים בעבד שאין לו חיים בו. ואם נשתחרר לא קיים פריה ורביה וא"ת הא דאמרינן גבי חציו עבד וחציו בן חורין לישא שפחה אינו יכול משמע דאם היה יכול לישא שפחה הוה סגי ליה בהכי ואמאי והא לא. מיפקד אפריה ורביה ולא מיפטר בהכי ויש לומר דאם היה יכול לישא שפחה לא הוה כפיניו לרבו לשחררו כיון דשבת מיהא היה יכול לקיים אף על גב דפריה ורביה לא מקיים בהכי ואף על גב דלעיל משמע דפריה ורביה תלי בשבת דקאמר רבא מאי טעמא דרבי נתן אליבא דבית הלל לא תהו בראה לשבת יצרה והא עבד ליה שבת מכל מקום לא הוה

הוה כפינן לרבו כיון דיכולו לישא שפחה אלא מהכא דבר תורה כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף יז:): הכל מודים בעבד שאין לו חיים בו. ואם נשתחרר לא קיים פריה ורביה וא"ת הא דאמרינן גבי חציו עבד וחציו בן חורין לישא שפחה אינו יכול משמע דאם היה יכול לישא שפחה הוה סגי ליה בהכי ואמאי והא לא. מיפקד אפריה ורביה ולא מיפטר בהכי ויש לומר דאם היה יכול לישא שפחה לא הוה כפיניו לרבו לשחררו כיון דשבת מיהא היה יכול לקיים אף על גב דפריה ורביה לא מקיים בהכי ואף על גב דלעיל משמע דפריה ורביה תלי בשבת דקאמר רבא מאי טעמא דרבי נתן אליבא דבית הלל לא תהו בראה לשבת יצרה והא עבד ליה שבת מכל מקום לא הוה

ב - סב דף

בני בנים הרי הן כבנים כי תניא ההיא להשלים מיתבי בני בנים הרי הם כבנים מת אחד מהם או שנמצא סריס לא קיים פריה ורביה תיובתא דרב הונא תיובתא: בני בנים הרי הם כבנים: סבר אביי למימר ברא לברא וברתא לברתא וכ"ש ברא לברתא אבל ברתא לברא לא א"ל רבא לשבת יצרה בעיא והא איכא דכולי עלמא מיהת תרי מחד לא ולא והא אמרי ליה רבנן לרב ששת נסיב איתתא ואוליד בני ואמר להו בני ברתי בני נינהו התם דחויי קמדיה להו דרב ששת איעקר מפירקיה דרב הונא אמר ליה רבה לרבה בר מארי מנא הא מילתא דאמור רבנן בני בנים הרי הן כבנים אילימא מדכתיב **[בראשית לא-מג]** הבנות בנותי והבנים בני אלא מעתה והצאן צאני הכי נמי אלא דקניית מינאי הכא נמי דקניית מינאי אלא מהכא **[דברי הימים א ב-כא]** ואחר בא חצרון אל בת מכיר אבי גלעד ותלד לו את שגוב וכתיב **[שופטים ה-ד]** מני מכיר ירדו מחוקקים וכתיב **[תהילים ס-ט]** יהודה מחוקקי מנתניתן דלאו כרבי יהושע דתניא רבי יהושע אומר נשא אדם אשה בילדותו ישא אשה בזקנותו היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו שנה **[קהלת יא-ו]** בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם כאחד טובים ר"ע אומר למד תורה בילדותו ילמוד תורה בזקנותו היו לו תלמידים בילדותו יהיו לו תלמידים בזקנותו שנה **[בבקר זרע את זרעך וגו']** אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה והיה העולם שמם עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמעון והם הם העמידו תורה אותה שעה תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת אמר רב חמא בר אבא ואיתימא ר' חייא בר אבין כולם מתו מיתה רעה מאי היא א"ר נחמן אסכרה א"ר מתנא הלכה כרבי יהושע אמר רבי תנחום א"ר חניליא כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא טובה בלא שמחה דכתיב **[דברים יד-כז]** ושמחת אתה וביתך בלא ברכה דכתיב **[יחזקאל מד-ל]** להניח ברכה אל ביתך בלא טובה דכתיב **[בראשית ב-יח]** לא טוב היות האדם לבדו בעמרבא אמרי בלא תורה בלא חומה בלא תורה דכתיב **[איוב ו-ג]** האם אין עזרתני בי ותושיה נדחה ממני בלא חומה דכתיב **[ירמיה לא-כב]** נקבה תשוב גבר רבא בר עולא אמר בלא שמחה דכתיב **[איוב ה-כד]** וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא אמר ריב"ל כל היודע באשתו שהיא יראת שמים ואינו פוקדה נקרא חוטא שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו' ואמר ריב"ל חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך שנא' וידעת כי שלום אהלך וגו' הא מהכא נקא מהתם נקא ואל אישך תשוקתך מלמד שהאשה משתוקקת על בעלה בשעה שהוא יוצא לדרך א"ר יוסף לא נצרכה אלא סמוך לוויסתה וכמה אמר רבא עונה והני מילי לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מיטרידי ת"ר האוהב את אשתו כנפשו והמכבדה יותר מגופו והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה והמשיאן סמוך לפירקן עליו הכתוב אמר וידעת כי שלום אהלך האוהב את שכניו והמקרב את קרוביו והנושא את בת אחותו

רב"ז בני בנים הרי הן כבנים. קפ"ד שמת הזכר או הנקבה והיה לו בן שילעטרף עם אחותו אביו או עם אחי אמו אין אבי האב חייב עוד בפריה ורביה ועמלם שהיה לו למת בן הא לזו הכי ל"ה קיים דשבת בעינן וקשיא לרב הונא: כי תניא ההיא להשלים. כגון שאלה היה לו לזון אלה בן אחד ושאל הבן אשה והוליד בת פטור הזון שהרי הקלים זה את חובתו אבל אי זה היה מעיקרה זכר ונקבה ואפילו מחו בלא בנים קיים פריה ורביה: דכולי עלמא. בין לאביו בין לרביה: הרי מחד. והשני מת בלא בנים ל"ה קיים הזון פריה ורביה: איעקר מפירקיה דרב הונא. שהיה מאריך דרשאו וזריזים למי רגלים ומעמידים עלמנן ועיקרים כדתיבא בכתובות (דף מד:): מנא הא מילתא כו'. אביו בתו קאי דבן בנו שפיעא קו: מני מכיר ירדו מחוקקים. ולא מליטו מלימור מבני בניו אלא מבני בתו דהא כתיב קרא אחרינא יהודה מחוקקי ואלו משפחה לה דליתו מתרווייהו אלא הכי דנפקו מחוקקים מתחזון מבחו של מכיר אלמא מבחו בתו כבניו: מתחזון. דקתני אל"כ כו' הא אם ין יבטל דלא כר' יהושע: לערב. לעת זקנתו: אי זה יכשר. איזה זרע יבא הגון וירא שמים ומתקיים: מגבת עד אנטיפרס. וכן העיירות הללו היו כולס: שמש. שמשכתה תורה: ביתך. אשה: אף עזרתני בי. אשה דכתיב (בראשית ב) עזר כנגדו מול תושיה נדחה ממני שפחה דכתיב (איוב ו-ג) האם אין עזרתני בי ותושיה נדחה ממני בלא חומה דכתיב (ירמיה לא-כב) נקבה תשוב גבר רבא בר עולא אמר בלא שמחה דכתיב (איוב ה-כד) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא אמר ריב"ל כל היודע באשתו שהיא יראת שמים ואינו פוקדה נקרא חוטא שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו' ואמר ריב"ל חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך שנא' וידעת כי שלום אהלך וגו' הא מהכא נקא מהתם נקא ואל אישך תשוקתך מלמד שהאשה משתוקקת על בעלה בשעה שהוא יוצא לדרך א"ר יוסף לא נצרכה אלא סמוך לוויסתה וכמה אמר רבא עונה והני מילי לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מיטרידי ת"ר האוהב את אשתו כנפשו והמכבדה יותר מגופו והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה והמשיאן סמוך לפירקן עליו הכתוב אמר וידעת כי שלום אהלך האוהב את שכניו והמקרב את קרוביו והנושא את בת אחותו

תוספת וכל שברא לברתא. אע"ג דאמרינן לעיל אין שני זכרים חשובים כבן ובת הכא שבא מבח משפחתו מפריה ורביה פשיטא דקאי שפיר הן במקום הבת: חייב אדם לפקוד את אשתו. אומר ר"ת דפקידה זו אינו תשמיש אלא כשהוא רוצה לצאת בדרך אם הוא רחוק ממנה לא יצא לדרך אא"כ ישוב אליה ויפקדה או בתשמיש או בשאר דברים וידבר על לבה ופריך מהתם נקא ליה מלמד שהאשה משתוקקת על בעלה כשיצא לדרך ומסתמא כיון שמתאוה לו יש לו לפקודה דהמכבד אשתו עליו הכתוב אמר אז תקרא וגו' ומשני אמר רב יוסף לא נצרכה אלא לאשתו נדה ה"ג בכל הספרים ישנים והכי פי' דחד קרא אתא דאפילו באשתו נדה יש לו לפקודה וכמה עונה אע"פ שאסור לשמש מ"מ שמחה ותענוג הוא לה הואיל ורוצה לצאת בדרך והכי אמרי' בריש הדר (עירובין סג: ושם) הישן בקילעא שאיש ואשתו ישנים שם עליו הכתוב אמר נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה ואמר רב יוסף התם ואפילו אשתו נדה ומה שהגיהו בספרים לא נצרכה אלא סמוך לוויסתה אין נראה כלל שהגיהו כן לעי שרוצין לפרש דפקידה היינו תשמיש ובשבעות (דף יח: ושם) מוכיח דסמוך לוויסתה מדרורייתא מזהרתם את בני ישראל וגו' ועוד דמוקי לה בינא לדבר הרשות וא"כ

אפילו למאן דאמר (גדה דף טו.) וסתות דרבנן אם כן סמוך לווסתה נמי דרבנן מכל מקום למה יהא מותר ביוצא לדבר הרשות: סמוך לפירקן. אבינו נמי קאי כדאמרין' בהנשרפין (סנהד' דף עו: ושם) ואע"ג דקטן לא תקינו ליה רבנן נשואין כדאמרין לקמן בפרק אלמנה (דף סח.) מ"ר להכי תקינו ליה נשואין דלא הוא בעילתו בעילת זנות: והנשוא את בת אחותו. מירש רשב"ם דה"ה בת אחיו אבל אחותו נקט לפי שמשדלתו בדברים ושכיח שנשוא בתה ור"ת אומר דדוקא נקט בת אחותו לפי שהיא בת זמלו כדאמרין'. רוב בנים דומין לאחי האם: (תוספות)

דף סג - א

המלוה סלע לעני בשעת דחקו עליו הכתוב אומר **[ישעיה נח-ט]** אז תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני: סי' אש"ה ורקק'ע עז"ר זא"ת שתי' הברכו"ת תגרו"י פחת"י: א"ר אלעזר כל אדם שאין לו אשה אינו אדם שנאמר **[בראשית ה-ב]** זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם ואמר רבי אלעזר כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם שנא' **[תהילים קטו-טז]** השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם ואמר רבי אלעזר מאי דכתיב **[בראשית ב-יח]** אעשה לו עזר כנגדו זכה עזרתו לא זכה כנגדו ואיכא דאמר ר' אלעזר רמי כתיב כנגדו וקרינן כניגדו זכה כנגדו לא זכה מנגדתו אשכחיה רבי יוסי לאלוהי א"ל כתיב אעשה לו עזר במה אשה עזרתו לאדם א"ל אדם מביא חיטין חיטין כוסס פשתן פשתן לובש לא נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו וא"ר אלעזר מאי דכתיב **[בראשית ב-כג]** זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי מלמד שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקרה דעתו עד שבא על חוה ואמר ר' אלעזר מאי דכתיב **[בראשית יב-ג]** ונברכו בך כל משפחות האדמה אמר ליה הקב"ה לאברהם שתי ברכות טובות יש לי להבריד בך רות המואביה ונעמה העמונית כל משפחות האדמה אפילו משפחות הדרות באדמה אין מתברכות אלא בשביל ישראל **[בראשית יח-יח]**. כל גויי הארץ אפילו ספינות הבאות מגליא לאספמיא אינן מתברכות אלא בשביל ישראל ואמר רבי אלעזר עתידים כל בעלי אומניות שיעמדו על הקרקע שנאמר **[יחזקאל כז-כט]** וירדו מאינוותיהם כל תופשי משוט מלחים כל חובלי הים על הארץ יעמדו ואמר ר' אלעזר אין לך אומנות פחותה מן הקרקע שנאמר וירדו רבי אלעזר חזיא לההיא ארעא דשדי ביה כרבא לפותיא א"ל אי תשדיה לאורכיך הפוכי בעיסקא טב מינד רב על לבני שיבלי חזנהו דקא נייפן אמר להו אי נייפת איתנומי הפוכי בעיסקא טב מינד אמר רבא מאה זוזי בעיסקא כל יומא בשרא וחמרא מאה זוזי בארעא מילחא וחפורא ולא עוד אלא מגניא ליה אארעא ומרמיא ליה תיגרי אמר רב פפא זרע ולא תזבין אע"ג דכי הדדי נינהו הני מברכן זבין ולא תיזול הני מילי ביסתרקי אבל גלימא לא מיתרמיא ליה טום ולא תשפיץ שפוץ ולא תיבני שכל העוסק בבנין מתמסכן קפוץ זבין ארעא מתון נסיב איתתא נחית דרגא נסיב איתתא סק דרגא בחר שושבינא א"ר אלעזר בר אבינא אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל שנאמר **[צפניה ג-ו]** הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חוצותם וכתיב **[צפניה ג-ז]** אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר רב הוה מפיטר מרבי חייא אמר ליה רחמנא ליצלך ממידי דקשה ממותא ומי איכא מידי דקשה ממותא נפק דק ואשכח **[קהלת ז-כ]** ומוצא אני מר ממות את האשה וגו' רב הוה קא מצערא ליה דביתא כי אמר לה עבידי לי טלופחי עבדא ליה חימצי חימצי עבדא ליה טלופחי כי גדל חייא בריה אפיך לה אמר ליה איעליא לך אמך אמר ליה אנא הוא דקא אפיכא לה אמר ליה היינו דקא אמרי אינשי דנפיק מינד טעמא מלפך את לא תעביד הכי שנאמר **[ירמיה ט-ד]** למדו לשונם דבר שקר העוה וגו' רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתא כי הוה משכח מידי צייר ליה בסודריה ומייתי ניהלה אמר ליה רב והא קא מצערא ליה למר א"ל דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו

רש"י אף תהרא. לעיל מיינה כתיב כי תראה ערום וכסיתו היינו דוחק העני ומבשרך לא תתעלם היינו אוהב את שכניו שהו קרוביו ומקרב את קרוביו וגו' אף בת אחותו: כנגדו. הלוכה עליו וסותרת דבריו: מנגדתו. מללח כתיב יו"ד לשון נגדל דמלקות: חטים כוסס. בתמייה: זאת הפעם. מכלל דפעמים אחרים קמש ולא עלו בדעתו: שתי ברכות. כמו מבריד את הגפן (כלאים פ"ו מ"א): רות המואביה ונעמה העמונית. ילאו מהם מלכים ונביאים נעמה אמו של רחבעם ויאל ממנה חזקיה ואסא והיאשפע דהו' לדיקים גמורים וישעיהו הנביא דלמור מר אמוץ ואמליה אחיס הו' (מגילה דף יז:) שיעמדו על הקרקע. יניחו אומנותם לעסוק בחרסי ובקלי: וירדו מאינוותיהם כל תופשי משוט אל הארץ יעמדו: וירדו. לשון ירידת עניות: דשדי בה כרבא. זרע כרוב לישנא אחרינא כרבא חרישא כמו כרוב ותני (ב"ב דף י"ג.) כמה דמסיק תעלל מבי כרבא (גדה דף סה): לפותיא. לרובח הערוגה: אי תשדיה לאורכיך. כלומר אפילו תחזור ותחשנה לא יועיל כלום לפי עסקא: הפוכי בעסקא טוב. להרוויח יותר: דקא נייפן. הרוח מנשבת פו: חזו: אי תניפו. כמה שתרל תפשו און תועלת בהו לפי פרקמטיא תניפו לשון הניפי לי במניפה (ב"מ דף פו.). חפורה. שחת ששכרה מועט ואוכל עשבים וחזו: חפורה. ירק מן התבואה עד שלא הביאה שליש: מגניא ליה אחרעא. ומשכבת אותו על הארץ לשמור כל הליה: ומרמיא ליה תיגרי. בשפילה מתקוטט עם בני חנם: זרע. תבואה לאכילה ביתך: ולא חזון. לא תקנה תבואה מן השוק: ואע"ג דכי הדדי נינהו. אפילו חיטין בזול וקרענך אינו תשוב ואין לך שכר לפי השעה חפ"ה הני מתברכין ברכה מליה בדבר שאין לוקח בדמים ואין כלה מהו: ברכה. פלש"ן [פויש"ן: שפע] בלע"ז: זבין ולא תיזול. מכור כלי תשמישך והשתמשך בדמים בפרקמטיא קודם שחבא לודי עניות: ביסתרקי. כלי הבית טאפ"ט [טפ"ד: שטיח] (ראה בספר זיהויים שונים. אני בחרתי את התעתיק הזה, הקרוב יותר ללף הגמרא שלנו. ג.ו.) בלע"ז: אכל גלימא. שהיא להתכבד בלבישה לא ימכור דלמא כי הדך בעי לה לא מתרמיא ליה הגוה כמותה: טום. חגום של סהום כמו סהום פלשתי (בראשית כו) טומינון פלשתי טום ולא תשפוך אם יש לך חור קטן כותל רעוע סהום אותו מיד ולא תרחיב נהבך לשפך בו טיט ולבנים הרבה ליפותו: שפוך. פלש"ט [פלש"ט: לטייח] בלע"ז. ואם בעל נפש אתה להנחות בנייך הרחב הנקב ושפליהו להיות יפה. ולא תיבני. לא תפיל את כל הכותל ותבנה: מהו נסיב איתתא. המתן עד שתבדק מעשיה שלא תהא רעה וקנטרנית: נחית דרגא ונסיב איתתא. לא תהא אשה חשוכה ממך שמה לא תתקבל עליה: שושבינא. אוהב טוב בחר לך אדם חשוב להדבק אחריו: בשביל ישראל. לירא כלי שיחזרו בתשובה: חימצי. מין קטנית: אפיך לה. היה אומר האב לבנו למור לאמך לעשות עדים והוא אומר לה עשי חימצי והיא עושה עדים: טעמא מלפך. פעמים שהבן מחכים את אביו אנו היה לי לעשות כן: אכל אתה. דבר שקר הוא וכתבו למדו לשונם דבר שקר: כי הוא משכח מידי. דבר הראוי לה: (רש"י)

תוספות המלוה סלע לעני בשעת דחקו. מקשה ר"ת דבפ"ק דחגיגה (דף ה. ו.) ושם אמר ומצאוהו צרות רבות ורעות זה הממציא מעות לעני בשעת דחקו ואומר ר"ת דהתם מיירי ששואל ממנו המושל מס וזקוק למכור ביתו או שדהו על כך וזה ממציא לו מעות ואם לא היה מוצא למכור היו מקילין מעליו והיינו צרות רבות שצריך למכור בזול ומפסיד הכל ומסיק עלה דהיינו דאמר ר' אינשי זוא לעללא לא שכח כלו' לקנות תבואה אין ממציאין לו מעות לתליתא שכח כשדוחקין אותו למכור כמו תליוהו וזבין (ב"ב דף מז:) ורש"י מירש שם בענין אחר: אפילו ספינות הבאות מגליא לאספמיא. מכל דריש שבא לרבות אפילו הנך שאין עומדים אלא מעט בארץ: שאין לך אומנות פחותה בו. אף על גב דרבי אלעזר גופיה קאמר לעיל כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם צריך לומר קרקע לבנות עליו שידור בו וגם לצורך מזונותיו כדאמר רב פפא בסמוך זרע ולא תזבין והכא מיירי באדם שעיקר אומנותו בקרקע: זבין ולא תיזול. פי' בקונטרס לשון דלות כלומר מכור כלי תשמישך קודם שתעני וקשה דמאי שגא דנקט ביסתרקי טפי משאר מילי ונראה לר"ת כפירוש ר"ח דתיזול ענין אריגה כמו סתר וזללי בשוקא (חולין ס.) כלומר קנה בגדים ולא תארוז: כי יותר תרויח בקינן מבאריגה אבל גלימא טוב לארוז דאימור לא מיתרמיא ליה כרצונו: (תוספות)

מן החטא מקרי ליה רב יהודה לרב יצחק בריה [\[קהלת ז-כו\]](#) ומוצא אני מר ממות את האשה א"ל כגון מאן כגון אמך והא מתני ליה רב יהודה לרב יצחק בריה אין אדם מוצא קורת רוח אלא מאשתו ראשונה שנאמר [\[משלי ה-יח\]](#) יהי מקורך ברוך ושמח מאשת נעורייך וא"ל כגון מאן כגון אמך מתקיף תקיפא ועבורי מיעברא במלה היכי דמי אשה רעה אמר אביי מקשטא ליה תכא ומקשטא ליה מומא רבא אמר רבא אמר רבי חמא בר חנינא כיון שנשא אדם אשה עונותיו מתפקין שנאמר [\[משלי יח-כב\]](#) מוצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה' במערבא כי נסיב אינש איתתא אמרי ליה הכי מצא או מוצא מצא דכתיב מוצא אשה מצא טוב מוצא דכתיב ומוצא אני מר ממות את האשה אמר רבא אשה רעה מצוה לגרשה דכתיב [\[משלי כב-יז\]](#) גרש לך ויצא מדון וישבות דין וקלון ואמר רבא אשה רעה וכתובתה מרובה צרתה בצדה דאמרי אינשי בחברתה ולא בסילתא ואמר רבא קשה אשה רעה כיוס סגריי שנאמר [\[משלי כז-ט\]](#) דלף טורד ביום סגריי ואשת מדינים נשתוה ואמר רבא בא וראה כמה טובה אשה טובה וכמה רעה אשה רעה כמה טובה אשה טובה דכתיב מוצא אשה מצא טוב אי בגוה משתעי קרא כמה טובה אשה טובה משבחה אי בתורה משתעי קרא כמה טובה אשה טובה שהתורה נמשלה בה כמה רעה אשה רעה דכתיב ומוצא אני מר ממות את האשה אי בגוה משתעי קרא כמה רעה אשה רעה שהכתוב מגנה אי בגיהנם משתעי קרא כמה רעה אשה רעה שגיהנם נמשלה בה [\[ירמיה יא-יא\]](#) הנני מביא אשך לא יוכלו לצאת ממנה אמר רב נחמן רבה בר אבוב זו אשה רעה וכתובתה מרובה [\[איכה א-יד\]](#) נתנני ה' בידי לא אוכל קום אמר רב חסדא אמר מר עוקבא בר חייא זו אשה רעה וכתובתה מרובה במערבא אמרו זה שמוזנותיו תלוין בכספו [\[דברים כח-לב\]](#) בניך ובנותיך נתונים לעם אחר אמר רב חנן בר רבא אמר רב זו אשת האב [\[דברים לב-כא\]](#) בגוי נבל אכעיסם אמר רב חנן בר רבא אמר רב זו אשה רעה וכתובתה מרובה רבי אליעזר אומר אלו הצדוקים וכן הוא אומר [\[תהילים יד-א\]](#) אמר נבל בלבו אין אלהים וגו' במתניתא תנא אלו אנשי ברבריא ואנשי מרטנאי שמהלכין ערומים בשוק שאין לך משוקץ ומתועב לפני המקום יותר ממי שמהלך בשוק ערום רבי יוחנן אמר אלו חברים אמרו ליה לר' יוחנן אתו חברי לבבל שגא נפל אמרו ליה מקבלי שוחדא תריץ יתיב גזרו על ג' מפני ג' גזרו על הבשר מפני המתנות גזרו על המרחצאות מפני הטבילה קא מחטטי שכבי מפני שמחיים ביום אידם שנאמר [\[שמואל א ב-ט\]](#) והיתה יד ה' בכס ובאבותיכם אמר רבה בר שמואל זו חטוטי שכבי דאמר מר בעון חיים מתים מתחטטין א"ל רבא לרבה בר מארי כתיב [\[ירמיה ח-ב\]](#) לא יאספו ולא יקברו לדומן על פני האדמה יהיו וכתוב [\[ירמיה ח-ג\]](#) ונבחר מות מחיים אמר ליה נבחר מות לרשעים שלא יחיו בעולם הזה ויחטאו ויפלו בגיהנם כתוב בספר בן סירא אשה טובה מתנה טובה לבעלה וכתוב טובה בחיק ירא אלהים נתתן אשה רעה צרעת לבעלה מאי תקנתיה יגרשנה ויתרפא מצרעתו אשה יפה אשרי בעלה מספר ימיו כפלים העלם עיניך מאשת חן פן תלכד במצותה אל תט אצל בעלה למסוך עמו יין ושכר כי בתואר אשה יפה רבים הושחתו ועצומים כל הרוגיה רבים היו פצעי רוכל המרגילים לדבר ערוה כניצוץ מבעיר גחלת ככלוב מלא עוף כן בתייהם מלאים מרמה אל תצר צרת מחר כי לא תדע מה ילד יום שמא מחר בא ואיננו נמצא מצטער על העולם שאין שלו מער רבים מתוך ביתך ולא הכל תביא ביתך רבים יהיו דורשי שלומך גלה סוד לאחד מאלף אמר רבי אסי אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף שנאמר [\[ישעיה נז-טז\]](#) כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי תניא רבי אליעזר אומר כל מי שאין עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים שנאמר [\[בראשית ט-ו\]](#) שופך דם האדם באדם דמו ישפך וכתוב בתריה ואתם פרו ורבו רבי יעקב אומר כאילו ממעט הדמות שנאמר [\[בראשית ט-ו\]](#) כי בצלם אלהים עשה את האדם וכתוב בתריה ואתם פרו וגו' בן עזאי אומר כאילו שופך דמים וממעט הדמות שנאמר ואתם פרו ורבו אמרו לו לכן עזאי יש נאה דורש ונאה מקיים ואלו נאה דורש ואתה נאה דורש ואין נאה מקיים אמר להן בן עזאי ומה אעשה שנפשי חשקה בתורה אפשר לעולם שיתקיים על ידי אחרים תניא אידך רבי אליעזר אומר כל מי שאין עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים שנאמר שופך דם האדם וסמיק ליה ואתם פרו וגו' רבי אלעזר בן עזריה אומר כאילו ממעט הדמות בן עזאי אומר וכו' אמרו לו לכן עזאי יש נאה דורש וכו' ת"ר [\[במדבר י-לו\]](#) ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל

רש"י מן החטא. הרחוק עבירה: עבורי מיעברא במלה. נוחה ללכות ומעברת על מדותיה: פומא. לקבל ולגדף עד זמן סעודה כדי ללערו: ומיהדרא ליה גבא. שלא לחכות עמו ומלענתו: מהפקין. נסתמין לשון ויפק כמו פוקקין הנקבים (שבת דף קכה): זכחה בלדה. ישא אחרת אללה: בחברתה. מקבלת תוכחה יתרה: בסילתא. קוץ: סגריי. יום כרד ורוח: דלף טורד וגו' ואשת מדינים נשתוה. שוין הן: הלויין בכספו. שאין לו זריעה בקרקע דכל שעה מיצר ודואג שמא תייקר התבואה או יעלו שערי שכר: אין אלהים. מי שאמר אין אלהים קרי נבל: חכרי. פרסיים רשעים ומצוין ואינם מכירים בכבודם של ישראל: גבא. כסף נפל מרוב קנען שהיו בני האיזבה מסוכים בידם: אמרו ליה מקבלי שוחדא. לכתוב גזירתא: תריץ. יתיב ושמה: אמרו ליה על שלשה גזרו. אמר להם מפני שלשה עבירות שהיו ביד בני כבלי: גזרו על הבשר. שלא יאכלו בשר שחוטא: אמר להם מפני עבירה שבידה שהיו גוזלים מתנות כהונה וזרוע ולחיים וקביה: וועל המרחצאות מפני הטבילה. שלא היו זוכרים בה: מחטטי שכבי. מוליאים הנקברים מקבדיהם: ששמחים ביום אידם. באה עליהם זו הגזרה להחליט בה: ככס ובאבותיהם. ואבותם ככר מהו ומה מכה יש בהן ואלף חטוטי שכבי: וכתוב ונבחר מות מחיים. בתריה דהוא קרא דהואיל ואין ניתנים לקבורה היאך יבחרו החיים למוות: א"ל. האי נבחר לך קאמר שיהו הן בוחרין מות מחיים אלף נביא הוא דקאמר להו מוטב להן לרשעים שימותו ממה שיחטאו ויחיו: מספר ימיו כפלים. כלומר שמח בחלקו ודומה לו כאילו ימיו כפלים: מושא קו. של אחרים: רוכל. המוכר בשמים לנשים להתקטט בהן ומזוי בו ניאוף ובה בעלה ופלעו: כניצוץ אש המבעיר גחלת. כן יצרו מבעירי: ככלוב. הן עופות: מחר מת. ואיננו בעולם ולא יראה אותה דאגה שהיא מיצר וירא ודואג עליה ונמצא שנלעטת אתמול על עולם שאין שלו: גוף. פריגוד שחוצץ בין שכניה למלככים ושם רוחות ונשמות נהנות שנבחרו משאש ימי בראשית העתידות להגן בגופים העתידים להבדל: שנאמר כי רוח מלפני יעטוף. הגזולה ונשמות שאני עשיתי: יעטוף. לשון עכבה כדכתיב (בראשית ט) והיה העטופים ללבו ורישיה משתעי בגחלתה כי לא לעולם חריב וגו': ואתם פרו וכו'.

תוספות צרתה בצדה. רבא לטעמיה דאמר בסוף פירקין (לקמן סה). נושא אדם כמה נשים על אשתו: שיתקיים ע"י אחרים. אע"ג דמשמע בפרק אע"פ (כתובות דף סג. ושם) שנשא בתו של ר"ע דקאמר התם בתריה של ר"ע עבדא ליה לכן עזאי הכי הא אמר בפ"ק דסוטה (דף ד:) דנשא וגירש: (תוספות)

מלמד שאין השכינה שורה על פחות משני אלפים ושני רבבות מישראל הרי שהיו ישראל שני אלפים ושני רבבות חסר אחד וזה לא עסק בפריה ורביה לא נמצא זה גורם לשכינה שתסתלק מישראל אבא חנן אמר משום רבי אליעזר חייב מיתה שנאמר [במדבר ג-ד] ובנים לא היו להם הא היו להם בנים לא מתו אחרים אומרים גורם לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר [בראשית יז-ז] להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו בזמן שזרעך אחריו שכינה שורה אין זרעך אחריו על מי שורה על העצים ועל האבנים: מתני' נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי לבטל גירשה מותרת לינשא לאחר ורשאי השני

לשות עמה י' שנים ואם הפילה מונה משעה שהפילה: גמ' ת"ר נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה יוציא ויתן כתובה שמה לא זכה להבנות ממנה אע"פ שאין ראה לדבר זכר לדבר [בראשית טז-ג] מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען ללמדך שאין ישיבת חו"ל עולה לו מן המנין לפיכך חלה הוא או שחלתה היא או שניהם חבושים בבית האסורים אין עולין לו מן המנין א"ל רבא לרב נחמן ויליף מיצחק דתיב [בראשית כה-כ] ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה וגו' וכתב [בראשית כה-כו] ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם א"ל יצחק עקור היה א"ה אברהם נמי עקור היה והוא מיביעי ליה לכדר' חייא בר אבא ד"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן למה נמנו שנותיו של ישמעאל כדי לייחס בהן שנותיו של יעקב אמר רבי יצחק יצחק אבינו עקור היה שנאמר [בראשית כה-כא] ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו על אשתו לא נאמר אלא לנוכח מלמד ששניהם עקורים היו א"ה ויעתר לו ויעתר להם מיביעי ליה לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע א"ר יצחק מפני מה היו אבותינו עקורים מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים א"ר יצחק למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר מה עתר זה מהפך התבואה ממקום למקום כך תפלתן של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב"ה ממדת רגזנות למדת רחמנות אמר רבי אמי אברהם ושרה טומטמין היו שנאמר [ישעיה נא-א] הביטו אל צור

רש"י מתני' אינו רשאי לבעול. אלף או יגרשנה או יסא אחרת עמה: מותרת לנישא לאחר. ולא אמרינן עקרה היא דממא הראשון לא זכה ליבנות ממנה: גמ' מקץ עשר שנים. כל על הגר והאי דלא נסיב לה כהנך שני קמאי עד שלא בא לרצח כנען שהיו שנים מרובות כפון חרם ללמדך שאין ישיבת חו"ל לרצח עולה לו דלמא משום עון חוזה לרצח הם עקורים: לפיכך. הואיל וקא חזינו שאין ישיבת חוזה לרצח מן המנין דחליון ככל דבר המונעו מן ההריון חלה הוא או חלתה היא כו' ויליף מילתא. ששה עשרים שנה ולא נשא אחרת: עקור היה. ויודע שמתמה עכמו הוא ולקמן נפקא לן דעקור היה: אברהם נמי עקור היה. כלאמרינן לקמן והיו ילפת מיניה: הואל מיביעי ליה כו'. כלומר יצחק עקור היה משום הכי לא נסיב אחריתו וקרא לויחא בן ששים שנה לא יתיירא הוא דמיירא להכי כהנייה רחמנא למיגמר מיניה שהיית עשירים שנה דהואל מיביעי ליה כו' אבל מקץ עשר שנים לאברהם אע"ג דעקור היה לפינן מיניה דלא לאו לדרשא למאי הלכתי קאשמעינן קרא מקץ עשר שנים: לייחס כהן. לידע שנתויו של יעקב בן כמה שנים היה כשהנך לבית עבר וכשעמד על הבאר ובשלהי גמרא דמגילה (דף יז.) מפרש לה והאי קרא לויחא בן ששים שנה מייתי ליה ההם דילפינן מיניה גדולו חלמוד חוכה מכבוד אב ואם שכל אותן שנים שהיה יעקב בבית עבר לא נעש עליהם: ויעתר להם מיביעי ליה. בשלמא אי אמרת תפלת יצחק על אשתו היתה היינו דכתיב ויעתר לו כמו שהיה מתפלל עליה והער רבקה אשתו אלף אי אמרת על עכמו היה מתפלל ולנוכח אשתו ששמע ששניהם היו לו עקורים זה מול זה ויעתר להם מיביעי ליה: לפי שאינו דומה. הפלתו שהיה לדיק בן דיוק לתפלתה שהיתה צדקת בת רשע לפיכך חלה בו חתונה: עמר. פל"א [פיל"א]: את-הפירה ועל-פי רוב, רש"י מפרש את "עותר" - פורק"א: קלשון, ופיל"א - פירוש של רחמ. הפירוש מפתיע במיוחד כשמעינינן בדברי התלמוד [אן] בלע"ז: (רש"י)

תוספות יוציא ויתן כתובה. בסוף המדיר (כתובות עז.) ושם) איכא פלוגתא דאמוראי כשנשא אשה ושהה עמה עשר שנים אם כופין אותו להוציא אם לאו וקשה דלמ"ד אין כופין תקשי ליה מהכא דקתני ויוצא ולשון יוציא משמע בכפיה כדמשמע התם דאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה ופריך עליה שמואל עד שכופין אותו להוציא וכפוחו לזון ונראה דלא משמע יוציא לכפיה אלא היכא שקושה לאשה שכל כדון אבל הכא שאינו אלא משום דאינו רשאי לבטל מפריה ורביה לא משמע לשון כפיה וכל הנהו דמדיר (גז"ש) דתנן בהו יוציא ויתן כתובה בכפיה קאמר כיון שמתנהג עמה שלא כדון ועליל בהחולץ (דף לט.) נמי אמרי' כשאין רוצה לא לייבם ולא לחלוץ דחוזרין אצל גדול למיכפיה לפי שמתנהג עמה שלא כדון שאינו רוצה לא לכנוס ולא לפטור ונראה דכופין אותו בשוטים דאי במילי הא אמר בסוף המדיר (כתובות עז.) ושם) דבדברים לא יוסר עבד ותימה דכי פריך בהמדיר למאן דאמר כופין בנשא אשה ושהה עמה עשר שנים דלתני' בהדי אלו שכופין אותו להוציא תקשי ליה נמי מה הנהו דתנן בהמדיר (גז"ש) והיה דערה שנתפתתה (שם מח.) דהאומר אי אפשי אלא אני בבגדי והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה וההוא . דסוף פירקין (לקמן דף סה.) דאמר ר' אמי הנושא אשה על אשתו יוציא ויתן כתובה וי"ל דלא קתני הנך דאתייה כפיה דידהו על ידי פשיעת בעל אלא הנהו דאתיין ממילא כגון מוכה שחין ובעל מליפוס והא דקתני מצרף ומקמץ ובורסי אע"פ שנעשו אחר שנשאו הנהו אינן מתכוונים להקניט ולצער את האשה ומיהו קשיא דליתני באה מחמת טענה דאמר בסוף פרקין (שם): דכופין אותו להוציא אע"פ שאין פושע דמה יכול לעשות שהוא עקור ונראה לפרש דקתני סיפא בין שהיו עד שלא נישאו בין משנישאו בכולן אמר ר' מאיר יכולה היא שתאמר סבורה הייתי לקבל כו' והכא לא שייך למיתני בה סבורה הייתי שאני יכולה לקבל ורובן מיתרצי בההיא שנויא ובירושלמי משמע דאין כופין . בהנהו דתנן בהמדיר (כתובות עז.) ור"ח הביאו בשילהי אע"פ (שם סג:) וזה לשונו בירושלמי דסוף אלמנה ניזונת תנינן גט המעושה בישראל כשר בעובדי כוכבים פסול אמר שמואל פסול ומוסל לכהונה ואמר שמואל אין מעשים אלא לפסולות . (אמר שמואל) והתנינן המדיר אשתו מלהנות כו' ומשני שמענו שמוציא שמענו שכופין בתמיה ש"מ דאין כופין אלא היכא דקתני כופין אבל היכא דאמר רבנן יוציא ולא פירשו כופין אומרים לו חיובך רבנן להוציא ואם לא הוציא מותר לקרותו עבריין אבל לכפותו בשוטים לא וגר"ח כדברי האומר איני זן ואיני מפרנס כופין אותו להוציא ויתן כתובה והיה דהחולץ (לעיל לט.) דחוזרים אצל גדול למכפיה היינו טעמא דכופין לפי שמונעה מכל ענייני אישות בין תשמיש בין מזונות אבל משום תשמיש המטה לחודיה או משום מזונות לחודיה אין כופין ומההוא עובדא דבי נשיא בקיסרי דסוף פירקין (לקמן סה:) דקאמר רבי יוחנן יוציא ויתן כתובה דמשמע התם דכופין ליה אין ראה דכופין כל היכא דקאמר יוציא דהתם לאו מימרא היא אלא כשבא מעשה לפניו צוה להם שיוציאו משמע שאמר להם לכפותו וכל היכא דלא קאמר בהדיא כופין אין כופין שלא יאה גט מעושה בישראל שלא כדון ופסול: יוציא ויתן כתובה. נראה דבכל הנהו דתנן (כתובות עז.) שכופין אותו להוציא שנותן כתובה אע"פ שמגרש בעל כרחו מפרקין התם דליתני בהדיהו הך דשהה י' שנים וקאמר הכא דאית לה כתובה ומשמע נמי התם (שם) דהוה תני בהדיהו אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיט אי לאו משום דאורייתא לא קתני והנהו אית להו כתובה כדאמר ביש מותרות (לקמן פה.) ובאה מחמת טענה אמרינן לקמן (שם) דיש לה כתובה אע"פ שכופין אותו לגרש ורבינו גרשום כתב בתשובה דמוכת שחין אין לה כתובה ודקדק מדקתני גבי בורסי שנשא אשה יכולה שתאמר כסבורה הייתי לקבל ועכשיו איני יכולה לקבל ואם היו כופין ליתן כתובה אם כן כל שעה תערים ותנשא ותאמר כן כדי לגבות כתובה לאלתר וי"ל דשמא אותה אין לה כתובה כיון שיכולה להערים אבל אחריני יש להם כתובה ובהדיא תני בתוספתא יוציא ויתן כתובה: אע"פ שאין ראה לדבר. ראה גמורה אינה דמשם אין ללמוד שיהא זקוק לגרש אשתו אפילו אם אי אפשר בלא גירושין ואדרבה ראו ללמוד מכאן דאפי' את"ל בעלמא הנושא אשה על אשתו יוציא ויתן כתובה היכא דשהה עמה י' שנים שרי להכניס צרתה כמו שמצינו באברהם אולי ירחמו מן השמים ויזכה עדיין ליבנות ממנה כמו שלבסוף זכה אברהם משרה: ולילף מיצחק. ואם תאמר יצחק נמי לא שהה יותר מ' לפי מה שפי' שלא היתה רבקה אלא בת ג' כשנשאה ועד שהיתה בת י"ב לא היתה ראויה להוליד ויש לומר דמדרשים חלוקין כדפרישי' לעיל. ועוד דמוכח בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין סט:) שדורות הראשונים היו ראויין להוליד הרבה קודם הזמן הזה: אי הכי אברהם נמי עקור היה. כדאמר לקמן אברהם ושרה טומטמים היו ואע"פ שמתמא כבר נקדע כשנשא שרה הכא אליבא דרבי יהודה פריך דאמרינן בהערל (לקמן פא.) טומטום שנקדע אין מוליד ועוד דאפי' לרבנן נמי דפליגי עליה לא שכיח שיוליד: (תוספות)

חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם וכתוב **[ישעיה נא-ב]** הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב שרה אמנו אילונית היתה שנאמר **[בראשית יא-ל]** ותהי שרי עקרה אין לה ולד אפי' בית ולד אין לה אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב לא שנו אלא בדורות הראשונים ששנותיהן מרובות אבל בדורות האחרונים ששנותיהן מועטות שתי שנים ומחצה כנגד שלשה עיבורים רבה אמר רב נחמן שלש שנים כנגד שלש פקידות דאמר מר בר' ר' נפקדו שרה רחל וחנה אמר רבה ליתנהו להני כללי מכדי מתני' מאן תקין רבי והא בימי דוד אימעוט שני דכתיב **[תהילים צ-י]** ימי שנותינו בהם שבעים שנה והאי שמא לא זכה להבנות הימנה ודלמא איהי דלא זכיא איהי כיון דלא מפקדא אפריה ורביה לא מיענשה איני והא אמרו ליה רבנן לר' אבא בר זבדא נסיב איתתא ואוליד בני ואמר להו אי זכאי הו לי מקמייתא התם דחוי קא מדחי להו לרבנן דר' אבא בר זבדא איעקר מפרקיה דרב הונא רב גידל איעקר מפרקיה דרב הונא רבי חלבו איעקר מפרקיה דרב הונא רב ששת איעקר מפרקיה דרב הונא רב אחא בר יעקב אחדתיה סוסיכנתא תליוה בארזא דבי רב ונפק מיניה כהוצא ירקא אמר רב אחא בר יעקב שיתין סבי הוינא וכולהו איעקרו מפרקיה דרב הונא לבר מאנא דקיימי בנפשאי **[קהלת ז-ב]** החכמה תחיה בעליה: גירשה מותרת וכו': שני אין שלישי לא מתניתין מני רבי היא דתניא מלה הראשון ומת שני ומת שלישי לא תמול דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר שלישי תמול רביעי לא תמול והתניא איפכא הי מינייהו אחריניתא ת"ש דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן מעשה בארבע אחיות בצפורי שמלה ראשונה ומת שניה ומת שלישית ומת רביעית באת לפני רבן שמעון בן גמליאל אמר לה אל תמולי ודלמא אי אתיא שלישי נמי הוה אמר לה א"כ מאי אסודותיה דר' חייא בר אבא ודלמא הא קמ"ל דאחיות מחזקות אמר רבא השתא דאמרת אחיות מחזקות לא ישא אדם אשה לא ממשפחת נכפין ולא ממשפחת מצורעים והוא דאתחוק תלתא זימני מאי הוה עלה כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר עובדא הוה קמיה דר' יוחנן בכנישתא דמעון ביהו"כ שחל להיות בשבת ומלה ראשונה ומת שניה ומת שלישית באה לפניו אמר לה לכי ומולי א"ל אביי חזי דקשרית איסורא וסכנתא סמך עלה עלה נסבה לחומה בריתא דאיסי בריה דרב יצחק בריה דרב יהודה דנסבה רחבא דמומבדייתא ושכיב רב יצחק בריה דרבה בר בר חנה ושכיב ונסבה הוה ושכיב אמר רבא ומי איכא דעביד עובדא בנפשיה כי האי והא איהו דאמר אבין דסמכא יצחק סומקא לאו בר סמכא אבין ישנו בחזרה יצחק סומקא אינו בחזרה ועוד אימר דפליגי לענין מילה בנישואין מי פליגי אין והתניא ניסת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא תנשא דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר לשלישי תנשא לרביעי לא תנשא בשלמא גבי מילה איכא משפחה דרפי דמא ואיכא משפחה דקמיט דמא אלא נישואין מ"ט א"ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרונאי משמיה דרב הונא מעין גורם ורב אשי אמר מזל גורם מאי בינייהו איכא בינייהו דאירסה ומית אי נמי דנפל מדיקלא ומית א"ל רב יוסף בריה דרבא לרבא בעי מיניה מרב יוסף הלכה כרבי ואמר לי אין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ואמר לי אין אחוכי אחיך בי א"ל לא סתמי היא ופשיט לך נישואין ומלקיות כרבי וסתות ושור המועד כרבן שמעון בן גמליאל נישואין הא דאמרן מלקיות דתנן מי שלקה ושנה ב"ד כונסין אותו לכיפה ומאכלין אותו שעורים עד שתהא כריסו נבקעת וסתות דתנן אין האשה

רש"י חוצבתם. נעשה לו זכרות. נוקרתם. נעשה לה נקבות כמו אני קרתי ושהיותי מים (ישעיה לז): אין לה ולד. קרל יחירא הוא דהא כתיב עקרה: לא שנו. דקוהה עקר שנים: שלשה עיבורים. כ"ז דקשים לימי הולד והדש לכל עיבור ועיבור לימי טוהמה וטהרה דלשה מתעברת סמוך לוסתה: שלש פקידות. שהקב"ה פוקד העקרות לשמור תפלתו כד"ה וגזר עליהן הדין: להני כללי. דקאמר כל דורות של עשאו שקי עטס ומחלה שהיות: ודלמא איהי דלא זכיא. ולא תמול כהנה: כיון דלא מופקדא אפריה ורביה. לא איכפת לה ולא ענש לה קודשא בריך הוא על עונותיה: איני והא אמרו ליה כו'. אמתיה' פריך דקתני ישא אחרת שמא לא זכה להבנות ומנה ויזכה להבנות מן השניה: סוסיכנתא. חולי מעורר השתן והדם נעקר הימנו: כהוצא ירקא. ירוק כפף תמרי: שלשי לא. דהוחזקה עקרה: הי מינייהו אחריניתא. אינו מהמשניות נשנית אחרונה דכסמך עלה אלמלתא דמר ודמר דכל חד וחד הדך משטיטה קמייתא ונקט שטיטה דחבריה וכתרייתא עיקר דהזור בהו מקמייתא: אמר לה אל תמולי. אלמא מהתניתא קמייתא אחריניתא דהאי מעשה בסוף ימיו של רש"י הוה מלקא מסהיד עליה ר' יוחנן שהיה אמורא וסוף התנאים והוא ראה את המעשה: דלחיות מחזקות. דכי היכי דלשה מוחזקת בג' פעמים כך היא מוחזקת בשלש אחיותיה: נכפין. חולין: איסורא וסכנתא. שחם חזקה בשני פעמים והשלישי ניתן לנחות ממנה הוה מילה של בומנה ואינה וזוהא את השבת: וסכנתא. סכנת נפשות: סמך עלה אביי. על הא דרב יצחק דלמך משמיה דרבי יוחנן בהלת זימני הוא דהוה חזקה: בנפשיה. בסכנת נפשו: אבין דסמכא. מה שאמר אבין משום רבי יוחנן יק לסמוך עליו: ישנו בחזרה. חזר על תלמודו לשון אחר מלוי כל שעה לפני רבי יוחנן והא חזר בו רבי יוחנן משום דבר שאמר החלה שומע אבין וחזר גם הוא בו אבל רב יצחק אינו מלוי לפניו ופעמים שמע דבר מרבי יוחנן ולמחר חזר בו רבי יוחנן והוא אינו יודע: דאירסה. השלישי ומת: אי נמי. דנסבה וסלק לדיקלא ונפל ומת למ"ד מעין גורם לא הוחזקה זו שהרי מעיינה לא גרם לו שימות שהרי לא מת מחוליו: ה"ג בעי מיניה מרב יוסף הלכה כרבי ואמר לי אין הלכה כרשב"ג ואמר לי אין אחוכי אחיך בי. שאלתי מרב יוסף אם הלכה כרבי ואמר לי הלכה ופעם אחרת שאלתי אם הלכה כרשב"ג ואמר לי הלכה וכמומה אני ששחק בי: ה"ג אמר ליה סתמי הוא ופשיט לך. לא שיהך בך הסומות של משנה הן יש ססתמה כרבן שמעון בן גמליאל ויש ססתמה כרבי לויאל מילתא דמחזקין לה כרבי וזיכא מילתא דבעין תלתא זימני ומשום הכי פשט לך כמר וכמר כסתומים: נישואין הא דלמך. דסתס תנן לך דידן כרבי דקתני רשאי השני שני אין שלשי לא: כונסין אותו לכיפה. אם חזר וחתל בשלישית דמחזקין ליה בכשיעל מחרי זימני שלקה: (רש"י)

תוספות ימי שנותינו בהם שבעים שנה. אע"ג דהאי קרא בתפלת משה כתיב מסתמא דוד אמרו שמצינו שחי כך אבל משה מצינו שחי יותר: בעי מיניה מרב יוסף. אר"י דנראה שאלו הלכה כרבי או כרשב"ג והשיבו דהלכה כשניהם: דתנן מי שלקה ושנה כו'. הקשה ה"ר משה דבהנשרים (סנהדרין פא: ושם) מוקי לה אפילו כרשב"ג ועבירות מחזקות ואמר ר"י דאע"ג דאיכא תנא התם דאמר עבירות מחזקות מתוך לשון המשנה משמע ליה לרב יוסף דקסבר מלקיות מחזקות דנראה לו דוחק דלא נקט מי שלקה ושנה אלא לאשמעינן דאיירי בעבירה שיש בה מלקות ואפי' את"ל דקסבר עבירות מחזקות שמא סבר רב יוסף דכיפה צריכה התראה: (תוספות)

קובעת לה וסת עד שתקבענה שלש פעמים ואין מטהרת מן הוסת עד שתעקר ממנה שלש פעמים ושור המועד דתנן אין השור נעשה מועד עד שיעידו בו שלשה פעמים: ת"ר ניסת לראשון ולא היו לה בנים לשני ולא היו לה בנים לשלישי לא תנשא אלא למי שיש לו בנים נישאת למי שאין לו בנים תצא בלא כתובה איבעיא להו נישאת לשלישי ולא היו לה בנים מהו דליתבעוה הנך קמאי מי מצו אמרי לה איגלאי מילתא דאת הוא דגרמת או דלמא מצית אמרה להו השתא הוא דכחשי מצית אמרה להו השתא הוא דכחשי איבעיא להו נישאת לרביעי והיו לה בנים מהו דתיבעיה לשלישי אמרין לה שתיקותיך יפה מדיוברוך דמצי אמר לה אנא אדעתא דהכי לא גרשתיך מתקיף לה רב פפא אי איהי שתקא אנן מי שתקינן נמצא גט בטל ובניה ממזרין אלא אמרין

השתא הוא דברייתא: הוא אמר מינה והיא אמרה מיניה אמר רבי אמי דברים שבינו לבינה נאמנת וטעמא מאי היא קיימא לה ביורה כחף הוא לא קים ליה ביורה כחף אמר איהו איזיל אינסיב איתתא ואיבדוק נפשאי אמר רבי אמי אף בזו יוציא ויתן כתובה שאני אומר כל הנושא אשה על אשתו יוציא ויתן כתובה רבא אמר נושא אדם כמה נשים על אשתו והוא דאית ליה למיזייניה

רפ"ז קובעת לה וסת. לסמוך עליה להיות דייה עשתה דתנו (גדה דף ב). כל אשה שיש לה וסת דייה עשתה ולא מטמאין לה למפרע מעת לנת ועוד דלא קובעת לה וסת והגיע זמן וסתה ולא דקה טמאה דלורח בזמנו בל: ואינה מטהרת מן הוסת. אפילו נעקרה פעמים עקרה בב' וסתה ולא רחקה וסינתה רחיתה ליום אחר ב' פעמים אפילו הכי מחזקין וסתה לפשיגיה ואם לא דקה טמאה דלורח בזמנו בל: אדעתא דהכי לא גרשתי. אילו הייתי יודע שאת בת בניס לא גרשתיך ונמלא גט בטל למפרע: מתקין לה רב פפא. ואי מאי בעלה לטוולי גט בעהכי כי שתק מאי הוה און מי שתקין הוה ודאי אדעתא דהכי לא גרשה אלא מלתקין ודאי לא מאי לטוולי דלמיתין ליה מספיקא קא מנרסת לה ולא חכפת לך בה וגמרת בדעתך בלורשין: אלא. אי חכמת למפטרניה הכי מפטרין ליה דלמיתין ליה השתא הוה דלמיתין שחזרה להיות בריאה מחווייה: מינה. יודע אני שמחמתה הוה שאין לי בנים ולא אהון כתובה: כל שכנת זרע שאינו יורה כחף אינה מזונית: (רפ"ז)

תוספתו ושור המועד. רבי לא פליג אקרא אלא כלומר התם מתקיימין דברי רשב"ג דלא מיתחזיק אלא בתלת זימני: נישאת למי שאין לו בנים תצא בלא כתובה. משמע דמן השני יש לה כתובה וכן משמע בסמוך דקאמר נישאת לשלישי ולא היא לה בנים מהו דליתבעה הנך קמאי משמע שהשני נתן לה כתובה ותימה לר"י דאמאי יש לה כתובה מן השני הא כיון דאסר לה לשלישי א"כ סבר דבתרי זימני הויה חזקה וכ"כ משום דאמרה ליה השתא הוה דכחשי ונסתחפה שדהו אן כן מאי קבעי נישאת לשלישי כו' מי מצי אמרי לה דאיננלי מילתא דאת גרמת או דלמא מציא אמרה השתא הוה דכחשי הלא אע"ג דלא נישאת לשלישי אין לה כתובה מן השני אלא מטעם דמצי אמרה השתא הוה דכחשי ואר"י דלענין ממון מודה רבי דלא הוה חזקה עד דאיתחזיק בג' זימני כדאשכחן בשור המועד דבשור המועד לא פליג כדפירשתי לעיל ומיהו תימה השתא לענין איסורא לא סמכין ארוב נשים דחזין לבנים משום דאיתרע רובא ע"י דאיתחזק בתרי זימני ולענין ממון סמכין אהאי רובא אע"ג דאיתרע בתרי זימני ובעלמא. אמר' איפכא דאזלין בתר רובא לענין איסורא ולענין ממונא לא אזלין: תצא בלא כתובה. לכאורה נראה דוקא בשתה עם השלישי דמציא דנשאת לשלישי ולא היא לה בנים דבסמוך וטעמא דלענין ממון לא מחזקין לה בעקרה עד דאיתחזק בתלת זימני וא"ת מן השלישי נמי לא תפסיד כתובה דתימא ליה השתא הוה דכחשי כמו שאמרת לראשון ולשני י"ל דטענה דהשתא הוה דכחשי לא מהני להוציא אלא לענין שלא תחזיר מה שגבתה מראשון ומשני אבל קשה דאי בשה עמה י' שנים היכי קאמר בסמוך גבי נישאת לרביעי והוה בנים או דלמא מצי אמר לה אדעתא דהכי לא גרשתיך וזהו אע"ג שהינן כתיבין על כרחו הוה פריך לגרשה כיון דלא זכה ליבנות ממנה לכך נראה לר"י דאלתר תצא שלא בכתובה ולא משום קנס דקנסוהו כמו בשניות לפי שנישאת באיסור מדקבעי בסמוך נישאת לרביעי והוה בנים מהו דיתביעיה לשלישי ואי קנס הוה היכי תיתבע לשלישי אלא נראה לר"י דבשלא הכיר בה איירי ותצא שלא בכתובה משום דהוה מקח טעות ומ"מ כשיש לה בנים מן הרביעי חוזרת ותובעת לשלישי דאיננלי מילתא דלאו מקח טעות הוה וכן אמר ר"י בהלכות דרב יהודאי גאון דבלא הכיר בה איירי אבל הכיר בה יש לה כתובה והא דקתני בתוספתא נישאת למי שאין לו בנים תצא בכתובה מפני שנישואיה נישואי מינות נראה שהסופרים טעו וכתבו מינות במקום טעות דלא שייך כאן לשון מינות כלל: אי איהי שתקא אן מי שתקין. וא"ת דתנו בהשולח (גיטין מן: ושם) המוציא אשתו משום אילונית רבי יהודה אומר לא יחזיר כו' נשאת לאחר והוה בנים והיא תובעת כתובה א"ר יהודה אומר לה שתיקוהיך יפה מדבוריך והשתא תקשה התם אי היא שתקה אן מי שתקין וי"ל דהתם כיון דתקין להבי יהודה דלא יחזיר ליכא למיחש לקלקולא ורבנן אע"ג דיחזיר לא חיישין התם לקלקולא כיון דלא חשיב לבדוק יפה בסימני אילונית גמר בדעתו לגרש בכל ענין ולהכי שתקין וכי תובעת כתובה מצי אמר לה אדעתא למיתב כתובה לא גירשתיך אבל הכא דליכא תקנה דלא יחזיר פריך שפיר היכי שתקין ואפי' רבנן דלא חיישי התם לקלקולא היינו דוקא בספק אילונית דכיון דלא חש לבדוק יפה גמר לגרש בכל ענין אבל הכא אין בידו לבדוק ומוכיח הדבר משום בנים מוציאה שכבר נישאת לנשים ולא היא לה בנים איכא קלקולא ולהכי פריך לכ"ע אן מי שתקין ואתי נמי שפיר הא דמשמע בהשולח דלא מצי מקלקל לה אלא כשאמר לה משום שם רע ונדר אילונית אני מוציאך והכא אע"ג דלא אמר לה משום עקרות אני מוציאך מצי מקלקל לה כדפי' ומשני דהכא לא שייך קלקולא דאמרינן השתא הוה דברייתא ובשעה שגירשה לא היתה ראויה אבל בשם רע ונדר ואילונית איכא קלקולא כשנתגלה לבסוף שהשם רע היה שקר ולא היתה אילונית גם מתחלה דאם היתה לא הוה בריאה לעולם ונדר נמי כיון שיכול להפך כאילו לא היה נדר ואם תאמר דבפ"ק דנדה (דף יב: ושם) אמר גבי אשה שאין לה וסת לא יחזיר אפי' דדר ואיתקן משום קלקולא והשתא והא אין יכול לקלקלה דאמר השתא הוה דברייתא כדאמר' הכא ואר"י דלא דמי דקלקול בנים אין רפואה מועלת כ"כ ולכך בשעה שגירשה לא היתה בת בנים דלא שכיח שתרפא לגמרי מגרש לה אבל קלקול דוסת שכיח להתרפאות ולא גמר ומגרש דיאמר אילו הייתי יודע שסם מועיל לה לא הייתי מגרשה וה"ר שלמה מדרי' ש' תריך דהתם יש לחוש שתקבע וסת כמו שהתחילה לקבוע סמוך לגירושין דליכא למימר השתא הוה דברייתא דהא איננלי מילתא למפרע דבעוד שהיתה תחתיו איברייתא: שבינו לבינה היא נאמנת. תימה דבמאי איירי דאי בשהתה עשר שנים עמו למה לי טעמא דאין יורה כחף אפילו יורה כחף נמי יוציא ויתן כתובה לפי שלא זכה ליבנות ממנה ואי לא שהה ניחוש שמא עיניה נתנה באחר כמשנה אחרונה דסוף נדרים (דף ז: דתנו בראשונה היו אומרים ג' נשים יוצאות ונטלות כתובה השמים ביני לבניך פי' גלו לשמים שאין יורה כחף דהכי משמע התם בגמרא כו' חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה אלא השמים ביני לבניך יעשו דרך בקשה יבקשו שניהם הרמים או כמו שפיר'ח שיעשו סעודה ויתפייסו וכ"ו דהתם באינה באה מחמת טענה והכא בבאה מחמת טענה מ"מ ניחוש שמא נתנה עיניה באחר ועוד דהתם אם אין באה מחמת טענה מאי נפקא לה מיניה ובמשנה ראשונה למה אמרו יוציא ויתן כתובה וההיא דסוף שמעתין דכופין בבאה מחמת טענה ולא חיישי' שמא עיניה נתנה באחר איכא לאוקמא בידוע שהוא עקור או בשהתה עמו י' שנים ויש לו בנים ובאה מחמת טענה דאי לאו דבאה מחמת טענה לא היו כופין משום ביטול פריה ורביה כיון דיש לו בנים והך דהכא ליכא לאוקמה בשהה י' שנים ויש לו בנים ובאה מחמת טענה דא"כ אפי' יורה כחף נמי כופין כיון דלא זכה ליבנות ממנה ומיהו י"ל קצת דכיון דיש לו בנים אין לתלות באונס שלו אלא אית לן למימר דאדרבה איהי היא דלא זכתה כדאמר לעיל ולכך צריכה טעם דירה כחף ואע"פ שיש לו בנים מאשה אחרת שמא אה"כ נתקלקל ויש להאמינה דמוכח מילתא דשהה י' שנים ולא ילדה ומה שלא אמרה מיד משום דעד י' שנים לא היינו חוששין לדבריה דהוה תלין בעיניה נתנה באחר א"נ איכא לאוקמא בדלא שהה עמה י' שנים ובבאה מחמת טענה דכיון שיש לה טענה מעליא לא רצו להפסידה ואוקמוה אדין משנה ראשונה דלא חשו לעיניה נתנה באחר וההיא דנדרים באינה באה מחמת טענה ומ"מ למשנה ראשונה יוציא ויתן כתובה משום דשמא אין לה הנאת תשמיש כ"כ כשאין יורה כחף או שטוענת שרופה שיהא לה זכר דמי שאין לו בנים חשוב כמת והר"י יצחק בן רבינו מאיר פירש דהכא אניסת לשלישי קאי דאמרו תצא בלא כתובה וקמ"ל דאי אמרה דאין יורה כחף דנאמנת ולא תפסיד כתובה ממנו דחזיא ליה כיון דאין ראוי לבנים וקשה לר"י דמתוך הלשון משמע דהוה אמר מינה והיא אמרה מיניה דמחמת שהיו יחד הרבה ולא הולידו מחמת כן באים לב"ד ועוד ק"ק דלמה אין לחוש שטוענת כן ומשקרת בשביל כתובה וה"ר שמואל ב"ר חיים פירש דהכא איירי כשהשתה עם השלישי י' שנים וכרשב"ג דאמר בתלת זימני הויה חזקה דמסקנא דשמעתין כותיה אתאי כדקאמר הוה אמר (תוספות)

דף סה ב

הוא אמר אפלת בגו עשר והיא אמרה לא אפלית א"ר אמי אף בזו היא נאמנת דאם איתא דהפילה נפשה בעקרתה לא מחזקה הפילה וחזרה והפילה וחזרה והפילה החזקה לנפלים הוא אמר אפילה תרי והיא אמרה תלת אמר רבי יצחק בן אלעזר עובדא הוה בי מדרשא ואמרו היא מהימנא דאם איתא דלא אפלה נפשה בניפלי לא מחזקה: **מתני'** האיך מצווה על פריה ורביה אבל לא האשה רבי יוחנן בן ברוקה אומר על שניהם הוא אומר. **בראשית א-כח**: ויברך אותם

אלהים ויאמר להם [אלהים] פרו ורבו: **גמ'** מנא הני מילי אמר ר' אילעא משום ר' אלעזר בר' שמעון אמר קרא **בראשית א-כח**: ומלא את הארץ וכבשوها איש דרכו וכבש ואין אשה דרכה לכבש אדרבה וכבשוה תרתי משמע אמר רב נחמן בר יצחק וכבשה כתיב רב יוסף אמר מהכא **בראשית לה-יא**: אני אל

שדי פרה ורבה ולא קאמר פרו ורבו ואמר רבי אילעא משום ר' אלעזר בר' שמעון כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע רבי אבא אומר חובה שנאמר [משלי ט-ח] אל תוכח לך פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך וא"ר אילעא משום רבי אלעזר בר' שמעון מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום שנאמר [בראשית כ-טז] אביך צוה וגו' כה תאמרו ליוסף אבא שא נא וגו' ר' נתן אומר מצוה שנאמר [שמואל א טז-ב] ויאמר שמואל אין אלך ושמע שאול והרגני וגו' רבי ישמעאל תנא גדול השלום שאף הקדוש ברוך הוא שינה בו דמיעקרא כתיב [בראשית יח-יב] ואדוני זקן ולבסוף כתיב ואני זקנתי: רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אתמר רבי יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה וחד אמר אין הלכה כרבי יוחנן בן ברוקה תסתיים דרבי יוחנן הוא דאמר אין הלכה דיתביב ר' אבהו וקאמר משמיה דרבי יוחנן הלכה ואהדרינהו רבי אמי ורבי אסי לאפייהו ואיכא דאמרי רבי חייא בר אבא אמר ואהדרינהו רבי אמי ורבי אסי לאפייהו אמר רב פפא בשלמא למאן דאמר רבי אבהו אמרה משום כבוד בי קיסר לא אמרו ליה ולא מידי אלא למאן דאמר רבי חייא בר אבא אמרה לימרו ליה לא אמר רבי יוחנן הכי מאי הוה עלה ת"ש דאמר ר' אחא בר חנינא אמר ר' אבהו אמר ר' אסי עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דקיסרי ואמר יוציא ויתן כתובה ואי ס"ד לא מפקדה כתובה מאי עבידתה דלמא בבאה מחמת טענה כי היא דאתאי לקמיה דר' אמי אמרה ליה הוה לי כתובה אמר לה זיל לא מיפקדת אמרה ליה מסיבו דילה מאי תיהי עלה דהך אתתא אמר כי הא ודאי כפינן היא דאתאי לקמיה דרב נחמן אמר לה לא מיפקדת אמרה ליה לא בעיא הך אתתא חוטרטא לידה ומרה לקבורה אמר כי הא ודאי כפינן יהודה וחזקיה תאומים היו אחד נגמרה צורתו לסוף תשעה ואחד נגמרה צורתו לתחלת שבעה יהודית דביתהו דר' חייא הוה לה צער לידה שנאי מנא ואתאי לקמיה דר' חייא אמרה אתתא מפקדא אפריה ורביה אמר לה לא אזלא אשתיא סמא דנקרתא לסוף איגלאי מילתא אמר לה איכו ילדת לי חזא כרסא אחרייתא דאמר מר יהודה וחזקיה אחי פזי וטוי

רפ"ז הוה אמר חפלת בגו עשר. כשחנן בלון לכופו להוציא הוה אומר הפילה בתוך עשר ועדיין אין זמן להוציא דתנן מונה מעשה שהפילה: והיא אמרה לא חפלת. אלא עקרה אני: הוחזקה לפלס. ויוצא ויתן כתובה שמא לא זכה ליבנות ממנה: אפילה תרי. ולא הוציא: היא מהימנא. וכופין אותה ולא שהיא תובעת גירושין אלא שעליו לכופו לקיים פריה ורביה: מתני' אכל לא האשה. וטעמא מפרש בגמרא: גמ' לומר דבר הנשמע. דכתיב (ויקרא יט) הוכח תוכיח להוכיח מי שמקבל הימנו: אביך אה. יעקב לא אה אלא הם שני מפני דרכי שלום: איך אכלך. וכתיב ויאמר ה' געלת בקר תקח בידך ואמרת לזכות וגו' הקב"ה אה לשטות: ואדוני זקן. שהיא אמרה ללון בזוי וכשנלה הקב"ה הדבר לאכרהם כתיב למה זה נחקה פרה וגו' ואני זקנתי ושינה הדבר מפני השלום: משמיה דרבי יוחנן. הלכה כר' יוחנן בן ברוקה: ואהדרינהו לאפייהו. דלא אמרה רבי יוחנן מעולם וחלקו לו כבוד ולא רטו להכחישו: רבי אבהו קרוב למלכות הוה כדלמר בסנהדרין (דף יד.) ובכתובות (דף יז.) דמשקן אמתא דבי קיסר כדא דעמיה מדכרנא לחומתיה: עובדא הוה. והיא תובעתו לגרשה לפי שכל הוה לה נשים: דלחתי לקמיה דרבי אמי. ותובעתו לגרשה: לא מפקדת. ואם רואה את ללאת אין כך כתובה: מסיבו דילה. בזקנתה מה תהא עליה: חוטרטא לידה. עץ שחשקו עליו לעת זקנתה ואם תמות יקברנה: איכו ילדת לי חזא כרסא. ומי זקן שכל שחית ותלמי לו עוד כרס אחד שני בניו: אחי. תאומים: (רפ"ז)

תוספות אפילה תרי והיא אמרה תלתא והשתא ניחא הא דקאמר הוה אומר מינה שהרי עכשיו הוחזקה בתלת זימני ויש לה להפסיד כתובתה והיא אמרה מינה ומיסק דנאמנת ואם טוענת דאין יכול להזקק פסקו רבותינו דנאמנת אפילו למשנה אחרונה דדוקא כשטוענת שאין יורה כחץ חיישין שמה משקרת לפי שבעלה לא ידע בה דמשקרת כדאמרי' בסוף נדרים (דף צא.) אבל במילתא דידע בה דמשקרא נאמנת מדרב המנונא לפי שאין האשה מעיזה פניה בפני בעלה: ולא קאמר פרו ורבו. וע"ג דלאדם הראשון קאמר פרו ורבו והוא ברכה בעלמא ולא למצוה: ואי סלקא דעתך דלא מיפקדא כתובה מאי עבידתה. משמע דאי מיפקדא ניחא דיש לה כתובה ותימה דאי מפקדא א"כ מיענשא אפריה ורביה ואית לן למימר דאדרבה איהי היא דלא זכתה כדמוכח לעיל ותיריך ר"י בן ר' מאיר דהכא בידוע שהוא עקור אבל ק"ק אמאי פריך כתובה מאי עבידתה ולא פריך נמי אמאי יוציא: כי הא ודאי כפינן. פ"ח דכל הנך דכופין מחמתה דוקא מנה ומאתים אית לה אבל תוספת לית לה דאדעתא למיפק לא אוסיף לה דייק מהא דאמר בריש אע"פ (כתובות דף נד:) תנאי כתובה ככתובה נפקא מינה למורת כו' ולא קאמר נפקא מינה לבאה מחמת טענה וכיוצא בה והא דלא קאמר נ"מ לשהה עמה עשר שנים שיש לה נמי תוספת דלא גרעה מאילונית דאמר בסוף אלמנה ניוזנת (שם ד' קא.) דיש לה תוספת מילתא דפשיטא היא כיון דלא מחמתה כופין דמה היא יכולה אם ב"ד כופין אותו משום פריה ורביה ור"ת מפרש דכל מילי הוי תנאי כתובה [ככתובה] וממאנת וחברותיה דאין להם כתובה אע"פ שיש להם תוספת התם משום דאיגלאי מילתא דלא נתקדשה מעולם ולא הוי תנאי כתובה ככתובה דאכתובה לא אמר כלום ובתוספת נאמן לומר פרעתי כדמוכח בעובדא דשבתאי בריה דרבי מרינוס (ב"מ יז.) ויש לדחות דהתם לא הוסיף חתן עצמו כ"א שבתאי אביו ולא חשיב כשאר תוספת ואין להאריך כאן בן מוצאית בתשובה אחת שפסק ריב"א על אשה שהיתה טוענת על בעלה כי אין לאיש גבורתו והאיש היה טוען כי היה לו גבורת אנשים אך היא בועטת וגורמת שאין יכול לבעול דלא מהימנא מדרב המנונא כיון שהיתה תובעת כתובה והיכא שהודה הבעל שאין יכול. לבעול פסק דצריך ליתן גט וכתובה אפילו אינה באה מחמת טענה כיון דאין יכול ללל לקיים לה עונה ודוקא מנה ומאתים אבל תוספת לא יתן דהא בנכנסה לחופה ולא נבעלה עמד בתיקו בריש אע"פ (כתובות דף נו.) ושם דשמא לא כתב אלא ע"מ חיבת ביאה ולרב האי גאון דכל תיקו חולקין שייך כאן דין חולקין אבל נדוניתה שהכניסה לו יחזיר הכל מה שידעו שהכניסה לו אבל מה שכותבין נדוניא גדולה לכבוד הכלה נראה לו דהוי כעין תוספת ומיהו אם יכול להתקשות ויש כאן לכל הפחות הכנסת עטרה אבל אין לו כח למרק על זה נראה לו דיש תוספת דיש כאן חיבת ביאה בהכנסת עטרה ואם אין יכול לבעול מחמת שרחמה צר כתב דאם המתין ג' שנים דימתין עוד שנה ואף על הקשוי כתב שאין לה למחר לסתור בנינה כי רחמי שדי מרובים ומטעם דפסק ר"ח דאין תוספת בבאה מחמת טענה משום דאדעתא למיפק לא כתב זה ההטעם אין שייך באין יכול לבעול דמידע ידיע דנישאת לו מתחילה לכך:

א - סו דף

אחוותא ולא מיפקדי והאמר רב אחא בר רב קטינא א"ר יצחק מעשה באשה אחת שחציה שפחה וחציה בת חורין וכפו את רבה ועשאה בת חורין אמר רב נחמן בר יצחק מנהג הפקר נהגו בה:

רפ"ח אחוותא. תאומות ובנותיו היו: ועשאה בת חורין. כדי שהתאם מותרת לינשא ומדכפינן לרבה אלמלא מפקדה: מנהג הפקר נהגו בה. לפי שלא היה יכולה לינשא היתה מפקדת עלמה וחוטאים בה לפיכך כפו את רבה לשחררה: (רפ"ח)

פרק שביעי - אלמנה לכהן גדול

מתני' אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט הכניסה לו עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל עבדי מלוג לא יאכלו בתרומה עבדי צאן ברזל לא יאכלו ואלו הן עבדי מלוג אם מתו מתו לה ואם הותירו הותירו לה אע"פ שהוא חייב במזונות הרי אלו לא יאכלו בתרומה ואלו הן עבדי צאן ברזל אם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו הואיל והוא חייב באחריותן הרי אלו יאכלו בתרומה בת ישראל שניסת לכהן והכניסה לו עבדים בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל הרי אלו יאכלו

בתרומה ובת כהן שניסת לישראל והכניסה לו עבדים בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל הרי אלו לא יאכלו בתרומה: **גמ'** ועבדי מלוג לא יאכלו בתרומה

אמאי להו קנינו שקנה קנין דתניא מנין לכהן שנשא אשה וקנה עבדים שיאכלו בתרומה שנאמר **[ויקרא כב-יא]** וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו ומנין לאשה שקנתה עבדים ועבדיו שקנו עבדים שיאכלו בתרומה שנאמר וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו קנינו שקנה קנין אוכל כל האוכל מאכיל כל שאין אוכל אינו מאכיל ולא והרי ערל וכל הטמאים שאינם אוכלין ומאכלין התם פומייהו כאיב להו והרי ממזר שאין אוכל ומאכיל אמר רבינא קנין אוכל קאמר קנין אוכל מאכיל שאינו אוכל אינו מאכיל ורבי אמר מדאורייתא מיכל אכלי ורבינא הוא דגזרי בהו כדי שתאמר אני איני אוכלת עבדי אינן אוכלין זונה היא אצלו הלכך אתי לאפקיה רב אשי אמר גזירה שמא תאכיל לאחר מיתה אלא מעתה בת ישראל שנשאת לכהן לא תאכיל גזירה שמא תאכיל לאחר מיתה אלא אמר רב אשי באלמנה כהנת דאיתא לאורויי מעיקרא אכלי בתרומה דבי נשא אינסבי ליה להאי אכלי בתרומה דגבראי והשתא הדרי לי למילתיה קמיייתא ולא ידעה דמעיקרא לא שוייתה לנפשה חללה השתא שוייתה לנפשה חללה תינח אלמנה כהנת אלמנה בת ישראל מאי איכא למימר באלמנותה לא פליגי רבנן איתמר המכנסת שום לבעלה היא אומרת כלי אני נוטלת והוא אומר דמים אני נותן הדין עם מי רב יהודה אמר

רש"י מתני' אלמנה לכהן גדול: הכניסה לו עבדי מלוג. מה שהאשה מכנסת לבעלה ושמה לו ככלכל עליו באחריות כחובתה כמו שכותבין ודל נדוניה דהגעלה ליה והוא מוסף כנגדן וכותב סך הכל קבל עליו פלוני כך וכך ככתובתה קורין לאן ברזל ויש שמכנסת ממון הרבה ואינה כותבת כולו ככתובתה ומשיירת לעצמה הן נכסיו מלוג והבעל אוכל פירות והקדן שלה קיים ואם מתו מתו לה או פחתו פחתו לה לאן ברזל קרן קיים שאין פוחת ונפסד שאפילו מתו כולן אחריותו עליו לשלם לה כשימות או יגרשנה: עבדי מלוג לא יאכלו. לפי שהן שלה והיא חללה ולקמן בגמרא מפרש טעמא: בת ישראל שניסת לכהן. אפילו עבדי מלוג שאינם שלו יאכלו דהיינו קנינו שקנה קנין וילפין בגמרא דקנינו שקנה קנין אוכל: גמ' שנסא אשה וקנה עבדים. או קנה עבדים: ומנין לאשה. בת ישראל לכהן שקנתה עבדים מכנסת מלוג שלה או עבדיו של קנה עבדים: ועבדיו שקנו עבדים. גרסי' וא"ת מה שקנה עבד קנה רבו ולמאי איכתיב קרל לכריווינהו משכחת לה בנזן שנתנו לו לעבד מנה על מנה שאין לרבו קשות בו: וכהן כי יקנה נפש קנין כספו. קנין כספו קרל יתיבא ודקשינן דלחיה אהא והכי משמע כהן כי יקנה קנין כספו נפש שעבדו יקנה עבד הוא יאכל בו: הערל. כהן ערל אינו אוכל ועבדיו אוכלין כהנתן לקמן (דף ע"ג): פומייהו כאיב להו. כלומר מחוסרי תקנתא הם אבל עומדים ליתרון ולאכול אבל זו היא נעשית חללה אין לה חיקון עולמית: והרי ממזר. בת ישראל שניסת לכהן וילדה בת והבת ניסת לממזר וילדה בן ומתה והבן קיים והרי אם אמו אשה כהן אוכלת בשבילו תרומה לאחר מיתה בעלה לפי שיש לה זרע מן הבהן כהנתן בסופא בפרקין (דף ס"ט): והוא אינו אוכל דזר הוא והוא הדיו נמי אי כשר הוא שנוטל מישראל כשר נמי אין אוכל ומאכיל אם אמו הוא דנקט לאותובי ממזר משום דמתניתין היא: שמא תאכיל. עבדי מלוג שלה לאחר מיתה הכהן בעלה אבל עבדיו לאן ברזל ליכא למגזר דהשתא לאו משום דידה אכלי אלא משום כהן שהיא רבו: אלא מעתה בת ישראל שניסת לכהן לא תאכיל. עבדי מלוג בתרומה: גזירה שמא תאכיל לאחר מיתה. אלמנה תנן במתניתין בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל יאכלו. באלמנה כהנת. בת כהן שקנה בתרומה אחר מיתה חללה עבדים אחרים לאורויי התיבא אחר מיתה והאכילם בתרומה מחמת חביה דלמנה מעיקרא באלמנותיה היראשון היו עבדי אוכלין בתרומה דבי נשא: אינסבי ליה. לפ"ג אכלי עבדי בתרומה דגבראי שהתא קשמת הדרי למילתא קמיייתא ויאלכו עבדי בתרומה דבי נשא כמעיקרא באלמנותיה היראשון: אלמנה בת ישראל. ללא חתיב לאורויי מאי איכא למימר מאי טעמא לא אכלי בחייו הא לא גרעה מעבד שקנה עבדים: לא פליגי. לא חילוקין בין אלמנה לאלמנה: המכנסת שום לבעלה. נכסיו לאן ברזל ששמה לו ככתובתה והיו בהן כלים ודבר המסויים וכשיגרשה וכתבה ליתול כחובתה. היא אומרת כלי אני נוטלת והוא אומר דמים אני נותן. כמו שקבלתי עלי בשומא ומאן הן באחריותי ושלי הן: (כ"ט"ו)

תוספות אלמנה לכהן גדול: עבדי מלוג לא יאכלו. אפילו למ"ד (גיטין דף מ"ז): קנין פירות כקנין הגוף דמי לא חשיב בהכי קנין כספו כיון שאין הגוף שלו כמו שאין יוצאין בשן ועין לאיש אפילו למ"ד קנין פירות כקנין הגוף דמי כדאמר בהחובל (ב"ק דף פ"ט ושם) וקצת יש להביא ראיה דבתרומה אזלינן בתר קנין הגוף דבריש פרק בתרא דכריתות (דף כ"ד): אמר גבי המפקיר עבדו יצא לחירות דמעובב גט שחרור אוכל בתרומה אע"פ שאין לרב פירות אלא הגוף ואפילו למ"ד קנין פירות כקנין הגוף דמי איתא. מנין לכהן כו'. ממתניתין דקתני בסיפא בת ישראל שניסת לכהן דעבדי מלוג שלה אוכלין לא בעי למפרך דה"א דאכלי מכח האשה עצמה שאוכלת ולא מכח הבעל משום קנינו שקנה קנין להכי פריך מברייתא דקתני קנינו שקנה קנין אוכל וא"כ אפילו אינה אוכלת יש להם לאכול: לכהן שנשא אשה כו'. ה"ה שאירס אלא נקט נשא משום דארוסה מדרבנן לא אכלה משום דעולא (כתובות דף נ"ז): או משום סמפון: שנאמר וכהן כי יקנה נפש. והא דרשינן לעיל ב"פ הבא על יבמתו (דף נ"ג). פצוע דכא כהן שנשא בת גרים היינו מנפש יתירא: ועבדיו שקנו עבדים. אפילו לרבי מאיר דאמר (בבבא דף ק"ג): אין קנין לעבד בלא רבו אפילו ע"מ שיצא בו לחירות משכחת לה עבדים שקנו עבדים במפקיר עבדו דאוכל בתרומה כדאמרין בפרק בתרא דכריתות (ד"כ): גזירה שמא תאכיל לאחר מיתה. ובעבדי צאן ברזל לא שייך למגזר אפי' למ"ד (בסמוך) הדין עמה דכל זמן שלא גבתה אותם בב"ד אוכלין מכחו ואחר שגבתה ושמו לה ב"ד הרי כאילו קנתה עבדים לאחר מיתה בעלה: אלא מעתה בת ישראל שניסת לכהן לא תאכיל שמה כו'. תימה דלא דמי דהתם ליכא למיטעי דהא בחיי הבעל היתה אוכלת בעצמה ועכשיו אינה אוכלת אבל כאן אם יאכלו עבדים בחיי הבעל אע"פ שבעצמה אינה אוכלת איכא למגזר שמא תאכיל גם לאחר מיתה ואית ספרים דגרסי בת ישראל שניסת לכהן לא תאכל ופריך דהיא עצמה לא תאכל שמא תאכל אחר מיתה ולספרים דגרסי נמי לא תאכל איכא למימר דאכולי מילתא פריך שלא תאכל ולא תאכיל אלא דנקט לא תאכיל משום דניחא ליה לאקשווי מעבדים

דף סו ב

הדין עמה ור' אמי אמר הדין עמה רב יהודה אמר הדין עמה משום שבת בית אביה דידה הוי ר' אמי אמר הדין עמו כיון דאמר מר אם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו הואיל וחייב באחריותן יאכלו אמר רב ספרא מי קתני והן שלו הואיל וחייב באחריותן קתני ולעולם לאו דידה יניחו וכל היכא דחייב באחריותן

יוסי אמרו לו מאחר שהעדת לנו על בת ישראל לכהן אף בת כהן לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר: **גמ'** איבעיא להו טעמא דרבי יוסי משום דקסבר עובר במעי זרה זר הוא או דלמא ילוד מאכיל שאינו ילוד אינו מאכיל למאי נפקא מינה לעובר במעי כהנת מאי אמר רבה היינו טעמא דרבי יוסי דקסבר עובר במעי זרה זר הוא רב יוסף אמר ילוד מאכיל שאין ילוד אינו מאכיל מיתבי אמרו לו ר' יוסי מאחר שהעדת לנו על בת ישראל לכהן בת כהן לכהן מהו אמר להם זו שמעתי וזו לא שמעתי אי אמרת בשלמא עובר במעי זרה זר הוא היינו דקא"ל זו שמעתי וזו לא שמעתי אלא אי אמרת ילוד מאכיל שאין ילוד אין מאכיל מאי זו שמעתי וזו לא שמעתי איהי היא קשיא אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' יוסי אבל חכמים אומרים יש לו בנים אוכלים משום בנים אין לו בנים אוכלים משום אחים אין לו אחים אוכלים משום משפחה כולה זו ולא ס"ל הא א"ל שמואל לרב חנא בגדתאה פוק אייתי לי בי עשרה דאימא לך באנפיהו המזכה לעובר קנה אלא זו וס"ל מאי קמ"ל דפליגי רבנן עליה דרבי יוסי ומי פליגי מתיב רבי זכאי זו עדות העיד ר' יוסי מפי שמעיה ואבטליון והודו לו אמר רב אשי מי קתני וקבלו והודו לו קתני דמסתבר טעמיה ת"ר הניח בנים אלו ואלו אוכלים הניחה מעוברת אלו ואלו אוכלים הניח בנים והניחה מעוברת עבדי מלוג אוכלים כדרך שהיא אוכלת עבדי צאן ברזל לא יאכלו מפני חלקו של עובר שהעובר פוסל ואינו מאכיל דברי ר' יוסי רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו הבת מאכלת הבן אינו מאכיל ר"ש בן יוחי אומר זכרים יאכלו כולן נקבות לא יאכלו שמא ימצא עובר זכר ואין לבנות במקום הבן כלום מאי איריא שמא ימצא עובר זכר תיפוק ליה דנקבה נמי פסלה חדא ועוד קאמר חדא דנקבה נמי פסלה ועוד שמא ימצא עובר זכר ואין לבנות במקום הבן כלום זכרים יאכלו והאיכא עובר קסבר

רש"י ושחרור. ישראל ששיעבד עבדו כב"ח ושחררו הלוה יכל לחירות והמלוה גובה מלוה ממקום אחר: ככתובתה. שהיא אכף זו דהא מאי דלשבונו כדשבונו' אשבונו: אבל למיתן דמי ומישקל לא. אלא שבו הן עולמי' קמ"ל: מתי' והניחה מעוברת. א"ע"פ שיש לה בנים הימנו והיא אוכלת בתרומה לא יאכלו עבדי לאון כדלן בתרומה לפי שאין עבד יורשים ויש לעובר בהן חלק ואין לעובר כח להאכילן בתרומה אי משום דקסבר עובר במעי זרה זר הוא אי משום דקסבר ילוד מאכיל שאין ילוד אין מאכיל שנקמה (ויקרא כב) וילד ביתו הם יאכלו בלחמו קרי ביה יאכילו: שהעובר פוסל. אם בת כהן נישאת לישראל והניחה מעוברת ואין לו בן אחר פוסלה מלשבו לבית אביה כנעוריה: ואינו מאכיל. אם בת ישראל לכהן היא ומה והניחה מעוברת אין עובר כח להאכילה וה"ה לעבדים: אף בת כהן לכהן. כיון דלמרת שאין ילוד אינו מאכיל היאך העבדים אוכלין בתרומה מפני חלקו של עובר שהרי עבדיו הן ואין אוכלים אלא בשבילו והוא חיון בו כח להאכיל: גמ' במעי כהנת. בת כהן מעוברת מכהן אי אמרת משום זכות ליכא ואי משום שאין ילוד איכא: וזו לא שמעתי. לאיסור אלא להיתירא: יש לו בנים אחרים. לכו מעובר זה: אוכלים. העבדים בשביל בנים דעובר ליה ליה זכיה: בשביל משפחה. שאין אחד מישראל שאין לו יורשין וכל זמן שלא נולד העובר זוכה הקרוב לירשת כהן אוכלים בנינו: זו דברי רבי יוסי. ולא סבירא ליה לשמואל דעובר איה ליה זכיה: בגדתאה. בעל הגדה ל"ח שם מקום שהוא בבבל שצמו בגדל: בי עשרה. לפרסם את הדבר: הניח בנים. הבהן ולא הניחה מעוברת: אלו ואלו. עבדי מלוג ועבדי לאון כדלן אוכלין דעבדי מלוג אוכלין בשבילה שהיא אוכלת בשביל בניו ועבדי לאון כדלן אוכלין בשביל בנים: הניחה מעוברת. ולא הניחה ליה בנים: אלו ואלו אין אוכלין. שהעובר אינו מאכיל לא את אמו ולא את העבדים: הניח בנים והניחה מעוברת עבדי מלוג אוכלים. שהם שלה ואין לעובר חלק בהן והיא אוכלת בשביל בניה: עבדי לאון כדלן לא יאכלו מפני חלקו של עובר. שיש לו חלק בהן דלית ליה זכיה ולא ידעין הי מהרמי לחלקו לפיכך עבדים אסורים לחטאי: שהעובר פוסל. בת כהן המעוברת מישראל: ואינו מאכיל. בת ישראל המעוברת מכהן ולא את עבדיו: הבת מאכלת. לקמן מפרש לה: כולן זכרים. ל"ג כולן אלא ה"ג זכרים יאכלו כולן נקבות לא יאכלו אם יש זכר בבנים אוכלים העבדים בשבילו ולא חיישין לחלקו של עובר דשמה נקבה היא ואין לה חלק במקום בן ואח"ל זכר הוא שמה הפיל שכל היולדת מחלה זכרים ומחלה נקבות ויש שמפילות סמוך מיעוטא דמפילות למחלה דנקבות הוה להו זכרים הראויים לירש מיעוטא ולמיעוטא לא חיישין כולן נקבות לא יאכלו שמה יאה עובר זכר כו': תיפוק ליה. דל"ה היא נקבה פסלה דכיון שכל אותן שלפניו נקבות יש לעובר חלק בהן הפילו היא נקבה: (רש"י)

תוספות פוסל ואין מאכיל. נראה לפרש שהעובר פוסל בעבדי אביו ואין מאכיל את אמו דתרוייהו אעבדים ליכא למימר פוסל בעבדי אביו ואין מאכיל בעבדי אביו דכיון דאשמועינן דפוסל היכי משכחת שיאכיל ובקונטרס פירש כולה מילתא אאמו וא"ע"ג דאעבדים קאי ה"ק שהעובר פוסל ואין מאכיל את אמו וה"ה לעבדיו דפוסל: למאי נפקא מינה לעובר במעי כהנת. א"ע"ג דע"ב דרשינן ההיא דרשא דילוד מאכיל דמהאי טעמא אמרינן לקמן דבת ישראל לכהן והניחה מעוברת דלא מאכיל דהתם לא שייך טעמא דעובר במעי זרה זר הוא דאפילו זר מאכיל את אמו ואפילו ממזר כדאמרינן לקמן (ד' ט:): מ"מ מיבעיא ליה לענין עבדים דאיכא למימר דוקא לענין אמו דכתב בה קרא ויליד ביתו הם יאכלו דמיניה דרשינן שמאכיל את אמו דרשינן ילוד מאכיל אבל עבדים שאוכלים מטעם קנין כספו לא קאמר קרא ילוד מאכיל שאינו ילוד לא: היינו דקאמר זו שמעתי כו'. ורבנן שהיו אומרים לו כן הו סברי דטעמא משום דילוד מאכיל: אוכלין בשביל כל המשפחה כולה. ה"מ למימר דטעמא דרבנן משום דלא סבירא להו דרשא דשאין ילוד אין מאכיל לגבי עבדים ולית להו נמי דעובר במעי זרה זר הוא אלא קבלה היתה בידו דטעמא משום דלא זכי בהו עובר וקצת תימה דהא מסתמא מעשה ידיה עד שילוד הוא לעובר ולא לבני משפחה קשה לר"י דתנן בפרק יוצא דופן (נדה ד' מד.) דבן יום אחד פוסל מן התרומה ופריך בגמרא מאי איריא בן יום אחד אפי' עובר נמי ומשני רב ששת מתניתין בכהן שיש לו ב' נשים אחת גרושה ואחת שאינה גרושה ויש לו בנים משאינה גרושה ובן יום אחד מן הגרושה פוסל בעבדי אביו ולאפוקי מדרי' יוסי דאמר עובר נמי פוסל קמ"ל בן יום אחד אין עובר לא והשתא למה ליה לאוקמי כשיש לו שתי נשים אפי' אין לו אלא אחת גרושה ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא דאובלין בשביל כל המשפחה כולה לרבנן ואר"י דרב ששת לטעמיה דאית ליה במי שמת המזכה לעובר קנה ולא אכלי בשביל המשפחה ולהכי מוקי בשיש לו בנים משאינה גרושה ואין העובר שבמעי גרושה פוסל משום דלא חיישין למיעוטא דסמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות והוה להו זכרים מיעוטא כדלקמן ולאפוקי מדרי' יוסי דרבי יוסי חייש למיעוטא ואתי שפיר דפרק מי שמת (ב"ב קמב. ושם) פריך למ"ד המזכה לעובר קנה מדתנן ביוצא דופן (נדה דף מד. ושם) בן יום אחד נוחל ומנחיל אבל עובר לא ולא פריך מרישא דבן יום אחד פוסל דאיכא לאוקמא בשתי נשים כו': זו וסבירא ליה. א"ע"ג דשמואל פסיק בא"ע"פ (כתובות דף גט.). כרבי יוחנן הסנדלר דאין אדם מקנה דשלב"ל שמואל חשיב עובר כבא לעולם: (תוספות)

ב - סז דף

אין חוששין למיעוטא ואיבעית אימא לעולם קסבר חוששין למיעוטא דעבדינן ליה תקנתא כרב נחמן אמר שמואל דאמר רב נחמן אמר שמואל יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהם ב"ד מעמידין להם אפטרופוס ובורר להם חלק יפה הגדילו יכולין למחות ורב נחמן ידיה אומר הגדילו אין יכולין למחות דא"כ מה כח ב"ד יפה לימא דרב נחמן תנאי היא לא דב"ע אית להו דרב נחמן והכא בחוששין למיעוטא קמיפלגי ר' ישמעאל בר' יוסי אומר משום אביו הבת מאכיל הבן אינו מאכיל מ"ש בן דלא מאכיל משום חלקו של עובר בת נמי לא תאכיל מפני חלקו של עובר אמר אביי הכא בנכסים מועטים עסקינן וכגון דאיכא בן בהדי בת מה נפשך אי האי דמעברא בן הוא לא עדיף מהאי דקאי אי בת היא אמאי אכלה בתקנתא דרבנן כמה דלא נפק לאויר העולם לא תקינו רבנן במאי אוקימתא בנכסים מועטים אימא סיפא שמא ימצא העובר זכר ואין לבנות במקום בן כלום אדרבה נכסים מועטים דבנות נינהו סיפא אתאן לנכסים מרובין ונכסים מועטים דבנות נינהו והאמר רבי אסי א"ר יוחנן יתומין שקדמו ומכרו בנכסים מועטים מה שמכרו מכרו ואלא מאי בת דקתני אם א"ה היינו ר' יוסי כולה ר' יוסי

חלל ומזמר שבאו על כהנת לויה וישראלית פסלן רבי יוסי אומר כל שזרעו פסול פסול כל שאין זרעו פסול אינו פוסל רשב"ג אומר כל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו וכל שאין אתה נושא בתו אי אתה נושא אלמנתו: מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא [ויקרא כב-יב] ובת כהן כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה האי מיבעי ליה דקאמר רחמנא בת כהן דמינסבא לזר לא תיכול להיא [ויקרא כב-יג] מושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל נפקא מדקאמר רחמנא ושבא אל בית אביה תאכל מכלל דמעיקרא לא אכלה אי מההיא הוה אמינא לאו הבא מכלל עשה עשה כתב רחמנא האי ללאו [לאו] [ויקרא כב-י] מוכל זר לא יאכל קדש נפקא

רש"י דקנינה בהויה. ומשעת הויה איפסילה כלכתיב ובה כהן כי תהיה לאיש זר: משום דעולא. במס' תבואות בפרק אע"פ (דף נו: ז) דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה דכתיב קנין כספו הוא יאכל בו ומה טעם אמרו אינה אוכלת גזירה שמא יזמוזו לה כוס בביית אביה והלך והשקה לאחיה ולאחותיה: בהקנתה דרבנן. דהרש"א אע"ג דלאו בר דעת הוא תקינו ביה רבנן נישואין לקמן בפ' חשש שנשא (דף קיב: קס"ז) בשומרת יבם לבן ט'. ולא בא עליה ולמאי הלכתא נקטו בו ט' אי למיפסל לאשמועינן דקיון דחיי לביאה פסול לה בזיקת יבמין מאי איריחא בו ט' אפילו קטן נמי דלא קרינן בה ושבא אל בית אביה ולאשמועינן בליה מבן ט'. ואי לאו נקטו בו ט' לאשמועינן רבותא דאע"ג דחיי לביאה לא מאכיל יבמתו בזיקתו אפילו גדול ממש לא מאכיל ללאו קנינו הוא דהא אשמע' בגדול בירשא דמתני': הבא על יבמתו דאילו גדול היה אכלי לאשמועינן רבותא דאע"ג דביאתו ביאה לא מאכיל ופוסלין דקתני במתניתין אשאר' קאי לעובר ויבם בלא ביאה ואירוסין והרש"א אכל בו ט' לא נקט ליה אלא משום ואין מאכילין: אי הכי. דמשום אינו מאכיל נקט ליה למה לי למתני סופא דקתני ספק שהוא בו תשעה ספק שאינו הוא נמי כבו ט' השתא ודאי בו ט' כו': פסולין. כגון מנזר ונתיב ומשום פוסלין נקט ליה ולא מאכילין לא אכל בו ט' קאי אלא אשאר' עובר ויבם אירוסין והרש"א: בו תשעה. שהוה גר עמוני ומואבי וכו' לאסורין לכהן כהנה: מלכי ואדומוני עד זר שלישי בעשה: כותי ונתיב. בלא תתחתן עם דכסבר גירי אריות הן: חלל. פסול לכהונה: פסוליה. אם צת כהן הן התרומה וליה וישראלית לנישא לכהונה עולמית: מדקתני סופא. דמתניתין: סופא פסולי כהונה: חלל וזע"ג דקתני שאינו ראוי לכהן אלא כהונה דמיירא הוא אמילא פסולי קהל הוא דפסלי אכל ביאת חלל לא להכי הני סופא משנה יתירא לאשמועינן חלל: פסוליה. כהנה מתרומה דבי נשא ומן הכהונה לוי וישראלית מן הכהונה: רבי יוסי אומר כו'. טעמא דרבי יוסי ורבו שמעון מפרכ לקמן בשמעתין מאי קאמרין ומאי פלוגתיהו: לאו מוכל זר נפקא. וכל זר לא יאכל קדש והשתא סלקא דעתך דקסבר דהך צת כהן נמי משמע מנייה הואיל ונישה לישראל: (רש"י)

תוספות ראשונה דינה אוכלת היבא דלא אכלה משום דאין חייב במזונותיה אלא היבא דעמד בין בורח כדאמרין בהחולץ (לעיל דף מא: ושם) ולא מייחד לה דוכתא ומשום סימפון נמי איבא למיחש דשמא יש סימפון ולא היתה אשתו מעולם כיון שלא הגיע זמן בחיי הבעל ולא ברח ואין להקשות לעולא דאמר (כתובות דף נו: ז) טעמא משום שמא תשקה כי אכלה בחיי הבעל נמי לא תיכול כיון דאין יבם חייב במזונותיה לא מייחד לה דוכתא דאיכא למימר כיון דוכתה זכתה אבל קשה דא"כ מאי פריך בפרק אע"פ (שם דף נו: ז) ושם) אלא מעתה לקיט כהן בבית ישראל לא יאכל בתרומה שאני לקיט דכבר אכל כל ימי חייו וי"ל דכיון דהגיע זמן וייחד לה דוכתא בבית אביה שוב אינה זרה משום ולא דמיה לקיט כהן בבית ישראל וא"ת ומאחר דאכלה מדאורייתא מפני מה אסרוה למשנה אחרונה עד שתבעל אפילו נפלה מן הנשואין הא ליבא למיחש תו לסימפון ויש לומר דכיון דאסורה ארוסה בהגעת זמן למשנה אחרונה אסרו נמי יבמה משום דמיחלפא בה ששתיהן זמן כניסתן לאתער ומיהו הא דדרשינן לעיל (דף סו.) בת ישראל כהן דאכלה בתרומה מקינן כספו דרשא גמורה היא דהא לעיל (דף נו.) דרשינן מהתם פצוע דכא כהן שנשא בת גרים שמאכילה בתרומה ואע"ג דבפ' דקדושין (ד' י: ושם) מייית לה מק"ו דבן בג בג ונשואה דריש בספרי מכל טהור בביתך ואית דמפיק לה מאתם ויבמתם ההיא דספרי אסמכתא הוא וכמה דרשות יש בגמרא שדורש בתורת כהנים ובספרי מפסוקים אחרים ומיהו לא יתיישב הא דמייית הך אסמכתא דהאי קנין דאחיו הוא התם בפרק אע"פ (כתובות דף נח. ושם.) דמייית לה על משנה ראשונה דקתני היבם אין מאכיל לפי מה שפירשו דהיינו דוקא היבא דלא אכלה דמהך דרשא אפי' אכלה בחיי הבעל לא תאכל בחיי היבם ואמר רבינו תם דהתם ה"פ קנין כספו אמר רחמנא שאוכלת בתרומה ורבנן הוא דתקנו משנים עשר חדש ולהלן דאוכלת והאי קנין דאחיו הוא ולא תאכל רבנן שתאכל מחמת היבם אלא עד שתבעל אם לא שכבר אכלה בחיי הבעל: אי בת כהן לישראל היא פסול לה דהא קניה בהא הויה. מתוך הלשון משמע דמקרא דמכי תהיה לאיש זר נפקא דכפירש בקונטרס ומיהו לקמן מפיק לה מושבה אל בית אביה מכלל דמעיקרא לא אכלה וכי תהיה לאיש זר מוקמינן לנבעלה לפסול לה פסלה והכא הך דרשא הפשוטה נקט דאי לאו דנפקא לן מושבה הוה מוקמינן לאירוסין דפסיל וכן דרך הגמרא בכמה מקומות. ועוד אמר ר"י דמשום דמהא קרא דכי תהיה דרשינן נמי דינה חזרת בהויה דאירוסין לחוה ושוק להכי נקטיה נמי הכא: קניה ליה. לאו דוקא אלא כלומר זקוקה לו דביאת בן תשע לא הוי אלא כמאמר בעלמא ובפרק קמא דקדושין (דף יט.) ממעטין ליה דלא קניא מקרא דאשת איש פרט לאשת קטן ויש ספרים דגרסי חזיא ליה והכי פירושו כיון מדאורייתא זקוקה וביאתו ביאה ולא בעינן כוונה ביבמה קס"ד דקני לה מדאורייתא ולוכול קא משמע לן דלא משום דלא קני לה: רישא פסולי כהונה סיפא פסולי קהל. וכן גירסת ר"ח ולא כספרים דגרסי איפכא דהא קתני סיפא ואם אינו ראוי לכהן בישראל וא"ת וכיון דתנא רישא פסול כהונה למה לי למייתי בסיפא פסול קהל דכ"ש הוא ויש לומר דתנא סיפא לגלויי אירשא שלא תאמר רישא פסולי קהל דוקא ואם תאמר וספק בו ט' היאך פוסל בביאתו נוקמיה אחזקה קמיייתא דהוה פחות מבן תשעה ונוקי איתתא בחזקת כשרות ומיהו לכהונה ניחא דלא אזלינן בתר חזקה ליוחסין כדקאמר רבי יהושע בפרק קמא דכתובות (דף יג.) לא מפיה אנו חזין אלא היא בחזקת בעולה לנתן ומזמר ואפי' ברוב כשרים אצלה כדאמר התם ולא מוקמינן לה אחזקה ואפילו לרבן גמליאל ורבי אליעזר דמכשרי היינו משום דאמר לה כשר נבעלתא אבל הכא דלא ידעה אם הוא בן תשעה לא אבל לתרומה קשיא אמאי לא מוקמינן להו אחזקה דאפילו לענין תרומה איירי כמו לענין. עבדים ולתרומה מוקמינן אחזקה דהא בכתובות בפ"ב (דף כו.) ושם) גבי מוחלן לן באבוא דהאי דכהן הוא ונפק עליה קלא דבן גרושה הוא כו' ומוקי לה בתרי ותרי משמע דאי לאו משום זילותא דבי דינא הוה מסקי ליה לכולי עלמא והיינו לענין תרומה דאי לכהונה לא מסקינן ליה בתרי ותרי כדמובח בדיקדושין בהאומר (דף סו.) גבי עובדא דינאי המלך ויש לומר דהכא כגון דהשתא דאתי קמן הוי ודאי בן תשעה אף על פי שהיה ספק כשבו עליה לא מוקמינן ליה אחזקה קמיייתא אלא אזלינן בתר השתא שהוא ודאי בן תשעה דחזקה קמיייתא איתער ליה: (תוספות)

דף - סח

ההוא מיבעי ליה לגופיה תרי וכל זר כתיבי ואכתי מיבעי ליה לכדתניא כשהיא חוזרת חוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחוה ושוק ואמר רב חסדא אמר רבינא בר רב שילא מאי קרא דכתיב [ויקרא כב-יב] ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל לא תאכל במורם מן הקדשים. א"כ לכתוב קרא היא בקדשים לא תאכל מאי בתרומת הקדשים שמעת מינה תרתי אשכחן כהנת לויה וישראלית מנלן כדא"ר אבא אמר רב בת ובת הכא נמי בת ובת כמאן כו"ע דדריש ויין אפילו תינא רבנן כוליה ובת קרא יתירא הוא אשכחן לתרומה לכהונה מנלן אטו לויה וישראלית לא לכהונה מרבינן להו דאי לתרומה בנות מיכל תרומה נינהו אלמה לא משכחת לה דקאכלה בשביל בנה בשביל בנה ק"ו ומה כהנת דבדקדושה דנפשה אכלה פסיל לה לויה וישראלית דלא אכלה אלא בשביל בנה לא כ"ש והיא הנותנת כהנת דקדיש גופה פסיל לה הא דלא קדיש גופה לא פסיל לה אלא לכהונה ק"ו מגרושה ומה גרושה שמותרת בתרומה אסורה לכהונה זו שאסורה בתרומה אינו דין שפסולה לכהונה וכי מזהירין מן הדין גלוי מילתא בעלמא הוא ואימא נבעלה לפסול לה חייבי כריתות כי תהיה אמר רחמנא הנך

דאית בהו הויה חייבי כריתות לאו בני הויה אי הכי עובד כוכבים ועבד לא ליפסלו הנך פסלי מדרבי ישמעאל דא"ר יוחנן משום רבי ישמעאל מנין לעובד כוכבים ועבד שבא על בת ישראל ועל כהנת ולויה שפסלוה שנאמר [\[ויקרא כב-ג\]](#) ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וגו'

ר"פ האו מיבעי ליה לגופיה. לזי. גמור אבל הך דללא זיה היא איצטריכא ונת כהן לאסרה: תרי וכל זר כתיבי. וכל זר לא יאכל קדש (ויקרא כב) ועוד גבי בת כהן כתיב ושבה אל וגו' מלחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו (שם) ומהכא תיפוק לכו לכת כהן הנשאל לישראל לאסרה תחת בעלה לתרומה: דרבי יוסי בר' חנינא. כפרק הערל להחיר אונן בתרומה: ואכתי. האו דנת כהן כי תהיה מיבעי ליה לליקוחין גמורים ולאשמועינן כשהיה חוזרת לבית אביה במיתה הבעל זרע אין לה אינה חוזרת לחזה ושוק של שלמים לאכול כאשר אחיות האוכלות כדכתי' אהו ובניך ובנותיך (ויקרא י): אשכחן כהנת. דמיפסלח לתרומה בביאת פסול כדא"ר אבה. צ"פ י"ג מותרות: ר' עקיבא דורש ווין. בסנהדרין כפרק ד' מיתות (ד' נא): ישמעאל אחי בת ונת אנו דורש: כוליה ונת קרא יתירא הוא. דהא כתיב לעיל מיניה וכהן כי יקנה נפש וגו' ויליך ביתו ומזי למכחב אבחריה וכי תהיה לאיש זר: לכהונה מנלן. שלח הנשא עוד לכהן משכב עלה פסול: אלמה לא. בתמיה והא משכחת לה דקאכלה בשביל בנה ואיצטריך לאשמועינן דלם היבעל לפסול לה תיאסר: ק"ו. ולא איצטריך ונת לרבויה: והיא הנוחנת. קושיא היא כלומר איצטריך לרבויה דק"ו: הוא דקליפת מיניה אסורא היא המדה נותנת הדיון להתיר ולא לאסור כהנת דקדיש גופה כו': וכי מזהירים מן הדיון. מדין ק"ו לאוקומיה בלאו גמור הא קיי"ל (מכות דף יז) דאין מזהירין מן הדיון גלוי מילחא בעלמא הוא. ולא מילף מיניה ילפינן לאו לכהונה מתרומה דממילא כיון דאופסלה לתרומה אופסלה לכהונה דתרומה היינו קדושת כהונה: ואימא נבעלה לפסול לה חייבי כריתות. שאם בא עליה אחיה פסלה מתרומה דבי נשא אבל חייבי לאוין כיון דתפסי להו בה קידושי לא פסלי לה וכויה ומנזר דפסלי מנלן: הנך דלית בהו הויה. מדלפקה להך ביאה בלאון הויה שמע מיניה בבני קדושי משתעי קרא ופ"ה פסלי לאפקוי חייבי כריתות ל"ג: אי הכי. אימא קרא דוקא בני קידושי נקט ועובד כוכבים ועבד לא פסלי וה"ה דמאי נמי למימר חייבי כריתות לא ליפסלי אלא משום דאיידי בהו לעיל דקתני כתיב ועובד כוכבים ובמתניתין (לקמן דף סט): חנו העבד פוסל משום ביאה: עבד כנעני לית ליה קדושי דכתיב (בראשית כב) עם החמור עם הדומה לחמור עובד כוכבים לית ליה קדושי דלמדין (סנהדרין דף נב) אשת רעהו פרט לאשת אחים ובשאלות דרב אחאי. ילפינן לה מדתני רב חנינא (שם נז): בעולה בעל י"ג לכן מידי אחרינא לא וגבי ישראל מקיש הוויות להדדי מאן דלית ליה קידושי כסף וקטר אית ליה בה קידושי ביאה אבל עובד כוכבים לית ליה קידושי כסף וקטר לית ליה קידושי ביאה. ומשני פסול מדרבי יוחנן ומהאי קרא גופיה משמעתי חייבי כריתות לפסולא ואיך דמפרשי ואימא נבעלה לפסול לה חייבי כריתות נמי מ"ש דלא תני להו לעיל ומשני כי תהיה כתיב מדלפקה רחמנא לבעילה בלאון הויה לא פסול מתרומה אלא בר קידושי דוקא דבני הויה לאפקוי חייבי כריתות ללאו ונתיה כו' וסבירא להו דחייבי כריתות לא פסלי וקאי' לי בגוה טובא חלא (דתמיה היא דהא חמירי חייבי כריתות מחייבי לאוין ועוד) דתנן צ"פ ד' אחין (לעיל דף לג): אם היו כהנת נפסלו מתרומה כבעילה אשת איש ועוד ק"ו חייבי לאוין פסלי חייבי כריתות לא פסלי ועוד הא אמרינן בעשרה יוחסין (קדושי דף עז): דכהן הכא על אחתה עשאה וזהו וכוון דוניה היא בעילה פוסלתה דתני (לקמן דף אה). ליה שנקבית או שנבעלה בעילה זנות נוהגת לה מעשר ואוכלת ליה אין אבל תרומה לכהנת לא ועוד הא תנן במתניתין (לקמן דף טז): מנזר פוסל ומאכיל ולא משכחת לה אלא באם אמו ואי חייבי כריתות לא פסלי בביאתם משכחת לה דמנזר פוסל ומאכיל את אמו כילד בת כהן כשא עליה אחיה מאמה והוא ישראלי וילדה לו בן פוסל מן התרומה ובה ישראלי שבה עליה אחיה מאמה כהן וילדה לו בן הרי זה מנזר ומאכילה אלא מדלח נקט אמו ש"מ ביאת אחיה אפי' בלא ילדה נמי פוסלתה: חייבי כריתות לאו בני הויה נינהו. בקדושי כפרק האומר לחבירו (ד' סז): שפסלה. מן התרומה: מי שיש לו אלמנות וגירושין בה. אני קורא בה וצבה אל בית אביה מלחם תאכל ולא מעובד כוכבים ועבד. (ר"פ)

תוספות לימא קרא היא בקדשים לא תאכל. מי' דאי לתרומה לחודה אתא א"כ לימא קרא היא בקדשים דכולה פרשתא לתרומה קדריש ומדכתיב בתרומת הקדשים שמע מינה דלמורם מן הקדשים נמי אתא ואם תאמר ואימא דכוליה להכי אתא לומר שאין חוזרת לחזה ושוק ואמר רבינו יצחק דפשוט דקרא איירי בתרומה דאירי בה בכל הפרשה: רבי עקיבא דדריש ווין. בסנהדרין פרק ארבע מיתות (דף נא). (רבי) ישמעאל אחי בת ונת אני דורש: כמאן כו' עקיבא דדריש ווין. הק' הר' משה מרינגשבור' דמאן תנא דפליגי עליה דר' עקיבא התם גבי בת ונת בפי' ארבע מיתות (שם דף נא): רבי ישמעאל והתם בההיא משעתא גופא אמרינן ור' ישמעאל האי בת ונת מאי דריש ביה לרבות בת בעלי מומין אלמא דר' ישמעאל נמי דריש ווי ותיריך דה"פ כמאן כרבי עקיבא דדריש ווי דמוקי ווי דובת לרבות נשואה ולא מצריך לרבות בת בעלי מומין והוא הדין דמרבא הכא ליה וישראלית אבל רבי ישמעאל דמצריך התם לרבות בת בעלי מומין כדקאמר לפי שמצינו שחילק הכתוב בין תמימים לבעלי מומין יכול נחלק בכוונתיהן ה"נ יאה צריך כאן לרבות בת בעלי מומין ולא נוקמיה לרבות ליה וישראלית וק"כ בסמוך דקאמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל מנין לעובד כוכבים ועבד שבאו על כהנת ליה וישראלית כו' ומרבינן. (ליה) ליה וישראלית מובת ופריך כמאן כרבי עקיבא דדריש ווי טפי הוה ליה לאקשווי דר' ישמעאל אדרי' ישמעאל דהיכי דריש מובת ליה וישראלית והא איצטריך לבת בעלי מומין כדדריש התם ואר"י דלא נקט הכא ר' עקיבא לאפקוי ר' ישמעאל דהא ר' ישמעאל נמי דריש ווי אלא לאפקוי שאר תנאי דלא דרשי ווי בעלמא תדע דלא קאמר אפי' תימא רבי ישמעאל אלא אפילו תימא רבנן ועוד יש לומר דר' ישמעאל לא דריש ווי והא דקאמר בסנהדרין (שם): ורבי ישמעאל האי בת ונת מאי עביד ליה לא מסיק הכי אלא ליישב דרשא דרבי ישמעאל למאן דדריש ווי: עובד כוכבים ועבד דלא בני הויה נינהו לא ליפסלו. פירש בקונטרס דה"ה דה"מ למימר נמי חייבי כריתות לא ליפסלו אלא נקט עובד כוכבים ועבד משום דאיידי בהו לעיל דקתני כתיב דהיינו עובד כוכבים ובמתני' (לקמן דף סט): תנן העבד פוסל משום ביאה ומשני דפסלי מדר' יוחנן כו' ומהאי קרא משמעתי נמי חייבי כריתות וק' לר"י דכל היכא דקתני כתיב לאו בתורת עובד כוכבים נקט ליה אלא לפסולא בעלמא כי ההיא דתנן (קדושי דף עז). אלו הספקות שתוקי ואסופי וכתיב ונאלו נערות (כתובות דף כט). ושם דתנן הבא על המזנות והתניתה והכותית יש להן קנס דייקין בפי' שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף לח: ושם) דקסבר כותים גירי אמת הן מדיש להן קנס ועוד ר' יוחנן משום ר' ישמעאל דנקט עובד כוכבים ועבד אמאי לא נקט חייבי כריתות ונראה לר"י דפשיטא ליה להש"ס דעיקר קרא דלאיש זר איירי בחייבי כריתות כדאמר פ' עשרה יוחסין (קדושי דף עה): גבי עובד כוכבים ועבד השתא ממזר הוי מיפסל בביאתו מיבעיא ואפילו ל' יהושע דלא הוי ממזר מחייבי כריתות מ"מ כיון דחמירי חייבי לאיש זר ואפי' אותם חייבי כריתות דלא הוה אז אצלה מעיקרא כיון דעיקר קרא בחייבי כריתות איירי והכי פריק ואימא נבעלה לפסול לה חייבי כריתות דוקא ולא חייבי לאוין ומשני כי תהיה אמו רחמנא לרבות חייבי לאוין ומיהו חייבי לאוין כיון דלא חמירי בעינן דליהו זר אצלה מעיקרא כדלקמן ופריך עובד כוכבים ועבד דלאו בני הויה נינהו לא ליפסלו דלא אתרבו מני תהיה וזרים נמי לא איקרו דאין בהם ממזרות ולא חמירי דאין בהם אלא לאו בעלמא ומשני דפסלי מדרבי ישמעאל אבל חייבי כריתות לא נפקי מהתם דבני אלמנות וגירושין הוו לאחרני אלא מלאיש זר ועיקר קרא בדידהו משתעי: עובד כוכבים ועבד. ואי'ת והא איצטריך למכתב אלמנה וגרושה לומר שחוזרת כשנתאלמנה או נתגרשה וי"ל דא"כ בכתובת חד מינייהו דלית ליה צריכותא דר' עקיבא דבסמוך ומדכתיב תרויהו דריש למי שיש לו אלמנות וגירושין יצאו כו': (תוספות)

זרע לא אכלה מי שאין לו אלמנות וגירושין בה אע"ג דאית ליה זרע נמי תיכול אם כן רבוי ליה וישראלית למה לי ולרבי עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין ומאי כי תהיה לאיש זר כי תיבעל אלמנה וגרושה למה לי אלמנה להחמיר עליה וגרושה להקל עליה וצריכא דאי אשמעינן אלמנה אלמנה הוא דכי לית לה זרע אכלה משום דחזיא לכהונה אבל גרושה דלא חזיא לכהונה אימא אע"ג דלית לה זרע לא אכלה ואי אשמעינן גרושה גרושה הוא דכי אית לה זרע לא אכלה משום דלא חזיא לכהונה אבל אלמנה דחזיא לכהונה אימא אע"ג דאית לה זרע נמי תיכול צריכא ואימא נבעלה לפסול לה אף מחזיר גרושתו לאיש זר אמר רחמנא מי שזר אצלה מעיקרא לאפוקי האי דלא זר אצלה מעיקרא הוא אי הכי חלל דלאו זר הוא מעיקרא לא לפסול אמר קרא **ויקרא כא-טו** לא יחלל זרעו בעמיו מקיש זרעו לו מה הוא פוסל אף זרעו נמי פוסל ואימא משעת הויה דומיא דכהן גדול באלמנה מה כהן גדול באלמנה בביאה אף האי נמי בביאה ואימא עד דאיכא הויה וביאה דומיא דכ"ג באלמנה מה כהן גדול באלמנה בביאה לחודה אף האי נמי בביאה לחודה ורבי יוסי אומר כל שזרעו פסול פוסל וכל שאין זרעו פסול אינו פוסל מאי איכא בין ת"ק לרבי יוסי אמר ר' יוחנן מצרי שני ואדומי שני איכא ביניהו ושניהם לא למדוה אלא מכהן גדול באלמנה ת"ק סבר מה כ"ג באלמנה שביאתו בעבירה ופוסל אף האי נמי פוסל ורבי יוסי סבר ככהן גדול מה כהן גדול שזרעו פסול ופוסל אף כל שזרעו פסול פוסל לאפוקי מצרי שני דאין זרעו פסול דכתיב **דברים כג-ט** בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה': רשב"ג אומר כל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו וכו': מאי איכא בין ר' יוסי לרבן שמעון בן גמליאל אמר עולא גר עמוני ומואבי איכא ביניהו ושניהם לא למדוה אלא מכהן גדול באלמנה רבי יוסי סבר מה כהן גדול באלמנה שזרעו פסול ופוסל אף כל שזרעו פסול פוסל רשב"ג סבר מה כהן גדול באלמנה שכל זרעו פסול ופוסל אף שכל זרעו פסול ופוסל לאפוקי עמוני ומואבי דאין כל זרעו פסול דאמר מר עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית: **מתנב'** האונס והמפתה והשוטה לא פוסלין ולא מאכילין ואם אינן ראוין לבא בישראל הרי אלו פוסלין כיצד (היה) ישראל שבא על בת כהן תאכל בתרומה

רש"י אשכחן כהנת. לפסול לה עבד: טובה ובה קרא יתירא הוא. דלא כתיב בקרא דלעיל מיניה ובה כהן ומזי למכתב אכתריה וכי תהיה אלמנה וגרושה: אע"ג דלחית לה זרע תיכול. וכבהמה בעלמא חשיב: אם כן. דהאי קרא לכולא כתיב ולאשמועינן זרע דעובד כוכבים ועבד לא פסול רבוי ליה וישראלית דכתיב ביה למה לי דכתיב ובה קרא יתירא השתא כהנת גופה אשמועינן דלא מיפסלל זרע עובד כוכבים ועבד ליה וישראלית מיבעיא ואי משום לאשמועינן דמי שיש לו אלמנות וגירושין אפי' הכי כי אית לה זרע מיניה לא תיכול ואיצטריך למיסר ליה וישראלית האוכלת בתרומה בשביל בנה כהן דכי הונשא לזר ויהא לה זרע ממנו לא תשוב לתרומה במיתה בעלה הא פשיטא לן דכיון דכהנת גופה מיפסלל זרע ישראל בתרומה דבי נשא כל שכן וישראלית האוכלת בשביל בנה אלא ודאי כי רבי קרא ליה וישראלית להכי רבייה אשם אוכלת בשביל בנה ונבעלה לעובד כוכבים ועבד אפי' אין לה זרע נפסלה לזר נפקא לן מכהנת כדלמרינן לעיל (דף סה): כהנת היא קדיש גופה כו': ולרבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין. לאדם פסול והאי כי תהיה לאיש זר דלעיל לאו משום הויה נקט ולמימרא דאין ביאת פסול פוסלת אלא כמי שראוי לקדש דהא אין קידושין לשום פסול והאי כי תהיה אם בא ללמד על ביאת פסולין אינו אלא לשון בעילה וכל הריס אכלה במשמע שהיא ביאת פוסלת אפילו עובד כוכבים ועבד: אלמנה וגרושה. לאשמועינן עובד כוכבים ועבד למה לי: אלמנה להחמיר כו'. כלומר לאו למעוטי מי שיש לו אלמנות וגירושין אלא לגופיה איצטריך אלמנה כדי להחמיר עליה דאי לא כתיב ה"א אלמנה ישראל היא בת כהן תיכול ואע"ג דלחית לה זרע וגרושה איצטריך לכתביה רחמנא להקל עליה ולמימר (דכי נתגרסה מישראל להקל) דכי לית לה זרע מישראל תיכול דאי לא כתיב ה"א אע"ג דלית לה זרע לא תיכול דכיון דאיפסלה מכהונה מתרומה נמי מיפסלה: ואימא נבעלה לפסול לה אף מחזיר גרושתו. משנישאת לאחר דהא זר הוא אכלה ותפסי לו בה קידושין אלמנה הניח בהחולץ (לעיל מד): היא כשרה וולדה כשר ואוקימנא כשרה לכהונה וכו"ש לתרומה: ה"ג חלל דלאו זר אכלה הוא לא ליפסול. דהא חלל מותר אפילו בכהנת: מקיש זרעו. של כהן גדול מן האלמנה לו מה הוא פוסל האלמנה צריכתו מן התרומה כדלויף בפירק עשרה יוחסין (קדושין דף עז). ולא יחלל מי שהיה כשר ונתחלל זה הוא האלמנה אף זרעו החלל פוסל אשה צריכתו מן התרומה: ואימא. מלפיקה רחמנא בלשון כי תהיה משעת הויה אי קדיש פסול את האשה פסולה עולמית ואפי' מת כאלו בא עליה: כהן גדול צריכה הוא דפסול. כדכתיב (ויקרא כא) לא יחלל זרעו כקיש זרע חילל והכי נמי תנו בהבא על ביתו (לעיל דף נו): נתחלל או נתגרשו מן הגירושין פסולות מן האירוסין כשרות: מצרי שני. פסול זרעו כשר ל"ח כיון דהוא פסול פוסלת צריכה לרבי יוסי לא פסול: הכי גרסינן מה כהן גדול באלמנה צריכה ופוסל כו': מצרי ואדומי שני. ביאתו בעבירה דכתיב (דברים כג) שלשי ולא שני: כל שאתה. כהן נושא בתו אתה כהן נושא אלמנתו: גר עמוני. הוא ובנו וכן בנו עד סוף העולם פסולין אבל בתו כשרה דקיימא לן (לקמן דף עז): עמוני ולא עמונית לרבי יוסי דהלי טעמא בכל שזרעו פסול הואיל ויש זרעו פסול ולרבי שמעון דהלי טעמא בבתו לא פסול: מחגי' והשוטה. אפי' על ידי חופה וקדושין לא פוסל ולא מאכילין דאין קנינו קנין: הרי אלו פוסלין. שהרי נתחללה צריכה פסול לה: הרי ישראל שבא על בת כהן. באונס או בפיתוי שלא לשם קידושין: (רש"י)

תוספות ואימא מי שיש לו אלמנות וגירושין בה כו'. תימה דבכל דוכתא לחומרא מקשינן והכא פריך דנקיש לקולא: אם כן רבוי ליה וישראלית. תימה דהא איצטריך לרבי ליה וישראלית לאשמועינן דחזרת בשביל בנה כדלמרינן בסוף יש מותרות (לקמן דף פז). ויש לומר דמשמע ליה דאיצטריך ליה וישראלית לכל מילי דאירי קרא ולאשמועינן דכי אית לה זרע נמי מן העובד כוכבים תיכול בשביל בנה לא איצטריך כיון דאשמועינן בכהנת דקדיש גופה: כי תהיה כי תבעל. ואם תאמר לדדייה נמי איכא לאוקומי באלמנה לכהן גדול לרבי סימאי ובבעולה לכהן גדול אפי' לרבי ישבב ויש לומר דכל פסולי כהונה נפקא לן דמיפסלי בתרומה מלא יחלל אי נמי לא משמע ליה לאוקומי לאיש זר גבי כהן וא"ת ולוקמא בסוטה שבה עליה בעלה בדרך דליכא אלא עשה דונטמאה ויש לומר דזר אצלה מעיקרא בעינן אפילו לרבי עקיבא כיון דלא הוי ממזר ומיהו קשה דלמה ליה למימר מאי כי תהיה כי תבעל בפשיטות הוה מצי למיפריך דאמאי איצטריך קרא לרבי עקיבא לעובד כוכבים ועבד דהשתא ממזר הוי מיפסלא בביאתו מיבעיא כדאמר בפירק עשרה יוחסין (קדושין עה: ושם): כהן גדול באלמנה בביאה לחודה. כדאמר בפ' עשרה יוחסין (שם דף עה. ושם) בעל לוקה משום לא יחלל ואם תאמר היא גופה מנול דלא בעינן תרתיה הא כתיב לא יקח ולא יחלל ויש לומר דלגבי כהן אין להצריך קידושין דכ"ש בלא קידושין וכיון שהגן נפסל גם היא נפסלת: ושניהם לא למדוה אלא מאלמנה לכהן גדול. עיקר טעמא הוי מלאיש זר אלא דמב"ג באלמנה ילפינן במאי מסתבר לאוקומי קרא ואי לאו קרא דלאיש זר ליכא למילף מקל וחומר דאלמנה שתתחלל כדמירשתי לעיל (דף טו: ד"ה מה): והמפתה והשוטה. הא דלא תנו קטן בהדייהו דלא תקינו ליה רבנן נישואין כדקתני בממרא (לקמן דף צו: שוטה וקטן שנשאו כו' אמר רבי יצחק דהיינו משום דבעי למיתני בסיפא וילדה דלא מיתני ליה בקטן: לא פוסלין ולא מאכילין. לא איצטריך לאשמועינן באונס ומפתה דאין מאכילין ומשום לא פוסלין נקטיה ואפילו לרבי אלעזר דאמר. פנוי הוא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה נראה דלא מיפסלה בתרומה

ב - **סט** **דף**

עיברה לא תאכל בתרומה נחתך העובר במעיה תאכל היה כהן שבא על בת ישראל לא תאכל בתרומה עיברה לא תאכל ילדה תאכל נמצא כחו של בן גדול משל אב העבד פוסל משום ביאה ואינו פוסל משום זרע כיצד בת ישראל לכהן בת כהן לישראל וילדה הימנו בן והלך הבן ונכשב על השפחה וילדה הימנו בן הרי זה עבד היתה אם אבי בת ישראל לכהן בת כהן לישראל תאכל בתרומה ממוזר פוסל ומאכיל כיצד בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל וילדה הימנו בת והלכה הבת ונישאת לעבד או לעובד כוכבים וילדה הימנו בן הרי זה ממזר היתה אם אמו בת ישראל לכהן תאכל בתרומה בת כהן לישראל לא תאכל

בתרומה כהן גדול פעמים שהוא פוסל כיצד בת כהן לישראל וילדה הימנו בת והלכה הבת וניסת לכהן וילדה הימנו בן ה'ז' ראו להיות כהן גדול עומד ומשמש על גבי המזבח מאכיל את אמו ופוסל אם אמו זאת אומרת לא כבני כ"ג שהוא פוסל מני התרומה: גמ' תנינא להא דת"ר שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשותיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום: כיצד היה ישראל שבה על בת כהן תאכל בתרומה עיברה לא תאכל: כיון דעיברה לא תאכל ליחוש שמא עיברה מי לא תנן מפרישין אותן ג' חדשים שמא מעוברות הן אמר רבה בר רב הונא ליוחסין חששו לתרומה לא חששו ולתרומה לא חששו והתניא הרי זה גיטוך שעה אחת קודם למיתתו אסורה לאכול בתרומה מיד אלא אמר רבה בר רב הונא בנישואין חששו בזנות לא חששו ובנישואין מי חששו והתניא בת כהן שנישאת לישראל ומת טובלת ואוכלת בתרומה לערב אמר רב חסדא טובלת ואוכלת עד ארבעים דאי לא מיעברא הא לא מיעברא ואי מיעברא עד ארבעים מיא בעלמא היא אמר ליה אביי אי הכי אימא סיפא הוכר עוברת במעיה תהא מקולקלת למפרע מאי מקולקלת עד ארבעים איתמר הבא על ארוסתו בבית חמיו רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי אמר רבא מסתברא מילתיה דרב דדיימא מעלמא אבל לא דיימא מעלמא בתרא דידיה שדינן ליה אמר רבא מנא אמיינא לה דקתני ילדה תאכל היכי דמי אילימא דדיימא מעלמא ילדה אמאי תאכל אלא לאו מיניה דיימא ולא דיימא מעלמא ומה התם דלהאי איסורא ולהאי איסורא בתרא דידיה שדינן ליה הכא דלהאי איסורא ולהאי היתירא לא כל שכן א"ל אביי לעולם אימא לך כל היכא דדיימא מיניה אע"ג דלא דיימא מעלמא אמר רב הולד ממזר מ"ט דאמרינן מדאפקרא נפשה לגבי ארוס אפקרא נפשה לעלמא ומתני' שהיו שניהם חבושים בבית האסורין איכא דאמריי בבא עליה כ"ע לא פליגי דבתריה דידיה שדינן ליה והכי איתמר ארוסה שעיעברה רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי אמר רבא מסתברא מילתיה דרב דלא דיימא מיניה דדיימא מעלמא

רש"י עיברה לא תאכל. כדלפינן לעיל (דף סז): עובר פוסל דכתיב כנעוריה פרט למעוברתה: נחמד העובר במעיה תאכל. מיד וה"ה נמי אם ילדהו ומה: עיברה לא תאכל. שהעובר אינו מאכיל את אמו וישראלית עד שיאלץ לאחור העולם כדכתיב (ויקרא כב) וילדו ביהו יאכלו ילוד מאכיל שאין ילוד אין מאכיל: גדול משל אב. שהעובר לא יכול להאכילה מפני שלא בא עליה לשם קידושין ולאו קנינו הוא וכו' מאכילה: העבד פוסל משום ביאה. אם בא על כהנת פסלה מן התרומה כדלמרינן בגמרא לעיל (דף סז): ואין פוסל משום זרע. אם יש לה זרע לבת כהן מישראל קשר שהיא עבד ומה בעלה ישראל ונשאר זה לא אמרינן הרי זרע יש לה מישראל ולא תשוב לתרומת אביה דעבד ודאי לאו זרע הוא ומפסק ואולי הכי משכחה לה שיהא בן ישראל כשר עבד: ונכבש על השפחה. נחמד ונדכה עליה לשון מכבש פרי"ט ומכבש וכלן לא מדובר בכלי מוסים, אלא במזונת "כבש על השפחה", במקום "בא על השפחה" [כלע"ז ולשון גנאי הוא: הרי זה עבד. שולד שפחה כמות דכתיב האשה וילדיה (שמות כג): היתה אם אביו. בת כהן לישראל תאכל בתרומה אם מת אביו והוא קיים אע"ג דולד ולד בעלמא פסול כדלמרינן (לקמן דף ע). זרע זרעה מנין כו' האי לא פסול דהא לאו בת אביו אזיל ולאו זרעו הוא בת ישראל לכהן ומה בנה מהן ובנו בן בנה קיים והוא עבד לא תאכל בתרומה ללאו זרע הוא: כ"ג פעמים שהיא פוסל. את בנה כהן מן התרומה משום זרעה מישראל: מאכיל את אמו. לאחר מיתת אביו: ופוסל את אמו. אפי' לאחר מיתת אמו דאי לאו הוא הוה הדכה אם אמו לתרומה דכי נשא לאחר מיתת בתה כדלמרינן ב"ש מותרות (לקמן ד' פז). מת בנה מישראל תאכל בתרומה: וזאת. האשה אומרת לא כבני כ"ג כדלמרינן לא ירבו כמותו: גמ' נשאתיהו פטורות. אלא לאו און קנין לטובה: כיון. דאי פשיטא בן דעיברה אמרינן לה לא תאכל בתרומה אלא אפי' קתני מתנין ישראל הבא על בת כהן באונס ופיתוי תאכל ליחוש שמא עיברה: מי לא חנו. ב' ד' אחין גבי נשים שהחלפו בשעת כניסתן לחופה מפרישין אותן מצולתיהן ג' חדשים שמא מעוברת הן והולדות ממזרין ודעינן הבחנה בין ולד כשר לולד פסול אלא לאו לחדא ביאה חיישין: ליוחסין חששו. מעלה עשו ליוחסין לחוש לכיאה אחת ולכפס: הרי זה גיטוך. כהן לבת ישראל: אסורה לאכול בתרומה מיד. דכל שעתא אמרינן השתא מיית אלמא חסרי לה מספק: אלא אמר רבא. לא תימא לתרומה לא חששו דודאי חיישין לספיקא אלא תריץ לפירכא דלעיל הכי: בנישואין. כיון שנתחלפו בכניסתן לחופה חששו לשמא נהעברו דהא לא הפכו: אבל בזנות לא חששו. כדקיימא בן אשה מזנה מהתפכת כדי שלא תהעבר הלכך ליכא ספק: ומה. בעלה בו זיוס: טובלת. משום ביאה דכתיב ואשה אשר ישכב איש אותה שכבת זרע וגו' (ויקרא טו): יארת הולד ארבעים יום: האם מקולקלת למפרע. כלשם תרומה שאכלה קרן וחומש לאשתה דזרה הויה ואכלה תרומה בשוגג ואי כדקאמרת מאי מקולקלת הא דלוי כל מ' לאו זרה הויה: עד מ'. אם אכלה לאחר מ' האם מקולקלת למפרע עד יום ארבעים ומדמחר רב הסדל אוכלת עד ארבעים שמע מינה מת בעלה דקתני בכייהתא הוי דמת בו זיוס שנתאה דאי שהא אכלה זמן מרובה לאחר אסורה ללמא מעוברת היא דהרי כבר ארבעים יום: הולד ממזר. אע"פ ששניהם מודים שבה עליה חיישין ואולי ופרויה היא אחר נמי בא עליה ואיעברת מיניה: שוקוי. ספק ממזר האם מספקא בן אי מאכילתו הוא וכשר אי מאכילתו אחרינה הוא הלכך ממזר ספק הוא: מסתברא מילתיה דרב. דמשאוי ליה ממזר ודאי: דיימא מעלמא. שהשקיה מאכילתו לויכא לכאשרי כשאר בני דומה שהם כשרים דהם כיון דנשואה היא רוב בעילות הלך אחר הבעל אבל הכא לאו אורחיה למיבעל כולי האי בלא חופה: דקתני במתני' ילדה. חנוסה ומפוחה בת ישראל מכהן תאכל בתרומה משום בנה דמחזקין ליה בכהן: היכי דמי אי דיימא. נמי מעלמא אמאי תאכל אלא לאו דיימא מיניה לחודיה וקשקשין ליה אבתריה ואע"ג דלחודיה איסורא ככולי עלמא דגזרו על יחוד של פגויה וכל שכן ארוסה לגבי ארוס היתר ולעלמא באיסורא ודאי היכא דיימא מיניה לחודיה אמרינן בתריה שדינן ליה לולד: בבה עליה כולי עלמא לא פליגי. היכא דמודה שבה עליה: הולד ממזר. ודאי דבתר רובא דלעלמא שדינן ליה ומאוינא אחרינה הוי: (רש"י)

תוספות ונשאת לעבד. תימה דלא קתני ונכבשה עם העבד כדקתני ונכבש עם השפחה דנישואין לא שייכי בה: בזנות לא חששו. כדפי' בקונטרס דאשה מזנה מתהפכת כדי שלא תתעבר ושוטה נמי אע"פ שנשאת לו מתהפכת ואין רוצה להתעבר ממנו לפי שיראה שלא תוכל לסובלו כדאמרינן בפרק חרש (לקמן דף קיב: ושם) אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת: רב אמר הולד ממזר כו'. ב' עשרה יוחסין (קדושין דף עה). מפרש פלוגתייהו בג' גווי: אמר ליה אביי לעולם אימא לך אע"ג דלא דיימא מעלמא אמר רב הולד ממזר. ולהאי לישנא הא דקאמר ב"ק דכתובות (דף יג: ג) הוא ארוס וארוסתו דאתו לקמיה דרב יוסף היא אמרה מיניה והוא אמר אין מינאי אמר רב יוסף למאי נישוח לה חדא דהא קא מודה ועוד האמר רב יהודה כו' לאביי דאית ליה הכא דלרב הולד ממזר אע"ג דלא דיימא מעלמא לא סגי התם בטעמא קמא בלא ועוד: ואיכא דאמריי בבא עליה כ"ע לא פליגי כו'. פירוש היכא דלא דיימא מעלמא מודה אביי דאין הולד ממזר אלא הכי איתמר כו' ופליגי אביי ורבא בדיימא מיניה (תוספות) דיימא מעלמא:

א - **ע** **דף**

אבל דיימא מיניה אע"ג דיימא מעלמא בתריה דידיה שדינן ליה אמר רבא מנא אמיינא לה דקתני ילדה תאכל היכי דמי אילימא דיימא מיניה ולא דיימא מעלמא צריכא למימר דתיכול אלא לאו דיימא נמי מעלמא ומה התם דלהאי איסורא ולהאי איסורא בתריה דידיה שדינן ליה הכא דלהאי איסורא ולהאי

היתירה לא כל שכן א"ל אבי לעולם אימא לך כל היכא דדיימא מעלמא אע"ג דדיימא מניה אמר רב הולד ממזר ומתני' בדלא דיימא כלל: העבד פוסל משום ביאה כו': מ"ט אמר קרא [\[שמות כא-ד\]](#) האשה וילדיה תהיה וגו': ממזר פוסל ומאכיל: ת"ר [\[ויקרא כב-ג\]](#) וזרע אין לה אין לי אלא זרע זרע זרעה זרעה בנין ת"ל וזרע אין לה מכל מקום אין לי אלא זרע כשר זרע פסול מנין ת"ל וזרע אין לה עיני עלה והא אפיקתיה לזרע זרעה זרע זרעה לא איצטריך קרא בני בנינים הרי הן כבנים כי איצטריך קרא לזרע פסול א"ל ר"ל לרבי יוחנן כמאן כר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לאוין אפילו תימא רבנן בעובד כוכבים ועבד מודו דכי אתא רב דימי א"ר יצחק בר אבדימי משום רבינו עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר: כ"ג פעמים שפוסל: ת"ר הריני כפרת בן בתי כוזא שמאכילי בתרומה ואיני כפרת בן בתי כדא שפוסלני מן התרומה:

רס"ו הכי גרסינן ה"ד חילומא דדיימא מניה ול"ל דיימא מעלמא כריכא למימר דהויכח אלא לאו דדיימא נמי מעלמא: לא כ"ש. דאי דיימא מניה ומעלמא דכתריה בדיה שדין ליה: ומתני' בדלא דיימא כלל. מקמי הכי לאו מניה ולא מעלמא הלכך חילטריך לאשמעונו דהאכל לאמרינן בהך ביאה נהעברה: בני בנינים הרי הן כבנים. כפ' הכא על יבמהו (לעיל ס"ג): כמאן כר"ע. מהניחין דקתני עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר: מאוס רבינו. רבי ורע"ג דשמעון דפליג אר"ע כפ' ר"ג (לעיל נ"ג) דאמר לון דכריס הללו אמורים אלא לדברי ר"ע וליה לא ס"ל אפ"ה בעובד כוכבים ועבד מודה כדאמר בהחולץ (לעיל מה). עובד כוכבים לא התחוקו ועבד לא היה הקדש: כוזא. כלי קטן כלומר ממזר שהוא גרוע: כדא. כלי חשוב כלומר כהן גדול: (רס"ו)

תוספות אבל דיימא מניה אע"ג דדיימא נמי מעלמא בתר דידיה שדין ליה. פי' דיימא מניה שבא עליה בודאי ודיימא מעלמא היינו שם רע דאי דיימא מניה נמי שם רע בעלמא א"כ מאי מיתני רבא ממתני' דהתם בא עליה ודאי משום הכי בתר דידיה שדין ליה: (תוספות)

פרק שמיני - הערל

מתני' הערל וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה נשיהן ועבדיהן יאכלו דכא וכתובת שפכה הן ועבדיהן יאכלו ונשיהן לא יאכלו ואם לא ידעה משנעשה פצוע דכא וכתובת שפכה הרי אלו יאכלו ואי זהו פצוע דכא כל שנפצעו הביצים שלו ואפילו אחת מהן וכתובת שפכה כל שנכתר הגיד ואם נשתיר מעטרה אפי'

כחוט השערה כשר: **גמ'** תניא א"ר אלעזר מנין לערל שאין אוכל בתרומה נאמר [\[שמות יב-מה\]](#) תושב ושכיר בפסח ונאמר [\[ויקרא כב-ג\]](#) תושב ושכיר בתרומה מה תושב ושכיר האמור בפסח ערל אסור בו אף תושב ושכיר האמור בתרומה ערל אסור בו רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר [\[ויקרא כב-ד\]](#) **ד"י**

דף ע - ב

אלמא לא קני ליה רביה הכא נמי לא קני ליה רביה אלא לאפנויי ואכתי מופנה מצד אחד הוא ושמעינן ליה לר' אלעזר דאמר מופנה מצד אחד למדין ומשיבין כיון דלגופיה לא צריך שדי חד אלמד ושדי חד אמלמד והוה ליה גזירה שוה מופנה משני צדדין אי מה פסח אונן אסור בו אף תרומה אונן אסור בה א"ר יוסי בר חנינא אמר קרא (זר) [\[ויקרא כב-ג\]](#)

דף עא - א

המרת דת פוסלת ואין המרת דת פוסלת במעשר כל ערל לא יאכל בו למה לי בו אינו אוכל אבל אוכל הוא במצה ומרור ואיצטריך למכתב ערל ואיצטריך למכתב כל בן נכר דאי כתב רחמנא ערל משום דמאיס אבל בן נכר דלא מאיס אימא לא ואי כתב רחמנא כל בן נכר משום דאין לבו לשמים אבל ערל דלבו לשמים אימא לא צריכא [\[שמות יב-ט\]](#) ממנו ממנו למה לי לכדרבה א"ר יצחק אמר מר ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא אומר [\[ויקרא כב-ד/ח\]](#) וכל זר זרות אמרתי לך ולא אינונת אימא ולא ערלות הא כתיב איש איש ומה ראית מסתברא ערלות הוה ליה לרבוויי שכן מעשי"ם כרותי"ם בדב"ר העב"ד מחוסר מעשה ומעשה בגופו וענוש כרת וישנו לפני הדבור ומילת זכריו ועבדיו מעכבת אדרבה אנינות הוה ליה לרבוויי שכן ישנה בכל שעה ונוהגת באנשים ונשים ואין בידו לתקן עצמו הנך נפישן רבא אמר בלא הנך נפישן נמי לא מצית אמרת אמר קרא איש איש ומה ראית דבר שישנו באיש ואינו באשה הוי אומר זה ערלות ורבי עקיבא האי תושב ושכיר מאי עביד ליה אמר רב שמעי' לאתווי ערבי מהול וגבעוני מהול והני מולין נינהו והא תנן קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים קונם שאני נהנה למולין מותר במולי עובדי כוכבים ואסור בערלי ישראל אלא לאתוויי גר שמל ולא טבל וקטן שנולד כשהוא מהול וקסבר צריך להטיף ממנו דם ברית ור' אליעזר לטעמיה דאמר גר שמל ולא טבל גר מעליא הוא וקסבר קטן כשנולד מהול אין צריך להטיף ממנו דם ברית ור' אליעזר האי איש איש מאי עביד ליה דברה תורה כלשון בני אדם בעי רב חמא בר עוקבא קטן ערל מהו לסוכו בשמן של תרומה ערלות שלא בזמנה מעכבא או לא מעכבא א"ר זירא ת"ש אין לי אלא מילת זכריו בשעת עשיה ועבדיו בשעת אכילה מנין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל [\[שמות יב-מה\]](#) אז אז לגזירה שוה בשלמא עבדיו משכחת לה דאיתנהו בשעת אכילה וליתנהו בשעת עשיה כגון דזבניהו ביני ביני אלא זכריו דאיתנהו בשעת אכילה וליתנהו

בשעת עשיה היכי משכחת לה לאו דאתילוד בין עשיה לאכילה ש"מ ערלות שלא בזמנה היא ערלות אמר רבא ותסברא [שמות יב-מח] המול לו כל זכר אמר רחמנא ואז יקרב לעשותו והאי לאו בר מהילא הוא אלא הכא במאי עסקינן כגון שחלצתו חמה וניתוב ליה כל שבעה (דאמר שמואל חלצתו חמה ונתנין לו כל שבעה) דיהבינן ליה כל שבעה ונימהליה מצפרא בעינן

רש"י המרת דת פוסלת. דאם המיר דתו ונתכרכו מעשיו לאביז שבשמים אמר רחמנא לא יאכל בו: ה"ג כל ערל לא יאכל בו למה לי. בו מאי ממעט ולא גרסינן תושב וזכיר כלל דהא אוקימנא כולי קרא לג"ש ועקרין ליה מפשטיה לגמרי: ממנו. אל תאכלו ממנו נא כיון דאמרת בו למעוטי ממנו נמי למעוטי משמע: לכדכמה כו'. לקמן בפירוש (דף ע"ג) תלחא ממנו כתיבי בפסח כו': ורבי עקיבא האי תושב וזכיר דפסח מאי עביד ליה. הא ליכא לאוקמי בעבד עבדי כלל: לאיתויי ערבי וזבעוני מהול. שלא יאכל בפסח: גבעוני. שם אומא שמוהלין עמנו: והני מולין ניהו. בתמיה ול"ל למעוטיניהו הא ערלים ניהו ומכל ערל מיעוטי: בערלי ישראל. לענין נדר מולין ניהו דהך אחר לקון בני אדם וישראלים לא קרי להו ערלים ועבדי כוכבים לא קרי להו מולין: וקטן שגולד מהול. וקסבר ר"ע קטן שגולד מהול לריד להטיף ממנו דם כתיב: ור"ל דלא ממעט להו אצל לטעמיה דלמר בהחולץ גר שכל ולא טבל גר מעליה הוא ובקטן מהול סבירא ליה א"ל להטיף ממנו דם כתיב: קטן ערל. תוך שמה: מהו לטובו שמו של תרומה. דקיימא לן (שבת דף פ"ו) דכיהא כשתיא דנפקא לן מותבא כמים בקרבו וקסמן בעצמותיו. מעכבא. מאכילת תרומה: אין לי. לעכב בפסח אלא מילת זכרוי שיש לו בשעת עשיה דגבי מילת זכרוי כתיב (שמות י"ז) ואז יקרב לעשותו והיינו שחייטו גבי עבדיו כתיב אז יאכל בו דלפיכא לא הוה ליה עבד בשעת עשיה והיה לו בשעת אכילה מעכבו מן אכילת פסחו: מנין ליהו כו'. דגבי בני נמי אם רחוי לימול בשעת אכילה ולא היה לו בשעת עשיה מנין שמעכבו מאכילת פסחו: תלמוד לומר אז אז. אז יקרב לעשותו אז יאכל בו: אלא זכרוי. דמכרינן להו בשעת אכילה אלמא דלא הוה בשעת עשיה היכי דמי לאו דלחילוד בני בני: אלא הכא כשחלצתו חמה. שהיה חולה ונתרפא ונתחללה ונתחללה ממנו חמה: וניתוב ליה כל שבעה. ואי בני וביני איתפח אמתא מעכב ליה מאכילת אכתי לא מטא זמניה דתניא לקמן יום הכרפא כיום הולדו דעז' יומי לא מהלינן ליה: דיהבינן ליה. שכבר נתרפא זה שמונה ימים וחל שמיני שלו להיות ערב הפסח: ונימהליה מצפרא. וכיון דמפסחא ברי מהילא הוא אשכחא דמעכב ליה מעשיה ולמה לי קרא לרבווי שעת אכילה: (רש"י)

ותוספות בו המרת דת פוסלת כו'. בו דכל ערל לא בעי למדרש הכי דאין ערלות פוסלת במעשר דלחומרא דרשינן ומוקמינן ליה לחייב במצה ומרור ומבו דבן נכר לא שייך למדרש הכי בו אינו אוכל אבל הוא במצה ומרור דלאשמועינן דלא אסור במצה ומרור לא איצטרך דאטו מצה ומרור קדושה אית בהו ואי בעי למימר אבל חייב במצה ומרור פשיטא הוא דחייב לעשות תשובה ולקיים כל המצות ובו דתושב ושכיר פי' בקונטרס דלא דריש מידי משום דאוקימנא (לעיל דף ע"ג) כולה קרא לגזירה שוה ועקרין ליה מפשטיה לגמרי ונראה שר"ל דאידי דכתביה רחמנא בערל וכן נכר כתיבה נמי בתושב ושכיר וכה"ג אמר לקמן (דף ע"ד) אידי דכתיב והנותר כתיב נמי ממנו ומיהו לא הוי ממש כי הכא דהתם הוי כמו פרשה שנאמרה ונשנית בשביל דבר שנתחדש בה ור"ת מפרש דבו דתושב ושכיר לגופיה. כדאמר לקמן (שם) גבי תלתא ממנו חד לגופיה ואית ספרים דרסי הכא בו דערל וכן נכר בו אין אוכל אבל אוכל במצה ומרור ובו דתושב ושכיר בו המרת דת פוסלת וכן בכל הספרים בסוף מי שהיה טמא (פסחים דף צ"ו) וכן משמע בפרק כל שעה (שם דף כ"ח) ובערבי פסחים (שם דף ק"כ) דמתרוייהו בו דערל וכן נכר דרשינן אבל אוכל במצה ומרור ומיישב ר"י הגירסות דשייך שפיר מב דבן נכר לידרוש אבל אוכל במצה ומרור דלאשמועינן דחייב לאכול במצה ומרור אם עשה תשובה אע"ג דבפסח אין אוכל שהיה מומר בשעת עשיית פסח ובו דתושב ושכיר נמי שייך למדרש מיניה בו המרת דת פוסלת דתושב ושכיר עובד כוכבים איירי כדפרישית לעיל: ואין המרת דת פוסלת במעשר. בסוף מי שהיה טמא (פסחים דף צ"ו) וכן (גרסי' בכל הספרים ואין המרת דת פוסלת בתרומה ושפיר ממעטין תרווייהו מחד בו דבו משמע בו ולא בדברים אחרים ואיצטרך למעוטי תרוייהו תרומה דלא נילף בגזירה שוה דתושב ושכיר ומעשר בגזירה שוה דממנו ממנו: דאי כתב רחמנא ערל כו'. אע"ג דאיצטרך למכתב תרוייהו משום בו דאיצטרך למכתב בתרוייהו דהיה לכותבם בקראי דצריכי: שאני נהנה כו'. לא גרס שאני דאם כן לא הוי נדר דהיינו דבר שאין בו ממש שאין אוסר על עצמו כלום כמו שאני ישן דלא אמר כלום אי לא אמר קונם עיני בשינה כדאמר בריש אלו מותרין (נדרים ט"ו). אלא אומר ר"ת דגרס שאני נהנה כלומר מה שאני נהנה יא עולי קונם ומיהו גרס שפיר שאני דאין דרך התנא לדקדק בלשונו כדאשכחן בפ' בתרא דנדרים (דף פ"א): קונם שלא אתן תבן לפני בהמתך ובשבעות בפ"ג (דף כ"ג) הרי עלי שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין דכהאי גוונא לא חל הנדר. והני מולין ניהו והתנן קונם שאני נהנה. אין להקשות היכי פריד מנדרים לישנא דקרא דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם דבסיפא דמתני' דהכא מפיק ליה מקרא שנאמר כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב ואין להקשות מוכל ערל לא יאכל בו דההוא לא איצטרך אלא לישראל ויש מקומות שהתנא לומד נדרים מלישנא דקרא כגון הכא ובריש פסחים (דף ג"ב) גבי הללוהו כל כוכבי אור דקאמר הא קמשמע לן דאור כוכבים אור הוא למאי נפקא מינה תנודר מן האור אסור באורן של כוכבים והיינו דוקא היכא שאין הלשון ידוע מייתי שפיר ראה מלישנא דקרא אבל במקום שלשון בני אדם חלוק מלישנא דקרא בנדרים הלך אחר לשון בני אדם כדאמר בפרק האומר משקלי (ערכין דף י"ט). דאורייתא היד עד הפרק בנדרים הלך אחר לשון בני אדם: (ותוספות)

ב - עא דף

מעת לעת והתני לודאה יום הבראתו כיום הולדו מאי לאו מה יום הולדו לא בעינן מעת לעת אף יום הבראתו לא בעינן מעת לעת לא עדיף יום הבראתו מיום הולדו דאילו יום הולדו לא בעינן מעת לעת ואילו יום הבראתו בעינן מעת לעת רב פפא אמר כגון דכאיב ליה עיניה לינוקא ואיתפח ביני וביני רבא אמר כגון שהיו אביו ואמו תבושין בבית האסורין רב כהנא בריה דרב נחמיה אמר כגון טומטום שנקרע ונמצא זכר ביני וביני רב שרביא אמר כגון שהוציא ראשו חוץ לפרוזדור ומי חיי והתניא כיון שיצא לאויר העולם נפתח הסתם ונסתם הפתוח שאלמלא כן אין יכול לחיות אפילו שעה אחת הכא במאי עסקינן כגון דזנתיה אישתא אישתא דמאן אילימא אישתא דידיה אי הכי כל שבעה בעי אלא דזנתיה אישתא דאימיה ואיבעית אימא ה"מ היכא דלא מעוי אבל היכא דמעוי מחייא חיי אמר ר' יוחנן משום רבי בנאה ערל מקבל הזאה שכן מצונו באבותינו שקבלו הזאה כשהן ערלים שנאמר [יהושע ד-יט] והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון בעשרה לא מהילי משום חולשא דאורחא הזאה אימת עביד להו לאו כשהן ערלים ודלמא לא עבד פסח כלל לא ס"ד דכתיב [יהושע ה-ג] ויעשו את הפסח מתקף לה מר זוטרא ודלמא פסח הבא בטומאה היה א"ל רב אשי תניא בהדיא מלו וטבלו ועשו פסחיהו בטהרה אמר רבה בר יצחק אמר רב לא ניתנה פריעת מילה לאברהם אבינו שנאמר [יהושע ה-ב] בעת ההיא אמר ה' אל יהושע עשה לך חרות צורים וגו' ודלמא הנך דלא מהול דכתיב [יהושע ה-ה] כי מולים היו כל העם היוצאים וכל העם הילודים וגו' א"כ מאי שוב אלא לאו לפריעה ומאי שנית לאקושי סוף מילה לתחלת מילה מה תחלת מילה מעכבא אף סוף מילה מעכבין בו דתנן אלו הן ציצין המעכבין בשר החופה את [רוב] העטרה ואלו אוכל בתרומה אמר רבינא ואיתמא רב רמיא בר אבא אמר רב בשר החופה את רוב גובהה של עטרה ובמדבר מאי טעמא לא מהול איבעית אימא משום חולשא דאורחא

רש"י מעת לעת. כגון שחלצתו חמה אחר חמות היום זה ח' ימים: והתני לודאה. שם חכס: יום הבראתו כיום הולדו. לריד להמתין שמונה ימים: מאי לאו. הכי קאמר מה יום הולדו לא בעינן מעת לעת אף יום הבראתו לא בעי מעת לעת: לא עדיף יום הבראתו כו'. והא דתנא לודאה יום הבראתו כיום הולדו הא תלחא לאשמועינן שריד להמתין עד יום שמיני: דכתיב ליה עיניה לינוקא ואיתפח. בין עשיה לאכילה ואין נתנין שבעה ימים אלא למי שחלצתו חמה: חפזין. בשעת עשיה ומזות מילה מוטלת

עליהם ולא על החריס והם אינן יכולות לעשות את פסחן ושחטן שלוחן עליהם ואשמעו קראם ילאו בשעת הכילה מילה בנו מעבדתי: כגון שהולך ולא רחש חוזן לפרוזדור. וכבר עברו שבעה ימים ומתהיה שעתא היה ליה ולד דקיימא לן במסכת נדה (דף כט.) ילא רחש הרי הוא כילוד והשאה בין עשייה לכילה ילא הגוף דהויא ליה זמן מילה והתיה. בהמפלת במסכת נדה פיו פתוח וטבורו פתוח וכיון שילא לאורי העולם נפתח הפתוח פיו ונתחם הפתוח טבורו: אין יכול לחיות. מאם דלא יניק: דנתיה אשהת. הוולו זן את החולה: אי נימא אשהת דידיה. אשהתו חמה ובשילא חללתו: כל שבעה בני אמתו. משילא דהא אמרו יום הבדלתו כיום הולדו: מעוי. טועק כמו עוי עוי ולא אשגחו ביה בפרק בהרא דיומא (דף עז.). ערל. ישראל שנטמא במת מקבל הזאה לטיהר מטומאתו וכשמואל אינו כריך לחזור ולהזות ואוכל בקדש ולא אמרינן הזאת ערלות לא שמה הזאה: שכן מצינו בחבתינו. דימי יהושע בפסח גבל שקבלו הזאה מטומאת מת כשהן ערלים: בעשרה לא מהול. חותן שהיו במדבר שהיו ערלים: הזאה אימת עבוד. לטומאת מת שעליהן שרוב כבוד טמאי מת היו שנטמאו בחבתיהן שכל יולאי מררים מתו במדבר ואלו הן בניהם כדכתיב (יהושע ה) ואת בניהם הקים תחתם חמה מל יהושע והיאך נטהרו לזכות פסחיהן אם לא קבלו הזאה שגילוי ופגיעי כשהן ערלים או כל אחד ואחד קבל הזאה לשגילוי ופגיעי שלו בעזרו במדבר או עכשיו הזו עליהן כולן יחד בעשור לחשך ובערב הפסח והיו להן ד' ימים כמשפט בין הזאה להזאה דלא לא היו מזין עד יום אחד עשר לחחר מילה נמלאת הזאה שניה מחוסרת זמן ואית דמפרש לה הזאה משום דכל הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר ולאו מילתא היא דהא אמר רבי יוחנן בפרק האשה במסכת פסחים (דף כב.) לא שט אלף ערל עובד כוכבים אבל ערל ישראל דברי הכל טובל ואוכל מיד את פסחו לערב ולשון ראשון שמשמע מפי הזקן: א"כ מאי שוב. דמשמע זמנא אחרייתא לאלף לאו ש"מ לפריעה: ומאי שנית. השתא דדרשת שוב שנית מאי תדעך ביה: ל"א מאי שוב ומאי שנית אלף לאו לפריעה ולהאי לישנא גרסין ודלמא לכהוין סוף מילה כו' ולא לפריעה אחת אלף לעיטוב: סוף מילה. אינן ששתייהו שכל חתך כל הערלה: את רוב גובהה. אע"ג דלון רוב הקופה: (רש"י)

תוספות ואיבעית אימא הני מילי היכא דלא מעורה. פי' שהטבור אין מעורה אלא מעורה חיי ממה שאמו אוכלת: ערל מקבל הזאה שכן מצינו כו'. תימא לר"י מה ראה צריך למה לא יקבל הזאה אפילו לרבי עקיבא דמרבח (לעיל דף ע.) לערל כי טמא דהא טמא מקבל הזאה כדאמר בפרק דם חטאת (זבחים דף צג.) מי חטאת שנטמאו מטהרין שהרי נדה מזין עליה והיא טהורה: ודלמא פסח הבא בטומאה הוה. תימא אם כן קרא למה לי דבפרק בתרא זבחים (דף קיח.) דייק רבי שמעון דף צבור לא הקריבו אלא פסחים וחובות הקבוע להם זמן מדכתיב (יהושע ה) ויעשו את הפסח בגלגל למה לי קרא אלא הא קמשמע לן דחובה דהוי כעין פסח קריב דלאו כעין פסח לא קריב ורבנן הוה מיבעי ליה כד' יוחנן משום רבי בנאה דערל מקבל הזאה ואמר רבינו יצחק דעדיפא קמשני הכא דתניא בהדיא שעשו פסחים פסחיה: לא ניתנה פריעת מילה לאברהם אבינו. ומ"מ אברהם פרע מילתו אע"ג דלא נצטווה כדאמר בב"ר. (פ' (ט"ז) (מ"ז)) דאפי' עירוב תבשילין קיים ואת"ל לא ניתנה פריעה עד יהושע היכי גמרינן מיניה הא כתיב (ויקרא כז) אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה. ויש לומר דהכלה למשה מסיני הוא ויהושע אסמכיה אקרא: בוקנטרס גרס אם כן מאי שוב. ומאי שנית בעיא באנפי נפשה היא ומשני לאקושי ולי"ג אלא לאקושי ולא דלמא ר"ח מפרש דמאי שוב ומאי שנית כולה חדא מילתא היא וגרסינן דלמא לאקושי כו' ולהכי אתא ולא לפריעה ולגי' זו לא משני במסקנא מידי אהך קושיא: סוף מילה כו'. הק' הרי יצחק הלבן דהכא דריש משנית ציצין המעכבין את המילה והתם (לקמן דף עב.) דרשי המול ימול לציצין כו' ותירץ לו ר"ת דהכא ציצין המעכבין את הפריעה קאמר ולר"י נראה דאע"ג דנצטווה אברהם על הציצין דריש להו שפיר מקרא דיהושע דהא כי פריך נמי דלמא הנך דלא מהול אין שום חדות בקרא דיהושע אלא מה שכבר נצטווה תחלה ואם תאמר אם כן שוב נמי דאיירי בפריעה מצי למימר דנצטווה אברהם והיכי מוכח מינה דלא ניתנה פריעה לאברהם ויש לומר דאין לנו לומר שנצטווה אלא מאי דכתיב ביה בהדיא כגון ציצין דדרשין מהמול ימול דמשמע דלציצין אתא ולא לפריעה דהמול ימול משמע דבר המעכב גוף המילה וה"ל לא ניתנה פריעה לאברהם כיון דלא כתיב בהדיא אלא ליהושע: מאי טעמא לא מהול. משמע דלא מהול כלל ובפרקי דר' אליעזר (פ' (ט) משמע שמו דקאמר מי מנה עפר יעקב ראה כל המדבר שהיה מלא מערותיהן של ישראל ובמגלת סתרים דרבינו נסים נמי משמע שמו ולא פרעו דכתב בהו כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא היו פורעים מפני עינוי הדרך: מאי טעמא לא מהול כו'. ואם תאמר ואיך היו אוכלים קדשים או אפילו בשר כלל כיון שלא מלו שלא הותר להם בשר תאווה אלא על ידי שלמים וערל אסור בקדשים ואפילו אם מלו ולא פרעו כמו שמשמע בפרקי דרבי אליעזר ובמגלת סתרים מ"מ כיון דנצטוו על הפריעה ולא פרעו כאילו לא מלו דאי לאו הכי היאך מודקדק דערל מקבל הזאה מאבותינו וי"ל דיוצאי מצרים מלו ופרעו ואתם אכלו קדשים אבל הילודים במדבר שלא מלו לא אכלו קדשים אבל בבשר תאווה היו מותרים שלא נאסרה להם מאחר שאין יכולין לאכול קדשים מידי דהוה אצבי ואל דהיכא דלא אפשר בהקברה שרי בשר תאווה כדפירש בפ"ק דחולין (דף יז. ושם): (תוספות)

דף עב - א

ואיבעית אימא משום דלא נשיב להו רוח צפונית דתניא כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נשבה להם רוח צפונית מאי טעמא איבעית אימא משום דנזופים הוו ואי בעית אימא דלא נבדור עניי כבוד א"ר פפא הלכך יומא דעיבא ויומא דשואת לא מהלינן ביה ולא מסוכרינן ביה והאידין דדשו בה רבים **[תהילים קטז-ו]** שומר פתאים ה': ת"ר כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא היה יום שלא נשבה בו רוח צפונית בחצי הלילה שניא **[שמות יב-כט]** ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור וגו' מאי תלמודא הא קמ"ל דעת רצון מילתא היא א"ר הונא דבר תורה משוך אוכל בתרומה ומדבריהם גזרו עליו מפני שנראה כערל מיתבי משוך צריך שימול מדרבנן ודקארי לה מאי קארי לה הא צריך קתני קטעי בסיפא ר' יהודה אומר לא ימול מפני שסכנה היא לו אמרו לו והלא הרבה מלו בימי בן כוזיבא והולידו בנים ובנות שנאמר **[בראשית יז-ג]** המול ימול אפי' מאה פעמים ואומר **[בראשית יז-יד]** את בריתי הפר לרבות את המשוך מאי ואומר וכי תימא האי המול ימול לרבות ציצין המעכבים את המילה ת"ש את בריתי הפר לרבות את המשוך הוא סבר מדקא נסיב לה הש"ס קרא דאורייתא היא ולא היא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא מיתבי טומטום אין אוכל בתרומה נשיו ועבדיו אוכלין משוך ונולד כשהוא מהול הרי אלו אוכלים אנדרוגינוס אוכל בתרומה ואין אוכל בקדשים טומטום אינו אוכל לא בתרומה ולא בקדשים קתני מיתה משוך ונולד כשהוא מהול הרי אלו אוכלין תיובתא דרב הונא תיובתא אמר מר טומטום אינו אוכל בתרומה נשיו ועבדיו אוכלים נשיו לטומטום מנא ליה אילימא דקדיש דתניא טומטום שקידש קדושו קדושו נתקדש קדושו קדושו אימא דאמר לחומרא לקולא מי אמרינן ספק אשה הוא ואין אשה מקדשת אשה אמר אביי כשבציו ניכרות מבחין רבא אמר מאי נשיו אמו אמו פשיטא מהו דתימא מוליד מאכיל שאין מוליד אינו מאכיל קמ"ל ת"ש טומטום אינו אוכל לא בתרומה ולא בקדשים בשלמא לאביי תנא רישא ערל דאי וקתני סיפא ספק ערל אלא לרבא טומטום דסיפא ל"ל מאי טומטום ערל השתא ספק ערל לא אכיל ודאי ערל אכיל מה טעם קאמר מה טעם טומטום אינו אוכל בתרומה מפני שספק ערל הוא וערל אינו אוכל לא בתרומה ולא בקדשים לימא כתנאי משוך (ונולד כשהוא מהול) אגר שנתגייר כשהוא מהול וקטן שעבר זמנו ושאר כל הנמולים לאיתויי מי שיש לו שתי ערלות אינן נימולין אלא ביום רבי אלעזר בר שמעון אומר בזמנו

רש"י רוח צפונית. נוחה לא חמה ולא כוננת וחמה זוחתה: לא נשבה להם רוח צפונית. כיום ולא זכחה חמה עליהם: איבעית אימא משום דנזופים היו. ממעשה העבל ולא היו ראוין לאור נוגה: ואיבעית אימא. משום הכי לא נשבה כי היכי דלא יבדדו עניי כבוד שהיו מקופין ולא היתה חמה יכולה ליכנס: יומא דעיבא. יום המעונן: יומא דשואת. שרוב דרומית מנסבת והיא קשה מכל הרוחות: עת רצון מילתא היא. וכיון דחזתו הלילה עת רצון הואי למכה בכורות הואי נמי עת רצון לרוח צפונית ואין כך יום שרוב צפונית אין מנסבת בו בחצי הלילה וזה היה סימן ללוד כבוד הלוו לו למעלה ממטוה ונקבע כלפי אשון כיוון שהגיע חזתו לילה רוח צפונית מנסבת בו ומנגן מחליו והוא נעור והאי דנקט הכא ארבעים שנה לומר כך שאפילו אותן מ' שנה דנזופים היו ולא נשבה להו בימים נשבה להו בחזתו לילה משום דעת רצון הוא: משוך.

מהול שנמשכה ערלתו וכשהה את העטרה: הא לריך קתני. מדרבנן מדלח קתני משוך הרי זה ערל: שפכה היא לו. שפח יעשה כרות שפכה: בימי בן כוזיבא. שמשפס עובדי טובים כזונם ככר ביקר וגברה יד בן כוזיבא ונלחם בהם ונלחם ומלך על ישראל שתי שנים ומהלח וחזרו ומלו בימיו: הוא סבר. ההוא לוחותי לעיל לרב הונא מרישא סבר מדנסבי לה רבנן ליימוד' למילתייהו מלאורייהא אלמא מלאורייהא הוא: ה"ג מיהיבי טומטום אינו אורכל בהרומה כו'. ונסיפח גרם קתני מיהא משוך תויבתא לרב הונא תויבתא: טומטום אינו אורכל בהרומה. שפח אס היה נקרב ימלא זכר והי הוא ערל: נסיו ועבדיו. לקמן מפשך נשים לטומטום מנח ליה: אנדרוניטוס. מהול מוהר ללכול בהרומה ממה נפסך בין שהוא איש בין שהוא אשה בין שהוא בריה בפני ערמה זרעו של כהן הוא: ואין אורכל בקדשים. בקדשי קדשים קמיירי כגון חטאת ואשם וקרי מנחות שאין נלכולין ללכל לזכרי כהונה וזה ספק אשה הוא: טומטום אינו אורכל. לקמן מפשך אמאי הדך נקט ליה: קתני מיהת משוך אורכל. אלמא לא גזר עליה תויבתא לרב הונא דלמר מדבריהן גזרו עליו תויבתא לישנא אחרינא גרס' ולימאן מסייע ליה ולרב הונא טומטום אינו אורכל כו' והאי אורכלין דמשוך ונולד מהול מלאורייהא קלמר וסייעתא לרב הונא וזו שמעתי והיא נראית עיקר מדקאמרינן לקמן לימא כהנאי כו' מאי לאו כהא קא מופלגי דמר סבר דלאורייהא ומר סבר דרבנן אלמא ליכא למאן דמכשיר לגמרי: אי נימא דקדיש. שקדיש אשה ושמה זכר הוא וקדושו קדושו דהא תניא טומטום שקדיש קדושו מוספק ואריכה גט: נתקדש קדושו קדושו. ונפקא מינה לליתסורי האי דקדיש בלחותו של טומטום ובחמו שמה אשה הוא: לחומרא. דבעינן גט מיניה: לקולא מי אמרי'. דניחזקיה כזכר ודאי ויחזיק בת ישראל בהרומה: מוליד מאכיל. את אמר בהרומה דדייקין לה ויליד ביתו (ויקרא כב) כראוי להוליד קמשמע לן: מאי טומטום. דקתני כסיפח ערל גמור: מה טעם קלמר. סיפח לפרושי קישא אהא והכי קלמר מה טעם טומטום אין אורכל מפני שהוא ספק ערל וערל אין אורכל לל בהרומה ולא בקדשים: נימא כהנאי. מילתא דרב הונא תנאי היא אי הוי משוך דלאורייהא או דרבנן: (וטולד כשהוא מהול). שריך להטיף ממנו דם (בית): וגר שנהגיי כשהוא מהול. כגון ערבי ועבדיו שנתגייזו ואריך להטיף ממנו דם בריה: שתי ערלתו. ב' ערות זו על גבי זו: (כ"י)

הוספות משום דלא נשיב להו רוח צפונית. בספרי אומר דבגנותן של ישראל סיפר הכתוב שלא עשו אלא פסח אחד במ' שנה שהיו במדבר שלא מצינו שעשו פסח אלא בשנה שניה ותימא וכי במזיד היו נמנעים ואי משום מילת זכרים שהיו מעבדים וחשיב גנות לפי שגרמו הם דבר זה והא כיון דלא אפשר לא היתה מעבדת כדאמר לעיל (דף עא). המול לו אמר רחמנא ואז יקרב וגו' ואמר רבינו יצחק דעשו פסחים אבל לא עשו כתקנן אלא אחד: לא נשבה להם רוח צפונית. פי' בפני עצמה אבל אין לפרש דלא נשבה כלל דהא אמר בסוף כל הגט (גיטין דף לא: ושם) ד' רוחות מנשבות בכל יום ורוח צפונית מנשבת עם כולן שאלמלא כן אין העולם מתקיים: נזופין היו. אמר רבינו יצחק ממעשה מרגלים ולא כמו שפירש בקונטרס ממעשה העגל שהרי מחל להם הקב"ה ואמר להם סלחתי שאחר כך נעשה משכן והשרה שכירתו ביניהם: דלא ניבדור עניי כבוד. לא משום דתקיפה דנוחה היא וטוב לנחבליים אלא שמפזרת העננים והעת יפה כדאמר (מגילה דף כח:): בעיא שמעתתא צילתא כיומא דאסתנא וכתבי נמי (איוב לו) מצפון זהב יאתה זהב לשון אורה כמו המריקין זהב (זכריה ד) וכן פירש מנחם ואף לפי המדרש כן הוא דדרשינן (בב"ב דף כה:): שמולת זהב לפי שמפזרת את העננים והגשמים נעצרים והתבואה ביוקר ולכן הזהב בול: ומדריהם גזרו עליהם והא דאמר בנגמר הדין (סנהדרין דף מד). עכן משוך בערלתו היה ומפיק ליה מקרא אסתכתא בעלמא היא והא דאמר בפרק קמא דשבועות (דף יג). דמשוך ערלה בברת היינו שלא מל כלל: מיתבי כו'. דמשוך אורכל בהרומה אע"ג דצריך שימול מדרבנן מפני שראה כערל לא אסרוהו בהרומה ולפי הספרים דגרסי לימא מסייע ליה צ"ל דמשמע ליה אורכל מן התורה אבל מדרבנן אסור כדמוכח [בריייתא] דקתני צריך שימול: מבחוץ. וא"ת אכתי היאך מאכיל את אשתו דכיון דאינו בן ביאה לא הוי חפוטו חופה כמו פחותה מבת ג' לעיל בפרק הבא על בימתו (דף נז:): וי"ל דכיון דראוי לקרוע

דף עב - ב

אין נימולין אלא ביום שלא בזמנו נימולין ביום ובלילה מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר משוך דאורייתא ומר סבר משוך דרבנן ותסברא קטן שעבר זמנו מי איכא למ"ד דרבנן אלא דכולי עלמא משוך דרבנן וקטן שעבר זמנו דאורייתא והכא בהא קמיפלגי מר סבר דרשינן וביום ומר סבר לא דרשינן וביום כי הא דיתבי רבי יוחנן וקדריש נותר בזמנו אינו נשרף אלא ביום שלא בזמנו נשרף בין ביום בין בלילה ואיתיביה רבי אלעזר לרבי יוחנן אין לי אלא נימול לשמיני שאין נימול אלא ביום מנין לרבות לתשעה לעשרה לאחד עשר לשנים עשר (מנין) תלמוד לומר וביום ואפילו למאן דלא דריש וא"ו וא"ו וה"ו דריש אישתיק בתר דנפק א"ל רבי יוחנן לר"ל ראיתי לכן פדת שיושב ודורש כמשה מפי הגבורה א"ל ר"ל דידיה היא מתניתא היא היכא תנא ליה בתורת כהנים נפק תנייה בתלתא יומי וסברה בתלתא ירחי אמר רבי אלעזר ערל שהזה הזאתו כשרה מידי דהוה אטבול יום שאע"פ שאסור בתרומה כשר בפרה מה לטבול יום שכן מותר במעשר אטו אנו לאכילה קאמרינן אנו לנגיעה קאמרינן ומה טבול יום שאסור בנגיעה דתרומה מותר בפרה ערל שמותר בנגיעה אינו דין שמותר בפרה תניא נמי הכי ערל שהזה הזאתו כשרה ומעשה היה והכשירו חכמים הזאתו מיתבי טומטום שקדיש קידושו פסול מפני שהוא ספק ערל וערל פסול לקדש ואנדרוניטוס שקדיש קידושו כשר רבי יהודה אומר אף אנדרוניטוס שקדיש קדושו פסול מפני שספק אשה ואשה פסולה מלקדש קתני מיהא ערל וספק ערל פסול מלקדש אמר רב יוסף האי תנא תנא דבי רבי עקיבא הוא דמריב ליה לערל כטמא דתניא ר"ע אומר [ויקרא כב-ד/יח](#)

דף עג - א

[במדבר יט-ט] והזה הטהור על הטמא טהור מכלל שהוא טמא לימד על טבול יום שכשר בפרה בעו מיניה מרב ששת ערל מהו במעשר כי היכי דילין פסח במעשר לענין אנינות יליף נמי מעשר מפסח לענין ערלות או דלמא חמור מקל יליף קל מחמור לא יליף אמר להו תניתוה התרומה והבכורים חייבים עליהן מיתה וחומש ואסורין לזרים והן נכסי כהן ועולין באחד ומאה וטעוניה רחיצת ידיים והערב שמש הרי אלו בתרומה ובבכורים מה שאין כן במעשר ואם איתא ניתני ערל אסור בהן מה שאין כן במעשר תנא ושייר ומאי שייר דהאי שייר דקא תני סיפא יש במעשר ובבכורים מה שאין כן בתרומה שהמעשר והבכורים טעוניהן הבאת מקום וטעוניהן וידוי ואסור לאונן ורבי שמעון מתיר וחייבין בביעור ור"ש פוטר ואילו אסור לבער מהן בטומאה

רש"י הטור. שטערהיך כן כאן מכלל שהוא טמא לדבר אחר כגון טבול יום שטמא לתרומה דאי ס"ד טהור ממש לשתוק קרא מיניה ואנא ידענא דטמא אסור בפרה דהא חטאת קרייה רחמנא אלף מאי טהור טהור כל דהו ואשכחן טבול יום דמיקרי טהור דכתיב (ויקרא יד) ורחץ במים וטהר: זניי. גבי מעשר כתיב ולא בספח ומיניה ילפינן: מיתה. טמא האוכלה כדכתיב (סם כב) ומתו בו כי יחללוהו ובכורים בתרומה דלמחר מר (מכות ז). ותרומתו ידך אלו הבכורים: וחומש. זר האוכלו כפונג אבל במעשר שני לא דהא זרים אכלי ליה ואין חומש אלף בפרה את מעשרו: והו (הו) נכסי כהן. לקחם בהו את האשף וליקח בהו בעדים וקרקעות ובהמה טמאה אבל מעשר לא ניהו אלף לאכילה וטהרה וזריה ואין אשה מהקדשת בו וטהר משנה ר"מ דלמחר (ב"ק דף קטז): מעשר ממון גבוה הוא ואע"ג דקולא הוא לגבי תרומה ובכורים אפ"ה חשיב ליה והכי נמי אמרינן בב"מ פ' הזהב (דף נג). דקולא הוא: בחדל ומאה. אבל מעשר בטל ברוב ולא בעי אחד ומאה: וטעונו רחילת ידים. אפילו הו פירות דפסח ידים שניות הו מדרבנן ופוסלות את התרומה אבל מעשר וחולין קי"ל (חולין דף קו). הנוטל ידיו לפירות ה"ו מגפי הרוח: והערב שמש. כדילפינן בהאי פירקא (לקמן עז): טבול יום מותר במעשר ואסור בתרומה: ואם איתא. דקל מחמור לא יליף ומותר ערל במעשר: הבאת מקום. אבל תרומה נאכלת בגבולין: וטעונו וידו. בערתי הקדש מן הבית (דברים כו) הנה הבאתי את ראשית בכורים: ואסורין לאונן. בכורים: ור"ש מחיר. בכורים לאונן ולקמן מפרש טעמייהו: וחייבין בביעור. בכורים ומעשר שני בשנה השלישית שאם שנה מעשרותיה שנה ראשונה ושניה מולכן בשלישית ליושלים ומתורה בערתי הקדש מן הבית וכו' ואם לא הולכין מהבערין בכל מקום שיהו: ור"ש פטר. בכורים: ואילו אסור לבער מהן בטומאה. לת"ק דמקיש בכורים למעשר לכל מילי ה"ל למיניה ואסור להלביק מהן אם נטמאו לחין טומאתן מחיתתן להבערה ולא אמרי' אע"ג דלא ניהו מעשר אלף לאכילה וטהרה וכתיב (סם יז) ואכלת הני מילי טהור אבל היכא דנטמא דלא חזי לאכילה ידלף בו אלף אסור לבער בטומאה כדכתיב (סם כ) ולא בערתי ממנו בטמא: משא"כ בתרומה. דטומאה מחיתה בהבערה כדילפי' לקמן בשמעתין: (רש"י)

תוספות לימד על טבול יום שכשר בפרה. וא"ת מהיכא תיסק אדעתיה לפסול דאי משום דחטאת קרייה רחמנא הא לא דמי הזאה לשאר עבודה שהרי הזר כשר בה וי"ל מדקפיד קרא אהנחה במקום טהור וא"ת והיכי ילפינן מהזאה להכשיר טבול יום בשאר עבודות דפרקינן מה להזאה שכן זר כשר בה וי"ל דאפ"ה כיון דעיקר טהרה בהזאה אתיא ואכשר בה רחמנא טבול יום כל שכן בשאר עבודות וא"ת ואימא לרבות מחוסר כפורים שהעריב שמשו דלא מחסר אלא כפרה לחודה אבל טבול יום לא ואמר ר"י דמוקמא קרא בטומאה דכתיב בהאי פרשה כגון טומאת מת דלא שייך כפרה והכי אמרינן בזבחים בב"ב (דף יז: ושם) דמאן דמכשיר מחוסר כפרה קסבר טומאה דכל התורה כולה דבכל טבול יום מכשיר אפילו הוא מחוסר כפרה ומאן דפסל קסבר טומאה דאותה פרשה היינו טבול יום דמת [דלא בעי כפרה] אבל דוב ומצורע ויולדת אפי' העריב שמשו לא: קל מחמור לא יליף. וא"ת מאי מיבעיא ליה פשיטא דהיכי נילף קל מחמור וי"ל דמספקא להו הא דיליף פסח ממעשר אי בג"ש דממנו יליף ילפינן נמי מעשר מפסח אע"ג דהוי קל מחמור או בק"ו יליף ולא בג"ש א"י מספקא ליה אי ג"ש מופנה או אינו מופנה: ואסורים לזרים' וא"ת כיון דתנא דחייבין חומש אמאי איצטרך תו למתני ואסורים לזרים ואין לומר משום דבעי למתני משא"כ במעשר דש"ר לזרים דהא במסכת חלה (פ"א מ"ט) קתני (התרומה והבכורים) חייבין עליהן מיתה וחומש ואסור לזרים אע"ג דלא מסיים התם משא"כ במעשר ותרין בערן ערף טען דאסור לזרים איצטרך לחצי שיעור דאסור למאן דאמר מדרבנן ולמ"ד מדאורייתא עוד פ"י לשון אחר ואסור לזרים אפי' ע"י פדיון ואין נראה פירוש זה דאין להם פדיון אמרינן לקמן דשייר: נכסי כהן. בפרק הזרוע והלחיים (חולין כלא). מפרש למה אמרו בכורים נכסי כהן ליקח בהו בעדים וקרקעות ובהמה טמאה משא"כ במעשר שני כדתנן במסכת מעשר שני (פ"א מ"ז) ומייתי לה בקידושין בפ"ב (דף נז). אין לוקחין בהמה טמאה עבדים וקרקעות ממעות מעשר שני ולבאורה משמע דדוקא הני הוא דאסורי אבל ליקח מהן מלבושין שרי תנן בנסכת מעשר שני (פ"ה משנה יב) ומייתנין לקמן (דף עד). לא נתתי ממנו למת ליקח לו ארון ותכריכין משמע הא לחי דומיא דמת נתתי דהיינו מלבושין דהכי דייק לקמן גבי סיכה וקשה דבירושלמי אמר בהדיא לא נתתי ממנו למת מה אנו קיימינן אם להביא ארון ותכריכין דבר זה אסור לחי ולמת משמע דאסור לקנות מלבושין חיי דומיא דמת נתתי דהיינו מלבושין דהכי דייק לקמן גבי סיכה תנן במסכת מעשר שני (פ"א מ"ז) דאסור לעשות שום סחורה במעשר ולא ניתן אלא לאכילה ושתיה וסיכה ואר"י דמ"ל דלנהו משניות דאסורי אתו כר"מ דאמר (בקידושין דף נב:) מ"מ גבוה הוא והנך כר"י דש"ר דאמר (שם) מ"מ הדינו הוא והא דממעט בפ"ב דקידושין (דף נד: ושם) דליכא אלא חד סתמא כרבי יהודה אע"ג דההיא דש"ר מלבושין אתיא כוותיה מ"מ יש יותר סתמות כר"מ עוד נראה לר"י דהמשניות אינן חולקין זו על זו ומן התורה לא אסורי אלא עבדים וקרקע ובהמה טמאה אבל מלבושין שרו ומדרבנן אסרו אפילו מלבושין והא דדריש בירושלמי לא נתתי למת ליקח לו ארון ותכריכין לחי נמי אסור אסמכתא בעלמא היא ואכילת בהמה דש"ר במעשר שני בשעת ידשה למ"ד ממון הדינו הוא נראה דבשלל בשעת ידשה אסור מיהא מדרבנן ולמ"ד ממון גבוה נראה דאסור מן התורה להאכיל לבהמה: מה שאין כן במעשר. תימה כיון דלקמן (ע"ב) ילפינן בכורים ממעשר דאסורין לאונן מדאיתקוש למעשר שני נילף נמי מעשר מבכורים שיתחייב מיתה האוכלו בטומאת הגוף ולענין אסור זרות נראה דבהדיא שריא רחמנא לזרים וי"ל דדרשינן ומתו בו כי יחללוהו (ויקרא כב) בו ולא במעשר כדדרשינן ביש מותרות (לקמן פו. ושם) בו ולא במעשר ראשון דאפילו לר"מ דאסור לזרים לא מחייב מיתה ודרשינן נמי בהנשרפין (סנהדרין פד. ושם) בו ולא במעילה והא דמעשר שני בטל ברוב היכא דאין לו מתירין ולא ילפינן מבכורים דעולים באחד ומאה משום דבכורים גופיהו בטלים ברוב מדאורייתא והא דדרשינן בספרי מאת מקדשו ממנו אסמכתא בעלמא היא כדאמר בהניזקין (גיטין דף נד: ושם) נפלו ונתפצעו והא הכא דמדאורייתא בטלי ברובא כו' אלמא ערלה וכלאי הכרם בטלים ברוב מדאורייתא ועוד בשילחי פירקין (לקמן פב.) גבי שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו דתלינן להקל כשרבו חולין על התרומה משמע דבטל ברוב מדאורייתא ומיהו קשה דנילף בכורים ממעשר לענין דלא ליהו נכסי כהן דהיינו לחומרא ולא מתרומה לקולא ואם מעשר גופיה הוי מדרבנן הא דאין לוקחין בהמה טמאה ועבדים וקרקעות הוה נראה אבל אי אפשר לומר כן למאי דרשינן לעיל דמדרבנן א"ל כל מילי נמי אסור (אבל לענין ערל כי קאמר תנא ושירי ק"ק מאי לא יליף מעשר מבכורים ולמאי דפי' לעיל דאיכא למעוטי א"ש) וא"ת והיכי קתני לענין רחיצת ידים משא"כ במעשר והתניא בפ"ב דחולין (ד' לו:): כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים אסור בתרומה ומותר בחולין ובמעשר דברי ר"מ והכמים אסורים במעשר ואר"י דהתם לאכילה והכא לנגיעה וא"ת וליתני חלה דבכורים תרומה פטור מן החלה ומעשר חייב וי"ל דהא תנן במסכת חלה (פ"א מ"ג) מעשר שני והקדש שנפדו חייבים בחלה נפדו אין לא נפדו לא: טעונו הבאת מקום. אע"ג דתרומה נמי ילפא מבכורים כדמוכח בהעור והרוטב (חולין קכ:): שמה לענין שתיה טענה הבאת מקום אין ללמוד: וטעונו וידו אע"ג דדרשינן בפ' בתרא דמ"ש (מ"י) וגם נתתו ללוי זו תרומה אר"י דלא היה מתודה על התרומה אלא אגב מעשר אבל אם אבד המעשר לא היה מתודה עליה בפני עצמה: וחייבין בביעור: פי' ריב"ן דביעור מעשר לאו כביעור בכורים דביעור מעשר בשנה ד' וביעור בכורים לאחר החג כדאמר במכות (ד' יח: ושם) הפריש בכורים קודם החג ועבר עליהן החג ירקבו ואין נראה לר"י דאין זה ביעור והתם טעמא דירקבו לפי שנראו לקריאה ונדחו וביעור דבכורים הוי כשל מעשר דכי נתנן לכהן קודם החג או הפרישן לאחר החג יכול לשומרן עד שנה ד' וא"ת תרומה נמי טעונה ביעור כדתנן במסכת מעשר שני (פ"ה משנה ו) כיצד היה הביעור תרומה ותוצות מעשר וי"ל דתרומה א"ל ליה רק ליתנה לכהן והכהן יכול לשומרה כל זמן שירצה אבל מעשר שני ובכורים צריך לבערם העולם בכל מקום שהן ור"ש דפטר בבכורים היינו שאין הכהן צריך לבערם אבל ישראל צריך ליתנם לכהן כתרומה והכי תנן בפרק בתרא דמעשר שני עי"ט של שנה רביעית ושל שביעית היה הביעור כיצד היה ביעור נתן תרומה ותוצות מעשר ובעליו ומעשר ראשון לבעלו אבל מעשר שני ובכורים מתבערים בכל מקום שהן ור"ש

אומר בכורים ניתנין לכהן בתרומה: (תוספות)

דף **עג** **ב**

ואוכלו בטומאת עצמן לוקה מה שאין כן בתרומה לא קתני אלמא תני ושייר: ואסורין לאונן ור"ש מתיר מנא להו דכתיב [\[דברים יב-יז\]](#) לא תוכל לאכול בערין מעשר דגנך ותירושך ויצהרך וגו' תרומת ידך ואמר מר תרומת ידך אלו בכורים ואיתקש בכורים למעשר מה מעשר אסור לאונן אף בכורים אסור לאונן ור"ש תרומה קרינהו רחמנא מה תרומה מותרת לאונן אף בכורים מותר לאונן וחייבין בביעור ור"ש פטר מר מקיש ומר לא מקיש ואסור לבער מהן בטומאה ואוכלו בטומאת עצמן לוקה מנלן דתניא ר' שמעון אומר [\[דברים כו-יד\]](#) לא בערתי ממנו בטמא בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא

והיא מוזהר על אכילתו איני יודע טומאת הגוף בהדיא כתיב ביה [ויקרא כב-ו] נפש אשר תגע בו וטמאה עד הערב ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים הכי קמיעיבא ליה טומאת עצמו מנין ת"ל לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ולהלן הוא אומר [דברים טו-כב] בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו כצבי וכאלו תנא דבי רבי ישמעאל אפי' טמא וטהור אוכלין על שולחן אחד בקערה אחת ואינן חוששין וקאמר רחמנא ההוא דאמרי לך התם בשעריך תאכלנו הכא לא תיכול: משא"כ בתרומה מנא לן אמר ר' אבהו א"ר יוחנן דאמר קרא לא בערתי ממנו בטמא ממנו אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר שמן של תרומה שנטמא ואימא ממנו אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר שמן של קדש שנטמא לאו קל וחומר הוא ומה מעשר הקל אמרה תורה לא בערתי ממנו בטמא קדש חמור לא כ"ש אי הכי תרומה נמי ק"ו הוא הא כתיב ממנו ומה ראית מסתברא קדש לא ממעיטנא שכן פנקעב"ס פגול נותר קרבן מעילה כרת ואסור לאונן אדרבה תרומה לא ממעיטנא שכן מחפ"ז מיתה וחומש ואין לה פדיון ואסורה לזרים הנך נפישן ואיבעית אימא כרת עדיפא: ואוכלן בטומאת עצמן לוקה מה שאין כן בתרומה מילקא הוא דלא לקי הא איסורא איכא מנלן אמר קרא בשעריך תאכלנו לזה ולא לאחר ולא הבא מכלל עשה עשה אמר רב אשי מרישא נמי שמעת מינה דתנא ושייר מדלא קתני

רש"י ואוכלן בטומאת עצמן. שהגוף טהור והם טמאים: לוקה. כדלפיך לקמן: מה שאין כן בתרומה. דליתו מוזהר בה חלף בטומאת הגוף כדכתיב (ויקרא כב) בקדשים לא יאכל וגו' אבל בטומאת עצמה לא מצינו אזהרה חלף איסור עשה הוא דלשכחו ביה לקמן בשמעתין ומדלא קתני ליה שמע מינה תנא ושייר: ואמר מר. במסכת מכות (דף יז.) והרומת ידך חלו הבכורים. דבעי הבאת מקום כדכתיב (דברים כו) וזמת בטמא והלכת וההם אשמעו' עשה והכל אשמעין אזהרה לאו לאוכלן בגבולין דליתו תרומה ממש קדשי הגבול היא ולא בעי חומה: תרומה מותרת לאונן. כדלמך כ"ש פירקין (דף עז.) וזות אמרתי לך ולא חנינו: מר מקוש. ת"ק מקוש בכורים למעשר דכתיב ביה (דברים כו) בערתי הקדש: והיכן מוזהר על אכילה איני יודע ת"ל לא תוכל בו' והכי גרסונו ללישנא דברייתא בספרי גבי האי קרא דלא תוכל מכלל שנאמר לא בערתי ממנו בטמא בין שאני טמא והוא טהור והוא טמא והיכן מוזהר על אכילה איני יודע ת"ל לא תוכל בו'. והכי פירשו מכלל שנאמר בידוי מעשר לא בערתי ממנו בטמא דמשמע בין שאני טמא בו' הוא מהודה של עברו דלא ולא הדליק בו את הנר וכל שכן בטהור דלא ניהו חלף לאכילה וקחיה וסיבה ומימילא שמעינן מדלא הו'רדך להתודות על הטהור שמע מינה הכי קאמר אפי'ו בשעת הטומאה שלח יבולתי לאוכלו לא נחתיו להדלקה חלמא אינו נאכל בטומאה והיכן מוזהר על קד: איני יודע. לאו מפורש לכך נאמר לא תוכל והשתא פריך הש"ס מקמי דליטליק למימתייה: טומאת הגוף בהדיא כתיבא. ואמאי קתני איני יודע: לא יאכל מן הקדשים. ומוקמינן האי קרא במעשר לקמן בפירקין (דף עז:) כדכתיב כי אם רחץ בשרו במים ולא בעי הערב שמש ומשנינן הכי קמיעיבא ליה לתנא טומאת עצמו מנין ת"ל בו': בשעריך תאכלנו. בפסולי המוקדשין קאי לאחר פדיון שאוכלן זה: ההוא. בשעריך דההם דקשרי ליה לטהור לאוכלו אחר שנגע טמא בעקרה ונטמאה קאמינא לך הכא במעשר שני לא תיכול: שמן. קדש. כגון שהוקדש למנחות ונטמא: שכן. מצינו חומרות בקדוש ואין נוהגות בתרומה: פגול נותר. וקרוי קרבן להביאו לפנים ויש בו מעילה לנהגה ממנו בשוגג וכרת לאוכלו בטומאת הגוף ואסור לאונן: מחפ"ז. מיתה לאוכלו בטומאת הגוף דכתיב (ויקרא כב) ומתו בו כי יחללוהו: חומש. לזר האוכלה בשוגג לעולם ואע"פ שזוהרת לכהנים אבל קדש משעה שיש לו שעת היתר לכהנים אין בו מעילה ולא חומש: ואין לה פדיון. לתרומה אבל מצינו פדיון לקדש עד שלח קודש בכלי ותרומה אסורה לזרים אבל קדשים קלים מותרים לזרים: הא איסורא איכא. לאכול תרומה טמאה: (רש"י)

תוספות ואוכלן בטומאת עצמן. תימה לר"י דאמאי לא לקי נמי בתרומה דנילף מבכורים ולעיל (דף עז.) ד"ה מה) כתבתי: תרומת ידך אלו הבכורים. שנאמר בהן יד וידך הכהן הטמא מידך: ור"ש תרומה קרינהו רחמנא. תימה לר"י דבפ' אלו הן הלוקין (מכות דף יז.) אמרינן גבי הא דאר"ש וכי מה בא זה ללמדנו אם לאוכל בכורים חוץ לחומה ק"ו ממעשר הקל אמר רבא מאי חומרא דבכורים ממעשר שכן אסורים לזרים אדרבה מעשר חמור שכן אסור לאונן והשתא איסור אונן גופה מ"ט לא ילפינן בכורים ק"ו ממעשר דמותר לזרים משום דתרומה קרינהו רחמנא כדאמר הכא א"כ מהאי טעמא גופה דתרומה קרינהו רחמנא לא נילף ממעשר לענין חוץ לחומה וי"ל כיון דמעשר ובכורים טעונים הבאת מקום ותרומה אינה טעונה הבאת מקום שייך לדמות טפי בכורים למעשר לענין חוץ לחומה מלתרומה: ומר לא מקיש. מטעם דתרומה קרינהו רחמנא: והיכן מוזהר על אכילתו בו'. תימה לר"י דהכא משמע דמלא בערתי לא נפקא לן אזהרה לאכילה ובפ' כל שעה (פסחים דף כד.) אמרינן והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל אם אינו ענין לגופו דנפקא לן ממעשר הקל דכתיב לא בערתי ממנו בטמא וכ"ת אין מזהירין מן הדין היקישא הוא דכתב לא תוכל לאכול בשעריך וגו' משמע דאי מזהירין מן הדין ידעין שפיר לאו מלא בערתי: טומאת עצמן מנין ת"ל לא תוכל וגו'. אין להקשות כיון שיש אזהרה לטומאת עצמן למה לן אזהרה לאוכל בטומאת הגוף דנפקא מיהו דהיכא שתחב לו חבירו בבית הבליעה אי נמי בשלא הוכשר אבל קשה דמהאי קרא גופיה דנפקא לן טומאת עצמן תיפוק ליה טומאת הגוף דהוא דאמר לך בשעריך תאכלנו בין טומאת הגוף בין טומאת עצמן הכא לא תוכל לאכול: אסור לבער מהן בטומאה מה שאין כן בתרומה מנלן. וא"ת מהיכי תיתי דתיסתר תרומה לבער ממנה בטומאה ואין לומר משום דתרומה איקרי קדש והוה ילפינן לה מקדש או משום שהיא בשרפה כמקודשין שנטמאו ואע"ג דקדשים חמירי הוה ילפינן תרומה מינייהו דאסור ליהנות ממנה בשעת שרפה דגילוי מילתא הוא דא"כ מאי פריך ומה ראית ואימא ממנו למעוטי קדש אבל תרומה היא אסור והשתא מהיכא תיתי כיון דקדש שרי וי"ל דהוה ילפינן תרומה מבכורים ומיהו בכלה שמעתין לא ילפינן תרומה מבכורים ואר"י דמשום הכי קבעי תרומה מנלן דהוה לן למילף מק"ו דמעשר כדקאמר בסמוך ולא שייך למיפרך מה למעשר שכן הדסט"ב דלגבי טומאה מיהא מצינו שתרומה חמורה ממעשר וליכא למפרך נמי מה למעשר שכן אוכלן בטומאת עצמן לוקה דהיא גופה נילף בק"ו ולפי המסקנא דשריא לבער תרומה בטומאתה תו ליכא למילף לאוכל בטומאת עצמה: שכן פנקעב"ס. מחוסר כפורים לא חשיב משום דמהאי טעמא גופיה נפקא לן לקמן (דף עד:) אבל תימה דליחשוב רביעי בקדש וחיבת הקדש דמכשרת וחוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחוה ושוק וכלי מצרף לקדש ולא לתרומה ומותרת דפוסלת בקדש וכו' וטומאה עושה כיוצא בה לקדש ולא לתרומה למ"ד בפרק קמא דפסחים (דף יד.) וישנו לפני הדבור כגון פסח ותמיד למ"ד (חגיגה דף ו.) עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת תמיד הוא: שכן מחפ"ז. וא"ת דמיעיקרא אלימא ליה כרת ולבסוף אלימא ליה מיתה וי"ל דהשתא לאו מאוכל בטומאת הגוף פריך אלא מזר האוכלה מה שאין כן בקדש דבקדש יש שמתור לזרים כגון שלמים ואפילו קדשים שאין נאכלים אלא לכהונה ליכא מיתה בור אלא אזהרה ואפילו קדש דבר מעילה ליכא מיתה לרבנן דאמרי היזד במעילה באזהרה: (תוספות)

א - **עד** **דף**

ונוהגין בשאר שני שבוע ואין להם פדיון מה שאין כן במעשר ש"מ ת"ש נשתירו בו ציצין המעכבין את המילה הרי זה אינו אוכל לא בתרומה ולא בפסח ולא בקדשים ולא במעשר מאי לאו מעשר דגן לא מעשר בהמה מעשר בהמה היינו קדשים וליטעמיך מי לא תנן פסח וקתני קדשים בשלמא פסח וקדשים צריכי דאי תנא פסח משום דערלות בפסח כתיבא אבל קדשים אימא לא ואי תנא קדשים ה"א מאי קדשים פסח אלא מעשר בהמה למה לי אלא מעשר ראשון ור' מאיר היא דאמר מעשר ראשון אסור לזרים ת"ש מדתני ר' חייא בר רב מדפתי ערל אסור בשתי מעשרות מאי לאו אחד מעשר דגן ואחד מעשר בהמה הכא נמי מעשר ראשון ור' מאיר ת"ש אונן אסור במעשר ומותר בתרומה ובפרה טבול יום אסור בתרומה ומותר בפרה ובמעשר מחוסר כפורים אסור ומותר בתרומה ובמעשר ואם איתא נתינת ערל אסור בתרומה ומותר בפרה ובמעשר האי תנא דבי רבי עקיבא היא דמרבי ליה לערל כטמא דתניא רבי עקיבא אומר [\[ויקרא כב-ד/ח\]](#)

בורעו של אהרן הוי אומר זו תרומה ואימא בחזה ושוק אינה בחזרת תרומה נמי אינה בחללה חללה לאו זרעו דאהרן היא וממאי דהאי עד אשר יטהר עד דאיכא הערב שמש אימא עד דמייתי כפרה לא ס"ד דתנא דבי ר' ישמעאל בזב בעל שתי ראיות ובמצורע מוסגר הכתוב מדבר דומיא דטמא נפש מה טמא נפש דלאו בר כפרה הוא הני נמי דלאו בני כפרה נינהו ואימא הני מילי דלאו בר כפרה אבל דבר כפרה עד דמייתי כפרה ותו הא דתנן טבל ועלה אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרה אוכל בקדשים מנא לן אמר רבא אמר רב חסדא תלתא קראי כתיבי כתיב **[ויקרא כב-ו]** ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים הא רחץ טהור וכתבי **[ויקרא כב-ז]** ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים וכתבי **[ויקרא יב-ח]** וכפר עליה הכהן וטהרה הא כיצד כאן למעשר כאן לתרומה כאן לקדשים ואיפוך אנא מסתברא תרומה עדיפא שכן מחפ"ז אדרבה מעשר עדיפא שכן הד"ס ט"ב אפי' הכי מיתה עדיפא רבא אמר בלא מיתה עדיפא נמי לא מצית אמרת אמר קרא נפש איזהו דבר ששוה בכל נפש הוי אומר זה מעשר ואכתי הני מילי היכא דלאו בר כפרה אבל היכא דבר כפרה עד דמייתי כפרה אמר אביי תרי קראי כתיבי ביולדת כתיב **[ויקרא יב-ד]** עד מלאת ימי טהרה כיון שמלאו ימיה טהרה וכתבי וכפר עליה הכהן וטהרה הא כיצד כאן לתרומה כאן לקדשים ואיפוך אנא מסתברא קדש חמור שכן פנקע"ס אדרבה תרומה חמורה שכן מחפ"ז הניך נפישן רבא אמר בלא הניך נפישן לא מצית אמרת אמר קרא וכפר עליה הכהן וטהרה מכלל שהיא טמאה ואי ס"ד בקדשים איקרי כאן **[ויקרא ז-ט]** והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל אלא שמע מינה בתרומה מתקוף לה רב שישא בריה דרב אידי ומי מצית אמרת תרומה כתיבא הכא והתניא **[ויקרא יב-ב]** דבר אל בני ישראל אין לי אלא בני ישראל גירות ושפחה משוחררת מנין תלמוד לומר אשה ואי סלקא דעתך בתרומה גירות ושפחה בנות מיכל תרומה נינהו אמר רבא ולא

רש"י בזרעו של אהרן. בזכרים ונקבות דלוי' קדשי קדשים הניתנים לכהנים אין נאכלים אלא לזכרי כהונה: ואימא חזה ושוק. דקלמיס הניתן לכהנים ונאכל לנשיאן כדכתיב **[ויקרא י']** אהה ובניו ובנותיו והני הוא דלכר רחמנא לטמאים משום דקדשים נינהו אבל תרומה לא: ומשני ליתא בחזרת. בת כהן אלמנה מישרחל זרע אין לה דלמיר כפרה אלמנה **[לעיל סה:]** כשהיא חוזרת חוזרת לתרומה ואין חוזרת לחזה ושוק: וממאי דלחי עד אשר יטהר עד דעביד הערב שמש. ותו לא דלמיר לעיל מחוסר כפורים מותר בתרומה: זב בעל שתי ראיות. לאו בר קרבן הוא כדתיבא במסכת מגילה **[דף ח.]** מנה הכתוב שחיס וקראו טמא שלש וקראו טמא הא כיצד שחיס לטומאה ושלש לקרבן ומלועד מוסגר נמי לאו בר קרבן הוא כדתיב התם אין בין מלועד טהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט אלא תגלחת ופריס וכיון דתגלחת ליכא קרבן נמי ליכא דפדיה דתגלחת כתיב קרבן: אבל דבר כפרה. כגון זב בעל שלש ראיות ומלועד מוחלט: הד"ס ט"ב. הבאת מקום וידוי אסור לאוין וכדכר ממנו בטומא' ואוכלו בטומאת עמנו לוקה וחייב בדיעוד ה' הבאה ד' וידוי ס' אסור לאוין ט' טומאה ב' ביעור וכולהו ליתנהו בתרומה: אמר קרא נפש. בקרא דכי אם רחץ בשרו כתיב נפש כי תגע בו אלמא קרא קמא כמעשר משתעי: ואכתי. אימא הני מילי דסגי בהעבר שמש לתרומה היכא דלאו בר כפרה הוא דהא אמרת בזב בעל שתי ראיות ובמצורע מוסגר משתעי קרא: אבל היכא דבר כפרה. לא סגי ליה בהעבר שמש ולא אכיל בתרומה עד דמייתי כפרה: תרי קראי כתיבי ביולדת. דבה כפרה היא: כיון שאלמא ימיה. ארבעים לזכר ושמונים לנקבה טהרה והוא הערב שמש שלה דמשעת טבילה לסוף שבעה לזכר ושמונים לנקבה עד אור הבאת קרבנותיה ליום מחר היא נקראת טבולה יום ארוך במסכת נדה **[דף עא.]** דומיא דכל מחוסרי כפרה הנקראים טבולי יום ארוך משעת טבילתם עד הערב שמש דליל הבאת קרבנותיהם למחרת **[הכא נמי הוי טבולה יום ארוך משעת טבילה עד סוף יומי הבאת קרבנותיה:]** כאן לתרומה. בהעבר שמש וליכא למימר כאן למעשר בהעבר שמש דהא אמרן לעיל הא רחץ טהור דלא בעי הערב שמש ולענין טבול יום מה לי בר כפרה מה לי לאו בר כפרה: מכלל שהיא טמאה. עד השתא ואי סלקא דעתך קרא קמא דשני למיכל מאוחרת בקדשים: קרי כאן והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל. והאי מחוסר כפורים טמא מקרי כדכתיב וטהרה מכלל שהיא טמאה: אל בני ישראל אשה כי תזריע. אין לי אלא בנות ישראל מטמאות בלידה: **[רש"י]**

תוספות אינה בחזרת. וא"ת תרומה נמי כשיש לה בן אינה בחזרת וי"ל דאם בחזרת: הא רחץ טהור. ואע"ג דבההוא קרא כתיב וטמאה עד הערב איכא למימר דקאי אתרומה וקדשים ומ"מ משמע הא רחץ טהור: הוי אומר זה מעשר. אע"ג דקדשים קלים שוים בכל נפש מסתברא קדשים דחמירי לא מישתרי בהו עד דמייתי כפרה: אימא ה"מ דלאו בר כפרה. אתרומה פריך אבל מעשר כיון דסגי בטבילה בלא הערב שמש ולא בעי שיטהר לגמרי ה"ה במידוי דבר כפרה הוא: ימי טהרה. דהוה מצי למכתב ובמלאת לבן או לבת: הניך נפישן. ה"מ למימר כרת עדיפא: מכלל שהיא טמאה. תימה דבפ"ב דזבחים **[דף יט:]** דרשי דמחוסר כפרה מחלל עבודה מוטהרה מכלל שהיא טמאה וטבול יום דריש התם **[דף יז.]** חלול חלול מתרומה דפסול בתרומה מיחלל עבודה כו' ואמאי לא יליף בטבול יום נמי מובא השמש וטהר מכלל שהיא טמא כדאמר גבי מחוסר כפורים ותירץ הרב רבינו חיים דובא השמש וטהר היינו טהר יומא ולא טהר גברא כדאמר בריש ברכות **[דף ב.]** ואע"ג דגבי יולדת כתיב ובמלאת ימי טהרה דמשמע מכלל שהיא טמאה יולדת מחוסרת כפרה היא ולא גמרי מינה לטבול יום בעלמא וקרא דלא יאכל מן הקדשים עד אשר יטהר איכא למימר נמי דתנא דזבחים מוקי לה בזב בעל ג' ראיות דהוי מחוסר כפרה כדתנא לקמן **[דף עה.]** ומיהו תימה דגבי נגיעה כתיב וטמא עד הערב וטהר מכלל שהוא טמא ונראה לר"י דאי לאו דגלי לן בטבול יום מולא יחללו דחשיב כטמא אע"ג דקלישא טומאתיה לא הוה דרשינן לא בטבול יום ולא במחוסר כפורים מכלל שהיא טמאה כיון דקלישא טומאתיהו והא דקאמר התם לא לכתוב רחמנא בטבול יום ותיתי מהנך אע"ג דאיצטריך למכתב טבול יום לגלויי אמחוסר כפורים ה"ק לא לכתוב בטבול יום ובמחוסר כפורים יכתוב בפירוש וא"ת בפרק ג' מינין **[נזיר דף מה.]** דדרשי' טמא יהיה לרבות טבול יום עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים לענין ביאת מקדש למה לי קרא כיון דאיכרי טמא ויש לומר משום דבטמא הנכנס למקדש כתיב בטומאת מת ולא יתחטא וה"א דבחיטוי תליא מילתא ומכי הזה שלישי ושביעי תו לא מחייב אביאת מקדש ואע"ג דאיתקוש קודש ומקדש אהדדי לא הוה גמרינן להכי וא"ת ולישתוק מוטהרה דהכא ומלא יחללו דזבחים ונילף קדש ועבודה מדאיכרו טמאים לענין ביאת מקדש ואר"י דאי לאו קראי דהכא לא הוה דרשינן התם טמא יהיה לרבות טבול יום כו' אלא הוה מוקמינן ליה לדרשא אחריתי: קרי כאן והבשר אשר יגע בכל טמא כו'. תימה לר"י דה"ל למימר איקרי כאן וטומאתו עליו ונכרתה דבטומאת הגוף קיימין וי"ל דלרבותא נקטיה דאפילו טומאת בשר איכא: ושפחה מנין. אית ספרים דגרסי משוחררת וכן נראה מדפריך גירות ושפחה בנות מיכל תרומה נינהו ואי כשאין משוחררת בת מיכל תרומה היא אם היא של כהן ומיהו שאינה משוחררת נמי טמאה לידה דאמר בפרק ר' אליעזר דמילה **[שבת קלה:]** לקח שפחה מעוברת וילדה אצלו זהו יליד בית שנימול לח' והתם משמע שאין נימול לח' אלא אותו שאמו טמאה לידה ובפרק קמא דבריות **[דף ז:]** נמי תנן וכן שפחה דמביאה קרבן ונאכל ובתורת כהנים כהניס בהדיא גרסינן גירות ושפחה בין משוחררת בין אינה משוחררת מנין ת"ל אשה ומיהו תימה היכי מתבייא שפחה מקרא דאשה כיון דאיצטריך לגירות ומשוחררת ונראה דשאינה משוחררת אתיא לה לה מאשה כדמשמע בכריתות **[ג"ז ש:]** ושפחה בנות מיכל תרומה נינהו. הך סוגיא דלא כרבי שמעון דשרי לעיל בפרק הבא על יבמתו **[דף ס:]** גירות פחותה מבת ג' לכהן: **[תוספות]**

והכתיב **[ויקרא יב-ד]** בכל קדש לא תגע לרבות התרומה אלא קרא מילי מילי קא חשיב ותלתא קראי בתרומה למה לי צריכי דאי מעד אשר יטהר לא הוה ידענא במאי כתב רחמנא ובא השמש וטהר ואי כתב רחמנא ובא השמש ה"מ דלאו בר כפרה אבל דבר כפרה אימא עד דמייתי כפרה כתב רחמנא עד מלאת ואי כתב רחמנא עד מלאת הוה אמנא אפילו בלא טבילה כתב רחמנא עד אשר יטהר ולהך תנא דפליג עליה דתנא דבי ר' ישמעאל דאמר בזב בעל ג' ראיות ובמצווע מוחלט הכתוב מדבר והאי עד אשר יטהר עד דמייתי כפרה תרי קראי בקדשים ל"ל צריכי דאי כתב רחמנא ביולדת משום דמרובה טומאתה אבל בזב אימא לא ואי כתב רחמנא בזב דלא הותר מכללו אבל יולדת אימא לא צריכא **[ויקרא יא-לב]** במים יובא וטמא עד הערב למה לי א"ר זירא לנגיעה דתניא וטמא יכול לכל ת"ל וטהר אי וטהר יכול לכל ת"ל וטמא הא כיצד כאן למעשר כאן לתרומה ואיפוך אנא מסתברא כי היכי דחמירא אכילה דתרומה מאכילה דמעשר ה"נ חמירא נגיעה דתרומה מנגיעה דמעשר ואיבעית אימא נגיעה דתרומה מהכא נפקא **[ויקרא יב-ד]** בכל קדש לא תגע אזהרה לאוכל או אינו אלא לנוגע ת"ל בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא מקיש קדש למקדש מה מקדש דבר שיש בו נטילת נשמה אף קדש דבר שיש בו נטילת נשמה ובנגיעה נטילת נשמה ליכא והאי דאפקיה בלשון נגיעה הכי קאמר נגיעה כאכילה: פצוע דכא וכו': מאן תנא משתמרת לביאה פסולה דאורייתא אכלה א"ר אלעזר במחלוקת שנויה ורבי אלעזר ורבי שמעון היא ר' יוחנן אמר אפי' תימא ר' מאיר שאני הכא שכבר אכלה ור' אלעזר שכבר אכלה לא אמרין דאי לא תימא הכי בת ישראל שנשאת לכהן ומת בעלה תאכל שכבר אכלה ורבי יוחנן התם פקע קנייניה הכא לא פקע קנייניה: איזהו פצוע: תנו רבנן איזהו פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו אחת מהן ואפי' ניקבו ואפילו נמוקו ואפילו חסרו אמר רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא סריס חמה וכשר סריס חמה ס"ד אלא הרי הוא כסריס חמה וכשר וניקב לא מוליד והא ההוא גברא דסליק לדיקלא

רש"י והכתיב בכל קדש לא תגע. בההיא פרשתא ואמר מר במסכת מכות (דף יד): בכל קדש לרבות התרומה דלפסוקה בה כל ימי טוהר שהיא טובלת יום לטומאה לידתה: והלכתא קראי בתרומה. בקדשים לא יחלף עד אשר יטהר ואוקימנא לעיל מיניה בתרומה הכתוב מדבר דבר השוא זרעו של אהרן ובה השמש וטהר עד מלאת ימי טוהרה: לא ידענא במאי. חיזוהו היא גמר טהרתו דעל כרחק גמר טהרה משמע: ה"מ היכא דלאו בר כפרה. דהא כולה ענינא דבעל ב' ראיות ומורע מוסגר וטמא שרץ ומת משתע: כתב רחמנא עד מלאת. דלפ"י יולדת דבת כפרה היא טהורה בהעבר שמש: והאי עד אשר יטהר עד דמייתי כפרה. ועל כרחק דקדוש מוקמת לה דהא כתיב קרא דחייבא ובה השמש וטהר דמוקמת לה בתרומה: תרי קראי. עד אשר יטהר וכפר עליה וטהרה בקדשים למה לי לאשמעין דעד דמייתי כפרה: מזובה טומאתה. שמיני יום לאכילה תרומה וקדשים: יולדת הותרה מכללה. שרואה דס וטהרה לבעלה אבל זב לא הותר מכללו דכל כמה דלא פסיק טמא: במים יובא וטמא עד הערב. ע"כ לתרומה חייבי מדבעי הערב שמש למה לי חיפוק לי מוצא השמש וטהר: לנגיעה. דקרא לעיל באכילה משתעו כדכתיב (ויקרא כב) ואחר יחלף מן הקדשים והאי קרא בכלים משתעו נגיעה בעלמא היא ואשמעין כלי וה"ה לחדש טבול יום לא יגע בתרומה: וטמא. במים יובא וטמא אף לאחר ביהת המים קראו טמא: יכול לכל. הו טמא ת"ל וטהר מלכל כתיב וטהר דמוקמת לה בתרומה: וטמא. במים יובא וטמא אף לאחר ביהת המים קראו בכל קדש לא תגע אזהרה לאוכל שלא תאכל בתרומה כל זמן שהיא טבולה יום ארוך: נטילה נשמה. הבא למקדש טמא בכרת שני' (במדבר יט) ונכרתה כי את מקדש ה' טמא: אף קדש דבר שיש בו נטילת נשמה. דהיינו אכילה בטומאה שרואה גבי קדש בכרת ואוכל תרומה בטומאה במיתה דכתיב (ויקרא כב) ומוחו בו כי יחללוהו: נגיעה כאכילה. האסור לאכול אסור לוגי: מאן תנא משתמרת לביאה פסולה אכלה. דקתני ואם לא ידעה משתעשה פוע דכא הרי אלו יאכלו אע"ג דלמפא ומשתמרת לביאתו: במחלוקת שנויה. פסקה הבא על יבמות (לעיל נו): אלמנה לכו"ג גרושה והלוואה לכהן הדיוט מן האירוסין לא יאכלו בתרומה רבי אלעזר ורבי שמעון מקשיין: נפצעו כמו פלע (שמות כח) מכת חרב וסכין: נמוקו. מחמת מכה נמוקו והוקטנו מלחיהו: ואפילו חסרו. כל שהוה בכרם. שהיו יושבים שורות שורות ככרם הגטוע שורות שורות: סריס חמה ס"ד. הא סריס חמה בידי שמים (הוא) מחמת חולי והאי לאו חולי הוא: כסריס חמה וכשר. דלא אסרה תורה אלא פוע ודך וכוות: (רש"י)

תוספות והכתיב בכל קדש לא תגע לרבות את התרומה. אע"ג דבנות מוגע תרומה נינהו האי לא תגע באכילה איירי כדאמר בסמוך דלא תגע אזהרה לאוכל ותימה דלמה לי קרא הא אזהרה דתרומה נפקא לן מאיש איש מזרע אהרן ומיהו מצינו למימר דאיצטריך למכתב נמי גבי יולדת משום דהותרה מכללה כדאמר בסמוך אבל קשה דהך דרשא לא אתיא לא כריש לקיש ולא כרבי יוחנן דבפרק כל הפסולין (בבבא מציעא) ר"ל לא תגע אזהרה לטמא שאכל את הקדש ומדאפקי' בלשון נגיעה מפיך אזהרה לנוגע בקדש ומרביא דבכל אזהרה לאוכל לפני זריקה ולאזהרה לאוכל תרומה לא מוקי לה כלל אלא מפיך לה מאיש איש ור' יוחנן מוקי לא תגע אזהרה לנוגע בתרומה אבל לאוכל לא מוקי ותירץ ה"ר אפרים דהכא דמוקי לה אזהרה לאוכל תרומה היינו למאן דמוקי קרא דאיש איש מזרע אהרן בזה בעל שלש ראיות ועד אשר פריך עד דמייתי כפרה ולקדש כדאמר בסמוך וא"כ אזהרה לאוכל תרומה לא נפקא אלא מהכא ואע"ג דהכא פריך למאן דמוקי ההוא קרא בזב בעל שתי ראיות מ"מ פריך שפיר דהא איכא מאן דמוקי לה בתרומה אע"ג דגירות ושפחה לאו בנות מיכל תרומה נינהו ואע"ג דבקדשים מצריך תרי קראי חד בזב וחד ביולדת גבי תרומה לא צריך כיון דכבר חזינו דבאכילת קדש זב ויולדת שוין ועו"ל דתרומה דלא תליא בכפרה לא בעי תרי קראי לזב ויולדת אלא דוקא לקדש שצריך להמתין אכפרה: דאי מעד אשר יטהר לא ידענא במאי. אי יטהר בטבילה לחודה אי בהערב שמש כתב רחמנא ובא השמש וטהר בתר כי אם רחץ בשרו במים לאורויי דעד אשר יטהר דלעיל בטבילה והערב שמש קאמר ואי כתב רחמנא עד מלאת דהיינו נמי הערב שמש ה"א דבלא טבילה קאמר דבכולה פרשתא לא כתיב התם טבילה כתב רחמנא עד אשר יטהר דמשמע טבילה כדמפרי קראי בתריה ואי כתב רחמנא ובא השמש ולא כתב עד מלאת הוה אמנא ה"מ דלאו בר כפרה וליכא למימר נמי דלכתוב ובא השמש ועד מלאת דעד אשר יטהר איצטריך לאזהרה לטבול יום דלאו בר כפרה ואי כתב רחמנא עד אשר יטהר ועד מלאת ולא כתב ובא השמש הוה אמנא דעד אשר יטהר בטבילה לחודה במידי דלאו בר כפרה והערב שמש במידי דבר כפרה כתב רחמנא ובא השמש א"כ ובא השמש וטהר איצטריך לטהר יומא כדאיתא בריש ברכות (דף ב. ב.): נגיעה דתרומה מהכא נפקא. תימה לר"י כיון דמהכא נפקא אם כן תקשה לן כדמיעקרא במים יובא וטמא עד הערב וטהר למה לי ועוד דבפ' אלו הן הלוקין (מכות דף יד): משמע דהך ברייתא דמוקימין הכא לנגיעת תרומה דבקדש מיירי דמייתי מינה סייעתא לריש לקיש דמוקי האי קרא דבכל קדש לא תגע לאכילה דקדש ונגיעה דקדש ונראה לר"י דה"נ בקדשים מיתוקמא ואתא לשנויי דלא נימא ואיפוך אנא דכי היכי דגבי קדש החמיר בנגיעה כבאכילה הכי נמי גבי תרומה: כרות שפכה כל שנכרת הגיד. תימה לר"י דאמאי נקט פציעה בביצים וכריתה בגיד הא אמרי' בגמרא פצוע ככולן דכא ככולן ואמר ר"י דמשום דגיד על ידי כריתה שופך דבלא כריתה מקלח נקט כרות שפכה בגיד: ניקבו וה"ה אפילו אחת מהן: . שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא כסריס חמה וכשר. תימה דהא אמר מר כל שנפצעו ביצים ואפילו אחת מהן וליכא למימר דהכא בידי שמים דאם כן אפילו שניהן נמי כדאמרין בסמוך גבי פצוע דכשר בידי שמים ומסתמא הוא הדין כרות ועוד דבידי אדם נמי הא חזינו כמה בני אדם שכורתין מהן ביצה אחת ומולידין ולא מסתבר לומר צא וחזר על בניהם מאין הם (תוספות)

וחרזיה סילוא בביצים ונפק מיניה כחוט דמוגלא ואוליד הא שלח שמואל לקמיה דרב ואמר ליה צא וחזר על בניו מאין הם אמר רב יהודה אמר שמואל פצוע דכא בידי שמים כשר אמר רבא היינו דקרינן פצוע ולא קרינן הפצוע במתניתא תנא נאמר [דברים כג-ב] לא יבא פצוע ונאמר [דברים כג-ג] לא יבא ממזר מה להלן בידי אדם אף כאן בידי אדם אמר רבא פצוע בכולן דך בכולן כרות פצוע בכולן בין שנפצע הגיד בין שנפצעו ביצים בין שנפצעו חוטי ביצים דך בכולן בין שנידך הגיד בין שנידכו חוטי ביצים כרות [בכולן] בין שנכרת הגיד בין שנכרתו ביצים בין שנכרתו חוטי ביצים אמר ליה ההוא מרבנן לרבא ממאי דהאי פצוע דכא באותו מקום אימא מראשו אמר ליה מדלא מנה ביה דורות ש"מ באותו מקום ודלמא האי דלא מנה בו דורות דאיהו הוא דאסור בריה ובר בריה כשר דומיא דכרות שפכה מה כרות שפכה באותו מקום אף האי נמי באותו מקום וכרות שפכה גופיה ממאי דבאותו מקום הוא אימא משפתיה שפכה כתיב במקום ששופך ואימא מחוטמו מי כתיב בשופך כרות שפכה כתיב מי שעל ידי כריתה שופך שלא על ידי כריתה אינו שופך אלא מקלח לאפוקי האי דאידי ואידי שופך הוא במתניתא תנא נאמר לא יבא פצוע דכא ונאמר לא יבא ממזר מה להלן באותו מקום אף כאן באותו מקום ניקב למטה מעטרה שנגדו למעלה מעטרה סבר רבי חייא בר אבא לאכשורי א"ל רבי אסי הכי אמר ריב"ל עטרה כל שהיא מעכבת: ואם נשתתיר מעטרה כו': יתיב רבינא וקמיעינא ליה מלא החוט שאמרו על פני כולה או על פני רובה אמר ליה רבא תוספאה לרבינא מלא החוט על פני רובה וכלפי רישא א"ר הונא כקולמוס כשרה כמרזב פסולה האי שליט בה אוריא ורב חסדא אמר כמרזב כשרה כקולמוס פסולה האי גריד והאי לא גריד אמר רבא כוותיה דרב הונא מסתברא האי לא שליט בה אוריא והאי שליט בה אוריא אי משום גרידותא מידי דהוה אברזא דחביתא אמר ליה רבינא למרימר הכי אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא הלכתא בין כקולמוס בין כמרזב כשרה מיהו מיבאי ליה למטה מעטרה או למעלה פשיטא דלמעלה מעטרה דאי ס"ד למטה מעטרה אפילו נכרת הגיד נמי ורבינא לשבושי למרימר הוא דבעי ההוא עובדא דהוה במתא מחסיא שפייה מר בר רב אשי כקולמוס ואכשוריה ההוא עובדא דהוה במומביתא איסתית גובתא דשכבת זרע ואפיק במקום קטנים סבר רב ביבי בר אבאי לאכשורי אמר רב פפי משום דאתו

רפ"ז וחרזיה סילוא בביצים. נקבו קוז בביציו לשון מחרוזות של גלים (ב"מ דף קא). ונפק מיניה. שכבת זרע: כחוט דמוגלא. כמין ליהא ואפי' הכי אוליד בתר הכי: מלון הס. זנתה אשתו: בידי שמים. ע"י רעמים וכדל כו' מנעי אמו: אי הוה כתיב הפצוע. הו משמע הפצוע מעיקרו כגון מנעי אמו: בכולן. ביצים וגיד וחוטיו ביצים שהביצים הליון בהן בתוך הכיס: מדלא מנה ביה דורות שמע מינה. מדלא כתיבא ביה עד דור שלישי או עשירי כמו שנאמר במזמור ועמוני ומואבי ומלכי ש"מ משום דלא בר אולויה הוה: אימא משפתיה. ששופכים רוק: כרות שפכה. ופיו אינו שופך אלא זרק למרחוק: מי כתיב כרות שפך. ממקום הרגיל לשפוך קודם לכן: שופך. שותה: ארזי ואידי. קודם כריתה ולאחר כריתה: ניקב למטה מעטרה. בסוף הגיד כלפי קרקע והלך הגיד באלכסון ויוצא כנגדו למעלה מן העטרה כלפי הגוף: לאכשורי. האוליד ופיו שני ראשי הנקב למעלה מעטרה דכל למטה מעטרה בשר בעלמא הוה דקתני מתניתין ארז נשתייר מן העטרה מלא החוט כשר עטרה שורה גבוהה המקפת סביבות הגיד: כל שאול. כיון שהנקב עובד דרך על פני כל העטרה אפי' נקב כל שהוה מעכבת תולדתו ופסול: ואם נשתתיר מעטרה כו'. מתני' הוה (לעיל דף עג). ואכריתה קאי (פירש אכרות שפכה ולא אפצוע דכא): וכלפי ראשה. לך גופו נשתייר מלא השער על פני רוב הקיפה אבל אם נחככה כלפי הגוף ונשתייר מלא החוט מן העטרה על פני היקף כל הגיד בלדה כלפי קרקע פסול: כקולמוס. כחיתוי קולמוס שמתחבין את חודו באלכסון לכתוב בה: כמרזב. שנתקב כסילון ויש לו דפנות מ'ב' לדידים והחלק בלמעלה כמין לטוב: כמרזב שליט בה אוריא. הרוח נכנס לתוך הדפנות ומתקרר הגיד לתוכו ואין הזרע מתבשל: כקולמוס. לא שליט אוריא בתוך הגיד ומתבשל הזרע בחימום ההלכתא: האי גריד. כמרזב גריד שכבת זרע מן הגוף בשעת השמיש ומזריע שהרי לא נחסר הגיד מעוביו ונגוע בלידי הרחם ומתחמם ומוציא ויורה כחץ: והאי לא גריד. כקולמוס ע"י שנחסר עוביו ואינו נוגע בכותלי הרחם אין מתחמם כל כך ואין נמשך מתוך הגוף בקיבולת אלא שותה: מידי דהוה אכרזא דחביתא. שקלר ודק מלפניו ואינו נוגע בכותלי נקב החבית בפניו וכשהוא תוחבו וצא על עדי עוביו נוגע כך אע"ג שאין ראש הגיד נוגע מפניו מתחמם הוא מתחמם נגיעת אחריו אית דלמרי קולמוס גריד שכבת זרע ממעי אשה ומוציאו ואין נקלט ברזא דחביתא שאין שפוע ראשו נוגע בדופני החבית שפנים: ואפילו נכרת נמי. כל הגיד דהא תנן ארז נשתייר מעטרה מלא החוט כשר אע"פ שנתקב כל שמעטרה ולמטה: לאכשורי. למרימר. לידע ארז מחודד הוה להקיש על שאלתו: הוה עובדא. דהוה כמרזב: שפייה. תתך הנשך מכל כד ונטל דופני מרזב ועשאו כקולמוס ואכשוריה כרב הונא: וזנתה. קנה נקב שרואי להוציא בו זרע נסתם והיה מוציא קרי דרך מי רגלים דתניא בצבורות (דף מד): שני נקבים באדם אחד מוציא שנין ואחד מוציא שכבת זרע ועיניהו לקליפת השום: קטנים. מי רגלים: לאכשורי. שהרי אין כאן לא פצוע ולא דך ולא ככות: (רפ"ז)

תוספות ואמר רבינו תם דיש לחלק בין ניטלה הביצה לפציעה דכשניטלה לגמרי מוליד מידי דהוה אנטול הטחול (חולין דף נה). דכשרה וניקב בסומכיה טריפה והא דאמר לקמן בין שנכרתו ביצים בין חוטי ביצים היינו דוקא שניהן אבל נכרת אחת מן הביצים כשר ואף אם תמצו לומר דר' ישמעאל לפלוגי אתנא קמא אתי הלכתא כוותיה כיון ששמע מפי חכמים בכרם ביבנה דהוה שמכא כדאמר בהולץ (לעיל מב:) ממתני' דכרמא דדר ביה ובירושלמי נמי משמע דהלכה דכשר אבל משמע דאין מוליד דא"ר זרע שמעתי שהלכה כרבי ישמעאל ואמר נמי שמואל התם אם יבא לפני בעל ביצה אחת אני מכשירו א"ר יודן בר חנינא ובלבד שלימין אר"י שיש לפרש בתרי גוויי כלומר דוקא שנטלה האחת והאחת שלימה כשר אבל נפצעה אפילו אחת גרע טפי כדפי' אבל יותר נראה לר"י לפרש שהם שתי תיבות ובלבד בשל ימין וחומרא גדולה טוב להזהיר לרופאים לחתוך של שמאל אם אפשר ומסיים דעובדא הוה קמיה דרבי אמי א"ל אין כרתי את שריי ליה אלא הוה ידעה דלא מוליד משמע דלכותו הלכה כרבי ישמעאל דמכשר ומשמע התם מתוך המסקנא דאירי בידי אדם: ניקב למטה מן העטרה שכנגדו למעלה מן העטרה. ואר"י דעל גיד העטרה מארכת ובתחתונה של גיד הולכת ומתקצרת לראש הגיה וקאמר ניקב למטה מן העטרה בעליונו של גיד והנקב מפולש והוה בתחתונה של גיד למעלה מן העטרה לפי שמתקצרת שם וקאמר סבר רבי חייא לאכשורי כיון דמצד אחד דהיינו בעליונו הוה למטה מעטרה ומסיק דעטרה כל שהוא מעכבת ופסול כיון שמצד אחד הוא למעלה מן העטרה ונראה דנקב מפולש בעינו דאין לומר אפילו לא ניקב אלא עד חלל הגיד ואפילו למטה מעטרה פסול כיון שאם היה נקב מעבר אל עבר היה בצד אחד למעלה מעטרה דהא מכשירין בסמוך כקולמוס וכמרזב וכיון דאפי' נחתך לגמרי כשר כל שכן ניקב: (תוספות)

דף עו א

ממולאי אמריתו מילי מוליתא במקומה מבשלה שלא במקומה לא מבשלה אמר רב יהודה אמר שמואל ניקב ונסתם כל שאילו נקרי ונקיע פסול ואי לאו כשר הוה בה רבא היבא אילימא למטה מעטרה אפי' נכרת נמי אלא בעטרה עצמה אימור נמי אמר רב מרי בר מר אמר מר עוקבא אמר שמואל ניקב בעטרה עצמה ונסתם כל שאילו נקרי ונקיע פסול ואי לאו כשר שלח ליה רבא בריה דרבה לרב יוסף ילמדנו רבינו היכי עבדינן א"ל מיייתין נהמא חמימא דשערי ומנחנין ליה אבי מוקרי ומקרי וחזינו ליה אמר אביי אטו כ"ע יעקב אבינו הוא דכתיב ביה [בראשית מט-ג] כחי וראשית אוני שלא ראה קרי מימיו אלא אמר אביי מעברין קמיה בגדי צבעונין אמר רבא אטו כ"ע ברזילי הגלעדי הוא אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא ת"ר ניקב פסול מפני שהוא שותת נסתם כשר מפני שהוא מוליד וזה פסול שחזור להכשירו זהו למעוטי מאי למעוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה דאינו קרום שלח ליה רב אידי בר אבין לאביי היכי עבדינן מיייתין שערות ומסרטינן ליה ומיייתין תרבה ושייפינן ומיייתין שמשמא גמלא ומנכתנין ליה ופסקינן ליה לרישיה ודוקא שערות אבל פרזלא מזרף זרף

וה"מ קטן אבל גדול מיקפולי מיקפל אמר רבה בר רב הונא המטיל מים משתי מקומות פסול אמר רבא לית הלכתא לא כברא ולא כאבא ברא הא דאמרן אבא דא"ר הונא נשים המסוללות זו בזו פסולות לכהונה ואפילו לרבי אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה ה"מ איש אבל אשה פריצותא בעלמא: **מתני'** פצוע דכא וכתות שפכה מותרין בגירות ומשוחרות ואינן אסורין אלא מלבא בקהל שנאמר **[דברים כג-ב]** לא יבא פצוע דכא וכתות

שפכה בקהל ה': **גמ'** בעו מיניה מרב ששת פצוע דכא כהן מהו בגירות ומשוחרות בקדושתיה קאי ואסיר או דלמא לאו בקדושתיה קאי ושרי א"ל רב

ששת תגיתוה פצוע דכא ישראל מותר בנתינה ואי ס"ד בקדושתיה קאי אקרי כאן **[דברים ז-ג]** לא תתחתן במ אומר רבא אטו התם משום קדושה ולא קדושה הוא דלמא מוליד בן ואזיל פלח לעבודת כוכבים וה"מ בהיותו עובדי כוכבים כי מגיירי בישראל שרו ורבנן הוא דגזרו בהו וכי גזרו בהו רבנן בהנך דבני אלודי אבל האי דלאו בר אלודי לא גזרו ביה רבנן אלא מעתה ממזר דבר אלודי הכי נמי דאסיר והא תנן ממזרים ונתינים מותרים לבא זה בזה אלא כי גזרו רבנן בכשרים בפסולים לא גזרו רבנן הדר אמר רבא לאו מילתא היא בהיותו עובדי כוכבים לית להו חתנות נתיגירו אית להו חתנות מתיב רב יוסף **[מלכים א ג-א]** ויתחתן שלמה את בת פרעה מלך מצרים גיירי גיירה והא לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה מידי הוא טעמא אלא לשולחן מלכים

רש"י ממואל. ממספחה אומללה מבית עלי לאמרין בפ"ק דר"ה (דף ית). אביי ורבא מדבית עלי קאתו: מבשלה. מבשלה שבת זרע ונגמר להוליד ולעשות פתי: ניקב. נקב קטן שנסתם בכל שהוא ואין ניכר רואים אם גדול כ"כ שאם נקרי האיש הוא נקרב ומרחיב הנקב מחמת דוחק הזרע שמתאסף פסוק: היבא חילומא למטה מעטרה כו'. ה"ה ברש"י הגיד ולמעלה מעטרה ליכא לחוקמי דהתם ודאי לא מקרב שאין הזרע דוחה ומהאסף חלל חלל נקב ויאתו היכי עבדינן. כי אחי לקמן לחזווי היכי מיתקין ליה לדי קרי דלחזי אי מיקרב למידיקיה ולכאפריה: אבי פוקרי. נקב בית הרעי ומחמת חמימותו הוא נקרי כך שמעת: ראשית אונן. היא היכה טפת קרי שאלה ממנו ראשון שלא ראה קרי מימיו כלומר דמלכת ליה כולי האי: מעבדין לפנוי בגדי כבעונים. של אשה והוא מהרהר באשה ונקרי: ברזילי הגלעדי. שטוף ביזמה היה דכתיב ביה אם יטעם עבדך ואמרי' במסכת שבת בפ' שאלל אדם (דף קנב). שטוף ביזמה היה לפיכך קפלה עליו וקנה דההיא אמהא דהואל בי רבי בת ז' ותרתין שנין וטעמה קודרת: מפני שהוא שותת. שמהמימות החלוה יולל דרך הנקב (וכשהזרע יולל דרך הנקב ויאתו) אין יורה כהן וק"ל (חגיגה דף טו). שבת זרע שאין יורה כהן אינו מזינע: למעטרי קרום שעלה מחמת מכה כריאה דליתו קרום. משום דהרז מפתח והיינו הנך סירכי לריאה דמיטרפא בהו חיותא: היכי עבדינן. רפואה לסרום גיד שניקב: שערתא. שערות: ומסרטינן ליה. כל סביבות הנקב כדי שיגליע ויזילא דם ומתוך כך הוא מעלה ארוכה וכשר עולה: שומשנא גמלא. נמלה גדולה: ומנחתינן ליה. מניחין ראשה שם ונושך ונדבק ראשו בנקב: ופסקינן ליה לרישה. להיות סתומה וכל זמן שהוא הולך ובלה הבשר עולה ומתחבר: מזרף זרף. עושה חבורה אשגריטינא' (אשגריטינא: ר: לפרוט) בלע"ז לישנא אחרינא מזרף זרף מעלה נפח אופל"א (אוינפל"א: מנפת) בלע"ז: איקפולי מוקפל. לאחר שעלה ארוכה חוזר ונקלף ונסתר: המסוללות. דרך תמיש זכר ונקבה משפשות נקבתו זו לזו וכן המסוללות בבנה קטן דסנהדרין (דף סט): פסולות לכהונה. משום זנות: מתני' מותרין בגירות ומשוחרות. דלא איקרי קהל: גמ' כהן. (אבל כהן) כשר אסור בגירות ומשוחרות משום זונה שנבעלה מקודם: פלוע דכא כהן. שאסור בשרפולית מהו לישא גיורה: פלוע דכא ישראל. ה"ג פלוע דכא מותר בנתינה ולא נרטינן כהן: נתינה. מ' אומות מן הגבעונים: ואי ס"ד פלוע דכא בקדושתיה קאי. היכי קרי ישראל בנתינה הא כתיב לא תחתן במ: אטו התם. דקאסר רחמנא להתחתן עובדי כוכבים משום קדושה ולאו דקדושה הוא דליסרינהו אפילו נתיגירו כגון נתינים שהם גרים התם טעמא דלמא מוליד בר ופלח לעבודת כוכבים הלכך קרא בהוהם עובדי כוכבים כתיב אבל נתיגירו שרו דהא דלמור רבנן ישראל כשר לא ישא נתינה גזירה הוא דגזרו כדלמרינן בהאי פירקא (דף עה) דוד גזר עליהן וכי גזרו רבנן בהני דבני אלודי ניהו דומיא לריסור לחוקייתא דטעמא משום אלודי: אלא מעתה ממזר דבר אלודי הוא. ומזוהר על כל איסורין שבהוה ומלחוקייתא אסור בעובדת כוכבים ה"ג לאסור מדרבנן בנתינה: בפסולין. כגון פלוע דכא ומזרז לא גזרו רבנן משום דמילתא דלא שכיחא היא אי"ג שלא היתה זו גזירה משום איסור אלא לפי שלא היו רחמנים אמר דוד אין ראוין להתערב ישראל בהן לכך לא אסר את הפסולים: לאו מילתא היא דלמרי. לחוקייתא קרא בהוהם עובדי כוכבים דבהיותם עובדי כוכבים לית להו חתנות אלא ודאי קרא בגרים כתיב ומשום קדושה היא ומדשירין פלוע דכא בנתינה שמע מינה לאו בקדושתיה קאי: לא קבלו גרים כו'. קשיא הוא: מידי הוא טעמא. האי דלא קבלו גרים אלא משום דלא הוו מגיירי אלא לשולחן מלכים הא בת פרעה לאו כריכא להכי שהרי בת מלך היתה: (רש"י)

הוספת ממואל. פי' בקונטרס מוקטעים משפחה אומללה וקשה דהוה ליה למימר משום דאתון מולאי ויש לפרש שהוא שם מקום כדאמרין בב"ר. ר"מ אזל לממלא חזנהו דהוה שחורי ראש אמר להו מדבית עלי אתון דכתיב כל מרבית ביתך וגו': שלא ראה קרי מימיו. ונתעברה מביאה ראשונה שמיעכה באצבעה כדאמרין בתמר בפרק ד' אחין (לעיל ד'): המסוללות. פירש ריב"ן מטילות שבת זרע שקבלו מבעליהן ולא יתכן דבפ' במה אשה (שבת דף סה. ושם) אמרי'. שמואל לא שביק להו לבנתיה דגנין גבי הדדי משום דרב הונא דאמר נשים המסוללות כו' ומשמע דלא היו נשואות שהיו עדיין בבית שמואל ולא יתכן נמי הא דפירש בקונטרס התם דפסולות לכהן גדול דאע"ג דכהן גדול לא הוה בימי שמואל מכל מקום הדבר כיון שנפסלות בכך לבחן גדול דהכא משמע דפסולות אף לבחן הדיוט משום זונה מדקאמר אפילו לרבי אלעזר דאמר פנוי ט' מכלל דרב הונא משום זונה פסיל להו: בהיותו עובדי כוכבים לית להו חתנות. והא דפריך בפ' אין מעמידין (ע"ז דף לו. ושם) בנותיהן דאורייתא ניהו דכתיב לא תחתן במ אסיפא דקרא סימך דכתיב בתו לא תקח לבנך וכן בשליה האומר בקדושתין (דף סח. ושם) לא גרסינן התם לא יחך לך חיתון בהם דלשון זה משמע דמלא תחתן דריש ור"ת הגיה לא יחך לך ליקוחין בהן דמלא תקח דריש כדפרישית ואירי בכריתות כדדרישין כי יסיר לרבות כל המסירים דלא שייך בגירות: (תוספות)

ב עו דף

הא לא צריכא ליה [ותיפוק ליה] דהא מצרית ראשונה היא וכי תימא הנך אזלי לעלמא והני אחריני ניהו והא תניא א"ר יהודה מנימין גר מצרי היה לי חבר מתלמידי ר"ע אמר אני מצרי ראשון ונשאתי ראשונה אשיא לבני מצרית שניה כדי שיהא בן בני ראוי לבא בקהל אמר רב פפא אנן משלמה ליקו ונתיב שלמה לא נסיב מידי דכתיב ביה **[מלכים א יא-ב]** מן הגוים אשר אמר ה' אל בני ישראל לא תבואו בהם והם לא יבואו בכם אכן יטו את לבבכם אחרי אלהיהם בהם דבק שלמה לאהבה אלא קשיא ויתחתן מתוך אהבה יתירה שאהבה מעלה עליו הכתוב כאילו נתחתן בה א"ל רבינא לרב אשי והא אנן תנן פצוע דכא וכתות שפכה מותרים בגירות ומשוחרות הא בנתינה אסירי א"ל וליטעמיך אימא סיפא ואינן אסורין אלא מלבא בקהל הא בנתינה שרו אלא מהא ליכא למשמע מינה: **מתני'** עמוני ומואבי אסורים ואיסורן איסור עולם אבל נקבותיהם מותרות מיד מצרי ואדומי אינם אסורים אלא עד שלשה דורות אחד זכרים ואחד נקבות ר"ש מתיר את הנקבות מיד א"ר שמעון ק"ו הדברים ומה אם במקום שאסר את הזכרים איסור עולם התיר את הנקבות מיד מקום שלא אסר

את הזכרים אלא עד שלשה דורות אינו דין שנתיר את הנקבות מיד אמרו לו אם הלכה נקבל ואם לדין יש תשובה אמר להם לא כי הלכה אני אומר: **גמ'**

מנא ה"מ א"ר יוחנן דאמר קרא **[שמואל א יז-נה]** וכראות שאל את דוד יוצא לקראת הפלשתי אמר אל אבנר שר הצבא בן מי זה הנער אבנר ויאמר אבנר חי נפשך המלך אם ידעתי ולא ידע ליה והכתיב **[שמואל א טז-כא]** ויאהבהו מאד ויהי לו נושא כלים אלא אבנר קא משאל ואביו לא ידע ליה והכתיב **[שמואל א יז-ב]** והאיש בימי שאל זקן בא באנשים ואמר רב ואיתמא רבי אבא זה ישי אבי דוד שנכנס באוכלוסא ויצא באוכלוסא ה"ק שאל אי מפרץ אתי אי מזרח אתי אי מפרץ אתי מלכא הוי שהמלך מורץ לעשות דרך ואין ממחין בידו אי מזרח אתי חשיבא בעלמא הוי מ"ט אמר ליה שאל עליה דכתיב **[שמואל א יז-לח]** וילבש שאל את דוד מדיו כמדו וכתיב ביה בשאל **[שמואל א ט-ב]** משכמו ומעלה גבוה מכל העם א"ל דואג האדומי עד שאתה משאל עליו אם הגון הוא למלכות אם לאו שאל עליו אם ראוי לבא בקהל אם לאו מ"ט דקאתי מרות המואביה א"ל אבנר תנינא עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית אלא מעתה ממזר ולא ממזרת ממזר כתיב מום זר מצרי ולא מצרית שאני הכא דמפרש טעמא דקרא **[דברים כג-ה]** על אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים דרכו של איש לקדם ולא דרכה של אשה לקדם היה להם לקדם אנשים לקראת אנשים ונשים לקראת נשים אישתיק מיד ויאמר המלך שאל אתה בן מי זה העולם התם קרי ליה נער הכא קרי ליה עלם הכי קא אמר ליה הלכה נתעלמה ממך צא ושאל בבית המדרש שאל אמרו ליה עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית

רש"י ותיפוק ליה. דלפי' גייהה מלכיה רלשונה היא ופ"ה קרי ליה חתנות: הנך זלזי לעלמא. מתו וטעבו בימי פדעה ופי אזהר רחמנא מערב רב: והני אחריני ניהו. אומות אחריים בצרו ויטבו בצלמא: אפי' לכני מלכיה שניה. שאם אשיאנו מלכיה רלשונה יהא צנה שני לה דלמתיין בפירקין (לקמן עה). הלך אחר פסוקו אלמלא לא אדור לעלמא והני מלכיה ניהו: לא כסיב מידי. אלמלא לזנות היה מתכוין: דקם שלמה לזהבה. ולא לאישות: והא חנן לא חנן הכי. כי הך מתניתא דקתני לעיל פסוק דכא מותר בנתינה: גיורה ומשוחרת און. לזקראל כשר נמי שריא: הא בנתינה אסור. כישראל מעליא דקדושתיה קאי: מתנ' אס הלכה. שמעה מרכוהין שנקבות מותרות מיד במלכי אדומי נקבל ממך: ואם לדין. שאתה הן ק"ו מעלמך יש תשובה להשיב ובגמרא מפרש לה: לא כי. אפי' חנן דן מעלמך חנן לכס השוכה כדמפרש בגמרא ומ"מ הלכה חנן אומה: גמ' ולא ידע ליה. שאל לוד: באוכלוסא. שר על ס' רבוא: שהמלך פורץ. גדרות של אחריים לעשות לו דרך קצר מביתו לפסולת או לכרמו: חשיבא בעלמא הוי. כדמפ' דחזח ביה סימני מלכות הלכך לא אפשר ללא הוי רישא: מאי טעמא אמר ליה שאל. מאי חזח דמסחפי מיניה ממלכותא: ממזר כתיב מום זר. כל שיש בו מום זרות: (רש"י)

תוספות ותיפוק ליה משום דהויא מצרית ראשונה. מ' בקונט' ואפ"ה קרי ליה חתנות וקשה דפשיטא דשייך בה חתנות דהא תפסי בה קידושין ונראה דמריך דהיאך נשאה שלמה הא מצרית ראשונה הואי ואסורה בקהל: וכי תימא הנך אדור לעלמא. מ' אומה של מצרים שאמר עליהם הכתוב דור שלישי יבא להם ולא שני הלכו להתיישב בשאר ארצות והני אחריני ניהו שאומה אחרת נתיישבה שם והאמר רבי יהודה מנימין גר מצרי כו' ופשוט לו דמנימין בא מארץ מצרים דאי מן המצריים שנתיישבו בשאר ארצות לא היה קורה גר מצרי שלא היו ידועים בשאר ארצות: מנימין גר מצרי כו'. וא"ת ולמה לא היה מותר לבא בקהל והלא אין מצריים במקומן שכבר עלה שנחרב ובלבל כל העולם ומטעם זה התיר ר' יהושע את יהודה גר העמוני במס' ידים (פ"ד מ"ד) ומייתי לה בפרק תפלת השחר (ברכות דף כה). שאמר לו ר' יהושע מותר אתה שכבר עלה כו' ובסוטה (דף טו. ושם) מ' בקונטרס דתניא בתוספתא שאמר לו ר' עקיבא מנימין טעית שכבר עלה שנחרב ובלבל כל העולם ובה"ג תירץ דמצרים שבו למקומן דנתן להם הכתוב קצבה כדכתיב (יחזקאל כט) מקץ ארבעים שנה אקבץ את מצרים מן הגוים אשר נפוצו שם ואע"ג דגבי עמון כתיב ואחר כן אשיב את שבות בני עמון לא נתן להם קצבה כמו שאמר רבי יהושע לר"ג במס' ידים (פ"ד מ"ד) אמר ליה ר' יהושע והא כתיב ושבתיו את שבות ויהודה ועדיין לא שבו והכי תניא בתוספתא דמסכת ידים בתר עובדא דיהודה גר העמוני שהיה ר"ג לרבי יהושע והותר לבא בקהל אמר ליה ר"ג גר מצרי כיוצא בזה אמר ליה למצרים נתן להם קצבה ור"ע לא אסיק אדעתיה שנתן להם קצבה וקשה לר"י על ההיא דברכות ומסכת ידים דמשמע דסנחריב בבל עמון דהא כתיב בירמיה (מט) בעמון גבי חורבן שהחריבן נבוכדנצר מדוע ירש מלכם את גדי ועמו בעריו ישב וגו' הלילי חשבון כי שודדה וגו' הרי משמע שבאותה שעה היו יושבים במקומם ובאותה מריה כתיב ואחר כן אשיב את שבות בני עמון א"כ לא בלבלם סנחריב ואם בלבלם חזרו קודם שהחריבם נבוכדנצר וכן משמע נמי בחלק שבמקומם היו בימי נבוכדנצר דאמר התם (סנהדרין דף צו:) עמון מואב שכני בישי דישאל הוה שלחו לנבוכדנצר תא עליהו ונראה לר"י דגבי יהודה גר עמוני אחורבן דנבוכדנצר סימך דנבוכדנצר נמי בבלב אע"ג דאין מזכיר בסוטה (דף מו. ושם) אלא סנחריב דקאמר עלה סנחריב ולא בבלבם נבוכדנצר ולא החריבה היינו משום דסנחריב לא היה מחריב אלא מעביר אותם לערים הגלות שלומים ולכך לא הזכיר בו חורבן אבל נבוכדנצר בבלב והחריב ואינו תולה הבלבול בסנחריב בברכות ובמסכת ידים אלא משום שהתחיל הבלבול ומשום דבלבל כל העולם כתיב סתם (ישעיה י) ואסיר גבולות עמים דמשמע בכל האומות ועיקר מילתא אנבוכדנצר סימך וא"ת הא דאמר במגילה (דף יב:) דאמר לו סנהדרין לאחשורוש זיל לגבי עמון ומואב דיתני אדוכותיהו דכתיב שאנן מואב וגו' והלא כבר החריבן נבוכדנצר שהיה הרבה קודם אחשורוש ו"ל במילתא בעלמא הוא דאוקמהו כי לא מואבים היו אותם שנתיישבו שם אלא שאר אומות ושמהם גם מואב היו מעורב בהם והיו קורין להם מואבים כמו בימי חכמים שהיו קורין ליהודה גר עמוני ועוד שלא היה הדבר ברור אם שבו ואם לא שבו ואף על פי שהגלם נבוכדנצר מ"מ לפי שלא ולו בימי סנחריב כשאר אומות אמרו לאחשורוש שעמד טעמם בס: שלמה לא נסיב מידי. דבהם דבק שלמה לאהבה כתיב שלא היה אלא דרך אהבה ולא דרך חתנות: (תוספות)

דף עז א

אקשי להו דואג כל הני קושייתא אישתיקו בעי לאכרוזי עליה מיד **[שמואל ב יז-כה]** ועמשה בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל בת נחש וכתוב **[דברי הימים א יז-ז]** יתר הישמעאלי אמר רבא מלמד שחר חרבו כישמעאל ואמר כל מי שאינו שומע הלכה זו ידקר בחרב כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית ומי מהימין והאמר רבי אבא אמר רב כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובא אם קודם מעשה אמרה שומעין לו ואם לאו אין שומעין לו שאני הכא דהא שמואל ובית דינו קיים מכל מקום קשיא הכא תרגמו **[תהילים מה-יד]** כל כבודה בת מלך פנימה במערבא אמרי ואיתמא ר' יצחק אמר קרא **[בראשית יח-ט]** ויאמר אליו איה שרה אשתך וגו' כתנאי עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר **[דברים כג-ה]** על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים דרכו של איש לקדם וכו' דרש רבא מאי דכתיב **[תהילים קטז-טז]** פתחת למוסרי אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם שני מוסרות שהיו עלי פתחתם רות המואביה ונעמה העמונית דרש רבא מאי דכתיב **[תהילים מ-ו]** רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אלי לא נאמר אלאו אלינו מלמד שהיה רחבעם יושב בחיקו של דוד אמר לו עלי ועליך נאמרו שתי מקראות הללו דרש רבא מאי דכתיב **[תהילים מ-ח]** אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי אמר דוד אני אמרתי עתה באתי ולא ידעתי שבמגילת ספר כתוב עלי התם כתיב **[בראשית יט-טו]** הנמצאות הכא כתיב **[תהילים פט-כא]** מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו אמר עולא א"ר יוחנן בת גר עמוני כשרה לכהונה א"ל רבא בר עולא לעולא כמאן אי כו' יהודה הא אמר בת גר זכר כבת חלל זכר ואי כרבי יוסי פשיטא הא אמר אף גר שנשא גיורת בתו כשרה לכהונה וכו' בהנך דראוין לבא בקהל אבל האי דאין ראוי לבא בקהל לא מנא ליה דיליף מכ"ג באלמנה מה לכ"ג באלמנה שכן ביאתו בעבירה חלל יוכיח מה לחלל שכן יצירתו בעבירה כ"ג יוכיח וחזר הדין ראי זה כראי זה ולא כראי זה הצד השווה שבהן שאינו ברוב קהל ובתו פסולה אף כאן שאינו ברוב קהל ובתו פסולה מה להצד השווה שבהן שכן יש בהן צד עבירה דלמא דאי בעמוני שנשא בת ישראל קאמרת אע"ג דביאתו בעבירה בתו כשרה א"ל רבא דאית רבין א"ר יוחנן בת גר עמוני ובת מצרי שני רבי יוחנן אמר כשרה ור"ל אמר פסולה ר"ל אמר פסולה דיליף לה מכ"ג באלמנה ר' יוחנן אמר כשרה

רש"י אם קודם מעשה. שצאת הוראה לידו אמרה וקנאה להלמידיו בצית המדרש בשם רבו שומעין לו בשעת הוראה ואם לאו אין שומעין לו שמה מחמת מעשה הבא לידו אמרה: דהא שמואל וצית דינו קיים. ומילתא דעבידא לגלויי הוא ולא משקר בה: הנה צהב. לחין דרך אשה לנאח מביניה: כהנא. דליכא דנפקא ליה מעמוני וליכא דנפקא ליה מעל דכ: מוסרות. הן רצועות שקושרין בהן העול: פתחה. שהסתר את הנקבות: נעמה. אמו של רב חכשם וממנה יצאו מלכי בית דוד: נפלאותיה ומחשבותיה אליו. עלי ועל רבשבע בן צי חשבת לטובה כשהסתר את הנקבות: אני אמרתי. בשעה שגמשהתי עתה צחתי לגדולה ומקרב פסקו לי גדולה זו ולא ידעתי שממני אכרסה נכתבה עלי כגמולת ספר: בת גר עמוני. קא סלקא דעתך עמוני שנתגיירא אחרו עמו והורחה ולידה בקדושה: בת חלל. פסולה לכהונה כפי' עשרה יוחסין ופלוניתא דרבי יהודה ור' יוסי כפרק עשרה יוחסין: מנא ליה. מנא חייתו לן האי דמשום לחין רחוי לבה כההל בתו פסולה יותר משאר גרים האילי ונקבותיהן מותרות: מכון גדול בחלמנה. דהואיל ואינו רחוי בה בתו חללה ופסולה לכהונה: מה לכ"ג? שכן ביאתו בעבירה. האמר עמוני שגשא עמונית שאין ביאתו בעבירה: חלל זכר ויכיה. שמונת בתי ישראל ואין ביאתו בה בעבירה ובתו פסולה לכהונה: מה לחלל שכן יאירתו בעבירה שציתא אביו ואמו בעבירה האמר עמוני שאין יאירתו בעבירה: כ"ג יוכיה. שאין יאירתו בעבירה ובתו מאלמנה פסולה: האל השוא שבהן שאין ברוב קהל. אינו כשאר רוב ישראל שהרי יש כטובן לך פגום כהן גדול ביאתו בעבירה חלל יאירתו בעבירה עמוני אינו רחוי לבה כההל: לך עבירה. בת כהן גדול יאירתו בעבירה בת חלל יאירת אביה בעבירה האמר עמונית שאין עבירה לך ביארתה ולא ביארת אביה ופשיטא ששקרה: אמר ליה אין. וקמין יליף מעמוני: בת גר עמוני ומלרי שני. שגשאו בת ישראל וביאתו בעבירה: (רש"י)

תוספות אם קודם מעשה אמרה שומעין לו. אר"ת דהיינו דוקא היכא דהוא עצמו נוגע בדבר כגון [יתרא] שהיה צריך לאותה הוראה שהרי בת ישי נשא כדכתיב אשר בא אל אביגיל בת נחש ואמרין כפי' ק דבא בתרא (דף יד. ושם) בת מי שמת בעטיו של נחש וכן בפרק נושאים על האנוסה (לקמן דף צח. ושם) גבי גר שהעיד על אשתו ושבעה בניו ובפי' עשרה יוחסין (קדושין דף ע:.) גבי עובדא דרב יהודה בכל דוכתא דמיתת לה היו הן צריכין לאותה הוראה אבל אם אין צריכין לאותה הוראה שומעין לו וע"פ שלא אמרה עד שעת מעשה: כתנאי עמוני ולא עמונית. וא"ת לר' יהודה תקשי ליה מצרי ולא מצרית ואמר ר"י דגבי עמוני ומואבי היה לו לקצר ולכתוב עמון ומואב הלכך מדכתוב עמוני ומואבי אית לן למדרש דלמעט עמונית ומואבית קאתי אבל מצרי אם היה כותב מצרים היה מאריך יותר והא דכתיב אדומי ולא כתיב אדום אגב מצרי כתיב אדומי: הכא כתיב מצאתי דוד. אע"פ שדוד עצמו אמרה ברוח הקודש אמרו: מכהן גדול באלמנה מה לכ"ג כו'. תימה דמיתת לרבי יוסי האי דינא דכ"ג באלמנה וחלל דאפילו לרבי יהודה לית ליה האי דינא משום דאיכא למיפרך כדפריך הכא מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד עבירה כדאמר בפרק בתרא דקדושין (דף עח. ושם) והוה ליה לתנאי דינא דמיתת ר' יהודה דבת גר זכר כבת חלל זכר מחלל ומצרי ראשון כדאמר התם ומיהו לענין שאר בנות גרים איכא למימר לית ליה לרבי יוסי דינא דר' יהודה דלא חשיב ליה צד השוה שאינו ברוב קהל כיון דגר ראוי לקהל וכן פירש בקונטרס התם ארבי אליעזר בן יעקב דפליג ארבי יהודה אבל הכא גר עמוני דחשיב הוא צד השוה כדאמר הכא כיון דאין ראוי לבא בקהל קשה אמאי לא נדון לר' יוסי מחלל ומצרי ראשון שתפסל בת עמוני שנשא עמונית לכהן אע"ג שראוי לבא בקהל וי"ל דקסבר ר' יוסי כיון דבת מצרי ראשון אינה ראוי לבא בקהל אין לעשות צד השוה מפסול כהונה ופסול קהל ללמוד מהא בעלמא לפסול כהונה ואין להקשות דנילף שפוסל גר בביאתו מחלל ומצרי ראשון דהשתא יש לעשות צד השוה כיון שאין אנו באין לעשות צד השוה ממנה שבתותיהן פסולין זו לקהל וזו לכהונה אלא ממנה שאינו ברוב קהל דגר חשוב ברוב קהל לרבנן כדפרישית ועוד דמה להנך שכן זרעם פסול תאמר בגר שבתו כשרה אבל קשה דמחזיר גרושתו ויבמה לשוק נילף שיפסלו בביאתן מחלל ומצרי ראשון וצ"ל כמו שפירשנו בספ"ק (דף טו: ושם ד"ה מה) דלרבנן לא ילפינן מאיסור כהונה לעשותה חללה דאין חללה אלא מאיסורי כהונה ואפילו בהצד השוה מעלמא ומפסול כהונה ורבי יהודה ודאי יליף במה הצד אפילו לפסול בביאתו כדאמר בקידושין (דף עח.): רבי יוחנן אמר כשרה. תימה לר"י היכי ילפינן לעיל בהחולץ (דף מה.) מק"ו דאלמנה דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד פגום הא איכא למימר לרבי יוחנן בת גר עמוני שנשא בת ישראל יוכיה שאיסורו היה בכל ובתו כשרה ולרבנן שמעון בן גמליאל דקאמר בפרק אלמנה (לעיל דף טו.) דגר עמוני אינו פוסל בביאתו אתי שפיר אבל לת"ק ורבי יוסי קשיא ומיהו ממצרי שני אין להקשות תוכיח דמה למצרי שכן עשה: ריש לקיש אמר פסולה. הקשה הר' משה כהן דלעיל (שם) משמע דלכולי עלמא בת עמוני ומצרי שני כשרה לכהונה דאמר מאי איכא בין תנא קמא לר' יוסי א"ר יוחנן מצרי שני איכא בינייהו כו' לאפקי מצרי שני דאין זרעו פסול כמו כהן גדול באלמנה וגבי גר עמוני קאמר דאין כל זרעו פסול אלמא בתו כשרה לכהונה ואמר ר"י דסוגיא דהתם ר' יוחנן קאמר ליה דאמר הכא כשרה אבל ריש לקיש דפוסל הכא דאמר דנתא קמא דפוסל התם היינו משום דזרעו פסול ולא יפרש מילתיה דת"ק כמו שמפרש ר' יוחנן מה כהן גדול שביאתו בעבירה כו' דא"כ הוה משמע דמדה לר' יוסי דמצרי שני אין זרעו פסול אלא לתנא קמא נמי הוה נקט במילתיה מה כהן גדול באלמנה שזרעו פסול כו' דסבירא ליה דבת גר עמוני ומצרי שני זרעו פסול ור' יוסי דקאמר כל שזרעו פסול כו' וממעט מצרי שני אליבא דנפשיה נקיט האי לישנא: (תוספות)

ב ע ד

דתני רבי זכאי קמיה דר' יוחנן [ויקרא כא-יד] כי אם בתולה מעמי יקח אשה להביא גיורת מכנה שהיא כשרה לכהונה ואמר ליה אני שונה עמי מעמי להביא בתולה הבאה מב' עממין ואת אמרת גיורת מכנה ותו לא מאי שני עממין אילימא עמוני שנשא עמונית ומאי משני עממין דזכרים אסורין ונקבות מותרות היינו גיורת מכנה אלא בעמוני שנשא בת ישראל ואיכא דאמרי אמר ליה אני שונה עמי מעמי להביא בתולה הבאה משני עממין ומעם שיש בו שני עממין ואת אמרת גיורת מכנה ותו לא ולהך לישנא בת מצרי שני דכשרה לכהונה מנא ליה וכי תימא דיליף מעמוני שנשא בת ישראל מה לעמוני שנשא בת ישראל שכן נקבות מותרות מצרי שני שנשא מצרית שניה יוכיח מה למצרי שני שנשא מצרית שניה שכן אין ביאתו בעבירה עמוני שנשא בת ישראל יוכיח וחזר הדין וכו' אמר רב יוסף היינו דשמענא ליה לרב יהודה דאמר עמי מעמי ולא ידענא מאי קאמר כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר הכי תנא קמיה אשה עמונית כשרה בנה מעמוני פסול ובתה מעמוני כשרה במה דברים אמורים בעמוני ועמונית שנתגיירו אבל בתה מעמוני פסולה אמר ליה פוק תני לברא מאי דאמרת אשה עמונית כשרה עמוני ולא עמונית בנה מעמוני פסול דהא עמוני הוא ובתה מעמוני כשרה למאי אילימא לבא בקהל השתא אמה כשרה היא מיבעיא אלא לכהונה במה דברים אמורים בעמוני ועמונית שנתגיירו אבל בתה מעמוני פסולה מאי בתה מעמוני אילימא עמוני שנשא עמונית היינו גיורת מכנה אלא עמוני שנשא בת ישראל א"ל פוק תני לברא: מצרי ואדומי אינן אסורין וכו': מאי תשובה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן משום דאיכא למימר עריות ויכוחו שלא אסר בהן אלא עד שלשה דורות אחד זכרים ואחד נקבות מה לעריות שכן כרת ממזר יוכיח מה לממזר שכן אינו ראוי לבא בקהל לעולם עריות ויכוחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שאסורין ואחד זכרים ואחד נקבות אף אני אביא מצרי ומצרית שהיו אסורין אחד זכרים ואחד נקבות מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד כרת ורבנן מחלל דחייבי עשה וכו' אליעזר בן יעקב ומאי לא כי הכי קאמר להו לדידי לא סבירא לי דר' אליעזר בן יעקב לדידכו דסבירא לכו כו"א בן יעקב הלכה אני אומר תניא אמר להן ר"ש הלכה אני אומר ועוד מקרא מסייעני בנים ולא בנות ת"ר בנים ולא בנות דברי ר"ש אמר ר' יהודה הרי הוא אומר [דברים כג-ט] בנים אשר יולדו להם דור שלישי הכתוב תלאן בלידה א"ר יוחנן אי לאו דאמר ר' יהודה הכתוב תלאן בלידה לא מצא ידיו ורגליו בבית המדרש כיון דאמר מר קהל גרים איקרי קהל

רש"י דתני רבי זכאי כו'. כלומר מהאי כללך שמענין ליה לרבי יוחנן דמכשיר: גיורת מכנה. ממכונה כלומר שאביה ואמה מעם אחד ונולדה כקדושה לחפוקי גר עמוני שגשא בת ישראל ללא מכנה היא הואיל וביאתה בעבירה בתו פסולה: עמו מעמוני. מדמלוי למכתב בתולה עמוני יקח וכתוב מעמוני חפי' ממקלת עמו ועם אחר להביא בתולה הבאה משני עממין ומהכא שמענין ליה לרבי יוחנן דמכשיר: מאי שני עממין דקאמר אילימא כו': איכא דלמרי. הכי קאמר ליה בהדיא להביא בתולה הבאה משני

עממון מישראלית וגר ואתו גר היו מעם שיש בו שני עממון דהיינו עמוני: וזהו לישנא. דקתני בהדיא דלא מרבי אלא בת עמוני דקתני מעם שיש בו שני עממון: בת מזרי שני. שגשג ישראלית וביחודו בעבידה מנא ליה לר' יוחנן דכשרה: מה לעמוני שכן נקבות. עמוניות מותרות מיד האמר במלמי שני שהמזרי בהם הכתוב לנשות נקבות כזכרים עד שלשה דורות: מזרי שני שגשג מזרית שניה ויכוח. שבתו כשרה שהרי שלשית היא ואע"פ שיש בהן כל חמור דקתאמר ואפילו הכי קריא אף חני אביא את זו והואל והרי היא שלשית כשרה לכהונה: וחזר הקדוש. הגד השוה שבתו שאינו ברוב קהל ובתו כשרה: ולא ידענא מאי קתאמר. מה הוא דריש בה אכל השתא ידענא דלכאפורי בת עמוני שגשג בת ישראל קתני: הכי הגא קמיה. רבי זכאי קמיה דר' יוחנן: אשה עמונית כו'. מפרש לה לקמיה: אמר ליה פוק תני לברא. דמאי קתאמר אשה עמונית כשרה לקהל כפי קתאמר דעמוני ולא עמונית ובנה מעמוני פסול לקהל דהא עמוני הוא: בתה מעמוני כשרה למאן אילימא לקהל השתא אמה. שלא נולדה בקדושה אמרת כשרה בתה שגולדה בקדושה מיבעיא אלא לכהונה והדר תני כמה דברים אמורים בעמוני ועמונית שנתגיירו וילדה לו בת דלון ילדתה בעבידה והיא גיורת מכנה אכל בתה מעמוני פסולה ומאי היא אילימא בתה של עמונית מעמוני היא אלא כשרה ליה דהא תני קריא בתה מעמוני כשרה אלא ודאי קריא דקא פסלת בעמוני שגשג בת ישראל משום דביחודו בעבידה: פוק תני לברא. דהא נמי כשרה שהרי חני שונה עמוני מעמוני: עריות ויכוחו. שלא אמר בהן אלא שלשה דורות בת בתו חסורה לו והוא ככלל (דהויא דור שלישי) ועשה בהן נקבות כזכרים בת בתו כבת בנו: שכן כרת. האמר במלמי שני אשה דור שלישי יבא להם ולא ראשון ושני ולא בתו מכלל עשה עשה הלכך לא נעשה בו נקבות כזכרים: ממזר ויכוח. שאין כרת בעיאתו ועשה בו בתו כבתו ממזרת ואחד ממזר חסור: עריות ויכוחו. ששכרים לכל ישראל חוץ מקרובים: כל כרת. שהרי ממזר אע"פ שאין כרת בעיאתו מ"מ יש כרת ביצירתו שגולד מאשה שהיא לבאי בכרת: ודענא. דלמרי יש תשובה פרכין ליה לרבי שמעון מהלך דחייבי עשה כגון כ"ג שגשג אנוסה או מפתה שהיא עליו בעשה בחולה יקח ולא בעולה ואין כלל לאו דזונה דליכא למ"ד יבא פניה זנת היא אלא רבי אלעזר ולית הלכתא כוותיה כדלמאר דפרק בבא על יבמתו (דף ס"א): וקתאמר ר' אליעזר בן יעקב התם הולד חלל והכי פרכי ליה רבנן לרבי שמעון עריות ויכוחו מה לעריות שכן כרת חלל דחייבי עשה ויכוח שאין בו כרת ואסורה הבת כבן מה לחלל שכן ילדתה בעבידה לפיכך עשה נקבות כזכרים עריות ויכוחו שאין ילדתה בעבידה ואמר בתו כבת בנו: מאי לא כי. דמשמע דלון תשובתה תשובה: לא סבירא לי דר' אליעזר בן יעקב. דלון חלל מהיבי עשה ומחלל דחייבי לאון לא מיתו למיפדך דליכא למפרך מה להגך שכן לאו האמר במלמי שכן עשה לאו חמור: לדידכו נמי דסבירא לכו. יש חלל הלכה חני אומר שהנקבות מותרות: אשר יולדו. כל הנולדים להם אפילו נקבה בשממע לישנא אחרינא תלון בלידה תלה הגנים בהם שיוולדת אוחם דלם היא ראשונה הבן שני ואי לאו נקבות חסורות למאי הלכתא תלון בלידה: אי לאו דלמאר ר' יהודה הכתוב תלון בלידה. ונקבות נמי חסורות: לא מנא ידיו ורגליו בבית המדרש. כלומר לא היה יכול לעמוד בדבריו: כיון דלמאר מר קהל גרים איקרי קהל. במס' קידושין (דף ע"ג.) אי איתא דנקבות כריין לאלתר הו' לכו קהל ואסורות מזרית ראשונה ושניה למזרי ראשון ושני כמה יטערו ויבואו לידו דור שלישי: (רש"י)

תוספות מצרי שני שנשא בת ישראל מנא ליה. תימה מהיכי תיתי לה דתיפסל אילימא מחלל ואלמנה מה להגך שכן לאו תאמר במצרי שכן עשה ואמר רבינו יצחק דאחי מחלל דחייבי עשה כגון בעולה לכהן גדול וכראב"י דאמר יש חלל מחייבי עשה: שכן יש בהן צד כרת. ותימה דאליבא דרבי יוחנן קיימין ולדידיה אשכחן ממזר בלא צד כרת דקסבר דיש ממזר מעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל ועוד תימה דהוה מצי למימר מה להצד השוה שכן לאו תאמר במצרי דליכא אלא עשה: מחלל דחייבי עשה. הקשה ר"י ברבי מאיר מכל מקום איכא למיפדך מה להצד השוה שכן לאו שאף באיסור חלל דחייבי עשה איכא לאו דחללה לא יקח ותיירך דשמא חללה הבאה מחייבי עשה ליכא לאו אלא עשה לכהן הבא עליה: הלכה אני אומר. לאו הלכה למשה מסיני קאמר דאם כן אמאי פליגי עליה רבי יהודה אלא הכי קאמר הלכה אני (תוספות)

דף עח - א

מצרי שני במאי יטהר דלמא דאי עבר ונסיד דאי לא כתיב קרא הרי ממזר דאי וכתביה קרא דאי לאיסורא כתב דאי להיתרא לא כתב הרי מחזיר גרושתו דאי להיתרא וכתביה התם משום עיקר איסורא הוא דכתביה ת"ר אם נאמר בניס למה נאמר דורות ואם נאמר דורות למה נאמר בניס אם נאמר בניס ולא נאמר דורות הייתי אומר בן ראשון ושני אסור שלישי מותר לכך נאמר דורות ואם נאמר דורות ואם נאמר דורות ולא נאמר בניס הייתי אומר לאותן העומדים על הר סיני לכך נאמר בניס להם מהם מנה להם הלך אחר פסולן ואיצטריך למיכתב להם ואיצטריך למיכתב אשר יולדו דאי כתב רחמנא אשר יולדו ה"א מבניהם מנה כתב רחמנא להם ואי כתב רחמנא להם ה"א מצרית מעוברת שנתגיירה היא ובנה חד כתב רחמנא אשר יולדו ואיצטריך למיכתב להם הכא ואיצטריך למיכתב לו גבי ממזר דאי כתב רחמנא הכא משום דבא מטיפה פסולה אבל ממזר דבא מטיפה כשרה אימא לא ואי כתב רחמנא גבי ממזר משום דאין ראוי לבא בקהל לעולם אבל הכא אימא לא צריכא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שלישי הואי אלמא קסבר בתר דידיה שדינן ליה מתיב רב יוסף רבי טרפון אומר יכולין ממזרים ליטרה כיצד ממזר נשא שפחה הולד עבד שחררו נמצא בן חורין אלמא בתר דידה שדינן ליה שאני התם דאמר קרא **שמות** **כא-ד** האשה וילדיה תהיה לאדוניה מתיב רבא אמר ר' יהודה מנימין גר מצרי היה לי חבר מתלמידי רבי עקיבא ואמר אני מצרי ראשון ונשאתי מצרית ראשונה אשיא לבני מצרית שניה כדי שיהא בן בני ראוי לבא בקהל ואי ס"ד בתריה דידיה שדינן ליה אפילו ראשונה נמי הא אמר ליה רבי יוחנן לתנא תני ראשונה כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שני הואי אלמא בתר אימיה שדינן ליה אמר ליה אביי אלא הא דאמר ר' יוחנן הפריש חטאת מעוברת וילדה רצה מתכפר בה רצה מתכפר בולדה אי אמרת בשלמא עובר לאו ירך אמו הוא הוה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות ואמר רב אושעיא מפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן והשניה תרעה אלא אי אמרת עובר ירך אמו הוא הוה ליה ולד חטאת וולד חטאת למיתה אזיל אישתיק א"ל דלמא שאני התם דכתיב אשר יולדו הכתוב תלאו בלידה א"ל קרקפנא חזיתיה לרישך ביני עמודי כי אמר רבי יוחנן להא שמעתא טעמא דכתיב אשר יולדו הא בעלמא בתר אבוה שדינן ליה אלא הא דאמר רבא נכרית מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה אמאי אין צריך טבילה וכי תימא משום דרבי יצחק דאמר רבי יצחק דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ רובו שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ

רש"י דאי עבר ונסיד. או בת ישראל או גיורת: דאי לא כתב קרא. מידי דעל ידי עבידה קתני לא כתב קרא למימר בניס אשר יולדו כו' דהא לא שכיח למיית ליה דור שלישי: והרי ממזר. דלמיה לאו הו' ממזר אלא ע"י עבידה שגא אביו על חיבי כריתות וכתביה קרא לא יבא ממזר ואע"ג דלא שכיח אילימא קרא למיכתביה דלכי מיתרמי לא נטמע בה: דאי להיתרא. כגון שלישי יבא וגו': והרי מחזיר גרושתו. משניסת לאחר דאי הוא וכתב קרא להיתרא דכתיב (דברים כד) כי תועבה היא ודקשנן (קידושין ד' ע"ג.) היא תועבה ואין בניה תועבין: התם משום עיקר איסורא כתביה. לשמעונית דלמיה מיהא תועבה הויה: אם נאמר בניס כו'. לכתוב בן שלישי יבא וגו' או דור שלישי יבא להם ולא לכתוב בניס: בן ראשון ושני. גר מזרי שגולדו לו שלשה בניס לאחר שנתגייר הבן הראשון והשני יאסרו והשלישי מותר: לכך נאמר דורות.

למשמעותן דכל בניו אסורים ובני בניו מותרים: ואם נאמר דזר שלישי וכל נאמר בניו. היינו אומר לאותם ישראלים העומדים על הר סיני הוא אומר דזר שלישי שלכם יוצא להם בקהל כלומר בכס ובכניסם אסורין מלכי ודומי אבל בני בניו מותרים ומשם והלאה מותרין מלכיים אפילו גר ראשון מהם מנה. הוא ראשון בנו שני וכו' בנו מותר: להם הלך אחר פסולן. הרי להם כתיבי ומשמע הלך אחריהם דלם נטעמו ככשרים כגון מלכי שגשג ישראלית ושגשגל שגשגל מלכית הלך אחריהן והוא פסול עד דזר שלישי: ואיטריד למכתב להם. למשמע דמהם מנה ואיטריד אשך יולדו ללא הימלא אשך יולדו מבניהם מנה וקשו קראי אהדי ללא למיכתב אחריהן איטריד: כתב רחמנא אשך יולדו. למימר דכל לידה דמגרות ואיך חדא דלא היא: לו גבי ממזר. למימר הלך אחר פסולו שאם נשא כשרה בנו ממזר: מן טפה כשרה. מישגשגל טהור: שאני הם. גבי שפחה גזירה הכתוב היא דולג שפחה כשפחה: אפי' ראשונה נמי. ואיך לבנו: ראה בה מהכפר. והולד ירעה: ראה מהכפר בולדה. והיא תרעה: אי אמרת בשלמא עובר לאו ירך אמו הוא. משום הכי ראה בולדה מהכפר דהו' חשבו בשעת הפרשה כשהמה בלגפי נפשה והוא ליה כמפרש ב' הטאות בלחיות שאם תאבד האחת יתכפר בחברתה וכו' אמרינן וכו' הטאת למישה היכא דאפריש בהמה ריקנית ונחעצרה וילדה: והשניה תרעה. וכו' אמרינן (תמורה דף טז.) הטאת שפכו בעליה למישה אלמא כגון שהפריש טהרת ואבדה והקריב אחרת תחתיה ואחר כך נמלכה לתאונה: בלילה. הלך אחר האם: קרקפנא. אדם חשבו: כי עמודי. היכא דגרסי: כי אמר ר' יוחנן. ומפי השמועה אמרת ולא מדעתך: און כריד טעילה. לשום גירות דסלקא ליה טעילה דאימיה: משום דר' יצחק דלמר דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוץ. והכא לך קפיד בהאי חליפה האי ולדא דרביקהיה הוא ורע"ג דלמר הם גזרו על רובו שאין מקפיד בו' הכא דאוקימנא דלאורייתה: (רש"י)

תוספות מצרי שני במה יטהר. וא"ת ישא שתוקית דהא ר' יהודה אית ליה בה פ' עשרה יוחסין (קדושין עג.) בקהל ודאי הוא דלא יבא אלא בקהל ספק יבא והבן נמי יבא מותר לבא בקהל דממזר ודאי הוא דלא יבא הא ממזר ספק יבא ויש לומר דשתוקין לא שכיחי אי נמי דממזרת דלא אפשר אלא באיסור חשיב דאי ודאי לא כתיב וא"ת וישא נתינה והולד כשר לרבי יוחנן דאמר בסמוך מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שלישי הוי דבתר ידיה שדינן וי"ל דר' יוחנן דהכא סבר כאידך דרבי יוחנן דאמר רב דימי א"ר יוחנן בנה שני הוי דבתר ידיה שדינן ליה וא"ת והא כתיב קרא דאי לרבי יוחנן דדרשי לעיל (דף עז:) מעמיו לבת גר עמוני הא על בת ישראל וי"ל דיתורא דקרא אתי שפיר לדאי אבל פשטיה דקרא לא: הוה אמינא מצרית מעוברת שנתגיירה היא ובנה חד הוא כתב רחמנא אשר יולדו. וא"ת אי סבר כרבי יהודה א"כ לימא דאיטריד אשר יולדו לומר שהכתוב תלאן בלידה ואי כרבי שמעון היכי כ"ד דהיא ובנה חד הוא כיון דקסבר מצרי ולא מצרית וי"ל דקס"ד כיון שהורתו בנכרית חשיב דזר ראשון: חזיתיה לרישך ביני עמודי. פירוש רבך דמצינו רבה שהלך ללמוד לפני רבי יוחנן בשילהי כתובות (דף קיא.) בעלמא בתר אבוא שדינן ליה. דעובר לאו ירך אמו הוא והא דמשמע בסוף פרק שני דגיטין (דף כג:) ושם) דאית ליה לרבי יוחנן דעובר ירך אמו הוא גבי הא דקאמר נראין הדברים שעבד מקבל טע מיז רבו של פבור כו' התם אליבא דרבי איירי וגרסינן התם בסיפא מאי טעמא דרבי: אלא הא דאמר רבא נכרית מעוברת כו'. וא"ת ומאי פריך מרבא הא בהדיא אית ליה דעובר ירך אמו הוא ב' כל האסורין (תמורה ל:) ובפרק שור שנגח את הפרה (ב"ק דף מז.) ושם) דקאמר היא וולדה נגוח היא וולדה נרבעו ואמר ר"י שרועה ליישב דברי רבא דהכא אפילו כרבי יוחנן: רובו ומקפיד עליו חוץ. לא כמו שפירש בקונטרס בפ"ק דסוכה (דף ו:) ושם) דהיינו דקאב בשערו אבל בגופו חוץ אפילו מיעוטו שאין מקפיד דאי"ב למה לי קרא לשערו דרשינן (שם) את בשרו את הטפל לבשרו כיון דהלכה למשה מסיני נאמרה לו בפירוש שערו רובו ומקפיד עליו כו' ועוד מדקדק ר"ת דאי בשערו דוקא ה"ל למימר הכא אימור דאמר רבי יצחק שערו בשרו מי אמר ומיהו בלאו הכי פריך שפיר: (תוספות)

דף עח - ב

והא אמר רב כהנא לא שנו אלא רובו אבל כולו חוץ שאני עובר דהיינו רביתה כי אתא רבינא א"ר יוחנן באומות הלך אחר הזכר נתגיירו הלך אחר פגום שבשניהם באומות הלך אחר הזכר כדתינא מנין לאחד מן האומות שבא על הכנענית והוליד בן שאתה רשאי לקנותו בעבד שנאמר **ויקרא כה-מה** יוגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו יכול אפי' אחד מן הכנענים שבא על אחת מן האומות והוליד בן שאתה רשאי לקנותו בעבד ת"ל אשר הולידו בארצכם מן הנולדים בארצכם ולא מן הגרים בארצכם: נתגיירו הלך אחר פגום שבשניהם: במאי אילימא במצרי שנשא עמונית מאי פגום שבשניהם אית בה עמוני ולא עמונית אלא בעמוני שנשא מצרית אי זכר הוי שדייה בתר עמוני אי נקבה הוי שדייה בתר מצרית: **מתני'** ממזרין ונתנינן אסורין ואיסורין איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות: **גמ'** אמר ריש לקיש ממזרת לאחר עשרה דורות מותרת יליף עשירי עשירי מעמוני ומואבי מה להלן נקבות מותרות אף כאן נקבות

מותרות אי מה להלן מיד אף כאן מיד כי אהני גזירה שוה מעשירי ואילך והאנן תנן ממזרים ונתנינן אסורין ואיסורין איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות לא קשיא הא כמאן דאמר דון מינה ומינה הא כמאן דאמר דון מינה ואוקי באתרא שאלו את רבי אליעזר ממזרת לאחר עשרה דרי מהו אמר להם מי יתן לי דור שלישי ואטהרנו אלמא קסבר ממזרא לא חיי וכן אמר רב הונא ממזרא לא חיי והא אנן תנן ממזרין אסורין ואיסורין איסור עולם אמר רבי זירא לדידי מפרשא לי מיניה דרב יהודה דידיע חיי דלא ידיע לא חיי דידיע ולא ידיע עד תלתא דרי חיי טפי לא חיי ההוא דהוי בשבבותיה דר' אמי אכרזי עליה דממזרא הוה בכי ואזיל אמר ליה חיים נתתי לך אמר רב חנא בר אדא נתינים דוד גזר עליהם שנאמר **שמואל ב כא-ב** ויקרא המלך לגבעונים ויאמר אליהם והגבעונים לא מבני ישראל המה וגו' מאי טעמא גזר עלייהו דכתיב **שמואל ב כא-א** ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחר שנה שנה ראשונה אמר להם שמה עובדי עבודת כוכבים יש בכם דכתיב **דברים יא-טז** ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם ועצר את השמים ולא יהיה מטר וגו' בדקו ולא מצאו שניה אמר להם שמה עוברי עבירה יש בכם דכתיב **ירמיה ג-ג** וימנעו רביבים ומלקוש לא היה ומצא אשה זונה היה לך וגו' בדקו ולא מצאו שלישית אמר להם שמה פוסקי צדקה רביבים יש בכם ואין נתנין דכתיב **משלי כה-יד** נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר בדקו ולא מצאו אמר אין הדבר תלוי אלא בי מיד ויבקש דוד את פני ה' מאי היא אמר ריש לקיש ששאל באורים ותומים מאי משמע א"ר אלעזר אתיא פני פני כתיב הכא ויבקש דוד את פני ה' וכתיב התם **במדבר כז-כא** ושאל לו במשפט האורים לפני ה' ויאמר ה' אל שאל ואל בית הדמים על אשר המית הגבעונים אל שאל שלא נספד כהלכה ואל בית הדמים על אשר המית הגבעונים וכי היכן מצוינו בשאל שהמית הגבעונים אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להם מים ומזון מעלה עליו הכתוב כאילו הרוגן קא תבע אל שאל שלא נספד כהלכה וקא תבע על אשר המית הגבעונים אין דאמר ריש לקיש מאי דכתיב **צפניה ב-ג** בקשו את ה' כל עוני ארץ אשר משפטו פעלו באשר משפטו שם פעלו אמר דוד שאל נפקו להו

רש"י והא אמר רב כהנא כו' אבל כולו חוץ. רע"ג דלא מקפיד והכא כולו הוא מכוסה: דהיינו רביתה. ולאו חליפה היא: באומות. כשבע אומות לענין לא תחיה כל נשמה הלך אחר הזכרים וכדמפרש לקמן: נתגיירו הלך אחר הפגום שבשניהם. לענין יוחסין וכדמפרש: ללמד מן האומות. שאינו משבחה אומות ואינו ככלל לא תחיה כל נשמה: שאתה רשאי לקנותו בעבד. ואי אתה מלווה להמיתו שדינן ליה בתר אבוא: ת"ל מבני התושבים. שכלו מאומות אחרים ועשו אבותם תושבים במקומם: מן הנולדים בארצכם. שאמו מאלרעס וילדהו שם ולא מן הגרים בארצכם שנטל במקום אחר שאמו מן שאר אומות ואח"כ בל לגור אלל לביו בארצכם דרך אשה להיות במקומה ודרך איש לגלות הלך הנולדים בארץ ודאי אמו משבחה אומות אבל הנולדים במקום אחר ודאי אמו משאך אומות ומסתברא כי מעטינהו קרא היכא דלכיו כנעני: אילימא מלכיים שגשגל עמונית. וקאמר שדינן זרעם אחר האב דלפילו ילדה נקבה אסורה עד ג' דורות ולא שדינן לה בתר אמה למישרייה לאלתה דעמוני ולא

עמונית: מאי פגום שבניהם איכה. למשמע דקניהם פגומים אלך קזה פגום מזה הא עמונית לא פגומה מידי דעמוני כתיב וכל עמונית: אלך בעמוני קנשא מלריה. דקניהם פגומים למלריה לאשונה אסורה: אי זכר הוא. אם יולד להם זכר: שקייה בתר עמוני. ויאסר לעולם: ואם נקבה היא שקייה בתר מלריה. והיה מלריה קניה ואסורה לישארל ולא שקייה בתר עמוני לאישקרווי לאלכה משום עמונית: מהני' הנינים. גבעונים קנתגייכו בערמה דימו יואקע ונתנם עבדים לחוטבי עמים ושוואבי מיש: גמ' גמר עשירי מעמוני. בספרי מה עשירי האמור בעמוני עד עולם אף עשירי האמור בממזר עד עולם הלכך מה להלן זכרים ולא נקבות אף כן כו': מעשירי ואיך. דעד עקרה דורות לאיסורא בגופיה לממזר כתיב ליכא למגמר מעמוני דנקבות מותרות דהא ממזר מוס זר משמע ואפילו נקבות חבל מעשירי ואיך לאיסורא בג"ק דעמוני ושוואבי ילפי דהא לאו בממזר כתיבא הלכך היתירא נמי לנקבות מיניה ילפי דלמזר דון מינה ומינה כדלקמן: הא כמאן דלמזר דון מינה ומינה. פלוגתא דר' אליעזר ור' יואקע בהעור והרוטב (חולין קכ): דון מינה ומינה. כי גמריין מילתא ממילתא בג"ק גמריין לה כולה מילתא מינה: דון מינה ואוקי באתרא. למאי דלריכו גמריין למאי דלא לריכוין מוקמינן באתרא והכל מאי גזרה קיה איכה בממזר לא כתיב עד עולם ובעמוני ושוואבי כתיב עד עולם וילפינן ממזר מעמוני בג"ק דקתני בספרי דבי רב נאמר כן עשירי ונאמר למטה עשירי מה עשירי האמור למטה עד עולם אף עשירי האמור כן עד עולם. כ"ל סבר כמאן דלמזר דון מינה ומינה מה להלן עד עולם אף כן עד עולם ומינה מה להלן זכרים ולא נקבות אף כן זכרים ולא נקבות מזר עשירי ואיך הוא דגמריין דהא כל עקרה לא איטוריכו לן למילף בג"ק: ותנא דידן סבר לה כמ"ד דון מינה ואוקי באתרא דון מינה מה להלן עד עולם אף ממזר עד עולם ואוקי באתרא כדמעיקרא ' דורות דקרא אחד זכרים ואחד נקבות דכתיב ממזר מוס זר הכי נמי עד עולם דמיייתין בג"ק אחד זכרים ואחד נקבות כך שמעתו וכן עיקר ויש שמפרש לה בלשון אחר: מי יתן לי דור שלישי. כלומר דבר שאי אפשר הוא: לא חיי. שלא יטעמו כשרים בדורותיו: ממזר יודיע. לכל בכבוד חיי הוא ודורותיו דלא מיטעמי בה: דלא ידעי. כלל כל חיי אפילו הוא שלא ישא קשר: יודיע ולא ידעי. עד הלת דרי דהירי אינשי חיי טפי לא חיי דכיון דלא דבר בכבוד הוא משתכחא מילתא: דוד גזר עליהן דלכתבי והגבעונים לא מבני ישראל המה. כלומר אינם ראויין לבל בקה: איש מההלל במתת שקר. שפוק ואין נותן גורם לעצירת גשמים: כהנים היו מספקין להם מזון לגבעונים שהיו חוטבי עצים ושוואבי מים למזבח דלכתבי ביהושע ולא יכרת מכם חוטבי עצים ושוואבי מים לבית אלהי: קתבע. הקדוש ברוך הוא בכבוד שאלו שלא נספד כהלכה והדר קתבע בפורענותיה דשאלו אשר המית כו': באשר משפטו. במקום שלמים האדם עם מזכיריו פועל דלקותיו: (רש"י)

תוספות מי יתן לי דור שלישי ואטהרנו. שתמא בעו מיניה והשיב להם כן ואם היה בידוע היה משיב להם דמותות דסבירא ליה לרבי אליעזר דון מינה ומינה בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ): ולא רצה לברר להם תשובתו שכן היה דרכו לדחות עצמו מן השואלים כדאשכחן בפי' הישן (סוכה דף כח): (תוספות)

א - עט דף

תריסר ירחי שתא ולא דרכיה למספדיה נתינים ניקרינהו ונפייסינהו [שמואל ב כא-ב] ויקרא המלך לגבעונים ויאמר אליהם מה אעשה לכם ובמה אכפר וברכו את נחלת ה' ויאמרו לו הגבעונים אין לנו כסף וזהב עם שאלו ועם ביתו ואין לנו איש וגו' יתן לנו שבעה אנשים מבניו והוקענום לה' וגו' מיפייסו ולא פיסינהו אמר שלשה סימנים יש באומה זו הרחמנים והביישנין וגומלי חסדים רחמנים דכתיב [דברים יג-יח] ונתן לך רחמים ורחמך והרבך ביישנין דכתיב [שמות כ-כ] בעבור תהיה יראתו על פניכם גומלי חסדים דכתיב [בראשית יח-טז] למען אשר יצוה את בניו ואת בתיו וגו' כל שיש בו שלשה סימנים הללו ראוי להדבק באומה זו [שמואל ב כא-ח] ויקח המלך את שני בני רצפה בת איה אשר ילדה לשאלו את ארמוני ואת מפיבושת ואת חמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאל בן ברזילי המחולתי מאי שנא הני אמר רב הונא העבירום לפני ארון כל שארון קולטו למיתה כל שאין ארון קולטו לחיים מתיב רב חנא בר קטינא [שמואל ב כא-ז] ויחמול המלך על מפיבושת בן יהונתן בן שאול שלא העבירו וכי משוא פנים יש בדבר אלא שהעבירו וקלטו ובקש עליו רחמים ופלטו ואכתי משוא פנים יש בדבר אלא שבקש רחמים שלא יקלטנו הארון והא כתיב [דברים כד-טז] לא יומתו אבות על בנים וגו' אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ולא יתחלל שם שמים בפרהסיא [שמואל ב כא-ו] ותקח רצפה בת איה את השק ותטהור לה את הצור מתחלת קציר עד נתן מים עליהם מן השמים ולא נתנה עוף השמים לנוח עליהם יומם וחית השדה לילה והא כתיב [דברים כא-כג] לא תלין נבלתו על העץ אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ויתקדש שם שמים בפרהסיא שהיו עוברים ושבבים אומרים מה טיבן של אלו הללו בני מלכים הם ומה עשו פשוט ידיהם בגרים גרורים אמרו אין לך אומה שראויה להדבק בה כזו ומה בני מלכים כך בני הדיוטות על אחת כמה וכמה ומה גרים גרורים כך ישראל על אחת כמה וכמה מיד נתוספו על ישראל מאה וחמשים אלף שנאמר [מלכים א ה-כט] ויהי לשלמה שבעים אלף נושא סבל ושמונים אלף חוצב בהר ודלמא ישראל הוו לא סלקא דעתך דכתיב [מלכים א ט-כב] ומבני ישראל לא נתן שלמה עבד ודלמא דוגזר בעלמא אלא מהכא [דברי הימים ב ב-טז] וייספר שלמה כל האנשים הגרים אשר בארץ ישראל [וגו'] וימצאו מאה וחמשים אלף [וגו'] ויעש מהם שבעים אלף (נושא) סבל ושמונים אלף חוצב בהר ונתינים דוד גזר עליהם משה גזר עליהם דכתיב [דברים כט-כ] מחוטב עציד עד שואב מימך משה גזר לההוא דרא דוד גזר לכלוי דרא ואכתי יהושע גזר עליהו דכתיב [יהושע ט-כז] ויתנם יהושע ביום ההוא חוטבי עצים ושואבי מים לעדה ולמזבח ה' יהושע גזר בזמן שבית המקדש קיים דוד גזר בזמן שאין בית המקדש קיים

רש"י תריסר ירחי שתא. לאו דוקא דהא קרוב לתלתין שנים הוא שהרי סוף שנתו של דוד היה אלף לפי שאין דרך כבוד לספור אחר יב"ח אחר שנתקבלו תנחומין על המת כדלמא צמוע קטן (דף כהא): אין לנו. לתבוע לשאלו ולביתו לא כסף ולא זהב כי אם נפשות ואין לנו להמית בשאר ישראל כי אם זרעו: והוקענום. תלייה: באומה זו. ישראלי: הרחמנים כו'. והני גבעונים כיון דלא מרחמי אינן ראויין לידבק בהן מיד גזר עליהן דוד לכך נאמר והגבעונים לא מבני ישראל המה: ויחמול המלך. ואי בלחון הליא מילתא כיון דלא קלטו ארון מהו חמלתו של דוד ומשיי שלא העביר: וכי משוא פנים יש בדבר. וכי היה לו לדוד ליפא פנים צדיקי נפשות היה לו להעביר את כוהן: ואכתי משוא פנים יש בדבר. והואיל וקלטו ארון לא היה לו להמית אחר תחתיו: ואל יתחלל שם שמים. שיהיו האומות אומרים אין אומה זו ראויין לידבק בה שהרי פשעו וייסרו בגרים לטוב מזונותיהם ולא עשו בהן נקמה: עד נתן מים עליהם. עד ימות הגשמים לא ניתנו לקבורה: דוגזר. שכיריים: אלף מהכא. וייספר שלמה (אח) כל הנאשים ומאלו מאה וחמשים אלף ויעש מהם שבעים אלף (נושא) סבל ושמונים אלף חוצב בהר ונתינים דוד גזר עליהם פסולים נינהו וגבעונים חוטבי עצים נינהו דלמה חקציהו יהושע: משה גזר עליהן לההוא דלא. על חוטבי עצים שהיו בימיו: ולא בכלל גרים אלף עבדים ועבדים פסולים נינהו וגבעונים חוטבי עצים נינהו דלמה חקציהו יהושע: משה גזר עליהן לההוא דלא. על חוטבי עצים שהיו בימיו: ויתנם יהושע. אלמא עבדים נינהו ויהושע לדורות הבאים גזר דכתיב (יהושע ט) לא יכרת מכם חוטבי עצים: בזמן שבהמ"ק קיים. דכתיב (שם) למזבח ה': (רש"י)

ארתומי ומפבושת. אותו מפבושת היה בן שאול ואמר ר"ת שהוא היה רבו של דוד דאמר בפרק קמא דברכות (דף ד. ושם) שהיה מבייש פני דוד בהלכה וגרס התם דלא מפבושת שמו אלא איש בעל שמו כי מפבושת בן שאול נקרא איש בעל בדברי הימים ולא כמה שכתוב בספרים איש בושת שמו דלא מצינו בשום מקום איש בושת שנקרא מפבושת ואיש בושת נהרג בתחלת מלכות בית דוד קודם מעשה הגבעונים דליכא למימר דמפבושת בנו של יהונתן היה רבו של דוד דאתו לא מצינו בשום מקום שנקרא לא איש בושת ולא איש בעל וא"ת ולמה לא חלק לו כבוד לחבו לבקש עליו רחמים שלא יקלטנו הארון וי"ל דשמו בקש ולא נענה: ותטה לה אל הצור. ואמר במדרש אל הצור שהצדיקה עליו הדין ואמרה הצור תמים פעלו: דונגר גרסי'. מדת שכירות דדון לשון מדה כדאמר בבבא בתרא (דף צ.ז): וקרן ליה. דון פפא: ונתינים דוד גזר עליהן. בריש שמעתינן פי' בקונטרס שגזר עליהן חתנות וכדכתיב והגבעונים לא מבני ישראל מהו וגו' כלומר אין ראויין להדבק בישראל והשתא פריך דמשה גזר עליהן עבדות ואסור משום לא יהיה קדש ואלו עבדות משה לא גזר אלא לההוא דרא והושע בזמן שבהמ"ק קיים ומצינו למימר דלא נאסרו בשום פעם משום לא יהיה קדש כיון דלא גזר עליהן עבדות אף בזמן שאין בית המקדש קיים ודוד גזר עליהן חתנות ולא שעבדם לכולהו דרי ואתי שפיר הא דאין בנתינים תורת עבדים דתנן באלו נערות (כתובות דף כט. ושם) דהבא על הנתינה יש לה קנס ואילו בבא על השפחה תנן דאין לה קנס ואומר בירושלמי אפי' משומרת שלא נבעלה ועוד דאם יש בהם תורת עבדות ליתסרו חרורי בנתיני דמשוחרר אסור בשפחה כדאמר בחציו עבד וחציו בן חורין לישא שפחה אין יכול ובפרק עשרה יוחסין (קידושין דף סט.) קאמר דחרורי ונתיני מותרים לבא זה בזה ועוד יש לפרש דהכי פריך ולא עבדות ממש משה גזר עליהן ומסתמא גזר נמי שלא יתחתנו בהם דאין נכון שיתחתנו בהם כיון דנראין כעבדים ודוד נמי נוכח לומר דגזר עליהן עבדות כדי שלא יתחתנו בהם והשתא פריך שפיר דמשה גזר עליהן וניחא השתא הא דקאמר בימי ר' בקשו להתיר נתינים להפקיע שעבוד מהם ועל ידי כן יהיה מותר להתחתן בהם ומסיק דחלק מזבח מי יתיר וכיון דאישתייר בהן שעבוד של חלק מזבח אין הגון לידבק בהם ופליגא דרבי חייה בר אבא דאמר חלק מזבח בזמן שאין בית המקדש קיים מותר ואם היו מפקיעין חלק עדה היו מותרים לגמרי ושוב לא יחול שום עבדות של חלק מזבח אפילו לכשיבנה ואין נראה לרבינו תם דמדאורייתא אסורי בלאו דלא תתחתן כדמסיק רבא לעיל (דף עו.) דבגירותן אית להו חתנות ותנן (מכות דף יג.) ואלו הן הלוקין הבא על המזרע ועל הנתינה ומיהו איכא למימר דנתינה אגב שיטפא דמזרע נקטה וכן צריך לומר למאי דהוה בעי רבא למימר דבגירותן לית להו חתנות דבכל דוכתא איירי בגירות גבי קנס ובעשרה יוחסין (קידושין סט.) במתניתין ונראה לרבינו תם דדוד גזר עליהן שעבוד והא דקאמר לעיל ראו להדבק עם ישראל היינו להיות בני חורין כמותן אבל חתנות אסור מדאורייתא והא דקאמר בימי רבי בקשו להתיר נתינים לא להתחתן בהם אלא להפקיע עבודתם ואמר להם רבי חלק מזבח מי יתיר הלכך אין לנו להתיר אפילו חלקנו שלא ישתכח חלק מזבח ופליגא דרבי חייה בר אבא דאמר חלק מזבח בזמן שאין בית המקדש קיים מותר ממילא בלא שום (תוספות)

דף עט

בימי רבי בקשו להתיר נתינים אמר להם רבי חלקנו נתיר חלק מזבח מי יתיר ופליגא דר' חייה בר אבא דאמר ר' חייה בר אבא אמר ר' יוחנן חלק עדה לעולם אסור חלק מזבח בזמן שבית המקדש קיים אסור אין בית המקדש קיים שרי: **מתני'** אמר רבי יהושע שמעתי שהסריס חולץ וחולצין לאשתו והסריס לא חולץ ולא חולצין לאשתו ואין לי לפרש א"ר עקיבא אני אפרש סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו מפני שהיתה לו שעת הכושר סריס חמה לא חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שלא היתה לו שעת הכושר ר' אליעזר אומר לא כי אלא סריס חמה חולץ וחולצין לאשתו מפני שיש לו רפואה סריס אדם לא חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שאין לו רפואה העיד ר' יהושע בן בתירא על בן מגושת שהיה בירושלים סריס אדם ויבמו את אשתו לקיים דברי ר' י"ע הסריס לא חולץ ולא מייבם וכן איילוניות לא חולצת ולא מתייבמת הסריס שחלץ ליבמתו לא פסלה בעלה פסלה מפני שחלצה לאו חלוצה לא פסלה

בעולה פסלה מפני שבעילתה בעילת זנות: **גמ'** מכדי שמעינן לר"ע דאמר חייבי לאוין כחייבי כריתות דמו וחייבי כריתות לאו בני חליצה וייבום ניהו

אמר ר' אמי הכא במאי עסקינן כגון שנשא אחיו גיורת ור"ע סבר לה כו' יוסי דאמר קהל גרים לא אקרי קהל אי הכי יבומי נמי מייבם אין הכי נמי ואידי דאמר ר' יהושע חולץ אמר איהו נמי חולץ דיקא נמי דקתני העיד ר' יהושע בן בתירא על בן מגושת שהיה בירושלים סריס אדם ויבמו את אשתו לקיים דברי ר' י"ע ש"מ מתיב רבה פצוע דכא וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מייבמין כיצד מתו ולהם נשים ולהם אחין ועמדו אחין ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או שחלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו מתו אחין ועמדו הן ועשו מאמר בנשותיהן ונתנו גט או חלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו ואסור לקיימן משום שנאמר **[דברים כג-ב]** לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל ה' אלמא בקהל עסקינן אלא אמר רבה כגון שנפלה לו ולבסוף נפצע אמר ליה אביי וליתא איסור פצוע ונידחי עשה דייבום מי לא תנן ר"ג אומר אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחרות אשה אלמא אתי איסור אחרות אשה ודחי הכא נמי נתיי איסור פצוע ונידחי אלא אמר רב יוסף האי תנא הך תנא דבי רבי עקיבא היא דאמר מחייבי לאוין דשאר הוי ממזר מחייבי לאוין גרידי לא הוי ממזר איקרי כאן **[דברים כה-ז]** להקים לאחיו שם והא לאו בר הכי הוא אמר רבא אם כן אין לך אשה שכשרה ליבם שלא נעשה בעלה סריס חמה שעה אחת קודם למיתתו לר' אליעזר פירוקא דרבא פירכא היא התם כחישותא דאתחילה ביה היכי דמי סריס חמה אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן כל

רש"י חלקנו נתיני. דיכולין בית דין להתיר ולהפקיר חלקם של ישראל דק"ל (לקמן דף פט.) הפקר בית דין היה הפקר: ופליגא דר' חייה. האי דקאמר חלק המזבח מי יתיר ור"ע ג' מזבח בימי רבי לא היה קאמר דחלק מזבח אסור פליגא דרבי חייה: חלק עדה לעולם אסור. עד שיתירוהו: מתני' והסריס לא חולץ כו'. דכתיב לא ימחה שמו מישראל פרט לסריס ששמו מחוץ: ואין לו לפרש. איני יודע אי זה סריס בן חליצה ואי זה פטור: סריס אדם. שנסתרם לאחר שנולד: סריס חמה. ממעי אמו: לקיים דברי ר"ע. געוהו ז' של רבי יהושע ב"ב לקיים דברי ר"ע העיד: לא פסלה. מן הכהונה שאין חליצתו חליצה: בעילת זנות. שאסורה לו משום אשה אח שלח במקום מאה: גמ' כחייבי כריתות דמי. דא"ר עקיבא ביהוה (לעיל מט.) יש ממזר מחייבי לאוין וסריס חמה מחייבי לאוין הוא דכתיב (דברים כג) לא יבא פצוע דכא והיכי קאמר ר"ע סריס וחולץ את אשה אחיו הא לא נמיא קמייהו ואבדאוי קיימא כחייבי כריתות וקאי עלה באיסור אשה אח: ואידי דלמך ר' יהושע חולץ. דלרבי יהושע יבומי לא דלית ליה קהל גרים מיקרי קהל ומיהו מיהלך חלצה דחייבי לאוין לר' יהושע בני חליצה ניהו: דיקא נמי. דלר' עקיבא יבומי נמי שרי דקתני וכו' ויבמו את אשתו: סריס אדם. הואיל והיתה לו שעת הכושר ור"ע היא: זקן. נקט ליה בהדי הגך משום דלמי להו דהיתה לו שעת הכושר והשתא פסק מליצה: ונתנו גט. כלומר או נתנו לה גט: מה שעשו עשו. ויכרותה גט למאמרן או אם נתנו גט אסורין שוב לייבמו: ואסור לקיימן. לכו חזקו קאי: שנפלה לו. והזקקה לייבום: ולבסוף נפצע. דהשתא בעיה חליצה לאפקועי זיקה: דרבנן גמליאל. בפרק ב"ב בגזולה שנפלה לפני בעל אחרות קטנה אלמא אחי איסור אחרות אשה ודחי א"ג דשעת נפילה אחי: אלמא חלק אמר רב יוסף. שנפצע ואח"כ נפלה לו ודקאמרת הא אית ליה לר"ע חייבי לאוין כחייבי כריתות הא תנא דמתניתין הך תנא דר"ע היא דלמך ביהוה (לעיל מט.) אי זה ממזר כל שאר כשר שהוא בלא יבא וכלל כרבי סימאלי דאמר (כתובות דף כט.) מן הכל היה עושה רבי עקיבא ממזר חוץ מאלמנה כ"ג"ה שהרי אמרה תורה לא יקח ולא יחלל אבל מכל חייבי לאוין גרידי אפילו ליבא קורבה הולך ממזר: ופרכינן ואמאי סריס חולץ ואפילו היתה לו שעת הכושר איקרי כאן להקים כו': אמר רבא אם כן. דשעת הכושר דמעיקרא לאו מלתא היא הואיל ובשעת מיתה לא חזי חוץ לך אשה כו': סמוך למיתתה. ייבומי מיתה מתקיים כמו אלמא חייבי לאוין הואיל ומעיקרא צד הקמה הוא בת חליצה היא הכא נמי לא שנה: לרבי אליעזר פירוקא דרבא פירכא היא. גמלא פריך כלומר האי פירוקא דרבא פירכא היא לרבי אליעזר דהא ודחי חזינן דשעת הכושר מילתא היא ואמאי קאמר רבי אליעזר סריס אדם אין חולץ ללא מהגיה ליה שעת הכושר דמעיקרא הא ודאי כריתות של מיתה אין לו רפואה אפילו

הכי מתייבמת האשמה משום שעת הכושר דמעיקרא: כחשוקתא הוא לתחילה ביה. ולאו כרים הוא אלף מיתה מכתתה כחו: היכי דמי כרים חמה. דקלמרת שלף היתה לו שעת הכושר: (רש"י)

תוספות היתה ואם היה מופקע מהם שעבוד לגמרי שוב לא היה חל עוד עליהן וא"ת וכיון דנתיני אסירי מדאורייתא מלא תחתן מאי שנא דמשוחרר מותר בהן ובשפחה אסור משום לא יהיה קדש וי"ל דלאו דלא תחתן איכא למילף משאר פסולי קהל כגון ממזר עמוני ומואבי דשרו בקהל גרים אבל לאו דלא יהיה קדש לא שייך למילף דהא לא תפסי קדושין בשפחה ולא היא דומיא דשאר פסולים ואם תאמר ומ"ש דממזר מותר בשפחה דתנן בהאומר בקידושין (דף סט.). ממזר נושא שפחה אפי' לתחלה כדמוכח התם בגמרא ואמר ר"ת דלא שייך לא יהיה קדש בממזר דעיקרו בא מקדישות מאיסור דלא תפסי בו קידושין ואין להאריך: בימי ר' בקשו להתיר נתינים. אין זה מבטל דברי ב"ד חברו דהפקר בית דין היה הפקר: אי הכי יבומי נמי תתייבם. פי' א"כ בנשא ישראלית איירי אע"ג דהיא שפיר מתייבמת אז לא תקשי אמאי אין מייבם שהרי הוא אסור בה דהוי פצוע דכא ואידי דקאמר חולץ קאמר נמי חולצין לאשתו אבל כיון דאיירי בגיורת איהו גופיה שרי לייבם: ואידי דאמר רבי יהושע חולץ כו'. וא"ת ור' יהושע גופיה אמאי נקט חולץ כיון דאיירי בגיורת אי משום דקסבר דקהל גרים איקרי קהל כדפירש בקונטרס א"כ מאי קאמר ואין לי לפרש האיכא למשמע מדאנתויהו חולץ וחולצין ולא אתניוהו מייבם ומייבמין ש"מ דבסריס אדם חולץ וחולצין דאי בסריס חמה א"כ אפי' לייבם נמי שרי וי"ל דרבי יהושע נקט חולץ וחולצין אגב דבעי למימרא לא חולץ ולא חולצין דלא מצי למנקט לא מייבם ולא מייבמין דהוי משמע יבומי הוא דלא אבל מילף שרי מיהו רבי עקיבא הוי מצי למיתני לא מייבם ולא מייבמין דכיון דפירש הטעם משום שלא היה לו שעת הכושר ממילא הוה ידענא דמילף נמי לא חליץ אלא אגב דנקט ר' יהושע חולץ נקט נמי ר' עקיבא: אלמא בקהל עסקין. וכרבי עקיבא אתיא דסריס אדם בר חליצה וייבום הוא ותימה דלמא בהא לא סברה כרבי עקיבא דמשוי חייבי לאוין כחייבי כריתות: (תוספות)

דף ב א

שלא ראה שעה אחת בכשרותו מנא ידעין אמר אביי כל המטיל מים ואינו עושה כיפה ממאי הואי דאפיה אימיה בטיהרא ושתיא שיכרא מרקא אמר רב יוסף היינו דשמענא לאמי דאמר כל שמעמי אמו לקוי ולא ידענא מאי ניהו וליחוש שמא הבריא בינתים כיון דתחלתו וסופו לקוי לא חיישין מתיב רב מרי רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר בודקין אותו שלש פעמים בתוך שמונים יום לחד אבר חיישין לבוליה גופא לא חיישין: רבי אליעזר אומר לא כי וכו': ורמיננהו בן עשרים שנה ולא הביא שתי שערות יביאו ראה שהוא בן עשרים והוא הסריס לא חולץ ולא מייבם בת עשרים ולא הביאה שתי שערות יביאו ראה שהיא בת עשרים והיא האילונית לא חולצת ולא מתייבמת דברי בית הלל ובית שמאי אומרים זה זה בני שמונה עשרה רבי אליעזר אומר הזכר כדברי ב"ה ונקבה כדברי ב"ש מפני שהאשה ממהרת לבא לפני האישי אמר רמי בר דיקולי אמר שמואל חזר בו ר' אליעזר איבעיא להו מהי הדר ביה תא שמע דתניא רבי אליעזר אומר סריס חמה חולץ וחולצין לאשתו שכן במינן מתרפאין באלכסנדריא של מצרים רבי אלעזר אומר לעולם לא הדר ביה וכי תנן היא לעונשין איתמר אבל חלב מבן שתיים עשרה [וייום אחד] עד בן שמונה עשרה ונולדו בו סימני סריס ולאחר מכאן הביא שתי שערות רב אמר נעשה סריס למפרע ושמואל אמר קטן היה באותה שעה מתקין לה רב יוסף לרב אילונית לרבי מאיר יהא לה קנס אמר ליה אביי מקטנותה יצתה לבגד א"ל כל כי הני מילי מעלייתא יתאמרו משמאי תניא אין הסריס נידון כבן סורר ומורה לפי שאין בן סורר ומורה נידון אלא בחתימת זקן התחתון ואין אילונית נידונית כנערה המאורסה שמקטנותה יצתה לבגד אמר רבי אבהו סימני סריס ואילונית וכן שמונה אין עושין בהן מעשה עד שיהיו בן עשרים וכן שמונה מי קחיי והתניא בן שמונה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו אבל אמו שוחה עליו ומניקתו

רש"י שלף ראה שעה אחת בכשרותו. שלקה ממעי אמו: כיפה. חלול"י (חרול"ו): קמרון [מלה במלה: קשת מקומתה] שאין קילוה השקו הולך למרחוק כשהוא מטיל כלפי מעלה ואין נעשה כפיפה: דלפיה אימיה. לחם בתגור: בטיהרא. שמחמתמה חום התגור וחום הנהרים: שיכרא מרקא. שכר מזוג ואיכא דלמחי חוקי: ולא ידענא מאי ניהו. כלומר ולא ידענא ממאי הוי ליגנא אחרינא ה"ג היינו דשמענא לאמי כל שמעמי אמו לקוי ולא ידענא מאי היא כלומר לא היה ידענא אחרינא קאי אכל השתא ודאי ידענא דסריס חמה קמפרש ואזיל: וליחוש שמא הבריא בינתים. שעה אחת ואשקחכח דהוא ליה שעת הכושר: בודקין אותו. בכבודות קמי חוורו והמים הקבועים הרי זה מוס ואיזה הוא חוורו הקבוע כל ששהה שמונים יום רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר בודקין אותו שלש פעמים בתוך שמונים יום ובסוף פ' אכל בדקיקה תחלה וסוף לא סגי שמא בינתים עבר ונמאץ שאין קבוע ולא אמרינן הואיל ותחלתו וסופו לקוי ודאי לא עבדי: לטון: לבוליה גופא. סריס חמה מחמת חולי כל הגוף הוא: יביאו ראה. אם ב"ד מנריבין את היבמה לחלוץ לייבם יביאו קרובי היבמה ראהי שאזו בן כ' ותפטר בכל חליצה ויבום: והוא הסריס. כלומר ונולדו בו סימני סריס והכי מפרש בגמרא בפ' יולא דופן (דף מז:): דאי לא נולדו לו סימני סריס אמרינן האי דלא מייחי משום קטנות הוא ומחוקין ליה כקטן עד רוב שנה: הזכר כדברי ב"ה. אלמא לר' אליעזר סריס חמה לא חליץ: ה"פ כו'. כי מתיב וסמי הך דלעיל מקמי תרתו ושמע מינה מההיא דרבי ביה חי נמי מדקא מייחי מעשה דאלכסנדריא כדבריו ש"מ מההיא דלעיל דרבי ביה וממתניתין ליה כח למיפסג הכי דקתני שיש לו כפואה משום דמשמע דמסבא קאמר הכי: וכי תנן ההיא. הזכר כדברי ב"ה לאו אמאי דלמחי לא חולץ אלף לאשמועי' דעד שיהא בן עשרים חשבינן ליה קטן אם לא הביא ומכאן ואילך אמרינן גדול הוא אם לא הביא אלף שהוא סריס וחייב בעונשין שבתורה: איתמר גרסונו: מבן י"ב עד י"ח. אחינוקת קאי כרבי אליעזר דלמח נקבה ככ"ג ומרישא נמי שמענן ליה דקאמר י"ב ויום אחד ואי בחינוק אין זמנו להביא עד י"ג שנה ויום אחד בפ' יולא דופן (גדה דף מז:). מבן י"ב. דפחות מי"ב ולא הביאה ודאי קטנה היא דזמן הבאת ב' שערות לחינוקת מי"ב ואילך בפ' יולא דופן במסכת נדה (סג): נעשה סריס למפרע. אידי דליירי בלשון זכר קתני סריס כיון שעברה שמונה עשרה כרבי אליעזר ולא הביא אע"פ שחזר והביא אינו כחוס דלא אמרינן כיון דהשתא אייתי חולצו מילתא דעד השתא קטן הוא דבשערות תליא מילתא אלף בסריס מחוקין ליה וחשבינן לה בת עונשין משנים עשר ואילך שהיתה ראויה להביא דלמחי האי דלא אייתי משום דסריס הוא והא דתניא לקמן בלשון זכר דלפילו הביא לאחר מכאן הרי הוא כסריס לכל דבריו למפרע הוא דקאמר ומשנים עשר הוא גדולה וסריס הוא: ושמואל אמר קטן היה באותה שעה. דלא מחוקין ליה בגדול אלף משמונה עשר ואילך שהוא מוחזק בסריס והא דתניא לקמן הרי הוא כסריס לכל דבריו מכאן ולהבא קאמר לכל למפרע הוי קטן והוא הדין נמי דלפילו לא הביא לאחר זמן הקשיב ליה שמואל קטן עד י"ח ומשום רב נקיט ליה לאשמועינן כותחא דלע"ג דחזר והביא סריס הוא: לרב. דלמח נעשה גדול למפרע מי"ב ואילך: איילונית לר"מ היא לה קנס. חמשים כסף אלמא תניא במסכת כהובות (דף לה): איילונית אין לה לא קנס ולא פתוי באלו נערות ומוקמינן לה כר"מ דלמח קטנה אין לה קנס ואילונית הואיל ואין לה שערות קטנה היא בימים שהיתה ראויה לנערות ולא אמרינן כיון שעברו י"ח ולא הביאה נעשית גדולה למפרע לחייב קנס את האונסה בימי נערות: א"ל אביי מקטנותה יצתה לבגד. לעולם נעשית גדולה למפרע והא דלוח לה קנס לר"מ משום דמקטנותה יצתה לבגד דנערות בסמינן תלויין וזו שאין לה סימנים חשבינן כל ימי קטנותה קטנה ובימי נערות בוגרת וזו וזו לר"מ אין לה קנס אבל לרבנן איילונית בימי קטנותה יש לה קנס דרבנן פליגי עליה וחמרי קטנה יש לה קנס ימי קטנותה עד שנים עשר שנה ויום אחד: א"ל. רב יוסף

שפיר הקמרת וכל כי הני מילי מעליה כו': סימני סריס ואילונית אין עושין בהן מעשה. להחזיקם בגדולים וסריסיהם עד שיהו בני עשרים ולא הביאו ומשנים עשר עד עשרים מלפנים להם חס יבואו הכי הם קטנים עד עכשיו ואם לא יבואו גדולים הם: וכן ח'. ג' עולה לח' חדשים אין עושין בו מעשה להחזיקו ככן קיימא כשביל סימנים כלומר אע"פ שגמרו סימני עשרו ופניו כשגולד אפ"ה לא אמרינן בר קיימא הוא ודאי עד שיהיה בן עשרים שנה: (רש"י)

תוספות אכל חלב מבן י"ב שנה ועד בן י"ח: בנקבה איירי וכו' אליעזר ואידי דנקט לשון זכר נקט סימני סריס ולא נקט סימני אילונית דלא מסתבר למימר דסברי לה כב"ש: ולאחר מכאן הביא שערות. רבותא נקט דאף על פי שהביא שערות לא אמרינן דאילונית מילתא למפרע שהיה קטן עד עכשיו שהביא שערות אלא חשיב ליה גדול לרב משתים עשרה ולשמואל מ"ח: נעשה סריס למפרע. ולקי על חלב שאכל דלא חשיב התראת ספק אע"ג דבשעת התראה היה ספק שמה יביא שערות קודם י"ח דהשתא מיהא אילונית למפרע שהיה גדול בשעת התראה ולא דמי להכה את זה וחזר והכה את זה (מכות ט'). דאף לאחר שהכה את שניהם לא ידע איזהו אביו: אילונית לר"מ יהא לה קנס. לשמואל נוחא כיון שימי קטנות נמשכים עד י"ח א"כ אין כאן נערות דימי נערות הם בששה חדשים הסמוכים לשתיים עשרה כשפוסקין אזי ימי קטנות אבל לרב יהא לה קנס שפוסקין בזאת ימי קטנות כמו בשאר נשים: והא תניא בן שמונה אסור לטלטלו. ואם יכול להיות בר קיימא לא היה אסור לטלטלו ומשני בה"ע שגמרו סימנים דע"י סימנים יש היכרא להוציאו מתורת נפל בכ' שנה לרבנן כדאשכחן לרבי דכי גמרו סימנים חשיב בר קיימא בשלשים יום כשאר ולדות ומילתיה דר' אבהו כרבנן אבל אין לפרש דלרבנן אין יוצא לעולם מתורת נפל ולרבי בכ' שנה ור' אבהו כרבי דא"כ כי פריך ארבה תוספאה כמאן כרבי הוה ליה למפריך אר' אבהו דקאי ביה ועוד דאם כן רבה תוספאה אפילו כרבי לא אתי דלא חשיב לה' בר קיימא לומר דאישתיה אלא ע"י הוכחה יתירא שחי כ' שנה אלא נראה לר"י כדפרישנו ונראה דאפילו נגמרו סימנים דאסור לטלטלו דבתוספתא בתר ההיא דבן ח' הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו קתני איזהו בן שמונה שלא כלו לו חדשיו והיינו אפילו גמרו דאין יוצא מתורת נפל בשלשים יום אלא ע"י עשרים ומילתא דלא שכיח היא ואסור לטלטלו: (תוספות)

ב - פ דף

מפני הסכנה הכא במאי עסקינן כשגמרו סימניו דתניא איזהו בן שמונה כל שלא כלו לו חדשיו רבי אומר סימניו מוכיחין עליו שערו וצפרינו שלא גמרו טעמא דלא גמרו הא גמרו אמרינן האי בר ז' הוא ואישתיהוי הוא דאישתיהי אלא הא דעבר רבא תוספאה עובדא באשה שהלך בעלה למדינת הים ואישתיהי עד תריסר ירחי שתא ואכשריה כמאן כרבי דאמר משתאה כיון דאיכא רבן שמעון בן גמליאל דאמר משתהי כרביים עבד דתניא רשב"ג אומר כל ששהה לי יום באדם אינו נפל ת"י איהו סריס חמה כל שהוא בן עשרים ולא הביא שתי שערות ואפילו הביא לאחר מכאן הרי הוא כסריס לכל דבריו ואלו הן סימניו כל שאין לו זקן ושערו לקוי ובשרו מחליק רשב"ג אומר משום רבי יהודה בן יאיר כל שאין מימיו מעלין רתיחות ויש אומרים כל המטיל מים ואין עושה כיפה ויש אומרים כל ששכבת זרעו דוחה ויש אומרים כל שאין מימי רגליו מחמיצין אחרים אומרים כל שרוחץ בימות הגשמים ואין בשרו מעלה הבל רבי שמעון בן אלעזר אומר כל שקולו לקוי ואין ניכר בין איש לאשה ואיזו היא אילונית כל שהיא בת עשרים ולא הביאה ב' שערות ואפי' הביאה לאחר מכאן הרי היא כאילונית לכל דבריה ואלו הן סימניה כל שאין לה דדים ומתקשה בשעת תשמיש רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין לה שימולי מעים כנשים רבי שמעון בן אלעזר אומר כל שקולה עבה ואינה ניכרת בין אשה לאיש איתמר סימני סריס רב הונא אמר דע שיהו כולם רבי יוחנן אמר אפי' באחד מהן היכא דהביא שתי שערות בזקן כולי עלמא לא פליגי דעד שיהו כולן כי פליגי בשלא הביא אלא הא דאמר להו רבה בר אבהו לרבנן עיינו ביה ברב נחמן אי בשרו מעלה הבל איתיה ליה ברת כמאן כרב הונא לא רב נחמן סיכיי דיקנא הויה ליה: הסריס לא חולץ ולא מייבם וכן אילונית וכו': קתני סריס דומיא דאילונית מה אילונית בידי שמים אף סריס בידי שמים וסתמא כרבי עקיבא דאמר בידי אדם אין בידי שמים לא: הסריס שחלץ ליבמתו לא פסלה כו': טעמא דבעלה הוא הא אחר לא

רש"י מפני הסכנה. סכנת שניהם הבן והאם שכל ירכה חלב הדדין ותיארום ותמות: טעמא דלא גמרו כו'. בניחותא וסיומא למילתא היא: בר שבעה הוא. ולשבעה נגמרה לכתו ללא ששקתה וזרז וקשמינן רבי אבהו דלפי' לרבי לא מחזקינן ליה בצב קיימא עד שיהא בן כ': ואישתיהי עד תריסר ירחי ששהה. שכל חזר וילדה אשתו לסוף שנתה: ולשקתיה. רבא דקסבר משתאה הולך אחר גמר לכתו וזה נקשה ל'י' חדשים ולא אמרי' ל'אחר שהלך בעלה נהעברה מחלה: כל ששהה שלשים יום בלדום. שקיה שלשים יום: אינו נפל. ואפילו לא כלו לו חדשי עיבורו לאמרינן לשבעה נגמרה לכתו ואישתיהי עד שמיני להכי נקט בלדום לכתו כהנה קתני הם שגמרה וימס שיהא אין נפל: לקוי. ר'י: מלתי. חלק כבשר אשה דרך כשר אש להיות שער אשפ"ה (קשה, מחוספס) כלע"ז: רתיחות. אשקומ"ה (אשקומ"ה: קף): כיפה. קילוח ארוך למחוק: זוחה. שאינו קשור ללא לכול כמיס: מחמיצין. מסריחין כשקויהם בכלי הכל. תמימות כעין עשן: ומתקשה בשעת תשמיש. תשמיש קשה לה: שיפולי מעים. כמין כף למעלה מחותו מקום כדלמרי צפ' יולא דופן (נהד דף מז:): אחיבי ליה כרת. אלמא כיון לכתוהו כולוהו סימני סריס דלכך ליה האי לא מחזקינן ליה כסריס: סיכיי דיקנא. יתדות הזקן כלומר כמיה מקומות הוה לו עזר בזקנו: בידי אדם. כלומר סריס אדם בעי חליפה סריס חמה לא: טעמא דבעלה הוא. דהויא זונה לבעלה לאחי בעלה שכל במקום מזה והיא היתה עליו ככרת: (רש"י)

תוספות כיון דאיכא רשב"ג דאמר משתהי כו'. תימה דהשתא משמע דפלוגא דרשב"ג ורבנן בן שמונה דחשיב בר קיימא לרשב"ג ולא לרבנן וקשיא לר"י דלעיל בהחולץ (דף לו:): ובג' ר"א דמילה (שבת דף קלה: ושם) משמע דפליגי איפכא ובסתם וולדות דלרשב"ג היכא דלא שהה חשבינן ליה ספיקא לרבנן חשבינן ליה בר קיימא ואמר ר"י דמשמע ליה לגמרא דפליגי בתרתי דעל כרחך לרשב"ג איירי בן שמונה דמתניא בתוספתא בתר פלוגא דרבי ורבנן דלעיל ומדקאמר כל ששהה ולא נקט אם שהה משמע דאתא לרבויהי סתם וולדות דאין יוצאין מתורת נפל אלא בשלשים יום ועוד דבתוספתא מסיים במילתיה דרשב"ג שנאמר ומדיו מבן חדש תפדה משמע דמייירי בסתם וולדות מדמיייתי קרא ועוד דאם לא בא להוסיף רשב"ג סתם וולדות מה בא להוסיף על רבי ואכתי קשיא לר"י הא דאביעין לן בסוף רבי אליעזר דמילה (שם דף קלו:): מי פליגי רבנן עליה דרשב"ג בסתם וולדות או לא ומדקדק מדאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ג מלל דפליגי רבנן ומאי ראייה היא דלמא משום בן ח' בא לפסוק כמותו ואמר ר"י דקי"ל דשמואל בסתם וולדות פוסק כמותו א"נ דע"כ לא בן שמונה פסק כמותו אלא בסתם וולדות דבן שמונה אין הלכה כמותו מדר' אבהו דהבא ועוד דאי בן שמונה פוסק כמותו הוה ליה למימר הלכה כרבי ורבן שמעון בן גמליאל: עד שיהא בכלול. אע"ג דאמרן לעיל דעיינו שיהא לקוי ממעי אמו ויש סימנים שאין יכולין להודיע משגולד מ"מ כיון שניכר מיד שאין עושה כיפה ושאר סימנים ניכרים כל אחד כשהוא בזמנו הוכיח הראשון על האחרים שמעו אמו הוא לקוי אלא שלא היו ראויין להיות ניכרים סמוך ללידתו וא"ת הא דאמרין (לקמן דף קיא:): קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין קטן שמה ימצא סריס כשמשיל מים ועושה כיפה יחלוץ ויבם לרב הונא דאמר עד שיהא בכלול ואפילו אם יולדו כל הסימנים לאחר מכאן אין בכך כלום כיון שלא היה לקוי ממעי אמו ואין לומר דבאותו קטן שיש בו סימני סריס שאין עושה כיפה קאמר דלא חולצין ולא מייבמין דהא בכל דוכתא משמע דטעמא משום דחיישינן למיעוט זה היה תימה דאותן שיש בהן סימני סריס בקטנותם רובם מתקנין ולא סריס ניהו ועוד דלקמן בפרק בית שמאי (דף קיא:): משמע דבכל קטנים איירי רבי מאיר גבי יבם קטן שבה על יבמה גדולה תגדלנו דקאמרין לימא מתניתין דלא כרבי מאיר כו' ואמר ר"י דהא דבעינן לעיל שיהו בו סימני סריס משגולד היינו ליחשב דאי סריס אבל ספק סריס הוה אף על פי שאין בו סימני סריס וכן פירש רשב"ם ביוצא דופן (נהד דף מז: ושם) גבי הא דאמר וכו' לא נולדו בו סימני סריס עד כמה עד רוב שנותיו מירוש עד רוב שנותיו אם לא הביא היו גדול ודאי וסריס דאי אבל קודם לכן הוא קטן ויש לו דין בן תשעה מב' ועד רוב שנותיו ואם הביא ב' שערות מב' ועד קודם רוב שנותיו היו גדול ולא סריס: דהביא שתי שערות בזקן כולי עלמא לא פליגי עד שיהא בכלול. וא"ת והא לעיל אמרינן בן עשרים ולא הביא שערות יבואו כו' הא הביא שערות קודם כו' לא חשיב ודאי

סריס א"פ שיש בו סימני סריס ואם כן מאי קאמר עד שיהא בכולן אפילו כולן אין מועילין דהא הביא שתי שערות בזקן ואמר ר"י דשערות דזקן אין מועילין לדון הבאת שתי שערות אף על גב דבכל שאר מקומות בגוף מועילים ואם תאמר כיון דהביא שתי שערות בזקן מאי קאמר עד שיהא בכולן והלא אחד מן הסימנים הוא שאין לו זקן והרי יש לו זקן ואמר ר"י דאין חשוב בהבאת שתי שערות לבד יש לו זקן אלא אם כן נתמלא זקנו וא"ת הא דאמר בפרק קמא דקדושין (דף לה: ושם) זקן האשה והסריס ופירש בקונטרס סריס חמה היכי משכחת לה למ"ד עד שיהא בכולן ואר"י דהכא מייירי קודם כ' אבל מה שהביא אחר כ' שכבר הוא סריס ודאי אין בכך כלום. כי פליגי בשלם הביא. והא דקאמר רבי יוחנן אפי' באחד מהן לא שיצטרך סימן אחד בהדי האי אלא בהאי לחודיה חשוב סריס ואין לתמוה על הלשון דבכי האי גוונא אמרי' באלו טרפות (חולין דף טב) עוף הבא בסימן אחד טהור והני מילי דלא דריס ועל כרחך הכי פירושו הני מילי שאותו סימן הוא דלא דריס: (תוספות)

א פא דף

לימא תיהו תיובתא דרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינתה פסולה ליבמה לא הוא הדין אפילו לאחר נמי ואידי דתנא רישא בדידיה תנא נמי סיפא בדידיה: וכן איילונית שחלצה לה אחין כו': טעמא דבעלוח הא לא בעלוח לא כמאן דלא כרבי יהודה דאי רבי יהודה האמר איילונית זונה היא: מתנן סריס חמה כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה רבי יוסי ור"ש אומרים אנדרוניוס כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה ר' יהודה אומר שומטוס שנקרע ונמצא זכר

לא יחלוץ מפני שהוא כסריס אנדרוניוס נושא אבל לא נישא ר' אליעזר אומר אנדרוניוס חייבין עליו סקילה כזכר: גמ' פשיטא מהו דתימא מוליד

מאכיל שאינו מוליד אינו מאכיל קמ"ל: רבי יוסי ורבי שמעון אומרים אנדרוניוס: אמר ר"ל מאכילה בתרומה ואין מאכילה בחזה ושוק רבי יוחנן אומר אף מאכילה בחזה ושוק ולריש לקיש מאי שנא חזה ושוק דאורייתא תרומה נמי דאורייתא הכא במאי עסקינן בתרומה בזמן הזה דרבנן אבל בזמן שבהמ"ק קיים מאי לא אדתינן אין מאכילה בחזה ושוק ליפלו וליתני בדידה בד"א בתרומה דרבנן אבל בתרומה דאורייתא לא הכי נמי קאמר כשהוא מאכילה מאכילה בתרומה בזה"ז דרבנן ואין מאכילה בזמן חזה ושוק ואפילו בתרומה דרבנן דלמא אתי לאוכלה בתרומה דאורייתא ור' יוחנן אמר אף מאכילה בחזה ושוק א"ל ר' יוחנן לר"ל מי סברת תרומה בזה"ז דרבנן א"ל אין שאני שונה עיגול בעגולים עולה אמר ליה והלא אני שונה חתיכה בחתיכות עולה מי סברת כל שדרכו לימנות שנינו את שדרכו לימנות שנינו מאי היא דתנן מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם ידלקו נתערבו באחרות

רפ"י פסולה ליבמה. כלשת איש שזינתה שאסורה לבעלה וכיון דזונה היא אסורה לכהונה: האמר איילונית זונה היא. בפרק הבא על יבמה (לעיל דף קא.) וליף לה מהזנו ולא יפירו: מהני סריס חמה כהן וכו'. אבל סריס חמה מופסל נמי פסול לה מהתרומה דכי נשא דהיינו פלוג דכא: לא יחלוץ. ים יס אח אחי: אבל לא נשא. קאמר כזכר והשוכב עמו הרי הוא ככא על הזכר: רבי אליעזר אומר. בגמרא מפרש פלוגתיהו: גמ' מהו דתימא מוליד מאכיל. דלויקונו וליד ביתו הם יאכלו הרחוי להוליד יאכיל: מאכילה בתרומה כו'. לתמן מפרש לה בתרומה בזמן הזה דרבנן אבל במידי דלורייתא לא מאי טעמא ספק אש ספק אשה הוא: ה"ג קאמר כו'. והכי משמע מילתיה דר"ל מאכילה בתרומה כלומר בזה"ז שאין נוהג אלא תרומה ואינו מאכילה בכלום בזמן שחזה ושוק נוהגין דהיינו כשהמקדש קיים: אפי' בתרומה דרבנן. כגון תרומת פירות האילן ואילת בתרומה דלורייתא כגון דגן תירוש ויבנה גזר: אף מאכילה. דכר מעליה הוא: מי סברת תרומה בזה"ז דרבנן. דקמקמת לה למתיתין במידי דרבנן ואסרת לה בחזה ושוק: שאני שונה. כרייתא עיגול של תרומה בטל במאה של חולין או עיגול של תרומה טמאה בטל בק' עיגולים של תרומה טהורה ואי תרומה בזמן הזה דלורייתא כיון דעיגול דבר חשוב הוא ודרכו לימנות לא בטיל אף על גב דהתרות חלשים דרבנן האילן דלורייתא נוהגת לא מבטלינן דרבנן גזרה דרבנן אטו דלורייתא: אמר ליה והלא אני שונה כו'. כלומר מי אית לך למיגזר בהא דרבנן אטו דלורייתא או נמי אחות לבטולי דלורייתא לאו איסורא הוא אפי' אני שונה חתיכה של טמאה בטל עיגול דלורייתא והכא מידי דלורייתא הוא אף על גב דלרכו לימנות דמי סברת כל שדרכו לימנות שנינו את שדרכו לימנות שנינו עשאוהו מיוחד למנין אבל חתיכה ועיגול פעמים שהם נמכרים כאומדן אף על גב דכריגולים לימנות האילן ואינו מיוחדים בכך בטל: תלתן. פניגרי"י (פניגרי"י: חילכה) (גרגרנית יוונית, למח הממשל לתבלין)) מין קטנית הוא ולמחמק הקדישה באל: ידלקו. כלללים בקריפה דכתיב (דברים כב) תוקדש תוקד אש: (רפ"י)

תוספות לימא תיהו תיובתא דרב המנונא כו'. וא"ת לעיל בפ"ק (דף טו:): דקאמר צרות מתיירא אני בני צרות מעיד אני לכם לרב המנונא מבני צרות לפשוט שחצות פסורות מחליצה ומן היבום שאם היו זקוקות לאחין א"כ היו בני צרות פסולות מק"ו דאלמנה דליכא למפרך מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת שגם היבמה שזינתה מתחללת לרב המנונא ואמר ר"י דמה דפשוט להם בני צרות בזה לא היה מתיירא שאם יקפידו עליו יאמר שאין הלכה כרב המנונא: ואין מאכילה בזמן חזה ושוק אפילו בתרומה דרבנן. בפרק שני דתבות (דף כה.) גבי מאי גדולה חזקה דקאמר ואיבעית אימא בתרומה דרבנן אכלי דאורייתא לא אכלי הרייא שינויא לא הויא כשנויא דהכא דגרינן דרבנן אטו דאורייתא והא דאמר באלו עוברין (פסחים דף מד.) גבי שתי מדכות נח לתרומות תבלין דרבנן ולא גזרינן אטו דאורייתא אמר ר"י דשאני התם דאקראי בעלמא ולא איתחזק איסורא דאימור תרומה לתוך תרומה נפלה אכל עיגול בעיגולים דהכא אע"ג דאקראי בעלמא איתחזק איסורא והא דפריך לקמן (דף פב.) דרבי יוחנן אדריב יוחנן מברייתא דשתי קופות הו"מ לשנויי בתרומות פירות דרבנן כי הרייא דפסחים אלא דמשני לה שפיר וא"ת ומי דחקו לר"ל דלא אכלה בתרומה בזמן חזה ושוק ואור"י משום דשמעין לר' יוסי דאמר אנדרוניוס ספיקא הו' דקאמר שלא הכריעו בו כמכים אם הוא זכר אם הוא נקבה וא"ת והא לר' יוסי תרומה בזמן הזה דאורייתא כמובח ברייתא דסדר עולם דמייית לקמן בשמעתי וי"ל דקסבר ר"י דר' יוסי תנא לה ולא סבר לה דכה"ג אשכחן בפרק יוצא דופן (דה דף מו:): ועוד לפי שהיה שונה אליבא דר' יוסי עיגול בעיגולים עולה ורבי יוחנן אית ליה לקמן (דף פב:): דתני לה וסבר לה כדדייק ממתניתין דמשוי ליה רבי יוסי לאנדרוניוס ודאי זכר מדקתני נושא ומינה מותבין לקמן (שם) לריש לקיש ולדידיה ליתא לברייתא מקמי מתני': אמר ליה ר' יוחנן לר"ל מי סברת תרומה בזמן הזה דרבנן. אע"ג דר' יוחנן גופיה אית ליה לקמן (שם) דלרבנן תרומה בזה"ז דרבנן הכא אליבא דר' יוסי קיימי וה"ק מי סברת דר' יוסי תרומה בזה"ז דרבנן והשתא צ"ל דהא דמהדר ליה ר"ל אני שונה עיגול בעיגולים עולה אליבא דרבי יוסי היה שונה: שאני שונה עיגול בעיגולים עולה כו'. וא"ת אכתי דלמא אע"ג דהו' דאורייתא עולה משום דסבר כרבנן דאמרי אינו מקדש אלא ו' דברים בלבד ואר"י דא"כ ה"ל למינקט מידי דאורייתא כגון ביצת טריפה שנתערבה ומדנקט עיגול בעיגולים ש"מ משום דתרומה דרבנן אבל במידי דאורייתא אסור כל שדרכו: והלא אני שונה חתיכה בחתיכות עולה. היינו מתני' מייית בסמוך דחתיכה של טמאה וכו' תימה מנא ליה דאתיא כו' יוסי דלמא רבנן היא דאמרי אינו מקדש אלא ו' דברים בלבד וי"ל חזא דבר פלוגתי דר' יהודה הוא רבי יוסי ועוד מאי איריא דנקט חתיכה דהו' כל שדרכו לימנות ליה ליה למינקט מילתא דהו' את שדרכו כיון דאין מקדש אלא ששה דברים ומדנקט חתיכה דוקא ש"מ דוקא חתיכה דהו'א כל שדרכו עולה אבל את שדרכו עולה חו"ג הו' מצין לשנויי לר"ל דשפיר דייק מההיא דעיגול בעיגולים דעל כרחך לא אתי כרבנן מדנקט עיגול דהו'א כל שדרכו ולא נקט את שדרכו: מאי היא דתנן מי שהיו לו חבילי תלתן כו'. וא"ת לר"ל כיון דתרומה בזמן הזה דרבנן אלמא בטלה קדושת הארץ א"כ כלאי הכרם נמי דרבנן ואמאי תני כל שדרכו הא דרבנן אין אוסר כל שדרכו ואין לומר דלר' תרומה בזמן הזה דאורייתא דהא שמעינן ליה לר"מ דעיגול בעיגולים עולה בריש מסכת ביצה (דף ג:): גבי ליטרא קציעות כו' וי"ל כלאי הכרם חזא דרבנן דבזמן בהמ"ק הו' דאורייתא אבל עיגול בעיגולים עולה בריש הארץ ועד דאמילו בזמן בית המקדש תרומת תאנים דרבנן אי נמי חבילי תלתן חו"ג הו' הכי פירושו שהיה ר"מ אומר כל שדרכו בדאורייתא מקדש ולכן דין הוא דאת שדרכו יקדש אפי' בדרבנן כגון חבילי תלתן: נתערבו באחרות. אמר ר"ת דלא גרסי' ואחרות באחרות מדפריך בהתערבות (בבב"ב דף עז. ושם) לשמואל דאסר ספק ספיקא בעבודת כוכבים מברייתא שמתרת ולא משבח דקאי כשמואל אלא ר' יהודה מברייתא שאסר אפי' בשאר איסורין ספק ספיקא ושמואל סבר כותיה בחדא בעבודת כוכבים ופליג בשאר איסורין ואי הוה גרס הכא בעז' ובלל זוכתי דכי תך משנה

רבי יהודה לטעמיה דאמר מין במינו לא בטיל אבל לא נימוח מאי לא תעלה אדתני אבל חתיכה של חטאת טהורה שנתערבה במאה חתיכות של חולין טהורות לא תעלה ניפלוג וניתני בדידה בד"א בשנימוחה אבל לא נימוחה לא תעלה טהורות בטהורות עדיף ליה ולר"ל מאי שנא רישא ומ"ש סיפא א"ר רישא בריה דרב אידי רישא בטומאת משקין דרבנן סיפא דאורייתא אבל טומאת שרץ מאי לא תעלה אדתני סיפא אבל חתיכה של חטאת טהורה שנתערבה במאה חתיכות של חולין טהורות לא תעלה ניפלוג וניתני בדידה במה דברים אמורים בטומאת משקין אבל בטומאת שרץ לא טהורה בטהורות עדיף ליה רבה אמר רישא איסור לאו סיפא איסור כרת והא רבה הוא דאמר כל בדאורייתא לא שנא איסור לאו ולא שנא איסור כרת קשיא רב אשי אמר סיפא משום דהוי ליה דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל והא דרב אשי דותא היא למאן אי לכהן מישראל שרי אי לישראל לעולם אסור אלא הא דרב אשי דותא היא וסבר ר' יוחנן תרומה בזמן הזה דאורייתא והתניא שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שתי סאין אחת של חולין ואחת של תרומה ונפלו אלו בתוך אלו הרי אלו מותרים שאני אומר תרומה לתוך תרומה נפלה וחולין בתוך חולין נפלו ואמר ריש לקיש והוא שרבו חולין על התרומה ור' יוחנן אמר אע"פ שלא רבו חולין על התרומה בשלמא לריש לקיש קסבר דרבנן נמי רבויא הוא דבעינן אלא לרבי יוחנן קשיא האי מין רבנן היא

רש"י ר' יהודה לטעמיה. כפיסו הדם ובהקומץ; אדתני אכל חתיכה כו'. דמשמע טעמא משום דהפסד מעט הוא נפלוג בדידה ואע"ג דליכא הקנתא לא בטלה: טהורה בטוהרה עדיפא ליה. לאשמועינן דאע"ג דשקיהו טהורות ושייך בהו ביטולא טפי לאשכחן במסכת תרומות (פ"ה מ"ג) דתרומה טהורה בחולין טהורין הכל מודין שעולין ובתרומה טמאה בטוהרה חלוקים ב"ש וב"ה (שם מ"ד) ועוד דנימוחה ואפ"ה לא תעלה: ולר"ל מאי שנא רישא ומ"ש סיפא. בשלמא לר' יוחנן דמוקי לה בשלימה סיפא כיון דהפסד מועט הוא לא מצטלנין חתיכה שלימה האילו ודרכו לימנע ואף על גב דלר' יוחנן עיגול דתרומה בטל בחולין דקא מהדר לר"ל והלא אנו שונה כו' מכלל דמודה בעיגול דבטיל משום הפסד מועט בחתיכה מודה דיהינן כולהו לכהן האילו והיא גופה דאורייתא לא חיישי' להפסד מועט אלא לר"ל דלמך מידי דאורייתא לא בטיל והלא משום דנימוח לא חשיב תו איסור דינה ובטלה סיפא אמאי לא תעלה הא ליכא לאיסורא בעיניה: אמר רב קשיא בריה דרב אידי. לעולם בנימוחה ורישא בטומאת משקין דרבנן כגון שנטמאה חתיכה על ידי משקין טמאין שנגעו בכלי דמדאורייתא אין משקה מטמא כלי ואע"ג דליכא למיגזר משום טומאה דאורייתא מודה ריש לקיש דבטיל האילו ואין דרכו לימנע: וסיפא. הקשים לז' איסור דאורייתא הוא ומידי דאורייתא מין במינו להאי תנא כבידה ליה דלא בטיל ואפילו שאין דרכו לימנע: ליפלוג וניתני בדידה. בטומאה וטהרה כדנקט מילתיה ואחי מאי שנא דשקיהו תנא למילתיה למנחק חולין וקדשים: טהורות בטוהרות עדיפא ליה. וניתא ליה לתנא למיחני טהורות בטוהרות קשיי בהו ביטולא טפי כדפרישי' לעיל ואפ"ה אוליגן לתומרה האילו ואיסור דאורייתא: איסור לאו. טומאת בשר הקשים לאוכלו כלאו והבשר אשר יגע בכל טמא (ויקרא ז:). סיפא. קדשים בחולין אחי לידי כרת לחייל בהו בטומאת הגוף וטומאת הגוף ככרת דכתיב והבשר אשר תאכל בשר ולעולם בשנימוחה: ל"א לעולם בשלל נימוחה ועיגול היינו טעמא דר"ל דבדאורייתא לא בטיל דכיון דתרומה לז' במיתה ככרת דמילי: כפרה כהר"ל (דף קיט:); כל בדאורייתא. (לא בטיל) ל"ש איסור לאו ל"ש איסור כרת אם חשו רבנן לכרת חשו נמי ללאו ועבוד הקנאה: רב אשי אמר. בנימוחה וסיפא הוי דבר שיש לו מתירין דמותרין לכהן: כדוחא היא. דלא דקיי"ל (פילה דף ג:). דבר שיש לו מתירין לא בטיל כגון דמשחתיא למחר למחר לאיסורא ליה השתא כגון פילה שטלה ביום טוב; מישראל שרי. אפילו השתא: הרי אלו. החולין מותרין לז' והוא שרבו חולין. שקופות חולין: על התרומה. שפסלה תרומה הלכך חליגן בשלל אומר חולין לתוך חולין נפלו דאי נמי הוי איפכא ונפלה טהרה בקופת חולין בטלה כדכונה: אף על פי שכל רבו. דסמכינן אשאי אומי: אלא לר' יוחנן קשיא. דמי חליגן לקולא באיסור דאורייתא: (רש"י)

תוספות רבי יהודה לטעמיה דאמר מין במינו לא בטיל. דוקא בדבר לח ומתערב אית ליה לר' יהודה דלא בטיל דומיא דדם הפר ודם השעיר דיליף מינה ר' יהודה בהקומץ רבה (מנחות דף בב. ושם) אבל בדבר יבש לא דר' יהודה גופיה אית ליה בפי' נוטל (שבת דף קמא:). דמעלין את המדומי בק"א ואפי' מין במינו כדמשמע גבי ליטרא קציעות ונבלה בהקומץ רבה (מנחות דף כג. ושם) דאיכא למאן דלא בטיל היינו בנימוחה וסברא הוא דדבר המתערב מתפשט טעם האיסור בכל ההיתר ולא בטיל אבל דבר יבש האיסור מונח במקומו אלא שאין ניכר היכן הוא וההיא דשיליה ביצה (דף לח: ושם) דאמר דחיתין ושעורים בטלים לרבי יהודה ולא חטין בחטין בקמח איירי דאל"כ חטין בשעורין אמאי בטל והלא ניכרים הן ועוד נראה דאפילו קמח כיון שצונן הוא ואין טעם מתפשט בטל דאי לאו הכי אפילו קמח חטין וקמח שעורים מין במינו הוא לרבה דאזיל בתר שמא בפרק בתרא דע"ז (דף סו. ושם) כמו חמירא דחיתין וחמירא דשערי אלא התם ברותא איירי ובהקומץ רבה (מנחות דף כג. ושם) דאמר דמנחות שנתערבו לא בטיל לרבי יהודה התם נמי מתוך שומנן מתרככין ונותנין טעם זה בזה א"כ כשיאפה אותן יתנו טעם זה בזה: טהורות בטהורות עדיף ליה. בריה דרב אידי דרבנן לא פליגי אדרבי יהודה דאמר מין במינו לא בטיל אלא בדרבנן אבל בדאורייתא מודו דלא בטלה אבל לא נימוחה כיון דכל שדרכו לימנע מקדש אף בטומאה דרבנן לא בטל כמו תרומה בזמן הזה דאי היא דאורייתא לא הוה עיגול בעיגולים עולה אע"ג דתרומת פירות דרבנן: רישא איסור לאו סיפא כו'. אמאי דאוקמינן בשנימוחה קאי ובקונטרס פירש דאתי לפרושי בשלל נימוחה ועיגול היינו טעמא דר"ל דמדאורייתא לא בטיל כיון דתרומה לז' במיתה ככרת דמאי וחבילי תלתן של כלאי הכרם אע"ג דאיסור לאו הויא מ"מ לא בטל משום דהוי את שדרכו ודוקא בכל שדרכו הוא דמפליג רבה בין איסור לאו לאיסור כרת ואע"ג דעלה קתני שהיה ר"מ אומר כל שדרכו לימנע מקדש יש לפרש בעין שפי' לעיל דה"ק שהיה ר"מ אומר כל שדרכו לימנע מקדש באיסור כרת או באיסור מיתה והואיל וכן דין הוא שיקדש את שדרכו אפילו באיסור לאו ומיהו לא יתכן כלל לפרש כן דהא חתיכה של חטאת טהורה בחולין עדיפא אפילו מאת שדרכו כדפרישית לעיל מטעם דראויה להחבד ומשמע דוקא משום דהוי איסור כרת לא בטל אבל איסור לאו בטל: משום דהוי ליה דבר שיש לו מתירין. למאי דקטעי רב אשי קשה עיגול בעיגולים אמאי עולה דאפילו בדרבנן שמעינן ליה לרב אשי (ביצה דף ד:). דדבר שיש לו מתירין לא בטל ויש להעמיד ההיא דעיגול בעיגולין בתרומה טמאה דאין לה מתירין ומיהו קשה למאי דר"ל השתא אמאי תרומה טהורה עולה בק"א: שתי קופות אחת של חולין. הקשה ר"ר שמואל מאכזב אדמקשה מברייתא לותיב ממתני' דתרומות (ריש פ"ז מ"ה) דתנן ב' קופות אחת של חולין ואחת של תרומה שפלה טהרה שתי קופות אחת של חולין. הקשה ר"ר שמואל מאכזב אדמקשה מברייתא לותיב ממתני' דתרומות (ריש פ"ז מ"ה) דתנן לאיפלוגי עלה והשיב ר"ל דמשום רבותא דר' יוחנן מיייתי ברייתא דאפילו בב' קופות ושתי סאין דליכא למימר כולי האי אוקי חולין אחזקיהו דמה שפלה בקופה של חולין ספק הוא ואין לו חזקת היתר שרי בה רבי יוחנן בלא רבייה ואפשר דבשעה אחת אפילו ר"ל שרי בלא רבייה דסמכינן אחזקת חולין שבקופה ומוקי לה אחזקתיהו ולהכי לא פליגי אמתיניתין אלא אברייתא: אלא לר' יוחנן מאי איכא למימר. פירוש כיון דתרומה בזמן הזה דאורייתא היכי סמכינן אשאני אומר להתיר בלא רבייה תימה למאי דסלקא דעתך דתרומה בזמן הזה דאורייתא אפילו הוה מוקי לה רבי יוחנן כשרבו תקשי ליה היכי סמכינן אשאני אומר כיון דאתי ליה לרבי יוחנן בריש אלו עוברין (פסחים דף מד. ושם) כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא דהכי פריך לה התם ומתוך קושיא זו משני התם הב"ש בתרומה בזמן הזה דרבנן ויש לומר דה"מ למימר וליטעמך והתם נמי הוה מצי למימר וליטעמך אפילו כזית בכדי אכילת פרס דרבנן תקשי אמאי אמרין כיון דרבי יוחנן מוקי לה הכא בלא רבייה (תוספות)

דף פב - ב

ואנא דאמרי כרבי יוסי דתניא בסדר עולם **[דברים לה-ה]** אשר ירשו אבותיך וירשתה ירושה ראשונה ושניה יש להן ושלישית אין להן וא"ר יוחנן מאן תנא סדר עולם רבי יוסי וסבר רבי יוחנן בדרבנן לא בעינן רבויא והא תנן מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות נתן סאה ונטל סאה כשר וא"ר יהודה בר שילא אמר ר' אסי א"ר יוחנן עד רובו מאי לאו דנשתירי רובו ולא נשקול רובו ואיבעית אימא שאני הכא דאיכא למימר שאני אומר תנן אנדרוגינוס נושא תני אם נשא והא נושא קתני וליטעמיך מאי אבל לא נישא אלא מאי נישא דיעבד נושא נמי דיעבד אמרי לא נושא לכתחלה משמע אבל לא נישא דיעבד נמי לא והא מדקתני סיפא רבי אליעזר אומר אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה כזכר מכלל דת"ק סמוקי מספקא ליה בין למר בין למר מפשט פשיטא ליה איכא בינייהו סקילה משני מקומות דמר סבר חייבין עליו סקילה משני מקומות ומר סבר כזכר אמר רב

רפ"ז ואנא דאמרי לרבי יוסי. דהא מהני ר' יוסי קאמר לה אנדרוגינוס כהן וכו' ולדידיה אמננה אף מאכילה בחזה ושוק דהא תרומה נמי לר' יוסי דלוריתיה הוה אף בזמן הזה: ירושה ראשונה. בימי יהושע הויה ירושה וכן שניה דבימי עזרא דכשגלו גלות ראשונה בטלה קדושה הארץ: שלישיה און להם. כלומר לא בעי למהדר ומיתרא ירושה עומדת הויה ואשמעינן הויה קרא ללא בטלה קדושה הארץ בגלות טיטוס: וסבר ר' יוחנן כו'. קס"ד הויה דמוחב דטעמא דר' יוחנן ללא משום דסמין קאמרי אומר ללא משום דלי הויה נמי איפכא לא איכפת לן ללא בעינן רבויא בדרבנן ללא מדי איערב בטיל ליה: נתן סאה ונטל סאה כשר. גבי אפר מוקין ומי פירות ותמד שהתמין קאי במס' מקוואות ואשמעינן דלע"ג דחזר ונטל ואיכא למימר הא חסר ליה מקוה שהסאה הזאת אין משלימתו שאין ראויה למקוה אפי"ה כשר למיני יבשו לגביה בטל ליה והוה ליה ארבעים וחד כולן ראוין וכי שקל חד סאה פשו ארבעים אבל אופכא לא דכי נטל סאה בכישר חסר ליה וכו' הדר מלייה הוה ליה מקוה חסר דמקוה הללו אין משלימין את המקוה: מאי לאו דנשתירי רובו. עד י"ט סאה יכול לנטות און אבל טפי לא דבעינן דניהו רובא מי גשמים אלמא לע"ג דפסול שאיבה דרבנן בעיה רובא בכשרות: ללא נשקול רובא. אבל עד פלגא שפיר דמי: ואיבעית אימא. לעולם בעינן רבויא בדרבנן והויה דקאמר לע"ג פ"ט שאל רבו חולין משום דהלויין אשאני אומר חולין לתוך חולין נפלו ואין כאלו איסור אבל הכא ליכא למימר שאני אומר כה"ג דהא מיא מיד מכלכלי וליכא למימר חזר ונטלה: תנן אנדרוגינוס נושא לכתחלה. אלמא זכר מעליה הויה וקאיא לריש לקיש דאמר און מאכיל בחזה ושוק: תני אם נשא כשוי. דבעיה גיטא מיניה משום ספק זכר ולעולם ספקיה הויה: מאי אבל לא נישא. משמע דיעבד: ה"ג נושא נמי דיעבד אמרי לא נושא לכתחלה אבל לא נישא דיעבד נמי לא. ולעולם קשה ליה לר"ל ודייקא כו' יוחנן: ומוחבי' לר' יוחנן והא מדקתני סיפא כו': משני מקומות. אפי"ה בנקבותו וטעמא מפשט לקמן מקרא בשמעתין: ור"ל סבר כזכר. במקום זכרות און במקום נקבות לא: (רפ"ז)

תוספות ירושה ראשונה ושניה יש להן כו'. פר"ח ראשונה ירושה אברהם יצחק ויעקב שניה ירושה יהושע ומשם ואילך קדשה לעולם ולא יתכן לפרש כן בדפוס פרק יוצא דופן (גדה דף מז. ושם) מפליג רבי יוסי בין תרומה לחלה וא"ב קדושה שניה היא קדושה עזרא דבקדושת עזרא שייך לחלק בין תרומה לחלה משום דגבי חלה כתב בבואכם וכי אסקיננה עזרא לאו כולו סלוק עד שאל ה"ר שמואל מאניוב את ר"י דהכא קאי ר' יוחנן כו' ירושה ראשונה ושניה יש להם דקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא ובפרק השוחט והמעלה (זבחים דף קז:) קאמר הש"ס לר' יוחנן דקדושה לעתיד והשיב ר"י דלמעשרות ודאי לא קדשה הארץ לעתיד אבל קדושת ירושלים והבית קדשה שקדושת מציאות קיימא כל שעה מאשר לו חומה דדרשי' במגילה (דף יז. ושם) אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קדושה לכן אי נמי קדושת ירושלים משום דאיכא נחלה אין לה הפסק א"ג משום דכתב (תהלים קלב) זאת מנוחתי עדי עד ואתי שפיר דבפ"ק דמגילה (דף י. ושם) בעי למימר דקסבר רבי אליעזר קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד ורבי יהושע אית ליה התם בהדיא הכי וברישי ביצה (דף ד.) אית להו דליטרא קציעות בטלה ואם כן סברי דתרומה בזמן הזה דרבנן ובטלה קדושת הארץ וכן לר"ל ר' יוסי סבר דתרומה בזמן הזה דרבנן ובפ' קדשי קדשים (זבחים דף ס. ושם) גרס בכל הספרים א"ר יוסי משום ר' שמעאל כו' לעולם קסבר קדשה לעתיד אלא יש לחלק בין קדושת הארץ למציאות עזר שאלו דהכא משמע דסבר רבי יוחנן דקדושת הארץ דאורייתא ובמדרש רות משמע דהו דרבנן דקאמר ר' יוחנן מעשרות כיון שגלו נפטרו והם חייבו עצמן מאליהן והשיב ר"י דאיכא למימר דהא דקאמר הכא ואנא דאמר כו' יוסי לא משום דסבר ר' יוחנן כותיה אלא משום דאליבא דר' יוסי דאנדרוגינוס דמתני' קיימי ועוד אר"י דאין נראה ששום חכם יאמר שקדושת הארץ בזמן בית שני למעשרות ולכל מצות התלויות בארץ היתה מדרבנן וההיא דמדרש איכא לאוקמי במעשר פירות וה"ק כיון שגלו נפטרו ממעשר דאורייתא והם חייבו עצמן מאליהם כשחזרו יותר ממה שהיו חייבים בתחלה שהוסיפו מעשר פירות ועוד אר"י מתוך הירושלמי דשביעית. פ"י דהכי פירושו כיון שגלו נפטרו שקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד ולא היה חובה להם לקדש את כל א"י כדאמר (חולין דף ז.) הרבה כרכים כו' וכמו שהניחו במקצת היו ראויה להרבה יותר או שמא הכל הם היו רוצים ואעפ"י יוסי לא משום דאמר ר' יוחנן כותיה וכן שקדשו קדשה מן התורה: נתן סאה ונטל סאה כשר. קשה דנהי דשאיבה דרבנן כדאמר בפרק המוכר את הבית (ב"ב דף סו. ושם) מי פירות מיהא פסולין מדאורי' לטבול בהן כדמוכח פ"ק דפסחים (דף יז. ושם) דאמר משקי בי מטבחיא בקרקע טהורים אמר רב פפא לא אמרן אלא מים אבל דם לא ומים נמי לא אמרן אלא הדוה רביעית דחזיא להטביל מחטין וצנורות כו' משמע דדם לא חזי להטביל בו ועוד אמרי' בכוכי דדם (חולין דף פד. ושם) דג' מים כתיבי וממעטין מי פירות והכי פריך מהא דמדרבנן בעיא ריבויא ואמי פירות בהדיא קתני לה כדפי' בקונטרס וי"ל דפריך משום דקא פסיק ותני עד רובו אפילו למחטין וצנורות דמדאורייתא לא בעי מ' סאה ונהי דכשמי פירות רוב מתבטלים המים במי פירות ופסול מדאורייתא אף למחטין מ"מ במחצה על מחצה מיהא מדאורייתא כשר למחטין ומדרבנן הוא דבעינן רבייה ועוד וי"ל דמדאורייתא קמא קמא בטיל ואפי"ה בעינן רובא לכך פריך שפיר א"ג קאי נמי אתמד שיש בו מים דקחשיב במס' מקוואות (פ"א מ"ב) ואכולוה קא"ר יוחנן עד רובו: אמר רבי יוחנן עד רובו. משמע דברובו לא אמרינן ראשון ראשון בטל וכן בפרק במה אשה (שבת דף סה. ושם) גבי אבוא דשמואל דעבד להו לבנתיה מקוואות ביומי ניסן שלא ירבו נוטפים על הזוחלים ובפ' הנדר מן הירק (נדרים נז.) בצל שעקרו בשביעית ונטעו בשמינית ורבו גידוליו על עיקרו ומתר ותימה דבפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עג.) א"ר יוחנן המערה יין נסך מחבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל ונראה לר"י דההיא דמס' ע"ז דאמרינן ראשון ראשון בטל היינו דוקא עד ש' אבל אם אין ש' מן ההיתר לא דא"א להתבטל כיון שיש ג"ט לבסוף דהא טעם כעיקר מן התורה הוא כדאמר באלו עוברין (פסחים דף מד. ושם) ובפרק ג' מינים (נידר דף לז. ושם) ומ"מ אע"ג דאיכא ס' מן ההיתר אי לאו דנפול קמא קמא היה נאסר כגון אם היה נופל בבית אחת או אם היה מערה דבבר דנפיש עמודיה טפי מפי חבית דלא נפיש עמודיה טפי. מצירצור קטן דביין נסך החמירו יותר מבשאר איסורים כדתנן התם (ע"ז דף עד.) שהוא בכל שהוא וקסבר רבי יוחנן דכי איכא למימר ראשון בטל באיסורא לנו היתירא ולא נפיש עמודיה שבטל והולך עד ש' ולא אמרינן שיאסור בכל שהוא דאמתניתין דהתם קאי וכי פריך התם ממתני' דיין נסך אוסר בכל שהוא מאי לאו דנפול איסורא לנו היתירא לא הוה מצי לשנויי דאיירי בנפיש עמודיה מפי חבית דהא כל שהוא קתני דלא נפיש והא דפריך עלה מיין במים בנ"ט מאי לאו דנפול חמרא דאיסורא לנו מיהא דהיתירא אע"ג דרבי יוחנן נמי לא קאמר דבטל אלא עד ש' לא פריך אלא מכה רישא מדסיפא איסורא לנו היתירא רישא נמי איסורא לנו היתירא וקתני בכל שהוא ומסיק דכולה מתניתין היתירא לנו איסורא ומ"מ אמת הוא דבנ"ט אסור בכל ענין בין איסורא לנו היתירא בין איפכא: דלא נשקול רובא. תימה היכי מצי למימר הכי הא תנן במס' מקוואות (פ"ד מ"ד) מים שאובין ומי גשמים שהן מתערבות בחצר ובמערה עד מעלות המערה אם רוב כשר כשר אם רוב פסול פסול מחצה על מחצה פסול אימתי בזמן שהן מתערבין עד שלא הגיעו למקוה כו' משמע בהדיא דשאובין דרבנן בעי רבייה: תנן אנדרוגינוס נושא. פירושו דמשמע נשואין גמורים והרי הוא כזכר ומאכיל בתרומה דאורייתא דאי לא הוה נשואין ודאין ה"ל למימר אנדרוגינוס שקדשו קדושו קידושין ומשני תני אם נשא דיעבד ולשינא לכתחלה דהך סוגיא היינו פי' נישואין ודאין אבל אין לפרש דמדקדק מדשרי לכתחלה לישא ולא אסרינן ליה לכתחלה מספק נשים המסוללות זו בזו ומאחר דמאכיל לר"ל בתרומה בזמן הזה דרבנן לא מסתבר לאוסרו בתחלה מטעם זה ועוד יש לפרש דאנדרוגינוס נושא משמע דחייב לישא דמיפקד אפריה ורביה וא"ת והכי פריך דאנדרוגינוס נושא אמילתיה דרבי יוסי וצריך לדחוק שהוא סיום מילתיה דרבי יוסי אף על פי שרבי יהודה מפסיק בינתים: (תוספות)

דף פג ב

אין אדם אוסר דבר שאינו שלו איבער להו באנדרוויגוס מה לי אמר שמואל ת"ש דאמר שמואל לרב ענן תני כמאן דאמר שלשה ושלשים קושי מה לי אמר רב תיקו קידוש מה לי אמר רב יוסף ת"ש דאמר רב הונא שמואל תא שמע דא"ל שמואל לרב ענן תני כמאן דאמר שלשה ושלשים קושי מה לי אמר רב תיקו קידוש מה לי אמר רב יוסף ת"ש דאמר רב הונא אמר רב אין הלכה כרבי יוסי אמר ליה אביי מאי חזית דסמכת אהא סמוך אהא דאמר רב אדא אמר רב הלכה כרבי יוסי אמרי בי רב מנו רב הונא ורב הונא אמר אין הלכה: רבי יהודה אומר טומטום וכו': א"ר אמי מאי עביד ליה רבי יהודה לטומטום דבירי דאותבוה אבי כורסיה ואיקרע ואלויד שבע בנין ור' יהודה א"ל חזר על בניו מאין הם תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר טומטום לא יחלוץ שמא יקרע ונמצא סריס חמה אטו כל דמקרע זכר הוי הכי קאמר שמא יקרע ונמצא נקבה ואפילו נמצא זכר שמא ימצא סריס חמה מאי בינייהו אמר רבא לפסול במקום אחין ולחלוץ שלא במקום אחין איכא בינייהו אמר רב שמואל בר יהודה א"ר אבא אחוה דר' יהודה בר זבדי אמר רב יהודה אמר רב אנדרוויגוס חייבין עליו סקילה משתי מקומות מיתבי רבי אליעזר אמר אנדרוויגוס חייבין עליו סקילה כבזכר בד"א בזכרות שלו אבל בנקבות שלו פטור הוא דאמר כי האי תנא דתניא רבי סימאי אומר אנדרוויגוס חייבין עליו סקילה משתי מקומות מ"ט דרבי סימאי אמר רבא בר המדורי אסברא לי **[ויקרא יח-כב]** ואת זכר לא תשכב משכבי אשה אי זהו זכר שיש בו שני משכבות הוי אומר זה אנדרוויגוס ורבנן אע"ג דאית ביה שני משכבות את זכר כתיב ורבנן זכר גרידא מנא להו מואשה באשה שלא כדרכה מנא להו מואשה אמר רב שזבי אמר בר חסדא לא לכל א"ר אליעזר אנדרוויגוס זכר מעליא הוא שאם אתה אומר כן במוקדשין יקדש ומנלן דלא קדש דת"ר הנרבע והמוקצה והנעבד והאתנן ומחיר וטומטום ואנדרוויגוס מטמאין בגדים אבית הבליעה רבי אליעזר אומר טומטום ואנדרוויגוס אין מטמאין בגדים אבית הבליעה שהיה ר"א אומר כל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוציא טומטום ואנדרוויגוס מביניהם ועוף הואיל ולא נאמר בו זכר ונקבה אי אתה מוציא טומטום ואנדרוויגוס מביניהם: אר"נ בר יצחק אף אן נמי תנינא רבי אליעזר אומר

רפ"ו אמרי בי רב. דאמור לעיל הלכה כר' יוסי באנדרוויגוס ובהרכבה דקמיבעיא לו לרבייהו קידוש מאי: מנו רב הונא. בפ"ק דסנהדרין (דף יז): וכב הונא הא קאמר אין הלכה. אע"ג דמשנין התם אמרי בי רב רב המנונא היינו היכא דלמר רב הונא דלמרי בי רב דמוכחא מילתא דלאויגוס אחרינא קאמר רבא רבא דליתמר סתמא ודלי הוי רב הונא: טומטום דבירי. שהיה באתו מקום ואוליד ז' גנים אלמא לאו סריס הוא: מאין הם. אשחו זיתיה: אטו כל דמקרע זכר משכתה. ללא מספקא ליה לרבי יוסי ברבי יהודה בנקבה חלה לסריס הוא דחייש ודעו כסריס ללא חולץ ולא מייבס: ה"ק שמא יקרע וימלא נקבה ואפילו נמצא זכר שמא ימלא סריס חמה: מאי בינייהו. מאי חיובא בין ר' יוסי ברבי יהודה לרביהו: לפסול במקום אחין. אם יש אחין שלימים עמו וחלץ לה טומטום לרבי יהודה דלמרי שהיא כסריס מחזיק ליה כסריס ודלי ולא פסלה על האחין ומתייבמת וכו' יוסי שמא קתני ספקא הוא ופסלה על האחין דלמא לאו סריס הוא והוליהו יחא: ולחלוץ שלא במקום אחין. אם אין שם חל חלה הוא לרבי יהודה לא בעיה חליה מיניה לרבי יוסי ברבי יהודה בעיה חליה מספק: זה אנדרוויגוס. ועל שני משכבות האהרן הכהן: ואת זכר כתיב. וה"ק את זכרוהו על מי שיש בו שני משכבות לא תשכב: ורבנן זכר גרידא מנא להו. בשלמא לר' סימאי ואת זכר כל זכרים במשמע משכבי לרבות משכב שני על אנדרוויגוס חלה לרבנן דמיבעי להו זכר למעוטי נקבות לאנדרוויגוס זכר גרידא מנא להו: שאל דכרעה מנא להו. בין למר בין למר דהויא ביאה לנענן ענשין על עריות הואיל ומפקי להאי משכבי לאנדרוויגוס: במקדשים יקדש. ליקרב: הרובע ל"ג שאין לך עוף רובע אשה: הנרבע והמוקצה כו'. במלוהין דקדשים קמיירי: מטמאין בגדים כו'. כיון נכלת עוף טהור לכיון לחין רחויין להקרב כהניא מן הכהנים להוליא רובע ונרבע כו' בתמורה בפ' בתרא (דף כח). ומליתוהו נכלת: מוקצה. שהקפחו ויחדו לתקובת עבודת כוכבים: נעבד. שהקפחוהו לו ועשאו עבודת כוכבים: נכלת עוף טהור אין לה טומאה חלה כבית הכליעה דלתיב (ויקרא כב) לא יחלב לממחה בה: אתה מוציא טומטום ואנדרוויגוס מביניהם. כדדקשין (נדה דף כח): זכר ודלי נקבה ודלתי ולא טומטום ואנדרוויגוס אלמא לרבי אליעזר לא קדשי: (רפ"ו)

תוספות אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. וא"ת ומ"ש מנות נבלה או חלב בתבשיל של חברו שנסאר ואר"י דבדר התלוי במחשבה הוא דאמר הכי כגון משתחוה לבהמת חברו דספ"ב דחולין (דף מ. טו) ושם דאפי' עשה בה מעשה כגון ששחטה איכא למ"ד דלא אסרה ואיסור כלאים נמי תלוי במחשבה כדאמר במס' כלאים (פ"ה מ"ו) גבי הוראה יק כשאגיע אלקטנו אפילו הוסיף מאתים מותר לכשאחור אלקטנו אסור ומטעם זה מפרש ר"ת דנקט בהגוול (ב"ק דף ק: ושם) נתייאש הימנה ולא גדרה דוקא נתייאש אבל לא נתייאש עוסק בגדר ולא הוסיף לגדור עד שהוסיף מאתים אמרי בי רב מנו רב הונא. פירש בקונטרס אע"ג דמשנינן בספ"ק דסנהדרין (דף יז: ושם) אמרי בי רב רב המנונא היינו היכא דאמר רב הונא אמרי בי רב דמוכחא מילתא דלאו רב הונא אבל סתמא הוא רב הונא אע"ג דרב המנונא תלמיד חבר דרב חסדא הוה רב חסדא תלמיד חבר דרב הונא כדמוכח בריש הדר (עירובין דף סב: ושם) ולא יתכן שיאמר רב הונא משמיה דרב המנונא שהיה תלמידו ע"כ תרי רב המנונא הוה דאשכחן רב המנונא שהיה תלמיד של רב כדאמר בהגוול קמא (ב"ק דף קו.) מכדי רב המנונא תלמידיה דרב הוה ובפ' חלון (עירובין עז: גבי סולם המצרי לא שמיע לך לא דאמר רב אחא בר אבא אמר רב המנונא אמר רב ובכיצד מעברין (שם דף נד.) א"ל רב לרב המנונא ברי מדאית לך אוטיב לך וקשה לר"ת על פירוש הקונטרס דאם כן כי פריך התם אמאי דאמר שלחו מתם רבי יוסי בר חנינא מחכו עלה במערבא ר' אלעזר והא שלחו מתם לדברי רבי יוסי בר חנינא ומשני אלא איפוך מאי דוחקיה לאפוכי תרווייהו לימא היכא דמוכח הוי רבי אלעזר אבל סתמא הוי רבי יוסי בר חנינא ולעולם מחכו עלה רבי אלעזר ועוד דכיון דקאמר התם אלא רב המנונא משמע דהדר ביה לגמרי דה"ל למימר היכא דמוכח שאני ורבינו תם מפרש אלא רב המנונא פ"י בכל מקום שתמצא רב הונא אמרי בי רב לא תימא רב הונא אלא אימא אמר רב המנונא אמרי בי רב והא דאשכחן בפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נז.) דפליגי אמרי בי רב ארב הונא ורב יהודה וכולוהו תלמידי דרב דלמא הא דידיה והא דרביה וק"ק דבפ' המזבח מקדש (זבחים פז.) אמר אמרי בי רב מ"ט דרב חסדא ורב הונא רבו של רב חסדא היה ותימה הוא שבא לפרש את דבריו: שמא יקרע ונמצא נקבה. פ"י ר"ח וכן גרס בבכורות בפרק על. אלו מומין (דף מב:) שמא יקרע וימצא נקבה ואם ימצא זכר שמא ימצא סריס ותימא לר"י מנא ליה הא דלמא ח"ק שמא ימצא נקבה ואם ימצא זכר ודאי ימצא סריס כרבי יהודה דמתני' ו"ל דהא לא מצינא למימר דא"כ מאי נפקא מינה במאי דקאמר בין כך ובין כך אין ראוי כלל ליבם ו"ל למימר טומטום הרי הוא כסריס: לא לכל אמר רבי אליעזר אנדרוויגוס זכר הוה שאם אתה אומר כן במוקדשין יקדש. שאל הר"י שמואל בחור מר"י דבפרק מי שמת (ב"ב דף קמ:) קאמר רבא לעולם דוחין אותו ויש לו וסיפא רשב"ג היא דתניא ילדה טומטום ואנדרוויגוס רשב"ג אומר אין קדושה חלה עליהן היכי דמי קדשים לשאר דוכתי דלמא בעלמא סבר דספיקא הוא אבל קדשים בעינן שלא יאה בו ספיקא כדקאמר רבי אליעזר הכא וזכר מפורסם ונקבה מפורסמת למעוטי טומטום והשיב ר"י דגרס התם דתנן כדגרסי רבינו שמואל ומייתי ראה דבריה הוי דאי ספיקא הוי ליקדוש קדושת פה אע"פ שתמעט מהקרבן דלא יאה אלא דיקלא בעלמא אלא ודאי לא הוי לא זכר ולא נקבה ולכן לא חלה עליו קדושת פה שאמר אם זכר עולה אם נקבה אם זכרי שלמים ול"ג דתניא כמו שגורס הר"א בן מאנש ואומר דתניא גבי בכור דלא היה לו לרבא להניח המשנה ולהביא הברייתא שאין להוכיח ממנה ואין להאריך: מטמאין בגדים אבית הבליעה. טריפה לא חשיב הכא דפליגי בה ר"מ ורבי יהודה ורבי יוסי בזבחים בפרק חטאת העוף (דף סט:) במולק ונמצא טריפה אם היא מטמאה בגדים והתם נמי מפרש דכל שפסולו בקדש אין מטמא בגדים: רבי אליעזר אומר טומטום ואנדרוויגוס אין מטמאין בגדים. מצי למימר דה"ה דכשרים להקרבן כדקאמר דאין אתה יכול להוציא טומטום ואנדרוויגוס מביניהם אלא מטמאין ת"ק מטמאין נקט נמי איהו אין מטמאין או שמא מדרבנן אסורים ואנדרוויגוס: (תוספות)

הכלאים וטרפה ויוצא דופן טומטום ואנדרוניוס לא קדושין ולא מקדשין ואמר שמואל לא קדושין בתמורה ולא מקדשין בעושה תמורה ש"מ: ר' אליעזר אומר חייבין עליו סקילה בזכר: תניא א"ר כשהלכתי ללמוד תורה אצל ר' אלעזר בן שמוע חברו עלי תלמידיו כתרנגולים של בית בוקיא ולא הניחוני ללמוד אלא דבר אחד במשנתינו רבי אליעזר אומר אנדרוניוס חייבין עליו סקילה בזכר:

רש"י כלאים. פסול להקדשה דכתיב (ויקרא כב) שור או כשב פרט לכלאים כי יולד פרט ליואל דופן והני חמשה ילפי ר' אליעזר מקראי בתמורה כפ' יס בקרבנות דלא חייל קדשה עליהן וע"ג דאחר פסולי הקדשה כגון רובע ורבע מוקפה ונעבד ואתנן ומחיר חיילא עלייהו קדושת הגוף וריכין מוס קבוע ליפדות עליו ולאחר פדיון אסורין בגיזה ועבודה הני לא חיילי עלייהו אלא קדושת דמים כדקלל בעלמא ונפדין בלא מוס ומותרין בגיזה ועבודה לאחר פדיון: לא קדושין בתמורה. לא מיבעיא תמורת קדש דלא קדשי דאפי' בעל מוס שקדם מומו להקדשו לא נחמה ליה קדושת הגוף כדאמר בבבבב כפ"ב (דף יד.) אלא אפילו אם המיר קודש בהו הני לא מקדשי דאילו בעל מוס חיילא עליה קדושת הגוף ליאסר בגיזה ועבודה אף משיפדה דכתיב (ויקרא כז) טוב ברע אם המיר ימירנו אפילו הכי אהני לא חיילא ואין מקדש לעשות תמורה אם הם קדושים והמיר חולין בהם אינן עושין תמורה והם מותרין במכסת תמורה וכי מאחר שאין קדושין היאך מקדשין אי אהה מואל אלא במקדש בהמה ואח"כ נטרפה במקדש ולא יאל דרך דופן אבל כלאים וטומטום ואנדרוניוס שנספכו משעת יצירתם אי אהה מואל שיקדש אלא בזכות קדשים שהיתה אמון קדושה ומה תקנתם ירעו ויסתאבו ויפדו ויאכלו והטרפה תקבר: של בית בוקיא. בקיאים וחריפים ואין מניחין תרנגול ככרי ביניהם: (רש"י)

תוספות לא קדושין כו'. והא דלא חשיב נרבע ומוקצה ואתנן ומחיר משום דהנהו קדושין ומקדשין כדמוכח בתוספתא (דתמורה פ"ד): רבי אליעזר גר'. במשנתנו כן בההיא דאין מטמא בגדים וההיא דלא קדושין ולא מקדשין בבבבב (דף מב.) ובתמורה (דף יא.): (תוספות)

פרק תשיעי - יש מותרות

מתני' יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן ואסורות לבעליהן מותרות לאלו ולאלו ואסורות לאלו ואלו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן כהן הדיוט שנשא את האלמנה ויש לו אח כ"ג חלל שנשא כשרה ויש לו אח כשר ישראל שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר ממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן ואלו מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן כ"ג שקידש את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוט כשר שנשא חללה ויש לו אח חלל ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ממזר ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ישראל מותרות לבעליהן ואסורות לאלו ואלו כהן גדול שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן גדול או כהן הדיוט כשר שנשא חללה ויש לו אח כשר ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר אסורות לאלו ולאלו ושאר כל הנשים מותרות לבעליהן וליבמיהן שניות מד"ס שנייה לבעל ולא שנייה ליבם אסורה לבעל ומותרת ליבם שנייה ליבם ולא לבעל אסורה ליבם ומותרת לבעל שנייה לזה ולזה אסורה לזה ולזה אין לה לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות והולד כשר וכופין אותו להוציא אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לנתני ולממזר יש להן כתובה: **גמ'** מאי איריא דתני

נשא ליתני קידש וכ"ת טעמא דנשא דהוה ליה עשה ולא תעשה אבל קידש אתי עשה דוחה לא תעשה והא כולה פירקין עשה ולא תעשה הוא ולא אתי עשה דחיי לנא תעשה משום דקבעי למיתני סיפא כ"ג שנשא את האלמנה דוקא נשא דשויה חללה אבל קידש שריא ליה תנא נמי רישא נשא ואדתיני משום סיפא ליתני משום מציעתא כ"ג שקידש את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוט אלא משום דת בוקתא דקבעי למיתני חלל שנשא כשרה טעמא דנשא דשויה חללה אבל קידש שריא ליה משום הכי קתני נשא ומאי איריא דקתני אלמנה ליתני בתולה

רש"י מתני' יש מותרות. כהן הדיוט שנשא את האלמנה. ה"ה לכתובה דקשמה נעשת אלמנה ואסורה לכ"ג אחיו ובגמרא פריך ליתני בתולה: אח כשר. כהן אסור ליבמיה שנתחללה כביאת חלל כדלפינן מובת כהן כי תהיה לאיש זר כפ' אלמנה (לעיל פה.) וחלל מותר בכשריה: שקידש. אבל נשא נתחללה כביאתו ואסורה ליבמה הדיוט: שנייה לבעל ולא שנייה ליבם. אם אמו של בעל ולא של יבם כגון שהיו אחיו מן האב ולא מן האם: ולא פירות. אין משלם לה פירות נכסי מלוג שאכל משלה ואף על גב דק"ל בכתובות (דף מז:) תקנו פירוקה תחת פירות נכסי מלוג שהיא אורכא כדתנן (שם דף נא.) לא כתב לה דאם תשתכחי אפיקויך חייב לפדותה שהיא תנאי ב"ד וזו אין חייב לפדותה דלא קרינן ביה ואתויביך לכתוהו אפי' הכי לא ישלם לה פירות שאכל משלה כדמפרש בגמ' (לקמן דף פט.) תנאי כתובה ככתובה דמי וכי הכי דקנסוהו רבנן דלא נביא מיניה כתובה נכסי לאן כדלכ' שהכניסה לו משלה בחורת כתובה קנסוהו נמי דלא תגבה מיניה פירות שאכל כתובה על פירוקה שהיא תנאי ב"ד שאין כתוב בטעם כתובה: ולא מזונות. לא מיבעיא היכא דיתבה תוחיה דלא כייפינן ליה לזונה דהא בעמוד והואל קאי אלא אפילו אם הלך למדינת הים ולתתה ואכלה לא משלם וא"ת ה"ה לכשרה דהא ק"ל (בכתובות דף קט.) כמ"ד הניח מעותיו על הין הצבי לאו מילתא היא ולא דמי תס קתני (שם דף קז:) מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופרנס אשתו של הלוה לה כלום אלא בשביל בעלה פרנסה דהסא ממאן תבע היא לא לותה הוא לא בקש הימנו הלכך מ"ה הוא דעבד אבל היכא דהלוה לה בחורת הלוהה הוא תובעת והיא תובעת את בעלה ומשלם כדאמר לקמן בגמרא וקמא תתאלמן או התגרש ותשלם משלה דתנן (ב"ק דף פז.) נתגרשה האשה

נשתחרר העבד חייבין לשלם: ולא בלחוד. אם עדיין יש לה בלחוד ושחקים מן בגדים שהכנסה לו אינה נוטלתן כשיוצאה דקנסיה רבנן: אלמנה לבי"ג כו'. מפרש בגמרא טעמה: גמ' מאי איריא דתני נשא. נאשא אלמנה קאי: ליתני קידש. דהא נמי מותרת לבעלה ולסורה ליבמה: דהוה ליה עשה. בתולה מעמיו יקח (ויקרא כג) ולא בעולה ולא תעשה אלמנה לה יקח (שם) ואין עשה דיבוס דוחה את לא תעשה ועשה אבל קידש הדיוט בתולה אלמנה מן האירוסין ומת גם הוא באירוסין מייבס לה כ"ג לחתי עשה וחתי לא תעשה לאלמנה: והא כוליה פירקין. עשה דיבוס ולא תעשה לאיסור הוא דרמזו אהלדי ולא ולא אחי עשה דיבוס וחתי ללאו לאיסור כגון ממוצת לישראל או ממוצת ישראלית וכן הלכה לכהן ומ"ט דהא נפקא לן בפ"ב (לעיל כ.) מועלתה יבמתה השערה: אבל קידש קריא ליה. ליבס הדיוט: ולאחתי. נשא משום סופא דמתני' ניתני קידש משום מליעתה דקתני כ"ג שקידש דלא מלי' למוחתי נשא: ה"ג אלף משום בת בוקחא. הא דתני נשא ברישא דפרקין משום בת בוקחא כלומר השנייה בלתי חלל נשא כשרה כו': ליתני בתולה. וכשמת נעשית אלמנה: (רש"י)

תוספות מתני' יש מותרות. פי' הר"ר יהודה בר' י"ט דכן דרך התנא לאחר שפי' הלכות המסכתא חוזר ושונה אותם בלשון קצר כדי שיהיו מסודרים בידך ושמורים בהם ובלב ועוד אמר ר"י דנקטינהו לכולהו משום ברא דאסורות לבעליהן ומותרות ליבמיהן דאע"ג דמכח בעל (דמית קמייבס) לא אסרי לה איבס אע"ג דאסורות לבעליהן: מאי איריא דתני נשא כו'. בשאר מקומות אין דרך הש"ס לדקדק בזה דבפרק ד' אחין (לעיל כו.) שונה בכמה מקומות נשואין שתי אחיות והכא דייק משום דבמציעתא קידש קתני: והא כוליה פירקין לא תעשה הוא. פי' בקונטרס כגון ממוצת לישראל וחללה לכהן ואין נראה דבחללה נמי איכא עשה דקדושים יהיו אלא אאיסור ממוצת קאי שזכר בכמה בבות: ולא אתי עשה וחתי לא תעשה. אף על גב דלאו דאלמנה אינו שוה בכל וגרע טפי מ"מ מיייתי ראייה כיון דגורין ביאה ראשונה אטו ביאה שנייה בלאו השוה בכל ה"ה דגורין אפי' שאינו שוה בכל: (תוספות)

ב פד דף

וכי תימא קסבר האי תנא נישואין הראשונים מפילין הרי חלל שנשא כשרה ולא אמרינן נישואין הראשונים מפילין הא ודאי משום סיפא משום דקבעי למיתנא סיפא כ"ג שנשא את האלמנה יש לו אח כ"ג או כהן הדיוט דוקא אלמנה אבל בתולה חזיא ליה משום הכי קתני אלמנה מתקיף לה רב פפא אם איתא להא דכי אתא רב דמי אמר ר' יוחנן מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שני הו' לתני נמי מצרי שני שנשא שתי מצריות אחת ראשונה ואחת שנייה והיו לו בנים מראשונה ושנייה אי נסוב כי אורחיהו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן ואי אפוך נסוב מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן מותרות לאלו ולאלו גירות אסורות לאלו ולאלו אילונית תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר פצוע דכא אי משום פצוע דכא לאו שירא דהא תנא ליה חייבי לאוין אטו חייבי לאוין מי לא קתני והדר תני והא קתני כהן הדיוט שנשא אלמנה וחלל שנשא כשרה ההוא איצטריכא ליה לאשמועינן כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין והא קתני חלל שנשא כשרה וישראל שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר הא נמי לא מהדר מיתנא היא דאשמועינן לאו שאין שוה בכל וקמשמע לן לאו השוה בכל הא קתני ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל (וממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל) אלא לאו שמע מינה תנא ושייר ש"מ: גופא אמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין לימא מסייע ליה חלל שנשא כשרה מאי לאו כהנת [הראוי לה] ומאי כשרה כשרה לכהונה לא ישראלית ומאי כשרה כשרה לקהל אי הכי יש לו אח כשר נמי כשר לקהל מכלל דהוא פסול לקהל אלא לאו כהן ומדהוא כהן היא כהנת מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא מתיב רבין בר חנמן לא יקחו לא יקחו מלמד שהאשה מוזהרת על ידי האיש אמר רבא כל היכא דהוא מוזהר היא מוזהרת וכל היכא דהוא לא מוזהר היא לא מוזהרת והא מהכא נפקא מדרב יהודה אמר רב נפקא דאמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי רבי ישמעאל **במדבר ה-1** איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה אי מהייתא הוה אמינא לאו השוה בכל אבל לאו שאינו שוה בכל לא

רש"י נישואין הראשונים. שנשאה אח שמת מפילין אותה לייבוס ובתה יהיה שעתא חזונין ואי לאו אלמנה מאחר הואי שרינן לה לבי"ג יבמה: והא תנא חלל שנשא כשרה. ואמר לה לייבומי ללא כשר: דוקא אלמנה. שנתחללה בביאתו ונאסרה לחיוב ההדיוט אבל בתולה חזיא לה להתייבס: אם איתא להא דרב דמי. אם הלכה כמותו: מראשונה ומשנייה. דהוה להו דור שלישי ודור שני: נסוב כי אורחיהו. שלישי נשא ישראלית ושני מצרית שנייה אסורות ליבמיהן דשלישי ישראל הוא ואסור בשנייה דמצרי ואדומי אחד זכרים ואחד נקבות אסורין עד דור שלישי ושני אסור בישראלית: אי אפוך נסוב. שנשא שלישי שנייה ושני נשא ישראלית: גיורת. מותרת לשלישי דישאל הוא ולשני דקהל גרים לא יאקרי קהל ולא קרינן שלישי יבא כהן ולא שני דזו לאו קהל הואי ואם נשא האחר גיורת ומת מותרת ליבמה כבעלה: אסורות לאלו ולאלו איילונית. ישראלית אם שני נשא ישראלית והיא איילונית אסורה לו משום דישאלית היא וכשמת אסורה ליבמה משום אשר תלך פרט לאילונית שאינה יולדת: שייר פצוע דכא. דהוה מלי' למוחתי ביה כולהו פצוע דכא שנשא ישראלית אסורה לבעלה ומותרת ליבמה כשר והכשר שנשא כשרה ויש לו אח פצוע דכא אסורה ליבמה ומותרת לבעלה פצוע דכא שנשא ישראלית ויש לו אח פצוע דכא אסורה לבעלה ולבס גיורת מותרת ליה וזוהי: ההוא. דחלל שנשא כשרה איצטריד ליה ובכנתה עסקינן ולאו משום אסורה ליבמה אלף משום מותרת לבעלה וקמשמע לן דלא הוזהרו כשרות וכהנת מלינשא לפסולין לחללין שמתרינן בישראל ואע"פ שהכהן הוזהר בחללה כהנת לא הוזהרו בחלליה: מאי כשרה כשרה לכהונה. דקיימא לן כהן כל זמן שמואל לישא בת כהן לא ישא בת ישראל דאמר בפסחים סעודת הרשות בת ישראל לכהן כאלו עובדין (דף מט:). לך יקחו. למנה לי למכתב לך יקחו חתי זימני להזייר האשה על ידי האיש קס"ד להזייר כשרות שלא ינאשו לחלליה: אמר רבא כל היכא כו'. והאי קרא לאו להזייר כשרות אחי אלף פסולות שלא לינשא לכשרים שכשם שהכהן מוזהר שלא יקחו זונה וחללה כד היא מוזהרת שלא תשאנו: וכל היכא דהוא לא מוזהר. כגון חלל בכשרה: עונשים. לאו וכתי אבל עשה לך הו' עונש הלכך מנחת עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אבל לא תעשה בין שהזמן גרמא בין שלא הזמן גרמא נשים חייבות: לאו. דכהונה אינו שוה בכל שאין נהגין בישראל היכד אי לא אשמעי' לך יקחו הוה חללי' לקולא ומיפטרו נשים: (רש"י)

תוספות וכי תימא קסבר האי תנא דנישואין הראשונים מפילין. תימא דבכה"ג לא אמרינן בשום דוכתא נישואין מפילין דלהחמיר הוא דאמר הכי לאסור כנס ואח"כ גירש בפ"ד אחין (לעיל ל:) אבל להקל לא אשכחן ועוד דאפי' לאחר מיתה אמרי' בהערל (לעיל עט:) כשנפלה לו ואח"כ נפצע דחיל איסור פציעה וי"ל דבלאו הכי פריך לה מגופה: אי נסוב כי אורחיהו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן. לא שנשא שני שניה ושלישי שלישי דא"כ שתייהן מותרות לבעליהן וליבמיהן דהא קסבר דקהל גרים לא אקרי קהל כדקאמר מותרות לאלו ולאלו גירות אלא בן השנייה שהוא שלישי נשא ישראלית והיינו כי אורחיהו שהוא מותר בה ואר"י דאסורות ליבמיהן לא קאי אתרוייהו דאשת שכי שהיא שנייה מותרת ליבמה דקהל גרים לא אקרי קהל ומשום אשת שלישי שהיא ישראלית נקט אסורות ליבמיהן וכן הא דקאמר אי אפוך מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן נמי לא קאי אלא אשת מצרי שני שנשא ישראלית ומשום הכי נקט כה"ג אי נסוב כי אורחיהו אי אפוך נסוב דלא מצי למינקט כולה מילתא בחד גברא וקאי מעיקרא אשת שלישי ובתרי הכי קאי אשת שני ואמאי לא נקט דליהוי קאי אתרוייהו כגון מצרי שני שנשא ישראלית ומצרי שני שנשא ראשונה דהשתא אחד מהם ישראל גמור ואחד מצרי שני נסוב כי אורחיהו שתייהן אסורות ליבמיהן אפוך נסוב אסורות לבעליהן וי"ל דבן הישראלית ממצרי שכי אין

חשוב ישראל לענין קהל אלא חשיב קהל גרים וא"ת אפי' ליתא לדרב דימי ליתני ישראל שנשא שתי נשים מצרית ראשונה וישראלית והיו לו בנים משתייהן דבן מצרית מצרי שני ובן ישראלית ישראל נסוב כי אורחייהו אסורות ליבמיהן אפוך נסוב אסורות לבעליהן וכ"ת דלא תני הכי לפי שנישואי מצרית הוי באיסור והא קתני ממזר וחלל שנשאו באיסור ואמר ר"י דלא פריך אלא ממה ששייר דברים של חידוש דאם איתא לדרב דימי היה לו לכוללה במשנתנו ולהכי כי משני שייר פצוע דכא פריך הא תנא ליה חייבי לאוין ואין זה חידוש ולבסוף מסיק דמ"מ שירא הוא והא דלא קאמר שייר גרושה זונה ונתינה משום דלא חשיב להו שירא דכיון דתנא חללה הוא הדין גרושה זונה ונתינה הויה בכלל ממוזרת דהכל ענין אחד וא"ת ומאי מקשה לרב דימי לימא דלא תני הכי משום דבפלוגתא לא קמייירי דאיכא למ"ד קהל גרים מיקרי קהל ועוד ד' שמעון מתיר הנקבות מיד ויש לומר דעדיפא משני ועוד דמתני' איירי בפלוגתא דקסבר קידושין תופסין בחייבי לאוין דקתני בחייבי לאוין אסורות לבעליהן ומותרות ליבמיהן משמע דשייד בהו ייבום אלמא תפסי בהו קידושין: שייר פצוע דכא. אפי' נפצע לאחר שנשאה לא מיתסרא בהכי ליבם שאין פצוע דכא ולא אמרינן במותר לה נאסרה כו' דלא שייד אלא כשנעשה באשה שום מעשה דנאסרה בכך לבעל כגון סוטה ומחזיר גרושתו דפ"ק (דף יא:): וקמשמע לן לאו השוה בכל. משום מותרות ליבמיהן איצטריך לאשמועינן בלאו השוה בכל דאי משום אסורות ליבמיהן כיון דאשמועינן בלאו שאין שוה בכל כל שכן בלאו השוה בכל: אלא לאו ש"מ תנא ושייר. וא"ת והא אלו קתני דהכי פריך בפי"ק דקידושין (דף טז: ושם) גבי ואלו שמעניקין להן וגבי אלו דברים שאין להם שיעור בשלהי פרקא (שם דף מ.) ואר"י דהכא לא נקט אלו אלא לפדושי הא דקתני עניינים הרבה ברישא יש מותרות יש אסורות ולהכי לא שייד למפרך ועוד דבכל מקום ששונה שני עניינים אלו ואלו שיש ואלו שאין משייר אע"ג דתני אלו כי היא דאלו נערות שיש להן קנס (כתובות דף כט.). דשייר מצרי ואדומי ופסול כהונה ובמזבח מקדש (זבחים דף פד.). דתנן אלו שפסולין בקדש ולא חשיב ניתנים למעלה שנתן למטה כו' בחוץ בפנים בחוץ ופסח וחסאת ששחטן שלא לשמן דחשיב להו ברייתא (שם): (תוספות)

דף פה - א

והרי טומאה דלאו שאין שוה בכל וטעמא דכתב רחמנא בני אהרן ולא בנות אהרן הא לאו הכי ה"א נשים חייבות מאי טעמא לאו משום דרב יהודה אמר רב לא דגמרינן מלא יקחו איכא דאמרי קיחה איצטריכא ליה ס"ד אמינא ליגמר מטומאה קמשמע לן רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע איקלעו להינצבו לאתריה דרב אידי בר אבין בעו מינייהו הוזהרו כשרות להנשא לפסולין או לא אמר להו רב פפא תניתוה עשרה יוחסין עלו מבבל כהנים לויים וישראלים חללים גרים וחרורים וממזרים נתינים שתוקי ואסופי כהנים לויים ישראלים מותרין לבא זה בזה לויים ישראלים חללים גרים חרורים מותרין לבא זה בזה גירי חרורי וממזרי נתיני שתוקי ואסופי מותרים לבא זה בזה ואילו כהנות לחלל לא קתני א"ל רב הונא בריה דרב יהושע כל היכא דהני נסבי מהני והני נסבי מהני קתני כהן כיון דאילו בעי למינסב חללה אסירא ליה לא קתני אתו לקמיה דרב אידי בר אבין אמר להו דרדקי הכי אמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים: שניות מדברי סופרים וכו': בעו מיניה בני בירי מרב ששת שניה לבעל ולא שניה ליבם יש לה כתובה מיבם או לא כיון דאמר מר כתובתה על נכסי בעלה הראשון לית לה או דלמא כיון דאילו לית לה מראשון תקינו לה רבנן משני אית לה אמר להו רב ששת תניתוה כתובתה על נכסי בעלה הראשון ואם היתה שניה לבעל אפי' מיבם אין לה מכלל דאיכא דאית לה מיבם חסורי מיחסרא והכי קתני כתובתה על נכסי בעלה הראשון ואי לית לה מראשון תקינו לה משני ואם היתה שניה לבעל אפי' מיבם אין לה: בעא מיניה רבי אלעזר מרבי יוחנן אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיית יש להן מזונות או אין להן מזונות היכי דמי אילימא דיתבה תותיה בעמוד והוצא קאי מזונות אית לה לא צריכא שהלך הוא למדינת הים ולותה ואכלה מאי מזוני תנאי כתובה נינהו מדאית לה כתובה אית לה מזוני או דלמא כתובה דלמשקל ומיפק אית לה מזוני דלמא תיעכב גביה לית לה א"ל לית לה והתניא יש לה כי תניא התיא לאחר מיתה אית דאמר אמר ליה תניא יש לה הא בעמוד והוצא קאי ואלא התניא יש לה כי תניא התיא לאחר מיתה ת"ר אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיית יש לה כתובה פירות מזונות בלאות והיא פסולה וולדה פסול וכופין אותו להוציא אמו ר"ש בן אלעזר מפני מה אמרו אלמנה לכ"ג יש לה כתובה מפני שהוא פסול והיא פסולה וכו' מהו פסול והיא פסולה

רש"י והרי לאו טומאה. לאוין שוה בכל לאוין ישראל מזהרין שלא ליגע דכתיב (ויקרא כח) אמרו אל כהנים כהנים מזהרין ולא ישראל: לאו משום דרב יהודה. אלמא אפי' לאו שאין שוה בכל נפקא לן מההם נשים חייבות: לא דגמרינן מלא יקחו למחייב לנשים חללהו שאין שוה בכל: איכא דאמרי קיחה איצטריך ליה. למיכתב דכלאו שאין שוה בכל נשים מזהרות ואף ע"ג דמדבר יהודה משתמעא סד"א ליגמר מטומאה דלאו שאין שוה בכל הוא ואם פטורות: ה"ג כהנים לויים וישראלים מותרין לבא זה בזה לויים וישראלים חללי גירי חרורי מותרין לבא זה בזה. אבל כהני בחללי וחללי כהנות לאו: אמר ליה רב הונא. לעולם חללי כהנות שפיר דמי והא דלא תננהו משום דכהני בחללי אסורי לא פסיקא ליה דכל היכא דהני נסבי מהני והני מהני קתני וכו': בני בירי. מקום: כיון דאמר מר. (לעיל דף לה.) כתובתה על נכסי בעלה על נכסי הראשון לית לה מיבם וש"ע"ג דהא מראשון לית לה: או דלמא כיון דלאו לית לה. ליבמה דעלמא מראשון כיון דלית ליה נכסים קתניו לה רבנן משני והא נמי לית לה מראשון היכך אית לה מיבם: כתובתה על נכסי בעלה הראשון. אבל יבמות קאי וקתני אם היתה שניה לבעל אפי' מיבם אין לה ש"מ: מכלל דאיכא דאית לה מיבם. בתמיה כלומר בעיין איפשיטא מיהא לישנא דכרייתא קאי דקתני אפי' מיבם אין לה ומשמע מדקתני אפי' מכלל דאיכא יבמה אחריתי דאית לה כתובה מיבם והא קתני רישא כתובה על נכסי בעלה הראשון: קתניו לה משני. כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: מזוני תנאי כתובה נינהו. שכן כתב בה כתובה את תהא יתבא בדיתי ומתנא מנכסי כל ימי מיגר ארמולקין: לאחר מיתה. אם מת ולא גירסה יש לה מזונות כל ימי ארמולקיה כשאר אלמנה דמזוני תנאי כתובה והכא ליכא למיגזר דלמא תתעכב גביה: ויש לה פירות. שאף על פי שאכל את הפירות כיון דשלא כדון אכלן שהרי לא היה לו נישואין מעולם ואף על גב דאמרינן (כתובות עט:) גבי כשרה מה שאכל אכל ומה שהוציא הוציא הכא קנסיהו ליה דמשלם אפי' מה שאכל מפני שהוא מרגילה לעבירה: ה"ג וכו' ומלכא"י בתשובת הגאונים מפני שהוא פסול והיא פסולה וכל מקום שהוא פסול והיא פסולה קנסו אותו רבנן כתובה. והכי פירוש מפני שהוא פסול כדקתן בכפור' (מה): הנושא נשים בעבירה פסול עד שידור הגאה והיא פסולה על ידו: (רש"י)

תוספות ולותה ואכלה קודם שפסקו לה ב"ד לא היה לבעל חייב לשלם אפי' לותה בב"ד כדפירש ר"ת בסוף כתובות (דף קז. ושם) גבי קדמו ב"ד ופסקו מה שפסקו פסקו והכא מיבעיא ליה אם יש לב"ד לפסוק לה מזונות כשהלך בעלה למדינת הים ותלוה ותאכל כשאר נשים או לא: אלמנה לכ"ג יש לה פירות לאביי דאמר בפרק נערה שנתפתתה (שם נא: ושם.) אלמנה לכ"ג נשבות חייב לפדותה דקרינא ובהנתן אהדרניתך למדינתך הוי פירות ממשמעו לין פירות דהיינו פירוקנה דהוי תחת פירות ובשניה דקתני אין לה פירות הוי נמי דין פירות דאם נשבות אינו חייב לפדותה אע"ג דהבעל אוכל פירות כי היא דהאשה רבה (לקמן פט.) דתנא נמי אין לה פירות ומזונות כו' ואמר עלה בירושלמי שאינה יכולה להוציא ממנו הפירות שאכל א"ר חנינא הא דתימא כשאלך עד שלא בא הראשון כו' ולרבא דאמר התם אלמנה לכ"ג דאינו חייב לפדותה נראה לר"י לפרש יש לה פירות דאם נשבות משלם הבעל הפירות שאכל לפדותה בהם אבל מה שפרקונה יתר על דמי פירות שאכל לא יהיב ובשניות אפילו דמי הפירות שאכל לא יהיב ומתוך פירוש הקונטרס משמע שאין לבעל פירות באלמנה כלל ואפילו לא נשבות חייב להחזיר פירות שאכל דפי' לה פירות שאף על פי שאכל פירות כיון דשלא כדון אכלן משלם ואלבא דרבא דכתובות פירש כן אך נראה לר"י כמו שפי' דלא משלם בעל אלא לצורך פרקונה

כשנשבת וכן פירש הריב"ן: בלאות. פי' בקונטרס במשנתו גבי שניה דאין לה בלאות שאם יש לה עדיין בלאות ושחקים מבגדים שהכניסה לו אינה נוטלתן כשיצאה דקנא קנסו חכמים ואין נראה לר"י דבהדיא משמע בסוף אלמנה ניוזנית (כתובות קא. ושם) דדוקא מה שבלה ואין בעין אין לה אבל מה שבעין שקלה והיא דאיירי באותן שהן עדיין בעין רגיל לפרש בלאותיה קיימין כדאמר התם זינתה הפסידה בלאותיה קיימין וכן בסוף אף על פי (שם סג:) גבי מורדת אבל ק"ק כיון דקתני בלאמנה שיש לה פירות היינו בלאות כיון דאיירי בלאות שאין קיימין כדאמר התם (כתובות עט: קא.) עיילא ליה גלימא פירא הוי ומכסי בה ואזיל עד דבלי: וכל מקום שהוא פסול והיא פסולה. פי' בקונטרס שהוא פסול שנושא אותה בעבירה כדתנן בבכורות (דף מה:) ולא תרוייהו בעי אלא אם הוא פסול או היא פסולה קנסו אותו דלא מרגלא ליה כיון דמיפסל בהכי חד מינייהו כדאמר בסמוך ממזרת ונתינה איכא בינייהו ופריך ולר"א דאמר הרי זה עבד וממזר הא לא מרגלא ליה והתם בעל לא מיפסיל דהא בישראל לא שייך למימר שיפסל על ידה ואינה נמי לא מיפסלא בהכי דהא מעיקרא מיפסלא וקיימא אלא משום זרע לחד מננה ולא מרגלא ליה שיראה להרגילו כיון שזרעו נפסל על ידה ומיהו קשה דקאמר בעולה לכ"ג איכא בינייהו כו' ואמאי מרגלא ליה והא הוא נפסל על ידה שנושא נשים בעבירה ויראה להרגילו ור"ת מפרש דהוא פסול דקאמר אולד קאי ובפסלות דידה לחד אפילו במקום שהולד כשר לא מרגלא ליה כדאמרין ולרבי מתיא בן חרש דקאמר אפילו הלך כו' עשאה זונה הא לא מרגלא ליה ויש ספרים דגרסי הוא כשר והיא פסולה וכן בתוספתא דמכילתין בפ"ב: (תוספות)

ב פה דף

קנסו אותו כתובה ומפני מה אמרו שניות מדברי סופרים אין להן כתובה מפני שהוא כשר והיא כשרה וכל מקום שהוא כשר והיא כשרה קנסו אותה כתובה רבי אמר הללו דברי תורה ודברי תורה אין צריכין חיזוק והללו דברי סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק דבר אחר זהו מרגילה וזו היא מרגילתו דבר אחר מאן קתני לה איכא דאמר ר"ש בן אלעזר קתני לה ומה טעם קאמר מה טעם אמרו הוא פסול והיא פסולה קנסו אותו כתובה מפני שהוא מרגילה ומה טעם הוא כשר והיא כשרה קנסו אותה כתובה מפני שהיא מרגילתו איכא דאמר רבי קתני לה וחלוצה קא קשיא ליה והא חלוצה דרבנן ואית לה כתובה הדר אמר כיון דפסיל לה מדרבנן זהו מרגילה וזו היא מרגילתו מאי איכא בין רבי לרבי שמעון בן אלעזר אמר רב חסדא ממזרת ונתינה לישראל איכא בינייהו מ"ד דאורייתא הא נמי דאורייתא מ"ד מפני שהוא מרגילה הא היא מרגלא ליה ולרבי אלעזר דאמר הרי זה עבד וממזר הא לא מרגלא ליה ולא מידי אלא אמר רב יוסף מחזיר גרושה משנית איכא בינייהו מאן דאמר דאורייתא הא נמי דאורייתא ומאן דאמר מפני שהוא מרגילה הא היא מרגלא ליה ולרבי עקיבא דאמר יש ממזר מחייבי לאוין הא לא מרגלא ליה ולא מידי אלא אמר רב פפא בעולה לכ"ג איכא בינייהו מאן דאמר דאורייתא הא נמי דאורייתא ומאן דאמר מפני שהוא מרגילה הא היא מרגלא ליה ולר' אלעזר בן יעקב דאמר יש חלל מחייבי עשה הא לא מרגלא ליה ולא מידי אלא אמר רב אשי מחזיר ספק סוטתו איכא בינייהו מ"ד דאורייתא הא נמי דאורייתא ומ"ד מפני שהוא מרגילה הא היא מרגלא ליה ולר' מתיא בן חרש דאמר אפי' הלך בעלה להשקותה ובה עליה בדרך עשאה זונה הא לא מרגלא ליה ולא מידי אלא אמר רב בר רב אשי סוטה ודאי איכא בינייהו: **מתני'** בת ישראל מאורסת לכהן מעוברת מכהן שומרת יבם לכהן וכן בת כהן לישראל לא תאכל בתרומה בת ישראל מאורסת ללוי מעוברת ללוי שומרת יבם ללוי וכן בת לוי לישראל לא תאכל במעשר בת לוי מאורסת לכהן מעוברת מכהן שומרת יבם לכהן וכן בת כהן ללוי לא תאכל בתרומה ולא במעשר: **גמ'** ותהא זרה זרה מי לא אכלה במעשר אמר רב נחמן אמר שמואל

הא מני ר"מ היא דאמר מעשר ראשון אסור לזרים דתניא

רש"י קנסו אותו כתובה. כלומר לא קנסוהו משא"כ כל הנשים והוא דקנסוהו רבנן לשהיה כחובה כדי שלא תהפך אלכו הוא דכיון דלא תיהי לה כתובה מינייה שפכה ליה ונפקא אכל הכא לא כריד דממילא שפכה ליה דכיון דהוא נפסל על ידה יש קטטה ביניהם וכן כשהיא נפסלת על ידו: זהו הוא מרגילה. אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט הוא מרגילה ומסיתה לינשא לו וזו שניה דכיון דלא אינה מיפסלא ולכו זרעה מיפסיל ולא מפסדה מידי דביאחוריה היא מרגילתו שהיא כשרה להנשא יותר מן האיש: איכא דאמר רבי קתני לה. שנתן טעם לדבריו מפני שהן של תורה וקשה ליה והא חלוצה לכהן לאו דאורייתא אלא דרבנן כדאמר ר' יוחסין (קדושין עה.) מואסא גרושה מריבויה דוי"ו ומוקמתה לה מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא וקתני מתניתין לית לה כתובה: הדר אמר כיון דפסיל לה מתרומה דרבנן כו'. והיינו דבר אחר דקאמר: הא היא מרגלא ליה. הואיל ואינה גרושה מחמתו טרחה ומהדרא לינשא לישאל כתי להעלות זרעה ואע"ג דבנה נמי ממזר דק"ל (לעיל דף עה.) הלך אחר פסולן אפילו הכי כיון דאיכא תקנתא לממזרים כו' טרפון דאמר בקידושין (דף סט.) יבולין ממזרים ליטור טרחה ומינסבא לישאל: ולרבי אלעזר. דפליגי עליה דרבי טרפון (ס) ואמר ממזר נשוא שפחה והוליד בן אינו נטור מן הממזרות שבבית עבדו והוא עבד וממזר הא כיון דליכא תקנתא לזרעה לא מהדרא למיפסל זרעה דנכירא לפי שהיא מקניטתו תמיד: מחזיר גרושה. משניתה: בעולה. פניה לכהן גדול עשה איכא בעולה ולא בעולה ולאו הבא מכלל עשה עשה ולאו דוניה ליכא הכא דאין זונה אלא הנבעלת ביאה אסורה: ולר' אלעזר בן יעקב. בהבא על יבמתו (לעיל ס.) ספק סוטה. שקינה לה ונשאתה וקאי ענה באיסורא דאורייתא דכתבי ונטמאה שני פעמים אחד לבעל ואחד לבעול: הא לא מרגלא ליה. דניחא לה לשתות ברישא דלא ליפסלא מכהונה: סוטה ודאי. אשת איש שקינתה דאורייתא ליה מלאכותיה כדכתיב (במדבר ה) והיא לא נתפשה דמשמע הואיל ולא נחנסה אסורה ואי קשיא הא נמי חייבי לאוין היא לרבנן דפליגי עליה דר' יוסי בן כיפר בפ"ק (לעיל יא.) דלמרי אחרי אשך הוטמאה לרבות סוטה וליפדך ולר"ע דאמר יש ממזר כו' לאו פירכה הוא דאיכא לתרוצי דהא אמרינן לעיל בהחולץ (דף מט:) הכל מודים בבא על הסוטה שאין הולך ממזר: מתני' לא תאכל בתרומה. כדתנן בפ' אלמנה (לעיל דף סז:) העובר והיבם והאיסורין פוסלין ולא מאכליו: לא תאכל במעשר. בגמ' פריך זרה גופה מי לא אכלה במעשר: לא בתרומה ולא במעשר. תרומה כדאמרן דלוייה נמי לענין תרומה זרה היא מעשר מפרש בגמ': גמ' מי לא אכלה במעשר. כל ז' לא יאכל קדש כתיב (ויקרא כב) ומעשר ראשון לאו קדש איקרי: (רש"י)

תוספות ממזרת ונתינה איכא בינייהו. שיכול לטהר את בניו ע"י שפחה ואע"פ שאין יכול לטהר את הנקבות כדאמר בסוף האומר בקידושין (דף סט.) במה תטהר את הנקבות סבורה היא שלא יקפיד כיון שיכול לטהר את הזכרים ואלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט דמשמע דלא מרגלא ליה משום פסול זרעה שהם חללים אע"פ שבני ישראל מקוה טהרה לחללות ונבנת ישראל מקוה טהרה לחללים לרבי דוסתאי רבבי ינאי (קדושין דף עז.) מכל מקום מקפיד הוא על בניו שאינם כהנים ויראה להרגילו: ולרבי עקיבא דאמר יש ממזר מחייבי לאוין הא לא מרגלא ליה. הו"מ למימר דר' עקיבא כו' טרפון דאמר (שם דף סט.) ממזר נושא שפחה ואיכא בינייהו ממזרת ונתינה כדלעיל וא"ת ומאי קשיא ליה דלר"ע כיון דלא תפסי בה קידושין א"כ אינה אשתו ואין שייך לקנסו שיתן לה כתובה דאפילו גט לא בעיא מיניה כדאמר בהחולץ (לעיל דף מט.) (ושם) וי"ל דלאו משום כתובה ומזונות פריך אלא משום פירות ובלאות שאין לה להפסיד כיון דלא מרגלא ליה: ולרבי מתיא בן חרש כו' הא לא מרגלא ליה. פי' בקונטרס דניחא לה לשתות ברישא דלא ליפסלה לכהונה וקשה דכיון דגירשה לאו בת שתיה כדמוכח בסוף האשה רבה (לקמן צה.) ושם דקאמר מאי איריא בא עליה אפי' נתן לה גט נמי ואפי' אמר איני משקה נמי פי' דשוב אינה שותה ועוד קשיא לפי' הקונט' דמאי איריא דפריך לרבי מתיא בן חרש לרבנן נמי תיקשה דלא מרגלא ליה שרוצה לשתות תחלה להיות מותרת לכהונה דאם יבא עליה שוב לא ישקה דלא הוי מנוקה מעון ואין המים בודקין אותה אלא יש לומר דלרבנן ניחא ליה דהא לאו בת שתיה היא כיון שגירשה אבל לרבי מתיא בן חרש שנעשית זונה לא מרגלא ליה אע"ג דבלאו הכי היתה פסולה לכהונה מונטמאה ועוד דגירשה היא ובתרומה נמי אסירא וקיימא שהיא זרה מכל מקום פסול של זנות גנאי הוא לה ולא מרגלא ליה ובפרק עשרה יוחסין (קדושין עז:) נמי חמיר ליה פסול של זנות טפי

דף פו - ב

לכהן לכהן ולא ללוי אימא אף לכהן מאי טעמא דר' עקיבא דכתיב [\[במדבר יח-כז\]](#) ואל הלוים תדבר ואמרת אליהם בלויים קא משתעי קרא ואידך כדר' יהושע ב"ל דאמר ר' יהושע ב"ל בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לויים וזה אחד מהם [\[יחזקאל מד-טו\]](#) והכהנים הלוים בני צדוק ור"ע הכא לא מצית אמרת דכתיב [\[במדבר יח-לא\]](#) ואכלתם אותו בכל מקום מי שיכול לאוכלו בכל מקום יצא כהן שאין יכול לאוכלו בבית הקברות ואידך כל היכא דבעי דלא בעי חומה ואי אכיל ליה בטומאת הגוף לא לקי היא גינתא דהוה שקיל רבי אלעזר בן עזריה מעשר ראשון מינה אזל ר"ע אהדריה לפתחא לבי קברי אמר עקיבא בתרמילו ואנא חיי איתמר מפני מה קנסו לויים במעשר פליגי בה רבי יונתן וסביא חד אמר שלא עלו בימי עזרא וח"א כדי שיסמכו כהנים עליו בימי טומאתן בשלמא למאן דאמר שלא עלו משום הכי קנסוהו אלא למ"ד כדי שיסמכו עליו כהנים בימי טומאתן משום כהנים קנסינהו ללויים אלא כולי עלמא קנסא שלא עלו בימי עזרא והכא בהא קמפילגי מר סבר קנסא לעניים ומר סבר כהנים בימי טומאתן עניים נינהו (בשלמא למאן דאמר קנסא לעניים משום הכי אהדריה ר"ע לפתחא לבי קברי אלא למאן דאמר לכהנים אמאי אהדריה לפתחא) הכי קאמר ליה אי דקא אתית בתורת קנסא אית לך ואי קא אתית בתורת חלוקה לית לך ומנא לן דלא סליקו בימי עזרא דכתיב [\[עזרא ח-טו\]](#) ואקבצם אל הנהר הבא על אהוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם אמר רב חסדא בתחלה לא היו מעמידים שוטרי' אלא מן הלוים שנאמר [\[דברי הימים ב יט-יא\]](#) ושוטרים הלוים לפניכם עכשיו אין מעמידין שוטרים אלא מן ישראל שנאמר ושוטרים הרבים בראשיכם: **מתני'** בת ישראל שניסת לכהן תאכל בתרומה מת ולה הימנו בן תאכל בתרומה ניסת ללוי תאכל במעשר מת ולה הימנו בן תאכל במעשר ניסת לישראל לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר מת ולה הימנו בן תאכל בתרומה ולא במעשר מת בנה מן ישראל תאכל במעשר מת בנה מלוי תאכל בתרומה מת בנה מכהן לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר

רש"י לכהן ולא ללוי. בתמיהה הא דחזי קרא לויים קאמר: בני לזוק. ולזוק כהן הוה וקרא ללויים הלוים: ר"א בן עזריה. כהן הוה כלאמר בכרכות (דף כז): דהוה עשירי לנזרה: עקיבא בתרמילו. משום דר"ע רעיה דכלבא שבוה הוה: תרמילו. חמת של עור בשטייל"א בולזול"א: שק של רועים ולולא תשקיה לסתור את דברי בלוגדדיהים, הייתי מניע לקרוח כאלו: בוטייל"א – חמת קטנה, כי קריאה זו קרובה יותר לנוסחים המונחים לפנינו) בלע"ז ורועה נותן בה פתו ותולה בלארזו: מפני מה קנסו לויים במעשר. לאו לעיל קאי דטעמא דהכא לאו משום קנסא אלא משום דכהנים נמי לויים איקרו כלאמרן אלא דלארז ככמה דוכתיב בהש"ס בתר קנסניהו עזרא (חולין דף קלא) ובמסכת סוטה (דף מז): תנו ויחזון כ"ג העביר הודיית המעשר ואמר מפני שאין מפרישין אותו חתקן דרמנא אמר יהבה ללוים ואנן היבנין לכהנים והכא נקט לה משום דקציב למיפוך עלה מהא דרבי עקיבא דאהדריה לפתחא לבי קברי: אלא ר' עקיבא מ"ט אהדריה כו'. למ"ד קנסא לכהנים קפידן אס איתא דהתנתח לכהנים הווי מן הוה מהדר ר"ע לפתחא לבי קברי נהי נמי דקרא בלויים כתיב מיהו ר"ע לכהן דקנסניהו עזרא הוה: ושטריים הרבים בראשיכם. דהיינו ישראל שם רבים מלוים: מתני' ניסת ללוי. אחר שילדה מכהן: תאכל במעשר. ולא בתרומה דהדר הוויא זרה: מת ולה הימנו בן תאכל במעשר. כשציל בנה והווי בן פסול לה מהרומה שהרי יש לה זרע מן הזר ויקריב (ובקרא כב) זרע אין לה ושהי וס' זה זרע ואע"ג דקרא צבת כהן כתיב מריבין מיניה בגמרא נמי בת ישראל האוכלת בשביל בנה כהן וניסת לזר ומת שחזרת האוכלת בשביל בנה הלכך כי היכי דבת כהן כי אית לה זרע מן ישראל לא הדרה בת ישראל האוכלת בשביל בנה כהן נמי כי אית לה זרע בין מלוי או מן ישראל לא הדרה אוכלת בשביל בנה כהן: (רש"י)

תוספות מאי טעמא דר"ע. באורא נראה דר"מ ור"א פליגי בפלוגתא דר"ע ור' אלעזר בן עזריה דר"מ דלעיל כר"ע ותימה דבפ' המוכר את הספינה (ב"ב פא: ושם) אמר דיהיב ליה לכהן וכו' אלעזר בן עזריה והתם מתרץ לה בין לר"מ בין לר"א דאליבא דרבנן מוקי לה התם כר"א בן עזריה אבל לר"מ אית ליה לאוקומי בתר דקנסינהו עזרא דלכ"ע ודאפילו למ"ד קנסא לעניים יכול ליתן לכהן עני: מי שיכול לאוכלו בכל מקום. וא"ת לר"מ דאוסר לזרים מ"ט דמעשר ללוי ולא לכהן דלא מצי דריש כר"ע מי שיכול לאוכלו בכל מקום דמהוה טעמא דאוסר לזרים אסור לאוכלו נמי בטומאת הגוף ור"א לאוכלו בבית הקברות וי"ל דאע"ג דאוסר לזרים גזירת התנב הוא ואכלתם אותו בכל מקום: מפני מה קנסו לויים במעשר. פ"י ר"י. דלא מצינו בהדיא אלא מצינו בעזרא והיה הכהן בן אהרן עם הלוים במעשר הלוים איכא למימר דהכי קאמר כשיבאו הלוים לחלוק בבית הגרנות יבואו עמהם הכהנים וקשה דלר' אלעזר בן עזריה דלא שקלי לויים כלל בתר קנסא אלא כהנים הא לא משתמע מההוא קרא דהא ליכא למימר שהיו הכהנים עם הלוים לקבל מהם מעשר משלהם דהא בשלהם לא קנסום כדמוכח בפ' הזרוע (חולין דף קלא): וי"ל דלר"א בן עזריה לא נמנעו הלוים מכל וכל מלידן לבית הגרנות לחלוק במעשר כדמוכח פ"ב דכתובות (דף כו. ושם) וכ"ש בימי עזרא שעדיין לא פשט הקנס ולכך נאמר שילך הכהן עם הלוים ולמ"ד קנסא לעניים נקט כהן עם הלוים משום דשכיחי עניי כהנים טפי לפי שאין עוסקין במלאכה אלא בעבודת בית המקדש וגם אין להם קרקעות וה"ה עניי ישראל למ"ד מעשר מותר לזרים והר' יוסף אומר דנפקא לן מדכתיב במלאכי הביאו את כל המעשר אל בית האוצר דבית האוצר הוא לשכה שתקן עזרא לתת שם תרומת כהנים דכתיב בעזרא (נחמיה ז) וכיון שצוה לתת שם מעשר אתם כן של כהנים הוא וקי"ל (מגילה דף טו.) מלאכי זה עזרא ולמ"ד קנסא לעניים מצוה לתת לכהנים משום דעניים שכיחי בהו דכפרישית: מר סבר קנסא לעניים. דוקא ולא לכהנים עשירים ואליבא דר"ע פליגי דלר"א בן עזריה דשקלי כהנים מן התורה אפי' עשירים בתר דקנסינהו נמי דהיי לכהן ולא ללוי כדמוכח בהזרוע (חולין דף קלא): ובפרק ב' דכתובות (דף כו. ושם) שקלי נמי כהנים עשירים דלדידהו לא קניס עזרא שהרי עלו וקנסא לעניים דקאמר הכא אין לפרש דוקא לעניי לויים ולא עניי ישראל וכהנים דא"כ נשתכרו עניי לויים במה שלא עלו עוד דמשמע הכא דאי הוה כהנים בימי טומאתן עניים הוה שקלי לכ"ע אע"ג דמדאורייתא לר"ע ללוי ולא לכהן אלא ודאי עניים דקאמר אפילו עניי ישראל וכהנים ומיהו למ"ד מעשר ראשון אסור לזרים אין נראה שיתן לעניי ישראל כדי למכור דמילתא דאתי לידי תקלה לא הוה מתקני רבנן דאיכא למיחש דלמא אתי למיכיליה וכה"ג אמרינן בפ"ב דכתובות (שם) ונראה דלר"ע לא הפקיע עזרא כח הלוים מכל וכל להשוותן לכהן ולישראל שלא יטלו מעשר אלא עניים ולא עשירים אלא לויים בין עניים בין עשירים היו נוטלים לעולם כדמשמע בכמה דוכתיב שהיו נוטלין בתורת לויית דתנן בגיטין (דף ל.) המלוה מעות את הכהן ואת הלוי להיות מפריש עליהן ואיתא בגמרא (שם): ישראל שאמר לבי לך כור מעשר לאבדך בידי ובהזרוע (חולין דף קלא): ובפ"ב דכתובות (דף כו.) פריך הש"ס מעשר ראשון דלוי הוא וטעמא כיון דמעיקרא היה המעשר של לויים לבדם לר"ע דדין שיקנסום לית גתן לאחריים עמהם למר לעניים ולמר לכהנים וסתמא בכל דוכתא כר"ע ולר"א בן עזריה דאמר מדאורייתא אף לכהן בתר קנסא לכהן דוקא כדאמר בפ"ב שני דכתובות (שם) ולדידהו דוקא מעשר ראשון חזקה לכהונה ולא לר"ע תדע דלמ"ד לעניים היאך יהיה חזקה לכהונה ולר"א בן עזריה מה שבטל יוחנן את הויזוי (סוטה דף מז): אף על פי שדינו היה לכהנים כמו ללויים מכל מקום כיון דנצטוו לתת אף ללויים כי שבר הוא לכח חלק עבודתכם (במדבר יח) כשמפקיעין אותו מלוים לתת כולו לכהנים אין זה כמנצותו: ומבני לוי לא מצאתי שם. והא דתנן בקדושין (דף טט.) עשרה יוחסין עלו מבבל וקחשיב לויים וקרא נמי כתיב (עזרא א) ויקומו ראשי האבות ליהודה ובנימין והלוים וגו' אלמא עלו מפרש"י בעשרה יוחסין (שם) דאותן לויים שעלו עמו היו קצווי בהונות כשאמר להם נבוכדנצר שירו לנו משיח ציון עמדו וקצו בהונותיהן: ואמרו איך נגיר את שיר ציון ולפי שלא מצא שם ראויים לשיר עמד וקנסו ואפילו למאן דאמר עיקר שירי בפה מכל מקום הקדימו משום דאיכא נמי מצוה בבבלים: (תוספות)

בת כהן שניסת לישראל לא תאכל בתרומה מת ולה הימנו בן לא תאכל בתרומה ניסת ללוי תאכל במעשר מת ולה הימנו בן תאכל במעשר ניסת לכהן תאכל בתרומה מת ולה הימנו בן תאכל בתרומה מת בנה מכהן לא תאכל בתרומה מת בנה מלוי לא תאכל במעשר מת בנה מישראל חוזרת לבית אביה ועל זו נאמר

[ויקרא כב-ג] ושב אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל: **גמ'** מת בנה מלוי תאכל בתרומה הדרא אכלה משום בנה מלך אמר ר' אבא אמר רב

בת ובת כמאן כר"ע דדריש ווי אפילו תימא רבנן כולא ובת קרא יתירא הוא תנו רבנן כשהיא חוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק אמר רב חסדא אמר רבינא בר שילא מאי קרא **[ויקרא כב-ג]** היא בתרומת הקדשים לא תאכל במורם מן הקדשים לא תאכל רב נחמן אמר רבה בר אבוב מלחם ולא כל לחם פרט לחזה ושוק מתקיף לה רמי בר חמא אימא פרט להפרת נדרים אמר רבא כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעאל **[במדבר ל-ג]** ונדר אלמנה וגרושה יקום עליה מה ת"ל והלא מוצאה מכלל אב ומוצאה מכלל בעל אלא הרי שמסר האב לשלוחי הבעל או שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל ונתארמלה או נתגרשה בדרך היאך אני קורא בה בית אביה של זו או בית בעלה של זו אלא לומר לך כיון שיצאה שעה אחת מרשות האב שוב אינו יכול להפר רב ספרא אמר מלחם אביה תאכל לחם ולא בשר רב פפא אמר מלחם אביה תאכל לחם הקנוי לאביה פרט לחזה ושוק דמשלחן גבוה קא זכו ורבא אמר **[ויקרא י-ד]** ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו אתה ובניך ובנותיך אתך בזמן שאתך אמר רב אדא בר אבהו תנא כשהיא חוזרת לבית אביה חוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק בשביל בנה חוזרת אף לחזה ושוק אצל רב מרדכי אמרה לשמעתיא קמיה דרב אשי אמר מהיכא קא מתרביא מותב מי עדיפא לה מינה התם כתיבי מיעוטי הכא לא כתיבי מיעוטי: בת כהן שניסת לישראל וכו': ת"ר ושב אל בית אביה פרט לשומרת יבם כנעוריה פרט למעוברת והלא דין הוא ומה במקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוטרה מן הייבום עשה עובר כילוד מקום שעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוטרה מן התרומה אינו דין שעשה עובר כילוד לא מה לי עשה עובר כילוד לענין ייבום שהרי עשה מתים כחיים נעשה עובר כילוד לענין תרומה שלא עשה מתים כחיים ת"ל כנעוריה פרט למעוברת ואיצטריך למכתב מעוברת ואיצטריך למכתב וזרע אין לה דאי כתב רחמנא וזרע אין לה מעיקרא חד גופא והשתא תרי גופי אבל מעוברת דמעיקרא חד גופא והשתא חד גופא אימא תיכול צריכא ואי כתב רחמנא מעוברת דמעיקרא גופא

רש"י בת כהן שניסת לישראל לא תאכל בתרומה. דפסול לה מדקאמר רחמנא וזרע אין לה וקמה מכלל דכתיב בעלה לא אכלה: מת בנה מכהן לא תאכל בתרומה. דפסול לה לוי: גמ' דהדרא אכלה משום בנה. דקתני מתניתין גבי בת ישראל מת בנה מלוי תאכל בתרומה כשפיל בנה: מנלן. דזרה האוכלת כשפיל בנה וניסת לזר ומת שחזרת ואוכלת: בת ובת. ובת כהן כי היתה אלמנה וגרושה **[ויקרא כב]**: כרבי עקיבא דדריש ווי. בפרק ד' מיתות **[סנהדרין נא]** א"ל ר"ע ישמעאל אחי בת ובת אני זורק: כוליה קרא ובת יתירה הוא. דכתיב לעיל מיניה ובת כהן כי היתה לאיש זר וסמוך ליה ובת כהן כי היתה אלמנה ומני למיכתב וכי היתה אלמנה וגרושה וא"ל ידענא דבבת כהן משתעי דהא מינה פליק: כשהיא חוזרת כו'. אקרא קאי ובת כהן כי היתה אלמנה וגרושה וזרע אין לה כשהיא חוזרת לבית אביה חוזרת לתרומה כו' אבל אוכלת כשפיל בנה דמתניתין חוזרת אף לחזה ושוק כדאמר לקמן: במורם מן הקדשים. חזר ושוק מדהיה מני למכתב כדקדשים וכבת בתרומה למורם הוא דלחא והאי לא תאכל לעולם הוא ולא חיימא ביושבת תחת בעלה ישראל כדמשמע קרא ובת כהן כי היתה לאיש זר כו' דהא ארוקימנא להאי קרא בפרק אלמנה **[לעיל סה]** כעבדא לפסול לה כגון נתיב ומזרז והלל שפסול עולמית וכהנת דמנסבא לזר דלא אכלה מוסבא אל בית אביה יליפון מכלל דמעיקרא לא אכלה ומילתיה דרב סדא מבתימות נפקא דא"כ דכולה קרא כעבדא לפסול לה אחא ליכתוב כדקדשים לא תאכל מצי בתרומה שמע מינה הוי קאמר יא כך אחרה שאוכלת כדקדשים כגון תרומה ואינה אוכלת כדקדשים כגון חזרת דסמוך לה ובת כהן כי היתה אלמנה והוי תרימנא להא מילתא בפרק אלמנה **[לעיל דף סה]**: מלחם ולא כל לחם פרט לחזה ושוק. והאי לחם כל מלחא משמע דכתיב **[דניאל ה]** כלשאר מלכא עבד לחם רב היכך ואיצטריך מיעוטיא: ואימא פרט להפרת נדרים. ולא חיימא כי היכי דלענין תרומה הדרא למילתא קמיייתא תיהדר נמי לענין נדרים: מוצאה מכלל אב כו'. ומי יפר לה: בית אביה של זו. והואיל ולא יתה לגמרי ויכול האב להסיר: או בית בעלה של זו. והוי הוא גשחיה אלמנה ואין האב מפר לכך ולא מקרה הזה לומר כך כיון שילתה כו': תרומה היא חזרה לכהנים שאינה שרי שאלון מלך אבן שרי קדשים הוי הן כמשאת מלח פני אלהים שהן שרי שאלון: כשהיא חוזרת. בת כהן אכל בת ישראל החוזרת לאכול בתרומה כשפיל בנה כגון וילדה מכהן וניסת לישראל ומת חוזרת אף לחזה ושוק דגבי בת כהן כתיבי מיעוטי: פרט למעוברת יבם. שאינה חוזרת לבית אביה דהא גרידא ביה: כנעוריה. בזמן שהיא ריקנית כעין נעוריה פרט למעוברת: והלא דין הוא. ולמה לי קרא ומה במקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן שני ניסת לאחד וילדה לו ומת וניסת לאחר ומת בלא בנים כריכה ייבום ולא פטרה ולד שיש לה מן הראשון: עשה עובר כולד. שאם היתה מעוברת פטורה דכתיב **[דברים כה]** בן אין לו עיין עליו בכל עניינים: מקום שעשה ולד כו'. בת כהן שניסת לישראל וילדה לו ומת וניסת לאחר ומת בלא בנים עדיין היא חסורה בתרומה משום ולד מן הראשון דהא כתיב וזרע אין לה והוי יא: כהן שניסת לישראל וילדה לו ומת וניסת בנה הוי הוא כחי ואינה חוזרת להתיבם כדאמרן בשמעתין דרכיה וזרע: לענין תרומה שלא עשה מתים כחיים. בת כהן שילדה מישראל ומת בעלה ואח"כ בנה חוזרת לבית אביה וכולה נפקי מקריא בשמעתין: ואיצטריך למכתב כנעוריה. למעוטי מעוברת ואיצטריך למיכתב וזרע אין לה למעוטי יא לה ולד יורה: **[רש"י]**

תוספות ואימא פרט להפרת נדרים. פי' בקונט' דלא תימא כי היכי דלענין תרומה הדרא למילתא קמיייתא הדרא נמי לענין נדרים ולפי טעם זה היה נראה דפריך אכל נשואה אפילו נכנסה לחופה ובעלה דאי נתארמלה תיהדר למילתא קמיייתא ועל זה ז"ל הא כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל דמשמע דפשיטא לי בלא שום דרשה שמוצאה מכלל אב ומכלל בעל ולא הדרא ולא איצטריך ליה קרא אלא למסר האב לשלוחי הבעל דסלקא דעתך דתיהדר משום דאכתי לא נשאת: אלמנה וגרושה מה תלמוד לומר. תימא דאיצטריך לכדדרשינן בפרק בתרא דנדרים **[דף פח:]** היאך אני קורא. היכא דנתארמלה או נתגרשה הוא דאיצטריך קרא שאין האב יכול להפר דה"א שתועיל כאן חזרה הואיל ולא היתה כאן יציאה גמורה אבל כל זמן שלא נתארמלה פשיטא דאין יכול להפר מכיון שמסר האב לשלוחי הבעל בלאו האי קרא דמלזנות בית אביה נפקא בכתובות בפ' גערה **[דף מח:]** כדדרשי' התם פרט לשמסר האב לשלוחי הבעל ונדרים נמי גמרי' מהתם: התם כתיבי מיעוטי הכא לא כתיבי מיעוטי. תימא לר"י בשלמא לכל הנך אמוראי דדרשי משאר קראי דכתיב בהו אביה אתי שפיר דמיעוטי כתיב גבי אביה דוקא אבל לרבינא בר שילא דדרשי מהיא בתרומת הקדשים מאי משמע דההיא בחזרת לבית אביה מיירי וי"ל כיון דכתב רישיה דקרא ובת איש כהן נראה דבחוורת לרשות אביה מיירי ומיהו קשה למאן דדרשי מלחם ולא מבשר דלגבי בנה נמי כתיב ילידי ביתו הם יאכלו בלחמו ודרשינן **[לעיל דף סז]**. ילוד מאכיל והוה לן למימר בלחמו ולא בבשרו: **[תוספות]**

סריקא והשתא גופא מליא אבל זרע אין לה דמעיקרא גופא סריקא והשתא גופא סריקא אימא לא צריכא: סימ"ץ אמר ליה לא נעש"ה מעש"ה במית"ה נעש"ה ולא נעשה בולד יבם ותרומה יבום ותרומה סימ"ץ: אמר ליה רב יהודה מדאסקרתא לרבא לא נעשה מתים כחיים לענין יבום מקל וחומר ומה במקום שעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוסלה מן התרומה לא עשה מתים כחיים מקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוסלה מן התרומה אינו דין שנעשה מתים כחיים שלא נעשה מתים כחיים ת"ל [משלי ג-יז] דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום ונעשה מתים כחיים לענין תרומה מק"ו ומה במקום שלא עשה ולד מן הראשון כולד מן השני לפוסלה מן הייבום עשה מתים כחיים לענין תרומה מק"ו וזרע אין לה והא אין לה ונעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לענין יבום מק"ו ומה במקום שלא עשה מתים כחיים לענין תרומה עשה ולד מן הראשון כולד מן השני מקום שעשה מתים כחיים לענין יבום אינו דין שנעשה ולד מן הראשון כולד מן השני ת"ל [דברים כה-ה] וכן אין לו והא אין לו ולא נעשה ולד מן הראשון כולד מן השני לתרומה מק"ו מה במקום שעשה מתים כחיים לפוסלה מן הייבום לא עשה ולד מן הראשון כולד מן השני מקום שלא עשה מתים כחיים לענין תרומה אינו דין שלא נעשה ולד מן הראשון כולד מן השני תלמוד לומר אין לה והא יש לה:

רש"י סריקא. ריקה כמו חילן סרק (ב"ב דף כז:); ולא נעשה מתים כחיים. ותחזור לזיקה אם ימות בנה לאחר זמן: דרכיה דרכי נועם. וזו פהיה לה בן ולא נזקה ליבם וניסת לקוח ומת בנה אם תלמוד תחלוץ הרי היא מתגנה על בעלה הילכך על כרחך בן חוץ לו בשעת מיתה קאמר והרי יש לו: (רש"י)

פרק עשירי - האשה רבה

מתני' האשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך וניסת ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות לא על זה ולא על זה ואם נטלה מזה ומזה תחזיר והולד ממזר מזה ומזה ולא זה זה מטמא לה ולא זה זה זכאים לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה היתה בת ישראל נפסלה מן הכהונה ובת לוי מן המעשר ובת כהן מן התרומה ואין יורשין של זה יורשין את כתובתה ואם מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מייבמין ר' יוסי אומר כתובתה על נכסי בעלה הראשון רבי אלעזר אומר הראשון זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה רבי שמעון אומר ביאתה או חליצתה מאחיו של ראשון פוטרת צרתה ואין הולד ממנו ממזר ואם ניסת שלא ברשות מותרת לחזור לו ניסת על פי ב"ד תצא ופטורה מן הקרבן לא ניסת על פי ב"ד תצא וחייבת בקרבן יפה כח ב"ד שפטורה מן הקרבן הורוה ב"ד לינשא ולהכה וקלקלה חייבת בקרבן

שלא התירוה אלא לינשא: **גמ'** מדקתני סיפא נשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו שלא ברשות ב"ד אלא בעדים מכלל דרישא ברשות ב"ד ובעד אחד אלמא עד אחד נאמן ותנן נמי הוחזקו להיות משיאין עד מפי עד ואשה מפי אשה ואשה מפי עבד ומפי שפחה אלמא עד אחד מהימן ותנן נמי עד אחד אומר אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי פטור טעמא דאמר לא אכלתי הא אישתיק מהימן אלמא עד אחד מהימן מדאורייתא מנא לן דתניא **ויקרא ד-כג/כח**

מ"ט קא מחייבי רבנן אילימא משום דמהימן והא תרי בעלמא דאע"ג דקא מכחיש להו אינהו מהימני וקא פטרי רבנן אלא לאו משום דאישתיק ושתיקה כהודאה דמיא אלא סברא היא מידי דהוה אחתיכה ספק של חלב ספק של שומן ואתא עד אחד ואמר ברי לי דשומן הוא דמהימן מי דמי התם לא איתחזק איסורא הכא איתחזק איסורא דאשת איש ואין דבר שבערוה פחות משנים הא לא דמיא אלא לחתיכה דודאי חלב ואתא עד אחד ואמר ברי לי דשומן הוא דלא מהימן מי דמי התם אפי' אתו בי מאה לא מהימני הכא כיון דכי אתו בי תרי מהימני חד נמי להימניה מידי דהוה אטבל הקדש וקונמות האי טבל היכי דמי אי דידיה משום דבידו לתקנו אלא דאחר מאי קסבר אי קא סבר תורם משלו על של חברו אינו צריך דעת בעלים משום דבידו לתקנו ואי קסבר צריך דעת בעלים ואמר אנא ידענא ביה דמתקן היא גופה מנלן הקדש נמי אי קדושת דמים משום דבידו לפדותו אי קדושת הגוף אי דידיה משום דבידו לאיתשולי עליה אלא דאחר ואמר ידענא ביה דאיתשיל מריה עליה היא גופה מנלן הקדש נמי אי קסבר יש מעילה בקונמות דמים נחתא להו משום דבידו לפדותו ואי קסבר אין מעילה בקונמות ואיסור בעלמא הוא דרכיב להו אכתפיה אי דידיה משום דבידו לאיתשולי עליה אלא דאחר ואמר אנא ידענא דאיתשיל מריה עליה היא גופה מנלן אמר ר' זירא מתוך חומר שהחמרת עליה בסופה הקלת עליה בתחלה לא ליחמיר ולא ליקיל משום עיגונא אקילו בה רבנן: תצא מזה ומזה וכו': אמר רב לא שנו אלא שניסת בעד אחד אבל ניסת על פי שני עדים לא תצא מחכו עליה במערבא אתא גברא וקאי ואת אמרת לא תצא לא צריכא דלא ידענין ליה אי דלא ידענין ליה בעד אחד אמאי תצא לא צריכא דאתו בי תרי ואמרי אנן הוינן בהדיה מכי נפק ועד השתא ואתון הוא דלא ידעיתו ליה דכתבי **בראשית מב-ח** ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו ואמר רב חסדא מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן סוף תרי ותרי נינהו

רש"י מאי טעמא מחייבי בה רבנן. כי אישתיק: אי ניומא כו'. אלכא הא דהימנוהו רבנן לעד אחד כהשקא סברא הוה: ואמר כתיב לי דשומן הוא דמהימן. והא ולאי פשיטא לן דסמכי עליה כל זמן שלא נחשד דלי לאו הכי אין כך חכם חוכם מנלן תכנו ולין כך חכם סומך על בני ביתו: לא איתחזק איסורא. כההיא חסוכיה: הא לא דמיא. קושא הוה: מידי דהוה אטבל והקדש וקונמות. דאע"ג דאיתחזק איסורא סמכינו עליה: אי קדושת הגוף. קדשי מזבחה: אי קסבר יש מעילה בקונמות. דקדשי צדק הכיח הן משאמר קונם דבר זה עלי: ואי קסבר אין מעילה. דקונם לטון נדר הוה: שהחמרת עליה בסופה. שאם בלא בעלה חתה נתון עליה כל הדברים האלו שנמשנתנו: הקלת עליה בתחלה. להחיותו לינשא מפני שיהא חוששת שמה תתקלקל ולא מינסבא עד דבדקה שפיר: לא תלל. קס"ד לא תלל משני: אן הוינן כהדיה כו'. הלכך לגבי עד אחד מהימני אכל לגבי תרי הוהיל וניסת לא תלל: (רש"י)

תוספות ומה אם ירצה לומר מזיד הייתי. או"י דאין להקשות והא מיגו במקום עדים הוא דה"פ ומה אם ירצה לומר בפירוש מזיד הייתי השתא נמי דקאמר לא אכלתי הכי הוא דבעי למימר לא אכלתי שוגג אלא מזיד והכי מוכח בכריתות (דף יב. ושם) וא"ת והיכי מוכח ש"ס מדפטרי רבנן שהדבר תלוי בהודאתו להתחייב קרבן מדלא מחייבו ליה תרי קרבן אע"ג דמכחיש להו הא לא מכחיש ליה במאי דקאמר מזיד היה ואי אפשר לחייבו על פיהם בשום ענין ולעולם איכא למימר דלעיל מחייבו ליה משום דעד אחד מהימן בלא הודאתו דכיון שאין אומר דמזיד היה יש לנו לומר דמסתמא שוגג היה דלא מחזקינן ליה ברשיעא ואר"י דשפיר מוכח דסבר ש"ס דאי הוה לן למימר מסתמא שוגג היה לא הוה כל כמיניה למיפטר נפשיה מקרבן ולומר מזיד הייתי ולאפוקי נפשיה מסתמא. ומשמע ליה דאפילו באמרו לו שנים אכלת חלב שוגג פטרי רבנן משום דלא שכיח שיוכלו העדים לידע בירור הדבר אם שוגג היה או מזיד וע"כ הא דמחייבו רבנן כי שתיק משום דשתיקה כהודאה דמיא דאי אפשר לחייבו קרבן ע"י שום עדות ומסתפק ליה לר"י אם אמר לא אכלתי חלב לא שוגג ולא מזיד אם נאמן אם לאו דאין נאמן להכחיש העדים או שמא נאמן דהא לא מכחשי ליה עדים במה שאומר לא אכלתי שוגג ובמה שאומר לא אכלתי מזיד אע"ג דמכחשי ליה לא איכפת לן כי זה אינו שייך לחיוב קרבן ויפה עושה דלא מפרש חטאיה ולכריתות (ג'ז' שם) דקאמר דאיכא בין טעמא דמתרץ בדבוריה לטעמא דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש אמרו לו נטמאת והוא אומר לא נטמאתי דלא מתרץ דיבוריה ולא קאמר דנפקא מינה באמר לא אכלתי שוגג ולא מזיד דאפילו אם תימצי לומר דלא מהימן ניחא למינקט נטמאת והוא אומר לא נטמאתי דומיא דאכלת ולא אכלתי בלא שום תוספת דבור ועוד דנקט הכי משום דמייתי בתר הכי עלה ברייתות דלענין טומאה: דשתיקה כהודאה דמיא. פי' כיון דשתיק נראה לו אמת וידוע קצת שיש רגלים לדבר אבל ליכא למימר הודאה ממש שיוודע ודאי שכן הוא כיון שהוא שותק דאם כן בפרק האומר (קדושין סו. ושם) דאמר אי מהימן לך דלאו גזלנא הוא זיל אפקא אפילו גזלן נמי מאחר שהוא שותק כמו שמפר"ת התם מוכח ההיא דגיטין (דף נד: ושם) דטעמא דאמר ליה עד אחד אכלת חלב ושורך נרבע ונטמאו טהרותיך והלה שותק דנאמן משום דשתיקה כהודאה דמיא כדמסיק הכא ועוד אם היא הודאה ממש לא הוה שייך למימר התם נאמן העד וההוא סמיא נמי (קידושין שם) היכי מצוי לידע ודאי שזינתא אלא דודאי לאו הודאה ממש היא: ברי יל דשומן דמהימן. י"מ דגמרינן מנדה דאמר בהמדר' (כתובות עב. ושם) וספרה לה לעצמה ואם תאמר אם כן אפילו איתחזק איסורא נמי ואמר ר"י נדה נהי שעכשיו ראתה מכ"מ לא איתחזק איסורא שתראה לעולם: מידי דהוה אטבל והקדש. וא"ת והיכי ליפנין אשה מטבל והקדש דאין דבר שבערוה פחות משנים ואר"י דאי הוה שייך למילף מטבל והקדש הוה אמינא דהאי דאין דבר שבערוה פחות משנים הני מילי לאוסרה על בעלה דאין אחד נאמן לאסור דלענין איסור כתיב כי מצא בה ערות דבר אבל להתיירא חד נמי נאמן: אי קדושת דמים משום דידידו לפדותו. ואפי' דחבריה ולא דמיא לנטע רבעי דאין יכול לפדות אלא בעלוי דחשיב ברשות בעלים אע"פ שהוא ממון גבוה כיון שהם אוכלים אותו בירושלים אבל הקדש לא חשיב ברשות בעלים יותר משאר כל אדם: אי קסבר יש מעילה בקומנות. הקשה רבינו יצחק בן רבינו מאיר דבשבעות פרק ג' (דף כב. ושם) משמע דאפילו למאן דאמר יש מעילה בקומנות אין להם פדיון דתניא התם כבר זו הקדש ואכלה בין הוא בין חברו מעל לפיכך יש לה פדיון כבר זו עלי הקדש הוא מעל וחברו לא מעל לפיכך אין לה פדיון וחכמים אומרים לא מעל משמע דברי שא דהוי הקדש גמור יש לה פדיון אבל סיפא דקאמר עלי דהוי קונם אע"פ שמעל אין לה פדיון ותירץ רבינו תם דקומנות דאסור להו אכולי עמא יש לה פדיון רבי מאיר דהתם כיון דדמיא דהקדש תדע מדנקט כבר זו עלי ואם תאמר וליפלוג בקונם גופיה ונראה דרישא גופה איירי בקונם והא דקתני כבר זו הקדש כהקדש קאמר דרבי מאיר לא שני ליה בין קרבן לבקרובן בסוף פרק קמא דנדריים (דף יג. וה"ה) בין הקדש לכהקדש כיון דדעתיה אקונם אי נמי כגון שפירש בהדיא כהקדש ואידי דלא איירי לפירושי בסיפא דהא קאמר עלי לא פירש ליה נמי ברישא והשתא פליגי חכמים בין ארישא בין אסיפא וברוב ספרים גרס בריש אין בין המודר (נדריים לה.) וחכמים אומרים בין כך ובין כך לא מעל וגרסינן נמי התם ברישא קונם כבר זו הקדש: מתוך חומר ההחמרת עליה בסופה כו'. נראה לר"י דלית לן למימר אנן סהדי דדייקא ומיניבא ונאמן עד אחד בכל מן התורה אלא מתקנת חכמים הוא דנאמן ואין זה עקירת דבר מן התורה כיון שדומה הדבר הגון להאמין כמו שאפשר לקמן בפרקין (דף פט:.) שבדרך שיש קצת טעם וסמך לא חשיב עוקר דבר מן התורה: אתא גברא וקאי כו'. ואם תאמר כיון דאיכא תרי דאמרי מת אפי' איכא מאה דאמרי שזהו מה בכך הא תרי כמאה דמו ויש לומר דלגבי דבר הנראה וידוע לכל לא היה אומר רב אבל בשני עדים לא תצא: (תוספות)

דף פח ב

והבא עליה באשם תלוי קאי אמר רב ששת כגון שניסת לאחד מעדיה היא גופה באשם תלוי קיימא באומרת ברי לי אי הכי מאי למימרא אפי' רבי מנחם ברבי יוסי לא קאמר אלא כשבאו עדים ואח"כ ניסת אבל ניסת ואח"כ באו עדים לא אמר דתניא שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם ניסת לא תצא ר' מנחם ברבי יוסי אמר תצא א"ר מנחם בר' יוסי אימת אני אומר תצא בזמן שבאו עדים ואח"כ ניסת אבל ניסת ואח"כ באו עדים הרי זו לא תצא כי קאמר רב נמי בזמן שבאו עדים ואחר כך ניסת לאפוקי מדר' מנחם בר' יוסי ואיכא דאמר טעמא דניסת ואחר כך באו עדים אבל באו עדים ואח"כ ניסת תצא כמאן כו' מנחם בר' יוסי מתיב רבא מנין שאם לא רצה דפנו ת"ל **[ויקרא כא-ח]** וקדשתו בעל כרחו היכי דמי אילימא דלא ניסת לאחד מעדיה ולא קאמרה ברי לי צריכא למימר דדפנו אלא לאו דניסת לאחד מעדיה וקאמרה ברי לי וקתני דפנו אלמא מפקינן לה מיניה איסור כהונה שאני ואיבעית אימא מאי דפנו דפנו בעדים ואבעית אימא כשבאו עדים ואח"כ ניסת ור' מנחם בר' יוסי היא רב אשי אומר מאי לא תצא דקאמר רב לא תצא מהיתירה הראשון הא אמרה רב חזא דאימנא דתנן ניסת שלא ברשות מותרת לחזור לו ואמר רב הונא אמר רב הכי הלכתא חזא מכללא דחברתה איתמר אמר שמואל לא שנו אלא שלא מכחשתו אבל מכחשתו לא תצא במאי עסקינן אילימא בבי תרי כי מכחשתא ליה מאי הוי אלא בחד טעמא דמכחשתו הא והאמר עולא כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים ואין דבריו של אחד במקום שנים הכא במאי עסקינן בפסולי עדות וכד' נחמיה דתניא ר' נחמיה אומר כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דעות ועשו שתי נשים באיש אחד כשני אנשים באיש אחד ואיבעית אימא כל היבא דאתא עד אחד כשר מעיקרא אפילו מאה נשים כעד אחד דמיין הכא במאי עסקינן כגון דאתיא אשה מעיקרא ותרצה לדר' נחמיה הכי ר' נחמיה אומר כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דעות ועשו שתי נשים באשה אחת כשני אנשים באיש אחד אבל שתי נשים באיש אחד כפולגא ופולגא דמי: צריכה גט מזה ומזה: בשלמא מראשון תבעי גט אלא משני אמאי זנות בעלמא הוא אמר רב הונא גזירה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצאת אשת איש יוצאה בלא גט אי הכי סיפא דקתני אמרו לה מת בעלך ונתקדשה ואח"כ בא בעלה מותרת לחזור לו התם נמי נימא גירש זה וקדש זה ונמצאת אשת איש יוצאה שלא בגט לעולם בעיא גט אי הכי נמצא זה מחזיר גרושתו משנתארסה כו' יוסי בן כיפר דאמר מן הנשואין אסורה מן האירוסין מותרת הא מדקתני סיפא אע"פ

רש"י ברי לי. כגון ע"י סימנים ואשם תלוי אינו בא אלא על מי שלבו נוקפו: שבו עדים. ואמרי לא מת ואוקימנא להאיא בכתובות (דף כב:) באשה שניסת לאחד מעדיה ואומרת ברי לי: כי קאמר רב נמי כשבאו עדים כו'. וה"ק רב לא שנו אלא בעד אחד דהתם אע"ג דניסת ואח"כ בא בעלה דקתני מתני' תלך אכל ע"פ שנים עדים אפי' בא בעלה ואח"כ ניסת לא תצא אלא ידעין ליה ודעתיה: ולאפוקי מדרכי מנחם. מדלך איצטריך מילתיה דרב תלך אכל דכחך דהכי מיתוקמא ואשמעינן הלכה כה"ק: ואיכא דלמרי. הא תלך רב לאשמעינן טעמא דניסת ואחר כך באו עדים כי מתניתין התם הוה דייקת אכל בשני עדים לא תלך אכל בעלמא אפילו בשני עדים כגון באו עדים ואחר כך ניסת תלך ומדלמריה רב למילתיה מתני' ש"מ אכל בעלמא לא תלך אלא כרבי מנחם ברבי יוסי סבירא ליה: מנין שאם לא רצה. כהן להתקטן מן טומאה ומנשים פסולות: דפנו. הכהן וקדשו בעל כרחו: היכי דמי כו'. דהא ודאי באיסור מפוסקס ואפי' באיסור ספק לא איצטריך קרא דודאי כפינן ליה: אלא לאו כה"ג. דנשאת תחלה לאחד מעדיה ואח"כ באו עדים שהיה חי בצוהה עשה ומת ולא רצה להוציא משום זונה: וקתני דפנו. וקשיא לרב ובעד א' לא מצי לאוקומי דא"כ למה לי קרא הא ודאי אין אחד במקום שנים: דפנו בעדים. ב"ד מזהירי לטרוח אחר עדים להכחיש את הראשונים המתירי אותה כדי להקדש את הכהן שלא ישאנה אכל משניסת לא תלך: ואיבעית אימא. לעולם דניסת וכגון דכחו עדים ואח"כ ניסת ובהא מודה רב: מאי לא תלך דקאמר רב. לעיל אכל בשני עדים לא תלך: מהיתירה הראשון. לחזרת לראשון ולנוסה הוא: לא שנו. מתני' דתלך: אי נימא בבי תרי. דלמרי זה בעלה: הרי כאן שנים. הרי הוא חשוד כשנים כגון בעדות

אשה לומר שמת בעלה ובעדות סוטה לומר נטמאה: ואין דבריו של אחד. דלמא לא מת במקום שנים: הכא. דכי מחשף לא נפקא: בפסולי עדות עסקינו. ולעולם בתרי כנון קרובים או נשים ארו בהדיה דלמרי זהו וקמשמע בן שמואל דלזליגן בתר רוב דעות הואיל ואין כלן עדות כשרה: וכדרי' נחמיה. כל מקום שהאמינה תורה עד אחד אין דין עדות בדבר מדעד אחד נאמן בה הלכך פסולים נאמנים ככשרין והכל אחר הרוב: ועשו שתי נשים. המכחשות איש אחד כשני אנשים באיש אחד ממהימני הלכך איילו כל בא הבעל ועד אומר מת ופני פסולי עדות אומרים לא מת לא נפקא לה מחזקת אשת איש דהלך אחר רוב דעות וכן כשכח הבעל ואלו שני פסולי עדות עמו האומרים זהו והיא אומרת שאין מכרת אם זה לאו כי לא מחשף להו נפקא דהא שתי נשים מכחשות עד הראשון שהשיאה ולא יתה מחזקתה אבל היכא דלמרה כרי לי שאין זה דל עד קמא מהכא אין פסולי עדות נאמנים להעיד על אדם כשר אפילו הן אלף שכל אדם נאמן על עצמו באיסורין בדבר הכרוז לו אלף אם כן יש עדות כשרה בדבר הלכך כמאן דליתגהו דמו ומחזקת אשת איש יתה לה על פי ראשון: ואיבעית אימא כל היכא דלחא עד אחד כשר מעיקרא. דלמא מת אפילו ה' נשים אחין אחר שנקמה ומרי לא מת כעד אחד דמיון והוה להו עד מכחוש עד ואחרון אינו כלום כדעולא ולא נפקא ולשמואל אפילו שחקת והכא דכי שחקת אמר שמואל תלך כנון שניסה על פי אשה מעיקרא הלכך כדהדכן ואתין תרי אי שחקת איהי הוה ליה רוב דעות לאיסורא: ותלכא לדריבי נחמיה כו'. ולא תני בה עשו שתי נשים באיש הראשון חו סבורים ששני זה כשנשאה על ידי שגירסה ראשון נשאה ואשת איש גמורה היא ואם מושיאה שלא בגט נמלכת אשת איש כו': נמלך זה מחזיר גרושתו משנתארסה. כלומר אחי למומר דמוטר להחזיר גרושתו משנתארסה דסברי גירס זה וקידש זה וחזר וגירס וחזרה לראשון: (רש"י)

תוספות והבא עליה באשם תלוי קאי. אע"ג דרב בעי חתיכה משתי חתיכות בפ' ספק אבל (כריתות דף יז: ושם) הכא הוי בשתי חתיכות דלר' זירא דמפרש התם טעמא דרב משום דשתי חתיכות אפשר לברר איסור פי' בשתי חתיכות אפשר לברר שיבא הבקי ויכיר אותה שנשתיירה הכא נמי אפשר לברר ע"י הזמה ולרב נחמן נמי דמפרש טעמא דרב משום דב' חתיכות איקבע איסוריה ה"נ איקבע איסורא שהיא בחזקת אשת איש ואי' למאי דאסיקנן בפ' ד' אחין (לעיל דף לא.) דתרי ותרי ספיקא דרבנן ומוקמי לה אחזקה אמאי נקט אשם תלוי אפי' חטאת איכא דאוקמה בחזקת אשת איש ועוד מאי קא משני בניסת לא' מעדיה היכי שבקינן ליה הא מיהייב מיתת ב"ד דאוקמה אחזקה ואר"י. דמה שאשה דייקא ומינסבא מרעא ליה לחזקה ובשנים אומרים נתגרשה דבסמוך נמי דייקא לפי שיראה שיבואו עדים וזימנו עדיה או יפסלו אותם בגזירותא ולהכי לא מוקמינן לה אחזקה: אי הכי סיפא אמרו לה מת בעליך ונתקדשה. הא דלא מייתי נשאת שלא ברשות שהיא ברישא במתניתין משום דאיבא למימר דבגט איירי ועוד דאיבא דמוקי לה לקמן (דף צא.) כרבי שמעון וסבר דלרבי שמעון אפי' ברשות לא בעיא גט: (תוספות)

א - פט דף

שנתן לה אחרון גט לא פסלה מן הכהונה מכלל דלא בעיא גט דאי בעיא גט אמאי לא פסלה מן הכהונה אלא סיפא אמרי קידושי טעות הוה רישא נמי אמרי נישואי טעות הוה קנסיה רבנן סיפא נמי ליקנסיה רישא דעבדא איסורא קנסיה סיפא דלא עבדא איסורא לא קנסיה רבנן: אין לה כתובה: מאי טעמא תקינו רבנן כתובה כדי שלא תהא קלה בעיני להוציאה הא תהא קלה בעיני להוציאה: אין לה פירות ולא מזונות ולא בלאות: תנאי כתובה ככתובה דמי: נטלה מזה ומזה: פשיטא מהו דתימא כיון דתפשה לא מפקינן מינה קמ"ל: הולד ממזר: תנן התם אין תורמין מן הטמא על הטהור ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה במזיד לא עשה ולא כלום מאי לא עשה ולא כלום א"ר חסדא לא עשה ולא כלום כל עיקר דאפילו הוה גרויה הדר לטיבליה רב נתן ברבי אושעיא אמר לא עשה ולא כלום לתקן את השירים אבל תרומה הוה רב חסדא לא אמר כרב נתן בר' אושעיא דאי אמרת הוה תרומה זימנן דפשע ולא מפריש מאי שנא מהא דתנן התרום קישות ונמצאת מרה אבטיח ונמצאת סרוח תרומה ויחזור ויתרום שווג אמזיד קרמית שווג לא עבד איסורא מזיד קעבד איסורא ורמי שוגג אשוגג הכא קתני בשוגג תרומתו תרומה התם קתני תרומה ויחזור ויתרום התם שווג קרוב למוזד דאיבעי ליה למיטעמיה ורמי מוזד אמזיד הכא קתני במזיד לא עשה כלום התם שווג קרוב על נקוב תרומה ויחזור ויתרום בתרי מאני ציית אחד מלא לא ציית ולרב נתן ברבי אושעיא דאמר לא עשה ולא כלום לתקן שירים אבל תרומה הוה

רש"י שנתן לה אחרון גט. שאיננה: מכלל דלא בעיא גט. אפילו מדעברן דאי בעיא גט ה"ל קי"ל (לקמן דף כז.) דלפי' ריה גט פוסל לכהונה: סיפא. לגבי קידושוין ודאי כדקאמרת דלא בעיא גט ודקשי' לך שם יאמרו גירס זה וקידש זה וקידש זה כו' לא חתי למימר הכי אלא אמרי מדנפקא בלל גט קידושי טעות הוה כנון על גנת שאני כהן וגמלא ישראל: קנסיה רבנן. ולא הלין לקולא: תנאי כתובה. מזונייכי וכסותייכי ופירות שאכל נמי לא משלם אע"ג דאין לה כתובה משום דרבנן קנסיה ומשום דאשכחן באלמנה דיש לה פירות שאכל הוא דליליטריך למימר הכא דאין לה: אין תורמין מן הטמא כו'. משום הפסד כהן: בשוגג תרומתו תרומה. כדכרי' אלעאי לקמן: הוה גרויה. דתרומה: את השירים. את הטהור שזה היה עושה אותו שירים: אבל תרומה הוה. וקדשה ויחזור ויתרום מן הטמא כו'. ולא דקר מפרשי מן הטמא ובלקמן פריך כיון דמלאווייתא תרומה היא מדקתני בשוגג תרומתו תרומה הוה מפקעינן לה מקדושה משום דלמא פשע: ונמלכת מרה. שוגג הוא מדקתני נמלכת מכלל דמעיקרא לא הוה ידע: בתרי מאני ציית. כלומר התם כיון דמתרי מאני כי אמרת ליה דקר תרום מאידך ציית כך וליכא למגזר דלמא פשע אבל מטמא על הטמא דהתרויהו בחד מנא רבו בעלזי נקוב כי אמרת ליה תן זו וחזור והפרש אחת אינו שומע כך ותתן את הטמאה לכהן ומוטב תחזור זו לטיבליה ויתן טהורה לכהן: אבל תרומה הוה. והכהן מדלקה מיני: (רש"י)

תוספות אמרי קידושי טעות. פי' בקונטרס כנון ע"מ שאני כהן ונמצא לוי וקשה דאם כן היכי פריך רישא נמי נשואי טעות הא אמרי' לקמן דאין תנאי בנשואין ואר"י דקידושי טעות היינו שסבורה שמת בעלה ולא מת כמו שהוא אמת והשתא פריך שפיר רישא נמי נשואי טעות ואי' לוימא טעמא דסיפא משום קדושי טעות דכהן ונמצא לוי ולא יוכל להקשות מרישא דאין תנאי בנשואין ואר"י דקידושי טעות לא שכיח דלא חישינן לשמא יתלו בקידושי טעות ויבי עקיבא לחודיה הוא דחייש להכי לקמן בפרקין (דף צד: ג) גבי רבי עקיבא מוסיף אף אשת אח ואחות אשה אבל רבנן לא חישי: מאי טעמא תקינו לה רבנן כתובה כו'. אע"ג דקי"ל כתובה דאורייתא שכותבין בכתובות כסף זוזי מאתן דחזו ליכי מדאורייתא הכא אמר ר"י דה"פ מ"ט תקינו לה רבנן לאלמנה כתובה שהיא דרבנן ל"ה משום שלא תהא קלה בעיני להוציאה הכי נמי אפי' בתולה שיש לה כתובה מן התורה קנסיה בכתובה כדי שתהא קלה בעיני להוציאה. וכענין זה אשכחן לקמן (דף צ: ג) גבי הפרת נדרים דאית ספרים דגרסי מ"ט אמור רבנן דבעל מיפר אע"ג דבעל מיפר מן התורה אלא ה"ק מאי טעמא אמור רבנן בעל מיפר היכא דאין מיפר מן התורה כי הוה דב' ד' אחין (לעיל כט: ושם) גבי שומרת יבם דאמר כדבר פנחס כל הנודרת על דעת בעלה נודרת משום שלא תתנה וכיון דאיכא טעמא דתתנה אם כן אפילו בדאורייתא כמו הכא אמרו חכמים שלא יפר כדי שתתנה: אין תורמין מן הטמא על הטמא. ריב"ן פירש משום דכתוב (דברים יח) תתן לו ולא לאורו ואי אפשר לומר כן דבפרק כל שעה (פסחים לג.) ושם פריך עלה ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה ואמאי לימא לו ולא לאורו ומשני התם שהיתה לו שעת הכושר ותתן לו ולא לאורו בשלא היתה לו שעת הכושר כנון דאחמיץ במחובר או שתלשה טמא ומשקה טופח עליה והתם אפי' בדיעבד אין תרומתו תרומה והכא היינו טעם דלכתחלה אין תרומה משום הפסד כהן

כדפי' בקונטרס אי נמי היבא שהיתה לו שעת הכושר גזרו דלכתחלה לא יתרום אטו היבא דלא היתה לו שעת הכושר ועוד אר"י משום מכל חלבו צריך לתרום מן היפה ומן הטמא על הטהור הוי מן הרעה על היפה ואע"ג דבמנן הרעה על היפה אפילו במזיד תרומתו תרומה ואין צריך לחזור ולתרום כדתנן במסכת תרומות (פ"ב מ"ו) מן הרעה על היפה תרומתו תרומה ולא קתני ויחזור ויתרום בטמא החמירו טפי משום דלא חזי לאכילה כלל אבל רעה חזיא קצת והיינו טעמא דקישות ונמצאת מרה דצריך לחזור ולתרום משום דלא חזיא לאכול כמו שאר רעה כדמוכח בירושלמי דקרי לה ספק אוכלין: קישות ונמצאת מרה. בשוגג איירי כדמוכח בשמעתין וא"ת דבתורם יין על יין ונמצא חומץ אין תרומתו תרומה לפי שלא נתכוין לעשות חומץ תרומה כדתנן במסכת תרומות בפ' התורם קישות התורם חבית של יין ונמצאת של חומץ אם ידוע שהיתה של חומץ עד שלא תרמה אינה תרומה וגבי קישות נמי אמאי הויא תרומה כיון שאין חפץ לעשות תרומה גרועה כל כך ואין לומר דהתם כרבי דאמר יין וחומץ שני מינין בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פד: ושם) דא"כ אפילו במתכוין לתרום מן החומץ על היין או מן היין על החומץ לא תהא תרומה כדתנן במסכת תרומות (פ"ב מ"ד) אין תורמין ממין על שאין מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה ואפילו מן היפה על הרעה כדקתני התם ואר"י דין וחומץ אע"פ שהם מין אחד מכל מקום שני שמות הן זה יין זה חומץ ולכך הוי טעות טפי ולא הויא תרומה אבל קישות ונמצאת מרה לא הוי טעות כל כך דלקישות נתכוין והרי היא קישות וכן מן הטמא על הטהור בשוגג תרומתו תרומה דתרם אותו שם שנתכוין לו מיהו בתוספתא משמע דהיא חומץ על יין דלא הויא תרומה כרבי אתיא דמסיים בה בהדיא דברי רבי שרבי אומר יין וחומץ שני מינין וחכמים אומרים מין אחד ואפשר דלרבנן דאמרי מין אחד במתכוין לתרום מן יין ונמצא חומץ הוי תרומה ויחזור ויתרום כמו בתורם קישות ונמצאת מרה ואפי' לרבי אם במתכוין תורם מן החומץ על היין הויא תרומה דמדאורייתא הוי מין אחד וכן משמע בהדיא בירושלמי ספ"ב דתרומות דפליג רבי אר' ישמעאל בר' יוסי שאמר משום אביו תורמין מיין על חומץ ורבי אומר דאין תורמין וקאמר ר' יהושע בן לוי מסתברא יודה רבי לדברי תורה ומאי טעמא דרבי שאם אתה אומר שמותר לתרום מיין על חומץ אף הוא סבר שמותר לתרום חומץ על יין אע"ג דלא גזר בעלמא מן היפה על הרעה אטו דלמא אתי לתרום מן הרעה על היפה גבי חומץ איכא למיגזר טפי משום דאיכא דניחא ליה בחלא טפי בהחמרא כדאמר בהמוכר את הספינה (ג"ז שם) ושני מינין דקאמר רבי היינו שעשאוהו חכמים כשני מינין ולא הויא תרומה היבא דטעה שהיה מתכוין ליינ ונמצא חומץ: מזיד עבד איסורא. ולכך שויה רבנן כאילו לא תרם כלל והדר ההוא גריוא לטיבלא דאי אמרת תרומה הוא אתי למיפשע דהא שוי נפשיה רשע שוגג לא עבד איסורא מדעת הלכך לא חשיד דלמא פשע כן פי' ריב"ן אבל אין למפרש דשוגג לא עבד איסורא לא קנשוהו אבל מזיד קנסו דאין זה קנס דהדר לטיבלא דטפי דמי קנס הא דאמר דהחזרו ויתרום שצריך להפריש שתי תרומות: איבעי ליה למיטעמיה. כלומר יפריש על מה שהווא מיניה וביה כדי שיתעום ותו לא: לרב נתן בר' אושעיא. דאמר לא עשה ולא כלום לתקן את השירים אבל תרומה הוי ומיתקן והוי גריוא מאי שנא מהא דתנן מן הנקוב על שאינו נקוב כו' דההוא גריוא גופיה לא מיתקן משום דמדאורייתא לא הוי תרומה הכי נמי מן הטמא על הטהור כיון דמדאורייתא לא הוי מתוקן כדסקלא דעתך השתא אמאי משוי ליה מתוקן מדרבנן להפקיע איסור דמדאורייתא אבל לרב חסדא דמשוי ליה טבל ניחא והאי דבשוגג תרומתו תרומה היינו משום דלא קפיד קרא אלא אמזיד כדכתיב ולא תשאו עליו חטא (במדבר יח) דמשמע

ב - **פט** **דף**

מאי שנא מהא דתנן מן הנקוב על שאין נקוב תרומתו תרומה ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשר ממקום אחר שאני הכא דמדאורייתא תרומה מעלייתא היא כדברי אלעאי דא"ר אלעאי מנין לתרום מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה דכתיב **[במדבר יח-לב]** ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו ואם אין קדוש נשיאות חטא למה מיכן לתרום מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה א"ל רבה לרב חסדא לדיך דאמרת לא עשה ולא כלום כל עיקר דאפי' ההוא גריוא הדר לטיבליה מ"ט גזירה דלמא פשע ולא מפריש מי איכא מידי דמדאורייתא הוי תרומה ומשום דלמא פשע אפקוהו רבנן לחולין וכי ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה א"ל ואת לא תסברא והתנן הולד ממזר מזה ומזה בשלמא משני ממזר אלא מראשון אמאי אשתו היא וישראל מעליא הוא וקא שרינן ליה בממזרת א"ל הכי אמר שמואל אסור בממזרת וכן כי אתא רבין א"ר יוחנן אסור בממזרת ואמאי קרי ליה ממזר לאוסרו בבת ישראל שלח ליה רב חסדא לרבה ביד רב אחא בר רב הונא ואין ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה והתניא מאימתי אדם יורש את אשתו קטנה ב"ש אומרים משתעמדם בקומתה וב"ה אומרים משתכנס לחופה רבי אליעזר אומר משתבעל ויורשה ומיטמא לה ואוכלת בגינת תרומה ב"ש אומרים משתעמדם בקומתה אע"ג דלא נכנסה לחופה אימא משתעמדם בקומתה ותכנס לחופה והכי קאמרו ליה ב"ש לב"ה דקאמרתו משתכנס לחופה אי עמדה בקומתה מהניא לה חופה ואי לא לא מהניא לה חופה ר' אליעזר אומר משתבעל והאמר ר' אליעזר אין מעשה קטנה כלום אימא משתגדיל ותבעל קתני מיהת יורשה והא הכא דמדאורייתא אבוה רית לה ומדרבנן ירית לה בעל הפקר ב"ד היה הפקר דאמר ר' יצחק מנין שהפקר ב"ד היה הפקר שנא' **[עזרא יח-ג]** כל אשר לא יבא לשלשת הימים בעצת השירים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה ר' אלעזר אמר מהכא **[יהושע יט-נא]** אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות למטות בני ישראל וכי מה ענין ראשים אצל אבות אלא לומר לך מה אבות מנחילין בניהם כל מה שירצו אף ראשים מנחילין את העם כל מה שירצו ומיטמא לה והא הכא דמדאורייתא אבוה מיטמא לה ומדרבנן מיטמא לה בעל משום דהויא לה מת מצוה ומי הוי מת מצוה והתניא אי זהו מת מצוה כל שאין לו קוברין קורא ואחרים עונין אותו אין זהו מת מצוה הכא נמי כיון דלא יריתי לה קריא ולא ענו לה

[רש"י מאי שנא מהא דתנן. לא תאכל לכהן עד שיתן על סאה זו תרומה ומעשר ממקום אחר דמחוקין ליה בטבל גמור ויחזקו כמו כן לא היה ליתן לכהן שמה יסרוף טבל טמא ואסור להדליקו כדמוכח בפרק במה מדליקין (שבת כו.א): שאני הכא. בטמא וטהור דמדאורייתא תרומה מעלייתא היא אבל מן הנקוב על שאין נקוב הוא ליה מהחייב על הפטור וכיון דלפטור קא מפריש לא חייב עלה שם תרומה הלכך טבל הוא ואסור אף לכהן ורבנן הוא גזרו למהני לכהן הואיל וקרא עליה שם תרומה וישראל זה שנתנה כריך להפריש עלה תרומה ומעשר ואין צריך לחזור ולהפריש ממה שאין נקוב דתרומה דיליה מדרבנן היא והא אפריש עליה על הנקוב דאמרין לעיל תרומה היא ומותר לכהן דהוה ליה מן הפטור על החיוב הלכך אע"ג דהא דלפריש עלה לא מיפטור בהך תרומה ולא חייב עליה שם תרומה אפי' הכי לא אמרי' לא תאכל כו' דהא לא איכפת לן אי אכל לה כהן בטבל דאין עליה דין טבל ותרומה כו': ולא תשאו. הא אם לא תרומה מן המובחר תשאו חטא ואם אינו קדוש נשיאות חטא למה: ולאוסרו בבת ישראל. וקנסא בעלמא הוא ולהחמיר ולעשות סייג לתורה ואין זו עקירה אבל להקל על דברי תורה עקירה היא: את אשתו קטנה. אם מהו ולא אמרינן שמה עקירה היתה למאן ואשתה לכלא אשתו ואפי' וביחוימה עסקין: משתעמדם בקומתה. כשתגיע לפקדה בשנים ובהבחת שערי: ואע"ג דלא נכנסה לחופה. והא ק"ל (לעיל דף כט:): אפי' בגזולה אשתו חרוסה לא חזון ולא מיטמא לה מתה אין יורשה: והאמר ר' אליעזר אין מעשה קטנה כלום. בפרק ב"ש (לקמן קה.): מדאורייתא אבוה רית ליה. כלומר קרובי רית ליה ליהושע קטנה מדרבנן ניהו משום שלא יגהו בה מנהג הפקר כדאמר בהך שנסא פקחה (לקמן קיב:): אבל תורה לא יצתה לקדש את הבת לא לאמה ולא לאחיה: הפקר ב"ד היה הפקר. וכל מידי דממונא לאו עקירה היא: כל אשר לא יבא וגו'. בספר עזרא: וראשי האבות למטות. הוי ליה למכתב וראשי מטות בני ישראל: (רש"י)

[תוספות] דאיכא נשיאות חטא אבל בשוגג הוי תרומה וא"ת ומאי נפקא לן מינה במן הטמא על הטהור במאי דהוי תרומה ואין צריך לחזור ולתקן הויא גריוא והא בכל ענין אסור באכילה וי"ל דנפקא לן מינה לענין הסקה דמות להסיק בתרומה טמאה ואין מדליקין בטבל טמא כדאמרין בפרק במה מדליקין (שבת כו. ב. ושם): ולא תאכל כו'. פירש ריב"ן דלא הוי תרומה אלא לענין שיתנה לכהן ולא לדבר אחר שאינה אסורה לזרים ואין נראה לר"י דכיון דפוסרת שאין נקוב דחייב בתרומה מדרבנן הכי נמי תרומה מדרבנן כמו במן שאין נקוב על שאינו נקוב: מקום אחר. אמר ר"י דמינה וביה לא משום דלא ליתי למיכל השירים לזרים כיון שיקרא עליו שם מעשר

לא יזהרו עליו לשמרו בתורת תרומה וכולה גריוא מדרבנן תרומה דהא מיתקין ביה דשאין נקוב: בקומתה. פי' בקונטרס שתגיע לפירקה בשנים ובהבאת שערות ואין הלשון משמע כן דאם כן ה"ל למימר משתגדיל אלא אר"י משתעמוד בקומתה היינו שנראית גדולה קצת אע"פ שעדיין לא הגיעה לפירקה לפי שנראית כאשתו אבל כל זמן שנראית קטנה היו נראים דברי חכמים כמו חוכא ואיטולולא אם היה יורשה: דלא נכנסה לחופה. דקס"ד דכי היכי דב"ה לא בעו עמידת קומה דב"ש הכי נמי לא בעו בית שמאי שתכנס לחופה דבית הלל: משתעמוד בקומתה ותכנס לחופה. והוא הדין אם נכנסה לחופה ואח"כ עמדה בקומתה דמהניא חופה שבקטנות דמ"ש מקידושין דמהני כשהיו בקטנות ואחר כך עמדה בקומתה: משתגדיל ובעל. וא"ת אכתי כיון דאין מעשה קטן כלום היכי מהניא חופה שהיתה בקטנות וי"ל דכיון שהיא בביתו של בעל היא כמסירה לחופה וכשבעל בגדלות לשם קידושין ואפילו את"ל דביאה אירוסין עושה חשובה מיד כנשואה מידי דהוה אהיה לו חצר בדרך ונכנסה עמו לשם נישואין אי נמי כיון שהקידושין בגדלות וארוסה אוכלת בתרומה דבר תורה מהניא הכא חופה שהיתה בקטנות דליכא למיחש לסימפון ולא לדעולא כיון שהיא בבית בעלה וטעמא דירושא משום דהוי הפקר ב"ד דהיה הפקר: שהפקר ב"ד היה הפקר. אבל מן הטמא על הטהור ליכא למימר דאפקוה מרשותיה בשעת הפרשה כיון דבתר הכי נמי שלו הוא ועליו לתקנו: כיון דלא ירתי לה קרי ולא ענו לה. משמע דכל היכא דירית לה מטמא לה דהוי מטמא למת מצוה ולפי זה אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט לא ירית לה מדאמר (לקמן דף צ:): ואין מטמא לאשתו פסולה דאי הוה ירית לה הוה מטמא לה כמו למת מצוה ומיהו על כרחך לאו הא בהא תליא דהא נשאת על פי ב"ד ואח"כ בא בעלה אמר' דאין מטמא אע"ג דבעלה הראשון יורשה דלדידיה לא קנסו ואע"ג דאין זכאי במציאתה ובמעשה ידיה היינו משום קנס ידיה אבל ירושה אמאי לפיכך בעל ועוד דא"כ כהן גדול וזויר יטמאו לקרוביהם ולכל מורשיהם כשאין יורש אלא הם וכן לנשיהם ועוד למ"ד (כתובות דף פג.) ירושה דבעל דאורייתא אמאי איצטרך קרא שהבעל מטמא לאשתו פשיטא דמת מצוה היא ונראה לר"י דמשום דירית לה לא היא מת מצוה אלא משום דיש בה ביד חכמים לעקור דבר שהוא מן התורה בדבר הדומה כדפירשתי לעיל דכיון דלא ירתי לה דומה למת מצוה ומיהו אינה מת מצוה גמור וכן נראה דאי משום דהויא מת מצוה גמור מטמא לה אם כן היא"ל יטמא לה במקום שיש ישראל דהא במת מצוה אם יש ישראל וכהן אמרינן בניזיר (דף מז:): יטמא כהן ובנישואיו טמא דהוה דרבנן משמע דמטמא כשאר בעל שמיטמא לאשתו דאורייתא אם יש שם כמה ישראל ומדאמר לקמן (דף צ:): נמי ולא זה וזה מיפר נדריה משום דתתגה ותתגנה אין להוכיח דאין מיפר מיפר נדריה משום דתתגה ותתגנה (תוספות)

א - צ דף

ואוכלת בגינה תרומה בתרומה דרבנן ת"ש אכל תרומה טמאה משלם חולין טהורים שילם חולין טמאים סומכוס אומר משום ר' מאיר בשוגג תשלומיו תשלומין במזיד אין תשלומיו תשלומין וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה תשלומיו תשלומין וחוזר ומשלם חולין טהורין והוינן בה במזיד אין תשלומין תשלומין תבא עליו ברכה דאכל מיניה מידי דלא קחזי ליה בימי טומאתו וקא משלם מידי דקחזי ליה בימי טומאתו ואמר רבא ואמרי לה כדי חסורי מיחסרא והכי קתני אכל תרומה טמאה משלם כל דהו אכל תרומה טהורה משלם חולין טהורין שילם חולין טמאים סומכוס אומר משום ר' מאיר בשוגג תשלומיו תשלומין במזיד אין תשלומיו תשלומין והכי"א בין בשוגג בין במזיד תשלומין וחוזר ומשלם חולין טהורין והא הכא דמדאורייתא תשלומין מעליא הוה דאי מקדש בהו כהן אשה תפסו לה קידושי ואמור רבנן אין תשלומיו תשלומין וקשרינן אשת איש לעלמא מאי אין תשלומיו תשלומין דקאמר רבי מאיר דבעי למיהדר שלומי חולין טהורין אי הכי סומכוס היינו רבנן אמר רב אחא בריה דרב איקא קנסו שוגג אטו מזיד איכא בינייהו תא שמע דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה והא הכא דמדאורייתא ארצוי מרצה דתניא על מה הציץ מרצה על הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון בין ביחיד בין בצבור ואמרי רבנן לא הורצה וקא הדר מעייל חולין לעזרה אמר רבי יוסי בר חנינא מאי לא הורצה דקאמר להתיר בשר באכילה אבל בעלים נתכפרו בו סוף סוף קמתעקרא אכילת בשר וכתבי' [\[שמות כט-לג\]](#). ואכלו אתם אשר כפר בהם מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים א"ל שב ואל תעשה שאני

רש"י אכל תרומה. בשוגג: משלם חולין טהורים. דכתבי' (ויקרא כג) ונתן לכהן את הקדש דבר הראוי להיות קדש כפרק כל שעה (פסחים לג:). בשוגג תשלומיו תשלומין. אם בשוגג שילם טמאים כסבור טהורים הם: במזיד אין תשלומיו תשלומין. דקנסין ליה: תבא עליו ברכה כו'. אמאי קנסת ליה מאי מזיד יש כהן אע"פ שידע שהן טמאים נתכוון הוא לתשלומין הגונים: דלכא מיניה וכו'. ואע"ג דתשלומין נעשים תרומה ולא חזו ליה בימי טומאתה הא מיהא לתשלומין מעליא לחיוב: תרומה טמאה לא חזיא לאכילה. כהן טהור קאי עלה בעשה כפ' הערל (לעיל עג:): וכהן טמא קאי עלה במיתה ללא חלק הטהור לגבי טומאת הגוף בין קדשים טהורים לקדשים טמאים: כל דהו. ואפי' חולין טמאים: והכא דמדאורייתא תשלומין מעליא נינהו. דחולין טמאים נמי ראויין להיות קדש כדכרי' חילעי לעיל (דף פט:): ולאמור רבנן אין תשלומין תשלומין כו'. מדר' מאיר קמתו: קנסו שוגג אטו מזיד איכא בינייהו. לרבי מאיר בשוגג תשלומיו תשלומין ולא בעי לשלומי הו טהורים והו רבנן למימר בין בשוגג בין במזיד בעי מיהדר תשלומין: אבל בעלים נתכפרו. ולא בעי לחתוי קרבן אחריו: שם ואל תעשה. לכו עקירה היא כגון אכילת בשר עשה היא ואמור רבנן שם ואל תאכל לכו עקירה בידים הוא אלא ממילא היא מיעקרא אבל תרומה דקאמר לא עשה ולא כגון ומפקת לה לחולין עקירה ממש היא: (רש"י)

תוספות לכהן גדול דהתם רבנן הוא דקנסוה דלא יפר אבל אלמנה לכהן גדול כי היכי דלא קנסוה בכתובתה דהא יש לה כתובה כדאמר לעיל (דף פה.) ה"ג לא קנסוה בהפרת נדריה: ואוכלת בגינה תרומה בתרומה דרבנן. ולא בעי לאוקומי אפי' בתרומה דאורייתא ומשום דקטן אוכל נבילות הוא דהא בעיא היא בפ' חרש (לקמן ק"ג): וקיד. (ושם) אי בית דין מצווין להפרישו או לא ולא איפשיטא ועוד דאוכלת בגינה משמע דאפי' כי גדלה אוכלת מבח זה אע"פ שעדיין לא בעל: אבל תרומה טמאה משלם כו'. בתרומה לא שייך לפרטרו משום דקם ליה בדרבה מיניה אפילו אביי דאית ליה (בכתובות דף ל:): אליבא דר' נחוניא בן הקנה דאפילו במיתה בידי שמים הוא עושה כמיתה בידי אדם לתשלומין דשאני תרומה דגלי קרא בהדיא ויסף חמישיתו עליו ועוד א"ר יצחק דתשלומין דתרומה לכפרה קאתו ולא שייך קם ליה בדרבה מיניה כדאמר במסכת תרומות (פ"ז משנה ד) שאפי' אם רצה הכהן למחול אינו יכול למחול ואפי' אבל תרומה משל עצמו מפריש קרן הראוי להיות קדש לעצמו וכן משמע בפרק כל שעה (פסחים לג:). ושם דלרבי יוסי דשרי חמץ בפסח בהנאה דהאכל תרומת חמץ בפסח במזיד פטור מן התשלומין לרבי נחוניא בן הקנה אבל בשוגג חייב אע"ג דלא גלי קרא בכרת אלא משום דבשוגג אתו תשלומין לכפרה ואפשר דאם אכל תרומה במזיד שיפטור לרבי נחוניא בן הקנה משום דבמזיד לא אתו לכפרה שהי הכהן יכול למחול כדתנן במסכת תרומות (פ"ז מ"א) א"ר ימיחייב משום דמדאגבהה קנייה כדאמר באלו נערות (כתובות דף לא:): ושם): בשוגג תשלומיו תשלומין כו'. אין לפרש האי שוגג ומזיד ואכילה קאי כדפירש ריב"ן אבל התשלומין הם במזיד דאם כן במזיד אמאי אין תשלומיו תשלומין דאפילו סובין יכול לשלם דתשלומין אין נעשין קדש אלא נראה לר"י דשוגג ומזיד אתשלומין קאי כדפירש בקונטרס וההיא דקאמר והוינן בה במזיד אין תשלומיו תשלומין תבא עליו ברכה כו' אע"ג דכי משלם חולין טמאים נעשין תרומה טמאה מכל מקום תבא עליו ברכה דנפסד הוא משלם יותר ממה שהפסיד לכהן: חסורי מיחסרא כו' אבל תרומה טהורה כו'. וא"ת אי לפי דמים משלם כשמשלם כהן חולין טמאין תשלומין ותלוא הן נעשין תרומה טמאה ואינם שוים בתרומה טהורה שאכל ויש לו לומר דמשלם חולין טמאים כל כך דכשנעשין תרומה טמאה יהיו שוים להסקה בתרומה טהורה שאכל ומכל מקום קנסין ליה כשמשלם במזיד אע"פ ששוים כדמי תרומה משום דמשלם מידי דלא קפיץ עליה זבינא: אזיל כהן ומקדש אשה כו'. וא"ת ולמה אינו מדקדק דמדאורייתא תשלומיו תשלומין ונעשית תרומה וקאמרי רבנן דאין תשלומין והו חולין ושריין לזרים ואמר ר"י דהו מצי למימר דאין תשלומיו תשלומין דקאמר היינו לגבי אהדרי למרייהו ולעולם תרומה הוה וא"ת ומאי מדקדק מקידושין דלמא היינו משום דהפקר ב"ד היה הפקר כדאמר לעיל (דף פט:): ואמר ר"י דהכא אין שייך לומר כן דמה פשע כהן שיש לנו להפקיר ממונו: והא הכא דמדאורייתא ארצוי מרצה דתנן על מה הציץ מרצה כו'. תימה דבהקומץ רבה (מנחות כה:): ובכיצד צולין (פסחים פ: ושם) פריך להו אהדדי ומשני רבינא ורב שילא חד אמר טומאה בין בשוגג בין במזיד זריקתו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה וחד אמר איפכא והכא משמע דחדא מתניתין איירי מדאורייתא וחדא מדרבנן ואומר ר"י דהתם לא מצי לשניי דהך דקתני בין במזיד בין

בשוגג היינו מדאורייתא אבל מדרבנן במזיד לא הורצה דמשמע כיון דקתני שתמא דפסק הלכה אתא לאשמועינן דבין בשוגג בין במזיד מרצה אפילו מדרבנן והכא מוכח נמי שפיר דמאחר דקתני צדיץ מרצה בין בשוגג בין במזיד אוטומאה או אוריקה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה מדאורייתא ליכא לפלוגי ומרצה בתרוייהו בין בשוגג בין במזיד ונראה לר"י דבהא סברא פליגי דמר סבר דטומאה איכא למיקנס טפי במזיד דהוי אתחלתא דפסולה ולא עביד נמי מצוה בשעה שמטמא ומר סבר בזריקה שייד למיקנס טפי שמקריב דבר טמא לגבוה וזילא מילתא טפי: ועל הבשר. למאן דאמר (פסחים עז.) יש דם אע"פ שאין בשר נפקא מינה במה שהציץ מרצה על הבשר דמשוי ליה כי טהור למיקבעי' בפיגול ולאפוקיה מידי מעילה כדמפרש בפ' כיצד צולין (שם עה. ושם) אבל להתיר בשר באכילה לא מהני ריצוי ציץ כדמוכח התם: בין ביחיד בין בצבור. כמאן דאמר טומאה דחיה בצבור (אלא) דלמאן דאמר הותרה בצבור לא בעי ציץ לרצוי כדמוכח בכיצד צולין (שם): (תוספות)

ב - צ דף

אמר ליה בעאי לאותובך ערל הזהא ואזמל סדין בציצית וכבשי עצרת ושופר ולובב השתא דשנית לן שב ואל תעשה לא מיעקר הוא כולוהו נמי שב ואל תעשה וניהו ת"ש [דברים יח-טו] אליו תשמעון אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה כגון אליהו בהר הכרמל הכל לפי שעה שמע לו שאני התם דכתיב אליו תשמעון וליגמר מיניה מיגדר מילתא שאני: ת"ש בטלו מבוטל דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו יכול לא לבטלו ולא להוסיף על תנאו א"כ מה כח ב"ד יפה והא הכא דמדאורייתא בטל גט ומשום מה כח בית דין קא שרינן אשת איש לעלמא מאן דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושין א"ל רבינא לרב אשי התינוח דקדיש בכספא קדיש בביאה מאי איכא למימר שויהו רבנן לבעילתו בעילת זנות ת"ש א"ר אלעזר בן יעקב שמעתי שב"ד מכין ועונשין שלא מן התורה ולא לעבור על דברי תורה אלא לעשות סייג לתורה ומעשה באדם אחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים והביאוהו לב"ד וסקלוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך ושוב מעשה באדם אחד שהטיח באשתו תחת התאנה והביאוהו לבית דין והלקוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך מיגדר מילתא שאני: ולא זה וזה מטמאין לה: מנלן דכתיב [ויקרא כא-ב] כי אם לשארו הקרוב אליו ואמר מר שארו זו אשתו וכתבי [ויקרא כא-ד] לא יטמא בעל בעמיו להחלו יש בעל שמיטמא ויש בעל שאין מיטמא הא כיצד מיטמא הוא לאשתו כשרה ואינו מיטמא לאשתו פסולה: ולא זה וזה זכאין במציאתה וכו': טעמא מאי אמור רבנן מציאת אשה לבעלה כי היכי דלא תיהוי ליה איבה הכא תיהוי ליה איבה ואיבה: ובמעשה ידיה: טעמא מאי אמרי רבנן מעשה ידיה לבעלה משום דקאכלה מזוני הכא כיון דמזוני ליה לת מעשה ידיה לאו ידיה: ולא מיפר נדריה: טעמא מאי אמר רחמנא בעל מיפר כדי שלא תתגנה הכא תתגנה ותתגנה: היתה בת ישראל נפטלה מן הכהונה וכו':

רש"י אמר ליה. רב הסדל לרבא: בעאי לאותובך ערל והזאה וכו'. דכל הני עוקרין בית דין דבר מן התורה: ערל. דלמך בפסחים (דף כג.) הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר וגר שנתגייר ערב הפסח און שחטין עליו ואמר בגמרא טעמא דבית הלל גזירה שמה יעמל לשהה הבאה כו' פסקה האשה חלמא משום גזירה דרבנן ומבטלין ליה מפסח: הוה. שבות ולית עלה שבת חלא חסורא דרבנן ועומדת בפני הפסח ומבטלהו דלמרי' הוה שבות ואינה דוחה שבת: ואומל. לגבי מילה אמור רבנן (שבת דף תל) און מביחין אורו דרך גנות וקרפופות והואלה דיהו מדרבנן ומיעקרה מילה בזמנה: וסדין. בלויית. דמדאורייתא שרי דכתיב (דברים כב) לא תלבש שעטנז אבל גדילים תעשה לך וגזר רבנן משום כבוד לילה שפטור מן הלויית והיו כלאים שלא במקום מזוה במסכת מנחות בההכלת (דף מ.) וכבשי ערלה. לא קבלתי מרבתי ומ"מ כן נראה בעיני וכשר הדבר שגנו בתוספתא ומייחתי לה במסכת ביצה בגמרא פרק שני (דף כ) כבשי ערלה ששחטן שלא לשמן הדם זיקר והבשר יאכל דכל הזכאים שגזזתו שלא לשמן קשרין חלא שלא ערו לבעלים לשם חובה והיו הן כשלימים דעלמא ואם היה שבת שחלה ערלה בשבת וניהנה שבת לדחות חלא לשמן ג' וטעם זה וסגן שכלל לשמן לא זיקוק ואם זרק הורלה כו' והא הכא דזריקה בשבת שבות בעלמא הוא כדשנינן התם שאני שבות דשבת כו' וקתני לא זיקוק והקרא שבות דרבנן ג' עשה דזריקה דם והקטרת אימורים ודאכילת בשר חלא שבת ואל תעשה שאני: שופר ולובב מצות עשה ומבטלין להו בשבת מדרבנן משום גזירה שמה יעמל בידו כו': אליו תשמעון. גנביא אמת כתיב: כגון אליהו בהר הכרמל. שהקריב בצמח ושעת איסור הבמות היתה ואיכא כרת דשחטין חוץ וכתה דהעללה: מיגדר מילתא. לעשות גדר וחקנה כי התם שהשיב על ידי כן מעבודת כוכבים: ביטלו. בעל ששלה גט לאשתי וקדם ובה אכלה לו ששלה לה שליח ואמר לה גט ששלתו לך בטל הוא הכי זה בעל ותנו (גיטין דף כג.) בראשונה היה עשה בית דין במקום אחר ומבטלו ולא היה מודיע לה ההקדן רבן גמליאל חזקן שלא יהיו עושין כן מפני תקון העולם דזימנן דמבעל ולא ידעה ואינסבל ובינה ממזרים ועלה תני בטלו לגט לפני בית דין במקום אחר אחר תקנת רבן גמליאל מצוטב: והא הכא דמדאורייתא מצי בטל ליה. עד דמטי לידה דכתיב (דברים כד) ונתן ביה ועד דמטי לידה לאו גיטא הוא: מה כח ב"ד יפה. שהתקינו שלא לעשות כן: אדעתא דרבנן. תולה בדעת חכמים דהא כרת משא וישראל קאמרי: ואפקעינהו רבנן. על ידי גט זה לקידושין מינה ושוינהו למעות לקידושין מתנה למפרע דהפקר ב"ד היה הפקר: התינוח קדיש בכספא. איכא למימר אפקעתא דשוינהו למעות מתנה: קדיש בביאה. מאי אפקעתא איכא למימר האי ביאה מאי שויהו: א"ל. כיון דבדעתא דרבנן חלה ורבנן אמור דכי יהיב לה גט כי האי תבטל ביאה דתיהו בעילת זנות ואית דלמרי חינוח קדיש בכספא דקידושי כסף דרבנן קדיש בביאה דקידושין דמדאורייתא וניהו מאי איכא למימר וטעמו גדול הוא בידי דקידושי כסף דלמרייתא וניהו ומג"ש קדישה קדישה משדה עפרון גמר לה במסכת קידושין (דף כג.) וג"ש כסיני נאמר וכל י"ג מצות ואי קידושי כסף מדרבנן מי קטלין נפשא עלייהו דבעל חרוסם בסקילה ועוד מאי שיויא דשני שויהו רבנן כו' הא קשיא ליה היכי מלו רבנן לאפקועי מידי דלמרייתא ומשני ליה שויהו רבנן הא נמי אפקעתא היא: שהיה רוכב על סוס. ואלו הן משום שבות לא עולין בלויין ולא רוכבין ע"ג: בהמה (ביצה דף לו:): וסקלוהו. כמחלל שבת גמור: לריכה לכך. היתה עת כרה והיו פרוזין בעצריה: שהטיה. בעל: כדי שלא תתגנה הכא תתגנה ועל בעלה. כגון נדרי עיטוי נפש שלא ארזן שלא אהקטו: (רש"י)

תוספות כולוהו נמי שב ואל תעשה הוא. וא"ת סדין בציצית היכי הוה שב ואל תעשה דכי מכסה בטלית דבת חיובא היא ואין בו ציצית הרי עובר בידיים וי"ל דבשעת עיטוף אכתי לא מייחייב עד אחר שנתעטף דכסותך משמע שאתה מכוסה בה כבר ואשר תכסה בה אתא לדרשא אחרינא כדאמרינן במנחות (דף מא.) ושם) ולאחר שנתעטף דמתחייב שב ואל תעשה הוא וא"ת בפרק מי שמתו (ברכות כ.) ושם.) משמע כשהוא לבוש כלאים ואין פושטן לא חשיב שב ואל תעשה אלא עמוד ועשה ואר"י דשאני כלאים דיעקר האיסור בשעת לבישה שלבש באיסור אבל כאן לא מתחייב אבל כן לא מתחייב דכפרישית ומיהו קשה מדמברכינן להתעטף בציצית משמע דבשעת העיטוף עביד מצוה ומלשון להתעטף מוכיחות נמי [בה"ג] דקיימא לן בציצית דחובת גברא הוא: וליגמר מיניה. וא"ת שאני התם דעל פי הדבור היה מתנבא לעבור והיכי נגמר מינה לעבור משום תקנתא דרבנן שלא על פי הדבור ונראה דכיון דעל פי הדבור שרי משום צורך שעה הוא הדין שלא. על פי הדבור שרי אין נביא רשאי לחדש דבר מנהגה כדנפקא לן במגילה (דף ב:) מקראי וא"ת דאמר בפרק אלו הן הנחנקים (סנהדרין פט.) ושם) היכא דמוחזק שאני דאי לא תימא הכי אברהם היכי שמע ליה יצחק בהר המוריה אליהו בהר הכרמל היכי שמכי עליה ועבדי שחוטין חוץ אלא היכא דמוחזק שאני ובאליהו למה לן משום דמוחזק הא משמע דאפילו בלא נביא שרי נמי לבית דין לעבור משום מיגדר מילתא ואר"י משום דאיתחזק בנביאות היו סומכים עליו במה שהיה מביטח בירידת אש ושוחטים על הנטחיתו קדישם בחוץ שבוכותו ותפלתו תרד אש מן השמים ויהיה מיגדר מילתא שיתקדש שמו של הקב"ה בריבם ועי"כ יחזרו ישראל למוטב: כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש. פי' בפרק השולח (גיטין לג.) [וע' ע' תוס' ב' ב' מה:] טעמא מאי אמור רבנן מציאת האשה לבעלה משום דלא תיהוי ליה איבה. תימא דבריש מציאת האשה (מתנות סו.) ושם) דאמרי מציאתה כהעדרה על ידי הדחק דמי משמע דמציאתה תחת מזונות כמו מעשה ידיה כיון דמדמי ליה להעדרה והכא משמע טעמא דמציאתה משום איבה ומיהו מצינו

למימור דמעשה ידיה משום איבה הן כדאמר בפרק אע"פ (שם נח): קסבר כי תקינו רבנן מזוני עיקר ומעשה ידיה משום איבה אבל קשיא כיון דמציאה ומעשה ידיה תרויהו משום מזונות ואיבה מאי שנת דגבי מציאה קאמר טעמא משום איבה וגבי מעשה ידיה קאמר משום דקמתזנא הוה ליה למימר בתרוייהו חד טעמא: היתה בת ישראל נפסלה מן הכהונה פשיטא. וא"ת אמאי פשיטא והא בפרק ד' אחין (לעיל לה). (שם) איצטריך ליה למידק ממתניתין דאשת ישראל שנאנסה דפסולה מן הכהונה ואומר ר"י דהתם לא איצטריך למידק אלא משום שאף על פי שמתרת לבעלה אפי' הכי פסולה לכהונה אבל הכא כיון דאשמעינן מתני' דאסורה לבעלה מדרבנן דקתני תצא מזה ומזה פשיטא דפסולה נמי לכהונה כיון דמדרבנן נמי קרינן ביה ונטמאה: (תוספות)

דף צא

פשיטא בת לוי מן המעשר איצטריכא ליה ובת לוי מן המעשר מי מיפסלא בזנות והתני' ליה שנסבית או שנבעלה בעילת זנות נותנין לה מעשר ואוכלת אמר רב ששת קנסא: בת כהן מן התרומה: אפי' בתרומה דרבנן: ואין יורשיו של זה יורשיו של זה יורשין כתובתה וכו': כתובה מאי עבידתה אמר רב פפא כתובת בנין דיכרין פשיטא מהו דתימא לדידה דעבדא איסורא קנסוה רבנן לזרעה לא קנסו רבנן קמ"ל: אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מייבמין: אחיו של ראשון חולץ מדאורייתא ולא מייבם מדרבנן אחיו של שני חולץ מדרבנן ולא מייבם לא מדאורייתא ולא מדרבנן: ר' יוסי אומר כתובתה על נכסי בעלה וכו': אמר רב הונא בתראי מודו לקמאי קמאי לא מודו לבתראי ר' שמעון מודי ליה לר' אלעזר דמה ביאה דעיקר איסורא לא קניס וכו' ש מציאתה ומעשה ידיה דממונא הוא ור' אלעזר לא מודי ליה לר' שמעון מציאתה ומעשה ידיה דממונא הוא לא קניס אבל ביאה דאיסורא הוא קניס ותרוייהו מודו ליה לר' יוסי הני דיתבא תותיה לא קניס וכל שכן כתובה דלמשקל ומיפק קאי ורבי יוסי לא מודי להו כתובה דלמשקל ומיפק הוא דלא קניס אבל הני דיתבא תותיה קניס רבי יוחנן אמר קמאי מודו לבתראי בתראי לא מודו לקמאי ר' יוסי מודי ליה לר' אלעזר כתובה דמדדידה לדידה לא קניס וכו' ש מציאתה ומעשה ידיה דמדדידה לדידה ור' אלעזר לא מודי ליה מציאתה ומעשה ידיה הוא דמדדידה לדידה לא קניס אבל כתובה דמדדידה לדידה קניס ותרוייהו מודו ליה לר' שמעון ומה הני דמחיים לא קניסי ביאה דלאחר מיתה לא כ"ש ור' שמעון לא מודי להו ביאה הוא דלאחר מיתה לא קניס אבל הני דמחיים קניס: נשאת שלא ברשות וכו': אמר רב הונא אמר רב הכי הלכתא א"ל רב נחמן גנבא גנובי למה לך אי סבירא לך כרבי שמעון אימא הלכה כרבי שמעון דשמעתין כרבי שמעון קאזלה וכי תימא אי אמיתא הלכה כרבי שמעון משמע אפילו בקמייתא אימא הלכה כר' שמעון באחרונה קשיא א"ר ששת אמיתא כי ניים ושכיב רב אמרה להא שמעתתא הלכה מכלל דפליגי מאי הוה לה למיעבד מיאנס אנסה ועוד תניא כל עריות שבתורה אין צריכות הימנו גט חוץ מאשת איש שניסת על פי ב"ד על פי בית דין הוא דבעיא גיטא על פי עדים לא בעיא גיטא מני אילימא רבי שמעון על פי בית דין מי בעיא גט והתניא ר' שמעון אומר עשו ב"ד בהוראתן כזדון איש באשה על פי עדים כשגגת איש באשה אידי ואידי לא בעיא גט אלא לאו רבנן היא לעולם רבי שמעון היא ותריץ הכי ר"ש אומר עשו ב"ד בהוראתן כזדון איש איש באשה [ובעיא גט] על פי עדים כשלא כזדון איש באשה [ולא בעיא גט] רב אשי אמר לעינן איסורא קתני והכי קאמר עשו ב"ד בהוראתן כזדון איש באשה ומיתסרא על בעלה על פי עדים כשגגת איש באשה ולא מיתסרא על בעלה

רש"י פשיטא. זונה היא: ליה שנסבית. וחיישין שמא נבעלה לעובד כוכבים: או שנבעלה בעילת זנות. כגון לעובד כוכבים ועבד והכל וכל הכך דלמר באלמנה לכ"ג (לעיל סה). דמפסלא בהו בת כהן מתרומה גבי ליה לא פסלי ממעשר: בתרומה דרבנן. דלוי בתרומה דאורייתא לא איצטריך למיתני דכיון דקנסוה אמעשר כ"ש בתרומה: כהונה מאי עבידתה. הא תנן ברישא אין לה כתובה: כתובה בנין דיכרין. תנן בכרובות (דף נב): כתובה בנין דיכרין דיהוין לזכי מנאי' אינון יתרון כסף כתובתך יתר על חולקתן דעם אחוהוין ואם מהו בחייו וגם שניה וילדה לו ומת הוא בני שניה אפי' הן נקבות נטלין כתובת אמן כחוב גמור שהרי נתחלמנה מאכסין ובני ראשונה אש יא זכרים נטלין כתובת אמן ואף על גב דמתה בחייו דרבנן הקון כתובה בנין דיכרין כדי שיקפוז אדם ויתן לכתו כבנו והכא לא שקלי יורשין לילה כתובה בנין דיכרין אלא בני הכשרה נטלין כתובת אמן והשאר חולקין בשוה: ולא מייבם מדרבנן. דרבנן קנסוה: אחיו של שני חולץ מדרבנן. דמדאורייתא לא קניס רמיא קמיה ורבנן הוא דלאכריכה חליטה משום גזירה שמא יתמור גירסא זה וגם זה כדלמנן לגבי גט: ביאה דעיקר איסורא לא קניס. דקתני ביאתה קונה אותה לפטור לכתה: הני דיתבא תותיה. ואיכא למימר אחי לקיומה הואיל ונהג בה מנהג נשים ואפי' הכי לא קניס כ"ש כתובה דזהו תחלת גירושין כי שקלה כתובה: דמחיים. בחיי בעלה: נשאת שלא בכשות. רבי שמעון קאמר לה: בקמייתא. ביאתה או חליטה כו' נשאת בעד אחד: מכלל דפליגי. רבנן עליה דר' שמעון כסופא נשאת בעדים: כל עריות. שאמרו שכן ערוה אין צריכות גט ממנו אם ניסת למי שהיא ערוה עליו: חוץ מאשת איש. שניסת בעד אחד ע"פ בית דין ולאכריכה רבנן גיטא כדלמנן דמתני': לא בעיא גט. דלנוסה היא: עשו בהוראתן. הוכיח לנשאת בעד אחד: כזון איש באשה. כהבא כזון על אשת איש ונאכרה על בעלה: כשגגת איש באשה. ולא נאכרה: אולי ואידי לא בעיא גט. מדקא מדמי ליה לזון ולשגגת: אלא לאו רבנן היא. ושמע מיניה בעדים מודו: לעולם רבי שמעון היא. הך קמייתא דקתני חוץ מאשת איש כו': כזון איש באשה. כפגויה שנתחבו לקדשה דבעיא גיטא: כאלא כזוונה. ככא על הפגויה שלא לשם קדושתו: לענין איסורא. ולעולם דקדא ס"ד מעיקרא כזון איש באשת איש ומיהו לענין גט לא קמיירי דלע"ג: מדמי לה לזון בעיא גיטא: (רש"י)

תוספות אמר רב ששת קנסא. ולא מצי לשנויי דמתניתין כרבי מאיר דאמר (לעיל דף פה): מעשר ראשון אסור לזרים דגמר מתרומה וה"ק מה תרומה מיתסרא לזונה אף מעשר כן דאפילו ר"מ מודה דזונה לא מיתסרא במעשר דלא ילמי' מתרומה לגבי הא משום דמה תרומה לא מיפסלה מתרומה אלא בביאה דמיפסלה לכהונה אף במעשר נמי לא מיפסלה במעשר אלא בביאה דמיפסלה בה ללויה דע"כ ברייתא דפרץ מינה ר' מאיר היא דלרבנן לא איצטריך למיתני זונה אוכלת במעשר דמאיכא ס"ד דמיפסלה אלא דאי ר"מ נמי שריא אם לא מטעם קנסא כדקאמר ושמה לרבי מאיר דוקא מיפסלה באכילת מעשר דקנסוה שתחשב כזרה וזר אסור במעשר אבל לרבנן לא שייך לקנסוה דלא גרעה מזר ומתני' ר"מ היא אי נמי אפילו כרבנן דקנסוה שלא ליתן מעשר לה אף על פי שמתורת לאוכלו: כל שכן מציאתה ומעשה ידיה דממונא הוא. דלא קניס וחשיב קנס מה שאין מציאתה ומעשה ידיה לבעל משום דאיכא לה איבה וגם מתוך כך אין לה מזונות ומכל מקום קאמר לקמן מדדידה לדידה משום דסתם נשים מעשה ידיהן עורפות ממזונותיהן: הני דמחיים קניס. וא"ת כיון דר' שמעון מודה דצריכה גט מזה ומזה אלמא חיישין שמא גירשה זה ונשאת זה דבהכי תלי טעמא כדאמר לעיל (דף פח): מהאי טעמא גופיה א"כ לא תתייבם שמא יאמרו גירש זה ונשאת זה ונמצא נושא גרושת אחיו ואר"י דמכל מקום כיון דלא קניס לאחר מיתה לא חיישין מידי דהוה אנתקדשה ואחר כך בא בעלה דמותרת לו: על פי בית דין הוא דבעיא גיטא ע"פ עדים לא בעיא גיטא. וא"ת היכי מדקדק מזה דע"פ עדים מותרת לחזור לרבנן לעולם אימא לך דאסורה אע"ג דלא בעיא גט מידי דהוה אנשאת ע"פ ב"ד לר' שמעון דאמר אידי ואידי לא בעיא גט ואפ"ה מודה ר"ש בנשאת בעד אחד דנצא מזה ומזה ואר"י דאין ראייה מדרכי שמעון לרבנן דלרבי שמעון לית ליה קנסא דגט בשום מקום אבל רבנן דקנסו להצריכה גט מזה ומזה בעד אחד אם איתא דהוה קנסין בב' עדים הוה בעיא גיטא ומדלא בעיא גט שמע מינה דלא קנסוה בשני עדים ומותרת לחזור: (תוספות)

רבינא אמר לענין קרבן קתני עשו בית דין בהוראתן כזדון איש באשה ולא מתאי קרבן על פי עדים כשגגת איש באשה ומתאי קרבן ואיבעית אימא הא קמייתא רבנן היא ותרין הכי חוץ מאשת איש ושניסת ע"פ ב"ד מתיב עולא מי אמרינן מאי הוה לה למיעבד והתנן כתב לשם מלכות שאינה הוגנת לשם מלכות מדי לשם מלכות יון לבנין הבית לחורבן הבית היה במזרח וכתב במערב במערב וכתב במזרח תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ואמאי לימא מאי הוה לה למיעבד איבעי לה לאקרויי לגיטא אמר רב שימי בר אשי תא שמע הכונס את יבמתו והלכה צרתה ונשאת ונמצאת זו אילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ואמאי נימא מאי הוה לה למיעבד איבעי לה לאקרויי לגיטא אמר רב אשי תא שמע כל עריות שאמרו פטרות צרותיהן הלכו צרות ונישאו ונמצאו אלו אילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ואמאי נימא מאי הוה לה למיעבד איבעי לה לאקרויי לגיטא אמר רב אשי תא שמע כנסה בגט קרח תצא מזה ומזה כו' איבעי לה לאקרויי לגיטא אמר רב פפא סבר למיעבד עובדא במאי הוה לה למיעבד אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא והנתיא כל הני מתנייתא אמר ליה ולא שנינהו אמר ליה ואשינויי ליקו וליסמוך (ופסק) אמר רב אשי ולקלא לא חיישינן הי קלא אילימא קלא דבתר נשואין הא אמרה רב אשי חדא זימנא דאמר רב אשי

רפ"ו וכל מייתא קרבן. דחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור כדלפינן בהריות (דף 79) מבעשה: הי קמייתא. דקתני חוץ מאשת איש כולה רבנן היא ולא חתיני גניסתא דמשמע אבל בעדים לא אלא הרי"ן ופניסתא ומשתמעין תריוהי: חוץ מאשת איש. דהיינו בעדים ופניסתא ע"פ ב"ד בעד אחד דתרוויחו בעו גט וכיון דבעינן גיטא אלא מילתא היא ומתסרף אקמא: כתב לשם מלכות שאינה הוגנת. וספר שהיה כריך למנות למלכי ישראל או לשם מלכות אחת כגון לשם מלכי רומי ותנא קרי לה שאינה הוגנת משום דאין להם לא כתב ולא שרון כדכתיב (עובדיה א) בזוי אתה מאלה: הלא מזה ומזה. אם ניסת בלוחו גט: כל הדרכים. כל הגט הקלוני דמתני: מאי הוה לה למיעבד. סבורה היה שהוה גט כפרי: לאקרויה לגיטא. לפני חכם: והלכה צרתה ונשאת לשוק. שנפטרה בייבוס חכמה ואח"כ נמצאת זו אילונית תצא מזה ומזה כו' איבעי לה לאקרויי לגיטא אמר רב אשי תא שמע כל עריות שאמרו פטרות צרותיהן הלכו צרות ונישאו ונמצאו אלו אילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ואמאי נימא מאי הוה לה למיעבד איבעי לה לאקרויי לגיטא אמר רב אשי תא שמע כנסה בגט קרח תצא מזה ומזה כו' איבעי לה לאקרויי לגיטא אמר רב פפא סבר למיעבד עובדא במאי הוה לה למיעבד אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא והנתיא כל הני מתנייתא אמר ליה ולא שנינהו אמר ליה ואשינויי ליקו וליסמוך (ופסק) אמר רב אשי ולקלא לא חיישינן הי קלא אילימא קלא דבתר נשואין הא אמרה רב אשי חדא זימנא דאמר רב אשי

תוספת רבינא אמר לענין קרבן קתני. והכי קאמר עשו ב"ד בהוראתן כזדון איש באשה וליכא למימר משום דחשיבא כמזידה הוא דלא מיחייבא קרבן משום דהוי לה למידק דהא תנן (לעיל פז ע"ש) הורוה ב"ד לינשא וחזרה וקלקלה חייבת בקרבן שלא הורוה אלא לינשא ויותר קרובה היא למזיד בשקלקלה מכשניסת אלא טעמא משום יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור דהכי אית ליה לר' שמעון בפ"ק דהריות (דף ג:) והאי דנקט הכא כזדון איש באשה סימנא בעלמא הוא: מלכות יון כו'. והא דאמר בע"ז (דף י) דבגולה אין מונין אלא למלכות יון בלבד אר"ת דהיינו בשאר שטרות דבגט שייך שלום מלכות דדבר גדול הוא בעיניהם להפריד איש מאשתו ואין מונין אלא למלכות אותה העיר בלבד: היה במזרח וכתב במערב. לא כמו שפירש ריב"ז דאבעד קאי דבהדיא אמרי' בגיטין (ד' פ. ושם) היה במזרח מאן אילימא בעל היינו שינה שם עירו אלא סופר כדאמר להו רב לספרי כי יתביתו בהיני כתוב בהיני כו' וא"ת בשלמא בעדים צריך לכתוב מקום שחותמים דאיכא קפידא שיכולין לבא לידא הזמה אבל בסופר מאי קפידא איכא ועוד תימה דעכשיו נוהגין לכתחלה שהסופר כותב כתובה בעיר זו ושולחה לחתן לעיר אחרת שהוא מקום חופה וכותבין שם עיר החופה ששם חותמין ושמא ו"ל הא דנקט הגמרא היה סופר במזרח לאו דוקא משום סופר אלא משום עדים אלא משום דמתני' קתני היה במזרח לשון יחיד דמשמע סופר ואורחא דמילתא דבמקום שהסופר כותב שם עדים חותמים וליכא פסולה אלא משום עדים ורב דקאמר נמי לסופרים לא היה מקפיד אלא משום עדים ובשאר שטרות אפילו שינה מקום עדים דיעבד כשר בדקתני באחד דיני ממונות (סנהדרין לב. ושם) שטר שזמנו כתוב באחד בניסן אע"פ שבאו עדים ואמרו באחד בניסן עמנו הייתם שטר כשר ועדיו כשרים חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו אלא בגיטין החמירו והא דגיטין המאוחרים כשרים היינו כשהעדים והסופר היו באותה העיר בזמן הכתוב בגט וא"ת מצאו באשפה אמאי כשר לרבי מאיר נישוש שמא איחרו וכתבו ולא חש הסופר להיות בעיר ביום הכתוב בו וזרקו לאשפה והוהו דהיה במזרח כו"מ נמי אתי דמוכח בהגמרא (גיטין פו.) לפר"ת גבי גיטין פסולים דפריך והא איכא שלום מלכות דפי' דלאו אשלוס מלכות קפדינן דההוא מותר אפי' לכתחלה לרבנן דר' מאיר כמו שאנו כותבים לברייתא עולם אלא מסיפא דהיה במזרח וכתב במערב פריך וכן מוכח בפיר"ח דדרס האיכא כתב לשם מלכות כו' משמע דמסיפא פריך ומוכחא סוגיא דאתיא כו' מאיר ואר"ל דלא מחזקינן ליה כמאחר דמסתמא בו ביום שנמצא נכתב כמו שמוכיח מתוכו ומסתמא שם היה הסופר וכתב מקומו אי נמי בידוע שהסופר שם [וע"ע תוס' גיטין פ. ד"ה כי יתביתו]: תא שמע כל עריות כו'. ס"ד בכונס יבמתו שייך למימר איבעי לה לאמנותי שהיתה בחזקת איסור לשוק עומדת ואין לה להנשא עד שיתברר הדבר שמוותרת לשוק אבל כן בחזקת היתר לשוק עומדת: תא שמע כתב סופר גט לאיש כו'. ס"ד דהכא לא שייך איבעי לה לאקרויי לגיטא אמר רב אשי תא שמע כל עריות שאמרו פטרות צרותיהן הלכו צרות ונישאו ונמצאו אלו אילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ואמאי נימא מאי הוה לה למיעבד איבעי לה לאקרויי לגיטא אמר רב אשי תא שמע כנסה בגט קרח. ס"ד דהכא לא שפעה כל כך דלא איבעי לה לאסוקי אדעתא דמיפסיל בהכי ומשני דאיבעי לה לאקרויי גיטא אחר כתיבה קודם נתינה ועייליה לבי ידיה ואיחלף ומשני דאיבעי לה לאקרויי לגיטא לאחר שנתן לה הסופר: תא שמע שינה שמו ושמה כו'. כגון שיש לו ב' שמות אחד ביהודה ואחד בגליל והיה ביהודה וכתב שם של גליל ס"ד דהכא מאי ה"ל למיעבד אע"ג דאקרויה לגיטא קס"ד כשר ומשני דאיבעי לה לאקרויה גיטא ולשאל ולאסוקי דעתא דכאן ביהודה אין שמו כך: תא שמע כנסה בגט קרח. ס"ד דהכא לא שפעה כל כך דלא איבעי לה לאסוקי אדעתא דמיפסיל בהכי ומשני דאיבעי לה לאקרויי גיטא בבית דין הבקיאין בדבר הרבה ואין הגמרא מביא הנה משניות כסדר המשנה אלא כסדר הראוי. להקשות זה אחר זה דלא מיתרצא בתרייתא בשינויא קמייתא כדפרישית [וע"ע תוס' כתובות קב: ד"ה ת"ש מתן]: שם עירו ושם עירה. נראה לר"י דלא חיישינן לכתוב מקום עמדתו באותו יום אלא מקום עיקר דירתו דהא בגיטין הבאים ממדינת הים אי אפשר לידע מקום עמידתם באותו יום: (תוספות)

כל קלא דבתר נשואין לא חיישינן מהו דתימא הואיל ואתאי לבי דינא ושרינן בקלא דקמי נשואין דמי ותיסתר קמ"ל: ניסת ע"פ ב"ד תצא וכו': אמר זעירי ליתא למתני' מדתני בי מדרשא דתני בי מדרשא הורו בית דין ששקעה חמה ולבסוף זרחה אין זו הוראה אלא טעות ורב נחמן אמר הוראה היא א"ר נחמן תדע דהוראה היא דבכל התורה כולה עד אחד לא מהימן והכא מהימן מ"ט לאו משום דהוראה היא אמר רבא תדע דטעות הוא דאילו הורו ב"ד בחלב ובדם להיתירא והדר חזו טעמא לאיסורא כי הדרי ואמרי להיתירא לא משגחינן להו ואלו היכא דאתא עד אחד שרינא אתו תרי אסרנא כי הדר אתא עד אחרנא שרינן לה מ"ט לאו משום דטעות הוא ואף ר' אליעזר סבר דטעות הוא דתניא ר' אליעזר אומר יקוב הדין את ההר ותביא חטאת שמינה אי אמרת בשלמא דטעות הוא משום הכי מתיא קרבן אלא אי אמרת דהוראה היא אמאי מתיא קרבן ודלמא קסבר ר' אליעזר יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב א"כ מה יקוב הדין את ההר: הורוה ב"ד להנשא כו': מאי קלקלה ר' אליעזר אומר זינתה ר' יוחנן אמר אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט מאן דאמר זינתה כל שכן אלמנה לכהן גדול מאן דאמר אלמנה לכהן גדול אבל זינתה לא מ"ט [דאמרה] אתון הוא דשוייתין פניה תניא כוותיה דר' יוחנן הורוה ב"ד להנשא והלכה וקלקלה כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט חייבת בקרבן על כל ביאה וביאה דברי ר' אליעזר וכו' א קרבן אחד על הכל ומודים חכמים לר' אליעזר שאם נשאת לחמשה בני אדם שחייבת בקרבן על כל אחד ואחד הואיל וגופין מוחלקין: **מתני'** האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ואח"כ מת בנך ונשאת ואחר כך אמרו לה חילוף היו הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר אמרו לה מת בנך ואח"כ מת בעליך ונתייבמה ואח"כ אמרו לה חילוף היו הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר: אמרו לה מת בעליך וניסת ואח"כ אמרו לה קיים היה ומת תצא והולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר: אמרו לה מת בעליך ונתקדשה ואחר כך בא בעלה מותרת לחזור לו אע"פ שנתן לה אחרון גט לא פסלה מן הכהונה את זו דרש רבי אלעזר בן מתאי **ויקרא**

בא 1-1 ואשה גרושה ולא מאישה שנינו אישה: **גמ'** מאי ראשון ומאי אחרון אילימא ראשון לפני שמועה ואחרון לאחר שמועה ליתני הולד ממזר משום דקבעי למיתני סיפא אמרו לה מת בעליך ונשאת ואח"כ א"ל קיים היה ומת הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר תנא נמי רישא ראשון ואחרון ממזר ת"ר זו דברי ר"ע שהיה אומר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכמים אומרים אין ממזר מיבמה ולימא אין ממזר מחייבי לאוין האי תנא הך תנא דר"ע הוא דאמר מחייבי לאוין דשאר הוי ממזר מחייבי לאוין גרידי לא הוי ממזר אמר רב יהודה

רש"י כל קלא דבתר נשואין. כגון כהן שנסא אשה ואח"כ יאל עליה קול גרושה או זונה: כיון דלחאי לב"ד ושרינן לה. הואיל והוראה כב"ד להיתירא אלמא בחי הוה מספקת ליה קודם נשואין והלכך כמי שילא הקול מאותה עשה דמי קמ"ל: הורו בית דין ששקעה חמה. נשבת והחירו לעשות מלאכה: אין זו הוראה. לסמוך עליה ולפשוט יחיד שעשה על פיהם או אם עשו כבוד על פיהם אין מביאין פה כשאר העלם דבר אלא כל אחד כשבה או שעירה שאין זה העלם דבר אלא טעות כסבורים שבה בעולם דבר שלא בא דלא כ"ע גליא השהא דטעות הואי והכא נמי דמתני' טעות היא כסבורים שמה והנה בא בעלה והכל רואים אלא אע"פ סמוך: תדע דהוראה היא. ע"י הוראה ב"ד היא ניסת ועלייהו תליא ולא אע"ד דהא בכל התורה עד אחד לא מהימן והכא מהימן דתורה לא האמינתו והם האמיטוהו ועבידו לפומייהו: מאי טעמא לאו משום דהוראה היא. וכשהורו שחלב הקיפה מותר לזיעלם מנייהו וסמוך לדעתיהו והכא נמי לדעתיהו הוה דסמוך לחמיה כל אשה דייקא ומינסבא וגמלא דענו בהוראתן דהא לא דייקא ואינסבא: חזו טעמא. טעם מובהק: וכי הדר אמרי להיתירא. בטעם שאינו מובהק מן משגחין בהו: אהו תרי ואסרוה. הכי טעם ברורי: כי הדר אחא עד. אחד ואמר עכשיו מת שרינן לה: מ"ט לאו משום. דלמיתני עד קמלא לטעיין והאי דתורה מהימן דלוי קמייחא הוראה היא לדעתין סמכי מני חזון טעמא על ידי השנים הללו דלא חזינן שפיר היכי מלינן למיהדר לדעתין קמייחא: יקוב הדין את ההר. בניסת ע"פ ב"ד לא אמרינן ע"פ ב"ד הוא ומפטרלא אלא הולכין אחר עומק הדברים ואמרינן טעמא הוה דלענד סמוך ותביא חטאת שמינה: א"כ מה יקוב כו'. מתני הכי משמע דלוי לא מעיינן בה שפיר לפום קיימא הוה פטר לה: כל שכן אלמנה לכהן. לזהבי לא שרייה: על כל ביאה וביאה. קסבר רבי אלעזר ביאות מחלקות וטעמא במס' כתיבות (דף טו). קרבן אחד על הכל. הואיל ולא נודע לה בתיאור והויה לה כחובל שני זיתי חלב בהעלם אחד: מתני' ואחר כך מת בנך. ולא הזקקה לייבוס וגשאת לטוק: ראשון ואחרון. מפשכ בגמ': ממזר. וכר"ע מיהוקמא דלמך (לעיל דף מט). יק ממזר מחייבי לאוין: קיים היה. כשניסת: הולד הראשון. שהיה לה בעודנו חי: גמ' אין ממזר מיבמה. ששאת לטוק בלא חליטה הואיל וליטה עליה אלא בלאו: האי תנא. והכ"א אין ממזר מיבמה אלמא סבירא להו דיש חייבי לאוין שהולד ממזר מהן תנא דבי ר"ע היא דלויכא תנא כפרי החולץ (לעיל מט). חליטה דר"ע דלמך יק ממזר מחייבי לאוין דשאר דמתמת קורבה כגון חנוטה כדיו לבי יהודה דלמך קאי ענה בלאו כפי נשואין (לקמן זא). וכגון נשוא את חלוצתו דקאי ענה בלאו יבנה (דברים כה) ולאו דקורבא הוא הוי ממזר: מחייבי לאוין גרידי. כגון יבמה לטוק וזומה לה: (כ"ט)

תוספות כל קלא דבתר נשואין לא חיישינן. י"מ דוקא דיצא הקול שחלתה הנשואין היו באיסור דלקלא כי האי לא חיישינן דמדעבד נשואין מסתמא דיקו בה במלתא ושקר הוה אבל במאי דהוה אחר נשואין אסרינן שפיר בקלא ולפי זה אתי שפיר הדין דרובל דלעיל (דף כד): ואר"י דאי איפשר לומר כן דבהדיא אמרינן בגיטין (דף פא. ושם) דבכל ענין לא חיישינן גבי כתב גט לאשתו והיא יושבת ומשמשותו תצא והדר צריך בדיקה ופריך עלה והאמר רב אשי כל קלא דבתר נשואין לא חיישינן וההיא דרובל דלעיל כדפי' לעיל (דף כד): ד"ה אמר: ואמרו לה מת בעליך והדר מת בנך כו' הולד הראשון והאחרון ממזר. אמר ר"י דראשון היינו לפני שמועה והאחרון אחר שמועה כי ההיא דסיפא כדמפרש בגמ' דאין לפרש דלמסקנא דגמ' הוי דהכא מבעל ראשון ומבעל אחרון דהיינו מיבם דקנסו נמי לאוסרה איבם דהא ע"כ האי ממזר דהכא מדאורייתא קאמר כמו שאפרש ומיבם לא הוי ממזר מדאורייתא אפילו לר"ע דמשוי זנות יבמה כזנות דאשת איש לאוסרה איבם דאפילו אשת איש לא מיתסרא מדאורייתא ע"י טעות ואפילו מדרבנן לא מיתסרא איבם הכא למאי דמוקי לה לקמן (דף צד). בתרי ותרי ובעידי הזמה וגט נמי לא בעי' מאותו מן השוק אם מתחלה נשאת בשני עדים כמו שהיתה מותרת לבעל אם היה קיים: אבל חכמים אומרים אין ממזר מיבמה. וא"ת הא משמע בגיטין דאפי' לרבנן הוי ממזר מיבמה לשוק דבריה דזורק (גיטין דף פ: ושם) בעי הש"ס אמנשה דכל עריות שאמרו צרותיהן מותרות נישאו אין זינו לא לימא תיהו תיובתא לרב המנונא ובנישואין דוקא משום (תוספות)

אמר רב מנין שאין קדושין תופסין ביבמה שנאמר **דברים כה-ה** לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר לא תהא בה היה לזר ושמואל אמר בעניתינו צריכה גט מספקא ליה לשמואל האי לא תהיה אשת המת אי ללאו הוא דאתא אי דלא תפסי בה קדושין הוא דאתא אמר ליה רב מרי בר רחל לרב אשי הכי אמר אמימר הלכה כוותיה דשמואל אמר רב אשי השתא דאמר אמימר הלכתא כוותיה דשמואל אם היה יבמה כהן חולץ לה ושריא ליה איתגורא איתגרא א"כ מצינו חוטא נשכר אלא אם היה יבמה ישראל נותן לה שני גט והותרה לו אמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב יבמה קדושין אין בה נשואין יש בה אי קדושין

רש"י קונם שאני עושה לפיך. אשה שאמר לה לבעלה מה שאני עושה מלאכה יהא חסור לפיך בקונם: אינו צריך להפיר. דכיון דקרא משעבדא ליה למעשה יזיה לא מציא נדרה: שמה תעדיף עליו כו'. דתנן (כתובות דף סד): מה היא עושה לו משקל ה' סלעים שחי' כו' וטפי לא משעבדא ליה והאדעפא חיילי נדר ורש"י דעדיף לא נעשית המלאכה: ופליגי דרב נחמן. ה' דלוקימנא דרש"י אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: רב הונא כרב. כלומר מרב שהיה רביה קבלה ורב מרבי ינאי וכן כולם זה למעלה מדורו של ז' זה היה: המוכר פירות דקל. בימות הגשמים: עד שלא באו לעולם. אם בא לחזור בו קודם ניסן שלא האילנות מוציאים יכול לחזור בו: משבאו לעולם אין יכול לחזור בו. דכי אתו חיילי זבני אלמא אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: האומר לחבירו. קודם שקנה את השדה: קנה. והוא מתנה אלמא מרב שמיע ליה: ננה ליה. ששה יותר מזמנו: עילוייהו. ורש"י דלכתי לא אחו: למען הלמד. גבי תרומה ומעשרות כתיב ואכלת לפני ה' וגו': כל הימים אלו יו"ט ופסח. הו' למד להזהר שלא יבטל עונג שבת בשביל חיקון הטבל: למאי הלכתא. ומה אחא קרא לזאוריהו: אי נימא עשורי בשבתא ומיכא. ואיטריד לאשמעינן דלע"ג דשבת הוא מתקן פשיטא וכי איטריד קרא למישרי טלטול דרבנן הפרשה מעשרות בשבת אינה אלא משום שבת דתנן אלו הן משום שבת לא מגביהן תרומות ומעשרות כמסכת ביצה (דף לו): והיכא אפרן בן קרא טלטול בעלמא דאיטריד למשרייה הכא: (רש"י)

תוספות אין צריך להפיר. במעלה לה מזונות ומעה כסף איירי ולכן אין צריך להפיר שהמותר הכל שלו והעדפה שע"י הדחק נמי סבר דהויא לבעל אבל אין לומר דאין צריך להפיר משום דקסבר אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם דא"כ אמאי נקט שאני עושה לפיך ליתני המקדיש מעשה ידיו של עצמו: רבי עקיבא אומר יפר. דקסבר העדפה שעל ידי הדחק לאשה כדאמר בריש מצואת האשה (כתובות סו. וס) וא"ת והיאך יכול להפיר והא אין זה דבר שבינו לבניה וי"ל דחשיב נמי בינו לבניה לפי שאין יכול לזוהר וליקח בצמצום את הראוי לו ליקח א"כ גם חלקה משועבד לו שילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות וא"ת וא"כ היאך יכולה להדירו כיון דמשועבדת לו וי"ל דוקא בעיקר מעשה ידיו אלמנה לשיעבודיה דבעל שהם לגמרי שלו אבל הכא דאין לו אלא פירות לא אלמנה: יתקדשו ידי לעושיהן. להקב"ה שעשאה אבל אין לפרש לעושיהן היינו למלאכתה דא"כ הוה ליה למימר למעשיהן כדאמר בסוף פ"ק דנדרים (דף יג): ידי למעשיהם: ורב נחמן אף משבאו לעולם וכו'. סברת רב הונא הפוכה מדרב נחמן לענין דבר שלא בא לעולם כדפי' בפ"ק דכתובות (דף ז: ד"ה המזכה) ובסוף פ"ק דגיטין (דף יג: וס) ד"ה לדבר: קנויה לך מעכשיו קנה. וקשה לר"י למה צריך מעכשיו דכיון דאית ליה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כאילו בא לעולם ובדבר שבא לעולם א"צ מעכשיו כדאמרין בפרק האומר בקדושין (דף נט.) גבי האומר לאשה הרי את מקודשת לאחר ל' יום ובא אחר וקידשה בתוך שלשים יום מקודשת לשני לא בא אחר וקדשה בתוך שלשים מהו רב ושמואל דאמרי תרוייהו מקודשת אע"פ שנתאכלו וכו' ולעיל (דף צב): נמי גבי לאחר שתתגיירי ליכא מעכשיו וכן גבי פירות ערוגה לקמן וא"ת דהכא אצטריך מעכשיו משום דסתם קנין שיהו הוא בחליפין או בשטר ובחזקה דכסף אין קונה במקום שכותבין שטר אם לא שפירש בהדיא אי בעינא בכספא איקני בפ"ק דקדושין (דף כו.) ובמקומו שר לא היו כותבין את השטר ובכמה מקומות מצוינו בהש"ס שלא היו קונין בכסף כדאמר בחזקת הבתים (ב"ב דף נד:) עובד כוכבים מבי מטי זוזי לדיה איסתליק ליה ישראל לא קני עד דמטי שטרא לדיה ובפ"מ (דף טז.) מכדי האי גברא במאי קני ליה בהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא ולהכי צריך מעכשיו דאפילו בדבר שבא לעולם אי אמר קני בחזקה או בחליפין לאחר ל' ולא אמר מעכשיו לא קנה והואיל ובשעה שיש לקנין לחול דהיינו לאחר ל' כבר פסקה החזקה או הוחזר הסודר כדאמרין בהאשה שנפלו (כתובות דף פב.) ושם משוך פרה זו ולא תהא קנויה לך עד אחר ל' לא קנה כי לא אמר מעכשיו לפי שבשעת הקנין כבר פסקה המשיכה וכן כשקנה בשטר צריך מעכשיו שאפילו יהיה נקדע השטר או נאבד קנה דאי לא אמר מעכשיו ונקדע בתוך כך או אבד לא קנה כיון דבשעת קנין אין כאן שטר כדאמר למ"ד דמקודשת ומגורשת לכשיבא דאם נקדע או אבד הגט אינה מגורשת אבל גבי אחר שתתגיירי א"צ מעכשיו דסתם קדושין בכסף הם דאפילו נתאכלו המעות חשוב כל שעה כאילו הם בעין שהמעות נשארו אצל המקנה ואם לא נעשה הקנין היה מוטל עליו ההחזיר וחשוב כאילו הם בעין לשם קדושין דלאו למלוה דמי ולא לפקדון כדאמר בהאומר (קדושין דף נט.) ובפירות ערוגה נמי לא בעי מעכשיו לפי שאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי וחשוב כאילו מוסרם ליד הקונה לעמוד בידו ולקנות כשיגיע הזמן שקבע אע"ג דרב מספקא ליה (שם): במעכשיו לאחר שלשים יום אי תנאה הו' או חזרה הו' מ"מ מהני הכא בשדה מעכשיו דהכא פשיטא דלאו חזרה הו' דודאי בדבר שבדיו לקנות עכשיו יש להסתפק כשאמר ולאחר שלשים שחזר ממה שאמר בתחלה מעכשיו אבל בדבר שאין בידו להקנות עכשיו כי הכא כשאומר לכשאקנה אין זה חזרה אלא דאי אפשר לו בע"א ועוד דהכא שאמר מעכשיו לבסוף אין שייך להסתפק כלל וא"ת כיון דמעכשיו ולאחר שלשים הו' או תנאה או חזרה הא דא"ר יוחנן בפ' האשה שנפלו (כתובות פב.) ושם משוך פרה זו ולא תהא קנויה לך עד לאחר ל' יום קנה ומוקי לה דאמר מעכשיו אפי' עומדת באגם אי חזרה הו' אמאי קנה ואי תנאה הו' ונגמור הקנין מעכשיו למה לי עומדת באגם אפי' ברה"ר או ברשות מקנה נמי ובהכתוב (שם פו.) משמע דדוקא נקט אגם שראוי למשיכה ואר"י דלא קשה מידי דר' יוחנן לטעמיה דאית ליה בהאומר (קדושין ס.) דמעכשיו ולאחר ל' לא הו' לא תנאה ולא חזרה אלא ה"ק דמעכשיו יתחיל הקנין ולאחר ל' יגמור ולהכי בעינן שתהא בסוף שלשים במקום הראוי לקנין ולמשיכה שאז נגמר הקנין ודין קנין אחר שלשים פר"י דהכי הו' דבכסף אפילו אינו בעין ובשטר כשהוא בעין ברשות קונה בסוף ל' קני בלא מעכשיו לכ"ע משכיב וחזקה וחליפין ושטר שנקדע לא מהני לכ"ע ואף דאם אמר מעכשיו ולאחר ל' מהני לכ"ע שטר הנאבד וחזקה וחליפין לא מהני לקנות לגמרי לרבי יוחנן כיון דבשעת גמר הקנין אין שטר וחזקה וחליפין אבל משיכה קונה במעכשיו ולאחר ל' כיון דבסוף ל' הפרה עומדת באגם שהוא מקום הראוי לקנות דע"י תחת משיכה שהתחיל קנין נעשה האגם רשותו והו' לה כמשיכה אריכתא ואפילו יצתה מן האגם תוך ל' או אפילו משכה המקנה לחצו ושבו בתוך שלשים חזרה לאגם קני ולרב דמסקא ליה אי חזרה הו' לא מהני מידי מה שעומדת באגם ולשמאל דפשיטא ליה דתנאה הו' ככולהו קני כיון שלא חזר בו תוך הדין וא"ת אמאי קני קני ל' יוחנן פרה אפילו ברה"ר או ברשות המקנה כמו שקנה קרקע במהיום ולאחר דקני מהיום גוף ולאחר מיתה פירות ערוגה זה תלושים יתו תרומה על פירות ערוגה מחוברים או פירות ערוגה מחוברים על פירות זה תלושין לכשיביאו ושליש ויתלשו והביאו שלישי ונתלשו דבריו קיימין ר' עקיבא דתנן קונם שאני עושה לפיך אינו צריך להפיר ר"ע אומר יפר שמה תעדיף עליו יתר מן הראוי לו בעו מיניה מרב ששת עד אחד ביבמה מהו טעמא דעד אחד משום דמילתא דעבידא לאיגלווי לא משקר והכא נמי לא משקר או דלמא טעמא דעד אחד משום דאיהי דייקא ומינסבא והכא כיון דזימנין דרחמא ליה לא דייקא ומינסבא אמר להו רב ששת תניתוה אמרו לה מת בנך ואנ"כ מת בעליך ונתיבמה ואחר כך אמרו לה חילוף הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר היכי דמי אילמא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני סמכת אהני ועוד ממזר ספק ממזר הוא וכו' לא דק והא מדקתני ספק הראשון ספק ממזר והאחרון אינו ממזר ש"מ דוקא קתני אלא לאו ש"מ חד וטעמא דאתו בי תרי אכחשוהו הא לאו הכי מהימן ואיכא דאמר הא לא תיבעי לך דאפילו איהי נמי מהימנא דתנן האשה שאמרה מת בעלי תנשא מת בעלי תתייבם כי תיבעי לך למישרי בימה לעלמא מ"ט דעד אחד משום דמילתא דעבידא לאיגלווי לא משקר הכא נמי לא משקר או דלמא טעמא דעד אחד משום דאיהי דייקא ומינסבא והא לא דייקא ומינסבא דמיסנא הוא

דף - צא - ב

אלא לאו כי האי גוונא אמר ליה והא אקריין בחלמא קנה רצוף מאי לאו הכי קאמרי לי **[מלכים ב יח-כא]** הנה בטחת לך על משענת הקנה הרצוף הזה לא הכי קאמרי לך **[ישעיה מב-ג]** קנה רצוף לא ישבור ופשתה כהה לא יכבנה רבי דתניא **[דברים כג-טז]** לא תסגיר עבד אל אדוניו ר' אומר בלוקח עבד על מנת לשחררו הכתוב מדבר היכי דמי א"ר נחמן בר יצחק דכתב ליה לכשאחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו ר' מאיר דתנן האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגיירי לאחר שתתחררי לאחר שאתתחררי לאחר שימות בעליך לאחר שתמות אחותיך לאחר שיחלוץ לך בימך אינה מקודשת ר"מ אומר מקודשת ר' אליעזר בן יוחנן פרה אפילו ברה"ר או ברשות המקנה כמו שקנה קרקע במהיום ולאחר דקני מהיום גוף ולאחר מיתה פירות ערוגה זה תלושים יתו תרומה על פירות ערוגה מחוברים או פירות ערוגה מחוברים על פירות זה תלושין לכשיביאו ושליש ויתלשו והביאו שלישי ונתלשו דבריו קיימין ר' עקיבא דתנן קונם שאני עושה לפיך אינו צריך להפיר ר"ע אומר יפר שמה תעדיף עליו יתר מן הראוי לו בעו מיניה מרב ששת עד אחד ביבמה מהו טעמא דעד אחד משום דמילתא דעבידא לאיגלווי לא משקר והכא נמי לא משקר או דלמא טעמא דעד אחד משום דאיהי דייקא ומינסבא והכא כיון דזימנין דרחמא ליה לא דייקא ומינסבא אמר להו רב ששת תניתוה אמרו לה מת בנך ואנ"כ מת בעליך ונתיבמה ואחר כך אמרו לה חילוף הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר היכי דמי אילמא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני סמכת אהני ועוד ממזר ספק ממזר הוא וכו' לא דק והא מדקתני ספק הראשון ספק ממזר והאחרון אינו ממזר ש"מ דוקא קתני אלא לאו ש"מ חד וטעמא דאתו בי תרי אכחשוהו הא לאו הכי מהימן ואיכא דאמר הא לא תיבעי לך דאפילו איהי נמי מהימנא דתנן האשה שאמרה מת בעלי תנשא מת בעלי תתייבם כי תיבעי לך למישרי בימה לעלמא מ"ט דעד אחד משום דמילתא דעבידא לאיגלווי לא משקר הכא נמי לא משקר או דלמא טעמא דעד אחד משום דאיהי דייקא ומינסבא והא לא דייקא ומינסבא דמיסנא הוא

רש"י אלא לאו כה"ג. דמותה לעשר על מה שלא בא לעולם ועודו לכא לזרז עונג שבת: והא דתקנון בחלמא. ליל שבת זה: קנה רז"ן. מקרא אחד וזמנו קנה רז"ן: מאי לאו הנה בעתה כו'. ולאו קפ"י עבדיה: לא. קרא אחרינא דתקנון: קנה רז"ן לא יצור. סיפיה קרא לאמת ויליא משפט דקפ"י עבדיה: על מנת לפתור. ומזהיר שלא להסתעבד כו: לפיכך יצורו ש"ס. דהוי גמר מלכא כדלמור כ"ה (דף גי.) ועשא את התבואה לשלש אל תהיי לשלש אלא לשלש: עד אחד ביבמה. מעיד שמת בעלה כ"י שתיבמה: דלמא לא יבמה. הולך ממזר. דבר חיבוי כתיבות הוא דלמא לא יבמה. מת בעלי תשקא. אם אין כאן יבמה: יבמה לעלמא. עד אחד מתיבמה לקרא שמונה לא מת בימך או מת בעליך ואח"כ מת בך: (רש"י)

תוספות אלא לאו כה"ג. מתוך פירוש הקונטרס משמע דאיצטרך ליה למילף מקרא משום דבר שלא בא לעולם וקשה לר"י דמה לי שבתות וי"ט משאר ימים ונראה לר"י כמו שפ"ח דאתא קרא למישרי שבת שלא מן המוקף וא"ת וכיון דשרי לתרום בשבת מדאורייתא היכי אתא קרא למישרי שלא מן המוקף כיון דיכול להמתין עד השבת ויתרום מן המוקף וי"ל דאתא קרא דהיבא דיש לו פירות בעיר אחרת ואין לו בידו אלא כ"י סעודת שבת דאי היה מעשר מינייהו גופייהו הוה בצר ליה ושרי משום עונג שבת לעשר שלא מן המוקף וא"ת ובהאי עובדא דרבי ינאי היכי הוה שרי לתרום שלא מן המוקף כיון דמדאורייתא יכול לתרום למחר מן המוקף וי"ל דהכא בתרומת פירות דרבנן התירו שלא מן המוקף משום עונג שבת כיון דבעלמא כשהם בעיר אחרת שאין יכול לתקן שרי מדאורייתא ועי"ל דשרי לתרום בע"ש שלא מן המוקף כדי שלא יצטרך לטרוח ולתרום בשבת דכל זה עונג שבת: לאחר שאתגיייר לאחר שתגיייר כו'. וא"ת דאמר בפ"ק דגיטין (דף יג: ושם) אפילו לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ לדבר שבעולם אבל לדבר שאינו בעולם לא והשתא מהיכא דשמעין ליה דבר שלא בא לעולם דהיינו לאחר שתגיייר שמעין נמי לדבר שלא בא לעולם כגון לאחר שאתגיייר ואמר ר"י דלא חשיב לאחר שאתגיייר לא בא לעולם כ"כ כיון שהגוף הוא בעולם רק שמחוסר גירות אבל התם נולדים לא באו לעולם כלל ואר"י שבענין זה תירץ הר"ר אלעזר משז"א אהא דמקשינן דאמר בריש המפקיד (ב"מ דף לג. ושם) אימור דאמר ר"מ כגון פירות דקל דעבידי דאתו ותנימה דהא כל הנהו דהכא לא עבידי דאתו ותירץ דלא בעינן עבידי דאתו אלא בדבר שאין בעולם כלל אבל הנך דהכא דהוה בעולם לא בעינן עבידי דאתו וא"ת א"כ בפרק אע"פ (כתובות דף נח: ושם) גבי מקדיש מעשה ידי אשתו דמפרש טעמא דרבי מאיר מתוך שיכול לכופה למעשה ידיה נעשה כאומר יקדשו ידיה לעושיהם וידיה איתנהו בעולם ומירך וסבר רבי מאיר אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם והתניא הרי את מקודשת לי לאחר שאתגיייר וכו' ומשני מההיא אין מהא ליכא למשמע מינה והשתא הא מההיא נמי לא שמעין שיכול להקדיש דבר שלא בא לעולם כלל כגון מעשה ידיה שלה ואכתי מצינן למימר דלא קדשי מעשה ידיה שלה אי לא משום דנעשה כאומר יקדשו ידיך לעושיהם וי"ל כיון דחזינן דבמקצת סבר כו' אליעזר בן יעקב רבו ה"ה דבדבר שלא בא לעולם כלל סבר כותיה ואיהו אית ליה בסמוך דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם כלל וא"ת דבפרק מי שמת (ב"ב דף קמא:) משמע דגרע עובר לר' מאיר מרג דאמר לר"מ המזכה לעובר לא קנה ורב הונא נמי סבר הכא כו"מ סבירא ליה אף משתלד לא קנה ואפ"ה לאחר שאתגיייר מקודשת ולרבי חנינא הוי איפכא בקדושינן בפרק האומר (דף סז:) דקסבר לאחר שאתגיייר אינה מקודשת ואפ"ה אמר רבי חנינא (שם) האומר לחברו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי דאם אשתו מעוברת דבריו קיימין וי"ל דאין לחוש כל כך שכמו מצינו סברות רב נחמן ודבר הונא הפוכות זו מזו ועוד וי"ל דרבי חנינא למ"ד אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דוקא מסיק הכי אע"פ שהמשנה סוברת אין אדם מקנה מ"מ ניחא ליה לאוקמי הא דקתני התם אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי אינה מקודשת לדברי הכל משום דלא קתני לה בגמ' בברייתא בפלוגתא דר"מ ורבנן: עד אחד ביבמה מהו טעמא דעד אחד וכו'. וא"ת מאי קמייבעיא להו הא ודאי טעמא דעד אחד משום דדייקא ומינסבא הוא כדמוכח לעיל ואר"י דמייבעיא להו הא דסמכין אדייקא ידיה משום דעבידא לאיגלווי הוא והאי דעבידא לאיגלווי הוא עיקר הטעם ולהכי יש לסמוך אדייקא זוטא כי הכא דלא דייקא כולי האי משום דמרחמא ליה או דלמא עיקר טעמא דעד אחד משום דדייקא והואיל וכן בעינן דיוקא רבה והכא כיון דמרחמא ליה לא דייקא כולי האי וממאי דהיא גופה נאמנת לומר מת בעלי להתייבם לא בעי למיפישט להא לישנא דקסבר דודאי משום דמרחמא ליה לא משקרא במיזד אבל אעד אחד איכא למימר דסמכה שפיר ולא דייקא הכא כבעלמא ופשיט רב ששת תניתנה אמרו לה מת בך ואח"כ כו' אלמא עד אחד מהימן כן אע"פ שהיא אינה נאמנת לומר מת בני ואח"כ מת בעלי כשהלכה היא ובנה למדינת הים כדתנן בהאשה בשלום (לקמן ק"ה:) דחיישין דמשקרא משום דמרחמא ליה כל שכן במת בעליך שבעצמה נאמנת שע"א יאה נאמן וא"ת והיכי מצי למימר דדייקא כשמתירה ע"א להתייבם והא ליכא חומר בסופה כשנפלת מן הנשואין דבין לרב ובין לשמואל דפליגי ביבמה מן האירוסין אם היא כאשת איש ואסורה לחזור או לא אבל מן הנשואין לבועי מותרת לו לחזור וי"ל דדייקא מ"מ לפי שאין יודעת אם יבנס או יחלוף ויחישית שמה יחלוף ותנשא לשוק ואיכא חומר ועוד הואיל ואיכא חומר בכל שאר נשים מדקדקת גם זו אחרות שמורגלות לדקדק: מאי חזית דסמכת אחיני סמוך אהני. אע"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן ואיכא לאוקמא בחזקת איסור ליבם אר"י היכא ניבם אומר ברי לי והיא אומרת ברי לא הוה לן למימר תצא מידי דהוה אניסת לאחד מעידיה דריש פרקין (דף פח:.) כי תיבעי לך יבמה לעלמא. דאינה לא מהימנא כדאמר בסמוך ולהאי לישנא סבר דעד אחד עדיף מינה ולא כמו שהיה סבור בלישנא קמא דעד אחד גרוע מינה וה"ה דהוה מצי למיבעי ביבמה ליבם במת בך ואח"כ מת בעליך דאינה לא מהימנא אלא שכן היה מעשה דיבמה לעלמא בעו מיניה ועי"ל (תוספות)

דף צד - א

דסניא ליה אמר להו רב ששת תניתנה אמרו לה מת בעליך ואח"כ מת בך ונשאת ואח"כ אמרו לה חילוף היו הדברים תצא והולד ראשון ואחרון ממזר היכי דמי אלימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אחיני סמוך אהני ועוד ממזר ספק ממזר הוא וכ"ת לא דק הא מדקתני סיפא הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר ש"מ דדוקא קתני אלא לאו חד וטעמא דאתו בי תרי אכחשוה הא לאו הכי מהימן לעולם תרי ותרי וכדאמר רב אחא בר מניומי בעדי הזמה הכא נמי בעדי הזמה א"ל רב מרדכי לרב אשי ואמרי ליה רב אחא לרב אשי ת"ש אין אין האשה נאמנת לומר מת יבמי שאנשא ולא מתה אחותי שאכנס לביתה היא ניהי דלא מהימנא הא עד אחד מהימן וליטעמיך אימא סיפא אין האיש נאמן לומר מת אחי שאיבם את אשתו ולא מתה אשתי שאשא את אחותה הוא ניהו דלא מהימן הא עד אחד מהימן בשלמא גבי אשה משום עיגונא אקילו בה רבנן אלא גבי איש מאי איכא למימר אלא כי איצטרך לר"ע איצטרך סד"ה הואיל ואר"י עקיבא יש ממזר מחייבי לאוין אימא חיישא אקלקולא דזרעא ודייקא קמ"ל (דאקלקולא דידה חיישא אקלקולא דזרעא לא חיישא) רבא אמר עד אחד נאמן ביבמה מק"ו לאיסור כרת התרת לאיסור לאו כל שכן א"ל ההוא מרבנן לרבא היא עצמה תוכיח דלאיסור כרת התרת לאיסור לאו לא התרת ואלא איהי מ"ס לא מהימנא דכיון דזימנין דסניא ליה לא דייקא ומינסבא: זה מדרש דרש רבי אלעזר בן מתתיהו כו': אמר רב יהודה אמר רב הוה ליה לר' אלעזר למדרש ביה מרגינתא ודרש ביה חספא מאי מרגינתא דתניא **[ויקרא כא-ז]** ואשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה והיינו ריח הגט דפוסל בכהונה: **מתני'** מי שהלכה אשתו למדה"י באו ואמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה ואח"כ באת אשתו מותרת לחזור

רש"י דסניא ליה. ליבם: והולך ממזר. כר"ע: בעדי הזמה. שהאחרונים היזמו את הראשונים ואמרו עמנו הייתם דחמנא הימנינהו כדכתיב ודרשו השופטים היטב והיה עד שקר (דברים יט) ומוקמינן ליה בעמנו הייתם במסכת מכות (דף ה:.) שאכנס לביתה. ואינסבא לבעלה: סיפא דקתני כו'. הא עד אחד מהימן בתמימה מי מהימן עד אחד לומר מתה אשתך לנשא אחותה: אלא. לא תודוק מיניה הא עד אחד מהימן דהיא גופה איצטרך לנשמוע' ללא מהימנא וליבמה דר"ע איצטרך סד"ה הואיל ואמר ר"ע יך ממזר מיבמה לקרא חיישא אקלקולא וכו' אמרה מת יבמי תנשא קמ"ל ללא מהימנא משום דזימנין דסניא ליה וכדלמך חבב גבי בעלה לא אמרי' סניא ליה ואזית גרם קמ"ל דאקלקולא דידה חיישא אקלקולא כגון מת בעלי דאי אחי בעלה אמרינן תלך מזה ומזה וכל הקולבי דמתניתין בה הלכך מהימנא אקלקולא דזרעה כגון מת יבמה דלוי נמי משקרא לא מקלקולא אלא זרעה ואפילו לר"ע לא חיישא ולא נאמרי' ליה דהא לר"ע היא גופה מקלקולא בכל הקולבי דמתני' כדתנן במסכת גיטין (דף פ:.)

ולעיל בשמעתין מייחזין לה בחיובתא הכונס את יבמתו והלכה כרתה וניסת כו' תלל מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ואוקימנא כר"ע אלמא ביבמה לשוק נמי אית בן כל הני קתולו ועוד אי איהי לא מיקלקלא למה לי למיתנייה ככל הא מסופא שמעינן דלקלקולא דזרעה לא חיישא דקתני אינה נאמנת לומר מזה אחתי שלכנס לבימה והני דאלי דכרבי הכל ממזרים וניהו וקתני דלא מהימנא וכ"ש מת יבמי דחייבי ללחין בעלמא ניהו אללא הא איצטריך ללשמעינן דלע"ג דלויא מיקלקלא דלמא בעלמא ומויבם לא מהימנא משום דזמנין דסניא ליה: לאיסור כרת. לומר מת בעליו הנשא: לא נתקנסה אללא מאיפה. כגון שכתב לה גט ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם שלא נתקנסה זו לגמרי אללא מאיפה נפרדה: פסולה לכהונה. אם מת והתירה לנשא: ה"ג והיינו ריח הגט דפוסל בכהונה: מתני' מותרת לחזור לו. דקדוש' שניה איתן כלוס והרי היא כזונה ואמר בגמ' (לקמן לה). אותה שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה: (כ"ש"י)

תוספות דאפילו במת בנד ואח"כ מת בעליו קאמר דהא לא תיבעי לך דכיון דנאמנת לומר מת בעלי ואתייבם ולא חיישינן דלמא משקרא משום דמרחמא ליה דאי הוה לן למיחש דלמא לא דייקא שפיר משום דמרחמא ליה וסמכה אע"כ לא הוה לן להימנוה במת בעלי ותתייבם דלמא משקרא משום דמרחמא ליה אלא ודאי משום דמרחמא ליה אינה מונעת מלדקדק שפיר ואע"ג דדייקא שפיר מ"מ היא גופה לא מהימנא לומר מת בנה ואחר כך מת בעלה שלא האמינוה רבנן אלא במיתת בעלה לאפוקה מחזקת איסור אשת איש על ידי דיוק שלה משום עגונא אבל לאפוקה מחזקת איסור ליבם לא רצו להאמינה ואע"ג דדייקא שפיר ויש להאמינה על ידי עד אחד: כי תיבעי לך בימה לעלמא. דהתם איכא למימר טפי דלא דייקא שפיר משום דסניא ליה אע"ג דמשום דמרחמא ליה לא שבקה מלמדיק משום דסניא שבקה טפי שגדולה שנת השונאות מאהבת האהובות ושכיח טפי דסניא ליה מדמרחמא ליה כדמשמע בסוף האשה שלום (לקמן דף קיז. ודף קיח:). ועוד שיותר קשה לה כשתפול לפניו כששונאה אותו ממה שנוח כשאוהבת אותו דכשאוהבת אותו אין לה כ"כ נוח כשתפול לפניו כי שמה יחלוץ ואפילו יכנוס אינה שמחה כל כך כי הרבה יש לה למצוא כיוצא בו או טובים ממנו אבל אם שונאתו אינה יכולה להנצל ממנו להנשא לאחר אם לא יחלוץ ועל כרחך צריכה לינשא לשניו לה או שתעגן להכי מיבעיא ליה אי עיקר טעמא הוה משום דדייקא והכא לא דייקא שפיר ואי טעמא משום דעבידא לאיגלווי הוא איכא למסמך אדיוקא פורתא ה"נ דייקא קצת אע"ג דסניא ליה וא"ת ומאי קמיבעיא ליה והתנן בהאשה שהלכה (שם) שהיא נאמנת לומר מת בעלה ואח"כ מת בנה כיון דאיהי מהימנא כ"ש עד אחד וי"ל דאיהי מהימנא משום דאית לה מיגו דאי בעיא אמרה מת בעלי ושתקה מנן אבל בעד איכא למיחש שמה שברוהו או שונא אותה או היא עצמה חשודה לקלקלה היכא דמסמכה עליה ולא דייקא שפיר ולכן אין להאמינה כמותה דאיהי אית לה מיגו ואיהו לית ליה מיגו דסבר אי אשהידינא אבעל. לחודיה כי שמעה דמת הבן תחקור איהו ולא אוכל לקלקלה אבל אי אשהידינא אתרוייהו אבן ובעל כי שמעה נמי דמת בן סמכה עליואי ומיקלקלא ואפילו מהימנן כאן עד בהנד תרתי בעיי אכתי איכא למיבעי לקמן עד אחד בקטטה ועד אחד במלחמה דאיכא למימר דהכא דייקא טפי מהתם והתם נמי הכי בעי אי עיקר טעמא משום דדייקא ובעינן דיוקא רבה או עיקר טעמא משום דעבידא לאיגלווי ולהכי סמכינן אדיוקא וזאת כי הנחו: ולישעמיך סיפא דקתני אין האיש נאמן כו'. וא"ת ל"ל למדיק מסיפא מגופה הוה ליה לאקשויי היאך עד אחד נאמן לומר מתה אחותה שתכנס לבימה דמאי עיגונא שייך התם דאי לא מינסבא להאי מינסבא לאחרנא ואמר ר"י דהוי מצי לדחויי גבי אשה שייך לומר עיגונא אפילו בכי האי גונא דשמה לא תמצא אדם שישאנה אבל מתה אשתו שישא אחותה התם לא חזינא דבעיא לאינסובי ליה דהא משום גברא קאתי האי עד כדמשמע לישנא וא"ת מ"מ יכול לדקדק דע"כ לא מהימנן עד אחד במתה אחותה שתכנס לבימה ואפילו שייך בה עיגונא דהא לא דייקא הכא כיון דליכא תומר בסופה ולפי מה שפירשתי לעיל (דף צג: ד"ה עד) דנשים מורגלות לדקדק נוחא: לרבי עקיבא איצטריך אע"ג דהוי ממזר מדרבנן כדפי' לעיל (דף צב: ד"ה אבל): לאיסור כרת התרת. פרי"ד דעד אחד נאמן לומר מת בעלה שתייבם ולא אמר דלא דייקא משום דמרחמא ליה לאיסור לאו לא כ"ש דלא אמרינן משום דסניא ליה לא דייקא אבל מה שפירש בקונטרס לאיסור כרת מת בעליו הנשא אין נראה לר"י דהתם ליכא טעמא למימר דלא תידוק כי הכא דסניא ליה: היא עצמה תוכיח. דנאמנת לומר דתייבם אע"ג דמרחמא ליה ואינה

ואינה	נאמנת	לומר	מת	יבמי	משום	דסניא	ליה:	(תוספות)
-------	-------	------	----	------	------	-------	------	----------

דף - צד - ב

לו ומותר בקרובות שניה ושניה מותרת בקרוביו ואם מתה ראשונה מותר בשניה אמרו לו מתה אשתו ונשא את אחותה ואחר כך אמרו לו קיימת היתה ומתה הולד ראשון ממזר והאחרון אין ממזר ר' יוסי אומר כל שמוסל ע"י אחרים מוסל ע"י עצמו וכל שאין מוסל ע"י אחרים אינו מוסל ע"י עצמו: **גמ'** ואע"ג דאזיל אשתו וגיסו למדינת הים דאהני הני נשואים דקמיתסרא אשת גיסו אגיסו אפי' אשת גיסו אסירא אשתו שריא ולא אמרינן מתוך שנאסרה אשת גיסו אגיסו תיאסר אשתו עליו לימא מתניתינן דלא כר"ע דאי ר"ע הויה לה אחות גרושתו דתניא כל עריות שבתורה אין צריכות הימנו גט חוץ מאשת איש שנשאת על פי ב"ד ור"ע מוסיף אף אשת אח ואחות אשה וכיון דאמר ר"ע בעיא גט ממילא איתסרא עליה דהויה לה אחות גרושתו ולא איתמר עליה א"ר גדל א"ר חייא בר יוסף אמר רב האי אשת אח היכי דמי כגון שקדש דאמר ר"ע דהויה ממזר מדרבנן כדפי' לעיל (דף צב: ד"ה אבל): לאיסור כרת התרת. פרי"ד דעד אחד הך קמא תנאה הוה ליה בקידושין והאי שפיר נסיב והאי אחות אשה נמי היכי דמי כגון שקדש את אשה והלכה למדינת הים ושמע שמתה עמד ונשא את אחותה דאמרי אינשי הך קמיתתא תנאי הוה ליה בקדושיה והא שפיר נסיב אללא נשואין מי איכא למימר תנאה הוה ליה בנשואין אמר ליה רב אשי לרב כהנא אי ר' עקיבא ליתני נמי חמותו דהא שמעינן ליה לר"ע דאמר חמותו לאחר מיתה לאו בשרפה דתניא **[ויקרא כד-]** באש ישרפו אותו ותהן אותו ואת אחת מהן דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אותו ואת שתייהן בשלמא לאבני דאמר משמעות דורשין איכא בינייהו דר' ישמעאל סבר חדא כתיב ור' עקיבא סבר תרתיה כתיב שפיר אללא לרבא דאמר חמותו לאחר מיתה איכא בינייהו ליתני נמי חמותו אמר ליה נהי דמיעטה קרא משרפה מאיסורא מי מיעטה קרא ותאסר בשכיבה דאחותה מידי דהוה אשה שהלך בעלה למ"ה לא דמי אשתו דבמזיד אסירא מדאורי' בשוגג גזרו בה רבנן

רש"י ומותר בקרובות השניה. לישא בתה דק"ל (לקמן דף 15). נשאין על האנוסה ועל המפוחה: ר' יוסי. בגמ' מפרש לה: גמ' ויכו. בעל אחות אשתו וכל עד אחד ואמר לו מהה אשתך ולו אמר מת בעליו ועמד ונשאה ואח"כ בלא אשתו ויגיסו: לימא מתני'. דקתני מותרת לחזור לו: דלא כר"ע דאי ר"ע. כיון דבעיא הך גיטא מיניה הויה ליה אשתו גרושה: חוץ מאשה איש שנסאת ע"פ ב"ד. ומשום גזרה שמה לאמרו גירש זה כו כדלמדינן לעיל בפיקיון (דף פח: ר"ע מוסיף. והשאה ס"ד אפילו נשאת אחיו ושמע שמת ויבמה וכל אחיו בעיא גט וכן באחות אשה וטעמא לא ידעינן דהכא ליכא למימר גירשה זה ונשאה זה שפילשו גירשה בעלה אין קדושין של זה תופסין בה וכן לגבי אחות אשה מאלה שבעת אשתו גלוי לכל שאין קידושי שניה קדושין ואפי' קנים לה ר"ע אגויטא דלמרי אינשי. כי חזו ללכוס קמא אמרי מנדכסה אחותה תנאה הוה ליה לקמא בקדושין ולא נתקיים והא בתרא שפיר נסיב ואי מפיח לה בלא גט נמלכת אשה איש נכחת ויאלה בלא גט וכן אחות אשה כו': אבל נשואין כי מתני' דלשחור הרשעונה היתה נשואה לו מי איכא למימר תנאה הוה ליה בנשואין הא כ"ע ידעו דאין אדם משים בעליוהו בעלות נזות הלכך קים ליה דנשאוי שניה אינש כלום אי ר"ע. אי מתני' ר"ע הויה דקמהפכת ללחוקי נמי כר"ע ליתני חמותו אמרו לו מתה אשתך ונשא אחתה לר"ע חמותו ללחור מיתה אשתו שריא: ולא אחת מהן. שכן בשלשן ויני קרוין ללחור הינא ואלמנה רחמנא אחרונה שנסא באיסור תפרך: אותו ואת שתייהן דקדבעינו ההם בסנהדרין מאי בינייהו הא ודאי אשתו גמורה לא אמר ר"ע דבשרפה שרי עניה זו מה חטאה הרי בהיתר נשאה לו ואמר אבני משמעות דורשין איכא בינייהו דר"ע סבר תרתיה כתיבי חמותו ואם חמותו נפקי מהאי קרא דבשרפה דכתיב אמר קרא איש כי יקח את אשה ואמנה וקדשין לאיסור כגון שנסא חמותו ואם חמותו באש ישרפו ור' ישמעאל סבר חדא כתיב חמותו לחודה שמעינן

מינה דהאי כי יקח את אשה היינו אשתו הראשונה הנשאת בהיתר ואת אמה זו חמותו ואמר רחמנא יקרפו אותו ואת אחת מהן ואם חמותו דבשרה מג' נפקא לן באלו הן הנשקין (פנהדרין עה) וכבר אמר חמותו לאחר מיתת אשתו איבא ביניהו לבר' ימעטאל בשרה דה"ק אותו ואת אחת מהן אפי' אין שתיקן קיימות כגון שמתה אשתו ונשא את אמה תשרי ור"ע כבר אותו ואת שתיקן בזמן שתיקן קיימות אשתו וחמותו יקרפו אותו ומסתמא כדנין כן דין חמותו דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה ומתני' ללא קתני חמותו הניחא לכאבי דלמיר משמעות דוקשן איבא ביניהו לבר' ע' נפקא ליה אם חמותו מהאי קרא ולבר' ימעטאל לא נפקא ליה מהכא ולא איירי ר' ימעטאל ור"ע בחמותו לאחר מיתה כלל שפיר אלא לברא ליתנייה ומשנין נהי דמיעטא קרא לחמותו אחר מיתה משפחה כו' ותאסר. אשתו הראשונה עליו בשכיבה לחותה: מידי דהוה אלא שהלך בעלה למדינת היס. דמיהסר לא בעלה בשכיבת האחרון וע"פ שהיא שוגגת ומתני' קתני מתני' מותרת לחזור לו: ומשנין לא דמי אשה שהלך כו': דבמזיד מיהסר מלאורייתא. דכתיב (במדבר ה) והיא לא נתפשה דמשמע איסורא הלכך בשוגג כגון ע"פ ב"ד גזרו בה רבנן: (כ"ט)

תוספות ואע"ג דאזיל אשתו וגיסו למדינת היס. אין לפרש דמשמע ליה מתני' באזיל אשתו וגיסו משום דאחות אשתו פנייה לא היה צ"ל דמותרת לחזור לו דהא איצטריך דלא נימא דשכיבת אחותה אוסרת' מק"ו דא"א כדקאמר לקמן אלא משמע ליה דאיירי בנשואה מדקאמר עלה רבי יוסי כל שפוסל ע"י אחרים כו' משמע דת"ק איירי בפוסל על ידי אחרים ומיירי באמרו לו שני עדים שמתה אשתו ועד אחד על גיסו אבל בעד אחד על מיתת אשתו אין יכול לישא אחותה א"ו בדאיבא תרי על גיסו נמי וכמ"ד לעיל (דף עא.) דרבנן פליגי ארבי שמעון בניסת שלא ברשות וקניס אפילו בב' עדים ולקמן נמי בשמעתין דפריך ותאסר בשכיבתה דאחותה מידי דהוה אאשה שהלך בעלה למדינת היס על כרחך פריך אליבא דמאן דקניס בב' עדים דמיתת אשתו לא מיתוקמא אלא בב' עדים: אשת גיסו אסורה. דקניסין ככולהו קנסא דמתניתין אבל גט לא בעיא דלא שייך כאן שמא יאמרו גירש זה ונשא זה דכיון דאשתו קיימת לא שייך בה קדושין וידעי דעל ידי שמעות טעות נשאת לו ומש"ה אשתו שריא ויהא דקתני מתני' אם מתה ראשונה מותר בשניה ההיא לאו באזיל אשתו וגיסו איירי דכיון דאסירא אגיסו לדידיה נמי תאסר אלא בפנייה מיירי: לימא מתני' דלא כר"ע. משום דמשמע ליה דאזיל אשתו וגיסו קאמר מתני' דלא כר"ע אבל אי הוה מיירי בפנייה בההיא פשיטא דלא בעיא אחות אשתו גט אפי' לר"ע כיון דלא שייך בה קנסא כדאמר לקמן דלא קניסין כיון דבמזיד אין שכיבת אחותה אוסרתה: רבי עקיבא מוסיף אף אשת אח כו' אשת אביו ואשת אחי אביו לא בעי למינקט דלא שכיב דנסיב להו ע"י שמעות טעות דאסירי לאחר מיתה: ולאו איתמר עלה כו'. הך שינויא לא מיתוקמא אלא כו' אמי לקמן (צה:.) דלר' יצחק נפחא לא מיתוקמא ת"ק כר"ע לדידיה רבי יוסי הוא דקאי כו' עקיבא דמפליג בין ארוסתו וגיסו לאשתו וגיסו אבל ת"ק לא שני ליה: אלא נשואין מי איבא למימר תנאה הוה ליה בנשואין. ואפילו למ"ד (כתובות דף עד.) המקדש על תנאי ובעל אינה צריכה הימנו גט מ"מ אי שכיחא מילתא שיתבטלו הנשואין מחמת התנאי משום דאיבא חייבת ביאה ושלא יהא בעילתו בעילת זנות תדע דהא שמואל אית ליה האי סברא ואית ליה יש תנאי בנשואין לקמן בפרק בית שמואי (דף קז: ושם): אי ר"ע ניתני נמי חמותו. אברייא לא קשה ליה אמאי לא מוסיף נמי רבי עקיבא חמותו דאיבא למימר דלדבריהם דרבנן קאמר לדידי אף חמותו נמי אלא לדידכו אודי לי מיתה באשת אח ואחות אשה אבל במתני' הוה ליה למינקט חמותו דהוי חידוש טפי מאחות אשה: מאיסורא מי מיעטה רחמנא. כלומר מלאו וכתר לא מיעטה אלא משרפה: (תוספות)

א - צה דף

אחות אשה דבמזיד לא אסירא מדאורייתא בשוגג לא גזרו בה רבנן ומנלן דלא אסירא דתנאי **[במדבר ה-ג]** אותה אותה שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה שיכול והלא דין הוא ומה במקום שבה על איסור קל נאסר האוסר מקום שבה על איסור חמור אינו דין שנאסר האוסר א"ר יהודה לא נחלקו בית שמואי ובית הלל בלא על חמותו שפוסל את אשתו על מה נחלקו בבא על אחות אשתו שב"ש אומרים פוסל וב"ה אומרים לא פוסל א"ר יוסי לא נחלקו ב"ש וב"ה בבא על אחות אשתו שלא פוסל את אשתו על מה נחלקו בבא על חמותו שב"ש אומרים פוסל וב"ה אומרים לא פוסל לפי שבתחלה הוא מותר בכל הנשים שבעולם והיא מותרת בכל האנשים שבעולם קדשה הוא אוסרה והיא אסרתו מרובה איסור שאסרה מאיסור שאסרתה שהיא אסרה בכל אנשי שבעולם והיא לא אסרתה אלא בקרובותיה והלא דין הוא ומה הוא שאסרה בכל אנשים שבעולם שגגה באסור לה אינה נאסרת במותר לה היא שלא אסרתה אלא בקרובותיה שגג באסור לו אינו דין שלא נאסר לו במותר לו וזה הדין לשוגג למזיד מנין ת"ל אותה אותה שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה אמר רבי אמי אמר ריש לקיש מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב **[ויקרא כ-ד]** באש ישרפו אותו ואתה וכו' כל הבית כולו ברשעה אם אינו ענין לשרפה תנה ענין לאיסורא אמר רבי יהודה אמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה ההוא דעבד איסורא בחמתיה אתייה רב יהודה נגדיה אמר ליה אי לאו דאמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה אסריתה עלך איסורא דעלם: מאי איסור קל אמר רב חסדא מחזיר גרושתו משנשאת בא עליה האי אסרה עליה דהאי בא עליה אידך אסרה עליה דהאי מה למחזיר גרושתו משנשאת שכן נטמא הגוף ואיסורה ברוב ואיסורה איסור עולם אלא אמר ר"ל יבמה יבמה למאן אילימא לאחר וכדבר המנוגא דאמר רב המנוגא שמירת יבם שזינתה אסורה ליבמה מה ליבמה שכן נטמא הגוף ואיסורה ברוב אלא יבמה לאחין עבד בה מאמר האי אסרה עליה דהאי בא עליה אידך אסרה עליה דהאי מאי איריא שבה עליה שני אפי' עבד בה נמי מאמר הא לא קשיא כו' ג' דאמר אין מאמר אחר מאמר אלא אפילו נתן לה גט ואפילו חלץ לה אלא אמר רבי יוחנן סוטה סוטה למאן אילימא לבעל בא עליה בעל אסרה עליה דבועל מאי איריא בא עליה אפילו נתן לה גט ואפילו אמר אין אני משקה אלא סוטה לבעול האי איסור קל הוא איסור חמור הוא דהיינו אשת איש

רש"י אחות אשה. דלפילו במזיד בא על אחותה לא מיהסר אשתו עילויה מדאורייתא כדקתני לקמן הלכך בשוגג כו' אותה. ושכב איש אחותה: והלא דין הוא. שהאסר ולכך נאמר אותה: מקום שבה על איסור קל. לקמן מוקים לה באשת איש ואמאי קרי לה איסור קל שאין האוסרה אוסרה כל ימיו שהרי היקר יש בגט: נאסר האוסר. נאסר בה בעלה האוסרה לזכרים: מקום שבה על איסור חמור. כגון אחות אשתו ששאתה אוסרת את אחותה כל ימיה: אינו דין שנאסר האוסר. שהאסר אשתו האוסרת את אחותה לכך נאמר אותה: בבא על חמותו. שפוסל את אשתו עליו ולקמן יליף לה מקרא: שב"ש אומרים פוסל. מק"ו כדאמרן ואותה לא דרש: אמר ר' יוסי לא נחלקו כו' שלח פוסל. דדורשין אותה: שב"ש פוסל. דדרשי' אותו ואתה כללוקמן: לפי שבתחלה כו'. רבי יוסי מפשט טעמא דלא נחלקו על אחות אשה: שבתחלה. עד שלא קדש אשתו: הוא אוסרה. על כל אדם והיא אוסרתו בקרובותיה: לא נאסרה במותר לה. כדדרשין (לעיל דף נו:) הא נתפשה מותרת: שגג באסור לו. בחלוקה: זה הדין בשוגג. הדין הזה מלמדנו על השוגג שלא פסלה: מאי טעמא דרבי יהודה. דלמר הבא על חמותו פסל את אשתו: וכי כל הבית כולו בשפחה. אשתו מה חטאת: חסייתה עכך. דלנתת: בא עליה האי. כשנשאה האחרון אסרה על הראשון: בא עליה האחד. גיישה השני והחזירה הראשון הרי לך איסור קל בלאו ואסרה על השני דהדר הויה לגביה גרושתו משנשאת והיינו נאסר האוסר נאסר שני זה שהיה אוסרה על זה הראשון שהחזירה: מה למחזיר כו'. תאמר בבא על אחות אשתו שהאסר אשתו שלא נטמא גופה ואיסור אחות אשתו אינו איסור עולם ששם מתה אשתו מותר בחלוקה: איסור כבוד לא גרסי'. יבמה למאן. מי בא עליה באיסור: אילימא יבמה לאחר. שבה עליה אחד מן השוק והיינו איסור קל בלאו בעלמא וקתני נאסר האוסר נאסר בה יבמה שהיה אוסרה על זה וכדבר המנוגא: ואיסורה ברוב. לכל אדם היא באיסור עד שלא חלשה תאמר בחמות אשה שאינה אסורה אלא לזה: אלא יבמה לאחין. שבה עליה אחד מן האחין באיסור אסרה על האוסרה עליו והיינו דמי דעבד בה קמא מאמר ואסרה על אידך והאי מאמר יבמין דרבנן הוא ולאו קדושין גמורין למהיו אשת איש וכי בא עליה שני בא על איסור קל הוא ואפי' אסרה על הראשון האוסרה עליו: מאי איריא בא עליה. שני דקתני מקום שבה על איסור קל אפילו חזר ועשה בה מאמר נמי אסרה לבעל המאמר הראשון כרבנן דלמאי יש מאמר אחר מאמר:

אלה אפילו נתן גט. כלומר אלה פריך הכי אפילו עשה זה מאמר ובה אחיו ונתן גט או חלץ פסלה על ידו: סוטה למאן. למו נבעלה דקרי לה איסור קב: אי נימא לבעל. שנבעלה לבעל אחר שקינא לה ונסתרה להסירא ליה דכתיב ונסתרה והיא נטמאה (במדבר ה) וקתני נאסר האוסר אסרה על בוועל אפילו לאחר מיתתו או אפילו כשיגרשנה: מאי איריא בל עניה. בלל בל עניה נמי משעה שנסתרה עמו נאסרה על בעל ועל בוועל לבעל עד שתשהה כדתנן (סוטה דף כז): נטמאה נטמאה כתי פשמיס אחד לבעל ואחד לבעול: אלה סוטה. שנבעלה לבעול נאסר בעלה האוסרה עליו: והלוי. מי היו בל על איסור קל איסור חמור הוא דהיינו אשת איש: (כ"ט)

הוספות על מה נחלקו בבעל על חמותו שב"ש אומרים פוסל. וטעמא דב"ש כדמפרש בסמוך לר' יהודה וכי כל הבית כולו בשרפה כו': זה הדין לשווג למזיד מנין. ותימא אמאי מיבעי ליה קרא למזיד מהיבא תיתי לן לאיסורא אי משום ק"ו דקאמר לעיל ומה במקום שבא על איסור קל נאסר האוסרה כו' כיון דאית ליה ההוא דינא למה ליה לר' יוסי דינא דהכא היה לו לחלוק על ר' יהודה בפשיטות שאין דין זה ענין למחלוקתו כלל: מה למחזיר גרושתו שכן איסורה ברוב. כלומר ע"י כל אדם יכול לבא לדין איסור זה גרושתו נאסרה ע"י כל מי שישאנה אבל אחות אשה אפילו תאסר אשתו משכיבת אחותה לא מיתסרא אשתו עליו במה שיבא איניש דעלמא על אחותה: עבד בה מאמר האי אסרה עליה דהאיך. השתא נקט מילתיה כמאן דאמר (לעיל דף כט). מאמר קונה מדאוריין: מאי איריא בא עליה כו' נתן גט או חלץ נמי. כלומר לא דמי לאחות אשה דאתינא לאוסרה על ידי ביאת איסור אבל כאן הדבר תלוי בזיקה: אילימא בסוטה לבעל. פירוש כשבא עליה בעל אסורה לבעול לעולם ששוב אין מים בודקין אותה מאי איריא בבעל עליה אפי' נתן לה גט ויחזור ויקדשנה ויכניסנה לחופה או אמר איני משקה שוב אין יכול להשקותה ואסורה לבעול לעולם ותימ' לבינו יצחק דמנלן כשאומר איני רוצה להשקותה ששוב אין יכול להשקותה ואמר רבינו יצחק שיש להוכיח קצת דכי אמר איני משקה קתני במתניתין בסוטה (כג.) בהדי הגהו דמנחותיהן

נשרפות שאין ראיות עוד לשתות: (תוספות)

ב צה דף

אלא אמר רבא אשת איש וכן כי אתא רבין א"ר יוחנן אשת איש ומאי קרי לה איסור קל שאין האוסרה אוסרה כל ימיו תניא נמי הכי אבא חנן אמר משום רבי אלעזר אשת איש ומה במקום הבא על איסור קל שאין האוסרה אוסרה כל ימיו נאסר האוסר הבא על איסור חמור שהאוסרה אוסרה כל ימיו אינו דין שנאסר האוסרה ת"ל אותה אותה שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה: רבי יוסי אומר כל שפוסל וכו': מאי קאמר ר' יוסי אילימא דקאמר תנא קמא דאזיל אשתו וגיסו למדינת הים אשת גיסו אסירא ואשתו שריא וקא"ל רבי יוסי כי היכי דאשתו שריא אשת גיסו נמי שריא אי הכי כל שאין פוסל ע"י אחרים אין פוסל ע"י עצמו כל שאין פוסל ע"י עצמו אינו פוסל ע"י אחרים מיבעיא ליה ואלא כי היכי דאשת גיסו אסירא אשתו נמי אסירא התינח כל שפוסל כל שאינו פוסל מאי עבידתיה א"ר אמי ארישא ניסת ע"פ ב"ד תצא ופטורה מן הקרבן על פי עדים תצא וחייבת בקרבן יפה כחו של ב"ד שפטרה מן הקרבן וקאמר ת"ק ל"ש על פי עדים דאשת גיסו שריא ול"ש ע"פ בית דין דאשת גיסו אסירא וקאמר ליה רבי יוסי על פי בית דין דפוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו על פי עדים דאינו פוסל על ידי אחרים אינו פוסל על ידי עצמו רבי יצחק נפחא אמר לעולם אסיפא (הא דנסיב אשת גיסו והא דנסיב ארוסת גיסו) הא דאזיל ארוסתו וגיסו הא דאזיל אשתו וגיסו וקאמר תנא קמא לא שנא אשתו וגיסו ולא שנא ארוסתו וגיסו אשת גיסו אסירא ואשתו שריא וקאמר ליה רבי יוסי אשתו וגיסו דליכא למימר תנאה הוה ליה בנשואין דאינו פוסל על ידי אחר אינו פוסל על ידי עצמו ארוסתו וגיסו דאיכא למימר תנאה הוה ליה בקידושין ופוסל על ידי אחרים אף פוסל על ידי עצמו אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי מתקיף לה רב יוסף ומי אמר שמואל הכי והאתמר יבמה רב אמר הרי היא כאשת איש ושמואל אמר אינה כאשת איש ואמר רב הונא כגון שקדש אחיו את האשה והלך לו למדינת הים ושמע שמת אחיו ועמד ונשא את אשתו דרב אמר הרי היא כאשת איש ואסורה ליבם ושמואל אמר אינה כאשת איש ושריא ליה א"ל אביי וממאי דכי אמר שמואל הלכה כרבי יוסי אדרבי יצחק נפחא קאמר דלמא אדרבי אמי קאמר ואי נמי אדרבי יצחק נפחא ממאי דאפוסל

כ"ט אלה אמר רבא אשת איש. והיינו איסור קל לגבי אחות אשה לפי שאין האוסר אוסרה כל ימיו שאפילו בחייו יש לה היתר בגט אבל אשתו האוסרתה באחותה אוסרתה כל ימיה: ה"ג כל שאין פוסל ע"י עצמו אין פוסל על ידי אחרים מעניי ליה: אלה כי היכי דאשת גיסו אסורה אשתו נמי אסורה. ואולי ורמזו הני נשואין לפוסלה על בעלה והנו נמי להיות חשובה כאשתו ולאסור את אחותה עליו משום אחות אשה מדרבנן: כל שאין פוסל מאי עבידתיה. אינו פוסל מאן איריא בה לענין: א"ר אמי. האי כל שאינו פוסל כרשא קאי דאיריא בל ע"י אחרים דאיריא לעיל כנשתא על פי עדים תלא והיא מותרת לבעלה וקתני סיפא ואחר כך באתה אשתו מותרת לחזור לו לא שנא ע"פ עדים שאמרו לו מתה אשתך ולחיות אשתו חמור מת בעלך דאשת גיסו שריא לחזור לבעלה לא שנא ע"פ עד אחד דאשת גיסו אסורה אשתו שריא: וקא"ל רבי יוסי. בעל פי ב"ד פליגנא ענך דהואיל ופוסל על ידי אחרים פוסל ע"י עצמו אבל בעל פי עדים מודינא לך: לעולם חסיפא. כדנקט ואולי סידרא דמתניתין כנשתא בעד אחד ומאי פוסל ואין פוסל איכא חדל דאזיל אשתו וגיסו למדינת הים: וקא"ל רבי יוסי אשתו דליכא למימר תנאה הוה ליה. להאי באשתו רשונה וכו"ע ידעי דנשואי שניה טעות הן ולא חיי למימר גרסה בעלה וגרסה זה דהא אפילו גרסה בעלה אסורה להאי ומיידע ידעי דסהוי אטעיניה אינו פוסל ע"י גיסו כשאר אשה הנשאת בעד אחד דהתם הוא דלתי למימר גרסה זה כו' ואי מחזיר אמרי זה מחזיר גרושתו מן הגט ואין אכל הכא לא הלבך אין פוסל נמי על ידי עצמו אבל איכא דהוא קמייחא ארוסתו דליכא למימר תנאה הוה ליה בקדושין ארסי דנשואי שניה נשואין גמורין ואמרי גרסה בעלה וגרסה זה ואי משום אחות אשה תנאה הוה לו בקדושי רשונה ולא נתקיים ואי הדרת אשת גיסו לבעלה אמרי אינשי מותר להחזיר גרושתו משנית הלבך הוא פוסל על ידי אחרים והואיל והוא מעשו פוסל נמי ע"י עצמו ולחנת קמא טעמא דהניסות בעד אחד אסורה לחזור לכו משום שמה יאמרו זה מחזיר גרושתו משנשאת אלה משום דקפסוה רבנן משום דלא דייקחא שפיר הלבך כל מאן דנסבה פסל לה אחמה: ה"ג הא דאזיל אשתו וגיסו והא דאזיל ארוסתו וגיסו וה"ג אשתו וגיסו דליכא למימר תנאה ה"ג נשואין דאין פוסל על ידי אחרים: ליגנא אחרניה גרס לה הא דנסיב אשת גיסו והא דנסיב ארוסתו גיסו ואין חרם יוכל להעמידה: הלכה כרבי יוסי. הקבלה דעתך סובל מילתא דרבי יוסי קאי שמואל ואמר דהאי דמתסרא אשה הנשאת בעד אחד משום שמה יאמרו גיבס זה והוא מחזיר גרושתו משנשאת וכל היבא דליכא למימר הכי מיתסרל ואפילו היא אחות ארוסתו של ראשון הואיל ואיכא למימר תנאה הוה ליה בקמייחא: הכי היא בלשת איש. רב הונא מפרש מאי היא: ואמר רב הונא. מאי אשת איש דקאמר רב כגון שקידש אחיו אשה כו' שאלמנא נשאה ראשון תרווייהו מודו דמותרת לחזור לו דליכא למימר מחזיר גרושתו הוא דהא הכי וידעיס שטעות היתה שאם גרסה לא היתה נשאה לחיו אבל קידש בההיא אמר רב הכי היא בלשת איש הניסות בעד אחד אסורה לבעלה וכו' וני אסורה לראשון שהוה עבשי יבמה לדמרי אינשי הראשון תנאה הוה ליה בקדושין ולא נתקיים ומותרת היתה לפני ועבשי יבמה ונשאה ראשון ונמנא נשאה את אחיו: ושמואל אמר אינה כאשת איש וקא"ל רבא אמר דהא דמלחא לך שכיחא היא אלה ידעי דטעות הוא ורשעיניה סהדי הלמא לשמואל לא מסקי אינשי תנאה אדעתייהו וגיב ארוסתו וגיסו אמר שמואל הלכה כרבי יוסי ומיתסרא אשת גיסו לגיבו: דלמא דלרבי אמי. כדתרנא רבי אמי לטעמא דרבי יוסי דלא איריא בתנאה כלל דלפיו באשתו וגיסו נמי פוסל ואע"ג דליכא למיחש לתנאה דשמואל דשמואל לא תר קשיא דלא דמי אחות אשה ואשת אשת אחות אשה אי קדים ותתא גיסו

מאיר פסיקא ליה חליצה כמו ביאה דאמר חליצת בן ט' כגט בגדול וגט של גדול פוסל אפי' לבסוף והא דפליגי שמואל רבי אלעזר בריש כל הגט (גיטין דף כד:). דלשמואל חליצת קטן פסולה ופוסלת ולרבי אלעזר אינה פוסלת ליכא למימר דאליבא דרבנן פליגי וסבר שמואל דרבנן פוסלת בתחלה ורבי אלעזר סבר דאפי' בתחלה לא פסלה דע"כ מודה שמואל דרבנן אין לו חליצה כלל דבפרק מצות חליצה (לקמן קה:). אמתניתין דהחולצת מן הקטן חליצתה פסולה אמר שמואל זו דברי רבי מאיר אבל חכמים אומרים אין חליצת קטן כלום ואליבא דר"מ נמי ליכא למימר דפליגי דהא בהדיא קאמר הכא עשו חליצת בן ט' כגט בגדול אלא במתני' דפ' מצות חליצה (גי' שם) פליגי דשמואל מוקי לה כר' מאיר רבי אלעזר מוקי לה כרבנן: (תוספות)

דף צו - ב

מתני' בן ט' שנים ויום אחד שבה על יבמתו ואח"כ בא עליה אחיו שהוא בן ט' שנים ויום אחד פוסל על ידו ר"ש אומר לא פוסל בן ט' שנים ויום אחד שבה

על יבמתו ואח"כ בא על צרתה פוסל על ידי עצמו רבי שמעון אומר לא פוסל: **גמ'** תניא אמר להם רבי שמעון לחכמים אם ביאה ראשונה ביאה שבה

שנייה אינה ביאה ואם ביאה ראשונה אינה ביאה שנייה נמי אינה ביאה מתניתין דלא כבן עזאי דתניא בן עזאי אומר יש מאמר אחר מאמר בשני יבמין ויבמה אחת ואין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד: **מתני'** בן תשע שנים ויום אחד שבה על יבמתו ומת חולצת ולא מתייבמת נשא אשה ומת הרי זו פטורה בן תשע שנים ויום אחד שבה על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת ומת אם לא ידע את הראשונה משהגדיל הראשונה חולצת ולא מתייבמת והשנייה או חולצת או מתייבמת רבי שמעון אומר מייבם לאי זו שירצה וחולץ לשנייה אחד שהוא בן ט' שנים ויום אחד ואחד שהוא בן עשרים שלא הביא שתי שערות:

גמ' אמר רבא הא דאמור רבנן זיקת שני יבמין מיחלץ חלצה יבומי לא מיבמה לא תימא היכא דאיכא צרה דאיכא למגור משום צרה דהא הכא ליכא צרה

מיחלץ חלצה יבומי לא מיבמה: נשא אשה ומת כו': תנינא להא דתנו רבנן שוטה וקטן שנשא ומתו נשותיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום: בן תשע וכו' משהגדיל וכו': ויעשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול ותדחה צרה מיבום אמר רב לא עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול ושמואל אמר עשו ועשו וכן א"ר יוחנן עשו ועשו ויעשו תנאי היא הך תנא דארבעה אחין גזר משום צרה ואשמעינן בגדול וה"ה בקטן והאי דאמר גדול משום דבגדול קאי והאי תנא דזכא סבירא ליה עשו ולא גזר משום צרה ואשמעינן בקטן והוא הדין בגדול והאי דקאמר בקטן דבקטן קאי אזל ר' אלעזר אמר לשמעתיא בי מדרשא ולא אמרה משמיה דר' יוחנן שמע רבי יוחנן איקפד עול לגביה רבי אמי ור' אסי אמרו ליה לא כך היה המעשה בבית הכנסת של טבריא בנגר שיש בראשו גלוסטרא שנחלקו בו רבי אלעזר ורבי יוסי עד שקרעו ספר תורה בחמתן קרעו ס"ד אלא אימא שנקרע ס"ט בחמתן והיה שם רבי יוסי בן קיסמא אמר תמיה אני אם לא יהיה בית הכנסת זו עבודת כוכבים וכן הוה הדר איקפד טפי אמר חברותא נמי עול לגביה ר' יעקב בר אידי א"ל: **יהושע יא-טו**. כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה וכו' על כל דבר שאמר יהושע היה אומר להם כך אמר לי משה אלא יהושע יושב דורש סתם והכל יודעין שתורתו של משה היא אף ר' אלעזר תלמידך יושב דורש סתם והכל יודעין כי שלך היא אמר להם מפני מה אי אתם יודעין לפייס כבן אידי חברינו ורבי יוחנן מ"ט קפיד כולי האי דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב **התהילים סא-ה**. אגורה באהלך עולמים וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים אלא אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם יהי רצון

רש"י מתני' פוסל על ידו. דהויא ליה כמאמר אחר מאמר דשניהם חופסין בה וכיון דבעיא גט משני קם ביהא עליה בכיון שלח בנה שוב לא יבנה: ור' שמעון אומר לא פוסל. דכתיב טעמא בנמי' וכגון דכביאה שני סגנה דאי במזיד הא קו"ל (נדה דף מה). ביאהו ביאה ונהרגה עליו: פסלה. לראשונה על עצמו וכו"ל לשינוי דבית אחד הוא בונה ואין בונה שני בתים וכיון דאין ביאתו בראשונה קנין גמור מהניא ביאת שנייה להכריכה גט וכיון דיהיב גט קם כוליה ביאת בלא יבנה: ור"ש אומר לא פוסל. דלכבי שמעון ביאת בן תשע לא קניא ומשייחא חלף ספק קניא ספק לא קניא קני לגמרי ולא קהניא ביאת אחיו וכן ביאתו בראשונה ואי לאו קניא הוא ליה כמי שלח בעל לא זו ולא זו ומותר לקיים הראשונה אבל שנייה לא מקיים דלמא ביאתו קניא בראשונה וקיימא שנייה עליה באיסור שני בתים: גמ' ביאת שני אינה ביאה. דקו"ל (לעיל דף ג.) אין ביאה אחר ביאה והוא ליה ביאת שני כביאת איניש דעלמא וכיון דקאנגת היא שריא: מתני' דלא כבן עזאי. מתני' דחשיב ביאה זו כמאמר וקאני דמנהי מאמר אחר מאמר בין ביבם אחת ושתי יבמות כי סיפא בין שני יבמין ויבמה אחת כגון רישא דלא כבן עזאי: יש מאמר אחר מאמר בשני יבמין ויבמה אחת. דתרווייהו מעיקרא לענין זיקה כי הדדי ניהו ומאמר דקמא לאו קנין גמור הוא דביאה הוא דכתב רחמנא ורבנן הוא דאמור דליהני משום גזירה דמפרכש בפ' רבן גמליאל (לעיל דף נג) הילכך לא גרע בתרא מקמא דלכל חד וחד תקינו מאמר בה: ואין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבם אחד. שכל כחו וקנינו שהיה לו לענין מאמר נתן בראשונה ודחה את השנייה. ואית דגרס לה איפכא ולשון ראשון נראה וכן שמעתי: מתני' בן תשע שנים ויום אחד שבה על יבמתו ומת חולצת ולא מתייבמת. איש עליה זיקת שני יבמין שבמאמר זה לא יתה מידי זיקת נפילה בראשונה וחלה עליה זיקת נפילה שנייה ותנן בפ' ארבעה אחין (לעיל דף לא:) מי שעלה זיקת יבם אחד ולא שעלה זיקת שני יבמין: נשא אשה. שאינה יבמתו וכו' אחין: הרי זו פטורה. ואע"ג דביאתו ביאה קידושין ואין קנין קטן כלום עד שיביא ב' שערות אבל ביבמה הואיל וחוקה ליה שוויה רבנן כמאמר: אם לא ידע את הראשונה משהגדיל בראשונה חולצת ולא מתייבמת. דזיקת שני יבמים עלה הואיל ולא ידעה משהגדיל ולא יראה מידי נפילה בראשונה: ר' שמעון אומר מייבם לאי זו שירצה. דלית ליה זיקת שני יבמין ובהא נמי פליג רבי שמעון בארבעה אחין (שם) וחולץ לשינוי. דהא לאו כרות ניהו לאפסטורי חלה ביבום חכמה ויבומי תרווייהו לא הואיל והואיל ארצה במקלת במאמר דרבנן אחר למימר שתי יבמות הבאות מבית אחד מתייבמות: אחד בן ט' ואחד בן עשרים. שניהם שויים לכל דין של מעלה דכל כמה דלא מייתי שערות קטן הוא: גמ' לא תימא היכא דאיכא צרה. כגון הך דארבעה אחין (שם) דתנן ג' אחין נשואין ג' נכריות ומת אחד מהן ועשה בה השני מאמר ומת הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואמרי' בנמי' אי זיקת ב' יבמין דאורייתא חליצה נמי לא תיבעי ומשנינן מדרבנן גזירה שמה יאמרו שתי יבמות הבאות מבית אחד מתייבמות כו': ויעשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול. לדחות אשתו גמורה מייבום כי היאיל דל' אחין (שם) דקאני הרי אלו חולצות ואפי' אשתו גמורה נדחית מפני שהיא צרת בעלת זיקת שני יבמין ואמאי קאני מתני' שנייה או חולצת או מתייבמת: וכן אמר רבי יוחנן עשו ועשו ויעשו. ואמאי מייבמה שנייה: בנגר שיש בראשו גלוסטרא. שראש עבד וראוי לשחיקת שומים ולפאר השמש ונחלקו בו לענין נעילת דלת רבי אלעזר אוסר לנעול בו ורבי יוסי מתיר לפי שיש תורת כלי עליו ומותר לטלטלו: חברותא נמי. את תלמודי אתם עושים חבתי אשתם מביאים לי רביה מרבי אלעזר ורבי יוסי שהיו חבתיים: וכן עשה יהושע. העיד עליו המהרש"א שכל מה שעשה מפי משה עשה ואפי' מה שאמר סתם שהרי א"ל בכל דבר ודבר שאמר יהושע אמר כך אמר משה ואפילו הכי אהייד קרא דמפי משה הוה: (רש"י)

תוספות נשא אשה ומת הרי זו פטורה. ואע"ג דלא תקינו רבנן נשואין לקטן. מ"מ אר"י דליכא איסור' דלא חשיבא ביאת זנות ומצוה נמי איכא להשיא אשה לבנו קטן כדאמר בהנשרפין (סנהדרין דף עו: ושם) דעליו הכתוב אומר וידעת כי שלום האלף וגו'. קרעו סלקא דעתך. קרעו משמע בכונה: אגורה באהלך עולמים. כשנשמתו בישיבה של מעלה שפתותיו נעות בקבר כאילו מדברות נמצא שבשעה אחת דר בשני עולמים: (תוספות)

דף צו - א

שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז? דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר אמר ר' יצחק בן זעירא ואיתימא שמעון נזירא מאי קראה **[שיר השירים ז-י]** וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ככומר של ענבים מה כומר של ענבים כיון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב אף תלמידי חכמים כיון שאומרים דבר שמועה מפיהם בעוה"ז שפתותיהם דובבות בקבר: אחד בן ט' שנים וכו': ורמינהו בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראיה שהיא שנה שערות וביאו ראיה שהוא בן עשרים והוא הסריס לא חולץ ולא מייבם בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות יביאו ראיה שהיא שנה שערות והיא האילונית לא חולצת ולא מתייבמת את האמר עלה א"ר שמואל בר יצחק אמר רב והוא שנולדו לו סימני סריס אמר רבא דיקא נמי דקתני והוא הסריס שמע מינה וכו' לא נולדו לו סימני סריס עד כמה תני דבי רבי חייה עד רוב שנותיו כי אתו לקמיה דרבא אי כחוש אמר להו זילו אבריהו ואי בריא אמר להו זילו אכחשוהו דהני סימנין זמנין דנתרי מחמת כחישותא זמנין דנתרי מחמת בריותא:

רש"י שיאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה. קיהו שפתי נעות בקבר כאילו חיו: דובבות. נעות לשון דבר שמרתיח ומבלבץ: כומר. כלי שמניחין בו ענבים עד שמתחממין ויינו נוה ללכת כמו מכמר בישראל דתמיד נשחט (פסחים נה:). דובב. היון רוחש ונע ויולא למעלה דובב פריט"ה (פרומיו"ר: לשרוף, לרחוש, לגלוש): לא חולץ ולא מייבם. דלכו בר אוקומי סס ללחיו הוא אלמא כגדול חשיב ולא אמרינו קטן הוא ומתונו לו: והוא שנולדו לו. הא דקתני דחשיבין ליה כגדול כגון שנולדו לו סימני סריס דמוכחא מילתא דהאי דלא מייחיי משום דסריס הוא אבל כל כמה דלא חזינו ביה סימני סריס תלינו ביה קטנות וחיישין דלמא אהו: עד כמה. ניוון קטון: כי אהו לקמיה דרבא. בן כ' שלא הביא למצדק אי משום קטנות אי משום סריסות: אבריהו. האכיליהו והסקיהו עד שיהא כריח ושמנו: (רש"י)

פרק אחד עשרה - נושאים על האנוסה

מתני' נושאים על האנוסה ועל המפתה האנוס והמפתה על הנשואה חייב נושא אדם אנוסת אביו ומפתת אביו אנוסת בנו ומפתת בנו רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפתת אביו: **גמ'** תנינא להא דת"ר אנס אשה מותר לישא בתה נשא אשה אסור לישא בתה ורמינהו הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה מדרבנן וכל היכא דאיכא איסורא מדרבנן תני נושאים לכתחלה כי תנן ממתניתין לאחר מיתה מנא הני מילי דת"ר בכלול נאמר שכיבה וכאן נאמר קיחה לומר לך דרך ליקוחין אסרה תורה א"ל רב פפא לאביי אלא מעתה גבי אחותו דכתיב **[ויקרא כז-יז]** איש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו הכי נמי דרך קיחה הוא דאסור דרך שכיבה שרי א"ל ליקוחין כתיבי בתורה סתם הראוי ליקחה קיחה הראוי לשכיבה שכיבה רבא אמר אנס אשה מותר לישא בתה מהכא כתיב **[ויקרא יח-י]** ערות בת בנדך או בת בתך לא תגלה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח הא כיצד כאן באונסין כאן בנשואין איפוך אנא עריות שאר כתיבי בהו בנשואין איכא שאר באונסין ליכא שאר: רבי יהודה אוסר באנוסת אביו וכו': אמר רב גידל אמר רב מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב **[דברים כג-א]** לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה וממאי דבאנוסה כתיב מעילייה דקרא **[דברים כב-כט]** ונתן האישה השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף ורבנן אי הוה סמיך ליה כדקאמרת השתא דלא סמיך ליה מיבעי ליה לכדרב ענן דאמר רב ענן אמר. שמואל בשמורת יבם של אביו הכתוב מדבר ומאי כנף אביו כנף הראוי לאביו לא יגלה ותיפוק ליה משום דדתו לעבור עליה בשני לאוין ותיפוק ליה משום יבמה לשוב לעבור עליה בשלשה לאוין ואיבעית אימא לאחר מיתה

רש"י מתני' נושאים על האנוסה. לאחר שאנס ופתה את האשה מותר לישא בתה ואחותה ופתה: ר' יהודה אוסר כו'. בגמרא מפרש טעמא: גמ' הנטען. הגחש וילא עליו קול: מדרבנן. משום גזירה שמה לאחר שישא את בתה יזנה עם הראשונה והוא אונס ומפתה על הנשואה: תני נושאים לכתחלה. בתמיה: לאחר מיתה. שנתה האנוסה והמפתה דתו ליכא למנוזי מילי: בכלול נאמר שכיבה. ככל עריות בפרכה קדושים תהיו בכללו ודודתו בזכור וזכהמה: וכו'. באשה ואמה ובקרובות הנאסרות לו מחמת אשתו: נאמר קיחה. איש כי יקח את אשה ואת אמה (ויקרא כ) ואשה אל אחותה לא תקח (שם יח): דרך ליקוחין. שהיתה ראשונה לקוחתו חייב על השניה כשכל עליה דכשניה ליכא למימר ליקוחין דהא לא תפסי בה קידושין: הראוי לשכיבה. היכא דליכא למימר ליקוחין ממא: ואיפוך אגל. כח בנדך דממעט לבת בנה בנשואתו משתעי ואיך קרא לומר לבת בנה וכו' אע"ג דלאו מנייה בלנסיה מוקמינן ליה: לומר לאחר מיתה. שמה אביו דליכא לאו דייבמה לשוק ואוקומא קרא עליה כלאו דכנף הראוי לאביו וכלאו דודתו: (רש"י)

תוספות מתני' נושאים על האנוסה. אידי דתנא בהאשה רבה (לעיל צה). דאין שכיבת אחותה אוסרתה תנא נמי בהאי פירקא דאם אנס. אשה מותר לישא קרובותיה: וכל היכא דאיכא איסורא מדרבנן תני נושאים לכתחלה. ה"ה דה"מ למיפרך מברייתא דקתני דמותר אלא דניחא ליה למיפרך ממתניתין: הראוי ליקחה קיחה. מדלא כתיב בלשון שכיבה משמע דלדרשה דדרך ליקוחין הוא דאתא לכך בא למעט אונסין אבל כי יקח את אחותו התם ליכא למיטעי שר"ל קיחה אלא שכיבה דכ"ע ידעי דאין קדושין תופסין באחות: ואיפוך אגא. דאונסין יש לאסור יותר כיון דעבד איסורא ועבר על מולאה הארץ זמה (ויקרא יט) אבל בנישואין דלא עבד איסורא אין לאסור

בקרובותיה: עריות שאר כתיב בהו. וא"ת כיון דאיסור אשה ובתה מערות אשה ובתה לא תגלה נפקא אימא שלא אסר הכתוב אלא היכא דגלי ערות שתינה אבל נכנסה לחופה ולא בעלה מותר לגלות ערות האחרת ואר"י דסברא היא כיון דכתב שאר בקרא ועל ידי הנישואין באה השארות: איבעית אימא לאחר מיתה. וכנף אביה הוא היינו כנף (תוספות) כנף שראוי לאביו בחייו

דף צו ב

אח מאב ולא מאם והוא בעלה דאם ואנא ברתה דאנתתיה אמר רמי בר חמא דלא כר' יהודה דמתני' אח הוא וברי הוא אחתיה אנא דהאי דדרינא אכתפאי משכחת לה בעובד כוכבים הבא על בתו שלמא לך ברי בת אחתיך אנא משכחת לה בעובד כוכבים הבא על בת בתו דלאי דדלו דוולא ליפול בכו סתר פתר דהאי דדרינא הוא בר ואנא ברת אחוה משכחת לה בעובד כוכבים הבא על בת בנו בייא ביא מאח והוא אב והוא בעל והוא בר בעל והוא בעלה דאם ואנא ברתה דאיתתיה ולא יתיב פיתא לאחוה יתמי בני ברתיה משכחת לה בעובד כוכבים הבא על אמו והוליד ממנה בת וחזר ובא על אותה בת וחזר זקן ובא עליה והוליד ממנה בנים אנא ואת אחי אנא ואבוך אחי אנא ואמך אחי משכחת לה בעובד כוכבים הבא על אמו והוליד ממנה שתי בנות וחזר ובא על אחת מהן והוליד ממנה בן וקריא ליה אחתיה דאימא וקאמרה ליה הכי אנא ואת בני אחי אנא ואבוך בני אחי אנא ואמך בני אחי הא בהיתירא נמי משכחת לה כגון ראוון שיש לו שתי בנות ואתא שמעון ונסב חדא מינייהו ואתא בר לוי ונסב חד מינייהו וקאמר ליה בריה דשמעון לבר בריה דלוי: מתני' הגיורת שנתגיירו בניה עמה לא

חולצין ולא מייבמין אפילו הורתו של ראשון שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדושה וכן שפחה שנשחררה בניה עמה: גמ' בני יודן אמתא אשתחרור שרא להו רב אחא בר יעקב למינסב נשי דהדדי אמר ליה רבא והא רב ששת אסר א"ל הוא אסר ואנא שרינא מן האב ולא מן האם כ"ע לא פליגי דשרי מן האם ולא מן האב כ"ע לא פליגי דאסיר כי פליגי מן האב ומן האם מאן דשרי בתר אבא שדינן דהא בני פליגי קרו להו רב ששת קרו להו נמי בני פלונית ואיכא דאמר פליג רב אחא בר יעקב אפילו באחין מן האם ומ"ט גר שנתגייר כקטן שנולד דמי תנן הגיורת שנתגיירו בניה עמה לא חולצין ולא מייבמין מ"ט לאו משום דאסירי לא דאינה בתורת חליצה וייבום ושריא לעלמא ואינהו נמי שרו והא קתני אפילו אי אמרת בשלמא אסירי היינו דקתני אפילו דאע"ג דראשון הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדושה דמו אפילו הכי אסירי אלא אי אמרת שרו מאי אפילו דאע"ג דתרוייהו לידתן בקדושה ואתי לאיחלופי בישראל אפ"ה שרי איכא דאמרי הכי נמי מסתברא דשרו דקתני אפילו אי אמרת בשלמא שרו היינו דקתני אפילו דאע"ג דתרוייהו לידתן בקדושה דאתי לאיחלופי בישראל אפ"ה שרו אלא אי אמרת אסירי מאי אפי' דאע"ג דראשון הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדושה דמי אפילו הכי אסירי ת"ש שני אחים תאומים גרים וכן משוחררים לא חולצין ולא מייבמין ואין חייבין משום אשת אח היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה לא חולצין ולא מייבמין אבל חייבין משום אשת אח היתה הורתן ולידתן בקדושה הרי הן כישראלים לכל דבריהן קתני מיהת אין חייבין משום אשת אח חיובא ליכא

רש"י אח מאב כו'. משלות הן ורגילים בני אדם לזומקין: והוא בעלה דאם. אחי מאבי נשא את אחי היינו דיעקב אדם את אשה והוליד בה ונשא ראוון את אנטה אביו ובה יעקב זומקת כן: וכרי הוא. בני הוא: שלום עלך כרי. שלום לך בני: בת אחותך אני. בעובד כוכבים הבא על בת בתו והוליד בן ונמלאת זו אמו ובה אחוה אשתה של זו אחותו מן האב: דלאי דדלו דוולא. לבני פועלין המשקין את השדות אתי שאלת חידה זו: ליפול לכו סתר פתר. הרי נפלה לכם חידה סתומה ומוסרתה להפסד: ה"ג דבר הוא ואנא בת אחוה משכחת לה בעובד כוכבים הבא על בת בנו: בייא מאח. קובלת אני על אחי שהאח אביו ובעליו וכן בעליו והוא בעלה דאם שהולידני מאמי והיינו נמי דהוא אב אלא לאפשי מיילי הוא: וחזר הזקן. אביו של זה וקאמרה הך בת של אביה הכי דהוא אחיה מן האם וגם אביה הוא ובעלה שחזר ובא עליה וכן בעלה שחזר הזקן ובא עליה והוליד בנים: לאחוה יתמי בני ברתיה. אלו בני הזקן שהוליד ממנה דהו אחין מאביו ובני ברתיה: והוליד ממנה בן. וקאמרה ליה אחות אמו אנא ואת אחי מאב אחד אנא ואמך אחי מן אב אחד ואנא ואבוך אחי מן האם: וקא"ל בריה דשמעון לבר בריה דלוי. אנא ואת בני אחי בני שתי אחיות אנא ואבוך בני שני אחים אנא ואמך בני שני אחים: מתני' לא חולצין כו'. דלחוחה מן האב בעינן וגר אין לו שרר האב דרחמנא אפקרי' כזרע בהמה שנתמך (יחזקאל כג) וזרמת פוסים וזמתם: גמ' נשי דהדדי. אשת אחיו ולא משום ייבום אלא אפילו במקום בנים דקסבר אין קורבה לגר דקתנן שגולד דמי: מן האב ולא מן האב דכ"ע אסירי. דלחי לאיחלופי בישראל: בתר אביו שדינן ליה דהא בני פליגי קרו להו. הלכך לא מסקי אינשי אדעתיהוהו שהו אחין מן האם ומידע ידעי דהאי דשרינן להו משום דאין אחוה מן האב לגר דסתם עובדת כוכבים זונה היא ומואזי אחר הוא: קרו להו נמי בני פלניתא. ואמרי אינשי הני ודאי אחי נינהו וקא שרינן להו משום דאין אחוה מן האב לגר כה"ג: מ"ט לאו משום דאסירי. משום אחוה ואשמעין מתני' דלא שייכא בהו יבום וקיימא עליה בלשת אח: אי אמרת בשלמא. לא מייבמין דקתני מתני' הכי אשמעין דאסירא לייבם היינו דקתני אפי' דאע"ג כו' ואיכא למימר דהיהו עליה כנסתית ואי צעי ליבומי מייבם אפי' הכי אסירא: אלא אי אמרת. מתניתין לא התא לאשמעין אלא דשרי לעלמא מאי אפי' דמשמע אע"ג דקשתי אמהות דמו שרו לעלמא לגבי יבמה לשוק לא איכפת כן אי בני אם אחת נינהו או לא: דאע"ג דתרוייהו לידתן בקדושה. דלחי לאיחלופי בישראל ולמושרי יבמה לשוק בלא חליצה אפי' הכי שרו לעלמא ממידע ידעי דייבום מן האב הוא ועובד כוכבים אין לו אב וזוקא לעלמא אבא לדידהו מודי רב אחא דאפי' כרת דאשת כיון דלידתן בקדושה הכי כולן אחוה מן האם וקא משני רב אחא ודלידהו נמי שריין ארישא קאמר ולא ארישא: שני אחים תאומים. דהני ודאי אחים נינהו מן האב דק"ל (לקמן דף כח). טיפה אחת היא ומתחלקת לשתיים אפילו הכי לא חולצין ולא מייבמין: ואין חייבין משום אשת אח. אפי' קידשו לאחר שנתגיירו דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי הלכך אין לו אחוה ואפילו מן האם: לא חולצין ולא מייבמין. דלד ייבום מן האב הוא והני אין להם אב דזרע מזרי כסמיה: אבל חייבין. כרת משום אשת אח מן האם שהרי היא כשארלית שילדה בנים: (רש"י)

תוספות אח הוא ברי הוא. כל אלו המעשים לא משמעין לך מידי אלא לתשובות הצדוקים: דדלו דוולא. פי' בקונטרס פועלין המשקין שדות ובערוך. פי' חכמים דולי מים מבורות עמוקים כלומר מביינין הכל בחכמה: מן האם ולא מן האב כ"ע לא פליגי דאסירי. פי' דלמא אתי לאיחלופי בישראל ולעיל בפ' שני (דף כב. ד"ה ערוה) פירשו: והשני הורתו ולידתו בקדושה אפ"ה אסור. וא"ת מאי אפילו אדרבה כיון דלידתו של ראשון בקדושה דומה שהוא אחיו גמור שדומה יותר כישראל וי"ל דמ"מ דמיא נשתי אמהות ולכך הוה ס"ד דשרי טפי וליכא למימר דלשמעין רבותא טפי ואפי' הורתו ולידתו של ראשון שלא בקדושה דהתם יכול להיות דשרי: (תוספות)

מן האב יקיים אחות האם מן האם יוציא מן האב רבי מאיר אומר יוציא וחכמים אומרים יקיים שהיה רבי מאיר אומר כל ערוה שהיא משום שאר האם יוציא משום האב יקיים ומותר באשת אחיו מאמו ובאשת אחי אביו ושאר כל העריות מותרות לו לאיתוויי אשת האב נשא אשה ובתה כונס אחת ומוציא אחת לכתחלה לא יכנס ממה אשתו מותר בחמותו ואיכא דתני אסור בחמותו קטני מיהת מותר באשת אחיו מאי לאו דנסבה אחיו כשהוא גר לא דנסבה כשהוא עובד כוכבים מאי למימרא מהו דתימא ליגזור כשהוא עובד כוכבים אטו כשהוא גר קמ"ל אמר מר נשא אשה ובתה כונס אחת ומוציא אחת לכתחלה לא יכנס השתא אפוקי מפיך לכתחלה מיבעיא התם קאי והכי קאמר הך דאמור רבנן יקיים לכתחלה לא יכנס ממה אשתו מותר בחמותו ואיכא דתני אסור בחמותו חדא כר' ישמעאל וחדא כר' עקיבא מאן דאסר כר' ישמעאל דאמר חמותו לאחר מיתה באיסורא קיימא וגבי גר גזרו ביה רבנן ומאן דשרי כרבי עקיבא דאמר חמותו לאחר מיתה קלש ליה איסורא וגבי גר לא גזרו ביה רבנן: **מתני'** חמש נשים שנתערבו ולדותיהן הגדילו התערבות ונשאו נשים ומתו ארבעה חולצין

לאחת ואחד מייבם אותה הוא ושלשה חולצין לאחת ואחד מייבם נמצאו ארבע חליצות וייבום לכל אחת ואחת: **גמ'** ודוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי

ברישא לא דקפגע ביבמה לשוק מאי הוא ושלשה חולצין לאחת דלא תימא ליבמינהו חד לכלוהו אלא כל חד וחד מייבם חדא דלמא מתרמיא ליה ידיה מקצתן אחין ומקצתן שאין אחין חולצין ושאיין אחין מייבמין מאי קאמר אמר רב ספרא הכי קאמר מקצתן אחין מן האב ומקצתן אחין מן האם אחין מן האם חולצין ומקצתן אחין מן האב מייבמין מקצתן כהנים ומקצתן שאינן כהנים מייבמין מקצתן כהנים ומקצתן אחין מן האם אלו ואלו חולצין ולא מייבמין

רש"י מן האב ר' מאיר אומר יוציא. האילו ואיכא דל' אס: וחכמים אומרים יקיים. ללא דמיא ללחות האב מן האם דכהיהו איכא למגזר משום אחותו מן האם דלמיה לה אכל לחות האם מן האב לא דמיא ללחותו מן האם: ומותר באשת אחיו. ואפי' מאמו שנוכל בהיותו עובד כוכבים ולא גזר רבנן משום אשת אחיו הנוכל אחיו דבקורבה גזר רבנן אכל במידי ללא אחי אלא ע"י קידושין לא גזרו: נשא אשה ובתה. אגב דעלמא קאי שגאח בהיותו עובד כוכבים אשה ובתה ונתגיירו עמו דליתו האי דנוכל בקדושה לא נפיק אשה ובתה וא"ת שגאח גיורות שנתגיירו האם והבת דלית להו קורבה דקתון שנוכל דמי למה לי גר אפי' בישראל נמי מאי למימרא הכי: כונס אחת ומזוילא אחת. דלא לית למשיך בישראל אשה ובתה: לכתחילה לא יכנס. לקמן מפרש: מותר בחמותו. דכולי האי לא גזר רבנן: ואיכא דתני אסור בחמותו. פלוגתייהו מפרש לקמן: הך דאמור רבנן יקיים. כגון אחותו מן האב וחברותיה: קלש ליה איסורא. דלגבי ישראל אינה בקריפה: פלוגתייהו דר' ישמעאל ור' עקיבא מפרש ולעילן בהאשה רבה (דף לז:): מהני שנתערבו ולדותיהן. זכרים וש' לכל אחת בן ודלוי שלל נהפכו: ארבעה חולצין לאחת. בן ודלוי של כל אחת מן הארבע חולצין לאחת מן כל חד ספק ליה באשת אחיו וכן החמישית ישאנה ממה נפשך אם אשת אחיו היא הרי טוב ואם לאו הרי הלך לה יבמה: הוא ושלשה. זה שייבם חולצין לאחת ואם עמו והחמישי מייבם ממה נפשך וחוזרין השנים הללו וחולצין לשלישית ושנים עמיהן והחמישי מייבם וכן כולם ארבעה חולצין תחלה לפי שאין אחד קשאי לייבם עד שיהלכו לה הארבעה ללא ליפגע ביבמה לשוק וה"ה נמי דלמא ארבעה למיהלך לכולהו והחמישי ישא את כולן אלא אמרינן בגמ' דהכי ספיק עפי' דלמא לכל חד מתרמיא דידיה ומיקיימא מלת ייבום: גמ' דוקא מיחלץ. מכל ארבעה הודאין והדר יבומי לחמשי: מאי הוא ושלשה. מאי איכפת לן אי הלוי לה הך ארבעה גופייהו והאי לייבם להקיימא לייבם נמי הך ומשני לא לייבם חד כו': הכי נרשינו מקצתן אחין ומקצתן שאין אחין חולצין שאין אחין מייבמין מאי קאמר מקצתן אחין מן האב ומקצתן אחין מן האם. מקצתן של ודלוי אחין לבני התערבות מן האב ומקצתן של להו כהני התערבות אחין מן האב שלל להו בחוק מן האב כגון רחובן שגאח רחל ונהל וילדה לו רחל את יוסף גישה לרחל ונשאה בועז ולו בן מאשה אחרת ונתעברה רחל וילדה היא ונהל אשתו של רחובן ו' נשים אחרות ה' זכרים במחבא ונתערבו נמלא שיש לו יוסף בתערבות הללו ב' אחין אחד מן האב וא' מן האם בנה של אחיו מן האב ובנה של רחל מנבעו אחיו מן האם: אחין מן האם חולצין. יוסף זה שיש לו בתערבות אח מן האם חולצין לכולן לפטור את אשת אחיו מן האב ואינו קשאי לייבם אחת מהן אפי' לאחר הלידה מארבעה חבריו שמה יפגע באשת אחיו מאמו שהיא בכרת: ואחין מן האב. ארבעה האחרים שאין להם בתערבות אלא אחין מן האב מייבמין כל אחת ואחת אחר שהלכה מן הארבעה ישאנה החמישי נמלא אחד מייבם שחיו או יהיו לאחת ה' הליטות והכי מיתוקמא לישא קמייהו דשמעתא מקצתן אחין של ודלוי אחין מן האם לאחת מן התערבות ומקצתן שאין להם אחין מן האם אלא מן האב (אחין חולצין) אותן שהן אחין מן האם חולצין לכולם ואין אחין להן מן האם אלא מן האב מייבמין: מקצתן. של ודלוי ותערבות כהנים ומקצתן שאין כהנים חולצין לכולן ואי אפשר להם לייבם האילו ותלמה ארבע הליטות שמה האחד החולצין לה היה יבמה וחליטתו חליטה וכהן אסור בה: (רש"י)

תוספות אשת אביו. הך ברייתא כרבי אליעזר אבל רבי עקיבא פליג עליה ואסר אשת אביו ושרי אחות אביו וה"ג פוסקין כר' עקיבא דר' אליעזר שמותי הוא ומיהו יש ליהזר כרבי אליעזר: נשא אשה ובתה. בנשאן כשהוא והן בכריות איירי כמו שמדקדק בקונטרס ועוד יש לדקדק מדתני כונס אחת ואי בישראל איירי הוה ליה למימר יקיים אחת: אשה ובתה. וה"ה אשה ואחותו מן האם או אשה ובתה אבל אשה ובת בנה או אשה ואחותה מן האב דהיינו שאר האב פשיטא שאין מוציא ושמה לכתחלה לא יכנס או שמה כיון שאין האיסור בא אלא ע"י קידושין אף כדאמרין שמותר באשת אחיו מאמו ולא גזרינן משום אחיו הנוכל אחריו לפי הקונס: מותר באשת אחיו מאי לאו דנסבה כשהוא גר. תימה לר"י דאמאי שרינן כשהוא גר הא לעיל גזרינן באחותו מאמו משום דאית לאחלופי הכא נמי וכ"ת כיון שהוא ע"י קידושין לא גזרינן והא חמותו דע"י קידושין קתני דאסור וי"ל דשאני חמותו דע"י קידושי עצמו אבל אשת אחיו דע"י קידושי אחיו הוא ועוד דאשת אחיו בי אחיו לא שכיחא אבל אמה ובתה שכיחא אהדידי אי נמי חמותו נקראת על שמו דקרו לה חמותיה דפלניא אבל אשת אחיו לא מיקריא אשת אחי פלוני: קלש ליה איסורא. תימה דמ"מ מאי משני אבתי איכא כרת דלא מיעטה הכתוב אלא משריפה כדאמרין לעיל (דף צד:): וי"ל דמ"מ כיון דקליש איסורא לא רצו חכמים לגזור בגריס לאחר מיתה כיון דאף מחיים שריא מן הדין וא"ת לאביי דאמר בהאשה רבה (שם) דלא שרי רבי עקיבא חמותו לאחר מיתה מאי איכא למימר וי"ל דלאביי ודאי ליכא מאן דתני מותר בחמותו: מקצתן אחין ברייתא היא ור"ח גריס ת"ר: (תוספות)

תנו רבנן יש חולץ לאמו מספק לאחותו מספק לבתו מספק כיצד אמו ואשה אחרת ולהן שני זכרים וחזרו וילדו שני זכרים במחבא ובא בנה של זו ונשא אמו של זה ובנה של זו נשא אמו של זה ומתו בלא בנים זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן נמצא כל אחד ואחד חולץ לאמו מספק לאחותו מספק כיצד אמו ואשה אחרת שילדו שתי נקבות במחבא ובאו אחיהן שלא מאותה האם ונשאום ומתו בלא בנים חולץ לשתיהן נמצא חולץ לאחותו מספק לבתו מספק כיצד אשתו

ואשה אחרת שילדו שתי נקבות במחבא ובאו אחיהן ונשאום ומתו בלא בנין זה חולץ לבתו מספק וזה חולץ לבתו מספק תניא היה ר"מ אומר איש ואשה פעמים שמולדין חמש אומות כיצד ישראל שלקה עבד ושפחה מן השוק ולהן שני בנין ונתגייר אחד מהן נמצא אחד גר ואחד עובד כוכבים הטילן לים עבדות ונזקקו זה לזה הרי כאן גר ועובד כוכבים ועבד שחרר את השפחה ובה עליה העבד הרי כאן גר ועובד כוכבים ועבד וממזר שחרר שניהם והשיאן זה לזה הרי כאן גר ועובד כוכבים ועבד וממזר וישראל מאי קמ"ל עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר ת"ר יש מוכר את אביו להגבות אמו כתובתה כיצד ישראל לקח עבד ושפחה מן השוק ולהם בן ושחרר את השפחה ונשאה ועמד וכתב כל נכסיו לבנה נמצא זה מוכר את אביו להגבות לאמו כתובתה מאי קא משמע לן כולה רבי מאיר היא ועבדא מטלטלי ומטלטלי משתעבדי לכתובה ואיבעית אימא הא קמשמע לן עבדא במקרקע דמי: **מתני'** האשה שנתערב ולדה בולד כיתה הגדילו התערבות ונשא נשים ומתו בני הכלה חולצין ולא מייבמין שהוא ספק אשת אחיו ספק אשת אחי אביו בני הזקנה או חולצין או מייבמין ספק אשת אחיו ואשת בן אחיו מתו הכשרים התערבות לבני הזקנה חולצין ולא מייבמין שהוא ספק אשת אחיו ואשת אחי אביו לבני הכלה אחד חולץ ואחד מייבם כהנת שנתערב ולדה בולד שפחה הרי אלו אוכלים בתרומה וחולקין חלק אחד בגורן

רש"י יש חולץ לחתוהו מספק. אע"פ שהיא מחמש עשרה נשים הפוטרות כרותיהו וכן לבתו ואמרו: אמו ואשה אחרת. שילדו שני זכרים במחבא והוא ח' מהן ולזה שני זכרים ולזהו בגין רחל אשת יעקב שהיה לה יוסף ממנו ורחמי וילדו שני זכרים במחבא ומתו יעקב ורחובין ובה יוסף בנה של רחל וגם חנה אמו של חזקון והזקון נשא את רחל ומתו יוסף וחזקון וגפלו לפני התערבות רחל לפני בנה של חנה שהיא אחי חזקון וחנה לפני בנה של רחל שהיא אחי יוסף ומתו שניו ידוע מי בנה ומי יבמה כריכה חלילה משניהן נמצא כל אחד ואחד חולץ לחמו מספק: ה"ג לחתוהו מספק כיצד אמו ואשה אחרת שילדו שתי נקבות במחבא ועמדו שני אחים מן האב וגשאוהו חולץ לשתייהן נמצא חולץ לחתוהו מספק. כך שניה בחוס' (דמכילתין פי"ב) אמו שילדה מאיש אחר שגשאה לאחר מיתה אביו וילדה עם אשה אחרת שתייהן שתי נקבות ואין ידוע איזו בת לאיזו אם ועמדו שני אחיו שהיו להם מאביו שלח מאמנו וגשאוהו לשתי הנקבות הללו המעורבות וגפלו שתייהן לפני זה ליבום ואחת מהן אחותו מאמנו ואילו היה מכירה לא היה כריכה חלילה ועשאו שני אחיו שהיו להם מאביו שלח מאמנו וגשאוהו לשתי הנקבות הללו המעורבות וגפלו שתייהן לפני וגשאוהו אחיו של רחובן נשא אחת ואחיו של חזקון נשא אחת רחובן חולץ לשאת אחיו ושמה אחותו היא וכן חזקון ז"ו שמעת"ו וז"ו שמעת"ו וז"ו שמעת"ו ב"ה דהא שמה לאו אחותו היא והכי איבעי ליה למימר זה חולץ לספק אחותו זה חולץ לספק אחותו אבל לחתוהו מספק משמע שחלץ ודאי לחתוהו מהמת ספק שצדו: אשתו ואשה אחרת. אשת רחובן ואשה ככל שילדו שתי נקבות במחבא נמצאת האחת בתו ואלו (אחיהן אחי העבדים הם) שני אחי רחובן וגשאוהו נמצא רחובן חולץ לבתו מספק שתייהן כריכות חלילה ואם היה מכיר בתו היה פטורה ואם שני אחי כלב גשאוהו הרי כלב חולץ לבתו מספק ולשון מורי' אחיו של רחובן נשא אחת ואחיו של כלב נשא אחת רחובן חולץ לשאת אחיו ואע"פ שספק בתו היא וכן כלב ולאו היינו נמי חולץ לבתו מספק אלא חולץ לבתו: אחד עובד כוכבים ואחר גר. דבנין שילדה בעודה תחת ידי העובד כוכבים המוכרה אינן עבדים דק"ל בהחולץ לבעול (מו). מהם תקנו אחס קונים מהם ולא הם מכס ולא הם קונים זה מזה: שחרר את השפחה. והרי היא כישראליה ובה עליה העבד הולד ממזר: ולהם בן. ולא קנה את הבן: וכתיב לו כל נכסיו. ומת והרי אמו תודעת כחובתה מן הנכסים: כולה ר"מ היא. הא מתנייהו כתיבתייהו דש מוכר ר"מ נמי אמרה וסיפא דקמיתיהו היא ומש"ה קתני עבד משועבד לכתובה דר"מ סבר מטלטלים משתעבדי לכתובה במס' כתובות כפ' האשה שגפלו (ד' ט): דקתני הניח פירות התלושים מן הקרקע כו': מהני' לבני הכלה. לאשה בן הכלה ודאי: אחד. מן התערבות חולץ תחלה ואח"כ מייבם השני ממ"ס אם יבמהו היא הרי טוב ואם אשת בן אחיו היא הרי חלץ לה יבמה ונתתה לו: אוכלין בתרומה. אחד כהן ואחד עבד כהן: חולקין חלק אחד. מפרש בגמ' (רש"י)

תוספות כתב כל נכסיו לבנה כו'. בסמוך מוקי לה כו' דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה תימה לר"ת דבכל דוכתא משמע דבמינה פליגי בהאומר במקדשין (דף טה:) גבי שנים שבאו ממדינת הים וחבילה עמהו כו' דקאמר אשה גובה כתובתה מן החבילה ומוקי לה כו' מוכן בנדרים (דף טה:) גבי אפילו אתה מוכר שער ראשך חייב אתה ליתן לה כתובה שמע מינה מטלטלי משתעבדי לכתובה והאעיקר פלוגתייהו בהאשה שנפלו (כתובות ד' פ' ושמ) גבי הניח אחיו מעות כו' דפליגי התם ר"מ ורבנן אי משתעבדי לכתובה או לא משמע דביתמי פליגי אבל מינה מודו רבנן דמשתעבדי כמו בבעל חוב דאפילו מגלימא דעל כתפיה ואר"ת דיבם במקום אחיו קאי והו כמינה אבל מיתמי אפילו רבי מאיר מודה דלא משתעבדי וכן נראה לר"י דאי לר"מ מיתמי נמי אית ליה דמשתעבדי א"כ סברת ר"מ המוכה מדרבנן דלרבנן כתובה גרועה מב"ח מטלטלי לא משתעבדי לכתובה אפי' מינה וכו' אפי' מגלימא דעל כתפיה ולר"מ עדיפא דאפילו מטלטלי דיתמי משתעבדי לה ולב"ח לא משתעבדי אלא דאי לב"ע מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לכתובה ומיהו קשה דהכא משמע דמטלטלי דמתנה משתעבדי לר"מ ומתנה אלימא מיתמי דשטרא שאין בו אחריות לא גבי מןמקל מתנה כדמשמע בפ"ק דב"מ (דף יב:) דתנן מצא שטר שאין בו אחריות נכסים יחזיר ולא חיישינן שמה יעשה קנוינא על מקבל מתנה ואילו מיתמי אפי' מלוא על פה קי"ל (ב"ב דף קעו.) דגבי ואר"י דהכא במתנת ש"מ איירי דגרועה כגון ירושה אבל ממתנת בריא לא גביא וכן משמע ביז נוחלין דקאמר מה ירושה דאורייתא אלמנתו נזונית מנכסיו מתנת ש"מ דרבנן לא כ"ש ולפי מה שתקנו דגובה אשה לכתובתה ממטלטלי דיתמי כ"ש דגביא ממטלטלי דמתנת ש"מ אבל ממתנת בריא דעדיפא לא תקינו שנתבה: מני ר' מאיר היא דאמר מטלטלי משתעבדי לכתובה. אע"ג דבכל דוכתא אמרינן הוקשו עבדים לקרקעות הכא יש לחושבם כמטלטלי דלא סמכה דעתה עליויהו לפי שמתים ובורחים וללישנא דחשיב להו מקרקעי סבר דסמכה דעתה עליויהו כמו קרקעות: ספק אשת אחיו ואשת בן אחיו. אמרי' בירושלמי זאת אומרת מותר לאדם לישא אשת בן אחיו פי' אע"פ שיכול לבא לידו ביטול מצות ימות ותפול לפני. האחין אפי' מתנה מותר מכאן יכול להיות ראה לפירושו ריב"ן שפי' בהבא על יבמתו (לעיל סב:) והנשוא בתאחותו דוקא בת אחותו אבל בת אחיו אין עושה כ"כ מצוה דמבטל מצות יבמין: (תוספות)

דף **צט** **ב**

ואינן מטמאין למתים ואינן נושאים בין כשרות בין פסולות הגדילו התערבות ושחררו זה את זה נושאים נשים ראיות לכהונה ואינן מטמאין למתים ואם נטמאו אינן סומגין הארבעים ואינן אוכלין בתרומה ואם אכלו אינן משלמין קרן וחומש ואינן חולקין על הגורן ומוכרין את התרומה והדמים שלהן ואינן חולקין בקדשי המקדש ואינן נותנים להם קדשים ואינן מוציאין שלהם מידיהם ופוטרינן מן הזרוע ומן הלחיים ומן הקיבה ובכורו יהא רועה עד שיטתאב ונותנין

עליו חומרי כהנים וחומרי ישראלים: **גמ'** מתו הכשרים וכו': אלא הנך משום דאיערוב להו הוה להו פסולין א"ר פפא אימא ומתו הודאין: לבני הכלה

אחד חולץ וכו': דוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דקפגע ביבמה לשוק: כהנת שנתערב וכו': חלק אחד פשיטא אימא חלק כחד תנן כמ"ד אין חולקין תרומה לעבד א"כ רבו עמו דתניא אין חולקין תרומה לעבד א"כ רבו עמו דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר יכול שיאמר אם כהן אני תנו לי בשביל עצמי ואם עבד כהן אני תנו לי בשביל רבי במקומו של ר' יהודה היו מעלין מתרומה ליוחסין במקומו של ר' יוסי לא היו מעלין מתרומה ליוחסין תניא אמר רבי אלעזר בר צדוק מימי לא העדתי אלא עדות אחד והעלו עבד לכהונה על פי העלו ס"ד השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על יד צדיקים עצמן לא כ"ש אלא אימא בקשו להעלות עבד לכהונה על פי חזא באתריה דר' יוסי ואזל ואסהיד באתריה דרבי יהודה ת"ר עשרה אין חולקין להם תרומה בבית

ק"י צריה בפני עזמה נינה. והוא זלוחה דקדשים: משום גרושה. שמה יגרסנה בעלה והיא זרה ולא ידעי אינשי ופלגי לה: דמקרב למחא. משום גרושה ליכא דהא סמוך למחא הוא וידעי לה אי גרושה היא ומשום יחוד איכא הואיל דלא שכיחי ביה אינשי: אי נמי דמרחק. משום גרושה איכא משום יחוד ליכא: חוץ מטמא. קנסא הוא דלא אחידה: נפש ארוגסיה. שמה אחיו: מאי קאמר. קהני אין חולקין והדר קהני במקום שחולקין: ה"ק. האי במקום שחולקין לאו אחרונה קאי והכי קאמר ודבר שחולקין נמי לנשים כגון מעשר עני שהוא מחולק בחוץ הבית בעיר ואין כאן משום יחוד דשכיחי אינשי נותנין לאשה תחלה משום דזילא בה מיחלה למיחא: מעשר עני. אין מחולק בגורן אלא בחוץ הבית כדכתיב לגר ליתום ולאלמנה וגו' (דברים כו) ועוד משום דלא ליכספו עניים: גברא ואחחא. זה הוצע בעל דיוו וזו הוצעת בעל דינה ואין הדיו בין שניהם: שריא היגרא דגברא ברישא. הייתי נזקק לאיש תחלה לגמור את דיו ואח"כ הייתי נזקק לדון בין אשה ובין בעל דינה: לא שיהיה לה. כלומר לא כפיין להו לשכר זה את זה כמתיה והא לישא שפחה אינו יכול והגן גבי מי שחצוי עבד וחציו בן חורין טופין את רבו ועשה אוחו בן חורין משום האי טעמה: מנחה ישראל נקמלא ושיייה נאכלים כדכתיב (ויקרא ג) וקמץ (הכהן) והגוהרת ממנה יאכלו אהרן ונביו (שם ו) ומנחה כהן אין נקמלא לפי שטובה כליל גנאי (שם) כל מנחה כהן כליל תהיה ואחד מהעובדות הללו שמתגבר מנחה נריכה המילה שמה ישראל הוא ומנחה שכל נקמלא פסולה כזבח שלא נקטש ושיייה אין נאכלין דלמא כהן הוא: איקרי כאן כו'. הכי מצי מקטרי להו לשיירי ותלמא מנחה ישראל היא ושיירי גמורים הן והרי הן בכל הקטירו דכתיב (שם ג) לא הקטירו ממנו אשה לה' כל שממנו לאישם שנקטר הימנו דבר הראוי להקטיר הרי השיירי בכל הקטירו (דכתיב לא הקטירו ממנו אשה לה'): ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח כתיבה דהאי קרא דלא הקטירו כתיב ומילתיה ד' אלעזר צבחים בפ' התערובות (דף עז.). גבי אברי חטאת שנהערכו באברי עולה רבי אלעזר אומר יתנו כולם למעלה ורואה לני את שבר החטאת שהן שיירי ובכל הקטירו חציה הן עמים דכיון דלא מכיון להקטירי לאו הקטרה היא ומוחר לעשות כן מפני תקנת עולה והכמים אומרים תעובד לזכרה ולא לבית הקרבה: רבי אלעזר ברבי שמעון אומר. גבי כהן המטמא הקדש גדלי לזות שמביא מנחה חוטא (מנחות דף עז.). וכתב בה במנחה חוטא והיתה לכהן כמנחה כלומר אם חוטא זה כהן הוא הכי היא כמנחה ישראל מה מנחה ישראל נקמלא אף מנחה חוטא של כהנים נקמלא אי מה מנחה ישראל שיירי נאכלין אף זה שיירי נאכלין ח"ל וכל מנחה כהן כליל תהיה הא כילי הקומץ קרב בעלמא והשיירי קרבות לעלמן דברי ר' שמעון ר' אלעזר ב"ר שמעון אומר הקומץ קרב לעלמו והשיירי מהפזין אבית הדשן למטה מקום שנותנים קס תרומת הדשן והגולה והיינו אלל המזבח ועד כאן לא פלגי רבנן עליוה ואמרו דשיירי קריבים אלא במנחה חוטא כהן דסבירא להו כולה בת הקרבה היא כמנחה נדבחו אבל הכא דלא מצי להקריבה משום קסא זה הוא ושיירי גמורים הם ובכל הקטירו חציה רבנן מודו דמהפזין: מהני חולקין ולא מייבמין. לאשטו של ספק זה בני הראשון חולקין שמה בן אביהם היה ולא מייבמין שמה בן האחרון הוא והרי הוא אחיה מן האלל מן האב וזו עליהם ככתב וכן בני האחרון וכן הוא לגאוויהם: (ק"י)

תוספות שר עני. המתחלק בתוך הבית ואר"ת דתרי גווי מעשר עני הוא כדאמר בפרק בתרא דנדרים (דף פד:): כאן במעשר עני המתחלק בתוך הבית כאן במעשר עני המתחלק בתוך הגרנות ומעשר עני המתחלק בתוך הבית היינו ערב פסח כדתינה בסיפרי כתוב אחד אומר (דברים יד) מקצה שלש שנים תוציא וגו' והנחת בשעריך דמשמע שצריך להניחו בגורן ובאין עניים ונוטלין אותו וכתוב אחד אומר (שם כו) כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתת וגו' דמשמע שבעה"ב מחלקו מדכתיב ונתת הא כיצד עד הפסח שהוא זמן גשמים ואם מניחו בחוץ נפסד מחלק בתוך ביתו והו מעשר עני המתחלק בתוך הבית דכתיב ביה נתינה ומפסח שהוא זמן ביעור היה מניחו בגורן והיה הפקר ולא היה בו דין חלוקה: והשיירי מתפזרין. פי' בקונט' מקום שמניחין שם תרומת הדשן ואין נראה לר"י דתינה . פרק טבול יום (זבחים קד) ר' חנינא בן אנטיגוס אומר ב' בתים היו שם אחד במזרחו של מזבח אחד במזרחו של כבש ואותו שהיה במזרחו של מזבח היו נותנין שם מוראת העוף ודישון מזבח הפנימי והמנורה וזהו אותה של תרומת הדשן כדמוכח התם וזהו שהיה במזרחו של כבש היו שורפין פסולי קדשי הקדשים ובמזרחו של כבש ששורפין קדשי קדשי קדשים שירים. דהכא דהא מתפזרין היינו נשרפין דהא פסולו בבעלים ואמרינן בפרק כיצד צולין (פסחים דף כב: ושם) כל שפסולו בדם ובבעלים תעובר צורתו ויוצא לבית השרפה וכו"ג תנן בסוטה (דף כ.). עד שלא נמחקה המגילה אמרה איני שותה מגילתה נגזזה ומנחתה מתפזרת על בית הדשן ועי"ב היינו לשירפה דקחשיב לה שפחה דלא ליזיל זרעך בתרה מיתבי ראשון ראוי להיות כהן גדול והא בעינן זרעו מיוחס אחריו וליכא זרעו מיוחס אחריו דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא וכי גזור רבנן בזנות בנשואין לא גזור רבנן ובזנות מי גזור רבנן והתנן מי שלא שהה אחר בעלה שלשה חדשים ונשאת וילדה מאי אחר בעלה אילימא אחר מיתת בעלה אחר בעלה אימא סיפא הוא אונן עליהם והם אוננים עליו בשלמא הוא אונן עליהם משכחת לה בנשואין דשני וליקוט עצמות דקמא אלא הם אוננים עליו היכי משכחת לה קמא הא מית ליה ואלא בגרושה ומאי אחר בעלה אחר גט בעלה אימא סיפא הוא אין מטמא להם והם אינן מטמאין לו בשלמא הן אין מטמאין לו לחומרא דכל חד וחד דלמא לאו בריה הוא אלא הוא אין מטמא להם אמאי בשלמא לשני לא ליטמי ליה אלא לראשון ליטמי ליה ממה נפשך אי בריה הוא שפיר קא מטמא ליה ואי בר בתרא הוא שפיר קא מטמא ליה דחלל הוא אלא לאו בזנות ומאי אחר בעלה אחר בוועלה וקתני סיפא עולה במשמר של זה ושל זה ותויבתא דשמואל אמר רב שמעיא בממאנת ממאנת מי קאי לידה והתני רב ביבי קמיה דרב נחמן שלש נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמה תעוברת ומתומ מעוברת שמה תעשה עוברת סנדל מניקה שמה תגמול את בנה וימות ואיזו היא קטנה מבת אחת עשרה שנה ויום אחד עד בת שתים עשרה שנה ויום אחד פחות מיכן או יתר על כן משמשת כדרכה והולכת דברי רבי מאיר והכמים אומרים אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו שנאמר [תהילים קטז-ו] שומר פתאים ה' משכחת לה בקידושי טעות וכדבר יהודה אמר שמואל דאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי ישמעאל [במדבר ה-ג] והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאף על פי שלא נתפשה מותרת ואי זו זו שקדושיה קידושי טעות שאפילו בנה מורכב לה על כתפה ממאנת והולכת לה:

דף **ק** **ב**

היו לו אחים מן הראשון ואחים מן השני שלא מאותה האם הוא חולץ ומייבם והם אחד חולץ ואחד מייבם היה אחד ישראל ואחד כהן נושא אשה ראיה לכהן ואין מטמא למתים ואם נטמא אינו סופג את הארבעים אינו אוכל בתרומה ואם אכל אינו משלם קרן וחומש ואינו חולק על הגורן ומוכר התרומה והדמים שלו ואינו חולק בקדשי קדשים ואין נותנין לו את הקדשים ואין מוציאין את שלו מידו ופטור מן הזרוע והלחיים והקיבה ובכורו יהא רועה עד שיתאב ונותנין עליו חומרי כהנים וחומרי ישראלים היו שניהם כהנים הוא אונן עליהם והם אוננים עליו הוא אינו מטמא להם והם אינן מטמאים לו הוא אינו יורש אותן

אבל זה יורשין אותו ופטור על מכתו ועל קללתו של זה ושל זה עולה במשמרו של זה ושל זה ואינו חולק אם היו שניהם במשמר אחד נוטל חלק אחד: **גמ'**

דוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דקא פגע ביבמה לשוק אמר שמואל עשרה כהנים עומדים ופירש אחד מהם ובעל הולד שתוקי מאי שתוקי אילימא שמשותקים אותו מנכסי אביו פשיטא מי ידעין אבוה מנו אלא שמשותקין אותו מדין כהונה מאי טעמא אמר קרא [במדבר כה-ג] והיתה לו ולזרעו אחריו בעינן זרעו מיוחס אחריו וליכא מתקיף לה רב פפא אלא מעתה גבי אברהם דכתיב [בראשית יז-י] להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו התם מאי קא מזהר ליה רחמנא הכי קאמר ליה לא תנסב עובדת כוכבים ושפחה דלא ליזיל זרעך בתרה מיתבי ראשון ראוי להיות כהן גדול והא בעינן זרעו מיוחס אחריו וליכא זרעו מיוחס אחריו דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא וכי גזור רבנן בזנות בנשואין לא גזור רבנן ובזנות מי גזור רבנן והתנן מי שלא שהה אחר בעלה שלשה חדשים ונשאת וילדה מאי אחר בעלה אילימא אחר מיתת בעלה אחר בעלה אימא סיפא הוא אונן עליהם והם אוננים עליו בשלמא הוא אונן עליהם משכחת לה בנשואין דשני וליקוט עצמות דקמא אלא הם אוננים עליו היכי משכחת לה קמא הא מית ליה ואלא בגרושה ומאי אחר בעלה אחר גט בעלה אימא סיפא הוא אין מטמא להם והם אינן מטמאין לו בשלמא הן אין מטמאין לו לחומרא דכל חד וחד דלמא לאו בריה הוא אלא הוא אין מטמא להם אמאי בשלמא לשני לא ליטמי ליה אלא לראשון ליטמי ליה ממה נפשך אי בריה הוא שפיר קא מטמא ליה ואי בר בתרא הוא שפיר קא מטמא ליה דחלל הוא אלא לאו בזנות ומאי אחר בעלה אחר בוועלה וקתני סיפא עולה במשמר של זה ושל זה ותויבתא דשמואל אמר רב שמעיא בממאנת ממאנת מי קאי לידה והתני רב ביבי קמיה דרב נחמן שלש נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמה תעוברת ומתומ מעוברת שמה תעשה עוברת סנדל מניקה שמה תגמול את בנה וימות ואיזו היא קטנה מבת אחת עשרה שנה ויום אחד עד בת שתים עשרה שנה ויום אחד פחות מיכן או יתר על כן משמשת כדרכה והולכת דברי רבי מאיר והכמים אומרים אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו שנאמר [תהילים קטז-ו] שומר פתאים ה' משכחת לה בקידושי טעות וכדבר יהודה אמר שמואל דאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי ישמעאל [במדבר ה-ג] והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאף על פי שלא נתפשה מותרת ואי זו זו שקדושיה קידושי טעות שאפילו בנה מורכב לה על כתפה ממאנת והולכת לה:

רש"י היו לו אחין מן הראשון ומן האחרון שלל מאותה האם הוא או חוץ או מייבס. לאשת בן הראשון אם אחיו הוא הרי טוב ואם לאו נכריה היא אללו וכגון שאין אח אלל הוא לזיכא לפסוקי ביבמה לטוק וכן לאשת בן האחרון; והו, אחין אחד חוץ ואחד מייבס או בן הראשון או בן האחרון חוץ לה והבדל מייבס אם יבמתו היא הרי טוב ואם לאו נכריה היא ומשום יבמה לטוק זיכא שהרי חלץ לה יבמה: אין סופג. דלמא לאו כהן הוא. הוא אונן עליהם. לחומרא שמה זה אביו וזכור מיתתו אסור זה לחובל בקדשים שמה אניתות חלה עליו וכן הן אוננים עליו וזכור מותו אסורים שניהם בקדשים ופריד בגמרא ה"ד דשניהם חיון א"ת בגרושה אמאי הוא אין מטמא לראשון אם בנו הוא הרי טוב ואם אינו בנו הרי הוא חלל וכו' מפרש בגמרא: הוא אינו יורש אותה. דיורשיו מרחין אותו אלו אלל אלו והן יורשין אותו דמי מעכב על ידו והיו ממון המוטל בספק וחולקין בין שניהם: ועולה במשמרו כו'. לעבוד ואין בני משמר מעכבין עליו אבל אינו חולק דכל משמר דחי ליה לגבי חבריה: גמ' דוקא מיהלץ והדר יבומי. היו לו אחין מן הראשון ומן השני שלל מאותה האם דקתני מהני' והן אחד חוץ ואחד מייבס דוקא מיהלץ חד והדר יבומי חבריה אבל יבומי ברישא לא דלמא פגע ביבמה לטוק שמה יבמתו של חברו היא ולא שלו: הולד שחוקי. וכשר הוא דהא פשיטא לן דבן כהן הבא על הפנויה הוא: מדין הכהונה. מלעבוד עבודה ורף על גב דלענין יוחסין לטא אשה כשר הוא פסול לעבודה: אחריו. שניכר זרעו שהוא שלו: מאי קא מזהר ליה רחמנא. הואיל והוא אחריי קא דרשת ליה לענין פסול כהונה הכא מאי פסול קא דרשת ביה הו' ודאי גבי ישראל כשר הוא כגון עשרה נשירים עומדים ופירש אחד מהם ובעל: זרעך בתרה. כדלמא בפ"ג דקידושין (דף סה): שפחה הוולד כמות דכתיב האשה וילדיה עובדת כוכבים דכתיב כי יסיר את בנה בנה הבא מן הישראלית קרוי בנה ואין בנה הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנה אלל בנה: ראשון קרוי להיות כ"ג. היכא שמייבס אשת אחיו בתוך ג' וילדה ספק בן ט' לראשון ספק בן שבעה לאחרון בפרק החולץ: בשלמא הוא אונן עליהם משכחת לה. אפי'ו בנשאין ואע"ג דקמא מית ליה כגון שלקטו עגמותיו לטוף שנים מרובות אונן זה ספק עליהם ואסור בקדשים דתנן בפסחים (דף אל): האומע על מתו והמלקט עגמות ארכב בקדשים לערב אבל כל היום אסור: בשלמא לשני לא ליטמא. שמה בן הראשון הוא וכהן כשר הוא: אלל לאו בזנות. שניהם באו עליה בזנות והלכך אין מיטמא להן דבין כך ובין כך כהן כשר הוא ומשכחת הוא אונן עליהם והן עליו דהא תרווייהו חזו ליה: בזממאנת. לעולם בזנות לא מיתוקמא דהא פסול לעבודה ולא מצי למיתני עולה במשמרו של זה ושל זה אלל היכי משכחת לה דרואה במיתת שניהם ואין מיטמא להן דכהן כשר הוא בזממאנת יתומה שמיאנה בעבולה ולא שהתה שלשה חדשים וניסיה: משמרות כמור. מותרות (לשמא) ליתן מור באותו מקום שלא יתעברו: שמה תעשה עובדה סנדל. עובר שני דוחק את הראשון ופוחת את ארתו בהמפלת (נה כה): ואי זו היא קטנה. שמתעברת ומה: מנת ו"א כו'. ולענין מירון נמי בת ו"ב ויום אחד לא ממאנת ומקמי הכי קתני דאי מיעברת מהה פחות מכלן אינה מתעברת כלל ויחר על זה אי מיעברת לא מהה: בקידוש טעות. על תנאי ולא נחקיים דנפקא מיניה בלא גיטא וניסת בתוך ג' ומשכחת לה דרואה מיתת שניהם וכהן כשר הוא לפיכך אין מיטמא להן ועולה במשמרו. לעבוד דבזנות כהאי גוונא דהו ע"י נשאין לא גזר רבנן: היא. מיעוטא הוא והכי קאמר היא כלומר אשה גמורה דכי לא נאנסה וזינתה אסורה ויש כך אחרת שאף על פי שנבעלה תחת בעלה ברלון מותרת לבעלה ואי זו או כו': והולכת לה. וכיון דלא בעיא מיניה גיטא לאו אשה היא ואי זינתה הרי היא כפנויה שזינתה ומותרת לה: (רש"י)

תוספות היו לו אחין מן הראשון ומן השני כו'. מי' ומתו כולן ולא נשאר כי אם הוא לבדו חולץ או מייבס אבל אם היה לו אח אחר לא דהויא לה יבמה לשוק: ואי זו זו שקידושה קידושי טעות. אסמכתא בעלמא היא דפשיטא דלאו קידושי ינאחו: (תוספות)

א - קא דף

היו שניהם כהנים וכו': תנו רבנן הכה זה וחזר והכה זה קלל זה וחזר וקלל זה קלל שניהם בבת אחת הכה שניהם בבת אחת חייב רבי יהודה אומר בבת אחת חייב בזה אחר זה פטור והתניא רבי יהודה אומר פטור בבת אחת תרי תנאי אליבא דרבי יהודה מאי טעמא דמאן דפטור אמר רבי חנינא נאמר ברכה למטה ונאמר ברכה למעלה מה למעלה שאין בה שותפות אף למטה שאין בה שותפות ואיתקש הכאה לקלה: ועולה במשמרו וכו': וכי מאחר דאינו חולק למה עולה למה עולה האמר בעינא דניעביד מצוה אלא עלה לא קתני אלא עולה בעל כרחו אמר רב אחא בר חנינא אמר אביי אמר רבי אסי אמר ר' יוחנן משום פגם משפחה: ואם היו שניהם במשמרו כו': מאי שנא שני משמרות דלא דאזיל להא משמרה ומדחו ליה ואזיל להא משמרה ומדחו ליה משמר אחד נמי אזיל להאי בית אב ומדחו ליה אמר רב פפא הכי קאמר אם היו שניהם משמר אחד ובית אב אחד נוטל חלק אחד:

רש"י חייב. שהרי אחד מהם אביו (קסבר התראת ספק שמה התראת הואיל וממ"נ עובר) והכה: בבת אחת. שחבטן במקל כהכה אחת: חייב. דבהתראת ודאי התרו בו אל תכה שניהם שבמכה זו אחת מתחייב: בזה אחר זה פטור. דליכא שתי התראות וכל חלה וחלה הוה התראת ספק ולת"ק התראת ספק שמה התראת הואיל וממה נפשך עבר: מ"ט דמאן דפטור. בבת אחת הא דלמי התראת היא: למטה. באביו ואמו: למעלה. כלפי מעלה כי יקבל אלהיו (ויקרא כד): איתקש הכאה לקלה. בפרשה ואלה המשפטים שמכח הענין אלל שפסוק אחד מפסיק ביניהן ואיכא למ"ד היקש הוא צאלו הן הנחנקין (סנהדרין פה): האמר בעינן דלניעביד מצוה. בתמיה גרסינן לה דקא ארמת למה עולה הא דלמי בלא חלוקה ניחא ליה למיעבד עבוד' אלל בעי הכי עלה לא קתני לניחא עלה במשמרו אינו חולק: בעל כרחו. דלע"ג דלינו חולק כפינן ליה לעבוד: משום פגם. שחי משפחות שבוסין עליו שיאמרו בני אדם פסול הוא לעבודה (ובני משמרות יוכלו לכופו ולומר לו הואיל ואומרים עליוך שאתה ממשפחה שלנו עבוד במשמרו שלנו שלא יאמרו בני אדם שאלך ראוך עובד במשמר אחר פסול הוא זה וכן במשמרו של אחר): כל משמר חלוק לשמה בחי אבות וכל אחד עובד את יומנו ונוטל עזרת קדשים הבאים ביומו: (רש"י)

תוספות הכה זה כו' קלל את זה כו' או הכה שניהם בבת אחת חייב. זו ואין פריד לומר זו קתני ולא חש למיתני בע"א כיון דרבי יהודה פליג עלה ומחלק בין זה אחר זה לבת אחת ור"ח גריס הכה שניהם או קלל שניהם בין בזה אחר זה בין בבת אחת חייב ואין להקשות הא דאמר ריש לקיש בהתעורבות (זבחים דף עח). הפגול והנוטר שבלול זה בזה פטור א"א שלא ירבה מין על חבירו ויבטלנו ודייק התם דהתראת ספק לא שמה התראה ומאי שנא מהכה שניהם בבת אחת לא דמי דהכא יודע הוא דעובר על לאו ומיתה דמכה אביו בבירור אבל התם אינו יודע אי זו מין הרבה על חבירו אם עובר משום מגול או משום נותר ואין להאריך כאן: עולה בעל כרחו. תימה קצת היכי משמע ליה דעולה בעל כרחו דלמא בעל כרחם דבני משמרה קאי: ואם היו שניהם כו'. תימה אמאי לא פריד חלק אחד פשיטא ושמה משום דתנא ליה לעיל (דף קצ) צט:

פרק שנים עשרה - מצות חליצה

מתני' מצות חליצה בשלשה דיינין ואפילו שלשתן הדיוטות חלצה במנעל חליצתה כשרה באנפיליא חליצתה פסולה בסנדל שיש לו עקב כשר ושאינו לו עקב פסול מן הארכובה ולמטה חליצה כשרה מן הארכובה ולמעלה חליצה פסולה בסנדל שאינו שלו או בסנדל של עץ או בשל שמאל בימין חליצה כשרה

חלצה בגדול שהוא יכול להלך בו או בקטן שהוא חופה את רוב רגלו חליצתה כשרה: **גמ'** ומאחר דאפילו שלשה הדיוטות דיינין למה לי הא קמ"ל דבעינן

בשלשה שידועים להקרות כעין דיינין תנינא להא דתנו רבנן מצות חליצה בשלשה שידועין להקרות כעין דיינין רבי יהודה אומר בחמשה מ"ט דת"ק דתניא זקנים שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן שלשה ור' יהודה זקני שנים זקנים שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן ה' ות"ק האי זקני מאי עביד ליה מיבעי ליה לרבוויי אפילו שלשה הדיוטות ורבי יהודה הדיוטות מנא ליה נפקא ליה מלעיני דאמר מר לעיני פרט לסומים ומדאיצטריך לעיני למעוטי סומים ש"מ דאפילו הדיוטות דאי סלקא דעתך סנהדרין בעינן למה לי למעוטי סומין מדתני רב יוסף נפקא דתני רב יוסף כשם שב"ד מנוקים בצדק כך ב"ד מנוקים מכל מום

רש"י מהני' ואפילו שלשתן הדיוטות. שאינו (מסנהדרי עיר) ובגמרא פריך מאי דיינין: מנעל. של עור רך הוא כעין שלנו: חליצה כשרה. אבל לכתחלה לא כדמפרש לקמן משום מנעל המופט שניטל גבו אבל עיקר חליצה בסנדל והוא של עור קשה ומבושל ומשנפחת אין לו תקנה ואין דרך לנועלו: באנפיליא. של בגד הלבוש (ונעל – בד) בלע"ז: פסולה. למידי דמגין בעינן דכתיב (דברים כה) נעלו ונעל מידי דמגין הוא דכתיב (יחזקאל עז) ואנעלך חמש והוא עור: עקב. שז"ל (סוליה) וכדפוס סולניו: של"ן – עקב. אך ראה לקמן ק.א.א. בלע"ז: מן הארכובה ולמעלה. שנחתך רגלו מן הארכובה וחלץ מן הארכובה ולמעלה: או בשל שמאל בימין כשרה. אבל חליצה של שמאל קתני בפירקין (לקמן קד). פלוגתא: הלכה בגדול. סנדל שלא היה למדת רגלו אבל הוא יכול ללכת בו: הכי נרסין או בקטן החופה את רוב רגלו חליצתה כשרה: גמ' להקרות. ליכס לא הפלתי להקרות (דברים כה) מאן יבמי להקיס וגו' ככה יעשה לאיש וכו' בלשון הקדש: זקנים. ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים (ס): זקני. וקראו לו זקני עירי (ס) אבל ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים (ס) לא קא חשיב דכיון דכתיב הזקנים אהך דלעיל קאי: כך ב"ד מנוקים מכל מום. ילף מהאי קרא כוון יפה רעיהי דאייבי בסנהדרי: (רש"י)

תוספות מתני' מצות חליצה. הא קמ"ל דבעינן שלשה שידועין להקרות כעין דיינין. אבל בשאר דברים אין צריך שיהיו בקיין בהן וכי לא עשו בטוב ויכולו לישאל לבקיאין אבל קריאה אם לא ידעו להקרות לא יוכלו לישאל לבקיאין אם הקרו יפה: ואין ב"ד שקול מוסיפין עליהם עוד אחד. הכא גבי חליצה אתי שפיר דאין ב"ד שקול מוסיפין עליהם עוד אחד דהא איכא כמה פלוגתי במתני' אבל לענין סמיכת פר דבעינן נמי שלשה קשה וי"ל דהתם נמי איכא פלוגתא אי בעינן בכל כחו (חגיגה טז): ועי"ל דבכל דוכתינן דבעינן ראוי לב"ד אין ב"ד שקול: זקני שנים זקנים שנים. פירש בקונט' ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים אהך דלעיל קאי ואין נראה לר"י דבריש סנהדרין (דף ג.) מפיק הא דבעינן שלשה מומחין מדכתיב ג' האלהים ולא אמרינן האלהים בתרא אדלעיל קאי ואמר ר"י דהזקנים דלעיל אצטריך למכתב דאי הוה כתב ונגשה יבמתו לעיניהם ה"א אי יבס סומא לא יחלוץ ולהכי כתיב לעיני הזקנים אבל חלצה מן הסומא חליצתה כשרה: מיבעי ליה לרבות הדיוטות. וא"ת ומזקנים אמאי לא משמע ליה זקני השוק כדאמר בפרק בתרא דסוטה (דף מד.) ובפרק קמא דסנהדרין (דף יד.) אי לא ושופטיך הוה אמיא זקנין אפילו זקני השוק גבי עגלה ערופה וי"ל דשאני דשאני הכא דכתיב

השערה דמשמע סנהדרין: (תוספות)

דף קא - ב

שנאמר [שיר השירים ד-ז] כולך יפה רעיתי ומום אין בך ואידך ההוא לעיני מאי עביד ליה ההוא לכדברא הוא דאתא דאמר רבא צריכי דייני למיחזי רוקא דקא נפיק ממומא דיבמה דכתיב לעיני הזקנים וירקה ואידך נמי מיבעי ליה לכדברא אין ה"נ ואלא הדיוטות' מנא ליה נפקא מבישראל ישראל כל דהו ואידך האי ישראל מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתני רב שמואל בר יהודה בישראל בב"ד של ישראל ולא בב"ד של גרים ואידך בישראל אחרינא כתיב ואידך מיבעי ליה לכדתניא א"ר יהודה פעם אחת היינו יושבין לפני רבי טרפון ובאה יבמה לחלוץ ואמר לנו ענו כולכם חלוץ הנעל ואידך מונקרא נפקא אלא מעתה וקראו שנים ודברו שנים הכי נמי לר' יהודה הרי כאן תשעה לרבנן הרי כאן שבעה ההוא מיבעי ליה לכדתניא וקראו לו ולא שלוחם ודברו אליו מלמד משמיאין לו עצה ההוגנת לו שאם היה הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילדה אומרים לו מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה כלך אצל שכמותך ואל תכניס קטטה לתוך ביתך אמר רבא אר"נ הלכה חליצה בשלשה הואיל וסתם לן תנא כוותיה א"ל רבא לר"נ אי הכי מיאון נמי דתנן המיאון והחליצה בשלשה וכ"ת הכי נמי והתניא מיאון בית שמאי אומרים בב"ד מומחין וב"ה אומרים בב"ד ושלא בב"ד אלו ואלו מודים שצריך שלשה ר' יוסי בר' יהודה ור' אלעזר ברבי יוסי מכשירין בשנים ואמר ר' יוסף בר מניומי אמר רב נחמן הלכה כאותו הזוג התם חד סתמא והכא תרי סתמי התם נמי תרי סתמי נינהו דתנן מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בב"ד אלא התם תרי סתמי הכא תלתא סתמי מכדי הא סתמא והא סתמא מה לי חד סתם מה לי תרי סתם מה לי תלתא אלא אמר רב נחמן בר יצחק הואיל וסתם במקום מחלוקת דתנן סמיכת זקנים ועגלה ערופה בשלשה דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר בחמשה החליצה והמיאון בשלשה ולא קפליג ר' יהודה ש"מ הדר ביה ר' יהודה ש"מ: אמר רבא צריכי דייני למיקבע דוכתא דכתיב [דברים כה-ז] ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבדי עובדא בחמשה כמאן כר' יהודה והא הדר ביה לפרסומי מילתא רב אשי איקלע לבי רב כהנא אמר ליה סליק מר לגבן למלווי בי חמשה אמר רב כהנא הוה קאימנא קמיה דרב יהודה ואמר לי תא סק לזירא דקני לאיצטרופי בי חמשה אמרו לו למה לי חמשה אמר ליה כי היכי דליפרס דמילתא רב שמואל בר יהודה הוה קאי קמיה דרב יהודה אמר ליה סק תא לזירא דקני לאיצטרופי בי חמשה לפרסומי מילתא אמר ליה תנינא בישראל בב"ד ישראל ולא בב"ד של גרים ואנא גר אנא אמר רב יהודה כגון רב שמואל בר יהודה מפיקנא ממונא אפומיה מפיקנא ס"ד והא ע"פ שנים עדים אמר רחמנא אלא מרענא שטרא אפומיה אמר רבא

רש"י

בישראל. להקים לאחיזו שם בישראל. וסתם לך הנח כוונתי. במתני': החליטה והמלאונון בשלשה. וסתמא היא כפ"ק דסנהדרין: בבית דין. סנהדרין: חליטה תרי סתמי ניהו. הך מתני' דין והך דסנהדרין: דתנן. כפ' כילד מי שאסר את האשה בנדר הכי זה לא יאונה מילונה או שחלטה בפניו יאונה וליכא משום הכי מנך עקשות פה: מפני שהוה כ"ד. כלומר לא יחיד היה שם דנימא כשביביל נהוין שהרי כ"ד היה שם ואין כ"ד פחות משלשה: ואולי וסתמא במקום מחלוקת היא. שנתחבך שם רבי יהודה דבריה אחר ודבר זה לא נחלק ש"מ הדר ביה אצל מילון לאו סתמא במקום מחלוקת היא דהך תנאי רבי יוסי דבריה יהודה ור"א דבריה יוסי לא מייחנן הסם אפלונתא אחריתא דנימא מלכא אפלונו ביה ש"מ הדרי בהו: למקבע דוכחא. לשם כך: השערה. מקום מוזמן לכך משמע: לפרסומי מילתא. דחלטה היא ולא לינסבא לכיה א"ר ליהוה ואינשי וליקפלו עשה: לזירוז דקני. חבילה של קנים והלכו ליטב שם לשם חליטה זו: תנינא. גרסוין יב דבריהו ביה וקתני בה בישראל ביה דין של ישראל כו' והכי אמר לעיל דרב שמואל כר יהודה קתני לה: ואנא גר אנא. הוא ואביו נתגיירו הלכך פסיבלא לחליטה: מרענא שטרפא אפומיה. דלאי אומר ויענא ביה דפריע לא מוזקתא למינבא ביה: (רש"י)

הוספות יפה רעיית ומום אין בך. אבל מוהתיצבו שם עמך בדומין לך אך דרשינן אלא לענין פסול יוחסין דהתם ליכא עבודה שיהא סברא לפסול בעלי מומין: ב"ד מנוקים מכל מום. בסנהדרין (דף לו: ושם) ובפ' בא סימן (גדה מט: ושם) דקאמר חזא לאתויי גר וחדא לאתויי ממזר אמתני' דאין הכל כשרים לדון דיני נפשות לא מצי למימר לאתויי בעלי מומין דבפסול יוחסין איירי דקתני סיפא אין כשרים אלא כהנים לויים וישראלים המשיאים לכהונה: מונקרא שמו נפקא. מבישראל דריש דסמכיה אצל ונקרא שמו דמונקרא שמו לחודיה לא הוה משמע לענות כולם אלא דוקא אדיינין ולא אכל העומדים שם וקשה לר"י דהכא דרשינן תרי בישראל למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ובפ"ק דקדושין (דף יד.) דרשינן דכיון שחלץ לה נעל הותרה לכל ישראל ואמר ר"י דהתם דרשינן מדסמכיה לבישראל בית חלוץ הנעל והוה מצי למכתב ובישראל יקרא שמו בית חלוץ הנעל אי לאו אתא אלא לדרשא דהכא ומדסמכיה ישראל אצל חלוץ הנעל דרשינן נמי כיון שחלץ לה נעל הותרה לכל ישראל: וקראו לו ולא שלוחן. ותימה אדילפינן בפ"ב דקידושין (דף מא.) מקראי דשלוחו של אדם כמותו אדרבה נילף מהכא דאין שלוחו כמותו וי"ל דיש כמה כתובים הבאים כאחד דגבי עגלה ערופה נמי דרשינן ויצאו הן ולא שלוחן ובמנחות בפ' שתי מדות (דף צג: ושם) דרשינן וסמך ידו ולא שלוחו ובגדרים (דף עב:) ממעט שלוח מהפרת נדרים לרבי יאשיה וא"ת ל"ל קראי בקידושין נילף מהנך קראי דמדיאצטרך לאשמועינן מכלל דבעלמא הוי כמותו וי"ל דאי לאו קראי דהתם הוה דרשינן כל הני קראי לדרשה אחריתא ה"ר אלחנן: הואיל וסתם לן תנא כותיה. אבל משום דיחיד ורבים הלכה כרבים אין לפסוק כוונתיה דמסתבר טעמא דיחיד: אי הכי אפילו מיאון נמי. וא"ת מאי פריך וכי בשביל כך נפסקו ככל סתמי המשניות וי"ל דחליצה ומיאון דמו להדדי שתנא ע"י מעשה שלהם ומיתנו נמי בהדי הדדי: ש"מ הדר ביה ר' יהודה ש"מ. פסק ר"ת דסומא באחת מעיניו כשר לחליצה כיון דלא ממעטין מלעיניו וסגי באחד ויכול לראות הרוק מפי היבמה: ואנא גר אנא וא"ת לפר"ת דרב שמואל בר יהודה דהכא היה בן רב יהודה הינדוואה דאמר בפ"ק דקידושין (דף כב:) דגר שאין לו יורשין הוה ונתגייר הוא ואביו למה היה לו להביא ברייתא דפסיל גר לחליצה לדיני ממונות נמי מפסיל לדון לישראל כיון דאין אמו מישראל ויש לומר דאיצטרך לפסול אפילו לחליצת גרים א"כ כשר הוא לדיני ממונות לדון בלא כפייה דלא שייכא שימה ודבר של שררה דכתיב שום תשים עליך מלך (דברים יז) אלא בכפייה: מרענא שטרפא אפומיה. פירש בקונטרס בכתובות בפרק הכותב (דף פה.) ושם דלא מקרע קרענא ליה ולא מינבא גבינא ביה ואין נראה דאם כן ה"ל למימר בהדיא ההוא לישנא כדאמר באלו נערות (שם דף לו:.) גבי היוצאת משום שם רע ורבינו תם מפרש וכן ר"ח בשבועות (דף מב.) ד"ה אתרע) דהיינו שלא יוכל בעל השטר לגבות בלא שבועה אפומיה אפילו הוא קרוב ללוה או למלוה דבאינו קרוב אפילו שאר אדם מחייב נמי שבועה דתנן (כתובות דף פז.) דע אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה והא דא"ל רבא לרב פפא בהכותב (שם דף פה.) שהעיד על השטר שהוא פרוע איכא אינש אחרינא בהדי

בהדי	מר	צ"ל	שרב	פפא	היה	קרובו	של	תובע	(תוספות)
------	----	-----	-----	-----	-----	-------	----	------	----------

דף - קב

גר דן את חבירו דבר תורה שנאמר **[דברים יז-טו]** שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך ענין דבעינן מקרב אחיך אבל גר דן את חבירו גר ואם היתה אמו מישראל דן אפי' ישראל ולענין חליצה עד שיהא אביו ואמו מישראל שנאמר ונקרא שמו בישראל אמר רבא אמר רב כהנא אמר רב אם יבא אליהו ויאמר חולצין במנעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שכבר נהגו העם בסנדל ורב יוסף אמר רב כהנא אמר רב אם יבא אליהו ויאמר אין חולצין במנעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שכבר נהגו העם בסנדל מאי בינייהו איכא בינייהו מנעל לכתחלה ולמ"ד אפי' לכתחלה והתנן חלצה במנעל חליצתה כשרה דיעבד אין לכתחלה לא ה"ה דאפילו לכתחלה ואיידי דבעי למיתני סיפא באנפיליא חליצתה פסולה דאפילו דיעבד תנא נמי רישא דיעבד ומנעל לכתחלה תנאי היא דתניא א"ר יוסי פעם אחת הלכתי לנציבין מצאתי זקן אחד אמרתי לו כלום אתה בקי בר' יהודה בן בתירא אמר לי הן ועל שולחני הוא תדיר כלום ראית שחלץ ביבמה אמר לי ראיתי שחלץ הרבה פעמים במנעל או בסנדל אמר לי וכי חולצין במנעל (והתורה אמרה נעלו ולא מנעלו) אמרתי לו א"כ מה ראה ר' מאיר לומר חלצה במנעל חליצתה כשירה רבי יעקב אומר משמו חולצין במנעל לכתחלה ומאן דאמר לכתחלה לא מאי טעמא אילימא משום דהויא פנתא מעל וארקתא מעל דמעל דמעל אמרה מעל ולא מעל דמעל אי הכי אפילו דיעבד נמי לא גזירה משום מנעל מרובט אי נמי משום חצי מנעל אמר רב אי לאו דחמיתיה לחביבי דחלץ בסנדל דאית לה שינצין אנא לא הואי חליצנא אלא בסנדל דטייעא דמיהדק טפי והאי דיין אע"ג דאית ביה חומרנא קטרינן ביה מיתנא כי היכי דתהוי חליצתה מעלייתא: סימן התרת יבמה סנדל: אמר רב יהודה אמר רב התרת יבמה לשוק בשמיטת רוב העקב מיתבי התורה רצועות מנעל וסנדל או ששטמ רוב הרגל חליצתה פסולה טעמא דשטמ הוא הא שמטה היא חליצתה כשרה רוב הרגל אין רוב העקב לא לא היינו רוב הרגל היינו רוב העקב ואמאי קרו ליה רוב הרגל דכולא חיילא דכרעא עליה דחיס מסייע ליה לר' ינאי דאמר ר' ינאי בין שהתיר הוא ושמטה היא בין שהתירה היא ושטמ הוא חליצתה פסולה עד שתתיר היא ותשמטה היא בעי ר' ינאי קרעתהו מהו שרפתהו מהו גלויי כרעא בעינן והאיכא או דלמא חליצה בעינן וליכא תיקו בעא מיניה רבי נחמיה מרבה שני מנעלים זה על גב זה מהו ה"ד אילימא דשלפתיה לעילאי וקאי תתאי מעל אמר רחמנא ולא מעל דמעל לא צריכא דקרעתיה לעילאי ושלפתיה לתתאי וקאי עילאי מאי חליצה בעינן והא איכא או דלמא גלויי כרעא בעינן וליכא

רש"י גר דן את חבירו. דיני נפשות דלוי דיני ממונות אפילו לכל ישראל דתנן (סנהדרין דף לב.) הכל כשרים לדון דיני ממונות ואמרי' הכל לחווי מאי לחווי גר: עליון הוא דבעינן מקרב אחיך. אבל על הגר אפי' חבירו אתה מקים עליו. דין בכלל מלך דכתיב (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ אם דומה ליון למלך שאין כריך כלום יעמיד ארץ ועוד שימות הרבה כהובים כאן כל משימות שאתה מקים לא יהא אלא מקרב אחיך: בישראל. משמע שיהא ישראל מכל כדדיו: במילתיה דרבה גרסוין חולצין במנעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין. ומתקאמר אם יבא אליהו כו' לכל כמה דלא אחי אליהו ואמר לא חלצין אלמא מנעל לכתחלה לא ודבר יוסף גרסי' אם יבא אליהו ויאמר אין חולצין במנעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין לו וכל כמה דלא אמר לו אליהו אמר לא חלצין אלמא מנעל לכתחלה: ה"ג אמר לו וכי חולצין במנעל. ו"ג והתורה אמרה נעלו ולא מנעלו שחין מנעלו שחין מנעל כחוב בכל התורה אלא נעלו כחוב של נעבך (שמות ג) שחך איש נעלו (רות ד) דמשמע בין סנדל בין מנעל דמנעל לשון חכמים ונעל לשון תורה והאי דאמר מנעל לכתחלה אסור לאו מקרא ליתיה אלא משום גזירה דלפקמן והאי דכתיב באורייתא (דברים לב) בזל ונחשת מנעליך לשון מנעל וזכית הוא: משמו. דר"מ: פנתא. גב המנעל: וארקתא. שרד נעל (בראשית יד) מתגרס ארקתא דמסאנא שפולין לרצועות על ארצו והוא ליה כשני נעלים זה על גב זה אצל סנדל אין קושרין ופולין לרצועות של חונו שהרי קשה הוא ואין הרצועה דוחקתו אבל בקשת פיו יש כמו קשר לקצר את פיו: א"ה אפילו

דיוס הכפורים בשל עור: בקורדקסין. מנעלים דקים שנועלון תחת מנעלים עבים להגין מן המים ונקראים אונדקסון"ד (נעל-תחתית) (בגרמנית) (בלשון חסכונית): הגפרס. לשון לא תפוזומו (ויהרא י) ושידך פרימה במנעל ופחיתה וקיצוב שידך בסנדל: שעם וגמלי. קשה הוא ומגון הוא: קב הקיטע. שנקטעה רגלו עושה כמין דפוס רגל ויש זה בית היבול קטן ומכניסם קס ראש שוקו ואין נסמך עליו והוא קרוי קב ולמשענת הליכה יש לו אשקני"א (ואשקל"א): קב וכאן במובן 3 - או אולי 1 - של מילון אבן-שושן, כלומר: כליהים מונחות עליהם להליכה) הקורה בשוקו ומשענת ידיו שקורין קרוק"א (קרו"א): קב וכאן במובן 2 של מילון אבן-שושן, כלומר: מקלות, שהמשותק או הפלוע בגללו סומך עליהם את ידיו: במוק. קולא"ן (קלוא"ן): נעל-בד) של לבד קשה ומגון: בסמיכת הרגלים. מי שמהלך בידו וגורד את רגלו עושה להם סמיכה של עץ או של עור ומכניס לחוכו: סמיכות הידים. שעושה לידו כתיס של עור מפני שמכניסם כטיט וסומך עליהם וגורד את רגלו: (רש"י)

תוספות ומי איכא כה"ג. וא"ת דב' בהמה המקשה (חולין ע. שם) שואל הש"ס בלענו חולדה בבת אחת וכן הדביק ב' רחמים זה בזה וא"כ מאי קאמר הכא ומי איכא כה"ג ואר"י דודאי פשיטא ליה שיכול להיות אלא מיבעיא ליה ומי הוא חליצה כה"ג הלא אין דרך בני אדם לנעול בו ומשני דדרך הוא דחזויה רבנן לרב יהודה כו': דוקתני תנא בעי כוונה כו'. ומדקתני עד שיתכוונו שניהם כאחד משמע דבעינן שנדע שהם מתכוונין לחליצה: סנדל התפור בפשתן. רב סבירא ליה כרבנן דפליגי אר' מאיר דפליגי אקב הקיטע וטעמיהו משום דבעינן תחש אבל ר"מ לא מצריך אלא מידי דמגין: ואנעלך תחש. מכאן אר"ת שצריך שיהיה מנעל מעור בהמה טהורה דתחש כתיב ואין נראה כי אין להקפיד אם חליץ במנעל בהמה טמאה: מאי מעל רגלו שמע מינה שלופי הוא. וא"ת והא איצטריך מעל להכשיר שוק לחליצה כדאמרין לקמן (דף קג). וי"ל דא"כ ה"מ למכתב (בעל) מרגלו מאי מעל ש"מ תרתי: אלא ש"מ כאן באנפיליא של עור. הוה מצי לפלוגי בדידה ולמיתני לא יטייל אדם באנפיליא של עור אלא נקט תנא דבר ההוה דרגילות הוא לטייל בקורדקסין: בקב הקיטע. תימה כיון דכשר לחליצה אם כן עביד להילוכא ואם כן אמאי לא טמא מדרס בלא כתיבין ויש לומר דאין עשוי כל כך להילוכא שיהא טמא מדרס ומ"מ ראי לחלוץ דלא גרע מנסנדל דעבודת כוכבים וסנדל דבי דינא כדאמר לקמן (דף קג: וקד:). (תוספות)

א ק דף

בין עומד בין יושב בין מוטה והחולצת מן הסומא חליצתה כשרה אבל במנעל הנפרס שאין חופה את רוב הרגל בסנדל הנפחת שאינו מקבל את רוב הרגל ובסמיכת הידים ובאנפיליא של בגד וחולצת מן הקטן חליצתה פסולה קב הקיטע מני רבי מאיר היא דתנן הקיטע יוצא קב שלו דברי רבי מאיר ר' יוסי אוסר באנפיליא של בגד אתאן לרבנן אמר אביי מדסיפא רבנן רישא נמי רבנן ורישא במחופה עור אמר ליה רבא אבל אין מחופה עור מאי פסול אי הכי אדתיני סיפא באנפיליא של בגד ליפלוג בדידה בד"א במחופה עור אבל אין מחופה עור פסול אלא אמר רבא מדרישא רבי מאיר סיפא נמי רבי מאיר היא מגין והא לא מגין אמר אמימר האי מאן דחליץ צריך למדחסייה לכרעיה אמר ליה רב אשי לאמימר והתניא בין עומד בין יושב בין מוטה אימא ועלום דחסי לכרעיה ואמר אממר האי מאן דמסיגי על ליחתא דכרעיה לא חליץ אמר ליה רב אשי לאמימר והתניא סמוכות הרגלים לאו דחליץ בה איהו לא דיהיב ליה לאחר וחליץ אמר רב אשי למאי דקאמר אממר לאו בר אובא חליץ ולא בר קיפוף חליץ: מן הארכובה ולמטה כו': ורמינהי רגלים פרט לבעלי קבין שאני הכא דכתיב **דברי** **ט-ט**: מעל רגלו אי הכי למעלה מן הארכובה נמי מעל ולא מעל דמעל אמר רב פפא שמע מינה האי איסתוריא עד ארעא נחית דאי סלקא דעתך מיפסק פסיק הוה ליה איהו מעל ושוקא מעל דמעל אמר רב אשי אפילו תימא מיפסק פסיק כל דבהדי כרעא ככרעא דמי: מן הארכובה ולמעלה: מתיב רב כהנא **דברי** **כח-כז**: ובשליחה היוצאת מבין רגליה אמר אביי בשעה שכורעת לילד נועצת עקביה בירכותיה ויולדת ת"ש **שמואל ב יט-כה**: לא עשה רגלו ולא עשה שפמו לישנא מעליא תא שמע **שמואל א כד-ד**: יבא שאול להסך את רגליו לישנא מעליא ת"ש **שופטים ג-כד**: אך מסיך הוא רגליו בחדר המקירה לישנא מעליא בין רגליה כו' לישנא מעליא אמר רבי יוחנן שבע בעילות בעל אותו רשע באותו היום שנאמר **שופטים ה-כז**: בין רגליה כרע נפל שכב בין רגליה כרע נפל באשר כרע שם נפל שדוד והא קא מתהניא מעבירה אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל טובתן של רשעים

רש"י קב הקיטע. דחשיב ליה מנעל מני רבי מאיר היא: יולא. כשבת: אנפיליא של בגד. דקתני סיפא חליפתה פסולה אתאן לרבנן דפליגי עליה דרבי מאיר בקב הקיטע אלמא דלא הוי מנעל דלא רבי מאיר כיון דקב הקיטע הוה נעל אלמא ואנעלך תחש לא דייק אנפיליא נמי תהוי נעל: מדסיפא רבנן. רישא קב הקיטע נמי רבנן דייקו ואנעלך תחש ודקתני קב הקיטע כשר במחופה עור: דקתני סיפא אנפיליא של בגד. פסולה היא הוא ודאי דלאו נעל הוא דהא לא מגין לישמעיון חילוק קב הקיטע דא"ע: דמגין לאו נעל ו"ש האי: סיפא נמי ר' מאיר. ולא דייק תחש ואפילו הכי של בגד כל משום דלא מגין חבל קב הקיטע מגין הלכך אפילו אין מחופה עור כשר: למדחסייה. לדחוף רגלו בקרקע: מוטה. לאו אורחיה למדחסייה: על ליחתא דכרעיה. שרגלו הפוך וזרס בעליונו של רגל ליחתא לשון לוחים (דף קד מו). פלגא (קרא) כלומר שאינו זורס במקום מדרס רגלו וא"ע: דתנן (לעיל דף קא). מן הארכובה ולמעלה כשרה ההם הוא דכי נחתך רגלו קם ליה שוק ורחמנא חמר מעל רגלו דהיינו שוקו חבל האי לאו רגל הוא: והתניא בסמיכות הרגלים. כשרה: מאי לאו דחליץ בהו איהו. הגורד את רגלו והם עקומים: לאחר. שרגלו ישרה: בר אובא ובר קיפוף. כפ' אלו מגלחין (מ"ק כה): דלחלקו לדעתיה דרב אשי ואיתהפוך כרעיהו: רגלים. שלג רגלים תחוג (שמות כב): פרט לבעלי קבין. שפטורים מן הראייה אלמא שוק לאו רגל הוא: מעל רגלו. משמע מדבר שהוא על רגלו מדלל כתיב וחלצה נעלו מרגלו: שמע מינה. ממתני' דקא מכשר מן הארכובה ולמעלה: האי אסתוריא. קיביל"א (קיביל"א): קרסול) המפסקת בין שוק לרגל: עד ארעא נחית. ואין עוד פרה אחר למטה הימנה בענק: דלהדי כרעא. השוה ועומד למוול כף הרגל לאו מעל הוא וככרעא דמי: בשליחה היוצאת מבין רגליה. אלמא ירכיס נמי מיקרו רגל: נועלת עקביה בירכותיה. והולך יולא מבין רגליה ממנן והיינו דכתיב מבין רגליה: לא עשה רגלו. לא הסיר עשר זקן התחתון: להסך את רגלו. מי רגלים אלמא ירכיס רגל מיקרו: אך מסיך הוא את רגלו. בעגלון מלך מואב כתיב: בין רגליה. בין ירכותיה שבל עליה סיסרא ונתכוונה כדי לייגעו: כרע נפל שכב. שבעה כתיבי בקרא: (רש"י)

תוספות בין עומד בין יושב. וא"ת ומהיכא ש"ד לפסול יושב וי"ל משום דאמר לקמן (דף קד). דהויא כגמר דין ואמרינן בפרק שבעות העדות (שבעות דף ל: ושם) בשעת גמר דין ד"ה דיינין בישיבה ובעלי דינין בעמידה ומהאי טעמא בעינן לקמן (דף קו). עמידה לכתחלה דא"ל רבי חייא בתי עמודי לל"א שפי' בקונט' ועוד דכתיב ועמד ואמר ומיהו עיכובא ליכא מדלא כתיב ויעמוד ואמר אבל ועמד ואמר אינו אלא סיפור דברים בעלמא והכי נמי מפרש במסכת מועד קטן (דף כא. ושם) גבי מגין לקריעה מעומד אבל ועמדו שני האנשים א"ע: דלא כתיב ויעמדו היינו לפי שאין כתיב שם בעשה אחר כך אבל הכא אחר ועמד כתיב המעשה ואין כאן אלא סיפור דברים בעלמא כמו. עמדו וקדשו ועמדה ושאתה והא דדרשין בספרי ועמד אין דברים הללו אלא בעמידה אומר רבינו יהודה דשמו לכתחלה בעי הכי כדפרישית: והחולצת מן הסומא חליצתה כשרה. וא"ת מהיכא ש"ד למעוטי סומא וי"ל מדכתיב לעיני הזקנים וה"ה דה"ה לפני יבם א"נ משום דכתיב וירקה בפניו דהוי כמו לעיניו קמ"ל דלא: הקיטע מני רבי מאיר היא. דחשיב מנעל ממה שאין רגליו לעשות: באנפיליא של בגד אתאן לרבנן. דלא חשיב מנעל מנגד כיון דאין רגילות לעשות כן וה"ה אנפיליא הקשה ר"ת דהכא משמע דר' יוסי לא חשיב קב הקיטע מנעל מדמוקיי ברייתא דמכשרא ליה לחליצה כר' מאיר דוקא וכן משמע בבבא במה אשה (שבת דף

סה: ושם) ואילו בפרק בתרא דיומא (דף עח: ושם) אמרין דקב הקיטע בין לר' מאיר בין לרבי יוסי מנעל הוא וטעם דר' יוסי גבי שבת דלמא מיפסק ואתי לאיתויי ד' אמות ברה"ר ועוד קשיא דהבא שרינן של שעם לחלוץ ובפרק בתרא דיומא (שם) אמרין אני ראיתי את רבי יהושע בן לוי שיצא בסנדל של שעם ביה"כ ובשמעתין מדמי יה"כ לחליצה: מאן דמסיגי על ליחתא דכרעיה לא חליץ. פי' בקונט' שאין זה קרוי רגל כיון שהופכו כל שוק ידיה נמי לא מיקרי מעל רגלו אבל היבא שנקטעה רגלו שוקו היינו מעל רגלו דכיון דקודם קטיעה היה שוקו מעל רגלו אחר קטיעה נמי קרינא מעל רגלו ובענין זה פי' גאון אחד ור"ח פי' טעמא דלא חליץ מאן דמסיגי על ליחתא דכרעיה דלא מצי שפיר למדחסייה לבולי כרעיה אארעא לפי זה נמי אתי שפיר הא דגריע מקיטע דקייטע דחיס שפיר כוליה שוקיה אארעא מתוך פירושם משמע דפשיטא להו דקיטע חולץ אבל אין נראה לר"י דהא בירושלמי מפרש הא דקתני במתני' מן הארכובה ולמטה חליצה כשרה היינו בקושר רצועות הסנדל מארכובה ולמטה אבל בקיטע לא איירי מידי והא דקתני בברייתא קב הקיטע איבא לפרושי נמי דיהיב לאחר וחליץ כדאמר אסמיכות רגלים וה"מ למימר וליטעמיך קב הקיטע מי חליץ אלא דיהיב לאחר וכן דרך בכמה מקומות דיכול לומר וליטעמיך ואין אומר ועוד מעיקרא דסבר דברגל המוכה שייכא חליצה ה"ה דקיטע נמי חליץ אבל לפי המסקנא לא והא דפריך רגלים פרט לבעלי קבין הכי פריך כיון דשוק לא מיקרי רגל א"כ למטה מהארכובה אמאי כשרה הא לא הויא קשירה במקום רגל ורבינו נסים נמי פירש במגלת סתרים דקיטע לא חליץ מכ"ש דרגלו המוכה ומן הארכובה ולמטה דמכשיר במתני' לאו באיפסקא לכרעיה אלא בקשירת רצועות איירי כדאמר בירושלמי: פרט לבעלי קבין. ואף על פי דעיקר דרשא נפקא לן מפעמים בפרק קמא דחגיגה (דף ג. ושם) מכל מקום פריך שפיר מדאסמיכה תנא ארגלים: והא קא מתהניא מעבירה. ליכא למימר דפריך אמאי לא מסרה עצמה שהרי קרקע עולם היא כדאמר גבי אסתר ועוד כי הוא לא היה מאנסה ואדרבה היא שדלתו בדברים להכריעו להביאו עליה כדי להתיש כחו להציל ישראל אלא פריך אמאי משבחה הכתוב כל כך דכתוב תבורך מנשים וגו' ואמרין בניזיר (דף כג: ושם) ובהוריות (דף י:) גדולה עבירה לשמה מצוה שלא לשמה פירוש מאמהות לפי שהיו נהנות מן הביאה ויעל לא היתה נהנית מן הביאה ומשני דודאי לא היתה נהנית משום דטובתן של רשעים כו' ואהיהא מילתא קיימא דהן פירכא ובניזיר (דף כג:) ובהוריות (דף י:) (תוספות)

דף **קג** **ב**

רעה היא אצל צדיקים שנא' **[בראשית לא-כד]** השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע בשלמא רע לחיי אלא טוב אמאי לא אלא ש"מ טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים בשלמא התם דלמא מדכר ליה שמא דעבודת כוכבים אלא הכא מאי רעה איכא דקא שדי בה זומא דא"ר יוחנן בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זומא ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן עובדי כוכבים שלא עמדו בהר סיני לא פסקה זוהמתן: חלצה במנעל שאינו שלו וכי: תנו רבנן נעלו אין לו אלא נעלו נעל של כל אדם מנין ת"ל נעל נעל מכל מקום א"כ מה ת"ל נעלו נעלו הראוי לו פרט לגדול שאין יכול להלוך בו ופרט לקטן שאינו חופה רוב רגלו ופרט לסנדל המסוליים שאין לו עקב אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף אתאי יבמה לחלוץ אמר ליה הב ליה סנדלך יהיב ליה סנדלא דשמאלא א"ל אימר דאמור רבנן דיעבד לכתחלה מי אמר א"ל אי הכי קאמינא לך הב ליה ואקני ליה: סנדל של עץ: מאן תנא אמר שמואל ר"מ היא דתנן הקיטע יוצא בקב שלו דברי ר"מ ר' יוסי אוסר אבוא דשמואל אומר במחופה עור ודברי הכל: אמר רב פפי משמיה דרבא סנדל המוסגר לא תחלוץ בו ואם חלצה חליצתה כשרה סנדל המוחלט לא תחלוץ בו ואם חלצה חליצתה פסולה רב פפא משמיה דרבא אמר אחד סנדל המוסגר ואחד סנדל המוחלט לא תחלוץ בו ואם חלצה חליצתה כשרה מיתבי בית המוסגר מטמא מתוכו מוחלט מתוכו ומאחוריו וזה מטמאין בביאה ואי ס"ד כדמכתת דמי והא בעינן **[ויקרא יד-מו]** והבא אל הבית וליכא שאני התם דאמר קרא **[ויקרא יד-מה]** ותץ את הבית אפילו בשעת ניצחא קרוי בית ת"ש מטלית שיש בו שלש על שלש אף על פי שאין בו כזית כיון שנכנס רובה לבית טהור טמאתהו מאי לאו מוחלטת לא מוסגרת אי הכי אימא סיפא היו בה כמה זיתים כיון שנכנס ממנה כזית לבית טהור טמאתהו אי אמרת בשלמא מוחלטת היינו דאיתקש למת אלא אי אמרת מוסגרת אמאי איתקש למת שאני התם דאמר קרא **[ויקרא יג-גב]** ושרף את ההבד אפילו בשעת שריפה קרוי בגד וליגמר מיניה איסור מטמאה לא גמרין אמר רבא הלכתא אחד סנדל המוסגר ואחד סנדל שמוחלט ואחד סנדל של עבודת כוכבים לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה כשרה של תקרובת עבודת כוכבים

רש"י רעה היא. ששוגגים הרשעים וקאה נפש לדיק בהגאתו הלכך לאו הגאה היא: שמא דעבודת כוכבים. למה נגבת את אלהי (בראשית לא): נעל מ"מ. חוץ הנעל: פרט לסנדל המסוליים. הנפחה שאין לו עקב אב"א (סוליה ובלפוס סולניו: ש"ן – עקב. אך ראה לקמן קכ.). ליגנא אחרינא על שם מקומו נקרא מסוליים לשון מור"י: הב ליה סנדלך. ליבס ותחלוץ בו: יהיב ליה דשמאלא. במתכוין בעד ללא סביבא ליה לכאפי סנדל שאין שלו מותר לכתחלה: אמר ליה. רב יוסף אימר דאמור רבנן דמחנותיהו בשל שמאל חליצה כשרה דיעבד לכתחלה מי אמור: הב ליה ואקני ליה. סנדל של עץ. מאן תנא אמר שמואל ר"מ היא דתנן הקיטע יוצא בקב שלו דברי ר"מ ר' יוסי אוסר אבוא דשמואל אומר במחופה עור ודברי הכל: אמר רב פפי משמיה דרבא סנדל המוסגר לא תחלוץ בו ואם חלצה חליצתה כשרה סנדל המוחלט לא תחלוץ בו ואם חלצה חליצתה פסולה רב פפא משמיה דרבא אמר אחד סנדל המוסגר ואחד סנדל המוחלט לא תחלוץ בו ואם חלצה חליצתה כשרה מיתבי בית המוסגר מטמא מתוכו מוחלט מתוכו ומאחוריו וזה מטמאין בביאה ואי ס"ד כדמכתת דמי והא בעינן **[ויקרא יד-מו]** והבא אל הבית וליכא שאני התם דאמר קרא **[ויקרא יד-מה]** ותץ את הבית אפילו בשעת ניצחא קרוי בית ת"ש מטלית שיש בו שלש על שלש אף על פי שאין בו כזית כיון שנכנס רובה לבית טהור טמאתהו מאי לאו מוחלטת לא מוסגרת אי הכי אימא סיפא היו בה כמה זיתים כיון שנכנס ממנה כזית לבית טהור טמאתהו אי אמרת בשלמא מוחלטת היינו דאיתקש למת אלא אי אמרת מוסגרת אמאי איתקש למת שאני התם דאמר קרא **[ויקרא יג-גב]** ושרף את ההבד אפילו בשעת שריפה קרוי בגד וליגמר מיניה איסור מטמאה לא גמרין אמר רבא הלכתא אחד סנדל המוסגר ואחד סנדל שמוחלט ואחד סנדל של עבודת כוכבים לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה כשרה של תקרובת עבודת כוכבים

תוספות ת"ל נעל מ"מ. אע"ג דרשינן ליה לעיל דלא נימא תחש אין מידי אחרינא לא שקולים הם ויבוא שניהם וא"ת והיכי דרשינן הנך דרשות מנעל הא אצטרך לגופיה שצריך לקרוא חלוץ הנעל ויש לומר דדרשינן שפיר ממה שצריך לקרות דה"ל דרשינן במתניתין (לקמן דף קד:) מככה עיכובא אע"ג שהוא עיקר קריאה: שאין חופה את רוב הרגל. אבל הכא לא שגי בשמיטת רוב עקב דאין קרוי מנעל אלא כשחופה רוב הרגל אבל לענין חליצה שגי בשמיטת רוב העקב כדאמר לעיל (דף קב.) דחשיב

שפיר גילוי כרעיה בהכי: המסוליים. שם סנדל אחד כן דאמר בירושלמי ר' יהושע בן לוי נפק בסוליא בלילי צומא רבה ואמרינן נמי (מדרש רבה ש"ה) מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשה עקב לסולייא דכתיב ראשית חכמה יראת ה' וכתוב עקב ענוה יראת ה' וגו' והא דאמר במדרש (שם) ג' דברים שקולים זה כזה חכמה יראה ענוה אר"י דשקולים היינו דהא בלא הא לא סגי אבל ענוה גדולה מכולן: מטמא מאחוריו. פי' אם נגע בנגע מאחוריו של בית ומיהו מספקא לר"י בבית מוסגר אם נגע בנגע שמתוכו בלא ביאה אי חשיב כאחוריו דמוחלט דמטמא בנגיעה או שמא גרע ומתוכו דמוסגר היינו שנכנס כולו לבית כדפירש בקונטרס ובת"כ דריש כנגע נראה לי בבית מתוכו מטמא אין מטמא מאחוריו והאי קרא במוסגר כתיב משמע שדורש דנגע הנולד בתוך הבית מטמא ולא הנולד מאחוריו: כיון שנכנס רובו לבית טהור טמאתו. אמר ר"י אע"פ שלא ישב שם אלא שהכניסה והוציאה טמא ואע"ג דתנו ומיייתני לה בפרק קמא דקידושין (דף לג:). טמא עובר תחת האילן וטהור יושב טהור היינו דוקא גבי אילן שאין שם מחיצות בעינין שיהא יושב כדכתיב ביד יושב אבל בבית דאיכא מחיצות כאילו יושב תחתיו הטמא ומטמא הבית ואם תאמר דהכא משמע דמצורע מטמא באוהל ובריב מסכת כלים (פ"א מ"ד) אמר למעלה מהן מת מטמא באהל מה שאין כולן מטמאין והתם לעיל חשיב מצורע בהדיהו ואמר רבינו יהודה דמ"מ מת חמור דאפילו עובר תחת האילן מטמא באהל כל מה שתחת האילן ועוד דמת חמור שמטמא אפי' מה שבבית אחר אם יש בו חלון פותח טפח מה שאין כן במצורע דאין מטמא אלא בבית שנכנס בו כדכתיב והבא אל הבית: סנדל של עבודת כוכבים לא תחלוץ. פי' בקונט' דמייירי בעבודת כוכבים של עובד כוכבים וקודם ביטול דכיון

דף קד

ושל עיר הנדחת ושל זקן העשוי לכבודו לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה פסולה א"ל רבינא לרב אשי מאי שנא זקן העשוי לכבודו דלא להילוכא עביד דבי דינא נמי לאו להילוכא עביד א"ל אילו מוסיגי ביה שלוחא דבי דינא מי קפיד עליה דינא: **מתני'** חלצה בלילה חליצתה כשרה ורבי אלעזר מוסל בשמאל חליצתה פסולה ור' אלעזר מכשיר: **גמ'** לימא בהא קמיפלגי דמר סבר מקשינן ריביים לנגעים ומר סבר לא מקשינן ריביים לנגעים לא דכ"ע לא מקשינן ריביים לנגעים דאי מקשינן אפילו גמר דין בלילה נמי לא והכא בהא קמיפלגי מר סבר חליצה כתחלת דין דמאי ומר סבר חליצה כגמר דין דמאי רבה בר חייא קטוספאה עבד עובדא במוק וביחיד ובלילה אמר שמואל כמה רב גובריה דעביד כיחידא מאי קשיא אי מוק סתמא תניא אי לילה סתמא תניא אלא יחיד קא קשיא ליה היכי עביד ביחיד דיחידא קתני לה דתנן חלצה בשנים או בשלשה ונמצא אחד מהן קרוב או פסול חליצתה פסולה ור"ש ורבי יוחנן הסנדלר מכשירים ומעשה באחד שחלץ בינו לבניה בבית האסורים ובא מעשה לפני ר"ע והכשיר ואמר רב יוסף בר מניומי [אמר רב נחמן] אין הלכה כאותו הזוג ואב"א כולהו נמי יחידא קתני להו דתניא א"ר ישמעאל בר' יוסי אני ראיתי את רבי ישמעאל בן אלישע שחלץ במוק ביחיד ובלילה: בשמאל חליצתה כו': מ"ט דרבנן אמר עולא וליפני רגל [ויקרא יד-יד]. רגל ממצורע מה להלן דימין אף כאן דימין ורבי אלעזר לא יליף רגל רגל ממצורע והתניא ר"א אומר מנין לרציעה שהיא באזן הימנית נאמר כאן אזן ונאמר להלן אזן מה להלן ימין אף כאן ימין אמר רב יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן מוחלפת השיטה רבא אמר לעולם לא תימרן אזן מופני רגל רגל לא מופני וכי לא מופני מאי פירכא איכא איכא למיפרך מה למצורע שכן טעון עץ ארז ואזוב ושני תולעת: **מתני'** חלצה ורקקה אבל לא קראה חליצתה כשרה קראה ורקקה אבל לא חלצה חליצתה פסולה וקראה אבל לא חלצה חליצתה פסולה ר"ע אומר חליצתה כשרה

רפ"י ושל עיר הנדחת. נמי לרש"י קיימא: ושל זקן העשוי לכבודו. לתכריכי מיתה הואיל ולאו להילוכא עביד לאו נעל הוא: דבי דינא נמי. סנדל שהיה ל"ב"ז מיוחד לחליצה: לנגעים. כל ריב וכל נגע (דברים כ"א) מה נגעים רחיים ביום דכתיב (ויקרא ג') וביום הראות בו אף ריביים ביום וחליצה דין הוא לגובה כתובתה: אפי' גמר דין נמי לא. ואנן תנן דיני ממונות דנין ביום וגומרים בלילה (סנהדרין ד' ל"ב). כתחלת דין דמאי. דנפקא לן בסנהדרין בחד דיני ממונות (דף ל"ד). דתחלת דין ביום: במוק. אע"פ שחייב על עור: כמה רב גובריה. בלשון גנאי אמרה: אי מוק סתמא תניא. כדכתיב דלעיל (דף ק"ב). בקב הקיטע במוק בסמיכת הרגלים: לילה סתמא תניא. במתניתין חליצה כשרה: ביחיד יחידא תני לה. במתני' דתנו ובה מעשה לפני רבי עקיבא והכשרי: רגל רגל ממצורע. דכתיב על צהן רגלו הימנית (ויקרא יז): ונאמר להלן אזן. במצורע: אזן מופנה. משני לדין בין במצורע בין בנלעזר קרחה למצורע עני מיותר לגמרי כדאמרן במנחות פ"ק (דף יז) יד יד להמיצה רגל רגל לחליצה אזן מופנה ורבי אלעזר ורבי אלעזר ר' אלעזר מופנה מלך אחד למדים אם אין תשובה ואם יש להשיב משני: (וכי לא מופני מאי פירכא איכא). מופנה מלך אחד למדין ומשיבין) והכא מאי פירכא איכא ומהכא נפקא לן בכל דוכתא לר' אלעזר מופנה מלך אחד למדין ומשיבין (שבת דף קל"א). מתני' חליצה כשרה. דקריאה לא מעכבא דכתיב ככה יעשה (רפ"י)

הוספות נתבטל עדיין וכן פי' בפ' ראוהו ב"ד (ר"ה כח). גבי שופר של עבודת כוכבים לא יתקע ואם יתקע יצא ותימה דאמר' בסוף פרק כסוי הדם (חולין פט. ושם) שופר של עבודת כוכבים לא יתקע לא יצא ומפרש התם משום דעבודת כוכבים כותבי שיעוריה וי"ל דהתם בעבודת כוכבים של ישראל דלא סגי לה בבטול דכי האי גוונא משני בפרק לולב הגזול (סוכה לא: ושם) אהא דאמר רבא לולב של עבודת כוכבים לא יטול ואם נטל יצא ופריך דמתני' דלולב של אשרה פסול ומשני באשרה של משה וא"ת אי בעבודת כוכבים של ישראל מאי קאמר דמכתת שיעוריה והא טעונה גניזה דמפיק לה בפ' רבי ישמעאל (ע"ז דף נב:). מושם בסתר וי"ל כיון דטעונה גניזה אין כותבי שיעור גדול מזה א"נ בעבודת כוכבים של עובד כוכבים שיעוריה ישראל שטעונה שריפה וא"ת ובעבודת כוכבים דעובד כוכבים מכי אגבה הויא דישראל כדאמר בפרק כל הצלמים (שם דף מב). גזירה דלמא מגבה לה והדר מבטל לה וי"ל כיון שהגביה השופר והסנדל על מנת שלא לקנותו דהא תנן (לעיל דף קא). במנעל שאינו שלו. חליצתה כשרה ולולב איירי ביו"ט שני ובסוכה הוה מצי לשנויי דאיירי ביו"ט ראשון ולא הוה צריך לאוקומי באשרה דמשה אלא משום דקתני אשרה דעיר הנדחת דאפילו ביו"ט שני והא דנקט בסנדל של תקרובת עבודת כוכבים חליצתה פסולה הוה מצי למנקט סנדל עבודת כוכבים של ישראל אלא ניחא ליה למנקט כוליה מילתא בעבודת כוכבים של עובד כוכבים ור"ת מפרש דכולהו עבודת כוכבים דעובד כוכבים והכא לאחר ביטול והתם קודם ביטול ולאחר ביטול נמי לתחלה לא יתקע ולא יחלוץ דמאיס לענין מצוה לפי שהיה עליו שם עבודת כוכבים אפילו אם תמצא לומר דשרי לבטול בעצם של עבודת כוכבים לתחילה כמו בשל עיר הנדחת לא דמאי כסוי לחליצה דלענין כסוי לא חיישי' למיאוס והא דמשני בסוכה מתני' באשרה דמשה ולא משני בדעובד כוכבים וקודם בטול משום דאפילו נקצץ לולב מן הדקל נתבטל והא דקתני בסוף פ' כסוי הדם (חולין דף פט. ושם) דלולב של עבודת כוכבים אם נטל לא יצא איירי שהלולב בעצמו (של) עבודת כוכבים אבל לולב של אשרה משמע שנקט מן האשרה והכי הוה מצי למנקט בסמוך דאם חלצה קודם בטול פסול וליפלוגי בשל עבודת כוכבים עצמה אלא אגב אורחיה אתא לאשמעינן דתקרובת עבודת כוכבים אינה בטילה עולמית ואם תאמר כיון דבטלה איירי רבא מאי קמבעיא ליה לר"ל בפרק כל הצלמים (ע"ז מז). דקל של עבודת כוכבים שבתלו לולבו מהו למצוה תפשוט מדרבא דסוכה לתחלה לא יטול ואם נטל יצא וי"ל דלרבא פשיטא ליה ולר"ש לקיש מיבעיא ליה אע"ג דפשיטא ליה התם מר' יוחנן רביה מכל מקום מדרבא לא בעי למפשוט: מר סבר חליצה כתחלת דין דמאי. לכך פסולה ובירושלמי בפרק אחד דיני ממונות גריסין מנין שדינן ביום וגומרים בלילה שנאמר ושפטו את העם בכל עת ופריך אית קרא לשעבר אלא מנין שאם טעו ודנו בלילה שדינן דין ושפטו את העם בכל עת וגו' דומה שהוא טעון ועוד דלא פריך שפיר אגומרינן בלילה ואית קרא לשעבר אלא גריסין איפכא מנין שטעו ודנו בלילה שדינן דין שנאמר ושפטו את העם בכל עת ואית קרא לשעבר אלא מנין שגומרינן בלילה וכו' וגמרא שלנו (סנהדרין דף לד:). מוקי נמי האי קרא לגומרינן בלילה והרבה דברים יש בירושלמי שצריך להפכם: אי מוק סתמא תניא. הוה מצי

למפרך אימור דאמרי רבנן בדיעבד לכתחלה מי אמור אלא פריך אדשמואל שלא הקפיד אלא על מה שעשה כיחידא ומסיק כרבי ישמעאל בן אלישע והוא עשה כן לכתחלה: אמר רבי ישמעאל בן רבי יוסי אני ראיתי את רבי ישמעאל בן אלישע. כך כתוב בספרים וקשיא לר"י איך יתכן שראה רבי ישמעאל בן רבי יוסי את רבי ישמעאל בן אלישע שנהרג קודם רבי עקיבא ורבי ישמעאל כפוף ויושב לפני רבי ויום שמת ר"ע נולד רבי ומיהו אין למחוק הספרים בשביל כך כי מה בכך שרבי ישמעאל ברבי יוסי היה כפוף ויושב לפני רבי כי גם רבי יוסי אביו אילו היה קיים היה כפוף ויושב לפני רבי ולמאי דפירש ר"י דתרי רבי ישמעאל בן אלישע הוא אתי שפיר דאותו שנהרג היה זקנו של אותו רבי ישמעאל בן אלישע שראוהו רבי ישמעאל בן רבי יוסי דאפשר שחיה הרבה אחר רבי עקיבא: (תוספות)

ב קד דף

אמר ליה רבי אלעזר [דברים כה-ט]. ככה יעשה כל דבר שהוא מעשה מעבב א"ל רבי עקיבא משם ראיה ככה יעשה לאיש כל דבר שהוא מעשה באיש החרש שנחלץ והחרשת שחלצה וחולצת לקטן חליצתה פסולה קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה פסולה חלצה בשנים או בשלושה ונמצא אחד מן קרוב או פסול חליצתה פסולה רבי שמעון ורבי יוחנן הסנדלר מכשירין ומעשה באחד שחלץ בינו לבינה בבית האסורים ובא מעשה לפני רבי עקיבא

והכשרי: **גמ'** אמר רבא השתא דאמרת קריאה לא מיעבבא לפיכך אלם ואלמת שחלצו חליצתן כשירה תנן חרש שנחלץ והחרשת שחלצה והחולצת מן הקטן חליצתה פסולה מ"ט לאו משום דלא בני קרייה ניהו לא משום דלאו בני דעה ניהו אי הכי אלם ואלמת נמי אמר רבא אלם ואלמת בני דעה ניהו ופומייהו הוא דכאיב להו והא אמרי דבי רבי ינאי לפי שאינו באמר ואמרה אלא כי אתמר דרבא אסיפא אתמר חרש שנחלץ והחרשת שחלצה והחולצת מן הקטן חליצתה פסולה אמר רבא השתא דאמרת קרייה מעבבא לפיכך אלם ואלמת שחלצו חליצתן פסולה ומתניתין כר' זירא דאמר ר' זירא כל הראוי לביילה אין ביילה מעבבת בו וכל שאין ראוי לביילה בילה מעבבת שלחו ליה לאבוב דשמואל יבמה שרקקה תחלוץ מכלל דאיפסלא לה מאחין מני אילימא ר' עקיבא השתא ומה במקום מצוה דאיכא למימר מידי דהוה אימורים דכי ליתנהו לא מעבבי וכי איתנהו מעבבי אמר ר"ע לא מעבבא מאחין איפסלא ואלא לר' אלעזר והא שני דברים המתירין ניהו ושני דברים המתירין אין מעלין זה בזה אלא כרבי דתניא כבשי עצרת אין מקדשין הלחם אלא בשחיטה כיצד שחטן לשמן וזרק דמן לשמן קדש הלחם שחטן לשמן וזרק דמן לשמן קדש וזרק דמן לשמן קדש ואינו קדוש דברי רבי ר' אלעזר בר"ש אומר לעולם אינו קדוש עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן ומי אמר ר' עקיבא ריקקה לא פסלה והתניא חלצה ולא

רש"י כל דבר שהוה מעשה מעבב דכי כתיב ככה דמשמע עיכובא אדמעשה כתיב וקרייה דכורא בעלמא הוא: כל דבר שמעשה. ורקיקה מעשה היא: מעשה בלוי. חליצה שהאשה עושה מעשה בגופו של איש לאפקוי ריקקה ללאו מעשה בלוי הוא: החרש שחלץ חליצתו פסולה. לפוטרה במקום אחר כשר: וחרשת שחלצה חליצתה פסולה. היא עממה אינה נפטרת בחליצתה כדלמרי' לקמן בפ' ב"ש (דף קי.) ואין לה תקנה אלא בייבוס ואם ראה להוליא יוליא בגט: חלצה בשנים. כשרים או בג' ונמצא אחד מהן קרוב להדיר הוא להו שנים חליצתו פסולה: ורבי שמעון ור' יוחנן הסנדלר מכשירין. וז"ל בשנים דהא בשנים עסקי נמי ת"ק: גמ' אלם ואלמת. שחלצו חליצתן כשרה: והאמרי דבי רבי ינאי. ומפסד טעמא דמתני' דחרש וחרשת מפני שאין בואמר ואמרה דתן (תרומות פ"א מ"ב) חרש שדברו חכמים בכל מקום שאינו לא שומע ולא מדבר: ועמד ואמר וענתה ואמרה: חליצתה פסולה. ומתני' דקתני לא קראה חליצתה כשירה כר' זירא דל"ר זירא בפסוק המנחות והגסכים (מנחות קג): כל הראוי לביילה כו' דקתני האומר הרי עלי ס"ח עשורונים מביא ס' בכלי אחד ואחד בכלי אחר ומפסד טעמא משום דקיים להו לרבנן דקשיש נכללוה בכלי אחד אבל ס"ח אינו נכללוה יפה ומתביטין וכי און נכללוה מאי הוה והתן (ס"ח יח.) אם לא בכל כשר ומשני רבי זירא הראוי לביילה אין ביילה מעבבת בו דלפיכך לא בכל כשר ואין ראוי לביילה ביילה מעבבת בו דראוי לביילה בעיני דלפסד להתייבס בה מלת מנחה והכח נמי אע"ג דקרייה לא מעבבא בראוי לקרייה אבל בשאין ראוי מעבבת: יבמה שרקקה. לפני ב"ד: תחלוץ. דנפסלה עליהו מייבוס: במקום מורה. בשעת חליצה שהרקיקה מורה: אלומוידי דכי איתנהו מעבבי. בשר מאכילה בפ' המיד נשחט (פסחים נטו) וכי ליתנהו לא מעבבי כגון שנטמאו או שצבדו והכח נמי נימא אע"ג דלאו מעשה חשוב בלוי הוא האוליא ואפשר לרוב ליעבב וקאמר רבי עקיבא לא מעבבא: אלם לר' אלעזר. דאמר במתני' מעבבא אלמא מעשה הוא: ה"ג והא שני דברים המתירין אין מעלין זה בזה זה: אין מקדשין שחי הלחם. להיות קדוש קדושה הגוף ליפסל ביולא ולינה אלם בשחיטה ואע"פ שהן טעונין תוספת חיון עם הלחם אין תוספתן מקדשן אלם שחיתוהו לגמר מאלו נזיר דכתיב (במדבר ו) וזה האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המזות הלה הכתוב עשיית סל המזות בזבחת האיל בפ' התכלת: כיצד ל"ג: לחם קדוש. ליפסל ביולא ואין קדוש להיות יותר באכילה: (רש"י)

תוספות והא אמרי דבי רבי ינאי לפי שאינו באמר ואמרה. וא"ת מנא ליה לרבי ינאי האי טעמא דלמא משום דלאו בני דעה ניהו ותניא (לקמן דף קו.) דבעינן שיתכונו שניהם ואמאי נמי אמרינן לקמן (דף קה:) דקטנה חולצת בפעוטות וקטן נמי הוה חלוץ אי לאו דאיש כתיב בפרשה כיון דלאו בני דעה ניהו וי"ל שב"ד עומדים על גבם ומורים להם לעשות חליצה כתיקנה דהכי נמי אמרינן בפרק ב' דגיטין (דף בב.) ושם) דחש"ו שכתבו גט וגדול עומד על גבם דכשר ומיהו לענין חליצה שוטה לא חלוץ אע"ג שב"ד עומדים ע"ג כדאמר בתוספתא לפי שיש בחליצה רבוי דברים ואין בו דעת כלל לעשות לדעת ב"ד אבל גבי גט שנוח לעשות כי גדול עומד ע"ג כשר ומחשבתו ניכרת מתוך מעשיו שכותב הגט לשמה שכותב שם האיש והאשה והזמן ושם עירו ושם עירה והא דאמר בפ"ק דחולין (דף יב.) ושם) גבי וכולן שחטו ואחרים רואין אותן שחיתתן כשירה ומוקי לה כר' נתן דלא בעי כוונה לשחיטה משמע דלרבנן דבעו כוונה לשחיטה לא מהני גדול עומד ע"ג דהתם אחרים אין מלמדים אותו אך שראוהו שלא קלקל וגם אין מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו כמו חליצה דאין מתכוין אלא לחיתוך בשר בעלמא כדאמר בפ"ק דחולין (דף יג.) דבעינן מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו: דאמר רבי זירא כל הראוי לביילה כו'. מילתיה דר' זירא בפ' המנחות והגסכים (מנחות קג:) ושם) גבי ששים ואחד אין נכללים ופריך וכי לא בלל מאי הוה והתן (שם) דף קה.) ח. אלא לא בלל כשר וא"ת מאי קשה הוא לכתחלה בעינן ביילה ואומר ר"י דשאני התם כיון דאמר הרי עלי מנחה ס"א עשרון לקרבן גדול קמכוין ולכך היה לו לעשות הכל בכלי אחד אם בדיעבד כשר בלא ביילה ודוקא כי אמר הרי עלי מנחה אמרינן דלקרבן גדול קמכוין אבל סתם בלא מנחה לא משמע קביעות בחד מנא כדתנן התם (דף קב:) הרי עלי שני עשורונים להביא בכלי אחד והביא בשני כלים פסול משמע דאם אמר סתם ולא אמר בכלי אחד יכול להביא בשני כלים וא"ת מנא ליה דאם לא בלל כשר אימא לא בלל כהן אלא זר אבל לא בלל כלל פסולה דהכי נמי אמרינן בהקומץ רבה (מנחות דף יח.) ושם) לא יצק כשר ומפרש דהיינו לא יצק כהן אלא זר וי"ל דקבלה היה לו דאפילו לא בלל כלל דליכא עיכובא וא"ת ואמאי לא מעבבת והלא בכמה מקומות כתיב (ויקרא ב) בלולה במנחת מאפה תנור ושל מחבת ובמנחת נסכים (במדבר טו) כתיב טובא בלולה וכן בקרבן נשיאים תריסר זימני וי"ל דלא משמע ליה עיכובא כיון דלא כתיב. ויבלול לשון צווי וצ"ע אם יש עיכובא בעלמא בכה"ג אי"נ כולהו צריכי לשום דרשה וא"ת מנא ליה דמעבבא בשאין ראוי לביילה וי"ל דסברא הוא דכתיב בלולה ואמר רחמנא דלא מעבבא מסתמא להכי אהני הא דכתביה דבעינן ראוי לביילה הוא דמספקא בפ' נערה בנדרים (דף עג.) אי חרש מיפר לא אי מיפר משום דלא בר שמיעה הוא וכדברי זירא היינו משום דשמא לא כתיב קרא ושמע אלא אורחא דמילתא דהכי הוה דכי שמע מיפר וקשה לר"י ערל וטמא אמאי משלחין קרבנותיהו נהי דסמיכה לא מעבבא נימא כל שאין ראוי לביילה בילה מעבבת בו וי"ל מדדרישין בת"כ. מזובו ולא נמנעו ש"מ דטמא משלחין קרבנות דבהבאת קרבנות איירי ועוד מדמעטינן בפ"ק דחגיגה (דף ד.) ושם) טמא מובאת שמה והבאתם שמה כל שישנו בביאה ישנו בהבאה ש"מ דשאר קרבנות משלחין ולא חיישין שיהא ראוי לסמיכה וה"ר שמעון הקשה מדאמר בפ' נגמר הדין (סנהדרין דף מה:) דאיכא מ"ד נקטעה יד העדים חייב דלא בעי קרא כדכתיב ואמאי לא אמרי' כיון דכתיב יד העדים דבעינן ראוי ליד העדים ושמא יש שום יתור דמחייב אע"פ שנקטעה יד אי נמי

דף קה - א

רקקה ולא קראה חליצתה כשירה רקקה ולא חלצה ולא קראה חליצתה פסולה קראה ולא חלצה אין כאן בית מיחוש מני אילימא רבי אליעזר חלצה ולא רקקה ולא קראה חליצתה כשירה והא אמר רבי אליעזר **[דברים כה-ט]** ככה יעשה) שהוא מעשה מעכב אלא פשיטא רבי עקיבא וקתני רקקה ולא חלצה ולא קראה חליצתה פסולה למאן אילימא לעלמא פשיטא מי הויה חליצה דאישתריא לעלמא אלא לאו לאחין שמע מינה ולר"ע מאי שנה רקיקה ומאי שנה קרייה דאיתא בין בתחלה בין בסוף לא מיחלפא ליה ואתו למישרי חלוצה לאחין ואיכא דאמרי הכי שלחו ליה יבמה שרקקה תחלוץ ואינה צריכה לרוק פעם אחרת כי ההיא דאתיא לקמיה דרבי אמי הוה יתיב רבי אבא בר ממל קמיה רקקה מקמי דתחלוץ אמר ליה רבי אמי חלוץ לה ושרי לה תיגרא אמר ליה ר' אבא והא בעינן מירק הא רקקה לה ותירוק ומה בכך נפיק מיניה חורבא דאי אמרת תיהדר ותירוק אמרי רקיקה קמייטא לית בה מששא ואתי למישרי חלוצה לאחין והא בעינן כסדרן לא מעכבא הוא סבר דחויי קא מדחי ליה נפק דק ואשכח דתניא בין שהקדים חליצה לרקיקה בין שהקדים רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי לוי נפק לקרייתא בעו מינה גידמת מהו שתחלוץ יבמה שרקקה דם מהו **[דניאל י-כא]** אבל אגיד לך את הרשום בכתב אמת מכלל דאיכא כתב שאינו אמת לא הוה בידיה אתא שאיל בי מדרשא אמרו ליה מי כתיב וחלצה ביד ומי כתיב וירקה רוק אבל אגיד לך הרשום בכתב אמת וכי יש כתב שאינו אמת לא קשיא כאן בגזר דין שיש עמו שבועה כאן בגזר דין שאין עמו שבועה כדבר שמואל בר אמי דאמר רב שמואל בר אמי אמר רבי יונתן מנין לגזר דין שיש עמו שבועה שאינו מתקרע שנה' **[שמואל א ג-יד]** לכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם אמר רבה בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מדברי תורה אביי אמר בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בגמילות חסדים רבה ואביי מדבית עלי קאתו רבה דעסק בתורה חיה ארבעין שנין אביי דעסק בתורה ובגמילות חסדים חיה שיתין שנין ת"ר משפחה אחת היתה בירושלים שהיו מתים כבן שמנה עשרה שנה באו והודיעו את רבן יוחנן בן זכאי אמר להם שמה ממשפחת עלי אתם שנה' **[שמואל א ב-לג]** וכל מרית ביתך ימותו אנשים לכו ועסקו בתורה ותחיו הלכו ועסקו בתורה וחיו והיו קורין אותן משפחת יוחנן על שמו אמר רב שמואל בר אבוי אמר רב מנין לגזר דין של צבור שאינו נחתם אינו נחתם והא כתיב **[ירמיה ב-כב]** כי אם תכבשי בנתר ותרבי לך בורית נכתם עונך לפני אלא מנין שאפי' נחתם מתקרע שנאמר **[דברים ד-ז]** מי מה' אלהינו בכל קראנו אליו והכתיב **[ישעיה נה-ו]** דרושו' ה' בהמצאו לא קשיא הא ביחיד הא בצבור יחיד אימת אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ שלחו ליה לאבוא דשמואל יבמה שרקקה דם תחלוץ לפי שאי אפשר לדם בלא צחצוח רוק מיתיבי יכול יהא דם היוצא מפיו ומפי האמה טמא ת"ל **[ויקרא טו-ב/ג]**

דף קה - ב

אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' מאיר אבל חכמים אומרים אין חליצת קטן כלום: קטנה שחלצה וכו': אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' מאיר דאמר איש כתוב בפרשה ומקשינן אשה לאיש אבל חכמים אומרים איש כתיב בפרשה אשה בין גדולה בין קטנה מאן חכמים רבי יוסי היא דר' חייא ור' שמעון בר רבי הו' יתבי פתח חד מינייהו ואמר המתפלל צריך שיתן עיניו למטה שנאמר **[מלכים א ט-ג]** והיו עיני ולבי שם כל הימים וחד אמר עיניו למעלה שנאמר **[איכה ג-מא]** נשא לבבנו אל כפים אדהכי אתא ר' ישמעאל בר' יוסי לגבייהו אמר להו במאי עסקיתו אמרו ליה בתפלה אמר להו כך אמר אבא המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה כדי שיתקיימו שני מקראות הללו אדהכי אתא רבי למתיבתא אינהו דהו' קלילי יתיבו בדוכתייהו רבי ישמעאל ברבי יוסי אגב יוקריה הוה מפסע ואזיל אמר ליה אבדן מי הוא זה שמפסע על ראשי עם קדוש אמר ליה אני ישמעאל בר' יוסי שבאתי ללמוד תורה מרבי אמר ליה וכי אתה הגון ללמוד תורה מרבי אמר ליה וכי משה היה הגון ללמוד תורה מפי הגבורה אמר ליה וכי משה אתה אמר ליה וכי רבך אלהים הוא אמר רב יוסף שקליה רבי למטרפסיה דקאמר ליה רבך ולא רבי אדהכי אתיא יבמה לקמיה דרבי אמר ליה רבי לאבדן פוק בדקה לבתר דנפק אמר ליה ר' ישמעאל כך אמר אבא איש כתוב בפרשה אבל אשה בין גדולה בין קטנה אמר ליה תא לא צריכת כבר הורה זקן קמפסע אבדן ואתי אמר ליה רבי ישמעאל בר' יוסי מי שצריך לו עם קדוש יפסע על ראשי עם קדוש עם קדוש היאך יפסע על ראשי עם קדוש אמר ליה רבי לאבדן קום בדוכתיך תאנא באותה שעה נצטרע אבדן וטבעו שני בניו ומאנו שתי כלותיו אמר רב נחמן בר יצחק בריך רחמנא דכספיה לאבדן בהאי עלמא אמר ר' אמי מדבריו של ברבי נלמוד קטנה חולצת בפעוטות רבא אמר עד שתגיע לעונת נדרים והלכתא עד שתביא שתי שערות: חלצה בשנים וכו': אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אין הלכה כאותו הזוג והא אמר ר' ז' חדא זימנא דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן חליצה בשלשה צריכה דאי איתמר הך קמייטא הוה אמינא ה"מ לכתחילה אבל דיעבד אפי' תרי קמ"ל אין הלכה כאותו הזוג ואי אשמועינן אין הלכה כאותו הזוג אלא כתנא קמא ה"א דיעבד אבל לכתחילה ליבעי חמשה צריכא: מעשה שחלצו כו': בינו לבניה מי ידענא אמר רב יהודה אמר שמואל ועדים רואין אותו מבחוץ איבעיא להו מעשה שחלצו בינו לבניה אבראי ובא מעשה לפני ר' ע' בבית האסורין או דלמא מעשה שחלצו בינו לבניה בבית האסורין אמר רב יהודה אמר רב בבית האסורין היה מעשה ולבית האסורין בא מעשה

[רש"י] זו דברי ר' מאיר. דאמר בהאשה רבה (לעיל לו.) עשו חלוצה בן תשע כגט בגדול: אבל חכמים אומרים. דפליגי עליה ההם ואמרי עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול אבל בחלוצה לא ס"ל כותיה: אין חלוצה קטן כלום. אפי' לפוסלה עליו: זו דברי ר' מאיר. דשמעינן ליה דאמר קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין: אשה ואיש. דכתיב (דברים כה) ואם לא יחפץ האיש ולא קטן ואשה נמי אע"ג דלא כתיב מיעוטא בעינן גדולה כליש דלחיתקא לה דכתיב בהוהו קרא ולעתה יבמתו השערה: עיניו למטה. כלפי ארץ ישראל משום דשכינה התם קיימא כדכתיב והיו עיני ולבי שם: אהך רבי מתיבתא. למדש ואיבעי כל חד למיתב דלכותיה: ר' ישמעאל בר' יוסי בעל בשר הוה כדלמרי' בשוקא את הפועלים (ב"מ פד.): מפסע ואזיל. הולך לאט: אבדן. הלמודי של רבי היה: שקליה רבי למטרפסיה. לגמולו על ששמע ולא מיחה: פוק בדקה. אם הביאה שתי שערות: לא כריפת. למיבדקה: כבר הורה זקן. רבי יוסי: נצטרע אבדן. עונשו של לשון הרע נגעו: מדכריו של רבבי. ר' יוסי כל כרבי לשון הרע גדול: קטנה חולצת. משהיא כפעוטות כבר שית כבר שבע דתן במס' גיטין (דף נט.) הפעוטות מקחו מקחו וממכרו ממכר במטלטלין הלכך לענין חלוצה הואיל ולא

כתוב מיעוט קשירה משהיא פסקה הזו שזועת מעט להבחין: לעונת נדרים. שנה אחת קודם לזמן שתי פערות כדתן פסקה יוצא דופן (נדה מה): בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדרים נבדקים אם יודעת לשם מי נדרה והקדשה דבריה קיימים: אין הלכה בלוחו האוג. אלא כתנא קמא דבעי ג': והאמר רב נחמן כו'. בריש פירקא (דף קא): קמ"ל אין הלכה בלוחו האוג. דלע"ג דאי עבד הוא דקתני הלכה בשנים וקתני מפקיין: הני מילי דסני בתלתא דיעבד. דקתני הלכה בשלשה וגמלא אחד מהן קרוב או פסול פסולה הא כולם קשירים הלכה כשירה אכל לכתחלה לביעי חמשה כרבי יהודה קמ"ל גבי פלוגתא דרבי יהודה הלכתא כה"ק: (רש"י)

תוספות קטנה שחלצה תחלוף משתגדיל ואם לא חלצה חליצה פסולה. וא"ת אמאי לא עריב ותני להו קטנה בהדי חרש וחרשת וקטן וי"ל (כדמוכח) משום דבקטנה פליג רבי יוסי בגמ' ואם תאמר מ"מ כיון דתנא פסולה אמאי תני שתחלוף משתגדיל ועוד דלא תני ליה גבי קטן וי"ל דאי לא הוה תני גבי קטנה ה"א דחליצתה פסולה מדרבנן דהא דמקשינן אשה לאיש אינו מן התורה להכי תני תחלוף משתגדיל יתור לשון לאשמועינן דחליצת קטנה אינה כלום כמו חליצת קטן ומיהו בירושלמי גרסי: בסדר המשנה תחלוף משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה כשירה משמע שסובר דהא דמקשי רבי מאיר אשה לאיש היינו מדרבנן אבל לרבי יוסי חלוצת לכתחלה כדאשכחן בעובדא דלקמן ובירושלמי נמי מוקי לה כו"מ: אבא יודן בירושלמי ואבדן לישנא קלילא: מי צריך לו עם קדוש יפסע על ראשי עם קדוש. והא דאמר בפ' קמא (קידושין דף ז: דף ז) אזהרה לדיין שלא יפסע על ראשי עם קדוש היינו היכא שלא יצא לצורך עם קדוש אי נמי אפילו יצא לצורך יש לו לקצר דרכו כל מה שיכול כדאמרינן (קידושין דף לב:) אזהרה לזקן שלא יטריח מוראת ובהוריות (דף יג:) תניא בני חכמים ות"ח בזמן שהצבור צריכין להם מפסיעין על ראשי העם כו' יצא לצורך נכנס ויושב במקומו פירוש לצורך העם ובתוספתא גרסינן בהדיא יצא לצורך העם: רבא אמר משתגיע לעונת נדרים. ואם תאמר דבפרק יוצא דופן (נדה מו.) קאמר רבא קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנין ומסיק כי קאמר רבא למיאן אבל לחליצה בעיא בדיקה אלמא קטנה לא חלצה וא"ת דרבא איירי הכא אליבא דרבי יוסי אבל איהו גופיה סבר עד שתביא שתי שערות והא דמסיק הכא והלכתא עד שתביא שתי שערות סיומא דמילתא הוא ובפרק התקבל (גיטין סה.) דקאמר רבא גבי שלש מדות בקטן הגיע לעונת נדרים נדרו נדר והקדשו הקדש וכגדן בקטנה חלוצת מדה זו עושה אליבא דרבי יוסי ועוד דר"י הוכיח שם: מכא הדיא דמי שמת (ב"ב קנה.) דרבה גרס ולא רבא: לכתחלה בעי חמשה. מכאן יש ללמוד דאין צריך חמשה אפי' לכתחלה ומיהו לפרסומי מילתא עבדינן בחמשה: רבי שמעון ורבי יוחנן הסנדלר מכשירים בשנים. ולא דוקא שנים אלא לשון עדות בעלמא נקט שנים ובקונטרס ל"ג שנים: ובא מעשה לפני ר' עקיבא בבית האסורין. וא"ת והא במתני' משמע בהדיא שחלצה בבית האסורין דקתני מעשה שחלצה בינו לבינה בבית האסורין ובא מעשה לפני רבי עקיבא ויש לומר דבהרבה ספרים גרסי' בא מעשה לפני ר' עקיבא בלא וי"ו קאי נמי בבית האסורין ארבי עקיבא ואם תאמר והיכי פשיט שהמעשה בא לפני רבי עקיבא בבית האסורין ולא בא אבראי ויש לומר דידוע הגמרא שבא לפני בבית האסורין כדאמר בירושלמי רבי יוחנן הסנדלר עבר קומי חושין דרבי עקיבא היה מכריז ואמר מאן בעי מחטין ומאן בעי צנורין חלצה בינו לבינה מהו אדיק ליה רישיה מן כוותיה אמר ליה אית לך כושין אית לך כשר: (תוספות)

דף קו

תנו רבנן חליצה מוטעת כשרה אי זו היא חליצה מוטעת אמר ר"ל כל שאומרים לו חלוף ובכך אתה כונסה אמר ליה רבי יוחנן אני שונה בין שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהם כאחד ואת אמרת חליצתה כשירה אלא כל שאומרים לו חלוף לה ע"מ שתתן לך מאתים זו תניא נמי הכי חליצה מוטעת כשירה אי זו היא חליצה מוטעת כל שאומרים חלוף לה על מנת שתתן לך מאתים זו ומעשה באשה אחת שנפלה לפני יבם שאין הגון לה ואמרו לו חלוף לה על מנת שתתן לך מאתים זו ובא מעשה לפני רבי חייא והכשירה הוא דאתא לקמיה דרבי חייא בר אבא אמר לה בתי עמודי אמרה ליה אימא ישיבתה זו היא עמידתה אמר לה ידעת ליה אמרה ליה אין ממונא הוא דחזא לה וקבעי למיכליה מינה אמר לה לא ניחא לך אמרה ליה לא אמר ליה חלוף לה ובכך אתה כונסה לבתר דחלוף לה אמר ליה השתא מינדך אפסלאל לה חלוף לה חליצה מעלייתא כי היכי דתישתרי לעלמא בת חמיה דרב פפא נפלה לפני יבם שאין הגון לה אתא לקמיה דאביי אמר ליה חלוף לה ובכך אתה כונסה אמר ליה רב פפא לא סבר לה מר להא דאמר רבי יוחנן ואלא היכי אימא ליה אמר ליה חלוף לה ע"מ שתתן לך מאתים זו לבתר דחלוף לה אמר לה זיל הב ליה אמר ליה משטה אני בך עבדה ליה מי לא תניא הרי שהיה בורח מבית האסורין והיתה מעברא לפניו ואמר ליה טול דינך והעבידני אין לו אלא שכרו אלמא אמר ליה משטה אני בך הכא נמי משטה אני בך אמר ליה אבוך היכא א"ל במתא אימד היכא א"ל במתא יהיב בהו עינייה ושכיבן: ת"ר חליצה מוטעת כשרה גט מוטעה פסול חליצה מעושיית פסולה גט מעושה כשר היכי דמי אי דאמר רוצה אני אפי' חליצה נמי ואי לא אמר רוצה אני גט נמי לא הכי קאמר חליצה מוטעת לעולם כשר וגט מוטעה לעולם פסול חליצה מעושיית וגט מעושה זימנין כשר וזימנין פסול הא דאמר רוצה אני דלא אמר רוצה אני דתניא [ויקרא כב-יח/כא](#)

דף קו

מתני' מצות חליצה בא הוא ויבמתו לבית דין והן משיאין לו עצה ההוגנת לו שנאמר [\[דברים כה-ח\]](#) וקראו לו זקני עירו ודברו אליו והיא אומרת מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי והוא אומר לא חפצתי לקחתה ובלשון הקדש היו אומרים ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו רוק הנראה לדיינים וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו עד כאן היו מקריין וכשהקרא רבי הווקנוס תחת האלה בכפר עיטם וגמר את כל הפרשה הוחזקו להיות גומריין כל הפרשה וקרא שמו בישראל בית חלוף הנעל מצוה בדיינין ולא מצוה בתלמידים רבי יהודה אומר מצוה

על כל העומדים שם לומר חלוף הנעל: **גמ'** אמר רב יהודה מצות חליצה קוראה וקורא וחולצת ורוקקה וקוראה מאי קמשמע לן מתני' היא הא קמשמע לן מצוה הכי ואי אפיך לית לן בה תניא נמי הכי בין שהקדים חליצה לריקקה ובין שהקדים ריקקה לחליצה מה שעשה עשוי אמר אביי האי מאן דמקרי גט חליצה לא ליקרי לדידה לא לחודיה ואבה יבמי לחודיה דמשמע אבה יבמי אלא לא אבה יבמי ולא ליקרי לדידה לא לחודיה חפצתי לחודיה דמשמע חפצתי לקחתה אלא לא חפצתי לקחתה רבא אמר אפסוקי מילתא לית לן בה רב אשי אשכחיה לרב כהנא דקמצטער ומקרי לה לא אבה יבמי אמר ליה לא סבר ליה מר להא דרבא אמר ליה מודה רבא בלא אבה יבמי אמר אביי האי מאן דכתב גיטא דחליצתא ליכתוב הכי אקרינוה לדידה מן מאן יבמי עד אבה יבמי ואקרינוה לדידה מן לא עד לקחתה ואקרינוה לדידה מן ככה ועד חלוף הנעל מר זוטרא משרטט וכתב לכולא פרשה מתקיף לה מר בר אבדי והא לא ניתן ליכתב והלכתא כוותיה דמר זוטרא אמר אביי רקה וקלטתו הרוח לא עשתה ולא כלום מאי טעמא וירקה בפניו בעינן הלכך הוא ארוך והיא גוצה

קלטתה הרוח איכא בפניו היא ארוכה והוא גוף בעיניו עד דמטי להדי אפיה והדר אזיל אמר רבא אכלה תומא ורקתה אכלה גרגישתא ורקתה לא עשתה ולא כלום מאי טעמא וירקה מעצמה בעיניו וליכא ואמר רבא צריכי דייני למיחזי רוקא כי נפיק ממומא דיבמה דכתביב לעיני הזקנים וירקה: ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל מצוה בדייניו ולא בתלמידיהם: תניא א"ר יהודה פעם אחת היינו יושבים לפני רבי טרפון ובאתה יבמה לחלוץ ואמר לנו ענו כולכם חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל:

רש"י מהני' ענה ההוגנת לו. כלך אלל שכמותך ואל תכניס קטטה לחוד ביהך: בלשון הקדש היו אומרים. במסכת סוטה (דף לז). נפקא לן מקראי בפי' חלו' נאמרו: ככפר עינים. בהלמודים היושבים עם לפני רבן בשעת החליטה: גמ' קוראה. מאן יבמי (דברים כה): וקורא. לא חפלת לקחתה (סם): חוללת ורוקה וקוראה. ככה יעשה לאיש (סם): דמקרי גט חליטה. המקרא את האשה בשעת החליטה: מודה רבא בלא אבה יבמי. דבעינן שלא יפסיק דאי מפסיק משמע דהאי לא ארישא קאי דאמרה מאן יבמי להקים לאחיו עם ישראל לא כלומר לא מאן אלא אבה יבמי אבל בלא חפלת לקחתה שהיא פתיחת קריאתו ליכא למימר הכי לא לעיל קאי ואי מפסיק לית לן בה: ממאן עד יבמי. ומפני שהגט אינו משורטט לא בעי למיכתב כוליה פסוק דק"ל (גיטין דף ו: א) אין כותבין ד' תיבות בלא שרטוט: משרטוט. גט חליטה וכתב לכולא פרשתא חריטה לדידה מאן יבמי וגו' וכן כולם וקיימא לן שלש תיבות של מקרא כותבין בלא שרטוט ד' אין כותבין בפי' קמא דגיטין (דף ו: א) והא לא נתנו ליכתב. פרשה בפני עצמה במסכת גיטין בפסק הגיטין (דף ס). דקתני אין כותבין מגילה לחיטוק להחלמא בה: והלכתא כמר זוטרא. דכותבין דלא דמי לכותב מגילה לחיטוק להחלמא בה דהתם דעשה דפרשתא כתיב ליה דתיהו כמגילה קטנה וקיס לן (סם) תורה חתומה ניתנה אבל האי ספירת דברים הוא ולא דקדושה הוא הלכך הלכתא כמר זוטרא דמקום מלוא שרי: וקלטתו הרוח. לרוח והעבירו שלא בלא לפני היבם: איכא בפניו. כיון שלא מפיה היה בפניו: להדי אפיה. לנגד פניו שיראהו למוזל פניו קודם שקלטתו הרוח: תומא. שומים: גרגישתא. ארז"ל א' (חומר, טין) במעבה האדמה (מלכים א' ז) מתרגמינן בגרגישתא דארעא: (רש"י)

תוספות רבא אמר אפסוקי מילתא לית לן בה. וא"ת דאמר רבא בפרק לולב הגזול (סוכה לח: ושם) לא לימא איניש ברוך הבא והדר בשם ה' רב ספרא אמר אפסוקי מילתא היא ולית לן בה ויש לומר דקבלה מרב ספרא או שמא יש לחלק: מודה רבא בלא אבה יבמי. לא אבה כתיב בספרים מדויקים וכן מוכח במסורה לא אבה ג' דמיכי לא אבה ה' השחיתך (דברים י) לא אבה יבמי (שם כה ישראל לא אבה לי (תהלים פא) ויש שנים ריש פסוק במשנה תורה ולא אבה שיוחן (דברים ב) ולא אבה ה' לשמוע אל בלעם (שם כג) ויש עוד פסוקים דלא שייכי לאותו מסורת ולא אבה נושא כליו דשאל (שמואל א לא) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה דיפתח (שופטים יא): עד דמטי להדי אפיה והדר אזיל. והא דאמר בהחולץ (לעיל לט: ושם) ורקת קדמא רוקא בבי דינא דמיתחזי על ארעא ובכל ספרים איתיה וכן בסנהדרין בירושלמי שמה מצוה מן המובחר הוא דבעינן הכי. [ע"פ לעיל לט: תוס' ד"ה דמתחזיא]: (תוספות)

פרק שלוש עשרה - בית שמאי

דף קז - א

מתני' בית שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות ובית הלל אומרים ארוסות ונשואות ב"ש אומרים בבעל ולא ביבם וב"ה אומרים בבעל וביבם ב"ש אומרים בפניו ובית הלל אומרים בפניו ושלא בפניו ב"ש אומרים בב"ד וב"ה אומרים בב"ד ושלא בב"ד אמרו להם ב"ה לבית שמאי ממאנת והיא קטנה אפילו ד' וה' פעמים אמרו להם ב"ש אין בנות ישראל הפקר אלא ממאנת וממתנת עד שתגדיל ותמאן ותנשא: **גמ'** אמר רב יהודה אמר שמואל מאי טעמא דבית שמאי לפי שאין תנאי בנשואין ואי נשואה תמאן אתי למימר יש תנאי בנשואין נכנסה לחופה ולא נבעלה מאי איכא למימר לפי שאין תנאי בחופה מסר האב לשלוחי הבעל מאי איכא למימר לא פלוג רבנן ובית הלל מידע ידיעי דנישואי קטנה דרבנן ניהו רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו טעמא דבית שמאי לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות נכנסה לחופה ולא נבעלה מאי איכא למימר לא ניחא ליה דתיהו חופה דאיסורא מסר האב לשלוחי הבעל מאי איכא למימר לא פלוג רבנן ובית הלל כיון דאיכא קדושין וכתובה לא אתו למימר דבעילתו בעילת זנות רב פפא אמר טעמא דב"ש משום פירי טעמא דב"ש משום פירי דאי אמרת נשואה תמאן שמיט ואכיל להו מינה דסוף סוף למיפק קיימא ובית הלל אדרבה כיון דאמרת תמאן אשבוחי משבח להו סבר דאי לא עייצי לה קרוביה ומפקי לה מינה רבא אמר היינו טעמא דב"ש שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה וב"ה תרוייהו ניחא להו כדי דלימוק עלייהו קלא דאישות: ב"ש אומרים בבעל וכו': אמר רבי אושעיא ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו אמר רב חסדא מאי טעמא דרבי אושעיא מאמר דמדעתה מציא עקרא זיקה דבעל כרחא לא מציא עקרא והרי ביאה דבעל כרחא

רש"י מהני' אין ממאנין. יתומה שהשיאה אמה ואחיה חלה מן האירוסין: בעבל. אבל אם מת ולא מיאנה בו ונפלה לפני יבם אינה יולדת במיאון חלה המתין עד שהגדיל ותחלוץ: אין בנות ישראל הפקר. ואפי' מן האירוסין לא תמאן ותיארכס לאחר ותחזור ותמאן חלה ממאנת בזה ותמתין מלאכרום לאחר עד שהגדיל ויהיו קדושין גמורים ולא תלא עוד משני במיאון: ותמאן. בראשון ותנשא ובגמרא פריך הא מיאנה בו כבר חדא זימנא: גמ' מ"ט ד"ש. דאמרי נשואה לא ממאנה הא קטנה היא: לפי שאין תנאי. מועיל בנישואין של גדולה ואפי' הוא היה תנאה בשעת קדושין אחוהי חליה בשעת ביאה וחופה וחייבה לא קדושין קמאי ואי אמרת נשואה קטנה תמאן לא ידעי אינשי דמשום קטנות הוא חלה אמרי תנאה ה"ל בנישואין ואחו למימר יש תנאי בנישואי גדולה: נכנסה לחופה כו' מאי איכא למימר. כב"ש אמאי לא ממאנת דקאמרי אין ממאנין חלה ארוסות ומשמע לאפוקי נכנסה לחופה או שנמסרה לשלוחי הבעל דנפקא לה מכלל ארוסה: לפי שאין תנאי מועיל בחופה. ואי אמרת קטנה

שנכנסה לחופה וכל נבעלה תמאן אמרי הנאה הוה להו ואחי למימר יך תנאי בחופה: מסר האב. מסרה האב לשלוחי העבל מאי איכא למימר א"ר אחי למימר תנאי מועיל במסירה פסיר קאמרי שקרי אין כחן חיבה דנימא לחלויה לתנאי קדושוין אחי מסר האב לחו וקאח דלילו משקיביל חביה קידושיה לא נפקא במילון דהאב זכאי בקידושי בתו ואין מילון אלא ביותמה שקדושה אמה ואחיה וה"ק מסר האב לשלוחי העבל דק"ל בכתובות (דף מה): דנשואין נינהו ודכוותה הלא מסרוהו אחין לשלוחין הו נשואין וזב"ש לא ממאנת מאי איכא למימר: לא פלוג רבנן. בין נשואין לנשואין: לפי שאין אדם כו'. ורבנן תקיטו נשואין לקטנה כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר כדלמא לקמן (דף קי"ב) בהרש"ה שגשג ואי אמרת ממאנת מיימנעו ולא נכסי לה דלון אדם רוצה לעשות בעילתו בעילת זנות ומיעקרה קהנתא דרבנן: דליוסורא. דבעילת זנות: מסר האב כו'. דק"ל נשואין נינהו ודכוותה דנשואין דרבנן הויה מסירה אחין נשואין וזב"ש לא ממאנת דהא מילתא פסיקא קאמרי דלון ממאנתו אלא חרוכות מאי איכא למימר לאו בעילת זנות היא ולא מיימנעו: משום פירי. שלא יפסדו פירות נכסי מלוג אבל חרוכות ליה פירי: סבר דלי לא. דלם אינו משביחן עיניו לה קרובה כו': בסעודה. סעודת נשואין הולכך אי אמרת תמאן מיימנעו ולא נכסי: נוחא להו כו'. הילכך לא מיימנעו: אמר ר' אשעילא ממאנת למאמרו. זב"ש דלמרי ממאנת ביבס למאמרו ממאנת שאם עשה בה מאמרו ממאנת ועוקרתו שלא תהא רכיבה גט למאמרו אבל חלויה שהיא בשביל זיקה לא עקרה: דבעל כרחה. מקדושי רשון ומכא נשואין מימא עליה וברשון לא מיאנה: והרי ביאה. יבס בעל כרחה היא כדלמא דבעל על יבמתו (לעיל נד.) יבמה יבא עליה זכ"ע: (כ"ט)

תוספות בית שמאי: אמר רב יהודה אמר שמואל מ"ט דב"ש לפי שאין תנאי בנישואין. תימה דב"ה המדיר (כתובות עג. ושם) גבי קדשה על תנאי וכנסה סתם קאמר שמואל דאין צריכה גט ומוקי אביי פלוגתייהו בבעל דמפרש טעמא דרב שאין אדם בועל בעילתו בעילת זנות אלמא אפילו בבעל לשמואל יש תנאי בנישואין וזב"ה נמי לא פליגי אלא משום דסברי דליכא דמיידע ידעי דנישואי קטנה דרבנן נינהו אבל הא מודו דאין תנאי בנישואין וריב"ן הגיה כאן אמר רב יהודה אמר רב ואר"י מ"מ תיקשה לרבא דאמר התם (דף עג.) בטעות אשה גרידתא מודה רב דיש תנאי בנישואין ועוד דאפי"ן נכנסה לחופה ולא נבעלה קאמר הכא דאין תנאי בחופה ונראה לר"י דאביי לא היה מפרש טעמא דב"ה משום דמידע ידעי כו' אלא משום דיש תנאי בנישואין וסוגיא דהכא כעולא אמר ר' אלעזר דאמר התם המקדש על תנאי ובעל ד"ה צריכה הימנו גט דאין תנאי בנישואין וגרס הכא אמר רב יהודה אמר רב דלשמואל בנכנסה לחופה ולא נבעלה יש תנאי והא דאמר אביי לעיל בס"פ האשה רבה (דף עה:) גבי פלוגתא דרב ושמואל דיבמה הרי היא כאשת איש דאמר אביי לחד לישנא דשמואל אדר' יצחק נפחא קאי דמפרש מילתיה דרבי יוסי משום דאין תנאי בנישואין לאו משום דלא מהני תנאה קאמר אלא משום דאין רגילות שיהו נשואין מתבטלין מחמת תנאי שהיה בקדושיין דרגילות הוא או שידוע וימנע מלישא או גמרי ומחלי אהדי בשעת נישואין וכן צריך לפרש ע"כ הא דקאמר שמואל אינה כא"א דבקדושיין איירי ובקדושיין כ"ע מודו דיש תנאי והר' חיים היה מפרש הא דהכא נמי בענין זה וה"פ לפי שאין תנאי בנישואין פירושו אין רגילות שיתבטלו נישואין מחמת שום תנאי ואי אמרת נשואה תמאן אתי למימר יש תנאי בנישואין בתמייה וכי יעלה על לב לומר שמחמת תנאי נתבטלו הא אין רגילות מחמת קדושי קטנה נמי לא ידעי אלא יאמרו דאשת איש יוצאה בלא גט: טעמא דב"ש לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. וקשה לר"י דב"ה הורוק (גיטין דף פא. ושם) גבי המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי דאמרי ב"ש אינה צריכה הימנו גט ומפרש בגמרא טעמא דסברי אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואין לנו לחוש שקדשה בביאה אלא בא עליה בלא קדושיין ותיירך דשאני התם דכיון דגירשה ונתייחד עמה גלי אדעתיה שבעילתו בעילת זנות אבל הא שהיה מתחלה דרך נישואין או בעלמא שאין הוכחה אין לנו לומר שיעשה בעילתו בעילת זנות: דאי אמרת תמאן שמיט ואכיל להו. וא"ת והאמר ב"ה המפקיד (ב"מ ט.) המוציא הוצאתו על נכסי אשתו קטנה כמוציא על נכסי אחר דמי וישלמו לו מה שהוציא וא"כ לא יפסיד כלום במיאונה ואר"י דמ"מ שמיט ואכיל אפי' הזמורות וגוף הקרקע אם כילה אפי' צ' שלם אפי' שאכל שלא כדין כדמוכח בכתובות בס"פ אלמנה (דף קא. ושם) דאמר שמואל אמתניתין ולא בלאות לא שנו אלא נכסי מלוג אבל נכסי צאן ברזל יש לה הוה בה רב פפא אהייה אילימא אממאנת אי דאיתנהו אידי ואידי שקלה ואי דליתנהו אידי ואידי לית לה ואיירי בהנך שכינה שלא כדין שכינה גם את הקרן דאי בהני שכינה כדין א"כ היכי מסיק גבי אילונית אי דליתנהו איפכא מיבעי ליה דישלם פירות נכסי מלוג ולמה ישלם הפירות כיון שאכלם כדין אלא דאי מיייר בפירות שאכלם שלא כדין כיון דליתנהו בעין לא ישלם ולכך קאמר פסיר דשמיט ואכיל פרי כיון שלא ישלם כלום: תרווייהו נוחא להו כו'. ה"ג בפ"ח תרווייהו נוחא להו דלפוק עלייהו קלא דאישות ולא גרסינן נוחא ליה דלדידה נמי נוחא לה דאמרי' (גיטין דף מט.): יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא ואמרי' נמי (קדושיין מא.).

ב קז דף

ומציא עקרא אלא ביאה ומאמר דהוא קעביד מציא עקרא זיקה דרחמנא רמא עלה לא מציא עקרא עולא אמר ממאנת אף לזיקתו מאי טעמא נישואי קמאי קא עקרא איתבייה רבא לעולא כל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת ואמאי תמאן השתא ותעקרינהו לנישואי קמאי ותתייבס צרתה צרת ערוה שאני דתני רמי בר יחזקאל מיאנה בבעל מותרת לאביו ביבס אסורה לאביו אלמא בשעת נפילה נראית ככלתו הכא נמי בשעת נפילה נראית כצרת בתו אמר רב מיאנה בזה אסורה לזה מידי דהוה אבעלת הגט בעלת הגט לאו כיון דאיתסרא לה לחד איתסרא להו לכולהו הכא נמי לא שנת ושמואל אמר מיאנה בזה מותרת לזה ולא דמיא לבעלת הגט בעלת הגט הוא דקא עביד בה הכא היא קעבדא ביה דאמרה לא רעינא כך ולא צבינא כך כך הוא דלא רעינא הא בחברך רעינא רב אסי אמר מיאנה בזה מותרת אפילו לו לימא כרבי אושעיא אפילו ליה דאמר אינה ממאנת לזיקתו בחד יבס הכי נמי דמציא עקרא הכא בשני יבמין עסקינן דאין מיאון לחצי זיקה כי אתא רבין אמר רבי יוחנן מיאנה בזה מותרת לאחין ולא הודו לו מאן לא הודו לו אמר אביי רב רבא אמר רבי אושעיא ואמרי לה רב אסי: בית שמאי אומרים בפניו וכו': תניא אמרו להן בית הלל לבית שמאי והלא פישון הגמל מיאנה אשתו שלא בפניו אמרו להן ב"ש לבית הלל פישון הגמל במדה כפושה מדד לפיכך מדדו לו במדה כפושה מדקא אכיל פירי פשיטא נשואה היא והאמרי ב"ש נשואה לא ממאנת תרי קיטרי עבדו ביה: בית שמאי אומרים בפני בית דין וכו': תנן התם החליצה והמיאונין בשלשה מאן תנא אמר רבה בית שמאי היא אביי אמר אפי' תימא בית הלל עד כאן לא קאמרי בית הלל אלא דלא בעינן מומחין אבל שלשה בעינן כדתניא בית שמאי אומרים בפני בית דין וכו' אומרים בפני בית דין ושלם בפני בית דין ואלו מודים שצריך. שלשה רבי יוסי בר יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון מכשירין בשנים אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן הלכה כאותו הזוג: בית שמאי אומרים תמאן וכו': והא מיאנה חדא זימנא אמר שמואל עד שתגדיל ותאמר רוצה אני במיאונים הראשונים עולא אמר תרתי קתני או שתמאן ותגדיל ותיאירס או שתמאן ותנשא אלילתה בשלמא עולא היינו דקתני עד שתגדיל ותנשא אלא לשמואל עד שתגדיל ותאמר מיבעי ליה קשיא: **מתני'** אי זו היא קטנה שצריכה למאן כל שהשיאה אמה ואחיה לדעתה השיאה שלא לדעתה אינה צריכה למאן רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל תינוקת שאינה יכולה לשמור קידושיה אינה צריכה למאן ר' אלעזר אומר אין מעשה קטנה כלום אלא כמפותה בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה בת כהן לישראל תאכל בתרומה רבי אלעזר בן יעקב אומר כל עכבה שהיא מן האיש כאילו היא אשתו כל עכבה שאינה מן האיש כאילו אינה אשתו: **גמ'** אמר רב יהודה ואמרי לה במתניתא תנא בראשונה היו כותבין גט מיאון לא רעינא ביה ולא צבינא ביה ולית אנא בעיא להתנסבא ליה כיון דחזו דנפיש דיבורא אמרי

רש"י ומליא עקרה. שלא תהא רכיבה גט לביאתו דהא אמרי ב"ה ממאנת ביבס דומיא דבעל: נשואין קמאי עקרה. וקוב אין כחן זיקה: כל שיכולה למאן. כפרה קמא (לעיל ב:) בתו קטנה הנשואה לחויה וכל קיבל חביה קידושיין כגון שהשיאה חביה תחלה לכהן וגתגרסה והיא יתומה בחיי האב ויכולה למאן ולא מיאנה בו ומה כרתה חולצת שאינה כרת הכה לפסטר משום כרת ערוה האויל והבה יכולה למאן אינן נשואין גמורין ולא מתייבמת האויל ולא מיאנה הבת הויה לה הך כרת ערוה במקלה:

כרת ערוה שאני. דאע"ג דמהני מילאון יבמה בעלמא למיפק בלא הלואה לא מהני לגבי ערוה אם מילאנה בלתי שיהא יבמה למהויה לרעה מותרת ליבם: דהני רמי בר יחזקאל. קטנה שמילאנה בעל מותרת לינשא לרבי דעקרתינהי לנשאון והויא כלתונה ומפחה אבל מת בעלה ולא מילאנה בו ומילאנה ביבם אע"ג דנפקא בלא הלואה אלמא נישאוי קמאי עקרא חפ"ה אסורה לרבינו מפני מרחית העין דמשעת נפילה דלהני נישאוי קמאי למיפל קמי יבם ולהכריה מילאון לגבי יבם נראה כהו שך חמיה: ה"ג. אע"ג דעקרא לנישאוי קמאי נראה לרעה כלרע בתו הויא כלתונה נישאוי לחיו בבתו למרמי קמיה: מילאנה. יבמה בלתי מן האחין יבמין אסורה לכולן: אבלת הגט. אם נתן לה האחד גט פסלה על כולן: אמר רבי רב. לא הוה לו לחיה אמר לעיל מילאנה בזה אסורה ליה: רבי אושעיא לא הוה לו. מדקאמר ר' יוחנן מותרת לאחין אע"ג לחיה גופיה נמי במשמע ומיהו אי חיכה אחין אין הוה ליה מילאון לחיה חכמי רבי אושעיא דרבי יוחנן דוקא לאחין אמר ולא לו: במדה כפופה מדד. במדה כפופה מדד לשון אונאה כמודד בשולי המדה וחברו מלתי בתוספתא דלהלכות קדירה שהיא נתונה כו' היה כפופה לשון הכפופי בלשון (איכה ג) שהיה מפסיד נכסי מלוג שלה: תרי קיטרי עבדו ביה. שני קיטרי עשו עליו לרעה: והרי מילאנה חלה זמנא. בעבלה ואמאי קתני ותמאן ותנשא: רועה אני. שמא חזרה: תרי קתני. לאו למיהדר למאן זמנא אחריתי אלא תרי מילי ניהו ממאנת וממתנת מליארס לאחר עד שתגדיל כדי שלא תחזור ותמאן בשני או אם רתה להנשא ממאנת בעבלה ותנשא לאלתר דתו לא ממאנת לבית שמאי דנשואה היא: מתני' אין מעשה קטנה אלא כמפוחה. כדקתני בת ישראל לכהן לא תאכל כו' דמי שקלא נשאת דמי: כל עכבה כו'. כל מה שהיא מעוכבת אלכו בשבילו בחילו היא אשתו ובגמרא מפרש מה היא: גמ' (רש"י)

תוספות מידי דהוה אבעלת הגט. הקשה רבינו יהודה א"כ מיאנה בעל אמאי מותרת לרבינו מידי דהוה אבעלת הגט שאסורה לרבינו ואומר דשמא הכא שייך למישח טפי כיון שאינה אשתו ואינה אסורה במילאון ה"ה דגט לא אסר לה כיון שאינה אשתו: מאן לא הודו לו אמר רבי רב. משמע אבל ר' אושעיא הודה לו ומילאנה בזה מותרת לאחין דקאמר היינו לכל האחין ה"ל רבי אושעיא דאמר אינה ממאנת לזיקתו מאן לא הודה לו רבי אושעיא דיש לו דאין מילאון לכולה זיקה אבל רב אסי הודה לו דאית ליה אין מילאון לחצי זיקה הא לכולה זיקה יש מילאון והא דקאמר מותרת לאחין היינו אף לו כיון דאין מילאון לחצי זיקה איכא דאמר רב אסי וכל שכן ר' אושעיא וכן מירש בקונטרס: תרי קיטרי עבדו ביה. בירושלמי פריך אילו העושה דבר שלא כשורה מתירין ערוה שלו ומשני רב חסדא (היא) הדא אמרה עברה ומיאנה מן הנשואין ושלא בפניו על דעתיה דבית שמאי מיאנה מילאון ואין זו קושא כו' דאיכא למימר דקידושי קטנה דרבנן ניהו ואפקעינהו רבנן לקידושי מנייהו: מכשירין בשנים הוא הדין בחד אלא שצריך לעדות שמיאנה: הלכה כמותו הזוג. מ"ח דוקא בדיעבד אבל לכתחילה לא דמכשירים דיעבד משמע: (תוספות)

א - קח דף

אתי לאיחלומי בגיטא תקינו הכי ביום פלוני מיאנה פלונית בת פלוני באנפנא תנו רבנן אי זהו מילאון אמרה אי אפשי בפלוני בעלי אי אפשי בקידושין שקידשוני אמאי ואחי יתר על כן אמר ר' יהודה אפילו יושבת באפריז והולכת מבית אביה לבית בעלה ואמרה אי אפשי בפלוני בעלי זהו מילאון יתר על כן אמר רבי יהודה אפ' היו אורחין מסובין בבית בעלה והיא עומדת ומשקה עליהם ואמרה להם אי אפשי בפלוני בעלי הרי הוא מילאון יתר על כן אמר רבי יוסי בר יהודה אפילו שיגרה בעלה אצל חנוני להביא לו חפץ משלו ואמרה אי אפשי בפלוני בעלי אין לך מילאון גדול מזה: רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל תינוקות וכו': אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס תנא קטנה שלא מיאנה ועמדה ונשאת משום רבי יהודה בן בתירה אמרו נישואיה הן הן מיאניה איבעיא להו נתקדשה מהו תא שמע קטנה שלא מיאנה ועמדה ונתקדשה משום ר' יהודה בן בתירה אמרו קידושיה הן הן מיאניה איבעיא להו פליגי רבנן עליה דרבי יהודה בן בתירה או לא אם תימצי לומר פליגי בקידושין או אפ' בנישואין ואם תימצי לומר פליגי אפילו בנישואין הלכה כמותו או אין הלכה כמותו ואם תימצי לומר הלכה כמותו בנישואין או אפילו בקידושין תא שמע אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יהודה בן בתירה הלכה מכיל דפליגי ואכתי תיבעי לך דהוה נסיבא מעיקרא או דלמא מיקדשא ת"ש דכלתיה דאבדן אימרוד שדר רבי זוגי דרבנן למיבדקינהו אמרי להו נשי חזו גברייכו דקאתו אמרי להו ניהו גברייכו ידכו אמר רבי אין לך מילאון גדול מזה מאי לאו דהוה נסיבא לא דהוה מיקדשא קדושי והלכה כרבי יהודה בן בתירה ואפ' בנישואין דקמא: רבי אלעזר אומר וכו': אמר רב יהודה אמר שמואל חזרני על כל צדדי חכמים ולא מצאתי אדם שהשוה מדותיו בקטנה כרבי אלעזר שעשאה רבי אלעזר כמטיילת עמו בחצר ועומדת מחיקו וטובלת ואוכלת בתרומה לערב תניא רבי אלעזר אומר אין מעשה קטנה כלום ואין בעלה זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדרה ואינו יורשה ואין מיטמא לה כללו של דבר אינה כאשתו לכל דבר אלא שצריכה מילאון רבי יהושע אומר רבי יוחנן דרבי יהושע רבי יוחנן דרבי אלעזר הוה נדרה ויורשה ומיטמא לה כללו של דבר הרי היא כאשתו לכל דבר אלא שיוצאה במילאון אמר רבי נראין דברי רבי אלעזר מדברי רבי יהושע שרבי אלעזר הוה מדותיו בקטנה ורבי יהושע חלק מאי חלק אי אשתו היא תיבעי גט לרבי אלעזר נמי אי לאו אשתו היא מילאון נמי לא תיבעי אלא בכדי תיפוק: ר"א בן יעקב אומר וכו': ה"ד עכבה שהיא מן האיש ועכבה שאינה מן האיש א"ר יהודה אמר שמואל תבעוה לינשא ואמרה מחמת פלוני בעלי זו היא עכבה שהיא מן האיש מחמת בני אדם שאינם מהוגנין לי זו היא עכבה שאינה מן האיש אבי בר אבין ורב חנינא בר אבין דאמרי תרוייהו נתן לה גט זו היא עכבה שהיא מן האיש והוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה מיאנה בו זו היא עכבה שאינה מן האיש והוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה פרושי קמפרש: **מתני'** הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה נתן לה גט והחזירה מיאנה בו ונשאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה מותרת לחזור לו מילאנה בו והחזירה נתן לה גט ונשאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה אסורה לחזור לו

רש"י אחי לאיחלומי בגיטא. שיתבטו סופר בור בגט גירושין לגרש בו אשה: אפ' כשהיא יושבת באפריז. ונשאין אותה מבית אביה לבית בעלה לחופה ואמרה אי אפשי בו דאיכא למימר אי לא בעיא ליה תימות ותזיל אפ' הכי הו מילאון: אפ' אורחים. לזיכא בית דין ותו דהני מישתק שקתי ולא קא מודעי: אלל חנוני. לזיכא אלא חנוני ואיכא למימר משום דלמחר הוא להביא לו חפץ משלו: ל"ג והגדילה: נתקדשה. לאחר בלא מילאון: בקידושין. שנתקדשה לאחר פליגי דלא הו מילאון אבל בנישואין מודו או דלמא אפ' בנישואין שנישאת לאחר בלא מילאון פליגי: הלכה כר' יהודה. אחריויהו איתמרי: דהו נסיבא מעיקרא. לראשון ואפילו הכי נפקא במילאון קל: למיבדקינהו. אי הו מיהדרין ממרדכייהו: ועומדת מחיקו. אם בת כהן לישראל היא: וטובלת. מפני תשמיש ששמה ואוכלת לערב בתרומה: ר' יהושע אומר זכאי במציאתה. דרבנן אפקרוה גביה הפקר בית דין היה הפקר: ומיטמא לה. אם כהן הוא אע"ג דנישואין ליה דרבנן הא אוקימנא בהאשה כיון דאית לה כמות מלוה: תבעוה לינשא. בעודה תחיו ונתעכבה מלינשא בשבילו בחילו היא אשתו וצריכה מילאון: נתן לה גט זו היא עכבה מן האיש. לכיון שלא מילאנה בו גליא דעתה דשבילו היתה מעוכבת אלכו ואשתו היא לישראל בקרובותיה ופסלה בגיטו מן הכהונה: עכבה שאינה מן האיש. לא נתעכבה אלכו בשביל אשתו: מתני' נתן לה גט. ואפ' היא קטנה הרי

היא כפאר גרושות ואסורה בקרביו: מותרת לחזור לו. אף על גב דלא לא החזירה ונשאת לאחר מתוך הגירושין ונתארמלה אסורה לראשון אפי' הכי כי החזירה ומאנה בו אחי מילון וגלי ענה דקטנה היא ובטולה לגיטה ולא הוי בחזרה שניה כמחזיר גרושותו משניטה לאחרי: (כ"ט)

תוספות אתי לאיחלופי בגיטא. פירוש שיכתבנו סופר בור בגט ומשמע מכאן לשבש מה שכתב בתיקוני גט מילון לא רעינא ביה כו' אלא כתיבני ליה כדמשמע הכא: קטנה שלא מיאנה ועמדה ונתקדשה קידושיה הן הן מיאונה. והא דתניא לעיל ונישאת הוא הדין נתקדשה אלא לא חש לדקדק כיון שאין יודע חילוק בין קידושין בין נשואין: תא שמע דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יהודה בן בתירה. ואוכלו קאי בין אקדושין בין אנשואין מכלל דרבנן פליגי עליה אפילו בנישואין: כללו של דבר אינה כמאשתו לכל דבר. לאתויי בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה ובה כהן לישראל תאכל ולר' יהושע איפכא: מחמת בני אדם שאינם מהוגנים לי זו היא עכבה שאין מן האיש. פירוש והוי מילון ותימה דאם כן תיפשוט הא דבעי לעיל אי הלכה כר' יהודה בן בתירה בנישואין דהכא משמע בשאינה רוצה להנשא מחמת שאינה מהוגנית לה דהויא מילון כ"ש אם נשאת לו ומשנת רבי אלעזר בן יעקב קב ונקי וי"ל דהכא לא איירי במילון אלא בקטנה שנישאת שלא לדעתה קאי וקאמר עלה ר"א בן יעקב דאי אמרה מחמת בני אדם שאינה מהוגנים הוי שלא לדעתה מחמת פלוגי בעלי הוי לדעתה וצריכה מילון והשתא לא שייך מידי לההיא דלעיל: (תוספות)

ב קח דף

זה הכלל גט אחר מילון אסורה לחזור לו מילון אחר גט מותרת לחזור לו הממאנת באיש ונשאת לאחר וגירשה לאחר ומיאנה בו לאחר וגירשה זה הכלל כל

שיצאה הימנו בגט אסורה לחזור לו במילון מותרת לחזור לו: **גמ'** אלמא אתי מילון ומבטל גט ורמינהי הממאנת באיש ונשאת לאחר וגירשה לאחר ומיאנה בו לאחר וגירשה זה הכלל כל שיצאה הימנו בגט אסורה לחזור לו במילון מותרת לחזור לו אלמא לא אתי מילון דחבריה ובטיל גיטא דידיה אמר רב יהודה אמר שמואל תברא מי ששנה זו לא שנה זו אמר רבא ומאי קושיא ודלמא מילון דידיה מבטל גט דידיה מילון דחבריה לא מבטל גיטא דידיה ומאי שנא מילון דחבריה דלא מבטל גיטא דידיה אידי דמכרת ברמיזותיו וקריעותיו אזל משבש ומייתי לה מילון דידיה נמי לא ליבטל גיטא דידיה דאידי דמכרת ברמיזותיו וקריעותיו אזיל משבש ומייתי לה הא כבר שבשא ולא אישבשא אלא אי קשיא דחבריה אדחבריה קשיא מיאנה בו והחזירה נתן לה גט ונשאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה אסורה לחזור לו טעמא דנתארמלה או נתגרשה הא מיאנה מותרת לחזור לו אלמא אתי מילון דחבריה ומבטל גיטא דידיה ורמינהי הממאנת באיש ונשאת לאחר וגירשה לאחר ומיאנה בו זה הכלל כל שיצאה ממנו בגט אסורה לחזור לו במילון מותרת לחזור לו אלמא לא אתי מילון דחבריה ומבטל גיטא דידיה אמר רבי אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו עולא אמר כגון ששלשה בגיטין דמיחזיא כגדולה מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב **[איכה ה-ד]** מימינו בכסף שתינו עצינו במחיר יבאו בשעת הסכנה נתבקשה הלכה זו הרי שיצאה מראשון בגט ומשני במילון מהו שתחזור לראשון שכרו אדם אחד בארבע מאות זוז ושאלו את ר' עקיבא בבית האסורין ואסר את רבי יהודה בן בתירה בנציבין ואסר רבי ישמעאל בר' יוסי לזו לא הוצרכו לאיסור כרת התרת לאיסור לאו לא כל שכן ברם כך שאלו הרי היתה אשת אחי אמו שהיא שנייה לו ונשאה אחיו מאביו ומת מהו שתמאן השתא ותעקרניהו לנישואין קמאי ותתייבם (צרתה) יש מילון לאחר מיתה במקום מצוה או לא שכרו שני בני אדם בארבע מאות זוז ובאו ושאלו את רבי עקיבא בבית האסורין ואסר את רבי יהודה בן בתירה בנציבין ואסר רב יצחק בר אשיאן מודה רב שמונתר לאחיו של זה שנאסרה עליו פשיטא הוא ניהו דמכרת ברמיזותיו וקריעותיו אבל אחיו לא מהו דתימא ליגזר האי אטו האי קמ"ל ואיכא דאמרי אמר רב יצחק בר אשיאן כשם שאסורה לו כך אסורה לאחין והא אינה מכרת בקריעותיהם ורמיזותיהם גזירה אחיו אטו הוא: **מתני'** המגרש את האשה והחזירה מותרת ליבם

רש"י זה הכלל. כלומר אפילו פעמים הרבה גירשה והחזירה ומיאנה אם נשאת לאחר מתוך גט אסורה לחזור לו מתוך המילון מותרת לחזור לו: לאחר ומיאנה בו. כלומר חזרה ונשאת לשלישי ומיאנה בו: כל שזולתה ממנו בגט אסורה לחזור לו. אף על פי שיצאה משל אחרון במילון לא בטולה לגיטא דידיה ובגמרא פרכין רישא לסיפא: גמ' תברא. קשיין אהדדי: ומאי שנא מילון דחבריה דלא מבטל גיטא. דקמא לאיחזיקי לה להמא: דאידי דמכרת ברמיזותיו ובקריעותיו. דקמא: חזיל ומשבש לה. עד דממאנת בכתרה מהדר לה: הא שבשא ולא אשבששא. שהרי לאחר גירושין החזירה ולא יכול לפייסה שתעמוד עמו ומיאנה בו הילכך ליכא למיחש לה לשיבשא וכן כל היולדת במילון לא חיישינן לשיבשא דמסתמא פייסה כי הואי גביה של תמאן ולא איפייסה אבל כי נישאת לאחר מתוך הגט הולך ומפייסה ואמר מהדרט אני בגירושין והיא אהובתו שארי על כחה יתה ממנו הילכך הדרה וממאנת בשני: הא מיאנה מותרת לחזור. לראשון: אלמא אחי מילון דחבריה. ומגלה על קטנות ומבטל גיטא מקמא: ששאלה בגיטין. שהולאה שלש פעמים בגט דמיחזיא כגדולה הו לה הדרא לחד מינייהו דלא אחי מילון דלחר לכטולי אבל קודם ששאלה אחי מילון דחבריה ומבטל גיטא ואי בעיא לשהדורה מהדר לה: מאן תנא. דלמחן לעיל מי ששנה זו לא שנה זו: בשעת הסכנה. שגזר של יעסוק בחורה: בכסף שחינו. על ידי שכירות למדנו: את רבי ישמעאל בר' יוסי והתיר ל"ג אלא דרכב פלוג ואמר לא את זה אסור רבי עקיבא ורבי יהודה בן בתירה ותנאי דקאמר היינו רב ורבי ישמעאל דרב נמי תנא הוא: לייסור כרת. איסור אשת איש הפקעת ממנה בלא גט אלמא און מעשה שלה כלום: לאיסור לאו. דמחזיר גרושותו לא כ"ש גלי דקטנה היא ולא הוא גיטה כלום: אשת אחי האם. שנייה מדברי סופרים גזירה משום אשת אחי האב שהיא ערוה: מהו שתמאן. בנישואין הראשונים של האב שנייה לו והתייבם אבל באישות דערוה כגון אשת אחיו ממנו קטנה ומת ונשאה אחיו מאביו פשיטא לן דלא אחי מילון דלחר מיתה למיחש ערוה לייבומה: ומודה רב. אע"ג דלא אחי מילון דחבריה ומבטל גיטא דידיה נהי דלדידה לא הדרה אבל לגבי אחיו נחבטל דלא תיהו גרושת אחיו והא דקתני מתני' נתן לה גט אסורה בקרביו היכא דתו לא נפיק מאחריהם במילון דלא איבטל גיטא דקמא: פשיטא. דהא תנן במתני' אחי מילון ומבטל גיטא ואפי' יודיה לא אסרה אלף אידי דמכרת ברמיזותיו חזיל ומשבש לה אבל אחי ליכא למיחש הכי: מהו דתימא נייגזר אחיו אטו הוא. דאי קריא ליה לאחיו אמרי הא חזון דבטל גיטא ואחיו אינה למינסב: מתני' מותרת ליבם. ולא אמרינן נישואין הראשונים מפילים יבמה לפני יבם והוי נאסרו עליו אותן נישואין בשעת שגירשה אחיו והויא ליה גרושת אחיו: (כ"ט)

תוספות אלמא אתי מילון ומבטל גיטא ורמינהי הממאנת באיש כו'. מגופה דסיפא הוה מצי לאקשווי דמאי טעמא אמרינן כל שיצאה ממנו בגט אסורה ואמאי לא אמרינן אתי מיאונה ומפקע קידושי שני והוי כמו שזינתה אחר גירושין דמותרת לחזור לו כדתנן ב"ב ד' סוטה (דף יח: ושם) אלא ניחא ליה לאקשווי רישא אסיפא: אזיל ומשבש ומייתי לה. אבל לא ניחא ליה למימר דאפי' ליכא גט לא יחזיר דלמא אזיל ומשבש לה (תחתיו) דהא כיון דליכא למיחש למידי לא גזרינן: אמר ר' אלעזר תברא כו'. רבא הוא דמסיק הכי אע"ג דרב יהודה הוה בשינוי קמא יודע היה רבא שכך היתה הקושיא ומשמיה דרבי אלעזר [נאמרה] וכה"ג בפרק כירה (שבת מד. ושם) דאמר רב הונא משה שיחדה למעות כו' ומותיב רב נחמן בר יצחק כו' אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב יהודה כו' ולא קאמר משמיה דרב הונא כדמעיקרא לפי שהיה יודע האמת שרב יהודה אמרה: כגון ששלשה בגיטין דמיחזיא כגדולה. וא"ת לר' אלעזר למה איצטרך למיתני מיאנה לאחר וגירשה תרי זימני וי"ל דקמ"ל אע"ג דגירשה תרי זימני לא חיישינן למיחזיא כגדולה: לאיסור כרת התרת לאיסור לאו לא כ"ש. פירש בקונט' איסור כרת דא"א שהמילון מפקיע הקידושין והקשה

ריב"ן דלא דמי איסור אשת איש למחזיר גרושתו דמיון מפקיע הקידושין שאומרת אי אפשי בקידושין שקדשוני ואמי אבל גט לא מפקיע ולא קושיא היא דמהאי טעמא שמפקיע המיאון איסור דאשת איש א"כ היא כזונה אצלו ומותרת לחזור לו לאחר שגירשה כדתנן פרק שני דסוטה (דף יח: ושם) וריב"ן פירש איסור כרת התרת שמותרת בקרוביו והוא בקרובותיה אפי' למי שיצאה ממנו בגט דהיינו אשת אחיו ואחות אשתו ואין נראה דא"כ תיקשה למי"ד בסמוך כשם שאסורה לו כן אסורה לאחיו אלמא לאיסור כרת לא התרת: יש מיאון אחר מיתה באחיו או לא. דוקא הכא הוא דמביעיא ליה באיסור שנייה דרבנן היא אבל באיסור ערוה דאורייתא תנן כל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת: (תוספות)

דף קט

ורבי אלעזר אוסר וכן המגרש את היתומה והחזירה מותרת ליבם ורבי אלעזר אוסר קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה כיתומה בחיי האב והחזירה דברי הכל אסורה ליבם: **גמ'** אמר עיפה מאי טעמא דרבי אלעזר הואיל ועמדה עליו שעה אחת באיסורא אמרו ליה רבנן לעיפה אי הכי חליצה נמי לא תיבעי וכי

תימא הכי נמי והתניא משום רבי אלעזר אמרו חולצת אלא אמר עיפה ר' אלעזר לא ידענא מאי טעמא אמר אביי היינו טעמא דרבי אלעזר מספקא ליה אי מיתה מפלתי אי נשואין הראשונים מפילים אי מיתה מפלתי הא רמיא קמיה לייבום אי נשואין הראשונים מפילים הא עמדה עליו שעה אחת באיסור רבא אמר לעולם פשיטא לרבי אלעזר דמיתה מפלתי ומיהו הכל בקיאיין בגירושין ואין הכל בקיאיין בחזרה אדרבה חזרה כיון דיתבא תותיה אית ליה קלא מי לא עסקינן דאהדרה באורחא ושכיב בצפרא רב אשי אמר היינו טעמא דרבי אלעזר דגזר הני משום יתומה בחיי האב והחזירה הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה כיתומה בחיי האב והחזירה דברי הכל שאסורה ליבם האי מאי למימרא פשיטא אלא לאו הא קמ"ל טעמא דר' אלעזר דגזר הנך משום האי שמע מינה תניא כוותיה דרב אשי מודים חכמים לר' אלעזר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה הרי היא כיתומה בחיי האב והחזירה שאסורה ליבם מפני שגירושיה גירושין גמורין ואין חזרתה חזרה גמורה בד"א שגירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא קטנה אבל גירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהיא גדולה אי נמי החזירה כשהיא קטנה וגדלה אצלו ומת או חולצת או מתייבמת משום רבי אלעזר אמרו חולצת ולא מתייבמת בעא מיניה רבא מרב נחמן צרתה מהו אמר ליה היא גופה גזירה ואנן ניקום וניגזור גזירה לגזירה והא תניא משום רבי אלעזר אמרו היא וצרתה חולצת היא וצרתה סלקא דעתך אלא לאו או היא או צרתה חולצת לאו תרוצי קמתרצת תריץ הכי היא חולצת צרתה או חולצת או מתייבמת: **מתני'** שני אחין נשואין לשתי אחיות קטנות ומת בעלה של אחת מהן הלזו תצא משום אחות אשה וכן שתי חרשות גדולה וקטנה מת בעלה של קטנה תצא הקטנה משום אחות אשה מת בעלה של גדולה רבי אלעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו רבן גמליאל אומר אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה רבי יהושע אומר אי לו

על אשתו אי לו על אשת אחיו מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה: **גמ'** ומי שרי והתני בר קפרא לעולם ידבק אדם בשלשה דברים ויתרחק משלשה דברים ידבק בשלשה דברים בחליצה ובהבאת שלום ובהפרת נדרים ויתרחק משלשה דברים מן המיאון ומן הפקדונות ומן הערבונות מיאון דמצוה שאני: גופא תני בר קפרא לעולם ידבק אדם בשלשה דברים בחליצה כאבא שאול דתניא אבא שאול אומר הכונס את יבמתו לשם נוי לשם אישות לשם דבר אחר כאילו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר בהבאת שלום דכתיב: **[תהילים לד-טו]** בקש שלום ורדפהו

רש"י ורבי אלעזר אוסר. מפרש טעמא בגמ': וכן המגדש היתומה. קטנה שהשיאה אמה ואחיה והחזירה בין בקטנותה בין בגדלותה מותרת ליבם כדלמך דמיתה מפלתי ובעטת מיתה היתה אשתו: קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה. בקטנותה וקבל אביה גיטה כדלמך פסק נערה שנחפתתה (כתובות מו): ומקבל את גיטה הרי היא כיתומה בחיי האב אע"פ אביה חי הרי היא כיתומה לענין קידושין לשבוי און לו כה לקבל קידושיה כדלמך ההם אם משהשיאה און לאביה קשות בה: והחזירה בקטנותה אסורה ליבם. אם מת בקטנותה ואפי' לרבנן לגירושיה גירושין גמורין ואין חזרתה חזרה גמורה דקידושיה קטנה אינן כלום הואיל ופקע זכות אב והוא און לה יד והוא לא כגרושה ועומדה: **גמ'** עיפה. אם חכם: שעה אחת. באיסור גרושה אחיו שהיא בכרת: או מיתה בעל מפלתי. לייבום או כה נשואין הראשונים: בקיאיין בגירושין. הכל רוחין שגרשה דגירושין קלא אית להו אכל חזרה לית ליה קלא דזימנן דקא מהדר לה בצורתיא וסכיב בצפרא דלא חזר אינשי בחזרתה ואמרי זה מייבם גרושה אחיו: מי לא עסקינן. מי ליכא לאוקומי נמי מתני' בהכי דזימנן דהוי הכי: דגזר הנך. כל מוחזרת גזר משום יתומה בחיי האב דלמך' במתני' דלמך חזרתה הרי היא כגרושה: פשיטא. דהואיל ואין לאביה קשות בה והיא קטנה אין חזרתה חזרה והרי היא כגרושה לכל להכי תנייה במתני' לאשמועינן דטעמא דקמייתא משום האי: דל"א. דחכמים מודים כשגורשה קטנה וקבל אביה גיטה והחזירה קטנה דלון כה לא לאביה ולא לה לקדשה ומת כשהיא קטנה דלא בעלה משגדלה דתהוי ביאה משגדלה קידושין: וגדלה אללו. אמרי' סתם ביאה ראשונה משגדלה קידושין הן: משום ר' אלעזר אמרו כו'. ומדקתני לעיל ומודים חכמים לרבי אלעזר ביהומה בחיי האב אלמא איירי בה רבי אלעזר דטעמא דבאחרניתא משום האי: כרתה. דמוחזרת גדולה לר"א מהו: היא גופא גזירה. משום יתומה בחיי האב: גזירה לגזירה. כרתה אטו היא: היא חולצת. אם בא יבם דהוקא לה חולצת ופוטרת כרתה ולא מתייבמת אכל אם נוקא לכרתה או חולצת או מתייבמת והיא נפטרת: מתני' תלך משום אחות אשה. ופוטרה מחליה ומייבום: מת בעלה של גדולה. ונפלה לפני בעל הקטנה זיקתה של גדולה שהיא מן התורה אוסרת הקטנה עליו דנישואיה מדרבנן ולא אלימא לאפקועי זיקה דאורייתא והיא לה אחות זקוקתה ומה יעשו: רבי אלעזר אומר מלמדין הקטנה שתמאן בו. ותעקור נישואיה ויהא מייבם את הגדולה: ר"ג אומר. אין זיקתה אוסרת את זו דר"ג סובר אין זיקה כלומר לא אלימא זיקה כדפי' בפ' ר"ג (לעיל נ"א). הלכך אם מייבמה מייבמה ותחייבם גדולה ואם לאו תמתין קטנה אללו עד שתגדיל והיא נשואיה גמורין ותלך הלזו משום אחות אשה אכל מיהלך לגדולה לא דפסק את הקטנה עליו משום אחות חלושה: אי לו. אוי לו: מוציא את אשתו בגט. ואין מלמדין אותה למאן כדלמך בגמ' יתרחק אדם מן המיאון ומתבעי נמי לא יתבע תותיה דקסברי יש זיקה לכל תלך בגט וזו לא תחייבם משום אחות גרושה תלך תלך בחליצה: **גמ'** ומי שרי. ללמד קטנה שתמאן: ידבק אדם כו'. מפרש טעמא דכולהו לקמן: מן ערבון. שכל יאה ערב: כחבא שאול. פסק החולץ הכונס יבמתו לשם נוי וכו': (רש"י)

תוספות היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה. פי' בקונטרס היא גופה גזירה משום יתומה בחיי האב ואין נראה לר"י דהא רב אשי הוא דאמר להאי טעמא ולא רבא אלא יש לפרש היא גופה גזירה שמא יאמרו העולם ייבם גרושת אחיו לפי שהכל בקיאיין בגירושין ואין הכל בקיאיין בחזרה כדאמר רבא לעיל ולא דוקא קאמר גזירה לגזירה דלא שייך הכא אלא כלומר אינה אלא איסורא דרבנן: ויתרחק מן המיאונים. פר"ח בריש פירקין (לעיל קז:): בשם גאון דאין לקדש יתומה עד שיביאו ראיה שהיא בוגרת כדי להתרחק מן המיאונים והא דתקינו לה רבנן נישואין כדאמר לקמן (דף קיב:): צריך לומר לדברי הגאון דהיינו דוקא שהיא איש לחוש שלא ינהגו בה מנהג הפקר ומיהו מהכא אין לו ראייה אלא שלא ילמדוה למאן: (תוספות)

ואמר רבי אבהו אתיא רדיפה רדיפה כתיב הכא [תהילים לד-טו] בקש שלום ורדפהו וכתוב התם [משלי כא-כא] רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד: בהפרת נדרים כרבי נתן דתניא רבי נתן אומר הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו הקריב עליה קרבן ויתרחק משלשה דברים מן המיאונין דלמא גדלה ומיחרטא בה מן הפקדונות בבר מתא דבייתיה כי בייתיה דמי מן הערבון בערבי שלציון דא"ר יצחק מאי דכתיב [משלי יא-טו] רע ירוע כי ערב זר רעה אחר רעה תבא למקבלי גרים ולערבי שלציון ולתוקע עצמו לדבר הלכה מקבלי גרים כר' חלבו דאמר ר' חלבו קשים גרים לישראל כספחת בעור ערבי שלציון דעבדי שלוף דוף תוקע עצמו לדבר הלכה דתניא רבי יוסי אומר כל האומר אין לו תורה אין לו תורה פשיטא אלא כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה הא נמי פשיטא אלא דאפילו תורה אין לו מאי טעמא אמר רב פפא אמר קרא [דברים ה-א] ולמדתם ועשיתם כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה כל שאינו בעשיה אינו בלמידה ואיבעית אימא לעולם כדאמרתו מעיקרא כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה לא צריכא דקא מגמר לאחרני ואזלי ועבדי מהו דתימא אית ליה אגרא לדידיה קמ"ל ואיבעית אימא תוקע עצמו לדבר הלכה בדיינא דאתי דינא לקמיה וגמר הלכה ומדמי מילתא למילתא ואית ליה רבה ולא אזיל משאל דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין יריכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו שנאמר [שיר השירים ג-ז] הנה מטותו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל וגו' מפחד בלילות מפחד של גיהנם שדומה לילה: ר"ג אומר אם מיאנה וכו': בעא מיניה רבי אלעזר מרב מאי טעמא דר"ג משום דקסבר קידושי קטנה מיתלתא תלו וכי גדלה גדלי בההא אע"ג דלא בעל או דלמא משום דקסבר המקדש אחות יבמה נפטרה יבמה והלכה לה אי בעל אין אי לא נפטרה יבמה והלכה לה אי בעל אין אי לא בעל לא אמר ליה היינו טעמא דר"ג משום דקסבר המקדש אחות יבמה נפטרה יבמה והלכה לה אי בעל אין אי לא בעל לא אמר רב ששת אמר כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא המקדש את הקטנה קידושיה תלויין מאי תלויין לאו כי גדלה גדלי בההא אע"ג דלא בעל אמר ליה רבין בריה דרב נחמן הא מילתא דקטנה מיתלתא תליא וקיימא אי בעל אין אי לא בעל לא דאמרה הוא עדיף מינאי ואנא עדיפנא מיניה וסבר רב אי בעל אין אי לא בעל לא והא איתמר קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת רב אמר אינה צריכה גט משני ושמואל אמר צריכה גט משני

רש"י וא"ר אבהו. במסכת קידושין: אתיא רדיפה רדיפה. תשלוס שזכר גדול להבאת שלום שאוכל פירותיהו בעולם הזה והקדן קיימת לו לעולם הבא כגמילות חסדים דכתיב בכו ימלא חיים צדקה בעולם הבא וכבוד בעולם הזה: כאילו בנה במה. צענת אסורו הבמות לחוטא הוא דכתיב (דברים כג) וכי תחלל לגזור וגו' הא לא תחלל יהיה כך תחלל: כאילו הקריב קרבן. שעבר עליו שתי עבירות אלא יכר אלל חסם ויחיתו כדי שלא יהא נגיל בכך: בכך מתא. לא יקבל פקדון מזה עירו: דבייתיה כי בייתיה דמי. שנגיל אללו וטול את שלו ויחזור ויתבענו: שלציון. שם מקום שמיניחו הלוה ותופסין הערב לישנא אחרינא שלציון קוראין שם הערבון על שם נטרקיון שלוף דוף שוף עצמו מן הלוה ותוקע עצמו על הערב: דוף. לשון תיקוע כדאמר לזה שפסא (שבת דף נז:) רע ירוע. רעה אחר רעה: כי ערב זר. המערב זרים גרים בישראל והנכנס בערבון נמי משמע: ולתוקע עצמו. סיפא דקרא ושונא תוקעים בוטח וכולה מפרש לה: תוקע עצמו לדבר הלכה. שאומר הריני שונה ואינו מקיים ואקבל שכר למוד: קשים גרים. שאין בקיומן דקדוקין מלות ולמדוין ישראל ממעשיהו: כספתא. לישנא דקרא נקט ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב (ישעיה יד) אין לו תורה. אינו עוסק בתורה: אין לו תורה. אין מקבל שכר למוד: אלא תורה. ואין מקיים: אפילו תורה. אפי' שכר לימוד אין לו: ואיבעית אימא. כדמעיקרא אין לו אלא תורה ודקאמרת האי נמי פשיטא לא כריכא כו': אית ליה אגרא. דעשיה: וגמר הלכה. יודע הלכה שאין דומה לזין הבא לפניו כל כך ומדמי מילתא למילתא ולא משאל לרביה. והיינו תוקע שסומך ונשען על ההלכה שהוא יודע: גיבורים. דיינים שלשלמה. שהשלוס שבו: מטתו. בית המקדש ששם נשאת הגזיזה: מאי טעמא דר' גמליאל. דאמר כשהגדיל זו תאל זו כולם או כולם נשען ומשום קידושין דבעילה דמשגללה נפקא הך יבמה ורע"ג דיקא קודמת לקידושין קסבר המקדש אחות יבמה נפטרה יבמה דלתי קידושין ומבטלי לוקא: מיתלתא תלי. כל ימי קטנות ספק יבעול משתגדיל ותהיה אשתו ספק לא יבעול ולא סמכה דעתה: דאמרה איהו עדיף מינאי. ויוליאני בגט בעל כרחי: ואנא עדיפנא מיניה. וכל זמן שארעה אלל במיאון על כרחי: (רש"י)

תוספות אתיא רדיפה רדיפה. אבל מדכתיב לעיל מי איש החפץ חיים וגו' לא מצי דייק דלמא קאי אכולא פרשתא נצור לשונך מרע סור מרע ועשה טוב וגו' דהיינו כל התורה כולה אי נמי הכא כתיב צדקה חיים וכבוד דלא הוה. נפקא לן מההוא קרא בפ"ק קידושין (דף מ.) דאדם אוכל מפירותיהו בעולם הזה והקדן קיימת לו לעולם הבא: הנודר כאילו בנה במה. י"מ דנפקא לן חדלה חלה כתיב הכא וכי תחלל לגזור וכתוב התם חללו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב ואמר בפ"ק דברכות (דף יד.) ושמ' אל תקרי במה אלא במה וגו' שחדלה דריש בפרק ד' נדרים (דף כב.) אמר שמואל הנודר אע"פ שמקיימו נקרא רשע אמר ר' אבהו מאי קראה כתיב הכא וכי תחלל לגזור וכתוב התם שם רשעים חדלו רוגז: רעה אחר רעה תבא למקבלי גרים. אמר ר"י דהיינו היכא שמשאיין אותן להתגיייר או שמקבלין אותן מיד אבל אם הן מתאמצין להתגיייר יש לנו לקבלם שהרי מצינו שנגנשו אברהם יצחק ויעקב שלא קבלו לתמונע שבאתה להתגיייר והלכה והיתה פלגש לאליפז בן עשו ונפק מינה עמלק דצערינהו לישראל כדאמרין חלק (סנהדרין צט:) וגם יהושע קבל רחב הזונה ונעמה ורות המואביה ובריש פרק במה מדליקין (שבת לא.) שגיייר הלל אותו שאמר גייירני על מנת שתשימי כ"ג ואותו דעל מנת שתלמדני כל התורה כולה ואע"פ שלא היו מתאמצין להתגיייר יודע היה הלל בהן שסופם להיות גרים גמורים כמו שעשה לבסוף: מהו דתימא אית ליה אגרא. תימה דאמרי' בפרק בתרא דיומא (דף פז.) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו ומפרש טעמא התם שלא יאמרו הרב בגינהו ותלמידו בגן עדן ועוד קשה לר"י הרי אחר דר"מ למד לפניו ואפ"ה יצא לתרבות רעה ושמא היכא שהוא רע מתחלה קודם שלמד אחרים התם לא שייך האי טעמא אבל היכא שהיה טוב מתחלה אז ודאי אין חטא בא על ידו ואחר מתחלתו היה רע כדאמר בחגיגה (דף טו:) שכלי זמר לא פסק מתוך ביתו וגם ספרי דרש"י היו נושרים מחיקו: ששים גבורים סביב לה. מירש בקונטרס [הכא] ובסנהדרין (דף ז.) דאלשתת הגזית קאי וקשה דה"ל למימר ע' או ע"א אלא י"ל דאששים ריבוא ישראל קאי: אחוזי חרב. משמע ליה מזוינין בדין כדדרשינן בסנהדרין (דף לו.) מויחגור דוד חרבו שדנו לנבל בסנהדרין ואע"ג דבתורה כתיב חגור חרבך על ירך גבור (תהלים מה) וכי גדלה גדלי בההא אע"ג דלא בעל. ואפי' סבירא לן מקדש אחות יבמה לא נפטרה יבמה מ"מ היכא שהקידושין היו באים ממילא נפטרה יבמה מעצמה: הוא עדיף מינאי. מירוש שיכול להוציאני בגט בעל כרחי ואנא עדיפא מיניה שאוכל למאן בו כל זמן שלא בעל והיינו דוקא מן התורה יכולה למאן אבל מדרבנן אין יכולה משהביאה ב' שערות דתנן בפ' בא סימן (נדה נב.) עד מתי הבת ממאנת עד שתביא ב' שערות והיינו אפילו לא בעל דבעל לא הוה פליג רבי יהודה עד שירבה השחור על הלבן כדאמר התם בגמרא

הלבן	כדאמר	התם	בגמרא	דמודי	רבי	יהודה	בבעל:	(תוספות)
------	-------	-----	-------	-------	-----	-------	-------	----------

מאי לאו דלא בעל לא דבעל אי דבעל מאי טעמא דשמואל קסבר כל הבעל על דעת קדושין הראשונים הוא בועל והא פליגי בה חדא זימנא דאיתמר קדשה על תנאי וכנסה סתם רב אמר צריכה הימנו גט ושמואל אמר אינה צריכה הימנו גט רב אמר צריכה הימנו גט רב אמר צריכה הימנו גט כיון דנסבה אחולי אחליה לתנאיה ושמואל אמר אינה צריכה הימנו גט כל הבעל על דעת קדושין הראשונים הוא בועל צריכה דאי איתמר ההיא בההיא קאמר רב משום דאיכא תנאה וכיון דבעל אחליה לתנאיה אבל בהא אימא מודה ליה לשמואל ואי איתמר בהא בהך קאמר שמואל אבל בהך אימא מודה ליה לרב צריכה ומי אמר רב כי בעל אין אי לא בעל לא והא ההיא עובדא דהוה בנרש ואיקדישה כשהיא קטנה וגדלה ואותביה אבי כורסייא ואתא אחרינא וחטפה מיניה ורב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוו התם ולא הצריכוה גיטא מבתרא אמר רב פפא בנרש מינסב נסיבי והדר מותבי אבי כורסייא רב אשי אמר הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו בו שלא כהוגן ואפקעינהו רבנן לקידושי מיניה אמר ליה רבינא לרב אשי תינח דקדיש בכספא קדיש בביאה מאי שויה רבנן לבעילתו בעילת זנות אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר וכן אמר רבי אלעזר הלכה כרבי אליעזר: **מתני'** מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות ומת ביאתה או חליצתה של אחת מהם פוטרת צרתה וכן שתי חרשות קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה פקחת וחרשת ביאת הפקחת פוטרת וחרשת פוטרת את הפקחת גדולה

וקטנה ביאת הגדולה פוטרת הקטנה ואין ביאת הקטנה פוטרת הגדולה: **גמ'** וחרשת בת חליצה היא והתנן חרש שנחלץ וחרשת שחלצה וחולצת מן הקטן

חליצתה פסולה אמר רב גידל אמר רב אביאה רבא אמר אפילו תימא אחליצה כאן בחרשת מעיקרא כאן בפקחת ואח"כ נתחרשה חרשת מעיקרא כי היכי דעל הכי נפק פקחת ואחר כך נתחרשה לא דמעכבא בה קרייה איתביה אביי וחרשת מעיקרא בת חליצה היא והתנן שני אחין אחד פקח ואחד חרש נשואין לשתי נכריות אחת פקחת ואחת חרשת מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת כונס ואם רצה להוציא יוציא מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת כונס ואינו מוציא לעולם מאי לאו בחרשת מעיקרא וקתני כונס אין

רש"י מאי לאו ללא בעל. רשון משגדלה וקאמר רב אינה צריכה גט משני דהוה קידושין הראשונים כשגדלה: כשבעל. לפיכך אינה צריכה גט משני דבעולה שבעל הראשון משגדלה סתמא לטעם קדושין נחמוון יודע היה שאין קידושין קטנה כלום: על תנאי. שאין עליה נדרים או מומין; וכנסה סתם. ואח"כ נמאלה עליה נדרים צריכה גט דביאה לטעם קידושין הווי יודע היה שאין קידושין הראשונים כלום: ה"ג צריכה דלא איתמר בהא בהא קאמר רב משום דליכא תנאי והכי איתא בכתובות פ' המדיר (דף עג.ג): דלא איתמר בהא. גבי קטנה שלא מיאנה בהא קאמר רב דאסתיקא דעמיה' לבעול לטעם קידושין משגדלה משום דליכא תנאי אין פסול קידושין הראשונים משום תנאי אלא משום קטנות ואדם יודע שאין קידושין הראשונים כלום וחזר ובעל לטעם קידושין: אבל בההיא. דליכא תנאי אימא מודה לשמואל ואדעתא דתנאי בעל כסבור שאין עליה נדרים וקיימא תנאי שביניהן: אבי כורסייא. בלתיין וקס"ד כשאר חופות שעדיין לא בעלה ואפ"ה לא הצריכה גיטא מבתרא אלמא חלו קדושי קמאי: מינסב נסבי. ונתקשה בבעולה משגדלה: וקא אפקעינהו לקידושין מיניה. דכל דמקדש חולה בבעת חכמים הוא דהא כדת משה וישראל קאמרינן ורבנן אמרי דחוטף אשה מבעלה לא ניהוי קידושין: תינח דקדיש בכספא. איכא למימר דאפקעינהו לקידושין ושון מעות מתנה דהפקר ב"ד היה הפקר: קדיש בביאה. מאי הפקר ב"ד איכא למימר: שויה לבעילתו בעילת זנות. והוא דבעתם הלה: כר' אליעזר. דמלמדיו הקטנה למאן: מתני' שתי יתומות. נכריות: או חליצתה. לאחר שהגדלה: קטנה וחרשת. לא ידעוין בהי ניחא ליה והי חשיבה אשתו טפי: גמ' וחרשת בת חליצה היא. דקתני מתניהו וכן שתי חרשות: כי היכי דעל. לבעול הראשון שנסבה בנמייה הכי נמי נפיק מיבס בנמייה: נשואין שתי נכריות. פקחת לפקח וחרשת לחרש: כונס. שאינה בת חליצה משום קרייה אלא כונסה ואם רצה להוציאה אח"כ מוציאה בנט ששקם שנסבה בנמייה כך תלא בנמייה ולא צריכה חליצה: כונס ואין מוציאה לעולם. שאין גיטו מפיק קידושין אחיו פקח שהזקיחה לו לזיבוס: (רש"י)

תוספות קסבר שמואל כל הבעל על דעת קדושין הראשונים הוא בועל. וא"ת לשמואל דלית ליה דקדושין גדלי בהדה מ"ט דר"ג ולעיל בריש פ"ב (דף יח.) משמע דשמואל אית ליה מילתא דר"ג דפריך אמילתיה ואי אין זיקה תיבטל דהא אמר ר"ג כו' וי"ל דשמואל צ"ל דמייירי כדמפרש בהדיא שבעל לטעם קידושין ועוד אור"י דהתם כיון דיבמתו ואשתו שתייהן לפניו אפילו בסתמא בועל לטעם קידושין כדי לדחות יבמתו ממנו דבאשתו ניחא ליה מיבמתו ומיהו קשה דתיקשה לשמואל מדרבנן דרבי אליעזר כשהחזירה קטנה וגדלה אצלו דמסתמא בועל לטעם קידושין דליכא למימר דאייירי כשפירש שבעל לטעם קידושין דא"כ היכי פריך בהמדייר (כתובות דף עג. ו) (שם) לרב אלא ע"כ כשבעל סתם ולא מצי לאוקומי כשפירש א"כ היינו החזירה כשהיא גדולה ואר"י דשמואל סבירא לי' כר"ש בן יהודה (משום ר' ישמעאל) דאמר בהמדיר (ג"ז שם) אם בעלו לא קנו אי נמי כר' ישמעאל דאמ' שמואל משום רבי ישמעאל והיא לא נתפשה כו': והא אפליגו בה חדא זימנא. תימה לר"י והא תרייהו צריכי דאי אתמר ההיא דאמר רב צריכה הימנו גט ה"א צריכה מספק דלא ידעוין אי בעל לטעם קידושין אם לאו קמ"ל דאין צריכה גט משני דודאי ראשון בעל לטעם קידושין ואי אתמר ההיא דקאמר שמואל צריכה גט משני ה"א היינו מספק ומראשון נמי צריכה גט מדאורייתא דשמא לטעם קידושין בעל ואר"י דהכי פריך והא אפליגו בה חדא זימנא ואמאי פליגי בשני מקומות דבחד מהנדך הוה מצי לאשמעי' ולימא הכי קדשה על תנאי ובעל רב אמר צריכה גט מראשון ולא משני ושמואל אמר אין צריכה גט מראשון אלא משני אי נמי ליתני באידך קטנה שהגדילה ועמדה ונשאת רב אמר אינה צריכה גט משני אלא מראשון ושמואל אמר צריכה גט משני ולא מראשון מה"ת אבל מדרבנן צריכה: בההיא קאמר רב משום דאיכא תנאי אחולי לתנאיה. פ' משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אית לן למימר דאחליה לתנאיה והיה בדתו שיחולו קידושי כסף מדלא הזכיר התנאי אבל בהא דליכא בעילת זנות שהרי יש שם קדושין דרבנן ועוד דליכא קדושין הראשונים דנימא שיחולו אימא מודי ליה לשמואל ובקונטרס הגיה הכא צריכותא דכתובות ואין למחוק גירסא זו דהא למ"ד בהמדיר (כתובות דף עג.ד.) קידשה ע"ת ובעל ד"ה צריכה הימנו גט ואפ"ה פליגי (שם דף עג. ו) (שם) בקטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת א"כ פשיטא ליה טפי במקדש ע"ת דצריכה גט מבקטנה שלא מיאנה דכוותיה מיתוקמא הך צריכותא דהכא וצריכותא דכתובות (ג"ז שם) אליבא דאביי: לפיכך עשו לו שלא כהוגן ואפקעינהו לקידושי מיניה. מספקא לר"י אי טעמא דאפקעינהו משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש או משום דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה מדלא הזכיר כאן כמו שהזכיר בכל מקום כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש: וחרשת בת חליצה היא והתנן כו'. וא"ת תיקשי נמי מקטנה דתנן במתניתין דחליצת אחת מהן פוטרת צרתה ואילו בפרק מצות חליצה (לעיל דף קד.) תנן קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה פסולה ומיהו בקונט' פ' דחליצתה לכשתגדיל פוטרת צרתה ועוד דאיכא לאוקומא מתני' דהכא כר' יוסי דאמר אשה בין גדולה בין קטנה ולפי הירושל' דגרסי' לעיל ואם לא חלצה חליצתה כשרה אתי שפיר טפי: (תוספות)

חולץ לא לא בפקחת ואחר כך נתחרשה תא שמע שני אחין פקחין נשואין שתי נכריות אחת פקחת ואחת חרשת מת פקח בעל החרשת מה יעשה פקח בעל פקחת כונס ואם רוצה להוציא יוציא מת פקח בעל פקחת מה יעשה פקח בעל חרשת או חולץ או מייבם מאי לאו מדהוא פקח מעיקרא היא נמי חרשת מעיקרא וקתני כונס אין חולץ לא מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא איתיביה שני אחין אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת תצא משום אחות אשה מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו אסורה לעולם וכי תימא ה"נ בפקח ואחר כך נתחרש מי מצי מפיק והתנן נתחרשה יוציא נשתטית לא יוציא נתחרש הוא או נשתטה לא יוציא עולמית אלא לאו בהרש מעיקרא ומדהוא חרש מעיקרא היא נמי חרשת מעיקרא ומדאחיות חרשות מעיקרא נכריות נמי חרשות מעיקרא ותנן גבי נכריות כונס אין חולץ לא אשתיק כי אתא לקמיה דרב יוסף א"ל מ"ט תותביה מהא דיכול לשנויי לך אחיות חרשות מעיקרא נכריות פקחות ואח"כ נתחרשו אלא איבעי לך לאותביה מהא שני אחין חרשין נשואין שתי אחיות פקחות או שתי אחיות חרשות או שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת וכן שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחין פקחין או לשני אחין חרשין או לשני אחין אחד פקח ואחד חרש הרי אלו פטורות מן החליצה ומן הייבום ואם היו נכריות יכנסו ואם רצו להוציא יוציאו היכי דמי אילימא בפקחים ולבסוף נתחרשו מי מצי מפיק והתנן נשתטית לא יוציא נתחרש הוא או נשתטה לא יוציא עולמית אלא לאו אחרשין מעיקרא ומדהן חרשין מעיקרא אינהו נמי חרשות מעיקרא וקתני אם היו נכריות יכנסו ואח"כ נתחרשו אין יחלצו לא תיבתא דרבה תיבתא: קטנה וחרשת וכו': אמר רב נחמן אשכחתייה לרב אדא בר אבהו ולרב חנא חתניה דיתבי וקמקו אקוותא בשוקא דפומבדיתא ואמרי הא דתנן קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה הני מילי דנפלה ליה מאחיו פקח דלא ידעינן אי בקטנה ניחא ליה אי בחרשת ניחא ליה אי בחרשת ניחא ליה דגדולה היא ובת ביאד היא אבל נפלה מאחיו חרש ודאי בחרשת ניחא ליה דבת ביאה היא ובת מיניה היא ואמינא להו אנא אפילו נפלה ליה מאחיו חרש נמי מספקא ליה כיצד תקנתן אמר רב חסדא אמר רב כונס החרשת ומוציאה בגט וקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ אמר רב חסדא ש"מ קסבר רב חרשת קנויה ומשוירת קטנה קנויה ואינה קנויה דאי ש"ד חרשת קנויה ואינה קטנה קנויה ומשוירת חרשת אמאי כונס ומוציאה בגט

רש"י חולץ לא. משום קרייה: מוציא אשתו בגט. דזיקת אחותה פקחת ארוכהה שנישואיה גמורין וזו ספק ואין כח בקידושיה לפטור את אחותה משום אחות אשה: ואשה אחיו ארוכה לעולם. דהרש לא מצי חליץ ומיכנס נמי לא מצי כנס לה דלחות גרושה היא דלחותה חרשה היתה קנויה במקל לאחיו דהרש הילכך לא אפשר (שהרי אחות גרושה היא) ומהך מתניתין לא מוהיב ליה לכבא דהכא מדינא לא חליץ האי חרש לפקחת שהרי אשת פקח היתה וזיקתו גמורה וליכא למימר כי היכי דעל הכי נפיק ללא להכי מייחי לה לגלויי אהגך תרתי הויבתי קמייחא דבחרשת וחרש מעיקרא קמייחי דהא כולהו תניא להו גבי הדדי במתני' לקמן בחרש שנסא פקחה (דף קי"ב): מי מצי מפיק. דקתני מוציא את אשתו בגט ומדקתני בגט משמע שהיא מותרת לאחריה: נשתטית לא תאל. פקחת שנתטתיה. לא תאל מבעלעל אע"פ שהאשה יוצאת לרצון ושלל לרצון רבון תקון שלל תאל כדי שלא ינהג בה מנהג הפקר לפי שאינה יודעת לשמור עצמה אבל נתחרשה יוצאת ללא בעינן דעת אשה בגט שהרי אפי' פקחת בעל כחה מוציא והכא לא תקון רבון מידי דהא יודעת לשמור עצמה: נתחרש הוא כו'. דקידושו היו גמורין וגירושוין בלא דעת: נכריות נמי. הך תרתי דלעיל חרשות מעיקרא קאמר דהא גבי הדדי תניין והמגמגם לומר למה לי כל הך דיוקו דקאמר מדהוא חרש מעיקרא אינה נמי חרשת מעיקרא כו' ומדלחות חרשות מעיקרא כו' לויב מחד ומדהוא חרש מעיקרא הך נמי דלעיל חרשות מעיקרא וקתני בהו כונס אין חולץ לא לאו מילתא היא דכל הך חרשין דלעיל נפלה לפנייה פקחת מכח קידושי פקח וליכא למימר כי היכי דעל הכי נפק אבל בחרשת דלעיל איכא למימר הכי ואפילו הכי קתני כונס פקח ולא חולץ: שני אחין חרשין. נישואיהן שוין בין שוין פקחות בין שוין חרשות בין אחת פקחת ואחת חרשת שהרי כניסתן לבעליהן ברמיזה וכן שתי חרשות כניסתן ברמיזה ואע"פ שוין פקחין או אחד פקח ואחד חרש נישואיהן שוין הילכך יוצאת היבמה משום אחות אשה: ואם היו נכריות. ומת אחד מהן יכנסו השני דלכו בר חליצה הוא או היא אינה בת חליצה: ומדהן חרשין מעיקרא כו' ל"ג דבלאו הכי מצי מוהיב מינייהו: ומקו אקוותא. מקהילים תלמידים סביבם שהיו באים לשמוע דבריהם ל"א דמקו אקוותא משיבין קושיות וז"ל: כילד תקנתו. דקטנה וחרשת הוהילין ואין האחת פוטרת אתה וחרשת לאו בת חליצה היא דניפוק תרוייהו בחליצה ואי מייבם לה וחליץ לקטנה כשתגדיל מייפסלל קמייחא עליה דקס ליה בלא יבנה דהא ביאה דחרשת לא דחיא זיקה דנימא אין אחרייה כלום: כונס את החרשת ומוציאה בגט. דחליצת קטנה הפסל לה עליה: חרשת קנויה במקל ומשוירת. קטנה ספק קנויה כולה ספק אינה קנויה כלל דבשתיהן קנויות ומשוירת ליה ליהב ספק דל"כ היפטר דלא צריכת חכמה וקתני ספק נמי ליכא למימר מדקתני ספק דמתני' בל יבם על הקטנה וזו ובל על הקטנה פסל את החרשת וזו ובל על הקטנה פסל את החרשת ואי שתיהן ספק קמייחא

(רש"י)

תוספות מאי לאו מדהוא פקח מעיקרא. דהכי משמע שפקח נשא חרשת משמע שבשעת נישואין היה זה פקח וזו חרשת אבל בבבא קמייחא דחרש בעל חרשת לא מצי לאוקומי בחרשת מעיקרא דומיא דפקח בעל פקחת דהא לא שייכי מידי אהדדי: וכי תימא הכא נמי בפקח ואח"כ נתחרש ומי מצי מפיק לה. הוה מצי לאקשוויי טפי דכיון דפקח הוה נשואין דאורייתא הוה אמאי צריך לגרש את אשתו דקתני ומוציא את אשתו בגט והלא תצא אחותה משום אחות אשה אלא לרבנות' נקטיה דאפי' היה צריך גט מי מצי לאפקי: או נשתטה לא יוציא עולמית. וא"ת מאי קושיא והא רשב"ג פליג עליה בפ' מי שאחזו (גיטין דף ע"א. ושם) ואית ליה בפקח ואח"כ נתחרש הוא היה כותב ואחרים חותמים ונוקי הך משנה כרשב"ג וי"ל דלא בעי לאוקומי כרשב"ג כיון דרישא לא מיתוקמא כותיה הריא דנקט חרש או נשתטה ועוד דבלאו הכי הוה פריך ליה. ומי מצי לגרש את אשתו כדמפרש: ותנן גבי נכרית כונס אין חולץ לא אשתיק. הכא לא בעי לשנויי הא כדאיתא והא כדאיתא כדמשני לעיל גבי פקח וחרשת שהם שני מיון אבל הכא שניה חרשים ובמין אחד לא שייך למימר הא כדאיתא והא כדאיתא: מאי טעמא לא תותביה מהא. תימא לר"י דמה היה בדעתו של אביי שלא הקשה לו מוזאת הבבא שהיא ראשונה וקושיא טובה ולא היה צריך לכל אלו הבבות: וקמקו אקוותא. פי' בקונטרס מקשין קושיות זה לזה וכן פי' ר"ח והביא ראייה מר' יהושע קיה וטהר (נגעים פ"ד מ"א) דקדק בדבר הרבה וטיהר: קסבר רב חרשת קנויה ומשוירת קטנה קנויה כו'. וא"ת והיכי שמעינן דקסבר רב הכי דלמא לעולם מספקא ליה אי חרשת קנויה ומשוירת קטנה קנויה ואינה קנויה או איפכא להכי קאמר כונס את החרשת ומוציאה בגט וקטנה תמתין עד שתגדיל דמספקא אזיל לחומרא וי"ל דקים ליה לרב חסדא דחדא קנויה ומשוירת וחדא קנויה ואינה קנויה אלא דהוא לא הוה ידע הי מינייהו והשתא פשיטא דחרשת משוירת וקטנה קנויה ואינה קנויה ומברייטא נמי מצי למפשט דקטנה קנויה ואינה קנויה אבל כל כמה דלא ידע בריתא פשיט ממילתיה דרב: (תוספות)

אחיו על הקטנה לא פסל את הגדולה בא יבם על הקטנה וחזר ובה על הגדולה או שבא אחיו על הגדולה פסל את הקטנה ר' אלעזר אומר מלמדין הקטנה שתאמן בו: **גמ'** אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אלעזר וכן אמר רבי אלעזר הלכה כרבי אלעזר וצריכא דאי איתמר בהא קמיינתא בהך קאמר

שמואל הלכה כרבי אלעזר משום דלא קיים מצות ייבום אבל בהא דאיכא מצות ייבום אימא תרווייהו לפקו בנט ואי אשמעינן בהא משום דגדולה רמיא קמיה אבל אידיך לא צריכא: **מתני'** יבם קטן שבה על יבמה קטנה יגדלו זה עם זה בא על יבמה גדולה תגדלנו היבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתו כופין אותו שיחלוף לה לאחר שלשים יום מבקשין הימנו שיחלוף לה ובזמן שהוא מודה אפילו לאחר שנים עשר חדש כופין אותו שיחלוף לה הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופין אותו שיחלוף לה לאחר מיתת בעלה מבקשין הימנו שיחלוף לה ואם נתכוונה לכך אפי' בחיי בעלה מבקשין הימנו שיחלוף לה:

גמ' לימא מתניתין דלא כרבי מאיר דתניא קטן וקטנה לא חולצין ולא מתייבמין דברי רבי מאיר אפילו תימא רבי מאיר כי אמר ר' מאיר גדולה לקטן וקטנה לגדול דחד מינייהו ביאה דאיסורא הוא אבל קטן הבא על הקטנה דתרווייהו כי הדדי נינהו לא אמר והא קתני בא על יבמה גדולה תגדלנו אמר רבי חנינא חוזהא בא שאני והא תגדלנו קאמר דכל ביאה וביאה דאיסורא הוא אלא מחוורתא מתניתין דלא כרבי מאיר קרי כאן **[דברים כה-ז]** להקים לאחיו שם והאי לאו בר הכי הוא אמר אביי אמר קרא יבמה יבא עליה כל דהו רבא אמר בלאו הכי נמי לא מצית אמרת מי איכא מידי דהשתא אסירא ליה ולבתר שעתא שריא והא אמר רב יהודה אמר רב כל יבמה שאין אני קורא בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לו בנים ואסורה ואימא הכי נמי אמר קרא **[דברים כה-ה]** כי ישבו אחים יחדו אפילו בן יום אחד: יבמה שאמרה בתוך שלשים יום וכו': מאן תנא דעד תלתין יומין מוקים איניש אנפשיה אמר רבי יוחנן רבי מאיר היא דתניא טענת בתולים כל שלשים יום דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר נסתרה לאלתר לא נסתרה אף לאחר כמה שנים רבה אמר אפי' תימא ר' יוסי עד כאן לא קאמר ר' יוסי התם אלא בארוסתו דגיס בה אבל אשת אחיו

רש"י לא פסל את הראשונה. שהרי ביאתו קשה ואי ראשונה קטנה היא הכי היא אשתו ואחרונה ביאת זנות ואי לאו קטנה היא הרי שהיו נכריות אלכו שלא היה קטנה לאחיו ומקיים את הראשונה שלא נפסלה עליו אבל אחרונה לא דלמא קטנות הוון ומשכח על הראשונה קמה הך עליה באיסור כני בתים: פסל את הקטנה. משום גזירה דלמא קדים ובעיל חקת כרישא ובעלמא בגמרא וכו' דממה נפשך היא קריא ליה הוואיל וראשונה היא אי קטנה היא הלא קטנה היא אי לאו קטנה היא נכרית בעלמא היא: פסל את החקת. שמה קטנה קטנה טולה וקנין החקת משווייה: רבי אלעזר. ה"ג במתני' ובקמיינתא רבי אלעזר גרס והכי אמרן בפ"ק דנהר (דף ה:). מלמדיו את הקטנה שתאמן בו. והעיקר נישואיה ויקיים את הגדולה: גמ' וכן א"ל אלעזר. בן פדת דלמורא הוא הלכה כר"א דמתניתין והוא ר"א בן שמוע: זכריה. לשמואל ור' אלעזר בן פדת למימר בקמיינתא הלכה כר' אלעזר ובהא נמי הלכה כרבי אלעזר כרבי אלעזר דמתניתין את הקטנה אשתו למאן ותתייבם יבמה: אבל בהא דליקיים מצות ייבום. בשתייהו אימא לא אמר שמואל הלכה כרבי אלעזר אלא יוליא שהיו בנט: ואי אשמעינן בהא משום דגדולה רמיא קמיה. לייבומי משום הכי מהדרין אמיוון דקטנה כלי שתתייבם גדולה: אבל אידי. בההיא דאחיות דגדולה אחות אשתו היא נימא לא רמיא קמיה ולא ילמדו קטנה למאן בשביל לייבומיה של גדולה זכריה: מתני' יגדלו זה עם זה. ואם בל גרשה אינו יכול עד שיגדיל גט קטן אינו גט: היבמה שאמרה בתוך שלשים יום. שכנסה היבם: לא נבעלתו לו. ליבם וגט יבמין יולא מתחת ידה כדמפרש בגמ' והוא אומר בעלתי ודיך בנט כופין אותו לחלוץ והיא נאמנת דעד תלתין יומין מוקי איניש אנפשיה מלבעול: לאחר ל' יום. הוא נאמן דלא מוקים איניש אנפשיה מלבעול ומיהו אימא לא משקריא דקויה לנפשה חתימה דאיסורא ובעיל חלוץ ומבקשין הימנו אבל כופין לא דהא בעל: בחיי בעלה. ולא נהוונה לפטור עכמה הימנו לאחר מיתת בעלה אלא שהיא להם כעם זה עם זה: גמ' לא חולצין ולא מייבמין. קטן שמה ימנא סריס קטנה שמה תמנא איילונות ואיניס בני ייבום נמנאו פוגעין בערוה: ביאה דאיסורא. קטן בגדולה דגדולה בת עונשין היא ושמה קטן ימנא סריס והרי נבעלה לאסור לה שלא במקום מזהו וכן גדול בקטנה חס תמנא איילונות נמנא שפגע גדול בערוה אבל קטן וקטנה אפילו אינו בני ייבום כגון הוא סריס והיא איילונות אין כאן איסור דקטן אוכל נבלות אין ב"ד מוויין להפרישו וה"ל שניהן לאו בני עונשין: ולבתר שעתא. כשיגדלו: ואימא הכי נמי. לעולם אסורה לו: אפי' בן יום אחד. ושב ויחדו קאמר קרא יבמה יבא עליה ואפי' לא הו משמע כל דהו מסכרל קריא ליה בקטנות כדאמר: טענת בתולים. להפסיד כחובתה: כל שלשים יום. דיכול לטעון לא בעלתי עד עתה: נסתרה לאלתר. הוא טוען ואם טוען לאחר זמן אינו נאמן דלדי מרישא בעל ומאלה בתולה ושתק והשתק הוא דרתח ענה: (רש"י)

הוספת לאחר שלשים יום מבקשים ממנו שיחלוף לה. ואם תאמר מה הוא מפיסד אם חולץ לה ולמה אין כופין כדי להתירה ויש לומר שהוא מתיבש בבית דין לחלוץ לה שתרוק בפניו: לאחר מיתת בעלה מבקשים ממנו שיחלוף לה. ולא אמרין כופין שנתן אצבע בין שניה שלא היפר לה שהרי אין יכול להפר עד שיעבול ואי סבירא ליה דמצי מיפר דפלוגתא היא בנדריים ב' נערה (דף עד.) ומיית לה ב' ארבעה אחין (לעיל ד' כט:). סבירא ליה כמ"ד בכתובות (דף נט:). היא נתנה אצבע בין שניה ולהכי מבקשים ולא כופין: קרי כאן להקים לאחיו שם בישראל והאי לאו בר הכי הוא. ואפי' שיבא לכלל הקמת שם לא מהניא כיון שלא היה לו שעת הכושר כי היכי דפסילונ בערל (לעיל דף עט:). סריס חמה שלא היה לו שעת הכושר אפי' (לעיל פ. ב) שבמינו מתרפאים באלכסנדריא של מצרים ומשני אמר קרא כו' ולא דמי לסריס חמה שאין רפואתו ברורה לבוא כמו קטן שייגע לכלל גדלות: יבמה יבא עליה כל דהו. מדלא כתיב אחי המת יבא עליה: אמר קרא כי ישבו אחים יחדו. וממעטין מיניה לעיל ב' (דף ז: ושם) אשת אחיו שלא היה בעולמו מכלל שאם היה בעולמו אפילו יום אחד מייבם אבל ליכא למימר דמיחדו דריש דאם כן אפי' סריס נמי לייבם מהאי טעמא דהא יחדו איתנהו: טענת בתולים כל שלשים יום. אפי' ראינו שנסתרה כבר רבי יוסי אומר נסתרה לאלתר לאו דוקא דאי אפשר לטעון עד שימצא בית דין: לא נסתרה אפי' אחר כמה שנים. כלומר שאין אנו יודעין שנסתרה. אפי' שנכנסה לחופה ור"מ סבירא ליה דלא מוקי איניש אנפשיה שלא יסתרו ובעול בעילת מצוה אי נמי לא נסתרה שאנו יודעין בודאי שלא נסתרה ובהא לא פליג רבי מאיר: (תוספות)

דף קיב א

מיבז בזיו מינה עד שכופין אותו לחלוץ ניכפנו לייבם אמר רב בשגיטה יוצא מתחת ידה מיתבי יבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתו בין שהוא אומר בעלתי בין שהוא אומר לא בעלתי כופין אותו שיחלוף לה לאחר שלשים יום מבקשין הימנו שיחלוף לה היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי הרי זה יוציא בנט הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אפי' שחזר ואמר לא בעלתי צריך גט וחליצה אמר רבי אמי צריכה חליצה והוא אומר לא אשי אמר התם גט לזיקתו הכא גט לביאתו הנהו שניהם מודים דאתו לקמיה דרבא אמר להו רבא חלוצו לה ושרו לה תיגרא אמר ליה רב שרביא לרבא והתניא צריכה גט וחליצה אמר ליה אי תניא תניא בעא מיניה הון בריה דרב נחמן מדרב נחמן צרתה מהו אמר ליה וכי מפני שאנו כופין ומבקשין תיאסר צרה: הנודרת הנאה וכו': תנן התם בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך לבינך נטולה אני מן היהודים חזרו לומר שלא

תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה אלא האומרת טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה השמים ביני לביני יעשו דרך בקשה נטולה אני מן היהודים יפר חלקו ומשמשתו ותהא נטולה מן היהודים איבעיא להו נטולה אני מן היהודים ליבם מהו מי מסקה אדעתה דמית בעלה ונפלה קמי יבם או לא רב אמר יבם אינו כבעל ושמואל אמר יבם הרי הוא כבעל אמר אביי כוותיה דרב מסתברא דתנן הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופין אותו שיחלוף ואם איתא דמסקה אדעתה

רש"י מביזו בזיו. בוש הימנה: בגיטתה יולא. שנתן לה גט וקס"ד גט גמור לביאתו הוא: היא אומרת נבעלתי. לאחר שלשים קאי: יולא בגט. אם בל להזיאה דיה בגט דהיא נאמנת דכולי האי לא מוקים: כריכה גט לביאתו. משום דלמחר בעלתי ולאחר שלשים יום איהו מהימן: וחלילה. משום דהיא שויה לנפשה החיכה לאיסורא ומדקאמר כריכה גט מכלל דכאין לה גט עסקינן ואמאי קהני רישא כופין לחלוץ ניכפניה לייבם: אמר רבי אמי. לעולם בגיטתה בידה והכי קאמר כריכה חלילה עם גיטה ואע"פ דקתני אמבטקשים קאי וה"ק אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי לריכא למיזמר כופין הואיל ומודה אפ"ה אין כופין אלא כריכה חלילה ואי לא בעי למיחלוץ לא כייפינן דמכנינן אדיוכוריה קמא הואיל ולאחר שלשים יום הוא: רב אשי אמר. לעולם כריכה גט אחר לבד גט הראשון דהתם גט לזיקתו ונפסלה עליו לפיכך לא נכפינן לייבם וכוון דלמחר בעלתי כריכה גט לביאתו דיש ביאה אחר הגט והשתא משהבדל אע"פ דקתני וה"ק אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי ואיכא למיזמר לא חיבדעי גט אלא חלילה אפ"ה בעיא גט: שניה מודים. שלא נבעלה ומעיקרא אמר בעלתי: הו. כך שמו: כרתה מהו. יבמה שכנסה היבם ונפטרה כרתה ואמרה יבמה לאחר זמן לא נבעלתי מהו ליאסר כרתה מפני דיבורה של ז: מפני שאנו כופין ומבטקשים. לזכרה לחייה שויה לנפשה החיכה לאיסורא נאסרה כרתה ודאי לא מיתסרא לחזקה הטובס את האשה בעול לאחרי: האומרת טמאה אני לך. אשת כהן שאמרה לבעלה נאסרתי עליה וכתובהה לא מיפסדה ובאשת כהן מוקמינן לה כפרת דנדרים: השמים ביני לביניך. גלו וידוע לפניו שאינו נזקק לי כדרך בני אדם ואין אף עד להוכיח בין שנינו: נטולה אני מן היהודים. נדרה היא שלא תבעל ליהודים ומדאסרה נפשה אכולי עלמא ש"מ השמים קשה לה ואנוסה היא לפיכך נטולת כתובהה: נותנת עיניה באחר. ותלך למקום שאין מכירין בה ובנדרה ותשא לו: תביא ראיה לדבריה. ואם לאו לא כל כמינה דאסרה נפשה עליה: יעשו דרך בקשה. לבעל להחנה בה מנהג יפה: ליבם מהו. מי אסירא ליבם מפני נדר זה שנקרה בחיי בעלה או לא: מי מסקה אדעתה דמית בעלה. בלא בניס ונפלה קמי יבם ונדרה נמי אדעתא דידיה ובעל לא הפך אלא לחלוף ויבם נמי לא מצי מיפר אפ"ה בעל אין מיפר בקודמים ואסורה לו: או לא אסרה אדעתה. ולא נדרה זו אלא לאסור עצמה על כל מי שמתרצה לו ע"י גירוש בעלה וזהו הפסד דעתו של בעל שלא יחשבה בנחונת עיניה באחר כדי שיתלכא לגרשה אבל איבם שאסורה לו ועומתת אפי' אחר גירושין לא נחכונה ומותרת לו אם מת בעלה ולא גירשה: אינו כבעל. שיהיה כריד להפך כבעל דאדעתא דבעל נדרה וריד הוא להפך אבל ליבם מותרת בלא הפרה: (רש"י)

תוספות היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי יוציא בגט. פי' בקונט' דאחר שלשים יום קאי וכן נראה דומיא דסיפא דהוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אע"פ כריכה גט וחליצה והיינו דוקא אחר שלשים דבתוך שלשים משמע ברישא דאינה צריכה גט דקתני כופין אותו שיחלוף ולא קתני וצריכה גט וה"ה דהך בבא נמי דהיא אומרת נבעלתי אלאחר שלשים יום קאי אבל בתוך שלשים יום צריכה חליצה דאי אתוך שלשים נמי קאי ליתנייה נמי לעיל גבי תוך שלשים שלא נטעה להעמידה דוקא אלאחר ל' כמו סיפא ולפי זה לא יתכן הא דאמר בסמוך וכי מפני שאנו כופין ומבטקשים נאסור צרתה ופירש בקונט' וכן ר"ח וכי מפני שאנו כופין בתוך שלשים ומבטקשים אחר שלשים נאסרה צרתה ואמאי שריא צרתה בתוך שלשים הא איהו גופה כי אמרה נבעלתי בתוך ל' בעיא חליצה וכו' ש צרתה דלא קים לה בבעילה כמותה שיש לנו לאוסרה בלא חליצה אלא נראה דצרתה לא שריא בסמוך אלא אחר ל' דוקא וכופין היינו כי אמר בעלתי וחזר ואמר לא בעלתי דומיא דסיפא דברייתא אבל כשלא אמר מתחלה בעלתי אלא שניהם מודים מתחלה ועד סוף שלא בעל אפילו אחר ל' לא שריא צרה דהא משמע בסיפא דוקא כשאמר מתחלה בעלתי צריכה גט אבל אם אמר מתחלה לא בעלתי אינה צריכה גט ולא יתכן שתהא מותרת הצרה כששניהם מודים שלא בעל ולהחזיקה כודאי בעולה כיון דאיהי לא בעיא גט ומיהו י"ל דאיהי נמי בעיא גט אפי' שניהם מודים שלא בעל והא דנקט והוא אומר בעלתי וחזר ואמר כו' ה"ה אפי' אמר לא בעלתי בעיא גט אלא לא נקט אמר מתחלה בעלתי אלא לאשמועינן דאפי' הכי כופין אותו לחלוף ולא כמו שפירש בקונט' ור"ח דאין כופין ועוד יש לפרש דבסמוך שריא צרתה אפי' תוך שלשים כמו שפירש בקונט' ור"ח והוא אומר לא בעלתי קאי נמי אתוך שלשים וכן סיפא דהוא אומר בעלתי קיימא נמי אתוך ל' ואפי' שניהם מודים שלא בעל צריכה גט בהדי חליצה אפי' תוך שלשים ולא דוקא נקט הוא אומר בעלתי כדפי' ורישא דקתני כופין אותו לחלוף ה"ה דגט נמי בעיא כדקתני בסיפא אלא אכתי לא אתא לאשמועינן תקנתא דגט בהדי חליצה אלא דין כפייה ובקשה דחליצה ומחמת שתי הלשונות שפ"י נראה לאסור הצרה עד לאחר שלשים יום אם לא יודו שניהם שבעל ולהצריך גט לכנוסה אפי' תוך שלשים אפי' שניהם מודים שלא בעל: אמר ר' אמי. לא בעי לאוקומי הך משנה כמשנה אחרונה (לעיל דף לט): דמצות חליצה קודמת ולכן כופין לחלוף דאמנת' קאי ומתניתין דאיירי בדיני יבום לפי משנה ראשונה קיימא: אמר רבי אמי צריכה חליצה עם הגט. פי' גיטה שהיה כבר ואם תאמר וא"כ מאי הא דקתני ואע"פ שחזר ואמר לא בעלתי צריכה גט וחליצה אדרבה היא הנותנת דכיון דלא בעל צריכה חליצה ויש לומר דהכי קאמר אע"פ שאמר לא בעלתי צריכה להיות בידה גיטה לראיה כי לא תוכל להנשא על פי חליצה בלבד. ר"י: השמים ביני לביניך. פי' בקונט' גלוי וידוע לשמים שאין נזקק עמי כשאר בני אדם ולא נהירא דבשלהי נדרים (דף צא.) מפרש בגמרא בהדיא דהיינו שאינו יורה כח: יעשו דרך בקשה. פר"ת יתפללו למקום ויתן להם בנים ור"ח פי' יעשה סעודה ויפייסה וכן בירושלמי: איבעיא להו נטולה אני מן היהודים מהו ליבם. פי' בקונט' מי אסורה ליבם משום נדר זה דמסקה אדעתה דמית בעלה ונפלה קמיה ואסורה לו או לא מסקה אדעתה ולא אסרה נפשה איבם וקשה לר"י על פירושו דפשיטא דאסרה נפשה אבל היהודים ועוד מאי אינו כבעל אינו כשאר אדם מיבעי ליה ועוד מאי קאמר ש"מ כופין כרב והלא היא מותרת לו על כן נראה לו לפרש דמיבעיא ליה אי מסקה אדעתה לאסור נפשה על היבם ומבטקשין לחלוף או שמו לא עשתה כדי לאסור עצמה על יבמה כמו על בעלה וקאמר רב יבם אינו כבעל דלא מסקה אדעתה לאסור עצמה איבמה כמו על בעלה ולכן כופין שיחלוף והשמואל אמר יבם הרי הוא כבעל ומבטקשין שיחלוף דמסקה אדעתה לאסור עצמה על יבמה. יבמה. כן נראה לי עיקר לפי שטה ז: (תוספות)

ב קיב דף

מבטקשין מיבעי ליה הכא במאי עסקינן באשה שיש לה בנים דכולי האי לא מסקה אדעתה אבל אין לה בנים מאי מבטקשין אדנתי אם נתכוונה לכן אפילו בחיי בעלה מבטקשין ממנו שיחלוף לה ליפלו ולייתי בדידה במה דברים אמורים בשיש לה בנים אבל אין לה בנים מבטקשין אלא שמע מינה לא שניא יש לה בנים ולא שניא אין לה בנים כופין אותו כרב שמע מינה:

רש"י מבטקשין מיבעי ליה. ליה. לאיכא למיזמר להכי איכוונה: (רש"י)

ולא נסבי לה אי הכי פקחת לחרש ליתקן לה כתובה דא"כ מימנעי ולא מינסבי יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא ההוא חרש דהוה בשבבותיה דרב מלכיו אנסביה איתתא וכתב לה ארבע מאה זוזי מנכסיה אמר רבא מאן חכים כרב מלכיו דגברא רבה הוא קסבר אילו רצה שפחה לשמשו מי לא זבנין ליה כ"ש הכא דאיכא תרתי אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל אשת חרש אין חייבין עליה אשם תלוי לימא מסייע ליה חמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומה ואילו הן חרש שוטה וקטן והתורם את שאינו שלו ועובד כוכבים שתרם של ישראל אפילו ברשות ישראל אין תרומתו תרומה הוא דאמר רבבי אלעזר דתניא ר' יצחק אומר משום רבי אלעזר תרומת חרש לא תצא לחולין מפני שהוא ספק אי סבירא כרבי אלעזר אשם תלוי נמי לייחיבי בעינן חתיכה משתי חתיכות ומי בעי רבי אלעזר חתיכה משתי חתיכות והתניא רבי אלעזר אומר כו חייבין על חלבו אשם תלוי שמואל סבר כו' אלעזר בחדא ופליג עליה בחדא ואיכא דאמרי אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל אשת חרש חייבין עליה אשם תלוי מיתבי חמשה לא יתרומו סבר לה כרבי אלעזר בעא רב אשי מ"ט דר' אלעזר מיפשט פשיטא ל' דחרש דעתא קלישתא הוא ומיהו מספקא ל' אי דעתא צילותא

רש"י מימנעי ולא נסבי לה. הואיל ולעולם היא יכולה למאן מפני חקושה אבל קטנה גבול יך לה וסבר מפיססנא לה כל שעתא עד שיעבור זמן מיואנה: מאי שנא דלכלה בתרומה. אם הטיחה אמה לכהן: ומאי שנא חקשה. שלא הטיחה אביה בקטנוה שאין נישואיה גמורין דלא חכלה כדקתן כו' אכלמא לא חכלה: על החרשת שהטיחה אביה. בקטנוה שיואלה בגט ואפי' משתגדיל ואין אביה מקבל גיטה מקבלתו היא ויואלה ואע"ג דקידושיה גמורין הוה וניכוסיה בכל דעת היא גיטא לפי שהאשה יולדת לרונה ושלל לרונה: ועל קטנה בת ישראל. יתומה הנישאת ע"פ אמה שאוכלת בתרומה אע"פ שאין נישואיה נישואין גמורים אכלה בתרומה דרבנן כד אוקימנא בהאשה רבה (לעיל דף טז); ואילו חקשה לא חכלה. מדשקבה לחקשה דקעסיק בה ואחיי ונקט קטנה ולא קתני ועל החרשת שנישאת מעלמה שאוכלת בתרומה: גזירה שמה יאכיל חרש בחרשת. והאי לאו שיעויא מעליה הוא מה לי פקח בחרשת מה לי חרש בחרשת שניהו אינן נשואין ואם זו מותרת אף זו מותרת שהרי לד היתר שלהן אינו אלא משום דלחו בני עונשין ניהו והוה קטן ארוכל נבלות אלא כולה משום גזירה שמה יאכיל חרש בפקחת הוא דלויכא עליה חיוב מיתה כדלמרי' במספיקא דמיתתא ולהכי נקט בירשא שמה יאכיל חרש בחרשת ולא נקט שמה יאכיל חרש בפקחת משום דחרש בפקחת לא מיהלף בפקח בחרשת אבל חקשה אשת חרש מיהלפא בחרשת אשת פקח והדר מיהלף חרש בעל פקחת בחרש בעל חקשה אבל חקשה חרש בחרש בפקחת לא מיהלף בפקח בחרשת אשת חרש בפקחת בחרשת דרבנן הא אית לה נשואין מדרבנן: ומ"ס כו'. לקמן בעי תרווייהו מנא הן דהא אית לה והא אית לה: מימנעי ולא נסבי לה. אבל בקטנה לא מימנעי דלחיא לכלל דיעה: ממאנת. לית לה כתובה דהא בעל כרחו נפקא: שנייה. מ"ד: אין לה כתובה. דרבנן נקטוה כדלמרי' ביש מותרות (לעיל דף טז): חייבונת. משום דמקח טעות הוא: אבל יולדה בגט כו'. מדיוקא דמתני' דקתני ממאנת שמעינן מינה מעמא משום דבעל כרחו נפקא הא הויליה אית לה חלמא ים כתובה לקטנה: אין להן עליהם כלום. דאין להם דעת ואין תגלו הראשון תנאי ואע"ג דהקוין רבנן נשואין לחרש לא קתניו לה רבנן כתובה מיניה כדמפרש לקמן יותר ממא שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להשאה: שרונה לזוק בנכסיו. ואע"פ שלא (נשא) תקנו לה חכמים כתובה הרי הוא כתב לה הואיל ורוצה להפסיד ולהיות נזוק מנכסיו תנאו קיים: הא לא רצה. דלא כתב לה אין לה מתקנת חכמים: א"כ. דבעי למיתב לה כתובה מימנעי ולא נסבי לה: אין חייבין עליה אשם תלוי. דנימא ספק אשת איש היא ספק היה זו דעת ספק אין בו והבא עליה באשם תלוי דודאי אין לו שום קנין מן התורה: התורם את שאינו שלו. ולא כוהו בעל הבית דשליחות נפקא לן (דקדושין דף מ"א) מחלם גם אחס לרבות שזוחסם הלכך מיהו אשם תלוי דלעתכס אף שזוחסם לדעתה: ועובד כוכבים אשם תלוי בפקח בחרש אשם תלוי. דנימא ספק אשת איש היא ספק היה זה דעת ספק אין בו וקתני מיהא חרש אין תרומתו תרומה ומותרת לזר ואי ספק הוא תרומה ויחזור ויתרום מינעי ליה: הוא דלמרי כו' אלעזר. כלומר מהא לא תסייעיה דגבי תרומה ס"ל לשמואל כו' אלעזר דספק הוא וגבי אשתו אע"ג דספק הוא אינה באשם תלוי דגבי אשם תלוי כתיב אחת מכל מלות ה' (ויקרא ה) וקרינן מלות דמשמע חלף מתרתי שיש היתר ויחוסר לפניו כגון אשתו וא"ל עמו בבית וסבור אין שם אלא אשתו ובה על האחת ולבקר נמאלו שתייהן ולא ידע על אי זו של וכן חלב וסומן לפניו וסביר שתייהן שומן ואכל אחת מהן ולסוף נודע לו שהאחת חלב ולא ידע אי זו אכל דלוי ידע מייחתי הטלת נקבה וכל דהו אפי' בת דנקח והשתא דלא ידע מיהא אשם זכר בכסף שקלים אבל הכל שהספק תלוי בחתיכה אחת ספק איסור ספק היתר לא מייחתי אשם תלוי: כו חייבין על חלבו אשם תלוי. והא הכא כל הספק תלוי בה: מ"ט דר"א. כלשת חרש: קלישתא. דקה כלומר דעתו מועטת שאין מחולד להבין כשאר בני אדם ומיהו מספקא ליה אי דעתא צילותא היא אותה קנת הדעת שיש לו אם לבלה היא ובמה שהיא נטון דעתו ועושה דבר ולחי כוונתו כוונה (רש"י)

תוספות ואילו חרשת לא אכלה. וא"ת מנלן אי משום דנקט קטנה דלמא כ"ש חרשת שלא תבא לכלל גדלות ואי הוה נקט חרשת אכלה ה"א דקטנה לא אכלה כיון שבאה לכלל נישואין וי"ל דדייק מדלא תנא חרשת בהדי קטנה: שמה אכיל חרש בפקחת. אבל משום שמה יאכיל קטן בגדולה לא זרינן שלא תאכל קטנה בתרומה דמשום זמן מועט לא זרינן שהרי כשיגדיל ויבעול יהיו קידושין דאורייתא ובירושלמי מפרש בקטנה לא זרינן משום חינא שיהיה הכל קופצין עליה לישאנה ושמה בחרשת לא שייך האי טעמא משום דחרשותה גרמה לה ובקונ' פי' בהניזקין (גיטין ד' נה. ד"ה בפקחת) דלא זרינן אטו קטן שישא גדולה משום דלית ליה נשואין כדאמר הכא ומילתא דלא שכיחא היא ואין נראה דהא משיאן סמוך לפירוק מעליותא היא כדפי' לעיל (דף טב. ד"ה סמוך): דלמא אתי לאוכלה בתרומה דאורייתא. אבל בקטנה דלא אכלה אלא בתרומה דרבנן כדאמר בהאשה רבה (לעיל דף טז. ושם) לא גזרו אטו דאורייתא כיון שתיגע לכלל גדלות: דאם כן מימנעי ולא נסבי לה. ואי משום שלא תהא קלה בעיניו להוציא לא חשו חכמים לכך: מאן חכים למיעבד הכי. דוקא במטלטלי תנן בהניזקין (גיטין דף נט). חרש רומז ונרמז אבל במקדקעי לא ומה ששיעבד בכתובה שוטה מתגרשת דהא יודעת לשמור גיטה ואמור רבנן לא ליפקא שלא ינהגו בה מנהג הפקר אמר אביי דיקא נמי דקתני גבי דידה נשתתית לא יוציא ובגי דידיה לא יוציא עולמית מאי שנא הכא דקתני עולמית ומאי שנא התם דלא קתני עולמית אלא שמע מינה הא דאורייתא הא דרבנן: א"ר יוחנן בן נורי וכו': איבעיא להו רבי יוחנן בן נורי איש פשיטא ליה ואשה קמביעיא ליה או דלמא אשה פשיטא ליה ואיש קמביעיא ליה ת"ש מדקאמרו ליה אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת שהאשה יוצאת לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו ש"מ איש קמביעיא ליה

ב - קיג דף

אי לאו דעתא צילותא ולעולם חדא דעתא הוא או דלמא פשיטא ליה דדעתיה קלישתא ולא דעתא צילותא הוא והכא היינו טעמא כיון דעתיים חלים ועתיים שוטה למאי נפקא מינה להוציא אשתו בגט אי אמרת חדא דעתא הוא כקדושין כך גירושין ואי אמרת עתיים חלים ועתיים שוטה קדושי מצי מקדש גרושי לא מצי מגרש מאי תיקו: נשתתית וכו': א"ר יצחק דבר תורה שוטה מתגרשת מידי דהוה אפקחת בעל כרחו ומה טעם אמרו אינה מגורשת שלא ינהגו בה מנהג הפקר היכי דמי אילמא דידועת לשמור גיטה יודעת לשמור עצמה מי נהגי בה מנהג הפקר אלא דאין יודעת לשמור לא גיטה ולא עצמה דבר תורה שוטה מתגרשת והא אמר דבי רבי ינאי [דברים כד-א.ג.] ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת יצתה זו שמשלחה וחוזרת לא צריכא דידועת לשמור גיטה ואינה יודעת לשמור עצמה דבר תורה שוטה מתגרשת דהא יודעת לשמור גיטה ואמור רבנן לא ליפקא שלא ינהגו בה מנהג הפקר אמר אביי דיקא נמי דקתני גבי דידה נשתתית לא יוציא ובגי דידיה לא יוציא עולמית מאי שנא הכא דקתני עולמית ומאי שנא התם דלא קתני עולמית אלא שמע מינה הא דאורייתא הא דרבנן: א"ר יוחנן בן נורי וכו': איבעיא להו רבי יוחנן בן נורי איש פשיטא ליה ואשה קמביעיא ליה או דלמא אשה פשיטא ליה ואיש קמביעיא ליה ת"ש מדקאמרו ליה אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת שהאשה יוצאת לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו ש"מ איש קמביעיא ליה

אדרבה מדקא'ל אף זו כיוצא בה ש"מ אשה קמיבעיא ליה אלא ר' יוחנן בן נורי לדבריהם קאמר להו לדידי כי היכי דאיש לא מצי מגרש אשה נמי לא מיגרשא אלא לדידכו מאי שנה אשה ומאי שנה איש אמרו ליה אינו דומה האיש המגרש לאשה המתגרשת: העיד רבי יוחנן וכו': אמר רבא מעדותו של רבי יוחנן בן גודגאא אמר לעדים ראו טו זה שאני נוטן ואמר לה כנסי שטר חוב זה הרי זו מגורשת מי לא אמר רבי יוחנן בן גודגאא לא בעיני דעתה הכא נמי לא בעיני דעתה פשיטא מהו דתימא מדא"ל כנסי שטר חוב זה בטולי בטליה קמ"ל אי איתא דבטליה לעדים הוה קאמר להו ומדלא אמר לעדים לא בטליה ולא מידי והאי דקאמר הכי מחמת כיסופא הוא דקאמר להו רב יצחק בר ביסנא אירכסו ליה מפתחי דבי מדרשא ברשות הרבים בשבתא אתא לקמיה דרבי פדת אמר ליה זיל

רב"ז אי לאו דעתו כגולה היא ולעולם כל ימיו של חרש פשיטא ליה לרבי אלעזר דהדא דעתא איה ליה לחרש דליתו עתים חלים עתים שוטה: או דלמא פשיטא ליה. דלאו דעתא ליוותה היא אלא היינו טעמא דמספקא ליה דעתים שהוא חלים לגמרי ודעתו כגולה וחיישין שמה בשעת קידושין חלים היה: לזוילא את אשמו כגט. חרש מעיקרו ל"י אלעזר חס יכול לגרש או לא דבשלמא לרבנן פשיטא לן דמוזילא כדלמרינן במתני' (לעיל קי"ב) כסם שכונס כרמזה כן מוזילא כרמזה אלא ל"י אלעזר דמשוי ליה ספק מאי: שמלחה מניוה וחורת. שכן מנהג השוטים שאין בושין: ש"מ חרש מיבעיא ליה. ואשה פשיטא ליה לאי אשה מיבעיא ליה ואשך פשיטא ליה הכי איבעי ליה ללחורי חרש דומה אשה המתגרשת לאשה המגרש: אשה נמי לא מיגרשא. ועלה קמייחו לה רבנן רחיה לדיכיהם אף זו כיוולא בה וחינו דומה דקמהדרי ליה אלשך משום לחיה ה"ק לדידכו דלמריהו אשה מיגרשא מ"ש אשך ומ"ש אשה: מעדותו של ר' יוחנן. דלמרי דלפ"י במקום קידושין גמורים לא בעיני דעתא דאשה כגמוריה: אמר לעדים ראו גט זה שאני נוטן לה. והוא לא שמעה וחזר ואמר לה לאשמו כנסו שטר חוב זה ולא הודיעה שהוא גיטה ה"ז מגורשת: לאו אמר ר' יוחנן לא בעיני דעתה. דאשה כגמוריה דקחני חסות יולתה כגט: פשיטא. לר"י יוחנן וחלי הכי הוא: (רב"ז)

תוספות יתה זו שאין לה יד לגרש עצמה. אר"ת דהיינו דוקא באין לה אב ובפ"ה התקבל (גיטין דף סד: ושם) וכן בפ"ב דקידושין (דף מג: ג) גבי כל קטנה שאין יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש פי' בקונט' אפי' ע"י אביה ואין נראה לר"ת דהא ר' ינאי מפיק לה הכא מונחן בידה מי שיש לה יד לגרש את עצמה יתה זו שאין לה יד וכיוון שיש לה אב הרי יש לה יד דאפי' נערה בין היא בין אביה מקבל גיטה ולרבי יהודה אביה ולא היא ור' ישמעאל נמי דדריש מושלחה משמע דלא פליג ארבי ינאי אלא דדריש מקרא אחרינא וטעמא דיש לה אב משלחה ואינה חוזרת היא שאביה משמרה מלחזור ועוד הביא ר"ת ראייה מירושלמי דפירקין דקאמר התם נשתתית לא יוציא דבי ר' ינאי אמרי מפני גריה ה"פ שנגררת אחר כל אחד ונהגין בה מנהג הפקר ר' זירא ור' מנא תרוייהו אמרי שאין יכולה לשמור את גיטה רבי נחמיה בשם ר' יהודה אמר תלתא מילי איכא בינייהו עבר וגירש מ"ד מפני גריה מותר כיון דליכא אלא איסור דרבנן שלא ינהגו בה הפקר אש עבר וגירש ה"ז גט למ"ד לפי שאינה יכולה לשמור את גיטה אסור פי' מדאורייתא אין הגט גט ועוד איכא בינייהו יש לה אב ופעמים שוטה ופעמים חלומה מ"ד מפני גריה אסור שאין האב יכול לשמרה מן ההפקר וכן בעתים שהיא שוטה אין נזהרת מן ההפקר אבל למ"ד שאינה יכולה לשמור את גיטה יש לה אב יכול לשמור את גיטה וכן פעמים חלומה יש לה עתים יכולה לשמור את גיטה וה"מ למימר דאיכא בינייהו יודעת לשמור את גיטה ולא את עצמה דלמ"ד מפני גריה אסור כדאמר הכא ודלמ"ד שאינה יודעת לשמור את גיטה זו יודעת לשמור גיטה אלא ינחא ליה למימר איכא בינייהו אפי' באין יודעת לשמור את גיטה ולא עצמה ואע"ג דהכא משמע דליכא מאן דפליג שלא ינהגו בה מנהג הפקר ורבי ינאי הוא דדריש הכא שאין יכולה לשמור גיטה מונחן בידה ובירושלמי קאמר ר' ינאי משום גריה ופליג אטעמא דאמר דאינה יכולה לשמור גיטה אין זה תימה כ"כ כי יש סוגיות ומימרות הפוכות מהש"ס שלנו ור"מ דגריה דקאמר בירושלמי היינו משלחה וחוזרת ויכולה לשמור גיטה היינו שיש לה יד לשמור גיטה והיינו פלוגתא דאמוראי דהכא ולפ"ז מאן דמפיק מושלחה אפי' יש לה אב אינה מתגרשת דקאמר יש לה אב למאן דאמר מפני גריה אסור ומיהו אין נראה פירוש זה דעבר וגירש אמאי מותר למ"ד מפני גריה כיון דהוי דאורייתא ועוד עתים שוטה ועתים חלומה אמאי קאמר דלמ"ד מפני גריה אסור כיון דקבלה גט כשהיא חלומה הרי באותה שעה משלחה ואינה חוזרת היא והורה כן ר"ת הלכה למעשה ובפ"ב דקידושין האריך בתוס' יותר והכא דפריך ואלא דאין יודעת לשמור לא גיטה ולא עצמה דבר תורה שוטה מתגרשת והאמר דבי ר' ינאי כו' הוה מצי לשנויי ביש לה אב אלא שזהו בכלל שינויא דמשני בידעת לשמור את גיטה ולא את עצמה: אמר אביי דיקא נמי דקתני גבי דידה כו'. וא"ת דהכא קאמר אביי גופיה עולמית לכדריי יצחק ובפרקי מי שאחזו (גיטין ד' עא: ושם) קאמר אביי מתני' נמי דיקא דחלוקין עליו חבריו על רשב"ג דאמר בפקח שנתחרש שיכול לדבר מתוך הכתב דאין יכול לגרש מדקתני עולמית ודחי ליה רב פפא דלמא עולמית לכדריי יצחק והכא קאמר ליה אביי גופיה ואר"י דעולמית קאי אנתחרשי ואנשטתה והתם דייק דחלוקין עליו חבריו ממאי יוצאה בגט אלא ניחא ליה למינקט ר' יוחנן שחכמים מביאין רביה מדבריו ועוד משום דכל עדות רבא מעדותו של ר' יוחנן כו'. הוה מצי למימר מדרבנן דאמרי חרשת יוצאה בגט אלא ניחא ליה למינקט ר' יוחנן שחכמים מביאין רביה מדבריו ועוד משום דכל עדות הלכה היא: מהו דתימא כי אמר לה כנסי שטר' כו'. והקשה ר"י דהא היכא דאמר לה כנסי שטר זה לא שמעי' מדברי יוחנן בן גודגאא אלא מסברא דאם איתא דבטליה כו' ולא שמעי' מדבריו אלא דלא בעיני דעתה ואכתי תיקשה פשיטא וי"ל דאמילתיה דרבא פריך פשיטא ולמה ליה לרבא למימר כלל ומשני דרבא השמיענו בכנסי שטר חוב:

דף קיד - א

דבר טלי וטליא וליטילו התם דאי משכחי להו מייתי להו אלמא קסבר קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו לימא מסייע ליה לא יאמר אדם לתינוק הבא לי מפתח הבא לי חותם אלא מניחו תולש מניחו זורק אמר אביי תולש בעציץ שאינו נקוב זורק בכרמית דרבנן: ת"ש עובד כוכבים שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה מפני שאין שבידתו עליהם קטן הבא לכבות אומרים לו אל תכבה שבידתו עליהם א"ר יוחנן בעושה על דעת אביו דכוותיה גבי עובד כוכבים דעושה על דעת ישראל מי שרי עובד כוכבים אדעתא דנפשיה עביד ת"ש בן חבר שרגיל לילך אצל אבי אמו עם הארץ אין חוששין שמא יאכילנו דברים שאינם מתוקנים מצא בידו פירות אין זקוק לו אמר רבי יוחנן בדמאי הקילו אלא טעמא דדמאי הוא ודאי בעא לעשורי והאמר ר' יוחנן בעושה על דעת אביו אלא רבי יוחנן ספקי מספקא ליה קאי הכא מדחי קאי הכא מדחי ת"ש בן חבר כהן שרגיל לילך אצל אבי אמו כהן עם הארץ אין חוששין שמא יאכילנו תרומה טמאה מצא בידו פירות אין זקוק לו בתרומה דרבנן תא שמע יונק תינוק והולך מעובדת כוכבים ומבהמה טמאה ואין חוששין ביונק שקול ולא יאכילנו נבלות וטרפות שקצים ורמשים ומכולן יונק מהם ואפילו בשבת ובגדול אסור אבא שאול אומר נוהגין היינו שיונקים מבהמה טהורה ביום טוב קתני מיהא אין חוששין ביונק שקץ היום ששנה אי הכי גדול נמי גדול בעי אומדנא קטן נמי ליבעי אומדנא אמר רב הונא בריה דרב יהושע סתם תינוק מסוכן אצל חלב: אבא שאול אומר נוהגין היינו שיונקים מבהמה טהורה ביום טוב: היכי דמי אי דאיכא סכנה אפילו בשבת נמי ואי דליכא סכנה אפילו ביום טוב אסור לא צריכא דאיכא צערא וקסבר מפרק כלאחר יד הוא שבת דאיסור סקילה גזרו ובנן יו"ט דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן ת"ש [ויקרא יא-מב] לא תאכלום כי שקץ הם לא תאכלום להזהיר הגדולים על הקטנים מאי לאו דאמר להו לא תאכלו לא דלא ליספו ליה בידיים תא שמע [ויקרא יז-יב] כל נפש מכס לא תאכל דם להזהיר הגדולים על הקטנים מאי לאו דאמרי להו לא תאכלו לא דלא ליספו להו בידיים ת"ש [ויקרא כא-א] אמר ואמר להו להזהיר גדולים על הקטנים מאי לאו דאמר להו לא ליטמו לא דלא ליטמו להו בידיים וצריכי דאי אשמעינן שקצים

רש"י דבר טלי וטליה. הנהג חינוקות זכרים ונקבות: ליטיילו התם. יחקרו קם שנת היתה: הבל לי מפתח. דרך רה"ר בשנה: לכבות. הדליקה: בעושה על דעת אביו. שהחינוך טופה באביו ורואה שנת לו בכך ואביו עומד עליו דהוא כאלו הוא מזהו לעשות אבל הך מפתחות דרב יתחך לא הודיעו שנאכדו קם ולא הכירו בדעתו שנת לו: עובד כוכבים אדעתא דנפשיה עבד. אפילו כלל ידיעת ישראל העובד כוכבים מתכוין להגלותו שיעוד שיטול שכר: שאינו מתחנך. שאינו מעשירין: אין זקוק לו. ליטלו הימנו: והא"ר יוחנן. לעיל בעושה על דעת אביו אבל להפרישו אינו מזהו היכל דחינוך עבד אדעתא דנפשיה: תרומה עמלה. והא הכא דאסורא דאורייתא הוא כדאמר בהערל (לעיל עג): בשעריך תחללו ליה אהה אוכל בטומאת עמלו כדכתיב העמלו והטורו ולא לאחר למעטי תרומה לאסורה בטומאת עמלה: ואין חוששין. לומר שהוא יונק שקך כלומר דבר המשוקץ ונאסר: ולא יאכילנו. בידי דברים האסורים חלב בהמה עמלה אסור בגדול מדאורייתא דנפקא לן מגמל גמל ב' פעמים בפ"ק דבכורות (ד' ו:); סכנה. שאם לא יינק ימות בלמא: אומללה. אם יכול להמתין עד מולאי שנת ויעשה בהיתה: חולב בידי חייב משום מפרק דבר מגידולו והיונק הוא מפרק ע"י שינוי והיינו כלאחר יד: שנת לאסור סקילה. יך במפרק בידי גזרו רבנן ביוגזר ואלו"ג דמנשא הוא ואינה מלכאה מן התורה אבל י"ט דכי עבד בידי ליכא אלא אסור לאו לא גזרו רבנן ביוגזר: (לא תחללו) לא תחללו כי שקך הם. קרא יתירא הוא דהא כתיבי אזהרות הרבה בשלשים: לא תחללו דם. קרא יתירא הוא דהא כתיבי אזהרות הרבה גבי דם: אמור אל הנהיגם בני אהרן ואמרתי. שתי אמירות הללו למה להזהיר גדולים על הקטנים שלא יעמאו: (רש"י)

תוספות אמר רבי יוחנן בדמאי הקילו. ה"מ למימר דאפילו לא הקילו בדמאי כיון דאינו אלא מדרבנן שאני כדקאמר לעיל אלא משום דהאי שינויא משני בכמה דוכתי א"י כיון שיש לחוש לספק טבל דהוי דאורייתא החמירו אי לאו טעמא דבדמאי הקילו: אלא רבי יוחנן ספוקי מספקא ליה. והא דקאמר הש"ס בס"פ יוצא דופן (נדח דף מו: ושם) אליבא דר' יוחנן דאמר מופלא סמוך לאיש דאורייתא וקטן האוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו על ברייתא דמתיב ליה התם היה מצוי למימר וליטעמך ור' יוחנן ספוקי מספקא ליה הכא אלא דבלאו הכי שפיר קאמר התם ה"ר אלחנן: וקסבר דהוי מפרק כלאחר יד. וא"ת ואפילו לא הוי כלאחר יד נמי דהא אין דישה אלא בגידולי קרקע כדאמר בפרק כלל גדול (שבת דף עה. ושם) גבי פוצע חלזון וכ"ת אע"ג דחלזון לא. חשיב גידולי קרקע בהמה חשיבא גידולי קרקע כדאמר' בריש פ' בכל מערבין (עירובין ד' ז:); דממעט דגים מדכתי' בקר וצאן מה הפרט מפורש גידולי קרקע כו' זה אין לומר דנהי דחשיב בהמה גידולי קרקע מ"מ כיון דגמרי' מסמנין בעיני ממש שיהא גדל מן הקרקע כמו מסמנין דלגבי גדולי קרקע ממש לא חשיב בהמה גדולי קרקע כדמוכ בהשווכר את הפועלים (ב"מ דף פט. ושם) דתניא דיש מה דיש מיוחד כו' יצא החולב והמגבן והמחבץ שאינם גידולי קרקע ואין פועל אוכל בו אלמא גבי דבר הגדל ממש מן הארץ לא חשיבא בהמה גידולי קרקע וכן משמע בפ"ק דקידושין (דף יז.). גבי גורן ויקב וי"ל דאיצטרך טעמא דהכא דמפרק כלאחר יד הוא משום ר' יהודה דסבר יש דישה שלא בגידולי קרקע דמחייב בפוצע חלזון נמי משום דש ר"ת מפרש דמפרק חייב משום ממחך שמחליק העור ומאבות מלאכות הוא וקשה לר"י מדאמר בפ' חבית (שבת דף קמד. ושם) חולב אדם עז לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה ולפי' הקונטרס ניהא דטעמא משום דכשחולב לתוך הקדירה הוי משקה הבא לאוכל ואוכל הוא ואין זה בורר אבל לא לתוך הקערה דבורר משקה מאוכל דיומה ליש שבורר אוכל מתוך פסולת אבל לפירוש ר"ת בין כך ובין כך ליחייב משום ממחך: שבת דאיסור סקילה גזרו רבנן כו'. קשה דאמר' בפרק אע"פ (כתובות ד' ס.) וגזר יונק חלב בשבת קסבר מפרק כלאחר יד הוא ומשום צערא לא גזרו רבנן והכא אסר ליה בשבת וליכא למימר דהתם במסוכן דאם כן אפילו מלאכה גמורה ואינו כלאחר יד שרי ואמר ר"ת דהתם מחמת חולי והכא מחמת רעב קרי שפיר צער כדאמר בפרק שלישי דשבועות (ד' כו: ושם) נשבע על הככר ומסתכן עליה מהו מסתכן לישרי ליה מר אלא מצטער עליה מהו וקשה לר"י דאם כן מאי קאמר הכא אי דאיכא סכנה אפילו בשבת מותר והא אפילו בחולים בעלמא מותר כיון שאין בהן מלאכה גמורה ולרבי נראה דאין זו קושיא דהא אכתי לא פירש הש"ס דמפרק כלאחר יד הוא וקאמר דאפילו מלאכה גמורה מן התורה יש לו לדחות להיות מותר כיון דאיכא סכנה ור"י תירץ דהך דהכא פליגא וכן משמע התם (כתובות דף ס.). דאמר הלכה כר' מרינוס מכלל דאיכא דפליגי עליה ואיכא דמפרש דהכא בצער של בהמה איירי שמתקשה לה רוב חלב בדדיה וקשה לר"י דלמה היו יונקים והלא היו יכולין לחלוב לתוך הקדירה ומיהו לפירוש ר"ת לא קשה דמסתמא כיון שהיו רעבים לא היה להם שום

בקדירה:

מאכל

ב קיד דף

משום דאיסורן במשהו אבל דם דעד דאיכא רביעית אימא לא ואי אשמעינן דם משום דאיכא כרת אבל שרצים אימא לא ואי אשמעינן הני תרתי משום דאיסורן שוה בכל אבל טומאה אימא לא ואי אשמעינן טומאה כהנים שאני משום דריבה בהן מצות יתרות אבל הני אימא לא צריכא תא שמע שני אחין אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי אחיות פקחות מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת אשה מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו אסורה לעולם אמאי מוציא את אשתו בגט תיתיב גביה קטן אוכל נבלות הוא משום איסורא זידה תא שמע שני אחין פקחין נשואין שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת מת פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת תצא משום אחות אשה מת פקח בעל פקחת מה יעשה פקח בעל חרשת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה ואמאי מוציא את אשתו בגט תיתיב גביה קטן אוכל נבלות הוא משום איסורא זידה אמר רבא תא שמע שני אחין אחד חרש ואחד פקח נשואין לשתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת תצא משום אחות אשתו מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו אסורה לעולם והא הכא דלאו איסורא זידה איכא ולאו איסורא זידה איכא וקמי' מוציא את אשתו בגט אמר רב שמעיה גזירה משום התרת יבמה לשוק:

רש"י במשהו. כבעדשה כטומאתו: משום זידה. שהיא פקחת ובה עונשין ובמליעא גרם משום זידה: משום גזירת התרת יבמה לשוק. דלי אמרי' תיחב חרשת גבי חרש לא ידעו אינשי דטעמא משום קטן אוכל נבלות הוא וסבדי דקדושין זידה דחו לה לזיקה דפקחת אחותה ואין בועל אחות זקוקתו היכך אתי למיפשייה לחמותה לשוק כשאר אחות אשה שפטורה מן החליצה: מתני' (רש"י)

תוספות משום דאיסורן במשהו. פ"י בקונט' איסורן כבעדשה ולא דק דבהדיא אמר במעילה בפרק קדשי מזבח (דף טז: ושם) דשרצים לוקין עליהם בכזית דאיכא כתיב בהו ואמרי' נמי בפ' בתרא. דמכות (דף טז: ושם) רישק ט' נמלים ואחד חי והשלים לכזית וכן משמע בכמה דוכתי אלא יש לפרש דאיסורן במשהו דלוקה על נמלה משום דהוי בריה וכן נראה לר"י: (תוספות)

פרק חמש עשרה - האשה שלום

מתני' האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים שלום בינו לבינה ושלוש בעולם ובהא ואתה מת בעלי תנשא מת בעלי תתייבם שלום בינו לבינה ומלחמה בעולם קטטה בינו לבינה ושלוש בעולם ובאתה ומלחמה מת בעלי אינה נאמנת רבי יהודה אומר לעולם אינה נאמנת אלא אם כן באתה בוכה ובגדיה קרועין

אמרו לו אחת זו ואחת זו תנשא: **גמ'** תנא שלום בינו לבינה משום דקבעי למיתני קטטה בינו לבינה תנא שלום בעולם משום דקבעי למיתני מלחמה בעולם אמר רבא מאי טעמא דמלחמה משום דאמרה בדדמי סלקא דעתא בכל הני דאיטול הוא פליט אם תימצא לומר כיון דשלום בינו לבינה נטרא עד דחזיא זימנין דמחו ליה בגירא או ברומחא וסברא ודאי מת ואיכא דעבד סמתי ויהי סבר רבא למימר רעבון אינו כמלחמה דלא אמרה בדדמי הדר אמר רבא רעבון הרי הוא כמלחמה דהיא דאתת לקמיה דרבא אמרה ליה בעלי מת ברעב אמר לה שפיר עבדת דשיזבת נפשיך ס"ד דבההוא פורתא דנפיתא דשבת ליה הוה חיי אמרה ליה מר נמי ידע דכי האי גוונא לא חיי הדר אמר רבא רעבון גריעה ממלחמה דאילו מלחמה כי אמרה מת בעלי במלחמה הוא דלא מהימנא הא מת על מטתו מהימנא ואילו גבי רעבון עד דאמרה מת וקברתו ממותת הרי הוא כמלחמה דאמרה בדדמי שילוח נחשים ועקרבים הרי הן כמלחמה דאמרה בדדמי דבר אמרי לה הרי הוא כמלחמה ואמרי לה אינו כמלחמה אמרי לה הרי הוא כמלחמה דאמרי בדדמי ואמרי לה אינו כמלחמה דאמרי אינשי שב שנין הוה מנותנא ואינש בלא שני לא אזיל איבעיא להו החזיקה היא מלחמה בעולם מהו מי אמרינן מה לה לשקר

רש"י מתני' האשה ושלוש בעולם. שאין. שעת חיוב דהימנא דדמי מאומד לכה אם פירש הימנה חקש או חדשים ודאי הואיל ולא חזר הרגוהו לסיטום דהואיל ולא שעת חיוב אי לא חזיקיה דמית חיישא לקולולא שמא יבא לאחר שניסה ותהא מקולקלת כלומר בהאשה רבה (לעיל דף פז): ולא אמרה בדדמי: קטטה בינו לבינה. י"ל מתוך שגזנתו היא רוצה להסור עמה עליו: גמ' בדדמי. מאומד לכה ורע"ג ללא חזיקיה דמית כדפרישית דסברה סלקא דעתא ככל הני דלוקטול הוא פליט בתמיה: סמתי. תחבוקת: שפיר עבדת. לנכוחה ולתפסקה מתוך דכריה נתכוון: דשיזבת נפשיך. שהגתה אותו שפי' חי וברכתו כך משום דכי תעלה כדעתיך דבההוא פורתא דנפיתא קמת מנופה בנסה חיי בתמיה: מר נמי ידע כו'. אלמא אמרה בדדמי ומשום האי מעשה הדר ביה רבא: מת וקברתו. דלילו במלחמה סברה שמא ברח וינלל אבל כרעב היא סברה אידך יחיה: מפולת. שפול הבית עליו או בל רוח סערה והיה מפול כל בתי העיר: החזיקה היא מלחמה בעולם. שלא היינו יודעים שיש מלחמות באותן מדינות אלא מפיה: (רש"י)

תוספות מתני' האשה שלום. אמרו לו אחת זו ואחת זו תנשא. אין להקשות דהיינו ת"ק דהא מעיקרא לא פי' אי מיירי אפי' בלא בוכה והכא מפרש ליה: תנא שלום בינו לבינה ושלוש בעולם. דלא צריך למיתני דהא סתמא דמילתא הכי הוא דשלום בינו לבינה ושלוש בעולם אלא תניא משום סיפא: זימנין דמחו ליה בגירא או ברומחא. והיא יראה לעמוד עד שימות לפי שזרקין חצים ואבני בלסטראות במלחמה ואינם מתכוונים על מי שיפול אבל לקמן גבי נפלו עלינו לסיטום נאמנת לומר נהרג שעומתא שם עד שימות ולא אמרה בדדמי: מי אמרי' (כו') מה לי לשקר ומרע ליה לחזיקיה. תימה לר"י דע"כ לא שייך מיגו כיון דאמרה בדדמי דאי שייך מיגו א"כ במלחמה בעולם אמאי לא מהימנא במיגו דאי בעיא אמרה מת על מטתו אלא ש"מ דלא שייך מיגו כיון דאינה חשודה לשקר ואר"י כיון דדייקא כולי האי שהחזיקה מלחמה בעולם ואמרת כי מלחמה היא אם כן ודאי לא אמרה בדדמי ומטעמא דמיגו דאי בעיא אמרה שלום הוא בעולם יש לה להאמינה כיון דדייקא כולי האי אבל כי לא החזיקה אינה נאמנת לומר מת בעלה במלחמה מתוך שיכולה לומר מת על מטתו דאין זה מיגו כיון שידוע לעולם שהיא מלחמה יראה לומר מת על מטתו וידוע שהיא משקרת אבל בהחזיקה ודאי דייקא טפי ומיהו קשה לר"י דאמר פ' כל הנשבעין (שבועות דף מה: ושם) גבי שכיר נשבע ונטול לא שנו אלא שכרו בעדים אבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לא שכרתיך מעולם יכול לומר שכרתי ונתתי לך שכרך ומה מגו הוא זה והלא אינו חשוד לשקר [אלא] דבעל הבית טרוד (תוספות)

א

-

קטו

דף

דאי בעיא אמרה שלום בעולם או דלמא כיון דאיחזקה אמרה בדדמי ולא אתי מה לי לשקר ומרע חזקתיה ת"ש עשינו עלינו בית עשינו עלינו מערה הוא מת ואני נעלתי אינה נאמנת שאני התם דאמר לה כי היכי דלדידך איתרחש ניסא לדידיה נמי איתרחש ניסא ת"ש נפלו עלינו עובדי כוכבים נפלו עלינו ליסיטום הוא מת ונעלתי נאמנת התם כדרב אידי דא"ר אידי אשה כלי זיינה עליה ההוא גברא דבשילהי הלוליה איתלי נורא בי גנני אמרה להו דביתוהו חזו גבראי חזו גבראי אתו חזו גברא חרוכא דשדי ופסתא דידא דשדיא סבר רב חייא בר אבין למימר היינו עשינו עלינו בית עשינו עלינו מערה אמר רבא מי דמי התם לא קאמרה חזו גבראי חזו גבראי ועוד גברא חרוכא דשדי ופסתא דידא דשדיא ורב חייא בר אבין גברא חרוכא דשדיא אימא אינש אחרינא אתא לאצולו ואכילתיה נורא ופסתא דידא דשדיא נורא איתליא ואתיליד ביה מומא ומחמת כיסופא אזל וערק לעלמא איבעיא להו עד אחד במלחמה מהו טעמא דעד אחד מהימן משום דמילתא דעבידא לאיגלויה הוא לא משקר ה"נ לא משקר או דלמא טעמא דעד אחד משום דהיא גופא דייקא ומינסבא והכא [כיון דזימנין דסניא ליה] לא דייקא ומינסבא אמר רמי בר חמא ת"ש אמר רבי עקיבא כשירדתי לנהרדעא לעבר השנה מצאתי נחמיה איש בית דלי ואמר לי שמעתי שאין משיאין את האשה בארץ ישראל על פי עד אחד אלא רבי יהודה בן בבא ונמתי לו כן הדברים אמר לי אמור להם משמי אתם יודעים המדינה הזו משובשת בגייסות כך מקובלני מר"ג הזקן שמשאין האשה על פי עד אחד מאי מדינה משובשת בגייסות לאו אע"ג דמדינה זו משובשת כך מקובלני שמשאין על פי עד אחד אלא מאי עד אחד מהימן אמר רבא אי הכי מאי שנו מדינה זו כל מקום שיש גייסות מביעי ליה אלא אמר רבא ה"ק אתם יודעים שמדינה זו משובשת בגייסות ולא אפשר לי למשבק אינשי ביתי ומיייתי קמי רבנן כך מקובלני מרבן גמליאל שמשאין האשה ע"פ עד אחד ת"ש מעשה בשני תלמידי חכמים שהיו באין עם אבא יוסי בן סימאי בספינה וטבעה והשיא רבי נשותיהן ע"פ נשים והא מים כמלחמה דמו ונשים אפי' מאה כעד א' דמו וקתני השיא ותסברא מים שאין להם סוף נינהו ומים שאין להם סוף אשתו אסורה אלא ה"ד דאמרי אסקינהו קמן

רש"י דאי בעיא אמרה שלום בעולם. ומהימנא חקתא נמי מהימנא או למה הכא ליכא למימר מה לה לשקר דלאיה גופא לא מכוונה לקורי אלא כיון דלחזקה מלחמה אמרה בדדמי וסברה היא שמא ואי קשיא חיפשוט ליה ממתינות קתני שלום בעולם נאמנת דהא ודאי מה בעלי במלחמה קאמרה דאי על מטתו מאי אריא שלום בעולם אפי' מלחמה בעולם אמרן לעיל כי אמרה מת על מטתו מהימנא אלא ודאי מת במלחמה איכתיב לאשמועי' היינו החזיקה היא מלחמה בעולם הריז מתניתין דלמרה מת סתמא ואשמועינן מתניתין דהואיל ושלוש בעולם אע"ג ללא אמרה על מטתו כהדיא מסתמא מת על מטתו קאמרה וזכרון שיש מלחמה בעולם מסתמא מת במלחמה קאמרה עד דלמרה מת על מטתו וכי קמיבעיא ליה לרבה כגון דיש שלום בעולם ואמרה איהי מת במלחמה: עשינו עלינו בית. התיבואה באש

ונתמלך עשן ואני ברחתי והוא נשאר עם ומה: אינה נאמנת. והא הכא להחזיקה היא מלחמה זו וקתני אינה נאמנת ולא אמרי' מה לה לסקר דלוי בעי' אמריה מת התמה: שאני ההם. להכי קאמריה דלשנהמלך עשן ברהה ולא המחיתה עד שתראהו מת ואי משום עשן כי היכי דלדיודך איהרתי' ניסח' כו' אכל לגבי מלחמה איכא למימר לא אמריה אי לא חזייהו דהא אי בעי' לסקורי לא היו מחזקה מלחמה בעולם: נפלו עבדיו עובדי סוכני כו'. והא הכא היא החזיקה וקתני דאמריה חזייהו ללמלא אמריה מה לה לסקר: ההם כדכב ארזי בר אבין. כלומר הכא כיון דמלחמה קטנה היא דלדייהו הוה בעדיה לא אמריה דדמי אלא נערה וחזיא ליה דמית דלשה לא מסתפי' מנסתפי': כדרי' ארזי. במסכת ע"ז כפ' און מעמידין (דף כה:); חזו גבראלי. שהלך אוכלתו: היינו עשינו. דלמרו כן היכי דלדיודך איהרתי' כו': פסחה ידעל. מלוא אחר והכא להלוי' והחילוק מומא. כבעלה: עד אחד במלחמה. מלחמה בעולם ובא עד אחד להחזיקה ומי' דמי' דלמרו כו': והכא לא לדייקא. ותרתייהו אמרי' דדמי' כן הדברים כלשך אתה אומרי: מיס כמלחמה. דלויכא למימר דדמי: מיס שאין להם סוף. מפרש כפ' בתרא (לקמן קכ"א). כל שעומד ואין רואה מארבע רוחותיו: אשתו אסורה. ואע"פ שיש עדים שטבע שמא קף מתחת המים ואלא: (כ"ט')

תוספות בפועלו הוא כדאמר התם ואמר בדדמי ומהאי טעמא מיבעי ליה הכא דלמא לא אתי מה לי לשקר ומרע לחזקה משום דאמריה בדדמי וי"ל דשאני התם דנהי דטרוד בפועלו הוא מכל מקום נחשב קצת שטרך במה שטוען דרך דואי שפרעו ולכן יש להאמינו במיגו דלא שכתריך כיון שטוען שברור לו שפרעו ואינו תולה בשכחה וגם יש לו מיגו: דאי בעיא אמריה שלום בעולם. וא"ת אמאי לא קאמר מיגו שכיולה לומר מת על מטתו ונראה דהיא שנהרג במלחמה אמריה מתוך שכיולה לומר נהרג ולא במלחמה אבל נהרג אטו מת לא: או דלמא לא אתי מה לי לשקר ומרע לחזקה. א"ר דלא דמי להא דמיבעיא בפ"ק דבבא בתרא (דף ה: ושם) פרתיתך בתוך זמני אי מהימן במיגו דאי בעי למימר פרתיתך אחר זמני אי אתי מה לי לשקר ומרע לה לחזקה או לא דהתם מרע לה הכא לא מרע לה כיון דאמריה בדדמי ואי לא מרע התם לפי שאין הווה כלל שיהיה פורע בתוך זמנו אבל הכא מרע דיכול להיות אמת דמת במלחמה וכן הא דקאמר בפ' האומר בקידושין (דף סד.) אמר בשעת קידושין יש לי בנים ואין לי אחים ובשעת מיתה אמר אין לי בנים ויש לי אחים נאמן להתיר פירוש אי הוי אפיכא ואין נאמן לאסור דברי רבי ור' נתן אומר כו' ומפרש התם טעמא דרבי משום דאתי מה לי לשקר ומרע לה לחזקה מיגו דאי בעי פטר לה בגיטא אבל הכא אמריה בדדמי ולכן לא מרע ולרבי נתן דאמר התם דבשעת מיתה יש לו להיות נאמן יותר: טעמא דעד אחד נאמן משום דמילתא דעבידא לאיגלווי לא משקר הכא נמי לא משקר. ולא יאמר בדדמי כיון שהדבר יהיה גלוי או דלמא טעמא דנאמן משום דדייקא ומינסבא והכא לא דייקא כלומר לעולם לא יאמר עד אחד בדדמי כמו האשה עצמה ומכל מקום אין להאמינו דנהי דלא אמר בדדמי האשה לא דייקא כאן וסומכת עליו יותר ממה כשאומר מת על מטתו כיון דיש רגלים לדבר אבל אין לפרש או דלמא טעמא דעד אחד משום דדייקא ואפי' אמר בדדמי נאמן דהא אפילו דדייקא האשה למה לו להיות נאמן כיון דאמר בדדמי: אמר רבי עקיבא כשירדתי לנהרדעא לעבר שנה. בסוף מסכת ברכות (דף סג.) אמרי' דרבי עקיבא לא הניח כמותו בארץ ישראל ולכן היה יכול לעבר שנים בחוצה לארץ וכן צריך לומר בפ' שני דמגילה (דף יח:); גבי ר"מ שהלך לעבר שנה בעשיא שלא הניח כמותו בארץ דעסיא חוצה לארץ היא כדאמריה בחזקת הבתים (ב"ב דף נו.) קיני קניני ערדמוני עסיא ערדיסקיס אספמיא ומה שלא עיברו בארץ ישראל י"ל דשום אונס היה וכן יש בירושלמי ירימה עיבר בחוצה לארץ וכן יחזקאל וברוך בן נריה ומיהו קשיא לר"י דבפ' זה בורר (סנהדרין דף כו. ושם) ר' חייא בן זרנוקי ור' שמעון בן יהונתן כו' ופס' היה רבי יוחנן גדול מהם מדריש לקיש היה קורא אותם רועי בקר וי"ל דלעבר דקאמר התם לאו דוקא אלא חישוב בעלמא עשו אם השנה צריכה להתעבר דהא שנת שביעית היתה כדמוכח התם דקאמר כהן וחריש ובפ' קמא דסנהדרין (דף יב. ושם) אמר דאין מעברין שנה שביעית ושום אונס היה שלא חישובו בארץ ישראל כדפריש' לעיל: והא מיס דמלחמה דמו. השתא סלקא דעתך שראו הנשים שטבעו אבל לא ראו שהעלום. המיס ולכן אמרו בדדמי: (תוספות)

דף - קטו

וחזינהו לאלתר וקאמרי סימנין דלאו עלייהו דלאו אסימנין הווא גברא דאפקיד שומשמי גבי חבריה אמר ליה הב לי שומשמי אמר ליה שקילתינהו והא כן וכן הויין ובחביתא רמיין א"ל דידך שקלתינהו והני אחריני נינהו סבר רב חסדא למימר היינו שני תלמידי חכמים ולא אמרינן הנך אזלו לעלמא והני אחריני נינהו אמר ליה רבא מי דמי התם קאמרי סימנים הכא שומשמי מאי סימנא אית להו ודקאמר כן וכן הויין אימר חושבנא איתרמי א"ל מר קשישא בר רב חסדא לרב אשי ומי חיישינן שמא פינן והתנן מצא כלי וכתוב עליו קו"ף קרבן מ"ם מעשר דל"ת דמוע טי"ת טבל תי"ו תרומה שבשעת הסכנה היו כותבין תי"ו תחת תרומה א"ל רבינא לרב אשי ולא חיישינן שמא פינן אימא סיפא ר' יוסי אומר אפילו מצא חבית וכתוב עליה תרומה הרי אלו חולין שאני אומר אשתקד הוה מלא תרומה ופינה אלא דכולי עלמא חיישינן שמא פינן והכא בהא קמיפלגי מר סבר אם איתא דפינהו מיכפר הוה כפר ואידך אימר אישתלווי אישתלי אי נמי לפנחיא שבקיה: יצחק ריש גלותא בר אחתיה דרב ביבי הוה קאזיל מקורטבא לאספמיא ושכיב שלחו מהתם יצחק ריש גלותא בר אחתיה דרב ביבי הוה קאזיל מקורטבא לאספמיא ושכיב מי חיישינן לתרי יצחק או לא אביי אמר חיישינן רבא אמר לא חיישינן אמר אביי מנא אמינא לה דהווא גיטא דאשתכח בנהרדעא וכתוב בצד קלוניא מתא אנא אנדרולניאי נהרדעא פטרית ותרכית ית פלונית אנתיה ושלחה אבוה דשמואל לקמיה דרבי יהודה נשיאה ושלח ליה תיבדק נהרדעא כולה ורבא אמר אם איתא יבדק כל העולם מיבעי ליה אלא משום כבודו דאבוה דשמואל הוא דשלח הכי אמר רבא מנא אמינא לה דהנהו תרי שטרי דנפקי במחוזא וכתוב בהו חבי בר ננאי וננאי בר חבי ואגבי בהו רבא בר אבוה זוזי והא חבי בר ננאי וננאי בר חבי במחוזא שכיחי טובא ואביי

כ"ט' וקאמרי סימנים. דלוי לאו סימנים חיישינן דלמא אחרים נינהו לפי שהמים משנים צורת הפנים ואין ניכר כל כך: שקלתינהו. כבר החזרתים לך: אמר ליה. מפקדי: והא כן וכן הויין. כך וכך סאין היו: ובחביתא רמיין. ועדיין הן אלכך בחביתא לא ובעוק זה תמלא כחשבונך: אמר ליה דידך שקלתינהו והני אחריני נינהו. ופלי הים: היינו שני ת"ח. דתניא לעיל והשאר רבי את נשותיהן על פי נשים ותלמידין דלמדי סימנין ולא אמרינן אחריני נינהו וסימנים הכי איתרמי: חושבנא. איכא למימר דמחרמי: ומי חיישינן שמא פינן. היכא דסימנא קמא איתא קמן: קרבן. הקדש: דימוע. חולין ותרומה שנתעברו ואין נאכל אלא לכהן: הסכנה. שגזרו שלא לקיים מצות אלמלא לא אמרינן שמא פינן אותה תבואה שנתן זה בכתובת אותה זה ואלו אחרים: הרי אלו חולין. דלחולין בתר רובא: מופקר הוה כפר ליה. מקנה וגורר היה את האות: לפנחיא שבקיה. להלכא פירות שכתובה הניח זה את זה ולא גירכה כלי שידעלו בני אדם מהו: פנחיא. לשון סימור כאלים שחולו ממונו באלים חשבו כדי שלא יגזלוהו הימנו ודומה לו בהגזל עלים (ב"ב דף קג.) הלוקח שלה בשם ריש גלותא כו' ופנחיא בעלמא קבעינן: מי חיישינן לתרי יצחק. היכא דלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת: רבא אמר לא חיישינן. הואיל ולא הוחזקו אבל היכא דהוחזקו מודה כדלמך לקמן (דף קטו.): הווא גיטא דלישתכח בנהרדעא כו'. האשה עומדת ותובעו לפנינו: בצד קלוניא. שם עיר: חידקת כל נהרדעא. אם יש שם אנדרולניאי אחר חוץ מצדל אשה זו: ואם איתא דחיישינן יבדק כל העולם מיבעי ליה. שמא אנדרולניאי אחר היה בנהרדעא והלך לו: משום כבודו. שלא להחזיקו בטענה ושואל דבר שאין לרדי: שכיחי טובא. ואפ"ה מגבינן כשמוציא ש"ח על אחרים ולא חיישינן שמא אחר היה וכוון דלענין ממונא אף על גב דהוחזקו לא חיישינן לענין אסורא כי לא הוחזקו מיהא לא חיישינן: (כ"ט')

תוספות וחינוך לאלתר. מ' לאלתר שהעולם מן המים אבל אם שהו במים הרבה אין לחוש דמאי מצמת צמתי כי ליתא למכה כדאמר בפ' בתרא (לקמן קכא.) אבל כשוהה אחר העלאה מיתפת תפח: וקאמרי סימנים. אבל על ידי טביעת עין אין להאמינם דאמרי בדדמי ובדבר מועט יאמרו שאלו בעליהן של אלו אבל מה שפי' בקונט' דמים משנים צורת הפנים אין נראה דהא אמרי' לקמן בפרק בתרא (שם) דמאי מצמת צמתי היבא דליבא מכה ואי סימנים לאו דאורייתא איירי הכא בסימנים מובהקים דהו דאורייתא כדאמרין באלו מציאות (ב"מ דף כז: ושם) אי נמי מהני ע"פ טביעות עינא. ר"י: וקאמרי סימנים. מ' רבינו חננאל ש"מ דאשה ועד אחד בספינה שטבעה ואמרו מת לא מהני וכל שכן עובד כוכבים אפי' מסיח לפי תומו ותומה היאך משיאין נשי בני אדם שטבעו על ידי טביעת עין בלא שום הכרת סימנים ושמה איירי כשנשחתה קצת צורת פניהם דאכלום כוורי ולא נשאר אלא מה ששנו במשנה בפ' בתרא (לקמן קכ.) וכן מפרש רבינו תם לקמן גבי אין מעדיין אלא עד ג' ימים כשנשחתה צורת פניו מיירי כמו שמפרש במשנה אבל אם צורת פניו שלימה שריא אפי' אחר כמה ימים: וכן הוויין ובחביתא רמיין. אר"י דאיירי בהפקיד אצלו בעדים ולכן היה נוטל בסימן מובהק דאי ליכא עדים מה מועיל הסימן יכול לומר לקוחין הן בידי וכן הא דאמר פרק איזהו נשך (ב"מ דף ע. ושם) הני זוי דיתמי היכי עבדין להו חזינא איניש דאית ליה דהבא פריכא כו' ודוקא דהבא פריכא אבל כלים לא דלמא אפקדינהו גביה ויהיב סימנא ושקיל להו ומיהו קשה דאמר בהכותב (כתובות דף פה: ושם) גבי כסא דכספא דאפקידו בי חסא שכבי חסא ולא פקידו כו' עד ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל לביתיה אבל רגיל דעייל לביתיה אימר איניש אחרינא אפקיד ומיחזא חזא ומשמע דאיירי שלא הפקיד זה בעדים ואפי' קאמר חדא דידענא ביה בחסא דלא אמיד ועוד הא קיהיב סימנא ומה מועיל הסימן כיון שלא הפקיד אצלו בעדים וי"ל ששני הטעמים מצריך דלא אמיד וקא יהיב סימנא ואם תאמר אם כן בספ"ק דכתובות (דף יג:) גבי ארוס וארוסתו דקאמר רב יוסף חדא דהא קא מודי ועוד האמר רבי יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל ואמר ליה אביי ובהא כי לא מודי מי מכשר רבן גמליאל ומאי קושיא דלמא רב יוסף מצריך שני הטעמים וי"ל דאי טעמא דהא קא מודי לא מהני לחודיה לא מהני לחודיה נמי מאי דהלכה כרבן גמליאל כיון דלא מכשר רבן גמליאל אלא ברוב כשרים אצלה והכא כולן פסולין לבד מארוס ולהכי פריך כי לא מודי פירוש כי לא מהני טעמא דמודי לחודיה מי מהני בהדיה טעמא דהלכה כר"ג כו': אתרמויי אתרמי ליה. הכא משמע דמנין ומדה לא היו סימן והא דאמר באלו מציאות (ב"מ דף כג:) מדמשקל הוי סימן מדה ומנין נמי הוי סימן התם מיירי בענין שאין דרך בני אדם להצניע אבל הכא דרך בני אדם להצניע במדה זו: ומי חיישין שמא פינן. תימה מאי קשיא היא מהאי דהא בממונא יש לחוש לעולם שמא פינן ולא נפיק ממונא מחזקתיה וי"ל דנראה לו לדמות כיון דרגילות לפנותם ואפי' הכי לא חיישין שמא פינן לענין ממונא נמי מפקינן ליה מחזקה כיון דלא חיישין אע"ג דרגילות הוא: אימור אישתלויי אישתלי. מ' רבינו תננאל בירושלמי מעשר שני בפרק ב' רבי יונה ורבי יוסי הו שותפי בגרבי דחמרא כד דמך רבי יונה אמר רבי מני בריה דרבי יונה לרבי יוסי כל גרבי דכתבי ביה רבי יונה דידיה הוא א"ל אשתקד הוה דידיה והשתא דיד: יצחק ריש גלותא בר אחתיה כו'. איירי דלא הוחזקו תרי יצחק ובשכיחי שירתא דאי לא שכיחי שירתא ולא הוחזקו התנן בפ' בבא מציעא (דף כ. ושם) דכל מעשה בית דין הרי זה יחזיר ואי שכיחי שירתא והוחזקו תרי יצחק א"כ אמאי לא חיישין רבא דהא לקמן גבי עני בר חייא מחגרא חייש רבא דלמא בגמלא פרחא אזיל כיון שהוחזקו שהיה שם ענין אחר אלמא בלא הוחזקו איירי: אמר רבא מנא אמנינא לה דנהנה תרי שטרי כו'. וא"ת ואמאי לא מיייתי רבא מרבה רביה דאמר בפ"ק דב"מ (דף יח: ושם) ובפרק כל הגט (גיטין דף כז.) גבי גיטא דאשתכח בבי דינא דרב הונא ואמר דחזיר משום דלא הוחזקו אפי' בשירות מצוות וי"ל דאין הכי נמי אלא דניחא ליה לאיתויי ראייה מאמוראי קמאי: והא חבי בר ננאי כו'. וא"ת היכי פשיט רבא איסורא מממונא דהכי פרכי' על רבה בפ"ק דב"מ (דף כ: ושם) גבי גיטא דאשתכח בבי דינא דרב הונא ועוד הא בהוחזקו תרי יצחק מודה רבא כדפי' לעיל והכא בהוחזקו שני חבי בר ננאי וי"ל דמדמה רבא ממונא

ממונא	היבא	הוחזקו	לאיסורא	דלא	הוחזקו:	(תוספות)
-------	------	--------	---------	-----	---------	----------

קטז

למאי ניוחש לה אי לנפילה מזהר זהיר ביה אי לפקדון כיון דשמייה כשמייה לא מפקיד גביה מאי אמרת דלמא מסר ליה אותיות נקנות במסירה ההוא גיטא דאשתכח בסורא וכתבי ביה הכי בסורא מתא אנא ענן בר חייא נהרדעא פטריה ותרכיב פלונית אנתתי ובדקו רבנן מסורא ועד נהרדעא ולא הוה ענן בר חייא אחרינא לבר מענן בר חייא מחגרא דהוה בנהרדעא ואתו סהדי ואמרו דההוא יומא כי איכתב ההוא גיטא ענן בר חייא מחגרא גבן הוה אמר אביי אף לדידי דאמינא חיישין הכא לא חיישין דהא קאמרי סהדי דבנהרדעא הוה מאי בעא בסורא אמר רבא אף לדידי דלא חיישין הכא חיישין דלמא בגמלא פרחא אזל אי נמי בקפיצה אי נמי מילי מסר כדאמר להו רב לספרי וכן אמר להו רב הונא לספרי כי איתנכו בשילי כתובו בשילי אע"ג דמימסרן מילי בהיני וכי איתנכו בהיני כתובו בהיני אע"ג דמימסרן מילי בשילי מאי הוה עליהו דשומשמו רב יימר אמר לא חיישין רבינא אמר חיישין והלכתא חיישין: קטטה בינו לבינה וכו': היכי דמי קטטה בינו לבינה אמר רב יהודה אמר שמואל באומרת לבעלה גרשיני כלהו נמי אמרו הכי אלא באומרת לבעלה גירשתי וליהמנה מדרב המנונא דאמר רב המנונא אשה שאמרה לבעלה גירשתי נאמת חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה באומרת גירשתי בפני פלוני ופלוני ושאינא ואמרו לא היו דברים מעולם מ"ט דקטטה רב חנינא אמר משום דמשקרא רב שמי בר אשי אמר משום דאמרה בדדמי מאי בינייהו

רפ"ז דלמא מסר ליה. נתנו לו ולא קנו מידו בקנין ושמא יחזור בו ליכא למיחש להכי דלוחותיו כגון שטר נקנות במסירה בלא קנין ואין יכול לחזור בו: גבן הוה. אללנו היה נהרדעא וגיטא כתיב ביה הכי בסורא: הכא לא חיישין. דהא איבדקא כל נהרדעא וזהא ענן ליכא למיחש דהא אמרי סהדי כו' ואביי לא חייש דלמא חזיל ליה לעלמא ובדיקה הוה דקמלכיר באתו מקום: הכא חיישין. האזיל והוחזק איש אחי בעירו כשמו: גמלא פרחא. הוכך מהר כעוף פורח: בקפיצה. על ידי שם: מילי מסר. ואע"פ שלא היה עומה שמה מתחלה אמר להם בעירו כתבו גט לאשתו ואח"כ הלכו העדים לכושר: שילי והיני. מקומות הן: ה"ג מאי הוי עליהו דשומשמי. מי חיישין שמה פקו: אמרו הכי. בשעת כשן: מ"ט דקטטה. נתנו במתנתן כי אמרה מת בעלי לא מהימנא: דמשקרא. מרוב שגלה מתכוונת לאסור עצמה עליו: דלמא כדלמי. כל מקום סכנה שרחה אינה נותנת דעתה לומר שמה לא מת ולא אנשא דהאזיל ויטיל ליה לא דייקא כולי האי: (רפ"ז)

תוספות למאי ניוחש לה אי לנפילה כו'. והא דאמרי' בפ' גט פשוט (ב"ב פ' קעג.) אותיות נקנות במסירה אביי אמר צריך להביא ראיה פירוש דחיישין לנפילה ופקדון וי"ל דהתם איירי בנפילה דרבים אבל לנפילה דיחיד שיפול מיוסף בן שמעון וימצאנו יוסף בן שמעון אחר דאי לא חיישין והכי נמי מפליג בפ' גט פשוט (שם דף קעב:) בין נפילה דיחיד לנפילה דרבים וא"ת א"כ היכי קאמר התם אהא דנתן במתני' (שם) דשני יוסף בן שמעון מוציאים שטר חוב על אחרים ותנא דבריי' קאמר דאין מוציאים בפלוגתא דפליגי אביי ורבא בצריך להביא ראיה או אין צריך דמ"ד אין מוציאים סבר לה כאביי דחייש לנפילה והא לנפילה חדא לא חייש אביי שיפול מיוסף בן שמעון זה וימצאנו אחר ויש לומר דלאו ממש בפלוגתא דאביי ורבא פליגי אלא כמו שאביי חשש לנפילה דרבים חושש אותו תנא אפי' לנפילה דיחיד וא"ת והיכי מייית רתם ראייה אביי למיתלה דחיישין להביא ראיה אלמא חיישין לנפילה מההוא אדחן מן האחין שהיה שטר חוב יוצא מתחת ידו עליו להביא ראיה אלמא חיישין לנפילה והא אחין הוה נפילה חדא ולא חייש אביי ויש לומר דמדמי אחים דשמייה מהדדי כדמפרש התם לנפילה דרבים ואי חיישין לנפילה דרבים התם נמי יש לחוש: מאי אמרת דלמא מסר ליה אותיות נקנות במסירה. וא"ת ורבא היכי מיייתי מינה ראייה הא שפיר קאמר אביי וכי תימא דחייש לנפילה ופקדון האמרי' בפרק גט פשוט (שם קעג:) אותיות נקנות במסירה אביי אמר צריך להביא ראיה רבא אמר אין צריך להביא ראיה אלמא אין צריך להביא ראיה אי חיישין לנפילה ופקדון וי"ל דרבא סביבא ליה דאין אותיות נקנות במסירה ולכן מיייתי ראייה דאי חיישין לתרי יצחק והוא הכא נמי גבי חבי בר ננאי הוה לן למיחש דלמא מסר ליה והשתא חזר בו והא דקאמר בפ' גט פשוט (ג"ז שם) אותיות נקנות במסירה כו' ורבא אמר אין צריך לאו משום דרבא ס"ל הכי אלא אליבא דר' מאיר דאית ליה הכי במתני' דהתם פליגי וא"ת בריש כל הגט (גיטין כד:) אמר קטנה הוא דלא מצי מגרש הא גדולה מצי מגרש אמר רבא זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדריס בעיר אחת מוציאים שטר חוב על אחרים ומה ראייה הוא גט לשטר חוב בגט אין לחוש שמא תמסור לחברתה להתגרש בו שידוע שלא תוכל להתגרש ובשטר יש לחוש דלמא מסר ליה וי"ל דהתם גרס רבה מדמהדר אביי בתריה והכא גרס רבא אי נמי אפי' גרס התם נמי רבא יש לפרש דהכי דייקין התם דכי היכי דגדולה מצי מגרש ולא חיישין שמא מסרה לצור על פי צלוחיתו ה"ג לא חיישין לשני יוסף בן שמעון שמא מסרם זה לזה לצור על פי צלוחיתו דלגבות החוב הם יודעין שאין המסירה מועלת דאין אותיות נקנות במסירה וה"ר אהלנן תירץ

דמדמי שטר לגט דכמו שהיה לנו לחוש בגט לנפילה כיון דלא מיזדהרא ביה הכי נמי היה לחוש בשטר דלמא מסר ליה ומדלא חיישין בגט לנפילה הוא הדין דלא חיישי' דלמא מסר ליה: אותיות נקנות במסירה. הא אינן נקנות חיישין דלמא מסר ליה ותימה מאי שנא בדברים שאין עשויין להשאל ולהשכיר. שהמחזיק בו נאמן לומר שהוא שלו כי אפילו ידוע שמאמינים זה לזה אין לחוש על פקדון אלא בדברים העשויים להשאל ולהשכיר וגדרות שהדבר ידוע שלא לקחם א"כ גבי אותיות נמי היה לנו להאמינו כשאומר שהם שלו וכי תימא כיון דאין אותיות נקנות במסירה דצריך שטר ואין לו שטר חיישין דאינן שלו מ"מ ליחוש שמא הקנה לו אגב קרקע דשטר נקנה אגב קרקע כדאמרין בהמוכר את הספינה (ב"ב דף עו: ושם) בשמעתא דאין אותיות נקנות ושמה קנין אגב קרקע לא שכיחא אי נמי לא מהני קנין אגב קרקע אלא בשטר של אותה קרקע כדאמרין התם כיון שהחזיקו בקרקע נקנה השטר בכל מקום שהוא דשטר אפסרא דארעא הוא אבל שטר חוב בעלמא אין נקנה אגב קרקע דלא דמי למטלטלין אבל תימה לר"י דלמה לא נימא שהם שלו ולא נתן לו חבירו כלום ושמה כיון דשמייה כשמייה ואין מוכיח מתוך השטר שהוא שלו ולא עשה בו סימן יש לחוש שמא של חבירו היה כי אי אפשר שלא יהא סימן לזה שאין בזה ושוב פר"י דודאי הקלף יכול לעכב שלא יפסיד חזקתו אע"פ שדרכו להפקיד גביה אבל החוב לא יוכל להוציא כל זמן שנוכל להסתפק דלמא הפקיד גביה והיינו נמי דאמר בגט פשוט (שם קעג.) גבי שאני הכא דאחין משמטי מהדדי ואין החוב למחזיק שלא יוכל לגבות החוב אבל הקלף נראה לר"י שיוכל לעכב וכן חפץ אחר: הכא חיישין דלמא בגמלא פרחא אזל. וא"ת בפ"ק דמכות (דף ה. ושם) אמר רבא. (בר אבא) אתו בי תרי ואמרו בחד בשבא בצפרא הרג פלוני את הנפש בנהרדעא ואתו בי תרי ואמרו בפניא בחד בשבא עמנו הייתם בסורא חזינן אי מצפרא לפניא מצו אזלי אין נהרגין ואי לא מצו אזלי נהרגין פשיטא מהו דתימא ניוחש לגמלא פרחא קמ"ל ואר"ת דהכא כיון שמתכוין לקלקל אשת חבירו אזל בגמלא פרחא אבל התם אם הלכו בגמלא פרחא היה מקלקלם ויתרו וה"ר מנחם פ' דהתם אם איתא דאזלו בגמלא פרחא היה להן לטעון כן ומדלא אמרו הכי ש"מ דשקר הם מעידים: אע"ג דמימסרן לכו מילי בשילי. אר"ת דשילי והיני שני מקומות הן וסמכות זה לזה כדאמר במס' ביצה (דף כה:): רב הונא בשבתא דריגלא מכתפי ליה מהיני לשיילי ולרבותא נקט הני מקומות שסמוכין זה לזה: וליהנה מדרב המנונא. אמר ר"י דהלכתא כרב המנונא מדפריך סתמא דגמרא מרב המנונא ובפ"ב דכתובות (דף כב: ושם) גבי אמרה נשבעתי דייק לאוקמוי ומרואי דהתם כרב המנונא ובפ' התקבל (גיטין סד:): נמי פריך אדר"י מדרב המנונא והא דבשילהי נדרים (דף צא. ושם) דחה. רבה למילתיה דחויא בעלמא הוא ואפי' פליג הלכתא כרב המנונא כדפי' וא"ת בסוף פרק הכותב (כתובות פט. ושם) גבי הוציאה גט דקאמרי רב יוסף הב"ע שאין שם עידי גירושין דמיגו דיכול לומר לא גרשתיה יכול לומר גרשתיה ונתתי לה כתובתה והיאך יכול לומר כן כיון שנאמנת לומר גירשתיה ויש לומר דכשתובעת כתובה אינה נאמנת אלא דוקא לענין נישואין: (תוספות)

ב קטז דף

איכא בינייהו דארגיל הוא קטטה איבעיא להו עד אחד בקטטה מהו מ"ט דעד אחד מהימן משום דמילתא דעבידא לאיגלווי לא משקר הכא נמי לא משקר או דלמא טעמא דעד אחד מהימן משום דהיא דייקא ומינסבא והכא כיון דאית ליה קטטה לא דייקא ומינסבא תיקו: רבי יהודה אומר לעולם אינה וכו': תניא אמרו לו רבני יהודה לדברידן פקחת תנשא שוטה לא תנשא אלא אחת זו ואחת זו תנשא היא דאתאי לבי דינא דרבי יהודה אמרי לה ספדי בעלך קרעי מאניך סתרי מייזך אלמנה שיקרא אינהו כרבנן סבירא להו אמרי תעביד הכי כי היכי דלישריה: **מתני'** בית הלל אומרים לא שמענו אלא בבאה מן הקציר ובאותה מדינה וכמעשה שהיה אמרו להם בית שמאי אחת הבאה מן הקציר ואחת הבאה מן הבציר ואחת הבאה ממדינה למדינה לא דברו

חכמים בקציר אלא בהוה חזרו בית הלל להורות כבית שמאי: **גמ'** תניא אמרו להם בית שמאי לבית הלל לדבריהם אין לי אלא קציר חטים קציר שעורים

מנין ואין לי אלא קוצר בוצר מוסק גודר עודר מנין אלא מעשה שהיה בקציר והוא הדין לכולהו הכא נמי מעשה שהיה באותה מדינה והוא הדין לכולהו ובית הלל באותה מדינה דשכיחי אינשי מירתת ממדינה למדינה אחרת דלא שכיחי אינשי לא מירתת ובית שמאי הכא נמי שכיחי שירתא מאי מעשה שהיה דאמר רב יהודה אמר שמואל שילפי קציר חטים היו והלכו עשרה בני אדם לקצור חטים נשכו נחש לאחד מהן ומת ובאת אשתו והודיעה לבית דין ושלחו ומצאו כדבריה באותה שעה אמרו האשה שאמרה מת בעלי תנשא מת בעלי תתייבם נימא רבי חנינא בן עקיבא ורבנן בפלוגתא דבית שמאי וב"ה קמילפי דתניא לא ישא אדם מי חטאת ואפר חטאת ויעבירם בירדן ובספינה ולא יעמוד בצד זה ויזרק לצד אחר ולא ישויטם על פני המים ולא ירכיבם על אל גבי בהמה ולא על גבי חבירו אלא אם כן היו רגלינו נוגעות בקרקע אבל מעבירם על הגשר אחד ירדן ואחד שאר נהרות רבי חנינא בן עקיבא אומר לא אמרו אלא ירדן ובספינה וכמעשה שהיה לימא רבנן דאמרי כב"ש ור' חנינא בן עקיבא דאמר כב"ה אמרי לך רבנן אן דאמרין אף כב"ה עד כאן לא קאמר בית הלל התם אלא משום דתירית במקום קרוב מירתת במקום רחוק לא מירתת הכא מה לי ירדן מה לי שאר נהרות רבי חנינא בן עקיבא אמר לך אן דאמרין אף כב"ש עד כאן לא קאמרין ב"ש התם אלא משום דאיהי דייקא ומינסבא מה לי מקום קרוב מה לי מקום רחוק הכא משום מעשה שהיה בירדן ובספינה דהוה מעשה גזר רבנן בשאר נהרות דלא הוה מעשה לא גזר רבנן מאי מעשה שהיה דאמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם שהיה מעביר מי חטאת ואפר חטאת בירדן ובספינה ונמצא כזית מן המת תחוב בקרקעית של ספינה באותה שעה אמרו לא ישא אדם מי חטאת ואפר חטאת ויעבירם בירדן ובספינה: **מתני'** בית שמאי אומרים תנשא ותטול כתובתה בית הלל אומרים תנשא ולא תטול כתובתה אמרו להם בית שמאי התרתם ערוה חמורה ולא נתיר ממון הקל אמרו להם בית הלל מצינו

רש"י עד אחד בקטטה. קטטה בינו לבניה והלך למדינת הים וכל עד אחד ואמר מה מי מהימן אי ליה: אלפיה שיקרא. בתמיה אם כרבי יהודה סבידא להו דלניה נאמנת אל"כ בוכה למה הורוה לכות: מתני' אל"כ בכהה מן הקלפי. שכך היה המעשה כדלמרי' לקמן ול"ה התיכו חכמים אל"כ דוגמתו שיהא הדבר קרוב לנו ומיתכתא ול"ה משקלאל חבל ממדינת הים אינה נאמנת: אל"כ בהוה. מעשה שהיה כך היה והוא הדין לכל מקומות: גמ' לדבריהם. ש"הם אומרים כעין המעשה שהיה בענין: אין לי אל"כ קלפי חטים. דמעשה שהיה בקציר חטים היה כדלקמן: גודל. תמימים: גודל. מלקטת חטים: הכא נמי. לענין מדינת הים: שילפי. סוף קלפי חטים שילפי לשון שלף איש (רות ד) שכבר היה הקציר משהלף ועובדי: ויעבירם בירדן ובספינה. משום מעשה שהיה בירדן ובספינה ונמצאו דלמרי' לקמן: וזרקם בצד זה. סל נהר דהיינו נמי דומיא דספינה שפרחין באויר על פני המים: לא ירכיבם על גבי בהמה. בתוך המים דהיינו נמי דומיא דספינה שהאדם הגושאן יושב במקומו וספינתו נוטלתו ומולכתו וספינה פעמים שהיא גושפת ונוגעת בקרקע: אל"כ אם כן רגליו. של עליון ונוגעת במים בקרקע: על הגשר. דכאמרא סמיכתא היא והאדם המעביר והלך כל שעה ברגליו ואינו דומה לספינה: תחוב בקרקעיתיה. והאחיל הכלי של מי חטאת עליהו ונטמאו: מתני' תנשא ותטול כתובתה. על פיה: (רש"י)

תוספות איכא בינייהו דארגיל בה קטטה. פי' למ"ד משום דמשקרא היתה יראה כ"כ לשקר כיון דרחמא ליה ולמ"ד דאמרה בדדמי כיון דיש קטטה בדבר מועט אמרה בדדמי ול"ג דארגילא היא כי לעולם יש לחוש שתשקר כיון ששונאתו וא"ת ואמאי לא תשקר והלא היא משקרת שאמרה גירשתיה בפני פלוני ופלוני ושיילין להו אמרו להו"ל דזה לא היתה עושה שתשקר לומר מת בעלי ואם יבא תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: לא דברו בקציר אלא בהוה. ירושלמי למה קציר א"ר מנא דאונסא דשכיח שאני החמה קודחת בראשו של אדם בשעת הקציר היא דא דכתיב ויגדל הילד ויהי היום ויצא אל אביו אל הקוצרים ויאמר אל אביו ראשי ראשי ורבנן אמרי דריחשא שכיח: באותה שעה אמרו האשה שאמרה מת בעלי כו'. משום דחזו דאיכא עינוגא טפי אם לא היו מאמינים אותה וא"ת ואמאי לא מהימנינן לה במגו שהיתה יכולה לומר גירשתיה למאן דאמר בפ' שני דכתובות (דף כג. ושם) דאיתמר דרב המנונא אפי' שלא בפניו ויש לומר דאין זה מגו שאם תאמינה לומר מת היתה אומרת כמה פעמים בדדמי ולכן אין להאמינה אי לאו משום דחייש לעינוגא ועוד ו"ל דהוה אמורא דאמר שלא בפניו (נמין) אינה מעיזה היינו דוקא אמנתיה דהתם שאומרת אשת איש הייתה וגרושה אני שיש להאמינה מטעם דהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואע"ג דאיכא איסור דאשת איש כיון דשלא בפניו אינה מעיזה אבל בעלמא לא היתה נאמנת: שאין האחין נכנסין לנחלה על פיה. והא דאמרין בפרק המפקיד (ב"מ לח: ושם) בשמעו בו שמת כולו עלמא לא פליגי דמורידין קרוב לכנסי

שבו מצי לאוקומי כששמעו בו בשני עדים דאי בעד אחד מיירי הא אשה דהכא כעד אחד דמיא אפי"ה אין האחין נכנסין לנחלה על פיה וא"ת מ"מ תקשי אדמיסיק התם כר פליגי בשלא שמעו בו שמת פירוש בשני עדים אלא בעד אחד דאי לא שמעו בו כלל פשיטא דאין מורידין וא"כ היכי קאמר שמואל התם מורידין וי"ל דהכא מיירי לירד ולמכור והתם מיירי לאכול כדמשמע התם ולפי זה יש לפרש ששמעו בו שמת היינו בעד אחד ולאכול דאי בשני עדים אפי" לירד ולמכור וא"כ היכי פליגי בלא שמעו בו שמת דמורידין וי"ל דלא שמעו בו שמת בעד אחד אלא ע"י קול בעלמא כדאמר' בשיחיה דמס' גיטין (דף פט.) כששמע פלוני מפלוני ופלוני מפלוני והלכו להם למדינת הים ומיהו בפי' בתרא דכתובות (דף קז.) איכא טובא כששמעו בו שמת ואיירי בשני עדים ומצינו למימר נמי הכא שיצא לדעת והתם אין מורידין קרוב לנכסיו כדאמר בפרק המפקיד (ב"מ דף לח: ושם) (תוספות)

דף קיז

שאין האחין נכנסין לנחלה על פיה אמרו להם בית שמאי והלא מספר כתובה נלמדו שהוא כותב לה שאם תנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי וחזרו בית הלל

להורות כדברי ב"ש: **גמ'** אמר רב חסדא נתיבמה יבמה נכנס לנחלה על פיה הם דרשו מדרש כתובה אנו לא נדרוש מדרש תורה [דברים כה-י] יקום על שם אחיו אמר רחמנא והרי קם אמר רב נחמן באת לבית דין ואמרה מת בעלי התירוני להנשא מתירין אותה להנשא ונותנין לה כתובתה תנו לי כתובתי אף להנשא אין מתירין אותה מאי טעמא אדעתא דכתובה אתאי איבעיא להו התירוני להנשא ותנו לי כתובתי מהו כיון דאמרה כתובתה אדעתא דכתובה אתאי או דלמא כל מילי דאית ליה לאיניש אמר להו לבי דינא [ואת"ל כל מילי דאית ליה לאיניש אמר תנו לי כתובתי והתירוני להנשא מהו הכא ודאי אדעתא דכתובה אתאי או דלמא הואיל דלא ידעה במאי משתריא תיקו: **מתני'** הכל נאמנין להעידה חוץ מחמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה מה בין גט

למיתה שהכתב מוכיח: **גמ'** איבעיא להו בת חמיה מהו טעמא דבת חמותה משום דאיכא אימא דסניא לה היא נמי סניא לה והכא ליכא אימא דסניא לה או דלמא טעמא דבת חמותה דאמרה קאכלה לגירסנא דאימא הכא נמי קאמרה אכלה לגירסנא דבי נשאי תא שמע הכל נאמנין להעידה חוץ מחמשי נשים ואם איתא שית הויין דלמא טעמא דבת חמותה דאמרה קאכלה לגירסנא דבי נשאי לא שניא בת חמותה ולא שניא בת חמיה והאנן תנן חוץ משבע נשים היא ר' יהודה היא דתנן רבי יהודה מוסיף אף אשת אב והכלה אמרו לו אשת אב הרי היא בכלל בת הבעל כלה הרי בכלל חמותה ור' יהודה בשלמא חמותה סניא לה לכלה דאמרה קאכלה לגירסנא אלא כלה מאי טעמא סניא לחמותה בשלמא בת הבעל דסניא לאשת האב דאמרה קאכלה לגירסנא דאם אלא אשת האב מאי טעמא סניא לבת הבעל אלא מאי מוסיף תרתי אלא כלה מ"ט סניא לחמותה דמגלה לבנה כל דעבדה אשת אב נמי סניא לבת הבעל דמגלה לאביה כל דעבדה ורבנן [משלי כז-יט] כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם ורבי יהודה היא דבדרי תורה כתיב אמר רב אחא בר עויא בעי במערבא חמותה הבאה לאחר מיכן מהו מי מסקה אדעתא דמית בעל ונפלה קמי יבם וסניא לה או לא

רש"י שאין האחין נכנסין לנחלתו של בעלה על פיה. דרחמנא אמר ע"פ שנים עדים (דברים יט) ולגבי נשואין דידה הוא דלקיבו רבנן משום עיגונא: כשהנשא לאחר. והרי נשאה גמ' לנחלה. זכה בנחלת אחיו כדלמך פסק החולץ (לעיל מג.) הכונס את יבמתו זכה בנכסיו אחיו; ואנן לא נדרוש מדרש תורה. בתמיה: אדעתא דכתובה אחתי. ובאפוקי ממונא סהדי בעינן: כל מילי דלוינש כו'. ועיקר אדעתא נשואין אחתי וקרין לה וכוון דקרין לה שקלה נמי כתובה דמספר כתובה נלמדו: דלא ידעה במאי משתריא. וכוון דהזכירה נשואין גילא דעתא דלמשרייה אחתי והא דלמשרייה אחתי חנו לי כתובתי שמא כסבורה היא שזו התקחה: מהני' ויבמתה. אשה יבמה וטעמא דכולהו מפני ששנאות אותה ומתכוונות לקבלה חמותה שגונאתה שגונאת כלבה זו האכל כל יגיעו ועמלו וכן בת חמותה אומרת זו תירש כל עמל אבי ואמי ואני אדחה ויבמתה יראה שגמ' סופה להיות זכרה וכן בעלה זו באה במקום אמי אוכלת כל עמלה: מה בין גט למיתה. דלמך בפ"ב דגיטין (דף כג:) אף הנשים שאין נאמנות לומר מה בעלה נאמנות להביא גטה ממדינת הים וכו' דלמך ע"פ שנים עדים (דברים יט) ולגבי נשואין דידה הוא דלקיבו רבנן משום עיגונא: כשהנשא לאחר. ור' יהודה היא דתנן רבי יהודה מוסיף אף אשת אב והכלה אמרו לו אשת אב הרי היא בכלל בת הבעל כלה הרי בכלל חמותה ור' יהודה בשלמא חמותה סניא לה לכלה דאמרה קאכלה לגירסנא אלא כלה מאי טעמא סניא לחמותה בשלמא בת הבעל דסניא לאשת האב דאמרה קאכלה לגירסנא דאם אלא אשת האב מאי טעמא סניא לבת הבעל אלא מאי מוסיף תרתי אלא כלה מ"ט סניא לחמותה דמגלה לבנה כל דעבדה אשת אב נמי סניא לבת הבעל דמגלה לאביה כל דעבדה ורבנן [משלי כז-יט] כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם ורבי יהודה היא דבדרי תורה כתיב אמר רב אחא בר עויא בעי במערבא חמותה הבאה לאחר מיכן מהו מי מסקה אדעתא דמית בעל ונפלה קמי יבם וסניא לה או לא

תוספות וחזרו ב"ה להורות כב"ש. והא דאמר בפי' האשה שנפלו (כתובות פא. ושם) גבי ולימא אח אני יורש אשתו איני קובר ואי משום כתובה לא ניתנה כתובה לנכות מחיים ודחי מנא שמעת ליה דאית ליה מדרש כתובה בית שמאי הא אית להו שטר העומד לגבות כגבוי דמי ומאי קושיא דלמא אפילו ב"ה ניתנה דהדיו להו וי"ל דב"ה לא חזרו בהם מטעם מדרש כתובה אלא מטעם קל וחומר א"נ התם דחויא בעלמא הוא דמוקי בבית שמאי ולמסקנא. דהדר אתי שפיר בבית הלל וי"מ דלא דרשי ב"ה מדרש כתובה כל כך כמו ב"ש ולא יתכן דאי מסתבר לדורשו בכתובות כמו הכא אמאי לא דרשי ליה ב"ה ואי לא מסתבר מנא ליה דדרשי אפי' ב"ש: בית הלל כו'. ותימה וכי נחלקו ב"ה על הלל רבן שדורש מדרש כתובה בפי' המקבל (ב"מ דף קד.) דקאמר התם הלל היה דורש לשון הדיוט אנשי אלכסנדריא היו מקדשים נשותיהם ובשעת כניסתן לחופה באו אחריים וחוטפין אותן כו' ומצא כתוב בהן לכשתנשאי לי תיהו לי לאנתו ואומר ר"י דלא דמי דהתם ודאי הדבר ידוע ומוכיח שהיו כותבין בשביל שחוטפין להן אבל הכא כשתנשאי לאחר היינו על ידי עדות ברורה ולא ע"י דבר אחר וב"ש סברי דמ"מ תנשאי לאחר קרינא ביה: חוץ מחמותה כו' ויבמתה. פי' שרוצה לקלקלה לפי שיראה שימות בעלה או יבמה ויהיו צרות זו לזו ואפי' לשמואל דאמר לעיל בסוף האשה רבה (דף צו.) דאינה כאשת איש א"כ כשיבא היבם תהא מותרת

לחזור מ"מ מתכונת היא לבישה ועוד שמא יחלוף לה בעלה ותנשא לאחר אז אסורה לזה ולזה תפול עוד לפני בעלה לייבם וא"ת והלא כשמעידה על יבמה שמת דקאמרה הכי לקולא לתנא רבי נחמיה הוא דקמיכונא סברה לבתר שעתא לא תיתי תצטערן דלמא שאני התם דרגיש לה צערא: **מתני'** עד אומר מת ונשאת וזא אחד ואמר לא מת הרי זו לא תנא עד אומר מת ושנים אומרים לא מת אע"פ שנשאת תנא שנים אומרים מת ועד אומר לא מת אע"פ שלא נשאת תנא: חמש: (תוספות)

דף קיז ב

ת"ש אמרה מת בעלי ואח"כ מת חמי תנשא ותטול כתובה וחמותה אסורה מ"ט חמותה אסורה לאו משום דאמרינן לא בעלה מיית ולא חמיה מיית והא דקאמרה הכי לקולא לתנא רבי נחמיה הוא דקמיכונא סברה לבתר שעתא לא תיתי תצטערן דלמא שאני התם דרגיש לה צערא: **מתני'** עד אומר מת ונשאת וזא אחד ואמר לא מת הרי זו לא תנא עד אומר מת ושנים אומרים לא מת אע"פ שנשאת תנא שנים אומרים מת ועד אומר לא מת אע"פ שלא נשאת תנא:

גמ' טעמא דנשאת הא לא נשאת לא תנשא והאמר עולא כ"מ שהמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים ואין דבריו של אחד במקום שנים הכי קאמר עד אחד אומר מת והתירוה להנשא וזא אחד ואמר לא מת לא תנא מהיתירה הראשון: עד אומר מת: פשיטא דאין דבריו של אחד במקום שנים לא צריכא בפסולי עדות וכדר' נחמיה דתניא רבי נחמיה אומר כל מקום שהמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דעות ועשו שתי נשים באיש אחד כשני אנשים באיש אחד ואיבעית אימא כל היכא דתנא עד אחד כשר מעיקרא אפי' מאה נשים כעד אחד דמיין אלא כגון דאתאי אשה מעיקרא ותרצה לדריבי נחמיה הכי רבי נחמיה אומר כל מקום שהמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דעות ועשו שתי נשים באשה אחת כשני אנשים באיש אחד אבל שתי נשים באיש אחד כפלגא ופלגא דמי: שנים אומרים מת וכו': מאי קמשמע לן בפסולי עדות וכדר' נחמיה דאזיל בתר רוב דעות היינו הך מהו דתימא כי אזלינן בתר רוב דעות לחומרא אבל לקולא לא קמ"ל: **מתני'** אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת זו שאומרת מת תנשא ותטול כתובתה וזו שאומרת לא מת לא תנשא ולא תטול כתובתה אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג ר"מ אומר הואיל ומכחישות זו את זו הרי אלו לא ינשאו ר' יהודה ור' שמעון אומרים הואיל וזו וזו מודות שאין קיים ינשאו עד אומר מת ועד אומר לא מת

רש"י אמרה מת בעלי ואח"כ מת חמי. רבותא דאשמועינן דאע"ג דאמרה כרישא מת בעלי ונמלא שאין זו חמותה והרי היא לה כנכרית אפי' הכי לא מהימנא אדלמיה מת חמי וחמותה אסורה מ"ט הא לאו חמותה היא אלא משום דלמיה הך לאו בעלה מיית ועדיין זו חמותה ולא חמיה מיית וזו כלה מההכונה לקלקלה ואע"ג דהשתא הכי בנה של זו זממית היא ואין אמו אלא לדבר לו על כלה דברים רעים אפי' מסקא כלה דעתה לקלקלה מעכשיו כי היכי דלכתר שעתא כשישוב בעלי ובעלה תדמה לכתופות ולא תימי לטרדן וה"ה לחמותה הבאה לאחר מיכן דהא נמי אחר מיכן הוא: דרגש לה כערא. כבר הרגישא כלה זו כעבר שמתערתה חמותה ונאנה וקנה היא אבל בחמותה לאחר מיכן שבעולם לא היתה חמותה לא הפשוט: הכי כאן שנים. הרי הוא חשוב כשנים: לא תנא מהיתירה הראשון. ודוקא התיורה קודם שיבא עד שני המכחישים אבל כל קודם שיתורה מודה עולא לא סמיכין אקמא דלכתוי לא דלכתויינה כתי: עד אומר מת. ובלו עדים ואמרו לא מת פשיטא דמודי עולא דלגבי הכי שביב כחד וטבל ולא אמרינן תרי ותייב: בפסולי עדות. ואע"ג דשנים שאמרו לא מת נשים היו הכי עד ראשון בטל אלגן ואליטריד לאשמועינן כי האי גוונא: כל מקום שהמינה תורה עד אחד. אין שם תורת עדות כי היכי דחד חשיב פסולי עדות נמי חשיבי הלכך הלך אחר רוב דעות ואין לעדך למדוק אם כשרים אם פסולים: ועשו שתי נשים באיש אחד. שתי נשים שהכחישו עד אחד ואמרו לא מת כשני אנשים באיש אחד שהראשון בטל ואפילו ניסת תנא: כל היכא דתנא עד אפי' כשר מעיקרא. והתיורה על פיו אפילו מאה נשים כעד אחד דמיין וכי היכי דעד אחד בטל דלמרינן ראשון הכי הוא כשנים ואין דבריו של אחרון במקום שנים מאה נשים נמי בטלים לגביה ויכתי האי גוונא לא אשמועינן מתני' דתנא אלא מהני' דקתני אף על פי שנשאת תנא כגון דלכתויינה אשה מעיקרא ונשאת על פיה ואשמועינן מתני' דתנא אע"פ שתי נשים הבאות אחרי כן ולא מוקמינן קמייתא במקום עד כשר ואע"ג דלכתויינה כתי למישרייה על פומיה: כפלגא ופלגא. בעד אחד אומר מת והתיורה לינשא וזא אחד ואמר לא מת דלמרינן במתני' לא תנא מהיתירה הראשון: לחומרא. כגון מליעתא דקתני תנא: מתני' אחת אומרת מת. שתי נשים כרות הבאות ממדינה היא אחת אומרת מת בעלי ונכתה אומרת לא מת: הואיל והן מכחישות כו'. ובגמ' פריך לפגז נמי ר' מאיר כרישא דזו שאומרת מת לא תנשא: הואיל וזו וזו מודות כו'. הא אחת מודה והאחת אינה מודה לא ינשאו שתייהן אלא האחת: (רש"י)

תוספות לאו משום דאמרינן לא בעלה מת ולא חמיה מת. ומ"מ מתירים אותה לינשא כיון דחזיא דחמותה אסורה אף היא לא מקלקלה נפשה וא"ת מה יש לחוש מכל מקום נתיר לחמותה כשנשאת הכלה דהשתא לא תיתי ותצטער שהרי לא תחזור להיות כלה וי"ל דמכל מקום יש לחוש פן תנשא חמותה קודם שתנשא הכלה והיא מתכוננת לכך ונמצאת שאסורה את חמותה ולכך לא רצו חכמים להיתירה אפילו כשנשאת הכלה: דלמא שאני התם דרגיש לה צערה. ה"ה דה"מ למימר שאני התם דלא מסקא אדעתה שמא ימות בעלה אבל כלה יכולה לידע שיבא בעלה וממלא לברה מילי עילוייה אי נמי משוי אותם הגמרא לפי שאין דבר ברור כל כך שיחזור בעלה ממדינת הים: הא לא נשאת לא תנשא והאמר כו'. קשה לר"י דבפרק ב' דכתובות (דף כב: ושם) גבי מילתיה דרבי יוחנן דשנים אומרים מת כו' משמע דמילתיה דעולא איירי בדיעבד אבל לכתחלה מודה דלא תנשא משום דרב אסי הסר ממך עקשות פה וי"ל דהא דייק הכי טעמא דנשאת משום הכי לא תנא הא לא נשאת לא תנשא ואם נשאת תנא דהכי משמע דוקא נשאת לא תנא הא לא נשאת לא תנשא ואם נשאת תנא משום הכי פריך מדעולא וא"ת והיכי משני התיורה לינשא וזא אחד ואמר לא מת לא תנא מהיתירה הראשון משמע ותנשא לכתחלה ויש לומר דודאי לכתחלה לא תנשא ולא תנא מהיתירה הראשון היינו לענין דאם נשאת לא תנא וסיפא דע"א אומר מת ואחד אומר לא מת הרי זו לא תנשא איירי בבת אחת ואפי' נשאת תנא וא"ת ור' יוחנן בפ"ב דכתובות (ג"ז שם) מאי קמ"ל מתני' היא וי"ל דר' יוחנן אתא לאשמועינן דלכתחלה לא תנשא משום דרב אסי ור"י אומר דפריך משום דמשמע ליה הא לא נשאת לא תנשא מדאורייתא מדקאמר תנא ולא קתני הולד ממזר ועוד מדקתני סיפא עד אחד אומר מת ועד אחד אומר לא מת לא תנשא משמע דהיינו בבת אחת ואי מדרבנן אפילו בזה אחר זה נמי וא"ת דהכא משמע דעולא לא איירי אלא בזה אחר זה דהיינו בהתירוה לינשא ובפ' מי שקינא (סוטה לא: ושם) משמע דאיירי עולא בכל ענין בין בבת אחת בין בזה אחר זה דתנן התם עד אחד אומר נטמאת ועד אחד אומר לא נטמאת היתה שותה כו' דדייק בגמ' טעמא דהאי מכחיש אבל לא מכחיש עד אחד נאמן מה"מ כו' ופריך כיון דמדאורייתא עד אחד מהימן אידך היכי מצי להכחיש ליה והאמר עולא כל מקום שהמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים אלא אמר עולא תני לא היתה שותה ור' חייא אמר היתה שותה ולרבי חייא קשה מתני' לעולא לא קשיא כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה משמע דעולא נמי איירי בבת אחת כמו בזה אחר זה ולכך צריך להגיה ולא משני כדמשני רבי חייא ומיהו י"ל דעולא לא איירי אלא בזה אחר זה אלא שנראה לו דחוק להעמיד המשנה בבת אחת משום דמשמע ליה דאיירי נמי בזה אחר זה ועוד אמר ר"י דאפילו איירי עולא בכל ענין ה"מ התם דמדאורייתא עד אחד מהימן בסוטה כדנפקא ליה התם מועד אין בה אבל הכא גבי אשה דלא מהימן אלא מדרבנן לא חשיב כשנים אלא בזה אחר זה ואע"ג דיש חלוק בין דאורייתא בין דרבנן מייית מדעולא דנראה לו דחשיב כשנים בזה אחר זה בדרבנן כמו בדאורייתא בבת אחת: עד אחד אומר מת ושנים אומרים לא מת תנא. אבל אחד ואחד בזה אחר זה לא תנא אבל לא תנשא שנים אומרים מת ואחד אומר לא מת אע"פ שלא נשאת תנשא אחד ואחד בבת אחת לא תנשא וזא אחד אומר לא תנשא מה"מ"א לאו משום לוות שפתיים: לא צריכא בפסולי עדות. והא דאמר בפרק מי שקינא (סוטה לא: ושם) תנן עד אחד אומר נטמאת ושנים אומרים לא נטמאת היתה שותה הא חד וחד אינה שותה תיובתא דרבי חייא וליטעמיך אימא סיפא שנים אומרים נטמאת ואחד אומר לא נטמאת כו' אלא בפסולי עדות כו' ואמאי לא מוקי

דף

ק"ח

אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא: **גמ'** טעמא דאמרה לא מת הא אישתיקא תנשא הא אין צרה מעידה לחברתה לא מת איצטריכא ליה סד"א הא מיית והא דקאמרה לא מת לקלקולה לצרה היא דקמיכוונא [שפוטים טז-ל] ותמות נפשה עם פלשתים קאמרה קמשמע לן: אחת אומרת מת כו' וליפלוג רבי מאיר ברישא אמר רבי אלעזר במחלוקת שנויה ורבי יהודה ורבי שמעון היא ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבי מאיר בהא אפילו רבי מאיר מודה דכל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא תנן עד אומר מת ועד אומר לא מת אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא בשלמא לרבי אלעזר שתמא כו' מאיר אלא לרבי יוחנן קשיא קשיא: **מתני'** האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי תנשא ותטול כתובתה וצרתה אסורה היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר אין זו דרך מוציאתו מידי עבירה עד שתאה אסורה לינשא ואסורה מלאכול בתרומה אמרה מת (לי) בעלי ואחר כך מת חמי תנשא ותטול כתובתה וחמותה אסורה היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר אין זו דרך מוציאה מידי עבירה עד שתאה אסורה לינשא ואסורה מלאכול בתרומה: **גמ'** וצריכא דאי איתמר הך קמייתא בהא קא"ר טרפון משום דצערא דגופה אבל חמותה דצערא מילי דעלמא אימא מודי ליה לרבי עקיבא ואי איתמר בהא קאמר רבי עקיבא אבל בהך אימא מודה ליה לרבי טרפון צריכא א"ר יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון אמר אביי אף אנן נמי תנינא ניתן לי בן במדינת הים מת בני ואח"כ בעלי נאמנת בעלי ואחר כך בני אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת לדבריה הוא דחוששין הא לדברי צרה אין חוששין ש"מ:

רש"י אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא. והאילו וזאת שניה קודם שיתירוה על פי ראשונה ואפי' שניה זו ארצה אוסרתה ובגמ' מוקמינא לה להאי סתמא כו' מאיר דאמר לרעה נמי מכחשא לה: גמ' לא מת איצטריכא ליה. דלע"ג דלי שתקא פשיטא לן דלא תנשא בעדות חברתה איצטריך לאשמעינן היכא דמכחשה לה נמי לא תנשא דמהו דתימא כיון דלתיא ומערערא גליא דעתא דלעזרי לרעה קתייא ולענגה שלא תנשא ותמות נפשה עם פלשתים קעבדל הלכך אפי' היא תשתי קמשמע לן: במחלוקת שניה. במחלוקת אחרונה אף ראשונה שניה דלא תימא סתמא דברי הכל היא אלא ר' יהודה ור"ש היא דלמיני לרעה לא מכחשה: לא מת לכו הכחשה היא. דרבנן הימנוה להמא: ואשה אומרת לא מת. אפי' ארעה במשמע: מתני' היתה. ארעה בת ישראל לכהן: תאכל בתרומה. בחזקת שבעלה קיים ואינה חוששת לעדות ארעה האילו ואינה נאמנת להשיאה אינה נאמנת לפוסלה: וחמותה אסורה. שאין כלה מעידה לחמותה ואע"ג דלמריה צריכא מת בעלי דפקע לה לז כלות והיא נכרית אפילו הכי לא מהימנא כדלמרי לעיל (דף קיז): הא לכו בעלה מיית ולא חמוה מיית כו': היתה. חמותה בת ישראל לכהן כו': גמ' לערא דנופה. תשמיש מוגעת לה מבעלה הא ודאי משקרא כתי לקלקלה שהנשא ואפי' שהיא נשאת תמות נפשה עם פלשתים: מודי ליה לר"ע. דלא מחזקינן לה שפקרנית כולי האי ותי דלהשיאה לא מהימנא אבל לחומרה לענין תרומה תיחוש: ניתן לי בן. אשה שהלכה עם בעלה למדינת הים וכפילתה מכהן לא היה לה בן ועומדת בחזקת יבום וזאת ואמרה ניתן לי בן במדינת הים ומת בני ואח"כ מת בעלי דלא מפקא נפשה מחזקה קמייתא שדעין היא לריכה לייבם נאמנת ומותרת להתייבם: אינה נאמנת. להנשא לשוק בלא חלילה דכי הימנוה רבנן לנשא אבעלה הימנוה דלייקא ומנסבא אבל לאפקוי נפשה מיבם לא הימנוה דזימנן דסניא ליה: וחוששין לדבריה. דלפקא נפשה מחזקה ואם בא יבם לייבמה לא שפקינן לה וחולצת: לדבריה. מיעוטא משמע: (רש"י)

תוספות הכא פשיטא וי"ל דניחא ליה לאקשווי מסיפא כיון דמשכח לה אי נמי דרישא דהתם כיון דעד אחד נאמן מן התורה הוי כתי ותי ואי מכחשי אהדדי לא היתה שותה אבל הכא תקנתא דרבנן היא: ומכחשות זו את זו הרי אלו לא ינשאו. דודאי אחת מהן שקרנית ואולי שתייהם אומרות שקר כי לא ידעו אמת הדברים ואיכא מאן דאמר בגמ' דר"מ פליג ברישא ואיכא נמי הכחשה ולא תנשא והא דלא נקט פלוגתייהו ברישא משום דהוה אמינא דבסיפא מודה: . [הואיל] וזו וזו מודות שאין קיים. אבל המכחשת ואומרת קיים אותה לא תנשא דרישא מיתוקמא כותייהו: טעמא דאמרה לא מת הא אישתיקא כו'. וא"ת מאי דייק והא לא מת איצטריך ליה לאשמעינן שאע"פ שמכחשה צרתה תנשא וליכא למימר דהא פשיטא כיון שאין צרה מעידה לחברתה דהא איצטריך טובא דפליג ר"מ עלה ולר' יוחנן נמי אשמעי' דר"מ מודה בהא ואר"י דדייק מדקאמר זאת שאומרת לא מת לא תנשא דלא מת תנשא אומרת לא מת תנשא ואנא ידענא דאאומרת מת קאי דהיא דלא מת שותיה לנפשה חתיכה דאיסורא: סד"א הא מימת מיית. יש לנו לומר שמת יותר ממה שהיתה שותקת דאי שתקה ודאי בעיא לקלקולה אבל כשאומרת לא מת מחמת שנאה אומרת כן שהיא רוצה שתתענג דאי לא ידעה דמית היתה שותקת לקלקלה וא"ת מכל מקום היכי סלקא דעתא למישרייה כיון דשותיה לנפשה חתיכה דאיסורא וי"ל דאפי' מודה ונתנה אמתלא לדבריה אינה נאמנת ולא דמיא (כתובות כב). לאשה שאמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה פניה אני דנאמנת כשנתנה אמתלא לדבריה: דכל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא. נראה לרבינו ויאל דה"ק דכל לא מת אפי' בבת אחת ובצרות דוקא לא הויא הכחשה דהימנוה רבנן וצרתה שאומרת שוב לא מת אלא להאמינה אבל בעד ועד בבת אחת אמר במתני' בסיפא לא תנשא ואמרינן לעיל עד אומר מת והתירוה לינשא הא לא התירוה לינשא אלא באו שניהם בבת אחת לא תנשא ועל כן יש לפרש דבצרות דוקא איירי וטעמא דלא מת דלא הוי הכחשה שמכחשתה צרתה ואין לנו להאמינה ולכך תנשא האחרת אבל זו אומרת מת וזו אומרת נהרג הויא ודאי הכחשה כיון דשתייהן באות להתיר עצמן ואינו מכוונות דבריהן דאמרי בדדמי ואין יודעות אמתות הדברים והשתא דייק שפיר מסיפא דקתני אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת הרי זו לא תנשא ואפי' צרות משמע כדפי' בקונטרס דאי לאו הכי מה משמיענו היינו עד דעד דעלמא וקאמר בשלמא לר"א שתמא כו"מ ופליגא ארישא דאמר תנשא אפי' בבת אחת אלא לרבי יוחנן קשה כו' אבל אם היינו מפרשים דר' יוחנן איירי דכל לא מת היינו בזה אחר זה אי"כ מאי מקשה מסיפא לר' יוחנן וגם לכולי עלמא יש להעמידה לר"א דאיירי בבת אחת אלא ש"מ דכולה שמעתא איירי בבת אחת ודוקא בצרה דכל לא מת בעדות אשה לאו דוקא אלא בצרה כדפי': אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת. אי אמרי' דאשה אחת מכחשת את העד היכא שבאין יחד ואם אמת הוא כן הוה ליה למיתני הכי דהוי ליה רבותא טפי וברושלמי מצא ר' יהודה דאין הכי נמי ומייתי ברייתא אפי' ברייתא דר' יוחנן קשיא. דאשה אומרת אפי' בצרתה משמע וא"ת מנלן דלמא בנשים בעלמא איירי דהכי תנן בפ' מי שקינא (סוטה דף לא): עד אחד אומר נטמאת ועד אחד אומר לא נטמאת אשה אומרת נטמאת כו' והתם לא קאי אצרות ואפי' קתני אשה וי"ל דהתם ליכא למיטעי דבצרות איירי: בת ישראל לכהן תאכל בתרומה. מספקא לר"י אי דוקא בתרומה דרבנן אי נמי בתרומה דאורייתא דאוקמה אחזקה דדייקא ומינסבא ועל צרתה אין להאמינה ואוקמה אחזקה אשת איש מידי דהוה אשני שביילן. מיהו איכא הכא חדא דעביד איסורא ממ"נ ובכי האי גונא לא לפינן משוטטה כדמשמע בריש מסכת נדה (דף ב: וסם) ובמס' חולין (דף ט: וסם): אף אנן נמי תנינא. הא דלא מייתי רישא דהאשה שהלכה היא ובעלה שמא משום דסיפא מיירי בהתר יבמה לשוק כמילתיה דרבי טרפון דייק מיניה: לדבריה הוא דחוששין. תימה לר"י דהיכי מייתי סיעתא לר"ט מהך דקתני לדבריה חוששין ולא לדברי צרתה דלמא חכ"ר"ע מודה כיון שאם לא ניוחש לדברי צרה ליכא עבירה כלל אבל לדברי עקיבא אילו לא ניוחש לדברי צרה ואכלה בתרומה איכא עבירה בודאי ואמר ר"י דלא דייק אלא מייתור וחושינן לדבריה: (תוספות)

ב דף קיח -

מתני' קידש אחת מחמש נשים ואין יודע אי זו קידש כל אחת אומרת אותי קידש נותן גט לכל אחת ואחת ומניח כתובה ביניהן ומסתלק דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר אין זו דרך מוציא מידי עבירה עד שיתן גט וכתובה לכל אחת ואחת גזל אחד מחמשה ואין יודע מאיזה גזל כל אחד אומר אותי גזל מניח גזילה

ביניהן ומסתלק דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר אין זו דרך מוציא מידי עבירה עד שישלם לכל אחד ואחד: **גמ'** קידש קתני בעל לא קתני גזל קתני לקח

לא קתני מני מתני' לא תנא קמא ולא רבי שמעון בן אלעזר דתניא רשב"א אומר לא נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבא על שקידש אחת מחמש נשים ואינו יודע איזו קידש שמניח כתובה ביניהן ומסתלק על מה נחלקו על שבעל רבי טרפון אומר מניח כתובה ביניהן ומסתלק רבי עקיבא אומר עד שישלם לכל אחת ואחת לא נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבא על שלקח מקח מחמשה בני אדם ואין יודע מאיזה מהן לקח שמניח דמי מקח ביניהן ומסתלק לא נחלקו אלא שגזל מחמשה שאמר ר' טרפון מניח גזילה ביניהם ומסתלק ורבי עקיבא אומר עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד מדקאמר רבי שמעון בן אלעזר בקידש ולקח לא פליגי מכלל דתנא קמא סבר פליגי מני אי תנא קמא ליתני קידש ולקח אי רבי שמעון בן אלעזר ליתני בעל וגזל לעולם רבי שמעון בן אלעזר ומאי קידש קידש בביאה תנא קידש להודיעך כמו דרבי עקיבא דאע"ג דאיסורא דרבנן עבד קניס תנא גזל להודיעך כמו דרבי טרפון דאע"ג דאיסורא דאורייתא עבד לא קניס: **מתני'** האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובנה עמהם ובאת ואמרה מת בעלי ואחר כך מת בני נאמנת מת בני ואחר כך מת בעלי אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת ניתן לי בן במדינת הים ואמרה מת בני ואחר כך מת בעלי נאמנת מת בעלי ואחר כך מת בני אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת ניתן לי יבם במדינת הים אמרה מת בעלי ואחר כך מת יבמי יבמי ואחר כך בעלי נאמנת הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים אמרה מת בעלי ואחר כך יבמי יבמי ואחר כך בעלי אינה נאמנת שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא ולא מתה אחותה שתכנס לביתו ואין האיש נאמן לומר מת אחי שייבם אשתו

ולא מתה אשתו שישא אחותה: **גמ'** בעא מיניה רבא מרב נחמן המזכה גט לאשתו במקום יבם מהו כיון דסיניא ליה זכות הוא לה וזכין לאדם שלא בפניו

או דלמא כיון דזימנין דרחמא ליה חוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא בפניו אמר ליה תנינא וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתייבמת אמר ליה רבינא לרבא המזכה גט לאשתו במקום קטטה מהו כיון דאית לה קטטה בהדיה זכות הוא לה או דלמא ניחא דגופא עדיף לה תא שמע דאמר ריש לקיש טוב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו אביי אמר דשומשמנא גברא כורסיה בי חרתא רמו לה רב פפא אמר דנצפא גברא תיקרי בסיפי בבא ותיתוב רב אשי אומר דקולסא גברא לא בעיא טלפחי לקידרא תנא וכולן מזנות ותולות ובעליהן: **מתני'**

רש"י מתני' נותן גט לכל אחת. אם אינו חפץ לישא את כולן: **גמ'** קידש קתני. דלויכא למימר התם הוא דאמר ר' טרפון דמניחה ביניהם דלח עשה מעשה אבל בעל לא קתני דליפלוג ר' טרפון דכיון דעשה בה מעשה וגינה אותה בקדושי ביאה כריך להוציא עצמו מידי עבירה וליתן לכולן: גזל קתני. דהואיל ואיסורא עבד קניס ליה ר"ע אבל לקח מקח מחמשה ואין יודע אי זהו לא קתני דלקנסיה ר"ע: מכלל דה"ק פליגי עליה. ואמר בקידש ולקח פליגי דלויכא איסור כולי האי אבל בעל וגזל אפי' ר' טרפון מודה: ומאי קידש קידש בביאה. דגינה אותה ופ"ה פטר רבי טרפון ולא תימא ליתני גזל ולא איבעי קידש דתרווייהו איזטריד תנא קידש בביאה להודיעך כמו דר"ע דאיסורא דרבנן הוא קעביד דרב מנגיד אמאן דמקדש בביא' ואין כאן איסורא דאורייתא דאפי' קניס: מתני' מה בעלי ואח"כ מת בני. והיינו מותרת לשוק נאמנת שהרי בחזקת לשוק יצאה והפה שאסר הוא הפה שהתיר: אינה נאמנת. להתייבם לו וחוששין לדבריה דאפקה נפשה מחזקה ולא מישתריא בלח חליצה דשויחה לנפשה חתיכה דאיסורא מעלמא: ניתן לי בן. והיא הלכה בלא בן ובחזקת עמידה לייבם: ניתן לי יבם. שהלכה חמותי במדינת הים והיא הלכה בחזקת שאין לה יבם: מת בעלי ואח"כ מת יבמי כו'. דתרווייהו קשריא נפשה לשוק נאמנת ומותרת לשוק בחזקתה הראשונה דהפה שאסר הוא הפה שהתיר: **גמ'** המזכה גט לאשתו. שעשה שליח לקבלה וזכה לה ע"י שליח שהתגרש מעכשיו: במקום יבם. שיש לו רח ונתכוון לפוטרה הימנו דשלא במקום יבם והוא בל נגרשה פשיטא לן דלא מיגרשה עד שהגיע לידה דאין חבין לאדם שלא בפניו אלא מי אמרי' זכות הוא לה כו': וחוששין לדבריה. מדקתני בתרווייהו חוששין ביצאה בחזקת [היתר] לשוק וביאה והחזיקה עמה לייבם וקתני חוששין ולא אמרינן אוקמה אחזקה ותנשא דהא ודאי משקרא משום דרחמא ליה קאמרה אלמא לא מחזקינן לה בצהבה ומדקתני נמי בחזקת יבם וביאה והחזיקה עמה לשוק כגון ניתן לי בן ומת בעלי ואח"כ בני וקתני חוששין ולא תתייבם ולא אמרי' ודאי משקרא ומשום דסניא ליה קאמרה אלמא זימנין דלא סניא ליה אלמא מספקא לן וביי מזכה גט נמי מספקא לן אי רחמא ליה וחוב הוא לה אי סניא ליה זכות הוא לה ותהלין ולא תתייבם: ען דו. גופים שנים כל דהו בעל: דשומשמנא גברא. גרן כנמלה: כורסיה בי חרתא רמיא. מחזקה עמה כנשואה ונתנת כסאה אלל השבובות חרות הארץ: דנפלא. אומנתו מאוסה מנפץ כמר: דקולסא גברא. שמץ פסול משפחה: טלפחי. עדשים שהוא מאכל קל ואין חסרון כים כל כך אינה שואלת ממנו אך יקרא שמו עליה: (**רש"י**)

תוספות אמר ליה תנינא וחוששין לדבריה. וא"ת האי דאינה מתייבמת משום דשויחה לנפשה חתיכה דאיסור' וי"ל דדייק מדקתני חולצת דמשמע שכן הדין מדלא קאמר מבקשים לחלוץ אי נמי משמע דחולצת אפילו נתנה אמתלא לדבריה: דקולסא. מוכר קלסי כרובי: : (תוספות)

לאנסובי לצרה מקמי ידה אי אמרת צרה מעידה לחברתה אף על גב דלא אינסיב מנסבינן לה לצרה אי אמרת משום דהיא לא מקלקלא נפשה אינסיב מנסבינן לה לצרה אי לא אינסיב לא מנסבינן לה מאי תא שמע ר' אלעזר אומר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם אי אמרת בשלמא דהיא לא מקלקלא נפשה היינו דכי אינסיב מנסבינן לה אלא אי אמרת משום דצרה מעידה לחברתה אף על גב דלא אינסיב נמי אלא שמע מינה טעמא דרבי אלעזר משום דאינסיב הוא ולא מקלקלא נפשה רבי אלעזר לדבריהם קאמר להו לדידי צרה מעידה לחברתה ואף על גב דלא אינסיב מנסבינן לה אלא לדידכו אודו לי מיהת דהיא דאינסיב מנסבינן לה משום דהיא לא מקלקלא נפשה ורבנן [שופטים טז-ל] תמות נפשי עם פלשתים הוא דקעבדה ת"ש האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי תנשא ותטול כתובתה וצרתה אסורה ר' אלעזר אומר הואיל והותרה היא הותרה נמי צרתה אימא הואיל והותרה ונשאת וליחוש דלמא בגיטא אתאי והאי דקאמרה הכי לקלקלא לצרה היא מיכוונה אי דאינסיב לישראל הכי נמי הכא במאי עסקי' דאינסיב לכהן: **מתני'** אין מעידין אלא על פרצון פנים עם החוטם אע"פ שיש סימנין בגופו ובכליו אין מעידין אלא עד שתצא נפשו ואפי' ראוהו מגוידי וצלב והחיה אוכלת בו אין מעידין אלא עד ג' ימים ר' יהודה בן בבא אומר לא כל האדם ולא כל המקום ולא כל השעות שוין: **גמ'** תנו רבנן פדחת ולא פרצון פנים פרצון פנים ולא פדחת אין מעידין

עד שיהו שניהם עם החוטם אמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קרא [ישעיה ג-ט] הכרת פניהם ענתה בס אבא בר מרתא דהוא אבא בר מניומי הוה מסקי ביה דבי ריש גלותא זווי אייתי קירא דבק בבלייתא דבק באפותיה חלף קמיהו ולא בשקרוה: אע"פ שיש סימנין וכי' למימרא דסימנין לאו דאורייתא ורמינהי מצאו קשור בכיס ובארנקי ובטבעת או שנמצא בין כליו אפילו לזמן מרובה כשר אמר אביי לא קשיא הא רבי אלעזר בן מהבאי הא רבנן דתניא אין מעידין על השומא ר' אלעזר בן מהבאי אומר מעידין מאי לאו בהא קמפלגי דמר סבר סימנין דאורייתא ומר סבר סימנין דרבנן אמר רבא דכולי עלמא סימנין דאורייתא הכא בשומא מצויה בן גילו קמפלגי מר סבר שומא מצויה בן גילו ומר סבר אינה מצויה בן גילו ואיכא דאמרי הכא בשומא העשויה להשתנות לאחר מיתה קמפלגי מר סבר עשויה להשתנות לאחר מיתה ומר סבר אינה עשויה להשתנות לאחר מיתה ואיכא דאמרי אמר רבא דכולי עלמא סימנין דרבנן והכא בשומא

רש"י לאינסובי לזרה בעלמא מקמי ידה. האשה שהלכה למדינת הים עם בעלה וצאה ואמרה מה בעלי והיתה לה כאלו כרה אם זו הנשא בעדוהה של זו קודם שהנשא היא: הואיל והותרה היא. אלמא משעת ידה הישר לזרה ואלע"ג דעדין היא לא נסיה: ליוחס דלמא בגיטא אחאי. אי טעמא דר"א לאו משום דלזרה מעידה לחברתה הוא אלא משום דלא מקלקלא נפשה ניוחס דלמא הא בגיטא אחאי והחביאה גיטה ואמרה מה בעלי וכדי שהנשא גם לזרה ואינה לא מקלקלא דשכלמא במתני' היכא דנתייבמו ליכא למימר הכי דאי נמי בגיטא אחאי איקלקלא שנסתח לחאי בעלה אבל לטוק ליוחס: דאינסיב לכהן. דאי אחי בעלה ומיבעי לה לחוויו גיטא מיפסלח לכהן ונפקא: מתני' אין מעידים. על האיש שמת אח"כ ראוהו מה פטרפוק פניו עם חוטמו שיוכלו להכירו זהו אבל לא ראוהו בפטרפוק או שניטל חוטמו אין מעידין עליו להשיא את אשתו שמת אין הוא: ואפי' ראוהו מגוידי. לזמן גודו אינלח (לניחל ד) מנותח ומלח פלעים והדורות חרי: או כלוב. על הכלביה או חיה דורסחו ואוכלת בו: אין מעידין. עד שיראו שהנשא נפשו: ואין מעידים אלא עד ג' ימים. אם ראוהו בתוך ג' ימים למיתהו מעידין עליו אבל אם לא ראוהו עד לאחר ג' ימים חיישין שמת נשתנו מרלית פניו ואין זה שהם סבורים: רבי יהודה בן בבא אומר לא כל האדם כו'. יש לך אדם שממחר להנשא משאך אדם כגון אדם שמון ויש לך מקום שחמה נוגעת בו יותר ואדם מה ממחר להסריח ולהשתנות ויש לך שעה שהעולם חם והמת ממחר להסריח ובגמ' בעי לחומרל פליג או לקולח פליג: גמ' פדחת. מלח: הכרת פניהם ענתה בס. העידה בס אלמא אין עדות בשאר הגוף אלא בהיכר פנים: קירא. שעה: דבק בבלייתא. הדביקה בעטע מטליה בלויח: בלייתא. בגד בלוי: בלפוחיה. במלחו: מלחו קשור. המציא גט לנשא ואבד הימנו: בין כליו. בין כלי ביתו ומכיר את הכיס ואת הטבעת שהן שלו כשר ולא חיישין דלמא האי כיס והאי טבעת דלויגס אחרינא הוה והאי גט אחר הוא אלמא סמכין סמימנא דלויח ליה בכיס ובארנקי ואפי' למישרי איסור אשת איש דאורייתא אלמא סימנין דאורייתא: שומא. וכו"ו"ה (ויורו"ה: יבלת) : סימנין דאורייתא. אף השמלה בכלל היתה כו' בפ' ואלו מליאות (ב"מ דף כז.). בן גילו. שגולד כפרק אחד ובמזל אחד וכו"ו"ה בן מהבאי סבר אין שומא מצויה בן גילו: להשתנות. ממלחה: סימנין דרבנן. ולא דריש אף השמלה לסימן אלא לחובעין דהתם פלוגתא היא: (רש"י)

תוספות אין מעידין אלא על פרצון פנים כו' ואין מעידין אלא עד ג' ימים. פי' משום דמשם ואילך משתנה כו' ואר"ת דהיינו דוקא כשאין שם אלא הפרצון אבל כל גופו שלם אפי' אין כאן פדחת וחוטם ניכר הוא היטב ע"י סימני הגוף ועוד דשמא דוקא בסימנין הוא דקאמר הכי אבל ע"י טביעות עין ניכר היטב ע"י סימני הגוף כיון שיש כל גופו ואפי' לאחר כמה ימים והיכא שאינו נחבל בפנים ודאי נראה דבר פשוט שיוכלו להכירו אפי' אחר כמה ימים כי אינו משתנה כל כך ודבר ידוע הוא שהוא ניכר אפי' אחר כמה ימים אפי' הוא אמת דהיא שנחבל בפרצון אין מעידין עליו אלא בתוך ג' ימים כיון שנשאר גופו שלם וגם יכול להיות שהוא בתוך ג' ימים כגון היכא שאין ידוע מתי נהרג אין לתלותו אלא בתוך ג' ימים דוקא ותשובת ר"ת כתובה בספר הישר: הכרת פניהם ענתה בס. פירוש שצריך פדחת של פניהם להכי מייית האי קרא דכתיב הכרת פניהם ענתה בס דמשמע שצריך הכרה לבד מן הפנים ועל פי' הקונט' קשיא דבפ' יש בכור (בכורות מו: ושם) מייית לה אברייתא דהכא ולא על המשנה דהתם והכא נמי משמע דאברייתא לחודה קאי דמייית עובדא ודבק קירא באפותיה היינו על מצחו ובירושלמי דהכא משמע דאחוטם קאי: מצאו קשור בכיס ובארנקי כו'. וא"ת מאי קושיא דלמא הכא שאני דמכירו לגט או לכיס בטביעות עין דאפי' עם הארץ אית ליה טביעות עין כדאמר בגט פשוט (ב"ב קסח). האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי איתתא לידבר עם הארץ בהדיה ויש לו להיות נאמן במגו שיכול לומר לא איבדתיו מעולם וי"ל כגון דאיכא עדים שאיבדו דהשתא ליכא מגו א"ג במצאו אחר ומחזירו ע"י סימן זה שקשור בכיס ולהכי נקט כיס וארנקי: שנמצא בין כליו. ואע"ג דרבים מצוים שם ואם נמצא בקרקע היה לחוש ליוסף בן שמעון אחר השתא שמצאו בין כליו אין לחוש שנתנו אחר שם אלא הוא: אמר רבא דכולי עלמא סימנין דרבנן. ואם תאמר ברייתא דמצאו קשור בכיס כמאן תוקמא וי"ל דמעיקרא ס"ד דאדם אחר מצאו כדפרישית ולכך בעי למיפסח מינה דסימנין דאורייתא אבל השתא סבר דמייירי שמצאו בעצמו ומכיר הכיס בטביעות עין ונאמן במגו שיוכל לומר לא אבדתיו אי נמי שיש עדים שהארנקי וכיס וטבעת שלו וידוע שם א"ג דחשיבי כוס וטבעת סימן מובהק: (תוספות)

סימן מובהק קא מיפלגי מר סבר סימן מובהק ומר סבר לאו סימן מובהק ולהך לישנא דאמר רבא סימנין דאורייתא הא קתני אף על פי שיש סימנין בגופו ובכליו גופו דארוך וגוף כליו דחיישינן לשאלה ואי חיישינן לשאלה חמור בסימני אוכף היכי מהדרין לא שילי אינשי אוכפא דמסקיב ליה לחמרא מצאו קשור בכיס ובארנקי ובטבעת היכי מהדרין טבעת חייש לזיופי כיון וארנקי מנחשי אינשי ולא מושלי ואיבעית אימא כליו בחיורי וסומקי: ואפילו ראוהו מגוידי וכי' למימרא דמגוידי חיי ורמינהי אדם אינו מטמא עד שתצא נפשו אפילו מגוידי ואפי' גוסס טמוי לא מטמא הא מיחייא לא חיי אמר אביי לא

יד ותשועה ברוב יועץ תניא אמר רבי מעשה בשני בני אדם מכמירין מכמורין בירדן ונכנס אחד מהם למחילה של דגים ושקעה חמה ולא ראה פתחה של מחילה ושהה חברו כדי שתצא נפשו ובא והודיע בתוך ביתו למחר זרחה חמה והכיר פתחה של מחילה ובא ומצא הספד גדול בתוך ביתו אמר רבי כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת שאין להם סוף אשתו אסורה אי הכי מים שיש להם סוף נמי ליחוש למחילה של דגים במים שיש להם סוף מחילה של דגים לא שכיחא אמר רב אשי הא דאמרו רבנן מים שאין להם סוף אשתו אסורה הני מילי באיניש דעלמא אבל צורבא מרבנן לא אי דסליק קלא אית ליה ולא היא לא שנה איניש דעלמא ולא שנה צורבא מרבנן דיעבד אין לכתחלה לא תניא אר"ג פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנשברה והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו רבי עקיבא וכשעליתי ביבשה בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי דף של ספינה נזדמן לי וכל גל וגל שבה עלי נענעתי לו ראשי מכאן אמרו חכמים אם יבואו רשעים על אדם יענעו לו ראשו אמרתי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף מותרת מים שאין להם סוף אסורה תניא אר"ג עקיבא פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שמטרפת בים והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו רבי מאיר כשעליתי למדינת קמטיקא בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי גל טרדיני לחברו וחברו לחברו עד שהקיפני ליבשה אמרתי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת מים שאין להם סוף אשתו אסורה תנו רבנן נפל לגוב אריות אין מעידין עליו לחפור מלאה נחשים ועקרבים מעידין עליו רבי יהודה בן בתירא אומר אף לחפור מלאה נחשים ועקרבים אין מעידין עליו חיישינן

רש"י קירב מיתתו. על ידי שפירכס יותר מדאי מת הלכך אין גולה אלף אם כן מת תחת ידו: כפיתא דשפא. שאין שם רוח ללישנא דכוח כלכלתו הכא גולה דאין כאן רוח ומחמתו מת וללישנא דהוא קירב את מיתתו אינו גולה: הכי גרסינן אי נמי בדברא ולא פירכס: לקולא פליג. דקאמר תנא קמא אין מעידין אלף עד ג' ימים ואתא רבי יהודה למימר יס' כל דאם או מקום או שעה שאינו מהיר לנפוח ולהשתנות ויכול להעיד אפי' לאחר ג' ימים: או לחומרא פליג. דקאמר תנא קמא עד שלשה ימים מעידים ואתא רביה למימר פעמים אפ' תוך שלשה אין מעידין: בכרמי. שם העיר: ואסקוהו רבי הדיא לבתר תלתא יומין: ואסקוהו רביה דשביסחנא. לאחר חמשה יומין: דלמתי. קומחין ארזת הפנים ואין מניחין אותו לנפוח ולהשתנות: היבא דליחא מכה. מקום המכה מרזו מכבידן הכאב ונפוח: מיתפח הפה. לאחר שמעלין אותו ליבשה ומשתנה ארזתו: מתג' שיש להם סוף. לקמן מפרש היכי דמי: אשתו אסורה. שמא לאחר פרישתו משם יאל והלך לו דכבר רבי מאיר אדם יכול להיות ולשהות במים יום או יומים: מערה. מים שיש להם סוף הם ופליג ר' יוסי ואמר אשתו מותרת דקסבר אין אדם יכול לשהות במים כל כך ואי משום שמא יאל לאלתר אין זו השפא דהא אי נפק הוה חזו ליה אכל במים שאין להם סוף מודה ר' יוסי דאסורה שמא יאל לאלתר למרחוק ולא ראוהו: מן הארכובא ולמטה. הואיל ויכול להיות לא הנשא שמא יאל ולא ראוהו דמים שאין להם סוף הו: גמ' מרברע רוחויה. כגון מערה מלאה מים והרואה שפאל שזהה שם בכדי שאין יכול להיות חי בתוך המים וכל ז' אגמא דסמקי. אדם של אותו מקום אדם מרש"ט ומריש"ק: פילא. מקוהו מים רדודים} בעל"ז עומד במקומו ואינם מים חיים כמים שיש להם סוף דמו שאינו יכול לשוב על פניהם למרחוק הלכך אם איתא דסליק הוה חזו ליה: גלי אשפלו. במקום רחוק ומשם יאל: לא יאונו ללדיק כל און. שלא באתה תקלה זו לידו של רב לנחוח את רב שילא: תשועה ברוב יועץ. תשועתי מן המכשול על ידי שנטלתי ענה משמואל: למחילה של דגים. שחוטטים סומך לשפת הנהר בין למטה מן המים בין למעלה מן המים בגובה שפתו ואין מתמלאת כולה ואדם הנכנס שם מגביה ארצו בתוך המערה למעלה מן המים: ליוחש למחילה. ושמא ליום מהר יאל והלך: נענעתי לו ראשי. ועבר על גבי והלך לו: יענעו לו ראשו. ידחה מפני השעה ולא יתגרה בהו: רש"י

תוספות לקולא פליג או לחומרא פליג. והכי נמי מצי למיבעי בין לקולא ובין לחומרא אלא אכתי לא פשיטא מאי דבעי: ולא היא לא שנה צורבא מרבנן כו'. ואף על גב דרוביהו צורבא מרבנן אי סליק קלא אית ליה מכל מקום לא חיישינן לאותו רוב ולא תנשא לכתחלה כמו גבי (רוב) גוססין דאין מעידין עליהן אף על פי שרובן מתים: (תוספות)

דף קכא - ב

שמו חב' הוא ות"ק אגב איצטא מזקי ליה תנו רבנן נפל לתוך כבשן האש מעידין עליו ליורה מלאה יין ושמן מעידין עליו משום רבי אחא אמרו של שמן מעידין עליו מפני שהוא מבעיר של יין אין מעידין עליו מפני שהוא מכבה אמרו לו תחלתו מכבה וסופו מבעיר: אר"ר מאיר מעשה באחד שנפל לבור הגדול וכו': תניא אמרו לו לרבי מאיר אין מזכירין מעשה נסים מאי מעשה נסים אילימא דלא אכיל ולא אישתי והבתיב **[אסתר ד-טז]** וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו אלא דלא ניים דאמר רבי יוחנן שבועה שלא אישן שלשה ימים מלקין אותו וישן לאלתר ורבי מאיר מאי טעמא אמר רב כהנא כיפין על גב כיפין הוה ורבנן דשישא הוה ור"מ א"א דלא מסריד וניים פורתא ת"ר מעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור הגדול ובאו והודיעו לרבי חנינא בן דוסא שעה ראשונה אמר להם שלום שניה אמר להם שלום שלישית אמר להם עלתה אמר לה בתי מי העלך אמרה לו זכר של רחלים נזדמן לי וזקן מנהיגו אמרו לו נביא אתה אמר להם לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא דבר שהצדיק מתעסק בו יכשל בו זרעו אמר רבי אבא אע"פ כן מת בנו בצמא שנאמר **[תהילים ג-ג]** וסביבו נשערה מאד מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו כחוש השערה ר' חנינא אמר מהכא **[תהילים פט-n]** אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו: **[מנב"י]** אפילו שמע מן הנשים אומרות מת איש פלוני דיו ר' יהודה אומר אפי' שמע מן התינוקות אומרים הרי אנו הולכין לספוד ולקבור את

איש פלוני בין שהוא מתכוין ובין שאינו מתכוין ר' יהודה בן בבא אומר בישראל אע"פ שהוא מתכוין ובעובד כוכבים אם היה מתכוין אין עדותו עדות: **גמ'**

ודלמא לא אזלי אמר רב יהודה אמר שמואל דקאמרי הרינו באין מלפסוד ומלקבור את איש פלוני ודלמא קמצא בעלמא שכיב ליה ואסיקו ליה על שמיא דקאמרי כן וכן רבנן הוה התם כן וכן ספדני הוה התם: ובעובד כוכבים אם היה מתכוין וכו': אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא שנתכוין להתיר אבל נתכוין להעיד עדותו עדות היכי ידעין אמר רב יוסף בא לבית דין ואמר איש פלוני מת השיאו את אשתו זהו נתכוין להתיר מת סתם זהו נתכוין לעדות איתמר נמי אמר ריש לקיש לא שנו אלא שנתכוין להתיר אבל נתכוין להעיד עדותו אמר ליה ר' יוחנן לא כך היה מעשה באושעיא ברבי שהתיר עם שמונים וחמשה זקנים אמר להם לא שנו אלא שנתכוין להתיר אבל נתכוין להעיד עדותו עדות ולא הודו לו חכמים אלא מתנייתין דקתני ובעובד כוכבים אם היה מתכוין אין עדותו עדות היכי משכחת לה במסיח לפי תומו כי ההוא דהוה קאמר ואזיל מאן איכא בי חיזאי מאן איכא בי חיזאי שכיב חיזאי ואנסבה רב יוסף לדבייתהו ההוא דהוה קאמר ואזיל ווי ליה לפרשא זריזא דהוה בפומבדיתא דשכיב ואנסבה רב יוסף ואיתיימא רבא לדבייתהו ההוא דהוה קאמר ואזיל מאן איכא בי חסא טבע חסא אמר רב נחמן האלקים אכלו כוורי לחסא מדיבוריה דרב נחמן אזלא דבייתהו דחסא ואינסבא ולא אמרו לה ולא מידי אמר רב אשי שמע מינה הא דאמור רבנן מים שאין להם סוף אשתו אסורה הני מילי לכתחלה אבל אי נסיב לא מפקין לה מיניה איכא דאמרי אנסבה רב נחמן לדבייתהו אמר חסא גברא רבה איתיה אם איתא דסליק קלא אית ליה למילתא ולא היא לא שנה גברא רבה לא שנה לאו גברא רבה דיעבד אין לכתחלה לא: ההוא עובד כוכבים דהוה

קאמר ליה לישראל קטול אספסתא ושדי לחיואי בשבתא ואי לא קטיילנא לך כדקטיילנא לפלוני בר ישראל דאמרי ליה בשיל לי קדירה בשבת ולא בשיל לי וקטיילתיה שמעה דביתיה ואתיה לקמיה דאביי שהיתא

רס"ו שמה חבר הוא. יודע ללחוש: אגב איללך. שזחוקן כשעומד עליהם אבל גוב רחיות רחב הוא ואין עומד עליהן ופעמים שאינם רעבים ואין אוכלין אותה: לזורה מלכה יין וזמן. מנוחתה על האור: שהיא מצעיר. כשנפל אדם לתוכו ויתז השמן על האור ומצעירו יותר ויותר ולא שבתה רחוקה היורה ומקומו רגליו ולא יכול ללכת ומה: מפני שהיא מכבה. כשניזן על האור כיבהו ואע"פ שלא יכול ללכת לא מה שהיורה נחקרה ללכת זמן ששבתה רחוקה היא כשכבה האש: וסופו מצעיר. לך בקעה שמכבין אותה במים להיות חוזרת וזולקת יותר מבתחלה: מעשה נסים. אפילו אינו מת מחמת המים היה לו למות מחמת דבר אחר: כיפין על גבי כיפין. כיפין כמין בנינים ואולמות ושגשג עליהן וישן: דשישא הוי. וחלקין ומעומד אין אדם ישן: מסריד. מתחוק ונדבק עליהן מעט: חופר שיחין. לעולי רגלים ומים מהכנסים בהן והיו שותין הן ומהמתן: שגשג. שעדיין יכולה לחיות וכן בשניה אבל שלישית שאינה יכולה לחיות אמר להן עלתה לה שידוע היה לו שלא תמותה שם כדלקמן דבר שהיה מתעסק בו אותו לדיק אביה לא יכשל בו ודעה: של רחלים. זה אילו של יתחק: זקן אחד מנהיגו. זה ארבעה: נביא אלה. לידע שלא תמותה: מתעסק בו. בטורח עשייתו: אע"פ כן מה בנו. של ר' נחומי בלמא שך דרכו של מקום לקדק עם החסידים: וסביבו נשערה. לון חוט השערה עם סביבו עם לדיקים והולכים אחריו: מתני' אפילו שמת מן הנשים. שלא היו מתכוונות להעיד ומסירות לפי חומן: דיו. ויכול לילך להעיד ולהשיא את אשתו: בין שהיא מחבין. לעדות: גמ' קמלא בעלמא. חגב או נמלה המיטתו ההיטקות והעלו לה שם איש פלוני כדרך שהיטקות משחקין: אבל נחבין להעיד. ולא להטיר את אשתו: עדותה עדות. והנשא אשתו: היכי משכחת לה. ללא נחבין להעיד ולא להטיר: חיואי. שם האיש: מלא אכזב בי חיואי. מי מלאכשי ביהו של בית חיואי שישמע דברי דשכיב חיואי: לפרשא זריזא. גבור חיל וישראל היה: מדיבוריה דרב נחמן. לאמר אכלה כוורי ולא אמר מי יין שיעלה וינלל אזלך דביתיה ואינסבא: קטול אספסתא ושדי. קרן שחת לכהמותיה: שמעה דביתיה. דההוא לאמר עובד כוכבים עליה קטיילתיה ואתה לקמיה דאביי: (רס"ו)

תוספות אמרו לו תחלתו מכבה וסופו מבעיר. אית דגרסי לעיל לזורה מלכה יין ושמן אין מעדיין עליו והוי האי תנא שלישי ולספרים דגרסי לעיל מעדיין עליו הוי תנא קמא וכן פר"ח דתנא דסימא לא פליג אנתא קמא אלא מפרש טעמא דמילתיה: אין מזכירין מעשה נסים. תימה לר"י והא קאמר לעיל נפל לגוב אריות אין מעדידים עליו וכן מים שאין להם סוף ו"ל דאינו ממש מעשה נסים אלא יש לתלות שאינם רעבים ובמים שאין להם סוף יש לתלות בדרך של ספינה וגל טורד ומיהו יש בירושל' נפל לגוב של אריות אין מעדיין עליו שמה נעשה לו נס כדניאל נפל לכבשן של אש אין מעדיין עליו חוששין שמה נעשה לו נס כחנניה מישראל ועזריה רוצה לומר שנפל באש וברח לו מן האש בשום ענין. ור' מאיר חולק אברייתא דלעיל: אף על פי כן מת בנו בצמא. מכל מקום לא הוי דבר שנצטער בו הצדיק שלא עשה הבור: הרי אנו באין מלספוד כו'. ומתני' הכי פירושא הרי אנו הולכין לביתינו שבאנו מלספוד: (תוספות)

דף קכב א

תלתא ריגלי אמר לה רב אדא בר אבהו זיל לקמיה דרב יוסף דחריף סכינא אזלה קמיה פשט מהא מתניתין עובד כוכבים שהיה מוכר פירות בשוק ואמר פירות הללו של ערלה הן של עזיקה הן של נטע רבעי הן לא אמר כלום לא נתכוון אלא להשביח מקחו אבא יודן איש ציידן אמר מעשה בישראל ועובד כוכבים שהלכו בדרך ובא עובד כוכבים ואמר חבל על יהודי שהיה עמי בדרך שמת בדרך וקברתיו והשיאו אשתו ושוב מעשה בקולר של בני אדם שהיו מהלכין לאנטוכיא ובא עובד כוכבים אחד ואמר חבל על קולר של בני אדם שמתו וקברתים והשיאו את נשותיהם ושוב מעשה בששים בני אדם שהיו מהלכין לכרכום ביתר ובא עובד כוכבים ואמר חבל על ששים בני אדם שהיו מהלכין בדרך ביתר שמתו וקברתים והשיאו את נשותיהם: **מתני'** מעדיין לאור הנר ולאור הלבנה ומשיאין על פי בת קול מעשה באחד שעמד על ראש ההר ואמר איש פלוני בן פלוני ממקום פלוני מת הלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו ושוב מעשה

בצלמון באחד שאמר אני איש פלוני בן איש פלוני נשכני נחש והרי אני מת והלכו ולא הכירוהו והלכו והשיאו את אשתו: **גמ'** אמר רבה בר שמואל תנא בית שמאי אומרים אין משיאין על פי בת קול וב"ה אומרים משיאין על פי בת קול מאי קמ"ל מתני' היא הא קמ"ל דאי משתכחת סתמא דאין משיאין בית שמאי היא: והלכו ולא מצאו: ודלמא שד הוא א"ר יהודה אמר רב שראו לו דמות אדם אינהו נמי דמו דחזו ליה בבואה ואינהו נמי אית להו בבואה דחזו ליה בבואה דבבואה ודלמא לדידהו אית להו בבואה דבבואה אמר רבי חנינא אמר לי יונתן שידא בבואה אית להו בבואה דבבואה לית להו ודלמא צרה הואי תנא דבי רבי ישמעאל בשעת הסכנה כותבין ונותנין אף על פי שאין מכירין: **מתני'** אמר רבי עקיבא כשירדתי לנהרדעא לעבר השנה מצאתי איש בית דלי אמר לי שמעתי שאין משיאין את האשה בארץ ישראל על פי עד אחד אלא יהודה בן בבא ונומית לוי בן הדברים אמר לי אמור להם משמי אתם יודעים שהמדינה משובשת בגייסות מקובלני מר"ג הזקן שמשאין את האשה על פי עד אחד וכשבאתי והרציתי הדברים לפני ר"ג שמח לדברי ואמר מצאנו חבר לרבי יהודה בן בבא מתוך הדבר נזכר ר"ג שנהרגו הרוגים בתל ארזא והשיאו ר"ג נשותיהן על פי עד אחד והוחזקו להיות משיאין עד מפי עד מפי עד מפי אשה מפי שפחה ר' אליעזר ורבי יהושע אומרים אין משיאין את האשה על פי עד אחד ר' עקיבא אומר לא ע"פ אשה ולא על פי עבד ולא על פי שפחה ולא על פי קרובים: **גמ'** וסבר רבי עקיבא ע"פ אשה לא והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי עקיבא אשה נאמנת להביא גיטה מק"ו ומה נשים שאמרו חכמים אין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא גיטתיהן זו נאמנות לומר מת בעלה אינו דין שנאמנת להביא גיטה נשים שאמרו חכמים הוא דלא מהימני אשה בעלמא מהימנא לא קשיא כאן קודם שהחזיקו כאן לאחר שהחזיקו: **מתני'** אמרו לו מעשה בבני לוי שהלכו לצוער עיר התמרים וחלה אחד מהם והביאוהו בפונדק ובחזרתם אמרו לפונדקית איה חברנו נומית להם מת וקברתיו והשיאו את אשתו ולא תהא כהנת כפונדקית אמר להו לכשתהא כפונדקית נאמנת הפונדקית הוציאה להם מקלו ותרמילו וספר תורה שהיה בידי:

רס"ז תלחא ריגלי. שהיו תלמידי חכמים נקבצים לשמוע דרשה הלכות פסח כפסח והיתה שאלת מהם ובתשובת הגאונים מלאכה כל הנך ריגלי לאמורתי יינו יום שמת בו אדם גדול קובעים אותו לכבודו ומדי שנה בשנה כשמגיע אותו יום מהקבצים תלמידי חכמים מכל סביבו וכלים על קברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם: של ערלה הן. פירות נטיעה הן וישנם משוכחים מפירות אילן זקן: של עזיקה. מפרדם מעזוק וגדר סביב לו לשומרו והוא שנה שביעית וקשיא לי דמאי איסור יש כאן אם עבר זמן הכיבוד לא שנה מן המשומר וכ"ש מן המופקר אפריס וקודם הזמן אלו ואלו מותרים: לא אמר כלום. לאוסרם על כך אלא הנך אחר הכרוב שזה משקר ולהשכיח מקחו נחבין וכן נעש רבעי להודיע שפירות נטיעה הן וכמומיה לי דהאי עזיקה שם העיר שפארץ יתראל ופירותיה משוכחים ואם היה עובד כוכבים זה בחולה

לארץ ומשכחה ואמר מעזיקה הבחתי אין חוששין לומר אמת דבריו ושמא לא נחששו וישראל מכרם לו אלף להשביח מקחו והכל נמי לא נחשו עובד כוכבים זה אלף לאיים על זה שיקלור לו מספוא לבהמותיו: חבל הפסד ועגמת נפש הוא: קולר. הצורה לכרכוס ביהר. משבחה ביהר במאור: מתני' על פי בת קול. שמשו קול טעקה פלוני מת ולא ראו אלף בלמנו: גמ' מאי קמ"ל. רבה בר שמואל דלביה הלל משיחין ויעבד כותייהו סתם מתני' נמי הכי אמרה וממילא הלכתא היא סתם משנה: ביה שמיא היא. ואין הלכה כאותו סתם: קראו לו דמות אלף. מהחלה כשעקב: צבאה דצבואה. כל ללו: לימדני יונתן שידא. קד היה או בקי בה: ודלמא לרה הוא. קשא אשה במקום אחר וצאה לקהלה והלכה לה: בשעת הסכנה. שאדם מסוכן כגון מי שהיה מושלך בצור ואמר כל שומע קולו יחשוב גט לאשחו ונתנין ומסוכן עליה בכל דבריו שאומר אני הוא פלוני בן פלוני והכל נמי בשעת הסכנה דמיא שאם לא תאמין לזה לא תמלא אחר ותקב עגונה: מתני' ונמיטי לו. אמרתו לו: כן. הן הדברים שאמרת שכולן חלוקין עליו: משווקת בגייסות. שאיני יכול לילך אללס ולהעיד זה שקמעת: גמ' להביא את גיטה. ממדינת הים ואע"פ שקריבים אנו למאמר פיה שתאמר בפני נכתב ונחתם דלפי' אלף כשר הביאו לריד לומר כן: נשים שאמרו. חמש נשים דפירקין דלעיל (ד' קז.). נאמנת להביא גיטה. בפ"ב דגיטין (דף כג.): מתני' אמרו לו. לרבי עקיבא מעשה בבני לוי כו': נומית להם. אמרה להם: ולא תהא כהנת. כלומר וכי לא תהא בת ישראל או כהנת מיוחסת נאמנת כפונדקית זו גרועה ובגמ' מפרש מאי גריעותא: אמר להם. רבי עקיבא: לכשהא הפונדקית נאמנת. כלומר לכשימלא דבר זה אמת שהאמינו את הפונדקית שהרי לא עליה סמכו אלף לפי תומה הסיחה והביאה להם מקלו והרמילו: וס"א לכשהא כפונדקית נאמנת. כלומר בצורתו ענין שהאמינו פונדקית היו נמי שאר אשה נאמנת שהרי פונדקית הוליהא לון ועל הסומנים סמוכו: (רש"י)

הוספות של עזיקה. פי' בקונטרס מפרסד מעוזק ומשומר ושיביעית הוא וקשה לו אי (משומר) קודם הביעור לעולם מותר ואין נראה לר"ת דהא בהדיא תניא בת"ב ואת ענבי נזירין לא תבצור מן המשומר אי אתה בוצר אבל אתה בוצר מן המופקד וא"ת דתניא בת"ב ובפרק הבית והעליה (ב"מ קיח.) שומרי ספיחים נוטלין שחרן מתרומת הלשכה קרי כאן ממשקה ישראל מן המותר לישראל ומשומר אסור לישראל כו' דכפי' ואר"י שלא היו שומרים אותו אלא מונעים רגלי בהמה משם ומודיעין לבני אדם שהם ליצורן ומופקד נמי לא שרי לבצור אלא ע"י שינוי ובת"ב דקתני מן המשומר אי אתה בוצר היינו אפי' על ידי שינוי ומן המופקד אתה בוצר היינו כלומר אוכל: דחזו ליה בבואה. בירושלמי רבי אחא בר חנינא בשם רבי חמא דהא דתימא בשדה אבל בעיר אפילו לא ראו בבואה של אדם והא תניין מי שהיה מושלך בצור ואמר מי ששומע קולו יתבונן וט לאשחו וירי אלו יכתבו ויתנו וא"ר נתן והוא שראה בבואה של אדם אמר רבי בון מזיקין מצויין בבורות כדרך שהם מצויין בשדות והא דאמר (מגילה ד' ג.) . א יתן אדם שלום לחברו בלילה דחיישינן שמא שד הוא היינו בשדה דומיא דיהושע שהיה חוץ למחנה ישראל בירושלמי פליגי אמוראי בנמצא כתוב בשטר מת פלוני

אשתי:	את	משיאין	אם	נהרג	או
-------	----	--------	----	------	----

(תוספות)

דף קכב ב

גמ' מאי גרעותא דפונדקית אמר רב כהנא פונדקית עובדת כוכבים היתה ומסיחה לפי תומה היתה זה מקלו זה תרמילו זה קבר שקברתיו בו וכן תני אבא בריה דרב מניומי בר חייא פונדקית עובדת כוכבים היתה ומסיחה לפי תומה היתה זה מקלו זה תרמילו זה קבר שקברתיו בו והא היה חברנו קאמר ליה כיון דחזיתיהו בכיאי אמרו לה היה חברנו אמרה להם מת וקברתיו תנו רבנן מעשה באדם אחד שבא להעיד על האשה לפני רבי טרפון אמר לו בני היאך אתה יודע בעדות אשה זו אמר אני והוא היינו הולכים בדרך ורדף אחרינו גייס ונתלה בייחור של זית ופשחו והחזיר את הגייס לאחוריו אמרתי לו אריה יישר כחך אמר לי מנין אתה יודע שאריה שמי כך קורין אותי בעירי יוחנן ברבי יוחנן אריה דמכפר שיחיא לימים חלה ומת והשיא רבי טרפון את אשתו ורבי טרפון לא בעי דרישה וחקירה והתניא מעשה באדם אחד שבא לפני רבי טרפון להעיד עדות אשה אמר לו בני היאך אתה יודע עדות זו אמר לו אני והוא היינו הולכים בדרך ורדף אחרינו גייס ונתלה בייחור התנה ופשחו והחזיר את הגייס לאחוריו אמרתי לו יישר כחך אריה אמר לי יפה כוננת לשמי שכך קורין אותי בעירי יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שיחיא לימים חלה ומת אמר לו לא כך אמרת לי יוחנן בן יונתן דמכפר שיחיא אריה אמר ליה לא אלא כך אמרתי לך יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שיחיא ודקדק עליו שנים ושלשה פעמים וכיון את דבריו והשיא רבי טרפון את אשתו תנאי היא דתניא אין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה דברי ר"ע רבי טרפון אומר בודקין וקמפילגי בדר' חנינא דאמר רבי חנינא דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה שנאמר [ויקרא כד-כב] משפט אחד יהיה לכם ומה טעם אמרו דיני ממונות אין צריכין דרישה וחקירה שלא תנעול דלת בפני לוי ובמאי קמפילגי מר סבר כיון דאיכא כתובה למשקל כדיני ממונות דמי ומר סבר כיון דקא שרינן אשת איש לעלמא כדיני נפשות דמי אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר [ישעיה נד-יג] וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך:

רש"י והא היה תביעו קאמרי לה. אלמלא לאו לפי תומה הוה: הוה כביא. והיינו לפי תומה קודם שאלולה התחילה לומר: ונתלה בייחור של תהנה. אחז בנען של תהנה ופשחו לעשות ממנו מקלו: פשו. נתקו: יישר כחך אריה. גבור חיל ולב אריה יס לך: יפה כוננת את שמי אריה. כך קורין אותי בעירי: לא כך אמרת לי יוחנן בן יונתן. זוכש וחוקר היה אולי יספוך את דבריו לא כך אמרת לי דמכפר שיחיא אריה שהכפר היו קורין אריה ולא אותו: דרישה. בדיקות כי האי גוונא לכיון את דבריו: וחקירה. בלויז יוס ובחזיה ענה: משפט אחד יהיה לכם. וכיון דלשכתן דכתיב בדיני נפשות ודרכת וחקרת וגו' (דברים יג) הוא הדין לדיני ממונות: כיון דליכא כתובה למשקל. כשתנשא על פיהם טעול כתובה דמספר כתובה נלמוד כשתנשא לאחר תטלי מה ככתוב לכוני: כדיני נפשות דמי. דהבא על אשת איש כחוק הלכך עדי נשים בדרישה וחקירה: הכי גרסין אמר ר' אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך: (רש"י)

הוספות פונדקית עובדת כוכבים (אחת) היתה ומסיחה לפי תומה. וא"ת מאי מיתו רבנן ראה מן הפונדקית דהא מסיחה לפי תומה היתה יש לומר דלא היתה ממש מסיחה לפי תומה דמה שהוציאה מקלו ותרמילו (מה) [זה] היתה יכולה לעשות כן לעדות ור' עקיבא אמר להם כי אין זה ראה דודאי אין לך מסיח לפי תומה גדול מזה כיון דכי [חזיתיהו] בכיאי כן משמע קצת בירושלמי דקאמר עשו אותה כמסיחה לפי תומה משמע שלא היתה ממש מסיחה לפי תומה אלא שמביאין ראה דלא גרעה מעד אחד: אין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה. פירש רבינו חננאל דקיימא לן כהאי תנא דלא בעי דרישה וחקירה: (תוספות)

